Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Scriptum sanctissimi doctoris Thome Aquinatis: ordinis predicatoru[m]: super tertio libro Sententiaru[m] magistri Petri Lombardi: cum textu singulis distinctionib[us] anteposito.

https://hdl.handle.net/20.500.14918/461929

Kast 4
27

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

passio ſm q̄ est in patiente cum omnibus que circumstant ſ.charitate xp̄i ⁊ efficacia ipsius sic est dicēda simpliciter bona. Si autē ꝺsideret ſm q̄ est passio tñ. ſ.inquantū adimit vitā nihil aliud ꝺsiderādo: sic est malū in genere mali nature: vnde dicenda est bona simpliciter: ⁊ mala ſm q̄d. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ passio xp̄i inquantū est corruptionis inductiua sic est mala: ⁊ hoc ē cōsiderare ipsaz ſm quid. sed inquantū est passio volita: ⁊ ad humanā salutē ordinata: sic est optima. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ iniuste illata est ex parte occidentiū: sed ex parte ipsius patiētis ex iustissima volūtate p̄cedit. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ opus operans iudeoz est malū simpliciter. sed passio q̄ est opus operatū est quidē simpliciter bona ſm q̄ est in patiente q̄uis possit dici mala ſm quid. secundū quidē est in actione illoz sicut in causa ⁊ ſm q̄ est corruptiua nature: ⁊ ita nō ē ponere cōtraria circa idem. ¶ Quia sic iustitia superat⁹ est diabolus. Cōtra iustitia dei non potest eē sine potentia nec ecōuerso: ꝺicenduz q̄ intelligendū est nō potentia tñ. sed si etiā potētia tñ diabolū supasset adhuc eēt iustitia ex parte dei liberātis q̄uis non eēt ex parte nostra. ¶ Peccantē peccati actoz illico inuadit. Cōtra Magis peccauit diabolus q̄ homo: ergo magis debuit ipse inuadi q̄ homo: ꝺicendū q̄ ambos inuasit sententia iudicis ſm culpe modū. sed hominē inuasit ⁊ peccati auctoz: tū quia homo illi se subdidit: tū quia homo ex ordine nature sub angelis erat. vnde etiā homini ad exercitium datur. ¶ Predestinatis tñ effecit similē. Cōtra Aliqui etiā non p̄destinati gratiā accipiūt: ꝺicendū q̄ loquit⁹ de salute finali p quā homo ab omni malo liberat⁹. Vel ꝺistinguēdū est q̄nia potest intelligi de opere operāte: ⁊ sic malū operati sunt. Uel ꝺicendū de opere operato: ⁊ sic bonum operati sunt.

¶ DISTINCTIO .XXI.

¶ Si in christo diuisio fuit in morte anime uel carnis a verbo.

POst predicta considerandū est vtrū in morte a verbo sit separata anima uel caro. Quidaz putauerunt carnē sicut ab anima ita a diuinitate in morte fuisse diuisam. Si enī inquiunt anima media diuinias carnez sibi vniuit sicut superi⁹ p̄tactū est: ergo q̄ diuisa est caro ab anima: diuisa est etiaz a diuinitate: quia nō potuit ab anima seiungi per quā verbo erat vnita quin a verbo diuideretur. Fuit autē diuisa in morte ab anima: alioquin vera mors ibi non fuisset: qz ut ait Augu. mors quā timent homines separatio est anime a carne. mors autē quā non timēt separatio est anime a deo. Vtraq̄ vo diaboli suasionib⁹ homini ꝓpinata est. Si ergo in christo homine vera mors fuit: diuisa est ibi anima: ac per hoc diuinitas a carne. Huic sue ꝓbabilitati addunt auctoritatis testimoniū. Ambro. enī tractans de xp̄i dereliction qui in cruce voce magna clamās dixit De⁹ deus meus q̄re me dereliquisti: ait Clamat hō separatione diuinitatis moritur⁹. Nā cū diuinitas mortis verbi libera sit: vtiq̄ ibi mors eē nō poterat nisi vita discederet: qz vita diuinitas est. Nic videt tradi q̄ diuinitas separata sit in morte ab homine q̄ nisi discessisset hō ille mori nō posset. Quod illi ad carnē referunt quā dicūt a deo separatā. Quib⁹ rñdem⁹ illā separationē sic eē accipiendā sicut intelligit dereliction q̄ illis verbis significat Ut q̄d me dereliq̄sti. Quō igit erat derelict⁹ a patre: cū in cruce se derelictū clamabat. Nō recesserat de⁹ ab hoīe ita q̄ eēt soluta vnio dei ⁊ hois. Alioq̄n fuit quoddā tps q̄n xp̄s adhuc viu⁹ hō erat: ⁊ nō deus: quia adhuc viuus se derelictū clamabat non derelinquendū. Si ergo illa derelictio vnionis intelligat solutio: ante facta fuit solutio dei ⁊ hois q̄s xp̄s mortu⁹ eēt. Sed quis hoc dicet? Fateamur igit deū quodāmō illuz hominē in morte deseruisse: qz potestati p̄sequētiū eum exposuit ad tps: nō suā potentiā exercēdo illū defendit ut nō moreret. Sepauit se diuinitas: quia subtraxit p̄tectionē: sed nō soluit vnionē. Sepauit se foris ut nō adesset ad defensionem: sed nō intus defuit ad vnionē. Si nō ibi cohibuisset potentiam sed exercuisset nō moreret xp̄s. Mortu⁹ est xp̄s diuinitate recedēte. i. effectū potētie in defendēdo nō exhibēte. Nic est hirc⁹ apopōpeyus q̄ altero hirco imolato in solitudinē mittebat: ut legit in Leuiti. Hirci enī duo humanitas ⁊ diuinitas xp̄i intelligūtur. Humanitate igit imolata diuinitas in solitudinē abijt. i. in celū. Vñ Isitius sup Leuiti. in solitudinē. i. in celū tpe passionis diuinitas abisse dicitur: nō locū mutās ſz quodāmō virtutē cohibēs ut possent impij ꝓfūmare passionē. Abijt ergo. i. uirtutē cohibuit: ⁊ portauit iniq̄tates nr̄as: non ut haberet sed ut ꝓsumeret. De⁹ enī ignis ꝓsumens est. Ex his satis ostēdit p̄missa uerba Ambro. sic eē accipienda ut p̄diximus.

¶ Aliam inducunt auctoritatem.

ALij quoq̄z auctoritatib⁹ innituntur q̄ asserūt diuinitatem in morte recessisse ab hoīe ſm carnē. Ait enī athanasius Maledict⁹ q̄ totū hominē quē assumpsit dei fili⁹ denuo assumptū uel liberatū tertia die a mortuis resurrexisse nō ꝓfitet. fiat fiat. Si inquiūt denuo assumptus est hō in resurrectione quē assumpserat in incarnatione. deposuit ergo eum in morte. Sepata ergo fuit diuinitas in morte ab hūanitate. Quib⁹ respōdem⁹ q̄ si bis uerbis assumptio talis intelligat q̄ sit ſm vnionē: non carnē tñ sed totū hominē. i. animā ⁊ carnē denuo sibi vniuit in resurrectione: quia non simpliciter hominē sed totū hominē assumptū dicit. Totū igit hominē in morte deposuit. i. animā ⁊ carnē Sz quis nisi hostis ueritatis dicat animā a uerbo depositā? Et tñ nisi hoc fateanť q̄ tot⁹ hō sit assumptus: nō pro eis facit illa auctoritas q̄ totū dicit assumptū. Sciendū est igit athanasiū id dixisse ꝓtra illoz perfidiā q̄ resurrectionē xp̄i negabāt putātes morte detineri q̄ solus inter mortuos liber est. Nō illū maledicit q̄ nō ꝓfitet totū hoiez denuo assumptū resurrexisse. i. xp̄m aiaz corpori denuo ꝓiunxisse: ⁊ in illis duob⁹ denuo ꝓiūctis in resurrectiōe vē ſm hoiez vixisse sic añ mortē. Nā in morte sepata ē aia a carne. vñ vē ꝺicit xp̄s mortuus: sed neutrum separatū est a uerbo dei.

¶ Astruit carnē a verbo in morte separatā nō esse.

SIcut augu. sup io. docet tractās illud uerbū Ego pono animā meā ut iterū sumā eā Nemo tollit eā a me: ſz pono eā a meipso. Potestatē habeo ponēdi eā ⁊ iterū sumēdi eā. Nic animā ꝺicit amissam. a quo emissa est. a seipsa non est emissa: qz seipsam nō posuit. nec verbū aiaz posuit uel carnē. Caro enī animā posuit: ſz ptāte in se manētis deitatis. Potētia ergo deitatis aia diuisa est a carne: sed neutrū a verbo dei. vñ aug. verbum ex quo suscepit hominē. i. carnē ⁊ animā nunq̄z deposuit animā ut eēt aia a uerbo separata: sed caro posuit animā q̄n expirauit q̄ redeūte surrexit. Mors ergo ad tēpus carnē ⁊ animā separauit: sed neutrū a uerbo dei. Caro igit ponit ⁊ sumit animā nō ptāte sua: sed potestate inhabitantis carnē deitatis. Nic euidēter tradit nec animā nec carnē a uerbo dei in morte diuisam: ut aliquo modo soluta fuerit vnio. vñ aug. ꝓtra felicianū: Absit ut sic xp̄s senserit mortē ut q̄ntū in se est uita uitā ꝺiderit. Si enī hoc ita eēt uite fons aruisset. Sensit igit mortē participatione humanā affect⁹ quē spōte susceperat. nō natura sue ꝓdidit potentiā p quā cūcta viuificat. Sic in sepulchro carnē suā cōmoriendo nō deseruit: sicut in utero uirginis cōnascēdo formauit. Mortu⁹ est ergo nō discedēte uita: sicut passus est nō pereunte potētia. Nemo tollit animā ei⁹ ab eo qui potestatē habet ponēdi ⁊ sumēdi. Ecce ⁊ hic habes xp̄m nō deseruisse carnē in morte ⁊ uitā nō discessisse a mortuo: ⁊ q̄ spōte tradidit spiritū: nō ali⁹ extorsit. unde ambro. Emisit xp̄s spiritū: ⁊ tñ q̄si arbiter eruendi suspēdendiq̄z corporis. emisit spiritum: nō amisit. Pēdebat in cruce ⁊ oia cōmouebat. Sz unde emisit. Ex carne. Quo emisit. ad patrē.

¶ Qua ratione ꝺicit xp̄s mortuus ⁊ passus.

REcedente vo aia mortua est caro xp̄i. Et qz caro mortua est mortu⁹ est xp̄s. Sicut enī mortuus ꝺicit deus q̄n mortuus est hō ita mortuus ꝺicit hō q̄n mortua est caro. Sepatio aie mors carnis fuit. Propter carnē ergo vnitā uerbo q̄ mortua est ꝺicit deus mortuus. ⁊ propter carnez ⁊ animā q̄ vtraq̄z dolorē sensit ꝺicitur deus passus cū diuinitas eis doloris exsors existeret. Vñ Aug. Verbū caro factū est: ut p carnez panis celestis ad infantes transiret: ⁊ ſm hocipsum uerbū crucifixū est. ſz nō est mutatū in hominē: hō in illo mutat⁹ est ut melioz fieret q̄s erat. Per id ergo q̄ hō erat mortuus est deus. ⁊ p id q̄ deus erat homo excitat⁹ est ⁊ resurrexit. Quicquid passus est homo nō potest dici nō passus deus quia deus erat hō. Quō potes dicere non esse passum iniuriam si vestis tua cōscindatur: q̄uis vestis tua nō sis tu. Multo magis ergo quicquid patitur caro vnita uerbo debeat dici pati deus: licz verbum nec mori nec corrumpi nec mutari potuerit. Sed quicquid horum passus est in carne passus est. De hoc etiam ambrosius in tertio libro de spiritu sancto ait: Quod uerbi caro patiebatur manens in carne verbum in se pro corporis assumptiōe referebat ut pati ꝺiceretur: quia caro patiebat sicut scriptū est: Christo in carne passo Nic docetur qua ratione deus nr̄ dei filius passus uel mortuus ꝺicitur: non quia mortem senserit inquantū deus est: sed quia caro ei vnita mortua est. Scōm quam rationem ꝺicit augustinus: Si quis ꝺixerit atq̄z crediderit filium dei deū passum: anathema sit. Cuius dicti causam ex qua intelligentia sumenda est aperiens in eodem subdit: Si quis ꝺixerit q̄ dolorē in passione sentiebat filius dei deus ⁊ non caro tñ cum anima quā sibi acceperat: anathema sit. Sane igit ꝺici potest q̄ mortuus est de⁹ ⁊ non mortuus: passus est dei filius ⁊ non passus. passa est tertia persona ⁊ non passa. crucifixum est verbum ⁊ non crucifixum. ſm alteram naturā passus est: ſm alteram impassibilis. Vnde ambrosius Generalis est ista fides quia christus dei fili⁹ ⁊ natus ex virgine: quem quasi gigantem prophet⁹ describit eo q̄ bifo:mis gemineq̄z nature vnus sit: cōsors diuinitatis ⁊ corporis. Idez ergo patiebatur ⁊ non patiebatur: mouebatur ⁊ nō mouebatur: sepeliebatur ⁊ non sepeliebatur: resurgebat ⁊ non resurgebat resurgebat ſm carnē q̄ mortua fuerat: nō ſm verbum quod apud deū semp manebat.

¶ Postq̄ determinauit magister de his que xp̄s cū humana natura assumpsit. ſ.gratia ⁊ sciētia ⁊ defectib⁹: ⁊ de his q̄ p humanā naturā operatus est. ſ. de meritis ipsius: Nic determinat de morte quaz in humana natura sustinuit. Diuiditur autē hec pars in duas. Primo determinat ea que ad mortē xp̄i pertinēt. Secūdo ea que ad mortē xp̄i sequunt̄ di. xxij. ibi: Nic querit. Prima diuidit in duo. Primo inquirit vtrū mors fuerit in xp̄o ſm separationē deitatis a carne. Secūdo supposito q̄ nō ostenditur qua ratione xp̄s ꝺicat mortuus ibi: Recedente vo. Circa primū duo facit. Primo mouet questionē. Secūdo determinat eam ibi: Quidā putauerūt. Et circa hoc duo facit. Primo excludit errorē. Secundo veritatē ofirmat ibi: Sicut Augu. sup Jo. Circa primū duo facit. Primo excludit ꝓbationē erroris sumptā ex ratione ⁊ auctoritate Aug. Secūdo ꝓbationē sumptā ex auctoritate Athan. ibi: Alij quoq̄z. Circa primū tria facit. Primo ponit rationē ipsarū. Secundo auctoritatē q̄ videt ꝓ eis facere ibi: Huic sue ꝓbabilitati. Tertio soluit ibi: Quib⁹ respōdem⁹. ¶ Alij quoq̄z. Nic tria facit. Primo ponit obiectionem ex auctoritate athanasij. Secūdo ostēdit q̄ illa auctoritas nō facit ꝓ eis ibi: Quib⁹ respondem⁹. Tertio auctoritatē athanasij exponit ibi: Sciendū est igit. ¶ Nic est duplex questio. Prima de morte xp̄i. Secunda de resurrectione eius. ¶ Questio Prima.

QIrca primū querunt̄ tria. Primo vtrum in morte xp̄i fuerit separata deitas ab humanitate. Secundo vtrum corpus xp̄i fuit dissolutū vel incineratū. Tertio vtrū debeat simpliciter concedi q̄ christus vel filius dei sit mortuus.

AD primū sic p̄cedit. videt q̄ in morte christi deitas a carne separata sit. Remoto enī medio separant extrema que per mediū coniugunt̄. sed sicut in. ij. ꝺi. ꝺictum est diuinitas coniungebat carni mediante anima: ergo separata anima a carne separabat etiaz diuinitas. ¶ Preterea sicut in. ij. ꝺi. ꝺictū est corpus insensibile non est assumptibile. sed separata anima caro remanet quoddaz corpus insensibile: ergo nō potuit remanere deitati vnita: cū nihil possit esse vnitū quod nō est assumptibile. ¶ Preterea nulla res est mortua que habet in se vitam. ſz si deitas in morte a carne separata non fuisset habuisset in se vitā que etiam est fons inde/

S.THOMAS

IN LIBRUM

TERTIUM

SENTENTIARUM

1490

THO
RAR
4 – 27. qu.

Cm

Cm

Cm

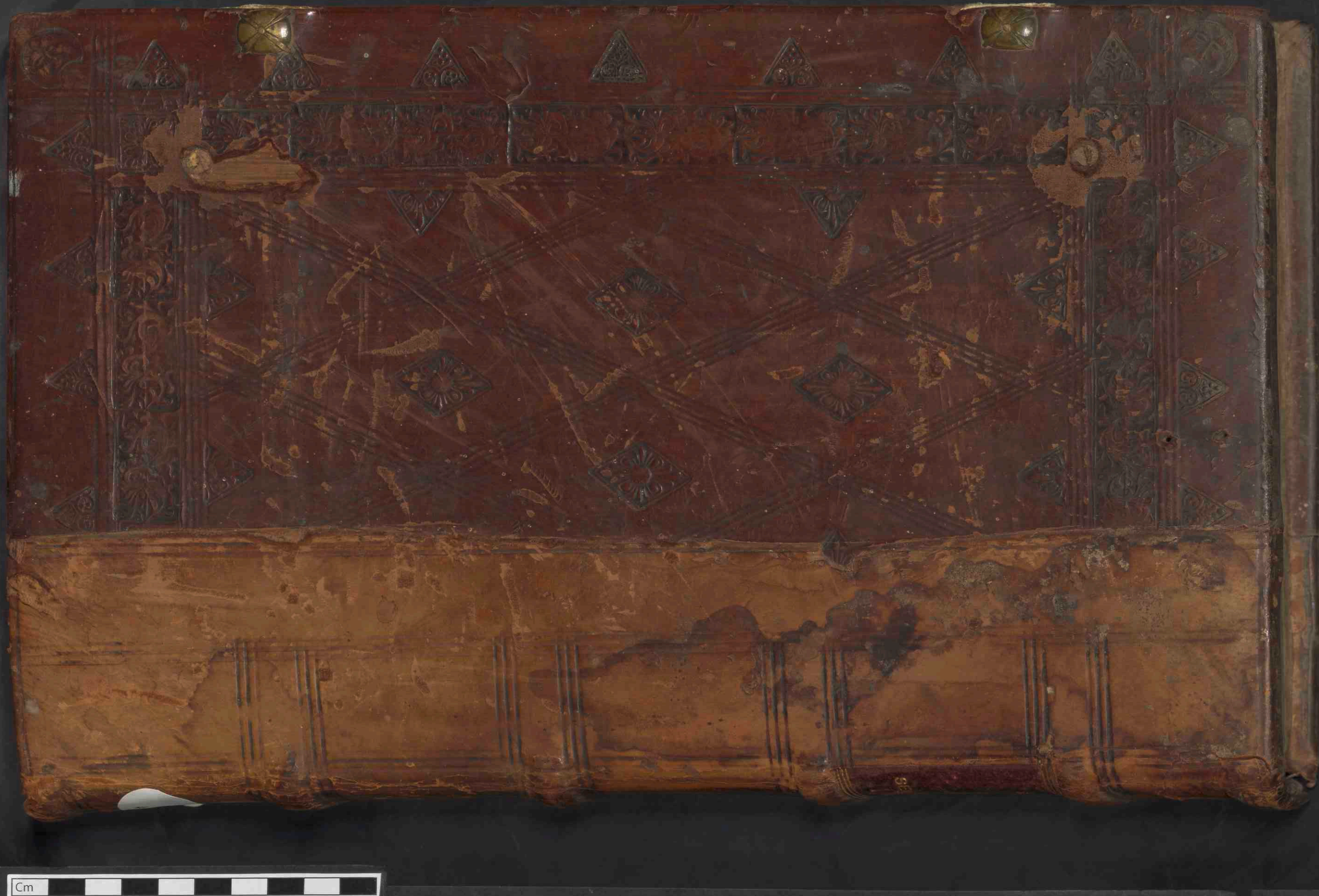
Cm

KAST 4
27

U

74 : 9

~~115~~ ~~82~~

1.

BIBLIOTHECA
CONVENTUS
WERTHENSIS.

Bibliotheek
MINDERBROEDERS
WEERT.

Bibliotheca fratrum Minorum Neocastrensium.

Tabula distinctionū

¶ Incipit plogus Magistri in tertio libro Sententiarum.

IAm nunc bis intelligendis atqz pertractandis: que ad verbi incarnati misteriū pti/nent:integra mētis confide ratione intendamus: vt de ineffabilib⁹ vel modicū ali/quid fari deo reuelante va/leamus. Sic enim rationis ordo postulat: vt qui in pri/mo libro de inexplicabili mi sterio summe trinitatis irrefragabili sanctoꝝ atte/statione aliquid dixim⁹:ac deinde in.ij.li.cōditio/nis rerū ordinē hominisqz lapsuz subiectis aucto ritatis regulis insinuauim⁹: de eius reparatiōe p gratiā mediatoris dei ⁊ hominū prestita: atqz hu/mane redemptionis sacramētis quib⁹ ꝓtritiones hois alligank:ac vulnera peccatoꝝ curank:Conse quēter in tertio ⁊ q̄rto disseram⁹:vt samaritan⁹ ad vulneratum:medicus ad infirmū: gratia ad mise rum accedat.

¶ Incipiunt rubrice tertij libri.

¶ DISTINCTIO PRIMA.

QVare filius carnē assumpsit:non pater vel spirituſſanctus.

Vtrū pater vel spirituſſanctus potue/rit incarnari.

An fili⁹ qui tm̄ carnē accepit aliquid fecerit quod non pater vel spirituſſanctus.

¶ DISTINCTIO SECVNDA.

Vtrum totam humanā naturā accepit:⁊ quid no mine nature intelligit.

De vnione verbi ⁊ carnis mediante anima.

Qō simul assumpsit carnē ⁊ animā verbū: nec ca ro prius est concepta q̄z assumpta.

¶ DISTINCTIO TERTIA

De carne assumpta qualis ante fuerit.

Qō nullus est sine peccato hic excepta virgine.

Quare xp̄s nō fuit decimat⁹ in abraam sicut leui.

Quare caro xp̄i nō est dicta peccatrix: sed similis.

¶ DISTINCTIO .IIII.

Quare spiritui sancto tribuatur incarnatio: cum sit opus trinitatis.

Quare dicat xp̄s cōceptus ⁊ natus de spū sancto.

Quare Apostolus dicit christū factū: quē nos fa/temur natum.

¶ DISTINCTIO .V.

Si persona vel natura personam vel naturam as/sumpsit.⁊ si natura dei sit incarnata.

An diuina natura debeat dici caro facta.

Quare non accepit personā hois cū assumpsit ho minē: quod quidam probare nituntur.

¶ DISTINCTIO SEXTA.

De intelligētia harū locutionū deus est homo:de⁹ factus est homo ⁊c̄.tres sententias ponit.

Prima est eoꝝ qui dicūt in incarnatione hominē quendam ex anima ⁊ carne constitutū:⁊ illū ho minē factū esse deū: ⁊ deū illū hominē.⁊ aucto/ritates quibus ita esse asserunt ponit.

Secūda est eoꝝ qui dicūt hominē illū ex trib⁹ sub/stantijs:vel ex duabus naturis constare.⁊ hunc fatemur cē vnā personā ante incarnationē sim/plicem tm̄:sed in incarnatione compositā.⁊ au ctoritates quibus se muniūt ponit.

Tertia est eoꝝ qui non solū personā ex naturis cō posita negāt: sed etiā aliquē hominē vel aliquā substātiā ibi ex aia ⁊ carne compositā diffitent. ⁊ sic illa duo.s.animā ⁊ carnē verbo vnita dicūt vt non ex illis aliqua substantia vel persona cō poneretur: sed illis duobus velut indumento deus vestiretur vt mortalib⁹ oculis appareret: qui rationē incarnationis ſm habitū accipiūt.

Deinde auctoritates inducit quibus sententia ro/boratur

Quatuor species habitus distinguunt.

¶ DISTINCTIO .VII.

Deinde que singulis sententijs aduersari viden/tur ponit.

Ex quo sensu dicitur christus predestinatus.

Qō non debet dici homo dominicus.

¶ DISTINCTIO .VIII.

An diuina natura dici debeat nata de virgine.

De gemina natiuitate christi qui bis natus est.

¶ DISTINCTIO .VIIII.

De adoratione exhibenda humanitati christi.

¶ DISTINCTIO DECIMA.

An christus ſm q̄ homo sit adoptiuus filius.

An persona vel natura predestinata sit.

¶ DISTINCTIO .XI.

Vtrum christus sit creatura vel factus.

De perfidia ⁊ pena Arrij

¶ DISTINCTIO .XII.

An homo ille semper fuerit.

An deus alium sumere potuerit: vel aliundeq̄z de genere ade.

Si homo ille potuerit peccare: vel non esse deus.

Si de⁹ potuit assumere hominē in sexu muliebri.

¶ DISTINCTIO .XIII.

De sapiētia ⁊ gratia hominis christi:an in eis pro/ficere potuerit.

¶ DISTINCTIO .XIIII.

Si anima christi habuit sapientiā parē cū deo: ⁊ si omnia scit que deus.

Quare deus non dedit illi anime potentiā omniū vt scientiam.

¶ DISTINCTIO .XV.

De hominis defectibus quos assumpsit christus.

De propassione ⁊ passione timoris vel tristitie.

De quibusdā capitulis obscuris Hylarij: quib⁹ a carne xp̄i dolores passiōis submoueri viden̄t.

De tristitia christi:⁊ eius causa ſm eundem.

¶ DISTINCTIO .XVI.

An in christo fuerit necessitas patiendi ⁊ morien/di:que est defectus generalis.

De statibus hominis: ⁊ quid christus de singulis acceperit.

¶DISTINCTIO .XVII.
Si omnis christi oratio vel voluntas impleta sit.
De voluntatibus christi ſm duas naturas.
De capitulis quibusdam Ambrosij ⁊ Hylarij vbi de dubitatione ⁊ timore christi agitur.
¶DISTINCTIO .XVIII.
Si christus meruit sibi ⁊ nobis: ⁊ quid sibi: ⁊ quid nobis.
Qđ a cõceptu meruit christus qđ sibi idem quod per passionem.
De eo quod scriptum est Donauit illi nomẽ quod est supra omne nomen.
Si christus sine omni merito habere valuit quod merito obtinuit.
De causa passionis ⁊ mortis christi.
¶DISTINCTIO .XIX.
Qualiter a diabolo ⁊ a peccato redemit nos xp̃s p mortem.
Cur deus homo ⁊ mortuus.
Quomodo pena redemit nos christus.
Quomodo penam nostram portauit.
Si xp̃s solus redemptor vt mediator debet dici.
De mediatore.
Scõm quam naturam sit mediator.
¶DISTINCTIO .XX.
Qđ alio modo potuit liberare.
Quare isto modo potius.
Qua iusticia sit victus diabolus.
De causa inter deum ⁊ hominem ⁊ diabolum.
De traditione christi facta a iuda a deo ⁊ a iudeis.
Vtrum xp̃i passio sit opus dei vel iudeor̃.
¶DISTINCTIO .XXI.
Si in christi morte separata fuit anima vel caro a verbo.
Qua ratione dicitur xp̃s mortuus vel passus.
¶DISTINCTIO .XXII.
Si xp̃s in morte fuit homo.
Si christus vbicũq; est sit homo.
Qđ xp̃s vbicq̃ est totus: sed nõ totum: vt totus est homo vel deus: sed non totum.
Si ea que dicuntur de deo vel filio dei possint dici de homine illo vel de filio hominis.
¶DISTINCTIO .XXIII
Si xp̃s habuerit fidem spem ⁊ charitatem.
Quid sit fides.
Quot modis dicitur fides.
Quid sit credere deũ: vel deo: vel in deum.
De informi qualitate mentis que in malo christiano est.
Quomodo dicatur vna fides.
Qđ fides est de his que nõ videnť proprie: ipsa tñ videtur ab eo in quo est.
Descriptio fidei.
Quare sola fides dicitur fundamentũ.
¶DISTINCTIO .XXIIII.
Quomodo intelligitur quod scriptũ est Cum factum fuerit credatis.
Si petrus habuit fidẽ passionis quando vidit hominem illum pati.
Si aliqua sciuntur que creduntur.
¶DISTINCTIO .XXV.
De fide antiquorum.
De fide simplicium.
Que ante aduentũ credere sufficiebat.
De fide cornelij.
De equalitate fidei spei ⁊ charitatis ⁊ operis.
¶DISTINCTIO .XXVI.
De spe quid sit.
De quibus sit spes.
Quomodo differant fides ⁊ spes.
Si in christo fuerit fides vel spes.
Si iusti in inferno fidem ⁊ spem habuerunt.
¶DISTINCTIO .XXVII.
De charitate dei ⁊ proximi que in christo ⁊ in nobis est.
Quid sit charitas.
Si eadem charitate diligitur deus ⁊ proximus.
Quare dicuntur duo mandata charitatis.
De modo diligendi.
De impletione illius mãdati Diliges deum ex toto corde ⁊c̃.
Qđ alterum mandatum in altero est.
Que charitate diligenda sunt.
¶DISTINCTIO .XXVIII.
Si iubemur totum proximũ diligere ⁊ nos totos.
Si in dilectione primi includit dilectio angelor̃.
Quid sit proximus.
Quibus modis dicitur proximus.
¶DISTINCTIO .XXIX.
De ordine diligendi quid prius quid posterius.
An omnes homines pariter diligendi sunt.
De gradibus charitatis.
¶DISTINCTIO .XXX.
Si melius est diligere inimicos q̃ amicos.
¶DISTINCTIO .XXXI.
Si charitas semel habita amittatur.
Quare fides spes ⁊ scientia dicuntur euacuari: ⁊ non charitas: cum ⁊ ipsa sit ex parte.
Si xp̃s ordinẽ diligendi seruauit quem nos.
¶DISTINCTIO .XXXII.
De charitate dei.
Quomodo deus dicitur magis diligere vel minꝰ hunc vel illum.
Qđ dupliciter inspicienda est dilectio dei.
Si quis magis vel minꝰ diligitur a deo vno tempore q̃ alio.
Si deus ab eterno dilexit reprobos.
¶DISTINCTIO .XXXIII.
De quattuor virtutibus principalibus.
Vtrũ hee virtutes fuerint in xp̃o: ⁊ sint in angelis.
De vsibus earum.
¶DISTINCTIO .XXXIIII.
De septem donis spiritussancti.
Vtrum sint virtutes: ⁊ sint in angelis.
Vtrum in christo fuerint.
De timorum distinctione.
De timore casto ⁊ seruili ⁊ initiali.
Quo differant castus ⁊ seruilis ⁊ initialis.

Vza ꝯuentu frm̃ mior̃ opidi louamen̄:

Tabula distinctionũ

Quomodo timor seruilis ⁊ initialis dicunt initiũ sapientie: sed differenter.
Quomodo castus timor permanet in eternũ.
Si timor pene qui fuit in christo fuit seruilis vel initialis.

DISTINCTIO .XXXV.

De sapientia ⁊ scientia quo differant.
In quo differat sapientia ab intellectu.
Vtrum intellectus ⁊ sciẽtia que inter dona numerantur sint illa que naturaliter habet homo.

DISTINCTIO .XXXVI.

De cõnexione virtutũ que non separantur.
An cuncte virtutes pares sint in quocũq; sunt.
Quomodo in charitate tota lex pendet.

DISTINCTIO .XXXVII.

De decem mãdatis quõ contineantur in duob⁹.
Quare idolum nihil esse in mundo dicitur.
Quare in spiritu sancto proprie dicitur fieri remissio peccatorum.
De sensu spirituali ⁊ carnali legis.
De furto.
De mendacio.

DISTINCTIO .XXXVIII.

De triplici genere mendacij.
De octo speciebus mendacij.
Quid sit mendacium.
Quid mentiri.
Qõ omne mendacium peccatum sit siue prosit siue non: ⁊ quare.
In quibus rebus cum periculo erratur vel non.

DISTINCTIO .XXXIX.

De periurio.
An sit periuriũ quod non est mendaciũ.
De triplici modo periurij.
An iuratio sit malum.
De iuramento quod fit per creaturas.
Que iuratio sit grauior: an que fit per deũ: an que fit vel per creaturas vel per euangelium.
Quid est dicere per deum.
De illis qui iurant per falsos deos.
Qõ iuramentũ vel promissio contra deũ facta nõ est tenenda.
Si est periurus qui non facit quod incaute iurat.
De illis qui verbor⁹ calliditate iurant.
De illo qui cogit aliquem iurare.

DISTINCTIO .XL.

Quare lex dicitur comprimere manũ: nõ animũ.
Que sit littera occidens.
De legis ⁊ euangelij distantia.

Finis tabule.

Prologus

Scriptum sanctissimi doctoris Thome Aquinatis: ordinis predicatorũ: super tertio libro Sententiarũ magistri Petri Lombardi: cum textu singulis distinctionib⁹ antepositio.

AD locum vnde exeũt flumina reuertant. Eccl. j. Ex verbis istis duo possum⁹ accipe in quib⁹ huius tertij libri materia cõprehẽdit. s. diuine incarnationis mysteriũ: ⁊ eius copiosum fructum. Mysterium incarnatiõis insinuatur in fluminũ reuersione cum dicitur Ad locum vnde exeunt flu. re. Sz incarnationis fructus ostẽdit in iterato fluxu cũ dr: vt iterũ fluant. Flumina ista sunt naturales bonitates q̃s de⁹ creaturis influit: vt ee: viuere: intelligere: ⁊ huiusmodi. De quib⁹ fluminib⁹ potest intelligi qđ dicit Isaie. xj. Aperiã in supremis montibus flumina. Mõtes enĩ supremi sunt nobilissime creature in quib⁹ predicta flumina aperiri dicunt: qz in eis ⁊ copiosissime recipiunt: ⁊ sine imperfectione ostendunt. Sed loc⁹ vñ ista flumina exeũt est ipse de⁹: De quo põt intelligi qđ dicit Isa. xxxiij. Loc⁹ fluuior⁹ riui latissimi ⁊ patẽtes: ac si diceret In loco ortus fluuior⁹ riui naturaliũ bonitatũ eminenter inueniunt. vnde dicit latissimi quãtũ ad perfectionẽ diuine bonitatis ſm oĩa attributa. ⁊ patentes quantũ ad cõmunicationẽ insufficientẽ: quia eius bonitas ex qua oĩa fluunt: nec exhauriri nec cõcludi potest. Ista flumina in alijs creaturis inueniunt distincta: sz in boie inueniunt quodãmodo aggregata. homo enĩ est quasi orizon ⁊ confiniũ spiritualis ⁊ corporalis nature: vt quasi medium inter vtraq; vtraq; bonitates participet ⁊ corporales ⁊ spirituales. vnde ⁊ oĩs creature nomine homo intelligit. Mar. vlti. vbi dicit Predicate euãgeliũ omni creature. vt beat⁹ Grego. exponit. ⁊ ideo quãdo humana natura per incarnationis mysteriũ deo cõiuncta est oĩa flumina naturaliũ bonitatũ ad suũ principiũ reflexa redierunt: vt possit dici qđ legit Josue. 4. Reuerse sunt aque in alueũ suũ et fluebant sicut ante ꝺsueuerãt. vnde ⁊ hic sequit Vti iterũ fluant. in quo notat incarnationis fruct⁹. Ipse enĩ de⁹ q̃ naturalia bona influxerat reuersus quodãmodo oĩb⁹ p assumptionẽ humane nature in ipsum: nõ iam de⁹ tantũmodo: sed de⁹ ⁊ homo hoĩb⁹ fluenta gratiarũ abũdanter influxit: qz de plenitudine eius oẽs accepim⁹ gratiã pro gratia Joh. j. Et de isto influxu legit. Eccl. xxxix. Bñdictio illius q̃si fluui⁹ inundabit. Et sic patet materia tertij libri in cui⁹ prima parte agitur de incarnatione. in secunda de virtutibus ⁊ donis nobis per christum collatis.

Sequitur textus.

¶Incipit liber tertius sententiarum De incarnatione verbi: ⁊ humani generis reparatione.

DISTINCTIO PRIMA

¶Cum venit ígitur plenitudo tẽporis: vt ait Aplus: misit de⁹ filiũ suũ factũ de muliere factũ sub lege: vt eos q̃ sub lege erãt redimeret in adoptionẽ filiorũ dei. Tps aũt plenitudinis dicitur tempus gratie: quod ab euẽtu salũatoris sumpsit exordiũ: hoc est tempus miserendi: ⁊ annus benignitatis: in quo gratia ⁊ veritas p iesum xp̃m facta est. Gratia quia per charitatẽ implet quod in lege precipiebatur. Veritas quia per christi aduentum exhibetur atq; perficitur humane redemptionis sponsio facta ab antiquo. Filij ergo missio est ipsa incarnatio. Eo enim missus est q̃ in forma hominis mũdo visibilis apparuit: De quo supra sufficienter dictum est.

¶Quare filius carnem assumpsit: non pater vel spiritussanctus.

Diligenter vo annotandũ est quare filius non pater vel spiritussanctus incarnatus est. Solus nãq; filius hominẽ assumpsit: quod vtiq; ordine congruo atq; alto dei sapientia fecit consilio: vt deus qui in sapiẽtia sua mundũ considerat: ſm illud Omnia in sapiẽtia fecisti dñe: vt eadem que in celis sunt ⁊ que in terris restauraret. Nec est mulier euangelica: que accendit lucernã: ⁊ dragmã decimã q̃ perdita fuerat reperit. Sapientia. ſ. patris que testã humane infirmitatis lumine sue diuinitatis accendit: perditũq; hominẽ reparauit: noĩe regis ⁊ imagine insignitum. Ideo etiam filius missus est: ⁊ nõ pater: quia congruentius mitti debeat qui est ab alio q̃ qui a nullo. Filius autẽ a patre est: pater vo a nullo est. Vt enim Augustin⁹ ait in libro de trini. nõ habet de quo sit. Sicut ergo p̃ genuit: fili⁹ genitus est: ita ꝯgrue pater misit: fili⁹ missus est. Ab illo enĩ queniẽter mittitur dei verbũ cui⁹ est verbũ. ab illo mittit̃ de quo natum est. Mittitur quod genitum est: Pater vo qui misit a nullo est. Ideoq; pater missus non est ne si mitteretur ab alio esse putaretur. Missus est ergo primo filius qui a solo patre est. Deinde etiã spũssanct⁹ qui est a p̃e ⁊ filio. Sed fili⁹ solus in carne missus est: nõ spũssanctus: sicut nec pater. Qõ ideo factũ est vt qui erat in diuinitate dei filius: in humanitate fieret hoĩs fili⁹. Nõ p̃ vel spũssanct⁹ carnẽ induit: ne alius in diuinitate esset fili⁹: alius in humanitate. ⁊ ne idem eẽt pater ⁊ filius si deus pater de homine nasceret. Vnde in ecclesiasticis dogmatibus non pater carnem assumpsit: nec spiritussanctus: sed filius tm̃: vt qui erat in diuinitate dei filius: ipse fieret in homine hominis filius: ne filij nomen ad alterũ transiret: q̃ nõ eẽt eterna natiuitate filius. Dei ergo filius hominis factus est filius: natus ſm veritatẽ nature ex deo dei filius: ⁊ ſm veritatẽ nature ex homine hominis filius: vt veritas geniti nõ adoptione nec appellatione: sed in vtraq; natiuitate filij nomen nascendo haberet ⁊ esset verus deus ⁊ verus homo vnus filius. Nõ ergo duos christos nec duos filios: sed deum ⁊ hominem vnũ filium: quem propterea vnigenitum dicimus manentẽ in duabus substãtijs: sicut ei nature vnitas ꝯtulit non confusis naturis: nec in mixtis sicut Thimotheani volunt: sed societate vnitis. Ecce habem⁹ quare filius: non pater vel spiritussanctus carnem assumpserit.

¶Vtrũ pater vel spiritussanctus potuerit incarnari: vel possit.

Sed vo queritur vtrũ pater vel spiritussanctus incarnari potuerit: vel etiam mõ possit: sane responderi potest: ⁊ potuisse olim: ⁊ posse nũc carnem sumere ⁊ hominẽ fieri tam patrem q̃ spiritum sanctũ. Sicut enim homo fili⁹ factus est: ita pater ⁊ spiritussanct⁹ potuit ⁊ potest.

¶An filius qui tm̃ carnem accepit aliquid fecerit quod non pater vel spiritussanctus.

Sed forte aliqui dicent: cũ indiuisa sint opera trinitatis: si filius carnẽ assumpsit: tũc pater ⁊ spũssanct⁹ quia si fili⁹ carnẽ assumpsit: nec hoc fecit pater vel spũssanct⁹: nõ omne qõ facit filius facit pater ⁊ spiritussanctus. At omnia simul pater ⁊ filius ⁊ amborũ spiritus pariter ⁊ cõ coditer operantur. Ad quod dicimus quia nihil operatur filius sine patre ⁊ spiritusancto. sed vna est horum trium operatio indiuisa ⁊ indissimilis: ⁊ tamen filius non pater vel spiritussanctus carnẽ assumpsit. Ipsam tamẽ carnis assumptionẽ trinitas operata est: sicut Augu. dicit in li. de fide ad petrum: Reconciliati sumus per solũ filiũ ſm carnẽ: sed non soli filio ſm deitatẽ. trinitas enĩ nos sibi reconciliauit per hoc q̃ soluz verbũ carnẽ ipsa trinitas fecit. Trinitas igitur carnis assumptionẽ fecit sed verbo nõ patri vel spiritui sancto. Si enĩ pater sibi: ⁊ filius sibi: vel pater filio: ⁊ fili⁹ patri carnis assumptionẽ operatus esset: iam non eadem operatio eẽt vtriusq; sed diuisa. Sed sicut inseparabil' ⁊ indiuisa est vnitas substantie triũ: vt ait Augu. in libro de trini. ita ⁊ operatio. Non tamen eandẽ trinitatẽ natam de virgine crucifixam ⁊ sepultam catholici tractatores docuerũt: sed tantũmodo filiũ. nec eandem trinitatẽ in specie columbe descendisse super iesum: sed tm̃ spiritum sanctũ. nec eandem dixisse de celo Tu es filius meus: sed tm̃ patris vocem fuisse ad filium factam: quãuis pater

et filius ⁊ spiritussanctus sicut inseparabiles sunt ita ⁊ inseparabiliter operant. Nec ⁊ mea fides est quoniamquidem hec est catholica fides. Licz igitur solus filius carnem assumpserit:ipsam tamen incarnationē cū patre ⁊ spū sancto operat⁹ est.

¶ Postq̄ enī magister in duobus precedentib⁹ libris determinauit de reb⁹ diuinis fm exitū a principio: In hoc libro incipit determinare de rebus q̄ dicunt diuine fm reditus in finē.s.deū.vnde diuidit hec pars in duas partes. In prima determinat istū reditū in finē ex pte reducentiū In secūda quantū ad ea que exigunt ex parte reductor.s. sacra q̄ ad gratiā disponunt.⁊ hoc in.4.li. Prima diuidit in duas partes. In p̄ma determinat de reducēte effectiue s.de deo incarnato. In secunda de reducētib⁹ formaliter: vt sunt virtutes ⁊ dona.xxiij.di. Cū vō supra prehabitū fit Prima diuidit in duas ptes. In p̄ma determinat de diuina incarnatiōe. In secūda ꝓsequit additiones ipsi⁹ dei incarnatiōis.dis.vj. Ex p̄missis aūt.p̄ma diuidit in tres partes. In p̄ma determinat de incarnatiōe ex pte assumētis carnē q̄s fit. In secūda ex pte assumpti.q̄d fit di.ij. Et q̄ in boīe. In tertia ex pte vtriusq̄ cuiusmodi fit dis.v. Preterea inq̄ri oportet. Prima diuidit in tres ptes. In p̄ma ostendit p auctoritatē apl̄i q̄ fit ꝓsona assumēs:q̄ filius. In secūda inq̄rit rationē q̄re pot⁹ filius q̄ alia persona ibi: Diligēter vō annotandum. In tertia excludit obiectionē ibi: Sed forte di. Diligenter vō.hic assignat rationē quare persona filij carnē assumpsit. ⁊ diuidit in duas partes. In prima dicit q̄ magis congruū fuit filium incarnari q̄ patrem aut spiritū sanctū. In secūda inquirit vtrū possibile fuerit patrē aut spiritum sanctū incarnari ibi Si vō queritur vtrū. Circa primū assignat tres rationes quare filius carnem assumpsit. Quarum prima sumitur ex appropriato filij: quod est sapientia. Secūda ex origine ipsi⁹ quia est ab alio ibi Ideo est filius. Tertio ex proprio ipsius quia filius est:ibi Quod ideo factū est. ¶ Hic est duplex questio. Prima de incarnatione. Secunda de persona carnem assumente.

¶ Questio Prima.

Circa primū queruntur tria. Primo vtrum deum incarnari fuerit possibile. Secundo vtrū fuerit cōgruū. Tertio vtrū incarnatio fuisset si homo non peccasset. Quarto de tempore incarnationis. ¶ Ad primū sic proceditur: Videtur q̄ impossibile fuerit deum assumere carnez. Omne enī quod est alteri vnibile:possibile est ad vnionem. sed omne possibile ad aliquid reducitur ad actū per motum vel passionem: ⁊ ab aliquo alio primo agente: cum non sit idem mouens ⁊ motum:agens ⁊ patiens.cum ergo impossibile sit deum mutari vel pati:nec aliquid pri⁹ eo esse possit:videtur q̄ carni vnibilis non fuerit. ¶ Illud quod est perfectum in esse non vnitur alicui vnione essentiali. vnio enim essentialis est ex actu ⁊ potentia:vel forma ⁊ materia:quor vtrūq̄ est imperfectum in esse.ergo quod omnibus modis perfectum est nullo modo alteri vniri potest. quod enī perfectissimū est additionē non recipit:cum nihil sibi desit.sed deus est omnib⁹ modis perfectus:quia in se omnē perfectionē prehabet:vt dicit Dio.⁊ etiam philosophus ⁊ cōmenta.eius in.v.Metha.ergo ipse vnibilis alteri non est. ¶ Pinfinite distantium non est aliqua proportio. quoruz autem non est proportio non est possibilis vnio.vnde non quodlibet cuilibet vniri potest.cū ergo deus et creatura in infinitū distent videtur q̄ deus creature vniri nō possit. ¶ Pmaior est distantia dei ⁊ creature q̄ duorum contrariorum:cum contraria in genere conueniant:⁊ deus non contineatur in aliquo genere.sed duo contraria non possunt simul esse in eodem: ergo nec natura humana ⁊ diuina possunt esse in vna persona.⁊ sic idem quod pri⁹. ¶ Pad infinitatem diuine potētie exigitur q̄ nec̄ sit corpus nec̄ virtus in corpore: vt in.viij.phisicor probatur.sz potētia dei nunc̄ potest esse finita:ergo nunc̄ potest de⁹ esse corpus vel virtus in corpore.sed eē incarnatum est corpus vel virtus in corpore:ergo deus non potest incarnari. ¶ Sed contra est q̄ de⁹ plus potest facere q̄ homo potest dicere Luc̄.j. Non erit impossibile apud deum omne verbum. Sed hoc homo potest dicere.s.deum humanam naturam assumere:nec contradictionē implicat:nec aliquem defectum in deo ponit hoc dictum:ergo deus multo fort⁹ hoc facere potest. ¶ Peorum que habent similitudinē facilis est vnio.sed homo creatus est ad imaginem ⁊ similitudinem dei Gene.j.ergo humana natura diuine aliquo mō vnibilis est in persona. ¶ Pin creaturis fm diuisionē supositorum diuiditur nattira.sed in diuinis possunt esse plures persone in vna natura: ergo ⁊ pari ratione possunt esse plures nature in vna persona.⁊ sic idem quod pri⁹. ¶ Ad⁹ dicendum q̄ vnio aliquorum duorum vel trium potest esse tripliciter. Uno modo fm q̄ aliqua non vniuntur ad inuicem nisi per coniunctionez eorum in aliquo vno.quedam vō vniuntur econuerso per coniunctionem eorum ad inuicem: ⁊ in aliquo vno quod ex eorum coniunctione constituitur.quedam vō per coniunctionem eorum ad innicem sed non in aliquo vno:quia ex eorum coniūctione nihil resultat. Primū horum contingit quattuor modis: quia vel illud vnuz in quo coniunguntur est idem numero:sicut duo brachia ꝯiunguntur in vno pectore.vel duo rami qui se non tangunt nisi in vno trunco. Uel vnum fm speciem: sicut sortes ⁊ plato in homine. Uel vnuz genere: sicut homo ⁊ asinus in animali. Uel vnum analogia siue proportione: sicut substātia ⁊ qualitas in ente.quia sicut se habet substātia ad esse sibi debitū:ita ⁊ qualitas ad esse sui generis conueniens. Que vō iunguntur ad inuicem ⁊ in aliquo vno ex eorum coniunctione constituto:sunt sicut materia ⁊ forma quia forma coniungitur materie vt perfectio eius:⁊ ambo coniunguntur in natura cōmuni.⁊ simile est de partibus q̄ntitatis continuatis ad inuicem: ita q̄ ex eis proueniat aliquod totum in quo due partes conueniāt. Ea vō que vniūtur ad inuicem: ⁊ non in aliquo vno:sunt sicut accidens et subiectum:ex quibus non efficitur vnum per se.cuius subiectum ⁊ accidens partes dici possint: ut probatur in.viij. metha. Et quia vt dicit Hylarius comparatio terrenorum ad deum nulla est:nec exemplum sufficiens rebus diuinis ratio humana prestabit. Sciendū est q̄ nullus istorū modorum competit ex toto ineffabili vnioni qua deus homini vnitus est. Sed tamen aliqui istorum modorum quantum ad aliquid representant illum modum vnionis. Sciēdum est ergo q̄ medius modus quo aliqua coniunguntur ad inuicem vt ex eis aliquod tertium resultet omnino non potest deo conuenire: quia duo que coniunguntur fm būc modum se habent ad tertium vt partes.ratio autem partis sicut ⁊ imperfecti penitus a deo remouetur.primus vō modus ⁊ tertius quantū ad aliquid possibile est deo conuenire. In incarnatione enim ex parte assumentis duo possunt cōsiderari.s.persona ⁊ natura. Si autem consideremus personam assumentē: sic coniungitur humane nature assumpte tertio modo coniunctionis: quia persona diuina fit persona huius nature humane.sed ex his duobus nō resultat aliquod tertiū:sicut nec etiā in sorte.ex psona ei⁹ ⁊ natura nō fit aliquod tertiū:sed persona eius in humana natura subsistit. Si autē considerem⁹ naturā assumētis:sic diūctio eius ad naturā humanā est fm primū modū diūctionis inq̄ntū due nature in vna persona conueniūt q̄ in naturalib⁹ proprietatibus nihilomin⁹ distincte sunt. Et ideo incarnatio insertioni comparat.sicut enī in insertione in eodem trunco in quo erat vn⁹ ramus p nullam:fit ramus alius p insertionē ita in eadez psona in q̄ naturaliter erat diuina natura est p vnionē humana natura. ¶ In vno autez genere vel specie deū ⁊ creaturā conuenire impossibile est: sed p analogiam possibile est.sed hoc extunc fuit ex quo creature eē ceperūt.

et ideo de hoc non est ad presens questio. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ cōtingit aliquī in relatiuis aliq̄d relatiue dici: nō qz ipm referat: ꝫ qz alterū refert ad ipm: vt dicit in .v. metha. sicut scibile relatiue dicit ad scientiā: z in talib⁹ aliquid incipit dici de nouo quod pri⁹ nō dicebat nulla mutatione facta circa ipm: sed circa alterū. nulla enī mutatiōe facta circa scibile incipit eē a me scitū per mei mutationē. z sīlr dicit res scibil: nō p potentiā passiuā q̄ sit in ipsa: sed p potentiā q̄ est in sciēte. z sic est in proposito. nō enī pōt esse vt creator ad creaturā referat nisi qz creatura ad ipm referat. in q̄ relatio realiter existit: vt in primo libro dictū est. dis. xxx. z ideo deus dicit vniri nō p mutationē sui: sed ei⁹ cui vnit. z sīlr cū dicit vnibil: b̄ oī nō p potētiā aliquā passiuā in deo existentē: sed p potentiā q̄ in creatura est vt vniri possit. ¶ Uel potest dici q̄ vnibile nō dicit potentiā passiuā sed actiuā. sed hec rōnio nō cōgruit propter duo. primo ex ipsa significatiōe nois: qz vnibile signat possibile vniri: vnitiuū vo potēs vnire. Secūdo qz cui⁹ est actio ei⁹ est potentia. vñ cū hec actio que est vnire ueniat indifferēter toti trinitati: z vnibile si dicit actiuā potentiā vnionis toti trinitati indifferēter ueniet: z nō magis congruet filio: vt in littera dicit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ illud quod est perfectū in se nō vnit alteri ad acquirendū aliquā pfectionē: sed ad cōicandū. z sic deus homini vniri voluit: nō propter se: qz nō habet quo crescat ei⁹ pfectio: sed propter hominē cui subueniendū erat. sicut etiā deus est in oīb⁹ p essentiā p̄sentiam z potētiā suam bonitatē in oīb⁹ diffundendo: ex quo tñ nihil sibi accrescit. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ proportio dicitur dupliciter. Uno modo idem est proportio q̄ certitudo mensurationis duarū quantitatū. z talis proportio non pōt eē nisi duor finitor quor vnū excedit fm aliq̄d certū z determinatū. Alio modo dicit ꝓportio habitudo ordinis. sicut dicim⁹ eē proportionē inter materiā z formā: quia se habet in ordine vt perficiat materia p formā. z hoc fm ꝓportionabilitatē quandā. quia sicut forma potest dare esse: ita materia potest recipere idem esse. z hoc modo etiā mouēs z motū dicūt esse proportionabilia z agens z patiens. vt. s. sicut agens potest imprimere aliquē effectū: ita patiēs posse recipere eundē. nec oportet vt cōmensuret potentia passiua recipiētis ad potentiā actiuā agentis. nec fm numerū sicut vnus artifex p artē suam potest in ligno inducere plures formas vt formā arce z formā serre. sed lignū nō potest recipere nisi vnā illarū. nec etiā fm intentionē: qz artifex p suam artē pōt ꝓducere pulchrā sculpturā: quā tñ lignū nodosum nō potest recipere. z ideo nō est inconueniēs vt hic modus proportionis inter deū z creaturā saluet: quāuis in infinitū distēt. z ideo possibilis est vnio vtriusq̄. ¶ Ad quartū dicendū q̄ ⁊traria nunq̄ possunt vniri hoc modo q̄ insint eidem fm idem. z sic etiā nec creatura creatori vnitur. quia fm Damas. quod erat increabile mansit increabile. z quod erat creabile mansit creabile. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ aliq̄d dicit eē virtus in corpore plurib⁹ modis. Uno modo quia est forma corporis: z nō habet operationē nisi mediāte corpore. z sic potentie sensitiue z q̄ infra eas sunt dignitate dicunt virtutes in corpore. Alio modo potest dici virtus in corpore: quia est forma dans esse corpori: nō tñ operās mediante corpore: quāuis indigeat corpore ad suā operationē p quod repꝛesentat sibi suū obiectū. z hoc mō intellect⁹ possibil est virt⁹ in corpore. Alio modo posset dici virtus in corpore: quod est forma corporis: quāuis non operetur mediante corpore: nec a corpore aliq̄d recipiat: sicut dixerūt de aīab⁹ orbiū q̄ posuerunt celos animatos aīa intellectuali tñ. z pz qz esse virtutē in corpore significat vel eē formā corporis: vel etiā cū hoc dependere aliquo modo ei⁹ operationē a corpore: quorū neutrū de deo dicimus fm q̄ incarnat⁹ est. vñ ad hoc q̄ ponam⁹ eū incarnatū nō oportet q̄ ponam⁹ eum virtutē in corpore vel aliquomodo ad corpus finiri.

Ad secundū sic ꝓcedit. videt q̄ nō fuerit congruū deū incarnari etsi fuerit possibile. sicut enī bonitati opponit malitia: ita maiestati opponit infirmitas. sed summā bonitatē nō decet assumere aliquā malitiā ergo summe maiestati indecens est oīs infirmitas. oīs aūt sapiens vitat indecentiā. ergo cū deus sit sapiētissim⁹: nullo modo nostrā naturā que infirma est assumere debuit.. ¶ P̄ peccatū hois z peccatū angeli fuerūt eiusdez generis quia vterq̄ p superbiā peccauit. sed deus angelor peccato non subuenit p alicui⁹ nature assumptionē: ergo nec peccato hois subuenire debuit p incarnationē. ¶ P̄ creatio recreationi respōdet. sed deus ad creationē hois nullam creaturā assumpsit: ergo nec ad ei⁹ recreationē incarnari cū cōgruū fuit. ¶ P̄ vt in psal. dicitur: Miserationes ei⁹ sup oīa opera ei⁹. ergo plus decuit q̄ deus ostēderet immensitatē sue misericordie q̄z seueritatē sue iusticie. Sed ad magnitudinē misericordie ptinet vt peccata sine satisfactione remittant. vñ z a deo nobis precipit vt debitoribus nostris gratis dimittam⁹. ergo z deus naturā humanā gratis reparare debuit nō expetēdo satisfactionē. z ita nō fuit oportunū vt deus homo fieret ad satisfaciendū pro hoīb⁹. ¶ P̄ nulla crudelitas deo est attribuēda qui summe est misericors. ꝫ exigere ab aliquo plus q̄z potest est crudele: ergo de⁹ non exigit satisfactionē ab hoīe quā hō non pōt implere. z ita hō p se potest satisfacere: z sic nō fuit necessariū q̄ de⁹ incarnaret. ¶ P̄ quicūq̄ potest satisfacere pro maiori peccato: potest satisfacere pro minori. sed mortale peccatum actuale est maius q̄z originale: quia habet plus de volūtario. ergo cū homo possit pro mortali satisfacere: potest pro originali multo forti⁹ satisfacere. z sic idem quod prius. ¶ P̄ in primo parēte idem fuit peccatū originale z actuale. sed ipse p penitentiā de peccato actuali satisfecit: ergo z de originali potuit satisfacere. z sic idem quod prius. ¶ P̄ fm Dio. lex diuinitatis est vltima p media reducere. sed homo p pctm̄ a deo abiect⁹ erat: ergo cū natura angelica inf̄ naturā diuinā z hūanā sit media: vt in .iiij. ca. ce. ierar. ostendit. videt q̄ etsi hō sufficiēter satisfacere nō poterat: p angelū b̄ fieri debuerit z nō p deū incarnatū. ¶ P̄ quodlibz bonū creatū finitū est: sed bonū totius humane nature est creatū. quodlibet aūt finito potest deus facere aliq̄d maius. ergo de⁹ pōt facere vnā creaturā: cui⁹ bonitas ꝓpōderet bonitati toti⁹ nature humane: ergo p illā possit recōpensari corruptio totius humane nature. z ita videt q̄ non oportuit ad reparationē humani generis deū incarnari. ¶ Sed otra. Nō erat deueniens vt vna nobilissimarū creaturarū a suo fine totaliter frustraret. ꝫ humana natura ē inter nobilissimas naturas. cū ergo tota corrupta fuerit p̄ peccatū in primo parēte: z ita btitudine ꝑuata ad quā instituta erat ordinē fuit ipsaz reparari. sed repatio humani generis nō pōt fieri nisi pctm̄ dimittat. nec iustū est vt pctm̄ sine satisfactiōe dimittat: ergo oportuit p pctō toti⁹ humane nature satisfieri. ꝫ satisfactio decēter fieri nō pōt nisi ab eo q̄ debet satisfacere z pōt. ꝫ nō debet nisi hō q̄ peccauit: z nō pōt nisi de⁹: qz quelibet creatura totū suū esse deo debet: nec dū vt pro alio satisfacere possit. z sic aliqua creatura pro homine non potest satisfacere: nec ipse pro se: cum peccato indignus reddat. ¶ P̄ nulli⁹ creature bonū excedit bonū nature humane vt recōpensationē p tota natura possit facere: ergo oportunū fuit vt de⁹ homo fieret ad satisfaciēdū p hoīe. ¶ P̄ Sap. 8. dicitur. sapiētia vincit malitiā: ꝫ per malitiā diaboli z hois humana natura que op⁹ est dei abiecta erat quantū deijci potuit in culpā z in miseriam: ergo decuit vt sapientia dei ipsam exaltaret: quātū exaltari potuit: ergo cū humana natura sit assumptibilis in vnitatē diuine psone: vt pri⁹ dictū est: videt cōgruū fuisse vt de⁹ humanā naturaz assumeret. ¶ Itē Jac. iij. de⁹ superbis resistit: ꝫ per superbiā diabol⁹ hoīs inuidēs: eū seruū suū constituit: z iniuste in seruitute detinuit: cū ad seruitiū dei creat⁹ sit: ergo decuit vt sūme potēs

de⁹ nequitie diaboli resisteret: vt nō solū hoiem de ei⁹ potestate eriperet: ꝫ etiā ecōuerso: hoiem dñm diaboli cōstitueret: ꝫ cū nulla creatura sit superior angelica natura que est in diabolo: hoc nō posset esse nisi homo qui angelorum dñs esset: qō soli deo cōuenit: ergo decuit vt de⁹ hō fieret vt sic in noīe iesu omne genu flectat celestriū terrestrium ⁊ infernor. Phil. ii. ¶ Ad⁹ dicendū q⁹ ad ea que fidei sunt rō demōstratiua haberi nō pōt: cū fides de nō apparētib⁹ esse dicat Hebr. ix. ⁊ pcipue in illis q̄ ex mera dei volūtate pueniūt cuiusmodi est incarnatio. ⁊ ideo ad incarnationē ꝓbā dā rō demōstratiua haberi no pōt. nec etiā in ōtrariū: qz cū demōstratio scire faciat: scia aūt nō nisi vbor sit: oportet oē qō demonstrat verū eē ⁊ ei⁹ ōtrariū falsum. ⁊ ideo sufficit defendere q⁹ nō est impossibile incarnationē eē: qō in ꝑmo articulo experte dictū est: ⁊ ostēdere aliquā ꝯgruentiā ad incarnationē: qō ad hunc articulū ptinet. ¶ Sciendū ergo q⁹ supposito lapsu humane nature ꝯgruētia incarnationis apparet ex trib⁹. s. ex plenitudine diuine misericordie: ⁊ ex īmobilitate iustitie ipsi⁹: ⁊ ex decēti ordine sapiētie ei⁹. qz igit de⁹ summe bon⁹ ⁊ misericors est: decuit vt nulli negaret nature h̄ cui⁹ capax erat. ergo cū humana natura lapsa eēt: ⁊ nihilomin⁹ reparabil erat decuit vt eē reparet. qz etiā iustitia ei⁹ īmutabil est: cui⁹ lege sancitū est vt nunq̄ pctū sine satisfactiōe dimittat: decuit vt in humana natura insti tueret eū q̄ satisfacere posset: qz hoc pur⁹ hō ꝑ se facere non poterat vt dicet. ꝫ qz summe sapiēs est ꝯueniētissimū modū reparationis debuit adinuenire. Modus aūt ꝯueniētissimus est vt integre natura reparet ⁊ faciliter ad id qō amiserat hō puenire possz. Si aūt hominē p angelū reparet: nō integra eēt repatio: qz semp hō angelo salutis sue debitor eēt: ⁊ ita ei in btitudine adeq̄ri nō posset: qō tm ꝺsecut⁹ fuisset si nō peccasset. sicut ⁊ nūc ꝺsequunt̄ hoies p gratiā reparatiōis: vt sint sicut angeli dei in celo. Mat. xxij. Et ideo decuit vt nō angelus: sed ipse deus hominē repararet. Silr vt eēt facil modus ascēdendi in deū: decuit vt hō ex his q̄ sibi cognita sunt tā fm intellectū q̄ affectū in deū ꝺsurgeret. et qz hoi cōnaturale est fm statū pñtis miserie vt a visibilib⁹ cognitionē accipiat ⁊ circa ea afficiat: ideo de⁹ ꝯgruēter visibilis fact⁹ est humanā naturā assumēdo vt ex visibilib⁹ in inuisibiliū amorē ⁊ cognitionē rapiamur. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q⁹ maiestatē nō decuit infirmitas eā deprimēs ⁊ quodāmodo inuoluēs. nec p incarnationē infirmitas humanitatis diminuit potentiā maiestatis: qz due nature in vna ꝑsona incōfuse ⁊ inalterabiliter sunt vnite. nec est sil⁹ rō de malitia ⁊ infirmitate: qz infirmitas de sui ratione nō ꝑtinat ordinē a fine: ⁊ ideo ꝓpter aliquē finē assumi potuit. sed malitia dicit fm deordinationē a fine: ⁊ ita omnē ꝯgruitatē tollit. vñ omnino indecēs fuisset vt summa bonitas quocūq̄ modo malitiā assumeret. ¶ Ad secundū dicēdum q⁹ peccatū hoīs fuit remediabile: nō aūt pctū angeli. cui⁹ rō multipliciter assignat. Primo ex virtute naturali vtriusq̄: quia q̄ntū ad cognitiuā angelus cognoscit in luce plena p intellectū dei formē vt possit totū cōsiderare sine inq̄sitione: qō ad electionē alicui⁹ rei ptinet: vt sic p ignorantiā nō excuset: sicut hō q̄ cognoscit q̄ agēda sunt deliberādo p rationē q̄ est q̄si q̄dā obumbratio ītellect⁹: vt dicit Isaac in li. de diffinitionib⁹. q̄ntū ad effectiuā vo: qz volūtas angeli inuertibil est post electionē: cū sit infra volūtatē diuinā q̄ē inuertibil ante ⁊ post. ⁊ supra volūtatē humanā q̄ est vertibilis ante ⁊ post: ⁊ ideo angelus malo qō appetijt peccādo īmobiliter inheret. Secūda rō assignat ex natura vtriusq̄ qz angelor⁹ natura nō ꝓpagat ex vno: ex quo vitiū ōtrahat sicut humana. ⁊ ideo nec p vnū eā repari cōgruit. ⁊ hoc est qō videt Apl's dicē ad Ro. v. Sicut p vnū hominē ⁊c. Tertia ex peccato vtriusq̄: ⁊ q̄ntū ad gen⁹ pctī: qz hō supbiuit ex appetitu scie: cui⁹ natura creata capax est. angelus vo ex appetitu potētie quā natura creata nō ita pfecte pōt recipe sicut sciētiā. vñ ⁊ aīe xp̄i cōiuncta est ois scia: ꝫ nō oīpotētia

Et etiā q̄ntū ad circūstantiā pctī: qz hō peccans ⁊ de venia cogitauit: ⁊ in aliquo decept⁹ est: vt in. ij. li. di. xxij. dicit. nō aūt angelus peccās. ⁊ silr q̄ntū ad occasionē pctī quā hō habuit: qz alio suggerēte peccauit: nō aūt angelus. Quarta ex iusticia diuina: qz oēs illi ad quos corruptio pctī ꝑimi hominis venire debebat: nondū erāt in actu sed in virtute tm̄. Et ideo nō decebat vt ꝑiuscz essent vltimā dānationē reciperēt: sicut oēs angeli actu existētes ꝓpꝛio arbitrio peccauerunt. Quinta ex misericordia diuina: qz tota natura humana lapsa erat in vno parente: nō aūt tota natura angelica. ⁊ ideo magis indecēs erat vt natura humana tota relinqueret sub dānatione q̄z natura angelica que non tota corruerat. Sexta vo ⁊ precipua est ex parte status vtriusq̄: qz hō nō peccauit in termino vie sue ficut angelus: cui ad ꝓpriam electionē status vie finitus est. ⁊ hoc cōsonat verbo Dama. q̄ dicit q⁹ hoc est hoīb⁹ mors qō angel' casus. ⁊ de h̄ in li. ij. dictū est. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ in creatione se habet creatura sicut effect⁹ ꝑductus in eē p creationē. ⁊ iō nō exigit vt a creatura aliquo modo opatio creationis exeat: sed q⁹ ad eam terminet. sed in recreatione creatura se habet vt satisfaciēs: qō sine ei⁹ operatione fieri nō pōt. ⁊ iō q̄uis creatio sit opus dei nō per aliquā creaturā: tm̄ oportet q⁹ recreatio p modū redēptionis facta sit opus dei naturā creatā assumētis. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q⁹ quāuis deus sit summe misericors: sua tm̄ misericordia nullo modo iusticie sue obuiat. Misericordia enī q̄ iusticiam tollit magis stultitia q̄z virtus dici debet: ⁊ ita deū nō decet. ꝓpter qō deus misericordiam infinitā sic manifestare voluit: vt in nullo ei⁹ iusticie derogaret: quod factū est dū ꝓ nobis hō factus est vt ꝓ nobis satisfaceret: in quo etiā eius abundantior misericordia ostensa est ad nos q̄z si peccatū sine satisfactione dimisisset inquantū naturā nostrā magis exaltauit: ⁊ ꝑ nobis mortē pertulit. nec tm̄ est simile de hoīe ⁊ de deo ꝓpter duo. Primo qz ipse deus est iudex omniū: ad quē pertinet iusticie ordinē seruare: nō aūt hō quilibet. vñ ⁊ iudex non debet ꝓpꝛio arbitrio peccata dimittere impunita. Secūdo qz cū deus sit ipsa bonitas ex hocipso est aliquod malū quod ōtra ipm est. ⁊ ideo cū pena non debeat actui nisi qz malus est: decet vt ipse se vindicet puniēdo pctm̄ quod contra ipsum cōmissum est. secus autem est de homine: vñ homo non debet punire quasi se vindicans: sed quasi deū vindicans si hoc ex officio habet. Unde dicitur Deutero. xxxij. Scōm aliā litteraz mihi vindictā ⁊ ego retribuam. ¶ Ad quintū dicendū q⁹ q̄ntitas peccati ex duob⁹ pōt pensari. s. ex parte dei in quē peccat. ⁊ sic infinitatē quandam habet ꝑt offensa dei est: qz q̄nto maior est q̄ offendit tāto culpa est grauior. vel ex parte boni quod corrūpit ꝑ peccatū. ⁊ sic q̄ntitas culpe finita est. s. inq̄ntū est corrupptio nature. ⁊ iō ad satisfactionē debitaz requirit actio hoīs q̄ ꝓportionet q̄ntitati culpe inquantū corruptio quedā est. ⁊ gratia cui⁹ virtus quodāmodo infinita est cū sufficiat ad merendum ꝓmiū infinitū per quā satisfactio ꝓportionat quantitati culpe ꝑt offensa dei est. ⁊ ideo ex se nō sufficit ad satisfaciendū: qz ex se gratiā habere nō potest. nec tm̄ deus crudel est hanc satisfactionē exigēs: qz quāuis gratiā habere non possit ex se: ⁊ ita nec satisfacere: pōt tm̄ satisfacere p id quod deus paratus est dare. s. p gratiam. ¶ Ad sextū dicendū q⁹ q̄ntitas originalis ⁊ actualis mortalis potest dupliciter attendi. vel quantū ad ꝓncipiū: vel quantū ad bonū quod p vtrūq̄ ꝑtinat. Principiū aūt actualis peccati volūtas ꝓpria est. Principiū aūt originalis in isto est origo ei⁹ vitiata. vnde originale quodāmodo necessarium: sed actuale est omnino voluntariū. vnde plus habet de ratione culpe ⁊ vituperabilis. Bonū autē quod per actuale peccatū corrumpitur est bonum huius persone cui ꝓponderat bonum totius nature: quod per originale corrumpitur: quia bonum gentis est diuini⁹ q̄z bonum vnius hominis: vt dicitur ꝑimo ethic. Unde ⁊ originale peius erit q̄z actuale: vt sic, pos-

set dici q actuale est magis culpa: z originale magis malum. actio autem satisfacientis vt prius dictum est proportionat quantitati culpe ex parte boni quod per culpā corrumpit: z ideo cū omnis actio sit persone: quia act⁹ singulariū sunt: ideo ad satisfactionez pro actuali: sufficit actus cuiuscūq; hois cum gratia diuina: nō aūt ad satisfaciendū pro originali peccato nisi actio illi⁹ hois plus valeret q̄z totum bonū humane nature: z hoc nō posset esse: si esset purus homo: z ideo oportuit esse deum z hominē qui p originali satisfaceret. ¶ Uel dicēdū fm quosdā q etiā p actuali peccato nō sufficit purus hō satisfacere nisi p̄supposita satisfactione xp̄i ex cui⁹ passione etiā antiquorū patrū satisfactio efficax fuit qui⁹ in fide ei⁹ saluabāt. ¶ Ad septimū dicendū q in peccato p̄mi hois persona corrupit naturā. vñ illud pctū potest dupliciter cōsiderari: vel quantū ad corruptionē boni psonalis: z sic primus homo p eo satisfecit adiutorio gratie dei vel inquātū fuit corruptio nature: et sic p eo adam satisfacere nō potuit: nec aliquis antiquorū patrū nisi solū inquātū corruptio nature in personā redundabat. Ex hac enim parte originale peccatū in antiquis patribus per fidē: decimas circūcisionē z sacrificia soluebat: z ideo decedētes: nondum ad visionē dei admittebant: nisi p̄⁹ per satisfactionē xp̄i: nature corruptio sanaret. ¶ Ad octauū dicendū q ipsa reparatio humani generis aliquo mō mediātib⁹ angelis facta est: ipsi enī nascitur⁹ dñm annūciauerūt: vt dicit Luc̄.j. nō tñ satisfaciebat angel⁹ reparationē pficere: q: satisfacere nō poterat pro tota humana natura: nec etiā debebat: q: ipse nō peccauerat: z ideo oportuit vt dictū est q per deū hoīem reparatio humani generis cōpleret. ¶ Ad nonū dicēdū q nulla creatura in quantacūq; bonitate crearet pōt sufficere ad reparationē corruptionis humane nature p modū satisfactionis: cui⁹ rō pōt esse triplex. prima est: q: oīs creatura: totū quod pōt pro se deo debet: vnde nō relinquit sibi vt p alio satisfacere possit. secūda q: hoc requirit in satisfactione: vt qō satisfactiō reddit: p̄ponderet ei qō per culpā ablatuz est: vel saltem sit equale illi: cui⁹ aūt aliqua natura creata sit: vel possit esse melioz natura humana: nō tñ natura in aliq̄ psona in creata cōsiderata pōt adequare bonitatē toti⁹ nature humane bonū enim humane nature quodāmodo infinituz est per cōparationē ad suppositā inquātū natura humana in infinitū per generationē cōmunicabilis est: bonū aūt cuiuslibet nature create z in se finitū est: z finit fm q consideratur in vno supposito determinato: z ideo cum actus sint suppositorum: nō potest esse vt operatio alicuius creature valeat tñ quantū est totum bonū nature humane vt possit esse digna satisfactio p eius reparatione. tertia est: quia vt secūda dictū est humana natura in p̄ma sui cōditione accepit qdā per que supra statū suis p̄ncipijs cōgruētē eleuabat: fiē immortalitatē quādā q erat gr̄e nō nature: z alia huiusmodi sibi ex pura liberalitate dīna collata q̄ per pctū amisit. vñ eā repare erat ad gradū supiorē ipsaz eleuare in quo prius cōdita fuerat: nō ē aūt possibile eleuare aliquā nām ad gradū supiorē: nisi ei q̄ naturas cōdidit: z earū grad⁹ ordinauit z ideo soli deo possibile fuit naturam humanā reparare.

Ad tertiū sic procedit. videt q si hō nō peccasset deus incarnat⁹ fuisset: vt enī dr Deut. xxij. dei perfecta sūt opa: sz pfectio nō pōt ee nisi vltimū p̄ncipio iungatur: vt sic q̄si qdā circul⁹ cōcludat z alter⁹ additio fieri nō possit: cū g ipse de⁹ sit p̄mū z hō sit vltima creaturarū decuit ad pfectionē vniuersi: vt etiā si hō nō peccasset de⁹ hō fieret. ¶ P̄ hūilitas ē pfecta virt⁹: vt dr in glo. sup Matth. iij. sup illud: sic decet nos implere oēm ius: sz oīs pfectio deo attribuēda ē: g ipse pfectissimā hūilitatē hz: pfectissim⁹ aūt gradus hūilitatis ē vt aliq̄s se inferiorē vl cōiugat vl subijciat g decuisset vt de⁹ aliquā creaturā assumeret: etiā si hō non peccasset. Itē Ro.j. Inuisibilia dei per ea q̄ facta sūt intellecta cōspiciūt. sz potētia z sapia z bonitas dei sūt infinita: g decuit etiā si hō nō peccasset vt in aliquo effectu mānifestarent: sz potētia infinita nō manifestat nisi p effectū infinitū: nec sapia infinita nisi decorē infinitū: nec bonitas infinita: nisi per cōicationē infinitā: cū g nulla creatura sit infinita: nec in ea sit infinit⁹ decor resultās ex forma z pportione partiū: nec iterū aliq̄ creatura cōicationē boni infiniti recipiat: videt q etiā decuit hoīe nō peccāte vniri deuz hoī: vt ex parte hois rō effect⁹ esset: z ex pte dei infinitas: z ex cōiunctione dīne nature ad creaturā infinit⁹ decor resplēderet: z infinitum bonuz ipsi nature humane cōmunicaretur. s. persona increata que in ea subsisteret. ¶ Item per peccatum non est in aliquo capacitas humane nature ampliata: sed post peccatum humana natura inuenta est capax tanti boni vt a deo assumeret in vnitatē psone: ergo z ante peccatū hui⁹ dignitatis capax fuit: sz ad deū q infinito amore diligit ea q̄ sunt: ptinet vt nullū bonū creature deneget cui⁹ est capax: g ipe humanā nām assumpsisset etiā si hō nō peccasset. ¶ Itē nō ē credēdū q hō ex pctō aliq̄ cōmodū reportauerit: sz maxima dignitas būane nature ē in hoc q assumpta ē in vnitatē dīne psone: ergo hoc p pctm hō cōsecut⁹ nō est: z sic idē qō pri⁹. ¶ Itē cū hō ad btitudinē creat⁹ fit añ pctm tot⁹ hō btificabilis erat: sz btitudo hois quātū ad partē sensitiuā erit in aspectu hūanitatis assumpte q̄tū vō ad partē intellectiuā in cōtuitu deitatis: assumentis: sic enī ingredief hō z egredief: vt Aug. exponit z pascua inuenet. Jo.x. g etiā si hō nō peccasset hūanitas a deo assumpta fuisset. ¶ P̄ Ber. exponēs id qō dicit Jonej. ppter me orta ē tēpestas ꝛc. dic q diabol⁹ vidit rōnalē creaturā assumēdā in vnitatē psone filij dei z inuidit: z hec inuidia fuit cā casus ei⁹: z mouēs ipsuz ad tentādū hoīez: si aūt incarnatio nō fuisset nisi hoīe peccāte nō instigasset diabol⁹ hoīez ad peccādū: q: p hoc p̄monisset eū ad bonū qō ei inuidebat: g etiā si hō nō peccasset: de⁹ fuisset incarnat⁹. Sz contra Aug. in li. de vbis apli. exponēs illud Matth. xviij. venit filius hois q̄rere z sal. fa. qō perierat dicit si hō nō peccasset fili⁹ hominis nō venisset: sz ibi dīs loq̄t de aduentu in carnē: g si hō nō peccasset filius dei nō eet incarnat⁹. Itē. j. Thi. j. xp̄us iesus venit in hūc mūdum pctōres saluos facere. Ubi glo. Aug. dic q nulla cā fuit dño xp̄o veniendi nisi pctōres saluos facē: tolle vulnera: tolle morbos z nulla ē cā medicine sz remota cā remouet effect⁹: ergo si pctm nō fuisset filius dei nō fuisset incarnat⁹. ¶ P̄ aplus dicit Heb. ij. q: pueri cōicauerūt carni z sanguini z ipse similiter cōicauit eisdez vt per mortē destrueret eū q̄ habebat mort⁹ imperiū: sz mors per pctm in hūc mūdū intrauit Ro.v. ergo si pctm nō fuisset: per incarnationē de⁹ carni z sanguini nō cōmunicasset. ¶ P̄ Grego. dicit: nihil nobis nasci profuit nisi redimi p̄ fuisset: sed redemptio non fuisset nisi peccati seruit⁹ fuisset: ergo si peccatum non fuisset: filius dei temporaliter natus non fuisset. ¶ R° dicendum q huius questionis veritatem solus ille scire potest qui natus z oblatus est: quia voluit. Ea enim que ex sola dei voluntate dependent: nobis ignota sunt: nisi inquantum nobis innotescunt per auctoritates sanctorum quibus deus suam voluntatem reuelauit: z quia in canone scripture: z in dictis sanctorum expositorum: hec sola assignat causa incarnationis redemptio: scilicet hominis a seruitute peccati: ideo quidam probabiliter dicunt: q: si homo non peccasset: filius dei homo non fuisset: quod etiā ex verbis leonis papē in sermone de trinitate expresse habetur: si enī inquit homo ad imaginem z similitudinē dei fact⁹ in suo honore mānisset creator mūdi creatura non fieret: aut sempiternus temporalitatē subiret: aut equalis deo patri dei filius formam serui assumeret. ¶ Item Augustin⁹ in oratione ad beatam virginem: vt quid enim nescium peccati pro peccatoribus pareres: si deesset qui peccasset: aut q̄d mater fieres saluatoris si nulla esset indigentia salutis. ¶ Item super illud Matth. i. ipse enim sal. fa. populū. fm Augu. si homo non peccasset.

virgo non peperisset. Alij vero dicunt q̄ cum per incarnationem filij dei non solum liberatio a peccato: sed etiā humane nature exaltatio et totius vniuersi consummatio facta sit: etiam peccato non existente propter has causas incarnatio fuisset: et hoc etiam probabiliter sustineri potest. ¶ Ad primū ergo dicendum q̄ vniuersum perficit in coniunctione vltimi ad principiū primum: non tamen oportet q̄ in coniūctione que est in vnitate persone: sed in coniunctione que est per ordinem ad finem. ¶ Ad secundū dicendum q̄ aliquid pertinet ad perfectionem hominis: quod omnino derogat perfectioni dei. vnde quāuis humilitas sit perfecta virtus in homine: non tamen oportet vt in deo ponatur si proprie sumat̄ humilitas: quod patet ex speciebus superbie que ei opponunt̄: quarum prima est cum bonum quod habet quis tribuit sibi: hoc quidem in homine vitiū est: quia nihil habet a se: sed in deo summe perfectionis est qui nihil habet ab extrinseco. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ in productione minimę creaturę manifestatur infinita potentia sapientia et bonitas dei: quia quelibet creatura ducit in cognitionem alicuius primi ⁊ summi: quod est infinitum in omni perfectione: oportet vt potentia infinita per effectum infinitum manifestetur: nec bonitas infinita per cōmunicationē infinitam: sed sufficit ad ostendendum bonitatem infinitam hoc quod vnicuiq; iuxta suam capacitatem largitur. ¶ Ad quartum dicendū q̄ capacitas alicuius creaturę potest intelligi dupliciter: vel ſm potentiam naturalem que pertinet ad rationem seminalē: ⁊ sic nullam capacitatem naturę vacuā deus dimittit in genere: q̄uis capacitas alicuius creaturę particularis nō impleatur propter aliquod impedimentū: vel ſm potentiam obedientie ſm q̄ quelibet creatura habet vt ex ea possit fieri q̄ deus vult: ⁊ hoc modo in natura humana est capacitas hui⁹ dignitatis vt in vnitatem diuinę persone assumat̄: nec oportet q̄ omnē talem capacitatē adimpleat: sicut non oportet q̄ deus faciat quicquid potest: sed quod congruit ordini sapientie eius. ¶ Ad quintum dicendū q̄ sicut dicit apostolus Roma.v. vbi abundauit delictum superabūdabit ⁊ gratia. vnde non est incōueniens vt aliquod bonum deus ex peccato eliciat quod sine peccato non fuisset: vt patet in multis virtutibus vt in patientia: penitentia ⁊ huiusmodi ⁊ ita etiam ex peccato hominis hoc optimum deus potuit elicere: vt dei filius incarnaret̄ propter quod dicit Grego. O felix culpa que talem ac tm̄ meruit habere redemptorē. ¶ Ad sextum dicendū q̄ totū hominis est ipsa diuinitas in quam virtus intellectus imediate fertur: ex quo redūdat gloria in inferiores partes anime ⁊ in ipsum corpus: in visione autem humanitatis christi erit quoddam gaudium accidentale: sicut etiam in victoria passionis eius: et tamen constat apud omnes: q̄ si hō nō peccasset christus passus nō fuisset. ¶ Ad septimū dicendum q̄ si etiam ponatur q̄ diabolus prouiderit rationalē creaturam a filio dei assumendā: non tamen oportet q̄ prēuiderat antecedentia ad ipsam: sicut etiam: vt ibidem Ber. dicit prēuidit se futurum principem malorū: quod per suum casum cōsecutus est: ⁊ tamen suū casum non prēuidit: vt in.ij.lib.dis.4. dictū est. ¶ Ad ea vero que in contrariū obijciuntur potest responderi ſm aliam opinionē q̄ auctoritates ille loquuntur de aduentu in carnem passibilem ad redimendum: redemptio enim nō fuisset nisi seruitus peccati precessisset: et non de aduentu in carnem simpliciter.

beatitudo

AD quartū sic proceditur. videt̄ q̄ filius dei non debuerit suam incarnationē tm̄ differre: tempus enī incarnationis dicit̄ temp⁹ plenitudinis. ad Gall. iiij. Cū venit plenitudo tēporis ⁊c. sed plenitudo perfectionē importat: cū ergo perfectio vniuersi cōsumata sit die septima: vt dicit̄ Gen.j. videt̄ q̄ tunc debuit filius dei incarnari. ¶ Itē amor causat donū ⁊ celeritatē doni: sed deus ex maxima charitate incarnat⁹ est. Ergo videt̄ q̄ nō debuerit tantū incarnationē differre. Prima probat̄ per id qō dicit̄ Prouerb.iij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere: ⁊ cras dabo tibi cū statim possis dare. Secundū per hoc qō dicit̄ Piere.xiij. in charitate ppetua dilexi te: ideo attraxi te miserans. ¶ Item quanto plus differt̄ medicina: tanto periculosius inualescit morbus: sed sapiētis medici est vt morbi periculū euitet: ergo videt̄ q̄ incarnationē suā dei filius accelerare debuerit. ¶ Item ꝑma Thi.ij. dicitur q̄ vult deus omnes hoīes saluos fieri: sed si christus ante incarnatus fuisset multis ad salutē magis via patuisset: vt dicitur Matth. xj.ſi in tyro ⁊ sydone facte fuissent virtutes que facte sunt in te olim penitentiā egissent: ergo videt̄ q̄ deus ante incarnari debuerit. ¶ Ꝑ vt Boetius dicit in libro de conso. natura a perfectioribꝰ initium sumit: ſz opus dei nō est min⁹ ordinatū q̄ opus nature: cū ergo perfectissimū in operibus dei sit incarnatio videt̄ q̄ circa principiū deus incarnari debuerit. ¶ Sz contra perfectio gratie magis assimilat̄ perfectioni glorie q̄ pfectioni nature: ſz perfectio gratie incarnationi debet̄: vt dicit̄ Joh.j. gratia et veritas per iesum xp̄m facta est: cuz ergo pfectio glorie fini seculoz debeat̄: perfectio vero nature p̄ncipio: videtur q̄ versus finē seculorū magis q̄ circa principiū de⁹ incarnari debuerit. ¶ Ꝑ Augu. dicit institutū est vt iam pacte sponse non statim tradant̄: ne vilem habeat marit⁹ data q̄ non suspirauit spōsus dilatā: ſz hoc beneficiū scilicz incarnationis debet homo maxime earum habere: ergo decuit vt humanū genus ipsum dilatū suspiraret. ¶ Ꝑ perfectio finī debetur: ſz temp⁹ incarnationis est temp⁹ perfectissimū: q̄ in eo dōs tēporis nat⁹ est. vnde etiā tēpus plenitudinis dicit̄ ergo videt̄ q̄ versus finem temporis incarnari debuerit. ¶ ℟ᵒ dicendū q̄ incarnationi tēpus cōgruissimū tēporū dispensator elegit oīa enī tēp⁹ habēt: vt dicit̄ Eccls.iij. hec aūt cōgruitas nō plene a nobis pōt cognosci qui nō oium tēporū ꝓportiones cognoscim⁹: ſz tm̄ possunt plures rōnes cōgruitatis assignari: quare hoc tēp⁹ ad incarnationē elegerit. Prima q̄ homo per superbiā peccauerat. vnde oportebat q̄ per humilitatē repararet̄ ad quā exigebatur vt defectum suum cognosceret in virtute ⁊ in cognitione: defectus aūt cognitionis innotuit homini tēpore legis nature quo tēpore multi lumine naturalis rōnis non obstāte in pessimos errores idolatrie prolapsi sunt ⁊ in nefandissima opera: defect⁹ aūt virtutis ꝓprie innotuit homini tēpore legis scripte: q̄ tunc per legē eruditus: nondū tamen peccati iugum excutere potuit: ⁊ ideo oportuit q̄ post ista duo tempora quasi ꝓparatoria de⁹ homo fieret vt in solo deo spes salutis haberet̄. Secūda ratio est: quia naturalis ordo est vt ab imperfecto ad perfectū veniatur: perfectissimū autem in operib⁹ dei est ipsa incarnatio per quam creatura deo vnitur in vnitate persone: ⁊ ideo oportuit vt non in principio humani generis: sed postmodū versus finē seculorum compleret̄: vt sic prius esset quod animale est: deinde qō spirituale est. j. Chorin. iij. Et hanc causam Augu. assignat in libro. 83. q. dicens: sicut absurdus est qui iuuenilem tantum vellet etatem esse in homine: euacuaret enim pulchritudines que ceteris etatibus suas vices atq; ordines gerūt sic absurdus est qui ipso vniuerso humano genere vnam etatem desiderat: nam ⁊ ipsum tanq̄ vnus homo suas etates agit: nec oportuit venire diuinitus magistrū cuius imitatione in mores optimos formaretur nisi in tempore iuuentutis: ⁊ ideo apostolus ad Gall. iij. dicit homines sub lege quasi sub pedagogo paruulos custoditos: donec veniret qui per prophetas ꝓmissus erat. Tertia ratio est: quia distantia a principio facit debilitatem in effectu. Unde ⁊ propter longe distare a principio alique res: perpetuum esse non possunt retinere vt maneant semper eedem scōm numerū. vnde si hoc maximum remediū incarnationis in principio secul'oū fuisset ꝓcedente tempore: effect⁹ eius in homines min⁹ carus fuisset refrigescente charitate: ⁊ ideo

a principio generis humani indita est mentibus hominuz lex naturalis per quã homines deo subiecti essent postmodum vero inualescente consuetudine peccatorũ lex naturalis adeo tenebrata est in pluribꝰ: vt iam non videret ad regimen humani generis sufficere: z ideo tunc additum est aliud remedium: scilicet vetus lex: z ea que ad ipsam pertinent: qua etiã processu temporis in hominũ cordibꝰ debilitata oportuit aliud pfectiꝰ remediũ p incarnationẽ apponi vsqz ad tẽpꝰ illud cũ multorũ charitas refrigesceret: z tũc succederet p ẽm aduẽtũ visio fidei et statꝰ glorie statui presentis ecclesie. z ideo dicit Dio. iij. c. Eccle. Jerarchꝫ. q̃ sic̃ se habet gerarchia legis: ad nostrã gerarchiã: ita se habet nostra ad celestem. ¶ Ad primuz ergo dicendũ q̃ est triplex perfectio: scilicet nature: gratie z glorie: perfectio aũt nature est: que fuit in principio seculorum: perfectio vero glorie erit in fine seculorũ: z quia perfectio gratie media est inter vtrãqz: ideo christus per quẽ gratia facta est: circa mediuz seculorũ venit. vnde dicit Abac. iij. In medio annorũ notum facies. ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ amor discretioni cõiunctus nõ facit accelerare donũ: anteqz expediat ei cui datur: nõ autẽ expediebat humano generi hoc donũ accipere anteqz experimẽto disceret: quantũ eo indigebat: vt sic acceptũ carius haberet. ¶ Ad tertium dicenduz q̃ aliter est in morbo spirituali qz corporali: ad sanationẽ enim corporalis morbi nõ exigit: vt infirmus vim medicine z periculum morbi cognoscat: qõ tamen maxime est necessariũ in morbi spiritualis sanatione qui per humilitatẽ z cõtritionem spiritus sanat: z ideo quãuis medicina corporalis nõ differat: medicina tamen spiritualis differri potest: nec tñ ita dilata est vt a principio penitus deesset: qz quãdiu fuit morbus: fuit medicina morbi: vt Hugo de san. victo. dicit cuius illa medicina non sit omnino sufficiẽs: sic enim z medicus corporalis egroto preparatoria quedã medicamenta prebet anteqz perfectam medicinaz det: z hic etiam fuit processus dei in sanatione humani generis. ¶ Ad quartũ dicendum q̃ nullus qui preordinati erant ab eterno etiaz ante christi incarnationẽ perijt: nec etiam aliquis non predestinatus quãdocũqz incarnatio fuisset: saluatus esset. si tamen aliquod remediũ prebere non predestinato: quod predestinato datur: scilicet finalis gratia ille etiã saluaret: sed tamẽ hoc antecedens est incõpossibile ei: quod est euz non esse predestinatũ. vnde sic est vera ista: si christus predicasset alicui prescito ille penitentiam egisset: sicut ista si gratia sibi daretur penitentiam ageret: sed vtriusqz antecedens est incõpossibile prescientie condamnationis: z ideo querere: quare christus illi nõ predicauit: vel quare grãm illi nõ apposuit: est idem q̃ querere predestinationis causam que nulla est nisi voluntas dei. ¶ Ad quintũ dicendũ q̃ perfectũ simpliciter precedit imperfectũ: sed accipiendo perfectum z imperfectũ: circa idem: imperfectum precedit perfectum: quia motus est de imperfecto ad perfectum: et hoc fit aliquo perfecto agente: qõ oportz prius esse: z ideo in humano genere priꝰ fuit adhibita impfecta medicina qz pfecta ab ipso pfecto deo q̃ ẽ pfectiõis princeps: vt dic̃ Dio.

¶ Questio secunda.

Deinde queritur de assumente carnem: z circa hoc querunt quinqz. Primo vtrum vna persona possit assumere carnem alia non assumẽte. Secundo si sic: quare magis filiꝰ carnẽ assumpsit. Tertio vtruz pater vel spiritussanctus potuerũt vel possint carnem assumere. Quarto si sic: vtrum potuerunt eandem numero humanaz naturam assumere. Quintũ vtruz vna persona possit duas numero humanas naturas assumere.

Ad primũ sic procedit. videt q̃ vna persona sine alia nõ possit carnez assumere. Damasce. enĩ dicit q̃ in diuinis oĩa sunt vnuz preter ingenerationẽ generationẽ z processionẽ: sed incarnatio nullũ horuz est: ergo incarnatio cõmunis est tribꝰ. ¶ Itez sicut est vna essentia triũ personaruz: ita vna operatio diuina: sed assumere carnem est quedã operatio diuina: ergo est cõmunis tribus personis. ¶ Item Damasce. dicit q̃ tota natura diuina in vna suarum ypostasim incarnata est: sed quicquid dicitur de natura cõmune est tribus: ergo incarnatio cõmunis est tribus personis. ¶ Item quecũqz sunt vnũ fm substantiã simplicem: cuicũqz vnitur vnũ z reliquum: sed tres persone sunt vnũ fm substantiã que est cõmunis z simplex: ergo si carni vnitur filiꝰ necessario z carni vnitur pater. ¶ Itez maior est vnio que est per gratiam vnionis qz que est per gratiã adoptionis: sed in vnione per gratiã adoptionis nõ vnitur menti vna persona sine alia: ergo nec vna persona assumpsit carnẽ sine alia. In contrariuz videt q̃ Dio. ij. c. de di. no. ea que ad incarnationem pertinent cõputat inter ea que sunt de discreta theologia: hec aũt sunt que vni persone cõueniunt sine alia: ergo incarnatio conuenit vni persone sine alia z nõ omnibꝰ. ¶ Item incarnatio includit in suo intellectu missionẽ: vt in littera dicit: sed ad hoc q̃ vna persona mittat non sequitur q̃ omnes mittant: ergo vna persona sine alia incarnari põt. ¶ P̃ maior est distinctio rei z rationis qz distinctio rationis tantũ: sed rationes diuersarum rerũ in diuinis nõ distinguunt nisi ratione. personе autẽ distinguunt re z ratione: ergo maior est distinctio personarũ in deo qz rationũ idealium: sed deꝰ per vnã rationẽ aliquid operat: quod non operat per aliã: qz alia ratione facit hominẽ: z alia ratione facit equum: vt Augu. ait: ergo multo amplius vna persona põt incarnari sine alia. ¶ Rº dicendũ q̃ quãuis tres persone sint vnũ in essentia non tamen oportet q̃ si vna coniungit carni q̃ etiam alia. ¶ Ad cuius euidentiã sciendum est q̃ quando aliqua in aliquo coniunguntur z in aliquo distinguũt: tunc solum necessariuz est vt simul cõiungant: quando cõiunctio fit fm id in quo cõmunicant: siue illud sit idem numero siue non sicut patet q̃ homo z asinꝰ cõicant in animali: z ideo quicquid cõmunicat cũ asino in genere: cõmunicat etiã cuz homine: sed qz homo z asinꝰ differẽtijs specificis distinguuntur: nõ oportet q̃ quicquid cõuenit cũ asino in differentia specifica cõueniat cũ homine similiter: z ita etiaz est in potentijs anime: qz oẽs radicant in essentia vna numero. vñ cũ anima vniat corpori dupliciter: z fm essentiã vt est forma eius: z fm potentiã vt est motor ipsius: vel operãs per ipsum: necessariũ est vt aĩa que vnitur oculo z quantuz ad essentiã anime inquãtũ perficit oculꝰ ineſſe specificato. et fm rationẽ visiue potentie: prout efficit instrumẽtũ videndi: coniungat etiam ligue quantũ ad essentiã aĩe nõ quantũ ad rationẽ potẽtie eiusdẽ: eadẽ enĩ essentia aĩe que ẽ in oculo: est in ligua: sz ibi fm potẽtiã visiuã: hic fm potẽtiã gustatiuã: z qõ plus est: aliqua potẽtia est que nulli parti corporis cõiungit quãtũ ad rõnẽ potẽtie vt intellectꝰ: sed solũ quantũ ad rõnẽ essentie. Dico ergo q̃ tres persone distinguũt quidẽ in psonalitate: sz cõueniũt in natura: vnde quicq̃d vnireꝫ filio in natura: de necessitate vniretur patri nõ aũt oportet q̃ si aliq̃d vniat filio in persona q̃ vniat patri. Nõ enĩ ponimꝰ incarnationẽ filij eẽ hoc mõ vt fit vnio facta in natura: sz solũ in persona: z ideo non oportet q̃ ponam patrẽ incarnatũ: sicut nõ oportet q̃ si potentia visiua sit actꝰ corpis: q̃ intellectꝰ sit actꝰ corpis qz cuius cõueniãt in vna essentia aĩe. ¶ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ incarnatio includit in se vnũ illoꝝ triũ: qz incarnatio dic̃ vnionẽ in persona filij cuiꝰ psonalis ꝓprietas est generatio. ¶ Ad secundũ dicẽdũ q̃ assumere duo importat. s. actionẽ z terminuz vnionis. dicit enĩ assumere: q̃si ad se sumere: q̃d q̃ actionis importat in hoc v̄bo: totũ est cõe tribꝰ: verũ enĩ ẽ dicere q̃ tota trinitas vniuit humanã naturã filio in psona: sz terminus vnionis est solum persona filij et non patris: et ideo filius carnẽ assumpsit z non pater nec spiritussanctꝰ. ¶ Ad tertium dicendũ q̃ de natura nõ dicitur incarnatio fm se: sed ratione persone fm q̃ tota natura diuina incar-

nata est in vna persona filij: z ideo non oportet q incarnatio de tribus dicaf. hoc enim est necessariuz in illis que dicuntur de natura ratione ipsius nature: non de illis que dicuntur de natura ratione persone z hoc propter idemptitatē essentie z persone: vt patet in primo scrip. dis. 33. arti. i. et in prima parte. q. 3. ar. i. sicut essentia diuina est persona filij nō tamen persona patris est persona filij. ¶ Ad quartum dicendum q si esset vnio in substantia: vel natura sequeretur q tres persone essent incarnate si vna incarnaretur: nūc vero non est vnio facta in natura: vt scilicet ex diuina z humana fiat vnum sed in persona: vt sit vna persona in humanitate z diuinitate subsistens: z ideo ratio nō procedit: vt ex predictis patet. ¶ Ad quintum dicendum q in vnione que est per gratiam adoptionis considerat vnio per operationem tantuz: quia scilicet deus aliquē effectum in nobis operatur: z quia operatio est communis tribus. ideo oportet q etiam vnio illa communis sit quāuis sm q ille effectus appropriat vni persone vel alij: dicatur in mentez mitti filius vel spiritussanctus: sed in hac singulari vnione diuinitatis ad humanitatē non tñ notat ex parte dei operatio vel efficientia: sed etiam termin⁹ vt dictum est: z ideo non est simile.

AD secundū sic procedit. videtur q non magis fuit conueniens filium incarnari q̄z patrem vel spiritū sanctū: sicut in mysterio incarnationis monstrata est sapientia in decentia reconciliationis: ita etiam monstrata est potētia in hoc q in infinituz distantia coniuncta sunt: z etiā bonitas in hoc q non despexit proprij blasmatis infirmitatē: sicut dicit Damasce. sed sicut sapientia attribuitur filio: ita bonitas spiritui sancto: z potentia patri: ergo non decebat magis filium incarnari q̄z patrē vel spiritū sanctū. ¶ Item victoria potentie attribuitur: sed per incarnationem secuta est de hoste victoria: ergo incarnatio magis decebat patrem cui appropriat potentia. ¶ Item recreatio respondet creationi: sed creatio appropriat patri. Unde cum dicitur Gen. j. In principio creauit deus ce. et ter. deus creans exponit pater: ergo z incarnatio per quaz recreatio facta est patri potissime conueniet. ¶ Item incarnatio ordinata est ad hoc vt nos adoptionē filiorū recuperemus. ad Gal. 4. sed adoptare proprium patris est: ergo patrem decebat incarnari. ¶ Item videtur q magis congruum fuerit spiritumsanctum incarnari: eorum enim que magis vicina sunt decentior est cōiunctio: sed spiritussanctus est persona magis nobis vicina: vt dicit Augu. ergo spiritūsanctum magis decebat incarnari q̄z filium. ¶ P̄ incarnatio processit ex maxima charitate dei quā ad nos habuit: sed charitas est proprie spiritussanct⁹ vel etiā appropriate si essentialiter sumat: ergo spiritūsanctum potissime decebat incarnari. ¶ Sed otra. In mente nostra sunt tria tres personas representātia: scilicet mens que representat patrem: noticia que est verbū mentis representans filiū: z amor qui representat spiritūsanctū: sed inter hec tria verbū mētis maxime est corpale: sm q per vocē exteri⁹ sonat: ergo z incarnatio cōueniētissime verbū eternū decuit q̄ est ipse fili⁹ dei. ¶ Itē sm philosophū. 2°. Metha. id q̄ est primū in vnoquoq genere est causa eorū que sunt post: sz filiatio p̄mo in filio dei inuenit: sicut z paternitas in deo patre: ex quo ois paternitas in ce. z in ter. noiatur Eph. iij. ergo cōueniētissime fili⁹ dei incarnatus est: vt per ipsum adoptionē filiorū dei reciperem⁹. ¶ P̄ decētissima est cōiunctio sapiētie z humilitatis. vnde Prouer. xj. vbi humilitas: ibi sapiētia: sed sapiētia appropriat filio: ergo ipsum maxime decuit humilitas incarnatiōis. ¶ R° dicendum q decentia incarnationis filij potest attendi: z ex ꝑprijs z appropriatis ei⁹. ¶ In proprijs aūt ipsius possunt cōsiderari quatuor scilicet q fili⁹ est: q verbū est: q imago: q media in trinitate persona: sm aūt q imago cōuenientiaz habet cū eo qui reparādus erat. s. cū hoie qui ad imaginē dei fact⁹ est. Gen. j. vnde decuit vt imago imaginez assumeret: increata creatā: sm aūt q filius est ad modū reparationis que expleta est per incarnatiōis z passionis mysteria: sm enī q ex alio est: qō quidē sibi z spirituisancto cōmune est notaf auctoritas patris respectu ipsi⁹: vnde cōuenit sibi ad patrez: z deprecatio: z satisfactio: z alia huiusmodi que in patre auctoritatē demonstrāt: sed sm id qō in filio intelligitur determinat⁹ modus originis conuenit sibi nasci: vt qui in diuinitate est dei fili⁹: in humanitate sit virginis filius: vt nō sint plures filij in trinitate. ¶ Cōuenit etiā sibi inquantū fili⁹ naturalis est: vt per eum cuius est naturalis hereditas: alij in filios adoptent et coheredes fiant. Sed inquantū verbū est cōgruētiā habet ad officiū predicationis z doctrine: q̄z verbū manifestat dicentez: z ipse manifestauit patrē. Jo. xvij. Pater manifestaui nomē tuū hoib⁹. Inquātū vero est media in trinitate persona cōgruit ad vltimū effectū qui est reconciliatio hois ad deū: decet enim vt qui est medius etiā sit mediator. ¶ Inueniūt etiā quatuor filio appropriata. s. sapiētia z virt⁹ ab apl'o. j. Chorin. j. Xp̄m dei virtutē z dei sapientiā. Equalitas ab Aug. species z pulchritudo. ab Hill'. inquātū aūt sapientia est: congruit ad restaurationē: quia decet vt que in sapiētia facta sunt per sapientiā restaurent: z etiā seruituti a qua homo liberādus erat qui in eā seduct⁹ quodāmodo deuenerat: z ideo decebat vt per sapientiam a seductore liberaretur. ¶ Ipse etiā homo peccauit per appetituz sciētie. vnde per sapientiā liberādus erat. Inquantū aūt est virt⁹ z brachiū patris: cōgruit ad victoriā de hoste capiendā. Luc. j. Fecit potentiā in brachio suo: inquantū vero est equalitas: congruit etiā morbo qui sanādus erat. vterq; enim. s. homo z diabol⁹ peccauerat appetēdo equalitatē: ille potentie: iste scientie: inquantū vero species z pulchritudo est: congruit reparationi: vt per ipsuz deturpatio imaginis per peccatuz inducta amoueaf. ¶ Patri vero nō conuenit incarnatio p̄cipue ꝑpter proprietatē innascibilitatis: non enim decet vt qui in deitate est pater: in humanitate sit fili⁹: sic enim filius dei patris esset nepos v̄ginis: si ipsa virgo mater esset dei patris. Similiter etiā nec spirituisancto cōuenit: ne filij nomē in plures personas transferaf. ¶ Ad primū ergo dicēdū q in incarnatione ostēdūt sapia potētia z bonitas z ideo efficientia incarnationis toti trinitati attribuit: sed tamen opus qō deo incarnato debebaf: per filium expleri decuit ratiomb⁹ dictis: z ideo tota trinitas carnem soli filio vniuit. ¶ Ad secūdū dicēdū q potētis nō est vt per potentiā min⁹ potentē vincat. hoc enim videt violentū z non laudabile: sz per iusticiā z sapientiā: z ideo per filiū debuit pater hostē vincere. ¶ Uel dicēdū q q̄uis potētia attribuatur patri: eo q ipse est principiū totius deitatis: tamē filius etiā dicit virtus patris per quā in creatura operaf. vnde z brachiū patris dicit vt exponit Greg. illud Job. xl. si habes brachiū sicut de⁹: z ideo decenter per filiū de⁹ pater diabolū vicit. ¶ Ad tertiū dicendū q tria opera tribus personis appropriant: creatio quasi p̄ma patri qui est p̄ncipiū: nō de p̄ncipio: glorificatio que est vltim⁹ finis spirituisancto rōne bonitatis: recreatio que media est filio qui est media in trinitate ꝑsona. ¶ Ad quartū dicēdū q q̄uis p̄ris sit adoptare: tñ decēter nos p filiū adoptauit cui⁹ē hereditas: vt sic per verū heredē ipsa adoptatio acceptaret: z firma ostēderet: z vt filij adoptiui haberēt verū filiū ducē quē imitarent illi quos pscium cōformes fieri imaginis filij sui vt ipse sit p̄mogenit⁹ in multis fratribus. Ro. viij. ¶ Ad quintū dicēdū q spūssanct⁹ dicit ꝑsona maxime vicina nobis ꝑpter charitatē p q̄z nobis oia dona donāf: sz fili⁹ est magis nobis vicin⁹ quātū ad cōgruētiā incarnationis rōnib⁹ dictis. ¶ Ad sextū dicēdū q charitas dei est cā incarnationis: z ideo causalitas incarnatiōis q̄uis sit cōis trib⁹ personis appropriat tñ spirituisancto: vt infra dicet dis. 4. nō tñ ex hoc sequit q spūssanct⁹ debuerit incarnari.

Ad tertium sic procedit. videtur q̄ pater carnem assumere non potuerit: quia vt dicit Ansel. minimū inconueniens est deo impossibile: sed si pater carnē assumeret sequeretur inconueniens vt scilicet essent in trinitate plures filij quod in confusionem quandā vergeret personarū: ergo pater carnem assumere non potuit. ¶ Itē opposita non possunt iungi in eodem etiam per miraculū sed in patre est quedam proprietas que dicitur innascibilitas fm quā dicitur nō esse ex alio cui nascibilitas opponitur: ergo non potuit pater de virgine nasci quod diceret si carnem assumeret. ¶ Item vt in littera dicitur filio missio est ipsa incarnatio: sed patri nō conuenit mitti. vt in primo lib. dis. 3. habitū est ergo nec incarnari potest. ¶ Item ab eo qui est infinite misericordie semper optima expectāda sunt que contingere possunt: sed cum totus mūdus per incarnationem vnius persone meliorat⁹ sit: si etiā pater incarnaretur multo amplius meliorabit᷑: ergo si possibile est patrem incarnari hoc sperare debemus: sicut z antiqui patres incarnationem filij expectandis: quod est omnino absurdum. ¶ P̄ non est maior dei potentia quam sua voluntas cum vtrūq; sit infinitum: sed pater nunq̄ voluit incarnari: ergo nec incarnari potest. ¶ Sed contra. sicut dicit Ansel. omnis necessitas z impossibilitas deo est subiecta: sed ei nihil est impossibile cuius voluntati omnis impossibilitas subditur: ergo patrem incarnari nō est impossibile. ¶ Item eorum que eque distant: eque possibilitas est coniunctio: sed humana natura equaliter distat a trib⁹ personis: distat enim a qualibet in infinitum: ergo si potuit eam filius assumere potest z pater. ¶ P̄ quicquid dignitatis cōuenit filio conuenit z patri: sed posse assumere carnem est dignitatis in filio: ergo z patri attribuendum est. ¶ R° dicendum q̄ cum in agentibus ex libertate voluntatis executio potentie sequatur imperiū voluntatis et ordines rationis. considerandū est: quando potentie diuine aliquid ascribit᷑. vtrum attribuatur potentie fm se considerate: tunc enim dicitur posse illud de potentia absoluta: vel attribuitur sibi in ordine ad sapientiam z prescientiam z voluntatem eius: tunc enim dicitur posse illud de potentia ordinata: ipsi ergo potentie absolute cum infinita sit necesse est attribuere omne id quod in se est aliquid z quod in defectum potentie non vergit. dico autem in se aliquid esse quia coniunctio affirmationis z negationis nihil est: nec aliquem intellectum generat q̄ dicit᷑ homo z non homo simul acceptum quasi in vi vnius dictionis: z ideo potentia dei ad hoc se non extendit: vt affirmatio et negatio sint simul. z eadem ratio est de omnib⁹ que contradictionem includunt. dico autem in defectum potentie vergere que passionem potentie important: ex defectu enim potētie actiue ad resistendum contingit q̄ aliquid vel corrumpatur vel diuidatur vel aliquid huiusmodi. vnde z mollities impotentia naturalis dicit᷑ propter facilem diuisibilitatem: z ideo non dicimus deum in natura diuinitatis posse pati vel mori vel aliquid huiusmodi: sicut non dicimus eum posse esse impotentem. Huic autem potentie absolute considerate: quando attribuit᷑ aliquid quod vult facere z sapientia sua habet vt faciat: tunc dicitur posse illud fm potentiam ordinatā: quando autem potentia se extendit quantū in se est ad illud quod sibi attribuit᷑ quāuis nō habeat eius sapientia z voluntas: vt ita fiat: tunc dicit᷑ posse illud de potentia absoluta tantū: sed in his distinguendū est: quia in his sunt quedam que habent aliquid in se diuine sapientie et bonitati repugnans inseparabiliter coniunctum: vt peccare mentiri: z huiusmodi z etiam ista dicim⁹ deum non posse. quedam vero sunt que de se non habent inconuenientiam ad diuinam sapientiā: sed solum ex ordine aliquo sue prescientie quē deus in rebus statuit vel preuidit fm suam voluntatē vt q̄ caput hominis sit inferius z huiusmodi deus potest facere: quia potest statuere aliud ordinem in rebus fm quem fit conueniens: quod nūc fm istum ordinē qui rebus inest inconueniens videt. ¶ Sic ergo in his que diuine potentie attribui possunt: est quadruplex distinctio siue ordo. quedam enim nec ipsi potentie absolute attribuuntur. Unde simpliciter dicendum est deum ea nō posse: sicut pati z contradictio simul esse. quedam vero ex se sapientie z bonitati eius repugnant: z ista non dicimus deum posse nisi sub condictione: scilicz si vellet. non enim inconueniens est: vt in conditionali vera antecedens sit impossibile. quedam vero de repugnantiā nō habent sed solum ab exteriori z talia absolute concedendum est deum posse de potentia absoluta: nec sunt neganda nisi sub conditione scilicet vt dicatur non potest si voluntati eius repugnat. quedam vero sunt que attribuunt᷑ potentie: ita q̄ voluntati et sapientie eius congruūt. z hec simpliciter dicendum est deū posse: nullo modo ea nō posse. ¶ Dicendum est ergo q̄ patrem incarnari non est de illis que potentie dei absolute non subdūtur cum neq; contradictionem implicet neq; defectum aliquez incarnatio in persona incarnata ponat. est enim eadem dignitas patris z filij: et ratio eadem personalitatis: in vtroq; nec est etiam de illis que ex se inconuenientiaz habent: sed est de illis que habent inconuenientiaz propter ordinem alium a dei sapientia institutum: sed filium incarnari est in quarto ordine: z ideo simpliciter concedendum est q̄ pater potuit carnem assumere z similiter spiritussanctus: loquendo de potentia absoluta. ¶ Ad primuz ergo dicendum q̄ hoc est impossibile: vt aliquid faciat deus z hoc sit inconueniens: sed tamen potest facere: vt illud quod modo est inconueniens fm vnum ordinem: fm alium ordinem fiat cōueniens: sicut potest carnem hoc modo formando assumere: sicut corpus viri de terra formauit: sic enim filij nomen patri non conueniret: nec etiam si pater filius diceretur esset de se repugnantiam habens cum fm diuersas naturas hec sibi attribuerentur. ¶ Ad secundū dicendum q̄ fm idem non possunt opposita eidem inesse: sed fm diuersa nihil prohibet. vnde quāuis patri conueniat innascibilitas fm naturam diuinam: posset tamen eidem inesse natiuitas fm naturam humanam: sicut filio fm naturam diuinam inest q̄ sit pater virginis: cuius fm naturam humanam est filius. ¶ Ad tertium dicendum q̄ incarnatio filij dicitur missio: quia filius ab alio est: si autem pater incarnaret᷑ ei⁹ incarnatio missio nō dici posset: sicut ostensio spiritussancti in columba missio visibilis ipsius dicitur: non autem ostensio patris in sono vocis. ¶ Ad quartuz dicendum q̄ tres persone nō sunt maioris bonitatis q̄ vna tantum: z ideo nihil plus vniuerso accresceret de incarnatione omniuz personarum q̄ de incarnatione vnius tantum vñ fuisset superfluū: z ideo q̄uis sit possibile patrē incarnari non tamen est expectandū. ¶ Ad quintum dicenduz q̄ potentia dei non est maior quantum ad essentiam q̄ voluntas: tamen ad plura obiecta se extendit potentia q̄ voluntas. vnde non sequitur si aliquid deus non vult q̄ illud absoluta potentia non possit.

Ad quartum sic procedit᷑. videtur q̄ pater z spiritussanctus non possint vnam z eandem numero naturam assumere. primo per hoc qō dicit Ansel. in lib. de concep. virgi. plures persone nō possunt assumere vnum eundēq; hominem: sed si vnam naturā assumerent vnus homo assumptus esset a pluribus personis: ergo primum est impossibile. ¶ Item assumptio humane nature terminatur ad aliquaz vnionem: non autem ad vnionem in natura: quia oporteret vel alteram tantū remanere: sicut patet in coniunctione cibi ad cibatum. vel etiam neutrum vt patet in coniunctione elementoz: in incarnatione vero vtraq; natura manet: vt Damasce. dicit. et sic pz q̄ nō pōt eē vnio in natura: g̃ oportz q̄ terminet᷑ ad vnionē in psona nō ergo possunt esse plures psone vnā naturā assumētes.

¶ Preterea vt Damasce. dicit in incarnatiõe veniẽs z vnitum cõmunicãt sibi sua idiomata vt quicquid dicit̃ de filio hominis possit dici de filio dei: ergo si eadẽ natura humana a trib⁹ personis assumpta esset: demonstrato illo homine posse in eum dicere filium dei: z quicq̃d de filio dei dicit̃: z ecõuerso filiũ dei esse hũc hominẽ z natũ de virgine z huiusmodi oia: sed stante eadem positione possemus dicere q̃ hic homo esset pater: ergo esse patrẽ z quicquid est patris possunt predicari de filio dei qõ manifeste cõfusionem induceret personarũ. ¶ Preterea tres persone distinguunt̃ relationib⁹ ergo quod attribuit̃ alicui persone primo z per se ratione eius quod ad alteruz est nullo modo tribus personis potest esse cõmune: sed humanã naturã assumere conuenit filio ſm id quod ad alterũ est: quia primo z per se conuenit persone: nature autem prout est in persona: ergo assumere hanc naturã non potest esse cõmune tribus personis. ¶ Preterea vt in primo libro dictum est omnis quidditas vel natura que non est suum esse diuiditur ſm diuisionem suppositorum in ea subsistentium: quia esse habet ſm q̃ in supposito est: sed humana natura est quidditas vel natura que nõ est suum esse. hoc enim solius dei natura est: ergo oportet q̃ diuidatur ſm esse ad diuisionem suppositorũ in ea subsistentium: sed si tres assumerent humanã naturam essent tria suppositа in humana natura subsistentia: ergo essent tres humane nature: nõ ergo vna numero humana natura a tribus personis assumi potest. ¶ Preterea si tres persone vnam naturã humanam assumerent: aut et vnus homo: aut plures: sed non plures: quia nõ haberent nisi vnam animã z vnum corpus ergo esset vnus homo vt posset demonstrari iste homo est pater z filius et spiritussanctus: sed ille homo non potest supponere nisi personam patris vel filij vel spiritussancti: ergo persona patris esset pater z filius z spiritussanct⁹ vel persona filij vel persona spiritussancti quod est impossibile: ergo impossibile est talẽ assumptionẽ esse. ¶ Sed contra humane nature cõuenit esse assumptibilẽ ſm q̃ est ad imaginẽ dei: sed eadẽ numero humana natura est ad imaginem trium personaruz: ergo humana natura eadem numero a tribus assumi potest. ¶ Preterea maior est distantia diuersarũ potentiarum anime ad inuicem que etiaz in absolutis distinguuntur q̃s diuinarum personarũ que distinguuntur solum in eo quod ad aliud est: sed anima vnitur eidem membro ſm diuersas potentias: quod patet q̃z organa aliorum sensuum sunt etiam organa tactus qui per totum corpus diffunditur: ergo z deus potest vniri homini: ita q̃ tres persone vnam naturaz humanam assumant. ¶ Ꝑ eorum que magis conueniunt: facilior est vnio: sed humana natura assumpta a filio nõ minus conuenit cum patre: sed etiam magis q̃s aliqua alia: ergo si pater potuit assumere aliam humanã naturam: vt dictum est ergo multomagis eandem. ¶ R° dicendum q̃ tres personas diuinas assumere vnam humanã naturaz in vnitate vnius persone est impossibile: quia contradictionem implicat: cum enim vnio dei z hominis nõ possit fieri in natura: vt infra dis. v. probabit̃. oportet q̃ fiat in persona: vt scilicet sit eadem personalitas assumẽtis z assumpti. vnde ponere vnã personam ex parte assumpti z tres ex parte assumentis est incõpossibile. Et non potest etiam similiter esse vna vnitate vnius ypostasis vel suppositi ad minus quantũ ad secundam opinionem que ponit̃ infra dis. 6. que ponit vnionẽ non tñ in persona: sed in supposito z ypostasi: sed q̃ natura assumpta a tribus personis sit vna vnitate singularis nature: non est impossibile loquendo de potentia absoluta quãuis non sit congruũ ſm ordinem diuine sapientie: cuz vnius persone incarnatio ad reparationem mille mundorum sufficiat: dico autẽ vnitatem singularis nature si assumeretur vnum corpus z vna anima sibi vnita ex quorum vnione vna humanitas resultaret vt sic tres persone in vna natura assumpta conuenirent: sicut conueniunt in natura eterna. quidã vero econuerso contrariã opinionem tenent z ſm vtrãq̃ potest ad obiecta responderi. ¶ Ad primum ergo dicendum q̃ Anſel. ibi accipit vnum hominẽ vnam personam humanã: hoc enim est impossibile ei q̃ ponitur tres personas assumentes esse. ¶ Ad secundũ dicenduz q̃ assumptio illa terminaret̃ ad aliquid vnum in persona: ita q̃ non vni tantũ persone vniretur: sed quia a qualibet triũ personarũ assumeretur in vnitate persone vt non esset alia persona hominis assumpti a tribus personis patris z filij z spiritussancti: quasi homo per se inquantũ homo sit persona: esset tamẽ alia ꝑsona patris alia filij alia spiritussancti humanitatẽ eandem assumentiũ. ¶ Ad tertium dicendum q̃ cõmunicatio idiomatum intelligitur respectu alterius nature. vnde predicta positione facta: hic homo non cõmunicaret filio idiomata patris: sed soluz idiomata humane nature. ¶ Ad quartũ dicendum q̃ sicut supra in primo libro dictum est: in diuinis dupliciter est cõmunitas rei z rationis: cõmunitate rei nihil est ibi cõmune nisi absolutum: sed cõmunitate rationis est ibi cõmune hoc nomen persona vel relatio: z ita per hunc modum cõmunitatis potest cõmuniter cõuenire patri z filio z spirituisancto vt vnusquisq̃ eorum trahat humanã naturam eandem numero in vnitatem persone sue. ¶ Ad quintũ dicenduz q̃ tres persone non distinguuntur ſm esse: immo earum est vnum esse viuere z intelligere cuz esse non nisi ad essentiã pertineat: z ideo nõ oporteret q̃ natura humana a tribus personis assumpta ſm esse multiplicaretur: sicut multiplicatur in tribus personis humanis quarũ nõ est vnum esse. ¶ Ad sextum dicendũ q̃ cum termini substantiui, significentur vel cõsignificentur pluraliter ex vnitate seu pluralitate forme signate dicerentur tres: vnus homo: si vnaꝫ humanã naturam assumpsissent: sicut ꝓpter vnam naturaz diuinam dicunt̃ vnus deus: z sicut dicit̃ tota trinitas vn⁹ solus verus deus. ſm Augu. z Baruth. 3. hic est deus z nõ estimabitur alius ab illo: ita posset dici iste sol⁹ homo est pater z filius z spiritussanctus: z tunc iste terminus homo supponeret rem humane nature sine distinctione triuz personarum: sicut iste terminus deus supponit in predictis locutionibus rem nature diuine indistincte. et hec est suppositio sua naturalis: z quasi termini communis respectu trium personarũ: suppositio autem qua supponit ꝓ patre vel filio est sibi accidentalis et quasi termini discreti. ¶ Ad ea que in oppositũ obiciuntur ſm alios potest responderi q̃ ad vnitatem nature sequeretur aliquo modo vnitas suppositi ſm eos z hoc esse non potest. vt dictũ est.

AD quintum sic ꝓceditur. videtur q̃ vna persona non possit duas humanas naturas assumere. natura enim communis non multiplicatur: nisi scõm pluralitatem suppositorum: sed vna persona est tñ vnum suppositum: vt infra patebit: ergo non potest in vna persona esse duplex natura eiusdem speciei. ¶ Item si filius dei assumeret plures humanas naturas vocetur ſm vnam naturam ieſus z ſm aliam petrus inde sic: supposito filio dei supponitur ieſus. z eadem ratione supposito filio dei supponitur petrus: ergo supposito ieſu supponitur petrus: ergo hec est vera: ieſus est petrus: sed impossibile est q̃ duoꝝ hominũ vnus de alio predicetur: ergo ieſus z petrus non sunt duo homines: sed impossibile est duas humanas naturas numero differentes esse: nisi per hoc q̃ sũt in duobus hominibus: ergo in ieſu z petro non erunt due humane nature: sed vna tñ: ergo ad hanc positionem q̃ filius dei duas humanas naturas assumpserit sequitur suũ contrarium scilicet q̃ sit vna tñ natura humana assumpta ergo positio illa est impossibilis. ¶ Ꝑ plus distat natura humana a diuina q̃s vna humana natura ab alia: sz q̃uis dei fili⁹ subsistat in duab⁹ naturis: diuina. ſ. z humana. nõ tñ duo sed vnus z vnũ est: ergo z si subsisteret in duab⁹ na-

turis humanis assumptis: non tamen duo homines dici posset: ergo nec eēnt due humane nature: ꝛ sic idem quod prius. ¶ Preterea si filius dei duas humanas naturas assumpsisset: fm quarū vnam diceret petrus: ꝛ fm aliā iesus oporteret ꝙ de iesu ꝛ petro hoc verbū Sum es est singulariter predicaretur: quia vtrūq; esset vnū suppositus. sed de patre ꝛ filio predicat pluraliter: vt patet Jo.x. Ego ꝛ pater vnū sumus. Ergo maior est vnitas aliqua q̄ vnitas trium personarum: quod est impossibile: ergo ꝛ positio predicta. ¶ Preterea negatur hec propositio Filius dei assumpsit hominē: ne videatur personam assumpsisse. sed sicut filiꝰ dei non assumpsit personam: ita filius dei non est due persone. ergo nullo modo potest dici ꝙ filiꝰ dei sit duo homines. hoc aūt sequitur si duas humanas naturas assumpsit: ergo est impossibile. ¶ Sed contra Quicquid potest pater potest filius. sed pater potest aliam humanā naturam assumere ab ea quā filius assumpsit: ergo ꝛ filius potest aliam assumere ab ea quā assumpsit: ergo vna persona potest plures assumere naturas. ¶ Preterea maioris bonitatis ꝛ dignitatis ostensiua est vnio qua filius dei humanā naturā in vnitatē persone assumpsit q̄ illa qua mentem hominis per gratiam sibi vnit. sed hec secunda vnio que est per gratiam non est filij ad vnū tm̄: sed ad multos: quia sapientia in animas sanctas se transfert Sapiē.iiij. Cum ergo bonū sit diffusiuū ꝛ cōmunicatiuū: videtur ꝙ illa vnio que est in vnitate persone possit esse in persona filij ad multas humanas naturas. ¶ Preterea potentia filij per incarnationem in nullo minorata est. sed filius ante incarnationē poterat humanā naturā aliam ab ea quam assumpsit assumere: ergo ꝛ nūc potest. ꝛ sic idem quod prius. ¶ Rūdeo dicendū ꝙ hoc fere ab omnib⁹ concedit ꝙ vna persona diuina potest plures humanas naturas assumē ꝛ rationabiliter. Nō est enī contra rationē diuine persone ꝙ ipsa in plurib⁹ naturis subsistat: alꝰ non potuisset fieri vnio diuine ꝛ humane nature in vna persona filij. Si autē esset contra rationē persone vt in pluribus q̄ in duab⁹ naturis subsisteret: hoc nō posset contingere nisi ita ꝙ tota facultas vnius persone que in plurib⁹ naturis subsisteret p naturā secundam adueniente terminaretur: ꝛ quodāmodo impleret: quod est impossibile: quia natura assumpta adueniens nullo modo cōmensurabilis est virtuti diuine persone: cū distet ab ea sicut finitū ab infinito. Vñ sicut deus potest semper nouas creaturas condere quia eiꝰ potētia per creaturas nō exhauritur: ita etiam filius potest qualibet natura assumpta iterum aliam assumere: quia potestas assumendi per naturā assumptam non terminatur. ¶ Ad primū ergo dicendum ꝙ natura ab eodem habet vt indiuiduetur ꝛ diuidatur. vñ cū principiū indiuiduatiōis sit materia aliquo modo sub dimensionib⁹ terminatis considerata ex eiusdem diuisione humana diuiditur ꝛ multiplicat. vñ si assumpsisset duo corpora ꝛ duas aīas duas humanas naturas assumpsisset: non tamen sequeretur ꝙ essent duo suppositā: vel due ypostases. non enī materia quolibet modo diuisa cōstituit diuersitatem suppositorū: sed solum quando vtrobiq; inuenitur esse discretū ꝛ subsistens per se. vnde non potest dici ꝙ due manus sunt due ypostases: sed conueniūt in eadem ypostasi hominis. ita etiam ꝛ due humane nature: quia nō haberent esse discretū: sed vnitū in vna persona filij dei nō esset naturarū illarum diuisio fm duo suppositā: sed solum per diuisionem materie. ¶ Ad secundū dicendum ꝙ stante predicta positione Petrus ꝛ ioannes nō sunt duo suppositā: sed vnū ꝛ hec est vera Petrus est ioannes. ꝛ tamen petrus ꝛ ioannes non sunt vnus homo: sed duo homines. singularitas enī ꝛ pluralitas termini substantiui attendit fm vnitatem vel pluralitatē nature signate per terminū: ꝛ non fm vnitatem vel pluralitatem suppositorū. quāuis enī pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus sint tria suppositā: tamen propter vnitatē diuine nature quā significat hoc nomen deus dicuntur vnus deus: ita econtrario quāuis ioannes ꝛ petrus essent vnum suppositum: tamen propter pluralitatem naturarum assumptarum dicerentur duo homines. sed diuersitas naturarum manente vnitate suppositi non impediret quin de inuicem predicarentur: quia idētitas suppositi sufficeret ad veritatem predicationis. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ humana natura assumpta habet quantū ad aliquid rationem accidentis: quamuis simpliciter loquendo vnio non sit accidentalis: vt infra patebit. ꝛ ideo propter assumptionem illius nature dei filius non potest dici duo: sicut nec sortes potest dici duo propter humanitatem ꝛ albedinem. sed si filius dei assumeret duas humanas naturas quāuis vtraq; illarum haberet rationem accidētis in comparatione ad naturam diuinam: tamen neutra haberet rationem accidentis in comparatione ad alteram. ꝛ ita plures homines: ꝛ nō vnus homo diceretur. sicut albus ꝛ musicus magis possunt dici duo q̄ homo ꝛ albus. ¶ Ad quartum dicendum: ꝙ sicut est in diuinis personis ꝙ propter vnitatem essentie ꝛ pluralitatez personarum quicquid ibi predicatur ad essentiam pertinens: predicatur singulariter vt cum dicitur Pater ꝛ filius sunt vnus deus. quod vō ad personam pertinet pluraliter predicat: vt pater ꝛ filiꝰ sunt persone. ita econtrario esset hic: quia quicquid ad naturā pertinet predicaretur pluraliter: quod vō ad personam singulariter. ꝛ quamuis summa sit vnitas trium personarum propter essentie simplicitatem: non est tamē inconueniēs vt pater ꝛ filius ad inuicem non habeant aliquam vnitatē que in creatura aliqua inuenitur. ſ. personalem: cū sint vere particulariter distincti. Tamen sciendum ꝙ hoc verbum Sum es est non solum pluraliter predicatur propter pluralitatem suppositorum realiter distinctorum: sed etiam propter pluralitatem suppositorum locutionis. Dicimꝰ enī in diuinis ꝙ persona ꝛ essentia sunt sic vel sic: quāuis persona ꝛ essentia ibi nullo modo realiter differant. multo ergo magis predicaretur hoc verbum Sum es est de iesu et petro pluraliter: cum differrent fm rem propter diuersitatem naturarum: quāuis non sint diuersa suppositā. ¶ Ad quintum dicendum ꝙ terminus in predicato positus tenetur formaliter: quod non est necessarium de termino ad quem terminatur actus alicuius verbi. ꝛ ideo cum dicitur Dei filius est duo homines: importatur pluralitas formarum seu naturarum. Cum autem dicitur Filius dei assumpsit hominem: ly hominē non tenetur formaliter. vnde magis stat pro suppositō hominis q̄ pro natura suppositi: et ideo non est simile. ¶ Plenitudo temporis. Sciendum ꝙ tempus incarnationis dicitur tempus plenitudinis multis de causis. Primo propter perfectionem vniuersi: quia tunc ad maximam complexionem vniuersum venit quando omnes creature in homine ad suum principium redierunt humana natura a deo assumpta: Sicut ponit Ephe.i. In dispensatione plenitudinis. Secūdo propter abundantiam gratie que tunc propalata est Jo.primo. De plenitudine eius oēs accepimus. Tertio propter adimpletionē legis Mat.v. Non veni soluere legē sed adimplere. Quarto propter magnitudinem eiꝰ quod in illo tempore accidit: quia in illo tempore natus est dominꝰ temporis. ꝛ ita factum est aliquid maius tempore quod tempus impleuit. Quinto quia in tpe illo impletum est quod deꝰ ab eterno preuidit: ꝛ quod ante per suos prophetas predixerat. Romanorū primo. Factū est de muliere. ¶ Contra. In simbolo dicitur Genitum non factum. ¶ Preterea mulier corruptionem importat. sed christus de incorruptissima virgine natus est: ergo inconuenienter dicitur factum de mulie re. ¶ Sed dicendum ad primū ꝙ filius dei fm diuinam naturam nullo modo factus est sed genitus. sed fm humanam naturā aliquo modo factus est: quia humana natura quā assumpsit creatura quedā est: nō tm̄ xps pōt dici ꝓprie factus simpliciter loquēdo: sed dicit filiꝰ dei factꝰ homo.

¶Ad secundū dicendum q̄ mulier ponit hic ad designationē sexus: ⁊ nō ad designandū corruptionē. sicut costa assumpta de adam dicit formata in mulierē: quāuis eua tūc virgo sit facta. ¶Factū sub lege. Sz ⁊tra prima Thimo. j. Iusto lex nō est posita. Sed xp̄s fuit iustissimus: ergo nō est factus sub lege. Sed dicendū q̄ aliquid dicit esse sub lege tripliciter. Uel quantū ad motiuū: ⁊ hoc modo sunt sub lege quasi cōpressi ⁊ coacti illi qui timore pene quā lex infligit: p̄cepta legis custodiūt. ⁊ hoc modo iustus non est sub lege: quia amore iustitie operat: etiā si nulla sit lex. vt dicit Ro. ij. Alio modo dicit quis sub lege esse quantū ad causam. ⁊ sic oēs in peccato nati sub lege sunt: quia propter peccatū tollēdū sacramēta legis instituta sunt. Alio modo dicit aliquis esse sub lege quantū ad obseruationē legis. ⁊ hoc modo christus factus est sub lege: quia sacramenta ⁊ p̄cepta legis impleuit: nō necessitate sicut alij: sed sola voluntate: vt eos qui sub lege erāt redimeret. Lōtra. j. Thi. ij. Qui vult oēs homines saluos fieri. ⁊ ita nō solū ad redimēdū iudeos qui erant sub lege: sed etiā ad redimendū alios venit. Sed dicendū q̄ quāuis venerit ad redemptionē totius humani generis: tū quodam speciali modo operatus est ad redemptionē filioz israel: quia eis personaliter p̄dicauit. Ūñ Math. xv. Non sum missus nisi ad oues que perierant domus israel. Et per eos verbū vite diffusum est inter gentes Isa. xxvij. q̄ egredient impetu a Jacob: ⁊ implebunt faciem orbis semine. Dec est mulier euāgelica de qua Lu. xv. Sciendū q̄ diuina sapientia mulier dicit: non propter fragilitatē: sed propter fecunditatē. Eccle. xxiiij. A generationib⁹ meis adimplemini. Nec eandem trinitatē in specie columbe: Sed ⁊tra in illa colūba nihil fuit quod nō toti trinitati esset cōmune: cū non sit assumpta in vnitatē alicuius persone. quia eam cōmuni operatione tota trinitas fecit. ⁊ in ea tota trinitas fuit sicut in ceteris creaturis per essentiam p̄sentiā ⁊ potentiā. ⁊ ita videt q̄ ad totam trinitatē pertineat. Sed dicēdū q̄ illa columba potest ꝯsiderari dupliciter. Uel inquantū est res quedam siue fuerit animal: siue fuerit tñ similitudinē animalis habēs. ⁊ sic ad totam trinitatē pertinet ut cōmunis effect⁹. Uel ſm q̄ est signū: ⁊ hoc modo tñ ad spiritū sanctū pertinet: cui⁹ inuisibilis missio per aduentū columbe designatur. ⁊ de hac missione visibili ⁊ alijs dictū est in primo libro. di. xvj.

¶Distinctio secunda.

¶Quare totā humanā naturā accepit: ⁊ quid nomine humanitatis uel humane nature intelligendum sit.

ET quia in hoīe tota humana natura vitio corrupta erat: totā assumpsit. i. animā ⁊ carnē vt totā curaret ⁊ sanctificaret. Qō autē humane nature siue humanitatis vocabulo anima ⁊ caro intelligi debeāt: aperte docet Hieronimus in expositione catholice fidei dicēs: Sic cōfitemur in christo vnā esse personā filij: vt dicam⁹ duas perfectas ⁊ integras esse substantias. i. diuinitatis ⁊ humanitatis: que ex anima cōtinet ⁊ corpore. Ecce aperte ostendit noie humanitatis animā ⁊ corpus intelligi: que duo assumpsisse dei fili⁹ intelligit: vbi hominē siue humanitatē siue humanā naturā accepisse legit. Errant ergo qui noie humanitatis nō substantiā sed p̄prietatē quandā a qua homo nominat significari ꝓtendunt vbicūq̄ humanitas christi memorat. Ait eni Joannes dāmascē. Sciendū quidē q̄ deitatis ⁊ humanitatis nomē substantiarū. s. naturarū est representatiuū. natura eni nō sic accipit in christo: vt cū dicit vna natura eē omniū hominū: Quod euidenter idem Joannes ostēdit differentē rationē dicti assignās Cū natura humana in christo nominat: ⁊ cū dicit vna natura omniū hominū. Ait eni Cū vnā naturam hominū dicim⁹: sciendū est q̄ nō considerantes ad anime ⁊ corporis rationē hoc dicim⁹ vt dicamus in singulis hominib⁹ eandem esse naturā corporis ⁊ anime: quia alia est natura anime: alia corporis. Impossibile eni est vnius nature dicere dñi corpus ⁊ animā. sic ⁊ alioz hominū compara ta ad inuicē. Sed quia persone plurime hominū sunt: oēs autē eandem suscipiunt rationē nature. Oēs eni ex anima ⁊ corpore compositi sunt: ⁊ oēs naturā anime participāt: ⁊ corporis substantiam possident: cōmunē speciem plurimarū differentiū personarū vnā naturā dicim⁹ vniuscuiusq̄ persone. s. duas naturas habentis: ⁊ in duab⁹ perfecte naturis existentis anime. s. ⁊ corporis. In dño aūt iesu christo nō est cōmunē speciē accipere: si quid pri⁹ fuit. Neq̄ eni factus est: nec est: nec aliqñ fiet alius. sed christus ex deitate ⁊ humanitate in deitate ⁊ humanitate deus perfect⁹ est idem ⁊ hō perfect⁹. Totā igit humanā naturā. i. carnē ⁊ animā ⁊ horū p̄prietates siue accidentia assumpsit de⁹: nō carnē sine anima: nec animā sine ratione: vt beretici voluerūt: sed ⁊ carnē ⁊ animā cū sensib⁹ suis Ūñ Joannes Dama. ait: Omnia q̄ in natura plātauit dei verbū assumpsit. s. corpus ⁊ animā intellectualem: ⁊ horum idiomata. Totū eni totus assumpsit me: vt toti mihi gratificet salutez. Quod eni inassumptibile est incurabile est.

¶De vnione verbi ⁊ carnis mediante anima.

ASsumpsit igit dei fili⁹ carnē ⁊ aiaz: sz carnē mediāte aia. Ūñ Jo. Dama. Vnitū est carni p̄ mediū intellectū dei verbū. Tante eni subtilitatis atq̄ simplicitatis est diuina eēntia: vt corpori de limo terre formato vniri non congruerit nisi mediante rationali essentia. Illa aūt vnio inexplicabilis est adeo vt etiam Jo. ab vtero sanctificatus. i. ab originali mūdatus: se nō esse dignū fateat soluere corrigiam calciamēti iesu: quia vnionis illi⁹ modum inuestigare alijsq̄ explicare non erat sufficiens. Nō igit audiendi sunt q̄ non verū hominē filiū dei suscepisse dicūt: nec natū de femina: sed falsam carnē ⁊ imaginē corporis simulatā ostēdisse videntib⁹: in quē errorē prorumpūt: quia timent quod fieri nō potest. s. ne humana carne ⁊ veritas ⁊ substātia dei inquinet. ⁊ tñ p̄dicāt istū visibilem solem radios suos p oēs feces spergere: ⁊ eos mundos ⁊ sinceros seruare. Si ergo visibilia munda a visibilib⁹ imūdis ꝓtingi possunt: ⁊ nō coinquinari quanto magis incōmutabilis et inuisibilis veritas per spiritū. i. per intellectū animā: ⁊ per animā corp⁹ suscipiēs totū hominē sine sui cōtaminatione assumpsit: ⁊ ab omnib⁹ infirmitatibus liberauit. Ecce hic dicit dei sapientiā p spiritū assumpsisse animā: ⁊ per animā corpus. Spiritus eni. s. pars anime superior maiori similitudine deo p̄propinquat q̄z anima. s. ipsa eadē ſm infe-

riorem partē: ⁊ anima magis q̄z corpus. ⁊ ideo nō incōgrue anima dicitur assumpta per spiritum: ⁊ corpus per animam.

¶ Qō verbū simul assumpsit carnem ⁊ animā: nec caro prius est concepta q̄z assumpta.

Sed aūt querit vtrū verbū carnē ⁊ animā assumpsit: an pri⁹ animā q̄z carnē: vel carnē q̄z animā. ⁊ vtrū caro illa pri⁹ fuerit in vtero virginis cōcepta ⁊ postea assumpta: verissime ⁊ absq; vlla ambiguitate dicit: qz ex quo hoiez de⁹ assumpsit totū assumpsit: simulq; sibi vniuit animaz ⁊ carnē: nec caro prius fuit cōcepta ⁊ postmodū assumpta: sed in ꝯceptiōe assumpta: ⁊ in assumptiōe concepta. Vñ Aug. in li. de fide ad petrū: Firmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites: nō carnē xpi sine diuinitate cōceptā in vtero virginis priusq; susceptā a verbo: sed ipm verbū dñi sue carnis acceptiōe ꝯceptū: ipsamq; carnē verbi incarnatiōe ꝯceptā. Idē in li. de tri. ait: Nō eēt dei hominūq; mediator nisi eēt idē de⁹ idē hō in vtroq; vn⁹ ⁊ ver⁹: quā seruilē formā a solo filio susceptā tota trinitas cui⁹ vna est volūtas ⁊ operatio fecit. Nō aūt in vtero virginis pri⁹ caro est suscepta: ⁊ postmodū diuinitas venit in carnē: sz mox vt venit verbū in vterū seruata veritate proprie nature factū est caro ⁊ pfect⁹ hō: ⁊ in veritate carnis ⁊ aie natus est. De hoc etiā Grego. in moralib⁹ ait Angelo nūciante ⁊ spū aduenīente mox verbū in vtero: mox intra vterū verbū caro.

¶ Postq̄z determinauit de incarnatione ex parte assumētis. In ista parte determinat ex pte nature assumpte. Et dividit in tres ptes. In prima ostendit q̄d sit assumptū. In secūda q̄le fuerit illud assumptū. dis. iij. q̄rit etiā de carne. In tertia ostēdit quo agente id quod assumptū est formatū sit. di. iiij. Lū vo incarnatio vbi. Prima dividit in duas partes. In prima ostendit q̄d sit assumptū: qz humana natura integra ex partibus suis. s. corpore ⁊ aīa ostans. In secūda determinat ordinē assumptiōis ibi Assumpsit dei fili⁹ car. Prima dividit in duas partes. In prima ostēddit naturā humanā integrā assumptā eē rōne suarū partiū. In secūda rōne naturaliū ꝓprietatū ibi Totā igit hois naturā. Circa primū tria facit. Primo ostēdit oēs partes humane nature assumptas eē p hoc q̄ humana natura assumpta est. Secūdo ostēdit q̄ p humanā naturā significent oēs partes eius s. aīa ⁊ corpus ibi Qō aūt humane nature. Tertio excludit quorundā errorē ibi Erant igit q̄ noīe humanitatis. ¶ Assumpsit dei fili⁹ car. Hic ostēdit quo partes humane nature assumpte sunt. ⁊ dividit in duas partes. In prima inquirit ordinē nature. In secunda inq̄rit ordinē tpis ibi Si aūt querit vtrū verbū. Circa primū tria facit. Primo ostendit ordinē nature ostendens carnē esse assumptā mediāte aīa. Secūdo ostendit modū illi⁹ vnionis eē inexplicabilem ibi Illa aūt vnio inexplicabil. Tertio excludit quorūdā errorē ibi Non sunt ergo. Hic est duplex questio. Prima de ipso assumpto. Secūda de ordine assumptiōis. Tertio q̄d in humana natura assumi debuit. ¶ Questio secunda.

Circa primū querunt tria. Primo vtrū natura humana pre alijs sit assumptibil. Secūdo in quo assumi debuit. ¶ Ad primū sic ꝓcedit. videt q̄ humana natura non sit magis assumptibil q̄z creatura irrōnabil. Sicut enī dicit Aug. ad Volusianū: In reb⁹ mirabilib⁹ tota ratio facti est potētia faciētis. sed omniū mirabiliū mirabili⁹ est creaturā assumi in vnitatē psone increate: ergo tota assumptibilitatis ratio est ex potentia ei⁹ q̄ assumptionē fecit. sed cū illa potentia sit infinita: ex parte ipsi⁹ eq̄liter est humanā naturā vel etiā irrōnalē naturā assumere: ergo nō magis dicēda est humana natura assumptibil q̄z natura irrōnalis. ¶ Ꝑ sicut in humana natura est filitudo dei rōne imaginis: ita in creatura irrōnali est filitudo dei rōne vestigij. sed filitudo ⁊ ꝺueniētia aliquox ad inuicē est cā vnibilitatis ipsox. ergo sicut humana natura vnibil est deo: ita ⁊ creatura irrōnal. ¶ Ꝑ illud videtur eē simillimū alteri: in quo maxime ꝓprietates alteri⁹ repsentant. Sed sicut dicit Dio. xv. ca. ce. ierar. in igne inter oīa corporalia magis diui ne ꝓprietates repzesentant. ⁊ idem dicit de radio solari in iiij. ca. de di. no. ergo iste creature vident deo simillime: ⁊ ita etiā ei magis vnibiles q̄z humana natura. Sed contra. Nobiliozis doni nobiliox creatura ē capax: ergo ad istud donū qō est nobilissimū inter dona nobiliozis nature inferiox natura capacitatē non habet: sed humana natura est nobilior creatura irrōnali. Lū ergo inter oīa q̄ humane nature sunt collata: assumptio ipsi⁹ in vnitatē diuine persone sit nobilissimū: videt q̄ hui⁹ creatura irrōnal capax nō sit: ⁊ ita nō erit assumptibil. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ angelica natura non sit min⁹ assumptibil q̄z natura humana. Deus enī ꝓpter suā misericordiā humanā naturā assumpsit vt humane miserie subueniret. sz sicut est miseria in humana natura: ita etiā in angelica. cū ergo summa misericordia sit oī miserie subuenire: videt q̄ angelica sit natura assumptibil sicut ⁊ humana. ¶ Ꝑ ea q̄ magis sunt silia facili⁹ vniunt. sed angelica est diuine similioz q̄z humana. qz vt dicit Dze. q̄nto in angelo natura est subtilioz: eo magis imago dei in illo insinuat exꝑssa: ergo angelica natura est magis assumptibil q̄z humana. ¶ Sed ⁊tra. Assumptio humane nature ideo facta est vt pctō hois remediū ꝓberet. sed pctū angeli est irremediabile. vt supra dictū est: ergo angelica natura nō est assumptibil. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ totū vniuersum sit magis assumptibile q̄z humana natura. effectus enī vniuersal maxime cause vniuersali assimilat. sed vniuersum est effect⁹ vniuersal dei q̄ vniuersal cā est: ergo vniuersum deo magis assimilat q̄z humana natura q̄ est q̄dā particularis effectus: ⁊ ita est magis assumptibil. ¶ Ꝑ assumptionē cōsummatio toti⁹ vniuersi est pfecta: Sed magis esset vniuersum pfectū si oēs partes ei⁹ essent assumpte: ergo vniuersum est magis assumptibile. Sed cōtra. Ex hoc est aliq̄d assumptibile deo q̄ ad imaginē dei est. sz nō pōt dici q̄ totū vniuersum sit ad imaginē nisi forte poneret vniuersum aīatū aīa rōnali: sicut platonici posuerūt: quod a fide alienū est: ergo vniuersum nō est assumptibile. ¶ Rō dicēdū q̄ assumptibile dicit quod pōt assumi. cū aūtē dicit creatura pōt assumi nō signat aliq̄ potētia actiua creature: qz sola potētia infinita hoc facere potuit vt in infinitū distantia ꝺiungerent in vnitatē psone. Silr nō signat etiā potentia passiua naturalis creature: qz nulla potentia passiua natural est in natura cui nō respondet potētia actiua alicui⁹ naturalis agētis: Vñ relinquit q̄ dicat in creatura solam potentiā obedientie: sm quā de creatura pōt fieri quicq̄d de⁹ vult: sicut de ligno pōt fieri vitulus deo operāte: Dec aūt potētia obediē tie corresp̄det diuine potētie sm q̄ dicitur q̄ ex creatura pōt fieri quod ex ea de⁹ facere pōt. Sed potētia dei dupliciter ꝺiderat: vel vt absoluta: vel vt ordinata: Quod qualit intelligendū sit ex dictis. s. di. p⁹. Loquēdo aūt de potentia dei absoluta de⁹ pōt assumere quācunq; creaturā vult: Vñ sm hoc nō est vna creatura magis assumptibilis q̄z altera. Loquēdo aūt de potentia ordinata illam creaturā assumere pōt quā cōgruit eū assumere ex ordine sue sapiētie. Vñ illa creatura dicit assumptibil in q̄ huiusmodi cōgruitas inuenit. Inuenit aūt in humana natura cōgruitas pre alijs q̄ntū ad tria q̄ in assumptione requirunt. Primo q̄ntū ad filitudinē vnibiliū. in humana enī natura inuenit exꝑssior filitudo diuina q̄z in alīq̄ creatura irrōnali: qz hō sm q̄ habet mentē ad imaginē dei factus dicit: cū in creaturis irra-

tionabilib⁹ nō nisi silitudo vestigij inueniat. z etiam q̄ntū ad quedā in ea est diuina silitudo magis q̄ in angelica natura: vt post dicet. Secūdo q̄ntū ad terminū assumptionis. terminat enī assumptio ad vnitatē persone: psonalitas aūt nō inuenit in irrōnabilib⁹ naturis: cū psona sit rōnal' natura indiuidua substantia: vt Boe. dicit. In angel' vō est q̄dē psona: sz nō fm originē distincta: cū vn⁹ angelus ab alio nō trahat originē. in humana vō natura ē psona distincta etiā fm originē. z ideo ꝺueniētissime humana natura in vnitatē diuine persone assumit: q̄ distinguunt fm relationē originis. Tertio q̄ntū ad finē assumptiōis. Si enī pfectio vniuersi dicat assumptionis finis ꝑcipu⁹ vt quidā dicūt: nulla natura particularis assumi potuisset p quā ita vniuersum perfici posset: sicut p assumptionē humane nature: tū q⁹ bō est vltima creaturarū q̄si vltimo creatus: cui⁹ natura assumpta vltimū est ꝺiuctū primo principio p modū circuli q̄ est figura pfecta ex eo q⁹ additamentū nō recipit. tū etiā q⁹ in hoīe quodāmodo oēs nature ꝺfluūt: q⁹ cū oibus creaturis aliq̄d cōmune habet: vt dicit Hzego. vñ hoīe vnito quodāmodo oīs creatura vnita est. Si vō finis assumptionis ponat' liberatio a pctō: sic etiā sola humana natura cōgrue assumi potuit: q⁹ in irrōnali creatura pctm nō erat. in angelica vō erat q̄dē pctm sz irremediabile: vt p⁹ ex dictis in. j. dis. in hoīe vō erat remediabile: z ideo solā humanā naturā cōgruū fuit assumē. z sic ea reparata creatura irrōnal' q̄ ꝓpter ip⁹i⁹ pctm quodāmodo deteriozata dicit fm q⁹ in vsuz bonunis cedit: restaurata est. ¶ Ad primā ergo questionē dicendū q⁹ de⁹ de potētia absoluta creaturā irrōnalē assumē potuit. nec impedit q⁹ creatura irrōnalis psonalitatē nō habet: q⁹ psonalitas nō debet etiā humane nature assumpte rōne sui: vt infra patebit: sz rōne assumētis. vñ nō est ibi nisi psonalitas increata. z ꝓterea quāuis in natura irrōnali nō inueniat' psona: inueniē tm̄ in ea ypostasis z suppositū. vnio aūt nō tm̄ facta est in psona: sz etiā in ypostasi z supposito. sz ꝺgruū nō erat vt assumeret: z precipue q⁹ natura assumpta maxime beatificat': vt in ꝓsal. dicit: Beat⁹ quē elegisti et assumpsisti. Bītudinis vō q̄ in actu mētis ꝺsistit creatura irrōnal' particeps ee nō pōt. ¶ Uñ p⁹ rīsio ad p̄mā obiectionē q̄ ꝓcedit de potētia absoluta: z nō de potētia ordinata. ¶ Ad secundū dicendū q⁹ ad cōgruitatē assumptibilitatis req̄rit silitudo imaginis: q⁹ p hanc creatura rōnal' ꝓticeps est diuine bītudinis. vñ ad hanc cōgruitatē nō sufficit silitudo vestigij q̄lis in creaturis irrōnabilib⁹ inuenit. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ duplex ē silitudo creature ad deū. vna fm participationē alicui⁹ diuine bonitatis: sicut ab eo viuēte oīa vitā participāt. z sic creatura rōnal' in q̄ inuenit ee viuē z intelligē: maxime deo assilat'. z hec silitudo requirit ad assumptibilitatē. Alia silitudo est fm ꝓpoꝛtionē: vt si dicat' silitudo inter deū z ignē: q⁹ sicut ignis ꝺsumit corpus: ita de⁹ ꝺsumit nequitiā. z hec silitudo requirit in figuratiuis locutionib⁹ z appꝛopꝛiationib⁹: quā Dio. in. ij. ca. ce. ierar. vocat dissimilē silitudinē. z de hac silitudine ꝓcedit obiectio. ¶ Ad secundā questionē dicendū est q⁹ de absoluta potētia loquēdo de⁹ potuit angelicā naturā assumere. sz natura angelica nō habebat aliquā ꝺgruētiā vt assumeret ꝑcipue ꝓpter duo. Primo q⁹ ei⁹ pctm nō erat remediabile. Secūdo q⁹ nō decet vt aliquā pfectionē creature de⁹ assumēdo auferat. psonalitas aūt quedā pfectio creature est: sz si natura assumpta personalitatē ꝓpꝛiā haberet post assumptionē nō posset esse vnio in psona: q⁹ eēnt due psone. vñ opoꝛtet q⁹ id quod assumptū est psonalitatē nō habeat: natū tm̄ habere. In angelica aūt natura nō inuenit potētia ad psonalitatē sine actu: cū nō p generationē ꝓcedāt in ee. z ideo nō fuit cōgruū vt angelica natura assumeret'. ¶ Ad primū ergo cū opponit' q⁹ angelica natura est deo similioꝛ q̄ humana dicendū: q⁹ verū est si natura diuina in se absolute ꝺsideret'. si aūt cōsideret fm q⁹ est in psonis p relatiōes originis distinctis: sic magis conuenit cū hoīe: vt dictū est. Sil'r etiā si ꝺsideret fm q⁹ est exēplar totiꝰ creature. in hoīe enī inuenit silitudo cum q̄libet creatura vt dictū est: nō aūt in angelo. Sil'r etiā si ꝺsideret inquantū gubernat vniuersum. sicut enī deus totꝰ est in q̄libet parte vniuersi p eēntiā ꝑsentiaz z potentiā: sic z aīa in q̄libet parte coꝛpoꝛis. ¶ Ad secundū dicendū q⁹ causa miserie angeloꝛ. i. pctm̄ remediū nō habet: z iō nec eoꝛ miserie cōgrue subueniri pōt. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q⁹ alicui toti pōt ꝺuenire aliquid dupl'r. Ul'r rōne partis: sicut hō dicit' can⁹ ꝓpter capillos. Uel rōne sui: q⁹. s. ipsi toti primo cōuenit. z hoc est vt in. vj phisico. ꝓbat' quod ꝺuenit toti z oīb⁹ ei⁹ partib⁹. Uniuersum ergo pōt assumi dupliciter: Uel rōne part]: z sic assumptibile fuit z assumptū est humana natura assumpta. Uel rōne sui: z sic assumi nō potuit: q⁹ nō oēs partes ei⁹ assumptibiles erāt: vt ex dictis p⁹. ¶ Ad primū ergo circa hoc obiectū dicendū q⁹ quāuis de⁹ sit causa vniuersal': est tm̄ maxime simplex. z ideo cū eo magis ꝺuenit vniuersal' effect⁹ vnitus. s. humana natura in q̄ oēs nature ꝺgregant' quodāmodo q̄z effect⁹ vniuersal' nō simpliciter vnit⁹. sicut est vniuersum: ex cui⁹ partib⁹ nō efficit' vnū simpliciter: cū remaneāt distincte in actu. ¶ Ad secundū dicēdū q⁹ nō decet in oīb⁹ partib⁹ vniuersi eandē pfectionē ee. z iō magis ꝺgruū fuit vt vna parte vniuersi assumpta in totū vniuersuz perfectio redundaret.

Ad secundū sic ꝓcedit. videt' q⁹ filius dei humanā naturā assumere debuit in oīb⁹ suppositis humane nature: q⁹ vt Dama. dicit quod est inassumptibile est incurabile. sed humana natura curabil' est in oīb⁹ suis suppositis: ergo in oībus assumi debuit. ¶ P bonū est diffusiuū z cōicatiuū sui: vt ex Dio. patet. iiij. ca. de di. no. Cū ergo de⁹ sit summe bon⁹: z maxime in incarnatione suā bonitatē ostēderit: videt' q⁹ naturā q̄ assumptibil' erat cōiter in oībus suis suppositis assumere debuerit. ¶ P xp̄us venit ad satisfaciēdū ꝓcipue ꝓ pctō nature q̄ ꝑ vnū hominē in mūdū intrauit. sz id quod nature fm se debet' debet' cōiter z eq̄liter in oīb⁹ suis suppositis. ergo filius dei naturā humanā in oīb⁹ suis suppositis assumere debuit. ¶ Sz ꝺtra. Filius dei ad hoc carnem assumpsit vt ꝓ nobis satisfaciēdo ꝓncipiū humane salutis eēt. cū ergo p̄ncipiū in quolibet genere vnū inueniatur: videt' q⁹ in vno tm̄ supposito humanā naturā assumere debuit. ¶ Ulteri⁹ videt' q⁹ nō debuerit assumere naturā humanā in aliquo ex stirpe ade generato. sicut enī dicit Aplus ad hebꝛ. vii. talis decebat vt nobis eēt pontifex q̄ eēt segregat⁹ a pctoꝛib⁹: sz magis eēt segregatus a pctoꝛib⁹ si de stirpe pctoꝛ carnē nō assumpsisset: ergo nō debuit carnē assumere de stirpe ade. ¶ P pctm̄ oꝛiginale est pctm̄ nature: z nō psone nisi p accidēs. nō ergo req̄rit ad satisfactionē nisi q⁹ aliq̄s sit de humana natura. sed si aliquis hō fieret nō de stirpe ade: ꝺstat q⁹ ad humanā naturā ptineret: ergo ꝺgrue ꝓ natura humana satisfacere posset. ¶ Sed ꝺtra. Medicina in loco vulneris debet apponi. sz humana natura est vitiata tm̄ in his q̄ ex genere ade descendunt: in quo oēs moꝛiunt'. j. Lozinth. xv. ergo in aliquo ad ei⁹ stirpē ptinēte natura humana assumi debuit. ¶ Ulterius videt' q⁹ naturā humanā assumere debuit in ipso adā Assumptio enī carnis ad satisfactionē oꝛdinat': sed decet vt idē q̄ peccauit satisfaciat: ergo naturā humanā in ipso adā assumere debuit. ¶ P talis debuit ee humane nature reparatio vt nihil boī de sua dignitate periret. sz adam in primo statu boc habuit vt nullius boīs auxilio ad suā salutē indigeret. boc aūt nō sibi restituit' in alio hoīe humana natura assumpta: q⁹ bñficio illius boīs indiget ad suā salutē. ergo non decuit humana natura in alio q̄z in ipso adam assumi. ¶ Sed ꝺtra. ꝺtrarioꝛ nō est eadē causa. sed adā causa fuit perditionis humane nature: ergo nō decuit vt ipse eēt causa salutis humane. boc autē ꝺtingeret si humana natura in ipso adam assumpta eēt: ergo boc decens nō fuit. ¶ R⁹ ad primā questionē dicendū q⁹ nō fuit decens q⁹ humanā na-

turam in omnib⁹ suis suppositis assumeret. ⁊ hoc propter quattuor rationes. Primo quia oia supposita humane natture non reducerent ad plus q̄ ad tria supposita. Cū enī assumēs ⁊ assumptū vniant in eodem supposito: nō possent esse plura suppositā nature assumpte q̄ nature assumētis. Secūdo propter finē assumptionis. est enī ad reparationē humani generis ordinata p modū cuiusdā mediatiōis inter deum ⁊ hominē. mediator autē qui vnitatē pacis facere intendit vnus cōgrue debet esse. Tertio ꝓpter vnitatē ipsi⁹ assumentis. sicut enī decuit vt diuina natura tñ in vno supposito incarnaret: ita decuit vt vna natura indiuidua assumeret: sic enī vni⁹ ad vnū decenter facta est diunctio. Quarto propter dignitatē ipsi⁹ filij incarnati: vt sit ipse primogenitus in multis fratrib⁹ Hebre. ij. in spirituali generatione. Sicut enī primogenit⁹ creature in rerū emanatiōe ab vno principio: hec aūt primogenitura sibi nō competeret si plures numero humane nature assumpte essent. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ p incarnationē propria assumit natura: vt infra patebit. propria etiā ⁊ primo curat peccatū nature. vñ si aliq̄ natura assumptibil non est curabil non est: nō tamē oportet vt si hec natura indiuidua nō assumit q̄ suppositū hui⁹ nature nō creetur: q⁹ p hoc q̄ natura in aliquo indiuiduo assumpta est ꝓparat creatio omnib⁹ qui similem naturā habent. sicut econtra p hoc q̄ vna persona infecit naturam humanā que in ipso erat: in oēs homines peccatū trāsmisit. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ sicut bonitas diuina que in creatione rerū se manifestat: omnib⁹ se cōmunicat: non tamen equaliter: ita etiā put se incarnatione manifestat preciue quantū ad dilectionē humani generis omnib⁹ se communicat: nō tamē eodem modo ⁊ equaliter: sed vni p gratiam vnionis: alijs per gratiā adoptionis: qui gratie nō repugnant. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ aliq̄d debet humane natture dupliciter. Uel vt sibi essentiale: ⁊ hoc inuenit cōmuniter in omnib⁹ hominib⁹ naturā habentib⁹ humanā. Uel etiam superadditū essentialib⁹ principijs: siue sit p gratiam acceptū: siue operibus acquisitū: ⁊ hoc nō inuenit cōmuniter in omnib⁹ naturā habētib⁹: vñ ratio nō procedit. Quartū concedim⁹. ¶ Ad secundam questionē dicendū q̄ non fuit decens vt alīū de q̄ de stirpe ade filius dei humanā naturā assumeret precipue propter tria. Primo ad seruandū iusticiam satisfactionis. Si enī de genere ade nō fuisset ad eum non pertineret pro peccato ade satisfacere. Secūdo ad perfectā reintegrationē dignitatis ade qui hoc habuit vt ipse ⁊ suū genus nulla alia creatura indigeret quasi sustentante ⁊ saluāte. ⁊ hoc genere eius redditū nō fuisset si redēptus fuisset per aliquem qui ad genus eius nō pertineret. Tertio ad seruandū dignitatē specialiter ipsius ade qui in hoc quodāmodo imaginē dei singulariter habuit. vt sicut deus cū sit ens primū omniū entiū principiū est per creationem: ita etiā adam cū sit prim⁹ homo est principiū omniū hominū per generationē: quod sibi deperiret si xp̄s non de ei⁹ genere homo fieret. ¶ Ad primū ergo quod obijcitur q̄ debet esse segregatus a peccatorib⁹ dicendū q̄ verum est inquantū peccatores sunt: non inquantū homines sunt. venit enī peccatū destruere: ⁊ naturā saluare. vnde conuenientiam habuit in his que ad naturā pertinēt: sed contrarietatem in his que ad peccatū spectant: quia neq̄ otraxit neq̄ cōmisit peccatū. ¶ Ad secundū dicendū q̄ natura humana non fuit infecta originali peccato nisi fm q̄ ab adam trahitur. vñ si deus vnū hominē de limo terre formaret: peccatū originale in eo nō esset. ⁊ ideo satisfactio de originali non pertinebat indifferenter ad quemlibet hominē: sed ad quēlibet de genere ade. ¶ Tertiū concedimus. ¶ Ad tertiam questionē dicendū q̄ nullo modo fuit decens vt filius dei in ipso adam humanā naturā assumeret propter duo. Primo quia adam propria personalitate perfectus fuit. vñ in vnitatē persone assumi non posset nisi illa personalitas destrueretur: quod non decebat vt supra de angelis dictū est.

Secūdo quia cū p assumptionē fiat cōmunicatio proprietatū vt quicq̄d de hoc dicit de deo dicat: sequeret vt diceretur q⁹ deus peccasset quia adam peccauit: quod est absurdum. ¶ Ad primū ergo dicendū q⁹ per peccatū ade fuit infectio personalis in ipso: ⁊ infectio nature create in ipso: et propagande ab ipso: ⁊ pro infectione personali ipse gratia adiutus satisfacere potuit fm quosdam. sed requirebat aliquis q̄ pro peccato nature satisfaceret. ⁊ ideo non oportuit q⁹ eēt idem in persona cū adam: sed idem in natura. ¶ Ad secundū dicendū q⁹ nō est inconueniēs q⁹ de dignitate illi⁹ persone aliquid pereat ex culpa sua. sed inconueniēs est vt aliquid nature deperiret: que cū bona esset homo male vtēdo ipsum corrupit. ¶ Tertiū concedim⁹.

¶ Ad tertiū sic proceditur. videtur q⁹ filius dei carnē non assumpserit Gala. v. Caro concupiscit aduersus spiritū. sed in christo talis pugna nō fuit: ergo ipse veram carnem nō habuit. ¶ ℙ in carne tñ est similitudo vestigij: sed similitudo vestigij tñ non sufficit ad assumptibilitatē: vt supra dictū est: ergo caro assumptibilis non fuit. ¶ ℙ maior est gratia vnionis q̄ gratia fruitiōis. sed caro nullo modo potest coniūgi deo per fruitionē: ergo nō potest coniungi per vnionē. ¶ Sed contra ad hebre. j. Semen abrahe apprehēdit. ⁊ Ro. j. Factus est ei ex semine dauid fm carnē. sed semen nō pertinet ad adam sed ad carnē: ergo filius dei in humana natura nō solum animā: sed etiā carnem assumpsit. ¶ ℙ homo nō nascitur ex homine nisi per traductionē carnis. sed christus non solum dicitur hō: imo etiam fili⁹ hominis: nō nisi quia de virgine natus est: ergo assumpsit carnem in humana natura. ¶ Ulterius videtur q⁹ carnem assumpsit: ⁊ non animā Jo. j. Uerbū caro factū est. non autē per conuersionē in carnē: sed per assumptionē carnis: ergo solam carnē assumpsisse videtur. ¶ ℙ corpus nō indiget vt vniatur sibi anima: nisi ad hoc vt per ipsam viuificetur. sed ad hoc q⁹ corpus viuificet sufficit q⁹ corpori viuificabili principiū vite vniatur. cum ergo deus qui est principiū vite corpus sibi vniuerit: videtur q⁹ vnio corporis ad animā superflua fuisset. ¶ ℙ habito aliquo quod est sufficiens operationis principiū non requirit ad eandem operationem aliud principiū. sicut ad illuminationem aeris qui illuminatur lumine solis non requiritur lumen candele. sed christus per intellectū diuinū sibi vnitum sufficienter omnia cognoscere poterat: ergo non requireba tur anima cognoscitiua ⁊ intellectiua ad vnionem illam. ¶ Sed contra. Christus curauit naturam nostrā per hoc q⁹ eā assumpsit: sed principaliter venit ad curandū animas ergo animā assumpsit. ¶ Preterea motor corporalis nō est nisi per separationē corporis a p̄ncipio vite. si ergo in christo non fuisset aliud principiū vite q̄ ipsa deitas: cum caro a diuinitate nunq̄ fuit separata: nunq̄ christus fuisset mortuus: quod expresse contradicit scripture. ¶ ℙ sequeretur q⁹ deus esset imediatus motor corporis christi si anima cariisset: ⁊ sic nunq̄ christus fuisset fatigatus ex itinere: vt dicitur Jo. iiij. cum fatigatio nō accidat nisi ex debilitate virtutis mouentis. ¶ Ulterius videtur q⁹ non assumpserit formā totius ex compositione partiū resultantē. forma enī totius est illa in qua sicut in natura cōmuni particularia cōueniūt. Sed Dama. dicit: ⁊ habetur in littera q⁹ in ysio nostro iesu christo non est cōmunē speciem accipere: ergo in eo forma totius nō fuit. ¶ ℙ vt dicit Boe. species est totū esse indiuiduorū. sed nihil in christo fuit ex parte carnis et anime quod totū esse ipsi⁹ christi concluderet: quia habuit esse diuinū nō per animā neq̄ per corpus. ergo cum forma totius sit species in potentia: videtur q⁹ in christo forma totius non fuerit. ¶ ℙ in littera dicit q⁹ nomine humane nature corpus ⁊ anima intelligitur: cum dicitur christus humanā naturam assumpsisse. sed cōstat q⁹ neq̄ corpus neq̄ anima est forma totius ad minus fm opinionez cōmunem: ergo in christo forma totius non fuit. ¶ Sed contra.

forma totius in rebus animatis resultat ex vnione vel coniunctione anime ad corpus. sed in christo anima fuit coniuncta corpori: alias corpus illud viuum nō fuisset: ergo in christo fuit forma totius. ¶ Ꝑ homines conueniūt specie ad inuicem fm conuenientiā in forma totius. sed christ⁹ fuit eiusdem speciei cū alijs hominib⁹: alias pro hominib⁹ non satisfeciſſet: ergo in christo fuit forma totius. ¶ Ꝓ° dicendum q̄ fm philosophū. viij. metha. diffinitio in hoc cōuenit cum numero: q̄ sicut in numeris contingit q̄ semper subtracta vel addita vnitate fit alius numerus: ita etiam in diffinitionibus si addatur vel subtrahatur aliqua differētia: semper fit alia species. cum ergo omnes differentie sumantur ex essentialibus principijs: oportet q̄ si homini subtrahatur aliquid de essentialibus eius nō remaneat eadem species. cū ergo christus fuerit eiusdem speciei cū alijs hominib⁹: alias enī verus homo non fuisset: sed equiuoce homo diceretur nec pro omnibus satisfaceret congrueter: oportet q̄ omnia essentialia homini in christo fuerint: et corpus et anima vegetabilis sensibilis et rationalis. et vlterius forma totius resultans ex coniunctione corporis et anime: que humanitas dicitur. et q̄ proprietates naturales ex principijs essentialibus causantur: oportet q̄ in ipso fuerint omnes naturales proprietates speciem humanā consequentes. De alijs autē que per accidens humanā naturā consequunt̄ siue sint defectus siue perfectiōes infra suo loco dicetur. ¶ Ad primā ergo questionē sciendum q̄ circa hoc fuerunt duo errores. Unus fuit manicheorū qui dicebant q̄ christus verū corpus non habuit: sed tm̄ fantasticū. et ratio huius positionis videtur fuisse quia omniū visibiliū auctorem posuerūt diabolum. et ideo nihil hui⁹ fm veritatē in christo fuit: in quo princeps mundi huius nihil habuit Jo. xiij. Patet autē q̄ positio ista est falsa. et quantū ad radicē positiōis: quia deū creatorē omniū visibiliū et inuisibiliū et fides tenet et ratio demōstrat: cum a primo ente oporteat omnia entia esse: vt patet ex. ij. metha. et etiam in se positio falsa est: quia veritatem humanitatis tollit: vt ex dictis patet. esset enī inuenire aliquam falsitatē vel simulationē in eo qui de se dicit Ego sum via veritas et vita Jo. xiiij. Alius error fuit marcianor qui dicebant christū corpus de virgine nō assumpsisse: sed de celo apportasse. quod forte ortū habuit ex opinione platonicorū: qui dicebant anime corpus terrestre omnino fugiendū esse vt beatitudinē consequatur. Nō enī credebant posse fieri vt anima corpori terrestri vnita beata fieret: ponebant tamē animas corporibus celestibus vnitas: vt soli et stellis et lune beatas fore: vt Augustī. recitat in libro. x. de ciui. dei. et ideo animā christi que summe beata fuit nō terrestri sed celesti corpori vnitam putauerūt. Sed hec etiā positio veritatē humanitatis tollit: quia quelibet forma naturalis determinatā materiam requirit. et ideo anima humana nō ex qualibet materia quam perficit hominē facit: sed inquantum est forma talis corporis elementati. s. et debita proportione complexionati. vñ si xp̄s corp⁹ terrestre nō habuit verus homo nō fuit. bis autē idem defectus contingit qui et antiquis philosophis: vt in primo de anima dicit de anima dicentes nihil de corpore dixerunt: opinantes quālibet animā cuilibet corpori adaptari: quod esse nō potest cum propria forme respondeat propria materia: et vnicuiq; agenti determinata instrumēta. et ideo fides catholica que christū verum hominē confitetur eum habuisse corpus ex quattuor elemētis compositū sicut nos habemus firmiter tenet. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ concupiscentia carnis contra spiritū non causatur ex ipsa carnis natura: sed ex vitiosa corruptione eius que ex peccato primi parentis prouenit: sine qua filius dei veram carnis naturam assumpsit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ similitudo attenditur fm formā. Corporis aūt humani forma est aīa rōnalis in qua imago dei consistit. et ideo in corpore humano non tm̄ est similitudo vestigij: sed etiaz similitudo imaginis inquantū animā habet. Non enim corpus humanū habet esse quoddam distinctū ab esse quod dat sibi anima quasi ab alia forma per quam sit in eo similitudo vestigij tm̄: sicut est in corporib⁹ inanimatis: quia sic anima esset ens in subiecto fm q̄ subiectum nominat ens subsistens in actu: quod ad rationē accidentis pertinet: vt in secundo de anima dicit cōmentator. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ coniūctio anime ad deum per fruitionem consistit in operatione intellectus et voluntatis: in qua corpus nullo modo cōmunicat: quia exercet̄ talis operatio fine organo corporali: vt probatur in. iij. de anima. et ideo per fruitionē nullo modo corpus deo vniri potest. sed coniūctio vnionis est ad esse in persona vna. corpus autē et anima in vno esse cōmunicant: quia anima est quod quid erat esse huiusmodi corpori vt in. ij. de anima dicit̄. et ideo per modū vnionis in persona vna corpus deo coniungi potest. ¶ Quartum et quintū concedimus. ¶ Ad secundam questionē est sciendum q̄ circa hoc etiam fuerūt duo errores. Unus fuit Arrij et Eunomij: qui dicebant filiū dei carnem fine anima assumpsisse: quia opinabantur diuinitatem sine anima corpus eius viuificare. Alius fuit error Apollinaris qui dicebat in christo corp⁹ animatū fuisse cum anima carente sensu et intellectu. vterq; aūt error et veritati humanitatis derogat: et dignitati corporis christi. Nō enī potest esse vt materia in aliquo esse perficiat̄ nisi per aliquid quod sit forma ei⁹. vñ cum deus nullo modo forma corporis esse possit: quia oporteret eum esse partem: et non imaterialissimū: sequeret̄ q̄ corpus christi si omnino careret anima esset sicut corpus non viuū. et si careret anima sensibili et rationali esset sicut corpus plante: vnde esset multo minus nobile q̄m corpus nostrū. Similiter etiam cū de ratione hominis sit rationalem animā habere: si ea christus caruisset verus homo non fuisset. Hoc autē videtur eis contigisse ex hoc q̄ credebant animā corpori non vniri sicut formā: sed magis sicut indumento: vt Plato dicit fm q̄ Grego. nic. narrat. per quē modū si deus corpori vniret̄: homo non diceret̄: precipue si ponat̄ vt quidam posuerūt animā de substantia dei esse: que omnia manifestam falsitatē continent. Et ideo horum et aliorum predictorū error excluditur in libro de ecclesiasticis dogmatib⁹ sic. Natus est dei filius ex homine: non per hominē id est viri coitum: sicut Ebeon dicit. sed carnē de virgine trahens: non de celo afferens: sicut Marcianus affirmat. neq; in fantasia sine carne vt Valentinus dicebat: sed verum corpus. Nō tm̄ carnē ex carne vt Marcianus dicit: sed verus deus et verus homo. in deitate verbū patris et deus in homine anima et caro: nō sine sensu et ratione vt Apollinaris posuit. neq; caro sine anima vt Eunomi⁹ dixit. Neq; sic natus de virgine: vt anteq̄m de virgine nasceretur deus non fuerit: sicut Antemon et Marcellus dixerunt. ¶ Ad primū ergo circa hoc obiectū dicendū q̄ cū dicitur Uerbū caro factū est: sumitur pars pro toto id est caro pro toto homine. sicut anima ponit̄ aliquando pro toto homine Gene. xlvj. Omnes anime que ingresse sunt in egiptū ꝛc. Ideo autē carnē que inferior pars est dicere voluit: vt ostenderet per locum a minori nihil in hominis natura esse quod filius dei non assumpsit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ ad hoc q̄ corpus viuificetur requiritur q̄ sibi cōiungatur principiū vite per modū forme vt ex eis efficiatur vna natura cōmunis. diuinitas autē forma corporis eē nō potest. non enī ex deitate et corpore vna cōmunis natura resultat. et ideo ad hoc vt corpus xp̄i vnū' eē posset requiritur anima q̄ sit eius forma. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ sicut in. ij. de anima dicitur Illud quo aliquid operat̄ primo est forma rei. vnde cum intellectus diuinus non possit esse forma in humanitate christi: oportet q̄ illud quo hō sentit et intelligit sit anima sensitiua et intellectiua. ¶ Alia duo concedimus. ¶ Ad tertiam questionem sciendum est q̄ quidā posuerunt deum assumpsisse animā et corpus: non ita q̄ ex eorum coniunctione aliqua humanitas resultaret. et hec opi-

nio similiter veritatem humanitatis tollit: ꝛ dignitatē corpoꝛis christi. non enī christus verus homo esse potuit: nec corpus eius vere viuū nisi anima corpoꝛi vnita fuisset vt forma eiꝰ: ita q̄ ex eis vnū quid efficeretur. sed de hac opinione infra dicetur dis. iij. vñ dicendū q̄ sicut in christo verum corpus ꝛ vera anima fuit: ita ꝛ vera humanitas id est natura humana ex diuinctione vtriusq̄ resultans. ¶ Ad primū circa hoc obiectū dicendū q̄ Dama. dicere intendit q̄ non est facta vnio in vna natura vt Euticiani posuerunt. ꝛ ideo vult q̄ ex coniūctione diuinitatis ad humanitatē nō resultet aliqua natura cōmunis tertia: quia illa nec esset diuinitas nec humanitas: sicut humanitas nec est anima neq̄ corpus. vnde christus neq̄ esset deus neq̄ homo: sed tm̄ xp̄s. nō autē intendit q̄ ex coniūctione anime ad corpus non resultet forma totiꝰ per quam in specie cū alijs hoīb⁹ cōicet. ¶ Ad secundum dicendū q̄ verbum Boetij veritatem habet in quolibet individuo quod subsistit in vna natura tm̄: quia species comprehēdit omnia essentialia principia subsistentis individui in naturā speciei. ꝛ sic etiam humanitas comprehendit omnia essentialia christi fm̄ q̄ in humanitate subsistit. sed illa persona hoc singulariter habet vt in duabus naturis subsistat: ꝛ ideo species humana non colligit omnia que illi persone essentialiter conueniunt. ¶ Ad tertium dicendū q̄ cū dicitur nomine humanitatis corpus et anima intelligi intelligendū est materialiter: sicut nomine totius intelliguntur partes: non q̄ totū proprie loquēdo sit sue partes: sed aliquid ex partibus constitutū. ¶ Alia duo concedimus.

¶ Questio secunda.

Deinde queritur de ordine assumptionis: Et circa hoc queruntᵉ tria. Primo vtrū vnam partē humane nature assumpserit mediante alia. Secūdo vtrū humanam naturā assumpsit mediante aliquo alio. Tertio vtrum oēs partes humane nature simul tpe assumpserit.

Ad primū sic proceditur. videtur q̄ carnē non assumpserit mediante anima. remoto enī medio quo aliqua coniungunt extrema separantur. sicut patet in tabulis que per clauū coniunguntᵉ. sed in morte christi separata est anima a carne: nec tamē separata est deitas a carne. ergo anima nō est mediū quo deitas vnitur carni. ¶ P̄ vnū extremoꝝ que coniunguntᵉ per mediū magis coniunguntur medio q̄ alteri extremo. sed caro nō magis coniungitur anime q̄ deitati. est enī caro ab anima separata in morte: non tamen a deitate: ergo diuinitas non est vnita carni mediante anima. ¶ P̄ deus in qualibet creatura est immediate per essentiam presentiam ꝛ potentiā. Similiter etiaꝫ anime sancte coniungitur īmediate per gratiam. cum ergo maioꝛ sit coniunctio vnionis q̄ aliqua predictarū: videtur q̄ quicquid assumitur ad vnitatem persone īmediate diuinitati coniungatur. ¶ Sed contra. Augustinꝰ ad Volusianū dicit Filius dei assumpsit animā rationalem: ꝛ per eaꝫ sibi corpus aptauit. ꝛ ita videtur q̄ mediante anima filius dei carnem assumpserit. ¶ P̄ multum distantia non coniunguntᵉ nisi per mediū: quod minus distat ab extremis q̄ extrema ad inuicem. sed corpus plus distat a deitate q̄ anima: ergo corpus vnitur deitati mediante anima. ¶ Alterius videt q̄ non assumpserit animā mediante spiritu. impossibile enī est vt per idem mediū vniaᵗ aliquid superiori ꝛ inferiori: quia illud quo vnitur inferiori est infra ipsum. illud autē quo vnitur superiori est supra ipsum. sed anima mediāte spiritu vnitur corpoꝛi quod est infra ipsum vt quidam dicunt: ergo non vnitur deo qui est supra eā mediante spiritu. ¶ P̄ medium oportet differre ab extremis. sed mens que spiritus dicitur ab Augu. xij. super Gene. nō est extra essentiam anime: īmo est id quod in anima nostra est sublimius: in qua imago dei inuenitur: vt idem Aug. xiiij. de trini. dicit: ergo non assumpsit animā mediante spiritu. ¶ P̄ spiritꝰ humanus differt in hoc ab angelico q̄ est anime vnitus ꝛ carni: quod angelo nō conuenit. sed spiritꝰ angelicus non est assumptibilis vt supra dictū est: ergo q̄ spiritus humanꝰ sit assumptibilis: est ex ratione anime: vel ex ratione carnis: ergo magis assumpsit spiritū mediante carne vel anima q̄ econuerso. ¶ Sed contra. Ea que sunt distantia per aliquid vtriq̄ proximū coniunguntᵉ. sed spiritꝰ proximꝰ est deo per similitudinē imaginis: quia ꝛ ipse deꝰ spiritus est: vt dicitur Jo. iiij. Similiter etiam cum anima conuenit in hoc q̄ pars quedam anime est: ergo deus animā mediante spiritu assumpsit. ¶ P̄ sicut anima corpoꝛe: ita alijs partibus anime spiritꝰ superioꝛ est. sed deus assumpsit corpus mediāte anima: ergo eadem ratione assumpsit animā mediante spiritu. ¶ Ulteriꝰ videtur q̄ nō assumpserit totū mediantibus partibus. illud enī quod conuenit toti ratione partiū: non solum conuenit toti: sed etiam partibus. sed deitas non predicatur de partibus humane nature: nō enī dicimus q̄ anima sit deus: vel q̄ corpus sit deus: predicatur autē de toto cū dicimus deum hominē esse. ergo cum per assumptionē humane nature predicetur deus de homine ꝛ econuerso: videtur q̄ partes non assumpserit nisi mediante toto. ¶ P̄ alia est singularitas vniuscuiusq̄ partis hominis: et singularitas diuine persone: vel incommunicabilitas: quia partes sunt plures: sed persona assumens vna est. est autē eadem singularitas persone assumentis ꝛ totius hominis: quia eadem est yposthasis vtriusq̄: vt dicit Damasce. ergo videtur q̄ partes non assumpserit nisi mediante toto. ¶ P̄ creature cui est vnita diuinitas debetur honoꝛ latrie: vt infra dicetur distin. ix. sed aliquibꝰ partibus coꝛpoꝛis christi si essent separate non deberetur honoꝛ latrie: ergo partibus separatis a toto non est vnita diuinitas: ergo nō est vnita partibꝰ nisi mediante toto. ¶ Sed contra. In morte christi diuinitas partibus hominis. s. coꝛpoꝛi ꝛ anime vnita manfit. sed tunc ex partibus cum coniūcte non essent totum non constabat: ergo non assumpsit partes mediante toto. ¶ P̄ quicquid conuenit parti ꝛ toti per prius conuenit parti q̄ toti. sed dicimus humanam naturam assumptam esse: ꝛ similiter partes eius. s. animā ꝛ carnem: ergo per prius assumpsit partes q̄ totū: ꝛ ita non partes mediāte toto assumpsit. ¶ Ad⁹ dicendum q̄ est duplex medium. s. congruentie ꝛ necessitatis. Medium congruentie est quod facit ad decentem coniunctionē extremoꝝ: que tamen nihilominus sine illo esse posset: sicut pulchritudo facit ad decentem coniunctionem matrimonij: qua tamen amissa matrimoniū non soluitur. Medium autem necessitatis est sine quo coniunctio extremoꝝ esse non potest: sicut lumen coniungit aeri mediante diaphano. hoc tamen contingit dupliciter: quia vel est causa coniunctionis: vel est ad coniunctionem consequens. Coniunctionis causa est medium sicut aqua ꝛ aer in visu: quia per aerem redditur species visibilis ipsi visui. Consequens autem cōiunctionem est quod ex coniunctoꝝ dispositione causatur: sicut aer vel aqua est mediū in tactu: propter hoc oportet extremitates coꝛpoꝝ se tangentium humidas esse: et ita oportet humiditatem aliquam intermediam esse. Medium autem quod est causa coniūctionis est duplex: quia vel coniungit effectiue: sicut homo reconcilians inimicos dicit̄ medius inter eos. vel coniūgit formaliter sicut amoꝛ coniungit amicos vt mediū quoddam inter eos. sed vtrūq̄ horum adhuc dupliciter contingit: quia medium necessitatis vel causa coniunctionis est in actu: vt patet in vinculo quo aliqua colligantur. vel est causa coniungibilitatis: sicut siccitas in lignis causat coniungibilitatem ad ignem. ¶ His igitur visis ad primam questionem dicendum q̄ anima est quodammodo medium quo coꝛpus diuinitati vnitur. Sed sciendum q̄ si anima comparetur ad vniones in actu: est medium congruentie tm̄. non enim decet vt diuinitas coꝛpoꝛi vniatur nisi habeat animaꝫ. Tum quia est deo propinquioꝛ: tum quia pluribus modis est deo vnibilis q̄ coꝛpus: quia etiam per gratiaꝫ ꝛ gloriam. tum etiam

quia corpori vnitur propter reparationem anime. si vo cõparetur ad vnibilitatem: sic est mediũ necessitatis: sicut causans formaliter vnibilitatem in corpore. non enim corpus est vnibile seruato ordine ad finem vnionis fm q̃ creatura rationalis pre alijs assumptibilis dicta est: nisi per hoc q̃ particeps est imaginis dei mediante anima. vnde corpora inanimata vnibilia non sunt. ¶ Ad primũ ergo dicendum q̃ si tollatur medium quod est causa coniunctionis in actu necesse est vnita dissolui. sicut subtracto amore hominum corda vlterius vnum non erunt. semper enim ablata causa auferẽ effectus. subtracto tamen medio congruentie quod ad decentiam vnionis faciebat non est necessariũ vnita dissolui. similiter autem non est necessarium: vt si tollatur medium quod est causa coniũgibilitatis q̃ vnio dissoluatur. potest enim esse vt causat coniungibilitatem etiam postq̃ abscesserit dũmodo remaneat ordo ⁊ possibilitas ad ipsum quia forte coniunctio actualis medij non est causa coniungibilitatis ad extremum. sed potius coniungibilitas medij sicut actualis consideratio principiorum est medium quo habitus conclusionũ acquirit. non tamẽ transeunte actuali consideratione principiorum transit habitus conclusionis: eo q̃ adhuc manet habilitas ad considerandum principia. vnde cum anima sit medium congruẽtie ⁊ causans vnibilitatem in corpore: non oportet q̃ abcedente anima coniunctio diuinitatis ad carnẽ dirimatur: quia adhuc remanet in corpore habilitas ⁊ ordo ad animã: ratione cuius remanet in carne conuenientia vnionis: ⁊ vnibilitas ad diuinitatem. ¶ Ad secundum dicendum q̃ aliqua duo possunt esse magis coniuncta q̃ alia dupliciter. Uel quia pluribus modis coniunguntur: ⁊ sic anima magis vnitur carni q̃ deitas: quia anima est forma eius. ⁊ hoc modo est medium formaliter: vnibilitatẽ in ipso causans. Uel quia fortiori vinculo coniunguntur: ⁊ sic deitas magis vnitur carni q̃ anima que vnitur ei naturali vnione: propter quod separabilis est. diuinitas aũt vnitur carni per gratiam increatam: que inmutabilis est: ⁊ ideo illa vnio nunq̃ separatur. ¶ Ad tertium dicendum q̃ creatura ex seipsa receptibilis est diuini influxus in ipsam. ⁊ ideo non indiget medio qõ faciat eam possibilem ad hoc q̃ deus in ea sit per essentiam presentiam ⁊ potentiam. neq; etiaz indiget medio congruentie: quia decentissimũ est vt creatura a creatore non deseratur. similiter etiam anima fm sui naturam capax est dei: corpus autem non est assumptibile per naturam corporis: sed inquantum est perfectum anima rationali: ⁊ ideo, non est simile. ¶ Ad secundam questionem dicendum q̃ fm Augustinũ. xij. super Gene. spiritus multipliciter dicitur. Uno modo ipsum corpus subtile: vt aer. Alio modo corp9 anime omnino subiectum: sicut corpora sanctoruz in resurrectione. prima Corinth. xv. Tertio modo quelibet anima brutorum Eccls. iij. Quis nouit si spiritus iumentoruz ⁊c. Quarto virtus imaginaria. prima Corinth. xiiij. Psallam spiritu psallam ⁊ mẽte. Quinto ipsa mens hois vel angeli. Ephes. iiij. Renouamini spiritu mentis vestre. Sexto ipsa diuina substantia Jo. iiij. Spiritus est deus. Nunc autem loquimur de spiritu fm q̃ pro mente ponitur. Unde dicẽdum q̃ diuinitas mediãte spiritu animam assumpsit: sicut anima mediante corpus. sicut enim corpus non est assumptibile nisi per hoc q̃ habet animã: ita anima nõ est assumptibilis nisi per hoc q̃ mens in ea est: per quam imaginem dei habet. ¶ Ad primum ergo circa hoc obiectum dicendum q̃ ratio illa procedit ex equiuocatione spiritus: vt ex dictis patet. ¶ Ad secundum dicendum q̃ quamuis spiritus id est mens non differat ab aĩa per essentiam nisi mens dicatur potentia anime: que quodammodo ab anima per essentiam differt sicut proprietas a subiecto. tamen anima non ex hoc q̃ est anima assumptibilis est modo predicto: sed ex hoc q̃ mentem habet. ⁊ ideo mens est mediuz in anima assumptibilitatem causans. ¶ Ad tertium dicendum q̃ quamuis forma materialis non possit esse sine materia: tamen materia nõ dat esse forme: sed econuerso. ita etiã quãuis spiritus carni non vnitus assumptibilis non fit: magis tamen spiritus causat assumptibilitatem in corpore q̃ econuerso. ¶ Alia duo concedimus. ¶ Ad tertiam questionẽ dicendum q̃ partes originaliter sunt priores toto quasi cõstituentes ipsum. totum autem completiue est prius partibus: quia ratio nature complete inuenitur prius in ipso toto: ⁊ ad partes eius peruenit mediante toto inquantũ eius partes sunt: vnde etiaz sunt in genere per reductionẽ. ¶ Et ideo dicendum est q̃ quodãmodo mediantibus partibus assumpsit totum inquantum scilicz partes originaliter humanam naturam constituebant cui per se assumptio debebatur. quodãmodo autem partes mediante toto: inquantum ratio humane nature que per se assumptibilis est per prius inuenitur in toto: ⁊ per hoc in partib9. ¶ Ad primuz ergo dicendũ q̃ quãuis de partibus humane nature deus non predicet: tamen partes ille causant originaliter assumptibilitatem in toto: sicut homo dicitur animal: non autem corpus vel anima dicitur animal: quãuis ex corpore ⁊ anima causetur in homine q̃ animal sit. ¶ Ad secundum dicendum q̃ est duplex singularitas: scilicz singularitas nature: vt hec humanitas. ⁊ singularitas subsistentis in natura: vt hic homo. non autem est facta vnio in singularitate nature: quia nature inalterabiliter vnite sunt. sz est facta vnio in singularitate persone subsistentis in natura: quia idem christus in vtraq; natura subsistit. singularitas autem partium inquantum partes sunt ad naturã pertinet. ⁊ ideo nõ est eadem singularitas partium hominis ⁊ dei: sed est eadem persona hominis ⁊ dei: nec tamen sequit̃ q̃ partes nõ causent assumptibilitatem in toto. ¶ Ad tertium dicendũ q̃ in omnibus partibus que sunt de veritate humane nature etiam separatis manet ordo ad totam naturam. ⁊ ideo remanet in eis assumptibilitas: ⁊ per consequens vnio: sicut in corpore christi remansit anima separata: vnde et eis latria deberetur. si autem seperarentur alique partes que non essent de veritate humane nature: nõ remaneret in eis ordo ad naturam humanam: cui principaliter assumptio debetur: ⁊ ideo nõ remaneret vnio nec debitũ latrie. ¶ Ad quartum dicendum: q̃ sicut corpus remanet vnitum post animam quamuis mediãte anima vniatur propter hoc q̃ remanet in corpore ordo ad animã. ita etiaz remanet ordo in partibus ad totuz. ⁊ propter hoc dissoluto toto adhuc remanent partes vnite. ¶ Ad quintum dicendum q̃ quamuis partes sint priores toto: ⁊ causent totum: tamẽ aliquid est quod non conuenit partibus nisi in ordine ad totum: sicut q̃ ordinent̃ in predicamento: vñ ratio ex falsis ꝓcedit.

Ad secundum sic proceditur. videtur q̃ natura humana assumpta sit mediante gratia. Sicut enim dicit Augustinus in. xiiij. de trinita. in rebus per tempus exortis summa gratia est q̃ de9 in vnitate persone homini nullis meritis precedẽtibus copulatur: sed in his que fiunt per gratiam: gratia medium cadit: ergo natura humana vnitur diuinitati mediante gratia. ¶ Ꝑ maiorem est vnio in persona q̃ vnio anime beate ad deum per fruitionem. sz anima non potest vniri deo per modum fruitionis nisi mediãte gratia: ergo nec natura humana potest assumi in vnitate diuine persone nisi mediãte gratia. ¶ Preterea in illud quod facultatem nature excedit natura non potest peruenire nisi mediãte gratia. sed assumi in vnitatem diuine persone est maxime excedens facultatẽ nature: ergo in hoc natura non potest peruenire nisi per gratiaz eleuetur. ⁊ sic idẽ quod prius. ¶ Sed contra. Corpus humanum non est susceptibile gratie: ⁊ tamen assumptum est sicut ⁊ anima: ergo assumptio humane nature non est facta mediante gratia. ¶ Preterea in his que miraculose fiunt non requiritur aliquod medium disponẽs. sed assumptio humane nature miraculose est facta: ergo non oportuit q̃ esset ibi gra-

tia aliqua quasi disponens humanam naturam in vnionē

¶ Ulterius videtur q̄ filius dei carnem assumpsit mediante spiritusancto. verbū enim creatum non vnitur voci nisi mediante spiritu: sed sicut verbū mentis humane vnitur voci: ita verbum diuinum vnitur carni: vt dicit Augu. ergo illa vnio facta est mediāte spiritusancto. ¶ Preterea in omni coniunctione que fit per gratuitam voluntatem: amor medium cadit: sed vnio filij dei ad humanam naturam est huiusmodi: ergo in ea spiritusanct⁹ qui est amor medium est. ¶ Preterea ſm Augusti. z Hyll. Inter tres personas spiritussanctus est nobis propinquior: sed id q̄ alicui magis propinquat est medium quo magis distanti vnitur: ergo spiritussanctus est medium quo vnitur humana natura diuine. ¶ Sed contra. medium magis vnitur vtriq; extremorum q̄ extrema ad inuicem: sed spiritussanctus non vnitur humanitati persona: ergo non est medius vnionis.

¶ Ulterius videtur q̄ nec vnio cadat medium inter humanam naturam z diuinā: nullum enim accidēs cadit medium in aliqua substantiali vnione: sed vnio cuz fit relatio: accidens quoddaz est: ergo cum vnio diuinitatis ad humanitatem non fit accidentalis: sed in substantia que ypostasis dicitur: videtur q̄ in illa vnione medium cadere nō possit. ¶ Preterea Si vnio illa res aliqua est aut est eterna aut tempozalis: si eterna: cum compositionē non fit intelligere sine compositis: vt dicit philosophus opoz teret q̄ homo ab eterno deo vnitus fuisset: si tempozalis: cum vnio sit in vtroq; extremorum: videtur q̄ aliquod tēpozale in deo fit quod est impossibile: ergo vni non est aliqua res cadens medium inter humanam naturam z diuinam. ¶ Preterea si sit tempozalis: cuz omnia tempozalia preceſſerunt in operibus sex dierum: opozet q̄ z vnio ista in operibus illis preceſſerit: quod non videtur: ergo vnio non est aliqua res tempozalis que medium inter diuinitatem et humanitatem cadere possit. ¶ Sed contra. relatio cadit medium inter extrema: sed vnio relatio quedam est qua humanitas z diuinitas vniri dicuntur: ergo mediante vnione: humana natura diuine vnita est. ¶ R⁹ suppositā distinctione in predicto articulo premissa. Sciendū est q̄ in vnione humane nature ad diuinam nihil potest cadere medium formaliter vnionem causans cui per prius humana natura coniungatur q̄ diuine persone: sicut enim inter materiam z formam nihil cadit medium ineſſe: quod per prius fit in materia q̄ forma substantialis: alias esſe accidentale esſet prius substantiali quod est impossibile: ita etiam inter naturam z suppositum non potest aliquid dicto modo medium cadere: cuz vtraq; coniunctio fit ad esſe substantiale: sed sicut aduentum forme in materiam precedunt ordine fiendi disponentia formaliter et materialiter quibus materia redditur idonea ad susceptionem forme: ita etiam in humana natura inueniūtur quedam superadita quibus redditur decens vt assumatur a diuina persona vt scientie et virtutes et huiusmodi: vnde ista possunt quodāmodo dici medium congruentie. ¶ Ad primam ergo questionem dicendū q̄ sicut in. ij. senten. xxvj. dis. Magister dicit: gratia dupliciter dicitur. vno modo ipse deus gratis dans vel gratuita volūtas eius. alio modo donum aliquod gratis datum. primo ergo modo accipiendo gratiam: gratia est medium vnionis quasi vnionez efficaciter causans: quia gratuita sua voluntate sine meritis precedētibus carnem assumpsit. secundo modo accipiendo gratiā non cadit ibi aliquod medium habituale donū: ficut vnionem vel vnibilitatem formaliter causans: sed solum est sicut medium congruetatis: ficut etiam scientia et perfectio corporis z huiusmodi: que decuit nature assumpte nō deesſe: Nisi forte gratie ipsa vnio dicatur que est quoddam donū gratie gratis datum: que quomodo sit medium post dicetur. ¶ Ad primum ergo dicendum q̄ sicut ipsemet se exponit. Assumptio illa ad maximam gratiam pertinet: q̄z tam maximum donum collatum est homini vt esſet filius dei nullis precedentibus meritis. Unde gratia diuina ibi signat voluntatem diuinam: vnitionem gratis facientem z non habitum aliquem quo interueniente vnio completa fit. ¶ Ad secundum dicendum q̄ fruitio operationem quandam dicit. vnde per fruitionem anima vnitur deo sicut operans operationis obiecto: hoc autem ad rationem perfecte operationis pertinet vt a potentia mediante habitu eliciatur: z ideo opozet q̄ vnio fruitionis mediante habitu gratuito fiat: vnio autem in persona est ad vnum esſe personale: habitus autem non potest esſe principium persone subsistentis: sed est adesſe consequens: et ideo gratia non est medium in vnione personali: sicut vnionez formaliter causans. ¶ Ad tertium dicendum q̄ quāuis assumi in vnitatem diuine persone fit supra facultatez humane nature: non tamen exigitur aliquid formaliter humanam naturam eleuans ad talem assumptionem: tum quia quocūq; addito talis natura a persona diuina in infinitum distaret: tum quia cum assumi per se nature conueniat: omnia autem accidentia preter rationem nature sunt: Et ideo nō poterit humana natura scōm id q̄ assumptibilis est eleuari per aliquod accidens additum ad hoc vt assumptibilioz fiat: sed ad hoc q̄ assumatur: exigitur benignitas diuina humanam naturam ad tantam dignitatem gratis eleuans ¶ Ad secundam questionem dicendum q̄ spiritussanct⁹ non potest dici in illa vnione medium: nisi sicut vnionem effectiue causans que quāuis effectus totius trinitatis sit: tamē spiritui sancto appropriatur: vt infra dicetur distinc. iiij. ¶ Ad primum ergo dicendum q̄ etiam verbum creatū voci nō vnitur mediāte spiritu: nisi sicut per mediū effectiuū vnionis: quia sicut dicit philosophus in secundo de anima. percussio respirati aeris ad arteriam est causa vocis: z per hunc etiam modum spiritui sancto appropriatur efficientia carnis: cui verbum increatum vnitur. ¶ Ad secundum dicendum q̄ ea que per voluntatem fiunt etiam mediante amore fiunt sicut efficiente causa: et sic etiam est in predicta vnione. ¶ Ad tertium dicendum q̄ spiritus sanctus etiam dicitur propinquior nobis inquantum per ipsum omnia dona nobis donantur: vt in p̄mo libro. distinctio. xviij. dictum est: et sic in idem redit cum predictis. ¶ Ad tertiam questionem dicendum est q̄ inter humanam naturam et diuinam necesse est cadere vnionem mediam: non sicut causam: sed sicut effectum coniunctionem naturarum consequentem. Est enim natura relationis: vt in aliis rerum generibus causam habeat: quia minimum habet de natura entis: vt Cōmentator in. xj. Metha phi. dicit: vnde quātis relatio per se non terminet motuz: quia in ad aliquid non est motus: vt probatur in quinto phisicorum. z tamen ex hoc q̄ motus per se terminatur ad aliquod ens: de necessitate consequitur relatio aliqua: sicut ex hoc q̄ motus alterationis terminatur ad albedinem consequitur relatio similitudinis ad omnia alba: similiter etiam ex hoc q̄ motus generationis terminatur ad formā cōsequitur hec relatio scōm quam materia sub forma esſe dicitur: ita etiam ex hoc q̄ motus assumptionis humane nature terminatur ad personam: consequitur hec relatio que dicitur vnio. vnde vnio est medium non sicut assumptionem causans: sed potius sicut eam consequens: sicut etiam dictū est supra q̄ aqua est mediū in tactu ex hoc q̄ tangentia humecta sunt. ¶ Ad primum ergo dicendum q̄ nihil prohibet accidens esſe medium in coniunctione substantiali sicut coniunctionem sequens: impossibile est tamen vt sit medium coniunctionē causans. ¶ Ad secundum dicenduz q̄ vnio relatio quedam temporalis est que quidem realiter est in ipsa natura assumpta: sed est in persona assumente scōm rationem tantum: sicut z de alijs re-

lationibus ex tempore de deo dictis vt dominus ⁊ huiusmodi: vt in primo libro. dis. xxx. dictum est. Et tamen sicut dominus realiter dicitur deus non propter relationē dominij realiter in ipso existentem: sed propter potestatē coercendi creaturam ex qua talis relatio causatur: ita etiam dicitur realiter vnitus: quia in eo realiter est personalitas ad quam vnio terminatur. ¶ Ad tertium dicendū q̄ vnio illa precessit in operibus sex dierum nō in ratione seminali: sed in potentia obedientie tātū: sicut in costa ade fuit: vt ex ea eua formari posset.

AD tertium sic proceditur. videtur q̄ caro prius fuerit concepta q̄ assumeretur: quod enim nō est nō potest assumi: sed caro per conceptionem efficitur ens caro: ergo prius fuit concepta q̄ assumeret. ¶ P̄ motus semper precedit tempore terminum motus: sed conceptio carnis terminata est ad vnionem: sicut motus ad terminū: ergo conceptio vnionem precessit. ¶ Sed contra. sola vnione cōmunicatio proprietatum efficitur: vt quod de homine dicitur de filio dei dicatur: sed concipi proprie carnis est: si ergo conceptio carnis vnionem precederet: filius dei de virgine conceptus non esset: q̄ō est contra symbolū: ergo conceptio carnis vnionē non precessit. ¶ Ulterius videtur q̄ caro prius fuerit assumpta q̄ animata: quod enim est primum in resolutione est vltimum in compositione: sed anima separata est a carne adhuc manente vnione carnis ad diuinitatem: ergo caro prius est assumpta a diuinitate q̄ animaretur. ¶ P̄terea anima cuius sit forma requirit propriam materiam: scilicet corpus organi cum in quo sit: hoc autem fit per conceptionē carnis: ergo conceptio precedit animationem: sed conceptio carnis simul est cum ipsius assumptione vt probatum est: ergo caro prius fuit assumpta q̄ animata anima rationali. ¶ Sz contra. caro vnitur diuinitati mediāte anima vt supra habitum est: sed extremum non prius extremo coniungitur q̄ medio: ergo caro non prius est diuinitati vnita q̄ animata. ¶ Ulterius videtur q̄ anima sit prius assumpta q̄ corpori coniuncta: extremum enim prius coniungitur medio quā alteri extremorum: sed diuinitas vnitur carni mediante anima: ergo prius vnitur anime q̄ carni: sed simul diuinitas ⁊ anima carni vniūtur: ergo diuinitas prius vnitur anime q̄ carni. ¶ P̄terea persona christi ex tribus substantijs componi dicitur: scilicet ex diuinitate anima ⁊ carne: quorum suprēmum est deitas: et infimum est caro: anima autem est medium: sed prius diuinitas fuit q̄ anime ⁊ carni vniretur: ergo si medium cum extremis cōmunicat videtur q̄ anima sit posterior deitate ⁊ prior carne: sz simul anima creata est ⁊ assumpta: ergo anima p̄ius est assumpta quā carni vniatur. ¶ Sed contra. anima non est prius assumpta q̄ creata: nec creata q̄ corpori infusa: quia creando corpori infunditur: ⁊ infundēdo creatur: ergo anima non est prius assumpta q̄ carni vnita. ¶ R̄o dicendū q̄ nulla natura habet esse nisi in supposito suo: non enī humanitas potest esse nisi in homine. vnde quicquid est in genere substantie per se existens: rationem ypostasis habet vel suppositi: ⁊ quia vnio diuinitatis ⁊ humanitatis fit in ypostasi: vt dicit Damasce. ideo non potest esse: vt quod assumptum est prius fuerit q̄ assumeretur: nisi forte poneretur q̄ assumptio: rationem ypostasis rei assumpte tolleret: quod est inconueniens: hoc enim sine corruptione assumpti accidere non posset: ⁊ ideo nullum horum trium est possibile: scilicet nec vt caro concepta prius fuerit: et postmodum assumpta: nec vt anima prius creata ⁊ postmodum assumpta: nec⁊ vt homo prius ex suis partibus constitut⁹ sit ⁊ postmodū assumptus: sicut autem ex dictis patet corpus assumptibilitatē habet ab anima: similiter etiam partes essentiales assumptibilitatez habent ex ratione nature cuius sunt partes. vnde etiam vtrūq̄ horum est impossibile: vt scilicet anima prius sit creata ⁊ assumpta ⁊ postmodū corpori coniuncta: ⁊ etiam q̄ caro prius sit concepta et assumpta ⁊ postmodum anime vnita: sed hec quatuor necesse est simul fuisse: scilicet conceptionem carnis: creationez anime: coniunctionem vtriusq̄ et vnionem ad deitatem. ¶ Unde patet responsio ad primā questionez: non enim fuit possibile q̄ caro prius fuerit concepta ⁊ postmodū assumpta: quia si ante assumptionē cōcepta fuisset proprias ypostasim habuisset: ⁊ tunc post assumptionem vel manisset illa ypostasis: et sic non potuisset fieri vnio in ypostasi: vel non manssisset ⁊ hoc sine corruptione carnis prius concepte accidere non posset: ratio enim ypostasis non est accidentalis rei vt re eadem numero manente alia ypostasis esse possit. ¶ Ad primuz ergo dicendum q̄ quātus illud quod non est nō possit assumi: tamen possibile est vt in eodem instanti in quo esse habet assumatur: vt sic esse rei assumpte non precedat assumptionem tempore sed natura. ¶ Ad secundū dicendum q̄ cuius motus sm principium sui vel medium non possit esse simul cum eo ad quod motus terminat: tamen vltimum motus potest esse simul cuz eo: sicut alteratio terminat ad generationem: ita q̄ in eodē instāti in quo alteratio terminatur forma substantialis introducitur: ita etiam in eodem instanti in quo conceptio terminat quando caro primo concepta est tunc assumi potest. Et quia conceptio in instanti facta est non differebat in ea primū medium ⁊ terminus: ⁊ ideo simpliciter loquēdo conceptio simul fuit cum assumptione. ¶ Ad secundā questionem patet etiam responsio ex predictis: non enim est possibile vt caro prius assumpta fit et postmodum animata propter duo: tum quia assumptibilitatem habet ab anima quā sibi anima conferre non potest anteq̄ ei vniatur: tum etiam quia partes assumptibilitatē habent a toto vt prius dictum est. ¶ Ad primum ergo dicendum q̄ corpus assumptibile est sm q̄ ordinem habet ad animā ⁊ ad totum: quē ordinem habere non potest nisi postq̄ anime vnitum est ⁊ actu pars humane nature effectum: ⁊ tamen separata anima et dissoluto toto adhuc remanet ille ordo in corpore sm spem resurrectionis: sicut ⁊ habitus acquisitus vt virtus politica causatur per actualem operationem ⁊ tamen transeunte actuali operatione remanet habit⁹. vnde patet q̄ corpus non potest assumi anteq̄ anime vniatur: ⁊ tamen si anima separaret post vnionē: remanebit caro nihilominus assumpta ⁊ diuinitati vnita. ¶ Ad secundum dicendū q̄ forma presupponit materiaz proprias et dispositam: non ordine temporis: sz ordine nature: quia in eodem instanti in quo materie fit necessitas. id est in vltimo instanti dispositionis inducitur forma substantialis: ⁊ ideo nō oportz q̄ prius tempore caro sit concepta q̄ anime vniatur. ¶ Ad tertiā questionē patet responsio ex predictis: non enim potuit anima prius assumi q̄ carni vniretur cum assumptibilis sit per hoc q̄ est pars humane nature. ¶ Ad primum ergo dicendū q̄ extremū non semper prius tempore cōiungitur medio q̄ alteri extremorum: simul enim tempore aer patitur a colore ⁊ visus: sed tamen aer prius patit ordine nature: quia passio aeris causat passionem visus: similiter etiam non est necessarium q̄ prius tempore deitas prius sit vnita anime q̄ carni. ¶ Ad secundum dicendū q̄ anima cuius sit dignior corpore: est tñ forma corporis: forme autē non est vt tempore materiā precedat: sed dignitate tantū: diuinitas autem nō vnitur humane nature vt forma. vñ nō est similis ratio vtrobiq̄. ¶ Quāt humane nature. Non est intelligendū per humanitatē aiam ⁊ corpus quasi proprie dici possit humanitas est aia ⁊ corpus: sz sicut in toto intelliguntur partes vt in domo paries ⁊ tectū que tamē de toto nō predicant: vnde etiam in auctoritate beate Jero. subdit humanitas que ex anima continetur et corpore non dicit que est anima et corpus.

Erant ergo qui nomine humanitatis. Per hanc proprietatem que ab eis humanitas dicit potest intelligi forma consequens partium compositionem corporis ⁊ anime in qua sicut in natura cōmuni omnia individua cōmunicant. Fortē enī qui ꝺ posuerunt sapiebant opinionem platonis: qui posuit formas vniuersales in actu habere esse in natura preter materiā. sic enim fm eum: vt philosophꝰ in .j. metha. dicit: Forma hominis erat sine carnibꝰ ⁊ ossibus: ⁊ sine alijs partibus eius. ⁊ talem humanitatem sine corpore ⁊ anima isti assumptā ponebant. Et contra tales Damas. dicit in .iij. li. ca. xj. Neq; eam que nuda contemplatione consideratur naturam assumpsit. non enī incarnatio esset: sed deceptio ⁊ fictio incarnationis. Uel tangit vt quidam dicunt opinionem eorum qui dicebant xp̄m fm q̄ est homo non esse q̄d sed qualiter se habens quod infra tanget di. vj. Quod euidenter idem Joannes. sciendum q̄ magister accipit verba Jo. Dama. sed nō sensum. Inducit enī Dama. hec verba ad confutandū errorem eorum qui dicebant in xp̄o vnam tm̄ naturā eē quasi confectā ex diuinitate ⁊ humanitate. sicut vna quedā natura conficit ex anima ⁊ corpore aīa q̄ significat cū dicit oēs hoīes esse eiusdem nature: non ita q̄ in quolibet eor aīa ⁊ corpus sint vniꝰ nature ad inuicē compata: ꝫ quia ex his duobꝰ vna natura ꝟficit in qua oēs ꝟueniūt. ꝫ nō est ita in xp̄o q̄ ex humanitate ⁊ diuinitate vna cōis natura resultet que sit quasi cōis spēs de pluribꝰ predicata: q̄ diuinitatē ⁊ humanitatē simul habeāt. Magister aūt assumit hec verba ad impugnandū positionē eor qui proprietatē que humanitas dicit assumptā dicebant. Humanitas enī si consideret vt cōis: species est que in pluribꝰ inuenit: fm quē modū omniū hominū dicitur vna natura. sic autē cōis species humanitatis in xp̄o nō est. nō enī humanitas xp̄i est cōis in actu: sed est humanitas singularis. ¶ Neq; enī factus. Uidet q̄ hec ꝓbatio nulla sit. multe enī species sunt que nō nisi de vno individuo predicant: vt sol ⁊ luna. Sed dicendū ad hoc q̄ fm intentionē magistri facile est respondere. Omnis enī species que participat a multis individuis: predicat de oībus eis. vnde si spēs humana ꝓput est cōis esset quid subsistens preter singularia: ipsa de oībꝰ p̄dicaret. vñ si talē humanitatē xp̄s assumpsisset: bō qui est xp̄s de oībꝰ boībꝰ p̄dicaret. Scōm intentionē vo Dama. aliter est dicēdū: q̄ oīs natura cōis inquantū huiusmodi in multis inueniri potest. Sed si aliq̄ spēs sit q̄ in vno tm̄ est individuo: hoc est propter aliquid aliud: quod non est de intellectu illiꝰ nature. vñ possibile est intelligere plures soles. ꝫ singulare habet incōmunicabilitatē per id qō est de rōne eius. s. q̄ materiā que eēt pars diffinitionis eiꝰ si diffiniret vt ex. viij. metha. patet. vnde nō est possibile intelligi hunc hominē de pluribꝰ predicari. vnde patet q̄ illud quod nec actu nec intellectu de pluribus dici pōt est singulare. huiusmodi autē est xp̄s: quare hoc nomen xp̄s nō significat vnā naturā cōem resultantē ex vnione diuinitatis ⁊ humanitatis: sed vnā ypostasim subsistentē in vtraq; natura. ¶ Oīa que in nostra natura Intelligēdū est de his que sunt de ratione humane nature: sicut principia essentialia ipsius: vel etiam ea que ex principijs essentialibꝰ consequunt vt naturales proprietates. vnde non est instantia de imortalitate que gratis primo homini concessa est. ¶ Et tamen predicant illum visibilem Responsio quare sol non inficitur ex hoc q̄ radios suos per feces spergit hec est: quia non communicat cū alijs corporibus in materia vt simul agens patiatur: sicut ea que in materia cōmunicant dum agunt patiuntur: vt in primo de genera. dicitur. Anima autem communicat corpori in materia: nō ex qua fit anima: ꝫ in qua fit. ⁊ ideo ex coniunctione ad corpus inficitur. Diuinitas autem non cōmunicat cum corpore: neq; in materia ex q̄: cum omnino sit immaterialis: neq; sicut materia in qua: cū non vniat corpori sicut forma eius.

DISTINCTIO TERTIA

¶ De carne quam verbum assumpsit: qualis ante fuerit: ⁊ qualis assumpta sit.

Queritur etiā de carne verbi an priꝰ q̄ꝫ ꝙciperet obligata fuerit pctō: Et an talis fuerit assumpta a v̄bo. Sane dici potest ⁊ credi oportet iuxta scōꝝ attestatiōis ꝙueniētiā ipsam priꝰ pctō fuisse obnoxiā sicut reliq̄ virginis caro: ꝫ spūssancti opatione ita mūdatā vt ab oi pcti ꝙtagione imunis vniret verbo: pena tm̄: nō necessitate: sed volūtate assumētis remanēte. Mariam quoq; totā spūssanctus in eā preueniens a peccato prorsus purgauit: et a fomite peccati etiam liberauit: vel fomitem ipsum penitus euacuando: vt quibusdam placet: vel sic debilitando et extenuando: vt ei postmodum peccandi occasio nullatenus extiterit. Potentiā quoq; generādi absq; viri semine virgini preparauit. Ita enim verba euangelij docent: vbi angelus virginem alloquēs ait Spiritussanctus superueniet in te: ⁊ virtus altissimi obumbrauit tibi: ⁊ quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Cui sacra virgo respondit: Ecce ancilla domini fiat mihi fm verbum tuū Quod exponens Joannes ait: Post consensum autem sancte virginis spiritussanctus preuenit in ipsam fm verbū domini quod angelus dixit purgans ipsam: ⁊ potentiam deitatis verbi receptiuam preparans simul ⁊ generatiuam. ⁊ tunc obumbrauit ipsam dei altissimi per se sapientia: ⁊ virtus existens id est filius dei patris homusios id est consubstantialis sicut diuinum semen. ⁊ copulauit sibiipsi ex sanctissimis ⁊ purissimis ipsius virginis sanguinibus: carnem animatam anima rationali ⁊ intellectiua nostre antique conspersionis non seminans: sed per spiritum creans. Quare si mul caro: simul dei caro: simul caro animata anima rationali ⁊ intellectu: simul dei verbi caro animata anima rationali ⁊ intellectiua. Ex his perspicuum fit quod ante diximus carnem. s. verbi simul conceptam ⁊ assumptam: eandemq; immo virginē totam spū sancto preueniente ab omni labe pcti castificatā: Cui collata est potētia nouo more generādi: vt sine coitu viri: sine libedine ꝙcipiētis in vtero virginis celebraret cōceptꝰ dei ⁊ hois. Illa enī caro quā deꝰ sibi ex virgine vnire dignatꝰ est: sine vitio ꝙcepta: ⁊ sine pctō nata est. hāc tm̄ carnē nō celestis: nō aere: nō alteriꝰ cuiusq; putes esse nature: sed eius cuius est omniū hominū caro.

¶ Auctoritate firmat extūc fuisse virginem immunem a peccato.

Quod aūt sacra virgo extunc ab omni peccato immunis extiterit Augustinus euidenter ostendit in libro de natura ⁊ gratia inquiens Excepta virgine maria de q̄ propter honorē dn̄i nullaz prorsus cū de pctō agit haberi

volo questionē. Inde enī scimus q̄ ei plus gratie est collatū ad vincendū ex oi parte pctm̄ q̄ cōcipere ac parere meruit quē ꝓstat nullū habuisse pctm̄. Hac igitur virgine exceptā oēs sancti et sancte congregari possent: ⁊ quereretur ab eis an peccatum haberent: quid responderent nisi quod Joannes ait: Si dixerimus quoniam peccatum non habemus nosipsos seducimus. Illa autem virgo singulari prevēta est gratia atq̄ repleta vt ipsum haberet ventris sui fructum: quē ex initio habet vniuersitas dominum: vt illud quod nascebatur ex propagine primi hominis tantūmodo generis: ⁊ non criminis originem duceret.

¶Quare nō fuit xp̄s decimat⁹ in abraam sicut leui: cū caro quā accepit in eo fuerit pctō obnoxia.

Quum autem illa caro cuius excellentia singularis verbis explicari non potest: ⁊ anteqū esset verbo vnita obnoxia fuerit peccato in maria: ⁊ in alijs a quibus propagatiōe traducta est: nō imerito videri potest in abraam pctō subiacuisse: cuius vniuersa caro pcti subiacebat. Vnde queri solet quare leui dicatur decimatus in abraam: ⁊ non christus: cū in lumbis abrae vterq̄ fuerit ſm materialem rationem quando decimatus est abraam id est decimas dedit melchisedech. Tunc enim Aplus leui decimatū dicit in abraam tanq̄ in materiali causa. Quia ea decimatione sicut abraam minor melchisedech ostendit: cui personaliter decimas soluit: ita ⁊ leuitic⁹ ordo qui in abraam ſm rationem seminalem erat: ⁊ ex eo per concupiscentiam carnis descēdit. christus autem non est decimatus: quia licȝ ibi fuerit ſm carnem: non tamen inde descendit ſm legem communem scilicet per carnis libidinem. sicut etiam in adam omnes peccauerunt: sed non christus. Vnde Augustin⁹ super Genesim: Sicut adam peccante qui in lumbis eius erant peccauerūt: sic abraam dante decimas qui in lumbis eius erāt decimati sunt. Sed hoc non sequit in christo licȝ ⁊ in lumbis ade ⁊ abrae fuerit: qui non ſm concupiscentiam carnis inde descendit. Cum ergo leui ⁊ christus ſm carnem essent in lumbis abrae quādo decimatus est: ideo pariter decimati non sunt: quia ſm aliquē modum non erat ibi christus quo erat ibi leui. Secundū quippe rationem seminalem illam ibi fuit leui: qua ratione per concubituȝ venturus erat in matrem. ſm quam rationem nō erat ibi christi caro: quamuis ſm ipsam ibi fuerat marie caro. Ille ergo decimatus est in abraam qui sic fuit in lumbis abrae: sicut ille fuit in lumbis patris sui id est qui sic est nat⁹ de patre abraam sicut ille de suo pr̄enat⁹ est. ſ. p legē carnis: ⁊ inuisibilē ꝓcupiscentiā.

¶Qua ratiōe christi caro dicta est in scriptura nō fuisse peccatrix: sed similis quo aperitur quare obligata peccato non fuerit in christo.

Quocirca primitiam nostre masse recte dicitur assumpsisse christus: quia non carnē peccati: sed similitudinem carnis peccati accepit. Misit enim deus filium suum: vt ait Apostolus in similitudinem carnis peccati. Assumpsit enim verbum carnem peccatrici similem in pena ⁊ non in culpa: ⁊ ideo non peccatricem. Cetera vero hominum caro omnis peccati caro est. sola illius non est caro peccati: quia non eum mater concupiscentia: sed gratia concepit. habet tamen similitudinem carnis peccati per passibilitatem ⁊ mortalitatem: quia esurijt ⁊ sitijt: ⁊ huiusmodi. Licȝ ergo eadem caro sit eius que nostra: non tamen illa facta est in vtero sicut nostra. Est enim sanctificata in vtero: ⁊ nata sine peccato: ⁊ nec ipse in illa vnq̄ȝ peccauit. In pena ergo similis est nostre: non inqualitate peccati: quia pollutionem que ex concupiscentie motu concepta est omnino non habuit: nec ex carnali delectatione nata est. Venit ergo ad corpus immaculatuȝ quod pr̄eter libidinis concupiscentiā conceptum fuit. nec illud in se habuit vitiuȝ quod in alijs est causa peccati: nec in eo peccauit. Ideoq̄ȝ vere dicitur verbi caro nō fuisse in xp̄o obligata peccato.

¶Quiddam videtur aduersari illi sententie qua dictum est carnem christi non prius conceptam q̄ȝ assumptam.

Illi autem sententie qua supra dixim⁹ carnem verbi nō ante fuisse conceptam q̄ȝ assumptam videtur obuiare quod Augustinus ait super Joannem: vbi legitur Soluite templum hoc: ⁊ in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo iudei Quadraginta ⁊ sex annis edificatum est hoc templuȝ: ⁊ in tribus diebus excitabis illud. Hic inquit numer⁹ perfectioni dominici corporis cōuenit: quia vt dicunt phisici tot diebus forma humani corporis perficitur. Horum occasione verborum quidam dicere pr̄esumpserunt dominici corporis formam tot diebus ad modum aliorum corporum perfectam: ⁊ membrorum liniamētis distinctam: ⁊ mox verbum dei sibi vnisse carnem ⁊ animam. ⁊ hoc modo dicunt illum numerum perfectioni dominici corporis cōuenire. Sed alia ratio illius dicti extitit: ex qua sana verbi intelligentia oritur. Nō enī ideo illud dicit Aug. quin mox vt caro illa opere ſpirituſſancti sanctificata: ⁊ reliqua separata fuit verbo dei cum anima vniretur: vt perfectus ⁊ verus deus esset perfectus ⁊ verus homo. sed quia membrorū illius dominici corporis distinctio in ipso momento conceptionis et vnionis dei ⁊ hois adeo tenuis erat ⁊ parua vt humano visui vix posset subijci. Diebus autem illis quos memorat Augustinus perfecta est ⁊ notabilis facta. Incarnatū est igitur verbum: vt ait Joannes damasce. ⁊ a propria incorruptiblitate non excessit: ⁊ totum incarnatum est: ⁊ totum est incircūscriptum. minoratur corporaliter ⁊ contrahitur: ⁊ diuine est incircumscriptum non coextensa carne eius cum incircumscripta diuinitate. In omnib⁹ igitur ⁊ super omnia erat: ⁊ in vtero sancte genitricis existebat. Sed in ipso actu incarnationis.

¶ Ostenso quid filius dei in humana natura ⁊ quo ordine assumpserit. hic ostendit quale fit quod assumptuz est. Et diuiditur in duas partes. in prima parte determinat veritatem. in secunda mouet quasdam dubitatiões circa veritatem determinatam ibi. Cum autē illa caro cuius. Prima diuiditur in duas partes. in prima determinat conditionem carnis assumpte que fuit in ea per operationē spiritussancti. in secūda determinat conditionē matris de qua assumpta est ibi: Mariam quoq; totaz. Circa primū duo facit. primo mouet questionem. secundo determinat eam ibi: Sane dici potest. ¶ Mariam quoq; totam. hic ostendit conditionē matris. Et circa hoc tria facit. primo determinat conditionem eius ante conceptionem carnis assumpte. secundo conditionem ipsius in ipsa conceptione ibi. Potentiam quoq; generandi. tertio conditionem ei⁹ post conceptionem ibi. Q⁹ autem sacra virgo. Circa secundum duo facit. primo determinat quid collatuz fuerit beate virgini in conceptione saluatoris. secūdo ex dictis quandam conclusionem elicit ibi. Ex his perspicuum fit. ¶ Hic est triplex questio. prima de sanctificatione beate virginis. secunda de potentia generatiua qua saluatorē concepit. tertia de annunciatione que per angelum facta est. De conditione enim carnis assumpte in sequēti parte distinctionis queretur.

¶ Questio prima

Circa primum quaruntur duo primo de tempore sanctificationis. secundo de effectu ipsius: de sanctificatione enim aliozū questio pertinet ad quartum libzum. dist. vj.

Ad primum sic proceditur. videtur ꝙ beata virgo sanctificata fuerit antequā conceptio carnis eius finiretur. Sicut enim dicit Apostolus Roma. xj. Si radix sancta ⁊ rami: sed parentes comparantur ad prolem conceptam sicut radix ad ramos: ergo sanctificatis parentibus virginis: sanctificatio ad ipsam peruenisset: sed si in parentibus sanctificata esset: sanctificatio conceptionez eius precessisset: cum ergo credendum sit ei collatum esse quicquid conferri potuit videtur ꝙ ante conceptionē sanctificata fit. ¶ p̄ bonum est efficacius ad agendum q̄ malum: cum maluz non agat nisi in virtute boni: vt dicit Dionysius. iiij. capi. de diui. nomi. sed per peccatum primi parentis infectio originalis peccati in omnes homines pertransit: ergo multo fortius per sanctificationem parentum beata virgo sanctificari potuit: ⁊ sic idez quod prius. ¶ p̄ id quod est meritozium gratie: sanctificationi non repugnat: sed actus matrimonialis meritozius esse potest: ergo in ipso concubitu matrimoniali parentum beate virginis ipsa sanctificari potuit. ¶ Sed contra. quod non est non potest sanctificari: sed beata virgo non fuit antequā conciperetur in vtero matris sue: ergo non potuit ante conceptionem sanctificari. ¶ p̄ vnigenito dei filio singularis conceptio ⁊ partus debebatur: sed christi conceptio ex virgine matre fuit sine cōmixtione viri: ergo non decuit vt mater eius conciperetur nisi per sexuum cōmixtionem: sed post statum nature corrupte non potuit esse cōmixtio sexuum sine libidine: cuz ergo libido illa que est filia peccati ex peccato primozum parentum prouenies sit causa originalis peccati in prole: vt Augustin⁹ dicit: videtur ꝙ non potuit beata virgo sanctificari nisi post conceptionem. ¶ Ulterius videtur ꝙ ante animationem sanctificata fuerit. Ambrosius enim dicit Luce p̄mo. de Joāne baptista nonduz illi inerat spiritus vite: ⁊ iam inerat spiritus gratie: sed spiritus vite anima est: ergo in Joāne baptista gratia animā preuenit: sed quod Joāni baptiste concessum est: dubitari non debet beate virgini concessum eē: ergo ⁊ ipsa ante animationem sanctificata fuit. ¶ p̄ Jere. primo dicitur Antequā te formarem in vtero noui te: nec loquitur ibi de noticia qua bonos ⁊ malos cognoscit: quia per hoc nulla prerogatiua ostēderetur ipsius Jeremias ad quem dicta verba proferuntur: ergo oportet intelligi de noticia approbationis: sed hec noticia est solum bonozum ⁊ habentiū gratiam: ergo Jeremias antequā formaref gratiaz habuit ergo ⁊ antequā animaref: quia anima non infunditur nisi formato puerperio: ergo multo amplius ante animationem beata virgo sanctificata fuit. ¶ p̄ Ansel. in li. de conceptu virginali dicit: decebat vt illius hominis conceptio de matre purissima fieret que ea puritate niteret qua maioz sub deo nequit intelligi: sed maioz puritas fuisset in ea si anima eius nūquā infectionem peccati originalis habuisset q̄ si ad aliquod tempus habuerit: ⁊ postmodum mundata fuerit: ergo anima illa nunquā originali peccato infecta fuit: aut igitur caro sanctificata fuit ante animationem: vel saltem in ipso instanti infusionis anima gratiam suscepit per quam immunis a peccato originali esset. ¶ Sed contra. in partibus hominis est talis ordo ꝙ anima est deo propinquioz q̄ corpus: sed virtus alicuius agentis prius peruenit ad ea que sunt sibi propinquioza: et per ea ad magis distantia: ergo gratia sanctificationis a deo venit ad corpus per animam: ergo antequam animaretur: sanctificari non potuit. ¶ p̄ contraria nata sunt fieri circa idem: sed gratia sanctificationis precipue originali peccato opponitur: cum ergo ante animationem in prole peccatum originale esse non possit: quia propzium subiectuz culpe est anima rationalis: videtur ꝙ ante animationem: beata virgo sanctificata non fuerit. ¶ Ulterius videf ꝙ nec etiā ante natiuitatem ex vtero: sicut enim dicit Augustinus ad Dardan. sanctificatio qua singuli efficimur templum dei non nisi renatozum est: nemo autem renascitur nisi prius nascatur: ergo nullus habet gratiam antequā nascatur: sed sanctificatio est effectus gratie: ergo beata virgo in vtero matris sanctificata non fuit. ¶ Si dicatur ꝙ est duplex natiuitas: scilicet natiuitas in vtero que conceptio dicitur ⁊ natiuitas ex vtero que communiter natiuitas nominatur: et beate virginis regenerationez sanctificationis precessit natiuitas in vtero: sed non natiuitas ex vtero. ¶ Contra dominus Johs. iij. generationem spiritualez que est ex aqua ⁊ spiritu vocat secundam dicens oportet vos nasci denuo sed si due natiuitates carnales precessissent spiritualis nō diceretur secunda: sed tertia: ergo nō est duplex natiuitas vt dictum est. ¶ p̄ beatus Jeronym⁹ dicit: Non mihi credas si tibi aliquid dixero quod ex veteri vel nouo testamē to haberi non possit: sed de sanctificatione beate virginis in vtero nihil dicitur in veteri vel nouo testamento: ergo non est credenduz eam in vtero sanctificatā fuisse. ¶ Sed contra ecclesia non solemnizat nisi p̄o aliquo sancto: solemnizat autem natiuitatem beate virginis: ergo beata virgo sancta nata fuit: ergo antequā ex vtero nasceretur sanctificata fuit. ¶ p̄ Luce primo de Joāne baptista dicitur spiritusancto replebiē adhuc ex vtero matris sue: ꝛ plus gratie collatum est beate virgini q̄ alicui sanctozum: vt in littera ex verbis Augusti. dicitur. ergo beata virgo adhuc in vtero matris spiritusancto repleta fuit ergo et sanctificata ¶ ℟° dicendum ꝙ sicut dicit Dionysius. xij. ca. de di. no. sanctitas est ab omni immūdicia libera ⁊ perfecta ⁊ immaculata mūdicia. vnde cum sanctificari sit sanctū fieri: oportet ꝙ sanctificatio emundationē ab immūdicia spirituali ponat prout nunc de sanctificatione loquimur: emūdatio aūt a spirituali macula scilicet culpa sine gratia esse nō potest: sicut ⁊ tenebza non nisi per lucem fugatur. vnde sanctificatio tātū ad eos pertinet qui gratie capaces sunt: ⁊ quia propzium subiectum gratie est rationalis natura: ideo ante infusionē anime rationalis beata virgo sanctificari non potuit ⁊c. ¶ Ad primā ergo questionē dicendū ꝙ nullo mō in parētib⁹ sanctificari potuit: neq; etiā in ipso actu cōceptionis ei⁹. Cōditio enī spūalis personalis a parētib⁹ in prolē nō trāsit: nisi sit ad naturā corpalē p̄tinēs vt grāma-

tica patris in filium non transit: quia perfectio personalis est. vnde ꝛ sanctificatio parentum in beatam virginē trās fundi non potuit nisi curatum esset in eis non solum id qō persone est: sed etiam id quod est nature inquantū huiusmodi: quod quidem deus facere potuit: sed nō decuit. perfecta enī nature curatio ad pfectionē glozie pertinet: ꝛ ideo sic in statu vie parentes eius curati non fuerunt: vt prolem suam sine originali peccato concipere possent: ꝛ ideo beata virgo in peccato originali fuit concepta: propter qō beat⁹ Bernar. ad Lugō. scribit conceptionē illius celebzandam non esse quāuis in quibusdam ecclesijs ex deuotione celebzetur nō considerando conceptionē: sed potius sanctificationem que quādo determinate fuerit incertuz est. ¶ Ad primum ergo dicendū q̄ si radix est sancta ſm id quod est radix: ꝛ rami sunt sancti: quia nō potest arboz bona fructꝰ malos facere. Matth. vij. vnde apostolus vult ibi probare q̄ si antiqui patres sancti fuerunt per fidē ꝛ spem populus ex eis ſm carnem descendens: sanctus erit quādo cozda filiozum cōuertentur ad patres parentes autē beate virginis radix eius fuerunt per actū nature: propagationi deseruientem: vnde nisi natura in eis sanctificata fuisset: non potuit ex eis sancta proles concipi: sed viciata propter vicium nature in eis remanens: nō autem fuit in eis natura sanctificata. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ gratia sanctificās nō nino directe opponitur peccato originali: sed solum prout peccatū originale personam inficit. Est enim gratia perfectio personalis: peccatuz vero originale directe est vicium nature: ꝛ ideo non oportet q̄ gratia sanctificans a parentibus traducatur: si peccatum originale traducaf: sicut ꝛ originalis iusticia cui directe opponif traducta fuisset. ¶ Ad tertium dicendum q̄ cōcubitus quo beata virgo concepta fuit: meritozius creditur: non per gratiam omnino purgantem naturam: sed per gratiā perficientē personas parentuz ꝛ ideo nō oportuit q̄ in prole cōcepta statim sanctitas eēt non propter repugnantiā actus matrimonij ad sanctitatez sed propter repugnantiā vicij nature nondū curati. ¶ Ad secundā questionem dicendū q̄ sanctificatio beate virginis non potuit esse decenter ante infusionem anime: quia gratie capax nondū erat: sed nec etiam in ipso instanti infusionis: vt scilicet per gratiam tunc sibi infusam conseruaretur ne culpaz originalē incurreret. Christus enim hoc singulariter in humano genere habet vt redēptione nō egeat: quia caput nostrum est: sed omnibus conuenit redemi per ipsum: hoc autem esse non posset si alia anima inueniretur que nunq̄ originali macula fuisset infecta: ꝛ ideo nec beate virgini: nec alicui p̄ter christū hoc concessum est. ¶ Ad primum ergo dicendū q̄ hec verba de Joanne baptista dicuntur pro tēpore illo quādo ad ingressum matris dei exultauit in vtero quod fuit in sexto mēse a cōceptione eius vt verba angeli ostendunt Luce. j. vnde constat q̄ tunc animam rationalē habebat: ꝛ ideo vel per spiritu vite non intelligitur anima rationalis: sed respiratio exteriozis aeris vel dicitur spirit⁹ vite si de anima intelligatur nondum in esse: quia nondū manifestabatur per modū quo dicuntur res fieri quando innotescūt. ¶ Ad secundū dicendum q̄ loquitur de noticia approbationis que quāuis sit tantum habentiū gratiam: nō tamen est eozum solū quando gratiā habent: sed ab eterno. vnde talis noticia potuit esse Jere. ante eius formationem: non tamē sanctificatio que tamen esse potuit ante egressionē ex vtero: ꝛ ideo tempus noticie ꝛ sanctificationis distinguit dominꝰ dicens: priusq̄ te formarē in vtero noui te: ꝛ anteq̄ exires de ven. san. te. ¶ Ad tertium dicenduz q̄ hec puritas soli homini deo debebaf vt ipse quasi vnicus redemptoz humani generis: nulla peccati seruitute teneref: cui competebat omnes a peccato redimere. vnde nō hanc puritatem: sed sub hac maxima virgo mater eius habere debuit. ¶ Ad tertiam questionem dicendum q̄ beata virgo ante natiuitatem ex vtero sanctificata fuit quod colligi potest ex hoc q̄ ipsa super omnes alios sanctos a peccato purioz fuit: vt ex hac littera habef: veluti diuine sapientie mater electa in quaz nihil coinquinatum incurrit: vt dicitur Sapientie. vij. vnde cum hec puritas in quibusdam fuisse inueniatur vt ante natiuitatez ex vtero a peccato mundarentur: sicut de Joanne baptista de quo legitur Luce .j. Spiritusancto replebīf adhuc ex vtero matris sue: ꝛ de Jeremie de quo dicitur Jere. j. priusq̄ exi. de ven. sancti. te. non est dubitandum hoc multo excellentius matri dei collatum fuisse. ¶ Ad primum ergo dicendum q̄ verbum Augusti. intelligendum est de regeneratione que fit per legem cōmunem: quod notatur in hoc q̄ dicit qua singuli efficimur templum dei. hec enim sanctificatio fit per sacramenta que per ministros ecclesie dispensantur: quozū operationi qui in maternis vteris sunt subiacere non possunt: sed deus sacramētis gratiam nō alligauit. vnde preter hūc modū in maternis vteris aliquos quodam priuilegio sanctificat. ¶ Ad secundū dicendum q̄ si regeneratio que est per legem cōmunē sumatur: oportet verbū domini quod dicitur Joannis. iij. Nisi quis renatus fuerit ꝛc. intelligi de natiuitate ex vtero que simpliciter natiuitas dicitur. ꝛ hoc ipse textus sonare videtur: cū dicit ex aqua ꝛ spiritu: si autez sumatur pro quacūq̄ regeneratione gratie: sic oportet intelligi de natiuitate in vtero non tamen oportz q̄ regeneratio spiritualis que est per sacramenta secunda dici non possit: quia ille due in vno conueniunt ſm q̄ contra tertiam diuidunt. vtraq̄ enim illarum naturalis est: hec vero spiritualis. ¶ Ad tertium dicendum q̄ quāuis sanctificatio beate virginis in vtero expressa in scriptura veteris ꝛ noui testamēti non legatur: tamen pro certo haberi potest ex his que ibi leguntur: si enī Joannes ꝛ Jeremias qui christū pronunciauerunt sancti ficati sunt: multo magis virgo que christum genuit.

Ad secundum sic proceditur. videtur q̄ per sanctificationem in vtero: dei genitrix a peccato originali totaliter mundata non sit: remota enim macula: reatus remanere non potest: sed post sanctificationem originalis peccati adhuc reatus mansit in ea: quia si ante mortem christi defuncta fuisset diuina visione caruisset: ergo per sanctificationem a macula originali liberata non fuit. ¶ P̄ Nihil quod ad virtutem promouet ei subtrahendū fuit: cui virtutis perfectio debebatur: sed fomes ad virtutem promouet. vnde ꝛ paulo petenti a se carnis stimulum amoueri dictuz est: virtus in infirmitate perficitur: prima Chozin. xij. ergo cuz matrem dei summa virtutis perfectio deceret: fomes ab ea per sanctificationem remoueri nō debuit. ¶ P̄ In littera Magister dicit q̄ caro christi antequā cōciperef obnoxia fuit peccato: sicut ꝛ reliq̄ caro virginis: ſz caro nō est pctō obnoxia nisi rōne fomitis: ergo p sanctificationem in vtero fomes ab eo remotus non fuit. ¶ Sed contra beate virgini: aliquid vltra legem commune conferendum fuit: sed sanctificatio que fit per legem communē aufert culpe maculam fomite remanente: ergo in beata virgine fomitem ex toto remouit. ¶ P̄ corruptio fomitis est causa quare dicere non possumus: peccatū non habemus: hoc enim adam in primo statu dicere potuit: ſz vt ex littera habetur beata virgo hoc dicere potuit: ergo in ipsa fomes non fuit. ¶ Ulterius videtur q̄ per sanctificationem in vtero in ūmunitatem a peccato actuali consecuta non sit: sicut enī dicit Augu. in libzo de. q. vete. ꝛ no. testamen. Maria per quam gestum est mysteriū incarnationis saluatozis: in morte domini dubitauit: non tamen in dubitatione permansit: sed dubitatio de fide peccatum est ergo non fuit a peccato omnino ūmunis. ¶ P̄ Ambro. dicit super illud Luce p̄mo. spiritusſanctus superueniet in te spiritusſanctꝰ in virginē superueniēs mentē ipsi⁹ ab oī sozde viciozū castigauit ſz sozdes viciozꝝ ex pctō cōsequūf er go beata virgo post primaz sanctificationē peccauit. ¶ P̄

Augu. dicit in lib. de perfectione iusticie: esse sine peccato de solo vnigenito in hac vita dici pōt: ergo de btā virgine dici non potest. ¶ Sed contra Ber. in epistola ad Lugō. dicit putō q copiosior gratia sanctificationis in ipsam descendit que nō solum oztū eius sanctificauit: ſz eam ab omni peccato deinceps custodiuit īmunez: ergo per primam sanctificationē īmunitatē ab omni pctō cōsecuta est. ¶ P Sapiētie pmo dicit. in maliuolā animam nō introibit sapientia nec habitabit in cozpore subdito peccatis: ſz dei sapientia nō solum animā virginis intrauit: sicut z de ceteris dicit Sap. vij. In animas sanctas se transfert: sed z cozpus eius inhabitauit carnē de ea assumens: ergo in ea nullum peccatū fuit: quod colligi potest ex eo qō dicit Cant. iiij. Tota pulchra es amica mea z macula nō est in te. ¶ Ulterius videt q per secūdā sanctificationē que in cōceptione saluatoris fuit cōfirmationē in bono cōsecuta nō fit: qō enim quis iam habet adipisci vlteriº nō potest: sed si beata virgo ex pma sanctificatione īmunitatem a peccato habuit ex tunc cōfirmata fuit: nō enim certitudo impeccabilitatis habet nisi per iusticiā confirmatā: ergo per secūdā sanctificationē: confirmationē gratie adepta nō est. ¶ P in nullo qui purus viator fuerit liberū arbitriū cōfirmatū ad iusticiam cōprobari potest: potētia enim peccādi z potētia moriendi ex eodem passu currere vident vt nō prius tollatur potentia peccādi q̄z potētia moriendi: ſz beata virgo etiam postq̄z saluatorē concepit ante mortem suam pura viatrix fuit: ergo in ea cōfirmatio iusticie nō fuit. ¶ Itē videt q nec tūc penitº a fomite liberata fuerit: est enim vnº effectus fomitis vt infecti fomite originalem culpā in prolē generādo trāffundant: sed si per impossibile ponat beatā virginē aliū post xp̄m ex carnali copula generasse pctō originale ī illū trāsfudisset: g̃ in ea aliquo mō post secūdā scificationē fomes remānsit: ſz cōfirmatio vnⁱ oppositoz nō pōt cōtingere q̄diu aliq̄d de oppositō remanet: g̃ btā virgo cōfirmata nō fuit per secundā sanctificationē. ¶ Sz cōtra Amb. dicit in lib. de vir. beate virginis: impossibile fuit vterū virginis quē dei filius inhabitādo consecrauit aliene copule coitu incestari: sed eadē ratione: nec aliud peccatum in ea esse potuit: ergo cōfirmata fuit. ¶ P vbi est plenitudo lucis: habilitas ad tenebras nō remanet: sed in conceptione christi beata virgo tota lumine plena fuit cōcipiens illum qui est splendor glorie patris. Heb. j. vnde dicit Ezech. xliij. Ingressa est gloria dñi templū: z resplenduit: ergo post illam sanctificationē cōfirmata fuit. ¶ Rº ad primā questionē dicendū q duplex sanctificatio beate virginis esse dinoscitur. prima qua in vtero sanctificata fuit. secūda in cōceptione saluatoris: z quia sanctificatio emundationē a culpa dicit que sine gratia esse nō potest: gratie autē est firmitatem quandā facere: ideo effectus sanctificatiōis in generali est duplex scilicet emūdare z confirmare: si quantū ad vtrūq; secunda sanctificatio perfecit primā. in prima enī fm q ab omnib⁹ cōmuniter tenet a peccato originali quantum ad maculā z reatū purgata fuit: ſz emūdatione ei⁹ a fomite diuersimode opinant. quidā enim dicunt q per primaz sanctificationē fomes ex toto sublatus est. Cui cōtradicit qō littera ex verbis. Damasce. dicit q in secūda sanctificatione superuenit in eam spiritussanct⁹ eam purgans qō nō potest intelligi nisi de purgatione a fomite: quia peccatum actuale nō cōmiserat: vt dicit Aug⁹. ¶ Et ideo alij dicunt q quantū ad aliquid purgata fuit a fomite in prima sanctificatione z quantū ad aliquid fomes remānsit: quod etiam diuersimode distinguit. quidā enim dicunt q subtractus fuit in quantū est inclinans ad malū: remansit autē inquantum difficultatez est prebens ad bonū quos duos fomitis effectº apostolus notat Roma. vij. dicens: nō enim quod volo bonū hoc ago: sed quod odi malū hoc facio. ¶ Hoc autem nō videt posse stare: quia scōm idem ex quo est promitas ad vnum cōtrariorum est difficultas ad alterum sine fit habitus aut forma aliqua: sicut gratuitas trahit deorsuz z causat difficultatem in ascensu: sine etiaz sit priuatio sine defectus. Sicut debilitas virtutis motiue facit promitatez ad casum z difficultatē in progressu: vnde nō pōt esse vt fomes tollatur fm q inclinat ad malum: z remanet fm q' causat difficultatem ad bonum. ¶ Et ideo alij dicunt q fomes est corruptio persone: inquantum impellit ad malum: z inquantū facit difficultatem ad bonū: z sic penitus in prima sanctificatione subtractus est a beata virgine. Est etiā corruptio nature: ratione cuius infectio originalis per actum nature in prolem tranſit: z sic remansit post primaz sanctificationem: sic tamen ab eo purgata est in secunda: vt prolez sine omni originali peccato cōciperet: hoc etiam nō videt esse conueniens: quia sicut dictū est in. ij. lib. corruptio originalis quantū ad id qō culpe est transit in prolem a patre quantum vero ad id qō tantuz pene est: sicut sunt cozporis passibilitates transit in prolem a matre que materiam ministrat. vnde non videt esse causa quare christus concepᵗ sit sine originali purgatio matris a fomite fm q inficit naturaz eius: sed magis quia sine virili copula natus est quā causam. Ansel. assignat in libro de conceptu virginali: defectus autem penales non necessitate: sed voluntate assumpsit. ¶ Et P cum idem fomes sit per essentiā qui est nature z persone corruptio si remanet inquantuz est corruptio nature: nō potest essentialiter tolli fomes personā corrumpens. vnde relinquitur vt alij dicunt q fomes per essentiā post primā sanctificationē remanserit: sed impeditº est per gratiam sanctificantem ne in peccatum inclinaret aut a bono retraheret: cōtingit enim habitum aliquando ligari ne in actum exire possit: sicut scientia per ebrietatem: vt dicit philosophus in. vij. Ethi. in secūda vera sanctificatione essentialiter fomes ille subtractus est. ¶ Ad primū ergo dicenduz q si beata virgo ante passionē christi defuncta fuisset ad dei visionem non admitteretur: sicut nec alij antiqui patres: quātus enim in eis remotus esset reatus ad personam pertinēs remanebat tamen reatus nature qui per passionem christi sublatus est. ¶ Ad secunduz dicendū q fomes non per se promouet in bonū sed per accidens inquātum est in natura corrupta: ex hoc enim q inclinat ad malum que quidem inclinatio persone parū malum est: occasionem prebet vitandi maximū malum scilicet superbiā si tamen hoc malum aliter vitaretur simpliciter melⁱ⁹ esset fomitem non esse: sicut comestio serpentis per accidens iuuat inquantuz aliquem a lepra liberat cuius tamen comestio homini sano simpliciter vitanda est: z ideo beate virgini que simpliciter sanata fuit a peccato: fomes ad perfectionem virtutis nō contulisset si ad malum eam inclinasset. ¶ Ad tertium dicendū q caro virginis ante conceptionem dicitur fuisse peccato obnoxia propter fomitem qui essentialiter remanebat quātus impeditus esset vt dictum est. ¶ Ad quartum dicendū q illa sanctificatio beate virginis excellentior fuit sanctificationibus aliorum: quod sic patet: in sanctificatione enim que fit per legem communem in sacramētis tollitur culpa: sed remanet fomes inclinans ad peccatuz mortale z venale: sed in sanctificatis ex vtero non manet fomes fm q inclinās est ad mortale: sed tamen remanet inclinatio fomitis ad venialia: vt patet in Jero. z Joanne baptista: qui peccatum actuale habuerunt non mortale sed veniale: sed in beata virgine inclinatio fomitis omnino sublata fuit: z quantum ad veniale z quantum ad mortale: z quod plus ē vt dicit gratia sanctificationis non tantū repressit in ipsa motus illicitos: sed etiam in alijs efficaciam habuit: ita vt quātus esset pulchra cozpore a nullo vnq̄z concupiscī potuit. ¶ Ad quintuz dicendū q necessitas peccandi saltem venialiter prouenit in nobis ex inclinatione fomitis que in beata virgine non fuit fomite ligato: vt dictum est. ¶ Ad secundam questionez dicendum est q sicut in prima sanctificatione fuit quedam

inchoatio emunt actionis: remoto pcto originali quãtum ad culpã ⁊ ligato fomite: ita etiã fuit quedã inchoatio cõfirmatiõis: qz per gratiam sanctificantẽ ĩmunitatẽ a pecca to deinceps cõsecuta est: que quidẽ ĩmunitas a tribus cau sabat': scilicet ex ligatione fomitis qui ad malũ non incita bat ex inclinatione gratie que in bonũ ordinabat: quãuis nondũ per eã liberũ arbitriũ esset in fine vltimo stabilitz ficut est in beatis qui ad finẽ vie peruenerũt: ⁊ iterũ ex con seruatione diuine ꝓuidẽtie que eã intactam custodiuit ab omni peccato: sicut ⁊ in ꝑmo statu hoiem ab omni nocuo ꝓtexisset. ¶ Ad ꝓmũ ergo contra hoc obiectũ dicendum q̃ dubitatio que sonat in infirmitatẽ fidei sine pcto esse nõ potest: nec talis dubitatio in beata virgine fuit in tempore passionis: sed in ea remansit fides firmissima: etiã apostolis dubitantib⁹: sed fuit in ea quedã dubitatio admiratio nis: dũ cõsiderabat eum quẽ tam digne genuerat: sic igno miniose tractari. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ sordes vitiorũ a quib⁹ in cõceptione saluatoris beata virgo castificata di citur: nõ fuerũt aliqua peccata venialia: ꝫ reliquie quedaz originalis peccati: sicut recedente habitu adhuc aliqne di spositiones manẽt. ¶ Uel dicendũ q̃ castificatio a sordi bus viciorũ nõ intelligitur remotio existentiũ: sed impedi mentũ futurarũ sordiũ. ¶ Ad tertium dicendũ q̃ esse sine peccato dicit esse ꝓpriũ christo: quia ipse nũq̃: nec actuali nec originali macula infectus est: sed virgo mater eius fuit quidẽ peccato originali infecta a quo emũdata fuit anteq̃ ex vtero nasceret: ꝫ a peccato actuali omnino ĩmunis fuit ¶ Alia duo concedim⁹. ¶ Ad tertiam questionẽ dicẽdũ q̃ in secũda sanctificatione ⁊ emundatio ⁊ confirmatio in bono quodãmodo cõsumata est ſm perfectionem vie: sed in assumptione eius gloriosa cõsummata est ſm perfectio nem patrie: quod sic patz. In ꝑma enĩ sanctificatiõe abla ta fuit inclinatio fomitis remanẽte essentia eius. In secun da vero fuit extinct⁹: ipse fomes per essentiã remanẽtibus adhuc penalitatib⁹ ex peccato causatis a quib⁹ plene libe rata fuit per gloriã assumptionis similiter etiã est ex parte altera. in ꝑma sanctificatione gratia collata fuit ad bonũ efficaciter liberũ arbi. inclinans q̃uis nõ esset sufficiẽs ad tollendũ flexibilitatẽ liberi arbi. in malũ: quã etiaz homo in ꝑmo statu habuit. in secunda vero sanctificatione gratia superaddita fuit que ita potentiã libe. arbi. impleret vt in contrariũ flecti nõ posset: nõ quidẽ tollendo naturã libero arbitrio: sed defectũ: sicut materia celi ex eo q̃ subsistat for me que omnẽ ꝑuationẽ ab ea excludit nõ est in potentia ad corruptionẽ: sed in tertia exaltatione ei⁹ per gratiã per fectam in gloriã transeuntẽ: fini cõiuncta est: ex quo perfe cta ĩmobilitas causat'. ¶ Ad ꝑmũ ergo contra hoc obie ctum dicendũ q̃ in ꝑma sanctificatione cõsecuta est ĩmu nitatem a peccato: nõ per gratiam cõfirmantẽ: sed per liga tionẽ fomitis ad malũ inclinantis: ⁊ per custodiaz diuine ꝓuidentie fine qua etiam fomite omnino extincto peccare potuisset: sicut ⁊ adam peccauit nisi esset in ea gratia con sumata. ¶ Ad secundũ dicendum q̃ potentia peccandi au fertur dupliciter vel per hoc q̃ li. ar. vltimo fini coniungit' qui ipsum superimplet vt null⁹ defectus in eo remaneat: et hoc fit per gloriaz. vnde in nullo puro viatore: sic peccandi potentia soluit' vt cũ absolutione potentie peccandi tollit' potẽtia moziendi nisi in xp̃o in quo dispensatiue remansit ad opus redẽptionis complendu. alio mõ auferẽ per hoc q̃ gratia tanta infundit' que omnẽ defectum tollat: ⁊ sic in beata virgine qñ cõcepit dei filiũ ablata est peccãdi poten tia q̃uis in statu vie ipsa virgo remaneret. ¶ Ad tertiũ di cendũ q̃ si per impossibile ponat' beatã virginẽ post secũ dã sanctificationẽ aliũ filiũ ex carnali copula cõcepisse ille fili⁹ peccatũ originale habuisset nõ ex parte matris: sed ex parte patris. si vero ponat' illum patrẽ pari modo sanctifi catum fuisse sicut beata virgo in sanctificatione secũda ille filius peccatũ originale nõ habuisset. ¶ Uel dicendũ ſm aliã opinionẽ q̃ nec̃ in secũda sanctificatiõe fomes remo tus fuit a btã virgine ſm q̃ est infectio nature: nec̃ hoc ꝓ hibet cõfirmationẽ ei⁹ in bono: fomes enĩ cõfirmationi op ponit' ſm q̃ ẽ vitiũ ꝓsone ad concupiscẽtiã actualẽ inclinãs.

¶ Questio secunda.

Deinde queritur de potentia generatiua btẽ virginis ⁊ circa hoc querũt' duo. ꝓmo vtrũ aliquid ad xp̃i cõceptionẽ actiue operata sit. secũdo vtrum gene ratio filij ex ea sit naturalis vel miraculosa.

Ad ꝑmũ sic ꝓcedit'. videt' q̃ btã virgo aliquid acti ue in cõceptione xp̃i cooperata sit: potentia enim pure passiua est receptiua tãtũ. sed Damascẽ. dicit vt in littera habet' q̃ nõ tñ dedit spũssanctus virgini potẽ tiam receptiuã verbi: sed simul etiã generatiuã: ergo opor tet q̃ per potentiã generatiuã intelligat' virtus actiua ipsi⁹ ⁊ ita in cceptione xp̃i aliquid actiue operata est. ¶ P̃ hoc q̃ dicit Luce. j. virtus altissimi obumbrabit tibi intelligi tur quantũ ad collationẽ alicui⁹ virtutis supra eam quam naturaliter habebat: sed beata virgo naturaliter habuit si cut ⁊ alie virgines potentiã generandi per modũ passiõis seu receptionis: ergo potentia quã sibi Damascẽ. per spiri tumsanctũ dicit ꝓparatã est potentia actiua: ⁊ sic idẽ q̃ ꝑmo. ¶ P̃ dicit Augu. Christus ſm hoc est filius matris q̃ accepit a matre: sed dicit' filius matris ſm humanam naturã: ergo humanã naturã accepit a matre: ⁊ sic btã vir go aliquid in cõceptiõe operata est. ¶ P̃ beata virgo fuit vera mater xp̃i: sed nõ esset vera mater eius: si tantũ mate riam ministrasset: nõ enim dicit' terra ꝓprie mater homi nis q̃uis limus vnde format' homo de terra sumptus sit: nec similiter dici põt lignũ mater scamni: eo q̃ de eo fit: er go beata virgo nõ tantũ ministrauit materiã ad conceptio nẽ xp̃i: sed aliquid actiue fecit. ¶ P̃ cõmen. in. ij. de anima ponit hanc distinctionẽ potentiarũ anime: q̃ potentie nu tritiue partis oẽs sunt actiue: potẽtie sensitiue oẽs sunt pas siue. Intellectu aũt est aliquid actiuũ vt intellect⁹ agens: et aliquid passiuũ vt intellectus possibilis: sed potẽtia gene ratiua ad vegitabilẽ animã pertinet: vnde etiã plãtis inest ergo est potẽtia actiua: cũ ergo per potentiã generatiuam mater filiũ cõcipiat videt' q̃ aliquid actiue in cõceptione agat: ⁊ sic idẽ q̃ ꝑmo. ¶ P̃ motus naturalis est cui⁹ ꝓncipiũ est intra: sed generatio filij ex matre est naturalis: er go in ipsa materia quã mater ministrauit ad formationez cõceptus est ꝓncipiũ aliq̃ actiue cooperãs ad cõceptio nẽ: ⁊ sic idẽ quod ꝑmo. ¶ Sed cõtra beata virgo nõ fuit nisi mater xp̃i: sed ad matrẽ nõ pertinet nisi ministrare ma teriã: nõ aũt aliq̃d actiue operari q̃ est patris: ergo beata v̄go nihil actiue ad cõceptionẽ xp̃i operata ẽ. Media ꝓ bat' per hoc q̃ ꝑhs dic̃. xv. de aĩalib⁹ vir dat aĩam formã ⁊ ꝓncipiũ motꝰ: femina dat corꝑ ⁊ materiã: sicut accidit in lacte coagulato q̃ corꝑ exit ex lacte ⁊ coagulatio ex co agulo: ⁊ post pauca subdit. Manifestũ est q̃ mas est ope rans ⁊ femina patiẽs: sicut erit scamnũ ex carpentario ⁊ li gno. ¶ P̃ Aug⁹. dicit. x. super Gen. ad lit. Xp̃s visibilẽ car nis substãtiã de carne v̄gnis assumpsit: rõ vero cõceptiõis nõ a virili semine: ꝫ lõge aliter ac desup venit: ꝫ virt⁹ acti ua in cõceptione dicit' rõ cõceptionis: ergo agens in conce ptione xp̃i fuit tantũ desup ⁊ nõ in beata virgine. ¶ P̃ An sel. dicit in li. de cõcep. vir. illud subiectũ nõ creata natura: nõ volũtas creature: nõ vlli data ptãs ꝓducit aut seminat ergo in beata virgine nõ fuit nãliter nec̃ ꝑ dono dono potẽ tia actiue corꝑ xp̃i ꝓducens. ¶ P̃ nulla virtus creata subi to operatur: ꝫ in cõceptione xp̃i simul ⁊ subito factum est quicquid ibi factũ est de organisatione animatione et hu iusmodi: ergo non fuit actiue nisi per virtutem increatam. ¶ ℟ᵒ dicendũ q̃ circa hoc diuersimode opinatũ est: qui dam enim dicunt in conceptione christi matrez aliq̃d acti ue operatã esse: quoz q̃dã hoc ponũt fuisse per naturalem modum: quidam vero per supernaturale donũ: cũ enĩ btã

virgo vera mater xpi credat: oportet sibi attribuere totū illud qō matris est: ad officiū aūt matris ptinere estimāt vt aliqō pncipiū actiuū ad conceptionē ministret: z nō māle tātū: hoc tñ ponit diuersimode: q̄dā enī ī materia quā mater ministrat ponūt eē vtutē actiuā pncipaliter: tū q2 ex cōmixtione seminū conceptionē fieri ponūt. vñ sic semē viri est actiuū in generatiōe: ita z semē mulieris q̄uis nō sit in eā tāta efficacia ad agendū: tū etiā q2 ponūt cōceptā prolē sensificari z vegetari per aīam matris: vt sic etiā pncipalior inueniat in generatiōe: mater q̄ pater: hoc aūt pbs reprobat in .xv. de aīalib⁹. in bis enī que habēt vitā perfectā distinguunt agēs z patiēs in generatiōe ꝓpter perfectā gnātionē in eis: in plātis aūt que impfectā vitā habēt: est in eodē vtraq; virt⁹ actiua. s. z passiua q̄uis forte in vna planta dominet virt⁹ actiua: z in alia virtus passiua: ꝓpter qō dicit etiā vna plāta masculina z alia femina: cū igit impossibile sit illud qō est determinatū vt patiēs habere vtutē actiuaz respectu eiusdē oportz q̄ femina nō sit agēs in cōceptiōe: sz tantū patiēs. ¶ Et ideo alij dicūt q̄ id qō mater ministrat se habet in generatione sicut materia nālis: in mā aūt nāli nō est potētia passiua tñ: alias generatio eēt violēta z non nālis: sz oportz inesse materie ipsaz formā que per gnātionē adducēda est in potētia z fm esse incōpletū: z ideo non habet perfectā vtutē ad agēdū: sz tñ impfectā: z ideo per se nō pōt agere: nisi quodāmō excitet ab agēte exteriori: z sic ei cooperet: hoc aūt nō pōt stare: q2 impossibile est idē esse alterās z alteratū: vnde nō pōt esse q̄ forma que est in aliq̄ materia agat in ipsam siue sit perfecta siue impfecta: forma enī que per se nō existit: nō agit: nec materia ꝓprie patit: sz cōpositū agit rōne forme: z patit rōne materie: z ideo non est possibile q̄ illa forma imperfecta in agēdo cooperetur agenti exteriori. ¶ S̄ Agere sequit ad esse perfectuz: cum vnūquodq; agit fm q̄ est in actu. vñ oportet q̄ forma imperfecte existēs in materia pri⁹ perficiat inesse per agēs exterius quā det sibi agere. vñ nō pōt in agendo coopari ad generationē per quā forma inesse perfectū adducit. ¶ Et S̄ si esset de necessitate matris vt actiue ad generationem operaret: beata virgo nō posset dici mater: cū enī cōceptio illa tota sit simul facta nō potuit per aliquā creatā actiuaz: virtutē fieri. vñ beata virgo non potuit actiue operari ad cōceptionē: z sic nō habuisset illud qō ad matrē pertinet. vnde nec mater eēt. Nec pōt dici q̄ cooperata sit ad introductionē forme tātū: que etiā fm naturā in instāti inducit. Inducēs formā enī est nobilius q̄ preparās materiaz per alterationē: z sic spiritui sancto attribueret id qō min⁹ est z virgini id quod dignius est. ¶ Et S̄ forma substātialis ad quā terminat cōceptio est aīa: que est act⁹ totius z omniū partiū: vnde remota ea: nec os nec caro dicit nisi equiuoce: ad aīam aūt xpi cōstat nihil actiue beatā virginē cooperatā eē. ¶ Et ideo alij dicūt q̄ btā virgo habuit aliqd plus z supernaturali virtute q̄ alie matres: materia enim que ab alijs ministrat nō potest seipsam cōplete in actum educere nisi fit agens exteri⁹: sz materia corporis xpi quaz btā vgo ministrauit hoc habuit ex dono diuino vt posset seipsam formare per vtutē superadditā nature: sz non poterat in instāti hoc fieri: z ideo q2 decebat conceptionē in instāti esse: preuenit spūssanct⁹ subito formationē corpis xpi cōplens q̄ tū aliter licet successiue cōpleta fuisset. ¶ Istud aūt nō videt cōueniens pmo: q2 si illa virtus nō cooperata est ad formationē corporis xpi frustra collata est: qō non cōtingit in operib⁹ nature: z multomin⁹ in operib⁹ miraculosis. secūdo q2 btā vgo non eligebat vt esset simul z mater xpi: sz vt eēt mater tātū. vñ nō oportebat vt in materia quā virgo ministrauit cōiungeret hoc qō in alijs est ex pte patris z matris. tertio q2 fm actiuā vel passiuā potentiaz generandi: nullus dicit pater vel mater: sz fm q̄ potentia in actū procedit. vnde si in materia q̄ virgo ministrauit fuit potentia actiua que exigit ad patrē z matrē fine hoc q̄ virtus illa operata fit: nō diceret nec pater nec mater aut eadem rōne pater z mater quod absurduz est: nisi forte sufficiat ad esse matrem hoc solū q̄ materiā ministrauit qō nō sufficit ad esse patrē ꝓpter quod mater dicit z non pater z hoc quidē videt esse fm intentionē philosophi fm quaz perfectissime saluat virginitas matris z vera maternitas. vnde z fidei maxime cōsona est. ¶ Hanc igit viā tenendo dicendū videt q̄ in cōceptiōe prolis inuenit triplex actio vna que est pncipalis scilicz formatio z organisatio corporis z respectu hui⁹ actionis agens est tantū pater: mater vero solūmodo ministrat materiā: alia actio est ꝓcedēs hanc actionē z preparatoria ad ipsaz: cū enim generatio naturalis fit ex determinata materia eo q̄ vnusquisq; actus in ꝓpria materia fit sicut in .ij. de aīa dicit pbs. oportet vt formatio prolis fiat ex materia cōuenienti z nō ex quacunq; vnde oportet esse aliquā virtutē agentē per quā preparet materia ad conceptū: sicut aūt dicit pbs in .ij. phisicoz. ars que operat formā pncipat z imperat ei que preparat materiā: sicut ars cōpaginans nauim: ei que cōplanat ligna: z ideo virt⁹ que preparat materiā ad cōceptū est imperfecta respectu ei⁹ que ex materia preparata: prolem formal. hec aūt virt⁹ preparās est matris que impfecta est respectu virtutis actiue que est in patre. vnde dicit pbs in .xv. de aīalibus q̄ mulier est sicut puer qui nōdū pōt generare. Tertia actio est cōcomitās vel sequēs actionē pncipalez: sicut enī locus facit ad bonitatē generationis: ita z bona dispositio matricis operat ad bonā dispositionē prolis quasi ꝓbens fomentū: z hoc est qō dicit Auic. in ca. de diluuijs: matrix nō facit nisi ad meliorationē cōcepti: fm hoc ergo dico q̄ in pncipali actione formationis corporis xpi nihil fuit ex parte btē vginis quod esset actiuū: sz id qō beata vgo ministrauit se habuit materialiter tantū ad hanc actionez: virt⁹ aūt diuina fecit totū qō fit in alijs cōceptionib⁹ per vtutez seminis qō est a patre. z ideo Damasce. diuinā vtutē dicit quasi diuinū semē: vt in littera habet. In secūda vero z tertia actiōe beata virgo actiue operata est sicut z alie matres vnde z vere mater fuit. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ in cōceptione xpi fuit duplex miraculum: vnū q̄ femina concepit deū: aliud q̄ virgo peperit filiū. quantū ergo ad primū beata virgo se habebat ad conceptionem fm potentiā obedientie tantum: z adhuc multo remotius q̄ costa viri vt ex ea mulier formaret. In talibus autē simul dantur actus et potentia ad actum: fm quā dici posset q̄ hoc est possibile. Sed quantū ad secundū habebat virgo potentiā passiuaz naturalē tamen que per agens naturale in actū reduci posset. vnde quantū ad primū dicit potentiā receptiuam verbi dei: quantū vero ad secundū dicit: simul autē z generationem vtrāq; enim potentiā in actum reduxit spiritussanctus virtus. ¶ Ad secundū dicendū q̄ potentia passiua pōt accipi dupliciter vel fm substantiā potentie: z sic potentia fuerat ante in beata virgine: vel fm q̄ potentia passiua sue operationi cōiungitur: z tale posse non habet patiens nisi ab agente: sicut dicimus q̄ visibile mouendo visum dat sibi posse videre in actu: z per hunc modum potentiā generandi spūssanctus virgini dedit. ¶ Ad tertium dicēduz q̄ christus accepit humanā naturam a matre: nō tamen sicut a pncipio agente: sed sicut a materia ministrante. ¶ Ad quartum dicendū q̄ prebere materiam simpliciter ad generationem alicuius: non facit matrem: sed prebere talem materiam sic preparatā est id quod matrem facit: in ligno enim nō est potentia naturalis vt ex eo fiat scamnum: cum per agens naturale in actum non compleatur: similiter nec in limo terre vt ex ea fiat homo. vnde quod inducitur non est simile. ¶ Ad quintum dicendum q̄ potentia generatiua actiua est. sz hec potentia est perfecte in viro. vnde ei⁹ actio se extendit vsq; ad formationem generati: in femina aūt est imperfecta. vnde non extendit se eius actio nisi ad preparationem materie. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ cuilibet

motus naturalis principiū est in eo qđ mouet: nō tñ eodē modo: vt in.2.phicoꝝ dicit Cōmentator. In q̄busdā enim est p̄ncipiū actiuū vt in motu grauiū ⁊ leuiū. In quibusdā vero p̄ncipiū passiuū vt in generatiōe simpliciū corporum vñ ⁊ phūs naturā quā p̄ncipiuꝫ motꝰ in eo qđ mouet diffinit: statim subdiuidit in materiā ⁊ formā. vñ nō oportet vt cuius generatio perfecti aīalis sit nālis q̄ materia quaꝫ femina ministrat sit p̄incipium actiuū: sed passiuum tātū.

Ad secūdū sic p̄cedit. videt q̄ generatio xp̄i ex virgine sit naturalis. Filiatio enī naturalitatē cōsequit̄ ſz xp̄s dicit̄ naturalis filiꝰ matris: sicut ⁊ naturalis filiꝰ patris: vt dicit Augꝰ. in lib. de fi. ad pe. ergo generatio ne naturali nascit̄ ex matre. ℂ P̄ virꝰ naturalis passiua cōpleta ab agēte nāliter exit in suā operationē: sicut visus motꝰ a colore nāliter videt: ſz in beata v̄gine fuit naturalis potētia ad generādū cuius incompleta: vt ex dictis patet: ergo postq̄ fuit perfecta v̄tute spūssancti nāliter generauit. ℂ P̄ in illuīatiōe ceci cuius potētia visiua miraculose dez: tamē post acceptā potentiā nāliter videt: ſz spūssanctꝰ virgini potentiaꝫ generatiuam dedit: ergo postea nāliter generauit. ℂ P̄ si generatio xp̄i ex virgine esset miraculosa: sicut formatio hois de limo terre: tūc ita se haberet materia quam virgo ministrauit ad chr̄istū: sicut limꝰ de terra sumptꝰ ad adā: ſz talis materia nō sufficit ad rōnē matris vt p̄ius dictū est: ergo btā virgo nō esset vera mater xp̄i: qđ dicere est hereticū. ℂ P̄ operatio miraculosa non est ab aliqua creatura: sed vere dicit̄ q̄ v̄go genuit xp̄m: ergo generatio talis nō est miraculosa. ℂ Sed contra Dio. dicit in epla. iiij. ad Gaiū. De iesu loquens: Super hoīes inquit operat̄ ea que sunt hoīes: ⁊ hoc monstrat: v̄go supernaturaliter cōcipiens ⁊ aqua instabilis: materialiū ⁊ terrenoꝝ pedū sustinēs gratuitatē: ſz hoc qđ fit supnaturaliter dicimꝰ esse miraculosuꝫ ergo cōceptio xp̄i ex v̄gine miraculosa fuit. ℂ P̄ Ansel. dicit in li. de cōcep. vir. spūssanctꝰ virtus altissimi de muliere v̄gine: viruꝫ virginē mirabiliter p̄pagauit: ergo generatio xp̄i ex v̄gine miraculosa est. ℂ P̄ sicut est cōtra nature ordinem: vt cecus videat: ita ⁊ vt virgo manēs virgo pariat: ſz illuminationē cecoꝝ dicimꝰ miraculosam esse: ergo ⁊ cōceptio xp̄i ex v̄gine miraculosa est. ℂ R̄° dicendū q̄ p̄ter vnionē duarū naturarū in vnaꝫ ypostasim que cōpleta est in cōceptione xp̄i q̄ est miraculū oīuꝫ miraculoꝝ: est etiaꝫ aliud miraculū: vt virgo manēs: virgo cōcipiat hoīez deuꝫ ad hoc enim q̄ generatio aliqua nālis dicat̄: oportꝫ q̄ fiat ab agēte naturaliter: ⁊ ex materia nāli ad hoc p̄portionata: quodcūq; aūt horū defuerit: nō pōt dici generatio naturalis: ſz miraculosa ſi virtute fiat supernaturali: agēs autez naturale cū sit finite virtutis nō pōt ex materia nō naturaliter p̄portionata effectuꝫ p̄ducere: agens vero supnaturale cū sit infinite virtut̄: pōt ex vtraq; materia operari: naturali scilicet ⁊ nō naturali: ⁊ ideo duob⁹ modis contingit esse miraculū. vno modo qñ neq; agēs est naturale neq; materia nāliter p̄portionata ad talē formā: vt patꝫ in formatione hois de limo terre. alio modo qñ materia est naturalis: ſz agēs est supnāle: vt qñ aliqs miraculose a febre sanat̄ corpus enim hois est nālis materia sanitatis que per supernaturale agens cōfert̄ ei: ⁊ similiter fuit in cōceptione hominis xp̄i: materia enī quā virgo ministrauit: fuit materia ex qua nāliter corpus hois formari potuit: ſz virtus formans fuit diuina. vnde simpliciter dicendū est cōceptionem illā miraculosam esse: naturalē vero fm quid ⁊ p̄pter hoc xp̄s dicit̄ nālis filius virginis: qz naturalē materiā ad eius cōceptum p̄parauit. ℂ Unde patet responsio ad p̄imum. ℂ Ad secūdū dicendū q̄ qñ potentia passiua complet̄ per operationē agentis nālis. tūc operatio sequens est naturalis. hoc aūt nō fuit in p̄posito: ⁊ ideo ratio non seq̄t̄. ℂ Ad tertiū dicendū q̄ ceco nato illuminato dat̄ potentia visiua sine omni dispositione ctraria visioni: ⁊ ideo operatio seu visio sequēs est nālis: ſz potentia generādi data est virgini manēte virginitate que est dispositio cōtraria ad conceptū ⁊ ideo sicut potētia miraculose data est: ita ⁊ actꝰ sequens miraculosus fuit: vel dicendū q̄ ceco illuminato dat̄ potentia passiua cuiꝰ operatio est per hoc q̄ mouet̄ ab agēte naturali. scilicet calore: ⁊ ideo visio ipsa naturalis est: ſz virgini dicit̄ data potētia generatiua per hoc q̄ mota est eiꝰ potentia passiua ad generādū ab agēte supnaturali: ⁊ ideo operatio sequēs est miraculosa. ℂ Ad quartū dicendū q̄ formatio hominis de limo terre fuit miraculosa quātū ad agens ⁊ quantū ad materiā: ſz cōceptio ē miraculosa quantū ad agens ⁊ nō quantū ad materiam: ⁊ ideo nō est sile de vtroq;. ℂ Ad quintū dicendū q̄ beata virgo dicit̄ genuisse xp̄m: nō sicut p̄incipiū actiuū ad generationē p̄bēs: ſz sicut ministrās materiā naturalē: vnde nō est incōueniens q̄ generatio illa miraculosa fuerit: operatio vero miraculosa nō est alicuiꝰ creature sicut agētis: est tamen alicuius creature sicut materie: vt patꝫ ex eo: qz miraculose ex aliq̄ creata materia deus quandoq; aliquid facit.

¶ Questio tertia

Deinde queritur de annūciatione facta per angelum ad beatā virginē: ⁊ circa hoc querūt̄ duo. P̄imo de conuenientia annunciationis. secundo de conuenientia nuncii.

Ad p̄imū sic p̄cedit. videt q̄ nō oportebat virginem annūciari saluatoris cōceptionem: ipsa enī fidē habebat: ſz semp ad fidē pertinuit credere incarnationē futurā ergo nō oportebat vlteriꝰ q̄ per modū annunciationis sibi patefieret. ℂ P̄ sicut dicit Grego. fides non habet meritū cui humana rō p̄bet experimentū: ſz in collocutione angeli ad virginē quedā p̄sūā siua ratiocinatio facta est ergo merituꝫ fidei in ipsa vel euacuauit vel diminuit qđ videt̄ incōueniens. ℂ P̄ in his que fine hoīs arbitrio deꝰ in hoīe cōplet: nō requirit̄ aliquis ꝯsensus ex parte hoīs: sed p̄phetia p̄destinationis est de his que fine nostro complent̄ arbitrio: vt habet̄ ex Jero. in glo. Matth. j. super illud. Ecce virgo in vtero habebit: cuiusmodi dic̄ esse hanc p̄phetiā. Ecce virgo cōcipiet. Isaie. 7. ergo nō requirebat̄ aliquis cōsensus ex parte virginis rōne cuiꝰ oportet annunciationē fieri. ℂ Sed cōtra maioris sapie ostensiuum est miraculū factū in cōceptione xp̄i ex virgine q̄m in cōceptione Joānis ex sterili: sed cōceptio Joānis per angelū p̄nūciata fuit ne fortuito: sed ex dei p̄uidentia accidere putaret̄: ergo multo ampliꝰ cōceptionē xp̄i annuncia tio p̄cedere debuit. ℂ P̄ in conceptione xp̄i est factum quoddā matrimoniū per indiuisibilē cōiunctionē diuine ⁊ humane nature: ſz in matrimonio requirit̄ cōsensus qui per verba nunciorū requirit̄ ⁊ reconciliat̄: ergo et decuit vt deus per angelū suū cōsensum exquireret virginis de q̄ humanā naturā assumeret. ¶ Ulterius videt̄ q̄ annunciatio nō fuerit per modū corporalis visionis: vt enim dic̄ Augu. xij. sup Geñ. inter tria visionis genera que sunt corporale: spirituale. ⁊ intellectuale: intellectualis visio est p̄stantior: ſz qđ dignius est matrē dei magis decet: ergo per intellectualē visionē: ⁊ nō per corporalē facta est annūciatio. ℂ P̄ Apparitiones corporales angelorū eo q̄ insolite sunt: ⁊ p̄ter cōmunē cursum nature inter signa ⁊ mirabilia cōputari possunt: signa aūt data sunt nō fidelibꝰ: sed infidelibus: vt dicit apls. j. Thozin. xiiij. cū ergo igit̄ btā virgo fidelissima fuerit: nō videt̄ ad eam apparitionē corporalē angeli fuisse factā. ℂ Sed ctra Luc. j. super illud. que cū audisset ꝛc. dicit glo. Trepidare virginū est ⁊ oēm viri ingressū pauere: oēſq; viri affat̄ vereri: nō aūt hoc v̄ginibꝰ efficit̄ ex intellectuali cōsideratiōe: viri vl̄ ex imaginatiōe ſz ex corpali aspectu: q̄ angelꝰ in corpali visione v̄gini apparuit ⁊ eā collocatus est. ℂ R̄° dicendū ad p̄imā questionē q̄ cōgruū fuit virgini: suā cōceptionē annūciari multis de causis: p̄imo qz cū mens deo sit vicinior cōs corpus non decebat vt dei sapiētia eius vteruꝫ inhabitaret sine hoc q̄

mens eiꝰ cognitione summe sapientie resplenderet. ⁊ ideo non decuit eā ignorare quod in ea fiebat: sed oportuit hoc sibi annūciari. Secundo quia ipsa futura erat certissima testis inusitate conceptionis. vnde oportet q̄ de tam magno misterio per annūciationē erudiret. Tertio quia deus nō diligit coacta: sed voluntaria seruitia: vt qui obsequunt̄ ex ipso ministerio mereant̄. vnde cū beata virgo singulariter ⁊ excellenter in dei misteriū eligeret: quē in vtero portauit lacte aluit: ⁊ brachijs baiulauit: decuit vt ꝺ sensus eiꝰ angelo nunciante requireretur: quē humiliter prebens ad obsequiū se sedulam ⁊ promptā obtulit dicēs Ecce ancilla dñi. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ non erat determinate sub fide cadens tempus incarnationis: ⁊ p quā virginē hoc esset implēdū vnde de hoc instruēda erat p annūciationē. incarnationē enī futurā esse: quod antiquoꝝ fidei subiacebat firmissima fide tenebat. ¶ Ad secundū dicendū q̄ allocutio angeli nō ex humana ratione persuasit: sed ex oīpotētia diuina: cui fides maxime innitit̄. dixit enī Nō erit impossibile apud deū omne verbū. ¶ Ad tertiuꝫ dicendū q̄ ea de quibꝰ est ꝓphecia predestinationis complent̄ fine nostro arbitrio causante. nō tñ oportet q̄ sine nostro arbitrio consentiente. ¶ Ad secundā questionē dicendū q̄ conueniētissime p corporalē visionē annūciatio factaest. ꝓmo vt annūciatio eēt certioꝝ. In his enī que visibiliter cernimꝰ minus decipimur. Secundo q⁊ vt dicit Dio. in epla ad Titū: hec est causa quare nobis diuina p corporales figuras proponunt̄ vt vtraq̄ vita hoīs ſm suā proprietatē diuina cognitione illuminet̄ sensitiua. ſ. imaginatione figurarū. intellectiua vo ꝺ cōtemplatione spūal̄ veritatis. filr etiā decuit vt virginis aspectus vterq̄ suo modo nobilitaret̄. interioꝝ. ſ. per reuelationē tanti misterij. ⁊ exterioꝝ p corporalē angeli visionē. Tertio q⁊ annūciatio debebat ꝓportionari ei quod annūciabat̄. annūciabat̄ autē visibil missio filij dei in mūdū. vñ decēter angelus nuncians corpali visione apparuit. ¶ Ad primū ergo ꝺra hoc obiectū dicendū q̄ quāuis intellectualis visio sit melioꝝ corporali: tamen vtraq̄ simul efficacioꝝ inuenit̄ q̄s altera propter cōnaturalitatē humane cognitionis ad sensum. ¶ Ad secundū dicendū q̄ corporalis apparitio ad virginē facta est: nō propter cōfirmationē fidei: sed propter signationē misterij: vel propter dignitatē ipsius vt sibi singulari modo diuina panderent̄.

Ad secundū sic ꝓcedit̄. videt̄ q̄ annūciatio p angelū fieri nō debuit. Missio enī qua filius mittit̄ vt sit bō: est excellentioꝝ ea qua mittit̄ vt sit cum hoīe ex parte effectus. Sed missio qua mittit̄ in mentē vt sit cū hoīe nō complet̄ mediante angelo qui menti nō illabit̄: vt in. ij. li. di. xj. dictū est. ergo nec q̄ missus est vt eēt bō oportuit p annūciationē angeli fieri. ¶ P superioꝝ nō instruit̄ p inferioꝝ. ſz btā virgo fuit angel̄ supioꝝ: q⁊ deo acceptioꝝ: ergo nō debuit sibi per angelū xp̄i conceptio nūciari. ¶ P ordo repationis debet respōdere ordini prime cōditionis. sed in prima cōditione preceptū diuinū ad mulierē p virū venit: ergo ⁊ p aliq̄ē virū prophetā annūciari debuit virgini cōceptio filij. ¶ Sed ꝺra est quod dicit̄ in lra Missus est gabriel angelus. ¶ P vt ꝓbat Dio. iiij. ca. ce. ierar. Angeli sunt medij inter deuꝫ ⁊ nos. sed ab vno extremo in aliud deuenit̄ per mediū: ergo ea q̄ btē virgini diuinit̄ nūcianda erant p angelū nūciari decuit. ¶ Ulteriꝰ videt̄ q̄ angelus nuncians fuerit de supremis ordinibꝰ. Dicit enim Grego. in omelia de. c. ouibꝰ. Summū nūciū mitti decuit qui summū omniū nūciaret. sed illi qui sunt in ordine serapbin sunt summi inter angelos: ideo p aliq̄ē eoꝝ annūciatio facta est. ¶ P Dieꝯ. dicit q̄ ista est questio inferioꝝ angeloꝝ misteriū incarnationis non plene cognoscentiū q̄ ponit̄ Isa. lxiij. Quis est iste qui venit de edom ⁊c. sed nō potuit nūciari misteriū incarnationis nisi p illos quibꝰ plene reuelatū est: ergo annunciatio p aliq̄ē de supremis angel̄ facta est. ¶ Sed ꝺra est quod ecclesia cantat Gabriele archangelū scimꝰ diuinitꝰ te cē affatū. Ordo aūt archāgeloꝝ est penultimꝰ ce. ierar. vt pz ex Grego. ⁊ Dio. ergo angelꝰ nūcians nō fuit de supremis ordinibꝰ. ¶ Rꝯ dicendū ad primū q̄stū q̄ annūciatio p angelū facta est: cuiꝰ rō multipliciter accipi pōt. Primo q⁊ vt dicit Piero. angelis est cōnata virginitas. vñ decuit vt ad virginē nunciandā angelus mitteret̄. Secundo q⁊ perditio humana initiū sumpsit ex hoc q̄ diabolus mulierē allocutus est. vñ dicit Beda: Lōgruū apparet ad humane nature reparationis exordiū: vt angelꝰ virginē alloquerel̄. Tertio quia ille annūciabat̄ q̄ est rex hominū ⁊ angeloꝝ. ⁊ eius natiuitas sicut in salutē hominū fuit: ita ⁊ in reparationē ruine angelice. ⁊ ideo decuit vt tā hoīes q̄ angeli huic misterio ministeriū exhiberēt. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ quāuis q̄ filiꝰ in mentē mittit̄ angelus in mentē nō illabat̄: tñ filio veniēti obsequit̄ preparans mentē purgando illuminādo ⁊ perficiēdo ad diuine sapientie susceptionē: ita etiam ⁊ q̄ filius in carnē missus est angelus nō venit vt carnem assumeret: sed vt virginē instrueret de qua caro assumenda erat. ¶ Ad secundum dicendum q̄ quāuis beata virgo superioꝝ angelis fuerit ſm acceptionē diuine predestinationis: tñ eis inferioꝝ erat q̄ntum ad statū: q⁊ ipsa in statu vie erat: angeli aūt in statu patrie. vñ nō ē incōueniēs q̄ angelꝰ virginē instruēt. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ in prima cōditione mulier prima nō acceptit diuinū preceptū nisi p illū virū qui erat principiū totiꝰ carnal̄ generatiōis. vñ hoc solū debeb̄ homini xp̄o qui est spūalis regenerationis principiū vt matrē doceat ex q̄ vita spūal̄ in oēs quodāmodo pcessit. ¶ Ad secūdā questionē ergo dicendum est q̄ angelus nūcians nō fuit de suprema nec de media ierar. ſz de infima. nec de primo ordine eiusdem ierar. sed de medio qui est ordo archangeloꝝ. Cui⁹ rō multiplex patet. Primo q⁊ cū xp̄s nasceret̄ vt inordinationē que in angel̄ acciderat repararet: decuit vt in sua conceptione ordo ille ce. ierar. maxime seruaret̄: vt. ſ. supremi angeli mediantib⁹ infimis hoīes illuminarēt. Secūdo vt misteriū incarnationis tñ ꝺueniēs eēt. cū enī inferiores angeli agant ſm id quod a supioꝝib⁹ recipiūt: ⁊ nō ecōuerso dū inferiores angeli nūciant: annūciatio p supiores ad inferiores expleb̄: quod nō eēt si supiores imediate annūciarent. Tertio q⁊ sic saluat̄ proprietas ordinū sicut in. ij. di. ꝺra dictū est. Infima ierar. officiū habet dirigēdi hoīes ſm quādam limitationē: vel vni⁹ ꝓuincie: sicut ordo principū: vel vni⁹ hoīs sicut ordines angeloꝝ ⁊ archangeloꝝ. ſz differūt: q⁊ ad angelos ptinet dirigere in actib⁹ alicui⁹ hoīs qui ad ip̄m tñ pertinēt: vñ dicunt̄ minima nūciare. Ad archangelos vo pertinet dirigere in actib⁹ alicui⁹ hoīs: qui tñ in totā multitudinē redundant. vnde ⁊ medij sunt inter principatus ⁊ angelos quod ⁊ eoꝝ nomē ostendit. dicunt̄ enī archangeli q̄si principes angeli. q⁊ ergo ꝺsensus btē virginis q̄ p annunciationē requirebat̄ actus singularis psone erat in multitudinis salutē redundans: imo totiꝰ humani generis: angelus nuncians de ordine archangeloꝝ eē debuit: ⁊ inter eos summꝰ. ¶ Ad primū ergo ꝺra hoc obiectū dicēdū q̄ Grego. non intelligit summū simpliciter: sed summū inter angelos ſm q̄ quilibet archangelus summꝰ nūciꝰ dici pōt: quod patet ex hoc quod premittit Archangeli dicūtur q̄si summi nūcij. ¶ Ad secundū dicendū q̄ angeli inferiores nō penitus misteriū incarnationis ignoraueruṅ. sed q⁊ nō totā ꝓfunditatē ꝺsilij diuini sup salutē humani generis capere poterāt inquirebāt pleniꝰ edoceri. ⁊ de hoc in. ij. li. di. xj. pleniꝰ dictum est. Uirtus altissimi obumbrabit tibi. Uirtꝰ altissimi ſm expositionē Dama. sequentē intelligit̄ filiꝰ. de quo. j. Lozinth. j. dicit̄ xp̄m dei virtutē ⁊ dei sapientiā vt sic in ꝺbis angeli prenūciet̄ ꝺuarū psonarū aduētus in virginē. ſ. spūsanctꝰ ad purgandū ⁊ potentiā generatiuam prestandū: ⁊ filij ad carnē assumendū: propter quod dicit Obumbrabit tibi virtꝰ. Uirtꝰ enī altissimi per susceptionē nostre infirmitat̄ obumbrata est. vel dicit̄ Obum-

brabit tibi ad signandū extinctionē omnimodam fomitis: qz p aduentū filij in ipsam oēs reliquie fomitis ab ea extirpate sunt: z hec extirpatio obumbratio dicit sicut z fomes incendiū. vmbra aūt cōtra estū refrigeriū prestat. Sicut diuinū semen. Nō dicit simpliciter semen vt caueret errorem Apollinaristarū q̄ ponebant spūm sanctū in uterū virginis vere sicut semen venisse. in hoc tñ similitudinē seminis habet q̄ sicut semē est actiuū in generatione: ita z spūssanct⁹ in cōceptione xp̄i: vel filij⁹ quē virtutē altissimi dicit. Nostre antique aspersionis. Nō q̄ntū ad vetustatē culpe: sed pene. Per spm̄ sciñ creans. ¶ Contra. creare est ex nihilo aliq̄d facere. sed corp⁹ xp̄i de materia formatū est: ergo nō est per spiritū sanctū in cōceptione creatū. Sed dicendū q̄ creatio hic large accipit pro q̄libet opatione supnaturali q̄ ipsi⁹ tñ dei est. Si dixerim⁹ qz pctm̄ nō habem⁹. Videt instantia eē de puero baptisato: z de adulto qui statim vere cōfessus est. sed dicendū q̄ ad hoc vt veritatē in oībus habeat dictū Apli duppliciter p̄t accipi. Uno modo vt p pctm̄ nō tū intelligat macula z reatus pcti: sz etiā causa z sequela pcti. in puero enī baptisato z adulto penitēte manet fomes incitās ad peccandū: z ulteri⁹ aliq̄ dispōnes ex actuali pctō relicte. in xp̄o aūt neutrū hoz fuit. caro enī ei⁹ fine corruptione fomitis cōcepta est. z cū pctm̄ nō fecerit: reliquie pcti in eo nō fuerunt. silr nec in brā virgine q̄ immunis a pctō actuali fuit. fomes aūt etsi eētialiter in ea remansit post primā sanctificationē: tñ vt ligat⁹: z nō vt incitās ad pctm̄: vt dictum est. ¶ Alio mō p̄t verificari vt intelligat etiā de pctō actuali quo ad reatū z maculam. Si enī hō ad breue tps sine actuali pctō eē possit: nō tñ diu sic pseuerare p̄t: vt saltē in venia le pctm̄ nō cadat. vt sic hoc verbū habem⁹ nō determinatū: sed cōfusum pñs importat. in xp̄o vo z matre ei⁹ nullo mō pctm̄ actuale locū habuit: nec mortale nec veniale.

C Um aūt illa caro. ¶ Postq̄ ostendit magister cōditionē carnis assumpte: z matris de q̄ assumpta ē. Hic mouet q̄sdā dubitatiōes circa determinata. et diuidit in duas partes. In prima mouet dubitationē circa propagationē carnis xp̄i ex remotis parentib⁹. s. abraam z adam. In secūda mouet dubitationē circa cōceptionē carnis ei⁹ in proxima matre: ibi Illi aūt sententie q̄ supra diximus. Circa primū tria facit. Primo mouet dubitationem. Secūdo soluit eam ibi Quia ea de incarnatione. Tertio ex solutione elicit quandam conclusionem ibi Quo circa primitias nostre masse. Secunda dubitatio diuiditur in questionem z solutionem. Solutio incipit ibi Sed alia ratio. ¶ Hic est duplex questio. Prima de propagatione carnis xp̄i z antiq̄s patrib⁹. Secūda de ꝓpagatione ei⁹ ex matre.

Questio Quarta.

A Rca primū querunt tria. Primo vtrū caro xp̄i in antiquis patribus fuerit pctō obnoxia: vel ab alia eoz carne fm differentiam puritatis z infectionis distincta. Secūdo vtrū caro xp̄i fuerit in antiquis patrib⁹ fm q̄ntitatē aliq̄d determinatū z materialiē in eis existēs. Tertio vtrū xp̄s singulariter habeat inter filios abrae vt in eo decimatus non sit.

A D primū sic ꝓcedit. videt q̄ caro xp̄i in antiq̄s patribus pctō infecta nō fuerit. corp⁹ enī celeste nō inficit nec alterat ex diunctione ad aliud corpus. sed corpus xp̄i nature celestis fuit: quod videt ex hoc quod dicit de ipso Jo. iij. Qui de celo venit super oēs est. ergo caro xp̄i in antiq̄s patrib⁹ infecta eē nō potuit. ¶ P̄ in lra dicit q̄ xp̄s primitias nostre carnis assumpsit. sed caro humana in primo statu infecta non fuit: ergo xp̄s assumpsit carnem nunq̄ prius infectā. ¶ P̄ Augu. x. sup Gen̄. dicit q̄ natura humana semp habuit simul cū vulnere vulneris medicinā. sed quod est corruptū nō p̄t corruptiōis esse medicina: ergo in humana natura semp fuit aliq̄d non corruptū vel infectū vnde caro xp̄i formata est que medicina facta est totius humani generis. ¶ P̄ nihil sanat a corruptione nisi in eo aliquid incorruptū remāserit sicut in egritudine animalis: cum cor remaneat sanum eius virtute membra prius egra sanant. sed corruptio humani generis sanabil⁹ fuit: ergo in humana natura aliquid incorruptū remāserat. sed nihil est mundius in humana natura q̄ caro xp̄i: ergo illud de quo formata est caro xp̄i nunq̄ in patrib⁹ fuit infectū. ¶ P̄ in diuinā sapientiā nihil coinquinatū incurrit: vt dicit Sap. viij. sed xp̄s est dei virt⁹ z dei sapiētia: vt dicit. i. Corinth. j. ergo caro eius nunq̄ coinquinata fuit. Sed contra est q̄ magister in lra dicit carnē xp̄i prius q̄ assumeret pctō fuisse obnoxiam. Et idem habet a Hugo. de san. vic. in li. de sacramēt. ¶ P̄ caro xp̄i nō ꝓcessit ab abraam nisi p semē ex quo cōceptus est Isaac. sed semen illud propter carnalem coitus concupiscentiam pollutū est originali infectione: ergo caro xp̄i anteq̄ assumeret infecta fuit peccato originali ¶ P̄ distinctio qualitatis presupponit distinctionē naturę subiecte: cū, otraria nō sint simul in eodem: nec ex eisdem principijs causent. sed caro xp̄i nō fuit distincta fm naturā a carne parentū a quib⁹ propagata est: ergo nec fm qualitatē puritatis z impuritatis. z sic idem quod prius. ¶ R⁰ dicendū q̄ circa hoc fuit duplex hereſis. Una illoz qui dixerunt corpus xp̄i nō esse formatū ex eodem ex quo alia caro hominū format: sed q̄ filij⁹ dei corpus celeste secū attulit: z hoc modo p̄ uterum virginis transiuit nihil ex ea sumens. Hoc autē est hereticū dupliciter. Primo qz derogat veritati scripture q̄ xp̄m ex muliere factū z natū dicit. nō enī ex ea factus diceret nisi ex ea aliquid traxisset vnde materialiter eius caro fieret. z sic nec beata virgo mater dei dici posset. Secūdo qz derogat veritati humanitat⁹ xp̄i. cū enī oīs forma determinatā materiā requirat: si corp⁹ xp̄i formaret ex materia alteri⁹ generis ab illa materia de qua format corpus alterius hoīs: nō esset corpus eiusdem speciei cum corporibus alioz hominū. z ita hō equiuoce diceret: cū sit eētialis pars hoīs. ¶ Alius error fuit dicētiū q̄ caro xp̄i fm q̄ in parentib⁹ erat infecta nō fuit. Dicūt enī q̄ peccāte adā deus conseruauit in illo aliq̄d incorruptū z nō infectū per quod humana natura sanari posset. z hoc quidem transfusum est sine aliq̄ infectione vsq̄z ad beatā virginē: z exinde formatū est corpus xp̄i. Hoc aūt erroneū reputat precipue propter duo. Primo qz fm hanc positionē xp̄s nō eēt vere filij⁹ virginis: nec vere ex stirpe alicui⁹ patrū progenit⁹ nisi solū ex adam. illa enī pars que incorrupta in humana natura remansit in hominib⁹ alijs ab adā fuisset quasi extraneū ab eis. soli autē ade cōnaturale quantū ad primū statū. Secundo qz tollit congruus satisfactionis ordo. sicut enī non erat decens vt p̄ adam z ei⁹ successione corrupta aliquis satisfaceret qui ex illo genere nō esset: ita etiā nō eēt ogrūt vt naturā infectā satisfaciendo sanaret dei filij⁹ nisi hoc ipm quod prius infectū fuerat assumpsisset. Et ideo dicendū est q̄ caro xp̄i fm q̄ fuit in patrib⁹ z etiā in ipsa beata virgine peccato infecta fuit anteq̄ assumeret: sz in ipsa assumptiōe ab omni infectione peccati purgata est vt fm q̄ est actu caro xp̄i in ea nihil macule inueniat. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ xp̄s dicit de celo venisse nō rōne nature assumpte: q̄si alia vel corpus eius prius in celo fuerit assumpta: z postmodum p uterū virginis ad nos puenerit: sed quantū ad personam assumentē que quidē de celo ad nos venisse dicit: nō loci mutatione: sed visibil⁹ nature assumptione. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ xp̄s dicit primitias nostre carnis assumpsisse nō fm identitatē rei: vt. s. natura carnis quā assumpsit semp in conditione primi status remanserit: sed quantū ad filiationē: qz caro assumpta put ofiderat actu caro xp̄i sine infectione culpe fuit: sicut z caro primi hoīs ante peccatū vt magister in lra exponit. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ caro xp̄i in abraam nō fuit vt medicina vulneris in actu: sed solū in potentia fm. s. q̄ ex eo propagari poterat illa caro ex q̄ medicina nostri vulneris facta est. z ideo non oportet q̄ fuerit ibi actu sine infectione vulneris: sed solū in potētia fm ordinē

quo caro xpi ex ea propagāda erat. ¶ Ad quartū dicendū q aliquod corruptū est reparabile dupliciter. Uel fm potentiam passiuā tm: z sic oportet vt remaneat in eo aliqd nō corruptū. i. nō p corruptionē annihilatū: sicut dicit̄ ⁹trariū corrūpi p aduentū ⁹trarij. oportet enī subiectū remanere cū possibilitate ad salutē q recuperāda est. Uel fm potentiam passiuā z actiuā simul: sicut hō infirm⁹ curabil' est qñq; virtute actiua nature sue: z qz idem non patit̄ a seipso: necesse est vt in eo q sic reparabile est fit aliq̄ pars nō corrupta nec corruptioni subiecta sicut cor. dicendū est ergo q humana natura non erat reparabil' nisi fm potentiā passiuā tm. z iō nō oportuit q in ipsa remaneret aliq̄ pars corruptioni non subiecta: sed sufficit q in ea remanserat id quod nature est cum possibilitate ad reparationē: subiectū tm corruptioni. ¶ Ad quintū dicendū q caro xpi actu existēs caro xpi nullo modo fuit infecta. eius enī emundatio a precedenti infectione saltē intellectu precedit assumptionē. vñ in diuinam sapientiam nihil inquinatū incurrere potuit.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt̄ q caro xpi fuerit in antiquis patrib⁹ fm aliquid demōstrabile determinatū. Ut enī in lra ex Augusti. habet̄ caro xpi fuit in abzaam fm corpulentā substantiā. sed corpulenta substantia noīat aliqd determinatū demonstrabile: ergo p hūc modū fuit caro xpi in abzaam z alijs. ¶ Ꝑ in formatiōe corporis xpi inuenium̄. s. ratio formatiōis q̄ est principiū actiuū in cōceptione: z materia de qua corpus xpi formatū est. sed ratio formationis nō descēdit ab adam vt Aug. x. super Geñ. dicit: sed desup venit: qz quod in ea natū est de spū scō est Math. j. Si ergo ista materia demonstrata in adam vt abzaam nō fuerit: nullo modo corpus xpi ex primis parētibus venit: quod est inconueniens: qz non pertineret ad eū satisfacere pro peccato ade: sicut dictū est: ergo oportet carnē xpi fuisse in abzaam z adā fm materiā determinatā. ¶ Ꝑ si hec materia determinata ex q̄ corpus xpi formatū est non fuit in adam: hoc nō potest eē nisi qz ex alimēto sumpta est. alimentū autē extraneū est a natura humana: ergo caro xpi nō est vere de natura humana: quod hereticū est. videt̄ ergo q materia carnis xpi nō sit ex superfluo alimēti sumpta sed ex primis parētib⁹ descenderit. ¶ Ꝑ maior est ouenientia que est fm identitatē rei q̄ est fm proportionē principij ad principiatū. ſz si materia corporis xpi ex supfluo alimēti sumpta est realiter fuit q̄q; materia cibi cōmesti. nō autē pōt dici q realiter fuerit in auo vel ꝑauo. etsi forte dicatur q ibi fuerit sicut principiatū est virtute in suo principio: ergo maior eēt conuenientia carnis xpi ad aīalia quoz carnes in cibū sumpte sunt q̄ ad adā vel abzaam: qō est inconueniēs: ergo idem quod pri⁹. ¶ Ꝑ illud quod in se mūdū est non est natū inficere aliud ⁹trariā infectione. sed beata virgo mundata fuit p primā sanctificationē ab originali infectione: ergo virtute aīe ei⁹ nutrimentū assumptū inficiō potuit. nec al's infectū erat tali infectione q̄ extra humanā naturā nō inuenit̄: ergo caro xpi nō in btā virgine pctō subiacuisset: quod est erroneū vt dictū est. ergo caro xpi ex superfluo alimēti nō fuit materialiter: z sic idem qō prius. ¶ Sz ⁹tra. Xps nō aliquo modo fuit in parētib⁹ quo alij hoīes ibi nō fuerūt: ſz ecōuerso alij hoīes aliquo modo ibi fuerūt quo xps nō fuit. ſz alij hoīes nō fuerūt in ꝑmis parētibus fm materiā determinatā: ergo nec xps in eis hoc mō fuit ꝑbatio medie. alij hoīes nō descēdunt a suis parētib⁹ nisi mediāte semine. semen aūt vt ꝑbat ph's. xv. de aīalib⁹: nō est aliqd decisum qō fuerit actu pars: sed est supfluū ſalimēti qō ē potētia. totū ergo alioz hominū materia nō fuit determinate in adā q̄si actu ps ei⁹ existēs. ¶ Ꝑ generatio fm naturā in infinitū possibil' est fm naturā hoc mō q hō ex hoīe generet̄. si ergo aliq̄ materia determinata sumat̄ ex q̄ oīs caro decisa fit: oportet q infinitoz materia in aliquo finito fuerit: hoc aūt est impossibile: ergo impossibile est q omniū hominū caro z xpi fuerit in adā fm determinatā vt̄ signatā materiā. q aūt impossibile sit sic ꝑbat̄. Cuilibet rei nāli materia determinatā q̄ntitatē exigit. nō enī in q̄cūq; parua materia pōt induci q̄cūq; forma. ſz infinita nō pñt eē in aliquo finito nisi fm q̄ntitatē nō determinatā accipiant̄ diuisione fcā: ſz semp fm eandē ꝓportionē vt. s. toti ⁹sumat̄ dimidiū z dimidij dimidiū. z sic in infinitū: sic enī fm eandē ꝓportionē. secūdo acceptū erit alteri⁹ q̄ntitatis q̄ ꝑmo acceptū: ergo impossibile est q infinitoz corpoz naturaliū materia sumat̄ ex aliquo vno finito in actu. ¶ Ꝑ in oi generatione naturale agēs vniuocū inducit formā suā in materiā q̄ pri⁹ tali nature subiecta nō erat. sic̄ ignis in materiā aeris q̄ pri⁹ forme ignis subiecta nō erat. ſz si materia ex q̄ il le hō format̄ fm aliqd signatū in adā fuerit z in ceteris parētib⁹: munq; ei⁹ materia fuiſſ humane nature nō subiecta ergo iste modus generationis nō eēt ouenies fm viā generationis natural'. z sic idē quod pri⁹. ¶ R⁹ dicendū q circa hoc sunt due opiniones. Una opinio dicit q caro xpi et omniū alioz hominū fuit in adā fm determinatā materiā hoc modo q aliq̄ pars corporis ade fuit de q̄ p multiplicationē quādā omniū hominū corpora formata sunt: aut sine ꝑmixtione alicui⁹ extranei vt q̄dā dicūt: aut ꝑmixto illi materie aliquo qō ex alimēto ouersum est. z de hoc q̄liter improbabile videat̄ in. ij. li. di. iij. dictū est. Alioz opinio est q̄ ꝑbabilioz videt̄ q alij hoīes nō fuerūt in ꝑmo parēte nisi fm materiā originalē. z xps hoc modo in primis parētib⁹ fuit. Sed in hoc differt q alij hoīes fuerūt in primo parēte fm rationē seminalē: xps aūt nō. qō sic videri pōt in his q̄ p cōcubitū generant̄ duo ocurrūt ad formationē corporis s. ꝑncipiū actiuū qō est in semine: quod rō seminal' dicit̄. aliud aūt est materia ex q̄ corpus format̄: quā mater ministrat. vtrūq; aūt horū originaliter reducit̄ in primū parentē Oꝛ enim in semine patris sit virt⁹ actiua ad conceptionem corporis humani est p virtutē nature humane quā pr̄ ꝑpris ꝓcreande a suo pr̄e accepit: z ille ab alio: z sic vsq; ad adā. z sic patet q rō seminal' eoꝝ q̄ sunt ex semine viri cōcepti originaliter ab adā descēdit. silr etiā materia quā mater ministrat oportet q sit ꝓparata per virtutē generatiuā ei⁹. rei enī generatio natural' req̄rit materiā ꝓpriā z determinatā. Uirt⁹ aūt generatiua ipsi⁹ matris originaliter ab adam descēdit: sicut z virt⁹ generatiua viri. z ideo illi q̄ ex mare z femina generant̄ descēdunt originaliter ab adā. z fm rationem seminalem: z fm materiā. z qz vn⁹ modus essendi in: est fm q dicit̄ effect⁹ eē in sua causa efficiēte: vt dicit̄. iiij. phisicoꝝ. ideo hoīes sic concepti dicunt̄ fuisse in adā z fm rationē seminalē z fm materiā originalē. In conceptiōe aūt xpi virt⁹ actiua nō fuit nisi spūsanct⁹. materia aūt est p virginē ministrata debito modo ꝓpata. vñ patet q originaliter materia corporis xpi descēdit ab adā. nō aūt rō actiua in conceptiōe ei⁹ ab adā descēdit originaliter. z ideo xps fuit in adā fm rationē originalē: ſz nō fm materiā seminalem. ¶ Ad primū ergo dicendū q cū dicit̄ xps fuisse in adā fm corpulentā substantiā: non est intelligendū q in adā fuerit p modū corpulente substātie. ſz qz ipsa corpulenta substantia corporis xpi aliquo modo fuerit in adā sicut in originali principio. ¶ Ad secundū dicēdū q materia corporis xpi nō aūt rō cōceptionis ei⁹ fuit in adā: nō tm materia illa fuit in adā in actu q̄si aliq̄ determinata pars ei⁹: ſz virtute tm sicut res dicit̄ eē in suo principio effectiuo vni⁹ spēi. ¶ Ad tertiū dicēdū q materia corporis xpi assumpta est ex eo qō de cibis a beata virgine sumptis in purissimos sanguines ei⁹ ouersum est. alimentū aūt quāuis in principio sit extraneū z dissimile: tm in fine ē ouenies z simile: vt in. ij. de aīa dicit̄. vñ nō sequit̄ q materia corporis xpi sit extranea humane nature. ¶ Ad q̄rtū dicendū q filitudo z ouenientia magis attendit̄ fm formā q̄ materiā: vt si ignis generet ex aere ignē: ignis generat⁹ magis ouenit cū igne generāte cū quo cōuenit fm formam q̄ ex aere ex quo materialiter generat⁹ est. Silr etiā materia corporis xpi magis ouenit cū

beata virgine ⁊ alijs patribus quoꝝ virtute effecta est p̄ꝛo/
pria materia cozporis humani q̄s cū rebus illis que in cibū
sumpte sunt. ¶ Ad quintū dicendū q̄ per primā sanctifica
tionē: vt supra dictū est: btā virgo a fomite mūdata fuit ſm
q̄ inclinat ad actus p̄sonales. nō aūt remota est illa inclina/
tio ſm quā fomes est infectiu⁹ nature: ſz hoc factū est p̄ secū
dam sanctificationē vt quidā dicūt: ⁊ ideo illud quod erat
in btā virgine vt ozdinatū ad p̄opagationē nature peccato
obnoxiū erat quāuis erat a peccato mundatū ſm q̄ ad p̄so
nam pertinebat.

Ad tertiū sic p̄ocedit. videt q̄ nullus qui de stirpe
abꝛae descēdit in ipso decimat⁹ sit. q⁊ vt dicit Aug.
⁊. sup Gen. quod in eo decimabat curabat. ſz nul/
lus in parētib⁹ curari vel sanctificari pōt: vt supra dictū est:
ergo nullus in abꝛaam decimari potuit. ¶ P̄ sicut post tē/
poꝛa abꝛae in illis qui ex ei⁹ stirpe descēderūt valuit circū/
cisio ad peccati oziginal' curationē: ita etiā ante ipsi⁹ tēpoꝛa
valuit ad idē virtus sacrificioꝝ decimarū ⁊ oblationū: vt di
cit Hzeg. in moꝛa. sed q̄n abꝛaam circūcisus est: nō p̄opter
hoc alios de stirpe ei⁹ descēdens circūcisus fuit: als eos nō
opoꝛtuisset iterū circūcidi: ergo nec abꝛaam dante decimas
ei⁹ filij decimati sunt. ¶ P̄ decimari aut est decimas dare:
aut ad decimas obligari: aut decima parte p̄iuari: ſicut di/
cit granū decimatū a quo iam decima pars ablata est. Sed
p̄mo modo nō potest dici q̄ aliquis in patre suo decimet.
dare enī decimas est quidā actus p̄sonal': ſz actus p̄sonales
nō trāſſunduntur a parētib⁹ in filios: ſicut nec pctā actualia:
ergo abꝛaam dante decimas nō p̄opter hoc filij⁹ eius deci/
matus est q̄si dans decimas. Silr nec secūdo modo. Leui/
te enī ⁊ sacerdotes veteris legis ab abꝛae stirpe descēderūt:
qui tñ ad decimas dandū nō obligabantur: sed eos a pp̄lo
accipiebāt: ergo nec ſic oēs filij abꝛae p̄ter xp̄m in ipso de
cimati sunt q̄ſi ad decimas obligati. Silr nec tertio modo:
q⁊ decimatio respicit id quod est in actu distinctū. vñ triti/
cū nō potest eē decimatū ex hoc q̄ semē decimatū fuit. sed
filij abꝛae nō erāt in eo vt actu distincti: ſz tñ virtute: ergo
nullo modo in eo decimari potuerunt. ¶ Sed ꝺra est qđ
Apl's ad hebꝛ. vij. dicit: ⁊ in littera ex verbis Augu. habet.
¶ P̄ decimatio quoddā signū seruitutis diuine est cū ad
latriā p̄tinet. sed p̄les in parente ad seruitutē obligat': serui
enī sunt filij: ſi ex seruis parētib⁹ nascant': ergo abꝛaam dan
te decimas filij eius decimati sunt. ¶ Ulteri⁹ videtur q̄
etiā xp̄s in abꝛaam decimat⁹ sit. Xp̄s enī nō habet habitu/
dinē ad abꝛaam nisi mediāte btā virgine. sed btā virgo fuit
in abꝛaam decimata: ergo ⁊ xp̄s. ¶ P̄ decimatio ꝺuenit fi/
lijs abꝛae ex eo vt in lra habet rōne pctī oziginal': q⁊ p̄ cōcu
piscentiā ex eo p̄opagādi erāt. sed caro xp̄i in abꝛaam fuit
pctō obnoxia: vt in lra dicit: ergo ⁊ in eo xp̄s decimat⁹ fuit
¶ P̄ decimatio est quidā actus figural'. sed xp̄s videt ma/
xime p̄ decimā figurari rōne p̄fectionis xp̄i q̄ denario cōpe
tit: ergo xp̄s p̄ecipue in abꝛaam fuit decimat⁹. ¶ Sz ꝺra.
Aplus hebꝛ. vij. p̄fert sacerdotiū xp̄i sacerdotio aaron p̄
hoc q̄ leui ex cui⁹ stirpe aaron descēdit abꝛaam dante deci
mas decimat⁹ est. sed xp̄s in hoc nihil amplius haberet q̄s
aaron ſi in abꝛaam silr decimat⁹ esset: ergo nullo modo in
eo decimat⁹ fuit. ¶ P̄ quod multiplicat miraculose: ⁊ nō
virtute nature: nō est decimabile: vt patet. iiij. Regū. iiij. q⁊
helize⁹ nō p̄cepit vidue vt de oleo quod miraculose mul/
tiplicatū erat decimas daret. sed caro xp̄i ex abꝛaam mira/
culose p̄opagata est: ergo xp̄s in abꝛaam decimat⁹ nō fuit.
¶ R⁹ dicendū ad p̄imā quēstionē q̄ illi q̄ ex abꝛaam per
cōcubitū descenderūt: in abꝛaam decimati sunt. xp̄s aūt in
eo decimat⁹ nō est: cui⁹ rō est q⁊ decimatio nō tñ erat act⁹
moꝛal': sed etiā figural'. est enī actus moꝛal' ſm hoc q̄ pars
quedā terre nascentiū ⁊ alioꝝ in vsum ministroꝝ dei ⁊ pau
perū ꝺferebat': vt eēt cibus in domo dñi: vt habet Malac.
iij. Actus aūt figural' est ſm q̄ hoc quod figurat impfectio
nē in eo q̄ decimas ꝺat qui perfectionē ab eo cui ꝺat expe/
ctat. In numero enī denario est quedā p̄fectionis ratio ſm
q̄ limes quidā est. vñ nouenari⁹ impfectionē signat ſm q̄
a denario deficit. ⁊ ideo qui decimas ꝺat: in hoc q̄ nouē ſi/
bi retinet ⁊ decē alteri ꝺat ꝺfitet se imperfectū eē: ⁊ p̄fectio
nē ab altero expectare. ⁊ inde est q̄ etiā decimatio quodā/
modo actus sacr'al' erat ſm q̄ dicta real' ꝺfessio ex fide me/
diatoꝛis p̄cedebat: p̄ cui⁹ p̄fectionē sacrata est humani ge/
neris impfectio q̄ erat p̄ oziginale pctm: hoc enī figurando
remediū qō ꝺtra oziginale pctm p̄estabat p̄ modū sacri. il/
la ergo decimatio q̄ abꝛaam decimas dedit ostendens se li
beratoꝛe indigere ad illos tñ p̄tinet ex eius stirpe descēdē/
tes qui impfectionē oziginal' pctī ex eo traxerūt: vt silr ſicut
ipse liberationē ab alio expectarēt: nō autē oziginale pecca
tū ab eo traxerūt nisi qui per concubitū ex eo descēderūt. ſo
lū enī hi naturā humanā ab eo ſicut a p̄incipio actiuo acce
perunt: vñ ⁊ in eo ſm rationē seminalem fuisse ꝺicuntur. et
p̄opter hoc etiā simul cū natura nature vitiū ꝺtraxerūt ab
adam vel abꝛaam. xp̄s vō ab adam vel abꝛaam nō p̄ ocubi/
tū descendens materiā humane nature ab eis habuit: q̄ vir/
tute sp̄ūſancti in humanā naturā formata est. ⁊ ideo nō cō
traxit oziginale peccatū: ⁊ ideo nō potuit figurari vt impfe/
ctionē habēs ⁊ liberatione indigēs: ⁊ p̄opter hoc nō est de
cimatus in abꝛaam. ¶ Ad p̄imū ergo dicendū q̄ in verbo
Aug. hoc q̄ dicit curabat: nō designat curationē in actu: ſz
curationis necessitatē. qui enī ſic in eo erāt vt curatione in/
digerēt in eo decimati sunt. ¶ Ad secundū dicendū q̄ nul/
lus dicit circūcidi nisi ſm q̄ actu aliq̄d patit. Decimari au
tē ꝺicit aliquis etiā ſm p̄figurationē. vñ nō est ſimile de
decimatione ⁊ circūcisione. ¶ Ad tertium dicendū q̄ deci
mari nullo ꝺtō modoꝝ accipit. sed decimari nihil aliud ē
p̄ut hic accipit q̄s p̄figurari: liberatiōe indigere. hoc aūt
p̄figurabat abꝛaam dante decimas de oīb⁹ qui pctm ozi
ginale ab eo cōtracturi erāt: ſicut ipse a ſuis parētib⁹ ꝺtraxe
rat vt eadē rōne impfectio liberatione indigēs in illis figu
rarē qua in se eam esse p̄ decimarū collationē confitebat'.
¶ Quartū ⁊ quintū concedim⁹. ¶ Ad secundā quēstionē
dicendū q̄ xp̄s nullo modo in abꝛaam decimat⁹ fuit: cuius
ratio patet ex p̄dictis. ¶ Ad p̄imū ergo dicēdū ꝺtra hoc
obiectū: q̄ q⁊ xp̄s nō descēdit ab abꝛaam nisi mediante btā
virgine: ideo ſicut descendit a beata virgine: ita descēdit ab
abꝛaam. vnde cuz'a btā virgine descēderit nō p̄ concubitū:
nec ab abꝛaam p̄ cōcubitū descēdit: quāuis beata virgo ab
abꝛaam p̄ cōcubitū descēderit. vñ nō sequit q̄ ſi btā virgo
in abꝛaam decimata fuit q̄ ī eo xp̄s decimat⁹ fuerit. ¶ Ad
secundū dicendū q̄ id quod est in potētia potest p̄figura
ri mundū vel īmundū. esse aūt mundū vel īmundū nō ꝺue
nit nisi rei actu existenti. q⁊ ergo quod in abꝛaam actu erat
totum peccato subiacebat: ideo caro xp̄i in abꝛaam pctō ob
noxia fuit. q⁊ vō ex abꝛaam caro xp̄i nō ſic p̄opagāda erat
vt ex eo infectionē oziginalem ꝺtraberet: ideo in eo xp̄s de
cimatus eē nō dicit: cū decimatio inq̄ntū figurale quoddā
est referri possit etiā ad illud quod virtute erat in abꝛaam.
¶ Ad tertiū dicendū q̄ decima pars que deo reddit nō ꝺ/
citur p̄opꝛie decimari: sed magis nouē partes a quib⁹ de/
cima sepat'. ⁊ ideo xp̄s p̄ decimā signat⁹ decimari nō dicit:
sed alij imperfectionē contrabētes p̄ nouenariū designati.
¶ Alia duo concedimus. ¶ Questio quinta.

Deinde querit de p̄opagatiōe carnis xp̄i ex matre
eius. Et circa hoc queruntur tria. P̄imo de mate
ria ex qua conceptū est cozpus eius. Secūdo de tē/
poꝛe conceptionis. Tertio de sanctificatione concepti.

Ad p̄imū sic p̄oceditur. videtur q̄ cozpus xp̄i non
fuerit fozmatū solum ex puriſſimis sanguinib⁹ vir
ginis ſicut Dama. dicit. Eoꝝ enim que specie conueniūt est
materia eiusdem rationis: quia fozma natural' materiā de/
terminatā requirit. sed alioꝝ hominū materia est ex eo qō
ex viro ⁊ muliere descindit. cū ergo xp̄s inquātū homo fue
rit eiusdem speciei cū alijs hominib⁹: videtur q̄ cozp⁹ eius

non solum ex sanguinibus matris virginis formatum sit. ¶ ad Ro.j. dicit Factus est ei ex semine dauid ſm carnem. sed id ex quo fit aliquid est materia eius: ergo materia corporis xpi nō est sanguis: sed semen. ¶ in collecta dicit q deus verbū suū de virgine carnē sumere voluit. sed de illo corpus xpi formatū est quod de virgine simpſit: ergo corporis xpi materia nō est sanguis sed caro. ¶ vt in ij. de generatione dicit que magis conueniūt facili⁹ inuicem transmutant. sed caro magis conuenit cū carne q̄ sanguis: ergo conuenieti⁹ est dicere corpus xpi ex carne virginis formatū esse q̄ ex eius sanguine. ¶ generatiua nō operat nisi ex eo quod reſiduū est nutritiue virtuti: cū nutritiua generatiue deseruiat. sanguis autē nō est reſiduū ab opere nutritiue: imo est quo nutritiua indiget in via existēs ad nutriēdū membra: ergo sanguis nō potest eē materia a virtute generatiua ministrata ad cōceptionē prolis. z sic idem quod prius. ¶ Sed ōtra est quod dicit Dama. q diuina sapientia ex puriſſimis sanguinib⁹ virginis carnē sibi copulauit. ¶ corp⁹ xpi nō ē formatū nisi ex materia quā virgo ministrauit: talem in natura qualem alie matres ministrāt ad conceptū prolis. sed vt in. xv. de aīalib⁹ dicit: materia ex qua corpus cōceptū formaf quā mater ministrat est sanguis q̄ menstruū dicit: ergo z corpus xpi ex sanguine formatū est. ¶ R° dicendū q circa materiā de qua corp⁹ hois formatū est varie sunt opiniones. Quidam enī dicūt q corp⁹ humanū formatur ex cōmixtione seminū. s. matris z patris simul cū sanguine menstruo: ita q totū hoc sit materia corporis. hoc autē phs in. xv. de aīalib⁹ multiplicit destruit ostēdens q id quod ex viro descendit nō est materia humani corporis: sed solū principiū actiuū. z p rationē z experimēta sensibilia que magis in reb⁹ naturalib⁹ faciunt fidem: z hoc pz inspiciēti verba ei⁹. silr etiā ostendit q semē mulieris nihil facit ad generationē. vñ etiā z q̄dā mulieres concipiūt sine hoc q seminēt. sed sanguis qui mēstruū dicit est in mulieribus loco seminis in viris. z ſm hanc phi opinionē conuenientissime potest saluari partus virginis si ad conceptionē humani corporis nō nisi sanguis mulieris materialiter req̄ritur. nō enī credendū est q materie corporis xpi quod sine semine viri conceptū est aliq̄d defuerit quod materialiter ad formationē humani corporis requirat. Constat etiā oīb⁹ virginitatē matris obstētib⁹ absq̄ oi humano semine cōceptionē illam peractā esse. z ideo materia ex qua corpus formaf z in xpo z in alijs hoib⁹ est sanguis p virtutē generatiuā matris preparat⁹. Ille enī sanguis in mulierib⁹ est sicut semen in viris. vñ z in eodem tpe hoc in viris z illud in mulierib⁹ incipit. s. apud ortus piloz z alioz accidentiū q̄ sunt signa pubertatis. ſz qz in muliere est caloz generatiue deseruiens: diminut⁹ respectu calozis viri: ideo nō potest in mulierib⁹ superfluū alimēti ad tantā digestionē perduci sicut in viris: propter quod remanet in forma sanguinis: sicut deficiens a completa digestione seminis. vñ accidit in aliquo multū coeunte vt sanguinē loco seminis emittat: vt in. xv. de aīalib⁹ dicit quasi natura nō sufficiat ad tantū seminis digerendū quantū incontinētia querit. ¶ Ad primū ergo dicendū q ſm phm in. xv. z xvj. de aīalib⁹ dicit Illud q̄ō a viro emittit nō efficit materia in generatiōe: sed tm̄ actiuū. vñ relinquit q ex solo sanguine mulieris materialiter corpus humanū formet tā in xpo q̄ in alijs hoib⁹. ¶ Ad secundū dicendū q xps ex semine dauid dicit fact⁹ ſm carnē: nō sicut ex imediata materia: sed qz materia ex qua corpus xpi formatū est originaliter ex semine dauid descēdit. ¶ Ad tertiū dicēdū q assumptio habet duos terminos. s. a quo z in quē. dicit ergo dei vbū ex virgine carnē assumpſisse nō quantū ad terminū a quo: quasi prius eēt in specie carnis q̄ assumeref: sed quantū ad terminū ad quē: qz materia illa simul assumpta est z in carnem formata. ¶ Ad q̄rtū dicendū q quāuis caro cū carne magis conueniat ſm silitudinē spēi: tū sanguis ex quo formaf corpus magis cōuenit cū carne z relīquis partib⁹ corporis ſm proportionē potentie ad actū q̄ caro cū carne. sanguis enī ille est potētia totū ſm potentiā passiuā: sicut z semen est potētia totū ſm potentiā actiuā. caro aūt non est potentia totū: cū sit actu pars vltimū complementū habens iam p vltimā digestionē. hec aūt conueniētia precipue requirit ad hoc q aliq̄d ex aliquo fiat. dom⁹ enī facili⁹ construit ex cemēto z lapidib⁹ specie differētib⁹ q̄ ex alia domo eiusdē speciei ex qua domus cōstrui nō pōt nisi in lapides reſoluaf. ¶ Ad quintū dicēdū q sanguis qui humani corporis materia ponit non est absolute talis qualis p actū nutritiue generaf ex cibo: sed hoc quod de illo sanguine reſiduū est ab vltima digestione. nutritiua in feminis generatiue ministrat que ipm̄ preparat vt sit debita materia corporis humani.

Ad secundū sic procedit. videt q conceptio corporis xpi nō fuerit subito: ſz successiue cōpleta. Debet. ij. dicit: qz xps debuit p oīa fratrib⁹ similari. sed alij hoies qui fratres ei⁹ dicunt ibidem successiue concipiuntur: ergo z xpi cōceptio debuit eē successiua. ¶ temp⁹ generationis cuiuslibet rei est determinatū ſm speciem suaz vt ex. ij. de genera. haberi potest. sed xps fuit eiusdē spēi cū alijs hoib⁹: ergo sicut alioz hominū generatio determinato tpe perficit: ita z xpi. ¶ vt in. ij. de aīa dicitur cuicūq̄ rei naturali debet determinata magnitudo. sed corpus xpi nō potuit in principio cōceptionis sue habere tantā magnitudinē quanta nature hois debet: alīs tpe illo nō creuisset in vtero virginis quo alij crescunt. vel minozi tpe a virgine portat⁹ eēt q̄ alij hoies portant: quod nō tenet ecclesia. ergo in principio sue cōceptionis nondū erat in specie humana in qua fuit in termino cōceptionis: ergo principiū cōceptionis est aliud a termino ei⁹. oīs aūt mutatio que habet prius z posteri⁹ est successiua: ergo cōceptio xpi fuit successiua. ¶ corpus xpi ex virginis sanguinib⁹ formatū est. aut ergo in eodē instanti fuit sanguis z caro: z sic eadē materia simul erit sub duab⁹ formis substantialib⁹ desperatis quod est impossibile. aut in alio z in alio instanti. sed inter quelibet instantia est temp⁹ mediū: vt in. vj. phisicoz. pbaf: ergo conceptio xpi tpe mensuraf: z non est subito peracta. ¶ concipi est quoddā fieri sicut conceptū est quoddam factū esse. nihil aūt in permanētib⁹ simul fit z factū est: alīs simul aliq̄d eēt z nō eēt. quod enī fit in permanētib⁹ nō est. quod aūt factum est iam est: ergo in carne xpi nō simul fuit cōcipi z conceptū eē. z sic fuit ibi prioris z posterioris successio. ¶ Sed contra. Conceptionis principiū esse non potuit anteq̄ conceptionis actiuū in virgine esset. sed conceptionis actiuū fuit in ipsa diuina sapientia que ex sanguinib⁹ virginis carnē sibi copulauit: vt dicit Dama. ergo non potuit prius conceptio incipere q̄ in vterū virginis diuina sapientia descēdisset. Sed sicut dicit Grego. in moza. spiritu aduenīte mox verbū in vtero mox intra vterū verbū caro factum. ergo conceptio carnis incipere nō potuit anteq̄ caro esset. sed ad speciem carnis terminata est conceptio: ergo non prius incepit conceptio q̄ terminata esset: z ita sine successiōe fuit. ¶ conceptio xpi facta est virtute diuina q̄ infinita est. sed virtutis infinite est subito suū effectū producere: ergo cōceptio xpi subitanea fuit. ¶ R° dicendū q cōceptio christi ſm fidem oportet q subito facta ponatur. nō enī humana natura prius assumpta fuit q̄ in sua specie perficeret: cū partes eius non sint assumptibiles nisi ratione totius: vt patet ex dictis in. ij. di. proprietates autē z accidentia humane nature non dicunt de filio dei ante assumptionē: ergo quicq̄d humanū de filio dei dicit completionem humane nature nō precessit. conceptio aūt de filio dei dicitur: vt patet in simbolo Qui concept⁹ est de spiritu sancto &c. ergo oportet vt conceptio in christo nō precedat tēpore completam naturā carnis eius: z ita relinquitur q ſimul concipiebatur z concepta est propter quod oportet illam conceptionē subitaneam ponere: ita q hec in eodē in-

stanti fuerunt. l. cõuersio sanguinis illius materialis in carnẽ z alias partes corporis xp̃i: z formatio membrorũ organicorũ: z animatio corporis organici: z assumptio corporis animati in vnitatẽ diuine psone. in alijs aũt hec successiue ordinatur: ita q̃ maris cõceptio nõ pficit nisi vsq; ad q̃dragesimũ diem: vt phs in. ix. de aĩalib⁹ dicit. femine aũt vsq; ad nonagesimũ. sed in completione corporis masculi videtur Aug. superaddere sex dies: q̃ sic distinguunt fm eũ in epla ad Piero. Semen primis sex dieb⁹ q̃si lactis habet similitudinẽ. nouẽ dieb⁹ vertit in sanguinẽ. deinde duodecim diebus solidat. xviij. dieb⁹ formal vsq; ad pfecta membrorũ lineamẽta. z hinc iam reliquo tpe vsq; ad tps partus magnitudine augel. vñ vsus. Sex in lacte dies ter sunt in sanguine terni. Bisseni carnẽ ter seni membra figurãt. In xp̃i aũt concẽptione materia quã virgo ministrauit statim formã z figuram humani corporis accepit z animã: z in vnitatẽ diuine psone assumpta est. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ q⁹ xp̃s p oĩa fratrib⁹ assimilari debuit in his q̃ necessaria erãt ad eor reparationẽ. huiusmodi aũt sunt ea in quibus veritas humane nature consistit. s. partes cẽtiales ei⁹: z proprietates naturales: z passiones quib⁹ opus redẽptionis explẽdũ erat. in alijs aũt excellere debuit vt hominũ saluator. ¶ Ad secũdũ dicendũ q⁹ determinatũ tẽpus generationis alicui spẽi debitũ non ideo sequit veritatẽ spẽi in re generata: sed virtutẽ generantis in specie illa. z ideo quãuis xp̃s in veritate humane nature conceptus fuit: quia tñ cõceptio illa nõ est facta p actionẽ alicui⁹ virtutis humane: ideo nõ oportet q⁹ idẽ temp⁹ debeat cõceptioni xp̃i quod cõceptionib⁹ alior. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q⁹ quãtitas determinata alicui⁹ speciei nõ est determinata fm aliq̃d indiuisibile: sed habet aliquã latitudinẽ: qz in specie humana inuenit maior z minor q̃ntitas. z in eodẽ indiuiduo fm diuersa tempora: z in diuersis: vt ad sensum patet. Minimũ aũt quantitatis in vno indiuiduo est in primo instanti siue figurationis z animationis: que q̃ntitas adeo parua est q⁹ parũ excedit quantitatẽ formice: vt dicit phs in. ix. de aĩalib⁹ q⁹ in q̃dragesima die muliere patiẽte aborsum inuentũ est corpus prolis oĩa mẽbra distincta habere quãuis in quantitate eẽt sicut magna formica. maxima aũt q̃ntitas in aliquo indiuiduo est in vltimo termino augmẽti. z sicut maximũ differt in diuersis: ita etiã proportionaliter illud minimũ. Potuit ergo eẽ vt corpus xp̃i in primo instanti cõceptionis perfecte figuratũ haberet quantitatẽ sufficientẽ sue spẽi: minorẽ tñ q̃ sibi debereẽ in principio sue humanitatis si naturaliter cõceptus esset respectu quãtitatis quã habuit in completa etate proportionaliter alijs hominib⁹: ita q⁹ vsq; ad quadragesimũ aut quadragesimũ sextũ die crescẽdo puenerit vsq; ad quãtitatẽ illam que in eo debuit esse minima proportionaliter alijs hominib⁹. z deinceps creuit sicut z alij hoies crescunt: ita q⁹ totũ temp⁹ quo in vtero matris fuit augmẽto corporis eius seruiuit: quod in alijs seruit diuersioni: figurationi: animationi: z augmẽto. ¶ Ad q̃rtũ dicendũ q⁹ hoc est vniuersaliter verũ in quolibet motu ordinato q⁹ nõ est accipere vltimũ instans in quo id qd̃ mouel distet a termino ad quẽ quãuis posset accipi primũ instans in quo est in termino ad quẽ: vt patet ex. viij. phisicor. Verbi gra si aliq̃d mouel de nigredine in albedinẽ in vltimo instanti tẽporis mensurãtis motũ illũ albedo inest mobili. vltim⁹ enĩ termin⁹ tpis respondet vltimo termino motus. sed in omni eo quod de oritur tempore accipit q̃n vltimũ instans mobile ab albedine distat. nõ est autẽ accipere ante vltimũ instans tẽporis. Secundo vltimũ instans cũ inter quelibet duo instantia sit tẽpus mediũ: vt. vi. phisicor. patet. vñ nõ est accipere instans in quo id qd̃ fit albũ sit nõ albũ. Et sil'r est in mutationibus que quãuis nõ sint motus: tñ aliquẽ motũ ꝺsequunt: sicut generatio sequit alternationẽ: z illuminatio motum localem solis. nõ est enĩ accipere vltimum instans in quo id qd̃ fit ignis sit nõ ignis: neq; instans in quo aer qui illuminat sit tenebrosus eo q⁹ termin⁹ a quo in istis mutatiõib⁹ inest transmutato in toto tempore mensurãte motũ cui mutatio coniungit sicut termin⁹ nisi in illo vltimo instanti illius tẽporis. dico ergo q⁹ cõceptio xp̃i quãuis nõ fit motus qz successionẽ nõ habet: tñ ꝺiũgit cuidã motui locali saltẽ motui locali sanguinis materiat ad locũ generationis: vbi vndiq; cõgregat⁹ est: z in vltimo termino illi⁹ motus materia illa fuit sub specie corporis xp̃i: z sic est accipere primũ instans in quo corpus xp̃i fuit. sed in toto tempore precedenti hoc instans erat sanguis: vñ non est accipere vltimũ instans in quo sanguis erat: sed vltimũ tempus. temp⁹ autẽ continuatur instanti sine hoc q⁹ cadat aliquod mediũ: sicut nec inter lineam z punctũ necesse est mediũ cadere. vnde forma sanguinis z forma corporis xp̃i continue successerũt sibi in illa materia: neq; oportet aliquod mediũ tempus ponere vt cõceptio successiua iudicet. ¶ Ad quintũ dicẽdũ q⁹ fieri ꝺupliciter põt accipi. Uno modo fm q⁹ pertinet ad motũ pcedentem esse rei que fieri dicit: z sic oportet q⁹ fieri rei precedat ꝺuratione factũ esse vt obiectio probat. Alio modo ꝺicitur fieri ipsa terminatio motus esse inducentis: sicut illuminari signat p modũ fieri: z hocipsum quod dicit terminari z huiusmodi fieri non precessit tempore factũ esse: nec differt ab eo nisi ratione. hoc enĩ quod est esse illuminatũ si consideret fm se signat vt factũ esse: vt cũ dicit illuminatũ. si autẽ consideret prout est aliquid motus precedẽtis. s. termin⁹: sic signat vt in fieri: vt cũ dicit illuminari. z ideo non est verũ hoc dicere nisi in primo instanti in quo motus precedens terminat: quãuis semp postea verũ sit dicere hoc factum esse. sic autẽ acceptũ fieri nõ oportet q⁹ fit non esse: sed q⁹ fit nũc primo esse. z p hunc modũ de xp̃o verũ est dicere simul concipi z conceptũ esse. vñ nõ oportet q⁹ cõceptio fuerit successiua.

Ad tertiũ sic procedit. videt q⁹ xp̃o sanctificari non conueniat: quia vt dicit Hebre. vij. talis decebat vt esset pontifex nobis qui non habet necessitatem quemadmodũ sacerdotes pri⁹ pro suis delictis hostias offerre: deinde pro populo. sed xp̃s sicut venit orare z hostias offerre pro populo: ita z sanctificare populũ. ergo nec indiguit vt ipse sanctificaretur. ¶ P̃ in quolibet ordine primũ motũs est ĩmobile. sed xp̃s est principiũ tot⁹ humane sanctificationis: ergo ipse sanctificat⁹ nõ est. ¶ P̃ omne quod fit fit ex ꝺrario. generationes enĩ fm phm ex ꝺrarijs sunt: sed xp̃s ab omni peccato quod sanctitati cõtrariat ĩmunis fuit: ergo xp̃s sanctificari nõ dicit. Si dicatur q⁹ caro eius anteq; esset assumpta fuit obnoxia peccato: vt in lra dicit. vnde rõne emundationis ei⁹ xp̃s sanctificari dicit. ¶ Contra. Hoc nomen xp̃s nomen est ypostasis in duab⁹ naturis subsistẽtis: ergo nihil põt dici de xp̃o qd̃ vnionẽ illã p̃cesserit. sz effectio cui in p̃rib⁹ caro ei⁹ obnoxia fuerat solũ ante vnionẽ fuit: ergo rõne illa nõ põt dici xp̃s sc̃ificat⁹. ¶ Sed ꝺra est qd̃ dicit Jo. x. Quẽ p̃r sc̃ificauit z misit in mundũ. ergo xp̃s sc̃ificat⁹ ẽ. ¶ P̃ xp̃s dicit vnct⁹. sz spũal' vnctio cãest sc̃itatis: ergo z sc̃ificat⁹ dici põt. ¶ R⁹ dicẽdũ q⁹ sc̃ificari est sanctũ fieri. põt aũt aliq̃s sanct⁹ fieri dupl'r. vel ex sc̃o vel ex nõ sc̃o. Ex sc̃o iterũ dupliciter. vel ex min⁹ sc̃o magis sanctũ: vt dicit Jo. xvij. P̃r sc̃ifica eos in vĩtate. Alio modo tũc sc̃ificari. vel fm cõtinuationẽ sc̃itatis eadẽ q̃ntitate seruata: z hmõ xp̃s põt eẽ sc̃ificat⁹: sicut ipse ibidẽ dicit: Ego p eis sanctifico meipm. eo q⁹ cõtinuatio rõne successionis quẽdã modũ sc̃ificatiõis hz. sz h̃ mod⁹ loquẽdi nõ videt ꝺsuet⁹: vñ sic de sc̃ificatiõe nõ loq̃mur. Ex nõ sc̃o etiã dicit aliq̃s sanct⁹ fieri dupl'r. vl ex nõ sc̃o ꝺrarie aut p̃uatiue: sicut p gra⁹ pctor sanctificari dicit: z hmõ xp̃s nõ põt dici eẽ sc̃ificat⁹: qz nõ põt accipi cũ ꝺsistentia subiecti defect⁹ sc̃itatis in eo fuisse. fil' enĩ fuit hõ z sanct⁹ hõ. vel ex nõ sc̃o negatiue: z hmõ adhuc distinguẽdũ est: qz vl dicit ex nõ sc̃o sanct⁹ fact⁹ rõne create sc̃itatis q̃ hoies est: z sic dicit xp̃s sanct⁹ fact⁹ sicut z hõ fact⁹. aut rõne sc̃itatis increate: z sic dicit fact⁹ sanct⁹ p modũ quo hõ

dicitur factus deus. que vel est falsa: vel minus proprietatis habens q̄ prima. s. deus factus est homo: vt infra di. vij patebit. ⁊ ita concedi potest in aliquo sensu xp̄m sanctificatum esse. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ sicut xp̄s non indiguit vt pro se oraret vel hostias offerret: ideo nec indiguit vt hoc modo sanctificaret̄ quo alios sanctificari venerat. s. per purgationē peccatorū. per hoc tñ nō remouet̄ quin ipse a tota trinitate sanctus sit factus homo cū prius nec homo nec sanctus homo fuerit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ primū mouens in aliquo ordine mobiliū non oportet esse īmobile simpliciter: sed īmobile fm idem genus motus: sicut celū quod est principiū alterans. mouet̄ quidē: sed nō alterat̄: nō enī est primū mouens simpliciter. sīr etiā xp̄s fm q̄ hō non est primū sanctificās simpliciter: sed deus trinitas. est aūt primū sanctificans inquantū homo p̄ modū satisfacientis pro peccato: ⁊ sic sanctificat⁹ nō est: aliquo tñ modo sanctificat⁹ est. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ nō oportet omne quod fit ex cōtrario fieri. sed solū quod fit p̄ viam generationis ⁊ alterationis: oportet tñ omne quod fit ex incontingēti fieri: vt in primo phisicorū dicit̄. quod nō otingit simul in eē. sic aūt otingēs nō est solū otrariū vl̄ priuatio: que requirūt subiectū: sed etiā negatio ꝓsistentiā subiecti nō requirit. et sic nō sancto xp̄s fact⁹ est sanct⁹: vt dictū est. ¶ Quartū cōcedimus: q̄ ratio illa non valet: Obnoxia fuit pctō in materia. ¶ Sz cōtra. Quod nō est nō potest eē pctō obnoxiū. sed caro xp̄i nō fuit nisi in ipso: ergo falsum est quod hic dicitur. ¶ Dicendū q̄ quāuis caro xp̄i actu non fuerit nisi in ipso: tñ materialiter fuit in beata virgine ⁊ in alijs: sed differenter: quia in beata virgine p̄existebat materia illa essentialiter: sed in alijs prioribus originaliter tñ: vt dictū est. ⁊ fm illum modū quo in vnoquoq̄ fuit sic peccato obnoxia erat. Ita ⁊ leuiticus ordo. Videt̄ q̄ ratio Apostoli non valeat. potest enī cōtingere q̄ pater pape alicui simplici sacerdoti decimas soluerit: nec propter hoc papa sacerdote illo minor esset. ⁊ sic non videt̄ sequi si abraam melchisedech decimas soluerit q̄ ꝓpter hoc leuitic⁹ ordo melchisedech minor fuerit. ¶ Sed dicendū fm quosdā q̄ Apostol⁹ ꝓcedit ex suppositione hui⁹ q̄ abraam tota posteritate sua maior fuerit. vñ si melchisedech maior fuerit q̄ abraam p̄ consequens maior fuit q̄ leui vel aaron. sed q̄ hec suppositio vel dubia est vel falsa saltē propter beatā virginē Ideo melius dicendū q̄ Apl̄s nō intēdit ꝓbare q̄ melchisedech p̄sonaliter maior fuerit q̄ aaron: sed q̄ sacerdotiū xp̄i figuratū per sacerdotiū melchisedech maius est q̄ sacerdotium aaron. vñ virtus rationis Apl̄i fundatur sup figurā. figuratit enī abraam decimas melchisedech dans q̄ ipse cum tota sua posteritate minor eēt sacerdotio xp̄i p̄ melchisedech figurati. Scōm rationem seminalem erat. Semen vt dicit phūs. v. phisicorū est in genere cause efficiētis. vñ illi dicunt̄ in abraam fm rationē seminalem fuisse qui cōcepti sunt p̄ virtutē actiuā ex abraam originaliter descēdentē: quod de xp̄o dici nō pōt: vt ex dictis p̄z. Nō enī videt̄ concupiscētia Istud pōt intelligi duplicit̄. vel ita q̄ ocupiscētia ⁊ gr̄a sint noiatiui casus. sic enī ocupiscētia dicit̄ mater eorū q̄ p cōcupiscētiā nascunt̄. ⁊ gr̄a mr̄ xp̄i q̄ p gr̄az nat⁹ est. vel pōt itelligi q̄ sint ablatiui casus vt intelligat̄ q̄ mat̄ xp̄i nō genuit eū p̄ concupiscentiam: sed p̄ gratiam. ⁊ sic locutio propria ⁊ sana est. Quia dicūt phisici tot: Hoc potest aliter exponi q̄ magister infra exponit vt intelligatur completio corporis humani non solum quantū ad figurā: sed etiam quantū ad debitam quantitatem vt per hos quadraginta sex dies totum tempus vsq̄ ad partū intelligatur. quadraginta enim ⁊ sex si per senarium qui numerus est perfectus multiplicentur resultāt. cclxxvj. dies: ⁊ tot dies computant̄ ab octauo kalendas aprilis quādo christus conceptus est vsq̄ ad octauas kalendas ianuarij quando christ⁹ natus est. ⁊ hoc accipitur ab Augustino.

DISTINCTIO .IIII.

¶ Quare in scriptura sacra sepi⁹ tribuat̄ incarnatio que est opus trinitatis spiritui sancto: ⁊ de ipso etiam conceptus ⁊ natus xp̄s dicatur.

Quoniam vo incarnatio verbi sicut in superioribus tractatū est operatio v̄e sit p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssancti: inuestigatiōe nobis dignū videt̄: q̄re in scriptura spūi scō hoc opus sepi⁹ attribuat̄: ⁊ de ipso xp̄s ꝓcept⁹ memoret̄ ⁊ natus. Nō enī ideo operatio incarnationis spūi scō sepi⁹ attribuit̄ q̄ ipse solus eam fine p̄re ac filio fecerit: sed q̄ spūssanct⁹ est charitas ⁊ donū p̄ris ⁊ filij: ⁊ ineffabili dei charitate verbū dei caro factum est: ⁊ ineſtimabili dei dono filius dei vniuit sibi forma serui. Nō igit̄ frequēs denoiatio spūssancti ab illo opere patrē vel filiū secludit: sed poti⁹ vno nominato tres intelligunt̄: sicut sepe fit in alijs operibus. vñ Aug. sup hoc mouēs questionē in hūc modū eandē determinat in Enche. ita inquiēs.

¶ Propositio questionis.

Quoniam illam creaturā quā virgo concepit et peperit: quāuis ad solaz̄ personā filij ptinēte tota trinitas fecerit: neq̄z enī separabilia sunt opera trinitatis: cur in ea faciēda spiritussanctus solus nominat⁹ est. an etiam qñ vnus triū in aliquo opere nominat̄ vniuersa opari trinitas intelligit̄. Ita vere est: ⁊ exemplis doceri potest. Audistis propositam questionem eiusdēq̄z solutionez vel expositionem.

¶ Quo sensu christus dicatur conceptus ⁊ natus de spiritu sancto.

Sed in hoc diutius immorandū. Illud enī mouet: quomodo christus est dict⁹ natus de spiritu sancto: cum filius nullo modo sit spiritussancti: Nunquid dicturi sumus patrez hominis christi esse spiritum sanctum vt deus pater verbum genuerit: spiritussanctus hominē: ex q̄ vtraq̄z substantia xp̄s vnus esset: ⁊ dei patris filius fm verbū: ⁊ spūssancti filius fm hominē: eo q̄ eū spiritussanctus tanq̄z pater eius de matre virgine genuisset. Quis hoc dicere audebit cū hoc ita sit absurdum vt nulle fidelium aures id valeant sustinere. Proinde cum confiteamur xp̄m natum de spiritu sancto ex maria virgine: quomodo nō sit filius spiritussancti: ⁊ sit filius virginis: cum ⁊ de illo ⁊ de illa sit natus: explicare difficile est. Proculdubio nō sic de illo vt de patre: sic autē de illa vt de matre natus est. non est autē concedendū quicquid de aliq̄ re nascitur continuo eiusdem rei filium nuncupādum. vt enī omittam aliter de homine nasci filiuz: aliter capillum: aliter pediculum vel lubricū: quorum nihil est vilius. vt ergo hoc omittam: quoniā tante rei deformiter comparant̄ certe qui nascuntur ex aqua ⁊ spiritu sancto: non aque filios eos recte dixerit quispiam: sed dicuntur filij dei patris ⁊

matris ecclesie. Sic ergo de spū scō natus est xp̄s: nec tñ filius est spūssancti. Sicut ecōuerso nō oēs qui dicunt alicui⁹ filij consequēs est ut de illo etiā nati esse dicant: ut illi qui adoptant. Dicunt etiaz filij gehēne: non ex illa nati: sed etiā in illam p̄repa rati. Cū itaqz de aliquo nascit aliquid: ꝛ non ita ut sit filius: nec rursus ois qui dicit fili⁹ de illo sit na tus cui⁹ dicit filius: p̄rofecto modus iste quo nat⁹ est xp̄s de maria virgine sicut fili⁹: ꝛ de spū sancto non sicut filius: insinuat nobis gratiaz dei qua hō nullis p̄recedentib⁹ meritis in ipso exordio natu re sue quo esse cepit verbo dei copularet in tantaz persone vnitatē: ꝛ idem eēt filius dei qui fili⁹ hois: ꝛ filius hois qui filius dei. ꝛ sicut in nature huma ne susceptōe fieret quodāmodo ipsa gratia illi hoi naturaliter qua nullū possit admittere peccatū. q̄ gratia ideo per spiritū sanctū est significata qz ipse p̄roprie sic est deus ut sit ꝛ dei donū. Per hoc ergo q̄ de spū sancto esse natiuitas xp̄i dicit: quid aliud q̄z ipsa gratia demōstrat qua hō mirabili ꝛ ineffa bili modo verbo dei est adiunct⁹ atqz concreat⁹: ꝛ diuina gratia corporaliter repletus.

¶ Alia ratio quare dicat natus de spiritu sancto.

POtest etiaz dici xp̄s fm hominē ideo nat⁹ de spū sancto quia euz fecit. Inquantū enī hō est et ipse factus est ut ait Apl's. Conce ptus ergo ꝛ natus de spiritu sancto dicit: nō q̄ spi rituss anct⁹ fuerit virgini p̄ro semine. nō enī de sub stantia spūssancti semen partus accepit: sed qz per gratiā dei ꝛ opationē spūssancti de carne virginis est assumptū quod verbo ē vnitū. ꝛ in euāgelio fm hanc intelligentiaz legit de maria q̄ inuenta est in vtero habens de spiritu sancto. Cuius dicti ratio nem Ambrosius insinuans in. ij. li. de spiritu san cto ait Quod ex aliquo est aut ex substantia: aut ex potestate eius est. Ex substantia sicut fili⁹ qui a pa tre: ꝛ spirituss anct⁹ qui a patre filioqz p̄rocedit. ex potestate autem sicut ex deo omnia. Quomodo er go in vtero habuit maria ex spū sancto sic quasi ex substantia. ergo spirituss anct⁹ in carnem ꝛ ossa cō uersus est: Non vtiqz. Si vo quasi ex operatione ꝛ potestate eius virgo concepit: quis neget spiritū sanctum dominice incarnationis auctorem.

¶ Quare apostolus dicat xp̄m factū cū nos fatea mur eum natum.

SEd queri potest cū nos saluatorē natū p̄ro fiteamur: cur Apostol⁹ factū eū dicat ex se mine dauid: ꝛ alio loco factum ex muliere cum aliud sit fieri: aliud nasci. Aliquid ergo signi ficauit hoc dicto. quia enī nō humano semine con cepta est caro dñi in vtero virginis ꝛ corp⁹ effecta: sed effectu ꝛ virtute spirituss anctī: ideo apl's dicit factum: non natum. Aliud est enī semine admixto ꝛ sanguinis coagulo generare. aliud est nō permi xtione: sed virtute p̄rocreare. possunt homines ge nerare filios: sed non facere. ecce quare dixit apo stolus factū ꝛ nō natū: ne eius. s. natiuitas que fuit sine viri semine nostre similis putaretur: que con ficitur ex seminū cōmixtione. Ideo autem cum fa ctum diceret apostolus addidit ex semine dauid: qz etsi nō interc̄sit semen hois in conceptione vir ginis: tamē quia ex ea carne christus formatus est que constat ex semine: recte dicitur quia factus est.

¶ Postq̄z determinauit de incarnatiōe ex parte assumpti ostendens quid assumptum est: ꝛ cuius conditionis fuerit anteq̄z assumeretur. In ista parte determinat de effectuo ipsius assumpti. Et diuidit in duas partes. In p̄rima osten dit quare efficientia nature assumpte spiritui sancto appro priatur. In secunda mouet quandam dubitationem ex di ctis consequentē ibi Sed non est in hoc diutius. Circa p̄ri mū tria facit. P̄rimo mouet questionem. Secundo deter minat eam ibi Non enim operatio incarnationis. Tertio confirmat per auctoritatem ibi Cum illam creaturam ꝛc. Sed non est in hoc diutius. Dic determinat quandam du bitationem ex p̄redictis ortam. Si enim christus inquan tum homo de spiritu sancto natus est: videt q̄ spirituss an cti filius sit inquantū homo. Circa hoc ergo duo facit. P̄ri mo mouet dubitationem. Secundo determinat eam: ibi P̄roinde cum fateamur. Circa q̄ duo facit. P̄rimo osten dit q̄ christus non dicitur natus de spiritu sancto sicut de patre. Secundo exponit qua ratione de spiritu sancto na tus dicatur; ibi P̄rofecto modus iste. Et circa hoc duo fa cit. P̄rimo ostendit q̄ hoc dicitur ad signandum rationez illius natiuitatis: quia per gratiā est vt ly de denotet quasi rationem operis. Secundo ostendit aliam rationem qua hoc dici possit. s. quia spirituss anctus fecit christum inquā tum est homo vt ly de denotet habitudinem cause efficien tis ibi P̄otest etiam dici christus. Circa quod iterum duo facit. P̄rimo p̄rosequitur rationem secundo assignatā. Se cundo mouet quandam questionez circa verbum Apostoli inductuz ibi Sed queri potest cur nos. ¶ Dic est triplex questio. P̄rima de conceptione christi in comparatiōe ad efficientiam spirituss anctī. Secūda de ipsa in comparatio ne ad matrem concipientem. Tertia de ipsa per compara tionem ad gratiam per quam conceptio facta dicitur.

¶ Questio P̄rima.

CIrca p̄rimum queruntur duo. P̄rimo vtrum effi cientia conceptionis christi spiritui sancto appro priari debeat. Secundo vtrum ratione huius effi cientie christi fm q̄ homo spirituss anct⁹ possit dici pater.

AD p̄rimuz sic p̄roceditur. videtur q̄ nulli persone efficientia illa appropriari debeat. operatio enim dei est sua essentia: sed essentia est cōmunis tribus personis: ꝛ nulli eorū appropriabilis: ergo nec operatio di uina qua cōceptio hominis xp̄i perfecta est: alicui persone debet appropriari. ¶ P̄s Damas. dicit p̄mo ca. tertij libri q̄ in incarnatione manifestabantur simul bonitas: potētia: iu stitia: ꝛ sapientia dei. sed sicut bonitas appropriat spiritui sancto: ita potentia patri: ꝛ sapiētia filio. ergo efficiētia car nis assumpte non magis vni persone q̄z alteri appropriari debet. ¶ Sed contra. Omnis operatio diuina procedit ab eo fm rationem alicuius attributi: sicut ꝛ operatio creatu re procedit ab ea fm suam formam. sed quodlibet diuino rū attributoꝝ est alicui p̄sone appropriabile: ergo ꝛ quodli bet diuinū opus alicui p̄sone appropriari debet sicut cause efficiēti: ꝛ ita opus incarnationis. ¶ Alteri⁹ videt q̄ de beat appropriari patri: ipsi enī attribuit potentia. potentia aūt actiua q̄ in solo deo est est principiū efficiēdi: ergo ois efficiētia patri p̄cipue appropriari debet. ¶ P̄s sicut supra magister dicit: filij missio est ei⁹ incarnatio. sed actiua mis sio filij p̄roprie attribuit patri: ergo ꝛ efficiētia incarnatio nis ꝛ p̄ri attribui. ¶ Sz ōtra fm Origē. sicut generatio fi lij eterna est a p̄re sine matre: ita generatio ei⁹ tpal' est a ma tre sine patre. hoc aūt nō ōtingeret si efficiētia incarnatiōis patri attribuat': ergo non est sibi conueniēter attribuenda.

¶ Ulterius videt q̄ sit attribuēda filio: sic enī ex verbis Damasce. iij. dis. habitū est dīna sapiētia sicut dīnū semen ex purissimis sanguinib⁹ v̄ginis sibi carnē copulauit: ꝫ semen: vt dicit p̄hus. ij. p̄hicoꝝ est p̄ncipiū actiuū: ergo efficiētia incarnatiōis filio appropriari debet. ¶ P̄ Bern. in v. de cōsi. dicit q̄ dei sapiētia est illa mulier euāgelica que fermēto fidei glorioſe v̄ginis tria sata cōmiscuit. s. nouū antiquū ⁊ eternū: nouū in creatione aīe de nihilo: antiquū in assumptiōe corpis de nā ade: eternū in vnione deitatis: sed sapiētia attribuit filio: ergo efficiētia incarnatiōis filio attribuēda est. ¶ Sz cōtra. inconueniēs videt q̄ aliqua res seipsam faciat: vel seipsaz generet: vt dicit Aug⁹. sed appropriationes fm rōnē cōueniētie fuīt: cū ergo ipse fili⁹ factꝰ sit hō: nō debet sibi efficiētia incarnationis appropriari: ꝫ alteri persone. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ non debeat etiā appropriari spiritui sancto vt dicat de spūsancto conceptꝰ: spirit⁹ enī sanct⁹ charitas est ⁊ donū dei: vt ūm p̄mo li. habitū est: ꝫ nō cōueniēter dicit xp̄s cōceptꝰ de charitate vel dono dei ergo nec de spūsancto cōceptꝰ dici debet. ¶ P̄ vt ex verbis Aug. habitū ē. xxxvj. dis. p̄mi li. hec p̄positio de denotat cōsubstātialitatē. vnde nō dicimus aliq̄d de aliquo fieri nisi de eꝰ subst̄ātia sit: dicim⁹ enī esse filiū de patre nō aūt celuz ⁊ terrā de deo: ꝫ xp̄s fm hoiem nō est cōsubstātialis spiritui sancto: ergo nō debet dici de spūsancto natꝰ. ¶ Sz contra est qō dicit Math. j. qō enī in ea natū est de spūsancto est. ¶ R⁹ ad p̄mā questionē dicēdū q̄ sicut dicit Dio. ij. ca. de di. no. Omne nomē dei operationē in creaturā designans: cōuenit toti trinitati: ⁊ ideo in q̄libet operatiōe diuina appropriata triū p̄sonarū ostēdit. s. sapiētia potentia ⁊ bonitas que etiā in operatiōe incarnatiōis ostēsa sunt vt Damas. dicit: bonitas q̄dē inquātum ꝑpij blasmatis non desperit salutē: potētia vero inquātū maxime distātia contulit: sapiētia vero inquātū cōuenientē modū inuenit eius qō impossibile videbat: iustitia etiā in eo per modū satisfactionis salutē būani generis repauit: vna queq; tri operatio dīna huic p̄sone magis q̄z illi est appropriabilis fm q̄ in ea magis manifestat attributū qō illi p̄sone appropriat. Bonitas aūt dīna fm hoc in operatiōe dei manifestatur q̄ sine sui indigentia ea que sunt sua creature cōmunicat ⁊ quanto ea que cōmunicant minus sunt creature debita et quasi magis deo propria: tanto magis bonitas dei ostenditur: sicut sunt ea que gratis nature supaddūt: ⁊ ꝑpter hoc gratie spūisancto attribuūt cui bonitas appropriat: cuz ergo hoc p̄cipue supza cōditionē hūane nature fit vt in vnitatē dīne p̄sone assumat hoc opꝰ p̄cipue spūisancto appropriandū est. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ attributa appropriata p̄sonis p̄supponūt rōnē essentie: ꝫ operatiōes dīne p̄supponūt attributa fm intellectū: ⁊ ideo ꝑpter appropriationem attributoꝝ: essentia nō appropriat alicui p̄sone: sed opatio qz iudicium posteriozis dependet a priori ⁊ non econuerso. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ q̄uis illa quattuoz in incarnatiōe ostēdāt: tri⁹ p̄cipue manifestat ibi bonitas diuina: vt ex dictis patz. ¶ Tertiū cōcedim⁹. ¶ Ad secūdā questionē dicendū videt q̄ pateri appropriāde sunt ille opatōnes dīne in quib⁹ p̄cipue manifestat potētia: ꝑpter qō opꝰ creationis appropriat patri attēdit enī potētia patris operātis in ꝓductiōe effectꝰ: bonitas aūt in liberali collatiōe in opere ergo creatiōis res in esse ꝓducte sunt: nō aūt tūc aliq̄d eis collatū ē supza id qō nature rō exigit: sic ē in ope recreationis in quo res nō oīno ex nō esse ꝓducūt: ꝫ aliq̄d supza earū cōditionē eis cōferēt: ⁊ ideo ca q̄ ad recreationē ptinent spūisancto appropriant ⁊ nō patri. ¶ Ad p̄mū ḡ circa hoc obiectū dicēdū ē q̄ q̄uis potētia p̄ncipiū actiuū p se noiet tri⁹ in agētib⁹ p volūtatē: volūtas ē imperās qō potētia exequit: volūtatis aūt obiectū ē bonū: ⁊ ideo p̄ncipale in operatiōe agētis p volūtatē est bonitas ⁊ q̄si cōtrariū exequēs est potētia: ⁊ p̄cipue q̄ tota rō effectꝰ ē bonitas agentis: et ideo huiusmodi opera spūisancto appropriant. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ in incarnatiōe duo sunt. s. p̄sona assumēs ⁊ nā assumpta: missio igit̄ noīat incarnationē ex pte persone assumētis p̄cipue: ⁊ qz ad p̄sonā filij assumētē sol⁹ pater auctoritatē habet: ideo missio actiua patri attribuit: cōceptio aūt vel natiuitas talis noīat incarnationē ex pte nature assumpte cui gratuito collatuz ē vt in vnitatē talis p̄sone assumeret: ⁊ ideo efficiētia cōceptionis nō patri: ꝫ spūisancto appropriat. ¶ Ad tertiā q̄stionē dicēdū q̄ sic dic⁹ p̄hs p̄mo Metha. Sapiētis ē ordinare. vñ ille opatiōes dīne q̄ ad ordinationē dei ptinēt sic̄ gubernatio ⁊ huiusmodi: filio attribuūt cui sapiētia appropriat. In ope aūt incarnationis attēdit q̄dā gratuita collatio q̄ būane nature datū ē in vnitate dīne p̄sone assumi ⁊ oī gratia repleri sicut p̄mus ⁊ executio illi⁹ doni sic̄ scōm que ad ordinationē dei pertinet: ⁊ ideo spūisancto conuenit eē factiuū incarnatiōis: ꝫ exequi ministeriū incarnatiōis conuenit filio. ¶ Ad p̄mū ergo circa hoc obiectū dicēdū q̄ in nāli cōceptiōe hois semē habet rōnē actiui: ⁊ iterū rōnē termini inquātū virt⁹ que ē in semine attrahit sibi id vñ nutriat ⁊ in quātitatē perfectaz ꝑficiat: q̄stū ergo ad p̄mū opatio seminis appropriat spiritui sancto: ꝫ q̄stū ad scōm appropriat filio: qz ceptio ad ꝓpostasim filij terminata ē. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ cōmixtio illa: illoꝝ triū ordinationē signat vnionis ipsoꝝ: nō enī ibi ꝑprie cōmixtio ē: hec aūt ordinatio p̄supponit dīnā acceptationē qua hoc donū creature dare voluit vt per vnionē p̄sone eterne coordinaret: ⁊ ideo q̄uis cōmixtio sapientie possit attribui: tri ipsa incarnatio p̄ncipaliter spūisancto appropriāda est. ¶ Tertiū cōcedim⁹. ¶ Ad quartā q̄stionē dicendū q̄ rōne iā dicta efficiētia incarnatiōis spūisancto appropriat: ⁊ ideo pōt dici xp̄s cōceptꝰ de spūsancto. s. siue hec p̄positio de dicat causē efficientis habitudinē siue etiā designet rōnē faciēdi: ipsa. n. rō faciēdi incarnationē ē bonitas spūisancto appropriata. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ q̄uis spūisanct⁹ sit charitas ⁊ donum tri noīe charitatis ⁊ doni nō signat vt p̄sona subsistēs cui⁹ est agere: ⁊ ideo nō pōt dici xp̄s cōceptꝰ de charitate vel dono si ly de dicat habitudinē cause efficiētis q̄uis forte posset concedi fm q̄ ly de signat rationē faciendi. ¶ Ad secundū dicendū q̄ de largo mō accipit ꝑ ex. ¶ Tertiū cōcedim⁹.

¶ Ad secūdum sic procedit. videt q̄ xp̄s fm q̄ homo possit dici filius spūisancti: humanā enī naturā quā assumpsit xp̄us tota per indifferentiā trinitas operata est: sed homo xp̄us iesus cōuenienter possit dici filius dei patris: ergo etiā potest dici filius spiritussancti vel totius trinitatis. ¶ P̄ fm philosophū in. xv. de animalibus in generatione humana: materiam ministrat mater: actio vero ex semine patris est: sed omnē actionem quā facit semen hominis patris in generatione humana: facit in conceptione christi spiritussanct⁹ ⁊ multo efficacius: si ergo rōne illarū actionū dicit̄ vn⁹ homo pater alterius: videt q̄ spūssanctus dicit̄ pater xp̄i fm humanā naturam. ¶ P̄ ex hoc homo dicit̄ pater hois: quia genuit eū ex matre simile in sua natura: sed potest dici vt videtur q̄ spūssanctus genuit christū ex maria virgine sicut etiā dicit̄ in glo. Mathei. iij. q̄ de⁹ ex sara genuerit filiū: cū ergo xp̄s ⁊ spūssanctus sint eiusdē nature: videt q̄ spūssanct⁹ possit dici pater xp̄i. ¶ Sz contra ē auctoritas Augu. in lra. ¶ P̄ sicut supza p̄ma dis. dixit magister. ideo filiꝰ ⁊ nō p̄r aut spūssanctꝰ assumpsit carnē: ne nomē filij trāsiret ad aliā p̄sonā: ꝫ nō est min⁹ inconueniēs q̄ nomē p̄ris trāseat ad aliā p̄sonā q̄z nomē filij: q̄ nomē p̄ris nō debet trāsire ad p̄sonaz spūssancti vt dicat pater xp̄i. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ possit xp̄us dici filius trinitatis: xp̄s enī fm q̄ hō creatura ē: ꝫ nos dicimur filij trinitatis p creationē. Deut. xxxij. nūq̄d nō ipse ē pater tuus ⁊c. ergo ⁊ xp̄us pōt dici filius trinitatis fm q̄ homo. ¶ P̄ Heb. ij. vt sit ipse primogenit⁹ in multis fratrib⁹. glo. fm humanā naturā fm quā fratres habet: fm aūt diuinā nō habet: ꝫ fratres dicūt q̄ ex eodē patre nascūt: cum ergo

pater eoꝝ q̄ dicūt fratres xp̄i sit tota trinitas: videt ꝙ etiaꝫ xp̄i hoīs ſm humanā naturā. ¶ Ꝑ cuiuslibet grām habētis dicit pater tota trinitas. Joh. j. dedit eis ptātē fi. dei fi. ſz xp̄s plenissime habuit gratiā: ergo pōt dici fili⁹ toti⁹ trinitatis inquātū est hō. ¶ Sz cōtra. sicut infra ꝑbat dis. x. xp̄s nō est fili⁹ nisi naturalis: ſz nālis fili⁹ nō est trinitatis: ſz patris tantū: ergo xp̄us nō pōt dici filius trinitatis. ¶ Ꝑ ſm Damasce. filiatio nō determinat naturā ſz personā. Sz in xp̄o q̄ꝫ sint due nature nō est ibi nisi vna persona eterna: cū igit ſm personā eternā nō possit dici fili⁹ trinitatis: nullo mō pōt dici fili⁹ trinitatis. ¶ Rº dicendū ad p̄imā questionē ꝙ ſm Augu. in lra. xp̄s nō est fili⁹: neq; spūſſancti neq; trinitatis: ſz tātū dei patris: ſz hoc diuersa rōne a diuersis negat. q̄dā negāt hoc nō tāq̄ simpliciter falſuz: ſz tāq̄ inconueniēter dictū: vtpote p̄stans occasionē errādi: ⁊ circa eternā generationē filij in qua seq̄ret q̄dā confusio relationū: ſi fili⁹ diceret ſuiipsi⁹ filius ⁊ ſpūſſancti. Et circa generationē ei⁹ tēpoꝛalē ne videat ſpūſſanct⁹ de ſua ſubstantia xp̄m genuiſſe ſm hoīez ſi pater ei⁹ diceret. Et ſicut non pōt dici fili⁹ trinitatis ſimpliciter: ita nec per creationem vt euitet erroꝛ arrij q̄ dicit xp̄m purā creaturā. Neq; per gratiā vt euitet erroꝛ Neſtorij. q̄ dixit duas personas in xp̄o: ⁊ vnionē dūitatis ad hoīez xp̄m esse tm̄ per gratiā: non in persona. Cōcedūt tm̄ aliqui ꝙ pōt dici Iſte hō fili⁹ trinitatis per creationē: ſi ly iſte hō dicit ſuppositū ſiue indiuiduū hoīs: nō personā filij dei: nullo tm̄ modo fili⁹ dei pōt dici filius trinitatis ꝓpter repugnantiā relationū. Cōcedūt etiaꝫ ꝙ quātū ad gratiā habitualē per quā tota trinitas habitat in aīa xp̄i: pōt dici iſte hō fili⁹ dei etiam ſm ꝙ homo nō tm̄ trinitatis: q̄ ſm hoc nō habet iſte cōparationē ad relationē quib⁹ diſtinguit trinitas: ſz quātū ad grām vnionis dicit tm̄ fili⁹ patris nālis. ¶ Sz hec opinio nō est cōueniens dictis Aug. q̄ ſimpliciter negat dici xp̄m eē filiū trinitatis aut ſpūſſancti. Nō enī hoc pōt esse ad vitādū cōfusionē relationū: cū enī opposite vt ꝙ est minoꝛ ⁊ eq̄lis patri: ⁊ etiaꝫ maioꝛ ⁊ minoꝛ seipſo cōfusio sit ex inoꝛdinata permixtiōe aliquoꝝ nulla seq̄ret cōfusio: ſi ſm diuersas naturas: opposītas relatiōes filio attribuerem⁹ vl ſpūſancto rōne diuersoꝝ: cū etiā de filio rōne diuersarū nārū ſine aliq̄ inconueniētia cōtraria p̄dicent: vt ꝙ est passibilis ⁊ impassibilis. Et etiā relatiōes. Neq; etiā negāt hoc ad euitādū erroꝛē q̄ posset sequi: non enī magis patrocinat erroꝛ Arrij ſi dicat ꝙ est fili⁹ trinitatis per creationē q̄ꝫ ꝙ dicat ſm ꝙ hō creatura q̄ tm̄ cōcedit. Et est ſile de alijs erroꝛib⁹. ¶ Ꝑ hoc ꝙ cōcedit iſte hō fili⁹ trinitatis per creationē ſm ꝙ dicit ſuppositū vel indiuiduū hoīs nō ꝑſonā filij dei nō cōuenit ſecūde opinioni q̄ infra ponit dis. vi. ſm ꝙ ille hō nō potest ſupponere nisi ſuppositū eternū. Siliter etiā ꝙ xp̄us p gratiā habitualē nō cōpet ad relatiōes diſtinguentes ꝑſonas nō videt esse rō ꝙ nō possit dici fili⁹ trinitatis: q̄ nos dicimur p gratiā filij trinitatis: ⁊ tm̄ grā que in nobis est: est effect⁹ essentie dine nō habēs respectū ad diſtinctionē ꝑſonarū. Et ideo dicēdū aliter cū alijs. ſ. ꝙ Aug⁹. hoc negat tāq̄ ſimpliciter falſuz ⁊ impossibile. Filiatio enī est relatio consequēs gnātionē. generatio aūt ē via ad esse: esse aūt est q̄d ſuppositi a forma ſiue a nā. vñ cuz filiatio ſm Damasce. sit determinatiua ſuppositi vl ypostasis: nō pōt aliq̄s dici fili⁹ alicui⁹ nisi a quo accipit eē: esse aūt xp̄i ē vnū ad min⁹ q̄ꝫ tuz ad secūdā opinionē: vt infra dicet: hoc aūt eē nō habet xp̄s ab aliq̄ ꝑſona dina nisi a patre: vñ nō pōt dici fili⁹ nisi p̄r is. Siliter etiā nō pōt dici ꝙ ſit fili⁹ trinitatis per creationē vl grām: q̄ q̄ñ in aliquo inuenit pfecta rō alicui⁹ noīs: nullo mō recipit illud nomē de eo cū determinatiōe diminuēte vt pz ex vbis Augu. in lra ſicut plāta dr viuēs impfectū ꝓpter aīam vegetabilē: q̄ nō hz esse cū aīa ſenſibili: aīal autē q̄ꝫ habeat eādē aīam nō dicit viuēs impfectū: q̄ hz eā cū aīa ſenſibili: xp̄s aūt habet verā rōnē filiationis ad deuz vñ nō est dicēdus fili⁹ p̄er creationē neq; per grām: q̄ per hoc ſignificat filiatio impfecta ad deū q̄ est ſm q̄d ⁊ nō ſim pliciter: ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū ꝙ nō est dicendū xp̄m ſm hoīez esse filiū patris per creationē neq; rōne formationis coꝛpis xp̄i niſi quaten⁹ illa formatio terminat ad vnionez ꝑſonalē per quā iſte hō est nālis fili⁹ dei patris. ¶ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ ſpūſſanct⁹ facit illas actiōes nō mediāte ſemine ex ſe deciſo q̄ꝫ ad patrē ptinet: ſz q̄ſi artifex: operādo in materiā exteriorē. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ ſpūſſanct⁹ non genuit xp̄m de btā virgine: q̄ ſm Damaſ. generare ē ex ſua ſubstātia aliū ꝓducere: ⁊ glo. illa ſic exponēda ē: genuit id est fecit vt naſceret. Nec iterū ſpūſſanct⁹ est ſimilis xp̄o in nā illa quā in vtero vġinis formauit: vñ nō pōt ſpūſſanct⁹ dici pater xp̄i ſm būanitatē. Quartū ⁊ quintū cōcedimus. ¶ Ad ſecūdā q̄ſtionē patz rñſio ex dictis. ¶ Ad p̄mū dicēdū ꝙ creatura reſpicit cōiter nām ⁊ ſuppositū: filiatio autē reſpicit tātū ſuppositū. vñ humana nā in xp̄o dicit creata: non autē filia: ⁊ ideo inquātū hō nō pōt dici fili⁹ per creationē: pōt aūt dici creatura. ¶ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ xp̄s dicitur p̄nogenit⁹ in multis fratrib⁹ ſm humanā naturā: nō quaſi vniuoce fili⁹ cū alijs: ſz per analogiā: q̄ ipſe fili⁹ naturalis ꝓpter vnionē in ꝑſona: alij aūt filij adoptiui per aſſimilationē ad deū q̄ est per grām: ſicut etiā dr p̄nogenit⁹ creature inquātū ſm Baſill. accipere cōe habz cū creatura vñ nō oporteꝫ ꝙ ad eūdē patrē oīno referant. ¶ Ad tertiuz dicendū ꝙ alij dicūt filij adoptiui xp̄s aūt dicit per grām vnionis fili⁹ nālis: per grām aūt habitualē nō pōt dici fili⁹ adoptiu⁹: vt dicet infra dis. x. neq; etiā nālis. vñ nullo mō potest dici filius per gratiam. ¶ Alia concedimus.

Questio secunda.

Deinde q̄rit de cōceptione xp̄i in cōparatiōe ad matrē cōcipiētē. Et circa hoc q̄rūt duo. Primo vtruz beata virgo possit dici mater hominis ieſu christi Secundo vtrum debeat dici mater dei.

Ad p̄imū sic p̄ocedit. videt ꝙ beata vġo non possit dici mater illi⁹ hoīs. In cōceptione enī xp̄i btā vġo miniſtrauit tm̄ materiā: q̄ totaꝫ actionē fecit ſpūſſanct⁹: ſz ꝓpter materiā nō pōt aliquid dici mater: ſic arboꝛ nō est mater ſcamni. Ergo btā vġo nō pōt dici mater illi⁹ hoīs. ¶ Ꝑ Matris ē deſcindere ſemē ad cōceptū: ſed materia conceptionis xp̄i ſeperata ē a reliqua carne vġinis opatiōe ſpūſſancti: ergo nō pōt dici mater. ¶ Ꝑ Sicut caro xp̄i opatione ſpūſſancti formata est de materia ſumpta a beata virgine: ita eua formata est operatione dina de materia ſumpta ab adam: ſed adā nō potest dici pater eue nec mater: ergo nec beata virgo pōt dici mater xp̄i. ¶ Ꝑ Multo plus cōtulit ad cōceptionē xp̄i ſpūſſanct⁹: q̄ꝫ beata vġo: q̄ agēs est p̄stātioꝛ in actiōe q̄ꝫ materia: ergo ſi ſpūſſanct⁹ nō pōt dici pater xp̄i: nec btā virgo potest dici mater eius. ¶ Ꝑ Filiatio vt dictū est reſpicit ypoſtaſim: ſed ypoſtaſis in xp̄o est vna tm̄ que ē eterna ſm quā xp̄s nō est a btā virgine. ergo nullo mō pōt dici fili⁹ btē vġinis. ¶ Ꝑ In xp̄o est tm̄ vnū esse ex parte ypoſtaſis quā cōſequit filiatio: ſed illud esse nō habuit xp̄s a matre: ergo nō pōt dici fili⁹ eius ¶ Cōtra ē auctoꝛitas euāgelij Math. j. Cū esſet deſpōſata mater ieſu ⁊c. Et in plurib⁹ aliis locis. ¶ Ꝑ Sicut ſupra dictū ē dis. iij. Btā vġo in gnātiōe xp̄i cōtulit quicq̄d alia mulier cōferre doꝛ ad gnātionē filij ſui. Si ergo alie mulieres vere dicūt matres: ⁊ btā virgo vere pōt dici mater xp̄i. ¶ Rº dicendū ꝙ btā vġo vere pōt dici mater xp̄i: cū q̄cq̄d fit de necessitate gnātiōis ex pte mris inueniat in btā virgine: maxime ſm opinionē Arestote. q̄ vult ꝙ formatio et oꝛganizatio coꝛpoꝝ nō fiat p vtutē actiuā mulieris: ſz ſolū p vtutē actiuā viri ⁊ ꝙ ſemē mulieris nō est de necessitate cōceptiōis: q̄ tāq̄ ꝓtingit impgnari mulierē ſine emiſſione ſeminis per hoc ꝙ ſanguinē mēſtruuz miſtrat q̄ est materia cōceptus. Et hoc cōſonat ei q̄ dicit Damaſcen⁹ ꝙ ex puriſſimis ſanguinib⁹ vġinis formatū est coꝛp⁹ xp̄i non ſeminaliter: ſz virtute dina. ¶ Sz huic vere maternitati de-

rogat per duos errores. Quorū vn⁹ ponit xp̄m nō verā carnē: sz fantasticā assumpsisse: z beatā virginē nō mulierē: sz angelū fuisse. vnde nec vera mater eēt. alⁱ⁹ vero ponit xp̄m nō carnē nature nostre assumpsisse: sz celestē secū portasse: z sm hoc btā vgo nō vere mater ei⁹ esset: qz q̄uis in ea natus esset nō tñ de ea. hi aūt errores verā humanitatē xp̄i negant vnde a fide catholica sunt alieni. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ nō solū materiā p̄stitit btā virgo ad cōceptionem xp̄i: sz materiā cōuenientē ad p̄ducendū aliq̄d sile in specie z locū cōuenientē z nutrimētū cōueniēs cōceptioni fetus: z hoc sufficit ad rōnē matris. ¶ Ad secūdum dicendū q̄ sm p̄bm semē mulieris nō est de necessitate generatiōis: sz sanguis quē femina ministrat ad cōceptionē qui q̄dē in alijs mulierib⁹ seperat̄ per vtutē mulieris motā a viro: sz in btā vgine per virtutē spūssancti: nec hoc diminuit rōnē matris qz ista actio est p̄ambula ad cōceptionē. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ pater est p̄ncipiū actiuū in generatione: z ideo ad esse patrē non sufficit q̄ materiaz ministret sicut sufficit adesse matrē. ¶ Ad quartū dicendū q̄ licet spūssanct⁹ plus fecerit actiue in cōceptione xp̄i q̄ btā vgo nō tñ potest dici pater: qz nō inueniunt̄ in eo cōditiones que requirūt ad cōditionē patris: sicut q̄ ex sua substantia: z similē sibi in specie filiū p̄ducat z alia huiusmodi. ¶ Ad quintū dicendū q̄ filiatio respicit ypostasim cōsequēt̄ ad generationē: q̄uis ergo ypostasis filij dei sm generationē ei⁹ eternā nō sit a virgine: tñ sm generationē ei⁹ tēporalē ex ea est. ¶ Ad sextuz dicendū q̄ esse geniti est ab agēte: mater aūt nō est agens in generatione: sz pater. vñ nō oportz q̄ esse filij sit a matre sed a patre: z ideo p̄bs dicit in. xvj. de aīalib⁹ q̄ in generatione mater dat corp⁹ z pater formā a qua est esse.

Ad secundū sic procedit. videt̄ q̄ beata vgo non debeat dici mater dei: non enī est mater nisi sm q̄ ab ea accipit eē: sz nō accepit ab ea dīnitatē: sz humanitatē ergo nō debet dici mater dei: sz mater hoīs. ¶ P̄ in deo nō differt de⁹ z deitas: sz non pōt dici mater deitatis: ergo nec pōt dici mater dei. ¶ P̄ deus est cōe trib⁹ p̄sonis sz beata virgo nō est mater patris: neq; spūssancti: ergo non debet dici mater dei. ¶ P̄ sicut naturā produxit assumptā virgo generādo: ita etiā p̄duxit eā deus creādo: sz ratione nature assumpte nō dicim⁹ trinitatē creatricē dei: ergo nec debem⁹ dicere virginē matrē dei. ¶ P̄ magis debet cōcedi id q̄ est verū per se q̄ id q̄ est verū per accidēs: sed in hoc noīe xp̄s importat humana natura q̄ generādo virgo per se p̄duxit que in hoc noīe de⁹ importat: ergo magis debet dici mater xp̄i q̄ mater dei. ¶ Sz cōtra. Damas. in. iij. lib. dicit: Theotocos id est dei genitricē vere z p̄ncipaliter vginē p̄dicam⁹. ¶ P̄ sm Aug. talis fuit illa vmo que deū faceret hoīem z hoīez deū: sz virgo genuit hoīez: ergo z genuit deū Ergo est mater dei. ¶ P̄ Propter vnionē naturarū in p̄sona vna: vere dicim⁹ deū passuz q̄uis hoc fuerit sm humanā naturā: z sic pōt dici de⁹ vere ex virgine natus Ergo etiā mater dei dici pōt. ¶ R⁹ dicendū q̄ humanitas xp̄i z mīrnitas vginis adeo sibi cōnexa sunt vt q̄ circa vnuz errauerit: oporteat etiā circa aliud errare. Unde qz Nestorius circa hūanitatē errabat aliā eē asserēs in xp̄o hūanitatis z dīnitatis p̄sonā oportebat q̄ diceret vginē nō matrez dei sz hoīs: qz sm eū: de⁹ z hō nō est vn⁹ xp̄us. Quidā vero moderni errātes dicūt non posse vginē dici matrē dei z ne mater patris z spūssancti intelligat: cōcedūt tñ eā esse matrē filij dei: sz hi trepidāt timore vbi nō est timor: qz q̄uis hoc nomē de⁹ cōe sit trib⁹ p̄sonis pōt tñ reddere locutionē verā p vna persona sm q̄ dicit de⁹ generat sicut cū dr̄ hō currit: solo petro currēte. vñ simpliciter cōcedēdū est virginē esse matrē dei: sicut cōfitemur iesuz esse verū deū. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ qz vna p̄sona est que subsistit in humanitate z dīnitate: ideo nature cōicant sibi sua idiomata id ē p̄prietates: vt dicit Damas. vñ sicut dicūt iudei crucifixisse dīm glorie q̄uis nō sm q̄ est dīs glorie: ita debet dici vgo est mater dei q̄uis eū sm dīnitatē nō genuerit. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ q̄uis deitas z de⁹ nō differāt re: differūt tñ sm modū significādi: qz deitas signat dīnā naturā in abstracto: vñ nō pōt supponere p persona: de⁹ autē: qz signat naturā dīnā per modū cōcreti. id est habētē diuinitatē. potest credere locutionē verā p supposito. z ideo qz btā vgo est mater filij dei: pōt dici mater dei nō autem diuinitatis. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ q̄uis de⁹ sit cōe tribus pōt tñ reddere locutionē verā p vno eoz vt dictū est: sicut cū dicit de⁹ generat reddit locutionē verā p patre. ¶ Ad quartū dicendū q̄ xp̄m nō dicim⁹ creaturā simpliciter: vt infra patebit. dicim⁹ tñ simpliciter eū natū: z ideo natiuitas pōt trāsferri ad deū z nō creatio. Et p̄terea nasci nō est otra rationē deitatis sicut creari. ¶ Ad quintū dicendū q̄ beata vgo ē vere mater xp̄i: nō tñ dicim⁹ eā christotocon. id est xp̄i genitricem: qz hoc nomē inuentū est a Nestorio ad abolendū nomen theotocon. cū hereticis aūt nec noīa debemus habere cōia. vt dicit Iero. sup os. iij.

Quæstio tertia.

Deinde querit̄ de cōceptione in cōparatiōe ad gratiā xp̄i per quā facta ē conceptio z circa hoc q̄runt̄ duo. p̄mo vtrū illā cōceptionē vl̄ vnionē aliq̄ merita p̄cesserint. scōo vtz gratia sit illi homini naturalis.

Ad p̄mū sic p̄cedit. videt̄ q̄ antiqui patres incarnationē meruerīt Isa. xxxvj. In semita iudicioz tuoz sustinuim⁹ te: sz ad iudiciū pertinet vt aliq̄d p meritis reddat̄: ergo aduēt⁹ filij dei in carnē quē sancti patres expectabāt eis p meritis reddēdus erat. ¶ P̄ Psal. Fiat misericordia tua dñe su. nos. glo. insinuat̄ desiderīū p̄phete de incarnatiōe z meritū impletiōis. ¶ P̄ q̄ meret̄ aliq̄d meret̄ z hoc sine quo nō pōt illud haberi. alias meritū cassum esset: sz sancti patres merebāt̄ vitā eternā ad quā puenire nō poterāt nisi filio dei veniēte: ergo merebāt̄ eius incarnationē. ¶ P̄ oratio que fit ab aliquo pure z pfecte exaudit̄: p se z ad salutē ptinēs: meret̄ sui impletionez: sz sancti patres hoc modo orabāt p incarnatiōe: vt patet Isa. lxiiij. vtinā dirūperes celos z descēderes: ergo eam merebātur. ¶ P̄ nos per fidē operantē per dilectionē quā habem⁹ de vita eterna quā expectam⁹ mereamur eā: sed similiter anti qui patres habebāt fidē per dilectionē operantē de incarnatione. ergo eā merebāt̄. ¶ P̄ hoc videt̄ ad min⁹ de beata virgine de qua cantat̄ que dīm omniuz portare meruisti. ¶ P̄ Bern. dicit q̄ fermentū qō mulier abscondit sub tribus farine satis est fides beate vginis que tres substantias in vnā personam cōiunxit: sz hoc nō potuit facere nisi per modū meriti: ergo beata virgo meruit incarnationem per eā fieri. ¶ Sed cōtra. ad Tit. iij. Apparuit benignitas z hūanitas saluatoris nostri dei nō ex operib⁹ iusticie zc. sed benignitatē noīat ampli⁹ ostensam in christi incarnatione: ergo nō est sm merita. ¶ P̄ ad hoc est qō Anselm. dicit in littera. ¶ P̄ Incarnatio xp̄i est beneficiū impensum toti nature: sz meritū nulli⁹ hoīs preter meritū xp̄i extēdit se ad totā naturā: ergo scti patres nō meruerūt incarnationē. ¶ R⁹ dicendū q̄ Augusti. videt̄ intēdere in littera q̄ nulla merita illius hoīs precesserūt vt filio dei in persona vniret̄: nihilomin⁹ tñ verū ē q̄ nulla merita etiā alioz: filij dei incarnationē meruerūt p̄pe loquēdo p̄pter tres rōnes P̄rima ē q̄ meritū puri hoīs nō extēdit se ad totā naturaz sic̄ supra dictū ē dis. j. vñ cū incarnatio sit qōdā medicamētū tot⁹ nāe nō pōt sub merito alicui⁹ cadere. ¶ Scōa aūt rō est: qz illud qō ē p̄ncipiū merēdi nō pōt cadere sub merito: incarnatio aūt ē quodāmō p̄ncipiū oīuz hūanoz meritoz: qz oīa nr̄a merita a xp̄o efficaciā habēt p quē veritas z grā facta ē. Tertia rō ē: qz meritū hūanū nō se extēdit vltra cōditionē hūanā q̄ in hoc cōsistit vt q̄s mereat aliquaz dīnitatis z btitudinis p̄ticipationē: sz q̄ tota plenitudo diuinitatis habitet in hoīe hoc excedit z cōditionē z meritū hūanū. vñ nullo mō pōt cadere sub merito nisi large meritū dicam⁹ oēm p̄perationē ad aliq̄d habendū qō p̄cessit in

humano genere. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ per iudiciū reddit aliquid alicui q̄ prius sibi debet: nobis aūt nō debebatur filij incarnatio quasi ex merito: sz ex diuina ꝓmissione: z quantū ad hoc saluat ratio iudicij. ¶ Ad secundū dicendū q̄ glosa illa loquit de merito cōgrui z non de merito cōdigni quod ꝓprie dicit meritū. vel dicendū q̄ completio incarnationis cōsistit in vltimo effectu eius scilicet in vltima reparatione humani generis que aliquo modo cadebat sub merito: maxime sm q̄ reparationis terminus cōsistit in peruētione ad vitā eternā. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ aliqua sunt sine quib⁹ vita eterna haberi nō potest que sunt cōcomitantia ipsam sicut visio dei z impassibilitas: z de his verū est q̄ mereī ea qui meretur vitam eternā. quedam vero sunt que sunt ducētia ad vitam eternā sicut principia merendi: z talia non cadunt sub merito: sicut gratia z huiusmodi: z inter illa pōt computari incarnatio filij. Uel dicendū q̄ sine incarnatione poterat inuenire ad vitā eternam: q2 fuit alius modus possibilis nostre salutis: vt dicūt sancti. ¶ Ad quartū dicendū q̄ ipsi nō petebant incarnationē quā indubitanter credebāt futuram: sed petebāt ei⁹ accelerationē. Uel dicendū q̄ nō petebant pro se: q2 nō petebant aliquid fiendū in ipsis petentib⁹. ¶ Ad quintū dicendū q̄ quāuis mereamur vitā eternam per fidē operantem per dilectionē: nō tamen oportet hoc dicere de incarnatione: q2 vita eterna est beneficiū prestitū tantū persone merentis: incarnatio aūt beneficium prestitū toti humane nature. ¶ Ad sextū dicendū q̄ beata virgo non meruit incarnationē: sz presuppositā incarnatiōe meruit q̄ per eam fieret nō quidē merito cōdigni: sed merito cōgrui inquantū decebat q̄ mater dei esset purissima z perfectissima virgo: z per hoc patet etiam solutio ad alia.

Ad secundū sic procedit. videt q̄ gratia non sit illi homini naturalis: gratia enī z natura diuidūt ex opposito: sz vnū oppositorū non denominat aliud ergo gratia non debet dici naturalis. ¶ P̄ naturale est qō ex principijs nature causat sicut igni ferri sursum: sz ex humana natura nō causat gratia: ergo non debet dici naturalis. ¶ P̄ Xps est eiusdē nature cū alijs hoīb⁹: sed alijs hominib⁹ gratia nō est naturalis: ergo nec sibi. ¶ P̄ per naturalia nō meremur: sz xps meruit per gratiā quā habuit: vt infra dicet: ergo nō fuit ei naturalis. ¶ Sed contra. cause proxime rerū naturaliū sunt naturales: sed xps per gratiaz est naturalis filius: ergo gratia est ei naturalis. ¶ Ulterius videt q̄ xps diuina gratia vl diuinitate nō sit replet⁹ corporaliter qō in littera dicit. Dē enī qō est in aliquo corporaliter: est in eo per circūscriptionē: sz diuinitas non potest esse circūscripta: ergo nō potest habitare in xpo corporaliter. ¶ P̄ Deus magis elōgat a corporeitate quā angelus qui in cōparatione dei corporeus est: vt dicit Damas. sed angelus nō est in aliquo loco vel corpore corporaliter: ergo multo min⁹ diuinitas. ¶ P̄ Deitas in hoīe nō habitat nisi per gratiam: sz gratia nō est in corpore: ergo deitas nō potest habitare in aliquo corporaliter. ¶ Sed cōtra. Diuinitas iuncta est toti humane nature: sz corp⁹ est pars humane nature: ergo vnita est corpori. Ergo habitat in christo etiā corporaliter. ¶ R° dicendū ad primā questionez q̄ de gratia christi possum⁹ loqui dupliciter. Aut de gratia vnionis: aut de gratia habituali qua aīa eius perfecta est. Gratia aūt vnionis dicitur xpo naturalis: q2 ordinatur ad vnionē in persona diuina sm q̄ ille homo dicit naturalis filj⁹ patris. Gratia vero habitualis pōt etiā dici xpo naturalis dupliciter. Uno modo: q2 ad motū proprietatū naturaliū se habet que suū subiectū inseperabiliter cōsequūtur. Alio modo quia ex altera smarum naturarū causat: scilicz ex diuina natura nō aūt ex humana. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ gratia vnionis dicit quidē gratia quantū ad causam: quia eam nulla merita precesserūt: sed dicit naturalis quantū ad effectū: quod est esse filiū naturalē: vt dictū est.

Gratia aūt habitualis dicit gratia ratione humane nature naturalis ratiōe diuine: vel ratione humane nature: inquātum inseperabiliter inest. Et per hoc patet solutio ad alia. ¶ Ad id quod vlteri⁹ queritur. Dicendū q̄ plenitudo diuinitatis dicit corporaliter habitare in xpo tripliciter. Primo modo q2 deitas nō tū aīe: sz etiā carni vnita est. Scō per similitudinē ad tres dimēsiones corporis: q2 diuinitas est trib⁹ modis in xpo. Uno mō generali sicut est in oībus creaturis per essentiā presentiā z potentiā. Et in hoc consistit quasi longitudo. Alio mō speciali put est in sanctis per gratiā per quā est latitudo charitatis. ¶ Tertio mō in ꝓprio filio. s. per vnionē in quo est sublimitas z profundum. Tertio dicitur corporaliter habitare ad similitudinem corporis sm q̄ diuidit cōtra vmbrā. In sacramētis enī veteris legis fuit quasi in vmbris z signis. Heb. x. vmbram habens lex fu. bonorū ꝛc. In xpo aūt sm rem z veritatē. vnde xpus se habet ad illas figuras sicut corp⁹ ad vmbrā. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ corporaliter sm primā expositionē nō dicit modū existendi diuinitatē in xpo: sz magis id cui diuinitas cōiungit: sm aūt alios modos est similitudinarie dictū. vnde patz solutio ad secūdū. ¶ Ad tertiū dicēduz q̄ in alijs boīb⁹ sanctis est de⁹ per gratiā acceptatiōis siue habitualē que est tantū in aīa: in xpo autē est per gratiam vnionis que est ad aīam z corp⁹. Uno notato tres intelligūtur. Cōtra dicim⁹ filiū dei incarnatū qō nō intelligitur de patre z spūsancto. z dicēdū q̄ hoc est intelligendum de his que ad essentiā pertinēt quoz si aliquid de vna tñ persona dicatur oportet q̄ de alia intelligat. Nō est aūt cōcedendū. Sciendū est ergo q̄ hec prepositio ex denotat causam efficientē vel materialē: ad hoc aūt q̄ aliquid natum ex aliquo materialiter filiationis nomē accipiat: oportz q̄ in similitudinē speciei ꝓducat cū eo ex quo nascit: sicut filius matri: z ideo capilli z lūbricus nō dicunt filij eius ex quo materialiter nascunt. ad hoc etiā q̄ aliquid natum de alio actiue dicat filius ei⁹: oportet q̄ producat de substantia agētis: z in similitudinē eiusdē speciei: z q̄ nō sit agens instrumētale sed principale: ꝑme aūt due cōditiones deficiūt in spiritusancto: vnde xps non pōt dici filius ei⁹. scōa autē z tertia deficiunt in aqua: quia renat⁹ spiritualiter nō assumit similitudinē aque: sed similitudinē dei: z aqua est instrumentū diuine virtutis operantis in eo. tamē Dionysius. ij. ca. Eccle. Jerarch. vocat aquā baptismi matrem filiolitatis: sed non ꝓprie dicitur. ¶ Dicuntur filij gehenne Sciendū q̄ hoc dicit sm modum loquendi consuetum in scripturis vt illud quod magnā habet affinitatem ad alterum: filius eius dicat sicut Jsa. iij. dicit in corn filio olei id est in monte vbi abūdat oleū. z similiter ꝑmo Reg. xxvj. dixit Dauid de Abner q̄ filius mortis esset: q2 morte valde merebat. Lōcept⁹ z nat⁹ de spūsctō. Quāuis vtrūq; horum possit dici z de spiritusancto z de matre: tamē magis ꝓprie dicit conceptus de spiritusancto: quia cōceptionē in instanti spūssanctus operat⁹ est: nat⁹ aūt magis proprie dicitur de matre que eum ex vtero produxit. vnde in symbolo dicit Conceptus de spūsancto: nat⁹ ex maria virgine. ¶ Factum ex semine. Roma. j. Contra Damasce. iij. li. ca. ij. Non seminaliter: sed cōditiue per spiritūsanctū. Ad qō dicendū q̄ Damasce. loquitur quantū ad proximā christi generationē ex virgine: verbum apostoli intelligenduz est quantū ad remotos parētes ex quibus seminaliter mater christi processit. ¶ Cum aliud sit fieri aliud nasci: Contra fieri videtur esse cōmune ad omnē productionem qua aliquid incipit esse. Ad quod dicendū q̄ hoc est verū de facere sm q̄ cōmuniter sumit: proprie tamē dicit facere exercere aliquā actionē in exteriorē materiā sm q̄ dicit phūs in. vj. Ethi. q̄ ars est recta rō agibilū. vñ ad oīdendū q̄ conceptio xpi est ex principio agēte extrinseco nō naliter agēte sicut est in nra conceptiōe: ideo dic apl's eū factū ex semine dauid z nat⁹ z concept⁹ dici possit: quantuz est ex parte matris.

DISTINCTIO .V.

¶Si persona uel natura personam uel naturam assumpsit ⁊ si natura dei sit incarnata.

Deterea inquiri oportet cuꝫ ex premissis ꝓstet verbū dei ⁊ carnem ⁊ animā simul assumpsisse in vnitatē persone: quid horum potiꝰ concedēdum sit. s. ꝙ persona personā uel ꝙ natura naturā: uel persona naturā: uel natura personā assumpserit: ⁊ an ita cōueniat dici diuinā naturā esse incarnatā sicut deus incarnatꝰ ⁊ verbū incarnatum sane dicit: hec inquisitio siue querēdi ratio iuxta sacraꝝ auctoritatū testimonia partim implicita atqꝫ perplexa: partim vero explicita est ⁊ aperta. Certuꝫ est enī et sine ambiguitate uerū ꝙ nō natura personā: nec persona personam sꝫ persona naturā assumpsit. Quod sanctorū subditis cōprobat testimonijs ⁊ astruit documentis. Augustinꝰ enī ait in libro de fide ad Petrū. Deus vnigenitus dū conciperet veritatē carnis accepit ex virgine ⁊ cū nasceret integritatem virginitatis seruauit in matre. Et paulo post. deus humanam naturā in vnitatē ꝑsone suscepit: qui se humilians per misericordiā incorrupte virginis uteruꝫ ex ea nasciturus impleuit. Formā ergo serui ideſt naturā serui in suam accepit deus ille personaꝫ. Item: deus enim verbuꝫ nō accepit personam hominis: sed naturam. Item dei filius vnigenitꝰ ut carnez hominis animāqꝫ mundaret: susceptione carnis animeqꝫ rationalis incarnatꝰ est. His alijsqꝫ pluribus auctoritatibus euidēter ostenditur nō naturam personam: nec personam personam: sed personam naturam accepisse.

¶De parte questionis perplexa.

Dequarto vero questionis articulo: vtrum scilicet natura naturam assumpserit: scrupulosa etiaꝫ inter doctos questio est: quia in hoc plurimum dissentire videntur: qui in sacra pagina auctoritati preclari alijs doctiores extiterunt. Nec tm̄ alij ab alijs: uerum etiam idem a seipsis dissonare uidentur: sicut subiecta capitula docent.

Legitur enim in tolletano cōcilio. viij. traditum sic. Solum uerbuꝫ caro factum est ⁊ habitauit in nobis: ⁊ cum tota trinitas operata sit formationē susceptiōis: quoniā inseparabilia sunt opera trinitatis: solus tamē filius accepit hoiem in singularitatē persone: nō in unitatē diuine nature. i. id qō ꝓprium est filij nō qō cōe est trinitati. Itē in tolletano cōcilio. xj. uniꝰ substantie credimꝰ deū patrē ⁊ filiū ⁊ spiritū sanctum nō tm̄ dicimus: ut huiꝰ trinitatis unitatem maria uirgo genuerit: sed tm̄ filiū qui solus nostram naturam in unitatem persone sue assumpsit. Incarnationez quoqꝫ huius filij dei tota trinitas operata esse credēda est. Solus tamē filius formā serui accepit in singularitatem persone. His insinuari uidetur ꝙ persona tm̄ naturam: nō natura naturam assumpserit. Si enim quod cōmune est trinitati non accepit hominē: ergo non natura diuina que cōmunis est tribus personis. Cui uidetur obuiare quod Augustinꝰ ait in libro de fide ad Petrum: nec diuinitas inquit christi aliena est a natura patris: ſm id quod in principio erat uerbum nec humanitas eius aliena ē a natura matris ſm id quod uerbum caro factum est. Illa enim natura que semper genita manet ex parte: nostram naturam sine peccato suscepit ut nasceretur ex uirgine. Hac auctoritate uidetur tradi ꝙ diuina natura humanam suscepit: ubi uehemēter moueri possumus ꝙ eam genitam eternaliter ex patre dicit: nisi forte naturam ꝓ persona hic accipiat: aliquin si dixerimus naturam tribus personis communem genitam esse occurrūt nobis ex aduerso que in tractatu de trinitate discernimus: vbi diximus nō naturam naturam: sed personam personam genuisse: quia si natura genuisset naturam: cum vna eademqꝫ sit natura trinitatis: eadez res seipsam genuisset quod Augustinꝰ fieri posse negat. Sed alibi certum reperimus documētū quo natura naturam assumpsisse mōstratur. Ait enim Augusti. in primo libro de trinitate. Etiam seipso christus minor factus est formam serui accipiēs. Neqꝫ enim sic accepit formam serui ut amitteret formam dei: in qua erat equalis patri: ut ⁊ in forma serui ⁊ in forma dei idem ipse sit vnigenitus filiꝰ ꝑis: qz forma dei accepit formā serui. Si aūt forma fui formā fui accepit sine dubio natura naturā accepit: forme enī noīe natura significatur ut Augu. euidenter docet in libro de fide ad Petrū Cum inquit de christo audis: quia in forma dei erat: oportet te cognoscere firmissimeqꝫ tenere in illo forme nomine naturalem plenitudinem debere intelligi. In forma igitur dei erat: quia in natura dei patris semper erāt de quo natus erat Hylarius quoqꝫ in libro. xij. de trinitate ait: esse in forma dei nō alia intelligētia est qz in dei manere natura: dediciſti nomine forme intelligentiam fieri nature: ⁊ audisti ꝙ forma dei formam serui suscepit: vnde consequens est qō natura diuina naturam humanam suscepit. Quod etiam Ieronymꝰ in explanatione fidei euidenter insinuat inquiēs passus est filius dei non putatiue: sed vere. ſm illud passus est quod pati poterat. id est nō ſm illam substantiam que assumpsit: sed ſm illam que assumpta est. Ex quo apparet diuinam substantiā assumpsisse humanam. Ex verbis autem Augustini superius positis adhibita diligentia innui videtur solum verbum carnem factum: ⁊ naturam solum suscepisse humanam: ⁊ diuinā naturā eandem accepisse. Ait enī. Trinitas nos sibi recōciliauit ꝑ hoc qō solū verbū carnē ipsa trinitas fecit: in quo sic veritas incōmutabilis manet diue hūaneqꝫ nature: ut sicut vera semꝑ ē eiꝰ dinitas quā de ꝑe habet: ita vere semꝑ atqꝫ incōmutabilis eiꝰ sit hu-

manitas quã sibi vnitam summa diuinitas gerit. Ecce ⁊ solũ verbũ dixit carnẽ factũ et humanitatẽ dinitati vnitã. Jdẽ quoq; superiꝰ dixit seruilẽ formã a solo filio susceptã quã tota trinitas fecit: iam facile ẽ cognoscere qꝫ diuersa ⁊ multiplicia super qstione ꝓposita auctores tradiderint. Jdeoq; posteriores ea legentes varias atq; cõtrarias ex prędictis occasionez sumentes promunt sententias.

¶Quid de hoc tenendum sit.

In Os aũt ois mẽdacij ⁊ contradictionis notã a sacris paginis secludere cupiẽtes: orthodoxis patribꝰ atq; catholicis doctoribus nulla prauę intelligẽtie suspitione notatis: cõsentimꝰ dicẽtes: ⁊ personã filij assumpsisse naturã humanã: ⁊ naturã diuinã humane nature in filio vnitã: eãq; sibi vnisse vel assumpsisse. vnde ⁊ vere incarnata dicit. Qð vero dicit solꝰ filius formã assumpsisse serui: ꝑ hoc nõ excludit dina natura ab acceptiõe seruilis formę: qz alie due psone pater. s. ⁊ spũssanctꝰ. Jtez ⁊ illud aliud. s. id qð est ꝓpriũ filij: nõ qð cõe est trinitati hoiez accepit: sic oportz intelligi. i. ꝓprie ypostasi filij: nõ in tribꝰ cõiter personis dina natura humanaz sibi vniuit. Qui sensus ex verbis Joánis Damascę. cõfirmat: q̃ totã dinã naturã in vna ypostasion incarnatã eẽ euidẽter asserit dicẽs: Jn humanatiõe dei verbi aimꝰ oẽm et pfectã naturã deitatis in vna eiꝰ ypostasion incarnatã eẽ. i. vnitã hũane nature: ⁊ nõ ptẽ parti. Omni enim hũane nature aimꝰ vnitã eẽ oẽm deitatis naturã vel substãtiã. Jtẽ. Eadez est natura in singula ypostasion. i. psonarũ. ⁊ qñ dicimꝰ natura verbi incarnatã eẽ ꝑm btõs ⁊ athanasiũ ⁊ cirillũ deitatẽ dicimꝰ esse vnitã carni: ⁊ vnã naturã dei verbi incarnatã cõfitemur. Verbũ aũt ⁊ qð cõe ẽ substãtie possidet: ⁊ qð ꝓprietatis ẽ habẽs ypostasios. i. psone. Ex his manifeste oñdit q̃ natura dina incarnata ẽ vnde ⁊ eadẽ vere dr̃ suscepisse humanã naturam.

¶An diuina natura debeat dici caro facta.

Sed querit vtrũ eadem diuina natura debeat dici caro facta sicut verbũ dicit factũ caro. Si enim idẽ est incarnari q̃ est carnez fieri: videri potest ita debere dici q̃ sit caro facta sicut dicit incarnata. Ad qð dicimꝰ: quia si illud dictum in sacra scriptura reperiret ex eadẽ intelligẽtia acciperet qua cum dicit incarnata. Sed quia illud auctoritas subticuit atq; locutionis modus nimiã videtur facere expressionẽ: si natura diuina diceretur caro facta: melius hoc silere puto vel negare qꝫ temere asserere: ne si illud dicatur cõuertibilitas nature in naturam significari putetur. Ex premissis indubitabiliter constat q̃ verbi persona siue natura hominis naturã scilicet carnem ⁊ animam assumpsit: sed nõ personã hominis. Si autẽ natura diuina naturã hominis accepit: quare nõ dicit facta homo vel esse homo sicut verbum dei. Ad quod dici potest q̃ dei filius dicit factus homo vel esse homo: nõ solum q̃ hominẽ assumpsit: sed q̃ ipsum in vnitatem ⁊ singularitatẽ sui. id est persone accepit. Natura autem diuina hominez quidem accepit. id est hominis formã sibi vniuit: sed nõ in singularitatẽ ⁊ vnitatẽ sui. Seruare enim proprietate ac diuersitate duarum naturarum persone singularitas extitit. Jdeoq; non sic dicit diuina natura esse homo vel facta homo sicut dei filius: quidem tamen indifferenter vtrũq; cõcedũt.

¶Quare nõ accepit personam hominis cum hominem acceperit.

Ideo vero non personam hominis assumpsit: quia caro illa ⁊ anima illa non erant vnita in vnam personam quã assumpserit: quia non ex illis constabat persona quando illis vnitum est verbũ. Nam sibi inuicem sunt vnita simul cum verbo vnita sunt: altera tamen vnione inuicem vnita sunt illa duo scilicet anima ⁊ caro: alia vnione verbo vnita sunt: quia alia est vnio anime illius ad carnem: ⁊ alia vnio verbi ad animam illam ⁊ carnẽ. Non ergo accepit verbum dei personã hominis: sed naturã: quia non erat ex carne illa ⁊ anima illa composita persona vna quam verbum acceperit: sed accipiendo vniuit: ⁊ vniendo accepit.

¶Contra hoc oppositio qua probare quidaz volunt personam accepisse personam.

Ab quibusdaz opponitur q̃ persona assumpserit personã. Persona enim est substantia rationalis indiuidue nature: hoc autem est: ergo si animã assumpsit ⁊ personã. Qð ideo non sequit: quia anima nõ est persona quando alij rei est vnita personaliter: sed quando per se est. Absoluta enim a corpore persona est sicut angelus. Jlla autem anima nunquã fuit quin esset alij rei coniuncta: ideoq; non ea assumpta persona assumpta est. Aliter quoq; nituntur probare verbum dei assumpsisse personaz: quia assumpsit aliquem hominẽ: assumpsit enim hominez iesum christum: ergo aliquẽ hominẽ. Qð autem hominẽ iesum christũ assumpserit. Augu. in expositione symboli sub anathemate tradit dicens: Si qs dixerit atq; crediderit hominez iesum christum a filio dei assumptuz non fuisse: anathema sit Qui etiam in pluribus scripture locis huiusmodi vtitur locutionibus. Jlle homo a verbo dei est assumptus: ille homo factus est christus. Et propheta de homine christo loquens deo ait: Beatus quem elegisti ⁊ assumpsisti. Ex quibus consequi videtur q̃ aliquis homo assumptus sit a verbo: ⁊ ita persona assumpta sit a persona. Sz quia hoc nephas dicere est aut sentire: premisse locutiones eisq; similes ꝑm hanc intelligentiam sane accipi debent vt homo christus siue homo ille siue quidam homo dicatur assumptus a verbo siue vnitus verbo non quia hominis persona sit assumpta vel vnita verbo: sed quia anima illa ⁊ caro illa assumpta sũt ⁊ vnita verbo: in quibus subsistit dei ⁊ hominis persona: vt ad hominis naturã nõ ad personã respicias: cũ assũptũ vel vnitũ vel quẽdã uel aliquẽ in huiusmõi locutiõibꝰ scriptura memorat. Quo circa cũ querit sine ꝓposita auctoritate: an aliquis

vel q̄dā hō sit assumpt⁹ a verbo: vel vnit⁹ verbo sine distinctione intelligētie: nō est hic reddenda rei spōsio: qm̄ multiplex p̄missa ē q̄stio: sz instātiā q̄rentis ita determinato. Si de hois persona queris: respondeo q̄ non. si de hois natura: dico est.

¶ Post q̄z determinauit magister circa incarnationez diuinā quid sit assumens z q̄d assumptū. Dic determinat de vtroq; sit cuiusmodi sit quātū ad intētiones eoꝝ. vtrū. s. assumēs z assumptū habeāt rōnē nature vl̄ persone. Et diuidit in tres partes. In p̄ma mouet questionē. In secūda determinat eā ibi: Hec inq̄sitio. In tertia mouet quasdā dubitatiōes circa determinationē ibi: Sz queritur vtrū eadē d. Prima diuidit in duas. p̄mo determinat q̄stionē q̄ntū ad id qō manifestat veritatē. Scōo q̄ntū ad id qō ē magis dubiū in q̄stione ibi: De quarto vero q̄stionis. Et hec pars diuidit in tres partes. In p̄ma ponit auctoritates ad vtraq; partē dubitatiōis. In secūda soluit ibi: Nos aūt oīs mendacij. In tertia solutionē per auctoritates. Damasce. cōfirmat ibi: Q̄z sensus ex verbis. Circa p̄mū tria fa. Primo inducit auctoritatē ad partē negatiuā. s. q̄ natura nō assumpsit naturā. secūdo ad partē affirmatiuā ibi: Cui videt obuiare. tertio ex auctoritatib⁹ inductis colligit dubitationē ibi: Ex verbis aūt Augu. Sed queritur vtrū eadem. Dic mouet quasdā dubitatiōes circa predictā determinationez. z primo quātū ad hoc qō dixit naturā diuinā incarnatā. secūdo quātū ad hoc q̄ dixit personā non esse assumptā ibi: Ideo nō personā hois assumpsit. Circa p̄mū d. f. p̄mo queritur vtrū dīna natura possit dici caro facta. secūdo vtrū possit dici facta hō ibi: Si aūt natura dīna. ¶ Ideo nō personā. Dic mouet dubitatiōes circa hoc qō dictū est personā hois nō esse assumptā: z circa hoc d. f. primo assignat hui⁹ dicti causam. secūdo obijcit in cōtrariū: ibi bic a quibusdā opponit. Et diuidit hec pars in duas obiectiōes quas ponit. scōa incipit ibi: Alio quoq; intendit. Et vtraq; diuidit in obiectionē z solutionē. Prima solutio incipit ibi quod id non sequitur. Secunda ibi: quia nephas est hoc dicere. ¶ Dic est triplex questio. Prima ē de vnione. Secunda de assumente vnionem. Tertia de assumpto.

¶ Questio prima.

Circa p̄mū querit̄ tria. p̄mo q̄d sit vnio. Scōa vtrū vnio sit facta in nā. Tertio vtr̄ sit facta in persona. Ad p̄mū sic procedit. videt q̄ vnio non sit aliqua creatura. Unio enī est in eo qō per eā vnū dicit: sz diuina natura dicit vnita humane: ergo vnio ē in diuina natura: sz nihil est in deo creatū: ergo vnio nō est aliquid creatū. ¶ P̄ vnio est relatiuū equiperātie: sed huiusmodi relatiua similiter se habēt ad vtrūq; extremum: ergo vel est in diuina natura z humana: z sic idē qō prius: vel in neutra: z sic nusq; ē z ita nō esse creatura. ¶ P̄ Nihil creatū dicit de deo nisi vel per causam vt cuz dicit aliq̄d scire: q̄z facit nos scire vel per assumptionē vt cū dicit homo: vl̄ per similitudinē vt cū dicit leo vel agn⁹ dei: sed cū dicit diuina natura vnita humane nature hoc nō tantū per causaz dicit: q̄z sic pater diceret vnit⁹: q̄z hanc facit vnionem: nec per assumptionē: q̄z si assumpsit vnionez: aliqua vnio esset dei ad vnionē z sic in infinitū: nec iterum per similitudinē q̄z tūc vnio non diceret fm veritatē rei: sz fm methafozam z sic de⁹ homo diceret methafozice sicut dicit leo vel agn⁹ ergo vnio nō est q̄d creatū. ¶ Sed cōtra omne qō est z nō est creatū: est eternū: sz vnio est: q̄z per eā fm rem, vnite sunt due nature in vna persona z nō est ab eterno: sz in tēpore incepit: ergo est increatuz. ¶ Ulterius videt q̄ sit minima vnionū: q̄z quāto vnita magis distāt tanto est minor vnio sz diuina natura z humana que dicūt vnita maxime distāt ergo vnio est minima. ¶ P̄ quāto maior est cōpositio tanto minor vnio: sed in xp̄o est maxima cōpositio: q̄z post cōpositionem quā natura facit in hoīe que est maxima inter oēs naturales cōpositiones est ibi cōiunctio diuinitatis z hūanitatis: ergo est ibi minima vnio. ¶ P̄ qō est oīb⁹ modis vnū ē magis vnū q̄z qō est quodāmodo vnū z quodāmodo nō: sed quedā sunt vnita z in natura z in p̄sona: sicut quatuor elemēta in corpore humano: cuz igit̄ in xp̄o facta sit vnio in persona z nō in natura videt q̄ ad minus multe vniones sint maiores ista vnione. ¶ Sed cōtra est qō dicit Ber. in li. de cōsideratione: q̄ inter oēs vnitates arcem tenet vnitas trinitatis z post ipsaz est vnitas dignatiua que est in xp̄o: ergo videt q̄ post vnitatē diuine nature ista sit maxima. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ vnio non differat ab assumptione: assumptio enī dicit quasi ad se sumptio: sz quicq̄d ad se sumit aliquo mō sumenti vnitur: ergo assumptio est idē qō vnio. ¶ Si dicat q̄ differūt: q̄z vniens est vnitū: sz assumens nō est assumptū. ¶ Cōtra vniens est agēs vnionē: sz nō omne agēs vnionē est vnitū: sicut patet de patre z spiritusancto: ergo illa differētia nulla est. ¶ Si dicat q̄ assumptio p̄cedat vnionē. Cōtra ante primū nō p̄t esse aliquod prius: sz in p̄mo instāti sue conceptionis fuit vnio in xp̄o: ergo assumptio nō precedit vnionē: z ita non videt q̄ differāt. ¶ Sed cōtra diuina natura dicit vnita humane nature nō aūt dicit assumpta: ergo assumptio z vnio differūt. ¶ R° dicēdū Ad p̄mā questionē q̄ vnio relatio quedam est: oīs aūt relatio fm p̄h̄m. v. Metha. fundat vel in p̄za quātitatē vel qō reducit ad gen⁹ quātitatis aut supza actionē vel passionē: vnū autē reducit ad gen⁹ quantitatis quasi principiū quātitatis discrete z supza ipsam fūdatur idētitas fm q̄ est vnū in substātia: equalitas fm q̄ est vnū in quātitate: similitudo fm q̄ est vnū in qualitate. vnitio autem est quedā actio vel passio que ex multis efficit aliquo modo vnū z hanc actionem sequit̄ ista relatio que est vnio. Relationū aūt harū q̄z illarū quedā innascūt ex motu vtriusq; z tūc oportz q̄ ille relationes sint realiter in vtroq; extremoꝝ sicut paternitas z huiusmodi: quedā aūt innascūt ex motu vni⁹ sine mutatione alteri⁹: qō accidit in his quoꝝ vnū depēdet ad alterū z nō ecōuerso: sicut scientia ad scitū: z in talib⁹ relatio est fm rem in eo qō dependet ad alterū. In altero vero est fm rōnē tātū cū igit̄ in incarnatione nō sit aliqua mutatio facta in natura diuina: sz in humana que tracta est ad vnitatē in persona dīna erit hec relatio: scilicet vnio fm rem in natura humana: in dīna aūt fm rationē tantū: fm qō dicit p̄h̄s in. v. Metha. q̄ aliqua sunt relatiua nō q̄z ipsa referūt: sed q̄z alia referūt ad ipsa vnde vnio fm rem creatura quedā est. ¶ Ad primuz ergo dicēdū q̄ vnio illa ē in deo fm rōnez tm̄ z nō fm rē. ¶ Ad secundū dicenduz q̄ vnio est relatio equiperātie in rebus creatis: sed nō in creatore z creatura: quia non eodē modo se habēt in vnione: sicut etiā similitudo nō ordinat in deo ad creaturā fm equiperātiā: sicut dicit Dionysius. v. ca. de diui. no. quāuis in alijs sit relatio equiperantie. ¶ Ad tertium dicendū q̄ vnio que de deo predicat nō est neq; creator neq; creatura: quia p̄out in ipso est nō est aliquid fm rem: sed fm rōnē tantū: nō tamē ratio falsa est: quia fūdat super relationē creature ad creatorē sicut etiam est de alijs relatiuis que ex tēpore de deo dicunt vt dōs z huiusmodi ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q̄ vnio ista p̄t dupliciter cōsiderari: vel q̄ntū ad id in quo fit vnio: vel quātum ad ea que vniūt: si p̄mo mō cuz vnio fiat in persona dīna que est maxime vnū z simplicissimū: sic ē maxima vnio post vnionē essentie in trib⁹ p̄sonis: q̄uis enī p̄sona sit ita simplex et vnū sic essentia tm̄ q̄libet triū p̄sonarū ē idē re cū ipsa essentia in q̄ vniunt: nō aūt vtraq; nā in xp̄o ē idē re cū persona dīna q̄uis altera nā. s. dīna sit oīno idē re cū ipsa: z ita vnio p̄sonarū in vna essentia ē maior q̄ vnio nārū in vna p̄sona Si scōo mō sic nō ē maxima vnio: sz p̄ma cōsideratio ē vnionis fm se: q̄z fm id qō vnū ē: hec aūt ē cōsideratio vnionis nō fm q̄ vnio: z ideo dicēdū q̄ vnio ē maxia simplr q̄uis sit nō maxima fm q̄d. ¶ Et p hoc pz rūsio ad ea q̄ obijciūt

¶ Ad tertiã questionẽ dicendũ q̃ p̃ma differentia assumptionis ⁊ vnionis est q̃ assumptio est actio vl̃ passio: vnio autez est relatio tm̃ ẽ̃uis vnitio etiam sit actio. ¶ Secũda differẽtia est: q̃z assumptio dicit̃ per cõparationẽ ad terminũ a quo separat̃ vel accipit̃ f̃m q̃ vniẽdũ est: ꝫ vnio dicit̃ per cõparationẽ ad terminũ vel effectũ cõiũctionis qui est esse vnũ. Et inde sumit̃ tertia differẽtia q̃ vniens est vnitũ q̃z vnitũ significat̃ f̃m q̃ iam factũ est vnũ: assumptũ autez f̃m q̃ est in via ad hoc: ⁊ ideo assumens nõ est assumptum ¶ Quarta differentia est: q̃z assumptio determinat id ad qõ fit cõiũctio f̃m q̃ dicit̃ assumptio quasi ad se sumptio vnio aũt nõ: ⁊ ideo quicũq; facit cõiunctionẽ põt dici vnire: nõ aũt potest dici assumere nisi sibi coniungat. vñ pater vniuit humanã naturã cũ dĩna: nõ aũt assumpsit. ¶ Quinta differentia est: q̃ vnio quantũ est de se equaliter respicit vtrũq; extremoz̃: assumptio autez nõ: immo requirit esse fixum ⁊ stans in vno ad qõ aliud trahat̃: ⁊ inde est q̃ natura diuina põt dici vnita in persona humane nature nõ aũt põt dici assumpta. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ ẽ̃uis assumptio ordinet̃ ad vnionẽ: nõ tm̃ includit in sua significatione terminũ qui est fieri vnũ: sicut includitur in significatione vnionis. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ hoc qõ dicitur q̃ vniens est vnitũ intelligendũ est de eo qõ est vniens sibi et in se: pater aũt nõ vniuit sibi nec dĩna natura vniuit in se: ꝫ in persona: nec humana natura signat̃ vt vnitũ in persona ꝫ homo: et ideo nec̃ pater est homo nec̃ dĩna natura est hũana. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ ẽ̃uis in xp̃o assumptio nõ p̃cedat vnionẽ tpe: p̃cedit tm̃ natura ⁊ f̃m modũ intelligẽdi

Ad secũdũ sic procedit̃. videt̃ q̃ vnio sit facta in natura: qõ enim cõstat ex duab⁹ naturis videt̃ habere vnã naturã mediã inter illa sicut mixtũ qõ constat ex quattuoz elemẽtis: ꝫ xp̃s cõstat ex duabus naturis f̃m Augu. qui dicit q̃ ex vtraq; substãtia: scilicet diuina et humana est vn⁹ dei ⁊ hoĩs filius: ergo videt̃ habere vnam naturã ex vtrisq; compactaz. ¶ P̃ natura f̃m q̃ hic loquimur est vnũquodq; informãs specifica differẽtia: vt dicit Boe. in li. de duab⁹ naturis. ꝫ p̃s dicit q̃ semper vna differẽtia addita mutat speciẽ: sicut in numeris q̃libet vnitas addita facit nouã speciez numeri: ergo humana natura addita diuine facit nouã naturã f̃m speciẽ. ¶ Si dicat̃ q̃ nõ põt vna natura cõstitui ex duab⁹: q̃z oportz vtrãq; naturã seruari in incarnatione. ¶ Cõtra animã ⁊ corp⁹ cõstituũt humanã naturã: vtrũq; tamẽ scilicet corp⁹ ⁊ anima in trãsmutatũ permanet in sua nã: g̃ ex duab⁹ naturis potest tertia cõstitui vtraq; remanẽte salua. ¶ P̃ ꝓprietas sequitur naturã eius cui⁹ est ꝓprietas: sed ꝓprietates diuine nature dicunt̃ de illo hoĩe: dicit̃ enĩ q̃ ille homo creauit stellas: ⁊ ecõuerso dicit̃ q̃ fili⁹ dei est passus: ergo videt̃ q̃ aliquid diuine nature est in humana natura ⁊ aliquid humane sit in diuina: ⁊ sic videt̃ esse facta quedã cõiũctio naturarũ in vnã naturã. ¶ P̃ quãdo aliqua duo cõiũgũt̃: quozũ vnuz multũ superat alterũ: hoc qõ superat̃ transit in naturam superãtis: sicut si gutta vini i mille amphoras proijciat̃ aque sed natura diuina in infinitũ superat humanã: ergo humana natura cõiũcta dĩne tota conuertit̃ in diuinã. ¶ P̃ hoc videt̃ per hoc q̃ caro xp̃i dicit̃ deificata a sanctis: sicut Damasce. narrat. ¶ Sed ẽtra. Filiatio requirit similitudinẽ in natura: sed xp̃s dicit̃ filius dei patris ⁊ virginis matris ergo est similis in natura vtriq;: ꝫ virgo ⁊ de⁹ pater nõ cõmunicant in aliqua vna natura: ergo oportet xp̃m ponere duarũ naturarũ. ¶ P̃ Per ꝓprietates naturales in cognitionem nature deuenim⁹: sed in xp̃o inuenim⁹ ꝓprietates duarũ naturarũ vt humane ⁊ diuine: ergo oportz xp̃m duarũ naturarũ ponere. ¶ R° dicendũ q̃ ad hui⁹ questionis euidentiã oportz scire quid nomẽ nature significet. Natura aũt a nascendo nomen accepit que proprie dicit̃ generatio viuentiũ ex similib⁹ similia in specie producentiũ. vnde f̃m primã suã institutionẽ: natura signat generationẽ ipsaz viuentiũ scilicet natiuitatez. Itẽ translatũ est nomẽ nature ad signandũ p̃incipiũ actiuũ illius generationis: q̃z virtutes agẽtes ex actib⁹ nominari cõsueuerũt. Inde vlteri⁹ procedit nomẽ nature ad signãdũ p̃incipiũ actiuũ cuiuslibet motus naturalis: ⁊ vlterius ad signandũ etiaz p̃incipium materiale cuiuslibet generationis: ⁊ inde etiã ad signandũ p̃incipiũ formale qõ est terminus generationis: ꝫ q̃z non solum generatio terminat̃ ad formã: sed ad substantiã cõpositam: ideo translatũ est ad signandũ quãlibet substantiam f̃m q̃ dicit pĥs in. v. Metha. ⁊ ad signandum etiam quodlibet ens. sicut dicit Boe. in li. de dua. na. Substãtia aũt ꝑeter significationes quib⁹ forma vel materia dicitur substãtia dicit̃ duob⁹ modis. f̃m philosophũ. v. Metha. Uno mõ subiectũ ipsũ qõ dicit̃ hoc aliquid ⁊ de altero nõ predicat̃: vt hic homo f̃m q̃ substantia significat̃ nomine ypostasi: ⁊ f̃m hanc significationẽ substantia dicit̃ natura f̃m q̃ natura est qõ agere vel pati potest: vt dicit Boetius in predicto li. Alio modo dicit̃ substãtia qõ quid erat esse id est quidditas ⁊ essentia quã signat diffinitio cuiuslibet rei prout signat̃ nomine vse: ⁊ sic etiã substãtia dicit̃ natura f̃m q̃ Boetius dicit q̃ natura est vnũqõq; informans specifica differẽtia: q̃z vltima differẽtia est que diffinitio nẽ complet: relictis ergo oĩb⁹ alijs significationib⁹ nature f̃m hanc tantũ significationẽ queritur vtrũ in xp̃o sit vna natura vel plures: si aũt sit vna tantũ: vel altera earũ tantũ vel cõposita ex vtrisq;: si altera earũ tantuz. hoc erit dupliciter: vno modo nulla adiũctione intercuenĩẽte vni⁹ ad alteraz: ⁊ sic si sit diuina tantũ: nihil nomini accidit in hoc q̃ verbuz caro factũ est ⁊ incarnatio nihil est: si vo sit humana tantũ nõ differt xp̃s ab alijs hominibus ⁊ perit incarnatio. Alio modo altera naturarũz trãseũte in alterã: qõ nõ potest esse quia que nõ cõicant in materia non possunt in inuicẽ trãsire: diuina aũt natura penitus est ĩmaterialis necdũ vt cõmunicet humane in materia. ¶ P̃ si diuina natura transiret in humanã tolleret̃ simplicitas ⁊ ĩmutabilitas diuine nature: si vo humana verteret̃ in diuinam tolleret̃ veritas passionis ⁊ omniũ que corporaliter operat⁹ est xp̃s: si autẽ esset vna natura cõposita ex duabus hoc posset esse dupliciter. Uno modo q̃z tertia natura cõponeret̃ ex duab⁹ naturis nõ manẽtibus sicut ex quattuoz elemẽtis cõponit̃ mixtum: ⁊ f̃m hoc ponerẽt̃ dĩna natura passibilis ⁊ materialis: q̃z mixtio non est nisi eozũ que cõmunicãt in materia ⁊ natura sunt agere ⁊ pati ad idẽ: ⁊ tolleretur fides cõfitens xp̃m esse verũ deũ ⁊ verũ hoĩem. Alio modo q̃ cõponeret̃ ex duabus naturis manentibus ⁊ hoc dupliciter. vno mõ f̃m cõmassationẽ vel cõtinuationis vel contiguationis: et f̃m hoc ponerẽt̃ diuina natura corpozea: q̃z cõtinuatio et cõtactus corpozũ est: alio modo f̃m informationẽ: sicut ex aĩa ⁊ corpore fit vnũ: ⁊ hoc etiã nõ potest esse: q̃z per modũ istũ nõ fit vnũ ex duob⁹ actibus nec ex duab⁹ potẽtijs: sed ex actu ⁊ potẽtia f̃m philosophũ: diuina autẽ natura ⁊ humana: vtraq; est ens actu. ¶ P̃ dĩna natura non habet aliquid potẽtialitatis: nec põt esse actus veniens in compositionẽ alicui⁹: cũ sit esse primũ infinitũ per se subsistẽs. Patet igit̃ q̃ quocũq; modo ponat̃ vna natura in xp̃o sequit̃ error: ⁊ ideo Eutices qui hoc posuit hereticus cõdẽnatus est. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ aliquid cõstat ex duab⁹ naturis nõ tm̃ ex duab⁹ sicut mixtũ ex elementis: ⁊ in talib⁹ oportet q̃ sit media natura cõstituta ex duab⁹ nõ manentibus. Xp̃s aũt cõstat ex duab⁹ naturis: ita q̃ ex duab⁹ naturis saluatis subsistet: est enĩ nature dĩne ⁊ humane: ⁊ ideo ratio nõ sequit̃. ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ sicut dicit Auicen. differẽtia noĩat totã naturã speciei. alꝫ nõ predicaret̃ de specie: ꝫ nõ noĩat ex toto: ꝫ ex parte scilicet formali principio: dicit̃ enĩ rõnale habens rationẽ: gen⁹ aũt econuerso noĩat totũ ex principio materiali. vnde differẽtia nõ addit̃ differẽtie per hoc q̃ natura addit̃ nature: ꝫ per hoc q̃ vlterius p̃incipiũ formale addit̃ ſic intellectiuũ supra sensitiuũ.

talis aũt additio non est in xpo.nõ enĩ vna natura addit̃ alteri sicut formal' respectu illi⁹ vt dictũ est. ℂ Ad tertiũ dicẽdũ q aĩa ⁊ corp⁹ fm q sunt partes hois ꝓprie loquẽdo nõ sunt due nature ꝓut in ꝓposito de natura loq̃mur:ſz vtrũq; est ps nature:alterũ sicut forma:alterũ aũt sicut materia: vñ nõ est instãtia. ℂ Ad q̃rtũ dicendũ q ꝓprietates humane nature nunq; dicunt̃ de diuina:nec ecõuerso nisi fm q̃ndã pticipationẽ:ſz dicunt̃ vtreq; de hñte naturã vel humanaz vel diuinã q̃ significat̃ hoc nõe de⁹:⁊ h̃ nõie hõ.idẽ enĩ est q̃ vtraſq; naturas hz. ℂ Ad q̃ntũ dicendũ q rõ ista ꝓcedit in illis q̃ cõicant in materia:⁊ agũt ⁊ patiunt̃ ad inuicẽ.⁊ iõ nõ est ad ꝓpositũ. ℂ Ad sextũ dicendũ q caro dicit̃ deifica ta:nõ q⁹ sit facta ipa diuinitas:ſz q⁹ facta est dei caro.⁊ etiã q⁹ abũdanti⁹ dona diuinitat' pticipat ex hoc q est vnita diuinitati.⁊ q⁹ est q̃si instrumentũ p qõ diuina virt⁹ salutem nostrã opat̃.tangẽdo enĩ leprosum carne sanauit p diuinitatis virtutẽ:⁊ moriẽdo carne mortẽ vicit p virtutẽ diuinitatis.virt⁹ autẽ agẽtis aliquo modo est in instrumẽto quo mediante aliquid agit.

Ad tertiũ sic procedit̃.videt̃ q in xpo nõ sit vna tñ ꝓsona:⁊ sic nõ sit vnio facta in ꝓsona.nulla enĩ natura inuenit̃ sine illis q̃ p se ꝺsequunt̃ ad naturã illã. ſz ꝓsonalitas p se cõsequit̃ naturã humanã ⁊ filr diuinã:ergo vtraq; natura tenet suã ꝓsonalitatẽ. ℂ P̃ natura humana est dignior in xpo q̃ in petro.ſz ꝓsonalitas ad dignitatẽ ptinet:vñ in substãtijs ignobilib⁹ non inuenit̃ ꝓsona.ergo sicut humanitas petri habet suã ꝓsonalitatẽ: ita ⁊ humanitas xpi. ℂ P̃ in ꝓsona nõ videt̃ aliquid eẽ nisi natura ⁊ distinguẽtia suppositũ nature ab alijs suppositis.ſz nature in xpo sunt diuerse ⁊ distincta.diuersa q⁹ p relationes eternas distinguit̃ a pre ⁊ spũ scõ.p diuisionẽ aũt materie ⁊ accidẽtia distinguunt̃ ab alijs hoĩb⁹:ergo est ibi duplex ꝓsonalitas. ℂ P̃ maior est ꝺueniẽtia in ꝓsona q̃ in genere vel specie:q⁹ illa est in aliquo q̃ fm rem vnũ est.hoc aũt ẽ fm rationẽ vnũ.ſz ꝓpter maximã distantiã nature diuine ⁊ humane nõ põt eẽ earũ ꝺueniẽtia in genere vel in specie:ergo multo min⁹ pñt ꝺuenire in vna ꝓsona. ℂ P̃ phs dicit in.v. metha.q ad diuersitatẽ in genere sequit̃ diuersitas in specie:⁊ ad hãc diuersitas fm numerũ.ſz in xpo inuenit̃ diuersitas fm speciẽ:q⁹ sunt diuerse nature fm illã acceptionẽ q̃ natura dicit̃ vnũquodq; infozmãs specifica differentia: ergo etiã fm numerũ differẽtia inuenit̃.ſz vbi est eadẽ ꝓsona est idẽ fm numerũ:ergo in xpo nõ est vna ꝓsona. ℂ P̃ non est minor affinitas nature ad ꝓsonã q̃ forme ad materiã.ſz fm diuersitatẽ formarũ est diuersitas materie:q⁹ ꝓpri⁹ act⁹ fit in ꝓpria materia: ergo fm diuersitatẽ naturarũ est etiaz diuersitas in ꝓsona.⁊ sic idẽ qõ pri⁹. ℂ Sz ꝓtra.Ea q̃ fm p̃ sonã differũt:⁊ qõ dicit̃ de vno nõ dicit̃ de altero.sed ea q̃ sunt dei in scripturis attribuũt̃ hoĩ.P̃s.Hõ nat⁹ est ĩ ea ⁊ ip.fun.e.al.Et q̃ sunt hois attribuũt̃ deo.j.Lozr.ij. Nunq; dñm glie crucifixissent.ergo de⁹ ⁊ hõ conueniũt in ꝓsona. ℂ P̃ qõ attribuit̃ filio ⁊ nõ patri ꝺuenit ei fm id in quo a pre distinguit̃.ſz vnio passiue accepta ꝺuenit filio ⁊ nõ pri ergo ꝺuenit ei fm id in quo a pre distinguit̃.sed hoc est in ꝓsona:ergo vnio facta est in ꝓsona. ℂ P̃ ad hoc q fiat redẽptio humani generis oportet q sit agens satisfactionẽ vn⁹ deus q̃ põt: ⁊ hõ q̃ debet: vt pz ex dictis in.j.di.ſz nullo mõ due ꝓsone pñt eẽ vnũ agens: ergo si sunt due ꝓsone nondũ facta est satisfactio:⁊ ita adhuc sum⁹ in seruitute pcti:qõ est ꝺtra sacrã scripturã noui testamẽti. ℂ R⁹ dicendũ q Nestoriꝰ q̃ ponit duas in xpo ꝓsonas ex hoc decep⁹ fuit vt dicit Boe.q⁹ credidit idẽ eẽ ꝓsonã ⁊ naturã:vñ credidit q cũ sint due nature in xpo q sint due ꝓsone.⁊ ex eodẽ fonte processit error Eutycis:qui cũ audiuit vnã ꝓsonã in xpo estimauit vnã naturã.⁊ ex eodẽ fonte cõtra trinitatẽ ꝓcessit error Arrij ⁊ Sabellij. ℂ Sciendũ est ergo q in quibusdã differunt natura ⁊ ꝓsona fm rem: in quibusdam vo fm rationẽ tñ.natura enĩ fm q h̃ loq̃mur est quidditas rei quã signat sua diffinitio.ꝓsona aũt est hoc aliq̃d qõ subsistit in natura illa.in simplicib⁹ aũt q̃ carẽt materia:vt dicit Auicẽ.ipsum simplex est sua quidditas.q̃ddita vo cõpositi non est ipm cõpositũ.humanitas enĩ non est hõ:cui⁹ rõ est q⁹ in significatione humanitatis siue q̃ddit̃is siue nature ꝺtinent̃ tñ eẽntialia ꝓncipia hois fm q hõ est.nõ aũt ea q̃ ptinẽt ad determinationẽ materie p quã natura indiuiduat̃ q̃ tñ cõtinent̃ in significatione sortis:q⁹ p ea sortes est h̃ ⁊ diuisus ab alijs.⁊ iõ q⁹ humanitas nõ includit in sua significatiõe totũ qõ est in re subsistẽte in natura:cũ sit q̃si ps nõ ꝑdicab̃. ⁊ q⁹ non subsistit nisi qõ est cõpositũ:⁊ ps habeb̃ a suo toto ideo aĩa nõ subsistit ſz sortes:⁊ ipse est hñs humanitatẽ.hõ aũt signat vtrũq; ⁊ eẽntialia ⁊ indiuiduãtia:ſz diuersimode q⁹ signat eẽntialia determinate.indiuiduantia vo indeterminate hec vel illa.⁊ ideo hõ cũ sit totũ põt ꝑdicari de sorte ⁊ dicit̃ hñs humanitatẽ.sed q⁹ eẽ indistinctũ est incõpletũ q̃si ens in potẽtia:ideo hõ nõ subsistit.ſz h̃ hõ cui ꝺuenit rõ ꝓsone.est ergo rõ ꝓsone q sit subsistẽs distinctũ ⁊ oĩa cõprehẽdens q̃ in re sunt.natura autẽ eẽntialia tñ cõprehẽdit.in simplicib⁹ aũt nõ differt re natura ⁊ ꝓsona:q⁹ natura nõ recipit̃ in aliq̃ materia p quã indiuidue:ſz est p se subsistẽs. tñ inq̃ntũ ꝺsiderant̃ eẽntialia rei sic dicim⁹ ibi naturã.inq̃ntũ aũt inuenit̃ ibi aliq̃d subsistens:sic dicim⁹ ibi ꝓsonã. patet igit̃ q exquo de rõne ꝓsone est q cõprehẽdit oĩa q̃ in re sunt si aliq̃d est extra illud qõ cõprehẽdit ꝓsona hoc non est vnitũ rei nisi forte fm similitudinẽ in genere vl in specie vl accidẽte.⁊ ideo vt Boe.dicit in li.de du.na.si nõ est vna ꝓsona in xpo:nulla vnio facta est diuinitatis ⁊ humanitatis nisi fm similitudinẽ gre:qõ etiã Nestoriꝰ posuit.⁊ hoc nõ est nouũ:nec xpo ꝓpriũ:neq; p eũ redẽptio fieri potuisset: nec ipse eẽt ver⁹ deus:ſz p pticipationẽ sicut alij scĩ.vñ simplicitẽ est ꝺcedendũ in xpo eẽ vnã ꝓsonã. ℂ Ad primũ ergo dicẽdũ q humana natura in xpo nõ est sine ꝓsonalitate:ſz est in ꝓsona vna verbi cũ natura diuina. ℂ Ad secundũ dicendũ q ex hoc natura xpi maxime nobilit̃ est qõ est in ꝓsona diuina ℂ Ad tertiũ dicẽdũ q de rõne ꝓsone est q cõprehẽdat oĩa eẽntialia ⁊ ꝓprietates indiuiduãtes simul ꝺiũctoꝝ.vñ non sequit̃ q⁹ si sint due nature ⁊ diuerse ꝓprietates q⁹ sint diuerse ꝓsone.Si enĩ eẽnt nature cũ suis ꝓprietatib⁹ seorsum posite:vtrumq; eẽt totalitas quã req̃rit rõ ꝓsone.nõ est autẽ vna totalitas q̃si ꝺiũgunt̃:⁊ ideo est vna ꝓsona. ℂ Ad q̃rtũ dicendũ q ea q̃ differũt genere vel specie differunt numero eẽntie vel nature:nõ autẽ oportet q⁹ differũt numero suppositi vel subiecti:q⁹ ea q̃ fm se ꝺsiderata diuersoꝝ sunt generũ vel specierũ:in vnũ suppositũ vel subiectũ ogregari pñt:sicut caro ⁊ os ad ꝺstituendũ corp⁹.⁊ albedo ⁊ longitudo in eodẽ subiecto sunt.⁊ filr quãuis diuina natura ⁊ humana differãt plus q̃ specie vel genẽ:in vnã tñ ꝓsonã vniri pñt. ℂ Ad q̃ntũ dicẽdũ q sicut dicit Boe.spẽs est totũ esse indiuiduoꝝ.⁊ etiã gen⁹ aliquo mõ vt dicit Auicẽ.fm q⁹ indistincte signat totũ.⁊ q⁹ natura humana nõ cõprehẽdit totũ eẽ xpi:ideo nõ hz in xpo naturã spẽi.⁊ iõ nõ sequit̃ q⁹ in xpo sint diuersi spẽs.vel dicẽdũ q illud phs est intelligẽdũ q̃ nature diuersoꝝ generũ nõ ꝺiũgunt̃.accidẽs enĩ ⁊ subiectũ q⁹ ꝺiũgunt̃ quãuis sint diuersa genere nõ faciũt numerũ. ℂ Ad sextũ dicendũ q forma aduinat̃ materie informãdo eã.⁊ iõ oportet q⁹ ad diuersas formas diuerse sint materie disposite.sed ad rationẽ ꝓsone req̃rit̃ tñ aduinatio q̃ põt esse etiã q̃ntũcunq; diuersoꝝ:⁊ iõ nõ oportet q⁹ diuerse nature habeant diuersas ꝓsonas.

Questio secũda.

Deinde q̃rit̃ de assumẽte.Et circa h̃ q̃runt̃ tria. Primo vtrũ assumere ꝺueniat diuine ꝓsone. Secundo vtrũ nature. Tertio vtrũ nature remota ꝓsona.

Ad primũ sic ꝓcedit̃.videt̃ q ꝓsone nõ ꝺueniat assumere.sicut enĩ dictũ est ꝓsona signat aliq̃d cõpletũ ⁊ totũ.ſz vltima cõpletione cõpleto nõ põt fieri additio:ergo ꝓsona nõ põt ad se aliq̃d assumere. ℂ P̃ qõ assumit̃ ad pticipationẽ alicui⁹ aliquo modo cõicat illud.ſz de

ratione persone est omnimoda incõicabilitas: ergo nõ põt
psona assumere ad se aliq̃d in pticipationẽ sui. ℂ ℙ psona
inq̃ntũ supponit nature habet aliquã silitudinẽ materie si
cut natura habet silitudinẽ forme: ſz mag⁹ elõgat a pfectõe
materia q̃ forma q̃ est pars rei. si ergo natura diuina ꝓpter
sui pfectionẽ nõ põt eẽ forma alicui⁹ rei: multo min⁹ psona
diuina poterit eẽ psona alicui⁹ alteri⁹ nature. ergo nõ põt
psona naturã assumere. ℂ ℙ plus repugnat simplicitati di
uersitas nature ⁊ psone q̃ diuersitas subiecti ⁊ accidentis:
qz in substantijs simplicib⁹ creatis nõ differt fm Auicẽ. p
sona a natura fm rem: quãuis in eis differat accidẽs a sub
stantia. sed persona diuina verbi nõ põt distingui ꝓpter
suã simplicitatẽ ꝓprietate q̃ nõ sit qõ ipsa: nec põt eẽ subie
ctũ alicui⁹ accidentis: ergo multo min⁹ põt eẽ suppositũ ex
tranee nature. ℂ Sed contra Jo. j. Uerbũ caro factũ est. id
est hõ fact⁹ est: sed nõ nisi p assumptionẽ. cũ ergo verbũ sit
nomen personale: oportet dicere q̃ psona assumat. ℂ ℙ as
sumptio terminat ad vnionẽ. vnio aũt in psona est: vt ꝓba
tũ est in solutione articuli precedẽtis: ergo psona assumẽs
est: cũ assumptio vt dictũ est dicat terminũ in quo fit vnio.
ℂ ℟° dicendũ q̃ sicut dictũ est: psona requirit completio
nẽ. in diũctione aũt aliquoz aliq̃ ita est q̃ vtrũq̃ incõple
tũ est sicut patet in vnione materie ⁊ forme: quoz vtrũq̃ nõ
habet esse cõpletũ. ⁊ in mixtione q̃ vtrũq̃ mixtoz partim
corrũpit. vñ in talib⁹ hec cõpletio quã req̃rit psona neutri
debet: ſz cõposito. aliq̃ aũt vnũ preexistit in se completũ: ⁊
aliud addit ei ⁊ cõplet p cõpletionẽ ei⁹ sicut cibus q̃ adiũ
git homini iam cõpleto. vñ cõpletio psonal nõ debet cibo
sed homini. ⁊ hoc ꝓprie dicit assumi qõ sic in psonalitatẽ
alteri⁹ trahit. cũ igit diuina natura ⁊ humana q̃ diungunt
nõ se habeant eq̃liter ad pfectionẽ: sed diuina natura cõple
tionẽ habeat personalẽ in quo differt a forma: ⁊ in ea incoz
rupta pmaneat: in quo differt ab his q̃ miscent: oportet si
debeat fieri diũctio q̃ humana natura trahat ad diuinam
psonã virtute diuina: als eẽnt due psone ⁊ nulla diũctio. et
ita cõcedendũ est q̃ persona assumit. ℂ Ad primũ ergo di
cẽdũ q̃ psona nõ recipit additionẽ distinguentiũ ipsam et
cõplentiũ in eẽ psone fm q̃ cõpleta eẽ dicit. ſz alioz q̃ perso
nalitatem nõ causant nõ est incõueniens vt additionẽ reci
piat. sicut Socrates recipit additionẽ sciẽtie nutrimẽti ⁊ huius
modi: ⁊ tñ hec nõ indiuiduant ipsum: ita etiã natura huma
na q̃ addit diuine psone nõ causat psonalitatẽ in ipsa: ſz ad
psonalitatẽ ei⁹ preexistentẽ trahit. ℂ Ad secundũ dicẽdũ
q̃ triplex incõicabilitas est de rõne psone. ſ. particular fm
q̃ est cõpletũ: ⁊ vniuersal fm q̃ est subsistens: ⁊ assumptibi
lis fm q̃ id qõ assumit trãsit in psonalitatẽ alteri⁹: ⁊ nõ ha
bet psonalitatẽ ꝓpriã. nõ est aũt otra rationẽ psone cõica
bilitas assumẽtis. ℂ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ psona diuina nõ
supponit humane nature q̃si sub ea posita sicut forma sub
materia: ſz q̃si subsistẽs in ea inq̃ntũ habet eam sibi vnitam:
vñ nõ habet silitudinẽ materie. ℂ Ad q̃rtũ dicendũ q̃ sub
iectũ subicit accidẽti qõ diuine psone conuenire nõ põt: cum
nõ habeat aliq̃d potẽtialitatis. sed nõ dicit supponi huma
ne nature quasi ei subiciat: vt dictũ est.

Ad secundũ sic ꝓcedit. videt q̃ nature nõ conueniat
assumere. quod enĩ conuenit nature diuine cõe est tri
bus psonis. ſz assumere nõ conuenit patri ⁊ spũi scõ:
ergo nec diuine nature. ℂ ℙ actus psonales nõ dicunt de
natura sicut generare: vt dictũ est. v. di. j. li. ſz assumere ꝓ
prie cõuenit psone: ergo natura nõ assumit. ℂ ℙ verbũ fm
hoc q̃ carnẽ assumpsit dicit caro factũ. ſz natura diuina nõ
dicit caro facta: ergo natura diuina nõ assumpsit. ℂ ℙ ra
tione assumptionis fit cõicatio idiomatũ vt dicit Damas. ſz
ea q̃ sunt nature humane nõ dicunt de diuina. nõ enĩ dicit
passa vel mortua: ergo ei⁹ nõ est assumere. ℂ ℙ assumẽ est
ad se sumere. ſz diuina natura nõ traxit naturã humanã ad
se: qz nõ est vnio facta in nã diuina: ergo diuina nã nõ põt
dici assumere. Sed otra sunt auctoritates q̃ iacẽt in littera.

ℂ ℙ in xp̃o quicq̃d ẽ vnitũ põt dici assumẽs vel assumptũ
ſz diuina natura est vnita humane: ergo cũ nõ sit assumpta
debet dici assumẽs. ℂ ℟° dicendũ q̃ assumere dicitur tri
pliciter. Uno modo cõiter ꝓ sumere: ⁊ sic tota trinitas as
sumpsit humanã naturã filio. Secũdo dicit ꝓprie q̃si ad se
sumere vt sibi quocũq̃ modo vniat: ⁊ hoc modo natura di
uina in psona filij assumpsit humanã naturã. Tertio dicit
ꝓpriissime q̃si ad se ⁊ in se sumẽ: ⁊ sic cõuenit tñ psone in q̃
facta est vnio. ℂ Ad primũ ergo dicendũ q̃ hoc verũ est de
bis q̃ conueniũt nature fm se: ⁊ nõ rõne psone hui⁹ vel illi⁹ si
cut assumere. ℂ Ad secundũ dicẽdũ q̃ assumere tertio mõ
dictũ est ꝓpriũ psone: ⁊ sic nõ conuenit nature. ℂ Ad tertiũ
dicendũ q̃ natura diuina assumit humanã: ⁊ vnit ei: nõ tñ
in noie nature importat suppositũ sicut in hoc noie de⁹ vel
verbũ. ⁊ ideo dicit deus vel verbũ caro. i. hõ factũ: nõ p trãs
mutationẽ nature: ſz p vnionẽ in supposito. nõ aũt põt dici
de natura diuina. ℂ Ad q̃rtũ dicẽdũ q̃ cõicatio idiomatũ
fit rõne vnionis in supposito. ⁊ qz suppositũ non importat
noie nature: sicut hoc noie de⁹ vel fili⁹: ideo non põt dici na
tura passa sicut de⁹ passus. dicit tñ natura incarnata: qz p hẽ
nõ importat aliq̃ ꝓprietas humane nature: ſz sola vnio ad
ipsam. ℂ Ad quintũ dicẽdũ q̃ natura diuina sumit huma
nã ad se. i. vt sibi vniat: nõ tñ vt in se vnio fiat:

Ad tertiũ sic ꝓcedit. videt q̃ natura circũscriptis p
sonis assumere non possit. Natura enĩ sine suppositis est nuda intẽplatione tñ. sed qõ est tñ in otẽplatione nõ hz esse: ⁊ qõ nõ est nõ agit: ergo nã sine psonis assumẽ nõ posset. ℂ ℙ fm phm actiones sunt indiuiduoz si ue suppositoz. ſz assumẽ ẽ actio q̃dã. cũ igit supposita diui
ne nature sint ipse persone: videt q̃ natura sine psonis assu
mere nõ possit. ℂ ℙ fili⁹ ex hoc q̃ assumit dicit mitti. ſz si
nõ eẽnt persone distincte nõ remaneret ratio missionis: qz
mittit q̃ ab alio est fm Aug. ergo sine psonis distinctis nõ
posset esse assumptio. ℂ ℙ assumptio oportet q̃ terminet
ad aliquã vnionẽ. sed circũscriptis psonis nõ remaneret in
quo fieret vnio: qz in natura nõ põt fieri: ergo natura non
potest sine personis assumere. ℂ Sed otra. Angelus Lu. j.
ꝓbauit incarnationẽ p dei omnipotentiã: qz nõ est impos
sibile apud deũ omne verbũ. sed circũscripti psonis adhuc
in essentia remaneret omnipotentia: ergo adhuc in essentia
poterat fieri assumptio. ℂ ℙ Damas. dicit in ꝓncipio tertij
libri q̃ ꝓpter philontrophiã. i. amorẽ hominũ fili⁹ dei na
turã accepit. sed circũscriptis personis adhuc conueniret deo
suam creaturã diligere: ergo adhuc poterit esse assumptio.
ℂ ℟° dicendũ q̃ circũscriptio persone a natura diuina po
test dupliciter intelligi. Uno modo q̃ circũscribat omnis
ratio personalitatis. ⁊ sic ipsa natura nec̃ erit subsistens in
se: nec̃ erit in aliquo subsistente. ⁊ sic nõ habebit esse in re:
sed in intellectu. ⁊ sic nõ cõuenit ei nec̃ assumere nec̃ ali
quid agere. Alio modo potest intelligi q̃ circumscribatur
persone distincte quas fides ponit. eis autẽ circumscriptis
adhuc remaneret diuina natura subsistens: sicut deũ intelli
gunt qui nõ habẽt fidẽ trinitatis sine hoc q̃ intelligant ibi
patrẽ vt filiũ vel spiritũ scũ. vñ adduc remanebit ibi perso
nalitas aliqua. ⁊ fm hoc homo procedit de circũscriptione
personarũ distinctarũ quas fides supponit. ⁊ hoc modo di
cendũ q̃ circumscriptis personis adhuc diuine nature con
ueniet assumere. ℂ Ad primũ ergo secundũ ⁊ quartũ patet
solutio: quia ꝓcedunt fm primũ intellectũ. ℂ Ad tertiũ di
cendũ q̃ missio nõ est de necessitate incarnationis simpli
citer: sed de necessitate incarnatiõis filij. vnde supra distin
ctione prima magister dicit q̃ pater potuit incarnari: qui
tamen non potest mitti.

Questio Tertia.

Deinde queritur de assumpto: Et circa hoc quertun
tur tria. Primo vtrũ natura humana sit assumpta.
Secundo vtrum anima sit persona. Tertio vtrum
persona hominis sit assumpta.

Ad primū sic proceditur. videtur q̄ humana natura nō sit assumpta: quia fm Boe. natura, aut hic loquimur de ea: est vnūquodq̄ informans specifica differētia. sed differētia specifica est naturā nudam significans: nō enī significat eam vt in aliquo. cū ergo fm Damas. nō assumpserit de⁹ naturā que nuda est in cōtēplatione: videtur q̄ nō assumpsit naturā. ℂ P quod assumitur oportet preexistere. sz humana natura nō preexistit vnioni quia simul fuit caro ⁊ dei verbi caro: ergo natura non assumit'. ℂ P natura est idem qđ essentia. sed nō potest dici q̄ eēntiam assumpserit: qz essentia dicit' ab essendo. esse autē persone est quā nō assumpsit: ergo nec naturā assumpsit. ℂ P natura humana est ipsa humanitas. sed humanitas nō potest eē sine homine: cū igit' id quod assumptū est nō fuerit homo: vt dicit' in lra: videt' q̄ nec humanitas: ⁊ ita nec humana natura. ℂ P assumptio terminat' ad vnionē. sed humana natura nō est vnita: quia vniens est vnitū. natura aūt humana nō est fili⁹ dei: ergo natura humana nō est assumpta. ℂ Sed contra Aug. in de fide ad petrū Deus humanā naturā in vnitatē persone accepit. ℂ P deus p assumptionē fit homo. sed nō est homo in quo sit humana natura: ergo de⁹ humanā naturā assumpsit. ℂ P Philip. ij. formaz serui accipiens. i. naturā. ℂ R° dicendū q̄ quicūq̄ ꝛ fitet incarnationē ponit humanā naturam assumptā. ⁊ quāuis fm omnes modos quib⁹ dicit' natura superi⁹ positos possit dici natura assumpta nō oportet discurrere p singula cū naturā oēs intelligūt qui dicūt naturā humanā assumptaz fm q̄ natura significat quidditatē. ℂ Ad primū ergo dicēdū q̄ sicut genus est quedā intentio quā intellect⁹ ponit circa formā intellectā: ita etiam differētia ⁊ oīa que significāt secūdas intentiones. tñ huic intentioni intellecte respōdet natura quedaz que est in particularib⁹ quāuis fm q̄ est in particularibus nō habeat rationē generis vel spēi. fm hoc dico q̄ Boe. nō intēdit dicere q̄ differētia fm q̄ accidit ei intentio differentie sit natura: sed quantū ad id quod est in re ipsa. s. quidditas rei quā differētia complet. ℂ Ad secūdū dicendū q̄ quāuis nō preexistat tempore preexistit tñ fm modū intelligēdi: ⁊ hoc sufficit. ℂ Ad tertiū dicēdū q̄ eēntia nō habet se ad eē sicut consequēs ipsum: sed sicut id p quod est eē sicut ⁊ natura. vñ silr cōcedo q̄ assumpsit eēntiam sicut assumpsit naturā quāuis nō assumpserit suppositū. ℂ Ad quartū dicendū q̄ quāuis humanitas non sit sine boīe: tñ est prius naturaliter q̄ homo: quia p eam dicit' aliquis eē homo: vnde est eadē ratio sicut de eēntia. ℂ Ad quintū dicendū q̄ quāuis natura humana nō sit vnita. i. facta vnū simpliciter cū diuina: est tñ ei vnita in aliquo id est in persona.

Ad secundum sic proceditur. videtur q̄ anima separata sit persona. persona enim fm Boetium est rationalis nature indiuidua substantia. sed hoc conuenit anime non separate: ergo est persona. ℂ P propter quod vnūquodq̄ tale ⁊ illud magis. sed homo dicit' psona propter animā: vnde que carent anima nō dicunt' psone: ergo anima separata est psona. ℂ P obiect' q̄ aīa rōnal' est hoc aliquid: sz hoc aliqđ in natura rōnali est persona: ergo aīa separata est psona. ℂ P angelus ⁊ aīa separata non vident' differre nisi p hoc q̄ aīa est vnibil'. sz vnibilitas nō impedit rationē psone: ergo cū angelus sit psona etiā aīa separata erit persona. probatio medie. id qđ pōt fieri p diuinā virtutē non īmutat aliqđ de rōne rei: sicut q̄ de⁹ possit assumere aliquē hominē vt petrū nō aufert petro rationē psonalitatis. Sz aīa separata nō pōt vniri corpori nisi p resurrectionē q̄ nō erit natural': sed p diuinā virtutē tñ: ergo aīa propter vnibilitatē rationē psone nō amittit. ℂ P sola vnibilitas qua aliqđ potest vniri nobiliori tollit rationē psone: alīs verbū nō haberet ab eterno rationē psone. sz vnibilitas q̄ est in aīa separata nō est respectu alicui⁹ dignioris imo mi⁹ nobilis: ergo propter hoc nō perdit rationē psone. ℂ Sed ctra. nulla forma est psona. sed aīa est forma: ergo nō est psona. ℂ P psona habet rationē completi ⁊ toti⁹. sed aīa est pars: ergo aīa nō habet rationē persone. ℂ R° dicendū q̄ de vnione aīe ad corp⁹ apud antiquos duplex fuit opinio. Una q̄ aīa vnitur corpori sicut ens completū enti cōpleto: vt eēt in corpore sicut nauta in nauī. vñ sicut dicit Hzego. nice. plato posuit q̄ hō nō est aliqđ ꝯstitutū ex corpore ⁊ aīa: sed est aīa corpore induta. ⁊ fm hoc tota psonalitas hois cōsisteret in aīa adeo q̄ aīa separata possz dici hō vere: vt dicit Hu. de san. vi. ⁊ fm hāc opinionē eēt verū quod magister dicit q̄ aīa est psona qñ est separata. sed hec opinio nō potest stare qz sic corpus aīe accidentaliter aduenire. vñ hoc nomē hō de cuius intellectu est aīa ⁊ corpus nō significaret vnū p se sed p accidens: ⁊ ita nō eēt in genere substantie. Alia est opinio Aristotelis quā oēs moderni sequunt': q̄ aīa vnitur corpori sicut forma materie. vñ aīa est pars humane nature: ⁊ nō natura quedā p se. ⁊ qz rō partis ꝯtrariat' rōni psone vt dictū est: ideo aīa separata nō pōt dici psona: qz quāuis separata nō sit pars actu: tñ habet naturā vt sit pars. ℂ Ad primū ergo dicendū q̄ aīa separata ꝓprie loquēdo nō est substātia alicui⁹ nature: sed est pars nature. ℂ Ad secundū dicendū q̄ nō tñ ab aīa habet hō q̄ sit psona: sed ex ea ⁊ corpore: cū ex vtrisq̄ subsistat. ℂ Ad tertiū dicēdū q̄ aīa rōnal' dicit' hoc aliqđ p modū quo eē subsistens est hoc aliqđ etiā si habeat naturā partis. sed ad rationē psone exigit' vlteri⁹ q̄ sit totū ⁊ completū. ℂ Ad quartū dicendum q̄ quāuis vnio aīe se parate ad carnē nō possit fieri nisi p virtutē supnaturalem: tñ in ea est natural' aptitudo ad hoc. ⁊ q̄ nō pōt vnio cōpleri p virtutē naturalez est ex defectu corporis: nō ex defectu aīe. ℂ Ad quintū dicendū q̄ quāuis aīa sit dignior corpore: tñ vnit' ei vt pars toti⁹ hois: qō quodāmodo est dignior aīa inquantū est cōpletius.

Ad tertiū sic ꝓcedit'. videt' q̄ psona hois sit assumpta. Dama. enī dicit q̄ deus assumpsit humanā naturā in athamo. i. in indiuiduo. sed humana natura in indiuiduo est natura in psona: ergo assumpsit naturā in psona. ℂ P xp̄s nō est simil' matri nisi in hoc quod accepit a matre: sed est simil' matri quantū ad personā. vñ dicit Cassianus in libro ctra Nestoriū q̄ xp̄s ꝓpter psonarū diuersitatē reddidit vtriq̄ parenti filitudinē. s. patri ⁊ matri: ergo assumpsit personā. ℂ P ponatur q̄ xp̄s deponat hoc quod assumpsit ꝯstat q̄ iesus erit quidē hō ⁊ psona: sed ex separatione nihil acquisitū est ei quod prius nō haberet: nec habuit aliquid ex parte humanitatis nisi assumptū: ergo assumpsit personā. ℂ P nō ꝯsumit' nisi quod est. sz dicit Innocēti⁹ quart⁹ in decre. q̄ psona ꝯsumpsit psonā: ergo natura humana habuit psonalitatē ꝓpriā: sed nō ante assumptionē: quia nō fuit ante: ergo in ipsa assumptione habuit psonalitatē ꝓpriā: ergo psona fuit assumpta. ℂ Sed contra. Augu. dicit q̄ verbū nō accepit psonā hois sed naturā. ℂ P quod assumit' aliquo modo vnit'. sed psona nō vnit' psone: qz sic essent due persone: quod eē nō potest: vt supra dictū est. vel vna cōposita ex duab⁹: quod etiā est impossibile: cū psona pars eē nō possit: ergo psona nō ē assumpta: ℂ R° dicēdū q̄ sicut supra dictū est: assumēs nō est assumptū. vñ si psona dei assumpsisset psonā hois: psona dei non eēt psona hois: ⁊ sic eēnt due persone: quod est hereticū. vñ nō concedit' q̄ psona fit assumpta: ⁊ etiā quod assumit' trahit' ad aliqō cōpleti⁹ ipm incōpletū existēs: vt p; ex ꝓdict. ⁊ hoc est ctra rationē persone q̄ maximā cōpletionē importat. ℂ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ humana natura nō preexistit ante vnionē. sz postq̄ vnita est fuit in athomo vel psona verbi. ℂ Ad secundū dicendū q̄ b̄ quod dicit ꝓ psonarū diuersitate nō est referēdū ad xp̄m sed ad parētes: qz diuersa sunt psona p̄ris ⁊ matris ei⁹. ℂ Ad tertiū dicēdū q̄ separatio dat vtriq̄ partiū totalitatē: ⁊ in cōtinuis dat etiā vtriq̄ esse in actu: vñ supposito q̄ hominē deponeret subsistēt hō ille p se in nā rōnali: ⁊ ex hoc ipso acciperet rationē persone.

¶Ad ꝗrtū dicēdū ꝙ ꝺsumere dicit̄ ꝓprie destruere quod extitit. ꝛ ſm hoc persona ꝺsumpſiſſet personam ſi persona verbi aſſumpſiſſet hominē primo existentē. ſed impropꝛie dicit̄ etiā cōſumi: quod unpedit ne fiat. ꝛ qꝛ ꝑſona diuina ꝗ aſſumpſit humanā naturā impedit ꝙ natura humana habeat ꝓpꝛiā ꝑſonalitatē: iō dicit̄ cōſumpſiſſe ꝑſonā quāuis impropꝛie. vnde nō est hoc extēdendū. Nec diuinitas inḋt xp̄i. ¶Ōtra. xp̄s cōicat cū pr̄e in vna natura numero: cū mr̄e vo non: ergo nō est recta filiatudo. Dicendū ꝙ nō oportet ꝙ sit filiatudo ꝗntū ad oīa: ſz ſufficit ꝙ ſit ꝗntū ad aliq̄d. ¶Ū de xp̄o audis ꝛc̄. Sciendū ꝙ natura diuina dicit̄ forma: nō ꝙ ſit actus alicui⁹ nature: ſed qꝛ nō habet partē ſui naturā: nec aliq̄d potentialitatis in ipſa est. Natura vo humana dicit̄ forma: nō qꝛ cōꝓhēdit ꝓncipia tm̄ formalia: cōꝓhēdit enī ꝛ formā ꝛ materiā: ſed ꝑ modū quo quidditas cōpoſiti dicit̄ forma toti⁹. Solū verbū carnē ipſa. Pars ponit̄ ꝓ toto: qꝛ caro ꝓo hoīe. ꝛ ponit infirmioꝛē de ꝗ min⁹ videt̄ vt totā naturā nostrā videat̄ aſſumpſiſſe: ꝛ etiā defect⁹ humane nature quos decuit. Omnē ꝛ ꝑfectā naturā diuinitatis. ¶Contra. oīs ſignū diſtributiuū est: ſed natura diuina est indiuiſa. Dicendū ꝙ oīs ponit̄ ꝓ toto ſm ꝙ totū ꝺicitur cui nihil deest: ꝛ non est ex parte illa ꝗ totū compat̄ ad partes: qꝛ natura diuina nō habet partes. Ideoq̄ nō ſic dicit̄ diuina natura. ¶Ōtra. de quocūq̄ ꝓdicat̄ filiꝰ dei ꝑdicat̄ hō. ſed natura diuina est filius dei: ergo est hō. Dicendū ꝙ differētia est inter noīa ſubſtantiua ꝛ adiectiua. ſubſtātiua enī ſignificāt nō tm̄ formā: ſed etiā ſuppoſitū forme. vñ pñt ꝓdicari rōne vtriuſq̄. ꝛ qñ ꝓdicant̄ rōne ſuppoſiti dicitur ꝓdicatio ꝑ idētitatē. qñ autē rōne forme dicit̄ ꝑ denominationē ſiue informationē. ꝛ hec est magis ꝓpꝛia ꝓdicatio: qꝛ termini in ꝓdicato tenent̄ formaliter. adiectiua aūt tm̄ ſignificāt formā: ꝛ ideo nō pñt ꝓdicari niſi ꝑ informationē. vñ hec est falſa Eſſentia est generans: quāuis hec ſit vera Eſſentia ē pr̄. cū igit̄ dicit̄ filiꝰ dei est hō: est ꝓdicatio ꝑ informationē ꝛ idētitatē: cū vo dicit̄ Eſſentia diuina est hō: est ꝓdicatio ꝑ idētitatē: qꝛ idē ſm rem cū ſuppoſito hoīs: nō aūt ꝑ informationē: qꝛ natura diuina nō ſignificat̄ vt ſuppoſitū ſubſiſtens in humana natura. Et ideo dicit magiſter ꝙ non est vna vera ſicut alia: ſed nec tm̄ dicit eam ſimpliciter eſſe falſam.

DISTINCTIO SEXTA.

¶De intelligētia harū locutionū. ſ. deus factus est homo: deus est homo: an his locutionib⁹ dicat̄ de⁹ factus eſſe aliquid: vel eſſe aliquid: vel non.

EX p̄miſſis autē emergit queſtio plurimū ꝙtinens vtilitatis: ſed nimiū difficultatis atq̄ perplexitatis. Cum enī conſtat ex predictis ꝛ alijs pluribus teſtimonijs: omneſq̄ catholici vnanimiter fateant̄ deū eſſe factū homine: ꝛ ieſum xp̄m deū verū eſſe ꝛ verum hominē: querit̄ an his locutionib⁹ Deus factus est hō: filiꝰ dei factus est filiꝰ hoīs: deus est hō: ꝛ hō est deus: dicat̄ deus factꝰ eſſe aliquid: uel eſſe aliquid: uel aliquid dicat̄ eſſe deus. ꝛ an ita conueniat dici hō factus est deus: ꝛ filius hoīs factꝰ est filius dei: ſicut econuerſo dicit̄. ꝛ ſi ex his locutionib⁹ nō dicit̄ deꝰ factus eſſe aliquid: uel eſſe aliquid: que ſit intelligētia harū locutionū ꝛ ſimiliū. In huiꝰ ꝑfunditatis reſeratione ꝛ ſcrupuloſe queſtionis expoſitiōe plurimū differre inueniunt̄ ſapientes.

¶Quoꝛundam ſententiam refert.

ALij enī dicunt in ipſa verbi incarnatione hominē quendaꝫ ex aīa rōnali ꝛ humana carne ꝓſtitutū: ex quib⁹ duob⁹ oīs ver⁹ hō ꝓſtituit̄. ꝛ ille hō cepit eſſe deus: non quidē natura dei: ſed perſona verbi: ꝛ deus cepit eſſe homo ille. Concedūt etiam hominē illū aſſumptū a verbo: ꝛ vnitū verbo: ꝛ tm̄ eſſe verbū. Et ea ratione tradūt dictū eſſe deū factū hominē uel eſſe hominē: quia deꝰ factus est. i. cepit eſſe quedā ſubſtantia ex aīa rōnali ꝛ humana carne ſubſiſtens. ꝛ illa ſubſtātia facta est. i. cepit eſſe deus: nō tm̄ de migratione nature in naturā: ſed vtriuſq̄ nature ſeruata ꝓpꝛietate factū est ut deus eēt illa ſubſtātia: ꝛ illa ſubſtantia eēt deus. vnde vere dicit̄ deus factꝰ est hō: ꝛ hō factus est deus: ꝛ deus eſſe hō: ꝛ hō deus. ꝛ filius dei filiꝰ hoīs: ꝛ ecōuerſo. ¶Ūq̄z dicant illū hominē ex aīa rationali ꝛ humana carne ſubſiſtere: non tm̄ fatent̄ ex duabus naturis eſſe compoſitū diuina. ſ. ꝛ humana. nec illius partes eſſe duas naturas: ſed animaꝫ tm̄ ꝛ carnem.

¶Auctoꝛitates ponit quib⁹ ſuā muniūt ſententiā.

ET ne de ſuo ſenſu tm̄ loqui putentur hanc ſententiam plurib⁹ muniunt teſtimonijs. Ait enī Augu. in li. iij. de trinitate. Cū legitur verbū caro factū est: in verbo intelligo dei filiū verū: in carne agnoſco verū filiū hoīs: ꝛ vtrūq̄z ſimul vnā perſonā deū ꝛ hominē ineffabilis gratie largitate ꝓiunctū. Idem in Enche. Xp̄s ieſus deꝰ de deo est: hō aūt natus est de ſpū ſancto ex maria virgine: vtraq̄z ſubſtantia diuina. ſ. ꝛ humana filiꝰ est vnicus dei patris omnipotentis: de quo ꝓcedit ſpūſſanctꝰ vtrūq̄z vnus: ſed aliud ꝓpter verbū: ꝛ aliud ꝓpter hominē. nec duo filij deus ꝛ hō: ſed vnꝰ dei filius: deus ſine initio: hō a certo initio. Itē in eodē: Quid natura humana in xp̄o hoīe meruit ut in vnitatē perſone vnici filij dei ſingulariter aſſumpta eēt: Que bona volūtas: q̄ bona opa p̄ceſſerunt: quib⁹ mereret̄ iſte hō fieri vna ꝑſona cū deo. nunq̄d antea fuit hō: ꝛ hoc ei ſingulare bñficiū ꝓteſtitū est: ut ſingulariter ꝓmereret̄ deū. Nēpe ex q̄ hō eſſe cepit nō aliud cepit eē hō q̄z dei filius: ꝛ hic vnicꝰ. ꝛ ꝓpterea dei verbū: qꝛ est ab illo ſuſcepta caro fcā est vtiq̄z deꝰ: ut quēadmodū vna ꝑſona ē q̄libet hō aīa. ſ. rōnal̄ ꝛ caro: ita ſit xp̄s vna ꝑſona verbū ꝛ hō. Idē ſup Jo. Agnoſcamꝰ geminā ſubſtantiā xp̄i diuinā. ſ. q̄ equal̄ est p̄ri: ꝛ humanā q̄ minor est p̄re. Vtrūq̄z aūt ſil̄ nō duo: ſz vnꝰ est xp̄s: ne ſit q̄ternitas nō trinitas deꝰ. ac ꝑ hoc xp̄s est deꝰ aīa rōnal̄ ꝛ caro. Idē quoq̄z in li. de ꝑdestinatione ſcōꝝ. Ille hō ut a verbo p̄ri coeterno in vnitate ꝑſone aſſumptus filiꝰ dei vnigenitꝰ eēt: vñ hoc meruit: ꝙ ei⁹ bonū p̄ceſſit: ut ad hanc ineffabilē excellentiā ꝓueniret. Faciēte ac ſuſcipiēte deo verbo: ipſe hō ex quo eſſe cepit filiꝰ dei vnicꝰ eē cepit. Itē hō quicūq̄z ita gr̄a fit xp̄anꝰ: ſicut gratia hō ille ab initio factꝰ est

christus. Idem in li.xiij.de trini. Vna dei nobis in hoie xpo cõmendat:qz nec ipse ut tãta vnitate deo vero ꝓiũctus una cũ illo ꝓsona filiꝰ dei fieret:vllis est precedẽtibꝰ meritis assecutꝰ:sed ex quo hõ eẽ cepit ex illo est ⁊ deus:vñ dictũ est verbũ caro factũ ẽ Hyla.quoqz in li.de tri.ait Xpm nõ ambigimꝰ eẽ deũ verbũ:neqz rursum filiũ hois ex aia ⁊ corpore ꝓstitisse ignoramꝰ. His alijsqz auctoritatibꝰ vtunt qui hominẽ quendã ex aia rõnali ⁊ carne compositũ deũ factũ dicunt:sed gratia nõ natura. Sola eni gratia habuit ille hõ:nõ meritis uel natura ut eẽt deus siue filiꝰ dei:ut haberet omnẽ scientiã ⁊ potestatẽ quã habz verbũ cũ quo est vna persona. Nec tm in supioribꝰ legit qꝺ hõ ille sit vna ꝓsona cũ verbo:⁊ sit ipm verbũ:sz etiã qꝺ aia rõnal ⁊ caro eadẽ persona sit:⁊ xps sit ⁊ deus:

¶Aliorum sententia.

Sunt aũt ⁊ alij qui istis in parte ꝓsentiũt:sz dicũt hominẽ illũ nõ ex aia rõnali ⁊ carne tm:sz ex humana ⁊ diuina natura.i.ex tribus subsistẽtijs diuinitate carne ⁊ aia ꝓstare.⁊ hũc iesum xpm fatent.⁊ vnã ꝓsonã tm eẽ ante incarnationẽ solũmodo simplicẽ:sz in incarnatione factaz compositã ex diuinitate ⁊ humanitate.nec est ideo alia ꝓsona q̃ꝫ prius.sed prius cũ eẽt dei tm ꝓsona in incarnatione facta est etiã hois ꝓsona.nõ aũt ut essent due ꝓsone:sed ut vna ⁊ eadẽ esset ꝓsona dei ⁊ hois. Persona ergo q̃ prius erat simplex ⁊ in vna tm natura existẽs:in duabꝰ ⁊ ex duabꝰ subsistit naturis.⁊ ꝓsona q̃ tm erat deus facta est etiã verꝰ hõ subsistẽs nõ tm ex aia ⁊ carne sed etiã ex diuinitate. nec tm ꝓsona illa debet dici ꝓsona quãuis dicat fcã ꝓsona hois. Facta est igit illa ꝓsona ut quibusdaz placet quiddã subsistẽs ex aia ⁊ carne:sz nõ est fcã persona uel substantia uel natura:⁊ inquantũ est illud subsistens composita est:inquantũ autẽ verbũ est simplex est.

¶Auctoritates etiã ponit q̃ hãc ꝓbant sententiã.

Ad hoc Augu.in li.sentẽtiarũ Prosperi ait Modis oibꝰ approbare ꝓtendimꝰ sacrificiũ ecclesie duobꝰ ꝓstare:duobꝰ ꝓfici.visibili elementoꝝ specie:⁊ inuisibili dñi nostri iesu xpi carne ⁊ sanguine:sacrõ ⁊ re sacri.i.corpe xpi sicut xpi ꝓsona constat.⁊ ꝓficit ex deo ⁊ hoie:cũ ipse xps verus sit deus ⁊ verus homo:qnia omnis res illarum rerũ naturã ⁊ veritatẽ in se cõtinet ex quibus conficit. De hoc eodem Jo.damas.ait: In dño nostro iesu xpo duas quidem naturas cognoscimꝰ: vnã aũt ypostasim ex utrisqz compositã. Incarnatus est igit xps ex virgine assumens primitias nostre masse:ut ipsa extiterit in carne ypostasis:q̃ dei verbi ypostasis facta ⁊ composita fuerit:que prius simplex erat verbi ypostasis.composita vo ex duabus perfectis naturis diuinitate ⁊ humanitate.et ferat ipsa diuine dei verbi filiationis caracteristicũ ⁊ determinatũ ydioma ꝺm qꝺ diuisa est a patre ⁊ spiritu sancto:⁊ carnis caracteristica ⁊ determinatiua ydiomata:ꝺm que differat a matre ⁊ reliqs hominibꝰ. Itẽ vnã ypostasim filij dei confitemur in duabus naturis perfecte se habẽtibus deitatis ⁊ humanitatis:⁊ incarnatã eandem ypostasim:et has duas naturaa custodiri ⁊ manere in xpo post vnionẽ nõ seorsum ⁊ ꝺm partes ponentes singulã sed vnitas inuicẽ in vnã cõpositã ypostasim. Substantialez eni inquimꝰ vnionẽ.s.verã:⁊ nõ ꝺm fantasiam. Substantialem autẽ non duabus naturis perficientibus alterã.s.vnã compositã naturã.sed vnitas inuicẽ in vnã ypostasim compositã filij dei ⁊ manere eandem substantialem differentiã determinamus. Quod creabile mansit creabile:⁊ qꝺ increabile increabile:⁊ mortale mortale:⁊ imortale imortale:⁊ circumscriptibile circumscriptibile:⁊ incircumscriptibile incircumscriptibile.⁊ hoc quidem refulget miraculis. De hoc etiam Augus.in li.de trini.ait Quemadmodũ ꝺm deitatem vna est patris filijqz natura:ita etiam iuxta humanitatez eadem est matris ⁊ filij natura.ex vtraqz autẽ substantia ⁊ diuinitatis ⁊ humanitatis vnus atqz idẽ est deꝰ dei ⁊ hois filiꝰ iesus xps ut deꝰ verꝰ:ita etiã hõ uerꝰ. Item in li.xiij.de tri. Sic deo coniũgi potuit humana natura ut ex duabus substantijs fieret vna persona:ac per hoc iam ex tribus:deo anima ⁊ carne. His alijsqz pluribus se muniũt auctoritatibus qui dicunt personam christi esse compositam uel factam siue constantẽ ex duabꝰ naturis siue ex tribus substantijs.

¶Tertia aliorum sententia.

Sunt etiẽ alij q̃ incarnatione verbi nõ solũ ꝓsonã ex naturis compositã negant:verũ etiam hominẽ aliquẽ:siue etiam aliquam substantiam ibi ex anima ⁊ carne compositam uel factam diffitent:sed sic illa duo.s.animã ⁊ carnez verbi persone uel nature vnita esse aiunt:ut non ex illis duobus uel ex his tribꝰ aliqua substantia uel persona fieret siue componeretur:sed illis duobꝰ velut indumento verbum dei vestiretur:ut mortalium oculis congruenter appareret.qui ideo dicitur factus verus homo:quia veritatẽ carnis ⁊ anime accepit.que duo etiam in singularitatẽ uel vnitatẽ sue persone accepisse legitur:nõ quia illa duo uel aliqua res ex illis cõposita sit vna persona cuz verbo uel sit verbũ:sed quia illis duobus accidentibus verbo nõ est personarũ numerus auctus:ut fieret quaternitas in trinitate. Et quia ipsa persona verbi que prius erat sine indumẽto assumptione indumenti nõ est diuisa uel mutata:sed vna eademqz imutata permansit.qui ꝺm habitum deuz hominẽ factum dicunt:Accipiendo enim hominem dictus est deus factus homo.⁊ propter acceptum hominẽ dicitur deus verus eẽ homo.⁊ propter assumentẽ deum dicitur homo esse deus. Nã si essentialiter inquiunt illi deus esse homo uel homo esse deus intelligeretur:tunc si deus hominem assumpsisz in sexu mulieꝛi:⁊ mulier essentialiter deus eẽt:⁊ econuerso. At potuit deus assumpsisse hominẽ in sexu mulieꝛi.potuit igitur mulier esse

deus:⁊ econuerso.

¶ Auctoritates inducit quibus hec sententia roboratur.

An autem ⁊ isti de suo influere videantur testimonijs in mediū ꝓductis.quod dicunt confirmant. Ait enī augustin⁹ in libro de gratia noui testamenti. Sicut non augetur numerus personarū cum caro accedit anime ut sit vnus homo:sic non augetur numerus personarum cuꝫ homo accedit verbo ut sit vnus christus. Legitur itaqꝫ deus homo ut intelligam⁹ eius persone singularitatem:non ut suspicemur in carnem mutatam diuinitatē. Idem quoqꝫ tractans illud verbū Apostoli habitu inuent⁹ ut homo:manifeste ostendit deum dici factū eē hominē:uel esse hominē ſm habitum In libro.lxxxiij. questionū ita inquiens Multis modis habitū dicimus.vel habitū animi sicut discipline perceptionē vsu firmatam.uel habitum corporis: sicut dicimus alium alio validiorem.uel habitum eorū qui membris accōmodantur extrinsecus.ut cum dicimus aliquem vestituꝫ: calciatum:⁊ huiusmodi: ut in omnibus generib⁹ manifestum est. In ea re dici habitum que accidit alicui ita ut eam possit etiam non habere. Hoc aūt nomen ductum est ab illo verbo quod est habere. Habitus ergo in ea re dicitur que nobis ut habeatur accidit uel accedit. Verūtamen hoc interest qꝛ quedam eorum que accedunt uel accidunt:ut habitum faciant nō mutantur:sed ipsa mutant in se integra ⁊ inconcussa manentia.sicut sapientia accedens homini nō ipsa mutatur:sed hominē mutat quem de stulto sapientē facit. Quedam ꝙo sic accedunt uel accidunt ut mutent ⁊ mutenť: ut cibus qui ămittens speciem suam in corpus vertit: ⁊ nos cibo refecti ab exilitate atqꝫ languore in robur atqꝫ valentiam mutamur. Tertium genus est cum ea que accidunt nec mutant ea quib⁹ accidūt nec ab eis ipsa mutantur.sicut annulus positus in digito:quod genus rarissime reperitur. Quartuꝫ genus est cum ea que accedunt mutantur:nō a sua natura:sed aliam speciem ⁊ formam accipiunt:ut est vestis que deiecta atqꝫ deposita non habet eam formam quam sumit induta. Induta enim membris accipit formam quam nō habet exuta. Quod genus congruit comparationi huic Deus enī filiꝰ semetipsum exinaniuit nō formam suam mutans: sed formā serui accipiens.neqꝫ conuersus aut trās mutatus in homine amissa incōmutabili stabilitate:sed in similitudinē hominū factus est ipse susceptor verum hominē suscipiendo.⁊ habitu inuentus est ut homo id est habendo hominē inuentus est ut homo: nō sibi sed eis quib⁹ in homine apparuit. Qđ autem dicit ut homo veritatem exprimit Nomine ergo habit⁹ sane significauit apostolus qualiter dixerit in similitudinem hominū factus: quia nō transfiguratione in hominē:sed habitu factus est cuꝫ indutus est hominē:quem sibi vniens quodāmodo atqꝫ conformans imortalitati eternitatiqꝫ sociaret. Non ergo oportet intelligi mutatū esse verbum susceptione hominis:sicut nec membra veste induta mutanť:quāuis illa susceptio ineffabiliter susceptū suscipienti copularet. His verbis aperte innuere videtur augustin⁹ deum dici factum hominē ſm habitum:qui etiam ipsius incarnationis modum volens exprimere querentib⁹ in quarto libro de trinitate ait Si queritur ipsa incarnatio quomodo facta est:ipsum verbū dei dico carnem factum id est hominē factum. Non tamen in hoc ꝙ factum est conuersum atqꝫ mutatuꝫ:sed carne ut carnalibus congruēter appareret indutum. Ita sane factum ut ibi sit non tm̄ verbum dei ⁊ hominis caro: sed etiam rationalis hominis anima atqꝫ hoc totuꝫ ⁊ deus dicatur ꝓpter deum:⁊ homo ꝓpter hominem. Quod si difficile intelligitur mens fide purgetur a peccatis abstinēdo ⁊ bona operando. Difficilia enim sunt hec. Idem in libro de fide ad Petrum Deus filius cum sit deus eternus:⁊ verus ꝓ nobis factus est homo verus ⁊ plenus. In eo verus quia verā habet ille humanam naturaꝫ. In eo ꝙo plenus quia ⁊ carnem humanam susceptit ⁊ animam rationalem. Item nō aliud fuit illa dei summi exinanitio nisi forme seruilis id est nature humane susceptio.vtraqꝫ igitur est in christo forma.quia vtraqꝫ vera ⁊ plena est in christo substantia diuina.s.⁊ humana. Idem in libro contra Maximinū: Cum esset per seipsum inuisibilis:visibilis in homine apparuit:quem de femina suscipere dignatus est. Item in eodem Nos christum deum verum hominē suscepisse credim⁹ ⁊ in christo visibiliter inuisibilem hominib⁹ apparuisse:in ipso inter homines cōuersatum fuisse:in ipso ab hominibus humana pertulisse:in ipso homines docuisse. Hylarius quoqꝫ in.x.libro de tri. ait Quomodo dei filius ex maria est nisi ꝙ verbuꝫ caro factū est.s.ꝙ filius dei cū in forma dei esset formā serui accepit. Vnū tamen eundēqꝫ nō dei defectione:sed hominis assumptione ꝓfitemur:⁊ in forma dei per naturam diuinam: ⁊ in forma serui ex conceptione spiritussancti ſm hominis habituꝫ repertum fuisse:non fuit habitus ille tm̄ hominis sed ut hominis.neqꝫ caro illa caro peccati:sed in similitudine carnis peccati. Audistis tres ſm diuersos positas sententias: ⁊ ꝓ singulis inducta testimonia.

¶ Postēqꝫ magister determinaunt de incarnatiōe dei: Vic determinare incipit cōditiones dei incarnati. Diuidit aūt hec pars in duas. In ꝓma determinat de his q̄ ꝓueniunt deo incarnato rōne vnionis. In secunda de bis q̄ ꝓtinēt ad naturā assumptā absolute dis.xiij.ibi ꝑ sciendū est. De bis enī q̄ absolute ꝓtinent ad diuinā naturā determinatū est in ꝑmo libro. Prima aūt pars diuidit in duas. Primo determinat de bis q̄ dicunť de deo incarnato exprimētia ipsam vnionē:sicut ꝙ dicit deus est hō:vel factꝰ est hō. In secūda determinat de eis q̄ ꝓueniūt ei ꝓsequēter ad vnionē di.viij ibi Post predicta. Prima diuidit in tres partes. In ꝓma mouet questionē de locutiōib⁹ exprimētib⁹ vnionē. In secūda ponit diuersas opiniones de modo vnionis: ibi Alij enī dicūt. In tertia ostendit quō intelliguntť diuersimode

ꝓdicte locutiões ꝼm diuersas opiniones dis. vij. ibi Scõm primã nõ dicit. Alij enī dicũt. Hic ponit opiniones: ⁊ diuidit in tres partes ꝼm tres opiniones q̃s ponit. Secunda incipit ibi Sunt autē alij. Tertia ibi Sunt etiã alij. Quelibet autē triũ partiũ diuidit in duas partes. in opinionē ⁊ ꝯfirmationē. Cõfirmatio prime opinionis incipit ibi Sed ne de suo sensu. Secunda aũt ibi De hoc Augu. Confirmatio autē tertij ibi Ne autē ⁊ illi. ¶ Ad euidentiã autē eoꝝ que dicunt oportet primo tria videre. Primo in quo iste tres opiniones conueniãt. Secũdo in quo vna harũ opinionũ ab alia differat. Tertio q̃d vnaquecq; ponat. ¶ Quantũ ad primũ sciendũ q; iste opiniones conueniũt in q̃ttuor. Primo q⁹ quelibet harũ ponit vnã psonã in xp̃o. s. diuinã: p qõ recedunt ab heresi Nestorij. Secundo ponũt in xp̃o duas naturas ⁊ tres substantias. s. diuinã: animã: ⁊ corpus: in quibus duob⁹ dicũt ꝯstare naturã humanã. ⁊ p hoc recedunt ab erroꝛe Eutices q̃ posuit vnã naturã in xp̃o. Tertio has duas substãtias in quib⁹ humana natura ꝯsistit dicũt assumptas a verbo. p quod recedũt ab erroꝛe Manichei qui negabat carnis assumptionē. Quarto q; hoc quod assumptũ est nõ preexistit ante vnionē tpe: sed natura solũ. p quod euadunt erroꝛē quē tangit Dama. dicentiũ q; primo assumpserit intellectũ: ⁊ extũc fuisse hominē: postea aũt assumpsisse carnē in vtero virginis. qõ videt eē erroꝛ Auge. q̃ ponebat aias creatas ante coꝛpoꝛa. ¶ Quantũ vo ad secundũ. s. differentiam harũ opinionũ sciendũ est: q; cũ in xp̃o sint tres substãtie inuenit triplex compatio harũ substantiarũ. Una aīe ⁊ coꝛpoꝛis ad inuicē ꝼm q; in eis cõsistit humana natura. Altera vo harũ duarũ ad psonã diuinã ꝼm q; illa assumpsit has duas. ⁊ quelibet harũ opinionũ differt ab altera quantum ad vtrãq; comparationē. ¶ Differt aũt tertia opinio a primis duab⁹ quantũ ad comparationē anime ⁊ coꝛpoꝛis: quia prime due opiniones ponũt aliquid compositũ ex aīa ⁊ coꝛpoꝛe quod ē assumptũ. Tertia vo ponit has duas substantias esse diuisas ab inuicē: ⁊ sine aliqua compositiõe a persona verbi assumptas esse. vnde cũ dicit natura humana assumpta a verbo sumit naturã humanam materialiter id est partes humane nature: sicut partes domus dicuntur domus. Differt autē a primis duabus quantũ ad comparationē harũ duarũ substantiaruz ad tertiam: quia ponit has duas substantias nũctas verbo accidentaliter: sicut vestis coniũgitur homini: ⁊ sicut angelus assumit coꝛpus vt in eo videatur. Prime vo due opiniones dicunt nõ accidentaliter sed substantialiter quantũ ad esse personale verbo coniunctas esse. Similiter etiã secunda opinio differt a prima ꝼm has duas compositiones. quantũ enī ad compositionē anime ⁊ coꝛpoꝛis differũt in hoc q; cũ vtraq; ponit animã ⁊ coꝛpus preexistere ꝼm intellectũ ad vnionē: ⁊ ex eis coniũctis effici aliquod vnũ nõ vnius modi vnum. ex his coniũctis constitui dicit vtraq;. ex coniũctione enī anime ad coꝛpus resultat ⁊ hic hõ ⁊ humanitas. ⁊ hec duo qualiter differãt patere potest ex predictis in precedẽti di. quia hic hõ dicit quid subsistẽs in natura humana. humanitas aũt colligit tm̃ ea in sua significatione ex quib⁹ homo habet q; sit homo. Prima ergo opinio dicit q; illud vnũ constitutũ ex anima ⁊ coꝛpoꝛe quod preintelligitur vnioni ⁊ assumit̃ est hic homo. Secunda vo dicit q; sit humanitas ⁊ hoc q; sit h̃ homo nõ habet ex coniũctione anime ad coꝛpus: sed ex cõiunctione vtriusq; ad diuinaz personã que subsistit in eis. Differũt etiam quantũ ad secundaz compositionē vtriusq; substantie ad diuinã personã. nam secunda opinio dicit q; iste due substantie assumpte ita coniunguntur diuine persone q; pertinẽt ad personalitatẽ ipsius adeo q; sicut persona vbi ante incarnationē subsistebat in natura diuina: ita post incarnationē subsistit in humana ⁊ diuina. ⁊ ideo ante incarnationē erat simplex: sed post est composita. Prima vo opinio dicit q; illa substantia composita ex anima ⁊ coꝛpoꝛe nõ pertinet ad personalitatẽ verbi ita q; in ea psona verbi subsistat. sed per assumptionē factũ est vt persona verbi esset illa substantia composita ex anima ⁊ coꝛpoꝛe: ⁊ ecõuerso. vnde persona verbi sicut fuit simplex ante incarnationē: ita est ⁊ simplex post incarnationē. ¶ Quantũ ad tertiũ aũt s. ad positiones quas quelibet opinio ponit. Sciendum est q; prima opinio ex hoc q; ponit duas substantias. s. animã ⁊ coꝛpus ꝼm q; preintelligunt̃ vnioni esse coniũctas ad cõstituendũ hominẽ oportet q; primo ponat hominẽ assumptũ. secundo q; homo non significet nisi compositũ ex duabus substantijs. s. anima ⁊ coꝛpoꝛe: nõ autẽ deitate. ⁊ quia hic homo est suppositum vel ypostasis: ideo ponit tertio in xp̃o esse duo suppositа. vnũ creatũ quod est homo. ⁊ alterũ increatũ: quod est filius dei. ⁊ similiter duas ypostases. Et quia suppositũ predicat̃ in recto: nõ in obliquo sicut natura. Socrates enī est suppositũ humane nature Jõ. q̃rto dicit q; xp̃s est neutraliter duo. vnus tamẽ masculine propter vnitatẽ persone. Et quia dicit hominẽ assumptũ: ⁊ filiũ dei est homo: ideo dicit quinto q; assumẽs est assumptũ, Et quia in xp̃o dicit duo suppositа: ideo dicit sexto q; suppositо filio dei nõ supponitur hic homo: quãuis hic homo sit filiꝰ dei. sicut suppositа eẽntia nõ supponit̃ pater: quãuis essentia sit pater. Et quia hic homo non supponit suppositũ eternũ: ideo dicit septimo q; sicut deus factus est homo: ita hõ factus est deus. quod nõ posset dici si suponeret suppositũ eternũ: quia suppositũ eternũ nõ incipit esse deus. Et quia proprietates eterne non determinãt suppositũ tẽporale nec econuerso: ideo dicit octauo q; omnia nomina adiectiua q̃ significãt aliquod eternũ nõ possunt dici de filio virginis nisi cũ implicatione: vt si dicat̃ filius virginis est eternꝰ. i. est ille qui est eternus. ⁊ similiter adiectiua que significant aliquod tempoꝛale nõ possunt dici, ꝓprie de filio dei. Substantiua autē hincinde predicantur propter vnionē: sicut ⁊ adiectiua personalia nõ dicunt̃ de essentia: quãuis substãtiua dicant̃ de ea. ¶ Secunda vo opinio quia ponit q; humana natura que est assumptũ nõ significat quid subsistẽs sed potiꝰ in ea subsistit diuina persona per vnionē: ideo primo dicit hominẽ: quod significat per modũ subsistẽtis nõ eẽ assumptũ: sed humanã naturã. Et quia ypostasis vel suppositũ dicit aliquid per se subsistens: ideo secũdo nõ ponit in xp̃o nisi vnũ suppositũ vel ypostasim. Et p consequẽs ponit tertio q; xp̃s est vnũ tm̃ ⁊ solum vnus. Et quia humana natura nõ substantificat̃ vt subsistat nisi per vnionē ad diuinã personã: ideo homo qui significat per modũ subsistẽtis nõ solum dicit naturã ⁊ coꝛpus. sed etiam diuinitatẽ. ⁊ hec est quarta positio. Et quia diuina persona que ante incarnationē subsistebat i vna natura: postq̃ subsistit in duabus naturis ⁊ tribus substãtijs: ideo quinto dicit q; psona vbi ante incarnationē fuit simplex. sed post incarnationem est composita. Et quia est vnuz suppositũ quod subsistit in duabus naturis: ideo sexto ponit q; de illo suppositо ꝓprie dici pñt adiectiua significantia ꝓprietates vtriusq; nature siue denoiet̃ p vnã naturã siue p aliã. vñ ꝼm eos ꝓprie dr̃ iste puer est eternꝰ: ⁊ deꝰ est passus. ¶ Tertia vo opinio q; negat vnionē aīe ad carnē in xp̃o: ideo primo ponit q; hõ nõ predicat de xp̃o aliq̃d cõpositũ ex aīa ⁊ coꝛpoꝛe: sed ptes humane nature vt sit sensus: hõ est. i. hz animã ⁊ coꝛpꝰ sibi vnita accidentaliter. ⁊ iõ ponit secũdo q; hõ ꝑdicat̃ de xp̃o accidẽtaliter: nõ in q̃d: sed in quo mõ se hz: vt cũ dicit̃ hõ indutꝰ. ⁊ iõ tertio ponit q; due substãtie nõ ptinẽt ad psonalitatẽ filij dei: sed extrinsecꝰ se hñt ad ipsam. Et multa alia ex his opinionibꝰ sequunt̃ si quis radicẽ opinionũ ꝯsideret. Ex predictis aũt patet q; quelibet harũ duarũ opinionũ cõuenit cum alia in aliquo in quo differt a tertia. Prime enī opiniones due conueniũt in hoc q; vtraq; ponit q; hõ de xp̃o predicat̃ in q̃d: in quo differunt a tertia q̃ hoc negat. silr tertia conuenit cũ secũda in hoc q; in xp̃o nõ sunt duo suppositа quãuis differẽter: qz secũda ponit q; supponit̃ vtriq; nature substantialiter. tertia vo q; diuine substãtialiter: ⁊ huma

ne accidentaliter: sicut album ꝛ homo non est aliud ꝛ aliud ſuppoſitū: ſed idē qō ſupponit hō copulat albū: in quo differūt a prima q̄ ponit in xp̄o duo ſuppoſita. ſil'r etiā prima ꝛ tertia conuenūt in hoc q̄ humana natura nō ptinet ad ꝑſona litatē diuine ꝑſone: quāuis differēter: q̄ ꝑma ponit q̄ ſubſtātificat̄ ꝑ ſe. Tertia aūt q̄ nullo mō. vñ vtraq; ponit q̄ diuina ꝑſona ſicut fuit ſimplex ante incarnationē: ita est ſimplex poſt incarnationē: in quo differūt a ſecūda. ¶ His viſis circa veritatē harū opinionū est triplex queſtio. Prima de his q̄ dicit prima opinio. Secūda de his q̄ dicit ſecūda. Tertia de his que dicit tertia.

¶ Queſtio prima.

Circa primā opinionē querunt tria. Primo vtrum in xp̄o ſint due ypoſtaſes. Secūdo vtrum hō ſit aſſumpt⁹. Tertio vtrū hō ſignificet ſubſtantiā cōpoſitā ex duabus ſubſtantijs tñ.

Ad primū ſic ꝓcedit. videt q̄ in xp̄o ſint due ypoſtaſes. ſicut enī dicit Boe. in li. de du. na. oīs ſubſtātia ꝑticularis ſm ꝓprietatē vocabuli pōt dici ypoſtaſis: q̄uis ſm vſum dicat̄ tñ de ſubſtātijs nobiliorib⁹. ſz in xp̄o ſunt plures ſubſtātie: ſicut ab oīb⁹ concedit̄: ꝛ nō ſunt vniuerſales ſz ꝑticulares: ergo in xp̄o ſunt plures ypoſtaſes. ¶ P̄ xp̄s ſm q̄ est hō est ypoſtaſis q̄dā in genere ſubſtātie q̄ de quocūq; ꝑdicat̄ ſpēs ꝛ gen⁹. ſz ypoſtaſis verbi nō' est in genere ſubſtātie: ergo in xp̄o est alia ypoſtaſis ꝑter ypoſtaſz verbi: ꝛ ita in xp̄o ſunt due ypoſtaſes. ¶ P̄ ſicut ſe hz ſpēs ad gen⁹: ita ſe hz ypoſtaſis ad ſpēm. ſz vna ſpēs nō pōt eē in diuerſis generib⁹ nō ſubalternatis: ergo vna ypoſtaſis nō pōt eē in duab⁹ ſpecieb⁹: ergo multo min⁹ in natura humana ꝛ diuina: q̄ plus q̄ ſpecie differūt. ¶ Sz ꝛtra est q̄ dicit Damaſ. duas naturas vnitas eſſe in vnam ypoſtaſim. ¶ P̄ ſm Boe. ꝑſona est rōnal' nature indiuidua ſubſtātia: ypoſtaſis aūt niſi hoc q̄ō est rōnal' nature: ergo ypoſtaſis rō nis nature est ꝑſona. humana aūt natura ꝛ diuina vtraq; ē rōnal'. ſi ergo ſint due ypoſtaſes harū duarū naturarū: oportet diuerſas ponere: ꝛ ſic eēt erro⁹ Neſtorij.

¶ Ulteri⁹ q̄ritur vtrū in xp̄o ſint duo ſuppoſita: videt̄ q̄ ſic. ſuppoſitū enī dicit reſpectū ad naturā cōem. ſz in xp̄o ſunt due nature: ergo duo ſuppoſita. ¶ P̄ ſuppoſitū dicit̄ q̄ſi ſub alio poſitū. ſz inc̄ueniens est dicere q̄ diuina ꝑſona ponat̄ ſub humana: ergo oportet aliud eſſe humane nature ſuppoſitū q̄ ꝑſona diuina. ſz ꝑſona diuina est ſuppoſitū nature diuine: ergo in xp̄o ſunt duo ſuppoſita. ¶ P̄ vnio ad alterū nō tollit alicui rationē ſuppoſiti: q̄ etiā pars vt man⁹ alicui nature cōi ſupponit̄ cū ſit in ſpecie man⁹. ſed nihil aliud pōt impedire ne humana natura in xp̄o habeat ꝓpriū ſuppoſitū niſi vnio ergo hz ꝓpriū ſuppoſitū ꝑter ſuppoſitū diuine nature. ꝛ ſic idē q̄ō pri⁹. ¶ Sed ꝛtra. q̄ō est vnitū alteri dignio⁹i nō hz rationē ſuppoſiti: al's in xp̄o eēnt tria ſuppoſita ſm tres ſubſtantias: vel etiā plura ſm oēs ꝑtes corporis. ſi ergo in xp̄o ſunt duo ſuppoſita: nō erit aliq̄ vnio dignitatis ad carnē.

¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ in xp̄o ſint duo indiuidua. ſicut enī dicit Dama. fili⁹ dei aſſumpſit humanā naturā in athamo. i. in indiuiduo. ſz q̄ natura aſſumpta est in xp̄o dicim⁹ duas naturas: ergo ꝛ dicere poſſum⁹ in xp̄o duo īdiuidua. ¶ P̄ oē q̄ō ē aut est vniuerſale aut ꝑticulare. ſz humana natura est in xp̄o: ergo cū nō ſit vniuerſal' erit particularis. ſz omne ꝑticulare est indiuiduū: ergo humana natura in xp̄o est indiuiduū: ergo ſunt ibi duo indiuidua. ¶ P̄ ſm Porphi. in diuiduū facit collectio accidentiū. ſz accidentia humane nature nō ſunt in ꝑſona diuina q̄ ſubiectū accidētis eē nō pōt ergo oportet q̄ ſit ibi aliq̄d indiuiduū. ꝛ ſic idē quod pri⁹.

¶ Sed ꝛtra. nihil est aliud ꝑſona q̄ indiuiduū rōnal' nature. ſz in xp̄o nō pōt eē due ꝑſone: ergo in xp̄o nō ſunt duo indiuidua.

¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ ſint ibi due res nature. Res enī nature' est q̄ō ꝛſtituit̄ ꝑ naturā. ſz diuina ꝑſona nō ꝛſtituit̄ per humanā naturā: ergo ꝑſona verbi nō est res humane nature. ſz est aliq̄ res humane nature in xp̄o: ergo in xp̄o ſunt due res nature. ¶ P̄ res nature idē videt̄ eē q̄ō nāle. ſz naturale vt dicit̄. ij. phiſi. est ꝓprietas cauſata ex ꝑncipijs nature: vel cōpoſitū ex ꝑncipijs naturalib⁹. ſz neutrū iſtor⁹ conuenit diuine ꝑſone: ergo ꝑſona diuina nō ē res nature humane. ꝛ ſic idē q̄ō pri⁹.

¶ Sed ℈. res nature est cōpletū ſubſiſtēs in nā. ſz nullū tale est aſſumptibile q̄uis poſſit aliud aſſumi ad ipm: ergo ſi eēt in xp̄o aliq̄ res nature ꝑter diuinā ꝑſonā nō eēt aſſumpta a diuina ꝑſona: ꝛ ita nō est vnita: ꝛ ſic nō eēt in xp̄o. ¶ ℞° dicēdū q̄ cū omne ꝑticulare hēat reſpectū ad naturā cōem ꝛ ad ꝓprietates: pōt ſm vtrūq; reſpectū noīari: tū ꝑ nomē ꝑme impoſitionis: tū ꝑ nomē ſecūde intētionis. hoc enī nomē res nature est nomen ꝑme impoſitionis ſignificās ꝑticulare ꝑ reſpectū ad naturā cōez hoc vō nomē ſuppoſitū est nomē ſecūde impoſitionis ſignificans ipſam habitudinē ꝑticularis ad naturā cōem inquātū ſubſiſtit in ea. particulare vō inquantū excedit ab ea. ſed quia accidentia conſequunt̄ naturā: ideo omne nomē deſignās ꝑticulare ſm reſpectū ad ꝓprietates deſignat etiā ipſum per reſpectū ad naturā cōmunē. hoc ergo potest fieri dupliciter. vel ꝑ nomen ꝑme impoſitionis: ꝛ ſic est ypoſtaſis cōmuniter in omnib⁹ ſubſtantijs: perſona vō in omnib⁹ rationalib⁹. vel ꝑ nomen ſecūde impoſitionis: ꝛ ſic est indiuiduū inquantū est indiuiſum in ſe. ſingulare vō inquantū est diuiſum ab alijs: vnde ſigillatum est idē quod diuiſum.

¶ Est etiā alia differētia attēdēda inter iſta: q̄ quedā iſtorū ſignificant cōmuniter particulare in quolibet genere ſicut particulare indiuiduū ſingulare. quedā vō tñ particulare in genere ſubſtātie: ſicut res nature ſuppoſitū ypoſtaſis ꝛ ꝑſona. Quia vō ratio ſubſtantie est q̄ ꝑ ſe ſubſiſtat: inde ē q̄ nullus iſtor⁹ dicit̄ niſi de re cōpleta ꝑ ſe ſubſiſtente. vnde nō dicunt̄ neq; de parte neq; de accidente: de quib⁹ alia dici poſſunt que in omnib⁹ generib⁹ inueniunt̄. quāuis enī hec albedo vel hec manus dicant̄ indiuiduū vel ſingulare: nō tñ poteſt dici ypoſtaſis ſuppoſitū vel res nature. Impoſſibile est autē q̄ ſi ponant̄ duo quor⁹ vtrūq; ꝑ ſe ſubſiſtat q̄ vnū ſit alterū: q̄ ſm hoc q̄ numerant̄ differūt: cū differētia ſit cauſa numeri: ꝛ nō ꝓdicant̄ de ſe inuicē niſi ſm q̄ vnū ſunt. Uñ cū diuina ꝑſona ſit q̄dā ꝑ ſe ſubſiſtens: ſi etiā ponat̄ compoſitū ex aīa ꝛ carne vnū q̄d cōpletū ſubſiſtens q̄ō est hō: vel hic hō: impoſſibile est q̄ vnū ꝓdicet̄ de altero: vt dicat̄ Fili⁹ dei est hic hō. ꝛ q̄ prima opinio hoc ponit: ideo nō tenet̄ mō ab aliquo. ſed ſm hoc q̄ō est cōpoſitū tñ ex aīa ꝛ carne: nō dicit eē q̄d ſubſiſtēs: ſed dicit eē humanā naturā in q̄ diuina ꝑſona ſubſiſtit. ꝛ ideo ſm hāc opinionē dicēdū est q̄ oīa illa noīa q̄ ſignificāt ꝑticulare in quolibet genere ꝑſt dici eē duo in xp̄o. ſicut enī hec man⁹ dicit̄ indiuiduū vel ſingulare vel particulare: ita humana natura in xp̄o est indiuiduū ſingulare vel ꝑticulare. Et cū natura humana nō ſit diuina natura: nec; diuina ꝑſona nihil ꝓhibet dici in xp̄o duo indiuidua: vel duo ſingularia vel particularia. aut etiam plura ſm numerū partiū, corporis xp̄i quarū quelibet potest dici indiuiduū niſi fiat vis in hoc q̄ in diuinis non ꝓprie inueniunt̄ huiuſmodi nomina. hec tñ plura indiuidua de xp̄o nō ꝓdicant̄: quia de eo nō ꝓdicat̄ natura humana nec; ptes ei⁹. nō aūt cōtingit dicere in xp̄o eē duas ypoſtaſes: vel res nature: vel ſuppoſita. natura enī humana in xp̄o nō est res nature vel ſuppoſitū ipſa natura. nulla enī natura cōpoſita est res vel ſuppoſitū ſui ipſius: ſil'r nō est ypoſtaſis ſed vſya. nihilomin⁹ tñ ſicut dicim⁹ vnionē factā in perſona: ſic dicim⁹ in ypoſtaſi ſuppoſito re nature indiuiduo ſingulari vl' particulari: quia quāuis hec vltima tria poſſint dici de nō per ſe ſubſiſtentib⁹. nihilomin⁹ dicūtur de ꝑ ſe ſubſiſtētib⁹. dicim⁹ enī ypoſtaſim eē indiuiduū: vñ inquātū est vnio facta in ypoſtaſi est etiā facta in indiuiduo. ꝛ ſic poſſum⁹ dicē xp̄m vnū indiuiduū: ꝛ tñ in eo duo vel plura indiuidua: ſicut etiā ꝛ de quolibet alio hoīe ꝓtingit. ꝛ eadē ratio est de ſingulari ꝛ particulari.

¶ Ad primū ergo dicendū q̄ ſubſtātia ſm q̄ est genus non ꝓprie ꝑdicat̄ de ꝑte: man⁹ enī ſi eſſet ſubſtātia cū ſit aīata: eſſet aīal

nihil enī ē in genere q̄si directe ot̄ētū sub ipso nisi qō habet naturā aliquā cōplete: tñ or̄ man⁹ esse substātia ſm q̄ substātia diuidit̄ ⁊tra accidēs: ⁊ siliter dico de nā humana in xp̄o: cū igit̄ or̄ q̄ oīs substātia pticularis ē ypostasis: intelligēdū ē de illis q̄ directe recipiunt p̄dicationē generis et hec sunt q̄ significāt̄ vt tres cōplete p se subsistentes. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ ypostasis vbi q̄uis nō sit in genere substātie simpliciter inq̄tū ē ypostasis vbi tñ inquātū ē ypostasis būane nature est in genere substantie sicut in spē hois: non enī ypostasis ordinat̄ ad gen⁹ vel speciē nisi p naturā quaz habet. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ gen⁹ quodāmō est pars spēi silis materie. vñ sicut in nā ex pluribꝰ materijs sufficiētibꝰ nō ordīatis nō fit aliq̄d vnū: ita etiā plura genera non possunt venire ad cōstitutionē vni⁹ speciei: ſz natura ypostasis nō est pars. vñ nō est silis rō: dicit̄ enī ypostasis alicui⁹ nature inquātū subsistit in ea. Ea que ī cōtrariū obiciūt̄ cōcedim⁹. ¶ Sciēdū tñ est q̄ p̄ma opinio q̄uis poneret duas ypostases: nō tñ diuersas p̄sonas posuit: ⁊ hoc enī q̄ persona est indiuiduū rōnalis nature que est cōpletissima: ⁊ vbi stat tota intētio nature habet q̄ significet cōpletissimū vltima cōpletiōe post quā nō est alia. vñ cū poneret hoiez assūptū vnitū vbo nō dabat ei rōnē p̄sone: dabat ei tñ rationez ypostasis inquātū erat subsistens: nec tñ ponebat q̄ hō ille vnire⁹ dīne p̄sone in accidēte: q⁊ sic non diceret q̄ p̄dicaret quid: ſz q̄ esset accidētaliter vnitū: ſic̄ dic̄ tertia opinio: ſz ponebat q̄ p̄sona vbi erat illa ypostasis: qō tñ nō est intelligibile vt duoꝝ distinctoꝝ vnū de altero p̄dicet̄: vt p⁊⁹ dictū ē ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q̄ in xp̄o tñ vnū ē suppositū rōne iam dicta: nisi dicat̄ suppositū locutiōis: q⁊ sic de quocūq̄ p̄t fieri sermo est suppositū. ¶ Ad p̄mū autē cōtra obiectū. dicēdū q̄ q̄uis sint ibi due nature: tamē ē vnū habēs respectū ad duas naturas: ⁊ ideo ē sibi suppositū vnū. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ suppositū nō importat suppositionē indignitatis vel potētialitatis alias p̄sone nō dicerent̄ suppositā dīne nature: ſz solū suppositionē quātum ad cōitatē inquātū natura cōis excedit p̄dicatiōe suppositū vel actu vel potētia. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ pars ꝑprie nō habet gen⁹ neq⁊ speciē: vnde nō cōuenit sibi ꝑprie suppositū esse loquēdo simpliciter nisi forte cū additione vt dicatur hec man⁹ suppositū man⁹ q̄uis man⁹ ꝑprie loquēdo nō sit gen⁹ neq⁊ species. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄ in xp̄o sunt duo indiuidua nō tñ p se subsistētia: ⁊ ipse xp̄s est vnū indiuiduū subsistēs: vt dictū est. ¶ Ad p̄mum⁊ ergo dicēdū q̄ Damas. intēdit dicere q̄ assumpsit būanā naturā particularē nō aūt subsistētē: ſz q̄ in ea dīna persona subsistit. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ humana natura est pticulare ⁊ indiuiduū nō tñ subsistens. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ q̄uis dīna natura sit quoddā indiuiduū in xp̄o: tñ etiā xp̄s est indiuiduū humane nature: nec tñ oportet q̄ accidētia humane nature insint dīne persone nisi nā mediāte. ¶ Ad id qō in ōriū obiciēt̄ dicēdū q̄ in xp̄o est aliqō indiuiduū qō nō est rōnalis nature indiuiduū: ſz ipsa rōnalis natura indiuidua vel pars ei⁹ sicut man⁹ xp̄i. ¶ Ad quartā q̄stionē dicēdū q̄ in xp̄o nō sunt due res nature: ſz ipse est res vna duaꝝ naturarū. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ quāuis verbū non sit cōstitutū p naturā būanā vt sit simpliciter. tñ p naturā būanā ostituit̄ q̄ sit hō. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ res nature per se loquēdo ē qō habet naturam: ſz q̄ hoc sit cōpositum accidit inquantū ipsuz compositū ex materia ⁊ forma que sunt p̄ncipia nature nō adiūgitur alteri subsistēti simplici. si autem alteri subsistenti coniungatur quod est in se simplex: erit quidem illud simplex vt res subsistens in natura cōposita nō tñ erit cōpositū nisi per modū q̄ infra dicet̄ ſm quē scōa opinio ponit p̄sonā verbi incarnati esse cōpositā.

AD secūdū sic ꝓcedit̄. videt̄ q̄ fili⁹ dei assumpsit hominē. Psal. Btūs quez elegisti ⁊ assūpsisti. ⁊ loq̄t̄ de xp̄o hoīe: g̃ hō ē assūpt⁹. ¶ Fili⁹ dei est hō: aut hō quē assūpsit aut hō quē nō assūpsit si hō quē nō assūpsit g̃ nō magis pōt dici hō q̄ ē ihesus q̄z hō q̄ est petr⁹: si aūt hō quē assumpsit: ergo assumpsit hoiem. ¶ Fili⁹ dei assumpsit aīam ⁊ corp⁹ vnita: q⁊ corp⁹ nō vnitū aīe est corp⁹ inanimatū qō nō est assumptibile. vt in. ij. dis. dictū ē. vnio autē illa nō ē minoris efficacie in hoīe xp̄o q̄z in alijs hoīb⁹: sed in alijs hoīb⁹ facit nō solū humanitatē: ſz etiā hoiem: ergo in xp̄o facit hoiez. ¶ Fs in xp̄o nō ē nisi assumēs ⁊ assūptuz ſz nō habet q̄ sit hō ex pte assumētis: q⁊ sic ab eterno fuisset hō: ergo habet ex pte assumpti: ergo hō est assumpt⁹. ¶ Fs Damas. Xp̄s assumpsit quicq̄d in nostra natura plātauit: ſz id qō vnitū est ex corpore ⁊ aīa facit hoiez cū sit de natura libꝰ que dei verbū in nostra natura plātauit: hoc ergo assumpsit: ergo assumpsit hoiem: q⁊ posita causa sufficiēti ponit̄ effect⁹. ¶ Sz cōtra assumēs nō est assumptuz: ſz de⁹ est hō: ergo nō assumpsit hoiem. ¶ Fs si assumpsit hoiem: cōstat q̄ nō assumpsit hoiez vniuersalē: ergo assumpsit hūc hoiez: ſz hic homo ē p̄sona: ergo assumpsit p̄sonā qō falsuz est: ergo ⁊ p̄mū. ¶ R⁹ dicēdū q̄ id qō assumit̄ ſm intellectū p̄cedit vnionē: si ergo dicat̄ hō assumpt⁹ oportet q̄ intelligat̄ hō ante q̄z intelligat̄ assumpt⁹: hō autē pticularis. q⁊ vniuersalē nō assumpsit cū nō habeat eē in rerū natura: nec est q̄d subsistēs habēs esse cōpletū: qō aūt habet eē cōpletū in quo subsistit nō pōt vniri alteri nisi tribus modis vel accidētaliter vt tunica hoī: ⁊ hūc modū vnionis ponit tertia opinio. vel per modū aggregationis sicut lapis lapidi in acerno: vel aliquo accidēte sicut hō vnit̄ deo p amorem vel gratiā ⁊ neutra harū est vnio simpliciter ſz ſm q̄d: quaꝝ p̄mā posuit Dioscorus: alterā Nestorius heretici: vt dicit Damas. iij. ca. tertij libri. vñ nullo mō cōcedēdū est q̄ hō sit assumpt⁹. Sciēdū tñ q̄ prima opinio nullū p̄dictoꝝ modoꝝ vnionis ponebat. vñ nō est heretica: ſz ponebat q̄ erat facta vnio ſm hoc q̄ persona verbi incepit esse illa substantia: qō quidē nō est intelligibile: vt duoꝝ vnū fiat alterum nisi per cōuersionē vni⁹ ad alteruz: immo impossibile est vt p⁊⁹ dictū est: ⁊ ideo nō sustinet̄. ¶ Ad primum ergo dicendū q̄ oēs auctoritates que dicūt hoiem assumptū: exponi debēt vt ponat̄ cōcretū ꝓ abstracto. id est homo p humana natura. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ xp̄s est hō nō quem assumpsit: ſz cui⁹ humanā naturā assumpsit. ¶ Ad tertium dicēdū q̄ non est ꝑpter inefficatiā vnionis aīe ad corp⁹ q̄ eoꝝ cōiunctio ſm q̄ preintelligit̄ vnioni ad diuinā personā facit hoiez: ſz humanā naturā in xp̄o: ſz est ex hoc q̄ nō fuerunt vt cōiuncta per se subsisterent: ſz vt diuina persona in eis subsisteret. ¶ Ad quartū dicenduz q̄ homo significat humanā naturā: ⁊ supponit ꝓ supposito subsistente in natura illa quoruz vnū est ex parte assumpti: alterū ex parte assumētis. ¶ Ad quintū dicendū q̄ hoc q̄ facit coniunctū ex aīa ⁊ corpe esse hoiem nō est preter aīam ⁊ corp⁹ ⁊ vnionē aliquid positiue: sed ex hoc ipso q̄ ipsuz cōpositū ex anima ⁊ corpore nō admungit̄ alteri subsistenti in natura composita: sequit̄ q̄ coniunctū sit homo: vnde ⁊ si xp̄us humanā naturā quā assumpsit deponeret: ex hoc ipso esset homo: illud coniunctum ex duabus substantijs.

AD tertium sic procedit̄. videtur q̄ homo nou dicat nisi compositū ex duabus substantijs: homo enim predicat̄ de christo ⁊ de petro: ⁊ non equiuoce dicitur: sed cum dicit̄ de petro nihil predicat̄ nisi compositū ex duabus naturis vel substātijs: ergo ⁊ cum dicit̄ de christo. ¶ Fs in symbolo Athan. dicit̄: sicut anima rationalis ⁊ caro vnus est homo: ita deus ⁊ homo vnus est christus: sed anima nō includit in sua significatione carnē: nec econuerso: ergo homo dicit diuinitatē nec econuerso. ¶ Fs nihil est in xp̄o ꝑter tres substātias si ergo hō diceret tres substātias tunc xp̄s est tñ homo qō est falsum. ¶ Fs Totū nō dicitur vniri parti: ſz pars toti vel parti: si ergo hō diceret tres substātias videret̄ q̄ nō posset̄ dici homo vnitus dei filio. ¶ Sz cōtra. homo est habēs būanitatē: ſz habēs humanitatē est dīna p̄sona: ergo cū būanitas q̄ continet duas sub-

stantias hoc nomẽ homo dictũ de xp̃o dicit etiã dn̄ã persona: ⁊ sic dicit tres substãtias. ¶ P̃ omne p̃dicatũ substãtiale cõtinet aliquo mõ suũ subiectũ: sz hoc nomẽ homo p̃dicaꝫ de filio dei nõ accidẽtaliter: ergo ꝺtinet personã filij dei: ⁊ sic nõ dicit tñ cõpositũ ex duab⁹ substãtijs. ¶ ℟° oi cendũ ꝙ in quolibet noĩe est duo cõsiderare. ſ. id a quo imponit nomen qꝺ dicit qualitas noĩs: ⁊ id cui imponit qꝺ dicit substãtia noĩs: ⁊ nomẽ ꝓprie loquẽdo dicit significare formã siue qualitatem a qua imponit nomẽ dicit vero supponere ꝓ eo cui imponit. Prima ergo opinio dicit ꝙ hoc nomen homo q̃tũ ad significatũ ⁊ q̃tũ ad suppositum nõ dicit nisi cõstitutũ ex duab⁹ substãtijs: qz hoc cõstitutuz ex duab⁹ substantijs est ypostasis subsistẽs ꝓ qua põt fieri suppositio hui⁹ noĩs homo. secũda vero opinio dicit ꝙ cõstitutũ ex duab⁹ substãtijs tantũ: nõ est ypostasis subsistẽs sz natura in qua subsistit vbũ dei. vnde nõ põt ponere ꝙ cõstitutũ ex duab⁹ substãtijs tãtũ sit suppositũ cui nomen imponit: sz forma a qua imponit. ſ. humanitas: illud vero cui nomẽ imponit qꝺ est subsistẽs in hũana natura: est ꝑsona vbi. ⁊ ideo hoc nomẽ homo cõphẽdit tres substantias: sed duas ex pte significati. tertiã ex pte suppositi. ¶ Ad p̃muz ergo dicẽdũ ꝙ diuersitas suppositiõis nõ facit eq̃uocationẽ: sz diuersitas significationis. ¶ Ad secunduz dicẽdũ ꝙ Athan̄. accipit hoĩem ex pte nature significate. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ termini in p̃dicato positi tenent formaliter in subiecto vero materialiter. vnde hoc nomẽ hõ supponit suppositũ eternũ qꝺ subsistit in duab⁹ naturis ⁊ tribus substãtijs: p̃dicat vero tantũ naturã hũanã. vnde si diceret ꝙ ẽ tãtũ homo excluderet ois natura alia ab humana ⁊ ꝓpter hoc nõ cõcedit ꝙ sit homo tãtũ. ¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ homo dicit ꝓprie ⁊ simpliciter vnit⁹ filio dei: qz dic̃ id qꝺ vnit seu cõiugit. ſ. humanã naturã que ẽ quasi pars in hac vnione ⁊ id in quo fit vnio. scilicet suppositũ vnum.

¶ Questio secunda.

Deinde q̃rit de his q̃ pertinẽt ad secũdã opinionẽ. ⁊ circa hoc querũt tria. p̃mo vtrũ xp̃s sit vnũ. scõo vtrũ habeat vnũ eẽ. tertio vtrũ persona christi post incarnationem fuerit composita.

Ad p̃mũ sic ꝓcedit. videt ꝙ xp̃s sit duo neutraliter. Ysido. enĩ dicit in lib. de tri. mediator dei ⁊ hoĩum hõ iesus xp̃s: q̃uis aliud sit de patre aliud de vgine nõ tñ ali⁹: sz vbicũq; ẽ aliud ⁊ aliud ibi sunt duo: g̃ xp̃us est duo. ¶ P̃ Xp̃s est vnũ vnitate increata: ⁊ est vnũ vnitate creata: vnitas aũt creata nõ ẽ vnitas increata: ergo xp̃us est duo. ¶ P̃ sicut in trinitate sunt tres ꝑsone in vna essentia: ita in xp̃o sunt nature in vna ꝑsona: sz ꝓpter vnitatẽ nature dicũt pater ⁊ fili⁹ vnũ q̃uis nõ vn⁹: ergo ⁊ ꝓpter vnitatẽ ꝑsone xp̃s debet dici vn⁹ ⁊ nõ vnũ: sz duo ꝓpter dualitatẽ naturarũ. ¶ P̃ xp̃s fm ꝙ est de⁹ est aliqꝺ qꝺ est pater: ⁊ fm ꝙ ẽ homo: est aliqꝺ qꝺ ẽ mater: sz hoc qꝺ est pater nõ est hoc qꝺ ẽ mater: ergo xp̃s est aliqꝺ ⁊ aliqꝺ: ⁊ ita est duo. ¶ P̃ xp̃s est aliqꝺ passibile ⁊ aliqꝺ impassibile: sz passibile nõ est impassibile: ergo xp̃s ẽ aliqꝺ ⁊ aliqꝺ: ergo nõ est vnũ ¶ P̃ fm Damas. xp̃s tot⁹ est vbiq; nõ tñ totũ: sed est vbiq; fm ꝙ est de⁹: ergo xp̃s nõ est totũ deus: ergo est aliqꝺ ꝑter hoc qꝺ est de⁹: sz ex hoc ꝙ est de⁹ aliqꝺ: ergo est aliqꝺ ⁊ aliqꝺ: ⁊ sic idẽ qꝺ ꝑdicat. ¶ P̃ xp̃s nõ est tãtũ hõ: sed hõ p̃dicat aliqꝺ vnũ de ipso: ergo xp̃s nõ est tantũ vnũ aliqꝺ: ergo est duo. ¶ Sz cõtra quicꝺ est: ideo est: qz vnũ numero est: si ergo xp̃s nõ ẽ vnũ nihil est: qꝺ falsuz est. ¶ P̃ maioz est cõueniẽtia nature hũane in xp̃o ad naturã dn̄az q̃ accidẽtis ad subiectũ: sz accidẽs cũ subiecto nõ facit numerum: ergo nec rõne humane nature ⁊ dn̄e dicet xp̃us esse duo. ¶ P̃ ea que nõ sunt vnũ nõ possunt de se inuicẽ p̃dicari: sz deus p̃dicaꝫ de hoĩe xp̃o ⁊ ecõuerso: ergo xp̃s ẽ vnũ. ¶ ℟° dicẽdũ ꝙ neutrũ gen⁹ ẽ in forme ⁊ in distinctũ: masculinũ vo ẽ formatũ ⁊ determinatũ. vñ masculinũ non p̃dicaꝫ absolute nõ nisi de re ꝓfecta subsistẽte neutrũ vero gen⁹ de re ꝓfecta subsistẽte ⁊ de nõ perfecta: vñ nõ põt dici ꝙ albedo vel humanitas petri est aliqs: sz ꝙ est aliqꝺ. de Petro aute possumus dicere ꝙ est aliqs ⁊ ꝙ est aliqꝺ: filiter in xp̃o de ꝑsona põt dici ꝙ ẽ aliqs ⁊ ꝙ est aliqꝺ: de natura aũt ꝙ ẽ aliqꝺ: et ꝙ nõ est aliqs. scõm igit secundã opinionẽ de q̃ agit: illud aliqꝺ qꝺ est natura assumpta nõ p̃dicaꝫ de xp̃o: qz non habet rõnẽ hoĩs: sz humanitatis aliqꝺ: ergo fm ꝙ p̃dicaꝫ de xp̃o nõ significat tñ naturã: sz suppositũ nature: ⁊ qz plurale est geminatũ singulare: ideo xp̃s nõ posset dici aliq̃: nisi essent ĩ eo duo supposita nãrũ qꝺ negat scõa opinio: ⁊ filr tertia: ⁊ ideo vtraq; opinio dicit ꝙ xp̃s ẽ vnũ: sz secũda dic̃ ꝙ est vnũ per se. tertia vero ꝙ est vnũ per accidẽs sic alb⁹ hõ sz p̃ma opinio dicit ꝙ assumptũ nõ tñ hz rõnẽ hũanitatis sz etiã hoĩs: ⁊ tñ nõ põt dici aliqs: qz est alteri digniozi adiunctũ: sz dicit aliqꝺ: ⁊ illud aliqꝺ p̃dicaꝫ de ꝑsona assumẽte: ⁊ ideo seq̃t ꝙ xp̃s sit aliqꝺ. ſ. assumẽs ⁊ aliquid. ſ. assumptũ ⁊ ꝙ sit duo neutraliter: sz nõ masculine. ¶ Ad p̃mũ ergo dicendũ ꝙ aliud partitiuũ ẽ. vñ req̃rit aliqꝺ a quo diuidaꝫ: cũ aũt dicit xp̃s ẽ aliud ⁊ aliud: cũ aliud nõ p̃dicet naturã tãtũ: sz suppositũ nature: qz hũana natura de xp̃o non p̃dicaꝫ req̃rit ꝙ sit ibi aliqꝺ distinctũ vel diuisiuz a supposito hũane nature qꝺ de xp̃o p̃dicet: hoc autẽ nõ põt esse fm secũdã opinionẽ: qz suppositum dn̄e nature nõ est aliud a supposito hũane nature: nec dn̄a natura que de xp̃o p̃dicatur ẽ aliud a supposito ei⁹: nec per cõsequẽs a supposito humane nature. vñ fm hãc opinionẽ xp̃s nõ dicit ꝓpe aliud ⁊ aliud: sz exponẽdũ ẽ alteri⁹ ⁊ alteri⁹ nature. p̃ma vero opinio q̃ distinguit suppositа naturarũ põt dicere ꝙ christus est aliud ⁊ aliud. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ ꝙ termini nãles: vt in p̃mo dictũ ẽ se habẽt cõiter ad ꝑsonã ⁊ naturã. vñ loquẽdo de vnitate ꝑsonali ẽ tñ vna in xp̃o fm quã dicit vn⁹ xp̃s loquẽdo aũt de vnitate nãli ẽ duplex vnitas: nõ tñ seq̃t ꝙ xp̃s sit vnũ ⁊ vnũ: qz vnũ qꝺ de xp̃o p̃dicaꝫ nõ refert tãtuz ad naturã: sz ad suppositũ nature qꝺ nõ geminatur. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ natura dn̄a p̃dicaꝫ in recto de ꝑsonis ꝓpter idẽtitatẽ rei: sz due nature que sunt in xp̃o nõ p̃dicãt de eo in recto: q̃uis enĩ dn̄a nã p̃diceꝫ de eo in recto nõ tñ hũana: sicut nec de alio hoĩe: si aũt tres ꝑsone differẽt fm rẽ a nã q̃uis eẽt vna nũero in eis nõ tñ posset ꝓpter hoc dici ꝙ tres ꝑsone essent vnũ simpliciter: sz forte ꝙ essent vn⁹ de⁹ sic̃ multi hoĩes dicũt vn⁹ ppls. ¶ Ad quartũ dicẽdũ ꝙ cũ dr̃ xp̃s est aliqꝺ qꝺ ẽ mater ly aliqꝺ nõ p̃dicat tãtũ naturã: sz suppositũ nature: vt pz ex p̃dictis: relatiuũ aũ t refert suuz añcedẽs nõ gr̃a suppositi: sz gr̃a nature: mater enĩ nõ cõuenit cũ filio in supposito: sz in nã: relatiuũ aũt nõ refert idem fm suppositũ sz q̃cq; idẽ fm naturã speciei: cũ vero dicit: ẽ aliqꝺ qꝺ ẽ pater: ly aliqꝺ p̃dicat naturã dn̄ã. vñ ex hoc sequit ꝙ hũana nã nõ sit dn̄a natura: nõ aũt ꝙ xp̃us sit duo ¶ Ad q̃ntũ dicẽdũ ꝙ cũ dicit xp̃us ẽ aliqꝺ passibile: ly aliqꝺ nõ p̃dicat naturã: sz suppositũ hũane nature: qz ꝓprietates nature denoiatiue p̃dicanꝫ de supposito q̃uis nã de eo nõ p̃diceꝫ ⁊ etiã ꝓprietates ptiũ. Petr⁹ enĩ q̃uis nõ sit capill⁹ est tñ crispus: cũ vero dr̃ xp̃us ẽ aliqꝺ impassibile: ly aliqꝺ p̃dicat suppositũ dn̄e nature qꝺ nõ ẽ aliud q̃ suppositũ hũane nature vl etiã dn̄ã naturã q̃ nõ ẽ aliud a suo supposito. vñ nõ seq̃t ꝙ sit ibi aliud ⁊ aliud: media enĩ falsa est q̃ dic̃ ꝙ aliqꝺ passibile nõ ẽ aliqꝺ impassibile: idẽ enĩ supositũ qꝺ ẽ passibile fm vnã naturã: ẽ impassibile fm aliã. ¶ Ad sextũ dicẽdũ ꝙ tot⁹ referẽt ad ꝑsonã: totũ aũt ad nãm totũ aũt fm ꝙ hic sumit ẽ cui nihil deest ⁊ qz nihil deest de ꝑsonalitate filij quã significat nomẽ xp̃i fm ꝙ nõ sit vbiq; qz est ꝑsona eterna: ideo dr̃ tot⁹ vbiq;: deest aũt aliqꝺ de natura ei fm ꝙ nõ est vbiq;: sz tamẽ illud aliqꝺ nõ p̃dicaꝫ de xp̃o. vñ nõ seq̃t ꝙ xp̃s sit aliqꝺ ⁊ aliqꝺ: sz ꝙ in eo sit aliqꝺ ⁊ aliqꝺ. ¶ Ad septimũ dicẽdũ ꝙ termini in p̃dicato positi tenẽt formaliẽ. vñ nõ concedit ista ꝙ xp̃s sit tãtũ hõ: qz excluderet ois alia natura ly aliqꝺ aũt ⁊ ly vnũ nõ determinãt aliquã formã vel naturam: sz determinatũ suppositum fm

q̄ de xp̄o predicant: nō enī determinant nisi illud circa q̄ ponūt. vnde si diceret xp̄s est tantū vnū vel tantū aliq̄d nō excludit aliā naturā: ſz aliud suppositū: & ideo hec est vera Xp̄s est tantū aliquid vnū & est in p̄esepio illo fallacia cōsequētis: q2 aliquid vnū est superi9 ad hominez: p̄cedit ergo negatiue ab inferiori ad superius cum dictione exclusiua.

¶ Ad secundū sic procedit. videt q̄ in xp̄o nō sit tantū vnū esse: omnis enī forma substātialis dat esse: sed anima est forma substātialis: ergo dat esse: sed nō dat esse diuine persone: q2 hoc est eternū: ergo dat aliud eē ergo in xp̄o nō tantū vnū esse. ¶ P̄ vnum est esse filij dei & patris: si ergo vnū est esse hui9 hois & filij dei: vnuz erit esse huius hois & dei patris: sed nulla est maior vnio q̄ ea que est aliquorū fm esse vnū: ergo humanitas est vnita deo patri. ¶ P̄ in diuinis non est esse nisi essentiale: si ergo vnio humane nature ad diuinā facta est in esse filij dei facta est in essentia q̄ est impossibile. ¶ P̄ diffinitio est oratio indicans quid est esse: ſz homo fm eandē diffinitionē predicatur de xp̄o & de petro: ergo est idē esse humanitatis illi9 hois cū esse petri fm speciē: ſz esse filij dei nō ē idez spē cum esse petri: ergo in xp̄o nō est tantū vnū esse. ¶ P̄ de quocūq̄ respōderi pōt ad questionē factā per An est habet p2ozium esse: ſz hec questio fit nō tātū de persona: ſz etiam de natura: ergo esse nō tātū est persone: sed etiā nature: in xp̄o aūt sunt due nature: ergo in xp̄o sunt duo esse. ¶ Sz cōtra omne q̄ habet per se esse est subsistēs: si ergo in xp̄o ē duplex esse: sunt ibi duo subsistētia: ergo due ypostases q̄ supza improbatū est. ¶ P̄ quecūq̄ differūt fm esse: vnū eoz nō predicat de altero: ſz deus est homo & ecōuerso: ergo est esse vnū dei & hois. ¶ P̄ vni9 nō est nisi vnū esse: ſz xp̄s est vnū vt dictū est: ergo habet vnū esse tantū. ¶ R° dicendū q̄ fm philosophū. v. Metha. esse duob9 modis dicit. vno modo fm q̄ significat veritatē ppositionis fm q̄ est copula: & sic vt cōmētatoz ibidē dicit ens est predicatum accidētale & hoc esse nō est in re: ſz in mēte que cōiūgit predicatū cū subiecto: vt dicit phs in. vj. Metha. vnde de hoc non est hic questio. alio modo dicit esse q̄ pertinet ad naturā rei fm q̄ diuidit fm decē genera: & hoc quidez esse est in re et est actus entis resultās ex p̄ncipijs rei: sicut lucere est actus lucentis: aliq̄n tñ sumit esse pro essentia fm quā res est: q2 per act9 cōsueuerūt significari eoz p̄incipia: vt potētie vel habit9. Loquēdo igit de esse fm q̄ est act9 entis: sic dico q̄ fm secūdā opinionē oportz ponere tñ vnū esse. scōm alias aūt duas oportet ponere duo esse: esse enī subsistens est q̄ habet esse tanq̄ eius q̄ est q̄uis sit nature vel forme tāq̄ eius quo est. vnde nec natura rei nec partes ei9 p̄prie dicūtur esse: si esse predicto modo accipiat: simliter aūt nec accidentia: ſz suppositū completū q̄ est fm omnia illa. vnde etiā philosophus dicit in. xi. Metha. q̄ accidēs magis p̄prie est entis q̄ ens. p̄ma ergo opinio que ponit duo subsistentia ponit duo esse substātialia: similiter tertia opinio: q2 ponit q̄ partes humane nature aduenient diue persone accidētaliter ponit duo esse: vnū substātiale & aliud accidētale. secūda vero opinio: q2 ponit vnū subsistēs & ponit humanitatē nō accidētaliter aduenire diue p̄sone: oportet q̄ ponat vnū esse: impossibile ē enī q̄ vnuz aliq̄d habeat duo esse substātialia: q2 vnuz fundat sup ens. vnde si sint plura esse fm q̄ aliq̄d dicit ens simpliciter impossibile ē q̄ dicat vnū: ſz nō est incōueniēs q̄ esse vni9 subsistētis sit per respectū ad plura: sic esse petri ē vnū habēs tñ respectū ad diuersa p̄ncipia cōstituētia ipsiuz: & siliter suo mō vnū esse xp̄i habet duos respect9: vnū ad naturā humanā: alterū ad diuinā. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ forma facit eē: nō ita q̄ illud eē sit materie aut forme: ſz subsistētis: q̄n ergo cōpositū ex materia & forma est per se subsistēs acq̄rit ex forma illi cōposito esse absolutū per se: q̄n aūt nō est per se subsistēs nō acq̄ritur per formā esse illi cōposito: ſz subsistēti cui hoc aduenit: sed acquirit respect9 fm esse ad hoc q̄ ei addit: sicut si ponam9 hoiez nasci sine manu: & manū per se seperatim fieri: & postea ei miraculose diuīgi cōstat q̄ forma man9 causabat esse man9 per se subsistētis: ſz postq̄ cōiūgit hoi nō acquirit ex forma man9 aliq̄d esse manui: q2 man9 nō habet esse p̄p̄riū: ſz acquirit homini respect9 ad manū fm suum esse: ita etiā dico q̄ aīa in xp̄o nō acquirit p̄p̄riū esse humane nature: ſz filio dei acquirit respectū fm suū esse ad naturā humanā qui tñ respect9 nō est aliq̄d fm rem in diuina persona: ſz aliq̄d fm rōnē: vt dictū est de vnione. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ aliud est de deo & de oib9 alijs reb9: q2 in deo ipsa essentia subsistēs est. vnde sibi fm se debet esse: immo ipsa est suū esse subsistēs. vnde essentia a persona nō differt fm rem: & ideo esse essentie est etiā persone: & tñ persona et essentia rōne differūt: q̄uis ergo vnū sit esse pōt tamē esse cōsiderari vel p̄ut est essentie: & sic non vnit humanitas in esse diuino. vnde nō vnit patri: vel pōt considerari p̄ut est persone: & sic vnitur in esse diuino. Et per hoc patet solutio ad tertiū. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ p̄bus accipit ibi esse pro essentia vel quidditate quā signat diffinitio. ¶ Ad quintū dicendū q̄ illa obiectio procedit de esse fm q̄ signat veritatē ppositionis: sic enī pōt dici nō tantū de his que sunt in re: sed de his que sunt in intellectu de quibus potest locutio formari.

¶ Ad tertiuz sic procedit. videt q̄ persona verbi post incarnationē nō sit cōposita: omne enim cōposituz est meli9 cōponentib9 qui bonū additū bono facit magis bonū: ſz diuinitate nō pōt esse aliq̄d melius: ergo ex diuinitate & humanitate nō pōt fieri vna persona cōposita ¶ P̄ in xp̄o nō est nisi persona eterna: ſz nullū eternū ē cōpositū: ergo persona xp̄i nullo mō est cōposita. ¶ P̄ ad simplicitatē diue essentie ptinet q̄ nō sit cōposita: nec alteri cōponibilis: ſz persona diuina est equalis simplicitatis cū essentia: ergo nec in se pōt dici cōposita nec alteri cōponibilis. ¶ P̄ sicut dicit phs. iij. p̄hicoruz pars habet rōnē materie & imperfecti: ſz oīs imperfectio & materialitas a deitate est aliena: ergo nō pōt esse pars alicui9: ſz oīs cōpositio est ex partib9: ergo persona xp̄i nō pōt esse cōposita ex diuinitate & humanitate. ¶ Sed cōtra est q̄ dicit Damasce. duas naturas vnitas inuicē in vnā cōpositā ypostasim filij dei. ¶ P̄. Leuit. v. super illud decimaz partē Ephi glo. id est xp̄i humanitatē. Ephi enī tres modios capiēs significat trinitatē: ergo humanitas xp̄i est pars alicui9 persone in trinitate. ¶ P̄ Athan̄. in symbolo: sicut aīal rōnalis & caro vn9 est homo: ita deus & homo vn9 est xp̄s: sed anima rōnalis & caro sunt partes hois: ergo deus & homo sunt partes xp̄i ¶ P̄ omne totū est compositū ex partib9: sed Damasce. dicit q̄ xp̄s totus fuit in infirmo: nō tamen totum & similiter vbiq̄ est nō totum: sed totus: q2 nō est vbiq̄ nisi fm alterā naturā: ergo due nature sunt partes persone xp̄i composite ex eis. ¶ R° dicendū q̄ ad rationē toti9 pertinēt duo. vnū scilicet q̄ esse totius cōpositi pertinet ad omnes partes: q2 partes nō habent p2op2iū esse: sed sunt per esse toti9: vt dictum est: aliud est q̄ partes cōponentes causant esse totius scōm autē tertiam & p̄imā opinionē neutrū horū inuenit in xp̄o: q2 opinio p̄ima dicit q̄ hic homo habet esse suum p̄p̄riū. vnde esse diuine persone ad ipsum nō pertinet. Similiter tertia opinio dic̄ q̄ est esse supadditū ad esse diue persone accidētaliter. vnde aīa & corp9 nō dicūt partes persone: sicut nec accidētia subiecti. vnde neutra ponit p̄sonaz vbi cōpositā. Sz secūda ponit vnū esse in xp̄o. vñ esse diue persone pertinet ad vtrāq̄ naturā: nō tñ illud esse causatur ex cōiunctione naturarū: sicut esse cōpositi causat ex cōiunctiōe cōponētiū. vñ fm hāc opinionē p̄sona xp̄i post incarnationē pōt dici aliquo mō cōposita inq̄tū ibi saluat aliq̄ cōditio cōpositi: nō tñ est ibi vera rō cōpositiōis: q2 deficit ibi altera cōditio: vñ etiā nō ē in vsu modernoz hāc opinionē tenētiū q̄ dicāt p̄sonā cōpositā: nec dicēdū ē q̄ dicat cōposita solū fm expōnē nois q̄si cū alio posita: q2 sic p̄ima

opinio ⁊ tertia ponerent personā compositā sicut ⁊ secūda. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ in persona cōposita q̄uis sint plura bona q̄ in psona simplici: q⁊ est ibi bonū increatū et bonū creatū tñ persona cōposita nō est maior bonum q̄ simplex: q⁊ bonū creatū se habet ad bonū increatū sicut punct⁹ ad lineā cū nulla sit ꝓportio vn⁹ ad alterū. vñ sicut linee additū pūctū nō facit maiorē: ita nec bonū creatū additū in persona bono increato facit melior: vl etiā q⁊ tota rō bonitatis omniū bonor⁊ est in deo. vñ ⁊ ipse dicit oē bonū. vnde non pōt sibi fieri additio alicuius boni q̄ in ipso nō sit. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ persona nō dicit cōposita quasi esse suū sit ex multis cōstitutū: hoc enī est cōtra rōnē eterni: ſz q⁊ ad multa se extēdit que assumūt in illud esse. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ de rōne summe simplicitatis est q̄ nec sit cōpositū ex partib⁹ nec cōponibilis alteri tāq̄ pars: sic aūt psona nō est composita: q⁊ neq⁊ est pars neq⁊ ex partibus constituta. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ q̄uis cōpositio quātū ad aliquid saluet in incarnatiōe vbi: nullo tñ modo ē ibi ratio partis diuinitas enī pars esse nō pōt ꝓpter imperfectionē que est de rōne partis: humana aūt natura filiter nō pōt esse pars: q⁊ cōpartē nō habet vel etiā: q⁊ nō caulat esse persone que dicit cōposita: ⁊ ideo magister dicit in sequēti dis. q̄ inexplicabilis est illa cōpositio que nō ē partiū: ratio aūt dicit a magistris vnio exigitiua: q⁊ tot cōprehendūt in persona quot exigūt ad opus redēptionis: vt sit de⁹ qui posset ⁊ homo qui deberet satisfacere. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ Damascen⁹ dicit cōpositā ypostasim ūquātum est ibi aliquid de rōne cōpositionis nō q̄ sit simpliciter cōposita quantū ad perfectā rōnē cōpositionis. ¶ Ad sextū dicendū q̄ allegatio illa sumit quātū ad similitudinē numeri: nō quātuz ad similitudinē totiꝰ ⁊ partis. ¶ Ad septimū dicēdū q̄ similitudo illa est quātū ad aliquid ⁊ nō quātū ad oīa: vt patz ex dictis. ¶ Ad vltimū dicēdū q̄ totū ꝓter hoc q̄ est cōpositū ex partib⁹ habet aliud de rōne sui. ſ. q̄ ei nihil deest eorum que debet habere ⁊ sm hoc sumitur a Damasce.

Questio tertia.

Deinde querit de his que pertinēt ad tertiā opinionē: ⁊ circa hoc queruntur duo. ꝑmū vtrū ex aīa ⁊ corpore xp̄i fuerit aliquid cōpositū. secūdo vtrum aīa ⁊ corp⁹ fuerūt vnita diuine persone accidentaliter.

Ad primū sic ꝓcedit. videt q̄ nō fuerit aliqua compositio aīe ⁊ corporis in xp̄o supra enī dis. ij. probauit magister q̄ noīe humane nature intelligit aīa ⁊ corp⁹: nec ita accipit in xp̄o sicut in aliis: cū ergo in aliis hoīibus accipiat humana natura ꝑ eo q̄ cōpositū est ex aīa ⁊ corpore videt q̄ in xp̄o accipiat ꝑ partib⁹ non compositis. ¶ Damasc. dicit q̄ in dño iesu nō est cōmunē speciē accipere: ſz ex aīa ⁊ corpe vnitis cōsurgit natura speciei: ergo videtur q̄ nō fuerūt ad inuicē vnita in xp̄o. ¶ Post vltimā cōpositionē nō potest esse alia cōpositio: ſz vltima compositio in natura est aīe rōnalis ad corp⁹: ergo si ista vnio esset in xp̄o nō posset sequi vnio ad diuinā personam. ¶ aīa nō cōiūgit carni nisi cor viuificet ipsam: ſz caro poterat viuificari ex vnione ad ipsaz vitā scilicet vbū: ergo non oportuit q̄ carni vniretur. ¶ Sz cōtra homo vniuoce dicit de xp̄o ⁊ aliis hoīb⁹ alias nō esset eiusdē speciei: nec per eum deberet satisfieri ꝑ peccatis: humani generis: ſz de rōne hominis sm q̄ predicat de aliis est cōpositio aīe ⁊ corporis: ergo ⁊ in xp̄o fuit vnio aīe ⁊ carnis. ¶ corp⁹ non est animatū: nisi aīa cōiūgat ei quasi forma: si ergo aīa nō fuisset vnita corpori xp̄i quasi forma fuisset corp⁹ illud inanimatū: ⁊ ita nō fuisset assumptibile. ¶ Ad⁹ dicēdū q̄ vnio anime ad carnē cōstituit rationē hoīs ⁊ oīuz partiū eius. vnde remota aīa nō dicit homo: nec oculus nec caro nec equiuoce sicut homo pict⁹: ⁊ ideo si tollat vnio aīe xp̄i ad carnem ei⁹ sequit q̄ nō sit homo verus: nec caro ei⁹ vera: qō est cōtra articulū fidei: ⁊ ideo hec opinio tertia non solū est falsa sed heretica ⁊ in cōcilio a papa Alexādro cōdēnata tamen ista opinio videt ex eodē fonte ꝓcessisse cuz prima scilicet ex hoc q̄ credebant omne cōpositū ex aīa ⁊ corpore habere rōnē hoīs: ⁊ ideo q⁊ prima opinio posuit aīam ⁊ corp⁹ vnita ad inuicem esse assumpta coacta fuit hoīem esse assumptū ⁊ xp̄m esse duo: hec autez opinio: vt hoc negaret posuit aīam ⁊ corp⁹ esse assumpta nō vnita. secūdo vero vtrūq̄ euitat: vt dictū est. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q̄ nō fuit intentio magistri dicere q̄ per humanā naturā in xp̄o significet corpus ⁊ aīa nō vnita: nō enī quantū ad hoc assignat differentiā: ſz quātū ad hoc q̄ humana natura in alijs consurgit ex oīb⁹ que substātialiter in ipsis sunt in xp̄o aūt nō: sed soluz ex corpore ⁊ aīa. ¶ Ad secūdū dicēdum q̄ Damasc. loquit quātū ad vnionē diuinitatis ad humanā naturam ex qua nō cōsurgit tertia natura speciei: nō quantū ad vnionez aīe ad corpus. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ compositio aīe rōnalis ad carnē est vltima in operib⁹ nature: ſz cōpositio hūanitatis ad personā verbi nō fit operatione nature: ſz virtute diuina. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ verbū viuificat carnē christi actiue ⁊ non formaliter: ⁊ ideo requirit anima que forma liter viuificet.

Ad secundū sic ꝓcedit. videt q̄ humana natura accidentaliter verbo vniat. Philip. scdo. habitu inuestus vt homo: ergo cū habit⁹ fit gen⁹ accidētis videtur q̄ deus fuerit homo accidentaliter. ¶ P. omne qō adueniet post esse cōpletū est accidēs: ſz humana natura aduenit filio dei post esse cōpletū ipsi⁹: ergo aduenit ei accidētaliter. ¶ P fm philosophū: in subiecto dicit esse qō est in aliquo nō sicut pars: ſz humanitas in xp̄o nō est sicut pars vt dictū est: ergo est in eo sicut in subiecto: ſz in subiecto eē est ꝓpriū accidētis: ergo vnit verbo accidētaliter. ¶ P accidens est qō adest ⁊ abest ꝓter subiecti corruptionē: ſz humana natura hoc mō se habet ad psonā filij dei: ergo vnit ei accidētaliter. ¶ Sz cōtra est decretalis alexādri pape: cū inquit xp̄s sit perfect⁹ de⁹ ⁊ perfect⁹ homo: qua temeritate audēt quidā dicere q̄ xp̄s fm qō homo nō est aliq̄d: ſz predicatū accidētale nō ꝑdicat aliquid: ſz aliqualiter se habēs ergo homo nō est ꝑdicatū accidētale. ¶ P aristotelis in. j. phisicoꝝ dicit: qō vere est ideſt substātia: fit accidēs nulli: ſz humanitas est substātia: ergo nō pōt dici accidēs alicui. ¶ P si est accidēs oportz q̄ alicui accidat nō homini: q⁊ ꝑ se cōuenit ei humanitas: ergo accidit filio dei qō est cōtra Boe. qui dicit q̄ in deo nō est aliqō accidēs. ¶ R° dicendū q̄ q̄uis hoc qō est accidens in se possit esse aliquo mō substātia alicui vt color albedini. tñ qō est ī se substātia nō pōt eē accidēs alicui⁹ q̄uis cōiūctio vn⁹ substātie ad alterā possit eē accidēs vt si vna substātia alteri accidētaliter aduenire dicat sicut vestis hoī: ſz hoc nō pōt eē nisi dupliciter vel q̄ cōiungat ei sm contactū sicut vestis homini: vel sicut doliū vino aut sicut mobile motori sicut angel⁹ cōiungitur corpori qō assumit: ⁊ cū contactus nō sit nisi corporū oportet dicere q̄ humana natura nō potest aduenire diuine persone: nisi sicut mobile motori: vt dicatur christ⁹ hoc modo assumpsisse naturaz humanā: sicut angelus assumit corpus vt oculis mortalium videat sicut dicitur in litera: ⁊ sicut spiritussanctus visus est in columba: hec autē assumptio nō vere facit predicari assumptū de assumēte: nec proprietates assumpti vere trāsfert in assumētē: nō enī angel⁹ assumēs corp⁹ ad hoīs filitudinē vere est hō: nec vere hz aliq̄s ꝓprietates hoīs: neq⁊ spūssanct⁹ pōt dici minor seipso ꝓpter speciē colūbe in qua apparuit: vt dicit Aug⁹. vñ ptz q̄ hec opinio nō pōt dicere q̄ filius dei vere sit hō ve ⁊ sit passus: ⁊ ideo cū neget veritatē articulorum condemnata est quasi heretica: tamen etiam quantum ad hanc positionem procedit ab eodem fonte: cum prima scilicet ex hoc q̄ humana natura non assumeretur ad esse diuine persone. vnde ꝑma opinio ponebat q̄ assumptū habebat esse per se in quo subsistebat: hec aūt tertia opinio ponit q̄ nō subsistit assumptū neq⁊ ꝑsona in eo: ſz est eē accidētale superadditum.

¶ Ad primū ergo dicendū q̄ humana natura in xp̄o habet aliquā similitudinē cū accidente ꝛ precipue cuz habitu quantū ad tria. ¶ Primo qz aduenit persone diuine post esse completū sicut habitus ꝛ omnia alia accidētia. Secundo quia est in se substantia: ꝛ aduenit alteri sicut vestis homini. Tertio quia meliorat ex vnione ad verbū ꝛ non mutat verbum: sicut vestis formaf̄ fm formā vestientis ꝛ nō mutat vestientem. vnde antiqui dixerunt q̄ vergit in accidens: ꝛ quidē propter hoc addiderunt q̄ degenerat in accidens: quod tamē non ita proprie dicit̄: quia natura humana in xp̄o non degenerat: immo magis nobilitatur. ¶ Ad secundū dicendū q̄ quāuis adueniat post esse completum nō tamen est accidētaliter aduenies: quia trahit̄ ad vnionem in illo esse sicut corpus aduenit anime in resurrectione. ¶ Ad tertiuz dicendū q̄ quāuis nō proprie possit dici pars: tamen aliquid habet de ratione partis: quod non habet accidens: vt patz ex dictis. ¶ Ad quartū dicendū sicut ad secundū. ¶ Querit̄ an his locutionib⁹. Hic ponit tres questiones. prima est vtrū homo aliquid predicet de xp̄o ꝛ fm primā ꝛ secundā opinionē predicat aliquid: qz de eo predicatur in quid: quia est vnio substantialis. scōm vero tertiam opinionez non predicat aliquid: sed aliquo modo se habens. secundā questionem ponit ibi. Et an ita conueniat. vtrū homo factus sit deus: sicut deus factus est homo quod prima opinio cōcedit. secūda ꝛ tertia non proprie loquendo: vt in sequēti dis. patebit. Tertia questio est si per huiusmodi locutiones nō dicit̄ deus factus aliquid: quis erit in his intellectus. ꝛ hanc ponit ibi. Etsi ex his locutionibus. ¶ Alij enim dicūt. Hic ponit positiones prime opinionis nō omnes: sed qui sufficiunt ad intellectum eius. ꝛ prima positio est radix opinionis. scilicet q̄ anima ꝛ corp⁹ assumunt̄ vnita quod est cōtra tertiam nō solum ad cōstituendū humanitatē: sed etiam hominē quod est contra secundā: ꝛ hoc est q̄ dicit: hominē quendā: ꝛ q̄ ista vnio anime ad carnē ex qua constituit̄ homo precedit vnionem ad verbuz fm intellectū ꝛ hoc est q̄ dicit. ꝛ ille homo cepit ꝛc. nō autez tēpore: ꝛ hoc est q̄ dicit. In ipsa verbi incarnatione. secundā positionē ponit ibi. Concedūt etiam: ꝛ hoc est q̄ homo est assumpt⁹ ꝛ q̄ assumens est assumptū quod notatur in hoc q̄ dicit. Tamen esse verbū: ꝛ q̄ per assumptionem de⁹ factus est homo: vnde dicit. Et ea ratiōe. tertia est q̄ homo fact⁹ est deus ꝛ econuerso ibi. Unde vere dicitur. quarta est q̄ homo dicit compositū ex duabus substantijs ibi. Cumq̄ dicant. Sed ne de suo. Hic inducunt̄ auctoritates ad probandū primā opinionē. Et sciendu q̄ quattuor probāt predictas auctoritates. primū est q̄ xp̄s est duo qō probāt per primā auctoritatem que incipit ibi. Cum legit̄ ex illo verbo. Utrūq̄ simul vnā personam. Itē per secūdā que incipit ibi. Jesus xp̄us ex illo verbo. Utraq̄ substantia: scilicet diuina ꝛ humana. ex illo. Aliud propter verbuz Item per quartā que incipit ibi. Agnoscam⁹ geminā substantiā. ex illo verbo. Utrū aut simul. q̄ aūt dicit̄. Utraq̄ xp̄s intelligendū est non proprie dici: sed materialiter sicut paries ꝛ tectuz dicit̄ domū: q̄ vero dicit Aliud ꝛ aliud: intelligendū est alterius ꝛ alterius nature: scōm qō probatū est q̄ homo factus est de⁹ ꝛ hoc probāt per tertiā auctoritatem que incipit ibi. Quid natura humana. ex illo vbo. Quibus meref̄ iste homo. Item ex quinta que incipit ibi. Ille homo aūt a verbo. ex illo verbo. Ex quo ille homo esse cepit. Itē ex sexta que incipit ibi. Homo quicūq̄. ex illo verbo. Homo ille ab initio. Item ex septima q̄ incipit ibi. Gratia dei: ex illo verbo. Una cū illa persona fili⁹ dei fieret: qō qualiter intelligendū sit in sequenti dis. dicet̄. Tertium est q̄ homo sit assumpt⁹ ꝛ hoc probant per auctoritatez quintam que incipit ibi. Ille homo: que exp̄sse hoc dicit: ꝛ hoc in precedenti dis. solutum est: quia homo dicit̄ assumptus id est natura hominis. Quartū quod probant est q̄ homo constat ex duab⁹ substantijs per octauam auctoritatē que incipit ibi: Christū nō ambigimus: que expresse hoc dicit: sed Hyl. loquit̄ quantū ad formam significatā nō quantū ad suppositum. ¶ Sunt autem alij. In hoc capitulo ponit positiones secunde opinionis: ponit ergo duas positiones eius in quib⁹ tota cōsistit. prima est q̄ assumptū est cōpositum ex anima ꝛ corpore per modū nature humane: qō patz ex hoc q̄ humanā naturā ex qua ꝛ diuina dicit xp̄m cōstare statim exponit per animā ꝛ corp⁹ ex quib⁹ nō cōstat natura humana: nisi fm q̄ sunt coniuncta ad inuicē: ꝛ q̄ hoc cōpositū sit homo habet ex vnione ad diuinā personā. vnde dicit q̄ homo ille nō tm̄ cōstat ex anima ꝛ corpore: sed ex his ꝛ diuinitate: q̄ aūt dicit. In parte consentiūt: intēdit quantū ad hoc q̄ vtraq̄ ponit q̄ homo predicat de christo quid: ꝛ q̄ anima ꝛ corp⁹ sint vnita ad inuicem. secūda positio est q̄ persona verbi ante incarnationē fuit simplex: sed post est composita: ꝛ post hoc remouet duo incōuenientia que videnf̄ sequi. primū est q̄ persona verbi sit alia q̄z prima qō remouet ibi. Nō est ideo alia per. scōm q̄ persona sit facta qō remouet ibi: nō tm̄ persona illa. De hoc aug⁹. in libro sentētiarū. prosperi. Hic ponit auctoritates probātes. secūdā opinionē ꝛ probāt duo scilicet q̄ est vna ypostasis ꝛ q̄ persona post incarnationē est cōposita: quod satis patet in littera. Sunt etiā alij. hic ponit positiones tertie opinionis. ꝛ ponit quattuor in quib⁹ tota cōsistit. prima est q̄ ex anima ꝛ corpore nō fit aliquid vnuz. ꝛ hoc ponit̄ statim in principio. secūda q̄ hec duo aduenīūt diuine persone accidentaliter sicut indumentū ꝛ hoc ibi. Sed sicut illa duo: ꝛ deinde remouet duo incōuenientia. vnum quod sequit̄ ex prima positione scilicet q̄ deus nō sit verus homo ꝛ hoc ibi. Qz ideo deus: sed constat q̄ nō potest euitare: qz remota vnione anime ad corp⁹ nō inuenit̄ veritas carnis: ꝛ preterea adhuc si sit vera caro ꝛ vera anima nō erit ver⁹ homo nisi sint vnita. scōm est quod sequit̄ ex secūda positione. s. q̄ si anima ꝛ corpus aduenerint accidētaliter nō pertineāt ad singularitatē diuine persone qō remouet ibi. Que duo etiam: patet etiā q̄ nō potest hoc inconueniens euitare: qz nō sequit̄ si nō addit ad numerū personarū: ergo pertinet ad singularitatē diuine persone sicut etiā columba in qua spiritussanct⁹ nō auget numerū personarū nō tamen pertinet ad singularitatez persone spūssancti. Tertia positio est q̄ persona verbi est simplex post incarnationē sicut ante in quo cōuenit cū prima ꝛ hoc ibi: Et quia ipsa persona vbi. quarta q̄ homo de deo nō predicat quid: sed habitū ꝛ hoc ibi. Qui fm habitū. ꝛ hoc probat ad incōueniens ducendo ibi. Nam si essentialiter: quod tamē patet nō esse inconueniens. ¶ Ne autez illi de suo. Hic ponit auctoritates probantes hanc tertiā opinionem. primū quod probant est q̄ persona ista nō fuit mutata per incarnationē ꝛ q̄ humana natura nō auget numerū personarū ꝛ hoc per primā auctoritatem: sed hoc nō est contra secundā opinionē que q̄uis ponat personā compositā non tamen mutataz: nec sufficit ad probandū q̄ anima ꝛ corpus non pertineant ad singularitatē diuine persone: quia nō est auctus numerus personarum fm quod probatū est q̄ homo dicit̄ de deo fm habitū. ꝛ hoc per secūdā auctoritatē ibi. Multis modis. que exp̄sse dicere hoc videt̄. Itē per tertiā q̄ incipit ibi. Si q̄rit̄ ipsa incarnatio ꝛc. ex illo vbo Indutū. Itē ex quinta sexta ꝛ septima que deū dicūt suscepisse hominē aut humanam naturā vt visibilis esset: sz nō oportet q̄ omne qō suscipit̄ sit accidēs. Itē ex vltima que incipit ibi. Quō fil⁹. ex illo vbo. Nō fuit habit⁹ ille tantū bois. i. puri bois: sed vt bois qz purus homo videbat̄ ꝓpter habitū: sed oīa hec per similitudinē dicūt̄ ꝛ nō per ꝓprietatē sicut ex p̄dictis pz. tertiū est q̄ xp̄us dicat̄ bō: qz habuit corpus ꝛ aīam sibi vnita ex quarta auctoritate que incipit ibi. Dei fil⁹ ex illo vbo. In eo pleni⁹: sed hec auctoritas nō negat vnionē aīe ꝛ corpis: imo magis ponit per hoc q̄ dicit veram naturam: nō enī est natura humana nisi ex cōpositione anime ꝛ corporis.

DISTINCTIO SEPTIMA.

¶ Positis sentētijs probatisq; testimonijs intelligētias propositaruz locutionū exequit ſm singulas sententias: z prius ſm primam.

SEcundū vero primo dicit de⁹ fact⁹ homo: z homo fact⁹ deus Quia de⁹ cepit esse quedā substantia rōnalis: que ante nō fuerat: z illa substātia cepit esse de⁹ z hec gratia nō natura uel meritis habuit. Vnde recte dicit xp̄s inquātū hō predestinat⁹ esse fili⁹ dei: huic autē sentētie opponit si illa substātia cepit esse de⁹ z de⁹ illa. Quedā igit substātia ē deus: que nō semp fuit de⁹: z quedā substantia ē deus que nō est dīna substantia: z de⁹ est aliq̄d qđ nō semp fuit: qđ z illi concedūt origenis testimonio innitētes qui ait: Fact⁹ est sine dubio id qđ prius nō erat: sed addidit ſm carnē: ſm deū vero erat prius: z nō erat quādo nō erat. Alijs quoq; plurib⁹ modis illi sententie pōt opponi q̄b⁹ supersedem⁹ exercitationis studiū lectori relinquentes: z ad aliam properantes.

¶ Nic explanat secundā sententiam: z eozundem locutionum sensus.

IN secūda vero sentētia hui⁹ distinctionis talis videt ratio: ut cū dicit: deus fact⁹ est homo: intelligatur cepisse esse subsistēs ex duabus naturis uel tribus substātijs. z econuerso homo factus est de⁹: quia subsistēs in duab⁹ naturis cepit esse deus: uel potius homo fact⁹ est deus: z ecōuerso dicit: quia de⁹ assumpsit hominē: z homo assumpt⁹ est a deo. Vnde Augu. dicit in libro de trinitate: talis fuit illa susceptio que homnē faceret deū: z deū hominē. Variatur aūt intelligentia: cum dicit. deus est homo: z homo est de⁹. Dicitur enim de⁹ esse persona subsistens in duab⁹: z ex duabus naturis: z persona subsistēs in duab⁹ z ex duabus naturis dicit esse deus. id est verbū vel natura diuina. Potest enim predicari persona simplex ut natura de persona composita. Non est autem ut ait Johānes Damascenus idem dicere naturam uel personam.

¶ Qđ est idem dicere naturam uel personam.

ISti dicunt christū predestinatum esse scilicet personam illaz inquantū est homo. i. inquantū est subsistens ex duabus substātijs: scilicet anima z carne: nam quantū ad naturā diuinitatis nō est ipse predestinat⁹: nō ergo inquātum in ea uel ea subsistit predestinat⁹ est: ſz inquantū subsistit in alijs duab⁹ substantijs. id est in anima z carne: hoc est inquātū est homo.

¶ Qualiter exponūt auctozitates prime que huic videntur obuiare sententie.

DEterminat etiā auctozitates q̄ pme conueniūt sentētie: z huic videt cōtradicere: ut cū legit hō ille assumpt⁹ a v̄bo in singularitate pſone vel fact⁹ vna pſona cū v̄bo: de natura hūana intelligat q̄ v̄bo vnita ē in singularitate pſone. i. ita q⁹ eadē pſona q̄ prius erat z simplex erat sine incremēto numeri: z imutata pmāsit: ſz cōpositā. Cōpositiōis vero hui⁹ aliā dicūt eē rōnē q̄z sit in alijs hoīb⁹: q⁹ hui⁹ ex trib⁹ alioz ex duab⁹ substantijs ē cōpositio. Negant quoq; hūanā naturā esse pſonā uel dei filiū: z sicut vnū eūdēq; dicūt esse hominē z deū z filiū hois z filiū dei: ita vnuz z idē nō aliud z aliud sicut nec alium z alium.

¶ Quedā ponit que premissis vident aduersari.

SEd his vident aduersari que subditis cōtinent capitulis. Ait enī augu. super Jo. aliud est v̄bū dei: aliud hō: ſz verbuz caro factū est. i. hō. Nō ita q̄z alia verbi: alia ē hois persona: qm̄ vtrūq; est xp̄s z vna pſona. Idē ad Felicianū. Aliud dei fili⁹ est: aliud hois fili⁹: ſz non ali⁹ Itē dei filius: aliud de patre: aliud de matre. Idē in li. p̄mo de trinitate. Cū filius sit z deus z homo alia substantia deus: alia homo.

¶ Qualiter his respondeant.

HEc autē in hūc modū determinant: quia cū dicit: aliud verbum dei: aliud hō: siue alia substātia de⁹: alia hō: alteri⁹ nature significatur xp̄s esse inquātū ē homo: z alteri⁹ inquantuz de⁹ z aliud natura qua est hō: z aliud natura qua est de⁹. Vt enī ait Jo. Damasce. Incōuerse z inalterabiliter vnite sunt ad inuicē nature: neq; diuina distante a propria simplicitate neq; hūana: aut cōuersa in deitatis naturā: aut in nō existētiā diuisa: neq; ex duab⁹ vna facta cōposita natura. Cōposita enī natura neutri earū ex quib⁹ cōponit naturis homousia. i. consubstātialis esse pōt: ex alteris perficiēs alterū: vt corp⁹ ex quattuor elemētis cōpositū: nec ignis noiat: nec terra: nec aer: nec aqua nec horū alicui homousion dicit. Si igitur ſm hereticos christus vni⁹ cōposite nature post vnionē extitit ex simplici natura cōuersus est in compositā z neq; patri simplicis nature existenti: neq; matri est homousios: neq; deus: neq; homo denominabit: sed christus solum: z erit hoc nomen scilicz christus non persone ipsius nomen: sed vnius ſm ipsos composite nature. Nos autē christum non vnius composite nature dogmatizam⁹: z hoc nomen scilicet christus nomen persone dicimus: nō monotropos. i. vno modo dictū: sed duarum naturaruz esse significatiuū. scilicet deitatis z humanitatis: ex deitate autē z humanitate deū perfectū z hominē perfectum eundem z esse z dici ex duabus: z in duabus naturis confitemur. Si ergo dicitur aliud esse filius dei: aliud filius hominis: q⁹ alterius est substantie uel nature inquantum est filius dei: alterius inquantū est filius hominis: nō q⁹ ipse filius dei z hominis sit illa duo diuersa. id est due diuerse nature.

¶ Auctozitate confirmat determinationem.

APerte enī Hylarius in. ix. lib. de trinitate ait: Cum non aliud sit filius hominis: neqz aliud fili⁹ dei: v̄bū enī caro factū ē: z cū ille qui fili⁹ dei est ipse z hois sit fili⁹: requiro quis

in hoc filio hois sit glorificat⁹: Euidēter dicit non aliud esse filiū dei: ⁊ aliud filiū hois. Ex quo p̄missa roborat⁹ ⁊ approbatur determinatio.

¶Alia etiā v̄ba auctoritatū ānotat vt determinet

QVod etiā dictū ē vtrūqz est x̄p̄s ⁊ vna persona: mouere p̄ot lectorez: sicut ⁊ illud qđ augu. dicit in libro p̄mo de tri. Quia forma dei formā serui accepit: vtrūqz de⁹ vtrūqz homo: sed vtrūqz de⁹ ꝑpter accipientē deum: ⁊ vtrūqz homo ꝑpter acceptū hoiem. Et illud quod ait idem in libro de bono perseuerātie. Qui fidelis ē in eo veram humanā naturā credit suscipiēte deo verbo ita sublimatā: ut qui suscepit: ⁊ quod suscepit vna esset in trinitate persona: assumptiōe illa ineffabiliter faciēte persone vni⁹ in deo: ⁊ hoie vnitatem. Si aūt qui suscepit ⁊ qđ suscepit vna est persona: ergo natura humana cū verbo vna est persona. Sed hec omnia ex tali sensu dicta forte tradūt: ut vtrūqz dicatur esse x̄p̄us ⁊ vna persona: quia in vtroqz vnus x̄p̄s vna persona subsistit. Ita etiam susceptū cum suscipiēte vna persona dicit: quia susceptū suscipiēti est sociatū in vnitate p̄sone. id est ita ꝙ vnitas persone permānsit: nō ita ut caro ⁊ anima sint deus: qui ut ait Jeronymus: verbū est de⁹ nō caro assumpta. ⁊ Ambrosius in libro. iij. de spiritusancto ait: Aliud est quod assumpsit: ⁊ aliud quod assumptum est.

¶Hic quandam ponit auctoritatem que multuz videtur huic sententie obuiare.

ESt aūt ⁊ aliud qđ huic sentētie plurimuz videtur obuiare. Ait enī Aug⁹. in li. contra maximū: X̄p̄s vna persona est gemine substantie: quia ⁊ de⁹ ⁊ homo est: nec tū homo uel de⁹ pars huius persone dici p̄ot. Alioquin fili⁹ dei deus anteqz susciperet formā serui non erat tot⁹: ⁊ creuit cū homo diuinitati ei⁹ accessit. Ecce deū dicit nō esse partē illi⁹ persone. vnde videt illa persona nō cōstare ex deo ⁊ hoie. Ad qđ etiam illi dicūt illā personā nō ita cōstare ex deo ⁊ hoie quasi totū ex partib⁹. Ita enī partes alicui⁹ totius cōueniūt: ut ex illis qđ nō erat constituat: nō aūtē sic diuina ⁊ humana natura in x̄p̄o vniunt. Inexplicabilis enī est isti⁹ vnionis que nō est partiū ratio. Quidaz tū hoiē dei ibi personā significari putant: qz de tribus agebāt personis: quarū nullum trinitatis esse partē dicebāt: sicut pars isti⁹ p̄sone nō est de⁹. Qđ si de persona intelligit: manifestū ē: qz persona nō est pars p̄sone. Posita ē diligēter sentētia secūda: ⁊ ei⁹ explanatio: cui in nullo vel in modico obuiāt auctoritates in ēt̄ia sn̄ia inducte: q̄ iā cōsiderāda ē.

¶In tertia sentētia que sit p̄missarū propositionum intelligentia.

IN hac igit sentētia sic dicit deus fact⁹ hō qz hoiez accepit: ⁊ sic dicit esse hō: qz hoiez habet: uel qz est habēs hoiez. ⁊ homo fact⁹ est de⁹: qz assumpt⁹ ē a deo: ⁊ homo esse de⁹: qz habens hoiez est de⁹. Cū ergo dicit de⁹ homo est: uel habit⁹ predicat uel p̄sona: sz humanata ⁊ ꝙ p̄sona humanata predicet: Cassiodorus ostendere videt dicēs: fact⁹ est: ut ita dixerim: humanat⁹ de⁹: q̄ etiā in assumptiōe carnis de⁹ esse nō destitit. Qđ tamē varie accipi p̄ot: ut dicat de⁹ factus humanat⁹: uel x̄p̄us factus est de⁹ humanat⁹. vtrūqz enī sane dici p̄ot. Cuz ergo dicit factus est de⁹ homo: multiplex ꝑm istos sit intelligētia: ut hūanā naturā accepisse uel humanū verbū esse incepisse intelligat: nec tñ si incepit esse humanatū verbū: ideo sequit ꝙ inceperit esse verbū: nec si de⁹ factus est humanatū verbū: sequit ꝙ factus sit verbū: sicut de aliquo dicit: hodie iste cepit esse bon⁹ homo: uel fact⁹ est bonus homo: nec tamē hodie cepit esse homo uel factus est homo.

¶Quo sensu ꝑm istos dicatur x̄p̄s predestinatus.

SEcundū istos dicit x̄p̄s ꝑm ꝙ homo p̄destinatus esse fili⁹ dei: quia ē predestinatū. a deo ab eterno: ⁊ in tēpore collatuz ei per gratiā: ut ipse ens homo sit fili⁹ dei. Hoc enim non semper habuit: sed in tēpore per gratiam accepit qđ videt Augu. notasse in libro ad p̄sperū ⁊ Hyl. dicens: predestinat⁹ est iesus: nt q̄ futurus erat ꝑm carnē fili⁹ Dauid esset in virtute fili⁹ dei. Hi etiam cū dicit x̄p̄s minor patre ꝑm ꝙ homo: ꝑm habituz hoc intelligūt dictū. id ē inquātū habet hoiem sibi vnitū. Vnde Aug⁹. in li. i. de tri. De⁹ fili⁹ deo patri natura ē equalis: habitu minor. In forma enī serui minor est patre. In forma dei equalis est patri. Et q̄ ꝑm habitū accipiēda ē incarnationis ratio: ideo deū humanatū: nō hoiem deificatum dici tradunt. vnde Jo. Damasce. nō hoiem deificatū dicimus: sed deum hominē factum.

¶Qđ non debet dici homo dominicus.

ET licet dicat homo de⁹: nō tamē congrue dicit hō dn̄icus. Vnde augu. in lib. retractionū. Nō ideo vtrū recte dicat hō dn̄i/cus qui ē mediator dei ⁊ hominū x̄p̄s iesus: cuz sit vtiqz dn̄s. Et hoc quidē ut dicerē apud quosdā legi tractatores catholicos. Sed vbicunqz hoc dixi dixisse me nollē. Postea quippe vidi nō esse dicendū: q̄uis nōnulla possit rōne defendi ꝑm istos: et dicit persona filij in duab⁹ ⁊ ex duabus existere naturis ꝑm adherentiā ⁊ inherentiam: altera enim adheret ei: altera inest.

¶Qđ predicta non sufficiunt ad cognoscendam hanc questionem.

SAtis diligēter iuxta diuersoruz sentētias suprapositā absqz assertione ⁊ preiudicio tractaui questionē. Verūtamen nolo in re tanta tāqz ad ignoscendū difficili putare lectorez istam sibi nostrā debere sufficere disputationē: sed legat ⁊ alia forte meli⁹ cōsiderata atqz tractata: et ea que hic mouere possunt vigilātiori atqz intelligentiori si p̄ot mēte discutiat: hoc firmiter tenens: ꝙ deus hoiem assumpsit: homo in deū trāsiuit: nō nature versibilitate: sed dei dignatiōe: ut nec deus mutaret⁹ in humanā substātiā assumēdo hominez nec homo in diuinā glorificatus in deum: q̄ mutatio uel versibilitas nature diminutionē ⁊ abolitionem substantie facit.

¶ Postq̃ distinxit Magister tres opiniones per moduz vnionis. Nic fm eas ostẽdit qualiter locutiones q̃b⁹ vnio significat̃ sunt intelligende: z diuiditur in duas partes.in p̃ma exponit eas fm singulas opiniones.in secunda relinquit auditoꝛi iudiciũ de dictis opinionib⁹ ibi: Satis diligenter. Prima diuidit̃ in tres partes.in prima exponit dictas locutiones fm primã opinionẽ.in secũda fm secundã ibi: In secũda vero sententia.in tertia fm tertiã ibi: In hac igit̃ sentẽtia.circa primũ duo facit.primo exponit propositiones dictas fm primã opinionẽ.secũdo obijcit cõtra ibi: Huic aũt sentẽtie.exponit aũt illas ꝓpositiões in p̃ma parte in quib⁹ fit mutua p̃dicatio dei z hois mediãte hoc participio fact⁹ q̃s p̃mo exponit: z illas in q̃b⁹ fit p̃dicatio mediãte hoc participio predestinat⁹ quas secũdo exponit ibi: Et hoc gratia non natura: obiectionis aũt solutionẽ ponit ibi: Quod z illi cõcedũt. ¶ In secũda vero sentẽtia Nic exponit eas que sunt fm secũdã opinionẽ. z p̃mo exponit ꝓpositiones.secũdo soluit que videnť esse cõtra hãc opinionẽ ibi: Determinat enĩ.circa p̃mũ tria facit.p̃mo exponit illas in quib⁹ fit p̃dicatio mediãte hoc participio fact⁹.scõo illas in quib⁹ fit mediãte hoc verbo est ibi. Variať aũt intelligẽtia.tertio illas in quib⁹ fit p̃dicatio mediãte hoc participio p̃destinat⁹ ibi Isti dicũt xp̃m. ¶ Determinant enĩ auctoꝛitates. Nic soluit tria que videntur esse contra hanc secũdã opinionẽ. z tria facit circa hoc. p̃mo soluit auctoꝛitates que videnť ꝓbare q̃ hõ sit assumpt⁹.secũdo illas que videnť ꝓbare q̃ xp̃s sit duo ibi. Sed his videnť aduersari tertio illas que ꝓbãt q̃ persona nõ sit cõposita ibi. Est aũt z aliud.secũda pars diuidit̃ in duas ptes.in p̃ma soluit auctoꝛitates que dicunt xp̃m esse aliud z aliud ex quo sequit̃ ipsum esse duo.in secũda soluit illas q̃ dicũt xp̃m eẽ duo vl̃ vtrũq̃ duoꝛum esse xp̃m ibi. Q⁹ etiã dictũ est vtrũq̃ xp̃us Circa p̃mũ tria facit.p̃mo obijcit.scõo soluit ibi. Dec autez in hũc modũ.tertio solutionẽ cõfirmat ibi. Aperteq̃ Pyll. Et simiter diuidit̃ pars secũda:q̃ p̃mo obijcit.scõo soluit ibi. ¶ Sz hec oĩa ex tali sensu. tertio solutionem cõfirmat ibi: Quia vt ait. ¶ Est aũt z aliud. Nic obijcit otra positionẽ persone. z p̃mo obijcit.secũdo soluit ibi: Ad q̃ etiã illi. ¶ In hac igit̃ sentẽtia. Nic exponit dictas ꝓpositiões fm tertiũ opinionẽ. z diuidit̃ in duas partes.in p̃mo exponit ꝓpositiones in secũda infert coꝛolariũ ex dictis ibi: Et q̃ fm habitũ. Circa p̃mũ tria facit. p̃mo exponit qualiter dicatur de⁹ factus homo.secũdo q̃ dicat̃ xp̃s predestinat⁹ ibi: Scõm istos xp̃s.tertio q̃ dicat̃ minoꝛ seipso ibi: Di etiã cũ dicit̃. ¶ Et q̃ fm habitũ. Nic cõcludit ex dictis q̃ homo p̃t denoiatiue predicari de deo vt dicat̃ de⁹ buma natus nõ aũt deus de hoĩe. z circa hoc duo facit. p̃mo ostẽdit q̃ nõ potest dici homo deificat⁹.secundo q̃ nõ p̃t dici homo dñicus ibi: Licet dicat̃ homo. ¶ Nic est q̃stio de locutionib⁹ exprimentib⁹ vnionẽ. Et p̃mo queriť de locutionib⁹ exprimẽtib⁹ vnionẽ per hoc verbuz est simpliciter.secũdo de his que exprimũt vnionẽ cũ hoc participio factus tertio de illis que exprimunt vnionẽ cũ hoc participio predestinatus.

Questio prima

Circa primũ querũť duo. primo de hac deus est homo z econuerso. secũdo de hac. christus est homo dominicus.

Ad primũ sic procedit̃. videť q̃ hec sit falsa deus est homo. magis enim cõueniunt que vniunť in personam z naturã vnã q̃ ea que vniunť in personaz z nõ in naturã vnã: sed anima z coꝛp⁹ vniũť in naturam z personã vnã: deus aũt z homo in personã z nõ in naturaz. Cũ ergo aĩa nõ possit p̃dicari de coꝛpoze nec econuerso: videtur q̃ de⁹ nõ possit predicari de hoĩe nec ecõuerso. ¶ Pmaioꝛ est vnitas triũ personarũ in natura dĩna: quã vnitas duarũ naturarũ in persona xp̃i: sz vna ꝓsona nõ predicat̃ de alia: ergo nec homo p̃dicat̃ de deo nec econuerso. ¶ Pnihil predicat̃ vniuoce de creatoꝛe z creatura: sz homo vniuoce predicat̃ in xp̃o z in nobis: ergo nõ p̃dicat̃ de deo. ¶ Pq̃cq̃d predicat̃ de deo aut est absolutũ aut relatiuũ: sz homo nõ est relatiuũ: quia nõ dicit̃ ad aliq̃d. Et p̃terea. predicat aliq̃d fm duas opiniones q̃ nõ cõuenit relatiuis q̃ fm Augu. nõ p̃dicant aliq̃d: sz ad aliquid. Nec p̃t predicari de deo tãq̃ absolutũ: quia absoluta que venũt in diuinã predicationẽ dicunť de trib⁹ personis q̃ nõ est de hoc noie homo: ergo non possum⁹ dicere q̃ de⁹ sit homo. ¶ Pquod predicat̃ aut predicat̃ per se: aut per accidẽs: sed homo nõ predicat̃ per se de deo: q̃ sic cõueniret omni supposito dĩne nature: nec iterũ predicat̃ per accidens: q̃ deo nihil accidit: ergo homo nullo mõ predicat̃ de deo. ¶ Pois predicatio vel est per essentiaz sicut hõ est aĩal: vel per inherentiã sicut homo est albus: vl̃ per causalitatẽ sicut dies est sol lucens super terrã: sz cum dicit̃ de⁹ est homo nõ est predicatio per causam vt sit sensus: de⁹ est causa hois: quia sic posset dici deus est leo vel stella: nec est p̃dicatio per inherentiã: q̃ humanitas nõ accidẽtaliter inheret deo: vt supra dictũ est: nec per essentiã: q̃ alia ẽ essentia hois z dei: ergo ꝓpositio est falsa. ¶ Pfm artem philosophi in p̃mo Thopi. quattuoꝛ sunt genera predicatoꝛ. s. essentiale nõ conuersum vt gen⁹: z essentiale cõuersum vt diffinitio: accidentale nõ cõuersum vt accidẽs: accidẽtale cõuersum vt ꝓpriũ sed nullo istoꝛũ modoꝛũ se habet homo ad deũ: vt patz per se: ergo nullo modo p̃t predicari de ipso. ¶ Ppropositio dicitur esse in materia remota q̃n forme significate sunt diuerse: sz forme significate per hoc nomẽ deus z per hoc nomen homo sunt diuerse maxima diuersitate: ergo hec propositio deus est homo est in materia remota: ergo est falsa q̃ in remota materia: oẽs affirmatiue sunt false. ¶ Sz cõtra Ro. ix. quoꝛũ patres ex quib⁹ xp̃s fm carnẽ qui est benedict⁹ in secula: sz xp̃s fm carnẽ nat⁹ est homo quidẽ: ergo homo est de⁹. ¶ Pber. dicit in li. de cõsi. tantã z tam expressam vim vnionis pfert illa persona qua deus z homo vn⁹ est xp̃s vt si alterũ de altero predices nõ erres: ergo de⁹ est homo z ecõuerso. ¶ Pquecũq̃ vni z eidẽ sunt eadem sibi inuicẽ sunt eadẽ: sz xp̃us est de⁹ z ipsemet est homo: ergo de⁹ est homo. ¶ Pquecũq̃ sunt vnũ fm suppositũ vnũ de altero predicat̃: sz idẽ est suppositũ dei z hois: vt dictuz est supra: ergo de⁹ est homo. ¶ R⁹ dicenduz q̃ hec ꝓpositio de⁹ est homo ab oĩb⁹ cõcedit̃: sz diuersimode a diuersis fm enĩ tertiã opinionẽ est predicatio per inherẽtiam: sicut cũ dicit̃ homo est alb⁹: q̃ ponit q̃ humana natura accidẽtaliter aduenit diuine: z adhuc est valde impꝛopꝛia ex duabus partib⁹. p̃mo q̃ partes humane nature vocat hominẽ scilicet coꝛpus z aĩam: q̃ impꝛopꝛie dicit̃: nõ enĩ ꝓpꝛie dicitur q̃ partes sunt totũ: sz q̃ totũ est ex partib⁹. vnde non ꝓpꝛie pt̃ dici q̃ aĩa z coꝛp⁹ sint homo secũdo: q̃ si etiam ꝓpꝛie hoc diceret̃: tñ cũ hec duo fm hanc opinionez aduenient filio dei quasi habit⁹ non p̃t homo ꝓpꝛie predicari de eo nisi denoiatiue: sicut nec vestis de hoĩe: sz dicitur homo vestit⁹: ita etiã hec opinio dicit q̃ dicit̃ homo: quia habet hoĩem z partes humane nature. vnde nõ ꝓpꝛie diceret̃ homo: sz humat⁹ sicut homo vestitus nõ vestis dicit̃. vnde est cõtra veritatẽ sacre scripture z ſymboli que deũ hoĩem factũ dicit z ꝓpter hoc est heretica. Scõm vero primã opinionẽ est predicatio per idẽtitatẽ nõ per informationem: deus enĩ supponit suppositũ eternũ: q̃ quidẽ nõ informatur per formã significatã per hoc nomẽ homo: sz informat̃ per ipsum suppositũ humane nature q̃ est aliud a supposito dĩne nature: z q̃ illa suppositа sunt eadẽ persona: rõne huius idẽtitatis potest fieri predicatio de se inuicẽ vt sit sensus deus est homo. id est ille scilicet xp̃s qui est homo: z ẽ similis modus p̃dicandi sicut cũ dicit̃: essentia est pater: q̃ essentia diuina est eadẽ fm rem cũ suppposito q̃ informat̃ paternitate: q̃uis ipsa paternitate nõ informet̃. ¶ Sz hoc nõ p̃t stare: q̃ hoc q̃ dicit duo suppositа esse eadẽ personã nõ potest intelligi nisi duob⁹ modis. p̃mo q̃ ex duobus

suppositis ꝺstituat vna persona: ⁊ sic neutrum illorum suppositoꝝ eēt illa psona: qz qꝺ ꝺstituit ex aliquib⁹ nō p̄dicat de illis vt dictū est. vñ expositiua ipsi⁹ de⁹ est hō. ſ. ille q̄ est de⁹ est hō: erit falsa q̄ntū ad vtrāq; partē: qz neq; de⁹ eēt illa psona: nec illa psona eēt de⁹. sed h̄ nō est intellect⁹ ei⁹: qz nō ponit psonā cōpositā sed simplicē. Alio mō pōt intelligi vt suppositū diuine nature sit illa psona simplex ſm rem. ⁊ illa psona simplex sit illud suppositus humane nature qꝺ ei aduenit p assumptionē. sed h̄ est oīno impossibile: cū implicet ꝺtradictiōez. ſ. qꝺ illud qꝺ aduenit sit distinctū in sua singularitate: ⁊ sit idē illi existēti cui aduenit. idē est enī qꝺ est ſm substantiā vnū: vnū aūt est in se indiuisum: ⁊ ab alijs diuisus. vñ suppositū humane nature qꝺ aduenit diuine psone eēt distinctū a diuina psona inq̄ntū est singulare per se ⁊ esset nō distinctū inq̄ntū est idē ei. vñ psona illa inuenit habere identitatē cū vno suppositoꝝ. ſ. cū supposito diuine nature: nō aūt cū supposito humane nature. ⁊ ꝓpter hoc expositiua hui⁹ locutiōis De⁹ est hō. ſ. ille q̄ est de⁹ est hō: est falsa q̄ntū ad alterā partē: qz illa psona nō est hō quāuis deus sit illa psona. vñ nō pōt eā verificare. ⁊ iō sola opinio secunda vera est q̄ verificat eā. pōt enī poni qꝺ cū dicit⁹ de⁹ ē hō: est p̄dicatio p̄ informationē eēntialē: qz ly de⁹ supponit suppositū psone filij: ⁊ hoc idē est suppositū humane nature p̄ illā naturā informatū ſm modū intelligēdi inq̄ntū subsistit in ea. vñ sicut hec est vera ⁊ ꝓpria Petr⁹ est hō: ita ⁊ ista De⁹ ē hō. est tū in h̄ differētia: qz in ista Petr⁹ ē hō: hō p̄dicat in eē subiecto rōne suppositi ⁊ rōne formе importate p̄ subiectū. sed in hac De⁹ est hō: p̄dicatū nō inest subiecto rōne formе significate p̄ subiectū. nō enī conuenit ei rōne diuinitatis: ſz rōne suppositi. hoc aūt sufficit ad h̄ qꝺ sit vera: qz ꝓpositio nō verificat rōne formе significate in supposito: ſz rōne suppositi: sicut p̄z infra. ¶ Ad primū ergo dicēdū qꝺ sicut aīa ⁊ coꝝp⁹ nō p̄dicant⁹ de se inuicē: sic nec diuina nā ⁊ humana. ſz de⁹ ⁊ hō nō tñ naturā: ſz etiā suppositū nature designāt. ⁊ iō possunt p̄dicari de se inuicē: sicut ex illa pte h̄is aīam ⁊ h̄is coꝝp⁹ p̄dicant⁹ de inuicē. ¶ Ad secundū dicēdū qꝺ ſm h̄ qꝺ psone diuine sunt vnū p̄dicant⁹ de se inuicē. dicit⁹ enī qꝺ nā p̄ris est nā filij. ſz qz nō sunt vnū in psona: iō nō ꝺa psona alia de se inuicē nō p̄dicant⁹. ⁊ silr h̄: qz nature sunt diuerse ⁊ psona eadē. ꝺa q̄ significāt vel supponūt psonas p̄dicant⁹ de se inuicē: nō aūt ꝺa q̄ significāt naturas tñ. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝺ hō vniuoce p̄dicat⁹ de deo ⁊ alijs hoīb⁹. qꝺ aūt dicit⁹ qꝺ nihil dicit⁹ vniuoce de deo ⁊ creaturis: intelligēdū est de illis q̄ p̄dicant⁹ de ipso inq̄ntū est de⁹. ¶ Ad q̄rtū dicēdū qꝺ cū dicit⁹ de⁹ est hō ly hō q̄ntū ad formā significataz est absolutū. ſz q̄ntū ad suppositū habz relationē implicitā: supponit enī ꝓ psona filij dei. ¶ Ad q̄ntū dicendū qꝺ cū dr de⁹ est hō: de⁹ supponit psonā filij: ⁊ significat diuinitatē. ꝓpositio aūt nō verificat rōne significati: ſz rōne suppositi. ⁊ cū hoc suppositū sit subsistēs in humana nā: h̄ nomē hō ꝓ se p̄dicat⁹ de ipsa. vñ ſm qꝺ vera ē est ꝓ se p̄dicatio: sicut ista petr⁹ est hō. vñ nō sequit⁹ qꝺ possit predicari de oīb⁹ quib⁹ ineſt forma significata p̄ hoc nomē de⁹: qz nō est ꝓ se ex pte formе significate: ſz ex pte suppositi. ⁊ h̄ est singulare in ista materia: qz nunq̄z alibi inuenit⁹ qꝺ sit suppositū vnū eēntialiter in duab⁹ naturis subsistēs. ⁊ iō nō pōt dici qꝺ sit p̄ accīs sicut h̄ albū est hō. id enī qꝺ est p̄ se suppositū hoīs nō ē ps significationis hui⁹ noīs albū. Albū enī solā q̄litatē significat: cū nomen significet vnū. ex albedine aūt ⁊ subiecto nō fit vnū simpliciter: vñ h̄ nomē albū copulat suū subiectū q̄si extrīsecū. de⁹ aūt importat suppositū diuine nature: qꝺ etiā idē est humane nō q̄si extrinsecū: ſz sicut clausula in significatione hui⁹ noīs hō. ⁊ iō hec nō est ꝓ accidēs De⁹ ē hō: ſz hz aliq̄d simile cū illis q̄ sunt p̄ accīs inq̄ntuz p̄dicatū nō ineſt subiecto rōne formе importate p̄ subiectū. ¶ Ad sextū dicēdū qꝺ est p̄dicatio p̄ eēntiā: nō qꝺ diuinitas sit humanitas ſz qz suppositū diuine nature eēntialiter ē suppositū humane nature: ⁊ hoc significat locutio. ¶ Ad septimū dicendū qꝺ reducit⁹ ad p̄dicatū de genē: sicut ista Petr⁹ ē hō: qz eadē est rō veritatis in vtraq;. ¶ Ad octauū dicēdū qꝺ nō est in materia remota: ſz in materia naturali: quia ꝓpositio verificat⁹ non rōne nature: ſz rōne suppositi humane nature. nec ē simile in hoc ⁊ in alijs: qz in alijs ad diuersitatē naturarū sequit⁹ diuersitas in suppositis. vñ si forme sunt diuerse q̄ significant⁹ p̄ subiectū ⁊ p̄dicatū: suppositа nō p̄nt eē eadē. in xp̄o aūt sunt due nature ⁊ vnū suppositū.

AD secūdū sic ꝓcedit⁹. videt⁹ qꝺ xp̄s possit dici hō dominic⁹. Aug. enī dicit in li. lxxxiij. q. Mouēdū est vt illa bona eterna expectent⁹ q̄ fuerūt in hoīe dñico: ⁊ loquit⁹ de xp̄o: ergo pōt dici dominic⁹. ¶ P̄ hō xp̄s iesus est magis in ꝓticipatione diuine bonitatis q̄z alij sancti ſz alij sancti ꝓpter participationē diuine bonitatis dicunt⁹ dñici: vt p̄z p̄ glo. j. Regū. j. Quis est iste hō nisi hō dñic⁹. ergo multo magꝭ xp̄s pōt dici hō dominic⁹. ¶ P̄ sicut dñic⁹ dicit⁹ denoīatiue a dño: ita diuin⁹ dicit⁹ denoīatiue a deo. Sz Dio. frequēter noīat xp̄m diuinissimū iesuz: ergo ⁊ pōt dici ille dñic⁹. ¶ P̄ sicut hec est vera De⁹ est hō: ita hec hō est de⁹. sed dicim⁹ deū humanatū: ergo possum⁹ dicē hoiez dominicū. ¶ P̄ ꝺditio seruitutis magis exprimit⁹ noīe serui q̄z noīe dñici. ſz Ap̄ls nomē seruitutis in xp̄o ponit Philippen. ij. Formā serui accipiēs. ergo etiā possum⁹ dicere eū dominicū. ¶ Sz otra. qꝺ p̄dicat⁹ de aliquo eēntialiter: nō pōt de eo p̄dicari denoīatiue. ſz de⁹ p̄dicat⁹ de hoie xp̄o eēntialiter: qz hec est vera Dic hō est de⁹: ergo videt⁹ qꝺ nō debeat p̄dicari denoīatiue. ¶ P̄ ad idē ē auctoritas Aug. in lra posita. ¶ R⁹ dicēdū qꝺ hoc adiectiuū dñic⁹ pōt duo importare. vno mō id qꝺ hz aliquā participationē dominij. Alio mō rem q̄ est dominij: sicut possessio: vel sicut effect⁹: sic dicunt⁹ vba dñica. vel sicut ps: sicut dicit⁹ pes dñic⁹. q̄ntū ergo ad secundā opinionē pertinet: nullo mō ille hō pōt dici hō dñic⁹. hō enī importat suppositū eternuz cui eēntialiter natura dominij cōpetit nō p̄ participationē: nec est q̄si possessio vl effect⁹ vl ps dñi: ſz ē ipse dñs: qz dñs p̄: dñs fili⁹: dñs spūſſanct⁹. silr etiā tertia opinio cū ponit hoiem q̄si habitū dei filio aduenire. nō pōt ponē qꝺ hō denoīet⁹ p̄ deū: sed magis de⁹ p̄ hoiez: qz habit⁹ denoīat habentē: ⁊ nō ꝺuertit⁹. tñ inq̄ntū dñicū dicit⁹ possessiue posset ponē qꝺ dicit⁹ hō dñic⁹ sicut dicit⁹ vestis socratica. ſz prima opinio possz ponē qꝺ diceret⁹ hō dñic⁹ etiā p̄ participationē inq̄ntū h̄ noīe hō nō importat suppositū eternū ſm eos. ¶ Ad primū ergo dicēdū qꝺ Augus. illud retractauit sicut in lra ponit mgr. ⁊ cū dixit nō intellexit q̄si dicēt dñic⁹ rōne suppositi: ſz rōne nature q̄ fit in ꝓticipatiōe dominij sicut ⁊ diuinitatis p̄ h̄ qꝺ assumit⁹ in vnitatē psone filij dei q̄ est de⁹ ⁊ dñs. ¶ Ad secundū dicēdū qꝺ ille hō nō ꝓticipat ꝓprie loquēdo diuinitatē vl dominū: ſz est plene dñs: qz hō importat suppositū eternū: vt dictū est. ⁊ iō nō est simil⁹ rō de ipso ⁊ de alijs. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝺ diuinū pōt dici aliq̄d etiā si habeat plenā diuinitatis rationē. dicim⁹ enī diuinā essentiā diuinas psonas: ⁊ iō h̄ hō qz est diuina psona pōt etiā dici diuin⁹. ſz dñic⁹ nō dicit⁹ de illis q̄ h̄nt plenā rōnē dominij. nō enī dicim⁹ dñicas psonas. ¶ Ad q̄rtū dicēdū qꝺ qz natura humana in xp̄o hz q̄ndā filitudinē cū habitu: vt p̄z⁹ dictū est. iō ea q̄ ptinēt ad humanā naturā inueniunt⁹ q̄nq; predicari de xp̄o p̄ modū habit⁹ quāuis non ita ꝓprie. ⁊ iō Lassio. de addi. vt ita dixerim: nō tñ est simil⁹ rō ex alia pte: qz diuina natura non hz filitudinē cū habitu. Vel dicendū qꝺ cū dicit⁹ de⁹ humanat⁹: nō sumit⁹ humanat⁹ in vi noīs denoīatiui: ſz in vi participij. vñ tantū valet humanat⁹ q̄ntū hō fact⁹. ⁊ h̄ p̄z p̄ auctoritatē Damas. positā in lra. ¶ Ad q̄ntū dicendū qꝺ Ap̄ls nō dicit xp̄m vel filiū dei eē seruū: ſz qꝺ formā serui accepit: qz humana natura christi si separaretur: vt dicit Damascenus subtilib⁹ intelligentijs a filio dei ⁊ serua est ⁊ ignorans est. et de natura bene potest dici hoc adiectiuū dominicus: vt dicatur dominica natura.

¶ Questio Secunda.

Deinde queritur de locutionib⁹ que exprimunt vnionem. Primo vtrū deus factus sit homo. Secundo vtrū homo factus sit deus.

Ad primū sic ꝓcedit. videt q̄ hec sit falsa Deus fact⁹ ē hō. mutari enī gen⁹ est fieri: sz deus nullo mō pōt dici mutatus: ergo nō pōt dici fact⁹ aliq̄d. ℂ P̄ factū eē termin⁹ est fieri cui⁹ significat eē circa id cui⁹ factū or. sz circa deū q̄ dicit fact⁹ hō nō pōt poni aliq̄ fieri: suppositū enī factionis eē nō pōt: ergo hec est falsa Deus fact⁹ est hō. ℂ P̄ termin⁹ factionis est ꝑfectio ei⁹ cui⁹ fit: q̄ est finis factionis. sz cū dicit deus fact⁹ ē hō: termin⁹ factionis importat ꝑticipiū est hō: ergo significat q̄ eē hoiem sit ꝑfectio dei q̄ fact⁹ hō dicit. hoc aūt est impossibile: ergo hec ē falsa deus fact⁹ est hō. ℂ P̄ in ꝟ noīe hō nō pñt intelligi nisi duo s. suppositū nature: z natura humana. sed dicta ꝓpositio nō pōt verificari rōne nature: q̄ deus nunq̄ fuit neq̄ est natura humana. silr nec ex parte suppositi: q̄ ꝟ nomē hō fm q̄ deus ꝓdicat nō importat nisi suppositū eternū filij. z semp verū fuit dicē q̄ deus est ꝑsona filij: ergo nullo mō ꝑdicta locutio vificari pōt. ℂ P̄ hō nō est additio diminuēs de rōne factionis. ergo si deus fact⁹ est hō possum inferre q̄ deus sit factus. ꝟ aūt est falsum: ergo z primū. ℂ Sed ctra Jo. j. Verbū caro factū est. verbū autē deus est: ergo deus fact⁹ est caro. i. hō. ℂ P̄ in symbolo Niceno dicit de filio q̄ est deus de deo z q̄ homo factus est: ergo deus factus est hō. ℂ P̄ omne quod est z nō fuit pri⁹ dicit eē factū. sed hec est vera Deus est hō: vt supra dictū est: z nō fuit semp vera: ergo deus fact⁹ est hō: ℂ ℟° dicendū q̄ cū dicit deus fact⁹ est hō: ꝟ ꝑticipiū fact⁹ tripliciter pōt se habē in ista locutione. Uno mō vt ferat ad totā ꝓpositionē: vt sit sensus Factū est q̄ deus est hō. z sic est vera: quāuis ꝟ intellect⁹ nō possit habere fm ꝓprietatē locutionis: tū q̄ nō est de illis q̄ ꝟñt determinare compositionē sicut necessariū z ctingēs: tū etiā q̄ cū adiectiuū masculini generis reḡit substātiuū. Secūdo dictū participiū pōt determinare alterū extremū cōpositor absolute: z sic siue determinet ꝑdicatū siue subiectū locutio ē falsa. ois aūt determinatio pōt ꝑdicari de determinato: hec aūt falsa est Deus fact⁹ est. z silr illa Ille hō fact⁹ est demōstrato xp̄o nisi aliud addat: q̄ supponit suppositū eternū fm secundā opinionē. Tertio mō dictū ꝑticipiū pōt determinare subiectū in compatione ad ꝑdicatū: z sic locutio vera est fm oēs opiniones. z nō obstat q̄ videt ponē fieri circa deū: q̄ ꝟ fieri q̄ participiū importat nō est nisi fieri rōnis. dictū est enī supra q̄ vnio q̄ deus dicit eē hō. est q̄dē fm rem in humana natura: sed fm rationē in deo: sicut sunt alie relationes q̄ exprimunt de deo dicunt. z q̄ non dicit fact⁹ hō nisi fm q̄ relatio vnionis de nouo aduenit ei posteaq̄ nō fuit: nō sicut relatio illa nō ponit aliquā rem nouā in deo: sz dicit fm rationē tm̄ intelligētis: ita etiā z fact⁹ non importat circa deū nisi fieri rōnis sicut etiā cū dicit Dñe refugiū fact⁹ es nobis. ℂ Ad primū ergo dicendū q̄ mutari ꝓprie dicit ꝑ remotionē a termino a quo. fieri aūt ꝑ accessum ad terminū. q̄ igit nihil remotū ē a deo neq̄ fm rem neq̄ fm rationē. aliq̄d aūt advenit ei fm rationē etsi nō fm rem: iō potest dici fieri: sz nō mutari. sicut etiā sciēs q̄n cōsiderat nō mutat. ꝓprie loquēdo: sz pficit: vt dicit ꝑs in. ij. de aīa. ℂ Ad secūdū dicendū q̄ illud fieri est tm̄ rōnis. z iō non est inconueniēs q̄ circa deū ponat. ℂ Ad tertiū dicendū q̄ obiectio illa ꝓcedit q̄n est fieri reale. tūc enī oportet q̄ aliq̄d realiter adueniat. z ꝟ aliquo mō est ꝑfectio ei⁹ cui⁹ advenit. sic aūt nō est in ꝓposito: vt dictū est. ℂ Ad q̄rtū dicēdū q̄ dicta locutio verificat rōne vtriusq̄ silr. s. suppositi z nature. quāuis enī suppositū illud semp fuerit: nō tm̄ semp fuit suppositū humane nature fm q̄ significat ꝟ noīe hō. ℂ Ad q̄ntū dicendū q̄ humana natura hz filiationē cū accidēte in xp̄o inq̄ntū aduenit diuine nature post eē cōpletū. nō enī sequit Petr⁹ est fact⁹ alb⁹ ergo est fact⁹: q̄ albū diminuit de rōne facti simplicit. q̄ enī factū est nūc est: z pri⁹ nō fuit. nō aūt sequit Si pri⁹ non fuit alb⁹ q̄ nō fuerit simpliciter: q̄ albū aduenit post cōplete esse. z ita nō sequit Deus est factus homo: ergo deus est factus simpliciter.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q̄ hec nō sit vera Hō factus est deus. Dicit enī Dama. z habet in lra q̄ nō dicimus hominē deificatū. sz idē est dicē hoiez deificatū z factū deū: ergo hō nō est fact⁹ deus. ℂ P̄ cū dicit hō factus ē deus: aut hō tenet ꝓ nā aut ꝑ ꝑsona. si ꝑ nā: nā aūt humana nō est facta deus: q̄ nunq̄ ē nec fuit deus: ergo ē falsa. si ꝓ ꝑsona: ꝑsona aūt filij dei fuit semp deus: ergo nullo mō hec est vera Hō est fact⁹ deus. ℂ P̄ fm Damas. hō z deus cōicant sibi idiomata: vt quicq̄d dicitur de hoie possit dici de filio dei. sz hec est falsa Filius dei ē fact⁹ hō: ergo hec ē falsa Hō ē fact⁹ deus. ℂ P̄ q̄ deus fact⁹ ē hō: possum arguere q̄ deus ē hō recens. si ergo hō fact⁹ ē deus: hō erit recens deus: q̄ ē cōtra P̄s. Nō erit in te deus recens. ℂ P̄ q̄ dicit fieri aliq̄d: ꝓsupponit fm intellectū ad hoc q̄ fieri dicit. sed xp̄s nō pri⁹ intelligit hō q̄m deus: ergo non pōt dici q̄ hō fact⁹ sit deus. Sz ctra Aug. tal fuit vnio q̄ hominē faceret deū: z deū hominē. ℂ P̄ hō ē deus z nō semp fuit deus: ergo fact⁹ ē deus. ℂ P̄ factio q̄ importat ꝑticipiū fm rem nō ponit in deo sz in humana natura sz hō significat humanā naturaz. cū ergo hoc ꝑticipiū ponat rem suā circa subiectū in compatiōe ad ꝑdicatū: videt q̄ magis sit hec vera Hō fact⁹ ē deus q̄m hec deus factus ē hō. ℂ ℟° dicendū q̄ hec ꝓpositio silr tripliciter pōt accipi sicut ꝓcedēs. z in primo sensu ē vera sicut et ꝓma: z eadē rōne. sicut enī factū ē vt deus sit hō: ita factū ē vt hō sit deus. in secūdo vo sensu ē falsa sicut z prima: z eadē ratione q̄ iidē sunt termini: sz ꝟsum positi. in tertio aūt sensu fm q̄ determinat subiectū in compatione ad ꝑdicatū diuersimode iudicat a diuersis opinionib⁹. ꝓma enī opinio q̄ ponit q̄ hō supponit suppositū creatū: dicit q̄ hec ē vera sicut z prima: q̄ sicut ꝑsona diuina non semp fuit illud suppositū: z mō ē illud suppositū: ita illud suppositū non semp fuit ꝑsona diuina: z mō ē. secūda aūt opinio z tertia ponūt q̄ hō ꝓput de xp̄o ꝑdicat nō hz aliq̄d aliud suppositū q̄m suppositū eternū. sed secūda dicit q̄ hō supponit suppositū eternū: tertia aūt q̄ hō copulat ipm sicut termini accidentales. Et q̄ illud suppositū nunq̄ nō fuit deus: ideo hec ē falsa fm hoc Hō fact⁹ ē deus. ꝓcedūt tñ eā in primo sensu q̄ nō ē ꝓprius sensus ei⁹. ideo fm has opiniones magis est falsa q̄m alia. fm aūt primā simpliciter est vera. q̄ tñ aliquo mō ꝓcedit respōdendū ē ad vtraq̄ obiectiones. ℂ Ad primū ergo dicēdū q̄ Dama. loquit fm ꝓprietatē ꝓpōnis: z sic ē falla. ℂ Ad secundū dicendū q̄ prima opinio, diceret q̄ teneret ꝓ supposito: nō ꝑ ꝑsona. alie vo due dicerēt q̄ teneret ꝑ ꝑsona: quā tñ nō determinat ꝑticipiū: sz totā locutionē: q̄ factū ē vt ꝑsona diuina in humanitate existēs etiā eēt deus. ℂ Ad tertiū dicendum q̄ hoc intelligendū ē de illis q̄ ꝟñt nature fm se: z nō ꝟñt repugnantiā ad alterā naturā. q̄ aūt dicitur fact⁹ deus nō ꝟuenit nature fm se: sz rōne vnionis. vñ nō sequit Hō fact⁹ ē deus: ergo filius dei fact⁹ ē deus. sicut nō sequit Hō vnit⁹ ē deo: ergo deus vnit⁹ ē deo. ℂ Ad q̄rtū dicendū q̄ nō sequit ex virtute locutionis Deus fact⁹ ē hō: ergo ē hō recens: q̄ si hō assumpt⁹ fm primā opinionē vel humana natura ab eterno fuisset: nihilominꝰ diceretur deus fact⁹ ē hō. vñ sicut in lra dicit nō sequit q̄ sit deus recēs sz q̄ deus fit recēter. i. de nouo. z hoc nō ē inconueniēs fm primā opinionē. ℂ Ad q̄ntū dicendū q̄ q̄ntū ad tertiū intellectū ꝓpōnis ꝓdicte ꝓcedit illud argumentum. vñ prima opinio q̄m illū intellectū cōcedit ꝓpositionē dicit q̄ hō ꝓintelligit ad vnionē: vt dictū ē. fm aūt primū sensum in quo cōcedit eā: secūda opinio z tertia nō sequit. ℂ Ad sextū dicendū q̄ dictū Augu. intelligendū ē fm primū modū: q̄ illa vnio fecit vt deus eēt hō: z ecōuerso. ℂ Ad septimū dicendū q̄ cū dicit Hō nō semp fuit deus: negatio pōt negare totā ꝓpositionē: vt sit sensus Hō nō semp fuit deus. i. nō semp

fuit verum dicere q̄ homo sit deus. ꝛ ſm hoc ſequitur veritas hui⁹ ꝓpōnis ſm primū ſenſum. ſ. factū eſt vt hō eēt de⁹. vel pōt negare p̄dicatū a ſubiecto: ꝛ ſic falſa eſt: qz in ꝓpōne illa ſubijcit̄ ſuppoſitū eternū: qō ſemp fuit de⁹. ¶ Ad octauū dicendū q̄ factio ponit̄ ſm rem circa naturā humanā: ſz hoc nomen hō nō ſupponit naturā humanā. ſed ſuppoſitū eternū circa quod nō ponit̄ factio ſm rem: ſed ſm rationez trīn. nō reſpectu dei: qz ſemp ei inſuit: ſed reſpectu hoīs. ꝛ ió ſemp dicit̄ de⁹ fact⁹ eſt hō: ſed nō ɔuertit̄.

¶ Queſtio Tertia.

Deinde querit̄ de locutionib⁹ exp̄imentib⁹ vnionē cū hoc participio p̄deſtinat⁹. Et circa hoc querunt̄ duo. Primo vtrū hic hō ſit p̄deſtinat⁹ eē fili⁹ dei. Secūdo vtrū fili⁹ dei ſit p̄deſtinatus.

Ad primū ſic ꝓcedit̄. videt̄ q̄ hō xp̄s nō ſit p̄deſtinatus eē fili⁹ dei: qz ſicut illud qō ſemp fuit nō fit: ita id qō ſemp fuit nō p̄deſtinat̄: qz p̄deſtinatio ɔportat anteceſſionē. ſz hō xp̄s ſupponit ſuppoſitū eternū qō ſemp fuit fili⁹ dei: ergo ſicut rōne iſta nō pōt dici q̄ hō fit fact⁹ de⁹: ita nō pōt dici q̄ fit p̄deſtinat⁹ fili⁹ dei. ¶ P̄ō hō non ɔportat niſi humanā naturā ꝛ ſuppoſitū eternū. ſz humana natura nō ē p̄deſtinata eē fili⁹ dei: qz nunq̄ fuit nec eſt: nec erit fili⁹ dei. ſil̄r hec eſt falſa Diuina ꝑſona q̄ eſt ſuppoſitū eternū eſt p̄deſtinata eē fili⁹ dei: qz naturaliter et ab eterno hoc habet. ergo ꝛ hec ē falſa Xp̄s hō eſt p̄deſtinatus fili⁹ dei. ¶ P̄ō p̄deſtinatio p̄cedit illud reſpectu cui⁹ eſt. ſz eternū nō p̄cedit̄ ab aliquo: ergo nō pōt eē p̄deſtinatio reſpectu eterni. ſz fili⁹ dei eſt etern⁹: ergo hō nō pōt eē p̄deſtinat⁹ fili⁹ dei. ¶ P̄ō quicq̄d eſt p̄deſtinatū ab eterno fuit p̄deſtinatū. ſi ergo iſte hō eſt p̄deſtinat⁹ eē fili⁹ dei vel xp̄s ſm q̄ hō oportet q̄ ab eterno hō fuerit p̄deſtinatus: ergo ab eterno fuit hō. Predeſtinat⁹ enī eſt ꝓcipiū ꝓteriti tē poris: ꝛ huiuſmodi ꝓcipia vel verba reſtringūt nomē ſubſtantiuū ſibi adiunctū ad ſupponendū ꝓ ꝓteritis. ¶ P̄ō p̄deſtinatio etiā ſm nomē ɔportat directionē in finē. ſz nō pōt aliq̄d dirigi in finē niſi ad min⁹ ſm intellectū ſit ante finē illū. cū igit̄ ſm ſecundā opinionē etiā ſm intellectū xp̄s nō ꝓi⁹ intelligat̄ hō q̄z fili⁹ dei: videt̄ q̄ ille hō nō poſſit dici p̄deſtinat⁹ eē fili⁹ dei. ¶ Sed ɔtra. Ro. j. Qui p̄deſtinat⁹ eſt fili⁹ dei in virtute. ¶ P̄ō xp̄s eſt fili⁹ dei p gratiā vnionis ꝛ hoc eſt ꝓuiſum ab eterno: ꝛ a deo ꝓpoſitū: ergo xp̄s ē p̄deſtinat⁹ eē fili⁹ dei. ¶ R⁹ dicēdū q̄ p̄deſtinatio ꝓprie accepta tria ɔportat. ex parte ei⁹ q̄ dicit̄ p̄deſtinari vnū eſt: q̄ hoc ad qō p̄deſtinari dicit̄ aliq̄n ſibi ɔueniat. Secūdū aūt eſt q̄ ɔueniat ſibi p gratiā. Tertiū vo eſt q̄ ſequat̄ p̄deſtinationē. ex hoc enī dicit̄ p̄deſtinat⁹ q̄ eſt ꝓuiſus ꝛ ꝓɔrdinat⁹ habitur⁹ aliq̄d p gratiā. Quantū ad primū ergo ɔpz manifeſte in xp̄o p̄deſtinatio ſuppoſito ɔuenit: qz hō hō ē filius dei. ſz hoc nō inuenit̄ in natura humana q̄ nunq̄ fuit: nec eſt: nec erit fili⁹ dei. vñ nō ꝓprie pōt dici eē p̄deſtinat⁹ fili⁹ dei: ſz vt aſſumat̄ a filio dei: hoc enī ſibi ɔuenit. Secūdū aūt inuenit̄ in xp̄o ſm ſecundā opinionē ꝛ tertiā: nō ratione ſuppoſiti qō naturaliter eſt fili⁹ dei: ſz rōne nature aſſumpte q̄ p gratiā vnionis vnit̄ filio dei: ex q̄ vnione cōtingit hanc eē verā hō eſt fili⁹ dei. ſed ſm primā opinionē etiā rōne ſuppoſiti: qz hoc qō ſupponit̄ p hoc nomē hō: nō hz p naturā q̄ ſit fili⁹ dei: ſed p gratiā vnionis: qz nō eſt ſuppoſitū eternū. Sil̄r etiā tertiū q̄ntū ad primā opinionē ɔuenit hoī rōne ſuppoſiti humane nature: quod quidē nō fuit ſemp fili⁹ dei. ſm aūt ſecundā ꝛ tertiā opinionē nō ɔuenit hoī rōne ſuppoſiti: ſed rōne nature: qz ſuppoſitū illud ſemp fuit fili⁹ dei: ſz nō ſemp in humanitate exiſtēs fuit. vñ q̄ntū ad duas vltimas ɔditiones magis ꝓprie eſt predicta locutio ſm primā opinionē q̄z ſm alias. ſz q̄ntū ad primā cōditionē eſt ꝓprie ſm alias. nō aūt ſm primā ſm quā vt predictū ē nō pōt hō ꝓprie p̄dicari de eo: vel ecōuerſo. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ diuerſa ɔſideratio nihil variat eoꝝ que ſunt in re. variat aūt ea q̄ ptinēt ad actū aīe. hoc aūt pticipiū fact⁹ imponit̄ ab actu q̄ eſt in re: ꝛ ergo cū ſuppoſito eterno ſm ſe nō ɔueniat q̄ ſit fact⁹ de⁹: neq; ɔueniet ei ſm q̄ ɔſideratas ſubſiſtēs in humana natura. p̄deſtinat⁹ aūt eſt pticipiū qō imponit̄ ab actu aīe. ſ. preuidere vel p̄ɔrdinare. ꝛ ideo quāuis ſuppoſito eterno nō ɔueniat ſm ſe p̄deſtinari eē filiū dei. cōuenit tn̄ ſibi ſm q̄ eſt humane nature ſuppoſitū: ſicut ſi hō fiat alb⁹. hec eſt falſa Dō alb⁹ incipit eē hō. ſz hec pōt eē vera Dō alb⁹ incipit cogitari q̄ ſit hō. ¶ Ad ſecūdū dicendū q̄ ſicut dictū eſt p̄deſtinatio non eſt nature neq; ꝑſone ſm ſe: ſz ꝑſone rōne nature aſſumpte. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ quāuis fili⁹ dei ſit et etern⁹: tn̄ vnio ad filiū dei nō eſt eterna. ꝛ ſm hoc pōt hō p̄deſtinari eē fili⁹ dei ſicut petrus p̄deſtinat̄ q̄ vt ɔiūgat̄ deo eterno p gratiā vel gl̄iaz. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ duplici rōne hoc pticipiū p̄deſtinatus nō cogit hominē ſtare p ꝓterito primo: qz licz ſm vocē ſit ꝓteriti tpis: tn̄ includit pticipiū futuri tpis. p̄deſtinat⁹ enī idē eſt q̄ p̄ſcit⁹ habitur⁹ aliq̄d p gratiā. Secūdo qz pertinet ad actū aīe. ꝛ ex hoc habet vim ampliandi ad quodlibet tps: ſicut cū dicit̄ hō laudat̄ pōt intelligi de p̄ſti ꝓterito vel futuro. actus enī aīe ſe extēdit etiā ad ea que nō ſunt. ¶ Ad quintū dicendū q̄ licz hō non p̄eintelligat̄ ad filiū dei rōne ſuppoſiti: tn̄ p̄eintelligit̄ rōne nature.

Ad ſecundū ſic ꝓcedit̄. videt̄ q̄ fili⁹ dei nō ſit p̄deſtinatus eē hō. p̄deſtinatio enī p̄cedit p̄deſtinatū: ſed filiū dei nihil p̄cedit: ergo ipſe nō eſt p̄deſtinat⁹ eē hō. ¶ P̄ō hō nō dicit̄ eq̄uoce de filio dei ꝛ petro. ſz petr⁹ nō eſt p̄deſtinat⁹ eē hō: ergo nec fili⁹ dei. ¶ P̄ō h̄ dicit̄ alicui p̄deſtinari qō ɔuenit ei p gratiā. ſz nō eſt gra filio dei q̄ ſit hō: ergo fili⁹ dei nō ē p̄deſtinat⁹ eē hō. ¶ Sed ɔtra. omne qō eſt ꝓuiſum ꝛ ɔrdinatū ab eterno eſt p̄deſtinatū. ſz filius dei ab eterno ꝓuiſus ē eē fili⁹ hoīs: ergo eſt p̄deſtinat⁹ eē fili⁹ hoīs. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ hec ſit vera Fili⁹ dei p̄deſtinat⁹ eſt eſſe fili⁹ dei. q̄cūq; enī p̄dicant̄ de de filio hoīs p̄dicant̄ de filio dei. ſz hec eſt vera Fili⁹ hoīs p̄deſtinat⁹ eſt eē fili⁹ dei vt dictū eſt: ergo ꝛ hec Fili⁹ dei p̄deſtinat⁹ eſt eē filius dei. ¶ P̄ō fili⁹ dei inq̄ntū eſt hō p̄deſtinat⁹ eſt eē filius dei. ſz alia q̄ p̄dicant̄ de filio dei inq̄ntū hō p̄dicant̄ de ipſo etiā ſine reduplicatione ſicut fili⁹ dei inq̄ntū hō eſt mortu⁹: ꝛ tn̄ hec ɔcedit̄ Fili⁹ dei eſt mortuus: ergo ſil̄r bec debet cōcedi Fili⁹ dei eſt p̄deſtinat⁹ eē fili⁹ dei. ¶ P̄ō ad veritatē locutionis nō oportet q̄ p̄dicatū p ſe ſubiecto ɔueniat niſi circa ſubiectū reduplicatio ponat̄. ſz p̄deſtinatū eē aliquo mō ɔuenit filio dei qz inq̄ntū hō ergo pōt ɔcedi ſimpliciter Filius dei eſt p̄deſtinat⁹ eē fili⁹ dei: quāuis nō ɔcedat̄ q̄ filius dei inquantum filius dei eſt p̄deſtinat⁹ eſſe fili⁹ dei. ¶ Sz cōtra. qō ſemp ineſt alicui nō p̄deſtinat̄ ei. ſz eē filiū dei ab eterno ɔuenit filio dei: ergo nō p̄deſtinat̄ ei: ergo hec eſt falſa Fili⁹ dei eſt p̄deſtinat⁹ eē fili⁹ dei. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ hec ſit vera Fili⁹ dei p̄deſtinat⁹ eſt ſimplr. ſicut enī p̄deſtinat⁹ ɔportat effectū tpalē: ita mittit̄ ꝛ donat̄. ſz ɔcedit̄ q̄ fili⁹ dei eſt miſſus ꝛ dat⁹: ergo etiā oz ɔcedi q̄ filius dei ē p̄deſtinat⁹. ¶ P̄ō in alijs q̄ ſunt p̄deſtinati ad vitā eternā nō oportet q̄ addat̄ ad q̄d p̄deſtinati ſunt: ſed ſufficit eos dicē eē p̄deſtinatos. ſz fili⁹ dei ē p̄deſtinat⁹ eē hō: ergo fili⁹ dei oz dici eē p̄deſtinat⁹ ſimplr. ¶ P̄ō in xp̄o nō eſt niſi vnū ſuppoſitū. ſz de illo ſuppoſito pōt dici ſimplr q̄ ſit p̄deſtinatū. dicit̄ enī q̄ hō eſt p̄deſtinat⁹: ergo pōt fili⁹ dei eſſe p̄deſtinat⁹. ¶ Sz cō. eternū nō p̄deſtinat̄: ſz fili⁹ dei ē etern⁹ ergo nō eſt p̄deſtinat⁹. ¶ R⁹ ad primā q̄ſtionē dicendū q̄ p̄deſtinatio ɔportat ɔrdinē ad finē: qz p̄deſtinare ē mittē vel ɔrdinare in aliq̄d. vñ q̄n ſimplicit̄ ponit̄ intelligit̄ ꝓɔrdinatio ad finē vltimū q̄ eſt in diuctione ad deū p gratiā vl gloriā vel vnionē in ꝑſona. ſed q̄n addit̄ ei aliq̄d tūc ɔportat ꝓɔrdinationē tn̄ in illud qō ei adiūgit̄. ꝛ p hūc modū ɔcedit̄ q̄ filli⁹ dei eſt p̄deſtinat⁹ eē hō: qz hoc ab eterno ꝓɔrdinatū eſt. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ p̄deſtinatio nō ɔportat anteceſſionē ad p̄deſtinatū ſimplr ſz in cōpatione ad illud qō ſibi p̄deſtinari dicit̄. quāuis aūt fili⁹ dei ſit ab

eterno:non tamē ab eterno fuit homo. ℂAd secundum dicendū q̄ suppositū petri nō fuit anteq̄ eēt petr⁹ hō:z iō nō pōt dici q̄ sit p̄destinat⁹ eē hō. ſz suppositū filij dei fuit anteq̄ ipse eēt hō: z iō nō est simil rō. Et iterū petr⁹ nullo mō habet eē hō p̄ gratiā. fili⁹ aūt dei habet eē hō p̄ gratiā vnionis:nō q̄dē sibi factā ſz humane nature. ℂAd tertiū dicendū q̄ quāuis nō sit gra filio dei q̄ sit hō:tñ hoc habet p̄ gratiam vnionis p̄ quā humana natura assumpta est in vnitatē diuine p̄sone. ℂAd secundā questionē dicendū q̄ in sacra ſcriptura dicit aliq̄ aliq̄d fieri q̄ innotescit: hoc ergo quod est esse filiū dei pōt accipi vel ſm rei veritatē: vel ſm euidentiā p̄ut. ſ. manifestat. Si primo modo:tunc falsum est q̄ fili⁹ dei sit predestinat⁹ eē fili⁹ dei:cū nō ponat in locutione aliq̄d respectu cui⁹ possit denotari antecessio quā importat p̄destinatio. Si aūt accipiat secūdo modo:sic glosa sup illud Ro.j. Qui predestinat⁹ est fili⁹ dei in virtute: cōcedit q̄ fili⁹ dei predestinat⁹ sit vt sit fili⁹ dei. i. vt euidenter appareat quod fuit in resurrectione factū. vñ z ipse tunc dixit Data est mihi oīs potestas zc. Math. vlti. et ſm hūc sensum est eadē ratio de ista sicut de p̄cedenti qua dicit fili⁹ dei predestinat⁹ eē hō:q̄ predestinatio simpliciter importat p̄ordinationē. Quantū ergo ad primū sensum hec est falsa Fili⁹ dei est predestinat⁹ eē fili⁹ dei. ℂAd primū ergo dicendū q̄ eo⁹ que dicunt de hoīe illa tñ dicunt de filio dei que nō habent repugnantiā intellectuī ad filiū dei. sed predestinat⁹ habet repugnantiā:q̄ filius dei eter⁹ est. predestinatio aūt importat antecessionē q̄ non est respectu eterni. ℂAd secundū dicēdū q̄ illa que predicant de filio dei inquantū est homo non habent aliquā repugnantiā ad filiū dei:z ideo nō est similis ratio. ℂEt similiter dicendū est ad tertium. ℂAd tertiam questionē dicendū q̄ hec similiter est falsa Filius dei est predestinat⁹:cū nō ponat aliquid respectu cui⁹ possit antecessio denotari. sed hec Fili⁹ dei est predestinat⁹ inq̄ntū est homo est vera:q̄ pōt importari antecessio respectu hois quantū ad naturā. ℂAd primū ergo dicēdū q̄ missio nō importat temporalitatē in eo qui mitti dicit:sed magis in eo ad quē mitti dicit: in quo p̄ nouū effectū inhabitat:z ideo mitti dicit p̄sona diuina. ſz predestinat⁹ ponit posterioritatē respectu predestinatiōis in eo q̄ predestinatur:z ideo non est similis ratio. ℂAd secundū dicendū q̄ in alijs p̄destinatis potest antecessio importari respectu ipso⁹ qui predestinari dicuntur: quod nō est de filio dei:z ideo non est simil ratio. ℂAd tertiū dicēdū q̄ quāuis nō sit nisi vnū suppositū: tñ est duarū naturarū suppositū. z potest sibi aliquid cōuenire respectu vni⁹ nature quod nō cōuenit sibi absolute sicut esse creaturā. ℂFactus est sine dubio id quod p̄ius non erat. Hec locutio est improp̄ria:quia nō potest intelligi neq̄ de natura:q̄ deus non est factus humana natura:neq̄ de persona siue de supposito:quia illud suppositus semper fuit ſm secundam opinionem. vnde exponenda est Illud quod p̄ius non erat id est habens naturam quam p̄ius nō habebat. ℂQuia deus assumpsit hominem id est humanam naturam:vt supra distin. quinta glosauit. als esset esset contra hanc opinionem que dicit hominem non esse assumptum:sed humanam naturam. ℂVariatur autem. Ratio variationis est quia diuina natura p̄dicatur de christi persona: non autem humana. ℂQuod esse dictum est vtrumq̄. Hoc positum est supra in illo capitulo. Sed bis videntur aduersari. ℂDi etiam cū dicitur minor est patre christus. Ideo hoc exponit ſm hāc opinionem:quia hec opinio non potest hoc sustinere:cum supra dixit Augustinus in primo libro q̄ spiritussanctus non est minor seipso p̄opter columbam in qua visibiliter apparuit. ℂHoc firmiter tenens q̄ deus hominem. Exponendum est vt supra:vt homo ponatur p̄o natura humana sicut ipse docuit supra exponere.

DISTINCTIO .VIII.

ℂAn diuina natura debeat dici nata de virgine.

Q p Post predicta inq̄ri debet vtruz de natura diuina p̄cedendū sit q̄ de virgine sit nata:sicut dicitur de virgine incarnata. Et videtur vtiq̄ nō debere dici nata de virgine:cū nō sit nata de patre. q̄ eni res nō est de patre genita nō videt de matre nata:ne res aliq̄ filiationis nomen habeat in humanitate:q̄ illud nō teneat in diuinitate. Videt tñ posse p̄bari q̄ sit nata de virgine:q̄ si hoc est deū nasci de virgine. ſ. hominē assumere in vtero virginis:cum natura diuina superius dicta sit hominē assumpsisse:videt debere dici nata. De hoc augu. in li. de fide ad petrū sic ait: Natura eterna atq̄ diuina nō posset tpaliter cōcipi z nasci ex natura humana nisi ſm susceptionez veritatis humane:verā tpaliter p̄ceptionē z natiuitatē ineffabil⁹ diuinitas in se accepisset. Sic est de⁹ eter⁹ veraciter ſm tps z p̄cept⁹ z nat⁹ de virgine. Ista auctoritate videt insinuari q̄ natura diuina sit nata z p̄cepta de virgine. Sz si diligēter notent verba potius de p̄sona agi intelligit:q̄ sine dubitatione z de p̄te z de matre nata eē dici debet.

ℂDe gemina natiuitate xp̄i q̄ bis natus est.

Q Queri etiā solet vtrū debeat dici xp̄s bis genit⁹:ut dicit dei z hois fili⁹. Ad quod dici p̄ōt xp̄m bis natum eē duasq̄ natiuitates habuisse. vñ augu. in li. de fide ad petrū: P̄ de⁹ de sua natura genuit filiū deū sibi coeq̄lē z coeternū. Idē quoq̄ vnigenit⁹ de⁹ secundo nat⁹ est semel ex p̄te:semel ex mr̄e. Nat⁹ ē eni de p̄te dei verbū. nat⁹ est de matre v̄bū caro factū. Vn⁹ igit atq̄ idē dei fili⁹ nat⁹ est añ secla z nat⁹ in seclo. z vtraq̄ natiuitas vn⁹ ē filij dei diuina. ſ. z humana. De hoc etiā Jo. ait: Duas xp̄i natiuitates veneramur:vnaz ex p̄te ante secula q̄ est sup cām z rationē z tps z naturā. z vnā q̄ in vltimis tpib⁹ ppter nos:z ſm nos: z sup nos. ppter nos:q̄ ppter nostrā salutē. ſm nos q̄ nat⁹ ē hō ex muliere:z tpe p̄ceptiōis. ſ. nouē mēsiū. sup nos:q̄ nō ex semine sed ex spū sc̄o:z sc̄ā virgine supra legē p̄ceptiōis. Ex his manifeste appāret xp̄i duas eē natiuitates:eundēq̄ bis natū fore. ℂPostq̄ determinauit magister de his que oueniūt deo incarnato q̄si exprimētia vnionē: Hic determinat de his q̄ conueniūt ei ꝺsequētia vnionē. Et diuidit in duas partes. In p̄ma determinat de bis q̄ oueniūt vni nature ex vnione ad alterā. In secūda de bis q̄ oueniūt p̄sone rōne nature assumpte. x. di. ibi: Solet aūt a quibusdā. Prima diuidit in duas. In prima determinat quid oueniat diuine nature ex vnione ad humanā. In secūda q̄d oueniat humane ex vnione ad diuinē. di. ix. ibi: P̄ inuestigari. Prima diuidit in duas partes. In prima inquirit vtrū diuina natura debeat dici nata in xp̄o ex vnione ad humanā. In secūda quō xp̄s dicat natus ibi: Queri etiam solet. Circa primū duo facit. Primo mouet questionē z soluit. Secundo obicit in oppositū z soluit ibi: Videt tñ posse p̄bari.

Questio Prima.

Hic queruntur quinq;. Primo quid sit natiuitas: & quor proprie nasci. Secūdo vtrū humana natura in xpō debeat dici nata. Tertio vtrum natura diuina debeat dici nata de virgine. Quarto de duplici xpi natiuitate. Quinto vtrū sint in xpō due filiationes.

Ad primū sic procedit. videt q; non solūmō viuentiū debeat dici natiuitas. natū enī idem videt q; genitū. sed generatio inuenit in oib⁹ corporib⁹ a luna ri globo inferius que nō oīa viuūt: ergo videt q; nō solū viuentiū sit natiuitas. ℂ Ꝑ idem videt ee oriri & nasci. sed dicimus ea oriri que nō viuūt: sicut dicim⁹ q; sol oritur: & fons oritur: ergo natiuitas nō solū in viuentib⁹ reperit. ℂ Ꝑ viuere substantiarū solū est: sed nasci siue oriri inuenit in accidētib⁹. dicim⁹ enī splendorē oriri a sole: & calorē ab igne: ergo nasci nō solū viuentiū est. ℂ Ꝑ hoc solū est ingenitū quod non est natū. sed illa sola dicunt ingenita q̄ semp fuerunt: sicut phs ponit celū ingenitū: qr fm eū semp fuit: ergo solū illa nō sunt nata: ergo quecūq; incipiūt ee dicūt nasci. ℂ Sed ctra. videt q; nō omniū viuentiū sit nasci. Natiuitas enī causat filiationē. sed filiatio nō inuenit in plantis q̄ tm viuūt: ergo nec natiuitas. ℂ Ꝑ ostat q; embria viuūt nec tm dicunt nata: ergo nō omniū viuētiū est natiuitas. ℂ Ꝑ sicut inanimata corpora generantur ex causa extrinseca: ita etiā aīalia generata p putrefactionē. sed inanimata nō dicūtur proprie nasci rōne predicta: ergo nec aīalia generata ex putrefactione. ℂ Ꝑ spūssanct⁹ procedit a patre vt viuēs a viuente: nec tm nasci dicit: ergo nec oīs processus rei viuētis est natiuitas. ℂ ℟° dicēdū q; cū generatio sit cōis oīb⁹ corporibus corruptibilib⁹: tm in corporib⁹ animatis est specialis modus generatiōis: & propter hoc etiā hūt specialiter inter alias vires aīe vim generatiuā. in viuētib⁹ enī primo ex generāte decindit aliqd quod est sufficiēs ad generationem quantū ad principiū actiuū & passiuū: quāuis in quibusdā idem generās sit quod vtrūq; ministrat: sicut in plantis q̄ non hūt sexū distinctū. In quibusdā aūt. s. q̄ hūt sexū distinctum a mare ministrat principiū actiuū: a femina principiū materiale. & aīalia in coitu fm philosophū sunt q̄si vnū generans: sicut dicit Deus. Erunt duo in carne vna. Et ideo sequit secūdū. s. q; generatio est p modū exit⁹ a generāte: qō non est in generatione inanimator. Tertiū aūt est q; generatū exiens a generāte in principio generatiōis adheret ei & est in eo vel p contactū: vel p solidationē: sicut dicit phs in. v. metha. vt pz in fructib⁹ q̄ colligant plātis: & de embrione q̄ adheret fm otactū matrici. & q̄ntū ad tres has additiones res viua inq̄ntū generat habet tria noīa sibi proprīa. fm enī q; principia sufficiētia siue generationi ministrant a generante dicit gigni: vl genita ē. fm aūt q; generat p modū exit⁹. dicit oriri. fm aūt q; generat vt diūctū generāti dicit nasci sic enī generās & generatū est q̄si res vna. & ideo cum nomē nature a nascēdo sumat illa dicunt ee p naturā quor principiū intus est in ipsis. & sic pz q; nasci proprie dicit illud qō egredit a generante ofunctū ei hūs ab ipso principia sufficientia generationi. ℂ Ad primū ergo dicendū q; genitū fm q; est idē qō natū nō dicit a generādo: sz a gignēdo. vñ quāuis inanimata proprie dicant generata: nō tm proprie dicunt genita neq; nata. ℂ Ad secundū dicendū q; sol & aq̄ fontis dicit p filitudinē oriri inq̄ntū. s. egredit de occulto in manifestū. ℂ Ad tertiū dicendū q; silr accidentia inq̄ntū sunt virtute in principiis essentialib⁹ causant p modū exit⁹. & iō dicunt oriri p filitudinē: & pnt etiā dici nasci inq̄ntū adherent subiecto qō est cā ipsor. ℂ Ad q̄rtū dicēdū q; sicut dicit Dama. ingenitū p duplex n scriptū est idē qō increatū siue eternū: & sic accipit phs. ingenitū autem p vnū n scriptū idē ē qō nō generatū: & sic ℍ loquit. ℂ Ad q̄ntū dicēdū q; ad filiationē requrit plus q̄ ad natiuitatē vl ortū. s. vt quod exit p generationē a generāte fit cōpletū in specie generātis & iō fructꝰ arbor: & ouaꝫ auiū: & capilli & huiusmodi nō hūt rōnē filiationis quāuis dicant nasci. ℂ Ad sextū dicendū q; genitū exit a generāte dupliciter. Uno modo fm q; procedit in esse distinctū a generante clausum tm infra terminos generātis: & hoc proprie dicit conceptio. Alio modo fm q; procedit in ee distinctū & manifestū. & qr res noīat fm id qō apparet: ideo ille modus exeundi facit natiuitatē fm cōem vsum loquēdi: quāuis & prius ecclesia aliquo modo faciat natiuitatē fm qō dicit duplex natiuitas. s. in vtero & extra. & qr in plantis simul aliqd procedit in ee distinctū & manifestū: ideo nō proprie in eis est sceptio sz natiuitas: & ideo etiā verbū fm q; distinguit in intellectu or scipi. fm autē q; extra pnūciat pōt dici p filitudinē nasci. ℂ Ad septimū dicendū q; in aīalib⁹ generatis ex putrefactione virt⁹ sol' & alior corporor celestiū supplet vicē virtutis formatiue: q̄ est in semine in generatiōe eor q̄ ex semine nascūt. & qr huiusmodi virtutes corporor celestiū sunt p oīa inferiora corpora diffuse: ideo dicit phs in. xvij. de aīalibus q; oīa plena sunt virtutib⁹ aīe. & ideo sicut aīalia q̄ generant ex semine se habent ad feminā: ita ista se hūt ad terrā q̄ sine semine generātur. & sicut illa se hūt ad patrē: ita ista se hūt ad corpora celestia. propter qō dixit quidā phs q; sol est pater plantarū: terra vo mater. vñ pz q; huiusmodi q̄ sine semine generant siue sint plante siue aīalia proprie dicunt nasci oriri & gigni. ℂ Ad octauū dicendū q; quāuis spūssanct⁹ procedat viuēs ex viuēte: nō tm hoc ouenit ei fm rationē siue processionis. procedit enī vt amor. amor aūt considerat⁹ in genere inquantū amor nō habet q; sit res viua: sz operatio vel passio rei viuēt⁹: hz tm q; sit res viua & subsistēs inq̄ntū est amor diuin⁹. & iō nō dicit nasci vt in primo li. di. xiij. dictū est.

Ad secundū sic procedit. videt q; humana natura sit natura in xpō. sicut enī supra dictū est: illa de psona vel supposito & nō de natura dicunt q̄ p se existēti solū ouenit sicut ypostasis res nature & huiusmodi. sz nasci nō est solū per se existentiū: cū sit partiū. supra enī di. iiij. habitū est q; capillus nascit: ergo nasci nō solū est psone vl suppositi: sed etiā nature. ℂ Ꝑ id quod est p se intentū a natura generante verissime dicit nasci. sz natura quāuis generet hūc hominē: intendit tm hominē generare: vt dicit Aui. hō autē naturā cōem significat: ergo nature humane maxime cōuenit nasci. ℂ Ꝑ fm phm. ij. phisicor idem specie est qō generat & qō generat. sz nature est generare: ergo ipsius est etiā generari siue nasci. ℂ Ꝑ xps nō dicit natus de virgine nisi fm hoc qō de virgine accepit: sz nō accepit nisi humanā naturā: ergo humana natura dicit nasci de virgine. ℂ Ꝑ omne quod coeperit ee ex aliq̄ materia dicit generari sed humana natura in xpō cepit ee ex aliq̄ materia: ergo humana natura in xpō dicit nasci: ℂ Sed contra est qō dicit Dama. q; nasci est tm ypostasis: ergo non est nature. ℂ Ꝑ sicut se hz diuina natura xpi ad eternā ei⁹ generationē: ita et humana natura ad tpalē. sz natura diuina non est nata eterna generatione: ergo nec humana tēporali. ℂ ℟° dicendū q; nasci fieri quoddā est: nihil aūt fit nisi vt sit. vñ fm q; alicui ouenit ee: ita & conuenit ei fieri. ee aūt proprie subsistētis est: vnde ipm dicit proprie nasci & fieri. forma aūt & natura dicit ee ex osequēti. nō enī subsistit: sz inq̄ntū in ea supposita subsistit ee dicit: vñ & ex osequēti ouenit ei fieri vel nasci nō q̄si ipsa nascat: sz qr p generationē accipit. accidētia aūt nō dicunt ee nisi p accns: vñ & p accidēs fieri dicūt. ℂ Ad primū ergo dicēdū q; est duplex pars. est enī pars substātie fm q̄ntitatē. & hoc vel subsistit in potētia: vel in otinuis: vl in actu: vt in his q̄ p tactū iūgunt. vñ tales ptes proprie dici fieri vel nasci: & precipue qñ addunt toti pexistēti. sec⁹ aūt eēt si generarent generatiōe toti⁹: qr tūc totū diceret fieri & non ipsa. sunt etiā partes substātie in qs diuidit totū fm rationē: sicut materia & forma & huiusmodi: cū nō subsistāt neq; in actu neq; in potētia nō dicunt p se fieri: nisi forte forma sit subsistēs: sicut est aīa q̄ dicit fieri p creationē pter factionē q̄ fit cōpositū p generationē. natura aūt humana q̄ vt po

significatur nō est natura subsistere: cum non possit in rerū natura eē nisi in athamo.i.in suo suppposito:ꝛ ideo ipsa non pōt dici nasci. ¶ Ad secūdū dicendū ꝙ hō nō significat tm̄ naturā ꝑut hic loq̄mur:ficut patet ex dictis in.v.di.ꝛ iō nō sequit rō.nō enī natura intēdit naturā ꝑducere nisi in suppposito:ꝛ ideo nō intendit generare humanitatē ſz hominē. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ sicut eē suppositi est:ita ꝛ agere:ꝛ iō sicut nature est generare:nō q̄si ipsa generet:ſz qꝛ virtute eius fit generatio:ita non est ipsi⁹ generari q̄si ipsa generet:ſz qꝛ ꝑ generationē accipit. ¶ Ad q̄rtū dicēdū ꝙ sicut xp̄s dicit hō rōne humane nature:ꝛ tm̄ humana natura nō est hō: ita etiā dicit nasci rōne humane nature quā accepit a v̄gine:ꝛ tm̄ ipa humana natura nō generat.sicut enī dicit Dio.ij.ca. de di.no.non oportet ꝙ eodem modo causa ꝛ causatū recipiunt predicationē alicuius generis vel spēi: ficut calor est quo aliq̄s dicit calidus:ꝛ tm̄ ipse non est calidus sed calor. ¶ Ad q̄ntū dicendū ꝙ cū esse nō sit nature sed suppositi humana natura ꝓprie nō cepit eē: sed xp̄s cepit eē in humana natura:ꝛ sic ꝙ cōsequēs natura cepit esse.

AD tertiū sic procedit.videt ꝙ natura diuina in xp̄o sit nata de virgine.filius enī dei nō dicit natus de virgine nisi inq̄ntū est incarnat⁹.sed natura diuina dicit incarnata:vt supra di.v.dictū est:ergo ipsa debet dici nata de virgine. ¶ Ꝑ quicq̄d in recto p̄dicat de filio dei:ergo cū filiꝰ dei sit natus de virgine:etiā diuina natura debet dici nata de virgine. ¶ Ꝑ in filio dei nō est accipe nisi essentiam ꝛ ꝓprietatē.ſz absurdū eēt dicere ꝙ rōne ꝓprietatis tm̄ dicatur natus de virgine:qꝛ ꝓprietas illa relatio est sm̄ quā ad patrē.q̄ generat sine matre refert:ergo est natꝰ rōne diuine nature.ꝛ sic idē qō prius. ¶ Ꝑ Bern̄.dicit ꝙ in incarnatiōe est fortitudo infirmata.ſz infirmari magis est remotū a nā diuina q̄ nasci:ergo etiā pōt dici nasci. ¶ Sed ⁊tra.natura diuina magis conuenit cū generatiōe xp̄i eterna q̄ cū tpali.ſz ipsa nō est nata de generatione eterna: vt in.j. li.di.v.dictū est:ergo multo minꝰ est nata generatiōe tpali. ¶ Ꝑ humana natura nō ꝓprie dicit nasci generatione humana:ergo multo minꝰ natura diuina. ¶ Rꝰ dicēdū ꝙ natura humana quātus nō dicat ꝓprie nasci in xp̄o de virgine eo ꝙ nasci nō est nature ſz ypostasis:tm̄ cōsequēter ad generationē se habet:qꝛ est ꝑ generationē accepta.diuina aūt natura nō est a xp̄o per tpalē generationē accepta.vn̄ nullo modo debet dici nata de virgine nec ꝑ se nec ꝑ cōsequens:si natura ꝓprie accipiat sm̄ ꝙ ꝓ eēntia supponit:tm̄ qꝛ aliq̄n ꝓprie trahit ad supponendū ꝑ ꝑsona:sicut in.v.di.p̄mi dictū est:iō etiā aliq̄n inuenit ꝙ natura diuina fit nata ficut patet in lr̄a.vn̄ exponēdū est sicut magister exponit. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ filiꝰ dei vniuit sibi humanā naturā ꝛ in se:qꝛ vnio terminata est ad ꝑsonā.nō aūt ita est de diuina natura:vt patet ex dictis supra.vn̄ nō est simile. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ natura diuina nō habet inq̄ntū est nā ꝙ predicet in recto de ꝑsona filij dei:sed rōne simplicitatis diuine q̄ nō ꝑmittit aliquā realē diuersitatē in ipso.ſz differētia est in modo significādi qui facit ꝙ aliq̄d de ꝑsona dicat qō de natura dici nō pōt. ¶ Ad tertiū dicendum ꝙ in filio dei nō solū est accipe naturā ꝛ ꝓprietatē: ſz etiā ypostasim siue ꝑsonā quātus vnū illoꝝ ab altero sm̄ rem nō differat:ꝛ rōne ypostasis dicit filiꝰ incarnatꝰ.inq̄ntū sibi carnē sociauit in vnitate ꝑsone. ¶ Ad q̄rtū dicendū ꝙ fortitudo dicit infirmata.i.infirmitatem assumpsisse.ꝛ ideo impropria est locutio:nec ad cōsequentiā trahenda.

AD q̄rtū sic ꝓcedit.videt ꝙ nō sint ponēde due xp̄i natiuitates.nasci enī nō ē nature ſz ꝑsone.ſz in xp̄o est tm̄ vna ꝑsona:ergo ⁊ vna natiuitas. ¶ Ꝑ ea que nō sunt vniꝰ rōnis nō debēt ⁊numerari:ficut canis celestis ꝛ terrestris nō dicūt duo cānes.ſz generatio xp̄i tpal⁹ ꝛ eterna non sunt vniꝰ rōnis:ergo nō debēt dici due natiuitates. ¶ Ꝑ cū natiuitas sit generatio q̄dā ꝑ natiuitatē aliq̄s ad eē tēdit.ſz in xp̄o est tm̄ vnū eē:ergo tm̄ vna natiuitas. ¶ ſz ⁊tra.nullꝰ oꝝ filiꝰ alicuiꝰ nisi rōne alicuiꝰ natiuitatis.ſz xp̄s dicit filiꝰ p̄ris ꝛ etiā matris:ergo vtrūq; est sm̄ aliquā natiuitatē:ꝛ non sm̄ eandē:ergo in xp̄o sunt due natiuitates.

¶ Ulteriꝰ videt ꝙ xp̄s non debeat dici bis natꝰ.rōne enī eiꝰ qō aduenit alicui post cōpletū eē nō dicit aliq̄s natꝰ sic hō nō dicit nasci quātus capillus p aliquā natiuitatē aduenit.ſz humanitas xp̄i aduenit filio dei post cōpletū esse:ergo ꝓpter hoc nō debet dici ipse natꝰ ꝙ humanā naturā acceperit. ¶ Ꝑ b aduerbiū bis importat successionē actuū.ſz generationi eterne nō succedit tpal⁹:qꝛ eterna semp est:vn̄ ē filꝰ cū tpali:ergo rōne duplicis natiuitatis nō debet dici bis natus. ¶ Ꝑ hoc aduerbiū bis importat incorruptionē.vn̄ qui tota die loquit nō dicitur bis loqui.sed eterna generatio nō hz interruptionē:ergo rōne eiꝰ nō debz dici bis natꝰ. ¶ Sz ⁊tra.b aduerbiū bis numerat actū cui adiūgit.ſz duplex ē xp̄i natiuitas:ergo sm̄ eas debz dici bis natꝰ. ¶ Rꝰ dicendū ad primā q̄stionē ꝙ xp̄s ꝓcessit a p̄re eternaliter:ꝛ a matre tpaliter:ꝛ vtraq; ꝓcessio hz rationē natiuitatis.sm̄ enī ꝓcessionē eternā filiꝰ est de substātia p̄ris:ꝛ exit ab eo in ꝑsonā distinctā:ꝛ tm̄ est diūctꝰ p̄ri ꝓpter indiuisionē substātie: qꝛ vbū apud deū est.vn̄ patet ꝙ saluant sic mō tria illa q̄ dicebant supra eē de rōne natiuitatis:ꝛ ꝓpter b dicit oriri ꝛ gigni ꝛ nasci.ſz ꝓcessio eiꝰ tpal⁹ q̄ ꝓcedit a matre hz natiuitatis rationē:sicut cuiuslibet alteriꝰ qui ex sua matre nascit.vn̄ sicut due sunt eiꝰ ꝓcessiones:vt dictū est in.j.li.ita etiā sunt due natiuitates. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū ꝙ q̄uis nasci sit ꝑsone: ē tm̄ eiꝰ rōne nature.vn̄ sm̄ duas naturas q̄s ꝑ generationē accepit hz duas natiuitates. ¶ Ad secūdū dicendū ꝙ quātus in xp̄o sit vnū eē tm̄ sm̄ illud hz respectū ad duas naturas: vt supra dictū est.ꝛ ita natiuitas est duplex sm̄ duplicē respectū q̄ acq̄rit ꝑsone ad duas naturas acceptas ꝑ generationē. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ quātus non sit vna rō ꝑ vniuocationē eterne ꝛ tpal⁹ natiuitatis: est tm̄ vna p analogiā. ¶ Ad secundā q̄stionē dicendū ꝙ bis cū sit ad uerbiū ponit numerū circa actū.cū aūt motꝰ ꝛ actus numerent tripliciter.ſ.ex subiecto:qꝛ ē aliꝰ ꝛ aliꝰ agēs.ꝛ ex termino:qꝛ est aliud ꝛ alliud qō agit.ꝛ ex mensura actus:qꝛ nūc ꝛ tūc agit.b aduerbiū bis nō importat numerū nisi q̄ causatur ex diuersa mēsura.vn̄ nō dicit bis lectū eē si duo legāt: nec si duo libri sint legant:sed qn̄ diuersis horis legit.qꝛ aūt in his q̄ agunt in tpe nō est alia mēsura nisi tps:ꝛ b non est aliud ꝛ aliud nisi qn̄ discōtinuat: iō bis dr factū eē qn̄ aliq̄d cū interruptiōe factū est.eternitas aūt ꝛ tps sunt diuerse mēsure sm̄ diuersaz naturā: ꝛ nō ꝑ discōtinuationē.vn̄ qō fit in eternitate ꝛ tpe pōt dici bis factū eē quātus id qō eternū est nō interrūpat nec cesset. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ quātus humana natura adueniat filio dei pōt esse cōplētū:tm̄ filiꝰ dei totꝰ subsistit in vtraq; natura.nō aūt ita est de toto homine ad capillū:ꝛ ideo ratio nō ꝓcedit. ¶ Ad secūdū dicendū ꝙ ratio illa ꝓcedit de his q̄ agunt in tpe. ¶ Et sic̄r tertiū.ꝛ ideo nō sunt ad propositū.

AD q̄ntū sic ꝓcedit.videt ꝙ in xp̄o sint due filiationes.multiplicata enī cā multiplicat effectꝰ:ſz natiuitas est causa filiatiōis:ergo cū in xp̄o sint due natiuitates:erūt in ipso due filiatōes. ¶ Ꝑ relatiua sunt quorū eē est ad aliud se habē.ſz eē filiatiōis eterne nō est ad matrē xp̄i se habē:ergo ꝑ eā nō refert ad matrē:ſz aliq̄ filiatiōe refert ad matrē:ergo in xp̄o sunt due filiatiōes. ¶ Ꝑ relatiua posita se ponūt:ꝛ interempta se interemūt.sed maternitate interempta a virgine nō interimitur filiatio eterna:ergo oportet ponē aliā filiationez q̄ ponat posita maternitate:ꝛ interimat ea remota. ¶ Ꝑ motꝰ diuersificat ꝑ terminos.ſz fit motꝰ hz spēm a terminis:ita relatio.ergo cū xp̄s sit filius patris ꝛ matris oportet ꝙ alia filiatione ad vtrūq; referat. ¶ Ꝑ phs in.v.metha.ꝑbat ꝙ sciētia nō refert ad sciētē: qꝛ cū referat ad scibile:ꝛ b sit suū eē inq̄ntū ad aliq̄d ē oporteret si diceret ad sciētē ꝙ haberet duplex eē.si ergo filiatione refertur xp̄s ad patrē ꝛ matrē oportet ꝙ sint due filia-

tiones fm esse. ℂ Ꝑ sicut supra magister dixit pater posset carnē assumere. sed si de virgine carnē assumpsisset filiꝰ virginis diceretur. nō aūt referret ad virginē filiatione eterna qz eā nō habet ergo filiatione tpali: ergo eadē rōne oportet in xp̄o ponere filiationē tpalē. Sed ꝯtra. filiatio est ꝓprietas ꝓsonal'. ſz in xp̄o est tm̄ una ꝓsona: ergo tm̄ una filiatio. ℂ Ꝑ sicut xp̄s est filiꝰ p̄r̄is z matris: ita quilibet alius hō. ſz nō alia filiatiōe refert hō ad patrē z matrē: ergo nec in xp̄o sunt due filiationes. ℂ Ꝑ duo accidētia eiusdē rōnis non p̄nt eē in eodē subiecto. vnde eadē paternitate hō refert ad multos filios. ſz suppositū filiatiōis in xp̄o est unū tm̄: ergo in eo nō p̄nt eē plures filiationes sed una tm̄. ℂ Ꝑ quodlibet ꝯtinuū est maiꝰ oībꝰ suis partibꝰ: sed in quolibet continuo sunt infinite partes in potētia: ergo oportet q aliq̄d referat' ad diuersa ꝓ diuersas relationes oportet q sint infinite relationes in aliquo ꝯtinuo: quod est inconueniēs. z iterū q in quolibz ꝯtinuo sint tot eq̄litates quot rebꝰ eq̄le est. ℟ᵒ dicendū q sicut in primo li. dictū est: relatio non habet ex hoc q ad alterū dicit' q sit aliq̄d in rerū natura: ſz hoc habet ex eo q relatiōez causat quod est in re q̄ ad alterū dicit'. z quia ex eo res habet vnitatē z multitudinē ex quo habet eē: iō fm id in quo relatio fundat' indicandū de est ea vtrū sit fm rem una vl' plures. Sunt ergo quedā relatiōes q̄ fundant' sup q̄ntitatē sicut eq̄litas q̄ fundat' sup unū in quātitate. z cū vnitas q̄ntitatis nō sit nisi una in re una: inde est q ꝓ unā eq̄litatē est res eq̄lis oībꝰ quibꝰ dicit' eq̄lis. alie vo relationes fundant' sup actionē z passionē. z in istis ꝑsiderādū est q una passio respōdet duabꝰ actionibꝰ q̄ neutrum agens sufficit p se ad actionē complendā: sicut est in eo qui una natiuitate nascit' ex patre z matre. vnde in p̄re z matre sunt due relatiōes fm rem: sicut z due actiōes. ſz in nato est una relatio fm rem fm quā refert' ad patrē z ad matrem: sicut z passio una. Itē ꝑsiderandū est q quedā relationes nō innascunt' ex actionibꝰ fm q sunt in actu: sed magis fm q fuerūt. sicut aliq̄s dicit' pater postq̄ ex actione est effectꝰ cōsecutꝰ. z tales relationes fundant' sup id quod in agente ex actiōe relinquit' siue sit dispositio: siue habitꝰ: siue aliquod ius aut potestas: vel quicq̄d aliud est huiusmodi. ſz qz hoc qō relinquit' ex actionibꝰ vniꝰ spēi nō pōt eē nisi unū: inde est q tales relationes etiā fm rem non multiplicant' fm diuersas actiones: sed magis sunt unū fm id qō ex actione relinquit'. z ꝓpter hoc nō sunt diuerse relationes fm rem in patre vno q̄ generat plures filios: nec in magistro vno q̄ docet plures discipulos. si aūt sint plures actiones fm speciem causant etiā plures relationes specie differentes. vñ cū xp̄s nō ꝓ unā generationē passiuā se hēat ad generationē actiuam patris z ad generationē actiuā matris: ſz ꝓ aliā z aliā: z he due generatiōes nō sunt vniꝰ generis necdū vniꝰ spēi: nihil vt videt' impediret quin in xp̄o possent esse due filiationes fm rem differētes nisi īmediatū subiectū filiationis eēt suppositū. quod quidē fm secundā opinionē nō est nisi suppositū eternum in xp̄o. z qz ex nullo tempozali aduenit rei eterne aliq̄ realis relatio: ſz rōnis tm̄. ideo filiatio q̄ ꝺsequitur xp̄m ex generatione tpali nō est realis ſz rōnis tm̄: z tm̄ realiter filiꝰ est. sicut z deus realiter dīs ex hoc est q creatura realiter refert' ad ip̄m. vñ cōcedo q in xp̄o nō est nisi una filiatio realis q̄ refert' ad patrē: z respectus quidā rōnis quo refert' ad matrē. tm̄ ꝑma opinio q̄ ponit duo suppositа possent ponere duas filiationes: nec tm̄ poneret duos filios masculine: sed duo filia neutraliter si latine diceret'. ℂ Ad ꝓmū ergo dicendū q natiuitas tpalis siue generatio passiua xp̄i est q̄dā passio q̄ fm rem fundat' in humana natura: z ex hoc noīat' natus sicut z hō. sed suppositū filiationis nō pōt eē natura: cū sit eiꝰ quod habet cōplementū spēi: vt supra dictū est. z ideo due natiuitates causant duas filiationes: sed unā tm̄ fm rem: z aliā fm rationē. ℂ Ad secundū dicendū q ꝑs nō accipit esse fm q dicit' actus entis. sic enī relatio nō habet eē ex eo ad qō dicit': ſz ex subiecto sicut ꝺia alia accidentia: sed accipit esse ꝓ quidditate vel ratione quam signat diffinitio. rō aūt relationis est ex respectu ad alterū: vñ ex hoc q filiꝰ dei refert' ad matrē non oportet q habeat aliā filiationē fm rem: ſz aliū respectū relationis. ℂ Ad tertiū dicendū q maternitas posita ponit aliū respectū in xp̄o z remota remouet illū respectū: ſz non oportet q ponat aliā filiationē realez. ℂ Ad q̄rtū dicendū q ois motꝰ est aliq̄d fm rem: nō aūt ois relatio: ergo quāuis ex terminis multiplicent' respectꝰ relationis: nō tm̄ oportet q multiplicent' relationes fm rem: sicut motus multiplicantur fm rem ex diuersitate terminoꝝ. ℂ Ad quintum dicendū q respectus scientie ad scientem z ad scibile non est vnius rationis ſz respectꝰ eiꝰ ad scientē inest ei ex hoc q est accidens. respectus aūt eiꝰ ad scibile inest ei ex hoc q est sciētia. vñ si referret' inq̄ntū est sciētia ad vtrūq̄ oportet q eēnt respectus diuersi fm speciē. sed respectꝰ filij ad patrē z ad matrē est ad terminos vniꝰ rōnis. vñ nō oportet q sit diuersa relatio fm speciē neq̄ fm rem. ℂ Ad sextū dicēdū q si pater carnē assumpsisset de virgine esset filiꝰ virginis: nō quidē ꝓ aliquā realem filiationē cuiꝰ suppositū eternū subiectū eēt: ſz ꝓ respectū rōnis tm̄. Hoc est enī nasci de virgine. s. hominez assumere. Uerū est si humana natura dicat' hō: z si assumē dicatur ad se sumere vel in se: quod diuine nature nō ꝯuenit.

¶ DISTINCTIO .VIIII.

ℂ De adoratiōe humanitatis xp̄i: an eadē sit adoratio humanitati z diuinitati exhibenda.

Propterea inuestigari oportet vtrū caro xp̄i z anima una eadēq̄ cū verbo debeant adoratione adorari: illa. s. que latria dicit'. Si enī aie vel carni xp̄i exhibet' latria q̄ intelligit' seruitus siue cultus soli creatori debitꝰ: cū aīa xp̄i ul' caro creatura tm̄ sit: creature exhibet' quod soli creatori debetur. Quod faciēti in idolatriā deputat'. Ideoq̄ quibusdā videt' non illa adoratione q̄ latria est carnē xp̄i uel animā eē adorandā: ſz ea q̄ dulia est cuiꝰ duas spēs uel modos eē dicūt. Est enī cuiusdā modi dulia q̄ creature cuilibet exhiberi pōt. z est q̄daz soli humanitati exhibenda: nō alij creature: qz xp̄i humanitas sup omnē creaturā est venerāda z diligenda. nō tm̄ adeo ut cultus diuinitati debitꝰ ei exhibeat': qui cultus in dilectione z sacrificij exhibitione atq̄ reuerētia cōsistit: qui latine dicit' pietas: grece aūt theosebia. i. dei cultus: ul' eusebia. i. bonꝰ cultꝰ. Alijs aūt placet xp̄i humanitatē vna adoratione cū verbo eē adorandā: nō ꝓpter se: sed ꝓpter illū cuiꝰ est scabellū: cui est vnita. Nec ipsa humanitas sola uel nuda: sed cuz verbo cui est vnita. nec ꝓpter se: sed ꝓpter illū est adoranda. nec q̄ hoc facit idolatrie reus iudicari potest: quia nec soli creature nec ꝓpter ipsam: sed creatori cum humanitate z in humanitate sua seruit. De hoc Jo. Damas. ita ait: Due sunt nature xp̄i rōne z modo differētes: vnite vo fm ypostasim. vnꝰ igit' xp̄s est deus perfectꝰ z homo perfectꝰ quē adoramus cuz patre z spiritu sancto vna adoratione cū incōtami

nata eius carne: nō inadorabilem carnē dicentes. adoratur enī in vna verbi ypostasi: quē ypostasis generata est: non creature veneratione prebentes. Non enī ut nudam carnē adoramus: sed ut vnitā deitati in vnam ypost. sim dei verbi duabus reductis naturis. Timeo carbonem tangere propter ligno copulatuz ignem. adoro christi dei mei simul vtrāq; naturam propter carni vnitam diuinitatē. non enī quartam oppono personā in trinitate: sed vnam personam cōfiteor verbi z carnis eius. His verbis insinuari videtur christi humanitatez vna adoratione cum verbo esse adorandā. De hoc etiā Augustin⁹ ex sermone domini: vbi dicit Non turbetur cor vestrum: ita dicit: Dicunt heretici filium non natura esse deum: sed creatū. Quibus respondendum est quia si filius non est deus natura: sed creatura: nec colēdus est omnino: nec ut de⁹ adorandus: dicente Apostolo Coluerunt z seruierūt potius creature q̄z creatori. sed illi adhuc replicabunt z dicent Quid est q̄ carnem eius quam creaturam esse non negas simul cū diuinitate adoras: z ei non minus q̄z diuinitati deseruis. Ego dominicam carnem imo perfectam in christo humanitatē iō adoro q̄ a diuinitate suscepta z deitati vnita est: ut nou alium z alium: sed vnum eundemq; deum z hominem dei filium esse cōfitear. Deniq; si hominem separaueris a deo: illi nunq; credo ut seruio. velut si quis purpuram uel diadema regale iacens inueniat nunquid ea conabitur adorare. cum vo ea rex fuerit indutus periculū mortis incurrit si ea cum rege adorare quis ptempserit. Ita etiam in christo domino humanitatem non solam uel nudam: sed diuinitati vnitam. s. filium vnum deum verum z hominē verum si quis adorare cōtempserit eternaliter morietur. Item super psalmū nonagesimūoctauuz vbi dicit Adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est: sciendum est quia in christo terra ē id est caro que sine impietate adoratur. Suscepit enī de terra terram: quia caro de terra est: z de carne marie carnem accepit. Nec sine impietate a verbo dei assumpta adoratur a nobis: quia carnem eius nemo māducat nisi prius adoret. sed qui adorat non terram intuetur sed potius illuz cuius scabellum est propter quem adorat. His auctoritatibus premisse inuestigationis absolutio explicatur.

¶ Postq̄z magister determinauit quid conueniat nature diuine ex vnione ad humanam: hic determinat quid conueniat humane ex vnione ad diuinam: q̄. s. adoratur adoratione latrie. Diuiditur autem hec pars in duas partes. In prima mouet questionem. In secunda determinat eam ibi Ideo quibusdā. Et hec diuidit in duas partes sm q̄ duas opiniones ponit. Secūda incipit ibi Alijs placet. Et hec diuiditur in tres. In prima ponit solutionem. In secunda respondet ad obiectionem factam in contrarium ibi: Nec cōtra hoc facit. In tertia confirmat solutionem ibi: De hoc ioannes ita ait. ¶ Dic est duplex questio. Primo enim queritur de latria. Secundo de dulia. ¶ Questio prima.

Circa primū queruntur tria. Primo quid sit latria. Secundo cui debeat. Et habito q̄ soli de querit tertio qualiter sit ei exibēda.

Ad primū sic proceditur. videtur q̄ latria non sit virtus. omnis enī virtus in libera voluntate consistit: sed seruitus libertati opponitur. cuz ergo latria sit seruitus vt dicitur in littera: videtur q̄ non sit virtus. ¶ Ꝑ omnis virtus consistit principaliter in actu voluntatis. sed latria consistit in actu exteriori. s. in exhibitione sacrificiorum: ergo videtur q̄ nō sit virtus. ¶ Ꝑ ad latriam pertinet reuerentiam deo exhibere. hoc autē ad donum timoris pertinet: ergo latria est donum z non virtus. ¶ Ꝑ latria dicitur alio nomine pietas: vt habetur ex littera. sed pietas est donum: ergo latria non est virtus sed donum. ¶ Sed contra. Laudabile sm philosophū est proprium virtuti: sed actus latrie est maxime laudabilis: ergo latria est virtus. ¶ Ꝑ omnis actus qui cadit in precepto legis est actus virtutis: quia intentio legislatoris est inducere hominem ad virtutem: vt dicitur. ij. Ethico. sed actus latrie precipitur per primū mandatum: ergo latria est virtus. ¶ Ulterius videt q̄ sit virtus generalis. Augusti. enī dicit. x. de ciui. dei: Uerum sacrificiū est omne opus quod geritur vt sancta societate deo iungamur. sed huiusmodi est omne opus virtutis ergo omne opus virtutis est verum sacrificium. sed sacrificium deo offerre proprie pertinet ad latriam: ergo ad ipsaz pertinent omnes actus virtutum: z sic ipsa est virtus generalis. ¶ Ꝑ omne opus virtutis deo seruit Luc. xvij. Cū omnia bene feceritis dicite seru inutiles sumus. sed latria est seruitus deo debita: ergo omne opus virtutum pertinet ad latriam: z sic idem quod prius. ¶ Ꝑ quicūq; facit aliq̄d ad gloriam alicui⁹ exhibet ei reuerentiam. sed Apostolus prima Corinth. xij. docet omnia in gloriam dei facere ergo per omnia opera virtutis recte facta exhibetur deo reuerentia. sed reuerentiam deo exhibere pertinet ad latriam: ergo ipsa est virtus generalis. ¶ Sed contra. Uirtus generalis non precipitur speciali legis precepto sed tota lege: sicut patet de iusticia legali. sed latria precipitur speciali precepto s. per primum prime tabule: ergo est virtus specialis. ¶ Ꝑ vitio speciali opponitur virtus specialis. vnde philosoph⁹ quinto Ethico. probat iusticiaz esse specialem virtutē propter hoc q̄ ei opponitur auaritia que est speciale vitiuz. sed latrie opponitur speciale vitium. s. idolatria: ergo est specialis virt⁹. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ sit virt⁹ theologica. Augustinus dicit in Enchiri. Si queratur quomodo colitur deus: respōdetur fide spe z charitate. sed latria dicitur cultus dei vt ex littera habet⁹: ergo latria est fides spes z charitas que sunt virtutes theologice. ¶ Preterea virtus theologica ē que habet deum pro obiecto: sicut fides qua creditur deus z sic de alijs. sed latria habet deū pro obiecto: quia ea colit ergo latria est virt⁹ theologica. ¶ Preterea omnis virtus cardinalis tenet medium inter superfluū z diminutum. sed latria non est huiusmodi: quia deus non potest nimis coli: ergo latria nō est virtus cardinalis: sed theologica. ¶ Sed cōtra. nulla virtus theologica habet actum exteriorem: sed latrie actus est sacrificium offerre qui est actus exterior: ergo non est virtus theologica. ¶ Ulterius queritur ad quā virtutum cardinalium reducatur. z videtur q̄ non ad iustitiam de qua magis videtur. Justitia enim sm q̄ est specialis virtus vna de quattuor cardinalibus consistit sm philosophū in cōmunicatione actiue vite. sed in presenti vita nō est nobis cōmunicatio cum deo. vnde dicitur Danie. ij. Exceptis, dijs quorum non est cum hominibus conuersatio. ergo nō potest nobis esse iustitia ad deum: sed latriam deo exhibemus: ergo non potest esse species iustitie. ¶ Preterea sm philosophum quinto Ethicorū non est iustitia proprie dicta inter dominuz z seruum: sicut nec alicuius ad se: quia seru⁹ quod est z quod habet domini est. similiter nec patris ad filium qui est quasi pars eius. sed nos habemus nos ad deum sicut serui ad dominum: z filij ad patrem: ergo non est iustitia nostri ad deum: z ita latria non est pars iustitie. ¶ Preterea iusticia proprie in equalitate consistit

ficut dicit philosophus quinto Ethicorum. sed non est possibile nos equari deo fm opus nostrum: ergo non potest esse iustitia nostri ad deum: z sic idem quod prius. ¶ Sed contra. Tullius in rethorica ponit religionem speciem iusticie: sed religio fm q ipse accipit est idez q latria: q religio fm eū est: que supiori cuidā nature quā dīnam vocant cultum celimoniamq affert: ergo latria est species iusticie ¶ p reddere debitū act⁹ est iusticie: sz latria est cultus deo debitus. vnde exhibet deo qđ ei debet: ergo latria est pars iusticie. ¶ Rō dicendū ad primam questionē q qñ aliqđ cōmune in multis inuenit fi in aliquo eoz fm specialē modum inueniat: habet etiā nomē speciale: sicut nasus curuꝰ dicit simus. Sil'iter cuz obsequiū diuersis possit exhiberi: speciali quodā z suꝑmo modo deo debet: q in eo est suꝑma ratio maiestatis z dominij: z ideo seruitiū vl obsequiū qđ ei debet: speciali nōie noīat z dicit latria. Hoc aūt nomen tripliciter sumit qñq enī p eo quod deo in obsequiū exhibet sicut sacrificiū genuflectiones z huiusmodi: qñq aūt p ipsa exhibitione: qñq vero p habitu quo exhibetur obsequiū. z p̄mo modo latria nō est virt⁹: sz materia virtutis. scđo modo est act⁹ virtutis. tertio modo est virtus: z nominat hec virt⁹ quattuoz noīb⁹: dicit enī pietas quātū ad effectū deuotionis: qđ p̄mū occurrit: dicit etiaz theosebia. id est diuin⁹ cultus: vel eusebia. id est bon⁹ cult⁹ quātū ad intentionē attentā: illud enī coli dicit cui studiose intēdit sicut ager vel anim⁹ vel quicqđ aliud: dicit etiam lacria. id est seruit⁹ quantū ad opera que exhibent in recognitionez dominij qđ deo cōpetit ex iure creationis: dicit etiam religio quātū ad determinationē operū ad que homo se obligando in cultū dei determinat quibus tū nominib⁹ vna z eadē virtus noīat scōm diuersa que ad ipsam concurrunt. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q fm philosophum in principio Metha. Liber est qui sui causa est: vñ seruus dicit q causa alteri⁹ est: z seruitiū qđ causa alterius agit: sz alterius causa agi est dupliciter: vel sicut finis: sicut seru⁹ nō ꝓpio motu: sz motus sicut instrumētū dñi operat: seruitium ergo quātū ad hoc scōm tollit libertatē volūtatis: z per cōsequens virtutē: sed quātū ad p̄mū nō: q homo pōt ꝓpter alterū operari: quod sibi debet etiā ꝓpria vocate: z fm hoc latria dicitur seruit⁹. ¶ Ad secūdū dicēdū q q̄tuis virtus habeat q sit virtus ex actu interiori. s. ex electiōe: tū q sit determinata virt⁹ habet ex actu exteriori: q nostra electio determinat per actū exteriorē qui elicit fm quē attingit virt⁹ ꝓpriū obiectū vel materiā ex quo specificat actus vel habit⁹: z ideo vtutes quedam habēt act⁹ exteriores nō solū interiores: sicut patet de fortitudine z iusticia. ¶ Ad tertiū dicēdum q reuereri inquātū huiusmodi est act⁹ timoris: sz exhiberi reuerentiā in quātū est deo debitū est ꝓprie latere. vnde nō sequit idem esse latria z timoris donū: sicut etiā pugnare viriliter ē act⁹ fortitudinis inquātū huiusmodi: sed pugnare in acie regis inquātū miles hoc debet ei ꝓpter feudū: qđ tenet ab eo et est act⁹ iusticie. ¶ Ad quartū dicēdū q pietas inquātū est donū cōsistit in quadā beniuolētia supra modū humanuz ad oēs: sz pietas fm q hic accipit consistit in quadā deuotione ad deū cui latria exhibetur: z hoc infra in tractatu de donis meli⁹ patebit. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q aliqua virt⁹ dicit generalis quattuoz modis. vno mō q prędicat de qualibet vtute: sicut iusticia legalis que cōuertit cū virtute: z est idē subiecto rōne differēs: vt dicit p̄hus. v. Ethi. z sic dicit generalis quātū ad suam essentiā. Secūdo mō dicit generalis inquātū ab ea dependent alie virtutes participātes ei⁹ actū: z hoc mō prudētia generalis dicit: q ex ea oēs alie virtutes morales rectitudinē electionis participāt: z sic act⁹ eius imiscet actib⁹ omniū aliarū virtutum nihilomin⁹ ipsa in se est specialis fm q habet specialem rationē obiecti. s. eligibile ad opus. Tertio mō dicit generalis inquantū operat circa act⁹ omniū virtutū: ita q oēs cedunt ei p̄o materia: sicut magnanimitas que operatur magna in oīb⁹ virtutibus: vt dicit. iiij. Ethi. z tū in se specialis virt⁹ est: q rationē specialē obiecti in oīb⁹ attendit: scilicet dignū magno honore. Quarto dicit aliqua virtus generalis inquātū ad eā cōcurrunt diuerse vtutes: q scilicet act⁹ eius preexigit act⁹ multarū virtutū: sicut etiā ad magnanimitatē preexigunt alie virtutes: q null⁹ pōt se dignificare magnis nisi virtuosus sit. p̄ma ergo generalis est quasi vniuersalis. secūda quasi cause dātis esse. tertia quasi monētis per imperiū. quarta quasi toti⁹ integralis comprehendētis multa. ¶ Sic ergo dicēdū est q latria in se considerata est specialis virt⁹: q habet specialē rōnē obiecti z act⁹ scilicet vt exhibeat aliquid deo in recognitionem seruitutis: sicut feudotari⁹ aliquid reddit dño suo in recognitionē dominii. vñ actū z obiectū habet formaliter vnū z specialē quantū ad prędictā rōnē q̄tuis materialiter sint multi act⁹ z multa obiecta. Potest aūt dici generalis quātum ad duos vltimos modos. Potest enī vt actib⁹ aliarū virtutū materialiter sub p̄dicta rōne ꝓprij obiecti: z iterū ad actū ei⁹ preexigunt multe virtutes alie: sicut fides que ostēdit cui exhibēda sit latria z charitas que afficit ad eū cui exhibēda est: et sic possunt multe alie cōcurrere. Quāuis aūt vt⁹ materialiter actib⁹ aliarū virtutū sub rōne ꝓprij actus: tamen vt⁹ quibusdā actib⁹ qui nō sunt ꝓprie alcui⁹ alteri⁹ virtutis elicitiue sicut offerre sacrificia: facere ꝓstrationes z huiusmodi: nisi forte sicut imperant a charitate z ostēdūt a fide: nō aūt eliciunt: z isti vident ꝓprie act⁹ esse latrie. ¶ Ad primū ergo dicendū q offerre sacrificia est tantū de illis que pertinent ad latriā elicitiue. vnde hoc qđ dicit: omne op⁹ quo deo iūgimur ee sacrificiū est methaphorifice dictū inquātū deū placabilē reddit ad qđ sacrificiū offert. ¶ Ad secūdū dicendū q aliud est deo seruire z aliud exhibere aliqđ in recognitionē seruitutis. p̄mū enī oīs virtutis cōmune ē scōm aūt ꝓpriū est latrie. vnde latria includit seruitium in rōne sui obiecti: z ꝓpter hoc per se inest ei z a seruiēdo nominat: aliis aūt virtutib⁹ accidit z nō pertinet ad proprias rōnes ipsarū. ¶ Ad tertiū dicēdū q fm q actus aliarum virtutū in gloriā dei fiunt sic materialiter assumūt a latria vt dictū est. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q virtutes theologice dicūt ꝓprie ille que habēt deū p̄o obiecto z fine: vnde nulla virt⁹ theologica habet actū circa rem creatā ꝓprie loquēdo: charitas enī nihil in hoīe diligit nisi deū: obiectū aūt circa qđ ait latria est id qđ reddit deo in recognitionē seruitutis qđ nō est deus. vnde nō est virt⁹ theologica: sz ad cardinales reducit. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q dicit coli fide spe z charitate nō quasi cult⁹ eliciat his virtutibus: sed quia dicte virtutes ordinat ad cultū: vel etiam quia actus dictarū virtutū materialiter cōcedunt in cultuz modo predicto. ¶ Ad secundū dicendū q cum dicit colo: vel adoro deū: quāuis actus videatur transire in deū sicut in obiectum: transit tamē in rem aliam sicut in obiectuz: et in deum sicut in finē: quia colere deū est aliquid exhibere deo in protestatione seruitutis. ¶ Ad tertiū dicēdū q superfluum z diminutū inter que mediat virtus moralis nō attēdit fm q̄titatē absolutā: sz in cōpatiōe ad rōnē rectā. vt sz fiat aliqđ fm q dz q̄tū ad oēs circūstātias. Cū ꝓtingit q q̄tū ad aliquā circūstātiā vtus aliq̄ ponit in maximo sic magnanimitas q̄ ē circa maximos honores z magnificētia q̄ ē circa maximos sūpt⁹. vñ z in latria superfluū ē nō q deus colat nimis: sz q̄tū ad has circūstātias exhibē cultū latrie cui nō dz cult⁹ exhiberi: z sic ē idolatria: vl qñ nō dz: z sic ē superstitio q̄ ē religio supra modū obseruata ¶ Ad q̄rtā qōnē dicēdū q fm p̄m iusticia fm q ē spālis virt⁹ cōsistit in bonis qb⁹ boies sibi iuicē cōicāt i vita ista fiē sūt pecūia honores z huiusmōi fm q vn⁹ alteri huiusmōi cōicare pōt i qb⁹ iudex fm legē eq̄litatē ꝓstituit vt vnusq̄sq; hēat qđ sibi debet nō pl⁹ nec min⁹ z in hac eq̄litate cōsistit iusticia. vñ iusticia sic accepta vt ipse dicit non est nisi in illis qui nati sunt

regulari eadē lege ⁊ sub eodē pncipe esse ⁊ equaliter pn̄cipari. Unde fm ipsum talis iusticia nō est oñi ad seruum nec patris ad filiū: qz seru⁹ ⁊ fili⁹ res eoz sunt. vnde nō ē ad eos iusticia sicut nec ad seipsuz: tñ est ibi qdē modus iusticie fm qꝙ oñs reddit seruo qō sibi debeť vel econuerso qō appellať iustū oñatuz. ⁊ hoc mō se habet ad iusticiā latria qz cōsistit in hoc qꝙ reddit deo qō sibi debeť. vñ reducunť ad iusticiā nō quasi spēs ad gen⁹: sz sicut virt⁹ annexa ad pn̄cipalē que pticipat modum pncipalis. Et per hoc patet respōsio ad duo. pma q̄ fm istā viā procedūt. ¶ Ad tertiū autē dicēdū qꝙ predict⁹ modus iusticie q̄ est filij ad patrē ⁊ hois ad deū nō requirit equalitatē vt exhibeať fm dignitatem ei⁹ cui exhibeť: sz fm possibilitatē reddētis. vñ dicit pbus in. viij. Ethi. qꝙ nō in oīb⁹ reddēdū est qō est fm dignitatē quēadmodū in his q̄ ad deos ⁊ parētes honorib⁹: nullus enī fm dignitatē alteri retribuit. Scōm potētiā aūt famulans iustus esse videtur.

AD secūdū sic procedit. videť qꝙ humanitati xp̄i nō sit latria exhibēda: dicit enī in glosa sup illud psal. Adorate scabellū pedū. ⁊c. Caro xp̄i nō ē adorāda illa adoratione latrie q̄ soli deo debeť. ¶ Ꝑ ea que ad naturā pertinēt in xp̄o distincta sunt: sz reuerētia non solū debeť psone: sz nature: cuz igit̄ natura humana sit alia a dīna alia sibi debeť reuerētia: ergo nō debeť sibi latria q̄ tantuz deo debeť. ¶ Ꝑ sicut dictū est latria exhibeť deo inq̄ntum est ipse oñs per creationē: sz creare nō cōuenit humanitati xp̄i: ergo nō est ei exhibēda latria. ¶ Sz cōtra. sicut anima rōnalis ⁊ caro vn⁹ est hō: ita de⁹ ⁊ homo vn⁹ est xp̄s: sz eadē reuerētia exhibeť aīe hois ⁊ carni eius: ergo eadē reuerentia exhibēda est filio dei ⁊ humanitati assumpte: ⁊ sic adoranda est latria. ¶ Ꝑ. hoc idē patet per auctoritates ⁊ exēpla in littera posita. ¶ Ulteri⁹ videť qꝙ nec imaginib⁹ xp̄i cultus sit exhibēdus latrie. Exo. xx. nō facies tibi imaginē neq; vllā silitudinē: ergo multo min⁹ licz adorare imaginē xp̄i. ¶ Ꝑ de nullo alio irridenť in scripturis idolatre: nisi qz opera manuū tuarū adorauerūt qb⁹ ipsi faciētes meliores erāt: sz siliter imagines quas ecclesia adorat sunt opera manuū hoīuz: ergo videť i similē derisionez incidere. ¶ Ꝑ in cultu dīno nō sunt exhibēda nisi ea que per legē dei determinanť: sz nō inuenit̄ in sacris scripturis institutum de imaginū adoratione: ergo videť nimis p̄sumptuosuz fuisse imaginū adorationē inducere. ¶ Sz cōtra. imago in quātū huiusmodi. ducit i imaginatū: sz in imaginatū barū imaginū quas adoram⁹ est xp̄s qui est adorandus adoratione latrie: ergo ⁊ imago ei⁹. ¶ Ꝑ Basili⁹ dicit qꝙ honor imaginis ad pthopicū referť. idest ad pncipalē figurā. s. ad imaginatū: ergo idem honor vtriq; exhibēdus est: ⁊ sic idē qō pz̄ius. ¶ Ulteri⁹ videť qꝙ beate virgini sit latria exhibenda: qz Damasce. dicit qꝙ honor matris referť ad filiū: si ergo filius latria est adorādus siliter ⁊ matr̄. ¶ Ꝑ de ipsa cantatur. Secūq; faciet matrē participē patris imperij: ⁊ ab oībus dicit̄ dña mūdi ⁊ regina angelorū: sed deo exhibeť latria inquātū est dñs ⁊ rex: ergo ⁊ virgini matri oportet latriā exhiberi. ¶ Ꝑ Aug⁹. in sermone de assumptiōe virginis ꝓbat qꝙ corp⁹ virginis nō est incineratū: qz est eiusdez nature cū corpe filij qō ex suo sumptū est: ergo si corp⁹ filij est adorādū adoratione latrie: videť qꝙ siliter mater. ¶ Sz cōtra beata virgo est pura creatura: sz latria soli creatori debetur: ergo ei nō debeť latria. ¶ Ꝑ ipsa adorat deū latria: sz nō est eiusdē latriā exhibere ⁊ recipe: sic̄ nec creari ⁊ creare: ergo latria nō est exhibēda btē virgini. ¶ Ulterius videť qꝙ nō sit exhibēda cruci: sicut enī fm hūanitatē passus est in cruce: ita fm dīnitatē celū est sedes ei⁹: sz celuz ꝓpter hoc nō est adorandū latria: ergo multo min⁹ crux cū latria debeať xp̄o rōne dīnitatis nō rōne humanitatis. ¶ Ꝑ res inanimata indignior est hoīe: sed honor latrie nō est exhibendus ab hoīe nisi ei qui est supra hoīem: ergo crux nō debet latria adorari. ¶ Ꝑ maiorē affinitatē habet ad xp̄m beata virgo q̄ crux eius: sed virgo nō adorať latria: ergo multo minus crux. ¶ Sed cōtra reliquie aliorū sanctor honorātur eodē honore quo ipsi sancti: sz crux est de reliquijs xp̄i: ergo est adorāda latria sicut xp̄us. ¶ Ꝑ crux est imago xp̄i crucifixi: sz imago crucifixi xp̄i est adoranda latria: ergo ⁊ crux. ¶ Ulteri⁹ queriť: vtrū viris sanctis sit exhibendus honor latrie: ⁊ videť qꝙ sic: qz latria exhibeť deo rōne diuinitatis: sz sancti pticipatiōe dicūť dij: ergo eis debet latria exhiberi. ¶ Ꝑ imago impressa dīnitus est nobilior q̄ que facta est humanit⁹: sz imagines dei quas hō fecit adorant̄ latria: ergo multo forti⁹ viri sancti in quib⁹ de⁹ suā imaginē impressit ⁊ reformauit. ¶ Ꝑ abrahā: vt legiť Heñ. xviij. tres viros qui angeli erant: vt dicit Aug⁹ adorauit adoratione latrie: ergo videť qꝙ ⁊ alijs sanctis latria exhiberi possit. ¶ Sed contra est qō legiť Act̄. xiiij. de paulo ⁊ barnaba qui prohibuerūt illos qui eis sacrificare volebant. ⁊ in Hester. xiij. legiť de mardocheo qui noluit adorare Aman ne honorē dei videret transferre ad homines. ¶ Ulteri⁹ videtur qꝙ sine peccato alicui creature possit latria exhiberi. legiť enim Apocal̄. vltimo qꝙ ioānes voluit angelū adorare ⁊ prohibit⁹ est ab eo: nō autē prohibuisset si eum oportuit adorare voluisset: quia nec angelis sanctis debeť: ergo volebat eum adorare latria: ⁊ ita hoc potest fieri sine peccato vt videť. ¶ Ꝑ. opus fm intentionē iudicat̄: sed aliquis adorans angelū qui in forma xp̄i apparet habet intentionem bonā credens ipsum esse xp̄m: ergo adorādo non peccat: quia ignorantia facti excusat eū: sed tamē idolatria est quia decretalis. dicit qꝙ sacerdos qui nō consecrat ⁊ fingit se consecrare: facit populū idolatrare: ergo videť qꝙ homo possit creature latriā exhibere sine peccato. ¶ Sed contra si aliquis hoc quod debet tēporali dño in recognitionem dominij alteri exhiberet: reus eēt infidelitatis apud ipsum ergo multo amplius peccat si cultuz deo debitum creature impēdat. ¶ Ulterius videť qꝙ si creature exhibeať vniuoce dicať cum ea que exhibeť deo: materia enim nō diuersificat speciē: sed cultus exhibitus deo ⁊ creature nō differt vt videtur nisi materialiter: ergo nō differt fm speciem: et ita dicit̄ vniuoce. ¶ Ꝑ beatitudo vniuoce dicitur quāuis a quibusdā queratur vbi est scilicet in deo: a quibusdā vbi nō est scilicet in diuitijs igit̄ similiter latria dicet̄ vniuoce siue exhibeať cui ē exhibēda: siue cui nō ē exhibēda. ¶ Ꝑ oīs cult⁹ deo debit⁹ ē latria: sz idoiatria est cult⁹ deo debit⁹ idolo exhibitus: ergo est latria: ⁊ sicidē quod pz̄ius. ¶ Sz contra. idem vniuoce sumptū nō potest esse virtus ⁊ vitiuz sed latria que deo exhibeť est virtus: que autem creature est vitiū: ergo non dicit̄ vniuoce. ¶ Ꝑ deus non vniuoce dicit̄ de deo vero ⁊ idolo: sed vterq; mouetur ex diuinitate eius cui latriam exhibet: ergo videť qꝙ nec latria vniuoce dicatur. ¶ Ad⁹ dicendū ad primaz questionē qꝙ duplex est modus quo aliquid honorat̄. aliquid enim honoratur ratione sui ⁊ ratione alterius. fm philosophū enim in pz̄imo Ethicorū. Laus ⁊ honor in hoc differunt qꝙ laus debetur alicui propter bonitatē quā habet ex ordine ad alteriuz vt quādo facit actum congruentē fini: honor autē debetur alicui propter bonitatē quā habet fm se. vnde fm ipsum. laus debetur homini ꝓpter actus virtutū qui ordinantur ad felicitatē: honor autem debeť deo ⁊ diuinis. vnde sicut laus non debeť nisi actui vel agenti qui est domin⁹ actus quasi per electionē agens: ita etiaz nec honor: quāuis etiā honor nō ita debeatur actui sicut laus: sed magis agenti: ergo ratione sui honorat̄ illud cuius est per electionē agere: sed ratione alterius honorat̄ quod ratione honorati est vnde parti hominis scōm se consideratē nō debetur honor nisi ratione alterius. id autē cuius est agere persona est vel suppositum: qz actus sunt indiuiduorū. vnde q̄tū ad pmū modū honoris nō debeť hūanitati xp̄i honor sepatim a ꝑsona dīna: sz i ipsa ⁊ cū ipsa adorat̄ sic̄ man⁹ cū hoīe: ⁊ ideo fm hoc debetur sibi honor latrie: quantū aūt ad scōm mo-

dum bonozis q̃ partib⁹ ꝛ etiã reb⁹ inaĩatis exhibet: debet sibi p se reuerẽtia ꝛ bonoz: ꝛ ideo nõ debet sibi latria: sz oulia excellẽs, ppter singularẽ modũ dignitatis quẽ habet ex vnione ad verbũ: pz ergo q̃ bonoz quo bonozat aliq̃d rõne sui ad hũanitatẽ xp̃i nõ ptinet vt p se ꝺsideratã: sz solũ vt bonozat vno honoze cũ supposito in quo est: ꝛ sic debet ei latria: sz bonoz qui debet ei rõne alteri⁹ ptinet ad eam etiã in se ꝺsideratã: ꝛ sic debet ei oulia: ꝛ qz ſm p̃mũ modũ magis ꝓprie dicit aliq̃d bonozari q̃ ſm secundũ modũ: ideo magis ꝓprie dicit q̃ hũanitas xp̃i adoret latria quã oulia: et hoc ſm secũdã opinionẽ: sz ſm p̃mã opinionẽ magis ꝓpe diceret q̃ sit adozãda oulia: qz p̃ma opinio ponit hũanitati aliud suppositũ agẽs ꝑter suppositũ eternum cui debeat latria. ¶ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ hũanitas põt cõsiderari oupliciter vel ꝓut intelligit nõ cõiũcta vbo: ꝛ sic nõ debet sibi latria: sz hec cõsideratio est in intellectu tãtũ: vel ꝓut intelligit vnita vbo: ꝛ sic põt bonozari honoze vno cũ vbo: et sic debet ei latria: vel alio ꝛ sic debet ei oulia: ꝛ sic loquit̃ ꝑdicta glosa. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ bonoz non debet alicui rõne sui nisi psone. vñ rõ ꝓcedit ex falsis. ¶ Ad tertiuz dicendũ q̃ cuis creare nõ sit hũanitatis xp̃i: est tñ persone vbi cũ qua fit adozat. ¶ Ad secũdã q̃nẽ dicẽdũ q̃ imago põt oupliciter cõsiderari vel scõm q̃ ẽ res q̃dã: ꝛ sic nullus bonoz ei debet: sicut nec alij lapidi vel ligno vel scõm q̃ est imago. Et qz idẽ mot⁹ est imaginationẽ inc̃tum ẽ imago etiã imaginatũ: ideo vn⁹ bonoz debet imagini: ꝛ ei cui⁹ est imago: ꝛ ideo cũ xp̃s adoret latria: similiter ꝛ eius imago. ¶ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ añ incarnationẽ xp̃i cũ deus incorpore⁹ esset nõ poterat ei imago poni sic dicit Isa. iiij. ꝛ ideo ꝓhibitũ ẽ in veteri lege ne imagines fierẽt ad adozandũ: ꝛ ꝑcipue qz ꝓoni erãt ad idolatriã ex hoc q̃ tot⁹ mũd⁹ idolatrie insistebat: sz post q̃ de⁹ fact⁹ ẽ hõ põt habere imaginẽ cũ habeat rõne hũanitatis assumpte q̃ sit cũ eo adozat figurã corpalẽ: ꝛ ideo ꝑmissuz ẽ in nona lege imagines fieri. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ idolatrie credebãt in ipis imaginib⁹ aliq̃ numẽ esse q̃ ex vi syllabarũ ipsis imaginib⁹ acquirerẽt sub q̃b⁹ fiebãt imagines: sic̃ hermes dixit q̃ datũ hoĩb⁹ erat facere deos: vt dicit Aug⁹. narrat in li. de ci. dei. vnde deseruiebãt imaginib⁹ nõ solũ vt imaginib⁹ sz vt reb⁹ ꝛ ꝑterea nõ solũ vt imaginib⁹ dei: sz vt imaginib⁹ creaturarũ. solis aut lune. vñ pz q̃ nõ est sile. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ apli multa tradiderũt q̃ scripta nõ sunt in canone inter que vnũ est de vsu in imaginũ. vñ Damas. dicit q̃ lucas depinxit imaginẽ xp̃i ꝛ btẽ virginis ꝛ xp̃us stã imaginẽ ab agro regi direxit: vt dicit in ecclesiastica hist̃oria. ¶ Fuit autez triplex rõ institutionis imaginũ in ecclesia. p̃mo ad instructionẽ rudiũ qui eis q̃si q̃busdã libris edocent. scõo vt incarnatiõis mysteriũ ꝛ scõz exẽpla magis in memoria eẽnt dũ quottidie oculis repsentãt. tertio ad excitãdũ deuotionis affectũ q̃ ex visis efficacius incitat q̃ ex auditis. ¶ Ad tertiã q̃nẽ dicẽdũ q̃ cũ btã vgo sit per se q̃dã psona agẽs: ei debet bonoz per se: vñ alia adozatiõe adozat q̃ fili⁹ ei⁹: vnde nõ põt adozari latria: sz oulia: qz tñ nõ solũ bonozat rõne sui: sz etiã rõne filij vt mater dei: ideo inquãtũ ptinet ad xp̃m bonozat ypdulia. ¶ Ad p̃mũ ergo dicẽdum q̃ bonoz matris refert ad filiũ nõ sicut ad subiectũ. s. vt sit vnus mot⁹ in matrẽ ꝛ in filiũ sicut est in imaginib⁹: sz refert in filiũ sicut in finẽ: qz ꝑpter filiũ mater bonozat. ¶ Ad scõm dicẽdũ q̃ de⁹ ẽ dñs ꝛ rex q̃si creator: sz virgo nõ ẽ creatrix: sz quasi creatozis mater. vñ nõ opozt q̃ latria adoret. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ incozruptio q̃ opponit incinerationi debetur xp̃o etiã rõne carnis quã assumpsit de vgine: nõ aũt latria: ꝛ ideo nõ ẽ similis rõ. ¶ Ad quartã q̃nẽ dicendũ q̃ crux xp̃i etiã ipsa in q̃ xp̃s pepẽdit põt oupliciter cõsiderari: vel inc̃tũ crucifixi imago: ꝛ sic adozat eadẽ adozatione sicut crucifixus. s. latria. vñ eã alloq̃mur sicut crucifixũ: dicẽtes: o crux aue spes vnica. vel inc̃tũ est res q̃dã: ꝛ sic cum nõ ptineat ad psonã vbi sicut pars ei⁹ nõ põt eadẽ adozatio ne adozari cũ vbo: sz adozat inc̃tũ est res quedã xp̃i rõne ipsi⁹ ypdulia: sz alie cruces nõ adozãt nisi vt imago: et ideo adozãt tãtũ latria. ¶ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ cuis celum sit sedes dei nõ tñ vnitũ est deo in psona sicut caro xp̃i. vñ celũ nec latria nec ypdulia bonozat. nec etiã oulia cũ nõ sit res viua: sz hũanitas xp̃i vel latria vel ypdulia adozat ꝛ filr ea q̃ ad hũanitatẽ xp̃i referũt: vt crux vestis ꝛ huiusmodi. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ crux inc̃tũ est res q̃dã in se cõsiderata: est indignioz hoĩe nec rõne sui adozat: sz rõne alteri⁹ q̃ in ea crucifixus ẽ. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ si cõsideret bonoz qui exhibet cruci inc̃tũ est res q̃dã rõne xp̃i nõ ẽ tantus quãt⁹ ille qui exhibet vgini: sz cruci exhibet quidã bonoz inquãtũ est imago qui nõ exhibet matri. ¶ Ad q̃ntaz q̃nẽ dicẽdũ q̃ de⁹ est p̃ncipiũ ꝛ finis oĩuz: ꝛ inquãtũ ẽ p̃ncipiũ adozam⁹ eũ latria: inquãtũ vero finis vltimus fruimur eo: in redeũdo aũt ad ipsuz iuuamur p alias creaturas rõnales. s. angelos ꝛ hoĩes: ꝛ ideo c̃uis solo deo fruenduz sit tñ possum⁹ frui hoĩe in deo: sicut dicit ap̃lus ꝛ Aug⁹. sz in exeũdo ab ipso sicut a p̃ncipio creãte: nõ iuuamur per aliquã creaturã: qz ĩmediate creauit nos: ꝛ ideo bonoz latrie ẽ sibi soli exhibẽdus nõ alicui in ipso quãtũcũq̃ sit in ꝓticipatione sue bonitatis nisi bonozet vno honoze cum eo sicut caro xp̃i ꝛ imagines. ¶ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ per ꝓticipationẽ illã nõ efficiũt p̃mũ p̃ncipiũ nostri esse: ꝛ ideo nõ debetur eis latria. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ hoĩes sunt imagines dei p̃ participationẽ sue bonitatis: faciẽtẽ expzessam filitudinẽ ꝛ hoc dat rei bonitatẽ in se: ꝛ ideo rõne huius est res ipsa ſm se bonozãda: sz imagines picte non sunt imagines per filitudinẽ in natura: sz p̃ institutionẽ ad significãdã. vñ ꝛ ex hoc nõ acq̃rit eis nisi bonoz relat⁹ ad alterũ. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ angeli illi nõ apparuerũt abzahe in ꝓpria natura: sz in quibusdã corpozib⁹ quasi imaginib⁹ assumptis. vnde inquãtũ erãt imagines repsentãtes trinitatẽ poterãt adozari latria nõ aũt inquãtũ repsentabãt angelos ipsos. ¶ Ad sextã questionẽ dicẽdũ q̃ cũ creature nõ sit exhibẽda latria: si exhibetur ei est exhiberi cui nõ est exhibẽda et hoc facit vitiũ cõtrariũ latrie sicut superfluuz medio. vnde sine peccato fieri nõ põt. ¶ Ad p̃mũ ergo dicendũ q̃ ioãnes volebat adozare angelũ oulia: sed ꝓhibit⁹ fuit ꝓpter tria. p̃mo ad ostendẽdũ dignitatẽ ipsi⁹ ioãnis qui multis angelis dignioz fuit. scõo ad euitandũ speciẽ idolatrie. tertio ad ostendẽdũ exaltationẽ humane nature sup̃ angelos in hoĩe assumpto. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ qui adozat hostiam nõ cõsecratã: adozare eã oportet cũ cõditione. s. si est cõsecrata: nõ tñ oportet q̃ hec cõditio semp̃ sit actu explicata: sz sufficit q̃ habitu teneat illã. vnde nõ peccat adozãs eã qz nõ adozat purã creaturã: sz xp̃m ſm intentionẽ suam: sacerdos aũt quãtũ in se est facit populũ idolatrare: quia offert ei purã creaturã ad adozandũ. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ nõ potest diabolus in specie xp̃i apparẽs sine peccato adorari nisi sit cõditio actu explicata. nõ enim sufficit solo habitu: qz ipsa nouitas rei insolite cõsiderationẽ ꝛ attentionẽ requirit: sicut dicit de beata virgine. Luce p̃mo q̃ cogitabat qualis esset illa salutatio. ¶ Ad septimã questionẽ dicendũ q̃ quãdocũq̃ ali quod nomen imponit alicui actui vel accidenti scõm q̃ determinat ad aliquod vnum nõ potest dici de alio nisi impzopzie vel methaphozice sicut similitas in potentia curuitati nasi. vnde nõ potest dici q̃ crux sit simum vel lignũ quod est curuum nisi methaphozice: similiter cum latria sit nomen impositũ seruituti diuine: nõ potest quecũq̃ alia seruitus alteri exhibita dici latria nisi impzopzie vel methaphozice. vnde latria nõ dicit vniuoce de cultu dei veri ꝛ de idolatria. ¶ Ad p̃imum ergo dicẽduz q̃ materia q̃ includit in ratiõe spẽi bñ diuersificat spẽm ꝛ impedit vniuocationẽ: sicut patz in exẽplo posito de curuitate naturali: ꝛ ita est in ꝓposito. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ hoc nomen beatitudo significat aliquid ꝓpter q̃ oĩa alia sunt eligẽda: ꝛ ipsum ꝓpter se tantũ eligatur oĩs boni suffi-

cientiã habẽs: sine hoc q̃ concernat aliquã materiã: ꝛ ideo semp remanet habitudo vniuoce dicta q̃uis in diuersis rebus querat: ſz nõ est sic in ꝓposito: qz nomẽ latrie materiã cõcernit. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ cum dicit q̃ idolatria sit cultus deo debit⁹ idolo exhibitus: hoc q̃ dicit in idolo exhibit⁹ diminuit de rõne precedẽtis. vnde non sequit: ergo est latria sicut aratio dicit scissio que debet terre: si q̃s aũt vomere scindit aquã: illa scissio est terre debita: nõ tñ dicitur aratio nisi equiuoce.

AD tertiũ sic procedit. videt q̃ latria debeatur deo rõne potẽtie: seruit⁹ enĩ dominiũ respicit: ſz de⁹ dicitur dñs ꝓpter potentiã cobercẽdi subditã creaturã: vt dicit Boe. cũ igit latria sit seruit⁹ videt q̃ debeat deo rõne potentie. ¶ Itẽ videt q̃ ratione sapiẽtie: debet enĩ deo latria inquãtũ est deus: ſz de⁹ fm Damas. dicit ex hoc q̃ oĩa videt qõ ad sapientiã pertinet: ergo videt q̃ debeatur ei latria rõne sapiẽtie. ¶ Itẽ videt q̃ rõne bonitatis: qz latriã ei exhibem⁹ inquãtũ ab ipso sum⁹: ſz quia bonus est sum⁹: vt dicit Aug⁹. ergo latria debet ei rõne bonitatis. ¶ Ulterius videt q̃ alia latria debeat patri et alia filio. Latriã enĩ dirigit fides: ſz fides aliũ articulũ habz de patre ꝛ aliũ de filio: ergo alia ꝛ alia latria est vtriq̃ exhibẽda. ¶ ℙ honor vt dictũ est debet persone agẽti: ſz pater et filius sunt due psone: ergo duplex honor eis debet. ¶ ℙ humanitati xp̃i exhibet vn⁹ honor qui ꝛ verbo: ſz nõ põt hoc intelligi vt videt rõne nature: qz nature distincte sunt: ergo intelligit rõne persone: ſz alia est persona patris alia filij: ergo ꝛ alius honor debet vtriq̃. ¶ Sed cõtra. remota distinctione personarũ adhuc debet deo latria: ergo debet ei rõne nature: ſz natura ẽ vna: ergo ꝛ latria est vna. ¶ Ulterius videt q̃ nõ debeat deo exhibenti latria fm aliquos corporales ritus: sicut enĩ dicit aplus ad Hall'. iiij. boues in veteri lege sub elemẽtis huius mũdi seruiẽtes erant quasi pueri sub pedagogo positi: ſz sicut ipse dicit veniẽte plenitudine tẽporis: iam nõ sum⁹ sub pedagogo: ergo nõ debem⁹ deo latriã exhibere fm corporales act⁹. ¶ ℙ Jo. iiij. dicit spirit⁹ est de⁹ ꝛ eos qui adorãt eũ: oportet in spiritu ꝛ veritate adorare: ergo nõ oportet q̃ eũ adorem⁹ corporalib⁹ actibus vel genuflectendo vel cantãdo. ¶ ℙ de⁹ vbiq̃ est ergo nõ magis debem⁹ ad orientẽ adorare q̃ ad aliam partem. cõtra nos ꝛ spiritũ ꝛ corp⁹ habem⁹ a deo: sed fm hoc q̃ ab eo sum⁹: eũ adoramus: ergo ꝛ spũaliter ꝛ corpaliter eũ debemus adorare. ¶ Rº dicendũ ad primã questionẽ q̃ latria profitet seruitutẽ quasi debem⁹ deo: qz fecit nos. vnde debet sibi latria inquantũ creator fm q̃ ipse finis ꝛ origo prima nostri esse. et hoc est q̃ dicit glosa super illud Psal. Dñe de⁹ meus in te speraui. de⁹ per creationẽ cui latria debetur: ꝛ qz ipse creator est inquãtũ bon⁹ sapiens ꝛ potens ꝛ fm oĩa huiusmodi: ideo rõne oĩus debet sibi latria ꝛ non fm vnũ horũ tantũ. ¶ Unde patz rñsio ad obiecta. ¶ Ad secũdã questionẽ dicẽdũ q̃ qz pater ꝛ filius ꝛ spũssanctus sunt vn⁹ creator: ideo debet eis vna latria cum deo debeat latria inquantũ creator. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ q̃ fides debet deo inquãtũ est res cogitabilis: et qz q̃cũq̃ fm rem distinguũt possunt seorsum cogitari: ſz nõ conuertit: ideo tres psone q̃ sunt tres res diuerse: diuersos fidei articulos habẽt: ſz oẽs tres persone sunt vn⁹ creator. vñ ꝛ vna latria eis debet. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ natura dĩna est p se subsistens etiã circũscriptis psonis distinctis q̃s fides supponit: vñ agere cõpetit ei etiã circũscripta distinctiõe psonaꝝ ꝛ per cõsequẽs latria. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ q̃uis due nature sint distincte fm se: tñ sunt vnite in psona: ꝛ qz vn⁹ honor debet dĩne nature ꝛ psone: ideo p cõsequẽs vn⁹ honor debet dĩne nature ꝛ hũane cui debet vn⁹ honor q̃ ꝛ psone dĩne. ¶ Ad tertiã qõnẽ dicẽdũ q̃ in nobis ẽ triplex bonũ. scz spũale: corpale: ꝛ extrinsecum: ꝛ qz hec oĩa in nobis a deo sunt: ideo fm oĩa debem⁹ deo latriã exhibere: fm spm̃ exhibem⁹ ei debitã dilectionẽ: scõm corp⁹ pstrationes ꝛ cant⁹ scõm exteriora aũt: sacrificia luĩaria ꝛ huiusmodi q̃ deo nõ ꝓpter ei⁹ indigentiã exhibem⁹: ſz in recognitionẽ q̃ oĩa ab ipso habem⁹: ꝛ sic eũ ex oĩb⁹ recognoscim⁹: ita etiã eũ ex oĩbus honoram⁹. ¶ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ corpalia erãt in ve. le. pure corpalia: qz gratiã nõ cõtinebãt erãt tñ signa spiritualiũ: ſz corpalia q̃ nos deo exhibem⁹ nõ sunt pure corporalia: ſz sunt sacra: cõtinẽtia grãm ꝛ sacramẽtalia. vñ nõ est silẽ de nouꝫ ꝛ veteri obseruãtia. ¶ Ad secũdũ dicẽdum q̃ q̃uis de⁹ sit spũs est tñ creator corpis: ꝛ ideo ꝑncipaliter ei in spũ seruire debem⁹. secũdario aũt etiam in corpe: ꝛ ideo etiã vocaliter orem⁹ vt sibi nõ solũ spũs: ſz etiã ligua carnis obsequat vt ꝛ nos ipsos ꝛ alios ad laudem dei excitemus. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ q̃uis de⁹ vbiq̃ sit tñ institutũ ẽ ab ecclesia vt sacrificiũ mitt ei offerat versus orientem ꝓpter tria. ꝑmo ꝓpter significationẽ: qz a deo est nobis mẽtis illuminatio sic lumẽ corpale ab oriẽte. scõo qz est nobilior pars orbis ꝛ oẽ qõ est nobili⁹ apud nos deo debem⁹. tertio ꝓpter opa quedã notabilia ipsi⁹ in oriẽte: qz ipse mouet celũ cui⁹ mot⁹ ab oriẽte incipit: ipse etiã paradisum in oriẽte cõstituit: ipse etiã ab oriẽte ad iudiciũ veniet sicut ad orientẽ ascendit.

¶ Questio secunda.

DEinde queritur de dulia. ꝛ circa hoc querũt tria. ꝑmo q̃d sit. scõo vtrũ habeat diuersas species. tertio cui debeatur.

AD ꝑmũ sic ꝓcedit. videt q̃ dulia sit idem q̃ latria. deo enĩ nõ debet nisi vn⁹ honor: ſz debet ei dulia ꝛ latria: sic̃ dicit glosa sup illud Psal. Dñe de⁹ meus in te speraui. dñe oĩus ꝑ potẽtiã cui debet dulia: de⁹ oĩus ꝑ creationem cui debet latria: ergo dulia ꝛ latria sunt idem. ¶ ℙ eadẽ virt⁹ charitatis est q̃ diligit de⁹ ꝛ ꝓxim⁹: sed latria honorat de⁹: dulia ꝓxim⁹: ergo est eadẽ virtus. ¶ ℙ differẽtia fm materiã nõ diuersificat spẽm vt dicit .x. Metha. ſz honor q̃ debetur deo ꝛ ꝓximo nõ differũt nisi scõm materiã: ergo nõ sunt diuersi in spẽ: ꝛ sic idẽ qõ patz. ¶ ℙ magis ꝛ min⁹ nõ diuersificãt spẽm: ergo q̃uis sit deus magis honorãdus q̃ ꝓxim⁹: nõ ꝓpter hoc sunt diuerse spẽs. ¶ Sz cõtra. sapiẽtia ꝛ sciẽtia sunt diuersa dona: qz vnũ est de eternis alterũ de tpalibus: ergo filii rõne latria ꝛ dulia sunt diuerse virtutes. ¶ ℙ habit⁹ distinguũt per actus et act⁹ per obiecta: sed dulia ꝛ latria habẽt diuersa obiecta: ergo sunt diuerse vtutes. ¶ Rº dicendũ q̃ honor debet alicui rõne excellẽtie q̃ in ipso est: nõ ẽ aũt vni⁹ rõnis excellentia dĩna ꝛ hũana: ꝛ ideo nõ ẽ honor vni⁹ rõnis. vñ oportet q̃ latria ꝛ dulia differãt spẽ. ¶ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ dulia q̃tũ ad ꝓprietatẽ vocaboli dic̃ seruitutẽ cõiter cuicũq̃ debeat: ꝛ qz deo debet honor vel fuit fm modũ pfectionẽ ideo nomẽ dulie cõe cõtrahit ꝛ quodãmõ appropriat ad honorẽ creature: qz nõ addit aliquã differẽtiã ad dignitatẽ ptinẽtẽ supra rõne: sic̃ nomẽ ꝓpriuꝫ trahit ad cõuersum accidẽtale: cõuersum aũt essentiale ꝓprio noie dicit diffinitio: ꝛ qz in deo est oĩs rõ bonoris q̃ inuenit in creatura: ſz nõ cõuertit: iõ latria debet sibi fm id qõ ẽ sibi ꝓpriũ: dulia aũt fm id qõ ẽ cõe sibi ꝛ creature ꝑ analogiã. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ obiectũ charitatis cũ sit virt⁹ theologica est bonitas dĩna q̃ eadẽ ẽ: siue in se siue in altero cõsideret: ꝛ iõ dilectio dei ꝛ ꝓximi ad vnã vtutẽ ptinẽt: ſz honor exhibet excellẽtie absolute q̃ nõ ẽ vni⁹ rõnis in deo ꝛ creaturis ſz variat. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ hec nõ ẽ tãtũ materialis differẽtia: ſz formalis: qz alia rõ reuerẽtie ꝛ honoris inuenit in deo ꝛ in hoĩe: ꝛ iõ causat diuersitas fm spẽm. ¶ Ad q̃rtuꝫ dicẽdũ q̃ magis ꝛ min⁹ nõ causant diuersitatẽ fm spẽm: ſz aliq̃ cõsequũt eam: q̃s. l. magis ꝛ min⁹ causant ex diuersitate eorum que speciem diuersificant.

AD secũdũ sic ꝓcedit. videt q̃ dulia nõ habeat diuersas spẽs: dulia enĩ diuidit cõtra latriã: ſz latria nõ diuidit ꝑ spẽs: ergo nec dulia. ¶ ℙ dulia attendit bonitatẽ vel excellẽtiã creatã: ſz hoc inuenit⁹ in omnib⁹ cõiter quibus debet dulia: ergo nõ habet diuersas species:

¶ P̄ sicut dulia respicit debitum honoris: ita obedientia debitū precepti: ſz obediētia nō differt specie ſm diuersos quib⁹ debetur: ergo nec dulia. ¶ P̄ cū dulia debeat diuersis ſcōm infinitos gradus excellētie: ſi ſcōm diuersos q̄b⁹ debeāt species diuersas haberet: essent infinite species dulie: ſz hoc est impossibile: ergo dulia nō habet plures spēs. ¶ Sed cōtra. dulia debet deo ꝛ creature: vt ex dictis patz ſz non est eadē ratio honoris in vtroq; ergo est ibi diuersa spēs dulie. ¶ P̄ dulia exhibet reb⁹ inanimatis sicut cruci ꝛ reliquijs ꝛ etiā hoīb⁹. ſz in his nō pōt esse vna ratio honoris ergo dulia habet diuersas spēs. ¶ R̄° dicendū q̄ habitus diuersificant per act⁹: ꝛ actus per obiecta. vnde vbi inuenitur diuersa rō obiecti oportz q̄ sit act⁹ ꝛ habit⁹ specie differētes: cū ergo honor debeat alicui rōne excellentie quā habet ꝛ nō sit eiusdē rōnis excellētia in diuersis: ideo oportet q̄ sit alia ratio honoris ꝛ alia virt⁹ ſm speciē que diuersos honores exhibet. nō enī idē honor debet: patri: regi: ꝛ magistro: ꝛ sic de alijs: vt dicit p̄hs in. ix. Ethicoꝝ inter omnes aūt alias rōnes excellētie illa est precipua qua creatura honorat rōne vnionis ad creatorē: sicut humanitas x̄pi ꝛ que ad ipsam pertinēt: ꝛ ideo speciali nōie ypdulia noīat: quasi super dulia ad latria accedēs. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ excellētia creatoris est vni⁹ rōnis: ꝛ ideo latria que hoc attendit est vna tantū: nec est sile de dulia cū in creaturis sint diuerse rōnes excellētie. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ excellentia creata nō est vni⁹ rōnis in spē licet sit vna ſm genus: ꝛ ideo etiā dulia per spēs diuidit. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ obediētia respicit dominiū ſm hoc q̄ ser⁹ est quasi instrumentū dñi ꝛ mouet ad imperiū ei⁹: ſz dulia nō cōsiderat rōnē vnā excellētie tantū: ſz oēs. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ grad⁹ excellentie possunt accipi dupliciter: vel ſm quantitatē tantum: ꝛ sic sunt infiniti ꝛ nō diuersificāt speciē dulie: vel ſm rationē: ꝛ sic diuersificant ꝛ non sunt infiniti.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videt q̄ pctōres nō debeāt honorari dulia: honor enī dulie: vt dicit p̄hs in p̄imo Ethi. est reuerētia exhibita alicui in testimonium virtutis: ſz pctōres etiā p̄lati nō habēt virtutē: ergo q̄ eos honorāt falsum testimoniū perhibet q̄ est pctm̄. ¶ P̄ Greg. in pasto. dicit q̄ in exēplū culpa vehemēter extēdit⁹ dum ꝑ reuerētia gradus pctōr honorat⁹: hoc autez fieri nō debet vt in exēplū culpa trahat⁹: ergo neq; p̄lat⁹ pctōr debet honorari. ¶ P̄ subdit⁹ bon⁹ magis est deo filius q̄ p̄lat⁹ mal⁹ ſz honor nō exhibet hoī nisi inquātū habet dei similitudinē: q⁹ reb⁹ dñis tātū debet honor: vt dicit p̄hs. j. Ethi. ergo min⁹ honorādus est p̄lat⁹ mal⁹ q̄ subdit⁹ bon⁹. ¶ Sed cōtra est q̄ abraam honorauit pctōres habitātes in Sichē qñ voluit emere spelūcā duplicē. Itē videt q̄ demonibus dulia debeat exhiberi: q⁹ in eis manet dīna imago: q⁹ bona naturalia eis data manēt lucidissima: vt dicit Diony. ſz rōne imaginis hoī dulia exhibet: ergo ꝛ demoni ē exhibē da. Itē videt q̄ irrationalib⁹: q⁹ in eis nō est vestigiuz q̄ō est filitudo dei: sicut imago ꝛ ſi nō adeo exp̄ssa: magis autē ꝛ min⁹ nō diuersificāt speciē: ergo debet eis dulia. ¶ Sed cōtra videt q̄ nec etiā hoīb⁹ bonis: q⁹ dulia seruit⁹ est: sed nō oīb⁹ bonis hoīb⁹ seruitutē debemus. ergo nec duliam. ¶ R̄° dicēdū q̄ dulia reuerētiā ꝛ honorē importat q̄ creature exhiberi pōt: cū aūt honor vt dicit p̄hs nō debeat nisi reb⁹ diuinis nō debet ꝓprie ꝛ directe nisi habēti gratiaz ꝛ virtutē que dīnos facit: ſz habet aliqs vtutez multipliciter: vel sicut actu vtuosus ꝛ huic directe debet ꝛ ꝓprie ꝛ ſm se honor: vel sicut habēs aptitudinē naturalem ad vtutē: ꝛ sic cuilibet habēti imaginē est exhibēdus honor nisi sit cōfirmat⁹ in malo: q⁹ ligat⁹ est in illo ordo ad virtutē vel sīc ordinat⁹ ad inducendū vl cōseruādū virtutē: ꝛ sic debet oīb⁹ p̄latis qui ad hoc ordinati sunt vt alios dirigāt in virtutez. ¶ Ad p̄imū ergo dicēdū q̄ pctōres: q̄uis nō habeant virtutē in actu tñ habēt in habilitate: ꝛ p̄lati habēt etiā in hoc q̄ sunt ordinati ad ipsam causandā vel cōseruandā. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ plato dū est in actu peccati nō debet exhiberi dulia: q⁹ apparet in eo aliq̄d honori cōtrariū: ſz añ vel post sibi dulia debet exhiberi: quia nescit in quo statu sit. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ subdito bono debet ſm se maior reuerētia: ſz rōne p̄lationis debet maior malo plato ꝛ est triplex ratio. p̄mo q⁹ p̄lat⁹ gerit vicē dei. vñ de⁹ in ipso honorat. ſcō q⁹ ipse est p̄sona publica ꝛ honorat in ipso bonitas ecclesie vel rei publice que est maior q̄ merita vnius singularis p̄sone. tertio q⁹ p̄latio se habet ad virtutem sicut causa. efficiens in alijs virtutē: ꝛ dign⁹ est alter⁹ virtutis causam existere inquātū huiusmodi q̄ virtuosum esse: vt dicit p̄hs. ix. Ethi. ¶ Quartū cōcedim⁹. ¶ Ad quintū dicendū q̄ in demonib⁹ est ligata aptitudo naturalis ad virtutē: ꝛ ideo nō debet eis dulia exhiberi. ¶ Ad sextū dicendū q̄ filitudo nō ponit aptitudinē ad virtutē sicut similitudo imaginis: ꝛ ideo dulia nō debet ei. ¶ Ad septimū dicēdū q̄ sanctis nō seruim⁹ quasi obnoxij eis: ſz seruitute reuerentie: q⁹ sunt nostri ductores vel ꝑ doctrinā vel per administrationē vel per intercessionē ꝛ exemplū: ꝛ saltuat⁹ in hoc ratio seruitutis quātū ad hoc q̄ est causa alter⁹ agere sicut finis: nō aūt sīc monētis per coactionē vel imperiū. ¶ In dilectione sacrificij exhibitiōe ꝛ reuerentia: dilectio refert ad honorē interiorē deo exhibitū: sacrificia: ad bona exteriora que in ei⁹ honorē assumūt: reuerētia ſm q̄ corp⁹ nostrū ei in obsequiū dam⁹ sicut in prostrationib⁹ ꝛ huiusmodi. ¶ Una adoratione cū incontaminata carne ei⁹: ergo videt q̄ fili⁹ sit magis adorādus q̄ pater vel q̄ ipsemet ante incarnationē. Dicēdū q̄ humanitas ei⁹ nō adoratur latria nisi ꝓpter dīnitatē: ꝛ ideo nō facit ipsuz magis adorabilez ſz plura in ipso adorari: q⁹ hoc q̄ō addit: vt supra dictū est nō addit ad bonitatē dīnā. Nemo carnē ei⁹ manducat nisi p̄ri⁹ adoret. Loquit de māducatiōe spūali que sine reuerētia esse nō pōt nō aūt de sacramētali: q⁹ pōt aliqs irreuerēter māducare. vel dicēdū q̄ loq̄t q̄tū ad id q̄ō debet fieri ſm institutionē ecclesie que p̄rius ꝓponit carnē x̄pi adorādam quā tribuat manducādā ꝛ nō ſm q̄ abusiue pōt fieri.

DISTINCTIO DECIMA.

¶ An christus ſm q̄ homo sit persona vl aliquid.

Solet etiam queri a quibusdaz vtrum christus ſm q̄ homo sit persona vl etiam sit aliquid: ex vtraq; parte questionis argumenta concurrunt. Q̄ō enim persona sit his edisserūt rationibus: si ſm q̄ō homo aliquid est: uel persona uel substātia uel aliud est: sed aliud non: ergo uel persona uel substātia: sed si substātia est: uel rationalis uel irrationalis: sed non est irrationalis substantia: ergo rationalis. Si vō ſm q̄ō homo est rationalis substātia est: ergo persona: q⁹ hec est diffinitio persone: substātia rationalis individue nature. Si ergo ſm q̄ō homo est aliquid: et ſm q̄ō homo persona est. Sed econuerso. si ſm q̄ō homo persona est: ul tertia in trinitate persona: vl alia: ſz alia non: igit⁹ tertia in trinitate persona. At si ſm q̄ō homo persona est tertia in trinitate: ergo deus. Propter hec inconuenientia ꝛ alia quidam dicunt christū ſm hoiem nō esse personā nec aliq̄d nisi forte ſm sit exp̄ssiuū vnitatis p̄sone. Scōm enī multiplicē hz rōnē. Aliqñ enī exprimit cōditionē vel proprietatem nature diuine uel humane: ali/

quando vnitatem persone: aliquãdo notat habi/ tum:aliquando causam. Cuius rationẽ distinctio nis diligẽter lector animaduertat atq; in synu me morie recondat:ne eius confundatur sensus:cum de christo sermo occurrerit.

¶Et si xp̃s ſm q̃ homo dicaſ eẽ substãtia rõnalis non inde tamen sequiſ q̃ persona sit ſm q̃ homo.

Illud tñ nõ sequiſ qõ in argumentatione superiori inductũ est q̃ si xp̃s ſm q̃ homo est substãtia rõnalis:ergo ꝑsona. Nam et modo aĩa xp̃i est substãtia rõnalis: non tñ persona q; nõ est per se sonãs:imo alij rei cõiuncta. Illa tñ ꝑsone descriptio nõ ẽ data ꝑ tribus illis personis.

¶Alia probatio q̃ christus sit persona.

Sed adhuc aliter nitũſ ꝓbare xp̃m ſm ho/ minẽ esse personã:q; xp̃s ſm q̃ hõ prede/ stinatus est ut sit filiꝰ dei. Sed illud est qõ ut sit predestinatꝰ est: ergo si ꝑdestinatꝰ est xp̃s ſm q̃ homo:ut sit filiꝰ dei:ꝛ ſm q̃ homo ẽ filiꝰ dei. Ad qõ dici põt xp̃m esse id qõ ut sit ꝑdestinatꝰ est. Est enĩ predestinatꝰ:ut filius dei sit:ꝛ ipse ẽ vere filius dei:ſz ſm hoiem predestinatꝰ est ut sit filiꝰ dei:quia per gratiã hoc habet ſm hoiem: nec tñ ſm hoiem est filiꝰ dei:nisi forte ſm vnitatis persone sit exprez siuun. Vt sit sensus. Ipse qui homo ẽ: est filiꝰ dei. Vt aũt ipse ens homo sit filiꝰ dei per gratiã habet: sed si causa moueſ falsum est. Non enim quo ho/ mo est eo dei filius est.

¶An christus sit adoptiuus filiꝰ ſm q̃ homo vel aliquo modo.

Si vero querit an xp̃s sit adoptiuꝰ filiꝰ ſm q̃ homo:an alio mõ.respõdemꝰ xp̃m non esse adoptiuũ filiũ aliquo mõ: ſz tñ natu/ ralẽ:q; natura filiꝰ ẽ:nõ adoptiõis gratia. Nõ aũt sic filiꝰ dicit natura:ut dicit deꝰ natura. Nõ enĩ eo filiꝰ est quo deꝰ:q; ꝓprietate natiuitatis filiꝰ est:na/ tura dinitatis deꝰ est. ꝛ tñ dicit natura uel nature filiꝰ:q; naturaliter est filiꝰ eãdẽ.ſ. habẽs naturam quã ille qui genuit. Adoptiuꝰ aũt filius nõ ẽ:q; nõ prius fuit:ꝛ postmodũ adoptatus est in filiũ: sicut nos dicimur adoptiui filij: q; cũ nati fuerimus ire filij per gratiã facti sumꝰ filij dei. Xp̃s vero nunq; fuit nõ filiꝰ:ꝛ ideo non est adoptiuus filius.

¶Alia descrptio q̃ xp̃us sit adoptiuus filius.

Sed ad hoc opponiſ sic:xp̃s filiꝰ hois est.i. virginis:aut gratia: aut natura: vel vtro/ q; modo. Si vero natura:aut dina aut hu mana. Sed diuina nõ: ergo aut hũana natura aut nõ natura est filiꝰ hois.si nõ natura:ergo grã tm̃. ꝛ si natura humana:nõ ideo minꝰ per gratiã. Si er/ go gratia filiꝰ virginis ẽ adoptiuꝰ filius esse videſ ut idẽ sit naturalis filiꝰ patris ꝛ adoptiuꝰ filiꝰ vir/ ginis. Ad qõ dici põt xp̃m filiũ virginis esse ꝛ na/ tura uel naturaliter ꝛ grã: nec tñ adoptiuus filius ⁊ginis est:q; nõ per adoptionẽ:ſz per vnionẽ filiꝰ virginis esse diceſ. Filiꝰ enĩ virginis dicit eo q̃ in virgine accepit hoiem in vnitatem persone: ꝛ hoc fuit gratie:nõ nature. vnde Augustinꝰ sup Joãnẽ Qõ vnigenitꝰ est equalis patri nõ ẽ gratie: ſz natu re. Qõ aũt in vnitatẽ persone vnigeniti assumptꝰ est hõ:gr̃e ẽ: nõ nature. Xp̃s ergo nec dei nec hois est adoptiuꝰ filiꝰ:ſz dei naturaliter ꝛ hois naturali ter ꝛ gratia filiꝰ. Qõ vero naturaliter sit hois filiꝰ: Augꝰ. ostẽdit in li. de fide ad Petrũ. ille. ſ. deus fa ctus est naturaliter hois filiꝰ qui est naturaliter fi/ lius vnigenitꝰ patris dei. Qõ aũt nõ sit adoptiuꝰ filiꝰ:ꝛ tamẽ gratia sit filius ex subditis ꝓbaſ te/ stimonijs. Jeronymꝰ super epistolam ad ephesios ait:De xp̃o iesu scriptũ est: q; semper cũ patre fuit: ꝛ nũq; eum ut esset volũtas paterna preceſſit ꝛ ille quidẽ natura filiꝰ est:nos vero adoptione. ille nun q; filius non fuit nos anteq; essemus predestinati sumꝰ. ꝛ tũc ſpiritũ adoptionis accepimus quãdo credimꝰ in filiũ dei Hylarius quoq; in libro. iii. de tri. ait:Dominꝰ dicens:clarifica filiũ tuũ: non solo nomine conteſtatꝰ est ſe esse filiũ:ſed ꝛ ꝓprietate. Nos filij dei sumꝰ: sed non talis hic filiꝰ. Nic enĩ verus ꝛ ꝓprius est filius origine:nõ adoptione ve ritate non nũcupatione:natiuitate:non creatione. Augu. etiã super Joannẽ ait: Nos sumꝰ filij gra/ tia ꝛ non natura: vnigenitus aũt natura:nõ gratia An hoc etam in ipso filio ad hominẽ referendum est: Ita sane Ambrosius quoq; in lib. i. de tri. ait: Christus filiꝰ est nõ per adoptionẽ:sed per naturã per adoptionem nos filij dicimur:ille vero per ve ritatem nature est. Ex his euidenter ostenditur q̃ christus nõ sit filius gratia adoptionis Illa enim gratia intelligiſ cum Augu. eum nõ esse filiũ gra/ tia asserit. Gratia enim sed nõ adoptionis: immo vnionis filius dei est filius hominis:ꝛ econuerso.

¶Vtrum persona vel natura predestinata sit.

Dolinde si queritur vtrum predestinatio il/ la quã cõmemorat apostolus sit de perso/ na:an de natura. Sane dici potest ꝛ perso nam filij que semper fuit esse predestinatam scõm hominẽ assumptuz: ut ipsa scilicet ens homo esset dei filius:ꝛ naturam humanam esse predestinatã: ut verbo patris personaliter vniretur.

¶Postq; determinauit Magiſter. quid cõueniat vel nõ conueniat vni nature ex hoc q̃ est alteri sociata in persona christi. Nic determinat quid cõueniat ipſi persone christi ratione humane nature. Quid enim sibi conueniat ratione diuine nature dictũ est in primo libro diuiditur autem hec pars in duas. primo querit vtrũ conueniant christo ratio/ ne humane nature ea que ad dignitatẽ humane nature per tinere videẽt. in secunda de illis querit que pertinent ad de fectum diſ. xi. ibi: Solet etiam queri. prima in du. primo in quirit de illis que pertinent ad dignitatem naturalem hu/ mane nature: sicut est personalitas. secũdo de his que perti nent ad dignitatem gratie ibi: Si vero queriſ an christus sit adoptiuus filius: circa primum duo facit. primo monet questionem. secundo obiicit ad vtrãq; partem ꝛ soluit ibi: Q; enim persona sit: ꝛ hec pars diuiditur in d. scõm duas vias in quibꝰ ad propositã questionem argumentat. secũ/ da incipit ibi: Sed aliter nituntur. Circa primũ duo facit. primo ponit obiectionem. secũdo soluit ibi: Propter hec incõuenientia. Circa primũ duo facit. primo obiicit ad par tem affirmatiuã. secundo ad partẽ negatiuam ibi: Sed cõ tra si scõm q̃ homo. ¶Propter hec inconuenientia. Nic soluit: et circa hoc duo facit. primo respondet ad questio/ nem. secundo ad obiectionem ibi: Illud tamẽ non sequiſ.

¶Sed aliter nituntꝫ Dic ponit aliam obiectionẽ. ꝛ primo obiicit. scdo soluit ibi: Ad qd dici pōt. Si vero queritꝫ Dic inquirit de illis que pertinẽt ad dignitatẽ gratie. ꝛ pmo de filiatione ſm adoptionẽ. scdo de predestinatiõe ibi: Deinde ſi queritꝫ Circa primũ duo facit. pmo ostendit qꝫ xps nõ ſit filiꝰ adoptiuus. scdo obiicit in contrariũ ibi: Sed adhuc opponitꝫ: Et circa hoc tria facit. pmo ponit obiectionez. secũdo soluit ibi: Ad hoc dici pōt. tertio solutionis cõfirmationẽ quantũ ad duo. pmo quãtũ ad hoc qꝫ xps est naturalis filiꝰ virginis ibi: Quod vero naturaliter. scdo quãtũ ad hoc qꝫ nõ ſit filiꝰ per adoptionẽ ibi: Q; aũt nõ ſit filiꝰ adoptiuus. Dic est triplex qstio. pma qꝫ cõueniat xpo ſm qꝫ bõ scda de adoptione. tertia de predestinatiõe. Circa pmũ queruntꝫ duo. pmo vtrũ xps ſm qꝫ homo ſit deꝰ. scdo vtrũ xps ſm qꝫ homo ſit persona.

Ad pmũ sic procedit. videtꝫ qꝫ xps ſm qꝫ homo ſit deꝰ Phil. ij. dedit illi nomẽ qꝫ. gloſa inquantũ homo assumpſit nomẽ dei nõ vſurpatiue: ſz vere: ſz nomẽ qd habet vere: vere dicitꝫ de eo: ergo vere dicitꝫ qꝫ xpus ſm qꝫ homo est deꝰ. ¶P̃ xps est deꝰ per gratiã vnionis: ſz gratia vnionis nõ cõuenit ei: niſi ſm qꝫ est homo: ergo est deꝰ ſm qꝫ homo. ¶P̃ xps ſm qꝫ homo dimittit peccata: vt patet Math. ix. Ut aũt sciatis qꝫ filiꝰ hominis habet potestatem in terra dimittẽdi peccata. Sed hoc est tantũ dei: vt dicitur Isaie. xxxiij. Ego ſum qui deleo iniquitates tuas ꝓpter me: ergo ſm qꝫ homo est deꝰ. ¶Sed cõtra xps ſm qꝫ deus fuit ab eterno: ſi igitꝫ ſm qꝫ homo est deꝰ: ſm qꝫ homo fuit ab eterno qd falſum est. ¶P̃ deꝰ ꝛ homo ſignificãt naturas diſparatas: ſz in talibꝰ nõ potest vnũ eoꝝ ſm alterum alicui cõuenire: ergo xpus nõ est deus ſm qꝫ hõ. ¶Vlterius videtꝫ qꝫ nõ ſit deus ſm qꝫ iſte homo: omne enī quod ꝑdicatꝫ de altero ſm qꝫ aliquid: oportet qꝫ ſit diffinitio vel pars diffinitionis aut per ſe accidẽs illiꝰ ſm qꝫ ꝑdicatꝫ ſicut cũ dicitꝫ petrus ſm qꝫ homo est animal rõnale mortale vel ſm qꝫ homo est riſibile: ſz deus nullo dictoꝝ modoꝝ ſe habet ad iſtũ hominẽ: ergo hec est falſa xps ſm qꝫ iſte homo est deus. ¶P̃ xps ſm qꝫ deꝰ caret matre: ſi ergo xps ſm qꝫ iſte homo est deꝰ: ſm qꝫ iſte homo caret matre quod falſuz est. ¶P̃ remoto eo ſm qꝫ aliquid alicui cõuenit. vlteriꝰ nõ cõuenit ei: ſz remoto a xpo qꝫ ſit hic homo: adhuc conuenit ſibi eſſe deũ: qz ab eterno fuit deꝰ: nõ aũt ab eterno fuit hic homo: ergo xps ſm qꝫ hic homo nõ est deꝰ. ¶Sed contra ſicut ſupra dictũ est: iſta ꝓpoſitio iſte homo est deus nõ est ꝑdicatio accidẽtalis: ſz eſſentialis: ſz ꝑdicatũ eſſentiale pōt ꝑdicari de ſubiecto quocũqꝫ cũ reduplicatione: ſicut ſortes inquãtũ est homo est aĩal: qz aĩal per ſe de hoĩe predicatur ergo hec est vera xpus ſm qꝫ est hic homo est deꝰ. ¶P̃ hic homo demõſtrat ſuppoſitũ eternũ: ſz hec est vera xps ſm qꝫ est ſuppoſitũ eternũ est deus: ergo ꝛ hec est vera xps ſm qꝫ hic homo est deꝰ. ¶Vlteriꝰ videtꝫ qꝫ xps nõ ſit ꝑdeſtinatus ſm qꝫ homo: qd enī cõuenit petro ſm qꝫ homo oportz cuilibet hoĩ cõueniat: ſz eſſe ꝑdeſtinatũ nõ cõuenit cuilibet hoĩ: ergo nec cõuenit xpo ſm qꝫ homo. ¶P̃ effectꝰ predeſtinationis cõformiter reſpondet ꝑdeſtinationi: alias eſſet ꝑdeſtinatio falſa: ſz cum xps ſit predeſtinatꝰ eſſe filius dei: effectus huiꝰ predeſtinatiõis est eſſe filiũ dei: ſi ergo xpus ſm qꝫ homo nõ ē filiꝰ dei: nec ſm qꝫ homo est predeſtinatꝰ ¶Sed cõtra. xps est ꝑdeſtinatꝰ: vt dicit aplꝰ Ro. j. ſz non ſm qꝫ deus: vt patet ex dictis in. vij. diſ. ergo ſm qꝫ homo. ¶R° dicendũ qꝫ id qd in aliqua ꝓpoſitione reduplicatꝫ: cũ hoc qd dico ſm qꝫ est illud per quod predicatũ cõuenit ſubiecto: vnde oportet qꝫ aliquo modo ſit idẽ cũ ſubiecto ꝛ aliquo modo idẽ cũ ꝑdicato: ſicut medꝰ terminꝰ in ſilogiſmo affirmatiuo ad predicatũ quidẽ habet cõparationẽ: ſic ad id quod per ſe conſequitꝫ ipſum: nihil enī cõuenit alicui ſm qꝫ est animal niſi illud aĩali per ſe cõueniat: ſm quẽcũqꝫ modũ dicendi per ſe: ad ſubiectuz aũt cõparatꝫ: ſicut ad id quod aliquo modo includitꝫ in ſubiecto includitꝫ: autez in ſubiecto ipſa ſubſtãtia ſubiecti: ꝛ accidentia ſicut cauſe: ꝛ cõuenientia ſicut accidentia: ſubſtãtia autẽ ſubiecti est ꝛ ipſum ſubiectũ ꝛ natura eius: ꝛ rõne omnũ iſtoꝝ pōt aliquid attribui xpo ꝛ cuilibet homini: ſi enī aliqd attribuitꝫ homini ratione principioꝝ precedentiũ ſic dicimꝰ quantũ ad cauſam materialẽ qꝫ homo ſm qꝫ est cõpoſitũ ex contrariis est corruptibilis: quantũ ad cauſam formalẽ dicimꝰ qꝫ homo ſm qꝫ habet animam rationalẽ est ad imaginẽ dei: quantũ vero ad cauſam efficientẽ dicimꝰ qꝫ petrus ſcdm qꝫ natus de tali patre ē heres eius quãtũ aũt ad cauſam finalem dicimꝰ qꝫ homo ſm qꝫ ē ad beatitudinẽ ordinatꝰ oportet qꝫ ſit imortalis quãtũ ad aĩam: ſi aũt attribuatꝫ alicui homini aliquid rõne accidẽtiũ ſic dicimꝰ qꝫ homo ſm qꝫ ē colꝛatus est viſibilis: ſi aũt attribuatꝫ ſibi aliquid rõne ſuppoſiti ſic dicimꝰ qꝫ ſortes ſcdm qꝫ ſortes est indiuiduuz: ſi autẽ ratione nature ſic dicimꝰ qꝫ homo ſcdm qꝫ homo est animal. ¶Scdm hoc ergo dicenduz ad primã questionẽ qꝫ cum dicitꝫ: xps ſcdm qꝫ homo est deꝰ: ly homo potest replicari ratione nature: ꝛ ſic ē falſa: qz nature humane nõ ꝑ ſe cõuenit inquãtũ talis natura vt diuine vniatꝫ: ſi autẽ replicatꝫ ratione ſuppoſiti: cũ ſuppoſitũ hũane nature in xpo ſit ſuppoſitũ eternũ cui per ſe cõuenit eſſe deũ: erit vera: qz tũ hoc nomẽ homo nõ importat aliqd ſuppoſitũ determinatũ humane nature niſi per demõſtrationẽ adiunctã: ꝛ ſolum cuidã determinato ſuppoſito hũane nature conueniat per ſe eſſe deũ: ideo niſi aliquid aliud addatꝫ vel intelligatꝫ ſimpliciter nõ est cõcedendũ qꝫ xps ſcdm qꝫ homo est deꝰ. ¶Ad primũ ergo dicendũ qꝫ aſſumptio: vt ſupra diſ. v. dictũ est ſignificatꝫ per modũ motꝰ: cui aũt cõuenit per ſe moueri ad aliqd nõ cõuenit eſſe illud: ſicut nigro cõuenit per ſe moueri ad albedinẽ: nõ tñ cõuenit ei per ſe eſſe albũ: ſimiliter aſſumere nomẽ dei pōt conuenire xpo ſm qꝫ homo: et tñ eſſe deũ nõ cõuenit ei ſcdm qꝫ homo. ¶Ad ſecũdũ dicẽdũ qꝫ hoc nomẽ xps ſignificat perſonã in duabus naturis. vnde nõ cõuenit ei per gratiã qꝫ ſit deꝰ: ſz ab eterno: ſz qꝫ ſit filꝰ deꝰ ꝛ homo hoc ē per gratiã vnionis. Vel dicẽdũ qꝫ ꝗ̃ vnionis gra vnionis facit hoĩez deũ: non tñ ad idem referẽ gra vnionis ꝛ eſſe deũ: qz eſſe deũ cõuenit huic hoĩ rõne ꝑſone grã aũt ſit ei rõne nature: vñ ſm qꝫ hõ habet grãm vnionis ſi fiat reduplicatio rõne hũane nature: nõ aũt ſm qꝫ hõ est deꝰ: ſz ſm qꝫ talis ꝑſona. ¶Ad tertiũ dicẽduz qꝫ dimittere pctã ē dupliciter: vel ꝑ auctoritatẽ: ꝛ ſic cuz ſit ſoliꝰ dei: nõ ē xpi inq̃tũ est hõ ſi fiat replicatio rõne nature: vl ꝑ miniſteriũ: ꝛ ſic cõuenit xpo etiã rõne hũane nature. ¶Ad ſecũdã questionẽ dicẽdũ qꝫ ad hoc qꝫ aliqua ꝑdicatio ſit per ſe: nõ oportet qꝫ ꝑdicatũ per ſe cõueniat ſubiecto ſm oẽ quod in noĩe ſubiecti implicatꝫ: ſz ſufficit ſi ſm aliqd eoꝝ per ſe ſibi cõueniat: ſicut rõcinari per ſe cõuenit hoĩ nõ inquãtũ habz coꝛpꝰ: ſz inquãtũ aĩam habet. vñ hec ē per ſe: hõ rõcinatꝫ: cũ aũt dicitꝫ iſte hõ demõſtrato xpo includitꝫ ex vi demonſtrationis ſuppoſitũ determinatũ hũane nature qd ē ſuppoſitũ eternũ ſcdm ſecũdã opinionẽ cui ſuppoſito per ſe conuenit eſſe deũ. vñ hec est per ſe ſcdm ſecũdã opinionẽ: iſte hõ est deꝰ: ꝛ qz ad veritatẽ huiuſmodi locutionũ nõ exigitꝫ niſi qꝫ ꝑdicatũ per ſe ꝺueniat ei qd̃ replicatꝫ: iõ hec ē vera: xps ſm qꝫ iſte hõ est deꝰ. ¶Ad pmũ ergo dicẽdũ qꝫ ſicut aliqd est de diuiſione ſpeciei qd nõ est de diuiſione generis: ita aliqd eſſet de diuiſiõe indiuidui ſi diffiniretꝫ qd nõ ē de diuiſione ſpẽi: ſic̃ pars materie: vt dicit phꝰ in. vij. Metha. vnde licet deꝰ nõ ſit pars diffinitiõis hoĩs: eſſet tñ pars diuiſionis huiꝰ hoĩs xpi ſi diffiniri poſſit rõne ꝑſone vbi. vñ ꝑz qꝫ est ꝑ ſe. ¶Ad ſcdm dicẽdũ qꝫ cũ dr̃ iſte hõ demõſtratꝫ ſuppoſitũ duarũ nãrũ quaꝝ vtraqꝫ caderet in diffinitiõe eiꝰ ſi diffiniri poſſet: ꝛ ideo ea ꝙ̃ ſunt vtriuſqꝫ nature ꝑ ſe ei cõueniũt: ꝛ ideo xps ſm qꝫ iſte hõ ē deꝰ ꝛ ſm qꝫ iſte hõ est hõ: et filꝰ rõ est de illis que cõſequũtꝫ ad alterã naturã. vñ ſcdm qꝫ iſte homo est habens matrẽ ꝛ carens matre: nec vnũ excludit aliud cũ nõ ſint oppoſita: qz nõ cõueniunt ſcdm idẽ.

¶ Ad tertiū dicēdū q remoto a xp̄o toto hoc q̄ importatur cū dicit iste homo: nō cōueniet ei esse deus: q̄ includit ibi natura dīna ⁊ humana: vt dictū est: ſz remota altera. ſcz humana natura: ſequit q fili⁹ dei nō possit dici iste homo rōne tū illius. ſ. humane nature nō verificat p̄dicta locutio ⁊ est sic̄le sicut si dicat: petr⁹ inquantū homo sentit: q̄ remoto rōnali per intellectū nō erit homo ⁊ remanebit senticns: vt dicit in li. de causis. ¶ Ad tertiam questionē dicēdū q q̄ p̄destinatio importat āntecessionē: ideo per cōsequēs includit factionē: q̄ oē q est posteā nō fuit dicit factus. vnde dicit aliq̄s p̄destinat⁹ inquātū huius est fieri btūs: omnia aūt que factionē importāt ⁊ motū: cōueniūt per se ei q̄ō accidit ad terminū: cui tū per se nō cōuenit esse in termino sic̄ moueri ad albedinē per se cōuenit nō albo cui nō cōuenit esse albū: predestinatio aūt que de xp̄o dicitur est respectu gratie vnionis fm quā factū est vt homo esset de⁹ cuius factionis termin⁹ est esse deū. Accedēs aūt ad terminū est q̄ assumit ad vnionē. ſ. humana natura: ⁊ ideo rōne humane nature cōuenit xp̄o esse p̄destinatū: non aūt esse deū. vñ hec est vera: xp̄s fm q homo est predestinat⁹: hec aūt est falsa: xp̄s fm q homo est de⁹. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q ratio illa ꝓcedit de illis que cōueniūt alicui rōne humane nature fm rationē speciei: ſz predestinari conuenit xp̄o rōne humane nature particulate in ipso. vnde obiectio nō est ad ꝓpositū. ¶ Ad secūdū dicēdū q effect⁹ p̄destinationis respōdet p̄destinationi cōformiter q̄tū ad id de quo est predestinatio nō aūt q̄tū ad cōditiones p̄destinationis: q̄ p̄destinatio est eterna: effect⁹ aūt est tēporalis: ⁊ sic est in ꝓposito q̄ xp̄us nō est p̄destinat⁹ vt sit fm q homo fili⁹ dei: ſz ipsa p̄destinatio cōuenit ei fm q homo. vnde patz q huiusmodi locutiōes sunt vtplices ex hoc q implicatio pōt ferri ad hoc quod est predestinatū vel ad hoc quod est esse filiū dei de quo est predestinatio.

Ad secundū sic ꝓcedit. videt q xp̄s fm q homo sit persona: persona enī vt dicit Boeti⁹ est rōnalis nature indiuidua substantia: ſz xp̄us fm q homo est huiusmodi: ergo fm q homo ē persona. ¶ P̄ q̄ō cōuenit alicui fm q homo cōuenit omni hoī fm q est homo: ſz petrus fm q est homo est persona: ergo ⁊ xp̄s. ¶ P̄ dicimus q xp̄us fm q homo aliq̄d operat⁹ est: sicut q Lomedit. Et similiter fm q de⁹ sicut q mortuū suscitauit: nec sequit ꝓpter hoc q xp̄us sit duo: ergo videt siliter q si dicam⁹ xp̄m fm q hoiem esse personā: ⁊ siliter fm q deū q non sequit ipsum esse duo: ⁊ ita nullū aliud incōueniens. ¶ Sed contra quicquid cōuenit xp̄o fm q homo: hoc est assumptuz: ſz persona nō est assumpta: vt ex quinta distinctione patet: ergo xp̄s nō est persona fm q homo. ¶ P̄ impossibile est q idē numero cōueniat alicui fm duas diuersas naturas: ſz in xp̄o est tantū vna persona: ergo cū fm naturā diuinaz cōueniat ei esse personā: fm naturā humanā non cōueniet ei: ⁊ sic nō erit persona inquātū est homo. ¶ Ulterius videt q sit fm q homo indiuiduū: xp̄s enī fm q homo ē aliquid: ſz nō est aliquid vniuersale: ergo est aliq̄d particulare: ergo fm q homo est indiuiduuz. ¶ P̄ in indiuiduo nihil est nisi natura speciei ⁊ accidētia indiuiduātia ipsam: ſz xp̄s fm q homo habet naturā humanā ⁊ accidētia indiuiduātia ipsum: ergo fm q homo est indiuiduū. ¶ P̄ q̄cq̄d cōuenit nature humane: cōuenit xp̄o inquātū est homo: fic̄ esse passibile ⁊ mortale: ſz humana natura in xp̄o est q̄dā indiuiduū: ergo xp̄s inquātū homo est indiuiduū. ¶ Sed cōtra. indiuiduū in genere rōnalis nature nihil aliud est q̄ persona: ſz xp̄s fm q homo nō est persona: ergo nec indiuiduū. ¶ Ulteri⁹ videt q xp̄s fm q homo est suppositum: vel res nature: suppositū enim vel res nature dicit aliq̄s ex hoc q habet naturā hūanā: ſz xp̄us fm q homo habet humanā naturā: ergo fm q homo est suppositū vel res nature. ¶ P̄ humana natura: ita vere est in xp̄o: sicut accidētia humane nature: ſz xp̄s fm q homo est subiectū accidentiū humane nature: ergo ⁊ fm q homo est suppositum vel res nature. ¶ P̄ xp̄s fm q homo est res quedam: ſz nō est res nullius nature: ergo est fm q homo res nature. ¶ Sz contra suppositū humane nature est idē q ypostasis vel p̄sona sed xp̄s fm q hō nō ē ypostasis vel p̄sona: g̃ nec suppositū vl̄ res nāe. ¶ P̄ in xp̄o est tātū vnū suppositū: ſz xp̄s fm q de⁹ ē suppositū g̃ nō fm q hō ē suppositū ¶ B⁹ dicēdū ad p̄mā q̄stionē q in xp̄o nō est nisi vna persona q̄ est ab eterno: nullū aūt eternū cōuenit xp̄o fm q homo ꝓprie loquēdo: vt patz ex p̄dictis. vnde hec nō est vera xp̄s fm q homo est persona nisi repliceť suppositū hois vt dicat xp̄s fm q iste homo est persona: hoc enī verū est. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q xp̄s fm q homo est substātia rōnalis nature: sed fm q iste homo est indiuidua substantia rōnalis nature. vnde fm q iste homo est persona: sicut fm q iste homo est deus. ¶ Ad secūdū dicēdū q etiā nec petr⁹ inquātū homo est persona. ſz fm q iste homo: q̄ hec nō est per se homo ē persona: ſz hec iste homo est persona. ¶ Ad tertiū dicēdū q ex hoc q xp̄s operat⁹ est fm q homo ⁊ fm q de⁹. sequitur q in xp̄o sint due operatiōes: ita etiam si xp̄us esset persona fm q homo ⁊ fm q de⁹ sequeret q in ipso essent due persone. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q sicut supra dis. vj. dictū ē indiuiduū inuenit in substātijs ⁊ accidētib⁹: fm aūt q in substātijs est: habet de rōne sui q sit subsistēs: nō aūt fm q in accidētib⁹ inuenit ⁊ vtroq̄z modo inuenit in xp̄o: tamē alterū tantūmodo p̄dicat: humana enī natura in xp̄o est quoddā indiuiduū: ſz xp̄s nō est illud indiuiduum ſz est indiuiduū subsistens: ⁊ hoc modo accipiendo indiuiduum fm q de xp̄o predicat: est in xp̄o vnuz tantū indiuiduū sicut ⁊ vna persona. vnde sicut xp̄us nō est persona fm q homo: ita nec indiuiduū. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q xp̄s fm q homo ē aliquid: nō tū sequit: ergo fm q homo est aliquid vniuersale vel particulare: quia homini accidit esse vniuersale vel particulare. vnde hec ē per accidens: homo est aliquid particulare hec aūt per se: iste homo ē aliq̄d particulare. vnde xp̄s nō est aliq̄ō particulare fm q homo ſz fm q iste homo. ¶ Ad secundū dicendū q de rōne indiuidui fm q de xp̄o p̄dicat est q sit per se subsistens: ⁊ hoc nō cōuenit xp̄o fm q homo: ſz fm q hic homo. vnde non oportet q sit indiuiduū fm q homo. ¶ Ad tertiū dicēdū q ea que cōueniūt humane nature nō oportet q eodē modo quo de natura predicant de xp̄o predicēť: q̄ ipsa natura de eo nō predicat in recto ⁊ in abstracto: ſz oblique vel cōcretiue. vnde nō sequit: ſi hūana nā ē indiuiduū: q xp̄s fm q homo sit indiuiduū: ſz q habeat indiuiduā naturaz. ¶ Ad secundā questionē dicendū q in ꝓpositionib⁹ per se aliter est ex parte subiecti ⁊ ex parte p̄dicati: q̄ ex parte subiecti sufficit q fm vnū tantū coz que in subiecto continent: p̄dicatū per se subiecto cōueniat: ex parte aūt p̄dicati oportet q quicq̄d est in p̄dicato: per se conueniat subiecto. vnde hec nō est per se: homo est aīal albū. hec aūt est per se albus homo est aīal scōm hoc dico q in hoc q dico suppositū vel res nature duo important. ſ. respect⁹ ad naturā cōmunē: ⁊ aliud subsistēs cui ineſt respect⁹ ille: quozū vnum ineſt xp̄o fm q homo. ſ. respectus ad naturā cōmunē: non aūt alterū: vt patet ex p̄dictis: ⁊ ideo hec est falsa: xp̄s fm q homo est suppositū vel res nature: tū magis accedit ad veritatē q̃ aliqua p̄dictarū inquātū ista noīa imponunt per respectū ad naturā cōmunē. vnde si suppositū sumat adiectiue: est vera: xp̄s enī fm q homo supponit humane nature: vel est aliq̄ō suppositū humane nature: ⁊ hoc etiā valet ad ea que dicta sunt de p̄sona ⁊ indiuiduo: ⁊ per hoc etiam patet solutio ad p̄mū. ¶ Ad secūdū dicendū q q̄ accidētia nō pertinēt ad esse rei sicut natura cōis: ideo in noīe subiecti nō includit nisi respect⁹ ad accidēs: non aūt ratio per se existētis vt significatū ei⁹: sed sicut p̄suppositū: ⁊ ideo nō est similis ratio de subiecto ⁊ supposito. ¶ Ad tertiū dicēdū q xp̄s fm q homo est quedā res ⁊ etiā fm q homo est

alicuius nature: non tamen sequitur q̄ sit res nature ſm q̄ bō: q̄ plus est in significatione cōpositi q̄ in significationibus componētiū: quod ⁊ in istis accidit: sicut nō oīs arma gerens est armiger. ¶ Questio secunda.

Deinde queritᵉ de filiatione per adoptionē. Et circa hoc queruntur duo. Primo queritᵉ de ea ex parte adoptantis. Secūdo ex parte adoptati.

Ad primū sic ꝓcedit. videtᵉ q̄ deo nō competat aliquē in filiū adoptare. adoptio enī est alicuⁱ extranee psone in filiū vel nepotē vl deinceps legittima assumptio. sed deo non est aliq̄ psona extranea: q̄ oēs ipse condidit: ergo ei nō cōpetit adoptare. ¶ Ꝑ apud nos adoptans nō est principiū essendi adoptato: sed deus est oībus principiū essendi: ergo nō cōpetit ei aliquē adoptare. ¶ Ꝑ ille qui filios naturales habet nō adoptat aliquē nisi vt cōdiuidat hereditatē cū filijs naturalibᵍ. sed hereditas dei patris indiuisibilᵉ est: quia est ipsemet: ergo cū ipse habeat naturalem filiū nō competit ei aliquē adoptare. ¶ Sed ⁊tra. Adoptio ⁊tingit ex benignitate adoptantis ad adoptatū: sz deus maxime benignⁱ ⁊ amatoꝛ est hominū: ergo ipsi maxime cōpetit adoptare. ¶ Ꝑ quodcūq̄ facit aliquos filios ꝓ gratiā adoptat. sed hoc deo competit Jo.j. Dedit eis potestatē filios dei fieri. ergo ipse adoptat. ¶ Ulteriⁱ videtᵉ q̄ adoptare sit tñ dei patrⁱ: q̄ ſm leges illiⁱ est adoptare cuiⁱ est filios generare. sed soliⁱ patris in trinitate est filiū generare naturalem: ergo eiⁱ solius est filios adoptare. ¶ Ꝑ ꝓ adoptionē efficimur frēs xp̄i Hebꝛe.ij. vt sit ipse primogenitus in multis fratribᵍ. sed xp̄s non est filiⁱ nisi dei patris: vt supꝛa di.iiij. dictū est: ergo ⁊ nos p adoptionē soliⁱ p̄ris filij sumⁱ. ¶ Ꝑ sicut supꝛa di.j. dictū est: ideo solus filiⁱ incarnatus est ne nomen filij transiret ad alterū. sed nō est magis inconueniēs nomē filij transire ad aliā psonā q̄ nomē patris: ergo non debet dici adoptare nisi deus pater: ne nomen patris ad aliā psonā trāseat. ¶ Sed ⁊tra. omne nomē effectū significans in creatura dictū de deo est cōmune toti trinitati. sed adoptare importat effectū in creatura: ergo toti trinitati cōpetit. ¶ Ꝑ ſm hoc q̄ adoptamur in filios dei deus pater noster dicitᵉ. sed tota trinitas dicitᵉ pater noster sicut in.j.li.di.xviij. dictū est: ergo totiⁱ trinitatis est adoptare. ¶ Ulteriⁱ videtᵉ q̄ p filiū tñ fiat adoptio ꝓ hoc q̄ dicitᵉ ad Gala.iij. Misit deⁱ filiū suū factū ex muliere vt adoptionē filioꝝ reciperemⁱ. ¶ Ꝑ ſm pḥm.ij.metha. illud q̄ est primū in quolibet genere est causa eoꝝ que sunt post. sz filiatio primo inuenitᵉ in filio: ergo p ipm oēs efficimur filij: sicut p bonitatē filij dei oēs efficimur boni. ⁊ sic ex patre celesti oīs paternitas in celo ⁊ in terra noīatᵉ ad Ephes.iij. Sed videtᵉ q̄ fiat p spiritū sanctū ꝓ hoc quod dicitᵉ Ro.viij. Accepistis spiritū adoptiōis filij in quo clā.abba pr̄. ¶ Ꝑ ꝓ charitatē efficimur filij dei.j. Jo.iij. Videte eq̄lē charitatē dedit nobis deⁱ vt filij dei nominemur ⁊ simus. sz charitas est spūssanctⁱ: ergo p ipm adoptamur. ¶ &ᵒ dicēdū ad primā questionē q̄ adoptatio transfertᵉ ad diuina ex similitudine humanoꝝ. hō enī dicitᵉ aliq̄d in filiuz adoptare ſm q̄ ex grā dat ei ius pcipiende hereditatis sue: cui p naturā nō cōpetit. hereditas aūt hois dicitᵉ illa q̄ hō diues est. id autē quo deⁱ diues est est pfruitio suiipsiⁱ: q̄ ex hoc beatⁱ est: ⁊ ita hec est hereditas eiⁱ. vñ inq̄ntū hoīⁱ q̄ ex naturalibᵍ ad illam fruitionē puenire nō pñt dat gratiā p quā hō illā bti tudinē meretᵉ vt sic ei cōpetat ius in hereditate illa ſm h̄ dicitᵉ aliquē in filiū adoptare. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ quāuis nulla psona sit sibi extranea q̄ntū ad eē q̄ ab ea pticipat: est tñ sibi extranea aliq̄ psona q̄ntū ad ius percipiēde hēditatⁱ. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ ex hocipso q̄ aliqs hō ex alio nasciᵉ habet ius in hereditate paterna: vnde nō est extraneⁱ vt adoptari possit: sed nō ex hoc q̄ aliqs hz eē a deo cōpetit sibi ius in hereditate celesti. ⁊ iō pōt q̄ hz esse a deo p creationē ab eo p gratiā in filiū adoptari. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ accedit adoptioni q̄ est apud nos vt p eā diuidatᵉ hereditas inquantum a multis simul tota haberi nō potest sed hereditas celestis tota simul habeᵉ a patre adoptāte: ⁊ ab oībᵍ filijs adoptatis: vnde nō ē ibi diuisio nec successio. ¶ Ad secūdā q̄nē dicēdū q̄ adoptare conuenit toti trinitati: q̄ vna est optio totius trinitatis: sicut ⁊ vna eēntia. sz tñ pōt appꝛopꝛiari patri inq̄ntū habet filiⁱtudinē cū ꝓpꝛio eiⁱ. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ quāuis sit soliⁱ patris generare filiū q̄ sit deus: tñ totiⁱ trinitatis est ꝓducere filios p creationē. ⁊ ideo est etiā totiⁱ trinitatis p gratiā filios adoptare. ¶ Ad secundū dicendū q̄ ex adoptione q̄ est p gratiā efficimur frēs xp̄i inq̄ntū p hoc efficimur filij dei patris: non aūt inq̄ntū efficimur filij xp̄i vel spūssancti. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ filiatio est relatio eiⁱ quod est a principio. paternitas aūt est relatio principij: tota autē trinitas est principiuz creature: vnde magis pōt trahi nomē paternitatis ad alias psonas respectu creature q̄ filiationis nomē. ¶ Ad tertiaz questionē dicēdū q̄ hec prepositio p pōt denotare duplicē cām. s. agentē mediā: ⁊ sic sumⁱ adoptati a deo patre p filiū vt a ꝓpꝛietate loq̄mur: q̄ p eū deus pater multos filios in gloriā adduxit: vt dicitᵉ ad Hebꝛe.ij. ſm q̄ eum misit in mūdū saluatoꝛē. pōt etiā notare formalem cām: ⁊ hoc dupliciter vel inherentē vel exemplarē. si inherentē: sic adoptati sumⁱ per spiritū sanctū cui appꝛopꝛiatᵉ charitas ſm quā formaliter meremur. Ideo dicitᵉ Ephesⁱ.j. Signati estis spū ꝓmissionis sancto qui est pignⁱ hereditatis vestre. si vo designat cām exēplarē formalē: sic sumⁱ adoptati p filiū. vñ Ro.viij. Quos prescisit ⁊ formes fieri imaginis filij sui ⁊c. Et p hoc patet responsio ad obiecta.

Ad secundū sic procedit. videtᵉ q̄ oībᵍ creaturis conueniat adoptari. deⁱ enī dicitᵉ pater noster qui creauit nos: sicut dicitᵉ Deu.xxxij. Nūquid nō ipse est pr̄ tuus ⁊c. sed nō est pater creaturarū p naturā: q̄ sic soliⁱ xp̄i pater est: ergo est pater p adoptionē: ergo oībᵍ creaturis cōuenit adoptari. ¶ Ꝑ ex hoc q̄ deⁱ aliq̄d creat assumit illud in cōicationem suoꝝ bonoꝝ ex mera sua bonitate. sed nihil aliud videtᵉ eē adoptio: ergo cuilibet creature conuenit adoptari. ¶ Ꝑ ex ipsa creatione deⁱ imꝑimit rōnali creature imaginē suā ſm quā dicitᵉ filiⁱ dei. sed nō adoptat nos nisi inq̄ntū nos filios suos facit: ergo ex ipsa creatione ad minⁱ hoīes adoptat. ¶ Sed ⁊tra. sicut ex dictis patet adoptio filioꝝ fit p spiritū sanctū. sz nō datᵉ spūssanctⁱ rōne creationis ergo nec adoptio est rōne creationis tñ. ¶ Ulteriⁱ videtᵉ q̄ nec angelⁱ conueniat adoptari: q̄ illi conuenit adoptari q̄ nō est in domo pr̄ifamilias ⁊ in ipsam inducitᵉ. sz angeli semp fuerūt in domo dei: q̄ in celo empireo creati sunt: ergo eis nō conuenit adoptari. ¶ Ꝑ sicut in lr̄a dicitᵉ: nos ideo filij dei adoptiui dicimur: q̄ cū nati fuerimⁱ filij ire p gratiā facti sumⁱ filij dei. sz angeli nunq̄ fuerūt filij ire: ergo nunq̄ fuerūt nō filij ad minⁱ ſm illos q̄ dicūt q̄ angeli fuerūt creati in gr̄a: ergo angelⁱ nō conuenit adoptari. ¶ Ꝑ Gala.iiij. dr̄ Misit deⁱ filiū suū vt adoptionē filioꝝ recipemⁱ. sz ad angelos nō fuit missus filiⁱ dei: q̄ nō est factⁱ angelus sicut ē factus hō: ſm quē modū ad hoīes missus dicitᵉ: ergo angelⁱ nō conuenit adoptari. ¶ Sz cōtra. p̄spū sanctū q̄ hoībᵍ datᵉ dicuntᵉ hoīes adoptari: vt patet ex dictis. sed spūssanctⁱ habitat in angelⁱ sicut etiā in hoībus: ergo angelis sicut ⁊ hoīes dicūtᵉ adoptari. ¶ Ꝑ angeli dicuntᵉ frēs ⁊ cohortes nr̄i. sz h̄ nō ē nisi ſm q̄ ab eodē pr̄e ⁊ ad eādē hēditatē nobiscū sunt adoptati: q̄ eis conuenit adoptari. ¶ Ulteriⁱ videtᵉ ēt q̄ xp̄s sit filiⁱ adoptiuⁱ: q̄ Hyl. dicitᵉ ꝓtāt dignitas nō amittitᵉ dū carnis humanitas adoptatᵉ. ⁊ loquitᵉ de humanitate xp̄i: ergo xp̄s ſm q̄ hō est filiⁱ adoptiuⁱ. ¶ Ꝑ nō videtᵉ seq̄ aliq̄ inconueniēs si dicamⁱ xp̄m filiū adoptiuū. neq̄ enī sequitᵉ fuerit filiⁱ ire: neq̄ q̄ aliūde fuerit nō filiⁱ: q̄ angeli nunq̄ filij ire fuerūt: ⁊ tñ dicuntᵉ filij adoptiui; ergo nihil ꝓhibet xp̄m dicere filium adoptiuuz. ¶ Ꝑ maioꝛ est dignitas filij adoptiui q̄ serui. sz xp̄s ſm q̄ hō dicitᵉ seruⁱ: vt pz Phil.ij. ergo multo fortiⁱ pōt dici filiⁱ adoptiuus. ¶ Ꝑ inbabita

tionem spiritussancti homo efficitur filius adoptiuus. sed sup xpm reqeuit spūssanct⁹: vt dicit Isa. xj. ergo ipse debet dici fili⁹ adoptiu⁹. ¶ Aug. in li. de vocatiōe scōr: Ea gra fit ab initio fidei hō q̄cūq; xpian⁹: q̄ gra ille hō fact⁹ ē xps. sz quicūq; hō fit ab initio xpian⁹ fit p gratiā adoptionis: ergo z ille hō fact⁹ est xps p gratiā adoptionis: z ita est filius adoptiu⁹. Sed otra. sup illo Ro. j. Qui pdestinat⁹ est filius dei in virtute dic Ambro. Uolui z reuolui scripturas: xpm nunq; filiū adoptiuū inueni: ergo nō est dicēd⁹ fili⁹ adoptiuus. ¶ Ad hoc dicendū q; adoptare toti⁹ trinitatis est. si ergo xps eet filius adoptiu⁹ eet fili⁹ trinitatis: qō ee nō pōt: vt supra di. iiij. octū est. ¶ R° dicēdū ad primā questionē q; sicut supra di. viij. dictū est. de rōne filiationis est vt fili⁹ ,producat in filitudinē spēi ipsi⁹ generātis. hō aūt inq̄ntū p creationē ,producit in pticipationē intellect⁹ ,producit q̄si in filitudinē spēi ipsi⁹ dei: qz vltimū eoz fm q̄ natura creata pticipat filitudinē nature increate est intellectualitas: z ideo sola rōnal creatura dicit ad imaginē: vt in. ij. li. di. xvj. dictū est. vñ sola rōnalis creatura p creationē filiatiōis nomē adipiscit. sed adoptio vt dictū est reqrit vt adoptato ius acqrat in hereditatē adoptantis. hereditas aūt ipsi⁹ dei est ipsa sua btitudo: cui⁹ nō est capax nisi ipsa rōnal creatura: nec ipsi acqrit ex ipsa creatione: sz ex dono spūscī: vt dictū est. z ideo patet q; creatio irrōnabilib⁹ creatur| nec adoptionē nec filiationē dat. creature aūt rōnali dat quidē filiationē sz nō adoptionē. ¶ Ad pmū ergo dicendū q; filiatio p adoptionē addit supra filiationē p creationē sicut pfectū supra diminutū: z sic gra sup naturā. vñ p creationē hō nō efficit fili⁹ natural nec; adoptiuus: sz tñ dicit fili⁹ creatione: creature aūt irrōnales nullo modo. ¶ Ad secundū dicendū q; cōicatio quozūcūq; bonoz nō sufficit ad adoptionē: sz cōicatio hereditatis. vñ nec aliq̄ creatura dicit adoptari ex hoc q; sibi aliq̄ bona cōicantur a deo nisi cōicet ei hēditas q̄ est diuina btitudo. ¶ Ad tertiū dicendū sicut ad primū. ¶ Ad secundā questionē dicendū q; btā fruitio sicut excedit naturā humanā: ita z naturā angelicā. vñ sicut hoc hoī dat ex gra: z non ex debito sue nature: ita angelo. z propter hoc sicut cōpetit hoī adoptari: ita z angelo. ¶ Ad pmū g̃ dicendū q; dom⁹ dei inq̄ntū filij adoptiui inducunt nō dicit celū empireū: sed ipsa btitudo diuina fm quā de⁹ in semetipso quiescit: z facit alios in se quiescere: z in hac domo nō semp fuerūt: qz nō fuerūt creati beati. ¶ Ad secūdū dicendū q; accidit adoptioni q; adoptat⁹ fuerit fili⁹ ire: vel q; fuerit pri⁹ tpe nō fili⁹. vñ ponit in lra magis ad euidentiā adoptionis q̄s ad necessitatē. sz hoc est de necessitate adoptionis vt pri⁹ natura sit nō fili⁹ q̄s filius vt filiatio sibi ex nā sua nō cōpetat: sz ex gra q̄ncūq; collata. z hoc bene inuenit in angelo. ¶ Ad tertiū dicendū q; quātus missio filij in carnez nō fuerit facta ad angelos: fuit tñ facta ad eos missio q̄ est in mentē vt in. j. li. di. iij. dictū ē. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q; xps nullo mō dicēd⁹ est fili⁹ adoptionis: qz ei cōpetit ex sua natura fm quā eternaliter a pre nascit habere ius in hereditate paterna: qz oīa q̄ habet pater sua sunt: vt dicit Jo. xvj. vñ hoc ius non acqrit ei p gratiā aduenientē vt possit dici fili⁹ adoptiuus. ¶ Ad primū ergo dicendū q; humanitas adoptat nō in ipso capite sz in membris ei⁹. z sic intelligēdū est verbū Dyl. vel dicēdū q; etsi adoptio aliquo modo possit dici de natura creata q̄ p gratiā trahit in pticipationē diuine bonitatis in vnitatē diuine psone: nō tñ oportet q; supposito cōueniat cui naturaliter ouenit ee beatū. ¶ Ad secundū dicendū q; sequit hoc inconueniēs q; xps ad min⁹ natura vl intellectu eet pri⁹ nō filio q̄s fili⁹: sicut est de angel: qō nullo mō stare pōt q̄ntū ad secundā opinionē q̄ ponit q; nullū supposītū preintelligit vnioni nec filiatio cōuenire pōt nisi supposito pfecto. ¶ Ad tertiū dicendū q; xps cū dicit seru⁹ importat subiectionē tñ. vñ xps fm q; hō dicit seru⁹ sicut z minoz pre. nō aūt importat acqsitionē p gratiā ei⁹: qō ei ouenit p naturaz sicut fili⁹ adoptiu⁹. z ideo nomē seruitutis aliquo mō cōcedit in xpo: nō aūt nomē adoptionis. ¶ Ad q̄rtū dicendū q; alijs hoīb⁹ p spiritū sanctū inhabitantē acqrit ius in hereditate celesti de nouo q̄ eis non competit p naturā sicut filio dei cōpetit. vñ p spūm sanctū inhabitantē nō dicit adoptari. ¶ Ad quintū dicendum q; est silitudo q̄ntū ad rationē gre: qz vtraq; est sine meritis pcedētib⁹. nō aūt q̄ntū ad effectū: qz illa ē gra vnionis fm quā efficit natural fili⁹. sz gra q̄ homo fit xpian⁹ nō facit filiū naturalē: sed tñ adoptiuū.

¶ Questio Tertia.

Deinde queritur de predestinatiōe xpi: Et videt q; nō sit de natura sz de psona. pdestinatio enī xpi est ad filiationē: qz pdestinat⁹ est fili⁹ dei in virtute Ro. j sz filiatio nō cōpetit nature: ergo pdestinatio nō est de natura. ¶ Pr ei⁹ videt pdestinari cui⁹ est agere: qz ei⁹ est etiā felicitari. sz agere est suppositi z nō nature: ergo pdestinatio nō ē de natura. ¶ Pr humana natura est vni⁹ rōnis in xpo z in alijs hoīb⁹: sz in alijs hoīb⁹ pdestinatio nō est de natura: ergo nec in xpo. ¶ Sz otra Ro. j. dicit glo. q; pdestinatio est vno modo de eo qō nō semp fuit. sed nihil est in ipso xpo qō nō semp fuerit nisi humana natura: ergo pdestinatio ē de natura. ¶ Pr ex hoc aliqs pdestinat q; ,puideat deo vniēdus per gratiam. sz humana natura ab eterno est previsa deo vniēda p gratiā vnionis: ergo humana natura ē pdestinata in xpo. ¶ Ulteri⁹ videt q; pdestinatio xpi non sit ofōrmis pdestinationi nostre: qz fm Augu. pdestinatio q̄ nos pdestinamur ē ,ppositū miserēdi. sz h̄ nō cōpetit pdestinationi xpi: qz ipe nunq; fuit miser: ergo pdestinatio sua z nostra nō sunt vni⁹ rōnis. ¶ Pr effect⁹ pdestinationis est gra. sz gra xpi est alteri⁹ rōnis q̄s gra nra: qz nra gra nō est vnionis in psona sicut sua: ergo nec pdestinatio ei⁹ z nostra sunt eiusdē rōnis. ¶ Pr opatiōes differūt penes terminos. sz filiatio natural ad quā terminat predestinatio xpi nō est vni⁹ rōnis cū filiatiōe adoptionis ad quā terminat nra pdestinatio: ergo nō sunt vni⁹ rōnis pdestinatiōes. ¶ Sed otra est q; vtriq; pdestinationi cōpetit vna diffinitio. s. pdestinatio ē preparatio gre in psīti: z glie in futuro: ergo sunt vni⁹ rōnis. ¶ Pr Ro. j. dicit glo. q; pclarissimū exēplar nre pdestinatiōis pcessit in xpo: ergo est vni⁹ rōnis: qz exēplar z exēplatū sunt vni⁹ rōnis. ¶ Ulteri⁹ videt q; pdestinatio ei⁹ sit cā efficiēs nre pdestinatiōis Ephe. j. dicit Previdestinauit nos in adoptionē filioz p iesum xpm. sz p denotat cām efficientē q̄n dicit pr opari p filiū: ergo ei⁹ predestinatio est cā efficiēs nre pdestinationis. Itē videt q; sit cā exēplaris p illud qō dicit Ro. viij. Quos destinauit ofōrmes fieri imaginis filij sui. sz imago ad exēplaritatē ptinet: ergo est cā exēplaris nre pdestinatiōis: sicut etiā sua resurrectio nre resurrectiōis. Itē videt q; final: qz nra pdestinatio videt ee ordinata ad impletionē corpis xpi: vt pz Ephes. iiij. vñ ipse videt ee finis nre salutis: ergo z ei⁹ pdestinatio nre pdestinatōis. ¶ Sz ō. eternū nō hz cāz. sz pdestinatio nra ē eterna: ergo nō hz cām xpi pdestinationē. ¶ Pr xps nō ē predestinat⁹ nisi fm q; hō: sed ipse fm q; hō nō est cā nri. sz fm q; de⁹: g̃ pdestinatio ei⁹ nō est cā pdestinatiōis nre. ¶ R° dicendū ad primā q̄stionē q; predestinatio accipit cōiter z ,ppzie. cōiter ,p psciētia z pordinatōe cuiuscūq;. z sic pz q; pdestinatio pōt esse de nā. fm aūt q; ,ppzie accipit importat ordinē pdestinati ad graz. gra aūt creature facit vnionē ad deū: q̄ quidē duplex est. s. p opationē fm quā nos vnimur deo cognoscēdo z amādo ipm: z in psona: z fm h̄ humana natura fuit vnita deo. z ideo cū pdestinatio xpi ordinet ad gratiā vnionis in psona pōt dici q; natura est pdestinata: vt psone rōne nature. ¶ Ad pmū ergo dicēdū q; pdestinatio xpi pmū effectū hz ipsam vnionē. vñ cū vnio sit nature: pōt etiā dici pdestinata quātus sibi filiatio nō ōueniat qz filiatio nō est pri⁹ effect⁹ pdestinatiōis: sz osequit ad vnionē. ¶ Ad secūdū dicēdū q; rō illa ,procedit de felicitate creature ex hoc q; deo vnit p opationē. sed ipsa natura btificat ex h̄ q; deo vnit in psona. Et p h̄ etiā pz rūsio ad tertiū: qz pdesti

natio alioꝝ hominū nō est ad vnionē in psona: ſz ad vnionē
p opationē. ¶ Ad secundā questionē dicēdū q multa recꝛ
runt in p̄destinatione: ꝛ ex pte p̄destinationis: ꝛ ex pte p̄de
stinati: ꝛ fm terminū a quo: ꝛ fm terminū ad quē: fm q po
test attēdi diuersitas inter p̄destinationē xp̄i ꝛ nostrā. ex pte
aūt p̄destināti q̄ de⁹ ē: nō ē diuersitas inter p̄destinatōez xp̄i
ꝛ nostrā. est aūt differētia ex pte p̄destinati: qz in nobis est
de psona: in xp̄o aūt de natura: vt dictū est. Silr est differē
tia ex pte termini a quo: qz in nobis est vt liberemur a pctō
ſic dicit glo. sup illud Ro. viij. Quos p̄destinauit hos voca
uit. in xp̄o aūt nō: qz neqꝫ ⁊traxit neqꝫ fecit pctm̄. sed neutrū
istarū differētiarū diuersificat rationē p̄destinatōis: ſz solū
illa q̄ est essential' ꝛ specifica. specifica aūt differētia cuiusli
bet mot⁹ vel opationis accipit penes terminū ad quē. illud
autē qō est p̄destinatio nō est vni⁹ rōnis in xp̄o ꝛ in nobis:
qz p̄destinatio xp̄i est ad vnionē in psona. p̄destinatio autē
nostra ad vnionē p opationē aut p habitū assimilantē. ꝛ be
ne vniones nō sunt vni⁹ rōnis: ſz se hñt fm pri⁹ ꝛ posteri⁹
ꝛ pfectū ꝛ diminutū. ꝛ iō p̄destinatio xp̄i ꝛ nr̄a nō est vnius
rōnis fm vniuocationē: ſz fm analogiaz. Et p hoc facile est
respondē ad obiecta. ¶ Ad tertiā q̄stionē dicēdū q in ipsa
p̄destinatiōe duo sunt. vnū eternū. ſ. ipsa dei opatio. ꝛ aliud
tpale. ſ. p̄destinatiōis effect⁹. p̄destinatio ergo nostra q̄ntuz
ad illud qō est eternū in ipsa cām nō hz: ſz q̄ntū ad effectum
pōt habē cām inq̄ntū. ſ. ei⁹ effect⁹ pducit mediātib⁹ aliqui
bus causis creatis. ꝛ fm hoc p̄destinationis nostre causa
efficiēs est p̄destinatio xp̄i inq̄ntū ipse ē mediator nostre
salutis. ꝛ formal' inquantū in filios dei ad imaginē ei⁹ p̄de
stinamur. ꝛ final' inquantū nostra salus in ei⁹ gloriā redun
dat. Et p hoc patet solutio ad obiecta. ¶ Christū fm homi
nē nō esse personā nec aliud. Primū horꝝ cōcedit ab omni
opinione. Secundū aūt nō: sed tertia tñ: qz prime due opi
niones dicūt q fm q xp̄s est hō est aliquid. hoc aūt negare
est errorꝛ. ¶ Scōm enī multiplicē. Ista diuisio accipit ex cō
paratiōe replicatiōis ad subiectū ꝓpōnis: qz pōt fieri repli
catio vel ei⁹ qō antecedit subiectū: ꝛ sic notat cām. vel ei⁹ qō
sequit ꝛ sic notat habitū aut quodcūqꝫ aliud accīs. ſz spāliť
notat habitū ꝓpter rationē tertie opinionis. vel ipsi⁹ subie
cti: ꝛ hꝫ vel q̄ntū ad naturā: ꝛ sic exp̄mit additionē nature. vel
q̄ntū ad suppositū: ꝛ sic notat vnitā psone in xp̄o. Illa tñ p
sone descriptio. Cōtra est q direcꝫte ponit eā Boe. in mate
ria ista in li. de du. na. Dicēdū q magister verum dicit si ca
piant stricte ea q̄ in diuisione ponūt. ſz Boe. large accipit.
ꝛ hꝫ pz in. j. li. dis. xxv. Nō aūt sic dicit filius natura. Dicit enī
de⁹ natura q̄si formaliter. ſz dicit filius natura nō formaliter
sed q̄ntū ad modū originis: qz p modū nature ꝓcedit. Xp̄s
nunqꝫ fuit nō filius: nec prius tpe sicut nos: nec prius natura
aut intellectu sicut angeli: si in gratia creati sunt. Xp̄m filiū
virginis eē natura ꝛ gratia. Contra. Natura ꝛ gratia ex op
posito diuidunt: ergo quod est per gratiā nō est per natu
ram. ¶ P̄ xp̄s est filius matris sicut ꝛ quilibet alius homo.
sed alij homines nō sunt filij matrū suarū per gratiaz: ergo
nec xp̄s. ¶ Dicendū ad primū q gratia vnionis nō opponi
tur cōtra naturā: quia per eā vna persona fit duarū natura
rū. ꝛ sic quod ineſt p gratiā vnionis ineſt per alterutraz na
turarū naturaliter. ¶ Ad secūdū dicēdū q xp̄m inq̄ntū ho
minē nasci ex matre nō fuit gr̄e: sed nasci simul deū ꝛ homi
nē hoc fuit p gratiā vnionis. Non talis hic filius. ergo videt
q filiatio dicit equiuoce. Dicendū q nō vniuoce nec equo
ce: ſz analogice: sicut ꝛ alia q̄ dicunt de deo ꝛ creaturis. Ori
gine nō adoptione. Hoc dicit ⁊tra Nestoriū: qui cū pone
ret in xp̄o duas personas: nō potuit ponere vnionē nisi per
gratiā: ꝛ sic sequeret q psona hominis nō sit filius dei nisi
per gratiam habitualem adoptionis: sicut ꝛ nos. Veritate
nō nūcupatione. Hoc dicitur cōtra Sabellium qui posuit
distingui personas tñ nominaliter. Natiuitate non crea
tione. Et hoc dicitur contra Arrium, qui dicebat filium dei
esse creaturam.

¶ DISTINCTIO VNDECIMA.

¶ Vtrū xp̄s sit creatura siue creatus uel factus.

Solet etiam queri vtruz debeat simpliciter dici atqꝫ ꝓcedi christum esse factum uel creatum. Ad quod dici potest q hoc simpliciter ꝛ absqꝫ determinatione minus congruenter dicitur etsi quandoqꝫ breuitatis causa simpliciter denuncietur: nunqꝫ tamen simpliciter debet intelligi: quia ut Augnstin⁹ in primo libro de trinitate ait: Cum de christo loquimur quid fm quid ꝛ propter quid dicatur prudens ꝛ diligēs ac pius lector intelligere debet. Qui christum uel dei filium non esse factum uel creatum in libro primo de trinitate ostēdit ita inquiēs: In principio erat verbū: ꝛ verbū caro factum est: ꝛ omnia per ipsum facta sunt. Neqꝫ dicit omnia nisi que facta sunt. ſ. cōmunē creaturam. Vnde liquido apparet ipsuz factum non esse per quem facta sunt omnia. ꝛ si factus non est creatura non est. Si aūt creatura nō est eiusdem cum patre substantie est. Omnis enim substantia que deus nō est creatura est. ꝛ que creatura non est deus est. Sed si filius nō eiusdem substantie est cum patre: ergo facta substantia est. ꝛ si facta substantia est: non omnia per ip̄m facta sunt. at omnia per ipsum facta sunt. facta igitur substātia non est: sed vna cum patre infecta substātia est. Item in eodem si uel filium fecit pater quem non fecit ipse filius: non omnia per filium facta sunt. At omnia per filium facta sunt. Ipse igitur fact⁹ non est ut cum patre faceret omnia que facta sunt. Idem in libro. lxxxiij. questionum: Dicitur creatura quicquid fecit pater deus per filium: qui nō potest appellari creatura: quoniam per ipsum facta sunt omnia. Ambrosi⁹ in libro de trinita. ait Probemus inquit creaturam non esse dei filium. Audiuimus enim in euangelio dominū mandasse discipulis predicare euangelium vniuersi creature. Qui vniuersam creaturam dicit nullam excipit: ꝛ vbi sunt qui creaturam deum appellant. Nam si creatura esset sibi mandaret euangelium predicari ꝛ subiectus esset vanitati: quia testāte Apostolo omnis creatura vanitati subiecta est. Non igitur xp̄s creatura est: ſz creator qui docēde creature discipulis mandat officium.

¶ De perfidia ꝛ pena Arrij.

Arrij hec fuisse perfidia legitur ut christuz creaturam fateretur: ideo effusa sunt Arrij viscera atqꝫ crepuit medius prostratus in faciem ea quibus christum negauerat feda ora pollutus. His alijsqꝫ pluribus testimonijs instrui mur non debere fateri simpliciter christum esse factum uel creaturam: sed addita determinatione recte dici potest: ut si dicatur factus fm carnem vl fm hominē: ut factura humanitati non deo attri/

buatur. Vt enim ait Ambrosius in libro primo de trinita. non deus factus est: sed deus dei filius natus est: postea vo fm carnem homo factus ex maria est. Misit enim deus filium suum ex muliere factum sub lege factum. filium inquit suū. s. non vnū de multis: cum dicit suum generationis eterne proprietatē signauit. Postea factū ex muliere asseruit: ut factura nō diuinitati sed assumptioni corporis asscriberetur. Factum igitur ex muliere dicit propter carnis susceptionem. sub lege propter observantiam legis. Generatio generationi non preiudicat: nec caro diuinitati. Deus enim eternus incarnationis sacramentum suscepit: non diuiduus sed vnus. & in vtroq; vnus. s. diuinitate & corpore. Non enim alter ex patre alter ex virgine: sed idez aliter ex patre: aliter ex virgine. qui fact⁹ est fm nostre susceptionem nature: non fm eterne substantiam vite. quem legimus primogenitum & vnigenitum. primogenitū quia nemo ante ipsum. vnigenitum quia nemo post ipsum. Ex his euidenter traditur qua intelligentia accipiendum sit cum dicitur christus factus: uel simpliciter: uel cum additamento: ut factura. s. uel creatura: nō ad assumentem deum: sed ad assumptum hominez referatur. In deo autem creatura esse non potest ut ait Ambrosius in primo libro de trinita. Nunquid dicto factus est christus. Nunquid mādato creatus est christus. Quomodo autez creatura in deo esse potest. Etenim deus nature simplicis est: non coniuncte atq; composite: cui nihil accidat: sed solū quod diuinū est in natura sua habeat. Etsi ergo christus fm hominem dicitur creatura: non tamē christus simpliciter predicādus est creatura. Nec ex eo q̄ christus fm hominem dicitur esse creatura potest quis progredi sic argumentando Si fm q̄ homo christus est creatura uel rationalis uel irrationalis: uel que est deus uel non: nitens p hoc probare christum esse aliquid non diuinum: quia quod ipse est fm hominē ipse est. Et iō si fm hoiez est substantia aliq̄ non diuina: est vtiq; aliquid non diuinuz. sed ex tropicis locutionibus non est recta argumentationis pcessio. Illa autem locutio tropica est qua christus dicitur creatura uel simpliciter: uel cum adiunctione.

¶ Postq̄z determinauit magister qualiter ea que sunt dignitatis in humana natura de christo possunt vel non possunt dici: hic determinat quomō de eo dici possunt ea que ad defectum nature humane pertinēt. Et diuiditur in duas partes. In prima inquirit vtrum nomen creature quod de humana natura dicit de christo dici possit. In secūda vtrū illi defectus qui consequunt ipsam inquantū creatura: vel alio modo ipsi conuenire possunt. di. xij. ibi: Post predicta. Prima in tres. In prima monet questionē. In secunda determinat eā ibi: Ad quod potest dici. In tertia excludit obiectiones que cōtra solutionem fieri possunt ibi: Si igitur christus fm hominē. Circa primū duo facit. Primo determinat propositam questionem. Secundo confirmat determinationem. Et primo quantum ad hoc q̄ christus nō possit simpliciter dici creatura ibi: Qui christum vl dei filium. Secundo quantum ad hoc q̄ possit dici creatura cum determinatiōe. s. inquantum est homo ibi: Sed addita determinatione.

¶ Questio Prima

Hic queruntur quattuor. Primo vtrum filius dei sit creatura. Secūdo vtrum christus vel iste homo possit dici creatura. Tertio vtruz sit creatura fm q̄ homo. Quarto vtrū omnia que humane nature conueniūt de xp̄o possunt predicari.

Ad primū sic proceditur. videtur q̄ filius dei sit creatura Eccl'. xxiiij. Ab initio & ante secula creata sum. & loquitur de diuina sapiētia. sed filius dei est dei sapientia: ergo ipse est creatura. ¶ P̄ omne quod est subiectum deo vel minus eo est creatura. sed filius dei est huiusmodi: vt patet Jo. xiij. Pater maior me est. & ille Lozin. xv. dicit q̄ filius erit subiectus patri qui subiecit ei omnia: ergo filiꝰ dei est creatura. ¶ P̄ hoc modo se habent actiones ad inuicem sicut termini actionum. sed esse quod est terminus creationis est prius quacunq; alia forma ad quam terminantur alie actiones: ergo creatio est prior omnibꝰ aliis actionibus vel productionibus. sed posteriꝰ semper presupponit prius: cū ergo generatio conueniat filio dei fm quā dicitur natus: videtur q̄ etiam creatio cōueniat ei vt dicatur creatus. ¶ P̄ vt probat Auicenna in sua metha. Id cuius essentia est suum esse est per se necesse esse. sed quod est huiusmodi nō habet eē ab alio: quia hoc est quod est necesse esse absolute non est propter aliquid aliud: vt etiam dicit philosophus in. v. metha. ergo id cuius essentia est suum esse non habet esse ab alio. sed filius habet esse ab alio: ergo non est necesse esse: nec sua essentia est suū esse: ergo est creatura. ¶ P̄ omne quod habet causam sui eē est creatura. sed filius habet causam sui esse: quia pater est causa filij: vt dicit Aris. & omnes greci doctores concedunt: ergo filius est creatura. ¶ P̄ omne quod gignitur ad hoc gignitur vt sit. sed quod est non gignit ad hoc q̄ sit: q; iam est: ergo omne quod gignitur anteq̄z gignatur non est. sed omne quod nō fuit & postq̄z est creatum est: ergo filius cū genitus sit creatus est. ¶ P̄ omne quod habet aliquid ab alio in se cōsideratum non habet illud: & caret illo si sibi relinquatur. sed filius habet esse ab alio: ergo in se consideratꝰ non habet esse etsi sibi relinquat nō esset. sed hec est conditio creature fm quam dicitur vertibilis in nihilum: quia omnia in nihilū reuerterentur nisi ea manus conditoris teneret: ergo filius est creatura. ¶ Sed contra. Nulla creatura est consubstantialis creatori: sed filius est consubstantialis patri: vt dicitur Jo. x. Ego & pater vnū sumus: ergo filius non est creatura. ¶ P̄ omnis creatura portatur per potentiam creatoris. sed id quod omnia portat non portat: ergo id quod omnia portat nō est creatura. sed hoc est filius Hebre. i. portās oīa vba virtutis sue: ergo filiꝰ nō est creatura. ¶ P̄ nihil est in deo quod sit creatura. sed filius est in deo patre cū sit verbū eius: & omne verbum est in dicente: ergo filius non est creatura. ¶ P̄ omne quod dicitur per similitudinē reducit ad id quod proprie dicitur. sed homines dicuntur filij dei per assimilationem ad vnicum filium Roma. viij. Conformes fieri imaginis &c. ergo ipse proprie filiꝰ dicitur. sed nullus dicitur proprie filius alicuius nisi habeat eandem naturaz pecie quā habet pater: & vere: ergo filiꝰ ei⁹ est vere deus. Sz nulla creatura est huiusmodi: ergo filius non est creatura.

¶ R⁹ dicendū q̄ filiꝰ naturaliter a patre procedit. hoc enī ipm nomen filiationis demonstrat si vera filiatio sit: quod oportet maxime esse in illa filiatione & paternitate ex q̄ ois paternitas & filiatio in celo & in terra nominat ad Ephe. iij. Maxime enī vera sunt que sunt causa eē veritatis. in alijs vt dicitur. ij. metha. Omne autez quod naturaliter procedit ab altero duo habet. vnum est q̄ equatur ei a quo procedit quia natura non postponit facere opus suum nisi sit ex defectu agētis. qui quidem defectus est in eo quod agens naturaliter non habet perfectam virtutem ad agendum sicut pueri ad generandum. vl in eo q̄ō agit per transmutationē exteriozis materie. vñ effect⁹ nō sequit nisi in fine trāsmu-

tationis. ꝛ sic oportet ꝙ duratione sequatur suam causam agentē que longe sunt a deo: cuius virtus nō augetur: neq; materiam ex qua operetur requirit. restat ergo ꝙ omne qō naturaliter a deo procedit coeternū sit ei: ꝛ ita filius est ab eterno. Aliud est quod oportet eē in eo qō naturaliter procedit ab altero ꝙ sit simile ei a quo procedit: quia natura intendit sibi simile producere inquantum potest. vnde ꝙ aliquid naturaliter procedens non habeat perfectam similitudinem eius a quo procedit contingit vl ex defectu virtutis agentis: sicut in semine in quo debilitatur calor naturalis. vnde non sufficit ad generandum masculum sed femineam. vel ex defectu materie que non potest recipere totam virtutem agentis: sicut accidit in partubus monstruosis. hec autem duo a deo lōge sunt: vt dictum est. vnde oportet ꝙ hoc quod naturaliter a deo procedit perfectam similitudinē ad eum habeat. perfecta autē similitudo esse non potest vbi nō est eadem natura ſm speciem. natura autem diuina nō potest eē eadem specie nisi sit eadem numero cum omnino sit īmaterialis. vnde oportet ꝙ filius qui naturaliter a deo patre procedit habeat eandem numero naturam cum ipso: et per consequens idem esse: ꝛ ita omnib⁹ modis ei erit equalis. ꝛ quia natura ꝛ esse dei patris nullo modo dependet ad nihil vel ad nō esse: vt. ſ. non esse precedat eam tempore vel natura: ideo nec natura nec eē filij ad nihil aliquo modo dependet. ex quo patet ꝙ filius nullo modo potest esse creatura: neq; ſm ꝙ fides de creatione loquitur: ſm quam ponimus ꝙ nō eē duratione creaturā precessit: nec ſm ꝙ quidā philosophi posuerūt creationē dicētes illud creari qō esse habet post nō esse nō tempore sed natura. ꝛ hoc est cui⁹ esse dependens est ad nō esse: quia in se considerandū ꝛ sibi relictum nō est cū solū ab altero esse habeat. sed de hoc in. j. di. ij. li. dictū est plenius. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ istud verbū vel intelligit de sapientia creata. ſ. angelica natura q̄ est ante temporalia secula: etsi nō duratione: tñ ordine nature. vel intelligit de filio dei quantū ad naturā assumptā q̄ etsi ante secula creata nō fuerit: fuit tñ ab eterno diuisa creari. ¶ Ad secūdū dicēdū ꝙ sicut Augu. docet in ꝓmo de tri. omnia que minorationē aut subiectionē circa filiū dei ponere vident vel referēda sunt ad naturā assumptā: ſm quaz minor est patre in forma dei manēs equalis patri: vt dicit ad Phil. ij. vel referēdū est ad cōmendationē principij ſm ꝙ pater dicit principiū filij. ꝛ ſm hoc dicit maior: quāuis filius non sit minor: vt dicit Hyla. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ ſm Basi. accipere a patre filius habet cōmune cū omni creatura. ſz habere p naturā est sibi proprium: vnde processio filij a patre in aliquo conuenit cū processione que est in creaturis cōmunitate analogie: ꝛ in aliquo differt. conuenit quidem in respectu originis q̄ est eē ab aliquo. differt aut in hoc ꝙ processio filij a patre est p naturā: alior aut p volūtatē. ex hoc sequitur triplex differētia: vt ex dictis patet. Prima ꝙ filius est cōsubstantial patri. Secūda ꝙ est coeternus. Tertia ꝙ esse suū nullo modo dependet ad nihil. ꝛ hec sequit ex prima. vñ considerandū est ꝙ omnia nomina vel verba que important respectū originis absolute recipiūt in processione diuina sicut procedit: exit: est ab alio. illa aut que important aliquid contrariū tribus predictis nullo modo dicunt: sicut factus: qō repugnat consubstantialitati: q̄ facere dicunt proprie ſm operationē quā agēs exercet in id quod est extra. ꝛ silr verbū incipiēdi repugnat coeternitati. ꝛ silr verbū creandi importat dependentiā ad nō esse. sed natiuitas ad respectū originis absolute addit aliq̄d magis ptinēs ad consubstantialitatē q̄z ad differentiā substantie: quia sicut supra di. vij. dictū est nascit proprie quod procedit coniunctū ei a quo procedit. ꝛ ideo oīa illa que pertinēt ad generationē viuor quor est nasci: dicunt in processione filij: sicut oriri ꝛ nasci: gigni ꝛ generari. ꝛ hec est causa quare processio filij potuit habere nomen proprium nō aut processio spūssancti qui nō procedit per modū nascētis. vnde generatio vel natiuitas nō transsumitur ad diuina ſm ꝙ presupponit creationem: sed ſm ꝙ importat ꝛ substantialitatē. ¶ Ad q̄rtū dicendū ꝙ rō illa sequitur de eo qō est ab alio hīs aliā naturā ab ipso: q̄ sit naturae ei⁹ qō ab alio: nō debet eē ex seipsa: vñ ipsa nō est suū eē vt habeat necessitatē eēndi ex se. ſz filius est a pre hīs eādē numero naturā. vñ sicut nā pris est suū esse ac p hoc necesse eē: ita ꝛ natura filij: nec ei⁹ eē est aliquo modo dependēs ad nihil: sicut nec eē pris. ¶ Ad quintū dicendū ꝙ eē filiū nō est creatū: vnde fili⁹ nō habet cām sui esse: nec suū eē habet principiū. quāuis enī ſm nos ipse filius habeat principiū a quo est: nō tñ cām: q̄ ſm nos nomē principij importat relationē originis absolute. nomē aūt cause importat respectuz originis p compationē ad eē rei qō a causa procedit. vñ terminus a quo dicit principiū mot⁹: non tñ cā. ſz ſm grecos nomen cause importat simplicē fōrme originē: sicut nomē principij ſm nos. ꝛ quāuis dicam⁹ patrē principiū filij: nō tñ dicim⁹ filiū principiatū a patre: q̄ noīe p̄ncipiati nō vtimur nisi in his q̄ sunt ostituta in eē p principiū. vñ linea nō dicit eē principiatū puncti: sicut nec mot⁹ termini a quo: ſz tñ dicit eē a p̄incipio. ¶ Ad sextū dicēdū ꝙ fili⁹ nō habuit eē anteq̄z generaret. ſz q̄ generatio ei⁹ ē eterna ꝛ eē ei⁹ eternū est. ¶ Ad septimū dicendū ꝙ sicut creatura nō habet eē nisi a deo: ita nec fili⁹ habet eē nisi a pre. sed in hoc est differētia ꝙ creatura nō est illa relatio ſm quā dicit eē a deo p quā habet eē. ꝛ ideo pōt ꝛsiderari in se sine respectu ei⁹ ad deū: ꝛ sic inuenit nō hīs eē. sed fili⁹ dei est ipsa relatio ſm quā habet eē a pre: ꝛ ipsa relatio est ipm eē. ꝛ ideo nō pōt filius ꝛsiderari sine respectu ad patrē vt ueniat in se nō hīs esse vel potens in nihilū decidere.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt ꝙ xp̄s sit creatura. Leo papa. Noua ꝛ inaudita quēdo⁹ qui erat ꝛ q̄ est fit creatura. sed illud qō de⁹ fit pōt de xp̄o p̄dicari: ergo xp̄s est creatura. Dama. etiā dicit de xp̄o ꝙ nō scādalizabit ad nomen creature. ¶ p̄ de quocūq̄z p̄dicat inferi⁹ ꝛ superi⁹. sed creatura est superi⁹ ad hominē: ergo cū homo predicet de xp̄o: creatura de ipso p̄dicabit. ¶ p̄ omne qō est vel est creatuz vel increatū. si ergo xp̄s est hō: vel erit hō creat⁹ vel increat⁹. sed nō est hō increat⁹ sicut nec hō eter⁹ q̄ omne increatū eternū est: ergo est hō creat⁹: ergo est creatura. ¶ p̄ id qō conuenit parti trāssumit ad predicationē totius: sicut hō dicit crispus propter capillos. sed humana natura est q̄si pars p̄sone cōposite pro q̄ supponit hoc nomen xp̄s: ergo cū humana natura sit creatura xp̄s pōt dici creatura. ¶ p̄ principalior pars hois xpi est aīa q̄z corp⁹. ſz rone corporis qō de virgine traxit simpliciter dicit natus de virgine: ergo rone aīe que creata est a deo debet dici creatura. ¶ p̄ sicut repugnat nomē creature filio increato: ita repugnat tpaliter nasci eternaliter nato. sed tñ dicim⁹ xp̄m tpaliter natū: ergo ꝛ simpliciter possum⁹ ipm dicere creaturā. ¶ Sed ꝛtra. creatura nō pōt predicari de aliquo eterno. ſz xp̄s supponit suppositū eternū: ergo non pōt dici creatura. ¶ p̄ in xp̄o nihil creatū est nisi humana natura. sed humana natura nō predicat de xp̄o: ergo xp̄s nō pōt dici creatura. ¶ p̄ ois creatura rōnal est fili⁹ trinitatis p creationē. ſz xp̄s est rōnal creatura: ergo est fili⁹ trinitatis p creationem qō supra improbatū ē di. iiij. ¶ R⁹ dicēdū ꝙ creatio propprie respicit esse rei. vñ dicit in li. de causis ꝙ esse est p creationē: alia vo p informationē. esse aut simpliciter ꝛ p se est suppositi subsistētis. Alia vo dicunt eē inq̄ntū suppositū in eis subsistit vel eēntialiter sicut materia ꝛ forma: ꝛ sic natura ipsa dicit eē. vel accidētaliter sicut accidentia dicunt eē. eē ergo dictū simpliciter de supposito significat eē p̄sonale ipsi⁹. eē vo ſm ꝙ conuenit parti vel accidēti nō dicit simpliciter de supposito: ſz suppositū dicit eē in eo. vñ cū dico xp̄s ē significat eē ipsi⁹: nō aūt eē ipsi⁹ nature vel accidētis vl partis. cū aūt fiat vnio naturarū in eē suppositi ſm secundā opinionē: eē ſm ꝙ xp̄s simpliciter eē dicit est eē increatū: vñ nō pōt dici creatura. nō tñ ad euitandū errorē Arrij: vt qui

dam dicunt: sed etiam ad vitandum falsitatem. potest tamē dici q̄ aliq̄d creatū est in xp̄o. s. humana natura: q̄r eē q̄uis sit vnū: tñ respectū habet ad naturā humanā & ad partes ei⁹ fm q̄s humana natura dicit eē in xp̄o: vl̄ partes aut accidē tia eius: vt supra di. vj. dictū est. vnde sicut eē aliquo modo ad naturā ptinet: & ad partes & accidentia ei⁹: ita & creatio. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ verba illa intelligēda sunt cū determinatione: vt dicit magister in lra: quātus illa determinatio cā brevitatis intermittat. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ creatura nō est superius ad hominē q̄r creatio magis respicit esse q̄ naturā. eē aūt nō est gen⁹: nec inducit in significatione alicui⁹ generis: vt dicit Anicen. cū ea q̄ sunt in vno genere nō oueniant in vno eē: sed in natura cōi: vel dicendum q̄ creatura nō est superi⁹ ad hominē significans q̄d est hō: q̄r creatio nō respicit naturā vel essentiā nisi mediante actu essendi q̄ est prim⁹ termin⁹ creationis. humana aūt natura in xp̄o nō habet aliq̄d eē pfectū q̄ō est eē ypostasis q̄s eē divine psone. & ideo simpliciter loquēdo creatura dici nō pōt q̄r intelligeret q̄ eē pfectū ypostasis xp̄i p creationē eēt acquisitū. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ cū dicit Xp̄s est hō creat⁹ locutio ē duplex ex eo q̄ hoc pticipiū creatus pōt determinare predicatū in compatione ad subiectū: & sic pōt eē vera: sicut & ista Xp̄s est fact⁹ hō. si aūt determinat absolute predicatū: tūc est falsa: q̄r in hoīe nō intelligit tñ natura: ſz suppositū eternū cui nō ouenit eē creatū. quod enī determinat predicatū in ordine ad subiectū est determinatio ipsi⁹ inq̄ntū est predicatū. Unde oportet q̄ respiciat predicatū formaliter: q̄r termini in predicato ponuntur formaliter. determinatio aūt q̄ determinat absolute ponit circa predicatū sicut circa subiectū quoddam. vnde magis respicit suppositū q̄s formā. silr etiā hec ē falsa Xp̄s est hō increat⁹: q̄r priuatio creatiōis ponit circa predicatū rōne vtriusq̄. & ideo vtraq̄ falsa est: nec sibi ꝺtradicūt. sed hec est vera Xp̄s est hō q̄ nō est creat⁹ sed etern⁹ ex parte deitatis. nō tñ etern⁹ hō vt eternitas determinet predicatū in ordine ad subiectū. ¶ Ad q̄rtū dicendū q̄ totū denoīat a proprietate partis q̄ illa proprietas nullo modo nata est cōuenire nisi parti illi: sicut crispitudo capillis: & claudicatio pedi. sed creatio nō tñ nature sed etiā psone nata est cōuenire: & etiā psone & supposito magis proprie: & ideo nō pōt dici de supposito q̄ sit creatū: q̄r natura est creata. ¶ Et p hoc patet solutio ad quintū: q̄r nasci de matre nō est natū cōuenire supposito hois nisi p⁹ q̄ corp⁹ traducat a matre. vnde nō habet repugnantiā tpaliter nasci ad eternaliter nasci: q̄r vnū naturā humanā respicit: & alterū diuinā. quarū habz vnā xp̄s a patre eternaliter: alterā a matre tpaliter. sed creatū & increatum vtriq̄ pōt respicere suppositū ratione esse quod est suppositi. ¶ Ūñ patet solutio ad sextum.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videt q̄ xp̄s nō possit dici creatura fm q̄ hō. quicq̄d enī predicat de altero fm q̄ ipsum est predicat de eo simpliciter. sed q̄ō predicat de xp̄o fm q̄ hō: p̄dicat de eo fm q̄ ipsum est: q̄r ipse ē essentialiter hō: ergo cū esse creaturā non predicet simpliciter: nō pōt predicari de eo fm q̄ hō. ¶ Ꝑ magis est eē filiū adoptiuū q̄s eē creaturā. sed nō pōt dici q̄ xp̄s fm q̄ hō sit fili⁹ adoptiu⁹: ergo multo min⁹ pōt dici q̄ fm q̄ hō sit creatu. ¶ Ꝑ fm q̄ magister dicit in littera hec est tropica locutio Xp̄s est creatura: ergo si xp̄s fm q̄ hō sit creatura: & hec etiā erit improprie Xp̄s est homo: q̄ō est falsum. ¶ Ꝑ nihil est creatū in xp̄o nisi humana natura. sed hec est falsa Xp̄s fm q̄ hō est humana natura: ergo & hec Xp̄s fm q̄ hō est creatura. ¶ Ꝑ ista se cōpatiunt vt xp̄s sit hō & sit de⁹ ergo q̄ō nō cōpatit sectim hoc q̄ō est eē deū nō pōt p̄dicari de xp̄o fm q̄ hō: sicut hoc q̄ō ē carere diuinitate. ſz eē creaturā nō cōpatit secū hoc q̄ō est eē deū: ergo xp̄s nō est creatura fm q̄ hō. Sed ꝺtra. omne q̄ō nō est eternū est creatū. sed xp̄s fm q̄ hō nō est etern⁹: sicut nec deus: ergo fm q̄ hō est creatura. ¶ Ꝑ omne q̄ō est factū est creatuz. sed xp̄s fm q̄ hō est fact⁹: ergo est creat⁹ fm q̄ hō. ¶ Ꝑ omnis ꝺditio alicui⁹ nature pōt predicari de aliquo fm nomē significās naturā illā. sed hō significat naturā humanā: cui⁹ conditio est q̄ sit creatura: ergo xp̄s pōt dici creatura fm q̄ homo. ¶ R⁹ dicendū q̄ humana natura se habet ad cōpositā psonam xp̄i sicut pars: quātus proprie pars dici nō possit: nec proprie persona cōposita: vt supra di. vj. dictū est. pars autē aliq̄ habet aliquā dispositionē q̄ nata est ꝺuenire toti. aliq̄ vō aliā q̄ nō est nata ꝺuenire toti: sicut albedo q̄ ineſt capillis: pōt etiā toti ꝺuenire. crispitudo autē ita ꝺuenit capillis q̄ nullo modo toti vel alicui alteri parti. ergo fm dispositiones illas q̄ insunt tñ parti denominat totū simpliciter & ꝓprie per dispositionē partis nullo addito sicut hō dicit crispus. sed quantū ad illas dispositiones q̄ nate sunt parti & toti ꝺuenire nō denoīat totū a parte simpliciter: sed addita parte: vt cū dicit hō alb⁹ fm capillos. nec hoc proprie sed figuratiue p̄ synodochen. vnde patet q̄ cuz creatio nature & psone nata sit ꝺuenire sicut & eē vtriq̄ aliquo modo ꝺuenit nō tñ pōt dici de xp̄o q̄ sit creatura: q̄r humana natura creata est nisi fiat additio: vt si dicat fm hominē vel fm q̄ hō: & tunc etiam tropica est & figuratiua: vt dicit magister. sicut & hec Ethiops est albus fm dentē. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ illa ratio ꝓcedit in his q̄ predicant proprie & p se. sed hec nō est proprie predicatio: vt dictū est. ¶ Ad secundū dicendum q̄ eē filiū adoptiuū nullo modo natū est ꝺuenire nisi persone: & ideo nō pōt dici fili⁹ adoptiu⁹ fm humanā naturā sicut dicit creatura: q̄r creature nomen & psone & nature aptat. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ q̄n cū reduplicatione est propria predicatio: tunc predicatū p se ꝺuenit ei q̄ō replicat. sicut xp̄s fm q̄ hō est aīal. hec enī est per se & proprie hō est aīal. & ideo simili modo predicatū & reduplicatio de subiecto predicat. hec aūt reduplicatio non est nota p se predicationis. hec enī nō est propria Dic hō. s. xp̄s est creatura. nec etiā est p se: q̄r creatura nō est superi⁹ ad hominē significās quid ē hō: vt dictū est. & ideo nō oportet q̄ creatura improprie dicat de xp̄o: q̄ etiam ipse improprie dicat hō. ¶ Ad quartū dicendū q̄ natura humana in abstracto nō predicatur de xp̄o fm q̄ hō: sed cōditiones ei⁹ & in cōcreto possunt de xp̄o predicari fm q̄ hō vel proprie vel improprie. creatura aūt in ꝺcretiōe dicit: q̄r omne creatū est creatura. ¶ Ad quintū dicendū q̄ quātus illud quod ꝺuenit parti aliquo modo possit dici de toto: nō tñ oportet vt quod remouet a parte remoueat a toto. vnde quātus ethiops fm dentē habeat albedinē: nō potest tñ dici q̄ sit carēs nigredine: q̄r q̄ō nō ꝺuenit sibi fm vnā partē potest sibi ꝺuenire fm aliā. & similiter quātus xp̄s sit creatura fm q̄ hō: non tñ pōt dici q̄ fm q̄ hō careat diuinitate q̄ sibi cōpetit p aliam naturā.

Ad q̄rtū sic ꝓcedit. videt q̄ ea que sunt humane nature nō possunt dici de filio dei. omnis enī proprietas vel accidens nature humane est quid creatum: sed fili⁹ dei nō informat aliquo creato: ergo non potest predicari de filio dei aliquod accidens humane nature. ¶ Ꝑ q̄ proprietates diuine nature dicunt de filio dei ꝺtingit ex hoc q̄ filius dei est natura diuina. sed fili⁹ dei nō est natura humana: ergo proprietates humane nature nō p̄dicant de filio dei. ¶ Ꝑ humane nature ꝺuenit assumi a filio dei: & homini ꝺuenit eē vnitū. sed hoc nō ꝺuenit filio dei: ergo non oportet q̄ ea que ꝺueniūt nature humane dicant de filio dei. ¶ Ꝑ hec est vera Iste hō est predestinat⁹. ſz hec est falsa Filius dei est predestinatus: ergo idem quod prius. ¶ Ꝑ omnis proprietas humane nature est quid creatū. ſz creatura nō predicat de filio dei: ergo nec ꝓprietas humane nature. ¶ Ꝑ ea que predicant de xp̄o fm q̄ hō nō predicant de ipso fm q̄ filius dei. ergo videt eadē ratione q̄ ea que predicant de homine nō predicant de filio dei. ¶ Sz contra. De quocūq̄ predicat aliquid: predicant de eo oīa consequentia ad ipsum: etiam si sit predicatio accidentalis: sicut si hō est albus sequit q̄ sit colorat⁹. sed hō predicat

de deo:ergo quicqd predicat de hoīe predicat de filio dei. ¶ Ꝑ quecūqꝫ consequunt naturā predicant de suppositis nature illi⁹.ſꝫ fili⁹ dei est supositū humane nature:ergo ois quētia naturā humanā pñt predicari de filio dei. ¶ Ꝑ xp̄s est ꝓsona subsistēs in duab⁹ naturis diuina ⁊ humana.sed oīa q̄ ꝯueniūt diuine nature pñt predicari de xp̄o:ergo pari rōne oīa ea q̄ ꝯueniūt nature humane. ¶ Ꝑ nihil magis repugnat diuine nature q̄ꝫ mori.sed dicit ꝙ fili⁹ dei est mortuus:ergo ⁊ oīa alia pñt dici de filio dei q̄ ꝯueniūt humane nature. ¶ Ad⁹ dicendū ꝙ natura ⁊ suppositū nature in quibusdā differūt re ⁊ rōne: sicut in cōpositis.in quibusdā aūt rōne ⁊ nō re:sicut in diuinis.sed differētia q̄ est ſm rationē est differētia oppositionis:q⁹ natura ⁊ suppositū hñt intentiones oppositas.⁊ ideo ea q̄ ptinēt ad rationē nature nullo modo predicant de supposito:neq; in abstracto: neq; in cōcreto:neq; in diuinis:neq; in humanis.sicut pater nō dicit cōmune trib⁹:nec petr⁹ dicit forma toti⁹.differētia aūt q̄ est ſm rem nō est oppositionis: sed est sicut principij formal ad formatū.⁊ ideo q̄ ſm rem ad naturā ptinēt pñt p̄dicari de supposito:sicut natura predicat.ſ.in cōcreto.q⁹ autē vnio facta est in supposito: vt.ſ.sit vnū ⁊ idem suppositū diuine ⁊ humane nature:ideo de illo supposito pñt predicari ea q̄ ꝯsequunt ſm rem vtrāqꝫ naturā:sicut ⁊ ipse nature de ipso p̄dicant.q⁹ enī diuina natura predicat de filio dei in cōcreto ⁊ in abstracto: ideo ꝓprietates ei⁹ pñt vtroqꝫ mō predicari de ipso.q⁹ vo humana natura predicat in ꝯcreto tm̄:ideo humane nature ꝓprietates in cōcreto tm̄ predicātur.nec differt vtrū fiat predicatio de supposito ſm nomen q̄ significat diuinā naturā:vt verbū.vel humanā:vt iesus. vel vtrūqꝫ sicut xp̄s:q⁹ p oīa supponit idē suppositū.sed tm̄ hoc suppositū nō ꝯstituit ꝑ naturā humanā.ſꝫ humana natura aduenit ei iam ab eterno preexistēti in alia natura.vñ duo singulariter inueniunt in cōpositione humane nature ad istud suppositū.ſ.q⁹ vnit ei:⁊ q⁹ se habet ad ip̄m p modū partis ſm q⁹ istud suppositū in duab⁹ naturis subsistit.⁊ iō a p̄dicta generalitate excludunt ea que vnionē importāt.⁊ iterū ea q̄ nata sunt de se ⁊ ꝓsone ⁊ nature ꝯuenire q̄ nō pñt predicari de supposito nisi cū additione: sicut ea q̄ sunt partis de toto. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū ꝙ ꝓprietates create dicunt de filio dei: nō q̄ſi ipsa ꝓsona eterna his informet: sed q⁹ natura assumpta informat eis: sicut ꝓprietates quibus informant partes predicant de toto. ¶ Ad secūdū dicendū ꝙ illa ratio cōcludit ꝙ ꝓprietates humane nature nō p̄dicant in abstracto de xp̄o:q̄ꝫ ⁊ verū est. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ assumi est de illis q̄ vnionē importāt.⁊ ideo nō oportet ꝙ dicat de filio dei. ¶ Ad q̄rtū dicēdū ꝙ predestinatio xp̄i est respectu vnionis.vnde predestinatus includit vnionē sicut terminū predestinatiōis.⁊ ideo sicut hō vnit⁹ dicit:ita ⁊ predestinat⁹ vniri:nō aūt filius dei. ¶ Et ꝓterea predestinat⁹ includit factionē:vt patet ex predictis.vñ sicut eē factū nō dicit de filio dei absolute:ita nec eē predestinatū. ¶ Ad quintū dicēdū ꝙ sicut humana natura est creatura:⁊ tm̄ cū predicet de xp̄o in concreto non sequit ꝙ xp̄s sit creatura:ita etiā nō sequit ꝓpter hoc ꝙ ꝓprietates nature humane in cōcreto de xp̄o predicent ꝙ xp̄s sit creatura. ¶ Ad sextū dicēdū ꝙ ad veritatē ꝓpōnis sufficit ꝙ predicatū cōueniat subiecto quocūqꝫ modo.sed ad hoc ꝙ ꝓpositio fit p se oportet ꝙ ꝯueniat sibi rōne forme importate per subiectū.vnde hec est vera De⁹ est passus:nō tm̄ est p se.⁊ q⁹ reduplicatio exigit locutionē p se verā:ideo nō est simil rō de reduplicationib⁹ ⁊ ꝓpōnib⁹ q̄ sunt sine reduplicatione. ¶ Ad septimū ꝙ alij ꝯsequunt humanā naturā:nō ſm ꝙ predicat de filio dei: ⁊ illa nō oportet ꝙ de xp̄o predicent. Et ex dictis patet solutio ad ꝯsequētia. ¶ Oīa p ipsum facta sunt. Uidet hoc nō eē ad propositū: q⁹ Augu. intēdit de filio dei inquantū est fili⁹ dei. Et dicendū ꝙ q⁹ nō est in xp̄o aliud suppositū nisi ꝓsona filij dei:ideo sicut de filio dei dici nō pōt ꝙ sit creatura: ita nec de xp̄o. ¶ Nā si creatura eēt sibi mandaret predicari euangelium. videtur ꝙ hoc non sequit q⁹ angeli ⁊ lapides sunt creature quib⁹ nō est euangeliū predicandū. Dicendū ꝙ intelligit ue creaturis que sunt hoīes quib⁹ est predicandū euāgeliū: vel vt emundent: vel vt pficiant: vel vt ꝺseruent. Xp̄s aūt hō est. Uanitati subiecta.intelligit de illa vanitate ſm quā oīa in nihil tenderēt nisi manu omnipotētis ꝺtinerent. ¶ Nō vnū de multis. Lōtra vt sit ipse primogenit⁹ in multis fratribus.⁊ dicendū ꝙ vnus est de multis quantū ad filiationē filiationis ſm qō etiā dicit primogenit⁹:ſꝫ nō vnū de multis ꝓprietate naturalitatis ſm ꝙ dicit vnigenit⁹. ¶ In deo creatura eē nō potest. Lōtra Ro.xj. In ipso sunt oīa:dicendū ꝙ sunt in ipso creature non p essentiā:sed sicut in causa p filiationes ideales q̄ ſm ꝙ in deo sunt creature nō sunt. ¶ Sed ex tropicis locutionib⁹. Cui⁹ ratio est q⁹ nō sunt simpliciter vere:ſꝫ ſm q̄d. vñ etiā Dio. dicit in epistola ad Titū ꝙ simbolica theologia nō est argumētatiua.

¶ DISTINCTIO .XII.

¶ An homo ille semp fuerit:uel ceperit esse.

POst predicta querit vtrum hō ille ceperit eē:uel semp fuerit:sicut simpliciter enūciam⁹ xp̄m uel dei filiū semp fuisse: nec cepisse. De hoc Augusti. dicit ita sup Jo. Habuit aliqñ dei fili⁹ quod nondū habuit idem ipse hō fili⁹: quia nōdū erat hō. Jtē in eodē: Prius q̄ꝫ mūdus eēt nec nos eramus:nec ipse mediator dei ⁊ hominū hō xp̄s iesus. Jtē super psal. Xp̄s noster etsi forte hō recens est: tm̄ est eter⁹ deus. Alibi vo legitur ꝙ puer ille creauit stellas:⁊ xp̄s dicit se esse principiū:⁊ esse ante abraam. His ergo auctoritatibus in nullo resultātes dicim⁹ hominē illū inquātū hō est eē cepisse:⁊ inquātū verbū est semp fuisse. Hic eni absq; distinctione nō est referēda respōsio: Nā ipse Aug. huiusmodi vtik distinctione in pluribus locis dicēs p xp̄m oīa esse facta inquantū est verbū. Scōm id vo qō hō est ipsum eē factū ⁊ glorificatū. Si igit ad ꝓsonā respicis ꝓfideter dic hominē illū semper fuisse. Si vo ad naturā hominis concede eum cepisse.

¶ Si de⁹ aliū hominē assumere potuerit:uel aliunde q̄ꝫ de genere ade.

SOlet etiā queri vtrum alium hominē: uel aliunde hominē q̄ꝫ de genere illi⁹ ade de⁹ assumere potuerit. Ad qō sane dici potest ip̄m ⁊ aliā animā ⁊ aliā carnē potuisse assumere:q⁹ gr̄a tm̄ assumpta est aia illa ⁊ caro a verbo dei. Ut eni ait Aug.in reb⁹ p tps ortis illa summa ⁊ gr̄a q⁹ hō in vnitate ꝓsone ꝓiūct⁹ est deo. Potuit igit de⁹ aliā aiaꝫ ⁊ aliā carnē assumere:⁊ carnē vtiqꝫ aliunde q̄ꝫ de genere ade. vñ aug. in li.iij. de tri. Poterat vtiqꝫ de⁹ hominē aliūde suscipe:in quo etiā mediator dei ⁊ hominū: nō de genere illi⁹ ade q̄ pctō suo gen⁹ obligauit humanū:sicut ip̄m quē primo creauit:non de genere alicui⁹ creauit. Poterat ergo vl sic uel alio quo vellet modo creare vnū hominē de quo vinceret victor priorīs.sed melius iudicauit

et de ipso quod victum fuerat genere assumere hominem per quem hominis vinceret inimicū: ⁊ tñ ex virgine cuius conceptū spūs nō caro: fides non libido prevenit. nec interfuit carnis concupiscētia qua ceteri concipiuntur qui originale trahunt peccatū: sed credendo non concubēdo sancta est fecūdata virginitas. Ex his aperte ostendit ⁊ alium et aliunde hominē deū assumere potuisse.

¶ Si homo ille potuit peccare: uel non esse deus.

IDeo non imerito queriť vtrum homo ille potuerit peccare: uel non esse deus. Si enī potuerit peccare ⁊ potuit damnari. Si potuit dānari potuit nō esse deus. Ergo si potuit peccare potuit nō esse deus: quia esse deū ⁊ posse ⁊ velle iniquitatē simul nequeunt. Hic distinctiōe opus est vtrū de psona an de natura agať. Si enī de persona agitur: manifestū est quia peccare nō potuit: nec deus non esse potuit. Si vō de natura: discutiēdum est vtrū agatur de ea ut verbo vnita: an de ea tanq̄ nō vnita verbo: ⁊ tñ enti. i. an de ea ſm q̄ fuit vnita verbo: an de ea ſm q̄ esse potuit: ⁊ non vnita verbo. Non est enim ambiguum animam illam entem vnitam verbo peccare non posse: ⁊ est sine ambiguo verum eandem etsi esset nō vnita verbo posse peccare.

¶ Quorundam oppositio q̄ potuit etiā vnita deo peccare.

QVidam tñ pbare conanť eam etiā vnitaz verbo posse peccare: quia liberū arbitriuz habet: ⁊ ita potest flecti in vtrāq̄z partem. Quod friuolū est: cum ⁊ angeli liberū arbitriū habeant: ⁊ tñ gr̄a a deo sunt cōfirmati ut peccare nequeant. quanto magis ergo ille hō cui spiritussanctus est datus sine mensura. Inducunt quoq̄ auctoritatem ad probādū idem. Scriptum est enim in libro sapientie: Qui potuit transgredi ⁊ non est transgressus: facere mala ⁊ non fecit. sed hoc accipiendū est ſm membra: uel partim de capite: partim de membris. de capite non est transgressus: et non fecit malum. de membris potuit transgredi ⁊ facere malum.

¶ Si deus potuit assumere hominem in sexu muliebri.

SOlet etiam queri quāuis curiose a nōnullis si deus humanā naturam potuit assumere ſm muliebrem sexum. Quidam arbitrantur eum potuisse assumere hominē in femineo sexu ut assumpsit in virili. Sed oportuno atq̄z conuenientius factum est ut de femina nasceretur ⁊ virū assumeret: ut ita vtriusq̄z sexus liberatio ostēderetur. Vnde augustinus in libro. lxxxiij. questionū Dominis liberatio in vtroq̄z sexu debuit apparere. ergo quia virū oportebat suscipere qui sexus honorabilior est: consequens erat ut feminei sexus liberatio hinc appareret: q̄ ille vir de femina natus est. Sapientia ergo dei que dicitur vnigenitus filio homine suscepto in vtero: ⁊ de vtero virginis liberationē hominis indicauit.

¶ Postq̄ ostendit magister q̄ nomen creature non predicatur de xpo simpliciter: sed cū determinatione: Hic inquirit de defectibus qui sequunť naturā humanā ſm q̄ creatura est. Et diuidiť in duas partes. Primo inquirit de defectu qui cōmuniter consequiť omnē creaturā. s. incipe eē. Secūdo de defectib⁹ qui sequunť specialiter humanā naturā ibi: Solet etiā queri vtrū alium hominē. Circa primū tria facit. Primo mouet q̄stionē. Secūdo obicit ad vtrāq̄z partē ibi: De hoc Augustin⁹ inquit ita. Tertio determinat eam ibi: His aūt auctoritatib⁹? ¶ Solet etiā queri. Hic ꝑse quiť de defectib⁹ qui pertinēt ad humanā naturā tñ. Et diuiditur in duas partes. Primo inq̄rit de defectu culpe. Secundo de defectu nature qui est sexus femineus ibi: Solet etiā queri quāuis curiose. Circa primuz duo facit. Primo querit de defectu culpe quantū ad originē. s. vtrū aliūde q̄z de peccatorib⁹ carnē assumere potuisset. Secundo de defectu culpe quantū ad actū: vtrū. s. peccare potuisset: ibi Ideo nō imerito q̄riť. Et circa hoc tria facit. Primo mouet questionē. Secūdo determinat ibi: Hic distinctione opus est. Tertio obicit contra determinationē ibi: Quidā tñ. Et primo obicit p rationē. Secūdo p auctoritatē ibi: Inducūt auctoritates. ⁊ vtrūq̄z soluit: vt patet in lr̄a ¶ Solet etiā queri. Hic inquirit de defectu nature qui est sexus femineus. Et primo mouet questionem. Secūdo soluit ibi: Quidam arbitrantur. ¶ Questio Prima.

HIc querunť tria. Primo de conceptione. Secūdo de potētia peccādi. Tertio de cōgruitate assumptiōis respectu sexus⁹ feminei. de cōgruitate tñ assumptiōis respectu generis ade dis. ij. dictū est. Circa primū querunť duo. Primo vtrū iste homo demonstrato xpo incepit esse. Secūdo vtrū incepit esse deus.

AD primū sic proceditur. videtur q̄ hec sit vera Iste hō incepit esse. omne enī q̄ nō semp fuit ⁊ est: incepit eē. sed sicut dicit Aug. in lr̄a: mediator dei ⁊ hominū hō xp̄s nō fuit priusq̄ mūdus eēt: ergo incepit esse. ¶ P̄ iste hō demōstrat suppositū vtriusq̄ nature diuine. s. ⁊ humane. ſz rōne diuine nature pōt dici Iste hō semp fuit: ergo cū incipe ꝺueniat humane nature: sicut etiā ab eterno diuine: rōne humane nature potest dici iste hō incepit esse. ¶ P̄ anteq̄ mūdus fieret erat verū dicere nullus hō est: ergo hec erat falsa aliquis hō est: vel iste hō est: nūc aūt est vera: ergo iste hō incepit eē. ¶ P̄ q̄ incepit eē in aliq̄ specie: incepit eē simpliciter. sed iste hō incepit eē in specie humana: ergo incepit esse simpliciter. ¶ P̄ nasci tempoaliter est mutari de nō esse in esse. sed iste homo est natus in tempore: ergo est mutatus de nō esse in esse. sed omne tale incepit esse: ergo iste homo incepit esse. ¶ P̄ iste homo supponit personā compositā. sed persona composita non fuit ab eterno: quia q̄ non est compositio nō potest esse aliquod compositū: ergo iste hō nō fuit semper: ergo incepit eē. ¶ Sed contra. nullū eternū incipit esse. sed iste homo supponit suppositum eternū: ergo non incepit esse. ¶ P̄ omne quod incepit esse est creatura. sed iste homo non est creatura: vt dictum est supra: ergo iste homo nō incepit esse. ¶ P̄ Jo. viij dicit ille homo de quo loquimur Anteq̄ abraaz fieret ego sum. ⁊ simili rōne potuisset vere dicē Anteq̄ mūdus fieret ego sum. sed nullū tale incepit esse: ergo iste homo non incepit esse. ¶ R⁹ dicendū q̄ quidam distinguūt istam Iste homo incepit esse: ex hoc q̄ hoc ꝓnomē iste potest demonstrare personā verbi: vel singulare hominis. ⁊ primo modo est falsa. secundo modo est vera. Sed cū dicitur iste homo: hoc ꝓnomen iste nō potest demonstrare nisi id quod supponitur per hoc nomē homo. suppositū aūt per hoc nomē homo non est aliud q̄z persona verbi ſm secundam opinionem. vnde ſm eam non potest stare: quia quāuis ponat in xpo esse aliquid singulare ꝓter personaz verbi. s. humanā naturā: tñ illud singulare nō supponiť p hoc nomen homo nec ꝑdicať de xpo: sicut. vj. di. dictum est. ⁊ ideo patet q̄ ista

distinctio est ſm primã opinionẽ bona: ⁊ ideo hac omissa quidã dicũt q̃ hoc verbũ incipit põt notare inceptionẽ respectu suppositi simpliciter ⁊ sic est falsa: qz suppositũ illud est eternum: vel respectu suppositi rõne formę significate: ⁊ sic est vera. ⁊ ponũt exemplũ de hac Scutũ albũ incipit esse hodie suppositio q̃ scutũ heri factũ hodie dealbet. Sz hoc dictũ nõ videt habere efficaciam ꝓpter duo. ꝑmo quia ⁊ si humana natura habeat aliq̃d simile accidenti in xp̃o: tamẽ hoc nomen homo nõ est adiectiuũ ſz substantiuũ: etiã si natura humana esset pure accidẽtaliter adueniẽs ⁊ in talibus plus facit modus significãdi q̃ ꝓprietas rei significate. secũdo quia dato q̃ esset adiectiuũ oporteret q̃ p̃dicatũ conueniret ei qõ copulat vel supponit per nomẽ positũ in subiecto vel rõne sui vel rõne alicui⁹ quod in eo est: illa autem predicata que nata sunt ipsi supposito cõuenire nõ p̃dicantur simpliciter de eo rõne alicui⁹ qõ in ipso est neq̃ ſm partem neq̃ ſm accidẽs aut naturã: nisi ei ſm se cõueniant: qz tunc sequeret q̃ affirmatio ⁊ negatio verificent̃ de eodem si ratione alicui⁹ existẽtis in ipso verificaret̃ quod ratione sui de eo vere negat̃: ⁊ hoc patz in ꝓposito: ei enĩ quod supponit̃ cũ dicit̃ iste homo conuenit esse semper. vnde de eo nõ potest verificari negatio vt dicat̃ nõ fuit semper simpliciter loquẽdo: ⁊ per consequẽs: nec aliquid qõ negationez dictã implicet sicut verbũ incipiẽdi. vnde dicẽdũ est q̃ hec est simpliciter falsa iste homo incepit esse: ⁊ est scõm q̃d vera. ſ. cũ determinatione humane nature: sicut ⁊ hec: iste homo est creatura est falsa nisi ei determinatio addat̃ et tunc etiã est tropica vt supra dixit Magister. vnde hic nõ intendit eã distinguere tanq̃ multiplicẽ: sed dicete quõ põt esse vera ⁊ falsa. ¶ Ad ꝑmũ ergo q̃ ſm regulã a magistro precedẽti dis. datã intelligẽda est illa auctoritas cũ determinatione etiã q̃uis causa brevitatis non apponat̃. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ q̃uis illud suppositũ sit vtriusq̃ nature suppositũ tñ quãtũ ad aliqua se habet aliter ad naturã dinã q̃ ad humanã: qz est idem re cũ diuina ⁊ cõstitutũ in esse persona. scõm modũ intelligendi. vnde quãdocũq̃ fuit natura dina: fuit ipsum suppositũ: nõ aũt ita se habet ad naturaz humanã: ⁊ ideo nõ oportet q̃ incipiẽte hũana natura ipsuz incipiat. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ ab eterno verũ fuisset dicere null⁹ homo est: qz suppositũ eternũ nondũ erat suppositũ hũane nature. vnde nõ poterat sumi sub dicta distributione: sicut nunc põt ꝓpter vnionẽ. vnde q̃uis ab eterno non erat verũ dicere aliquis hõ est eter⁹: mõ tñ est verũ dicere aliq̃s vel iste hõ est ab eterno. ¶ Ad quartũ dicendũ q̃ nasci tẽporaliter ex matre nõ est natũ cõuenire supposito: nisi rõne corporis vt supra dictũ ẽ: ⁊ ideo rõne ei⁹ verificat̃ ſm pliciter de supposito: ſz incipere esse nõ põt verificari de eo rõne corporis simpliciter: ſz cũ determinatione: ⁊ ideo hec est vera simpliciter: iste hõ est natus tẽporaliter: nõ tñ ista: iste hõ incepit esse: ſz est verũ ſm quid. ¶ Ad quintũ dicendũ q̃ in alijs suppositis que sunt suppositi tãtũ vni⁹ nature sequit̃ q̃ si incipiũt esse in aliqua specie: q̃ incipiũt esse simpliciter: ſz nõ est ita in ꝓposito. vnde quãtũ ad hoc similitudinẽ habet humana natura in xp̃o cũ accidẽte: ⁊ ideo sicut nõ sequit̃ iste homo incipit esse albus: ergo incepit esse: ita nec sequit̃ iste incepit esse hõ: ergo incepit esse. ¶ Ad sextũ dicẽdũ q̃ qz cõpositio nõ semp fuit: ideo hec est falsa persona semp fuit cõposita: ſz tñ hec ẽ vera ꝑsona cõposita semp fuit: qz ad veritatẽ ꝓpositiõis sufficit q̃ p̃dicatũ conueniat subiecto: nec oportz q̃ cõueniat ei rõne forme significate vt apposite nisi sit p̃dicatio per se: ⁊ ideo qz ꝑsone cõuenit semper fuisse q̃uis nõ rõne cõpositiõis. hec ẽ simpliciter vera persona cõposita semp fuit: ſz ad veritatẽ ꝓpositiõis exigit̃ q̃ totũ qõ est in p̃dicato conueniat subiecto: ⁊ ideo cõpositio quã significat hoc nomẽ cõpositũ nõ cõuenit ab eterno persone: ⁊ ideo hec est falsa ꝑsona ista semp fuit composita ¶ Ad secũdũ sciendũ q̃ idẽ iudiciũ est de ista: homo incipit esse de⁹ ⁊ homo factus est de⁹ ⁊ eedem rõnes vtrobiq̃ fieri possunt. ⁊ ideo requirat̃ supra dis. vij. vbi inquisitum est vtrum homo factus sit deus.

¶ Questio secunda.

Deinde querit̃ de potẽtia peccandi. ⁊ circa hoc duo queruntur. primũ vtrum iste homo potuit peccare. secundo vtrum habuit potentiam peccandi.

Ad primũ sic ꝓcedit̃. videt̃ q̃ potuit peccare. Ber. enim dicit q̃ tantũ descẽdit filius dei quãtũ descẽdere potuit ꝑter peccatũ: ſz vltim⁹ gradus citra peccatũ est posse peccare: ergo ipse potuit peccare. ¶ P̃ nihil laudis xp̃o hoi subtrahẽdũ est: ſz in laudẽ viri iusti dicitur Eccles. xxxj. qui potuit trãsgredi ⁊ nõ est trãsgressus: ergo hoc xp̃o cõuenire debet. ¶ P̃ sicut peccatũ requirit voluntariũ: ita ⁊ meritũ. ſz ſm Augu. Nullus peccat in eo qõ nõ põt vitare: ergo etiaz null⁹ meret̃ vel laudat̃ de hoc qõ dimittere nõ põt. Si ergo xp̃s nõ potuit peccare: non est laudandus de hoc qõ nõ peccauit. ¶ P̃ philosophus dicit in quarto Thopi. q̃ deus ⁊ studiosus potest ꝓuua agere: sed in xp̃o nõ inuenitur aliquid: quare nõ potuerit peccare nisi quia de⁹ est ⁊ quia bon⁹ perfecte fuit: ergo potuit peccare. ¶ P̃ Jo. vij. dicit̃: a xp̃o si dixero: qz nõ noui eũ ero similis vobis mendax: sed potuit illa verba dicere sine additione: sicut dixit cuz additione: ergo potuit mentiri: ergo et peccare. ¶ Sed cõtra Deb. ij. Eũ qui paulomin⁹. ꝛc. dicit glo. quia natura humane mentis quã de⁹ assumpsit ⁊ que nullo modo peccato deprauari potuit solus de⁹ maior est: sed quicũq̃ potest peccare: mens ei⁹ potest peccato deprauari: ergo christus nõ potuit peccare. ¶ P̃ Hec est pfectio nature glorificate vt iam peccare nõ possit: sed christus ab instanti sue cõceptionis fuit verus cõprehensor: ergo nũq̃ peccare potuit. ¶ P̃ Quicquid fecit ille homo potest dici deus fecisse: si ergo ille homo peccasset: sequeretur q̃ deus peccasset quod est impossibile: ergo primuz. ¶ R° dicendum q̃ simpliciter loquendo xp̃us nullo modo peccare potuit. vnde Damas. dicit in. iij. libro q̃ impeccabilis est de⁹ Jesus. põt enĩ considerari vt viator vel vt cõprehensor et vt deus: vt viator quidẽ dux videt̃ esse: dirigens nos ſm viaz rectam. In quolibet autẽ genere oportet primuz regulans torqueri nõ posse: qz alias esset error in oib⁹ que ad ipsum regulant̃: ⁊ ideo ipse xp̃us tantã gratie plenitudinẽ habuit vt etiã inquãtũ viator peccare nõ posset. vnde etiam et illi qui proximi sibi fuerunt cõfirmati sunt vt apostoli etiam viatores existẽtes vt mortaliter peccare nõ potuerũt q̃uis poterant peccare venialiter. Scõm vero q̃ fuit comprehensor: mens eius totaliter est coniũcta fini vt agere nõ posset nisi scõm ordinẽ ad finẽ. sicut in. ij. libro dis. vij. de angelis cõfirmatis dictum est. scõm autẽ q̃ fuit de⁹ anima eius et corpus fuerũt quasi organũ deitatis ſm q̃ vt dicit Damas. deitas regebat animã ⁊ anima corp⁹. vnde nõ poterat peccatum attingere ad eius animã: sicut nec de⁹ potest peccare tamẽ sub conditione potest cõcedi q̃ peccare potuit scilicz si voluisset quãuis hoc antecedens sit impossibile: quia ad veritatẽ cõditionalis: nõ requirit neq̃ veritas antecedentis neq̃ cõsequẽtis: sed necessaria habitudo vni⁹ ad alterũ ¶ Ad ꝑmũ ergo dicendũ q̃ sicut de⁹ non potuit descẽdere ad hoc q̃ peccaret: ⁊ ideo xp̃s nũq̃ peccauit. Ita etiã nõ potuit descendere ad hoc q̃ peccare posset: ⁊ ideo posset: ⁊ ideo etiã xp̃s nũq̃ peccare potuit: ⁊ etiã si deus ad hoc descendere potuisset: nõ tñ conueniebat: qz hoc magis impediebat finẽ incarnatiõis ſm quã est dux ⁊ regina nostroz operũ q̃ iuuaret ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ aliq̃d põt primere ad laudẽ inferioris qõ attributũ superiori magis ẽ in vituperiũ vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. sicut furibũdũ laudabile ẽ in cane: sed vituperabile in hoĩe. vñ etiã phs dicit in. x. Ethi. q̃ laudes hoiuz trãslate in deos: derisiones vident̃: tamen hoc q̃ posse peccare pertinet ad laudẽ est p accidẽs inquãtũ ostendit opus quod laudat̃: ex necessitate factũ non esse sed q̃uis remoueat a christo potentia peccandi: non tñ po-

nitur coactio que volũtario contrariat: ⁊ laudis rationem tollit. ℂ Ad tertium dicendũ q̃ impotẽtia coactionis que opponit volũtario tollit rationẽ meriti ⁊ demeriti: non im potẽtia que ẽ ex perfectione in bonitate vel malicia: q̃ hoc volũtar iũ nõ tollit: ſ̃ ponit voluntatẽ cõfirmatã ad vnum. ℂ Ad quartũ dicendũ q̃ ſicut dicit Rabi mo. verbũ philo ſophi intelligẽdũ eſt cũ cõditione: q̃ ſcilicz poſſet ſi vellet. ℂ Ad quintũ dicendum q̃ chriſtus potuiſſet ſi voluiſſet il la verba exp̃imere: ſed velle non potuit.

Ad ſecundũ ſic p̃cedit. videt q̃ x̃ps nõ habuit po tentiã peccandi. ſcõm enĩ quãlibet potentiã eſt ali quis potens: ſ̃ x̃ps nõ potuit peccare: ergo non ha buit peccãdi potentiã. ℂ P̃ potẽtia peccandi ſm Anſel. nõ eſt libertas arbitrij: nec pars libertatis: ſ̃ diminuit liberta tem: ſ̃ in x̃po libertas non fuit diminuta: ergo ipſe non ha buit potentiã peccãdi. ℂ P̃ potentia peccãdi eſt radix pec cati ⁊ p̃incipiũ: ſed in x̃po nõ fuit aliquod p̃incipiũ ⁊ radix peccati: ergo ipſe nõ habuit potentiã peccandi. ℂ P̃ x̃pus etiã ſm q̃ homo fuit maxime deo ſimilis: ſ̃ de⁹ non poteſt peccare nec potentiã peccãdi habet: ergo nec x̃ps ſm q̃ ho mo. ℂ Sed cõtra philoſophus dicit q̃ poteſtates multoꝝ ſunt eligẽde: ſed oĩa bona boĩuz x̃pus habuit: ergo potẽtiã peccandi. ℂ P̃ ſicut dicit Damaſ. filiꝰ dei aſſumpſit quic quid in noſtra natura plantauit. Plantauit aũt in ea potẽ tiam peccãdi: quia potẽtia peccandi a deo eſt quãuis volũ tas peccandi nõ ſit ab eo: ergo potentiaz peccandi habuit. ℂ P̃ potentia peccãdi eſt potẽtia qua peccat: hoc autẽ eſt liberũ arbitrium: cũ igitur x̃pus habuit liberũ arbitriũ ſm q̃ homo vt dicit Damaſce. oportet q̃ habuit potentiã pec candi. ℂ P̃ ãnima x̃pi creatura eſt: ſed ſm Damaſ. anima creatura vertibilis eſt: vel ſm electionẽ: vel ſm ſubſtantiã: ergo anima x̃pi vertibilis ſm electionẽ cum vim electiuaz habeat: ſ̃ vertibilitas electionis eſt potẽtia peccandi: ergo chriſtus habuit potentiã peccãdi. ℂ ℟° dicendũ q̃ actus ſe habet ad potentiã dupliciter: quia actus egredit a potẽ tia: ⁊ iterum per actus ſpecificat potentia: ⁊ ideo cum dici tur potentia aliquid agẽdi vt potentia videndi. dupliciter poteſt intelligi: quia poteſt deſignari vel ordo potentie ad actum ſcõm q̃ actus ſumit vt effectus potentie: vel deſi gnatur potẽtia ipſa ſpecificata per actuz ſm q̃ actus ſumit loco differentie ſpecifice ipſius potẽtie. ⁊ p̃imo modo nõ poteſt dici q̃ ille qui habet viſum impeditũ habeat poten tiam videndi ſicut nõ poteſt dici q̃ poſſit videre: ſed ſecun do modo põt dici q̃ habeat potentiam videndi ſicut q̃ ha beat potentiã viſiuam. hec autẽ diſtinctio vt ex dictis patet habet locum in illis actibus quibus ſpecificant potentie: huiuſmodi autẽ ſunt actus ad quos potentie ordinantur: ſed liberũ arbitriũ non ordinat ad peccatũ: immo peccatũ incidit ex defectu eius. vnde peccare nõ ſpecificat potentiã liberi arbitrij: ⁊ ideo cum dicit q̃ aliquis habet potentiaz peccandi non intelligit q̃ habeat liberũ arbitrium: ſed q̃ habeat ipſum ordinatũ ad peccandũ: ita vt peccare poſſit: ⁊ ideo ſicut de chriſto non dicit q̃ poſſit peccare: ita nec q̃ habet potentiã peccandi p̃prie loquendo ⁊ ſcõm ſe: ſ̃ po teſt cõcedi ſub hoc ſenſu vt dicat habere potentiã peccan di: quia habet potentiã que in alijs eſt potentia peccandi. ⁊ hoc modo ſuſtinendo facile reſpondet ad p̃mas quat tuor rationes. ℂ Ad quintũ dicendũ q̃ poteſtates multo rum ſunt eligende per accidens nõ quia ſunt multoꝝ: ſed q̃ eedẽ ſunt ad bona. magis aũt eſſent eligẽde ſi eſſent bo noꝝ tantũ: ℂ Ad ſextũ dicẽdũ q̃ potentia peccãdi inquã tũ peccandi nõ eſt a deo vt in. ij. libro diſ. vltima dictũ eſt: ſed quãtũ ad ſubiectũ potentie tantũ. ℂ Ad ſeptimũ dicen dũ q̃ liberũ arbitrium vt ex dictis patet: nõ poteſt dici ſim pliciter potentia peccandi niſi in his qui peccare poſſunt. ℂ Ad octauũ dicẽdũ q̃ illa vertibilitas in chriſto perficit per gratie plenitudinẽ ſicut ⁊ potentia materie terminatur per actum forme totã potentialitatez materie tollentis: vt patet in celo.

¶ Queſtio tertia.

Deinde queritꝰ de congruitate quantũ ad ſexum. et circa hoc queruntꝰ duo. p̃mo in quo ſexu humanã naturã aſſumere debuit. ſecũdo de quo ſexu. vtruz ſcilicet de viro vel de muliere.

Ad p̃imũ ſic p̃cedit. videtur q̃ non debuerit ali quem ſexũ accipere: quia ipſum corp⁹ chriſti veruz p̃eſignat corpus myſticuz: ſed in corpore myſtico qõ eſt eccleſia nõ eſt differẽtia ſexuũ: quia ſicut dicit ap̃ls Coll. iij. in x̃po nõ eſt maſculus nec̃ femina: ergo nec ipſe ſexũ aſſumere debuit. ℂ P̃ ſexus ordinat ad generationẽ carnalẽ: ſed x̃ps nõ venerat vt eſſet p̃incipiũ humani gene ris per generationẽ carnalẽ: ſed ſpiritualẽ: ergo ſexũ ſume re nõ debuit. ℂ P̃ ſpiritus creatus indifferẽter ſe habet ad vtrũq̃ ſexum: ſed plus diſtat ſpiritꝰ increatus a differentia ſexuũ q̃ ſpiritus creatus: ergo ipſe deꝰ ſe habet indifferen ter ad vtrũq̃ ſexũ: ergo vel vtrũq̃ aſſumere debuit vel neu trum. ℂ Sed contra x̃ps debuit fratribꝰ aſſimilari quãtũ ad naturalia vt dicit Heb. ij. ſed ſexus eſt de naturalibꝰ ho minis: ergo debuit ſexũ aſſumere. ℂ P̃ qõ eſt inaſſumpti bile eſt incurabile vt dicit Damaſce. ſed ſexus p̃cipue cura tione indigebat in quo maxime peccatũ originale regnat: ergo debuit aſſumere ſexum. ¶ Ulterius videt q̃ debuit aſſumere ſexum femineũ. reperatio enĩ reſpondet ruine: ſ̃ p̃ima ruina fuit per feminã: ergo ⁊ p̃incipiũ reperationis debuit eſſe per feminã hoc aũt eſt x̃ps: ergo ⁊c. ℂ P̃ x̃pus aſſumpſit defectꝰ nature noſtre: ſ̃ fragilitas ſexus feminei eſt quidã defectꝰ: ergo debuit ipſum aſſumere. ℂ P̃ dicit in quodã ſermone de virginibꝰ: quãto infirmiꝰ vaſculũ qõ reportat ab hoſte triũphũ: tanto magis deꝰ laudat: ſ̃ in vi ctoria x̃pi eſt deꝰ maxime laudãdus: ergo decuit q̃ ſexũ in firmiorẽ. ſ. femineum aſſumeret. ℂ Sed cõtra x̃ps fuit ca put eccleſie: ſed mulier non eſt caput viri: ſed ecõuerſo ſm Apoſtolum: ergo non debuit eſſe mulier. ℂ P̃ chriſtus vt eſſet doctor eccleſie p̃mittit Joel. ij. ſ̃ mulieri nõ conue nit docere in eccleſia: vt patz p̃ma Thozin. xiiij. ergo x̃pus nõ debuit ſexũ femineũ aſſumere. ℂ ℟° ad p̃mã q̃ſtionez q̃ x̃ps venit ad reperandã humanã naturã quã per aſſum ptionẽ reperauit: ⁊ ideo oportuit q̃ quicq̃d per ſe cõſequi tur ad humanã naturã: aſſumeret. ſ. oẽs p̃prietates ⁊ ptes humane nature inter quas eſt etiaz ſexus: ⁊ ideo decuit q̃ ſexũ aſſumeret. ℂ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ in corpore my ſtico dicit nõ eſſe maſculꝰ aut femina: nõ q̃ nõ ſit differen tia ſexuũ: ſ̃ q̃ indifferenter ſe habet vterq̃ ſexus ad ipſum corp⁹ myſticũ: q̃ corpus myſticũ nõ eſt vna p̃ſona ſicut eſt ipſe x̃ps. vnde in eo nõ potuit eſſe vterq̃ ſexus: q̃ hoc eſſet monſtruoſum ⁊ in naturale. ℂ Ad ſecũdũ dicẽdũ q̃ nõ aſ ſumpſit ſexũ ad vſum: ſ̃ ad perfectionez nature ſicut etiam erit in ſanctis poſt reſurrectionẽ qũ neq̃ nubent neq̃ nu benť. ℂ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ equaliter ſe habet q̃ſtiõ ad po tentiã: ſ̃ nõ quãtũ ad cõgruẽtiã. ℂ Ad ſecũdã q̃ſtionẽ di cẽdũ q̃ nõ loquit hic de potẽtia dei: quia ipſe potuit aſſu mere quale corpus voluit. de cõgruitate autem loquendo: q̃ x̃ps venit vt doctor ⁊ rector ⁊ ꝓpugnator humani gene ris que mulieri nõ cõpetũt: ideo nec cõpetẽs fuit q̃ ſexũ fe mineũ aſſumeret. ℂ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ repatio debet reſpõdere ruine: per oppoſitũ. vñ ſicut p̃incipiũ perditionis fuit natura fragilior: ita p̃incipiũ repationis oz eſſe natura fortior: ſicut ſanatio in corpe boĩs eſt p̃ vtutez corꝺis qõ hz fortiorẽ ſanitatẽ. Uel dicẽdũ q̃ per mulierẽ nõ intrauit in mũdũ pctũ originale: ſ̃ per virũ ſic̃ in li. ij. dictũ ẽ: ẽ̃ quis a muliere initiũ habuit pctũ: ita etiã p̃ virũ habuit pfici opꝰ ſalutis nr̃e qõ aliqno mõ initiatũ ẽ per mulierẽ. ſ. btãm vir ginẽ. ℂ Ad ſecũdũ dicẽdũ q̃ x̃ps nõ aſſumpſit oẽs defectꝰ ſ̃ illos q̃ ꝺueniebãt ad finẽ aſſumptiõis. ſ. ad opꝰ redẽptio nis vt infra dicẽť. ℂ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ laus dei nõ tãtũ ẽ ex infirmitate victoꝛis: ſ̃ etiã ex magnitudine victoꝛie ⁊ cõ gruẽtia pugne ſcõm q̃ in victoria x̃pi deꝰ maxime laudat.

Ad secūdū sic procedit. videtur q debuit ab vtroq; sexu carnē assumere: qz vt dicit Aplus Heb.ij. Debuit per oīa fratrib⁹ assimilari: z precipue in naturalibus: sed naturaliter alij boīes generant ab vtroq; sexu: ergo z xp̄s ab vtroq; sexu carnē assumere debuit. ¶ Ꝑ illa solū videnť in humana natura xp̄o repugnare que ad peccatū pertinēt: sed cōmixtio sexuū potest esse sine omni peccato z sine omni corruptela cū in paradiso añ peccatū fuisset fm Augustinū: ergo debuit per cōmixtionē sexuum carnem assumere. ¶ Ꝑ xp̄s precipue venit ad tollendū originale peccatuz: sed p cōmixtionē sexuū traducit originale: ergo debuit per cōmixtionē sexuū carnē assumere. ¶ Sed contra. Anselm. dicit q decuit vt mater christi ea puritate niteret qua maior sub deo nō potest intelligi: sz maxima puritas est virginalis: ergo de virgine nasci debuit: z ita nō per cōmixtionez sexuum. ¶ Ꝑ sequeretur q christus haberet duos patres qō nusq; inuenit. ¶ Ulterius videť q debuit assumere corp⁹ de viro tantū: qz reperatio debet respōdere cōditioni: sed in cōditione humani generis est aliqd formatū ex viro tantum: ergo z sic debuit esse in repatione. ¶ Ꝑ generās est simile generato. sz xp̄s debuit esse masculinum sexus: ergo de masculo debuit eius corpus assumi. ¶ Sed cōtra. christus venit vtrūq; sexum saluare: sed ipse fuit vir: ergo debuit ex muliere carnē assumere. ¶ R⁹ dicendū ad primam questionē q nullo modo cōgruebat q per cōmixtionē sexuum carnē assumeret. ṗmo ꝓpter dignitatem matris vt purissima esset: z ita virgo. secūdo ꝓpter dignitatē patris vt nō esset alius pater sui filij. tertio ꝓpter dignitatē cōcepti: quia nō decuit vt illa caro formareť nisi a spūsancto. quarto ꝓpter vnitatē persone ad quā caro illa assumpta est. vnde decuit vt sicut per virtutē infinitā assumpta est: ita per virtutē infinitā formareť. hoc aūt esse nō potuisset si per cōmixtionē sexus cōcepta fuisset: qz vel semen viri fuisset ibi ꝑ nihilo vel fuisset agēs in cōceptiōe. ¶ Ad ṗmuz ergo dicendū q debuit fratrib⁹ assimilari in his que nō derogāt dignitati eius vel perfectioni nature assumpte vel que faciūt ad opus redēptionis. sz hoc nō est huiusmodi. ¶ Ad secundū dicendū q cōmixtio sexuū quāuis possit fieri sine peccato: tamē nō potest esse in statu nature corrupte sine viciosa libidine que est ṗncipiū peccati: xp̄s autē nō venerat repare naturaz tūc quantū ad actū nature: quia hoc erat in resurrectione gloriosa: sz quantū ad actū psone. ¶ Ad tertiū dicendū q sicut xp̄s per suā innocentiā culpā nostrā abstulit: ita purissimuz oportuit esse ei⁹ conceptum qui cōceptiōis vitiū tollere venerat. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q decuit vt de muliere carnē assumeret. ṗmo vt vterq; sexus glorificareť xp̄i incarnatione vt in obiectione tactū est. secundo ad completionē vniuersi: quia generatio viri de muliere tantū nusq; fuerat: sed mulieris de viro fuerat scilicet in eua: vt viri de vtroq; sicut in abel z alijs: z viri de neutro sicut in adam. tertio vt naturalē habitudinē haberet ad genus humanū. si enim ex viro fuisset nō per actionem viri: nō esset filius eius nec naturalis nepos abrahe sicut est naturalis filius virginis ex hoc solo q carnez ab ea sumpsit ¶ Ad ṗmū ergo dicendū q non oportet q per omnia reperatio similis sit conditionis: sed quantū attinet ad finem reperationis. ¶ Ad secūdū dicendū q non oportet q in sexu generans assimilet genito: sed in natura speciei. ¶ Hic distinctione op⁹ est. Dic nō dicit magister qui nō locutio sit simpliciter falsa: sz vt ostēdat quantū pōt habere de veritate. An de ea fm q potuit esse: pz q ꝑ q̄ō potuit eē aliter nō mutat alqd de veritate ei⁹ qō ē nec ista ꝺsideratio hūane nature vt nōvnita ē in re: sz in intellectu tātū. Quidā arbitrāť ꝛc. hoc dicit sub dubitatiōe ꝓpter incōueniēs ad qō tertia opinio ducebat vt supra dis. viij. habitū est. Et tñ simpliciter concedendum est q potuit assumere sexū femineum de potentia absoluta loquendo quāuis non fuisset ita congruum.

DISTINCTIO TREDECIMA

¶ Si christus fm naturam hominis in sapiētia z gratia proficere potuit vel profecit.

Preterea sciēdū est xp̄m fm hominē ab ipsa cōceptiōe gr̄e plenitudinē recipisse: cui spūs datus ē nō ad mēsurā: z in quo plenitudo diuinitatis habitat corporaliter. Ita vo habitat. vt ait Aug. ad dardanū q oi gr̄a plenus ē. Nō ita habitat in sctis ut etiaz in corpe nr̄o ineſt sensus singulis mēbris: sz nō quātū in capite. Ibi eni z visus ē z audit⁹ est z olfact⁹ z gustus z tactus. In ceteris vo sol⁹ est tact⁹. Ita z in xp̄o habitat ois plenitudo dinitatis: qz ille ē caput in quo ē ois sensus. in sctis vo quasi solus tact⁹ est q̄b⁹ spūs dat⁹ ē ad mēsurā cū de illi⁹ plenitudine acceperūt. Acceperūt aūt de illi⁹ plenitudine nō fm essentiā: sz fm filiationē. Quia nūq; illā eādē essentialiter: sz similē acceperūt grām. Puer ergo ille plen⁹ sapientia z gr̄a fuit ab ipsa cōceptiōe. vñ Jero. recte dicit. Nouū faciet dñs sup terrā. mulier circūdabit virū: qz in vtero vginis perfect⁹ vir extitit. non solū ꝓpter q̄am z carnē: sed etiā propter sapiētiaz z gratiam qua plenus erat.

¶ Auctoritatem ponit que videtur obuiare.

Hic aūt sentētie videť obuiare qō i euāgelio Luce legiť iesus ꝓficiebat sapia z etate z gr̄a apud deū z hoies. Si. n. ꝓficiebat sapia z gr̄a. nō videť a cōceptiōe habuisse plenitudinē gr̄e sine mēsura. Ad qō sane dici pōt: ipsū fm hoiez tātā a cōceptiōe accepisse sapie z gr̄e plenitudinē: ut de⁹ ei pleni⁹ conferre nō potuerit: z tñ vere dr̄ ꝓfeciſſe sapia z gr̄a: nō q̄dē in se: sz in alijs: q̄ de ei⁹ sapiētia z gr̄a ꝓficiēbāt: dū eis sapiētie z gr̄e munera fm ꝓcessum etatis magis z magis patefaciebat. Vñ Gregori⁹ in quadā omel. ait. Juxta hois naturā ꝓficiebat sapiētia: nō q ipse sapiētior ex tēpore esset: qz ꝓma cōceptiōis hora spū sapiētie plenus pmanebat: sz eādē qua plen⁹ erat sapiētiā ceteris ex tpe paulatim demōstrabat. Juxta hois naturā ꝓficiebat etate de infantia ad iuuētutē Juxta hois naturā ꝓficiebat gr̄a: nō ipse q nō habebat p accessuz tēporis accipiēdo: sz pandēdo gr̄e donuz qō habebat. Apud deū z hoies ꝓficiebat: qz quātū ꝓficiēte etate patefaciēbāt hoib⁹ dona gr̄e que sibi inerāt z sapiētie: tātū eos ad laudē excitabat: z sic deo patri ad laudē z hoib⁹ ad salutē ꝓficiebat. In alijs ergo nō in se ꝓficiebat sapia z gr̄a. Vñ in eodē euāgelio. Puer ille plen⁹ sapiētia z gr̄a ꝓhibeť Sic ergo dicit ꝓfeciſſe sapientia z gratia: ut aliqs rector ecclesiasticus dicit proficere in cura sibi credita: dum per eius industriam alij proficiunt.

¶ Predictis videtur aduersari qō ambrosius ait.

Alibi tamen scriptū reperit q fm sensum hominis profecerit sicut etate hominis ꝓfecit. Ait enim ambrosi⁹ in libro tertio de

spiritusancto sic. Deus perfectionē nature assumpsit humane. Suscepit sensum hois: sed nō sensu carnis fuit inflatus. Sensu hominis animā dixit conturbatā. sensu hominis esuriuit ⁊ rogauit. sensu hominis ꝓfecit sicut scriptū est. Jesus proficiebat etate ⁊ sapientia ⁊ gratia. Quo modo proficiebat sapientia dei. Profectus etatis ⁊ profectus sapientia: ꝫ humane nature est. Jdeo etatem cōmemorauit: ut ꝑm hominē crederes dictuꝫ. Etas enī nō diuinitatis: ꝫ corporis est. Ergo si proficiebat etate hominis proficiebat hois sapientia. Sensus autē proficit: quia sensus: ideo sapiētia. Quis sensus proficiebat. Si humanꝰ: ergo ipse susceptꝰ est Si diuinus: ergo mutabilis per profectū. Quod enim proficit mutatur in meliꝰ: sed quod diuinuꝫ est non mutaꝫ. Quod ergo mutaꝫ non ē diuinuꝫ. Sensus igiꝫ ꝓficiebat humanꝰ. Sensum ergo suscepit humanuꝫ. Non poterat confortari virtus dei: nec crescere deus: nec altitudo sapiētie dei impleri. Que igiꝫ implebaꝫ: non erat dei: sed nostra sapientia. Nā quomō implebaꝫ qui ut omnia impleret descendit. Per quē aūt sensum dixit ysaias ꝙ patrē puer nesciebat aut matrem. Scriptuꝫ enī est. Priusq̄ sciat puer matrē aut patrem accipiet spolia samarie. Sapientiā enim dei futura ⁊ occulta nō fallunt. Expers aūt agnitionis infantia per humanā vtiq̄ per imprudentiā qō adhuc non didicit ignorat. Sed verendū est inquam ne si duos principales sensus aut geminaꝫ sapientiā christo tribuimꝰ: christū diuidamꝰ. Nūquid cū et diuinitatē eius ⁊ carnē adoramꝰ christū diuidimꝰ. Nūquid cū in eo imaginē dei crucēq̄ veneramur diuidimꝰ eum. Aplus qui certe de eo dixit: quoniaꝫ ⁊ si crucifixus est ex infirmitate nostra: viuit tamē ex virtute dei ipse dixit: qz non diuisus est christus nūquid etiā cuꝫ dicimꝰ: quia aiam rationalē intellectus nostri suscepit capacē diuidimꝰ eum. Non enī ipse deus verbū ꝑ anima rationali ⁊ intellectꝰ capaci in carne sua fuit: sed animā rationalē ⁊ intellectus. capacē ⁊ ipsam humanā ⁊ eiusdem substantie cuius nostre sunt anime: et carnē nostre similē: eiusdēq̄ cuius caro est nostra substantie suscipiens: perfectus etiam homo fuit.

¶ De intelligentia premissorū verborum.

Hec verba Ambrosij pia diligētia inspicienda sunt: que ex parte hois ignorantiā instruūt ⁊ illumināt: ex parte errandi fomitē male intellecta ministrāt. Bis enī euidēter tradiꝫ duos in xp̄o esse principales sensus: siue geminaꝫ sapientiā. Neq̄ ideo vnitas ⁊ singularitas psone diuidiꝫ: sed iuxta duas naturas duas habet sapiētias: vnam nō creatam sed genitā que ipse est: alteram nō genitā sed creatam: ⁊ per gratiā ei collatā Nam ⁊ ysaias de eo protestatur. Requiescet super eum spiritus sapiētie ⁊ intellectus ⁊c. spiritu ergo sapiētie ⁊ intellectꝰ. i. sapiētia ⁊ intelligētia ꝑ spiritū sanctū gratis data xp̄s erat sapiēs ꝑm aiaꝫ. ꝑm deū vero sapiēs erat sapiētia eterna, que ipse ē. Et sicut inquātū deꝰ est bonꝰ est in bonitate naturali q̄ ipse est: ⁊ iustus iusticia naturali que ipse ē: ita sapiens est sapiētia naturali q̄ ipse est. Anima vero eius sicut bona est ⁊ iusta bonitate vel iusticia gratis data que ipse uel ipsa nō est: ita sapiēs est sapia gratis data que ipsa nō est. Et licet in xp̄o gemina sit sapiētia: vna tn̄ eadēq̄ persona est que inquātū deꝰ est uel inquātū dīna natura ē sapiēs est sapientia eterna. s. sapiētia ingenita q̄ est pater ⁊ sapiētia que nō est ingenita q̄ cōis est tribꝰ ꝑsonis: nō tn̄ gemina sapiētia: qz nō ē alia ⁊ alia sapiētia sapientie ingenita que tn̄ filiꝰ ē: ⁊ sapiētia q̄ cōiter pater ē et filiꝰ ⁊ spūsanctꝰ. Jnquātū vero eadē ꝑsona hō est. id est ꝑm hoiez acceptū uel inquātū est subsistēs ex aia ⁊ carne sapiēs est sapientia gratuita. Sapiens est igitur humano sensu ⁊ diuino.

¶ Quomodo intelligendū sit illud: sensus proficiebat humanus.

Sed ex qua cā illiꝰ dicti intelligentia. s. sensus ꝓficiebat hūanꝰ assumēda est. Aperte enī videꝫ ambrosiꝰ innuere ꝙ xp̄s ꝑm humanū sensū ꝓfecerit: ⁊ ꝙ infantia eiꝰ expers cognitionis fuerit: ⁊ patrē ⁊ matrē ignorauerit. Qō nec ecclesia recepit: nec p̄missse auctoritat es patiūꝫ sic intelligi. Sꝫ ita sane pōt accipi ut quātū ad visum hoiuꝫ ⁊ sui sensus oñsionē xp̄s ꝓfecisse dicaꝫ. Proficiebat ergo hūanꝰ sensus in eo ꝑm ostēsionem ⁊ alioꝝ hoiuꝫ opinionē. Jta etiā patrē ⁊ matrē dicitur ignorasse in infantia: qz ita se habebat ⁊ gerebat ac si agnitionis expers esset.

¶ Postq̄ magister determinauit de his que conueniunt deo incarnato ratione vnionis hic determinat ea que cōsequunt ipsum ꝑm alterā naturarū. Et quia de his que cōueniunt ei ratione diuine nature que in incarnatiōe minorata nō est determinatū est in p̄mo li. restat vt hic determinetur de his que cōueniūt xp̄o ꝑm naturā que per incarnationē est exaltata: diuidiꝫ aūt hec pars in tres partes. Jn p̄ma determinat. de his que cū humana natura assumpsit. in secūda de his que per naturam humanā operatꝰ est dis. xvij. post p̄dicta. Jn tertia de morte quā in hūana natura sustinuit dis. xxj. Post predicta cōsiderandū. Prima diuidiꝫ in duo. p̄mo determinat de perfectionibꝰ quas cum humana natura assumpsit. scō de defectibꝰ cū eadē assumptis dis. xv. ibi: Illud quoq̄. p̄ma diuidiꝫ in duas partes. p̄mo determinat de pfectionibꝰ cū humana natura assumptis q̄tū ad earū plenitudinē. scō per cōparationē ad perfectiones diuine nature dis. xiiij. ibi: Dic queri opꝰ est p̄ma in duas p̄mo determinat plenitudinē perfectiōis quātū ad gratiaꝫ affectus ⁊ scientiā intellectꝰ quā xp̄s accepit in instāti cōceptionis. scō obijcit in cōtrariū ibi: Nunc aūt videꝫ obuiare. Et hec diuidiꝫ in duas partes. in p̄ma obijcit in cōtrariū per auctoritates canonis. in scā per auctoritates sanctorū ibi: Aliter tamē scriptum reperiꝫ. Circa primū tria facit p̄mo facit obiectionē. scō soluit eam ibi: Ad qō sane dici potest: tertio solutionē per auctoritatē cōfirmat ⁊ explanat ibi. Unde Grego. Alibi tamē scriptū est. Dic obijcit per auctoritatē Ambro. ⁊ tria facit. primo ponit auctoritatē. scō exponit ⁊ ostēdit quō ꝓposita auctoritate partim edificaꝫ fides: ptim pōt sumi errādi materia ibi: Sed vba Amb. tertio ostēdit quō exponēda sit ne error inde seqꝫ ibi: Sed ex qua cā. ¶ Dic incipit q̄stio de gratia xp̄i: qz de sciētia eiꝰ in sequenti distinctione quereret. ⁊ querunt tria. Primo de gratia eius ꝑm ꝙ est singularis homo. Secūdo de gratia ꝑm ꝙ est caput ecclesie. Tertio de gratia vnionis.

¶ Questio prima

Circa primum querunt duo. primo vtrum in eo sit gratiam habitualez ponere qua anima eius perficiebatur que dicit singularis hominis. secũdo de plenitudine illius gratie.

Ad primuz sic procedit. videtur q̃ in christo gratia dicta nõ fuerit: sicut enim se habet filiatio adoptionis ad filiationez naturalem: ita se habet bonitas gratuita ad bonitatem naturalẽ: sed christus sicut ex vnione habuit q̃ esset filius naturalis: ita habuit q̃ esset naturaliter bonus: ergo sicut non ponit in eo filiatio adoptionis: ita non debet poni bonitas gratuita. ¶ p̃ gratia datur hominibus vt assimilent deo: sed christus nunq̃ fuit dissimilis deo: ergo gratia nunq̃ indiguit. ¶ p̃ vbi est lux solis non indiget lumine candele: quia maior lux offuscat minorem: sed in christo fuit lux diuinitatis quasi lux solaris: ergo non oportuit in eo ponere lumen gratie. ¶ p̃ Damas. dicit in tertio libro q̃ sicut anima regit carnẽ z operat per eam sicut per instrumentum: ita diuinitas regebat animã christi: sed instrumentũ non indiget aliquo habitu quo regatur in opere: quia regit per agens principale: ergo z anima christi nõ indigebat habitu gratie. ¶ p̃ gratia ad hoc datur hominib9 vt per eam peccatũ vitetur z gloria adipiscatur: sed ex hoc ipso q̃ christus fuit deus habuit q̃ peccare nõ posset vt in precedenti distinctione dictũ est. z iteruz habuit plenum ius in gloria diuina vt dictuz est distinc. x. ergo gratia non indiguit. ¶ Sed cõtra. sicut anima est perfectio corporis: ita gratia est perfectio anime: sed non min9 debuit habere animã perfectam q̃z corpus perfectuz: ergo sicut assumpsit corp9 cũ anima: ita assumere debuit animaz cum gratia. ¶ p̃ omne meritũ est per gratiam: sz christus meruit sibi z nobis vt infra distinc. xviij. dicetur. ergo ipse habuit gratiam. ¶ p̃ de ipso in psalmo dicit. Diffusa est gratia in labijs tuis. Et vnxit te oleo leticie: que omnia gratiam in ipso ostendũt: ergo z ipse habuit gratiam. ¶ R° dicendũ q̃ gratia principaliter duo facit in anima. Primo enim perficit ipsam formaliter in esse spirituali fm quam deo similat. vnde z vita anime dicit. secundo perficit eam ad opus fm q̃ a gratia emanant virtutes: sicut vires ab essentia: quia nõ potest esse operatio perfecta nisi progrediatur a potentia perfecta per habitũ. z propter hec duo oportet ponere gratiam in anima christi: quia cũ sit perfectissima in esse spirituali: oportet q̃ sit aliquid perficiens illam formaliter in esse illo. deitas autẽ non est formaliter: sed effective perficiens ipsam. vnde oportet aliam formam creatam in ipso ponere qua formaliter perficiatur z hec est gratia: similiter etiã cum alia sit eius operatio fm humanitatẽ z fm diuinitatẽ sicut z alia natura: oportet q̃ operatio ei9 humana habeat habitũ perficientem alias esset imperfecta z ideo in xp̃o oportet ponere gratiã z virtutes. ¶ Ad p̃mũ ergo dicendũ q̃ filiatio refert ad personã: z qz extraneitas respectu diuine glorie quam nomen adoptionis importat nullo modo cõuenit persone illi: ideo nomen adoptionis de christo non concedit: sed gratia est perfectio nature cuz subiectũ eius sit anima que est pars humane nature: ideo quãuis gratia importat aliquid etiaz nõ naturaliter inherens: tamẽ potest ratione humane nature christo conuenire. ¶ Ad secundũ dicendum q̃ gratie est facere deo simile nec oportet vt de dissimili faciat similem: sed de non simili similem: nec ita q̃ semper negatio similitudinis similitudinem tẽpore precedat: sz natura: sicut potentia est ante actũ: sicut sol precedit lucem suam. ¶ Ad tertiũ dicẽdum q̃ lux solis z lux candele vtrũq̃ est actiue illuminans: sed deitas z gratia non sic se habent: sed vnũ illuminat actiue alterum formaliter: z ideo sicut solem z lumen solis in aere necesse est esse simul z vnũ alterum efficit z non offuscat: ita ex diuinitate christi sequit ipsa gratia z non offuscatur. ¶ Ad quartũ dicendũ q̃ sicut philosophus dicit in. viij. Ethicoz duplex est instrumẽtũ scilicet animatũ z inanimatũ: inanimatũ sicut securis: animatũ sicut seruus qui mouet ad imperium dñi: instrumẽtũ ergo inanimatũ: ita agitur q̃ non agit: z dicitur inanimatũ anima rationali: z ideo non indiget habitu regente in operatione: sed instrumentũ animatum agit z agitur. vnde sicut seruus indiget habitu ad hoc vt imperiũ domini sui debito modo exequatur: ita etiam aĩa christi ad hoc q̃ perfecte diuine operaret. ¶ Ad quintũ dicendũ q̃ sicut omnis forma est per se ordinata ad perficiendũ: q̃ autem abijciat contrariũ est ei per accidens: ita etiam est de gratia respectu peccati. vnde quãuis christus nunq̃ peccauerit nec peccare potuisset etiam si gratiaz habitualem nõ habuisset ex vnione ad verbum: tamen gratia indiguit ad perfectionẽ vt dictum est: z iterum quãuis ex hoc ipso q̃ deus erat sibi gloria debebat: tamen oportuit q̃ esset ibi aliquid formaliter perficiens ipsam animaz ad actus glorie: z hec fuit gratia: quia gratia cõsumata in anima est idẽ q̃ glorie lumen: z etiam perficiẽs eã ad act9 vie.

Ad secundũ sic proceditur. videtur q̃ christus non habuit gratie plenitudinẽ: christus enim non habuit fidem nec spem sicut infra determinabitur: nec iterum penitentiã: quia nunq̃ peccauit: sed hec omnia ad gratiam pertinẽt: ergo ipse non habuit gratie plenitudinem. ¶ p̃ philosophus dicit in decimo Ethicozũ q̃ virtutes mozales nõ sunt in dijs: sed christus fuit verus deus: ergo non habuit virtutes mozales scilicet temperantiam ꝛc. ¶ p̃ virtutes ordinant ad actum: sed actus quarundã virtutum christo nõ conueniunt sicut magnificentia que consistit in magnis sumptib9: quia pauper pro nobis fact9 est ergo non habuit omnes virtutes: z ita nec gratie plenitudinem. ¶ Sed contra Joh. p̃mo. Vidimus eum plenũ gratie z veritatis. ¶ p̃ maior gratia fuit in christo quã in aliquo alio homine: sed de quibusdã alijs legitur q̃ fuerunt gratia pleni sicut de matre eius. Luce primo. Et de stephano. Act. vij. ergo multo magis christus habuit gratie plenitudinem. ¶ p̃ spiritussanct9 in homine per gratiã inhabitare dicit. sed Luce. iij. dicitur q̃ christus plen9 spiritusancto regressus est a iordane: ergo ipse habuit gr̃e plenitudinem. ¶ Ulterius videt q̃ gratia eius fuerit infinita Jo. iij. dicitur q̃ nõ ad mensuram dat ei deus spiritumsanctũ sed omne finitũ mensuram habet: ergo cũ spiritussanctus dicat dare hominib9 fm q̃ gratiam accipiunt. videtur q̃ gratia ei9 fuerit infinita. ¶ p̃ omni finito potest aliquid maius intelligi z deus aliquid maius facere: sed in littera dicit q̃ deus illi maiorẽ gratiam conferre non potuit: nec potest plenior intelligi: ergo est infinita. ¶ p̃ omne infinitum multotiens sumptum equat alteri finito vel excedit ipsum: si ergo gratia christi fuit finita: tunc gratia alterius hominis posset tantuz augeri q̃ equaret gratie christi vel excederet ipsaz quod est incõueniẽs: ergo gratia christi est infinita ¶ p̃ A causa finita nõ est effectus infinitus: sz meritum christi fuit infinitũ: quia sufficiens ad redemptionẽ totius humani generis quod est infinitũ potentia: ergo et gratia que est causa meriti fuit infinita. ¶ Sed cõtra nullum creatũ est infinitum: gratia christi fuit creata: ergo nõ fuit infinita. ¶ p̃ nullo infinito: est aliquid maius: si igit christus fm q̃ homo habuisset gratiã infinitam: fm q̃ homo non fuisset minor patre: quod est cõtra fidem. ¶ Ulterius videtur q̃ gratia illa potuerit augmentari: omni finito possibilis est additio: si ergo gr̃a christi facta fuit: qz creata est potuit ei fieri additio: et ita potuit augeri. ¶ p̃ quantumcũq̃ additur intellectuali nature de perfectione: tanto magis augetur eius capacitas. vnde fm p̃m in. iij. de anima quanto intellect9 magis intelligit difficilia plus etiã põt intelligere: sz capacitas ampliozis gratie facit possibilitatẽ ad augmentũ: ergo quãtũcũq̃ homo habeat perfectam grãm remaneat possibilitas ad augmentũ: z ita videt q̃ xp̃s potuit ꝓficere in gratia. ¶ p̃ missio visibilis est signuz missionis inuisibilis: sz ad xp̃m facta est visibilis mis

sto spūssancti in tricesimo anno. vt supra Luc. iij. ergo tunc fuit ei facta inuisibilis missio spūssancti: sz spiritussanctus nō mittit visibiliter ad aliquē nisi ratione none gratie date vel ratione augmenti gratie: ergo xps creuit in gratia cum primū gratiā habuit. ¶ Ꝑ sicut requirebat in ipso pfectio anime: ita z perfectio corporis: sz ipse creuit imperfectione corporis: ergo z creuit quantū ad gratiaz que est perfectio anime. ¶ Sed cōtra est qō dicit Jer. xxxj. mulier circūdabit virum vbi dicūt sancti q̄ christus ab initio cōceptionis fuit plen⁹ omni gratia: ergo gratia non creuit in ipso. ¶ Ꝑ xps fuit ab instanti cōceptionis sue perfectus cōprehensor sz cōprehensores sunt in statu nō in augmento gratie: ergo gratia in ipso nō creuit. ¶ Rᵒ dicendū ad p̄mā questionē q̄ illud plene haberi dicitur quod scōm oēs differētias et modos z effect⁹ suos habet: z scōm hoc xps plenitudinem gratie habuit. hec aūt plenitudo pōt attendi fm rationem cause finalis efficientis z formalis. Finis autē gratie est vt cōiungat nos deo: quia igit xps fm q̄ homo cōiunctus fuit diuinitati nō solū per cognitionē: amorē z fruitionem: sed etiam per vnionē in persona: ideo gratia ipsius plenissime consecuta est finē suum. Et hec est plenitudo cause finalis. ¶ Item videm⁹ q̄ aliquid habet lucē corporalē tantuz vt luceat sicut quidē vermes z putredines quercus vel carbūculus. Aliquid autez vt alia illuminet sicut lumen candele Aliquid autem vt alia illuminātia faciat. Aliquid autem vt omnis illuminatio ab eo fit sicut est de sole: ita etiā est z de gratia christi: qz ipse habet gratiā per quā in se perfect⁹ est z ex ipso in alios redūdat. Et eoz in quos redūdat quosdam facit cooperatores dei vt z ipī alios per ministerium ad gratiā inducāt vt dicit p̄ma Thozin. iij. z iteruz ex ipso in oēs redundat: qz de plenitudine eius oēs accepim⁹. Jo. p̄mo. z hec est plenitudo cause efficiētis: Similiter etiā aliqui formaliter gratia perfecti sunt quātū ad oēs virtutes z quātū ad expulsionē oīum peccatoz mortaliū: z hec est plenitudo sufficiētie que fuit in stephano z aliis sanctis fm q̄ aliquis implet deo: ita vt nihil in eo a deo auersuz maneat in tota aūt ecclesia est plenitudo copie: quia nulla gratiarū ei deest quin sit in aliquo mēbroz suoruz de qua plenitudine dicitur Eph̄. iiij. vt adimpleret oīa: alicui etiā data est gratia que nō solū oīa mortalia: sz etiā venialia repelleret: z hec est plenitudo specialis p̄rogatiue que fuit in brā v̄gine fm quā pleno deo fuit vt nihil in ea esset qō ad deū non ordinaret: sz xpo vlteri⁹ data est gratia perficiēs ipsum: nō solum quantū ad oēs virtutes: sed etiam quantū ad oēs vsus virtutū: z quantū ad oēs effectus gratie gratis date: z iterū ad oīs peccati remotionē nō soluz actualis: sz etiā originalis z potentie peccādi: z hec est plenitudo christi singularis fm rationem cause formalis. prima igit plenitudo respicit gratiā vnionis. secūda gratiā capitis. tertia gratiā singularem ipsi⁹. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ ille virtutes habent aliquid perfectionis z hoc in xpo precipue est z aliqd imperfectiōis: z fm hoc xpo nō cōueniūt: sz hoc infra meli⁹ patebit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ virtutes morales xpo non cōueniūt quātū ad vsus quosdā qui in nobis sunt sicut q̄ per eas domanē passiones qb⁹ caro cōtra spiritū cōcupiscit qō in xpo nō fuit: sz quantū ad alios vsus fm quos erūt in patria plenissime fuerunt in xpo. Et etiam quātū ad quosdam vsus vie qui eius perfectioni nō derogabant inquantum erat verus viator z comprehensor. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ nō est de necessitate magnificentie fm q̄ a philosopho accipit q̄ homo habeat multas diuitias: sz vt sit sic dispositus q̄ quādo oportet z decet optime eas dispēsare velit z hoc in christo perfecte fuit. ¶ Ad secūdam questionē dicendū q̄ gratia dicit donum gratis homini collatū: donum autē homini xpo sine meritis precedentib⁹ collatum fuit z creatum z increatuz. Increatū fuit ipse spūssanctus: quia in eius anima requieuit: vt dicit Jsaie. xj. et ipsa persona verbi: quia datū est nature humane vt in persona verbi esset eius z fm hoc est datū ei nomen qō est super omne nomē. Phil. ij. z sic simpliciter gratia xpi est infinita. Creatum autē donuz eius est ipsa gratia qua formaliter anima eius perficiebatur z hec quodāmodo fuit finita z quodāmodo infinita: quia fm essentiam finita fuit: sed trib⁹modis infinita dici potest. vno modo ex coniūctione ad diuinitatem inquantū concurrit ad eundem actuz cum ipsa: vt actus gratia illa informatus non tantū sit actus hominis: sed etiam dei. secūdo quantū ad rationē gratie. In his enī que mole magna nō sunt non est accipere finitum z infinitum fm numeralē vel dimensiuam quantitatē: sed fm aliquid quod est limitatū et non limitatū. Limitatur autem aliquid ex capacitate recipientis. vnde illud qō nō habet esse receptum in aliquo: sed subsistens non habet esse limitatum: sed infinitum sicut deus: si autez esset aliqua forma simplex subsistens que non esset suum esse. haberet quidē finitatem quantū ad esse q̄ esset particulatū ad formam illam: sed illa forma nō esset limitata: quia nō esset in aliquo recepta. sicut si intelligat calor per se existens. z scōm hoc etiam forme vniuersales intellecte habent infinitatem: sed si forma talis sit recepta in aliquo: de necessitate limitata est quantum ad esse debituz illi forme nō solum quantum ad esse simpliciter: quia nō solum non habet plenitudinez essendi simpliciter: sed nec totum esse quod nature illi⁹ est possibile fore: sed possibile est vt non sit limitata quantum ad rationē illius forme: vt scilicet habeat illam formā fm omnē modū completionis ipsius vt nihil sibi desit de pertinentibus ad perfectionem illius forme: z hoc erit si ex parte recipientis non sit defect⁹ vel ex parte agentis: z hoc modo dicitur gratia christi infinita: quia quicquid ad gratie perfectionem pertinere potest totum in christo fuit. tertio quantum ad effectus: quia nō limitatur ad aliquos determinatos effectus: sed potest per gratiam infinitos operari redēptionem: sicut dicitur in libro de causis. q̄ virtus intelligentie est infinita inferius. z hic modus respicit gratiam capitis. secūdus autem gratiā singularis hominis: sed primus gratiam vnionis. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ videtur intelligi illa auctoritas quantum ad scōm modum dictum. hoc enim intendit dicere q̄ in christo non est gratia limitata quantum ad aliquē modum perfectionis eius: sz habet ipsam quantuz ad omnes: vel intelligitur de gratia vnionis per quam eleuatur ad infinituz bonum scilicet vt sit verus deus. ¶ Ad secunduz dicendum q̄ verba illa intelligenda sunt quantum ad rationē gratie: quia omne qō pertinet ad perfectionem gratie collatum ei fuit. vnde multa alia posset deus facere: sed non pertinerent ad rationem gratie: sicut posset homini multas alias perfectiones naturales z essentiales addere: sed hec non essent de ratione hominis z esset tunc alia species z non homo: vel dicendū q̄ licet quantum est in se posset facere maiorem gratiā quantum ad essentiam q̄ sit christi: tamē nulla maior possit esse cuius capacitas creata sit capax: nec posset facere aliquam capacitatem que non esset creata. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ diuersis speciebus aptantur diuerse quantitates. z hoc patet de quantitatibus dimensiuis: quia est aliqua quātitas determinata hominis vltra quā nō inuenit aliqua quātitas hominis maior: sed inuenitur quantitas arboris maior illa que quātuis finita sit: nullo modo ad eam pertingere potest homo quantūcunq̄ crescat: similiter est in quantitatibus virtualibus: q̄uis enī caliditas ignis non excedat in infinitum caliditatē aeris: tamen est aliquis terminus caliditatis aeris quē non transgredi manens aer. vnde nullo modo potest tantū intendi q̄ equetur caliditati ignis nisi aer fiat ignis z similiter est in omnib⁹ qualitatibus que cōsequunt alias perfectiones vel disponunt ad eas: quia diuersis perfectionibus fm speciem. respondent diuersi gradus perfectionū vel dispositionuz: perfectio autem ad quā disponit gratia est cōiūctio ad deū: et hec est multiplex. sz

in enigmate ⁊ per speciē. vnde quantūcunq; crescat gratia viatoris nō potest esse similis gratie cōprehēsoris ſm actū quāuis virtute possit esse maior: ⁊ eadē ratione quātūcunq; crescat gratia pure creature nō potest peruenire in grām creature assumpte in vnitatē persone que ad vnionē dispo nit quodāmodo nisi ⁊ ipsa assumeretur: et qz nō est altior modus possibilis creature quo coniūgat deo q̄ per vnita tem persone: ideo dictuz est supza q̄ capacitas creata non pōt ampliorē gratiā recipere. ¶ Ad quartū dicendū q̄ in finitas efficacie que ē in merito cōting ⁊ ex hoc q̄ ad actio nē illā cōcurrit diuina persona: qz non est tantū hois actio: sed dei ⁊ hois ſm q̄ Dio. actionē xp̄i nominat dei virilem. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q̄ augmentū nō cōpetit rei ſm q̄ est in termino: ſz ſm q̄ est in via ad terminū: qz ſm q̄ res est in termino tota potētialitas capacitatis eius est im pleta ex fine implente: ⁊ ideo nō habet vlteri⁹ quo crescat: ⁊ qz anima xp̄i fuit ab initio cōceptionis fini vltimo vnita nō solū per fruitionē perfectā: ſz etiā cōmunicādo in perso na vbi: ideo gratia ei⁹ crescere nō potuit. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ cuilibet finito pōt fieri additio mathematice lo quendo: qz ratio quātitatis quā solā mathematicus consi derat nō ꝓhibet quin possit finito aliq̄d addi. ꝓhibet autē additionē talem forma quā cōsiderat naturalis: ⁊ ideo ſm naturalē nō est verū: ſz ſm imaginationē tantū: ⁊ siliter est in ꝓposito vt ex dictis patet: quia nec gratia pōt esse maior q̄ cōprehēsoris: nec gloria maior q̄ creature vnire deo in persona. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ hoc intelligēdū est de ca pacitate intellectualis nature circa finē vltra quā nulla ca pacitas alicui⁹ rei extendit sicut intellect⁹ in statu vie quan tūcunq; ꝓficiat nūq̄ peruenit ad modū intelligēdi qui erit in patria ¶ Ad tertiū dicendū q̄ missio visibilis signū fuit inuisibilis missionis nō tūc facte: ſz ab initio cōceptionis. ¶ Ad quartū dicendū q̄ xp̄s nō assumpsit corp⁹ glorioſuz ita q̄ esset in vltima sui pfectione accepit aūt animā glorio sam: ⁊ ideo ſm corpus ꝓficere potuit non autē ſm animā.

Questio secunda.

Deinde queritur de gratia capitis. ⁊ circa hoc querūt duo. primo vtrū xp̄s ſm q̄ homo habeat talē gra tiā q̄ sit caput. secundo quorum sit caput.

Ad primū sic ꝓcedit. videt q̄ xp̄s nō sit caput eccle sie ſm q̄ homo: a capite enī spūs aīalis ad mēbra diffundit: ſz spūssanct⁹ non diffundit in ecclesiam a xp̄o ſm q̄ homo: ſz inquantū de⁹: quia vt dicit Augu. in xv. de tri. Ipse accepit spiritūsanctuz vt homo ⁊ effudit vt de⁹: ergo ipse nō est caput vt homo: ſz vt de⁹. ¶ Ꝑ sensus ⁊ mot⁹ traducūt a capite in mēbra: ſz gratia que motū vite fa cit in corpe ecclesie nō est per traductionē ab vno in alium: ergo xp̄s ſm q̄ homo nō est caput ecclesie. ¶ Ꝑ gratia a so lo deo creat in nobis: qz ſm Augu. natura mētis humane imediate a deo formaf: ſz vita ecclesie est per gratiā: cū igit de rōne capitis sit vt mēbra quātū ad aliquē actū viuificet videt q̄ xp̄s ſm q̄ homo nō possit dici caput ecclesie ¶ Ꝑ capitis nō est aliud caput: ſz caput xp̄i ē de⁹ ꝓma Lhozin. xij. ergo xp̄s nō est caput. ¶ Ꝑ caput recipit influentiā ab alio membro. scilicet a corde: ſz xp̄s nō recipit influētiaz ab alio mēbro ecclesie Ergo xp̄s nō debet dici caput. ¶ Ꝑ ca put pōt dici mēbrū totius corporis ⁊ cōmēbrū aliis mem brīs: ſz xp̄s vt videt nō potest dici mēbrū ecclesie: qz sic vir tus ei⁹ partialitatē haberet respectu toti⁹ ecclesie: ⁊ ecclesia esset pfectior xp̄o: ergo xp̄s nō debet dici caput. ¶ Ad op positū est. Eph. j. Ipsuz dedit caput sup oēm ecclesiā que ē corp⁹ eius: ergo cū ecclesia sit corp⁹ ei⁹ ſm humanā naturā put sibi ꝺformis est videt q̄ ipe ſm hūanā naturā sit caput ¶ Ꝑ rex dicit esse caput regni ⁊ pōtifex ecclesie sibi cōmis se: ſz xp̄s ſm q̄ homo est Rex ⁊ Pontifex toti⁹ hūani gene ris: ergo ipse ſm q̄ hō est caput. ¶ Ꝑ illud q̄ est digniſſi mū in quolibet genere dicit caput sicut leo est caput aīaliū ſz xp̄s etiā ſm humanā naturā ꝓcellit oēs hoīes: ergo etiaz ſm q̄ homo est caput toti⁹ ecclesie. ¶ Ad⁹ dicēduz q̄ xp̄us dicit caput ecclesie per filitudinē capitis nālis: inueniunt enī in capite naturali tres cōditiones respectu aliorū mem brorū singulariter. ꝓma est q̄ excellit ea dignitate in trib⁹. scilicet in altitudine situs in nobilitate ꝓprie virtutis: qz. s. nobiliores vires. scz imaginatio ⁊ memoria ⁊ huiusmodi habent locū in capite: ⁊ etiā in perfectione: qz in capite con gregant oēs sensus cū in alijs mēbris sit solus tact⁹. secun da est q̄ a capite sunt oēs vires aīales in alijs mēbris: ⁊ sic dicit esse principiū aliorū membrorū dans alijs sensum et motū. tertia est q̄ dirigit oīa membra in suis actib⁹ ꝓpter imaginationē ⁊ sensus qui in eo abundāt formaliter. habz aūt quartā ꝓprietatē cōmunē cū alijs membris q̄ est con formis cū eis in natura: ratione ergo ꝓme ꝓprietatis scz p fectionis: oē qō est perfectissimuz in quacūq; natura dicit caput sicut leo in animalib⁹. ratione aūt secūde: oē ꝓncipiū dicit caput: sicut fons caput fluminū: ⁊ sicut dicit caput li bri vel caput vie: ratione aūt ꝓprietatis tertie. oīs rector di citur caput sicut rex: dux vel pontifex quantum igit ad has tres ꝓprietates capitis pōt xp̄s dici caput ⁊ ſm humanam naturā ⁊ ſm diuinā: quia ſm diuinā naturā in eo est pleni tudo omnis deitatis: vt dicit Aplus Coll. j. vnde est super omnes de⁹ benedictus in secula. Ro. ix. ⁊ similiter ab ipso inquantū deus est nobis oīs spiritualis gratia. Itē inquā tum deus: dirigit nos in seipsum. Sed etiā hec conueniūt ei ſm humanā naturam que in xp̄o dignissima est ratione altitudinis: quia est vsq; ad vnionē in diuina persona exal tata. Ratione ꝓprie operationis: quia dignissimū actū ha buit in ecclesia scilicet redimere ipsam ⁊ edificare eā in san guine suo: ⁊ etiā ratione perfectionis: quia oīs gratia in eo est sicut omnes sensus in capite. Similiter etiā dicit caput ratione secūde ꝓprietatis: quia per ipsum sensum fidei ⁊ motū charitatis accepim⁹: quia gratia ⁊ veritas per Jesuz xp̄m facta est. Joānis ꝓmo. ⁊ similiter direxit nos doctri na ⁊ exemplo: quia cepit Jesus facere ⁊ docere. Act. ꝓmo. Sed quarta cōditio xp̄o conuenit ſm humanā naturā tan tum: ⁊ hec complet in ipso rationē capitis: quia xp̄us ſm humanā naturam habet perfectionē alijs omogeniā: ⁊ est principiū quasi vniuocum: ⁊ est regula conformis ⁊ vnius generis. vnde cōmuniter loquendo xp̄us ſm q̄ de⁹ potest dici caput ecclesie simul cū patre ⁊ spirituisancto: sed ꝓprie loquendo est caput ſm humanam naturā: ⁊ dicitur gratia capitis ſm quam predicte ꝓprietates ei conueniunt ꝓcipue ſm q̄ influit alijs membris. ¶ Ad ꝓmū ergo dicen dum q̄ dare spiritūsanctū est dupliciter scilicet auctoritate ⁊ ministerio. Auctoritate quidē: tantum dei est. Sed mini sterio dicunt etiam hoīes dare inquantū scilicet per mini sterium eorū datur a deo sicut dicit Paulus Gall. iij. Quis tradidit vobis spiritum: vt supza in primo libro dist. xv. Magister dixit: ⁊ hoc modo christus ſm q̄ homo spiritū sanctum ministerio dare potuit vt dicitur Roma. xv. Di co christū dei ministrū ⁊c. ¶ Ad secundū dicendum q̄ in hoc q̄ de christi plenitudine omnes accepim⁹ est aliquid simili tradutioni quāuis nō sit ꝓprie traductio: est igi tur similitudo quantū ad ipsum spiritū increatum qui idē numero est in capite ⁊ in membris ⁊ aliquo modo a capi te ad membra descendit: non diuisis: sed vnus. est autē dis similitudo quantum ad ipsum donū scōm q̄ spiritussan ctus in nobis inhabitat: quia istud non traducit de subie cto in subiectum. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ in aliqua actio ne potest aliquid esse mediuz dupliciter. scilicet quantum ad perfectionem ⁊ quantum ad dispositionem tantū: sicut natura est medium in operatione qua deus producit ani mam sensibilē: quia ipsa perfectio vltima fit mediante na tura: sed in operatione qua producit animam rationalem natura non est medium nisi quantum ad dispositionē. Si militer dico q̄ deus immediate formal mentem nostram quantum ad ipsam perfectionem gratie: ⁊ tamē potest ibi

cadere medium disponens: & sic gratia fuit a deo mediante homine xpo: ipse enim disposuit totū humanū gen⁹ ad suscepti⁹nē gratie & hoc tripliciter. vno modo fm operatiōnē nostrā in ipsum: q⁹ fm q⁹ credim⁹ ipsum deū & hominez iustificamur. Ro.iij. quē posuit de⁹ ꝓpiciatorē per fidē &c. alio modo per operationē ipsi⁹ in nos inquātū. s. obstaculū remouet ꝓ peccatis totius humani generis satisfaciendo. & etiā inquātū nobis suis operib⁹ gratiā & gloriam meruit & inquātū ꝓ nobis interpellat apud deū. tertio modo ex ipsa ei⁹ affinitate ad nos: q⁹ ex hoc ipso q⁹ humanā naturā assumpsit: humana natura est magis deo accepta ¶ Ad quartū dicendū q⁹ caput xpi dicit deus nō fm cōpletā rationē capitis: est enī caput ipsi⁹ fm q⁹ est ꝑncipiū eius: principiū aūt eius est fm diuinitatē & fm humanitatē: & inq̄tū est ꝑncipiū ci⁹ fm humanitatem sic deficit quarta cōditio capitis que est cōformitas in natura: inquātū aūt est principiū eius fm diuinitatē sic defecit ꝑma conditio: q⁹ sic non habet maiorē dignitatez. ¶ Ad quintū dicēdum q⁹ cor est principiū virtū vitaliū in toto corpore: & est primū ꝑncipiū omniū membrorz quantū ad esse: vt dicit ꝓbs: sed caput est principiū virtū animaliū que pertinēt ad sensum & ad motum: & quia cū dicim⁹ xpm principiū esse membrorū ecclesie nō intendim⁹ quantū ad esse naturale fm q⁹ sunt hoīes sed quantū ad fidē & charitatē per quā ecclesie mēbra vniūtur: ideo accōmodatius dicitur caput q̄z cor ¶ Ad sextum dicendū q⁹ in noīe capitis importat principium & origo alicui⁹ rei: in noīe aūt membri importat partialitas que repugnat ratione prime originis: q⁹ in prima origine sunt omnia virtute que inueniunt in originatis: & ideo nō pōt dici membrū: q⁹ non recepit ab aliquo alio influentiā: q⁹ in corpore naturali caput nō solū influit alijs mēbris: ꝫ etiaz ab alijs recipit vt nutrimentū & alia obsequia: ideo & caput dicitur & cōmembrū: ꝫ xps fm q⁹ homo non recipit aliq̄d ab alijs mēbris ecclesie: sed a solo deo. vnde nō potest dici cōmembrū fm q⁹ caput ecclesie dicit ipse fm humanitatē: potest autē dici membrū fm humanitatē fm q⁹ ipse est caput ecclesie fm diuinitatem. & sic dicit Aplus ꝑma Chorin. vij. vos estis corpus & membrū de membro.

Ad secundū sic procedit. videt q⁹ xpus fm q⁹ hō nō sit caput angelorū. de ratione enī capitis est conformitas ad mēbra: vt dictū est: ꝫ xpus nō est conformis angelis in natura: q⁹ nūq̄ angelos apprehēdit vt dicitur Heb.j. ergo nō est caput angelorū. ¶ ꝑ xps dicit caput hoīuz fm q⁹ ab ipso aliquā influentiā recipiūt: ꝫ angeli cuz sint beati nō indigent vt eis aliquid influat: ergo xpus fm q⁹ homo nō est caput angelorū. ¶ ꝑ sicut dicit in libro de motu corꝺis: intelligētie sunt receptiue earꝫ illuminationū que sunt a deo prima receptione: aīe aūt secunda: ꝫ qō recipit ꝑma receptione: nō recipit ab eo qō recipit secūda receptione: ergo angeli qui intelligentie dicūt nō recipiunt ab aliqua aīa: & ita nec a xpo fm q⁹ homo: ergo xps fm q⁹ homo nō est caput angelorū. ¶ Sed cōtra Coll.ij. qui est caput omnis principat⁹ & ptātis. & loquit de xpo fm q⁹ & hō ita xps fm q⁹ hō est caput angelorz. ¶ ꝑ Dio. dic. vij. ca. ce. ie. q⁹ seraphin a xpo iesu querūt & discūt & illuminātē: ergo influit angelis: & ita videt esse caput eorz. ¶ ꝑ ecclesia vna est cōstituta ex angelis & hoīb⁹: sed vni⁹ corꝑis non sunt duo capita: ergo xps etiā est caput angelorū. ¶ Ulterius videt q⁹ nō sit caput omniū hominū: caput enim vnū refert ad vnū corpus: ꝫ omnes hoīes nō cōueniūt in aliquo vno fm numerū: quia & ipsi differunt & fides & spes et charitas qua cōnectunt ad inuicē: numero diuerse sunt in diuersis: ergo nō est caput omniū hoīuz. ¶ ꝑ corpus xpi verum est figura corꝑis xpi mystici: sed in corpore vero non est aliquod membrū impurū: ergo cuz multi hoīes sint corrupti per peccata. videt q⁹ eorū caput nō sit xps. ¶ ꝑ corp⁹ christi verū totum fuit glorificatū: sed sunt multi etiā existētes in gratia qui nūq̄ erūt in gloria: q⁹ nō persistēt: ergo xpus nō est caput omniū. ¶ ꝑ. Caput cū sit principiū mēbrorū nō sequit alia mēbra: ꝫ multi sancti precesserunt xpi incarnationē: ergo xps fm q⁹ homo nō est caput omniū hoīum. ¶ Sed cōtra. xps satisfecit ꝓ tota humana natura: sed oēs hoīes cōicant in natura humana: ergo xps oībus influit: & ita videt q⁹ ipse sit caput oīum. ¶ ꝑ per xpm oēs resurgemus: ꝫ hoc nō esset nisi esset caput omniū: ergo ipse ē oīuz caput fm q⁹ homo. ¶ Ulterius videt q⁹ sit caput tantum animarū: q⁹ capitis ad mēbrū oportet esse cōtinuationē: ꝫ corpora aliorū hoīuz nō continuant ad corpus xpi: ergo & ipse nō est caput hoīuz quātū ad corpus: ꝫ quantū ad aīas tm̄. ¶ ꝑ ipse influit sensum spūalē fm q⁹ homo non est caput corꝑorū: q⁹ est caput: ꝫ huiusmodi sensus nō sunt suscepti⁹a corꝑora: ergo xps fm. ¶ ꝑ fm corpus nō differim⁹ a brutis: ꝫ solū fm aīam rationalē: ꝫ xps nō dicit caput irrationabiliuz fm q⁹ homo: ergo ipse nō est caput nostrum quātū ad corpora. ¶ Sed cōtra Phil.iij. reformauit corpus humanitatis nostre &c. & sic influit nobis quantuz ad corp⁹: ergo ipse nō est tātū caput animarū. ¶ ꝑ ipse est caput nostrū fm q⁹ est cōformis nobis in natura: ꝫ humana natura nō cōsistit solū in aīa: ꝫ in aīa & corꝑore simul: ergo xps est caput nostrū fm corpora & nō fm aīas tātū. ¶ Ad dicēdū ad ꝑmā questionē q⁹ xps fm q⁹ homo est caput angelorū: nō tamē ita ꝓprie: nec eodē modo sicut hominū ꝓpter duas cōditiones. ꝑma quantū ad cōformitatē nature: q⁹ cū hoīb⁹ cōuenit etiā fm speciē in natura. cū angelis autem nō fm speciē: sed fm gen⁹ intellectualis nature. secundo quantū ad influentiā: q⁹ nō influit angelis remouendo ꝓhibens aut merēdo gratiā: aut ordando ꝓ eis: q⁹ iaz beati sunt: sed in his que ad actus ierarchicos pertinent fm q⁹ vnus angel⁹ illuminat aliū: purgat & perficit. vt in. vj. li. dic. vj. dictū est. hoc enī multo eminētius a xpo recipiūt. ¶ Ad primum ergo dicendū q⁹ q̄uis nō sit eis cōformis in natura speciei est tñ eis cōformis nature generis vt dictum est. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹ beatitudo angelorz nō excludit quin vnus ab alio recipiat vel etiā a xpo: ꝫ excludit indigētiam recipiendi: q⁹ presto est eis oē id quo indigent ne alicuius rei penuriā patiamur. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ hoc intelligit quantū ad receptionē naturaliū: & tamē aīa christi inquātū deo vnita fuit etiā quātū ad naturalia: lumen ab angelis nō recepit: sed ĩmediate a deo. ¶ Ad secundā questionē dicendū q⁹ in corꝑore naturali inuenit quadruplex vnio membrorū ad inuicē. ꝑma est fm cōformitatē nature q⁹ omnia mēbra cōstant ex eisdem similib⁹ partibus & sunt vni⁹ rationis: sicut man⁹ & pes ex carne & osse: & sic dicūtur mēbra vnū sicut genere vel specie. secūda est per colligationē eorū ad inuicē per neruos & iuncturas: & sic dicūt vnum cōtinuatione. tertia est fm q⁹ diffundit vitalis spūs & vires aie per totū corpus. quarta est fm q⁹ oia mēbra perficiunt per aīam que est vna numero in oīb⁹ membris: & hec quatuor vniones inueniunt in corꝑore mystico. ꝑma ē inquātū oia membra ei⁹ sunt vnius nature vel specie vel genere. secūda est inquātū colligata sunt ad inuicē per fidez: q⁹ sic cōtinuant in vno credito. tertia est fm q⁹ viuificantur per gratiā & charitatē. quarta est fm q⁹ in eis est spūsanct⁹ qui est vltima perfectio & ꝓncipalis tot⁹ corꝑoris mystici quasi aīa in corꝑore naturali. Prima aūt dictaruz vnionū non est vnio simpliciter: q⁹ illud in quo est vnio hoc nō est vnū numero. sicut est in trib⁹ sequentib⁹: quia per fidē & charitatem in vno credito & amato fm numerū vnit. similiter spūsanct⁹ vnus numero oēs replet: hoīes igit infideles nō pertinēt ad vnionē corꝑoris ecclesie fm q⁹ est vnū simpliciter: & ideo respectu horū xps caput nō est nisi in potētia fm scilicet q⁹ sunt vnibiles corꝑori: hoīes aūt fideles pctores. pertinēt quidē aliquo modo ad vnitatē ecclesie inquantuz cōtinuant ei per fidē que est vnitas materialis: nō tñ possunt dici mēbra ꝓprie nisi sicut mēbrū mortuū. s. equiuoce & ideo q⁹ vnitas corꝑoris & mēbris cōsistit: ideo q̄dā dicūt

q̄ non pertinet ad vnitatem corporis ecclesie quāuis pertineant ad vnitatē ecclesie. ⁊ sicut operationes que sunt ad alterū possūt aliquo modo fieri p membra arida: vt percutere vel aliquid huiusmodi: non tñ operationes que sunt aīe in membris: ita nec mali recipiunt spūal' vite operationē a spū sancto: sed tñ spūssanct⁹ per eos operatur spūalē vitā in alijs fm q̄ alijs sacramēta ministrāt vel alios docēt. sed homines fideles in gratia existentes vniunt' fm tertiā vnionē que est formalis respectu hui⁹ secunde. ⁊ iterū fm quartā q̄ est completiua totius. ⁊ ideo horū proprie dicit' xp̄s caput.

¶ Ad primū ergo dicendū q̄ sicut in corpore naturali vires diffuse p omnia membra differūt numero fm essentiā: sed conueniūt in radice vna fm numerū: ⁊ preter hoc habent formā vnā vltimā numero: ita etiā omnia membra corporis mistici habent pro vltimo complemēto spiritū sanctū q̄ est vnus numero in omnib⁹. ⁊ ipsa charitas diffusa in eis p spiritū sanctū quāuis differat in diuersis fm essentiā: cōuenit tñ in vna radice fm numerū. Radix aūt opationis proprie est ipsum obiectū ex quo speciē trahit. ⁊ ideo inquantū est idez numero amatū ⁊ creditū ab omnib⁹: fm hoc vnitur omniū fides ⁊ charitas in vna radice fm numerū: nō solū prima que est spūssanct⁹: sed etiā ꝑma que est proprīū obiectū. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ per corpus xp̄i verū significant ea que sunt membra corporis mistici: nō autē ea que sunt membra equinoce. i. fm silitudinē tñ ⁊ situ. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ membrū nō iudicat' fm id quod de eo fieri potest: sed fm id quod est. vnde man⁹ anteq̄ abscindat' mēbrū est quāuis sit futura abscindi. ⁊ filr qui est in gratia mēbrū est: quāuis postea abscindat'. ¶ Ad quartū dicendū q̄ quāuis xp̄s nondū fuisset incarnat⁹ tempore patrū veteris testamēti fm rem: erat tñ iam incarnatio ipsa in dei ordinatione: ⁊ in fide ipsor: fm quā fidē iustificabant': quia tempora mutata sunt: ⁊ nō fides: vt dicit Augu. sz tñ nō fuit tanta influentia ante incarnationē quāta est modo: quia tunc nō erat remotū obstaculum: nec sacramēta gratie exhibita erant sicut modo sunt. ¶ Ad quintū dicendū q̄ xp̄s satisfecit pro tota humana natura sufficienter: nō tñ efficienter: qz non oēs illius satisfactionis participes fiunt: quod ex eor opportunitate est: non ex ipsius insufficientia satisfactionis. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ resurrectio ad vitam naturalem erit omnib⁹ cōmunis: nō aūt ad vitā glorie: qz mali in vita naturali tñ conformitatē habuerūt cū membris ecclesie: nō aūt in vita gratie. vñ ex hoc non sequit' q̄ sint membra proprie loquēdo. ¶ Ad tertiam questionē dicendum q̄ xp̄s est caput hominū quantū ad animas ⁊ quantum ad corpora: sed principaliter animarū: ⁊ secundario corpor. tū rōne conformitatis ad membra: que p assumptionē humane nature est quia corpus assumpsit anima mediante. tū etiā rōne spūal' influentie que peruenit ad corpus mediante anima inquātū corpus est instrumentū anime fm gratiā operantis. ⁊ ex hoc relinquit' ordo in corpore ad gloriosam resurrectionē. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ corpora nostra aliquo modo hñt ordinationē cū corpore xp̄i: nō quidē fm quātitatē aut fm perfectionē naturalem: sed inquantū spūssanct⁹ habitat in nobis qui plenissime fuit in xp̄o. prima Lozin. vj. Nesciti quoniā membra vestra templū sunt spūssancti. ¶ Ad secundū dicendū q̄ quāuis corpus nō recipiat influentiā spiritualē imediate: recipit tñ mediante aīa: vt dictū est. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ etiā fm corpora a brutis differrim⁹ inq̄n tū corpa nostra sunt pfecta aīa rōnali: nō aūt corpa brutor.

Questio Tertia.

Deinde queritur de gratia vnionis. Et circa hoc querunt' duo. Primo vtrū gratia vnionis sit aliq̄ gratia creata. Secundo de comparatione istius gratie ad alias christi gratias.

Ad primū sic ꝓcedit'. videt' q̄ gratia vnionis nō sit creata. gratia enī creata est gratia habitual'. sed habitus ordinat' ad operationē: cū ergo vnio in persona nō sit fm operationē sed fm esse: videtur q̄ gratia vnionis nō sit gratia creata. ¶ P̄ quilibet nostrū deo vnit' per gratiā creatā. si igit' gratia vnionis in xp̄o fuisset creata gratia: tunc nō alio modo eēt deo vnit⁹ q̄ nos. ⁊ sic sequeretur error Nestorij. ¶ P̄ vnio est humanitatis ad diuinitatez fm corp⁹ ⁊ animā. sed corpus nō est susceptiuū create gratie: ergo gratia vnionis nō ē aliq̄ gratia creata. ¶ P̄ in his q̄ fiunt p miraculū nō requirit' aliq̄ dispositio ex pte facti. sz totū est ex parte infinite virtutis agētis: ita enī de⁹ potuit de lapide sicut de aq̄ vinū facere. sed vnio humanitatis ad diuinitatē est maxime miraculosa: ergo nō requirit' aliq̄ gratia creata q̄ disponat ad hanc vnionē. ¶ P̄ inter personā ⁊ naturā nō cadit aliquod accidens mediū: sicut nec inter materiam ⁊ formā: qz fm formā substantialē ⁊ materiā est eē substantiale quo nō est pri⁹ aliquod eē accidentale. sz vnio humane nature est ad deū sicut nature ad psonā: ergo nō cadit aliquod mediū. sed gratia creata est accidens: ergo gratia vnionis nō est gra creata. ¶ Sed ctra. Augusti. dicit q̄ quicq̄d ꝺuenit filio dei p naturā ꝺuenit filio hois p gratiā. sed eē deū ꝺuenit filio dei p naturā: ergo ꝺuenit filio hois p gratiā. ⁊ hec est gratia vnionis que nō semp fuit: ergo est gratia creata. ¶ P̄ maior est vnio in psona q̄ p fruitionē. sz humana natura non potest exaltari ad vnionē fruitionis nisi p gratiā habitualē: ergo multo min⁹ ad vnionē in psona. ¶ P̄ cū deus sit in q̄libet creatura p essentiā presentiaz ⁊ potentiā: ⁊ in aīab⁹ sanctis p gratiā. Aut in aīa xp̄i est alio modo aut nō. si non: ergo nō est magis assumpta a diuina psona q̄z aīa petri. Si aūt alio modo. sed deus quantū in se est habet se eodē modo ad oīa. sz res diuersimode se habēt ad ipsum: vt dicit' in li. de causis. ⁊ fm hoc q̄ diuersa diuersimode se hñt ad ipsum fm hoc diuersis diuersimode ipse ipse compar': ergo oportet q̄ in aīa xp̄i sit aliqua alia dispositio p quā de⁹ est in eo p vnionē: ergo oportet ponere aliquā aliā gratiā creatā. ¶ P̄ cuz spūssanct⁹ datur hoīb⁹ aliquis nouus effectus in creatura intelligit': ergo ⁊ filr fm q̄ psona filij carni vnit' oportet aliquē effectū de nouo intelligi. ⁊ ita videt' q̄ gratia vnionis sit quid creatū. ¶ Ꝛ°. dicēdū q̄ sicut magister dixit supra. ij. li. dis. xxvj. gratia dicitur dupliciter. Uno modo gratia gratis dans: qō est ipsa gratuita dei volūtas aliq̄d sine meritis dans. Alio modo dicit' gratia donū aliquod gratis datū. fm ergo ꝑmū modū gratia vnionis dicit' ipsa diuina volūtas sine aliquib⁹ meritis naturā humanā filio dei vniens in psona: ⁊ sic gratia vnionis est gratia increata. si aūt dicatur gra donū aliquod gratis datū: sic gratia vnionis potest intelligi dupliciter. Uno modo potest dici ipsa vnio que est quid creatū: vt supra di. v. dictuz est. Alio modo potest intelligi gratia vnionis aliq̄ qualitas ad vnionē disponens. sed aliquid potest disponere ad aliquam perfectionē tripliciter. Uno modo ita q̄ cadat mediū inter subiectū ⁊ perfectionē illam quasi stramētum perfectionis illius: sicut diaphaneitas disponit ad lucem. ⁊ hoc modo nō potest naturam aliquid disponere ad vnionē: quia natura vnitur persone imediate quantum ad esse. Alio modo disponit aliquid ad formā: sicut ꝓparando materiam ad receptionē forme: ita q̄ ꝓexistat in materia ante formā ordine fiendi: nō ordine essendi: sicut calor disponit ad formam ignis: non quia mediū cadit inter formam ⁊ materiam. sed materia appropriat' ad formaz ignis per aduētū caloris: ⁊ sic etiam nō potest aliquid disponere naturā ad vnionez in persona: quia natura humana fm id q̄ est talis natura assumptibilis est a diuina psona. Tertio modo aliquid disponit aliud ad perfectionē aliquam sicut quod facit ad bonitatē ⁊ decentiam perfectionis illius: sicut decor persone facit ad dignitatē regiam fm q̄ dictū est: Species ꝑiami digna est imperio. ⁊ hoc modo gra vnionis potest dici omne illud quod decet naturā humanā deo vnitā sicut ex parte corporis: sicut ex parte anime. ⁊ sic etiaz gratia vnionis est quid creatū. tñ sancti loquētes de gratia

vnionis videntur intelligere fm primū modum prout gratia dicitur diuina voluntas gratis ꝛ sine meritis dans. ꝛ sic fm diuersas vias ad argumenta vtriusq; partis oportet respondere. ¶ Ad primū ergo dicēdū q; gratia creata disponit ad operationē sicut operatiōis principiū. sed ad vnionē nō quasi principiū vnionis: sed sicut faciens ad cōgruentiā vnionis. ¶ Ad secūdū dicēdū q; vnio nostri ad deū est per gratiā habitualem creatā sicut p cām: ꝛ sicut p id in quo est vnio: quia in ipsa filitudine gratie anima deo conformat ꝛ vnitur. ſz si gratia vnionis dicat aliquid creatū: ipsa nō est id in quo est vnio: cū vnio sit in persona: ꝛ nō solū in aliq̄ similitudine. neq; etiā facit vnitatē: sed consequit vnitatē in psona fm q; ipsa vnio gratia vnionis dicit. vel est id qō natura vnitā decet si gratia habitual' gratia vnionis dicatur. ꝛ ideo non est simile de xp̄o ꝛ de nobis. ¶ Ad tertiū dicendū q; gratia illa habitual' etiā quodāmodo redundat in corp⁹ fm q; est instrumentū anime vt supra dictū est. vnde sicut in corpore perfecto anima rationali manet post mortem ordo ad resurrectionē: ꝛ vlteri⁹ ad gloriā si aīa que fuit ei⁹ perfectio gratiā habuit. ita etiā corpus xp̄i inquantuz est tali aīa perfectū habet quendā ordinē ad vnionē. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q; ratio illa p̄cedit de dispositione fm meditz modum. ¶ Ad quintū dicēdū q; illa ratio p̄cedit fm primū moduz dispositionis: vt p se patet. ¶ Ad sextū dicendū q; cū dicit q; esse deū ꝺuenit filio hois p gratiā vnionis: vel gra vnionis intelligit ipsa vnio gratis facta que nō semp fuit ꝛ creata est. vel intelligit ipsa gratuita dei volūtas: que quidē in se semp fuit: sed effect⁹ eius nō semp fuit. ¶ Ad septimū dicendū q; vnio que est p fruitionē est vnio per operationē. ꝛ quia ad operationē perfectā nō potest natura humana nisi mediante aliquo habitu: ideo oportet aliquā habitualem gratiā que sit principiū illius vnionis. sed vnio in psona est vnio ad esse. q; aūt inter humanā naturā ꝛ esse quod habet in psona nō potest cadere mediū quod sit principiū illi⁹ eē: ꝛ ideo non potest ibi esse alia gratia que sit principiū illius vnionis: vt sicut disponēs nisi p modū dictū. ¶ Ad octauū dicendū q; hoc q; deus est in aīa xp̄i vt in natura assumpta alio modo q̄ in alijs creaturis nō est p aliquā dispositionē aduenientē: sed p ipsum eē psone diuine quod cōicat nature humane. ¶ Ad nonū dicendū q; spūssanct⁹ dicit dari de nouo: non fm mutationē suā: sed fm mutationē creature q̄ est in perceptione doni ipsius. ꝛ ita etiā filij dei dicit vniri nature humane nō per mutationē filij dei: sed p mutationē humane nature: siue exaltationē ipsi⁹ nō ad aliquod donū creatū: sed ad ipsum esse increatū diuine persone.

Ad secundū sic procedit. videt q; gratia vnionis sit idem quod gratia capitis. xp̄s enī dicit caput ecclesie fm q; de eius plenitudine oēs accepim⁹. sed plenitudo eius est fm q; ipse est vnigenit⁹ a patre: vt dicit Jo. j. cū igit vnigenitus sit a patre p gratiā vnionis: videt q; gratia vnionis sit idem qō gratia capitis. ¶ P̄ mediuz cōicat cū extremis. sed xp̄s fm q; est caput ecclesie mediū est inter deū ꝛ hoies: quia caput viri xp̄s: caput xp̄i deus. ergo est caput fm q; cōicat cū vtroq;. sed hoc habet per gratiam vnionis p quā est de⁹ ꝛ homo: ergo gratia vnionis est gratia capitis. ¶ P̄ xp̄s est caput ecclesie fm q; hoies excedit. sed excedit humanā naturā per gratiā vnionis: ergo est caput per gratiam vnionis. ¶ Sed contra. gratia capitis ꝺuenit xp̄o in comparatione ad alios: sed gratia vnionis in seipso tm̄: ergo vna non est alia. ¶ P̄ gratia capitis operata est a constitutione mundi ex quo homines mēbra eius esse ceperūt: nō autē gratia vnionis: ergo vna non est alia. ¶ Ulteri⁹ videt q; sit eadem gratia capitis ꝛ gratia singularis ipsius: q; eadem scientia est qua quis est sciens ꝛ alios docens. ꝛ fm philosophū. v. ethi. eadem p essentiā est virtus qua q̄s in se perfectus est: ꝛ iustitia legalis qua perficit in ordine ad bonū cōmune. ergo similiter eodem habitu xp̄s fuit in seipso perfect⁹: ꝛ in alios perfectionē influens. ¶ P̄ gratia est vita anime. sed vnius subiecti est vna vita: ergo ꝛ gratia vna. ꝛ sic idem q̄ p̄ius. ¶ P̄ sicut caput comparat ad alia mēbra: ita alia mēbra ad caput. sed nō distinguit in membris christi gratia per quā perficiunt in se a gratia fm quā sunt membra: ergo nec xp̄s debet distingui gratia per quā est caput a gratia singulari ipsi⁹ fm quā perficit in se. ¶ Sed cōtra. sicut per adam intrauit peccatū in mūdū: ita per christū gratia ꝛ iustitia. Ro. v. sed in adam distinguit aliud peccatū actuale: quod est singulare ipsius ꝛ originale quod transfudit in posteros: ergo ꝛ in xp̄o debet alia ꝛ alia gratia distingui. ¶ P̄ ad diuersos actus diuersi habitus ordinant. sed alius actus est bene operari: ꝛ alius influere: ergo ꝛ ali⁹ habitus gratie. ꝛ sic idem quod p̄ius. ¶ Ulteri⁹ videtur q; gratia singularis persone precedat gratiā vnionis: quia gratia singularis persone facit ad congruitatē vnionis. sed anima que facit ad congruitatē vnionis corporis p̄ius intelligitur vniri corpori q̄ ipsa vnita ad inuicē intelligantur vniri diuine persone: ergo similiter p̄ius etiam fm intellectū est gratia singularis in natura humana q̄ gratia vnionis. ¶ Itē videt q; sit p̄ius gratia capitis: quia p̄ius cōsideratur aliquid in se perfectū q̄ alteri perfectionē largiēs. sed gratia singularis qua in se perfectus est. gratia autē capitis fm quā perfectionē alteri largit: ergo gratia singularis ē p̄ior q̄ gratia capitis. ¶ Itē videt q; gratia vnionis sit p̄ior q̄ gratia capitis: quia ex hoc est caput q; iustificat. sed per fidem incarnationis iustificat: vt supra dictū est: ergo incarnatio precedit gratiā capitis. ¶ Sed contra. gratia capitis operata est ante incarnationem: non autē gratia vnionis nec gratia singularis persone: ergo gratia capitis est p̄ior illis duabus. ¶ Itē videtur q; gratia vnionis sit p̄ior q̄ gratia singularis: quia ex hoc q; fuit vnigenitus a patre fuit plen⁹ gratia ꝛ veritate. sed vnigenitus a patre fuit per gratiā vnionis: ergo gratiā singularis persone habuit per gratiā vnionis: ꝛ sic illa est p̄ior. ¶ R̄ō dicēdū ad primaz questionē q; si gratia vnionis dicatur gratia habitualis quodāmodo disponēs ad vnionē: sic eadē est p eēntiā gratia vnionis capitis ꝛ singularis illi⁹ hominis solum ratiōe differēs: quia inquantū perficiebat animā christi ad actus meritorios: dicit gratia illius singularis hominis. inquantum vō tanta erat hui⁹ gratie copia vt in alios redundare posset dicitur gratia capitis. inquantū vō gratiā tam plenā decebat in eē assumpte nature potest quodāmodo dici gratia vnionis. Si vō gratia dicatur voluntas dei gratuita: sic iterū constat q; est vna. Alijs autē modis accipiendo gratiā vnionis constat q; per essentiā differt nisi quatenus intelligitur caput vt deus. ¶ Ad primū ergo dicendū q; quātus ex hoc q; est vnigenitus habeat plenitudinē capitis: non tamen ipsa vnio est illa plenitudo. ¶ Ad secundū dicendū q; fm aliam rationē deus dicitur caput christi: ꝛ christus viri vt supra dictū est. Et p̄terea ipse fm q; est hō est mediū: ꝛ sapit naturā extremoz̄ inquantū est deo similior alijs hominibus per maiorē gratiam quā habet. ¶ Ad tertiuz dicendum q; non solū excedit alios homines fm q; deus: sed fm q; pleniorē gratiā creatā omnibus alijs habet. ¶ Ad secundam questionem patet solutio ex dictis. ¶ Et similiter ad duo p̄ima argumenta que procedunt de vnitate fm essentiam. ¶ Ad tertium dicendū q; quātus gratia membri habeat diuersas operationes: non tamē ex hoc q; est membri requiritur aliqua abundantior plenitudo. ꝛ ideo nō distinguitur gratia membri a gratia singulari. ¶ Ad quartū dicendū q; peccatū actuale ade fuit causa originalis in ipso et in alijs. Et iterū non sunt respectu eiusdem: sed vnū est per se nature: alterū est per se persone: vt in secundo libro dictū est. non sic autē est in proposito: quia neutra gratia est causa alterius. ꝛ vtrūq; respicit personam christi mediante humana natura. ꝛ ideo non oportet q; differāt per essentiam. ¶ Adquintū dicendū q; fm illos actus quilibet meruit: ꝛ etiam in alios influxit: quia merendo pro alijs satisfecit: et

alijs gratiam meruit ſm q̄ caput noſtrū dicitur. ¶ Ad tertiam queſtionē dicendū q̄ iſte tres gratie xp̄o attribuunt ſm diuerſas ipſius conſiderationes. poteſt enī ꝯſiderari in ſe: vel in compatione ad alios. ſi in ſe conſideraſ: ſic vl' inq̄n tū deus: ⁊ ſic attribuit ei gratia vnionis. vel inquantū hō: ⁊ ſic attribuit ei gratia ſingularis. ſi aūt in comparatione ad alios: ſic attribuit ei gratia capitis. ⁊ q̄ p̄i⁹ ꝯſideraſ aliq̄s in ſe q̄ꝫ in compatione ad alios: ideo gratia ſm quā eſt caput ſequit alias duas gratias. ⁊ quia oīs gratia ⁊ perfectio humanitatis ex hoc ſibi debet: quia deo vnitus eſt hō ille in perſona: ergo gratia vnionis p̄cedit ſm ordinē nature ⁊ intellectus gratiā ſingularē quāuis ſimul in eodē tempore ſint iſte tres gratie. ¶ Ad p̄imū ergo dicendū q̄ aīa cōplet rationē humane nature: ⁊ ideo p̄eintelligitur vnio aīe ad carnē vnioni humane nature ad deitatē: q̄ p̄ius eſt ꝯſiderare aliq̄d in ſe q̄ꝫ alteri vnitū. ſed gratia nihil facit ad rationē humane nature: q̄ inquantū huiuſmodi aſſumptibilis eſt: ⁊ ideo nō eſt ſimile. ¶ Secūdū ⁊ tertiū patet. ¶ Ad quartū dicēdū q̄etiā in antiquis patrib⁹ nō operabaſ gra capitis niſi ſm q̄ p̄ſupponebaſ in fide ipſoꝝ gratia vnionis: q̄ p fidē incarnationis iuſtificabanſ. ¶ Quintū patet

¶ In ſanctis vō quaſi ſolus tactus. Hoc videſ eē falſum: q̄ Orige. ſup Leuiti. diſtinguit quinq̄ ſenſus ſpūales dicens q̄ viſus ſpūal' eſt vt videam⁹ deū. auditus aūt vt audiam⁹ q̄ loquiſ. odorat⁹ p quē odoram⁹ bonū odorē xp̄i. guſtus vt guſtem⁹ eius dulcedinē. tactus vt palpem⁹ cū ioanne verbū vite. hec aūt oīa ſunt in oīb⁹ ſanctis: ergo nō ſolū hīt tactū. Dicēdū q̄ ſenſus ſpūales p̄nt diſtingui p ſil'itudinē ad act⁹ ſenſus coꝛpaliū: ⁊ ſic ſunt in oīb⁹ ſcīs: vt dicit Orig. vel p ſil'itudinē ad q̄ſdā ꝓprietates ſenſuū ſm q̄ tact⁹ eſt neceſſari⁹: alij aūt nō. ⁊ ſic q̄ in alijs ſcīs ſunt oīa q̄ ſunt de neceſſitate ſalutis: in xp̄o aūt oīa ſimpliciter q̄ ptinēt ad pfectionē gr̄e: ideo in xp̄o dicunt oēs ſenſus eē: in alijs autē ſolus tactus. Quib⁹ datus eſt ſp̄ūs ad mē. Lōtra Jaco. j. Qui dat oīb⁹ affluenter. dicit glo. oīa dat non in menſura. Et dicendū q̄ cū mēſura dari p̄t accipi vl' ex largitate dantis: ⁊ ſic nulli dat cū menſura: q̄ oīb⁹ dat ex largitate infinita. vel ex capacitate recipiētis: ⁊ ſic dat cuilibet cū menſura: q̄ nulli dat vltra q̄ꝫ capax ſit. vel ſm rationē dati: ⁊ ſic xp̄o nō dat cū menſura q̄ gr̄a ei⁹ q̄ntū ad rationē gr̄e nō eſt limitata q̄ntū ad rōnez gr̄e. ſz alijs dat cū menſura: vt patet ex dictis. Nō ſm eſſentiam ſed ſm ſil'itudinē. Lōtra. ergo pari rōne petr⁹ p̄t dici caput: q̄ quilibet ſanct⁹ eſt alij ſimil' in gr̄a. Dicendū q̄ ſumiſ ibi ſil'itudo actiue inq̄ntū. ſ. xp̄s ſibi alios aſſimilat in gr̄a vt dictū ē: q̄ alij nō ꝯuenit. Ut q̄ntū ad vſum hominū. Videſ q̄ hec nō fuit intētio Ambro. q̄ p hoc nihil ꝓbaret ſicut etiā dei ſapiētia ꝓficit ſm q̄ ſe magis oſtēdit. Dicēdū q̄ quāuis dei ſapiētia magis ſe q̄ꝫ p̄i⁹ oſtendit in aliquib⁹ effectib⁹: tū ipſa ſemp crediſ eē eq̄lis: q̄ nō fuit de ſapiētia xp̄i: q̄ videbaſ q̄nq̄ ſapiētior q̄ꝫ p̄ius fuiſſet. ⁊ ideo dicit duo: ad viſus hominū ⁊ ſenſus oſtenſionē. tū vtruz aliquo alio modo ꝓfecerit in ſapiētia in ſequēti di. diceſ.

DISTINCTIO .XIIII.

¶ Si anima xp̄i habuerit ſapientiam parem cum deo: ⁊ ſi omnia ſcit que deus.

Hic queri opus eſt cū anima xp̄i eſſet ſapiens ſapiētia gratuita: vtrū habuerit ſapientiā equalē deo ſiue omniū rerum ſcientiā habuerit vel habeat. i. vtrū oīa ſciat que deus ſcit. Quibuſdaz placet. q̄ nec cum deo patre habeat ſcientiā: nec omnia ſciat que deus: quia in nullo creatura equatur creatori. Cum igitur anima illa creatura ſit in nullo equatur creatori: ergo nec in ſapientia. Nō ergo habet cū deo equalem ſapiētiam: nec ſcit omnia que deus. Jtē ſi anima illa eq̄lem habet cū deo ſapientiā. nō ergo deus in omni bono maiorez habet ſufficientiā q̄ꝫ eius creatura. Inducūt etiam auctoritates ad idem ꝓbandū. Ait ꝓpheta ex perſona hominis aſſumpti: Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: ⁊ non potero ad eam. Quod exponēs Laſſiodorus ait Veritas humane cōditionis oſtendit: quia homo aſſumptus diuine ſubſtantie nō poteſt coequari in ſcientia uel in alio. Apoſtolus etiā ait: Nemo nouit q̄ dei ſunt niſi ſpirit⁹ dei qui ſolus ſcrutatur omnia etiā p̄profunda dei. His alijſq̄z pluribus rationib⁹ ⁊ auctoritatibus nituntſ qui animā chriſti aſſerunt nec parem cū deo habere ſcientiā: nec omnia ſcire q̄ deus ſcit. Quia ſi omnia ſcit q̄ deus: ſcit ergo creare mūdū: ſcit etiā creare ſeipſam.

¶ Reſpōſio queſtionū diffinitiuā ꝓtinēs ſententiā.

Quibus reſpondentes dicimus animā xp̄i per ſapientiā gratis dataz in verbo dei cui vnita eſt: quod ⁊ perfecte intelligit omnia ſcire que deus ſcit: ſed non omnia poſſe que poteſt de⁹: nec ita clare ac perſpicue omnia capit ut de⁹. ⁊ ideo nō equaſ creatori ſuo in ſcientia: etſi omnia ſciat que ⁊ ipſe. Nec eſt eius ſapiētia equalis ſapiētie dei: quia illa multo eſt dignior: digniuſq̄z ⁊ perfectius omnia capit q̄ꝫ illius anime ſapientia. Ergo ⁊ in ſciētia maiorē habet ſufficientiam deus q̄ꝫ illa anima que dignior ē omni creatura. Illud vō Apoſtoli quod inducūt Nemo nouit que dei ſunt niſi ſp̄ūs dei qui ſolus ſcrutaſ omnia: ꝓ nobis fecit. Adox enī ait Apoſtol⁹ Nos autē ſpiritū dei habem⁹: ut per ſpiritū quē habebat dei profunda ſe ſcire oſtēderet. Sed anima illa p̄e omnib⁹ ſpiritū dei habuit: cui ſpirit⁹ nō eſt datus ad menſurā: ut ait Jo. euangeliſta. Dona igiſ ſp̄ūſci ſine menſura habuit: igiſ ⁊ ſapientiā. Oīa ergo ſciuit aīa illa. Si enī q̄dā ſciuit ⁊ q̄dā nō: nō ſine mēſura ſcientiā habuit. ſz ſine mēſura ſciētiā habuit: ſcit igiſ oīa. Fulgentius etiā in ſermone quodā multa inducit quibus aſſerit animā illam rerū omniū ſcientiā habere vtens auctoritatib⁹ Apoſtoli dicētis: In q̄ ſunt omnes theſauri ſapiētie ⁊ ſciētie abſcōditi. Quod etiā ratiōe poteſt ꝓbari ſic: Nihil ſcit aliquis q̄ eius anima ignoret. ſed chriſtus ſm omniū conceſſionē omnia ſcit: ergo anima eius omnia ſcit. Ad id vō quod dicūt ſi ſcit omnia: igiſ ſcit creare mundū uel ſeipſam: reſpōdem⁹ q̄ ſcientiā habet creandi mundū: ſed nō potentiā ⁊ creandi animā: ⁊ ſcit quō deus ipſam creauerit. habet ſcientiaz ergo ſui create: non ſui creande: q̄ nō eſt creanda ſz creata.

¶ Quare de⁹ nō dedit illi potentiā uel ſcientiā.

Jſ vō queriſ quare deus nō ei dederit potētiam faciendi omnia ut ſcientiā: reſponderi poteſt quia naturaliter capax eſt ſciētie: ⁊ ideo ei id cōgrue datū eſt ſine menſura cui⁹ ipſa

naturaliter capax est. Nō est aūt ei datū posse facere omnia que deus fecit: ne anima omnipotēs: ⁊ p hoc deus putaretur. Verūtamē forte nec potentiā faciendi oīa ei deus prestare potuit etsi potentiam faciendi aliqua que nō potest facere. Scit igitur ⁊ anima xp̄i omnia que scit in verbo dei. quod liquidius ⁊ presentius omni creatura contemplat ut ei vnita: in quo etiā angeli ⁊ que dei sunt ⁊ que futura sunt cognoscunt.

¶ Quomodo intelligēda sunt verba Ambrosij super Lucam.

Sed si anima illa non habet tantam potentiam quantā ⁊ deus: nec homo assumptus quantam ⁊ deus. quomodo ergo intelligitur illud Ambrosij super Luc. vbi angelus de nascituro filio virginis ait: hic erit magn⁹: ⁊ filius altissimi vocabitur. non ideo inquit erit magnus q̄ ante partū virginis magn⁹ non fuerit: sed quia potentiaz quā dei filius naturaliter habet homo erat ex tempore accepturus: ut vna sit persona homo ⁊ deus. Ecce aperte dicit q̄ homo erat acceptur⁹ ex tempore potentiā quam habuit dei filius naturaliter. Sed si homo accepturus illam potētiā erat: ergo uel persona uel natura hominis. sz persona nō: quia semper habuit ⁊ habet: ergo natura. Si natura: ergo anima. Nam de carne constat q̄ accipere nō posset. Ad quod dicimus illud esse accipiendū de persona: sed nō inquantū est dei: imo inquantū est hominis persona. Vna est enī persona dei ⁊ hominis: filij dei ⁊ filij hominis: que inquantū est dei persona semp naturaliter omnipotentiā habuit. sz inquantū est hominis nō semp fuit. Illa ergo persona que semp fuerat dei futura erat hominis persona. ⁊ fm hoc q̄ futura erat hominis persona acceptura erat ex tempore potentiā quaz naturaliter ⁊ semper habuerat inquantuz dei persona. Scōm hanc distinctionem illud ⁊ similia sane accipi possunt. Que distinctio in pluribus questionū articulis est necessaria aduersus quozundaz perplexam verbositatē. Sed cū de rebus constat in verbis frustra habetur controuersia.

¶ Postq̄z determinauit magister de plenitudine pfectionis xp̄i quantū ad gratiā ⁊ scientiā: hic cōparat perfectionē xp̄i fm q̄ est homo ad perfectionē diuinā. Et diuidit in duas partes. Primo compat pfectionē aīe xp̄i ad pfectionē diuinā quantū ad scientiā. Secūdo quantū ad potentiā ibi: Si vo querit q̄re. Prima diuidit in duas. Primo mouet questionē. Secūdo determinat eā ibi: Quibusdam placet. Et hec pars diuidit in duas. Primo ponit determinationē aliozū. Secūdo determinationē suā ibi: Quib⁹ respōdentes dicimus. Et circa hoc tria facit. Primo respōdet ad questionē: ⁊ soluit rationes p̄z prima determinatione positas. Secūdo cōfirmat suā determinationē: tū p̄ rationē ab alijs inductā q̄ est otra eos ibi: Illud vo apponi. tū etiā per auctoritatē ibi: Fulgēti⁹. tū ex ratione ibi: Quod etiā ex ratione ostendi potest. Tertio docet euitare quoddam inconueniēs: ad qō illi inducebant si aīa xp̄i omnia sciret ibi: Ad id vo qō dicūt. Si vo queritur. Hic comparat aūmā xp̄i ad deū fm potentiaz. Et tria facit. Primo determinat veritatē. Secūdo obicit in contrariū ibi: Sed si illa aīa. Tertio soluit ibi: Ad quod dicim⁹.

¶ Questio Prima.

Hic querunt quattuor. Primo quā sciētiā habuit. ⁊ q̄z habuit diuinā ⁊ humanā: de diuina in primo libro dictū est: propter hoc secūdo queritur de perfectione humane sciētie ipsius qua videt verbū. Tertio de pfectione sciētie ipsius qua videt res in proprio genere. Quarto de ipsius potentia.

Ad primū sic p̄cedit. videt q̄ in xp̄o nō sit aliq̄ sciētia creata. vbi enī est cognitio pfecta nō est opus cognitione imperfecta: sicut qui scit aliquid p demōstrationē non indiget scire illud p fillogismū dialecticū. sed oīs cognitio creata est imperfecta respectu sciētie diuine. ergo cū in xp̄o sit scientia dei increata: videt q̄ nō oporteat ponere in ipso aliquā aliam scientiā. ¶ P̄ luminare min⁹ offuscat p luminare maius. sed scientia nō solū se hz vt lux: sz vt luminare illuminās: ergo sciētia minoz offuscat p scientiam maiorē. ⁊ ita scientia creata nō debet esse in eodem cū scientia increata dei. ¶ P̄ oīs pfectio est nobilior perfectibili. sed omnis scientia est pfectio scientis: cū igit nihil creatū sit nobilius aīa xp̄i: nulla creata scientia est in eo. ¶ Sed cōtra. plus conuenit natura sensitiua ⁊ intellectiua in hoīe q̄z natura diuina ⁊ humana in xp̄o. sz cognitio intellectiua in homine nō excludit sensitiuā que est minus perfecta: ergo nec diuina cognitio in xp̄o excludit humanā. ¶ P̄ non est substantia sine sua operatione: vt dicit Damas. ⁊ phs. sed in xp̄o est intellect⁹ creatus. s. anima rationalis: ergo ⁊ cognitio creata que est ei⁹ operatio. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ si est in eo aliqua cognitio creata q̄ illa nō sit habitus sed actus tū ad Hebre. ij. dicit glosa q̄ natura mētis humane nature in xp̄o nihil est altius vt excellenti⁹. sed quedā creature ꝓpter sui perfectionē nō indigent aliquo habitu ad cognoscendū sicut angeli: vt dicit Maxim⁹ sup ce. ierar. Dio. ergo multo min⁹ anima xp̄i. ¶ P̄ anima xp̄i est nobilior tota q̄ intellectus agens alicui⁹ alterius hominis. sed intellectus agens nō facit operationē suam mediāte habitu aliquo: ergo nec aīa xp̄i aliqua habituali sciētia cognoscit. ¶ P̄ vires naturales nō exeunt in actū mediante aliquo habitu: sicut patet in calore ignis: similiter nec deus. sed anima xp̄i magis accedit ad dei similitudinē q̄z aliq̄ res creata: ergo ⁊ ipsa non habet operationem cognitionis mediante aliquo habitu. ¶ Sed cōtra. christus assumpsit integre naturā nostrā. sed de integritate nature est intellect⁹ possibil': ergo assumpsit intellectū possibilem. sed possibilis intellect⁹ non intelligit pfecte nisi perficiat aliquo habitu: ergo cū xp̄s perfecte intellexerit: in eo fuit habitual' sciētia. ¶ P̄ christus vere dormiuit: nec tunc aliquid amisit eoz̄ que sciuit. cū ergo scientia dormiētis sit sciētia in habitu: videt q̄ christus habuit habitualem scientiā. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ anima christi mediante aliquo habitu nō cognouerit verbū. ad cognitionē enī nō requirit aliud nisi vt cognoscibile cognoscēti vniat. sed verbū vnitū est anime christi nō mediante aliquo habitu: ergo cognouit verbū nō per aliquem habitū. ¶ P̄ habitus scientie consistit ex speciebus que sunt similitudines rerū cognitarū. sed anima xp̄i nō videt verbū per aliquā similitudinē sed per seipsum: ergo nō cognoscit ipsum p aliquē habitū creatū. ¶ P̄ propter quod vnūquodq̄z illud magis igit si cognoscit anima christi verbū mediante aliquo alio ille habitus magis cognoscit verbum: ⁊ erit ei magis p̄xi mus q̄z anima christi: quod est inconueniens. ¶ Sed contra. gloria correspondet gratie. sed in christo fuit habit⁹ gratie: ergo ⁊ habitus glorie. sed tota gloria consistit in visione verbi: vt dicit August⁹. ergo anima christi aliquo habitu cognoscit verbū. ¶ P̄ eiusdem nature est anima christi ⁊ anima nostra. sed anima nostra nō potest pertingere per naturalia sua ad videndū deū: ergo nec anima xp̄i. ⁊ ita oportet q̄ sit aliquid superadditū nature quo videt deum: ergo videt mediāte aliquo habitu. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ oporteat aliū habitū scientie ponere quo cognoscit verbū: ⁊ quo cogno-

scit res in verbo. verbū enī repzesentat res que in eo cognoscunt sicut speculū species in eo resultātes. ſz qui videt speculū non tm̄ imprimit in eo similitudo speculi: sed etiam rerū similitudines in speculo resultantes. ergo z in eo qui videt res in verbo oportet ponere aliū habitū specierū rerum visarum in verbo z ipsius verbi. ¶ Ꝑ omnis scientia est fm assimilatationē sciētis ad rem scitam: vt dicūt philosophi. si igit aliquis videt res alias in verbo: oportet q intellect⁹ assimilet illis rebus. z sic cū habitus cognitiuus cōsistat in predicta assimilatione que est per species intellectuales sequitur idem quod pri⁹. ¶ Ꝑ ponam⁹ q aliquis videns in verbo desinat videre verbū: sicut Paulo cōtingit vt dicitur constat q iste non obliuiscit eorū que videt in verbo: ergo cognoscit ea: nō in verbo quia nō vidit verbū: ergo cognoscit ea in specieb⁹ propzijs. z sic idem qđ prius. ¶ Sed contra. vbi vnū propter alterū ibi tm̄ vnū vt dicit philosophus. sed qui videt res in verbo non cognoscet eas nisi per verbū cognitū: ergo nō est ibi nisi vnus habit⁹. ¶ Ꝑ vbi est vnus actus nō sunt plures habitus. sed eodem actu cognoscit anima verbū z ea que videt in verbo: ergo nō est ibi quantum ad hoc diuersus habitus. ¶ Alteri⁹ videt q preter hanc scientiam qua cognoscit res in verbo nō habeat aliam sciētiam in rebus. vni⁹ enī z fm idem z respectu eiusdē est tm̄ vna perfectio. sed xp̄s fm humanā naturā habet cognitionē in verbo de rebus creatis: ergo ipse fm humanā naturā nō habet earundē rerū aliam cognitionē vel scientiā. ¶ Ꝑ j. Corinth. xiij. Cū venerit quod perfectū est: euacuabit qđ ex pte est. sed cognitio qua cognoscunt res in verbo est pfecta respectu alterius modi cognitionis rerū: ergo cū ipsa nō est alia in christo cognitio. ¶ Ꝑ propter hoc q christus habet visionē comprehensozis nō ponitur in eo fides que est viatozis cognitio diuinozū. sed sciētia rerū in verbo est propziū comprehensozis: ergo cū ea nō oportet ponere aliā cognitionē que competit viatozibus. ¶ Sed cōtra. cognitio matutina in angelis qua cognoscunt res in verbo nō excludit vespertinā qua cognoscūt res in propzia natura. sed anima christi perfectioz est in cognoscēdo q̄ aliquis angelus: ergo z ipsa habet duas cognitiones. ¶ Ꝑ plus distat a perfectione cognitiōis in verbo cognitione sensitiua q̄ cognitio intellectiua in propzio genere. sed cognitio in verbo nō excludit in christo sensitiuā cognitionē: ergo multo minus cognitionē rerum in propzio genere. ¶ R⁹ dicendū ad primā questionē q cū in xp̄o sit vna persona z due nature: cōsiderandū est vtrū ea que attribuunt christo pertinēt ad rationē persone: vel ad rationē nature. z siquidem ad rationē persone: sic oportet in christo illud tm̄ vnū ponere: sicut vnū tm̄ esse: vnū suppositum: vna ypostasis: z sic de alijs. Si aūt pertinet ad naturā: aut ad alterā tm̄: aut ad vtrāq. si ad alteram tm̄: sic iterū est vnū tm̄: sicut vna īmēsitas: z vna anima. si aūt ad vtrāq: sic q2 nature in xp̄o sunt integre oportet ponere talia eē duo: sicut duas volūtates: duo libera arbitria. vnde cū sciētia pertineat ad diuinā naturā z humanā: oportet in christo ponere duas sciētias: vnam creatā: z aliam increatā. ¶ Ad primū ergo dicendū q scientia est de his que consequunt humanā naturā fm animā que est pars eius. vnde licz in christo sit scientia diuina que est perfectissima: tamē ea non formaliter pficit humana natura. z ideo oportet creatā cognitionē vel scientiā in ea ponere. ¶ Ad secundū dicendū q diuersa luminaria per radios suos sunt nata informare easdē res: z sunt eiusdem rationis in illuminando. vnde effectus minozis lucis nō percipit: quia sensus repletur luce maiozi. sed sciētia creata z increata nō sunt vni⁹ rationis nec idem informāt: z ideo nō est simile. ¶ Ad tertiū dicendū q nihil prohibet aliquid esse digni⁹ aliquo fm quid quod est indigni⁹ simpliciter. sicut etiā color corpozis xp̄i fm quid est dignioz ipso corpore inquantū se habet ad ipsum sicut actus ad potentiā: cū sit forma accidētalis ipsi⁹: tamen corpus christi est digni⁹ simpliciter. z similiter se habet sciētia creata ad animā christi. ¶ Ad secundā questionē dicendū q nulla potētia passiua potest in actuz exire nisi cōpleta per formā actiui per quā fit in actu: quia nihil operatur nisi fm q est in actu. impressiones autē actiuozū possunt esse in passiuis dupliciter. vno modo per modū passionis dū. s. potētia passiua est in trāsmutari. alio modo p modū qualitatis z forme qñ impressio actiui iam facta est connaturalis ipsi passiuo: sicut etiam phs in predicamētis distinguit passionē z passibilem qualitatē. sensus autē potētia passiua est: q2 nō potest esse in actu omniū ad que se extēdit sua operatio per naturā potētie. nō enī potest esse aliq̄d quod actu habeat omnes colozes: z sic patiēdo a colozibus fit in actu: z eis assimilatur: z cognoscit eos. Similiter etiā intellectus est cognoscitiu⁹ omniū entium: quia ens z vnū conuertunt quod est obiectū intellectus. nulla autē creatura potest eē in actu totius entitatis cū sit ens finitū. hoc enī solius dei est qui est fons omniū entium: omnia quodāmodo in se prebabens vt dicit Diony. z ideo nulla creatura potest intelligere sine aliquo intellectu qui sit potētia passiua id est receptiua. vnde nec sensus nec intellect⁹ possibil operari possunt nisi per sua actiua perficiant vel moueant. sed quia sensus nō sentit nisi apud presentiā sensibilis: ideo ad eius operationē perfectam sufficit impressio sui actiui per modū passionis tm̄. In intellectu autē requiritur ad ei⁹ perfectionē q impressio sui actiui fit in eo non solū per moduz passionis: sed etiā per modū qualitatis z forme connaturalis perfecte. z hanc formā habitū dicim⁹. Et quia quod est naturale firmiter manet: z in promptu ē homini vti sua naturali virtute: z est eidem delectabile: quia est nature cōueniens: ideo habit⁹ est difficile mobilis sicut sciētia. z eo potest homo vti cū voluerit: z reddit operationē delectabilez. sicut autē in sensu visus est duplex: actiuū vnū quasi primū agens z mouens: vt lux. aliud quasi mouens motū sicut color factus visibil actu per lucē: ita in intellectu est quasi primū agens lumen intellect⁹ agētis: z q̄si mouens motū spēs per ipsuz facta actu intelligibilis: z ideo habitus intellectiue partis conficit ex lumine z specie intelligibili eorū que per speciem cognoscunt. quia igit intellectus christi perfectissimus fuit in cognoscendo: oportebat q in christo habitus esset quo cognosceret: vt sic impressio actiui nō solū eēt in ipso per modū passiōis: sed etiā per modū forme. ¶ Ad primū ergo dicendum q homo indiget ad intelligendū lumine intellectuali. z in naturali cognitione rerū naturaliuz vt per ipsuz fiant intelligibiles actu: cū sint intelligibiles in potentia: z in cognitione supernaturali vt per lumen infusum ad ea que sunt supza se eleuetur. angelus autē non indiget habitu in cognitione naturali: quia non abstrahit a fantasmatibus species: sed habet eas innatas. indiget tamē eo in cognitione supernaturali. vnde dicit Job. xxv. Nūquid est numerus militū eius: z super quē non fulget lumē illi⁹. z ideo angeli in cognitione naturali nō indigēt habitu fm q ad habitū requirit lumen. Exigitur autē fm q requirit species rerū propter hoc quia habent esse limitatū. vnde dicitur in libzo de causis q omnis intelligentia est plena formis. anima autē christi q sit superioz angelis non habet ex natura anime: quia sic quelibet anima eēt superioz angelo: sicut nec corpus eius habet ex natura corpozis q sit nobili⁹ nostris animab⁹: sed habet ex vnione. vnde omnia que superaddunt a deo in anima christi z in angelis sunt eminentius in anima christi q̄ in angelis. ¶ Ad secundū dicendū q anima intellectiua comparat ad res intelligēdas dupliciter. Uno modo vt faciēs eas intelligibiles actu: quia non omnes res prout sunt in sua natura sunt actu intelligibiles: sed solum res īmateriales. vnde z res materiales intelligibiles efficiunt per hoc q abstrahunt a materia particulari: et a cōditionibus eius: vt sic quodāmodo intellectui qui īmaterialis est assimilentur. Alio modo comparat ad res vt cognoscens eas. z fm hoc oportet q sit similis ipsis rebus vt

per propriam rationem cuiuslibet rei de ea determinatam cognitionē habeat. ad hoc autē q̄ aliquid assimilet multa sufficit q̄ habeat in actu illam solam formā fm quam dicitur eē similitudo: sicut per calorē ignis multa sibi assimilat. ꝫ ad hoc q̄ aliquid fit simile multis oportet q̄ actu omniū illorū multorū formas habeat: sicut si in pariete sint diuersarū rerū similitudines. ⁊ ideo anima intellectiua potest facere omnia intelligibilia per vnā naturā luminis quā actu habet sine hoc q̄ aliquid aliud ab alio recipiat. ⁊ ideo potētia q̄ hec efficit est simpliciter actiua. ⁊ dicit intellect⁹ agēs qui nō operatur aliquo habitu mediāte. sed cū essentia anime fit limitata: nō potest per eam assimilari omnib⁹ quiditatibus rerū intellectarū. vnde oportet q̄ ista assimilatio compleat per hoc q̄ aliquid aliunde recipit. ⁊ ideo potētia qua perficit quasi passiua est fm q̄ omne recipere dicit pati. ⁊ vocatur possibil intellectus qui operat aliquo habitu mediante. quāuis aūt possibilis intellectus in xp̄o fit nobilior simpliciter ex vnione q̄z intellect⁹ agens in nobis: tamē non est nobilior ex ratione potētie: sicut nec sensus eius nobilior intellectu nostro ex ratione potentie. vnde non sequitur q̄ si intellectus agens in nobis nō est subiectū alicuius habitus q̄ nec possibilis intellectus in xp̄o. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ potentie naturales operant circa aliqua determinata. vnde possunt fm naturā suam esse in actu simpliciter respectu illorū: ⁊ ideo nō oportet q̄ eis aliquid addatur ad producendū suū effectū. sed anima humana habet operationem circa ens simpliciter: ⁊ ideo cū habeat possibilitatē in suo eē oportet q̄ eius possibilitas perficiat per aliquid additū ad hoc q̄ operet. ¶ Ad tertiaz questionē dicendū q̄ habitus sciētie ex duabus consistit: vt dictū est. s. ex lumine intellectuali: ⁊ ex similitudine rei cognite. in cognitione aūt qua anima xp̄i vel quelibet anima videt verbū per essentiā nō potest esse habitus quantū ad speciem que sit similitudo cogniti: cū enī omne quod recipit in aliquo fit in eo per modū recipiētis: eēntie diuine similitudo nō potest in aliā creatura recipi que perfecte repꝛesentet ipsam propter infinitā distantiā creature ad deū. Et inde est q̄ illud quod est in deo vnū ⁊ simplex: creature diuersis formis ⁊ perfectionibus repꝛesentāt: vna quęq; earū deficiēte a perfecta repꝛesentatione diuine eēntie. similitudo autē alicui⁹ rei recepta in videte nō facit eū videre rem illam nisi perfecte eā repꝛesentet sicut similitudo coloꝛis in oculo existens nō facit videre lucē pfectā: quia in coloꝛe nō est nisi quedā obumbꝛata participatio lucis. ⁊ ideo quicūq; intellectus cognosceret verbū per similitudinē aliquā nō diceretur videre essentiaz verbi. ⁊ ita patet q̄ anima xp̄i ⁊ quelibet alia anima que videt verbum per essentiā nō videt ipsum mediante aliqua similitudine. similiter nō potest ex pte luminis in illa visione esse habitus quantū ad effectū lucis intellectualis cuius est intelligibilia facere in actu: quia res imateriales fm se sunt intelligibilia in actu. sed oportet q̄ sit ibi quantū ad aliū effectū qui est perficere intellectū possibilem ad cognoscēdū quod in nobis faciunt species illuminate lumine intellect⁹ agētis. sed quia illa visio excedit oēm facultatē nature create: ideo ad illam visionē nō sufficit lumen nature: scd oportet vt superaddat lumē glorie. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ nō eadem est vnio qua vnitur verbū aie xp̄i in persona: ⁊ qua vnit ei vt visibile videnti qz vnitur corpori in persona: nō tñ videt a corpore. ⁊ ideo licz in vnione illa qua vnit aia verbo in persona nō cadat aliquod mediū. nō tñ oportet q̄ in visione nō cadat aliquod mediū. non quidē dico mediū sicut in quo videt vt speculū vl̄ species: sed sicut sub quo videt sicut lumē. ¶ Ad secundū dicendū q̄ habit⁹ sciētie nō tñ ꝺsistit in specieb⁹ sed etiā in lumine: vt dictū est. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ illud lumē nō est quid subsistēs vt possit vniri verbo quasi cognoscēs verbū: sed est illud quo assimilat aia vbo formaliter vt possit in visionē verbi sicut in gra est filitudo quedā aie ad deū: ⁊ hec est filitudo nobilior aia fm quid ⁊ nō simpliciter vt dictū est. ¶ Ad q̄rtā questionē dicēdū q̄ illud in quo aliq̄d videt ē ratio cognoscēdi illud qō in eo videt. Ratio aūt cognoscēdi est forma rei inq̄ntū est cognita quia per eam fit cognitio in actu. vñ sicut ex materia ⁊ forma est vnū eē: ita ratio cognoscēdi ⁊ res cognita sunt vnū cognitū: ⁊ ꝓpter hoc vtriusq; inq̄ntū huiusmodi ē vna cognitio fm habitū ⁊ fm actū. ⁊ ita nō est alius habit⁹ quo cognoscit verbū: ⁊ ea q̄ in verbo videnť: sicut nec alius habit⁹ quo cognoscit mediū demōstrationis: ⁊ ꝯclusio fm q̄ mediū ad cōclusionē ordinat. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ qñ videnť res in speculo spēs istarū rerū nō imꝓimunt a reb⁹ in sensum sed a speculo. vñ imꝓimunt oēs iste spēs in sensum vt cōclusę in vna specie speculi nō qz sit alia spēs speculi ⁊ alia spēs rei vise in speculo. sed in visione verbi nō imꝓimit aliq̄ filitudo a verbo in animā p quaz videat: vt dictū est: ꝫ ipm p essentiā suā aīe vnit. ⁊ ideo in ipsa eēntia verbi videnť alie res: qz eēntia verbi habet rationē speculi q̄ fit in visu a speculo. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ aīa assimilat rebus q̄s cognoscit in verbo non p aliq̄s formas illarū rerū impꝛessarū in aīa: sed p hoc q̄ verbū ipsum efficit vt forma aīe videti inquantū videt ab ea: ⁊ ipsum verbū est filitudo omniū illarū rerū. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ sicut abeuntibus rebus sensibilib⁹ remanēt impꝛessiones rerū fm q̄s est imaginatio: ita etiam abeunte verbo in ipso qui desinit videre verbū remanet impꝛessio in aīa ei⁹ a verbo p quā cognoscitur ea q̄ in verbo videat p spēs illarū rerū: ⁊ hec erit q̄si reliquie pꝛeterite visionis. ¶ Ad quintam questionē dicēduz q̄ fm philosophū in. iij. de aīa intellect⁹ possibil est in potētia ad oīa intelligibilia. omne autē quod est in potentia ad formā aliquā remanet imperfectū nisi illa forma fiat in eo. vnde cū intellectus xp̄i non fit imperfect⁹ oportet q̄ forme rerū ad quas intellectus possibilis est in potētia sint descripte in eo. sed fm q̄ cognoscit verbū nō depingit in eo neq; filitudo verbi neq; res q̄ videnť in verbo: vt dictū est. vnde oportet q̄ pꝛeter visionē q̄ videt res in verbo habeat aliam scientiā de rebus fm q̄ cognoscit eas per pꝛopꝛias similitudines in pꝛopꝛia natura. ⁊ sic habem⁹ tres sciētias xp̄i. Una est diuina que ē increata. Alia qua cognoscit res in verbo ⁊ verbū ipsum que est sciētia comꝑhensoꝛis. Tertia qua cognoscit res in pꝛopꝛia natura que cōpetit ei fm q̄ est hō in solis naturalib⁹ considerat⁹. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ iste due sciētie vltime nō sunt vni⁹ rationis nec vni⁹ speciei: ⁊ ideo nō est inconueniēs q̄ sint in eodem nō ratione eiusdem. ¶ Ad secundū dicendū q̄ verbū Apostoli intelligendū est de perfecto ⁊ imperfecto in eadem specie. non tamen est inconueniēs q̄ in eodem sint perfectiones quaruz vna sit maioꝛ altera diuersarū specierū. Uel dicendū q̄ sciētia rerū in pꝛopꝛio genere nō habet aliquā imperfectionez ex parte cognoscētis. vnde etiam in beatis est: quāuis sit inferioꝛ illa scientia qua videnť res in verbo pꝛopter ignobilius mediū cognoscēdi. vñ nō est simile de fide que impoꝛtat imperfectionē ex parte credentis. Et per hoc patet respōsio ad tertium.

Ad secundū sic pꝛoceditur. videtur q̄ anima xp̄isti verbum videndo comꝑhenderit. Sicut enī dicit Isido. trinitas sibi soli nota ē ⁊ homini assumpto. sed visio qua deus videt soli deo conueniēs: ⁊ nulli alij pure creature est visio cōpꝛehensionis: ergo homo assumptus comꝑhēdit trinitatem. ¶ P̄ maius est vniri deo quantū ad esse persone q̄z quantū ad visionē. sed sicut dicit Damas. tota diuina natura vnita est carni in persona filij: ergo multo fortius tota diuina natura vnita est anime p modū visibilis: ⁊ ita anima xp̄isti comꝑhēdit deitatē verbi. ¶ P̄ verbū est simplex nō diuisibile. sed simplex nō potest ab aliquo capi quin comꝑhendat: quia non potest esse partim intra capientē ⁊ partim extra. cū igitur anima xp̄isti verbū videndo capiat: videt q̄ ipsum comꝑhēdat. ¶ Sed contra. fm Augu. illud pꝛopꝛie comꝑhēdit cui⁹ fines conspi-

ciunt. sed verbi cum sit infinitū fines conspici nō possunt: ergo nō potest comprehēdi ab anima xpi. ℂ Ꝑ nulla potē tia substantie finite est infinita. sz anima xpi cū sit creata est substantia finita: ergo omnis virtus ei⁹ est finita: ergo ꝛ capacitas eius. sed capacitas finita nō comprehēdit infinitū: cūigit verbū sit infinitū nō potest comprehēdi ab aīa xpi.

ℂ Ulteri⁹ videt qꝫ in verbo nō cognoscat oīa qui cognoscit verbū. Math. xiiij. De die illa nemo scit neqꝫ fili⁹ sz solus pater. sed non loquitur de filio ſm diuinam naturā ſm quā habet eandez scientiā cū patre: ergo loquit de filio ſm humanā naturā: ergo xps ſm animā nō scit oīa q̄ scit deus. ℂ Ꝑ deus scit infinita: sed aīa xpi cū sit finita nō potest cōprehendere infinita: ergo nō oīa scit que deus scit. ℂ Ꝑ ex infinitate diuine potentie est qꝫ potest infinita facere. sz aīa xpi nō comprehēdit infinitatē diuine potentie: ergo nō cōprehēdit oīa que deus potest facere. sed de⁹ scit omnia que potest facere: ergo anima xpi nō habet scientiā omniū q̄ scit deus. ℂ Ꝑ quanto aliquis intellect⁹ est altior tanto potest ex vno plura cognoscere. ꝛ propter hoc dicit sciētia superiorū esse vniuersaliorē q̄ inferiorū in li. de cau. ꝛ a Dio. sz intellectus diuin⁹ est altior in infinitū q̄ anima xpi: ergo in infinitū plura pōt ex seipso cognoscere q̄ anima xpi ex visione vni⁹ diuine essentie. ℂ Sed contra. Apocal. v. Dignus est agnus qui occisus est accipere diuinitatē ꝛ sapiētiā. glo. id est omnē cognitionē. ergo cū agnus sit occisus ſm humanā naturā: videtur qꝫ xps ſm humanā naturā omnē cognitionē habeat. ℂ Ꝑ nullū bonū est quod anima xpi non amet: quia habet perfectā charitatē. sed non amatur nisi cognitū: ergo nullū bonū est quod nō cognoscat. sed omne quod est inquantū est: bonū est: ergo cognoscit omnia. ℂ Ulteri⁹ videt qꝫ cognoscat omnia ita limpide vt deus. limpiditas enī visionis impedit p obscuritatē potētie videntis aut ipsius medij. sed in potētia intellectiua xpi nō est aliq̄ obscuritas cū eius anima sit speculū clarissimū ꝛ mūdissimū. medium autē est idem in quo videt deus ꝛ ipsa anima xpi. s. ipsa eēntia diuina: ergo anima xpi nō min⁹ limpide videt q̄ deus. ℂ Ꝑ si deus magis limpide videt q̄ anima xpi: limpiditas in infinitū limpiditatē excedit. sz inter infinite distātia possunt esse infinita media: ergo possunt esse infinite creature magis limpide cognoscētes q̄ anima xpi. ℂ Ꝑ limpiditatis defectus in intelligēdo cōtingit ex hoc qꝫ virtus intellectiua nō potest sufficiēter supra rem intelligendā: siue ōtingat ex excellentia rei intelligēde ad quā nō pertingit intellectus siue ex defectu ei⁹: quia intellect⁹ agens nō potest perfecte eis dare rationē intelligibilis: sicut sunt ea que nō hñt esse perfectū sicut tempus ꝛ motus. sed anima xpi sufficienter potest super oēm naturā creatā: ergo omnia que in verbo videt videt in termino limpiditatis: ergo de⁹ nō magis limpide videt q̄ anima xpi. ℂ Sed cōtra. quāto magis visus est acutior tanto visio limpidior. sed visus diuin⁹ est in infinitū acutior ꝛ potentior in intelligendo q̄ visus anime xpi: ergo in infinitū limpidius videt. ℂ Ꝑ maior lux maiorē visionis claritatē causat. sed lux increata qua videt de⁹ in infinitū est maior q̄ lux creata intellect⁹ xpi: ergo deus in infinitū limpidius videt. ℂ Ulteri⁹ videt qꝫ anima xpi nō vno intuitu omnia videat q̄ in verbo cognoscit: quia sicut dicit philosop⁹ scimus plura: intelligim⁹ vō vnū. sed nō videt anima christi aliqua in verbo nisi intelligēdo: ergo non potest vno intuitu omnia videre. ℂ Ꝑ anima christi in verbo videt omnia que videt verbū. sed verbuz videt infinita: ergo ꝛ anima christi videt infinita. si igit simul actu omnia videret que ibi videt esset ptransire actu infinita: qō nō contingit. ℂ Ꝑ quātitas virtutis cōmensurat operationi. sed anima christi est finita: ergo nō potest in operationē infinitam nec in infinitas operationes simul. sed si omnia infinita videt simul anima christi diuersis operationibus ſm diuersa obiecta habet infinitas operationes simul. si autē vna operatione habet infinitā operationē: quod est impossibile: ergo non videt actu omnia simul que videt in vbo. ℂ Ꝑ angeli beati nō vident simul actu quicqd vident in verbo: vnde ꝛ vnus aliū illuminat. sed visio qua anima christi videt in verbo est similis illi visioni: ergo nō omnia simul videt in verbo. ℂ Sed cōtra. philosophus dicit in. i. Ethico. qꝫ felicitas nō consistit in habitu sed in operatione. sed xps est perfecte felix ꝛ beatus: ergo est in actu omniū eoꝝ que cognoscit. ℂ Ꝑ quecūqꝫ cognoscunt cognoscunt vel habitu vel actu. sed christus nō videt per aliquē habitū specierū ea que videt in verbo. si ergo nō videt actu nullo modo cognoscit nisi in potētia. ℂ Ꝑ quecūqꝫ vident in vna specie simul vident: sicut homo simul videt quantitatē ꝛ colorem. sed omnia q̄ videt anima christi in verbo: videt in vna eēntia vbi quasi in vna specie: ergo anima christi omnia simul videt. ℂ R⁹ dicendū ad primā questionē qꝫ illud proprie comprehendit quod attingitur ab intellectu ſm totā rationem sue cognoscibilitatis. ꝛ hoc est fines eius conspici: nō quidē rei: quia sic deus seipsum nō comprehēderet: quia fines non habet. sed quia ſm omnē rationē qua cognoscibilis est seipsum cognoscit: ideo comprehēdere seipsum dicitur. ꝛ quia vnūquodqꝫ est cognoscibile ſm qꝫ est ens: ideo dicta comprehensio cōtingit qñ ad essentiā rei efficacia intellectus intelligendo. cū autē intellectus duo habeat in intelligendo. s. lumen intellectuale quo intelligere potest: ꝛ similitudinē rei intellecte qua sua intellectualis operatio determinat ad hanc rem cognitā quodcunqꝫ horū excedat a re ſm qꝫ est in suo esse: intellectus illam rem nō comprehēdet. sed in hoc differt: quia si excedat res similitudinē intellectus qua rem ipsam intelligit: tūc intellect⁹ nō attingit ad videndū essentiā illius rei: quia vt dictū est: per similitudinē illam intellectus determinat ad rem cognitā. sicut si species intelligibilis repzesentaret hominē inquantū est sensibilis: ꝛ nō inquantū est rationalis: tūc enī nō videtur essentia hominis. quocūqꝫ enī subtracto de essentialib⁹ rei remanet essentia alteri⁹ speciei. si autē res excedat lumen intellectus ꝛ nō speciē: tūc videbit quidē eēntia rei: sed nō modo perfecto vt cognoscibilis est eo qꝫ vt dictū est ex lumine intellectuali est efficacia intelligēdi. sed quia esse quod recipitur in creatura deficit ab eminētia esse creatoris: iō omnis intellect⁹ creatus cognoscēs deū per similitudinē aliquam siue impressam siue a rebus acceptā nō videt essentiā dei. sz ad hoc qꝫ videat deū oportet qꝫ ipsa dei essentia coniungat intellectui vt forma q̄ cognoscit determinate qō est in oīb⁹ beatis. sed quia lumē intellectuale facit intelligentē simpliciter: ideo oportet qꝫ omnis intellectus intelligat per lumē quod sit in ipso. vnde per lumē intellectuale quod est in intellectu creato receptū quo deū videt: deficit ab eē diuino. ꝛ ideo quāuis essentiā dei videat: nō tamē perfecto modo videt. ꝛ ꝓpter hoc intellectui creato cōmunicari nō potest qꝫ deū comprehēdat. ℂ Ad primū ergo dicendū qꝫ Isido. loquitur de perfecta cognitione trinitatis: que trinitas de seipsa perfectā cognitionē habet simpliciter. sed anima xpi habet de ea cognitionē perfectā in genere creature. Uel dicendū qꝫ nō loquit de comprehēsione ipsius trinitatis ſm se: sed quantū ad omnia que in se ipsa trinitas cognoscit: qz omnia illa cognoscit in ea anima christi: nō aūt aliqua alia creatura. vel si intelligat de cōprehensione trinitatis in se: tūc homini assumpto cōuenit: nō rōne nature humane sed rōne diuine. ℂ Ad secundū dicendū qꝫ sicut nihil est de diuina natura quod nō sit humane nature vnitū in persona verbi: nō tamē humana natura adequat diuine nature. propter quod diuina natura tota dicit vnita humane nature nō conclusa in humana natura. silr qz nihil est de natura verbi quod aīa xpi nō videat nec tñ ei adequat: potest dici qꝫ aīa xpi totā naturā verbi videt: nō tñ eam comprehēdit: qz eā nō totaliter videt. Illud enī totaliter videt cui⁹ visibilitas nō excedit modū videntis. vt. s. videns ita perfecte videat sicut res perfecte visibil est. vnde qui habet opinionē

tñ de quo scientia haberi potest non totaliter cognoscit illud. ꝛ ideo nullus intellectus creatus potest essentiã dei totaliter videre: quia eius efficacia non est tanta in intelligendo quãta est veritas siue claritas diuine essentie ſm quã visibilis est: quod solius diuini est intellect⁹: ꝛ ideo ipse solus seipsum totaliter cognoscit. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ non negatur verbũ ab anima xp̃i comprehẽdi qz partẽ ei⁹ videat ꝛ partẽ eius nõ videat. sed quia nõ ita perfecte videt sicut visibile est: sicut etiã diuozũ qui vnã conclusionẽ sciũt: vnus perfecte scit: nõ quia alter cõclusionis partẽ scit: ꝛ partem ignoret: sed quia vnus scit per mediũ efficaci⁹ q̃z alter. ¶ Ad ſm̃ secundam questionẽ dicendũ ꝙ quidã dixerũt omnẽ intellectum videntẽ deũ videre omnia que videt deus. sed hoc nõ est necessariũ: quia cũ res videnẽ in deo: deus est quasi mediũ cognoscẽdi illas res. nõ est aũt necessariũ ꝙ qui cognoscit aliquod mediũ cognoscat omnia illa que per mediũ illud cognosci possunt nisi plenarie mediũ illud ſm totã virtutẽ suam cognoscat. ꝛ ideo ipse deus qui seipsum comprehendit: omnia que in eo sunt qualitercũq̃z cognoscit: sed diuersimode: quia ea que sunt erunt vel fuerũt ſm quodcũq̃z tempus scit sciẽtia visionis: quia illud proprie videt qõ habet eẽ extra videntẽ. ꝛ quãtus essentia per quã videt sit vna tamen quia p̃ distinctas rationes ideales ea videt: ideo distinctã cognitionẽ de eis habet dum vnũquodq̃z cognoscit ſm propriã ideam: sicut bonũ. vl̃ p̃ oppositi ideam: sicut malũ. distinctio aũt harũ rationũ est ex diuerso respectu exemplaris. ſ. diuine eẽntie ad res visas. Sed ea que nec sunt nec fuerũt nec erũt: ꝛ tamen potuissent esse vel fuisse vel futura esse: cũ in seipsis non sint: nullam in seipsis distinctionẽ habent: nec sunt nisi in potentia ipsius dei: in qua vnũ sunt. vñ nõ possunt esse respectus diuersi ſm quos distinguant̃ rationes hozũ possibiliũ. ꝛ ideo hec de⁹ nõ cognoscit p̃ ideas distinctas: sed p̃ cognitionẽ sue potentie in qua sunt. ꝛ ideo dicit̃ hec cognoscere simplici intelligẽtia: quia intelligenti est concipere etiã ea que nõ sunt extra concipientẽ. sed quia omne quod agit aliq̃d vel potest agere: agit illud ſm ꝙ est ens actu: ideo impossibile est ꝙ aliq̃s scit omnia que ex aliqua causa possunt p̃duci nisi comprehẽdat eius entitatẽ. et quia nullus intellect⁹ creatus comprehẽdit essentiã diuinã ideo nullus creatus intellect⁹ potest scire omnia que deus potest facere: ꝛ hec sunt illa que deus scit simplici intelligẽtia. sed ea que sunt fuerũt vel erunt deficiũt ab infinitate diuine potentie: quia plura facere posset. vnde nõ probibetur aliquis creatus intellect⁹ cognoscere ea oĩa. sed vnuquisq̃z tanto plura eoz in verbo cognoscit quanto perfecti⁹ verbũ intuet̃. ꝛ quia anima xp̃i perfectissime inter creaturas v̄bũ intuet̃: ad tantũ hui⁹ cognitiõis peruenit. ſ. ꝙ scit omnia q̃ fuerũt vel erũt nõ solũ facta sed cogitata vel dicta. ꝛ quia cõprehẽdit quãlibet essentiã creatã: ideo scit omnia que sunt in potẽtia seminali creature cuiscũq̃z eo modo quo de⁹ scit que sunt in potentia sua. sic ergo dicendũ est ꝙ videt in verbo omnia que videt verbũ sciẽtia visionis. ¶ Ad p̃imũ ergo dicendũ ꝙ dicit̃ filius nescire: quia nõ facit nos scire ex eo ꝙ ad nos mittit̃. sil̃r nec spũssanct⁹. sed solus pater scire dicit̃: quia ipse nõ mittit̃. vñ scia patris intelligit̃ quãtũ ad hoc ꝙ in se scit: a qua scia nõ excluditur filius⁹ ꝛ spũssanct⁹: vt sic intelligat̃ de filio nõ solũ inquantũ homo: sed etiã inq̃ntũ deus. vel potest intelligi de filio ſm humanã naturã ſm eundẽ modũ loquẽdi. ¶ Ad secundũ dicendũ ꝙ deus infinita nõ scit p̃ visionis scientiã: sciret tñ si generatio in futurũ nunq̃z cessaret qõ deo est possibile. ꝛ hac positione facta aĩa xp̃i sciet infinita scia visionis vt q̃dã dicũt. nunc aũt scit infinita simplici intelligẽtia inquantũ scit oĩa que fieri p̃nt p̃ potentiã creature que infinita sunt ad min⁹ ſm numerũ: nec hoc impedit̃ p̃ hoc ꝙ est eius substantia finita propter duo. primo quia ista infinita q̃ sciret si generatio semp duratura eẽt nõ cognosceret p̃ infinitatẽ: sed p̃ vnũ. ſ. verbũ. nec tñ comprehẽderet illud verbũ: qz ex illo vno possent adhuc multo plura educi. posset enĩ aliq̃s alias species facere. ea autẽ infinita que sunt in potẽtia creaturarũ iterũ cognoscit comprehẽdendo ipsas creaturas que infinite nõ sunt. virt⁹ aũt cognoscẽtis proportionat̃ medio cognoscẽdi magis q̃z ipsis cognitis. Secũdo quia cõtingit aliquã virtutẽ limitatam esse quantũ ad esse: sed nõ quantũ ad rationẽ illi⁹ virtutis sicut supra de gratia dictũ est. ꝛ quia ratio virtutis determinat̃ ad obiectũ: ideo cõtingit aliquã virtutẽ finitã quãtũ ad eẽntiã posse in infinita obiecta: sed nõ operari modo infinito: qz efficacia infinita in agendo non potest esse nisi ab eẽntia infinita: cũ vnũquodq̃z agat ſm ꝙ est ens actu: sicut virtus solis est ad producẽdũ infinitas herbas: qz quantũcũq̃z producat numq̃z virtus sua exhaurit̃: nõ tamen agit efficacia infinita. ita etiã anima xp̃i quãtus finita sit in essentia: nõ tamen prohibet̃ quin infinita cognoscere possit: sed ꝙ non possit cognoscere ea limpiditate infinita. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ deus potest facere multa que nunq̃z faciet: ꝛ illa scit deus sciẽtia simplicis noticie: nõ autẽ scientia visionis. sciẽtia autẽ aĩe xp̃i nõ perficit̃ etiã in numero scitorũ scientie diuine que est simplicis notitie: sed solũ scientie visionis: vt dictũ est. ¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ deus scit ex ipsa sua essentia que potest deus facere: que tamẽ in anima christi nõ scit: ꝛ ideo quantum ad hoc deus plura scit. ¶ P̃ hoc habet locũ in illis que minor intellect⁹ nõ comprehendit. si enĩ omnia comprehẽdit: tunc omnia scit inferior intellectus in illis que scit superior: nõ tamen ita bene. ꝛ ideo cũ anima christi cõprehẽdit creaturas scit omnia que sunt in creatura vel actu vel potẽtia ipsius: nõ tamen ita limpide sicut deus. ¶ Ad tertiã questionẽ dicẽdũ ꝙ claritas vel limpiditas visionis cõtingit ex tribus. P̃imo ex efficacia virtutis visiue: quia qui sunt fortioris visus magis limdide vident. Secũdo ex claritate lucis: sub qua claritate visibile videtur: sicut clarius videtur aliquid in lumine solis q̃z in lumine lune. Tertio ex cõparatione visibilis: vel eius in quo aliquid videtur ad videntẽ: quia quod a remotiori videtur minus clare videtur. ꝛ propter hec tria nõ potest anima xp̃i ita limpide videre ea que videt in verbo sicut ipsum verbũ. p̃imo quia non habet tantã virtutẽ in intelligẽdo. secũdo quia lumen sub quo videt deficit a lumine increato. tertio quia essentia diuina que est exemplar rerum in quo res videntur est magis coniuncta deo q̃z alicui creature: quia est idem eidem ſm rem. ¶ Ad p̃imũ ergo dicendum ꝙ anima christi est speculum clarissimũ respectu creaturarũ: non tamẽ pertingit ad claritatem diuinam. nec ex hoc sequitur ꝙ sit in eo aliqua obscuritas: sicut nec in minus albo est aliqua nigredo: sed albedo minus intensa. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ quãtus limpiditas cognitionis diuine in infinitum excedat limpiditatez cognitionis anime christi: nõ tamẽ sequitur ꝙ possit esse alia creatura limpidius cognoscens q̃z anima christi: quia peruenit ad vltimum gradum creature possibilem: sicut supra dictum est de gratia eius. ¶ Ad tertium dicendũ ꝙ limpiditas intelligendi non est tantũ ex parte intelligibilis: sed ex parte intelligentis. vnde quãtus aliqua res ab anima christi sciatur ſm omnẽ suam cognoscibilitatem: tamen melius cognoscitur ab ipso deo quantũ ad modũ intelligẽtis eo ꝙ minimũ intelligibile intelligit claritate infinita: sicut etiã rem paruã creat potentia infinita. ¶ Ad q̃rtã questionẽ dicendũ ꝙ rõ quã assignat ꝓbi q̃re intellect⁹ noster nõ pot simul plura intelligẽ est hec qz oportet ꝙ intellect⁹ figuret̃ specie rei intelligibil̃. impossibile est autẽ ꝙ simul figuret̃ plurib⁹ specieb⁹: sicut impossibile est ꝙ corpus sil̃ figuret̃ pluribus figuris. ꝛ ideo si aliq̃ cognoscunt̃ per vnã speciem illa nihil ꝓhibet simul cognosci: sicut homo intelligẽs quidditatẽ hominis simul intelligit animal ꝛ rationale. ꝛ propter hoc etiam intelligens propositionẽ simul intelligit predicatũ ꝛ subiectũ: qz intelligit ea vt vnum. ꝛ ideo cum anima christi intelligit omnia que sunt in vno scilicz verbo etiam simul ꝛ vno intuitu omnia

gnoscit actu. Et similiter est de alijs beatis quantum ad oia que in verbo videt: secus aũt est de illis que vident per species diuersas: que fiẽ videre nõ possunt. ¶ Ad ꝓmũ ergo dicendũ q; qñ plura intelligũt in vno. oia illa sunt vt vnus intelligibile: z per hoc seruat verbũ ph̃i. ¶ Ad secũdũ dicendũ q; verbũ nõ videt infinita per scientiã visionis vt dictus est. z de hac verũ est q; aia xp̃i videt quecũq; videt verbum si tñ infinita viderit p̃dicta positione facta q; generatio semper duraret nõ sequeret q; trãsiret in infinita: qz non videret ea pertrãseundo de vno in aliud: sz in vno simplici: tam deus q̃ aia xp̃i. ¶ Ad tertiũ dicendũ q; oia que anima xp̃i videt in verbo: videt vna operatiõe: non tñ illa operatio est infinita in se: sz materialiter: qz transit super infinita. prędicta positione stãte de duratione mũdi: sicut etiã dictũ est de virtute intelligendi. ¶ Ad quartũ dicẽdũ q; vn⁹ angel⁹ nõ illuminat ab alio de his que illuminat⁹ videt in v̄bo: sz de eis que non videt: que superior videt vel in verbo vel in lumine alterius angeli magis sibi proportionato in quo sunt forme magis particulares: sicut inferiores angeli illuminãtur a medijs de his que ipsi in verbo non vident: medij autem vident vel in verbo vel per illuminationem superiorũ angelorum.

AD tertiuz sic procedit. videt q; sm illam scientiam qua anima xp̃i scit res in ꝓpria natura: sciat omnia omnis enĩ potentia que nõ est reducta ad actuz est imperfecta: sed intellect⁹ possibilis anime xp̃i est in potentia ad omnia intelligibilia: qz est quodãmodo oia fieri vt dicit in tertio de anima: ergo si nõ oia sciret per ꝓprias similitudines remaneret imperfect⁹. ¶ P̃ hec est natura intellectus per quã differt a sensu vt dicit in tertio de anima q; quãto intellect⁹ plura z difficiliora intelligit: tãto magis potest alia leuiora intelligere: sz qõ est huiusmodi nihil ꝓhibet quin oia capere posset: ergo aia christi etiaz in ꝓpria natura oia cognoscit. ¶ P̃ magis impediũt se oppositorum vt nõ possint esse simul q̃ quelibet alia: sz species oppositorum nõ impediũt se quin sint simul in aia: qz simul hõ habet sciẽtiã albi z nigri: ergo multo min⁹ aliq; alie spẽs impediũt se inuicẽ vt nõ possint esse simul: z sic idẽ qõ prius. ¶ Sed cõtra. nõ possunt oia cognosci in quo nõ sunt oia: sz omnia nõ possunt esse in vno habitu creato: ergo cũ sciẽtia quã habet christus de rebus in ꝓpria natura sit per aliquem habitum creatum nõ potest per illam scientiam omnia cognoscere. ¶ P̃ per illam scientiam christus conformatur nobis: sed nos non possumus scire omnia: ergo nec christus scõm hanc scientiã sciuit omnia. ¶ Ulterius videtur q; hanc sciẽtiã xp̃us habuit minorẽ angelis: qz quãto intellectus est simplicior tanto ei⁹ naturalis scientia maior: sed intellectus angelicus est simplicior q̃ aie christi: qz intellect⁹ xp̃i nõ excedit terminos humane nature vltra quos est simplicitas intellect⁹ angelici: ergo intellect⁹ habet maiorem scientiã q̃ est sciẽtia naturalis aie xp̃i. ¶ P̃ quanto intellectus est magis ꝓpinquus materie tãto debilior in cognoscendo: sz intellectus xp̃i cum sit forma materialis corporis xp̃i est magis ꝓpin⁹ ꝑ materie q̃ angelic⁹: ergo debili⁹ cognoscit: z sic idẽ qd prius. ¶ P̃ sicut dicit Isaac. ratio orditur in vmbra intelligẽtie: intelligentiã aũt vocat angelũ cũ ergo xp̃s habeat intellectũ rationalẽ videt q; ei⁹ scientia sit minor q̃ angelor. ¶ Sed cõtra Heb. ij. dicit q; xp̃s minoratus est ab angelis solũ ꝓpter passionẽ: ergo scientiam habet eis potiorez. ¶ P̃ Sicut dicit Dio. vij. ca. Eccle. ie. ipse xp̃s sm q; hõ docet angelos: ergo maiorẽ scientiã habet q̃ illi. ¶ Ulteri⁹ videt q; xp̃s nõ habuit scientiã per modũ collationis: qz sicut dicit Damas. in xp̃o nõ inquirim⁹ consiliũ neq; electionẽ: sed hec pertinẽt ad collationẽ practicam ergo eadẽ ratione nõ fuit in ea collatio quãtũ ad speculatiuam. ¶ P̃ discursus rationis opponitur deiformitati: sed anima christi tota fuit deiformis: ergo nõ habet scientiam collatiuã. ¶ P̃ discursus rationis vt dicit Isaac contingit ex hoc q; habet lumẽ obumbratũ: sed in anima christi nulla fuit obumbratio nec obscuritas: ergo nec habuit scientiã per modum collationis. ¶ Sed contra. christus assumpsit omnia naturalia que consequuntur naturam humanã: ergo assumpsit rationẽ: sed rationis actus est inquirere z conferre: ergo ipse habuit scientiã collatiuã. ¶ P̃ opponere et respondere pertinẽt ad scientiam collatiuã: sed christus exercuit officiũ opponẽtis z respondẽtis vt dicit Luce. ij. ergo ipse habuit scientiã collatiuã. ¶ Ulterius videtur q; per plures habitus hec scientia diuisa fuerit: quia scientia sua fuit vniuoca sciẽtie nostre: sed nostra sciẽtia est de omnib⁹ que christus sciuit per plures habit⁹: ergo z scientia christi ¶ P̃ sicut dicit philosophus. iij. de anima. scientie secant sicut z res: sed christus habuit scientiaz de diuersis rebus: ergo habuit diuersos habit⁹ scientiarũ. ¶ P̃ scientie diuidũtur sm diuersas rationes cognoscendi: sed quantuz ad hanc scientiam pertinet ipse nõ eadem specie siue ratione omnia cognouit: sed pluribus: ergo non habuit vnũ tantũ habitũ scientie: sed plures. ¶ Sed contra. Scientie christi fuit perfectissima: sed scientia quanto magis est vna tanto magis est perfecta vt patet per Dio. z per li. de causis: ergo magis sciuit omnia per vnũ habitũ. ¶ P̃ scientia regitiua pluriũ artium non diuersificat per illas artes: sed est vnus habitus: sicut patet de militari respectu omniũ scientiaruz que sub ea sunt: sed scientia christi fuit regitiua: z quasi architectorica respectu oiuz hũanaꝝ sciarũ: ergo ipse per vnũ habitũ omnia sciuit que ad hanc scientiã pertinẽt. ¶ Ulterius videtur q; in ista scientia ꝓfecerit. Heb. v. Didicit ex eis que passus est obedientiaz: sed discere est in scientia ꝓficere: ergo in scientia ꝓfecit. ¶ P̃ nõ ꝓficere in his que quis ꝓficere potest est magnus defectus: sed in omni scientia qua quis nõ omnia scit potest ꝓficere: ergo cũ christus sm hanc scientiã nõ omnia sciuerit: videtur q; potuerit ꝓficere: z ita ꝓfecerit in ea. ¶ P̃ intellectus agens in ipso abstrahebat species a fantasmatibus. z hic est actus eius alias frustra assumpsisset eum: sed species abstracta a fantasmatibus recipit in intellectu possibili: ergo semper in christo plures species recipiebant in intellectu possibili eius: ergo ꝓficiebat in scientia. ¶ P̃ hoc patet per auctoritatem Ambro. superius inductam. ¶ Sed contra Damasce. dicit: qui dicunt christuz ꝓficere sapientia z etate vt additamentum suscipientẽ non eam que sm ypostasim est vnionẽ venerant: sed illa vnio omnino veneranda est: ergo non debemus dicere q; in scientia ꝓfecerit. ¶ Ulteri⁹ videtur q; ab angelis quantũ ad hanc sciẽtiã accepit. Dio. enim. iiij. ca. celestis ierarchie dicit. per angelos videmus eum sub paternis legibus ordinatũ: sed quod ordinat: aliquid ab ordinante accipit: ergo christus aliquid ab angelis accepit. ¶ P̃ Luce. xxij. dicitur q; apparuit angelus domini confortans eum: sed cõfortans accipit aliquid a confortante: ergo z christus ab angelo. ¶ P̃ christus dum fuit in terra voluit subdi legalibus ordinationib⁹ factus sub lege Hal'. iiij. Sed legalis obseruantia est minoris dignitatis q̃ celestis ierarchia: ergo z ordini celestis ierarchie subdi debuit. hec autem lex celestis ierarchie vt homines ab angelis suscipiant vt dicit Dionysius: ergo ipse ab angelis suscepit. ¶ Preterea corpus eius impressionem suscepit a corporibus celestibus: ergo pari ratione anima a spiritib⁹ celestibus. ¶ Sed contra. superioris non est ab inferiori recipere: sed christus etiam scõm humanam naturam angelis superior fuit et caput vt supra dictum est: ergo ab eis non recepit. ¶ Preterea quod immediate accipit a verbo non habet necesse ab angelis accipere: sed anima christi immediate accipit a verbo sibi vnito: ergo non recepit ab angelis. ¶ R⁹ ad primam questionẽ dicendum q; cognitio rerũ in ꝓprio genere: z cognitio reruz in verbo differunt non quantũ ad res cognitas: sed quantuz ad mediũ cognoscẽdi quod est id in quo res cognoscit. Quia cognitio que

est rerū in vbo habet mediū cognoscēdi ipsum vbū. Cognitio aūt rerū in ꝓprio genere habet mediū cognoscēdi rerū similitudines que sunt in intellectu: mediū aūt cognoscēdi qō est lumē sub quo res videt vtrobiqꝫ creatuz est. hoc enī vel est lumē naturale: sicut in his que cognoscunt per rōnē naturalē: vel lumen gratie sicut in his que cognoscunt per fidē z reuelationē: xps aūt perfect⁹ fuit fm aīam z fm naturam z fm gratiā: nō aūt perfectio aīe quātū ad naturā esset in ipso nisi oīa cognosceret hoc genere cognitionis que per rationē naturalē cognosci possunt: nec etiā esset perfect⁹ in gratia: nisi oīa que ad reuelationē gratie pertinēt in hoīb⁹ siue in angelis cognouisset: z ideo aīa ei⁹ hoc genere cognitionis oīa cognouit: sed qz similitudo creata deficit a repzesentatiōe substātie increate: ideo hoc genere cognitiōis nō cognouit ipsam essentiā increatā: nec alia oīa que ad perfectionē intellectiue partis nō pertinēt: neqꝫ fm naturā: neqꝫ fm gratiā: sicut sunt gesta particularia hoīuz z huiusmodi que tū oīa cognouit in verbo. Et ideo dicendū q hoc genere cognitionis nō cognouit oīa simpliciter. ¶ Ad primum ergo dicēdū q ex hac ratione nō concludit nisi q cognouerit oīa que per rōnē naturalē cognosci possunt: qz sicut materia prima est in naturali potentia tantuz ad illas formas que per agēs naturali ꝓduci possunt cuius de⁹ alia ex materia illa facere possit: ita etiā intellect⁹ possibilis est in potentia naturali eoꝝ tantū que per lumen intellect⁹ agentis cognosci possunt: sz si hec tantū cognosceret imperfect⁹ non esset: sz de⁹ ex liberalitate sua infundit amplio lumen gratie per qō etiā plura intellectus possibilis cognoscit. ¶ Ad secūdū dicēdū q per ea que intellect⁹ intelligit non ampliat capacitas nisi respectu eoꝝ intelligibiliū que sunt eiusdem generis: sicut quātūcūqꝫ homo sit instruct⁹ in sciētijs physicis nūqꝫ puenit ad cognitionē eoꝝ que sunt fidei vl ꝓphetie nisi lumē amplio addat: z ita quātūcūqꝫ ampliat capacitas ei⁹ ad intelligēdū res in ꝓprio genere: nunqꝫ puenit ad videndū dīnā essentiā vel res aliquas in ea. ¶ Ad tertiū dicēdū q nō negat oīa cognoscere huiusmodi cognitiōis genere aīa xpi: qz spēs se intulit in intellectu impediāt: sed qz quedā cognoscibilia excedūt oēm speciē creatā: sicut essentia dīna: quoꝝūdā vero similitudines z cognitiōes non sunt de pfectione intellect⁹ hūani. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q ad cognitionē intellectiuā tria requirit. s. potentia intellect⁹: lumē quo intelligit: z silitudo rei p quā cognitio rei determinat: z fm hec tria pōt aliq cognitio eē altera potioz tripliciter. ꝓmo quātū ad efficatiā cognoscēdi siue certitudinē cognitiōis siue limpiditatē: qō idē est que ex ipo lumine cōsequit: z sic cū xps abūdāter lumē gratie habuit magis qꝫ angeli: habuit limpidioꝛē cognitionē qꝫ angeli. secūdo pōt esse aliq cognitio potioz alia qꝫtū ad silitudinē cognitoꝝ q attēdit fm spēs z fm hoc etiā xpus pfectioꝛē cognitionē habuit qꝫ angeli: qz pluriū spēs sibi infuse fuerūt qꝫ angelis cōcreate z infuse. vñ etiā de his que ad illuminationes ierarchicas pertinēt: xps angelos illuminauit vt dicit Dio. vij. ca. de di. no. tertio pōt esse aliq cognitio altera nobilioz quātū ad gen⁹ cognitionis qō consequit naturā potētie intellectiue: z qz xpus cognouit intellectu possibili cui⁹ est obiectū fantasma: ideo cognouit ea cū cōtinuo z tēpoze vtens fantasmatib⁹ quasi obiectis intellect⁹ nō quidē sicut ab eis speciē accipiēs: sz sicut spēs circa ea ponēs: sicut cōtingit in eo qui habet habitū z actu aliq considerat. hoc aūt genere cognitionis angeli nō cognoscūt: sz alio quo altiori fm ordinē nature. s. sine continuo z tpe. ¶ Ad pmū ergo dicendū q ista cognitio nō fuit solū in xpo fm ꝓportionē virtutis que debet humane nature: sz fm q hūana natura perfecta est per grām q fuit potioz in xpo qꝫ in angelis. vñ z perfectioꝛē sciētiā habuit simplicit. ¶ Ad secūdū dicēdū q ex hoc q intellect⁹ possibilis est ꝓpinqui⁹ materie nō habet defectū in cognoscēdo nisi quātū ad genus cognitiōis qz enī talis est natura ei⁹ vt corpori vniat vt forma: ideo tali genere cognitiōis cognoscit vtēdo. s. corporis instrumentis: sed multitudo cognitoꝝ nō est ex natura intellect⁹ possibilis: sz ex specieb⁹ intelligibilib⁹: limpiditas vero ex lūe intellect⁹ agētis vl ex aliquo supioꝛi lūe. ¶ Ad tertiū dicēdū q obūbratio illa intelligit qꝫtū ad hoc q intelligit cū cōtinuo z tpe. ¶ Ad tertiā qōnē dicendū q ex hoc ipso q intellectus noster accipit a fantasmatib⁹ sequit in ipso q sciētiā habeat collatiuā inquantū ex multis sensib⁹ fit vna memoria: z ex multis memoriis vnū experimentū z ex multis experimētis vnū vniuersale ꝓncipiū ex quo alia cōcludit: z sic acquirit scientiā vt dicit in ꝓmo Metha. z in fine Posterioꝝ. vnde fm q se habet intellectus ad fantasmata fm hoc se habet ad collationē. habet autē se ad fantasmata dupliciter. vno mō sicut accipiens a fantasmatib⁹ scientiā qō est in illis qui nōdū sciētiā habēt fm motū qui ē a reb⁹ ad aīam. alio mō fm motū qui est ab aīa ad res: inquantū fantasmatib⁹ vtitur quasi exēplis in quib⁹ inspicit qō considerat: cui⁹ tamē scientiā pri⁹ habebat in habitu: similiter etiaz est duplex collatio. vna qua homo ꝓcedit ex notis ad indōtionē ignoti z talis collatio nō fuit in xpo: alia fm quā homo ea que habitu tenet in actū ducens ex ꝓncipijs considerat cōclusiones sicut ex causis effect⁹: z talis collatiua scientia fuit in xpo. ¶ Ad primū ergo dicēdū q Damasce. loqꝫ quantū ad primū modū collationis. vnde subdit. nō enī habuit ignorantiā. ¶ Ad secūdū dicendū q discursus rōnis non opponit deiformitati que est per gratiā: sz q̄ est per ordinē nature. de⁹ enī nō accipit cognitionē a fantasmatib⁹. vnde anima recedit a dei similitudine quantuz ad hoc magis qꝫ angeli: inquantū est forma corporis. ¶ Ad tertiū dicendū q vmbza illa vt dictū est refert ad gen⁹ cognitionis nō ad limpiditatē in cognoscēdo. ¶ Ad quartā questionē dicenduz q ex limpiditate cognitionis cōtingit q scientia est magis vnita z simplex: qz quanto limpidius videt intellectus: tanto ex pauciozibus potest cognoscere plura. vnde cū anima christi habuit limpidissimam cognitionem inter omnes creaturas sciētia ei⁹ fuit magis vnita z per formas magis vniuersales quam aliqua scientia creature: diuisio autē habituum in diuersis rebus cognoscēdis contingit in nobis ex hoc q forme intelligibiles in nobis sunt minime vniuersales. vnde oportet q diuersas res per diuersas species cognoscamus: et diuerse species fm genus faciunt diuersos habitus scientiarū: z ꝓpter hoc angeli qui habēt scientiā magis vniuersalē: vtpote non acceptā a rebus non habent cognitionē de rebus per diuersos habitus: qz ergo anima christi habuit scientiaz magis vniuersalem qꝫ aliqs angelus: ideo non habuit diuersos habitus quib⁹ cognosceret: sed vno habitu omnia cognouit que ad hanc sciētiā pertinent quāuis diuersis specieb⁹. ¶ Ad primū ergo dicendū q scientia christi etiaz rerum in ꝓprio genere fuit multo altioꝛ qꝫ scientia nostra. ¶ Ad secundum dicendū q nō omnis diuersitas rerum facit diuersas scientias: sed diuersitas que requirit diuersam rationē cognoscendi: sicut naturalia distinguunt a Methaphisicis. sed ratio cognoscēdi in christo fuit magis vnibilis qꝫ in nobis: z ideo per vnam rationē potuit plura cognoscere. ¶ Ad tertiū dicendum q non quelibet specierū diuersitas facit habitum diuersum: alias oporteret q quot sunt res tot essent scientie sed diuersitates specierū que non reducunt ad eandē modum cognitionis scōm genus que quidem diuersitas contingit ex hoc q lumen intellectus nostri est particulatum z debile. z ideo in christo nō fuit talis diuisio habituū ꝓpter luminis claritatē. ¶ Ad quintā questionē dicendum q cum eminentia scientie vt dictum est consistit in tribus. scientia christi nunqꝫ creuit quantū ad genus cognitionis quia illud genus cognitionis sequitur naturam humanaz que in ipso semper permansit: nec iterum quantum ad numerum scitoꝝ: quia omnia sciuit a primo instanti siue conceptionis que ad hanc scientiā ptinēt: creuit aūt quātū ad

aliquē modū certitudinis: cū enī aīa nr̄a fm naturā sit media inter intellectū purū qualis ē in angelis. ⁊ sensuz dupliciter certificat̄ de aliqb⁹. uno mō ex lumīe intellect⁹ qualis est certitudo in demonstratiōib⁹ illoz̄ que nūq̄z visa sunt alio mō ex sensu sicut cum aliq̄s est certus de his que videt sensibiliter: ⁊ talis certitudo acquirit̄ alicui etiā quātūcūq̄z per certissimā demōstrationē aliq̄d sciat: qñ videt sensibiliter q̄ō pz⁹ nō viderat. vñ aīa delectat̄ in visis etiā q̄ scimt: ⁊ hec vocat̄ certitudo experimētalis: ⁊ quātū ad hāc creuit sciētia xp̄i inquātū quottidie aliq̄ videbat sensibiliter que pz⁹ nō viderat: nō aūt creuit quātū ad essentiā. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ illud discere est referēdū ad experientiā ¶ Ad scōm dicēdū q̄ aīa xp̄i q̄uis hoc genere cognitiōis nō oīa sciuisset tñ nō poterat quātū ad ea ꝓficere: tū q⁹ q̄dā sunt que hoc genere cognitiōis cognosci nō possunt: sīc̄ ei sentia dei: tū q⁹ quedā cōtingētia singularia nō sunt de perfectiōe sciētie vt dictū ē. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ per lumē intellect⁹ agentis in xp̄o nō fuit aliqua spēs de nouo recepta in intellectu possibili ei⁹: ſz fuit facta cōuersio noua ad spēs q̄ erāt in fantasia: sīc̄ est in eo q̄ habet habitū sciētie eoz̄ que imaginat̄ vel videt. ¶ Ad quartū dicendū q̄ Amb. intelligit ꝓfectū sciētie xp̄i quātū ad experiētiā: fm nouā conuersionē ad sensibile p̄sens: vl̄ sīc̄ supra magister determinauit ¶ Ad quartā q̄stionē dicēdū q̄ fm doctrinā Dio. in ce. ie. Angeli a q̄b⁹ alij cognitionē accipiūt abūdātiozi luīe pleni sunt q̄si ꝓpinqui⁹ oīnā claritatē cōtēplātes: oportz enī recipiēs eē potētia respectu ei⁹ a quo recipit: ⁊ ita min⁹ in actu ei⁹ q̄ō recipere dz. vnde cū aīa xp̄i abūdātius intellectuale lumē habuit q̄z angeli: vt patz ex p̄dictis: cōstat etiā q̄ xp̄s mortale corp⁹ gerens nihil cognitionis accepit ab angelis. Sz ipe nō solū fm deitatē: ſz etiā fm aīam oēs angelos illuminauit: sīc̄ etiā nūc illuīat: nō enī minozis gl̄ie erat illa aīa aut minozis cognitionis in statu illo q̄z mō sit cū a p̄ncipio sue cōceptiōis perfect⁹ cōpbēsoz fuerit. ¶ Ad primuz ergo dicendū q̄ sīc̄ ipsemet Dio. se ibidē exponit dicīt̄ xp̄s p angelos ordinat⁹: nō q⁹ ipse ab eis illuīationē accepit: ſz quia de his q̄ ad ipsuz ptinebāt: circa ipsuz gerēda p angelos alij instruebāt̄ sīc̄ Joseph de fuga in egyptū ⁊ de reditu de egypto vt dicīt̄ Math. ij. Ipse enī p se in his eos instruere: nō volebat vt vlteri⁹ ab alijs pueris nō differret ⁊ vt veritas assumpte nature ꝓbaret̄. ¶ Ad secūdū dicēdum q̄ q̄uis angeli xp̄m nō illuminarēt: tñ ei ministrauerūt: vt pz Math. iiij. ⁊ ad hoc ministeriū illa cōfortatio ptinebat: nō enī confortabat̄ instruēdo: ſz eo mō quo ex colloq̄o ⁊ p̄sentia amicoz̄ et familiariū hō nāliter cōfortat̄ in tristicijs vt in hoc quoq⁹ veritas assumpte nature apparet. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ de⁹ venerat nos liberare sīc̄ a morte: ita ⁊ a legis onere: ⁊ ideo sīc̄ mortē p nobis subijt vt nos a morte liberaret ita ⁊ legalia in se ipso recepit vt eos qui sub lege eraot redimeret ad Gall. iiij. nō aūt venit vt nos ab ordine celestis ierarchie educeret: ⁊ ideo nō est filis rō. Et p̄terea xp̄s a legalib⁹ nihil accepit fm aīam: ſz tātū in corpe ei⁹ gerebat̄ exterius: sīc̄ circūcisio ⁊ huiusmōi: ſz leges celestis ierarchie ad aīam ptinēt: xp̄i aūt aīa nō subiacebat alicui ipfectiōi: sīc̄ corp⁹ subiacebat passibilitati. Et p hoc pz solutio ad quartū: q⁹ enī corp⁹ ei⁹ nōdū erat glorificatū: poterat aliquā impressionē a corpib⁹ celestib⁹ accipe: aīa autē q̄ glīficata erat ⁊ super angelos exaltata: nihil poterat ab eis accipere.

Ad quartū sic ꝓcedit. videt̄ q⁹ aīa xp̄i habuit oīpotētiā sicut ⁊ oī sciētiā. p̄mo p hoc q⁹ dicīt̄ Math. vl. Data est mihi oīs ptās in celo ⁊ in terra. ⁊ locūt̄ fm būanā naturā: g̃ fm būanā naturā habuit oīpotētiā. ¶ P xp̄s habuit oī sciētiā: ſz sciētia ē practica ⁊ speculativa: g̃ et ipse habuit de oīb⁹ reb⁹ sciētiā practicā: ſz sciētia practica ē fm quā aliq̄s scit facere aliq̄d ⁊ p̄ōt facere: q⁹ sciētia practica est cā rerū: ergo aīa xp̄i habuit oīpotētiā. ¶ P aīa būana est imago trinitatis p potētiā volūtatē ⁊ sciētiā: sed aīa xp̄i inquātū fuit imago dei capax fuit oīs sciētie: g̃ pari ratione oīpotētie. ¶ P sicut potētia dei est infinita: ita ⁊ sciētia: ſz infinitas sciētie nō ꝓhibet q̄n oīuz scientia xp̄o cōicata fit: ergo nec infinitas potētie ꝓhibet quin sibi oīpotētia cōicata fit. ¶ P sicut in aīa humana est possibilitas ad reciendū oīa p intellectū possibilē quo ē oīa fieri: ita est in ea possibilitas ad faciēdū oīa per intellectū agentez quo ē oīa facere: ſz xp̄o est cōicata oīuz sciētia inquātū aīa ei⁹ est receptiua oīuz: ergo filiter debuit sibi cōicari oīpotētia. ¶ Sz cōtra: potētia habet rōnē p̄incipij vt dicīt̄ in. v. Metha. ſz nō potuit cōicari aīe xp̄i q⁹ esset p̄ncipiū oīuz: q⁹ sic esset p̄mū p̄ncipiū q̄ō est soli⁹ dei: ergo nō potuit sibi cōicari omnipotētia. ¶ P per potētiā dei aīa xp̄i cōseruat̄ in esse: sed nō potuit sibi cōicari vt ipsa seipsam cōseruaret in esse: q⁹ sic nō esset creatura: ergo nō potuit sibi oīpotentia cōicari. ¶ P nulli⁹ substātie finite est virt⁹ actiua infinita: sed aīa xp̄i est substantia finita: ergo nō potuit sibi cōicari infinita potentia que est oīpotentia. ¶ R° dicendū q⁹ vnūquodq⁹ est actiuū fm q⁹ est ens actu. vñ quāto aliq̄ habēt deficientius esse tāto min⁹ sunt actiua: sicut patz de materia prima in qua nō est actiua potētia: q⁹ tenet vltimū gradū in entibus: ⁊ ideo potētia actiua cōmēsurat̄ essentie. Et ꝓpter hoc sicut aīe xp̄i nō potuit cōicari q⁹ haberet infinitatē essentie ita nec oīpotentia: sibi cōicari potuit: nec alicui creature cōmunicari p̄ōt: credo tñ q⁹ oīs potētia que alicui creature cōmunicari p̄ōt sibi cōicata fuit multo abūdantius vt. ſ. materia elemētaris magis obediret sibi ad nutū q̄z actiuis qualitatibus vel etiā virtuti celesti: ⁊ q⁹ magis potuisset mouere celū q̄z aliq̄s angel⁹: si tñ angeli mouent orbes. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q⁹ oīpotentia data est xp̄o quantū ad persona ab eterno: sed quātū ad naturā humanā in ipsa cōceptione nō q⁹ natura humana vel aliq̄ pars ei⁹ oīpotentia informaretur vt omnipotēs dici possit: ſz scōm moduz. quo ⁊ alias p̄opr̄ietates cōicant sibi nature ꝓpter vnitatē ypostasis: tñ in resurrectione manifestata est. ⁊ ideo tūc data dicīt̄ scōm illum modū loquēdi quo res dicīt̄ fieri quādo innotescit. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹ xp̄s habuit oīuz rerū scientiaz: nō tñ speculatiuaz: sed etiā practicā non quidē qua ipsas res faceret: ſz sciuit qualiter a deo sunt facte: sciētia aūt practica q̄uis sit quodāmodo causa operatiōis inquātū dirigit in opere: nō tñ est sufficiēter causa: q⁹ ab ipsa nō ꝓducīt̄ res nisi assit potētia actiua rei. vnde xp̄s habuit omnē scientiā practicā quidē: ſz non practice: quia nō ordinauit ad opus. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ vniuersalitas possibiliū deo: cōmēsuratur oīne essentie: q⁹ fm hoc infinita p̄ōt: q⁹ habet esse nō limitatū: ſz vniuersalitas eoz̄ que scit sciētia visionis nō cōmensurat̄ essentie ei⁹: etiā si mūdus duraret semper per būc modū quo mō est: quia semper posset plura facere fm vnūquodq⁹ tēp⁹ q̄z que fecit ⁊ plures species: ⁊ plura reruz genera ⁊ plures mūdos: ⁊ ideo q̄uis omni sciētia visionis sit cōicata anime xp̄i: nō tñ oīpotentia qua de⁹ potest facere sibi cōicari potuit: sicut nec essentia infinita. ¶ Ad quartū dicendū q⁹ in oīpotentia includūt̄ oīa ad que diuina potentia se extendit ex infinitate sue essentie fm quā est actiua infinitoz̄ fm quēlibet modū: ſz in scientia omniuz que dicīt̄ xp̄o cōicata nō includunt̄ oīa que deus p̄ōt facere vt dictum est. ⁊ ideo oīpotentia cōicari nō potuit: nisi habēti essentiā infinitā: sicut nec sciētia oīuz simpliciter que deus p̄ōt facere nisi cōprehendēti scientiā infinitā vt pz⁹ dictuz est. ¶ Ad quintū dicendū q⁹ potētia intellect⁹ agētis nō ē vt faciat oīa simpliciter: ſz vt faciat oīa esse intelligibilia: et ideo ratio nō est ad ꝓpositū. In nullo creatura creatori equat̄. Intelligēdū est quātū ad rationē rei habite ⁊ quantū ad modū habēdi: q⁹ ⁊ si aliquid idē cōueniat deo ⁊ creature: nō tñ fm eundē modū vel eandē rationē. Memo nouit que sunt dei ⁊c. Non excludit̄ per hoc pater ⁊ filius qui habēt eandē cognitionē quā ⁊ spiritussanctus. Naturaliter capax est sciētie. Est enim facta anima ad cognoscendū omnia: non autem ad faciendum omnia.

DISTINCTIO .XV.

De hominis defectib⁹ quos assumpsit christus in humana natura.

Illud quoq; ptermittẽdũ nõ ẽ q; dei fili⁹ naturaz hois accepit passibilẽ: aiam passibilẽ: aiam carnẽ passibilẽ ꝛ moꝛtalẽ. vt. n. ꝓbaret verũ coꝛp⁹ hẽ suscepit defect⁹ coꝛpis. ſ. famẽ ꝛ sitim ꝛ huiusmodi. ꝛ vt verã aiam ꝓbaret habere suscepit defect⁹ aie. ſ. tristiciã timoꝛẽ doloꝛẽ ꝛ huiusmõi. Ois aũt sensus aie ẽ. Nõ. n. caro sentit ſz aia vtẽs coꝛpe velut imstrumẽto. vñ Aug. sup Geñ. in li. xij. nõ coꝛp⁹ sentit: ſz aia ꝑ coꝛp⁹ quo velut nũcio vtit ad cõfirmãdũ in seipsa qõ extrinsecus nũciat. Sicut ergo aia qõ foris ẽ ꝑ coꝛp⁹ tãq; instrumẽtũ videt uł audit: ita etiã ꝑ coꝛp⁹ q̃dã sentit mala q̃ sine coꝛpe nõ sentiret: ut famez ꝛ sitim et huiusmodi. vnde nõ imerito defect⁹ coꝛpis dicũt. Quedã aũt nõ ꝑ coꝛp⁹: imo etiã sine coꝛpe sentit vt est timoꝛ ꝛ huiusmodi. Sentit igit aia doloꝛes: sed quosdã ꝑ instrumẽtũ coꝛpis: q̃sdã vero nõ. Suscepit aũt xp̃s sicut verã naturã hois: ita ꝛ veros defectus hois: ſz nõ oẽs. Assũpsit. n. defect⁹ pene: ſz nõ culpe Nec tñ oẽs defect⁹ pene: ſz eos oẽs quos hoi eũ assumere expediebat: ꝛ sue dignitati nõ deroga bat. Sicut. n. ꝑ hoiez hõ fact⁹ est: ita ꝑ eũ hois defectus suscepit. Suscepit enĩ de nr̃o ut de suo nobis tribueret ꝛ ut nr̃m tolleret. Suscepit. n. nr̃am vetustatẽ ut suã nobis infũderet nouitatẽ. Simplã accepit ille vetustatẽ. i. pene ut nostrã duplã cõsumeret. i. pene ꝛ culpe.

Qualiter accipiendũ sit illud qõ ait Leo papa.

Tradidit auctoꝛitas'q; dñs nr̃ i se suscepit toia infirmitatis nr̃e ꝓter pctñ. Qõ nisi accipiat de illis tñ q̃ eũ sumere ꝓ nobis opoꝛtuit ꝛ decuit: falsũ eẽ ꝓbabit. Nõ. n. assũpsit ignorãtiã aliquã: cũ sit ignorãtia q̃dã que defect⁹ ẽ: neq; pctñ ẽ. ſ. ignorãtia iuincibilis. Nã vincibilis peccatũ ẽ: si tñ de bis ẽ q̃ nobis expedit scire. Sũt. n. q̃dã quoꝝ scia nõ affert uel ignorãtia nõ ipedit salutẽ. Et forte taliũ rerũ ignorãtia defect⁹ nõ ẽ. Lõstat aũt in nobis eẽ ignorãtiã atq; difficultatẽ volendi uł faciẽdi bonũ: q̃ ad miseriã nr̃az ptinet. vñ Aug. in lib. iij. de libero arbitrio appꝛobare inq̃t falsa ꝑ veris ut erret inuit⁹ ꝛ resistẽte atq; toꝛquẽte doloꝛe canalis vinculi nõ posse a libidinosis opib⁹ tẽpare nõ ẽ natura instituti hois: ſz pena dãnati. Ex q̃ miseria peccãtib⁹ iustissime inflicta liberat dei gr̃a: qz spõte hõ libero arbitrio cadere potuit: nõ etiã surgere. ad quã miseriã ptinet ignorãtia ꝛ difficultas quã patit ois hõ ab exoꝛdio natiuitatis sue. nec ab isto malo q̃sq; nisi gr̃a dei liberat. Ecce euidenter dicit hic Aug. ignorãtiã qua q̃sq; inuit⁹ falsa ꝑ veris appꝛobat: ꝛ difficultatẽ qua nõ põt tẽpare se a malo: ad miseriã nr̃am ptinere. ꝛ penã eẽ hois. hec aũt xp̃s nõ habuit. Nõ igit accepit oẽs defect⁹ nostre infirmitatis pꝛeter peccatum.

Qõ ignoꝛãtia talis ꝛ difficultas nõ sit peccatũ.

Sed forte aliq̃s dicet illa esse pctñ. Cui obuiat qõ Aug⁹ tradere videt: hoc. ſ. deũ inculpabilit añ pctñ in exoꝛdio q̃ditõis hoi potuisse tradere: ut eẽnt ei naturalia: ita in li. retractationũ inquiẽs. Ignoꝛãtia ꝛ difficultas etiam si eẽnt hois ꝑmoꝛdia naturalia nec sic culpãdus de⁹ ſz laudãd⁹ eẽt. Sz si hec hõ in ꝑmoꝛdio naturalit habuisset: nũq̃d i eo eẽnt defect⁹ ꝛ pene. Si defect⁹ ꝛ pena ei indita fuisset añ pctñ: iuste cũ eo agi videret si ante culpã sentiret penã. Ob hoc sane dicimus illa nõ fuisse defect⁹ uł penas si hoi naturalit infuissent: sicut nõ fuit hoi añ pctñ nõdũ gr̃az ade pto: defect⁹ sine pena nõ posse ꝓficere. Sed postq; grãm recepit ꝑ quã ꝓficere potuit: ꝛ ad tẽp⁹ etiã ꝑ fecit: eãq; culpa sua post amisit: sit̃q; ꝓficiẽdi facultatẽ ꝑdidit: defect⁹ fuit ei ꝛ pena nõ posse ꝓficere. ſ. malũ declinare ꝛ bonũ facere. Oẽs igit defect⁹ nostros suscepit xp̃s ꝓter pctñ q̃s ei cõueniebat suscipere ꝛ nobis expediebat. Sũt. n. plura egritudinũ genera ꝛ coꝛpis uicia: a q̃b⁹ oino imunis extitit: q̃s enĩ defect⁹ habuit: uł ad ostẽsionẽ vere hũanitatis ut timoꝛẽ ꝛ iusticiã: uł ad impletionem opis ad qõ venerat: ut passibilitatẽ ꝛ moꝛtalitatẽ. uł ab imoꝛtalitatis desperatiõe spem nostram erigendam ut moꝛtem suscepit.

Qõ sola voluntate illos defectus suscepit: non necessitate conditionis sue.

Hos aũt defect⁹ nõ q̃ditiõis sue necessitate: ſz miseratõis volũtate suscepit. veros q̃dẽ habuit defect⁹ sicut ꝛ nos: ſz nõ ex eadẽ cã Nos. n. ex pctõ oꝛiginali hos defect⁹ trahim⁹: sic ap'ls insinuat dicens: Coꝛp⁹ q̃dẽ ꝓpter pctñ moꝛtuũ est. i. necessitatẽ moꝛiẽdi habet in se: Xp̃us aũt nõ ex pctõ huiusmodi habuit defect⁹: q̃ sine pctõ est q̃cept⁹ ꝛ nat⁹: ꝛ in terris q̃uersat⁹: ſz ex sola miserationis volũtate de nr̃o in se transtulit verã infirmitatẽ: sicut accepit verã carnẽ quã sine oi infirmitate assumere potuit: sic eãdẽ absq; culpa accepit.

Auctoꝛitatib⁹ pꝛobat christũ ſm hominez uere doloꝛes sensisse ꝛ timuisse.

Sed q̃ nõnulli de sensu in passiõe hũanitatis xp̃i male sensisse iueniũt: asserẽtes fili⁹ tudinẽ atq; imaginẽ passionis et doloꝛis xp̃m hoiez ptulisset: ſz nullũ oino doloꝛẽ uł passionẽ sensisse: auctoꝛitatũ testimonijs eos cõuincẽtes indubitabile faciam⁹. Qõ supꝛa dixim⁹ pꝛopheta isaias dicit: Vere lãguoꝛes nr̃os ipse tulit. ꝛ doloꝛes nr̃os ipe poꝛtauit. Et ueritas ipsa in euãgelio ait: Tristis ẽ aia mea usq; ad moꝛtẽ. ubi etiã legit Cepit iesus paueri ꝛ tedere. Pꝛopheta etiã ex pso na xp̃i ait: repleta ẽ malis aia mea. Qõ exponens aug⁹ ait: Nõ uitijs ꝛ pctis: ſz hũanis malis. i. doloꝛib⁹ fuit repleta aia xp̃i q̃b⁹ ipa cõpatit carni. Nõ enĩ doloꝛ coꝛpis potest eẽ sine aia. dolere aute aima etiã non dolente coꝛpe potest. Nos aũt hũane infirmitatis defect⁹ sicut ipsam carnem ac moꝛtez non cõditionis necessitate: sed miserationis uoluntate suscepit. Ambꝛosius etiam in libꝛo tertio

de tri. sic ait: Scriptū est. Pater si possibile est trā/seat a me calix iste. Timet ergo xps: ⁊ dū Petr⁹ nō timet xps timet Petr⁹ dixit: aiam meā pono pro te xps dicit: aia mea turbat. Utrūq; verū est ⁊ rōnis plenū q; ⁊ ille q; ē inferior nō timet: ⁊ ille q; superior ē gerit timētis affectū. Idē in eodez. Ut hō turbat: ut hō flet: ut hō crucifigit. Per naturam hois ⁊ te/diauit ⁊ resurrexit xps. Nō turbat ei⁹ virt⁹ nō tur/bat ei⁹ diuinitas: sz turbat aia: sm humane fragilita tis assūptionē turbat: Nā q; suscepit aiam suscepit etiā aie passionē Nō. n. eo quo de⁹ erat aut turbari aut mori posset. Idē in eodez. Suscepit trisiciam meā. Cōfidenter: trisiciaz noio q; crucē pdico. Ut hō habuit trisiciā quā in eo suscepit affectu: mihi cōpatit: mihi tristis ē: mihi dolet. Ergo p me et in me doluit q; p se nihil habuit quod doleret. Doles igit dñe iesu mea vulnera nō tua: qz tu nō p te: sz p me doles Hieronym⁹ quoq; i explanatiōe fidei ait Nos ita dicim⁹ hoiez passibilē a dei filio susceptū: ut deitas impassibilis pmaneret. Passus ē enī dei fili⁹ nō putative: sz vere Oia q; scriptura testat sm illud qō pati poterat. s. sm substātiā assūptā. Licet ergo psona filij suscepit passibilē hoiez: ita tñ eius habitatiōe sm suā substātiaz nihil passa est: ut tota trinitas quā ipassibilē necesse est pfiteri. His alijs/q; auctoritatib⁹ pspicuū fit xpm vere passibilē assū pfisse hoiez atq; in eo defect⁹ ⁊ affect⁹ nře infirmita tis suscepisse: sz volūtate non necessitatis cōditiōe.

¶ Hic ponit que predictis aduersari videntur.

Quedā tñ repiūt in scōz tractatib⁹ q; pmis/sis aduersari videt. Nā sup illū locū psalmi. Clamaui: ⁊ nō exaudies. Aug⁹ trade/re videt xpm nec vere timuisse nec vere trāslatū eē sic dicēs: Quō hoc dicit q; pctm nō fecit: nec inuen tus ē dol⁹ in ore ei⁹. Sz de nobis corpe suo hoc di/cit. Corpis. n. sui. i. ecclie. gerebat psonā: sicut ⁊ ali bi cū dixit: Trāseat a me calix iste: p nobis loquit Nisi forte putet timuisse mori. Sed nō vere time/bat dñs pati tertia die resurrectur⁹ cū arderet pau lus dissolui ⁊ eē cū xpo. Nō enī fortior est miles q; impator. Miles ergo coronādus gaudet mori et dñs coronatur⁹ timet morte. Sz infirmitatē nřam repsentans p suis infirmis q; timēt mori hoc dixit: Vox illoz erat. Hieronym⁹ etiā ait: Erubescāt qui putāt saluatorē timuisse mortez: ⁊ passionis pauo re dixisse. transeat a me calix iste.

¶ Determinatio auctoritatum.

An aūt i sacris lr̄is aliq; aduersa diuersitas esse putet: hax auctoritatū verba in hunc modū accipiēda dicim⁹: ut nō veritatē ti/moris ⁊ tristicie vl passionē: sz timoris ⁊ tristicie ne cessitatē ⁊ passionē a xpo remouisse itelligāt. Ha/buit. n. xps verū timorē ⁊ tristiciā i natura hois: et nō sicut nos q; mēbra ei⁹ sum⁹. Nos aūt cā pctī nři bis defectib⁹ necessario subiacem⁹: ⁊ in nobis sūt isti defect⁹ sm ppassionē ⁊ passionē: sz in xpo nō ni si sm ppassionē. Sicut. n. in pctis grad⁹ q; dā notāt passio ⁊ ppassio: ita ⁊ in his affectibus penalibus Afficit enī q; s iterdū timore ⁊ tristicia: ita vt mētis intellect⁹ moueat nō inde a rectitudine uel dei cō/tēplatione: ⁊ tūc ppassio est. Aliqñ vero mouet et turbat: ⁊ tūc passio ē. Xps vero nō ita fuit turbat⁹ in aia timore ul tristicia ut a rectitudine ul dei cō/tēplatiōe aliquaten⁹ declinaret. Scōm quē modū intelligit cū dī nō timuisse uel tristis fuisse. vñ Hie ronym⁹ sup Matheū vbi legit cepit ptristari ⁊ me stus eē ut veritatē inqt pbaret hois assūpti vere cō tristat⁹ est. Sz non passio ei⁹ dñat aio. verū ppassio est. vñ ait: Cepit contristari. Aliud est. n. cōtristari: aliud incipe cōtristari. Qō ē. Aliter cōtristat q; s p ppassionē: alit p passionē Idcoq; sm hāc distincti onē aliqñ dī xps nō vere timuisse: aliqñ vere timuis se: qz vex timorē habuit ⁊ tristiciā: sz nō sm passio/nē neq; ex necessitate ꝯditionis. vñ aug⁹ ex his cau sis volēs assumi dictoz itelligētiā: dic xpm nō vere timuisse uel tristatū eē. ⁊ icōtinēti verā tristiciā ha/buisse. His verbis infirmos in se pfigurās dñs ait Pater si fieri pōt trāsfer a me calicē istū. Non enī vere timebat dñs pati tertia die resurrectur⁹: cum arderet. Paulus dissolui: ⁊ esse cum christo. Iste gaudet coronādus ⁊ tristis est domin⁹ coronatu/rus. Ecce hic videt augustin⁹ tristiciaz ⁊ timorē a xpo remouere. Cōtinuo aūt subiūxit. Sz tristiciaz sic assūpsit quō carnē. Fuit enī tristis ut euāgeliuz dicit. Si. n. nō tristis fuit cū euāgeliū dicat: tristis est aia mea vsq; ad mortez ⁊c. ergo ⁊ qñ dicit dor/miuit iesus non dormiuit: uel qñ dicit māducasse non māducauit. Et ita nihil sanū relinquet ut di/catur etiā qz corp⁹ ei⁹ non erat verū. Quicqd ergo de illo scriptū ē verū est ⁊ factum ē: Ergo ⁊ tristis fuit. Sz volūtate tristiciā suscepit verā quō volūta te carnē verā. Ecce apte noscis eūdē sibi in his ver bis ꝯtradicere nisi varias dictorū discerneret cau/sas: ex intelligentia verbox assumenda est. Si enī discernat intelligentie causa predictorū verboruz nihil occurrit contradictionis.

¶ De quibusdam Hylarij capitulis valde obscu/ris que videntur communi sententie obuiare.

Verūtū magis mouet ac difficiliorē asserūt qōnē vba hylarij: qb⁹ videt tradere ict⁹ et vulnera ⁊ huiusmodi sic i xpm incidissevt passionis dolorē non incuterēt. Sicut telū tractū p aquā ul ignē uel aera ea facit q; ⁊ cū trahit p cor/pora aiata: qz pforat ⁊ conpūgit non tñ dolorē in/gerit: qz non sūt ille res doloris capaces. ita ⁊ cor/pus xpi sine sensu pene vim pene excepisse dicit. Quia sicut corp⁹ nřm non habet talē naturā vt va leat calcare vndas: ita corp⁹ xpi dicit non habuisse naturā nři doloris: qz non habuit naturā ad dolē/dū. Ait enim hylari⁹ in. x. li. de tri. vnigenit⁹ deus hoiem verū sm similitudinē nostri hois non defi/ciens a se deo sumpsit. in quo quāuis ictus incide ret: aut vulnus descenderet: aut nodi concurrerēt aut suspensio eleuaret: afferrent quidem hec im/petū passionis: non tamen dolorē passionis infer/rēt. ut telū aliqō aquā pforās: uel ignē cōpūgēs: vl aera vulnerans: oēs q; dē has passiones nature sue infert: ut pforet ut cōpūgat ut vulneret: sz naturaz

suã in hoc passio illata nõ retinet: duz in natura nõ est uel aquã fozari: uel pũgi ignẽ: uel aera vulnera/ri: cuius nature sit teli vulnerare ⁊ cõpũgere ⁊ foza re. Passus inuenit qdẽ xps: dũ cedit: dũ suspendit dũ mozit: sz in cozp⁹ irruẽs passio: nec nõ fuit pas/sio: nõ tñ naturã passiõis exercuit: dũ ⁊ penali my/sterio pena deseuit et virt⁹ cozporis sine sensu pene vim pene in se deseuiẽtes excepit. Habuit sane il/lud dñi cozp⁹ dolozis nostri naturã. Si cozp⁹ nr̃m id nature habet ut calcet vndas: ⁊ desup eai fluct⁹ nec clause domus obstaculis arceaẽ. Atvero si dñi cozpis soluz ista natura sit vbi ferat in humidis: et sistat in liquidis: ⁊ structa trãscurrat: qd p naturaz hũani cozpis carnẽ ex spũsancto ꝓceptã iudicam⁹ Caro illa de celis est: ⁊ hõ ille de deo est habens ad patiẽdũ cozp⁹: ⁊ passus est: sz naturaz nõ habẽs ad dolẽdũ. Jtẽ in eodẽ videam⁹ an ille passiõis ordo infirmitatẽ in dño dolozis pmittat intelligi. Dila/tis enĩ causis ex qb⁹ metũ dño heresis asscribit res ipsas ut geste sũt inferam⁹. Nec enĩ fieri põt vt ti/moz ei⁹ significeẽ in vbis: cui⁹ fiducia cõtinuaẽ in factis. timuisse igit heretico passionẽ videẽ. Sz ob ignozãtie hui⁹ errozẽ Petr⁹ ⁊ sathanas ⁊ scãdaluz est. An ne timuit q armatis obui⁹ pdijt ⁊ in cozpe ei⁹ infirmitas fuit. Ad cui⁹ occursuz cõsternata p/sequẽtiũ agmina supinatis cozpib⁹ ꝓciderũt. Quã igit infirmitatẽ dñatã hui⁹ cozpis credis cui⁹ tãtã habuit naturã vtutẽ. Sz forte dolozẽ vulnerũ ti/muit: Quẽ rogo o tu dñice infirmitatis assertoz pe netrãtis carnẽ claui habuit terrozẽ: q excisaz aurẽ solo restituit attactu. Producẽs aurem hec man⁹ clauũ dolet ⁊ sentit vuln⁹ q alteri dolozẽ vulneris nõ reliqt. Pũgẽde carnis metu tristis cui⁹ tactu ca ro post cedẽ sanaẽ. Jtẽ collatis igit dictoz gestozũ qz vtutib⁹ demõstrari nõ est ambiguuz: in natura cozpozis ei⁹ infirmitatez cozporee nature nõ fuisse ⁊ passionẽ illã licet illata cozpozi sit: nõ tñ naturaz dolendi cozpozi intulisse. Quia licet forma cozpis nr̃i eẽt in dño: nõ tñ vitiose infirmitatis nr̃e forma erat in cozpe qõ ex cõceptu spũs sci virgo ꝓgenuit Audisti lector verba Hylarij qb⁹ dolozẽ excludere videẽ: sz si excussa sensus ⁊ impietatis ebetudine p missa diligẽter intẽdas: atqz ipsi⁹ scripture circun stãtiã inspicias: dictoz rõnẽ atqz vtutẽ pcipere vt cũqz poteris. ⁊ intelligẽtiaz arguere nõ attẽtabis. Jntelligit. n. ea rõne dixisse dolozẽ passiõis i xpm nõ incidisse ⁊ vtute cozpis xpi excepisse vim pene sine sensu pene: qz cãm ⁊ meritũ dolozis i se nõ ha/buit. Qõ videẽ notasse vbi ait: Nõ hñs naturã ad dolẽdũ. Et iõ nõ iudicãda ẽ caro illi⁹ fm naturam nr̃i cozpis: nec in eo etiã dñium habuit passio. Jta etiã nõ habuit naturã ad timẽdũ vl̃ tristãdũ: qz nõ habuit talẽ naturã i qua eẽt cã timozis vl̃ tristicie. Jtaqz necessitas timẽdi nõ fuit i eo sicut ẽ in nobis nec natura dolozis fuit i eo sicut i nobis. Tristiciã tñ i eo fuisse cõseqnter asserit: sz cãm ei⁹ extitisse nõ suã mortẽ: sz defectũ Petr⁹ ⁊ alioz aplozz. Dicit. n. xpm nõ ꝓpter mortẽ: sz vsqz ad mortẽ tristẽ fuisse. His verbis. inꝛrogo qd sit tristẽ eẽ vsqz ad mortẽ. Nõ. n. eiusdẽ significatiõis ẽ tristẽ eẽ ꝓpter mortẽ ⁊ vsqz ad mortẽ. Quia vbi ꝓpter mortẽ tristicia ẽ illic moꝛs cã tristicie est. Vbi vero tristicia vsqz ad mortẽ ẽ moꝛs: nõ tristicie cã est: sz finis. A deo aũt nõ ꝓpt mortez suscepta ẽ tristicia ut sit destituta p mortẽ. Nõ ergo sibi tristis ẽ: sz illis qui in scanda/lo p infirmitatez carnis erant futuri quos monet ozare ne inducãtur in tẽtationẽ: qui ante pollitici erant se non scandaliçari.

¶ Postq̃ magister determinauit de bis que xps cũ natu ra hũana assumpsit ad dignitatẽ ptinentia. hic determinat de bis assũptis que ptinẽt ad defectum. Et diuidit in duas ptes. ꝑmo determinat de defectib⁹ quos xps cũ hũana na/tura assũpsit. scõo determinat modum quo huiusmodi de fectus in xpo fuerũt dis. xvj. ibi hic oziẽ qstio. ꝑma in duas ꝑmo determinat veritatẽ. scõo excludit errozẽ ibi: sz qz nõ nulli. ꝑma in duas. ꝑmo ostẽdit quos defect⁹ cũ hũana na/tura assumpsit xps. scõo ostẽdit que fuit causa assũptionis. ibi: hos aũt defect⁹. ꝑma iterũ in duas ptes. ꝑmo ostẽdit q xps in nã nr̃a accepit defect⁹ penales ⁊ non culpe. scõo ostẽ dit quos de penalib⁹ defectib⁹ nõ assũpsit ibi tradit auctozi tas. circa qõ duo facit. ꝑmo ostendit quos defect⁹ penales nõ suscepit ex parte aĩe. scõo quos defect⁹ cozpales nõ susce pit ibi: Sũt enĩ plura egretudinuz. circa ꝑmũ duo facit. ꝑri/mo ostẽdit q xps nõ suscepit ignozãtiaz aut difficultatem ad bonũ faciẽdũ. scõo ostẽdit q hec nõ sunt culpa: sz pena ibi: sz forte dicit aliq̃s. ¶ Sz qz nõnulli. Hic excludit erro/rem. ⁊ duo facit. ꝑmo obijcit cõtra errãtes. scõo soluit illa q̃ p se illi inducebãt ibi: quidẽ tñ reperiunt. ⁊ hec diuidit in duas. ꝑmo soluit obiectiones de passionib⁹ quas dixerant esse aĩe tãtũ: sicut tristicia ⁊ huiusmodi. scõo soluit de illis que sunt aĩe per cozpus sicut dolor sensibilis ibi: verũtñ ma gis circa ꝑmũ tria facit. ꝑmo ponit obiectionez. scõo soluit ibi. Ne aũt in sacris. tertio solutionẽ cõfirmat ibi: vnde lex Uerũtñ magis hec pars etiam diuidit in duas. ꝑmo ponit obiectionẽ. scõo soluit ibi: sz si excussa. Hic est duplex qstio primo de bis defectib⁹ in generali. scõo spãliter de passio/nibus anime. ¶ Questio prima.

Circa primũ querit tria. ꝑmo vtrum xps debuerit assumere naturã humanã cũ huiusmodi infirmita tib⁹. scõo vtrũ oẽs nostros defectus suscipe debue rit. tertio vtrũ hos defect⁹ quos assumpsit contraxerit.

Ad ꝑmũ sic ꝓcedit. videẽ q xps humanã naturam cũ infirmitatib⁹ huiusmodi defectuũ suscipere nõ debuit. xps enĩ per suã incarnationem votis anti/quozũ patrũ satisfecit. Jsaie. lj. dicit ad exprimendũ deside riũ sanctoz patrum. Cõsurge cõsurge induere fortitudine. ⁊c. ergo non debuit venire indut⁹ infirmitate carnis. ¶ P huiusmõi defect⁹ pene sunt. sz pena nõ est iuste: nisi vbi cul pa est: cuz igit absq̃ oi culpa fuerit: videẽ q penales defe/ctus suscipe nõ debuit. ¶ P ꝺria cõtrarijs curãt: sz xps venerat curare nr̃as infirmitates: ergo debuit ꝺria assume re. s. robur ⁊ fortitudinem. ¶ P ipse venerat ad vincenduz diabolũ: sz vincere est op⁹ fortitudinis: g̃ nõ debuit assume re infirmitatẽ. ¶ P sicut culpa derogat iusticie: ita infirmi tas derogat vtuti: sz xps nõ debuit assumere defect⁹ culpe ne derogareẽ dine iusticie: ergo siliter nec debuit suscipere infirmitates penales ne derogareẽ dine vtuti. ¶ P ipse ve nerat ad hoc q hoies in dinã cognitionẽ adduceret: sz per infirmitates magis a sui cognitiõe abducebat vt dicit Jsa. liij. vidimus eũ despectũ. ⁊ sequit. vnde nec reputauim⁹ eũ ergo nõ debuit huiusmõi infirmitates assumere. ¶ Sz cõ tra Heb. ij. Jn eo in quo passus ẽ ⁊ tẽtat⁹: potẽs est. ⁊ his q̃ tẽtant auxiliari: sz xps ad auxiliãdũ hoib⁹ venerat: ergo de buit eoz defectus suscipere. ¶ P christus venerat ad redi/mendũ genus humanum: sed opus redemptionis congrue compleri non poterat: nisi per passionem vt infra dicetur:

ergo debuit defectus assumere scōm quos passibilis fuit. ¶ P̃ christus ad hoc venerat vt esset mediator inter nos z deū: ergo debuit cōmunicare cū vtroq; sz cuz deo cōicauit in iusticia: ergo nobiscuz debuit cōicare in pena. ¶ R̃° dicendū q; xp̃s ad hoc venit vt humanū gen⁹ in deum reduceret a quo per peccatū abductuz erat. Et ideo sicut mediator ea que dei sunt in nos trāsfudit. s. gratiā z iusticiā z ea que nostra sunt quodāmodo in deū: nō aūt nostra que a nobis tantū sunt nō a deo. s. peccata: quia per hec ad deū nō ordinamur: sz magis deordinamur ab eo: sz ea que a deo in nobis sunt que omnia in se ordinata sunt z ad ipsuz nos ordinantia: z ideo ea que fecit in nobis de⁹ transtulit in deum non quidē in naturam diuinā: sed in personā ea assumendo. Fecit aūt deus in nobis naturaz z perfectiones nature z defect⁹ penales z etiam quosdā naturales sicut indigētiā cibi q̃ etiā homo in statu innocentie habuisset: z ideo hos defectus simul cuz natura in sua persona suscepit. hec enim in sua persona suscipere est ipsa deo repr̃sentare ad placādū ipsum nobis. ¶ Ad p̃mū ergo dicēdū q; deficiēs sanctoz patrū fuit vt venit in fortitudine spirituali scilicet gratie et scientie z virtutes que per huiusmōi defect⁹ quos christus assumpsit non impedit. ¶ Ad secūdū dicēdū q; q̃uis culpa non precessisset in ipso tamē precessit in natura humana q̃ deo reconciliare venerat: z ideo inquātū cōsiderat vt gerens vicem toti⁹ nature in satisfaciendo pro ipsa quicquid in natura humana ad defectū pertinens rationē iuste pene habet etiā in ipso habuit. ¶ Ad tertiū dicendū q; infirmitas curat optime per curationē sue cause z per consequens per cōtraria cause. Causa aūt horū defectuum in nobis est culpa: z ideo per cōtraria culpe. hos defect⁹ curare debuit scilicet per gratiā z virtutes. ¶ Ad quartū dicēdū q; venerat vincere fortē per iusticiā satisfaciendo: z ideo oportuit q; haberet defect⁹ fm quos satisfaceret. Et preterea per fortitudinē oppositā istis defectib⁹ nō vincitur diabol⁹: sz per fortitudinē virtutis z gratie. ¶ Ad quintū dicendū q; culpa nō solū repugnat deo: quia in ipsum nō cadit: sed etiam quia ab ipso seperat: qz est peruersitas volūtatis fm q̃ anima nata est deo cōiungi: sed infirmitas quāuis in deū non cadat: tamē a deo nō sepat: z ideo non est similis rō. ¶ Ad sextū dicendū q; christus nō venerat manifestare se fm humanā naturā. sed fm diuinā. vnde dixit: ego nō quero gloriā meā: sed eius qui me misit: gloriā aūt dei magis clarificauit per assumptā infirmitatē inquantum inuentū est q; id quod est infirmi⁹ dei: est potentius hominibus prima Ephesin. primo.

AD secundū sic procedit. videtur q; christus debuit omnes defect⁹ preter peccatū assumere. Heb. ij. dicitur q; debuit per oia fratrib⁹ assimilari vt miseri cors fieret: sz miseria respicit omnē miseriam: ergo debuit oēs nostros defect⁹ assumere. ¶ P̃ sicut dicit Damasce. qō est inassumptibile est incurabile: sz ipse venerat omnes nostros defect⁹ curare: ergo debuit oēs suscipere. ¶ P̃ in susceptione nostroz defectuū manifestat xp̃i humilitas: sed ipe humiliat⁹ est quātūcūq; humiliari potuit vt dicit Ber. ergo ipse debuit oēs nostros defectus suscipere. ¶ P̃ oēs defect⁹ equaliter dedecent dei maiestatem: si ergo aliquos suscepit: eadē ratione oēs suscipere debuit. ¶ P̃ ipse curauit naturā nostrā p gratiā z infirmitatē quā accepit: sz ipse accepit omnē grām: ergo omnē defectuz suscipere debuit. ¶ Sed cōtra christus qui totā humanā naturā curare venerat. debuit integrā naturā habere: sed quidā defect⁹ sunt qui integritati nature repugnāt: sicut cecitas z defect⁹ membroz: ergo nō oēs defect⁹ debuit habere. ¶ P̃ xp̃s debuit esse perfect⁹ in gratia: sed quidā defect⁹ sunt qui perfectioni gratie repugnāt: sicut ignorātia z difficultas ad bonum ergo nō oēs defect⁹ habere debuit. ¶ P̃ cōtraria nata non sunt fieri in eodē: sz quedā infirmitates sunt sibi cōtrarie ex cōtrarijs causis causate: ergo non potuit oēs nostras infirmitates habere. ¶ R̃° dicendū q; sicut dicit Damasce. christus habuit in se oēs naturales: z indetractibiles passiōes dicunt autē passiones naturales quecūq; vniuersaliter humanā naturā cōsequunt: siue ex conditione nature: sicut indigentia cibi z potus siue que p peccato primi parentis in totā naturā deuenerūt ex principijs nature sibi relicte causata: sicut fames sitis labor dolor z huiusmodi. Indetractibiles autē passiones sunt que defectus gratie importāt: sicut promitas ad malū z difficultas ad bonuz z huiusmodi que ex carentia gratie vel perfectionis cōtingūt. Ex hoc enī laus christi minueret si perfectus in virtutib⁹ non fuisset scōm quas est laus z vituperiū siue detractatio scōm earuz oppositā. Vnde duo genera defectuū nō assumpsit illa scilicet que nō vniuersaliter humanā naturā consequunt. sicut lepra: cecitas: febris: z huiusmodi cōtingunt enī ex particularibus corruptionib⁹ in singulis personis: z hos defectus assumere nō debuit: quia ad curandū nature morbū venit. Item illa nō assumpsit que ad imperfectionē gratie pertinent: sicut ignorantiā difficultatē ad bonum z huiusmodi: qz ipse venerat ad hoc vt de plenitudine sue gratie oēs acciperemus. ¶ Ad p̃mū ergo dicendū q; debuit fratrib⁹ assimilari quantū ad illa in que omnes fratres cōueniunt que ad defectū gratie nō pertinent. nō enim fuit fratrib⁹ similis nisi natura speciei: z ideo quantū ad actus z defectus q̃ cōsequunt totā speciem debuit fratrib⁹ assimilari. ¶ Ad secundū dicendū q; sicut de⁹ curauit oēs in hoc q; assumpsit naturā in qua oēs cōueniūt: ita curauit oēs defect⁹ in hoc q; assumpsit illos defect⁹ in quib⁹ oēs cōueniunt ex quib⁹ quasi causis primordialibus alij oriuntur. Ex passibilitate enī nature quam assumpsit. sequit febris z oīa huiusmodi ¶ Ad tertiū dicēdū q; humiliari debuit inquantū potuit decēter: nō aūt fuit decens vt qui venerat alios in gratiam adducere defectū vel imperfectionē gratie patere⁹: neq; q̃ naturā in alijs integrare venerat ipse in his in quibus alij integri sunt defectū patere⁹. ¶ Ad quartū dicēdū q; quāuis oēs defectus equaliter sint indecētes diuine maiestati quātū ad suā naturā: nō tamē quātū ad naturā assumptā. vt patet ex dictis. ¶ Ad quintū dicendū q; aliqui defectus sunt qui plenitudini gratie repugnant: z ideo ex hoc q; habuit omnē gratiam magis debet cōcludi q; nō habuit oēs defect⁹ q̃ q; habuit. Vel dicendū q; quia alios reintegrare venerat debuit in perfectionib⁹ potentior esse nō in defectibus: quia plus indiguisset ipse reformari q̃ reformare: z ideo habuit omnē gratiā non tamen oēm defectum.

AD tertiū sic procedit. videt⁹ q; huiusmodi defect⁹ cōtraxerit. illud enī p̃prie cōtrahit q̃ cū alio trahit sz ipse hos defect⁹ cū natura traxit: ergo eos cōtraxit. ¶ P̃ id q̃ ex ratione originis habet p̃prie cōtrahit sz ex ratione sue originis xp̃s habuit hos defectus: quia ex ratione sue originis matri similis est natus que his defectibus subiacuit: ergo ipse istos defectus contraxit. ¶ P̃ illud cū natura contrahit quod ex principijs nature causat⁹: sed huiusmodi defectus vt fames sitis z huiusmodi: ex principijs nature causant⁹: quia ex actib⁹ contrariorū in inuicē ex quibus homo naturaliter constat: ergo hos defect⁹ contraxit. ¶ P̃ verbū cōtrahendi fm q; hic loquimur videtur traductionē importare: sed christus habuit huiusmodi defectus per traductionē corporis ex corpore non ex cōditione anime: ergo christus hos defectus contraxit. ¶ P̃ sicut culpa originalis contrahit a patre: ita iste penalitates contrahunt ex matre sicut dictum est in secūdo libro. sed christus ex matre passibili natus est quāuis non ex patre peccatore: ergo huiusmodi penalitates contraxit. ¶ Sed contra quod voluntarie assumitur non contrahitur: sed christus voluntarie assumpsit hos defectus: sicut z ipsam naturam: ergo non contraxit eos. ¶ P̃ nos dicimur cōtrahere hos defect⁹: qz nobis debet p̃pter culpā originalē: sz i xp̃o culpa originalis nō fuit: ergo xp̃s hos defect⁹ nō contraxit.

¶ Ad° dicendū q illud ꝓprie contrahit qđ ex necessitate alio tracto trahit. Et qz ex hoc ipso q humanā naturā trahimus ex parentib⁹ per viciatā ozigīnē sequit de necessitate q hos defectus bbaeam⁹: ideo dicimur hos defect⁹ trahere. xp̄us aūt potuit humanā naturā sine his defectib⁹ assumere: sicut z cū defect⁹ assumpsit: z ideo nō fuerunt in eo ex hoc ipso q humanā naturā a parentib⁹ traxit: ſz sicut voluntarie assumpsit naturā hūanā: ita z hos defect⁹. z ꝓpter hoc oꝝ assumpsisse hos defect⁹ nō cōtraxisse ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q hec cōiunctio cō nō solū notat simultatē temporis in hoc q dicit aliquid cōtrahi: sed ordinē necessarie cōsecutionis vni⁹ ad alterū. ¶ Ad secūdū dicendū q generatū inquātū huiusmodi assimilat ei quod generat ipsum actiue: qz agens similat sibi patiens. q aūt aliqñ nat⁹ assimilatur matri ex qua generat materialiter est ex defectu virtutis actiue que nō potest materiā contrahere ad sui similitudinē. vnde vincit motus materie et assimilat fili⁹ matri. Neutro istoꝝ modoꝝ fuit necessariū q xp̄s matri assimilaret: tum qz mater nō fuit agens in generatione: sed soluz materiā ministrauit: tū quia nō fuit aliquis defect⁹ ex parte virtutis agētis. s. spūssancti: z ideo q assimilat⁹ est matri in his defectib⁹ hoc fuit ex sola eius volūtate. ¶ Ad tertiū dicēdū q ex principiis nature sibi relicte. i. pzuate illo dono gratie qđ nature⁹ p̄mo cōdite datū fuerat vt in scō lib. dictū est huiusmodi defect⁹ causant: ſz xp̄us poterat naturam humanā accipere cū illa perfectiōe q̄z gratis in sua cōditione natura humana acceperat: z ideo nō de necessitate cōtraxit: sed volūtarie assumpsit. ¶ Ad quartū dicendū q verbū cōtrahēdi nō solū importat traductionē: sed necessariū ordinē ad aliud tractū vt dictū est. ¶ Ad quintū dicendū q illud habet veritatē in illis qui scōm legē nature nascunt: xp̄s aūt nō sic ex virgine natus est: sed supza naturā: z ideo ratio nō sequit. ¶ Questio secunda.

Deinde querit de passionib⁹ quas assumpsit ex parte anime. z circa hoc querunt tria. primo si anima xp̄i fuerit passibilis z cuius ꝓprie sit pati. secundo de passionib⁹ animalib⁹ que consequunt ex interiori apprehensione vt tristicia z huiusmodi. tertio de passionib⁹ que sunt scōm sensum corporalem sicut est dolor.

Ad primū sic procedit. videt q omne corpus possit pati. omne enī qđ mouet patit: qz motus in eo qđ mouet est passio vt dicit in tertio phisicoꝝ: sed oē corpus mouet: ergo oē corp⁹ patit. ¶ P̄ omne qđ recipit patit cū pati dicat a patim qđ est recipere: ſz corpora celestia aliquid recipiūt. s. illuminationē: ergo patiunt: ergo z alia multomagis que sunt sub eis. ¶ P̄ omne qđ est potētius natu⁹ est agere in minus potēs: sed omni corpore est aliquid potenti⁹ z omni substātia creata: ergo oīs creature est pati. ¶ Sed cōtra omne passibile est corruptibile: quia passio magis facta abijcit a substātia vt dicit in Thopi. sed nō omne corp⁹ est corruptibile: ergo nō omne corp⁹ est passibile. ¶ P̄ sicut dicit in primo de generatiōe. omne agēs est ꝺriū patienti: ſz nō oē corp⁹ bz ꝺriū: ergo nō ē oē patit. Ulterius querit vtruz aīa sit passibilis z videt q non sicut enī forme est agere: ita materie est pati: ſz aīa nō est cōposita ex materia vt in p̄mo li. dif. viij. dictū est: ergo nō potest pati. Si dicat q patit per accidens ad passionē corporis. Cōtra passionis termin⁹ est corruptio: ſz aīa nō corrūpitur corrupto corpore: ergo etiā nō patit corpore patiēte. ¶ P̄ ex hoc aīa mouet per accidens localiter ad motū corporis: qz est in loco corporis per accidēs: ſz nullo mō habet qualitatē corpoream neq̄z per se neq̄z per accidēs: ergo nullo mō alterat corpore p accidēs alterato: ſz passio ꝓprie dicit in motu alterationis vt dicit in. j. de genera. ergo aīa nō patitur per accidēs passo corpe ¶ Sz cōtra ad motū totius⁹ per accidēs mouet pars: ſz aīa est pars totius⁹ cōpositi qđ patit ergo z ipsa aliquo mō patit. Ulterius videt q aīa xp̄i nō possit pati: qz nihil est dignius q̄z aīa xp̄i: ſz agēs est dignius patiēte scm Augu. xij. super Geñ. ergo aīa xp̄i nō fuit passibilis. ¶ P̄ virt⁹ reddit animā quietā a passionum tumultib⁹: z quāto virtus est perfectior tanto passiones in aīa min⁹ dominat: ſz in xp̄o fuit perfectissima virt⁹: ergo nullo modo fuit in aīa eius passio. ¶ P̄ impassibilitas est de ratione beatitudinis: vnde ponit inter dotes corpis: sed aīa xp̄i fuit beata: ergo nō fuit passibilis. ¶ Sed contra Joh. Damas. dicit q aīa corpori inciso cōpatit z dolet z hoc est qz vnit corpori passibili: ſz aīa xp̄i cōiuncta est corpori passibili: ergo aīa eius fuit passibilis: qz nihil cōpatit qđ non est passibile. ¶ P̄ xp̄s assumpsit in natura nostra defectus qui totā naturā cōsequūt qui impfectionē gratie non importāt: ſz passibilitas aīe est huiusmodi: ergo xp̄s passibilē aīam assumpsit. ¶ P̄ xp̄us venit magis curare defect⁹ aīe in nobis q̄z defect⁹ corpis: ſz ipse suscepit naturaz passibilē vt impassibilitatē nobis acquireret: ergo debuit assumere aīam passibilē vt per hoc impassibilitatē aīe acciperemus. ¶ Responsio dicēdū ad primā questionē q cum dicit Damasce. q passio est mot⁹ ab vno in aliud nō quilibet mot⁹ est passio: ſz solū alteratio ꝓprie loquendo vt dicit phūs in p̄mo de genera. qz in hoc solo motu aliqđ a re abijcit z aliquid imprimit qđ est de rōne passionis. Motus enī localis est scm id qđ est extra rem qđ est loc⁹. Motus autē augmenti est scm hoc q ex eo qđ iam est. s. nutrimēto ꝓducit augmētatū in maiorē quantitatē. Ad hoc autē q sit alteratio requirit ex parte alterati q sit res per se subsistēs. Alter enim subiectū mot⁹ esse nō posset z q sit corp⁹: qz solū tale mouet vt in. vj. phi. probat. Et vlteri⁹ q habeat naturam cōtrarietati subiectā: quia alteratio est mot⁹ inter ꝺrarias qualitates. Ex parte vero terminoꝝ alterationis requirit q vna qualitate expulsa alia introducat: sic enī de qualitate in qualitatē tranſit. Sed vlteri⁹ ad rationē passionis requirit q qualitas introducta sit extranea: z qualitas abiecta sit cōnaturalis quod cōtingit ex hoc q passio importat quādā victoriā agentis sup patiēs: omne autē qđ vincitur quasi trahit extra terminos ꝓprios ad terminos alienos: z ideo alterationes que cōtingunt ꝓter naturā alterati magis ꝓprie dicūt passiones: sicut egrotatiōes q̄z sanationes sicut patz per Damas. iij. li. z per Phi. v. Meth. vnde patet q illoꝝ corpoꝝ tantū est ꝓprie pati que possunt extra naturā suā trahi. z hec sunt corruptibilia. ¶ Ad primuz ergo dicendum q nō omne moueri est pati nisi cōiter z large loquēdo: sicut etiā oē moueri quoddā corrupti est scm Aug. z scm phm. viij. phisicoꝝ. ¶ Ad secundū dicendū q in illuminatione nō abijcit aliqua qualitas: ſz inquātū recipit: z ideo nō est passio. ¶ Ad tertiū dicēdū q de⁹ qui est superior omni substātia creata influit reb⁹ ad perfectionē naturare ipsarū: z ideo scm q ab ipso recipiūt nō dicūt ꝓprie pati neq̄z scm q corpalia a quibuscūq̄z spiritualibus recipiunt. ¶ Ad secūdā questionē dicenduz q ex dictis ex facili pōt patere qualiter in aīa possit esse passio: quia cum anima sit quid incorporeū sibi ꝓprie nō accidit pati nisi scm q corpori applicat: applicat aūt corpori z scōm essentiā suā scm q est forma corporea z scōm operationē suarū potentiarum ꝓut est motor eius. Scōm aūt q applicatur corpori vt forma: sic nō cōsideraī vt quid subsistēs: ſz vt adueniens alteri. vnde sic nō patit per se: sed per accidens sicut alie forme mouent motis subiectis cōpositis: ¶ In viri⁹ aūt anime quātū ad operationē applicant corpori solum vires partis sensitiue z nutritiue: ſz qz operatio viriū nutritiue partis ē in mouere nō in moueri: ideo scōm eas anima nō patit: ſz magis agit. Relinquit ergo q pati sit ꝓprie anime scm partem sensitiuā vt dicit in. vij. Phi. ſz qz huiusmodi vires nō sunt subsistētes: ſz forme organoꝝ corporaliū: ideo non dicunt pati per se: nec aīa scōm eas: ſz per accidēs inquantuz cōpositū patit vt dicit in p̄mo de aīa. Sed qz potētia apprehensiue sensitiue sunt tñ in recipiēdo speciē que quidē nō recipit in sensu per modum rei: ſz p modū intētionis. z ideo

in operatione harum virium est quidem aliquo modo pati quantū ad hoc q̄ sunt vires materiales: z quantū ad hoc q̄ aliquid recipiť. Et propter hoc dicit in.ij. de aīa q̄ sentire est quoddā pati. Sed q̄ sensus nō mouet a sensibili ſm conditionē mouētis: cū forma sensibil' nō recipiat in sensu ſm esse materiale ꝑut est in sensibili: sed ſm eē spūale quod est ꝓpriū sensui. vnde nō habet ꝛrarietatē ad sensum: sed est perfectio ei⁹ nisi ſm q̄ excedit ꝓportionē sensus: ideo non ꝓprie dicit pati nisi ſm q̄ excellentia sensibiliū corrūpit sensum aut debilitat. ℣ Relinquit ergo q̄ passio ꝓprie dicat ſm vires appetitiuas sensitiuas: quia he vires z materiales sunt z mouent a reb⁹ ſm ꝓprietatē rei: quia nō est appetitus intētionis sed ipsius rei. z ſm hoc habet res conuenientiā ad animā vl' ꝛrarietatē. z iō dicit pl̄s in.ij. Ethico. q̄ passio est quā sequit delectatio vel tristitia. z Remigi⁹ dicit q̄ passio mot⁹ aīe ꝑ suspitionē boni vel mali. Sed q̄ accidit delectatio ſm diuctionē conuenientis z ynatural: ideo adhuc magis ꝓprie dicunt passiones ille affectiones sensitiue ad quas sequit tristitia vel etiā que sunt cū vehementia siue delectationis siue tristitie: vt dicit pl̄s. v. metha. q̄ sic trahit aīa extra modū suū naturalem. z sic loquimur hic de passionib⁹. Sed in viribus intellectiue partis quāuis nō fit ꝓprie passio quia īmateriales sunt: tñ ibi est aliq̄d de ratione passionis: quia in apprehēsione intellect⁹ creati est receptio. z ſm h̄ dicit in.iij. de aīa q̄ intelligē est pati quoddam. In appetitu autē intellectiuo adhuc est plus de rōne passionis: quia volūtas mouet a re ſm q̄ est bona vel mala que sunt cōditiones rei. intellect⁹ autē mouet ſm apprehēsionē veri vel falsi que nō sunt rei ꝑ se: sed ſm q̄ sunt in aīa: quia bonū z malū sunt in reb⁹: verū z falsum sunt in aīa: vt dicit in.vj. metha. vñ magis recipit aīa a re ſm affectū: z vehemētius mouet q̄ ſm intellectū: sicut dicit Dio.iij.ca. de di.no. q̄ Jerotheus patiēdo didicit diuina. i. ex affectu circa diuina in intellectū deuenit. Et quia mouet affectus a re ſm ꝓprietatē rei quā res habet in seipsa: ideo ꝑ hunc modū ꝛingit q̄ res habeat ꝛrarietatē vel conuenientiā ad animā. sed ſm q̄ apprehēdit ab intellectu omnis res habet cōuenientiā inq̄ntū apprehēdit vt verū. z ideo in operatione apprehensiue semp est delectatio. in operatione aūt affectiue est delectatio z tristitia. z sic etiam tristitia magis adhuc ꝓprie dicit passio: sicut in affectu sensibili dictū est. z silr accipit h̄ passio. De passiōe aūt aīe ſm q̄ ab igne infernali patitur dicendū est in q̄rto. sic enī aīa per se patitur. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ ratio illa procedit de passione ꝓprie dicta: z cōcludit q̄ anima hoc modo passionis nō patitur per se sed per accidens. ¶ Ad secundū dicendū q̄ q̄uis per corruptionē corporū anima nō corrūpat simpliciter q̄ntū ad substantiā: corrumpit tamē compositio ſm quā actu est forma corporis: z etiā vires affixe organis: vt quidā dicunt. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ anima dicit eē in loco per accidens inquantū est pars compositi quod est in loco per se: z sic mouet per accidens in loco. z sic etiā valitudo que est compositi est anime ꝑ accidens inquantū est pars eius: z sic etiā per accidens patit ad passionē corporis. ¶ Ad tertiaz questionē dicendū q̄ aīa x̄pi media fuit inter diuinitatez z carnē. Et quia beatitudo inerat illi aīe ex diuinitate: corp⁹ aūt eius erat passibile: ideo passibilitas inerat illi aīe ex parte illa qua ꝺiungibil' erat corpori: beatitudo autē ex parte illa qua ꝺiungebat diuinitati. Coniūgebat autē corpori dupliciter. s. ſm essentiā inquantū est forma z ſm potētias: nō tñ oēs ſz q̄sdā. vñ aīa x̄pi ſm eēntiā tota patiebat ex lesi corporis passione. sed quantū ad potētias patiebat quidē passiones imperfectiōis ſm operationes virium affixarū organis. ſm alias vō vires quib⁹ anima cōuertebat in deū qualiter patereť dicetur infra. iij. arti. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ quāuis aīa x̄pi nihil sit digni⁹: nō tñ impedit quin per accidens possit pati alio patiēte. ¶ Ad secundū dicendū q̄ perfecta virt⁹ omnino nō tollit animales passiones: quia etiaz aliq̄ vtit̄r eis sicut fortitudo ira: vt dicit pl̄s in.iij. Ethi. sed facit vt nulla passio in eo surgat que rationē impediat: in christo autē amplius fuit. quia enī fuit perfecta obedientia virium inferiorum ad superiores: ideo nulla passio surgebat in eo nisi ex ordine rationis. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ anima x̄pi habuit vtrūq; statuz. s. viatoris z cōprehensoris. vñ ſm aliq̄d fuit beata: z ſm aliquid nō fuit beata. ex illa enī parte qua nata est anima corpori ꝺiūgi nō erat beatificata: alias ex aīa in corpus claritas glorie descēdisset: sicut erit in alijs glorificatis. z ideo ex parte ista poterat pati: z habebat statū viatoris. Sed ex parte illa qua ꝺiūgebat verbo ꝑ fruitionē erat glorificata: z habebat statū cōprehensoris.

HO secundū sic procedit. videt q̄ x̄ps nō habuit tristitiam. Isa. xlij. dicit de deo Non erit tristis neq; turbulētus. ¶ P⁹ois tristitia est perturbatio quedam. s; in sapientē nō cadit perturbatio: ergo neq; in x̄po q̄ fuit maxime sapiēs fuit tristitia. Secundā probat Seneca tripliciter. Primo sic: fortius nō perturbat a debiliori. sed virtus est fortior malitia: ergo nō perturbat ab ea nec a virtute: quia virtus nō est virtuti contraria: ergo nullo modo. Secūdo sic: nullus ꝓturbat nisi de eo q̄ bonū suū perdidit vel diminuit. sed sapiens nō perdit bona sua nec ei possunt auferri que sunt bona anime: quia bona corporis nō reputat sua: ergo nō perturbat. Tertio sic: quia fortuna nihil eripit nisi quod dedit. sed nō dedit virtutē: ergo ipsam auferre non potest. z sic idem quod pri⁹. ¶ P⁹ pl̄s in.iij. topi. idem sine tristitia q̄z cū tristitia magis eligendū est. sed x̄ps cū fuerit sapiētissim⁹ optime sciuit eligere: ergo nō elegit aliquid pati cū tristitia. Sed cōtra Math. xxvj. Tristis est aīa mea vsq; ad mortē. ¶ P⁹ flet⁹ est signū tristitie. s; x̄ps fleuit Jo. xj. ergo ipse fuit tristis. ¶ Ulterius videt q̄ in christo nō fuerit ira. ira enī vitiū est: sed in x̄po nullū fuit vitiū: sed summa mansuetudo Mat. xj. Discite a me quia mitis sum z̄c. ergo in x̄po nō fuit ira. ¶ P⁹ sicut Gregorius dicit Ira p vitiū excecat oculuz mētis: ira per zelum turbat. sed in christo oculus mētis neq; excecatus neq; perturbatus fuit: ergo in christo nō fuit ira. ¶ P⁹ ſm Philosophū z Damascenū ira est appetitus vindicte. sed christus nō fecit aliquid ad vindictam: ergo in christo nō fuit ira. ¶ Sed cōtra. in christo fuit ira per zelū: vt patet Jo. ij. ergo in eo fuit ira. ¶ P⁹ nulla virtus defuit christo: nec aliqua virtutis perfectio. sed de perfectione aliquarū virtutū est ira sicut fortitudinis: vt dicitur in.iij. ethico. ergo in christo fuit ira. ¶ Ulterius videtur q̄ in christo nō fuit timor. timor enī maxime opponitur fortitudini. sed in christo fuit perfectissima fortitudo: ergo in ipso nō fuit aliquis timor. ¶ P⁹ Augustin⁹ dicit in libro. lxxxiij. questionū q̄ signū perfectionis est absq; timore esse. sed christus fuit perfectissim⁹: ergo in eo nō fuit passio timoris. ¶ P⁹ si dicatur q̄ timor inerat ei ſm sensualitatē. ¶ Cōtra. timor est de futuro malo. s; sensualitas in christo nō poterat eē timor: sed tñ dolor de ꝓsenti. ¶ Sed contra Mat. xxiij. Cepit iesus pauere z tedere. ergo. ¶ P⁹ eiusdez est dolor z timor. sed in christo fuit verus dolor: ergo z verus timor. ¶ R⁹ dicendū ad primam questionē q̄ hic queritur de tristitia ſm q̄ est passio animal' in parte sensitiua. z ideo dicendū q̄ quia christus voluntarie assumpsit naturā nostram vt per eam nos redimeret: ideo talem assumpsit qualem oportuit eē ad finem redemptionis nostre. vnde q̄uis in alijs beatis per quandam redundantiā ex glorificatione superiorū virium glorificentur etiaz inferiores: z ex gloria anime descendat gloria corporis: tamen in christo non fuit sic: quia gloria eius que inerat ei ſm fruitionē dei nō impediebat passibilitatez aīe eius ſm q̄ erat pars humane nature. z similiter letitia que inerat in superiori parte ꝑ fruitionem nō redundabat in inferiores. z ideo cum accidebat aliquid contrariū delectationi inferiorum partium erat de eo tristitia. Sed tamen aliter in ipso z in nobis: quia in nobis

inferiores vires nō sunt perfecte subiecte rationi: ⁊ ideo q̄n doq; p̄ter ordinē rationis insurgūt in nobis passiones tristitie: quas quidem virtus refrenat in virtuosis: sed in alijs etiā rationi p̄valent. sed in xp̄o nunq; surgebat mot⁹ tristitie nisi fm dictamen superioris rōnis quādo. s. dictabat ratio q̄ sensualitas tristaretur fm cōuenientiā nature sue. Et ideo nō fuit in eo tristitia ratione peruertēs: nec fuit necessaria: sed volūtaria quodāmodo. ¶ Ad p̄imū ergo dicendū q̄ per illam auctoritatē Jsaie excluditur a christo tristitia rationē impediens. ¶ Ad secundū dicendū q̄ perturbari dicit ex toto turbari. ⁊ hoc est q̄n turbatio inferioris partis ad superiorē peruenit vt ei⁹ ordo turbetur: ⁊ hoc nō est in aliquo sapiēte nec in xp̄o fuit: ⁊ sic cōcludūt rationes Senece. ¶ Ad tertiū dicendus q̄ omnis tristitia vt dicitur in viij. ethi. inquantū in se est fugienda est inquantū huiusmodi: potest tñ eligi tristitia inquantū ad aliquod bonū ordinat sicut tristitia penitētis ad salutē. ⁊ ita etiā xp̄s elegit tristitiam inquantū vtilis erat ad redemptionē humani generis. ¶ Ad secundā questionē dicendū q̄ ira tripliciter dicitur. quandoq; enī ira ponit⁹ p̄ habitu vel actu vitij q̄ opponitur mansuetudini: quod in. iiij. ethico. irascibilitas dicitur: quod cōtingit ex hoc q̄ virtus vt in. ij. dicit q̄nq; magis opponit⁹ vni extremorū sicut mansuetudo superfluitati ire magis q̄ diminutioni. ⁊ ideo oppositū vitiū nominatur ira: ⁊ sic ira nō fuit in xp̄o. Alio modo dicit⁹ ira volūtas vindicandi aliquod malefactū: ⁊ sic ira nō est passio p̄priē loquēdo: nec est in irascibili sed in volūtate. ⁊ sic ira est in deo ⁊ beatis ⁊ in xp̄o fuit. Tertio modo dicitur ira p̄priē quedam passio vis irascibilis que contingit ex hoc q̄ vis irascibilis tendit ad destructionē alicui⁹ quod apprehendit⁹ cōtrario volito vel desiderato. Et siquidem sit ex ordine rationis insurgēs vel ordinata ratione: sic dicit⁹ ira per zelū: ⁊ sic fuit in christo. si autē sit inordinata: sic erit ira per vitiū: q̄ in christo nullo modo fuit. ¶ Ad p̄imū ergo dicēdū q̄ ratio illa procedit de ira fm p̄imū modū dicendi. sic enī opponitur mansuetudini. fm autē q̄ est passio nō opponit⁹: sed est materia ei⁹ circa quam: quia etiā mitis irascit⁹ q̄n oportet. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ sicut in xp̄o delectatio superioris partis nō tollebat tristitiā sensitiue partis: ita etiā ⁊ ira sensitiue partis nō impediebat in aliquo vsum rationis: quia q̄n diuinitas permittebat vnicuiq; partiū humanitatis xp̄i agere que sunt ei p̄pria: vt dicit Damasce. vna pars aliam non impediebat: sicut in nobis accidit q̄ vna pars impedit aliam. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ ira inordinata cōsistit in vindicta. sed ira ordinata vindictam ad iustitiaz ordinat: vt. s. vindictā nō querat sed iustitiā: ⁊ tantū puniat quantū iustitie ordo permittit. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q̄ timor etiā multipliciter dicit⁹. Uno modo nominat habitū vl̄ dōni vel vitij: quod opponit⁹ fortitudini: ⁊ dicit⁹ timiditas in iij. ethico. ⁊ sic habitus doni fuit in xp̄o: nō autē habitus vitij. Alio modo sumit⁹ p̄ actu vel vitij vel doni: ⁊ sic similiter dicēdū vt p̄ius. Alio modo dicit⁹ quedā passio in irascibili que cōsurgit ex hoc q̄ appetitus sensitiu⁹ refugit aliq̄ nociuū apprehensuz: ⁊ sic loquimur hic de timore. vnde dicendū q̄ hoc modo fuit timor in xp̄o per eundē modū sicut ⁊ de tristitia. ⁊ ita dictū est inquantū. s. ex dictamine rationis ⁊ deitatis adiuncte appetitus sensibilis refulgebat ea q̄ sunt sibi cōtraria. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ ratio illa procedit de timore fm q̄ est vitiū: quia passio timoris est materia circa quam est fortitudo. ¶ Ad secundū dicenduz q̄ omnis timor ex aliqua imperfectione est: quia ex imperfectione est q̄ aliq̄d ab aliquo ledi possit. christus autē q̄uis fuerit fm animā perfectissimus: tamē ledi poterat ex parte corporis: ⁊ ideo ex parte ista patiebatur imperfectionē: ⁊ timere poterat. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ in homine appetitus sensibilis mouetur ex imaginationis siue estimationis apprehensione imediate: sed mediate etiam ex apprehensione rationis inquantū eius cōceptio in imaginatione imprimitur. ⁊ ideo quādo ratio in christo preuidebat lesionē corporis fiebat species lesiui in imaginatione: ⁊ appetit⁹ sensibil ad timorē mouebatur.

AD tertiū, sic procedit⁹. videt⁹ q̄ in christo non fuerit verus dolor in sensu. quantumcūq; enī est vis resistens lesiuo tñ dolor diminuit⁹ ex lesione pueniēs sed in christo fuit infinita vis ad resistendū lesiuo. s. virt⁹ diuinitatis: ergo in eo dolor esse nō poterat. ¶ P̄ dolor non est de re volūtaria. sed christus volūtarie passionē sustinuit ergo in eo dolor passionis nō fuit. ¶ P̄ christus magis p̄fecte videbat deum q̄m paulus. sed paulus in raptu p̄pter visionē dei non sentiebat ea que in corpore gerebant⁹: ergo nec christus dolorē habebat ex corporis lesione. ¶ Sed cōtra Jsa. liij. Uere dolores nostros ipse tulit. ¶ P̄ ad veritatem doloris nō requirit⁹ nisi lesio ⁊ sensus lesionis. sed corpus christi lesum fuit: ⁊ sensum lesionis habuit: ergo fuit in eo verus dolor. ¶ Ulterius videtur q̄ dolor vsq; ad superiorē rationē non peruenerit. iudicare enī de dolore nō est pati dolorē. sed in sanctis est tñ iudiciū de doloribus fm rationē: vt patet per Dionysiū in epistola ad Joannē euangelistam. cū ergo christus in sanctitate perfect⁹ fuerit: ipse fm superiorē partē rationis dolorē nō habuit. ¶ P̄ fm philosophū intellectus nullius partis corporis est actus. sed dolor passionis nō est in anima nisi ex coniūctione ad corpus: ergo in parte intellectiua nō fuit dolor passionis. ¶ P̄ fm philosophū delectationi que est fm intellectū nō ē aliquid contrariū. sed dolor est cōtrarius delectationi: ergo non est in parte intellectiua. ¶ P̄ tunc anima perturbatur q̄n vsq; ad rationē peruenit passio. sed in christo nulla fuit perturbatio: ergo dolor nō peruenit vsq; ad rationē. ¶ P̄ impossibile est eidem fm idem cōtraria ineſſe. sed dolor est delectationi cōtrarius: ergo impossibile est q̄ fm superiorē partē qua gaudebat de dei visione doleret. ¶ Sed contra. maior est colligatio potentiarū anime ad inuicē q̄m membroz. sed vno membro patiente alia compatiunt⁹. j. Corinth. xiij ergo vna potētia anime patiēte multo fortius alie compatiuntur. ¶ P̄ maior est affinitas potentiarū anime ad eēntiam q̄m anime ad corpus. sed anima fm essentiam suam cōpatitur patienti corpori: ergo ⁊ omnes potētie patiuntur simul cū essentia. ¶ P̄ in psal. Repleta est malis anima mea dicit. Glosa exponēs de christo. i. doloribus. ergo fm oēs partes anime dolor inerat. ¶ Ulterius videtur q̄ dolor christi nō fuerit maior omniū doloriū: quia quāto pena est acerbior ⁊ diuturnior tanto pena ex dolore resultans est maior. sz aliq̄ sancti diuturniorē ⁊ acerbiorē penā perpessi sunt: sicut patet de laurentio ⁊ vincētio: ergo xp̄i dolor non fuit maxim⁹. ¶ P̄ in alijs scis dolor mitigabat⁹ ex ōtēplatione diuina ⁊ amore: sicut de stephano cātat⁹ Lapides rotātes illi dulces fuerūt. sed in xp̄o fuit maxima charitas: et p̄fecta dei ōtēplatio: ergo dolor eius maxime mitigabat⁹: ⁊ ita fuit minim⁹. ¶ P̄ innocētia patiētis minuit dolorē pene. vnde pueri q̄ sunt in limbo nō affliguntur de carētia visionis diuine: q̄ eis reddit⁹ nō p̄ culpa quā ipsi cōmiserunt. sz xp̄s sine culpa passus est: ergo videt⁹ q̄ dolor suus fuit maximus. ¶ P̄ q̄nto maior est recōpēsatio de bono amisso tanto leui⁹ damnū amissionis portat⁹. sz xp̄s habebat recōpensationē maximā de amissione corporalis vite p̄ passionē. s. salutē humani generis: ergo dolor ille fuit minimus. ¶ P̄ q̄nto est p̄ciosi⁹ q̄d amittit⁹ tanto est maior dolor de amissione. sz de⁹ quē bō p̄ peccatū amittit est dignior q̄m vita corporal⁹ xp̄i: ergo dolor q̄ est de amissione dei est maior q̄m dolor xp̄i de amissione vite corporal⁹. ¶ P̄ q̄nto aliq̄d ē magis dispositū ad patiendū tanto min⁹ dolet de passione. sz xp̄i corp⁹ magis fuit dispositū ad patiendū q̄m corp⁹ ade: ergo adam magis doluisset dato q̄ lesus fuisset. ¶ P̄ q̄nto natura est perceptibilior tāto est maior dolor. sz natura aie xp̄i p̄ceptibilior est q̄m natura cuiuslibet corporis: ergo dolor aie de passiōe inferni q̄ in seipsa patit⁹ ab igne est maior

ꝓ dolor christi. ¶ Sed contra. Treñ. j. dicitur in persona christi O vos oēs qui transitis ꝛc. quasi diceret nō. ergo dolor suus fuit maxim⁹ omniū dolorū. ¶ ꝓ xp̄s fuit optime cōplexionatus: quod patet ex hoc quia habuit nobilissimā animā cui respōdet equalitas complexionis in corpore. sed quanto homo habet meliorē complexionē in corpore tāto magis sentit lesiones corporis: quia habet meliorē tactum. cū igit̄ dolor sit sensus lesionis videt̄ q̄ in xp̄o fuerit maximus dolor. ¶ ꝓ virtuosi hominis est suā vitā diligere: vñ ꝛ peccatores seipsos oditunt intantū q̄ seipsos interficiūt: vt probat philosoph⁹ in. ix. etbico. sed xp̄s fuit virtuosissimus ergo maxime suā vitā dilexit: ergo dolor de amissione vite sue fuit maxim⁹. ¶ R° dicendū ad primā questionē q̄ sicut delectatio sensibilis causat̄ ex coniūctione conuenientis ſm sensum: ita dolor sensibilis causat̄ ex coniūctione ei⁹ qō nō est conueniēs sensui. sed inter omnes alios sensus solus tactus est discretiuus eorū ex quib⁹ cōsistit temperamentū corporis. vnde quod est conueniēs ſm tactū est conueniēs ipsi temperamēto corporis. ꝛ ꝓpter hoc completa delectatio sensibilis est in sola perceptione tact⁹. Et similiter illud quod est incōueniens tactui est contrariū tēperamento corporis. ꝛ ideo dicit p̄s in. iij. de anima q̄ corrūpentia tactū corrumpūt animal: nō aūt corrūpentia auditū nisi simul cōtingat ex accidēti ꝛ tactū corrūpi. ꝛ iō in solo tactu est dolor qui accidit ex lesione temperamēti ipsius corporis. Uñ cuz in corpore xp̄i fuerit vera lesio quia fuit diuisio cōtinui per clauos: ꝛ fuerit ibi verus tactus: de necessitate oportet dicere q̄ fuerit ibi ver⁹ dolor. Qualiter autē exponēda sunt verba Hylarij in fine dicetur. ¶ Ad primū ergo dicendum q̄ quāuis in corpore christi eēt vis deitatis infinita ad resistēdū potestatē habēs: nō tamen resistebat: sed dimittebat carnē pati quid propria: vt dicit Damasce. ꝛ ideo fuit ibi lesio: ꝛ per consequēs dolor. ¶ Ad secundum dicendum q̄ volūtas rationis non excludit dolorē sensus: sicut aliq̄s vult ſm rationē comburi vt sanet̄: sed tamen in combustione dolorem sensibilem experit̄: ita ꝛ fuit in christo. ¶ Ad tertiuz dicendū q̄ non potest esse tanta vis contēplationis q̄ dolorē sensibilem ex lesione corporis tollat si corpus ledat̄ nisi per eaz abstrahant̄ vires inferiores omnino a suis actib⁹ p modū quo vna potentia intense operans abstrahit aliam a suo actu. ꝛ hoc modo accidit in raptu pauli. ſz in xp̄o vna vis nō tollebat aliā a suo actu nisi ſm q̄ ratio ꝛ deitas coniūcta ordinabat. ꝛ ideo perfectio contēplationis dolorē sensibilem nō tollebat. ¶ Ad secundam questionē dicēdū q̄ in dolore ꝛ tristitia duo inueniunt̄. ſ. cōtrarietas cōtristantis ꝛ dolorē inferētis ad ꝺtristatū ꝛ dolentē ꝛ pceptio eius. Et q̄ntū ad hec duo tripliciter differūt. Primo quantū ad contrarietatē: que quidē in dolore attendit̄ quantū ad ipsam naturā dolentis que p lesiuū corrūpit̄: sed in tristitia quantū ad repugnantiā appetitus ad aliquid quod quis odit. Secūdo quantū ad perceptionē: que quidē in dolore semper est ſm sensum tactus: vt dictū est: in tristitia autē ſm apprehensionem interiorē. Tertio quantū ad ordinē ſtorū duorū: quia dolor incipit in lesione ꝛ terminat̄ in perceptiōe sensus: ibi enī complet̄ ratio dolōris. ſz ratio tristitie incipit in apprehensione: ꝛ terminat̄ in affectione. vnde dolor est in sensu sicut in subiecto: sed tristitia in appetitu. Ex quo patet q̄ tristitia est passio aiāl: ſz dolor ē magis passio corporal. q̄ñq̄ tñ tristitia large loquēdo dolor dicit̄. vnde etiā Aug. distinguit dolorē aie ſm se qui proprie dicit̄ tristitia: ꝛ dolorem aie p corpus qui proprie dicit̄ dolor. Loquēdo igit̄ de dolore proprie dicto: sic quātū ad lesionē que est materiale in ipso se extēdit in xp̄o ad omnes potētias aie ſm q̄ in essentia aie radicant̄: ad quā etiā lesio corporis puenit ſm q̄ est eius forma. Sed quātū ad perceptionē lesionis que est formale in dolore sic consistit in solo tactu: cui⁹ est solius percipere lesiuū inquantū ledit. ſ. inquantū corporaliter coniūgitur. Loquēdo aūt de dolore ſm q̄ large etiā tristitia dolor dicitur: sicut ex dictis patet tristitia non potest esse in rationē sicut in subiecto: sed solū sicut in ostendente id quod est volūtati repugnās nisi ratio accipiat̄ put cōprehendit vim apprehēsiuā ꝛ affectiuā: in qua est tristitia sicut in subiecto quāuis nō tristitia q̄ est passio que solū est in sensitiua parte vt prius dictū est. nulla aūt virtus apprehensiua ostendit nisi suū obiectū. obiectū autē superiorīs rationis sunt bona eterna ex quib⁹ nihil erat ꝺtrariū volūtati xp̄i. vnde in rōne superiori ſm q̄ ad obiectū suū comparat̄ nō poterat eē tristitia in xp̄o. poterat autē esse quantū ad rationē inferiorē: cui⁹ obiectū sunt res temporales in quib⁹ aliquid cōtrariū volūtati ei⁹ aliquo modo accidere poterat: vt infra di. xvij. patebit. sic ipsa lesio erat cōtra aliquā voluntatē christi qua naturaliter mortē refutabat. ꝛ similiter etiaz mala humani generis ei displicebant. vnde in ratione inferiori poterat eē tristitia etiā ſm qō ad obiecta sua compat̄. Et qz vnaquęq̄ potētia ad naturā pertinet ſm q̄ in eēntia aie radicat̄ que est essential̄ pars nature totius: rationē autē potentie habet ſm operationē ad obiecta. ideo dicit̄ a quibusdaz q̄ passio doloris pueniebat vsq̄ ad rationē superiorē inquantū est natura ſm q̄ lesio corporis ad essentiā aie pueniebat: ꝛ vlteri⁹ ad oēs potentias ſm q̄ in eēntia aie radicant̄. nō aūt perueniebat ad eaz inquantū est ratio: quia ſm q̄ ad obiectū suū compat̄: nullū detrimētū ex passione corporis sentiebat cū in ꝺtēplatione diuinoꝝ nō impediret̄. Et hoc etiā quidam aliis vbis dicūt. ſ. q̄ patiebat̄ vt est natura corporis: nō aūt vt est principiū humanoꝝ actuū. ꝛ sic etiā dicunt q̄ inferior ratio compatiebat̄ ꝛ vt est natura ꝛ vt ē ratio. Quāuis etiaz aliter possit intelligi distinctio qua distinguit̄ ratio vt natura ꝛ vt ratio: qz ratio vt natura dicit̄ ſm q̄ iudicat de eo quod est ſm se bonū vel malū nature ꝺueniēs vl̄ noxiū. Rō autē vt ratio ſm q̄ iudicat de eo quod est bonū vel malū in ordine ad alterū. Cōtingit enī q̄ñq̄ aliquid in se cōsideratū eē nature noxiū: quod tñ in ordine ad finē aliquē eligendū est: sicut vstionē que est propter sanitatē. Et sic etiam mors xp̄i erat quidē in se mala inquantū erat nocumentū nature. in ordine autē ad finē redemptionis humani generis erat optima. Et sic etiam ratio inferior vt ratio non tristabat̄ de morte: sed solū vt natura: ꝛ sic dicta distinctio erit de ratiōe ſm q̄ comparat̄ ad obiectū. ¶ Ad primū ergo dicendum q̄ intentio Dio. fuit dicere q̄ sancti nullo modo quantū ad rationē mouent̄ a rectitudine rōnis: qō omniū virtuosoꝝ ē. ꝛ etiā a trāquillitate mētis: quod pfectoꝝ est. ꝛ ideo dicit eos q̄ntū ad rationē nō pati. nō quin experiētia doloris aliquo modo vsq̄ ad rationē ꝓueniat: ꝛ hāc experientiā iudiciū de passionib⁹ nominat. ¶ Ad secundū dicendū q̄ intellectus dupliciter potest ꝺsiderari vel vt est potentia quedā: ꝛ sic qz potentia determinat̄ ad actū cū operatio intellect⁹ nō exerceatur mediāte aliquo ꝛgano corporali: dicit̄ q̄ intellect⁹ nō est actus alicui⁹ partis corporis. vel potest cōsiderari inquantū hec potētia radicat̄ in eēntia aie: ꝛ sic cū aīa ſm suā essentiā sit forma corporis: ꝛ intellect⁹ ꝛ oēs alie vires sunt actus corporis: ꝛ p accidens ad passionē corporis patiunt̄ dupliciter. tū ex ordine rationis ad essentiā: tū ex ordine intellect⁹ ad alias potētias q̄ opant̄ p ꝛganū corpale: ex q̄rū impedimēto accidit impedimentū in operatione intellect⁹ sicut in freneticis patet. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ delectatio intellect⁹ dicit̄ dupliciter. Uno modo ita q̄ erit intellect⁹ q̄ntū ad subiectū ꝛ q̄ntū ad obiectū. ꝛ hec est illa delectatio q̄ intellect⁹ delectat̄ in hoc q̄ intelligit. ꝛ qz vtrūq̄ ꝺtrariorū intelligit̄ ſm q̄ est intelligibile ꝛ pfectio intellectus: nec aliquā lesionē intellectui afferre pōt: sicut in sensu accidit: iō tali delectationi nō est tristitia cōtraria. Alio modo delectatio intellectus dicit q̄ntū ad subiectū: ſz nō q̄ntū obiectū: qz nō delectat̄ p hoc q̄ intelligit: ſz de aliquo delectabili apprehēso q̄ñ. ſ. intellectiua pars delectat̄ de aliquo quod in ipsis reb⁹ accidit cōsonū volūtati: ꝛ sic hec delectatio nō est de vno ꝺtrioꝝ ſm qō est in aīa ſm qō non habet ꝺtrariū:

quia intentiones contrariorū in anima non sunt contrarie cū sint simul: ſz fm q̄ est in re fm q̄ habet ꝺtrarietatē: vnde ⁊ tali delectationi rōnis pōt esse tristitia ꝺtraria in parte intellectiua existens: sicut est in demonib⁹ ⁊ aīab⁹ dānatoꝝ. ¶ Ad quartū dicendū q̄ hō dicit perturbari q̄n̄ peruenit passio vsq; ad rationē imutans ipsam a sui eq̄litate. nō aūt quādo puenit experiētia doloris vel passionis ad rationē. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ fruitio deitatis ⁊ gaudiū ꝺsequēs erat in superiori parte rōnis in ordine ad suum obiectū. dolor aūt non pueniebat ad superiorē rationē vt dictū est: nisi fm q̄ fundat in eēntia aīe: sed in rōne inferiori: ⁊ in sensualitate ⁊ in sensu erat tristitia: ⁊ dolor etiaz fm comparationem ad obiecta inquantū fm has potentias dolebat de pena corporis: ⁊ alijs huiusmodi. qui tñ dolor erat quodāmō materia gaudij fruitionis inq̄ntū gaudiū illud se extēdebat ad oīa illa que apprehēdunt vt deo placita. ⁊ sic patet q̄ dolor qui erat in aīa xp̄i nullo modo gaudiū fruitionis impediebat neq; p modū ꝺtrarietatis neq; p modū redundātie. tristitia enī contrariū gaudiū impedit sicut quodlibet contrariū impedit a suo contrario. tristitia aūt q̄ erat in aīa xp̄i nullo modo gaudio fruitionis ꝺtraria erat. qō patet ex tribus. primo quia nō inerat eidem fm idem: sed vel in potentijs erant: vel in eadem fm diuersam operationē. secūdo q⁊ nō erāt de eodem. tertio quia vnū erat materia alteri⁹: sicut accidit in penitēte qui dolet: ⁊ de dolore gaudet. Sed vlterius oīs tristitia fm ph̄m in. vij. ethi. impedit oēm delectationē p quandā redundantiā fm q̄ nocumentū vni⁹ potentie redundat in aliā. talis aūt redundātia vt dictū est nō fuit in xp̄o nisi q̄n̄ ipse volebat. vnde gaudiū qō erat in superiori rōne p compationē ad obiectū nō redundabat in vires inferiores vt ab eis dolor ⁊ tristitia tollerent: neq; vlteri⁹ in corpus vt a lesione imune esset: nec p ꝺsequēs in animā nec in potētias fm q̄ in eēntia aīe radicant̄ put lesio corporis ad essentiā aīe ⁊ ad potētias in eas radicatas pertingit. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q̄ magnitudo doloris sensibil⁹ xp̄i pōt ꝺsiderari ex trib⁹. Primo ex ipsa natura passionis: ⁊ sic habuit magnam acerbitatē tū ex cōplexione patiētis q̄ erat tēperatissima. vnde habebat optimū tactū: ⁊ p ꝺsequēs erat in eo vehemens sensus lesionis. bonitas enī tactus attestat etiā bonitati cōplexionis bonitati mentis: vt dicit in. ij. de aīa. tū ex genere pene: quia in locis maxime sensibilib⁹ fuit lesus. ſ. in manib⁹ ⁊ pedib⁹. tū etiā ex multitudine passionū quia p totū corp⁹ lesionē sustinuit. Secūdo ex puritate doloris: quia in alijs patientibus mitigat dolor sensibil⁹ ex influxu superioꝝ viriū in inferiores: vel propter ꝺtēplationez que abstrahit inferiores vires aliqualiter a suis actib⁹: vel etiā propter cōplacentiā volūtatis ex amore ei⁹ propter q̄ patit. In xp̄o aūt nō fuit talis habitudo potentiarū ad inuicem vt dictū est: imo vnicuiq; permittebat agere q̄ propria sibi erant vt dicit Dama. ⁊ ideo dolor suus fuit absq; omni admixtione alicui⁹ mitigātis. Tertio ex volūtate patiētis. quia enī volūtarie patiebat vt satisfaceret pro pcto toti⁹ humani generis: ideo dolorē excedentē oēs alios dolores assumpsit. Silr etiā dolor aīa' q̄ tristitia dicit qui erat in appetitu sensitiuo: vel in rōne vt natura. ex his duob⁹ vltimis habebat magnitudinē. ⁊ tertio ex turpitudine mortis: ⁊ ex dilectione vite corporal' que optima erat: ⁊ ex ingratitudine eoꝝ qui eū ledebāt: ⁊ ex defectib⁹ humani generis quib⁹ ex maxima charitate cōpatiebat. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ pōt inueniri passio alicui⁹ sancti q̄ fuit magis dolorosa q̄ntū ad aliq̄d: vel q̄ntū ad diuturnitatē vel aliq̄d huiusmodi: ſz nō simpliciter oīb⁹ pensatis. ¶ Ad secundū dicendū q̄ in xp̄o nō refundebat gaudiū ꝺtēplatiōis in sensum: sicut in alijs accidit vt dictū est. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ innocētia patiētis muntit quidē dolorē fm numerū: quia nō dolet de tot sicut pctōr q̄ dolet de pena ⁊ de lesa ꝺsciētia: ſz addit dolorē q̄ntū ad intēsionē pene p se loquēdo: ⁊ inq̄ntū apprehendit eā vt magis indebitā. Sed pueri nō afflignt̄ de carentia diuine visionis: quia non est carentia alicuius eis proportionati: vt in. ij. li. dictū est: cū gratiā nō habeant: nec ex eis fuit q̄ nō habuerūt. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ recōpensatio facit gaudiū in rōne vt ratio ꝺsiderata q̄ apprehendit hoc malū in ordine ad aliud bonū: ⁊ inq̄ntū gaudiū ei⁹ refundit̄ in alias vires fm q̄ mitigat̄ dolor aliarū viriū. in xp̄o aūt hoc nō fuit: ⁊ ideo nō sequit̄. ¶ Ad quintū dicendū q̄ sicut gaudiū cōprehēsoris superat omne gaudiū viatoris: ita dolor vl' tristitia dānati superat omnē dolorē viatoris. vñ cū xp̄s non assumpserit nisi dolorē viatoris dolor dānati siue quē habet quantū ad penā dāni: siue quē habet q̄ntū ad penā sensus est maior q̄ fuerit dolor xp̄i: q⁊ ille dolor facit damnatū miserū: quod absit vt de xp̄o dicat'. ſz dolor quē habet aliquis viator de pctō nō est tantus quantus est dolor xp̄i. tū qz nō est tāta perceptibilitas dolentis q̄tuis sit maius bonum amissum. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ q̄tuis in xp̄o fuerit maior dispositio ad patiendū q̄ in adam fuisset: tñ in eo etiā fuit maior sensus lesionis q̄ in adam fuiſz: ⁊ ideo maior dolor. ¶ Ad septimū dicendū sicut ad quintū ¶ Nō sentit corpus sed aīa. Cōtra. sentire est coniūcti fm philosoph̄um: ergo neq; corporis neq; aīe sed oīs. Dicēdū q̄ eoꝝ q̄ sunt ꝺiūcti q̄dā insunt toti rōne aīe: vt sentire ⁊ huiusmodi. ⁊ hec attribuunt̄ aīe eo modo loquēdi quo dicit' calor calefacē: qz est principiū calefaciēdi. quedā' aūt insunt toti rōne corporis: vt dormire ⁊ huiusmodi: ⁊ hec attribuunt̄ corpori ⁊ nō aīe ¶ Quedam aūt nō p corp⁹. Cōtra. In primo de aīa dicit' destructo corpore aīa nō reminiscit' neq; amat. ⁊ est simil' ratio de illis q̄ hic inducunt̄: dicendū q̄ amor timor ⁊ huiusmodi omnia eq̄uoce sumunt̄. q̄nq; enī nomināt passionē propriē dictā: ⁊ sic sunt in pte sensitiua: ⁊ nō pūt eē sine corpore. q̄nq; aūt sumunt̄ p̄o actu volūtatis aliq̄d eligētis vel repudiantis: ⁊ sic pūt eē sine corpore sicut ⁊ volūtas ¶ Suscepit nostrā vetustatē. Cōtra. simile nō consumit suū simile: ergo vetustas vetustatē ꝺsumē nō potuit. Dicendū q̄ duplex vetustas est ſ. culpa ⁊ pena que ad veterē hominē pertinēt. vetustas ergo pene non oponit' nouitati gratie: imo materialiter se habet ad ipsam inquantū meritū cōsistit in pena decēter tolerata: ⁊ ita vetustas pene cū nouitate gratie opponit' vetustati culpe ⁊ delet eā: ⁊ p ꝺsequēs vetustatē pene q̄ ex vetustate culpe causat' ꝺsumet in statu glorie. propter hoc simplex vetustas potuit delere duplam q̄ dupla vetustas nō potuisset quia non habuisset nouitatē adiunctā ¶ Nō enī assumpsit ignorātia. Cōtra. Damas. naturā ignorantē ⁊ seruilem accepit. ¶ Ꝑ Leo papa in ser. epipha. Ādoratuerūt infantem in nullo ab alijs pueris segregatū: ergo ignorantem sicut alii. ¶ Dicendū ad primū q̄ ipsemet Damas. seipsum exponit. dicit enī naturā assumptā ignorantē si fm intellectū separetur assumptū ab assumēte. i. si consideret illa natura assumpta quasi non fuisset assumpta: ⁊ tunc ignorans fuisset sicut est in alijs hominib⁹. ¶ Ad secundū dicendū q̄ intelligit q̄ntū ad corporalia: vel scōm ad apparentiā ¶ Munq̄d in eo esset defectus. ſ. culpe: al's auctoritas nō ꝓbaret intentionē magistri Quos enī defectus habuit. Et videt q̄ prima causa nō valeat: qz vera humanitas potuit eē sine his defectib⁹ sicut fuit in primo statu: ⁊ erit in vltimo. Itē videt q̄ nec sē cūda: qz opus redēptionis ad quod venerat p mortē impleuit: ergo nō oportebat q̄ famē sitim ⁊ alia huiusmodi assumeret. Itē videt q̄ nec tertia: qz magis videt desperationē inducere infirmitas salutis ei⁹ q̄ saluare venerat. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ veritas humanitatis necessaria erat q̄ ostēderet quia exigebat ad redemptionē q̄ eēt de⁹ ⁊ hō nec humanitas fm statū primū ⁊ vltimū erat nobis nota: ſz fm statū secundū. ⁊ ideo oportuit q̄ assumeret defect⁹ qui nobis insunt fm istū statū. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ alij defectus quos assumpsit fundant̄ sup eandē causam. ſ. supra passibilitatē nature. ⁊ ideo simul cū defectib⁹ quib⁹ optus redemptionis completum est illi assumpti fuerunt. ¶ Ad

tertium dicendum q̄ infirmitas carnis desperationem nō inducit ꝓpter diuinitatis virtutē adiunctā: sed magis spem erigit: quia sicut in ipso: ita ⁊ in nobis infirmitas tollitur.

¶ Doles ergo dñe iesu. Cōtra. etiā sua vulnera voluit vt dictū est. Itē queritur si sua ⁊ nostra vulnera voluit quis fuerit maior dolor. Dicēdū ad primū q̄ ratio vt ratio nō dolebat de suis vulneribꝰ ꝓpter bonū qō sequebat. dolebat autē sensualitas ⁊ ratio ꝯsiderata vt natura. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ nō sunt vnius rōnis dolor corporalis passionis xp̄i ⁊ dolor animal̄ qui tristitia dicit fm quē nostris defectibus cōpatiebat: ⁊ ideo nō sunt comparabiles. Si aūt sumat̄ dolor passionis animalis: tunc dicendū q̄ fuit maior dolor cō passionis q̄ passionis: quia charitas qua de nostris malis dolebat ꝓponderat eq̄litati cōplexionis sue qua dolebat de passione sua. Et iterū ꝓcioſſor ei erat bonor diuinꝰ qui ledebat culpis nostris q̄ntū ex nobis erat q̄ sua vita corporal̄: ⁊ etiā in huiꝰ signū illū dolorē sustinuit vt istū tolleret.

¶ Aut cōtristat̄ ds ꝑ passionē. Videt̄ q̄ in xp̄o nō fuit ꝓpassio Mat. vij. dicit glo. q̄ ꝓpassio est subitꝰ motus cui nō consentit̄. hoc autē est veniale pctū. Itē tristitia semper videt̄ esse passio: quia est in genere passionis. Itē videt̄ q̄ nunq̄ sit passio vt dicit Damas. sed passionis sensus. Dicendum q̄ passio importat ītutationē patientis. nō aūt dicit aliq̄s ītutari simpliciter qñ id quod est principale in ipso permanet ītutatū. ⁊ ideo simpliciter loquēdo qñ ratio nō mutat̄ a sua equalitate vel equitate nō dicit̄ passio sed ꝓpassio quasi ipfecta passio: ⁊ hoc modo fuit in xp̄o. Et iō dicendū ad primū q̄ ꝓpassio ꝓprie loquēdo est ītutatio inferioris partꝭ tm̄. ⁊ q̄ talis ītutatio in nobis accidit non ꝓeordinat̄ a rōne. ideo glo. fm statū potentiarū in nobis loquens dicit ꝓpassionē subitū motū. In xp̄o aūt aliter fuit vt ex dictis patet. nec tm̄ est verū q̄ ois subitꝰ motus sensualitatis sit peccatū veniale: ꝫ tūc tm̄ qñ est tendēs in illicitū quod in xp̄o nullatenꝰ fuit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ dicit nō esse passio: quia nō est pfecta passio q̄uis sit de genere passionis sicut ea q̄ parua sunt q̄si ꝓ nihilo reputant̄ sicut dicit Damas. q̄ ꝓprie passio est qñ hꝫ aliquā magnitudinē perceptibilem. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ Dam̄. loquit̄ de passionibꝰ corporalibꝰ nō aīalibꝰ: Unigenitꝰ deus hominē verū. Uerba hec Hylarij vident̄ a xp̄o dolorē passionis ⁊ timorē excludere: q̄ tripliciter soluunt̄. quidā enī dicunt Hyl. hꝫ retractasse. ⁊ hꝫ dicebat Uillerinꝰ epꝰ parisien. q̄ viderat epistolā retractatiōis: ⁊ fuerat sibi scriptū a quodā qui eā legerat. ⁊ hoc videt̄ ꝓbabile ex hꝭ auctoritatibꝰ q̄s in lra magister inducit. quarū vna incipit ibi Interroga quid sit. Alia est notula q̄ incipit ibi Cū hec passionū genera quibꝰ expresse dicit humanitatem xp̄i his infirmitatibꝰ subiacuisse: qō tm̄ in lra negat vt videt̄. Alij dicūt q̄ loquit̄ de xp̄o q̄ntū ad deitatē: quia dispūtat ꝺtra illos in his v̄bis q̄ dei filiū creaturā dicebāt. sed huic nō consonāt verba auctoritatis q̄ faciunt mentionē de xp̄i carne. Solutio aūt magistri ꝺsistit in hoc q̄ nō simpliciter voluit remouere a xp̄o dolorē: sed tria q̄ sunt circa dolorē. Primo dominiū doloris: qō ꝓz ex hoc q̄ dicit Quā igit̄ infirmitatē dominatam. Secūdo meritū doloris: quod patet ex hoc q̄ dicit Nō tm̄ vitiose infirmitatis. Tertio necessitatē doloris: quod patet ex hoc q̄ dicit Uideam⁹ an ille ordo passionis. Et fm hꝫ solunt̄ tria difficilia q̄ in verbis eiꝰ vident̄ eē. Primū est q̄ pena in eo desenit sine sensu pene: ⁊ hoc noīat supra naturā passionis: q̄. s. sensum pene infert q̄ est dolor: qō non pōt intelligi de sensu exteriori: qz sic poneret̄ corpus illud insensibile eē. sed oportet q̄ intelligat̄ q̄ntū ad sensum rōnis q̄ nō fuit ītutatꝰ ꝑ huiusmodi passiones a sua eq̄litate. ⁊ ꝓpter hoc dicit̄ q̄ pena in ipso dominiū nō habuit. vl̄ etiā q̄ ipm verbū non est affectū huiusmodi passionibꝰ fm secundā solutionē: vt videt̄ dicere in notula affixa. Aliud difficile est q̄ dicit nō habens naturā ad dolendū. ⁊ hoc dicit̄ quia nō erat in natura illa ordo ad dolorē ex aliquo merito peccati sicut est in nobis. ⁊ ꝑ hunc modū dixit supra. Qō dominici corporis ista est natura vt ferat̄ in vndis. Hoc enī nō est de natura corporis in se ꝯsiderati: sed ex virtute adiuncte diuinitatis. Tertiū difficile est q̄ dicit Neq; enī fieri potest. Ubi videt̄ ab ipso excludere timorē ⁊ tristitiam consequēter. sed vel hoc soluendū est sicut in supra inducta auctoritate. s. q̄ loquitur de timore ꝓut est passio: ⁊ non ꝓout est ꝓpassio. vel dicendū q̄ excludit necessitatē timoris. habebat enī in rōne vñ timorē ⁊ tristitiaz a sensualitate excluderet si voluisset: quia vt supra dictum est sensualitas nata est moueri ad tristitiam ⁊ timorē ⁊ ad oppositā: nō solū ex apprehēsione imaginationis: sed etiā ex apprehensione rationis. ¶ Pati potuit: ⁊ passibilis esse nō potuit. Cōtra. plūs in li. de fom. ⁊ vigi. cuius est potētia eius est actus: ergo quod patit̄ est passibile dicendū q̄ pati significat passionē ꝑ modū actus vnde ad suppositū refertur fm q̄ suppositū est cuiuscunq; nature. ⁊ quia passio inest sibi ratione humane nature: ideo dicit̄ q̄ pati potuit. passibile autē potentiā significat ad patiendū vt informantē id de quo dicit̄. Et qz verbū fm se nō informat̄ potentia patiendi: ideo dicit̄ q̄ passibile esse nō potuit. s. fm se q̄uis passibile fuerit ratione nature assumpte.

¶ DISTINCTIO .XVI.

¶ An in christo necessitas fuerit patiēdi ⁊ moriēdi que est defectus generalis.

Hic orit̄ questio ex predictis ducens originē. Dictum est enī supra q̄ christus in se nostros defectus suscepit ꝓter peccatū. Est autē hominis quidam generalis defectus qui peccatuz non est. s. necessitas patiendi uł moriendi. vnde nostrū corpus nō tm̄ mortale sed etiam mortuū dicitur: quia non tm̄ aptitudinē moriendi sed etiam necessitatē habet. Ideo queritur vtrum necessitas talis in christi corpore fuerit. De aptitudine enī moriendi q̄ in eo fuerit ambiguuz non est: que etiam ante peccatū in homine fuit qñ aliquis in eo defectus non fuit. Nec igitur mortalitas illa tunc in eo fuit defect⁹: quia nature ei erat. Vnde etiam quidam talem mortalitatē in nobis non esse defectū non improbe tradunt: sed necessitatē moriendi vel patiendi: que etiam mortalitas dicit̄ uel passibilitas. Dicitur enī homo nunc passibilis uel mortalis non modo ꝓpter aptitudinem sed ꝓpter necessitatē. Sed nunquid hic defectus fuit in christi carne. Anima quoq; eius cuz passibilis extiterit ante mortem: nūquid necessitatem patiendi habuit. Si enī necessitas patiēdi uel moriendi fuit in christo: nō videtur sola voluntate miseratiōis defectus nostros accepisse. Ad quod dici potest christū voluntate nō necessitate sue nature hos defectus sicut alios suscepisse. s. necessitatem patiendi in anima: simul autē patiendi ⁊ moriendi in carne. Uerū hanc necessitatē non habuit ex necessitate sue conditionis: quia a peccato ītunis fuit: sed ex sola voluntate accepit de nostra infirmitate ponens tabernaculū suū in sole. s. sub tē-

porali mutabilitate ꝛ labore. Vnde super epistolā ad Hebreos auctoritas dicit ꝙ sicut omnib⁹ alijs iure ꝛ lege nature statutum est semel mori: ita christus eadē necessitate ꝛ iure nature semel oblatus est: ꝛ non sepe. Nec ideo dicit iure nature ꝙ ex natura sue cōditionis hunc defectū contraxerit. qui etiam nō prouenit nobis ex natura ſm ꝙ prius est nobis instituta: ſz ex ea peccato vitiata. Et ideo dicitur hic defect⁹ naturalis: quia quasi pro naturā inoleuit in omnib⁹ diffusus.

¶ De statib⁹ hominis: ꝛ quid de singulis christus accepit.

ESt hic notandū christū de omni statu hominis aliquid accepisse: qui omnes venit saluare. Sunt eni quattuor status hominis. primus ante peccatū. secundus post peccatuz ꝛ ante gratiā. tertius sub gratia. quartus in gloria De primo statu accepit imunitatē peccati. Vñ Augustinus illud Joannis euāgeliste exponēs Qui desursum venit super omnes est: dicit christum venisse desursum id est de altitudine humane nature ante peccatum. Quia de illa altitudine assumpsit dei verbum humanā naturam dum nō assumpsit culpam cuius assumpsit penā. Sed penaz assumpsit de statu secūdo ꝛ alios defectus. De tertio vo gratie plenitudinē. De quarto nō posse peccare: et dei perfectam contemplationem. Habuit enim simul bona vie quedam ꝛ bona patrie: sicut ꝛ quedam vie mala.

¶ Postq̄ determinauit magister de defectib⁹ quos xp̄s cum natura assumpsit: hic inquirit per quem modū illi defectus fuerūt in christo: vtrū. ſ. in christo fuerit necessitas patiendi vel moriēdi. Et diuiditur in duas partes. Primo determinat questionē ostēdens ꝙ christus necessitatē moriēdi assumpsit. Et quia necessitas moriendi ad secundū statū pertinet: ideo gratia huius secundo ostendit quid christus de singulis statibus aliquid accepit ibi: Et est hic notandū. Circa primū tria facit. Primo ponit dubitationē. Secundo soluit ibi: Ad quod dici potest. Tertio solutionē confirmat ibi: Unde super epistolam ad Hebreos. ¶ Hic oritur duplex questio. Primo de necessitate moriendi quam christus ex secūdo statu assumpsit. Secūdo de his que christus habuit de vltimo statu. De imunitate enī peccati: ꝛ de plenitudine gratie que ad alios status pertinēt supra dictū est.

Questio Prima.

CIrca primū quer̄untur tria. Primo vtrū necessitas moriendi sit tūm ex peccato vel etiam ex natura. Secundo vtruz in christo fuerit necessitas moriendi. Tertio vtrū ista necessitas fuerit sub volūtate humana.

AD primū sic procedit. videtur ꝙ necessitas moriendi sit tūm homini ex peccato Roma. vij. Corp⁹ quidem mortuū est propter peccatum id est necessitati mortis addictū. ergo. ¶ Ꝓ in humana natura est mors cōsecuta culpā Roma. v. Per peccatū mors. sed necessitas peccati inducta est homini per peccatum tūm: ergo ꝛ necessitas moriendi. ¶ Ꝓ materia debet esse ſm naturā proportionata forme. sed forma corporis humani anima. ſ. rationalis ē incorruptibilis: ergo ꝛ ipsum corpus humanū: ergo necessitas moriendi nō est ex natura sed ex peccato. ¶ Ꝓ corp⁹ humanū maxime ad equalitatē commixtionis peruenit: sicut philosophi tradunt. sed vbi est equalitas cōmixtionis vnū contrariū cum nō predominet alteri nō potest agere ad corruptionē mixti: ergo corpus hominis per naturā est incorruptibile. ꝛ sic idem quod prius. ¶ Ꝓ pena non est inducta nisi propter peccatū. sed mors ꝛ necessitas moriendi quedā pena est: quia omne terribile penale est: finis autem terribilium mors: vt dicitur in. iij. ethico. ergo sunt tūm ex peccato. ¶ Sed contra. omne compositū ex cōtrarijs est ſm naturā necessitatē habens ad corruptionē. sed corpus humanū est huiusmodi: ergo ex natura habet necessitatē moriēdi. ¶ Ꝓ sicut probatur in primo ce. ꝛ mū. generabile naturaliter est corruptibile ꝛ corruptionis necessitatē habens. sed corpus humanū est generatū per naturā: ergo naturaliter est necessitatem corruptionis habens. ¶ Ꝓ elemēta que sunt in corpore humano sunt eiusdem speciei cum alijs elementorum partibus. sed elemēta in cōmixtionē alior corporum veniētia sunt de necessitate corruptibilia ſm naturā: ergo ꝛ elementa que sunt in corpore humano. sed corruptis compositis nētibus corrumpitur compositū: ergo corpus hominis ſm naturam habet necessitatē moriendi. ¶ Ad⁹ dicendū ꝙ necessitas moriēdi partim homini est ex natura partim ex peccato. Ex natura quidem quia corpus hominis compositus est ex cōtrarijs que nata sunt agere ꝛ pati ad inuicē ex quo accidit dissolutio compositi. sed tamen in statu innocentie donū quoddam a deo gratis datū anime inerat vt ipsa preter modū aliarum formarū ſm modū suū vitam indeficientem corpori largiret sicut ipsa incorruptibilis est: ꝛ non ſm modū corporis corruptibilem q̄diu ipsa manebat deo subdita: ꝛ corpus ei omnino subdebatur: nec aliqua dispositio in corpore accidere poterat que viuificationē anime impediret. sed propter peccatū istud donuz ablatū est: ꝛ ideo relicta est humana natura vt dicit Dionysius in eccles. ierar. in statu qui debetur ei ex natura suorum principiorū ſm ꝙ dictum est ei Gene. iij. Terra es ꝛ in terrā ibis. ꝛ ideo post peccatum necessitas moriendi inest homini ex peccato sicut ex remouente prohibens quod erat gratia innocentie. ex natura autē materie sicut ex eo quod per se necessitatē mortis inducit. ¶ Ad primū ergo dicendum ꝙ hoc dicitur inquantum per peccatū prohibens mortem remotum est. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ peccatum nō inest homini ex aliquo principiorū naturalium: imo est contra naturam rationis. vnde nō est simile de peccato ꝛ morte que ex principio materiali consequunt. ¶ Ad tertium dicendū ꝙ materia debet esse proportionata forme: nō vt habeat conditiones forme: sed vt sit disposita ad recipiendū formam ſm modum suum. vnde non oportet si anima hominis est imortalis ꝙ etiam corpus ſm naturam sit imortale. ¶ Ad quartum dicendū ꝙ impossibile est ꝙ complexio perueniat ad tantam equalitatez quin alterum contrariorū predominetur: quia alʒ non fieret mixtio nisi vnū in alterum ageret dominans ad medium reducēdo altero resistente: ꝛ precipue hoc oportet in corpore humano ꝙ calor dominetur propter operationes anime que indigent calore sicut instrumento: vt dicitur in secundo de anima. ¶ Ad quintū dicendū ꝙ mors vel necessitas moriendi dicitur esse pena per comparationē ad statū innocētie in quo inerat ei posse nō mori. Si tamē in principio conditionis nature humane dictum donū gratie humane nature non fuisset collatum necessitas quidem moriendi fuisset: sed tamen naturalis defectus non pena vt supra probauit magister ex verbis Augustini in precedenti di. Et ideo qz philosophi illud donū nō cognouerūt dixit Sen̄. ꝙ mors est bōis natura nō pena.

AD secundū sic procedit. videt ꝙ in christo nō fuerit necessitas moriendi. necessitas enim coactionē importat: sed quod est in potestate alicuius constitutū non est coactū. cum igit christus de seipso dicat Jo. x. Potestatem habeo ponendi animā ꝛc. non fuit in eo vt videtur necessitas moriendi. ¶ Ꝓ christus mortuus est quia voluit vt dicitur Isa. liij. sed non fuit in eo necessitas volendi: ergo nec necessitas moriendi. ¶ Ꝓ necessitas moriendi venit ex peccato Roma. viij. Corpus quidem mortuum est

propter peccatum.glo.necessitati mortis adductum.sed in christo nō fuit peccatū:ergo nec necessitas moriendi. ¶ Ꝑ supra dixit magister in precedēti distinctione q̄ Hylarius a christo necessitatē dolendi remouit.sed dolorē passionis secuta est mors:ergo nec in eo fuit necessitas moriēdi. ¶ Ꝑ potentius nō de necessitate ab aliquo minus potente patitur.sed christus fuit potentior quolibet alio passionem vel mortē inducente: ergo ipse non habuit necessitatē moriēdi vel patiendi. ¶ Sed cōtra. Roma.viij. Deus misit filiū suū in similitudine carnis peccati.sed cōditio carnis peccati est q̄ habeat necessitatē moriendi que tamen peccatū non est: ergo fuit in carne christi. ¶ Ꝑ Hebre.ij. dicit q̄ ipse in passione assimilat⁹ est fratribus id est alijs hominibus.sed mater de qua christus carnē sumpsit ⁊ alij homines habent necessitatem moriendi ⁊ patiendi:ergo etiam in christo talis necessitas fuit. ¶ Ꝑ necessitas moriendi vel patiēdi est defectus totam humanā naturam consequēs:nec est culpa diminutionē gratie importās: quia est trīs ex parte corporis. sed omnes tales defectus assumpsit vt supra dictū est: ergo assumpsit necessitatē moriendi. ¶ ℟° dicendū q̄ sm philosophū necessariū idem est quod impossibile non eē.vnde necessitas excludit potentiam ad oppositum.hec autē potētia ad oppositū excluditur triplici ratiōe. Primo ex hoc q̄ talis potentia repugnat nature illius rei sicut potentia deficiendi repugnat nature diuine.⁊ ideo dicimus deū necessario eternū:⁊ hec est necessitas absoluta.Secūdo impeditur ex aliquo impediente:⁊ sic est necessitas coactionis.Tertio quia hoc cuius dicitur esse potentia repugnat fini intento: sicut non curari repugnat ei quod est sanari.vnde dicimus q̄ nō potest non curari si debeat sanari.⁊ hec est necessitas ex ꝺditione finis. Necessitas autē patiēdi vel moriendi dupliciter potest attribui christo:quia potest remouere potentiam non moriendi a natura humana:⁊ sic vere ei attribuitur:quia natura humana quantū ad statum sue passibilitatis:in quo statu christus eam assumpsit nō habet potentiaz non moriēdi:vnde in christo quantū ad humanā naturam fuit necessitas moriendi. Item potest remouere potentiam non moriendi a christo rōne persone:⁊ sic ei falso attribuitur: quia virtus diuinitatis christi repellere poterat omne inducens mortē vel passionē. Erat tamen in christo necessitas patiendi etiā ratione persone ex cōditione finis.s.si humanū genus redimendo liberare vellet.⁊ sic ideo quidā dicunt christum habuisse necessitatē patiendi attendentes naturam humanam.quidam vō dicūt non habuisse aliam necessitatem nisi ex cōditione finis attendentes personā diuinam.Sed quia mors inest christo ratione humane nature ideo sicut simpliciter cōcedim⁹ q̄ christus mortuus est: ita similiter cōcedere possumus simpliciter q̄ necessitatē moriendi habuit nō solum ex ex causa finali:sed etiā necessitatem absolutā vt moreretur etiam si non occideretur:vt quidam dicunt. Unde Augusti. Si nō occisus fuisset naturali morte dissolutus fuisset:⁊ idem opus redemptionis fuisset quod per passionē fecit:⁊ cū hoc necessitatē coactiōis q̄ntū ad mortem violentā quam sustinuit. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ sicut infra.xxj:distin.dicit magister:hoc christus dixit de potestate in se manētis diuinitatis. ¶ Ad secundū dicendū q̄ cum dicitur Christus mortuus est quia voluit ly quia potest dicere causam:⁊ hoc vel respectu mortis absolute:⁊ sic referendū est ad voluntatē diuinitatis.vel respectu mortis violenter illate:⁊ sic potest referri ad voluntatez humanā per quā voluntarie se obtulit persecutoribus.potest etiam dicere concomitantiā:⁊ sic refertur etiam ad voluntatē humanā per quā mortē acceptauit.⁊ hoc nō excludit necessitatē moriendi:quia hocidem accidit in petro ⁊ in alijs sanctis. ¶ Ad tertium dicendū q̄ necessitas moriendi non solum venit in humanā naturam ex peccato:sed etiam als potuisset eē in humana natura vt supra dictū est.⁊ ideo christus potuit hunc defectū assumere sine peccato:⁊ alios huiusmodi. ¶ Ad quarū dicendum q̄ magister voluit supra excludere a christo necessitatem patiendi ratione persone. ¶ Ad quintū dicenduz q̄ corpore christi fuit sm quid potentius clauus ⁊ lancea inquantum.s.clauus fuit durus quod pertinet ad potentiam naturalem:⁊ caro christi mollis:quod pertinet ad naturalem impotentiam sm philosophum in predicamētis.

Ad tertiū sic procedit.videtur q̄ necessitas patiendi vel moriendi suffuerit in christo voluntati humane.nihil enī sequitur ad voluntatē precedentez nisi quod voluntati subest.sed Damascenus dicit in.iij.libro q̄ naturalia in christo sequebantur ad voluntatem:ergo si necessitas moriendi fuit in xp̄o aliquo modo naturalī suberat voluntati christi. ¶ Ꝑ sicut inferiores vires sunt sub ratione: ita corpus est sub anima.sed inferiores vires in christo obediebant ⁊ omnino subiciebant volūtati rationis: ergo ⁊ corpus quantuz ad omnia que in ipso accidere poterant subdebatur voluntati anime. ¶ Ꝑ Auicenna dicit in sexto libro de naturalibus q̄ anime alicuius spiritualis viri magis obedit materia q̄z cōtrarijs agentibus in natura.sed anima christi maxime fuit spiritualis:ergo cū mors in corpore eius acciderit ex aliquo agente cōtrario:videtur q̄ volūtas eius humana poterat repellere mortē in illis passionib⁹ inductis. ¶ Ꝑ ex voluntate sua humana per gratiā sanitatis quā abundantissime habuit alijs sanitatē conferebat: sicut Math̄. viij. dicit leproso volo mundare.sed nō minus poterat in corpus proprium q̄z in alienum:ergo ⁊ poterat sm humanā suam voluntatē preseruare corpus a lesione ⁊ morte. ¶ Ꝑ maior virtus fuit in anima christi q̄z in qualibet alia creatura.sed aliqua virtus creature potest preseruare corp⁹ a morte sicut lignū vite:ergo multo fortius poterat hoc anima christi. ¶ Ꝑ Moyses ex vi contēplationis diuine ieiunauit quadraginta diebus:quibus vt videtur conseruabatur corpus a consumptione ex virtute anime.sed in christo fuit anima multo potētior q̄z in moyse:quia ampliozis glorie pre moyse habitus est:vt dicitur Hebre.iij.ergo ei⁹ anima poterat cōseruare corpus immune ab omni corruptione. ¶ Sed cōtra.corpus humanū non preseruatur omnino a morte nisi per gratiā innocētie sicut in primo statu: vel per gloriam sicut in vltimo statu.sed vtrūq̄z istoruz dare solus dei est:ergo anima christi corpus suū non poterat a corruptione preseruare:⁊ ita necessitas moriendi sibi non subdebatur. ¶ Ꝑ sm naturam corruptibile nō potest fieri incorruptibile.sed anima christi nō poterat in ea que sunt supra naturam:ergo cum corpus suū esset corruptibile non poterat eum a corruptione preseruare. ¶ Ꝑ facere miracula est signū omnipotentie.sed anima christi non habuit omnipotentiam:ergo nō potuit propria virtute aliquod miraculuz facere.sed q̄ corpus corruptibile nō corrumpatur est maximū miraculū:ergo hoc nō subiacebat voluntati anime xp̄i. ¶ ℟° dicēdū q̄ eius soli⁹ est īmutare legem ⁊ cursum nature impositū qui naturā instituit ⁊ ordinauit: quod solus deus fecit:⁊ ideo neq̄z aliqua virt⁹ corporalis nec spiritualis aut anime aut angeli nec etiā anime christi potuit ad immutationē legis nature imposite diuinitus nisi per moduz orationis aut intercessionis.⁊ ideo hoc fuit signuz deitatis xp̄i q̄ imperādo signa perficiebat:⁊ nō orando sicut alij scī. ⁊ ideo cū sm legē ⁊ cursum nature moris xp̄i corp⁹ oseq̄ret vt dictuz est:⁊ vt dicit magister in lra:dicendū q̄ necessitas moriendi in xp̄o nō subdebat volūtati ei⁹ humane:sed solū diuine vt vna opinio dicit. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ verbū Dama.est intelligendū de volūtate diuina q̄ fuit illi⁹ pso ne. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ sensibiles vires nate sunt obedire rōni.⁊ q̄nto ratio magis fuit virtute pfecta tāto magis sibi obediuit.Et quia xp̄s pfectissimā virtutē habuit: ideo huiusmodi vires omnino sibi subdebant q̄ntū ad rationē. ꝫ vires nāles vel aīe vegetabil vel etiā corporis nō sunt nate obedire rōni:⁊ ideo nō est simil rō. ¶ Ad tertium dicen/

dum q; Auicẽna ponit q; mundus factus est a deo mediantibus angelis: vnde ponit q; spiritui angelico materia obedit ad nutum: ꝛ per cõsequẽs anime inquantũ angelis assimilatur. hec autẽ repugnant fidei ꝛ dictis aliorum philosophorũ qui dicunt q; angeli nõ possunt in hec inferiora effectum aliquẽ nisi mediante motu celi: quod etiam repugnat fidei q̃ntũ ad aliqua que possunt angeli facere vtendo virtutibus rerum naturaliũ in mouẽdo inferiora: vt patet ex secundo di. viij. vnde in hoc nõ est standũ auctoritati Auicẽ. ¶ Ad quartũ dicẽdũ q; christus etiã miracula sanitatis nõ poterat facere virtute humanitatis: sed diuinitatis sibi coniuncte. ¶ Ad quintũ dicendũ q; lignũ vite non poterat immortalitatẽ conferre principaliter: sed remouebat quoddã ex quo sequitur corruptio. s. extraneitatẽ a cibo assumpto: vt in. ij. li. di. xix. dictũ est. ¶ Ad sextũ dicẽdũ q; q̃uis moyses nõ affligeretur ex ieiunio quadraginta dierum quia vires sensibiles suspense erãt propter contemplationẽ dei: tñ calor naturalis agebat ꝛ fiebat deperditio q̃uis non tanta: quia q̃ vires intellectiue vehemẽter contẽplanꝫ etiam vires naturales in suis actibus impediunꝫ. vel si nulla fiebat consumptio hoc nõ fuit nisi virtute diuina per miraculum.

Questio Secunda.

Deinde queritur vtrũ cum necessitate moriendi potuit habere ea que pertinẽt ad statũ glorie. Et quia supra dictũ est de his que pertinẽt ad gloriã anime ideo queritur de his que pertinẽt ad statũ glorie corporis quã in trãsfiguratiõe ostendit Mat. xvij. Et circa hoc queruntꝫ duo. Primo vtrũ illa claritas fuerit vera vel imaginaria. Secũdo vtrũ fuerit gloriosa.

Ad primũ sic procedit. videtꝫ q; illa claritas non fuerit vera. in illud enĩ dicitur aliquid trãsfigurari quod nõ fm veritatẽ ei inest: sicut dicit. ij. Corinth. xi. q; angelus sathane transfigurat se in angelũ lucis. sed xps dicitur transfiguratus fm q; illam claritatẽ demõstrauit vt patet Math. xvij. ergo claritas illa non fm veritatẽ ei inerat. ¶ P̃ Lu. xj. Non gustabunt mortẽ nisi videant regnũ dei. glo. Be. i. glorificationẽ corporis in imaginaria representatione future btitudinis. sed quod est imaginariũ non est verũ: ergo illa claritas nõ fm veritatẽ ei inerat. ¶ P̃ impossibile est q; idem corpus sit simul opacũ ꝛ lucidũ. sed fm veritatẽ rei corpus xpi opacũ erat: ergo claritas nõ inerat ei: sz fm rei veritatẽ. ¶ P̃ claritas sensibil' maxime corrũpit visum. sed claritas illa fuit maxima: quia sup illud Mat. xvij Resplenduit facies eius sicut sol: dicit glo. Jero. Deus nõ potest in vita tã clarũ q̃d facere. cũ ergo oculi apl'oꝝ nõ fuerũt lesi in visione illius claritatis: nõ fuit illa claritas sensibil: sz solũ imaginaria. ¶ P̃ testes trãsfiguratiõis trãsfiguratiõi ꝯformantꝫ. sz sup illud Lu. ix. Apparuerũt moyses ꝛ helias dicit glo. sciẽdũ est nõ corpora vel animas moysi ꝛ helie ibi apparuisse: sz in subiecta creatura illa corpora fuisse formata. potest etiam credi vt angelico misterio hoc factũ esset vt angeli eoꝝ psonas assumerẽt: ergo nec ipsa claritas fm quã fuit facta trãsfiguratio fuit vera sed imaginaria. ¶ Sed cõtra. Aug. dicit: ꝛ supra habitũ est distin. p̃ce. q; si vnũ eorum que euãgeliũ de christo dicit verũ non fuit: nec alia oportet dicere vera fuisse. si ergo nõ fuit vera claritas cũ euangelium hoc dicat: relinquitur q; nõ vere comederit nec vere passus sit: quod est hereticũ. ¶ P̃ in operib' veritatis nõ est credẽdũ aliq̃d falsi ꝛ pstigiose factũ. sed si illa claritas non fuisset vera fuisset quoddaz prestigiũ illudens oculos: ergo nullo modo hoc dicendũ est. ¶ P̃ sup illud Luc. x. Faciam' hic tria tabernacula: dicit glo. q; moyses ꝛ helias fuerũt testes de celo. sed nõ fuissent veri testes nisi ibi vere fuissent: ergo ibi vẽ fuerũt: ꝛ sic vẽ ibi claritas fuit. ¶ R° dicendũ q; claritas illa fuit sensibil' fm veritatẽ in corpore xpi existens ad ostensionẽ claritatis quã pmiserat in sanctis post resurrectionẽ futurã dicẽs Fulgebũt iusti tanq̃ sol in regno pris eoꝝ Mat. xij. ¶ Ad pmũ ergo dicẽdũ q; figura dupliciter dicitur. Uno modo dicitur qualitas resultans ex terminatione quãtitatis: ꝛ sic nõ dicit xps transfigurat': quia eadẽ lineamẽta corporis in ipso erant: ꝛ quia figura alicuius rei signũ ipsius ponitur: sicut patet de imaginib' que precipue fiunt fm representationẽ figure. inde translatũ est nomẽ figure vt ponaꝫ p quolibet signo q̃ instituit ad aliq̃d significandũ fm assimilationẽ ad aliud. Hoc autẽ potest fieri et de eo quod est in rei veritate: sicut vna res est imago vel figura alterius. vl de eo q̃ est in imaginatione tñ. dicit aũt xps figuratus quia claritatẽ sibi veraciter inherentẽ assumpsit ad temp' in figurã future claritatis que erit in sanctis. ¶ Ad secundũ dicendũ q; Beda dicit imaginariũ: nõ q̃ ẽ tñ in imaginatione: sz q̃ est imago ꝛ figura alteri'. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q; nõ est inconueniẽs id q̃ ẽ in se opacũ in intrinsecis habere claritatẽ in superficie: vel ex tersione sicut eo politũ: vel ex aliquo extrinseco superinducto sicut ex reuerberatõe solis vel alicui' huiusmodi. ꝛ sic fuit claritas in xpo nõ quidem superinducta ex aliquo corpore superlucẽti: sz miraculose ab ipso deo. ¶ Ad quartũ dicẽdũ q; claritas illa erat simil' gloriosi corporis claritati q̃ visum nõ corrũpit sed demulcet. Unde Apo. xxj. comparat claritati iaspidis q̃ visum demulcet ꝛ delectat. ꝛ hoc quidẽ cõtingit quia est alterius generis q̃ ista claritas natural'. prouenit enĩ ex claritate spũali anime: que quidem nõ corrũpit proportionẽ oculi ad vim anime: sed magis cõfortat. vnde hoc quod dicit Jeronimus q; deus non posset in hac vita tam clarũ quid facere: intelligendũ est ideo dictũ eẽ quia claritas huius vite. s. naturalis non est proportionabilis claritati patrie: sed alterius generis existens. ¶ Ad quintũ dicẽdũ q; illa glo. punctata est a magistris: vnde dicendũ est q; vterq; illorũ vẽ ibi apparuit: sed helias in anima ꝛ corpore: moyses autẽ in anima tñ: que apparere potuit vel per aliquod corpus assumptum: sicut angeli apparẽt. vel quia est potens maxime deo ordinante facere aliquã in oculis speciẽ illũ homine cuius est anima representantẽ.

Ad secundũ sic proceditur. videtur q; claritas illa nõ fuit gloriosa Math. xvij. Super illud transfiguratus est ꝛc. Glo. Be. dicit in corpore mortali ostendit nõ immortalitatẽ sed claritatẽ similem future immortalitati. sed claritas gloriosa est claritas ĩmortalitatis: ergo illa claritas nõ fuit gloriosa. ¶ P̃ idem nõ potest esse subiectum penalitatis ꝛ glorie. sed corpus christi erat subiectum penalitatibus: ergo nõ poterat in eo esse claritas gloriosa: si dicatur q; claritas illa redundabat ex gloria anime. ¶ Contra secũda Corinth. iij. Tanta erat claritas in facie moysi q; nõ poterat inspici nisi velaretur. Et Mat. j. super illud Nõ cognoscebat eam donec peperit: dicit glo. Joseph mariam facie ad faciem videre non poterat quam spiritussanctus repleuerat. sed maria ꝛ moyses non habebant animam glorificatã: ergo non est verũ q; illa claritas ex glorificatione anime processit. ¶ P̃ proprietas corporis glorioſi non solum est claritas sed etiam agilitas ꝛ impassibilitas ꝛ subtilitas. si igitur claritatẽ assumpsisset que est glorioſi corporis proprietas debuisset etiã alias proprietates assumere. ¶ P̃ claritas gloriosa nõ videt ab oculo glorificato. sz oculi apl'oꝝ qui viderũt xpi claritatem nõ erãt glorificati: ergo illa claritas nõ fuit gloriosa. ¶ P̃ claritas gloriosa nõ ẽ corpori naturalis. sed claritas illa fuit corpori christi naturalis: quod patet per verba Hylarij superinducta: vbi dicit si dñi corporis solũ ista natura fit ꝛẽ. ꝛ glo. Mat. xviij. dicit speciẽ quã habebat per naturã ostendit nõ amittere carnẽ quã assumpserat voluntate: ergo claritas illa nõ fuit gloriosa. ¶ P̃ claritas illa nõ solũ fuit in corpore christi: sed etiam in vestib' eius: vt patet ex textu euangelij. sed in vestimẽtis nõ potest esse gloriosa claritas: ergo nec in corpore xpi tũc fuit. ¶ Sz ꝯtra. Phil. iij. sup illud cõfiguratũ corpori clari. dicit glo. Assimilabimur claritati quã habuit in trãsfiguratõe. sz assimilabimur claritati glorioſe: g̃ tũc habuit claritatẽ gl'iosaz.

¶ P̄ Matth. xvij. dic̄ glosa q̄ apparuit in ea claritate quā habebit paracto iudicio: ſz tunc habebit claritatē glorie: ergo ⁊ in ea tūc apparuit. ¶ P̄ claritas nō gloriosa nō ostendit gloriā resurrectiōis: ſz ad hoc x̄ps trāſſigurat⁹ est vt gloriam resurrectionis ostēderet vt dictum est: ergo erat claritas gloriosa. ¶ R° dicendū q̄ Hugo de sancto victore dicit q̄ x̄ps assumpſit oēs ꝓprietates seu dotes corporis glorificati adhuc corp⁹ passibile gerens q̄uis in x̄po nō ꝓprie habebant rationē dotis sicut subtilitatē in natiuitate quā do egressus est de vtero virginali clausſtris pudoris manē tibus clausis. Agilitatē aūt quādo sup vndas maris ambulauit. claritatē aūt in transfiguratione. Impassibilitatez in cena quādo corpus suū ad edendū discipulis sine hoc q̄ videretur dedit. Et hoc quidē nō pōt intelligi quantuz ad ipſas qualitates siue habit⁹ glorioſi corporis: qz cōtrariāt cōditionib⁹ ⁊ ꝓprietatibus corporis passibilis. x̄pus autē semper ante resurrectionē corp⁹ passibile habuit. nec hoc q̄ corpus ei⁹ a discipulis edentib⁹ nō diuidebat fuit ꝓpter impassibilitatem: sed quia nō in ꝓpria specie cōmedebatur: sed in specie panis in qua fiebat fractio. vnde cū contraria nō sint simul in eodez nō poterat tūc habere qualitates corporis glorioſi: sed actus illarum ꝓprietatum fuerūt in eo nō quidem procedētes ex aliqua inherēte: sed supernaturaliter diuino miraculo vt dicit Dionyſi⁹ in epiſtola. iiij. ad Saiū super hominē operaf ea que sunt hois. ⁊ hoc monſtrat virgo supernaturaliter cōcipiēs. ⁊ aqua inſtabilis materialium ⁊ terrenoz̄ pedum ſuſtinens grauitatem. Dicendum ergo q̄ ille fulgor non fuit proueniens ex aliqua ꝓprietate corporis glorioſi existente in corpore chriſti: ſz fuit miraculoſe ⁊ diuinitus inductus in corpore chriſti. Fuit tamē ille fulgor eiuſdē generationis cū fulgore corporum glorificatoz̄: nō tamē ita perfectus ſicut charitas vie aſſimilatur charitati patrie. In moyſe aūt fuit claritas ſimilis claritati patrie ſicut fides viſioni nō eiuſdē generis: ⁊ ideo aſpectū intuentiū offendebat quod nō fuit de claritate x̄pi ⁊ huius ratio est: quia anima x̄pi glorificata erat. non autē anima moyſi. vnde ⁊ corpori eius poterat cōueniēter attribui claritas glorioſa. nō autem corpori moyſi ne ꝓp⁹ esſet gloria in corpore q̄ in anima. ¶ Ad primū ergo dicendus q̄ ex gloſa iſta habetur q̄ nō fuerit habitus claritatis: ſicut in corporibus immortalibus: ſed fuit actus ſplendoris ſimilis ex diuino miraculo. Per quod patz etiam ſolutio ad ſecundū. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ non poteſt eſſe q̄ claritas illa fuerit in corpore ex gloria anime: qz anima chriſti ad̄ bucerat paſſibilis ex illo reſpectu quo est forma corporis. vnde gloriā in corpus nō tranſſundebat vt dictū est ¶ Ad quartū dicendū q̄ etiam actus aliarū dotū in chriſto ostē dit: ſed aliter vt dictum est: ſed tamen ſcōm illa non dicitur tranſſiguratus: quia alie dotes non pertinent ad aſpectum ſm quē p̄cipue de figura alicui⁹ iudicamus ſicut claritas per q̄ aliquid in ſeipſo videf. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ hoc intelligif quādo corpus glorioſum non vult ſe oſtendere. ¶ Ad ſextū dicendū q̄ illa claritas dicif ſibi fuiſſe naturalis inquantum corpus illud ordinatū erat ad illam claritatem habendam ſicut virtutes dicunf anime naturales: vel inquantum erat conformis claritati anime vel rationi diuinitatis ¶ Ad ſeptimū dicendum q̄ in veſtibus erat ſplēdor ex claritate corporis procedens. Sicut alijs hominib⁹ Similitudo attenditur inquantū alijs hominibus neceſſitas moriendi ineſt natura non inquantum est ex peccato. Sunt enī quattuor ſtatus. Contra boe. aſſignat tres. dicendū q̄ boetius aſſignat ſtatus humane nature quantū ad cōditiones corpis p̄incipaliter q̄ quidem in p̄mo ſtatu erat aiale in ſcō corruptibile ī tertio ſpūale. magr aūt aſſignat p̄incipaliter quatuor ſtat⁹ q̄tū ad cōditiōes aie vt patz. Immunitatē peccati. Nō quantū ad potentiā peccādi: ſz q̄tū ad actū. boe. vero dicit q̄ de p̄mo ſtatu accepit ea que ad vitam animalē pertinent. ſ. comedere dormire ⁊ huiuſmodi.

DISTINCTIO .XVII.

¶ Si omnis x̄pi oratio uel volūtas impleta ſit.

POst p̄dicta cōſiderari oportet vtrū x̄ps aliq̄d voluerit ul'ora uerit q̄ fact̄ nō ſit. Noc. n. extimari pōt per hoc q̄ ipſe ait. Pater ſi poſſibile eſt tranſſer a me calicē iſtum. verūtamē non ſicut ego volo: ſz ſic̄ tu vis. hic nāq̄ volūtatē ſuā a patris volūtate diſcernere videf. Quo circa ambigēdū nō est diuerſas in x̄po fuiſſe volūtates iuxta duas naturas: diuinā. ſ. voluntatē ⁊ hūanā. Et hūana voluntas est affect⁹ ratiōis uel affect⁹ ſenſualitatis. Et ali⁹ est affect⁹ aie ſm rationē: ali⁹ ſm ſenſualitatē. vterq̄ tñ dicif humana volūtas. Affectu aūt rōnis id volebat q̄ uolūtate diuina. ſ. pati ⁊ mori: ſz affectu ſenſualitatis nō volebat: imo refugiebat. Nec tñ in eo caro cōtra ſpm̄ uel cōtra deū cōpiſcebat. Quia ut ait Augu. Nō nullū est vitiū cū caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritū Caro aūt dicta est cōcupiſcere: quia hoc ſm ipſam agit aia: ſicut aia per aurē audit ⁊ per oculū uidet Caro enī nihil niſi per aiam cōcupiſcit. Sz concupiſcere dicif cū aia carnali cōcupiſcētia ſpiritui reluctaf habēs carnalē delectationē de carne ⁊ a carne aduerſus delectationē quā ſpūs habet. Ipſius autē carnalis cōcupiſcētie cā nō est in aia ſola: nec in carne ſola. Ex utroq̄ enī fit. qz ſine utroq̄ delectatio talis nō ſentif. Talis igif rixa taliſq̄ cōcertatio in aia x̄pi nullaten⁹ eſſe potuit. Quia carnalis cōcupiſcētia ibi eſſe neq̄t. Dei etiā uolūtas erat ⁊ rōni placebat: ut id ſm carnē uellet quaten⁹ ueritas hūanitatis in eo ꝓbaref. Nā qui hois naturā ſuſcepit: que ipſi⁹ ſunt ſubire debuit. Ideoq̄ ſicut in nobis duplex ē affect⁹ mētis. ſ. ⁊ ſenſualitatis: ita ⁊ in eo debuit eē gemin⁹ affect⁹: ut mētis affectu uellet mori: ⁊ ſenſualitatis affectu nollet: ſic̄ in viris ſcis fit. Petro. n. ipſa vitas dicit. Cū ſenueris extēdes man⁹ tuas ⁊ ali⁹ te cinget: ⁊ ducet te q̄ tu nō vis. ſ. ad mortē q̄ exponens Augu. dicit q̄ Petr⁹ ad illā moleſtiā nolēs eſt duct⁹. nolēs ad eū uenit: ſed nolēs eā uicit: ⁊ reliquit affectū infirmitatis quo nemo vult mori: qz adeo est naturalis ut eū Petro nec ſenect⁹ abſtulent. Vnde etiā dominus ait: Tranſeat a me calix iſte. Sed uicit eū uis amoris. Ergo ⁊ in chriſto ſm humanitatem: ⁊ in membris eius geminus est affectus. unus rationis charitate informatus: quo ꝓpter deuz quis mori vult. alter ſenſualitatis carnis infirmitati p̄pinquus: ⁊ ideo coniunctus: quo moꝛs refugitur ut enim ait Auguſtinus: Paulus mentis ratione cupit diſſolui. ⁊ eſſe cum chriſto: ſenſu autē carnis refugit ⁊ recuſat. Hoc habet humanus affectus: quoniā diligit uitam: odit mortem. Scōm affectū iſtum chriſtus noluit mori: nec obtinuit quod ſm iſtum affectum petiit.

¶Auctoritatibꝰ ꝓbat diuersas in xp̃o volũtates. Ex affectu igitur humano quez de virgine traxit volebat nõ mori: ⁊ calicẽ trãsire oza bat. vnde Beda. Ozat trãsire calicẽ: qz hõ est deꝰ. Pater si fieri põt trãsfer a me calicẽ istum. Ecce habes volũtatẽ humanã expzessam. Vide iã rectũ coz. sz nõ ut ego volo: sz qõ tu vis. vnde alibi Nõ veni facere volũtatẽ meã quã. s. tempozaliter sumpsi de virgine: sz volũtatẽ eiꝰ qui misit me: quã scz eternꝰ habui cũ patre. Hic aperte dicit duas in xp̃o fuisse volũtates ſm quas diuersa voluit. Jeronymꝰ quoqz sup illũ locũ. Spũs aũt ꝓmptus est: caro aũt infirma: dãs intelligi hic duas volũtates expzimi: ita ait. Hoc cõtra eutycianos: q̃ dicũt in xp̃o vnã tm̃ volũtatẽ. Hic aũt ostẽdit humanaz que ꝓpter infirmitatẽ carnis recusat passionis: et diuinã que ꝓmpta est pficere dispẽsationẽ. Augustinꝰ etiã duas in xp̃o asserit voluntates dicens: Quãtũ distat deꝰ ab hoie tantũ volũtas dei a volũtate hois. Vnde hoiez gerẽs xp̃s ostendit ꝓpriatũ quã dã hois volũtatẽ in qua ⁊ suã ⁊ nostrã figuravit q̃ caput nostrũ est: ⁊ ad eũ sicut mẽbza ptinemꝰ Pater inqt si fieri põt transfer a me calicẽ istũ. hec humana volũtas erat ꝓpriũ aliquid ⁊ tãqz priuatũ volẽs. Sed qz rectũ vult esse hoiez: ⁊ ad deũ diri gi: subdit. Nõ qõ ego volo: sz qõ tu vis. Ac si diceret. vide te in me: qz potes aliqd ꝓpriũ velle vt deꝰ aliud velit: Lõcedit hoc hũane fragilitati. Jdem alibi. Xp̃us etiã in passione sua duas expzessit in se volũtates ſm duas naturas. Ait enĩ pater si fieri põt transfer a me calicẽ istũ. Ecce habes hois volũtatẽ quã ad diuinã cõtinuo dirigẽs ait: verũtñ uon sicut ego volo: sz sicut tu vis. Ambrosiꝰ in li. iij. de tri. Scriptũ est. Pater si fieri põt transfer a me calicem istũ. verba xp̃i sunt. Sz quõ ⁊ in qua forma dicaꝝ aduerte. Hois substantiã gerit: hois assũpsit affectũ. Nõ ergo quasi deꝰ: sz quasi homo loquit. Suscepit quidẽ volũtatẽ meam. Mea est volũtas quã suã dixit cũ ait. Nõ sicut ego volo: sed sicut tu vis. Cũ autẽ dixit. oia que habet pater mea sunt: qz nihil excipit sine dubio quã pater habet eandẽ ⁊ filiꝰ habet voluntatẽ. Eadẽ enĩ xp̃i volũtas est q̃ paterna. vna ergo volũtas patris ⁊ filij est: sed alia volũtas hois: alia dei: ut scias vitã in volũtate hominis esse: passionẽ aũt xp̃i in volũtate dina ut pateret ꝓ nobis. His testimonijs euidẽter docet in xp̃o duas fuisse volũtates. qõ qz negauit Macharius archiepꝰ in metropolitana synodo cõdẽnatꝰ est. Et ex affectu humano: sensualitatis quidẽ: nõ rõnis illud voluit ⁊ petijt qõ nõ impetrauit. Nec ideo petijt ut impetraret: qz sciebat deũ nõ esse facturũ illud. Nec illud fieri volebat affectu rõnis uel volũtate diuinitatis.

¶Quare ozauit illud.

Ad q̃d igit̃ petijt ut mẽbris formaz ꝓberet iminẽte perturbatiõe clamãdi ad dñm: ⁊ subijciẽdi volũtatẽ suã dine volũtati: ut si pulsante molestia turbãt ꝓ eiusdẽ ãmonitiõe ozẽt Sz si nequeũt vitare: dicãt qõ ipse xp̃us. Nõ ergo ad insipientiã fuit q̃ xp̃s clamãs nõ audit̃ ad saluté corpalẽ Bonũ quidẽ petijt. s. ut nõ moreret: sed melius erat ut moreret. Quod ⁊ factum est.

¶De eo q̃ ambrosius dicit xp̃m dubitasse affectu humano.

Cterũ non parũ nos mouẽt ꝟba ambrosij q̃bꝰ significare videt xp̃m ſm hũanũ affectũ de potẽtia patris dubitasse: sic dicens in tertio lib. de tri. De quo dubitat de se: an patre. De eo vtiqz cui dicit trãsfer dubitat hois affectu. Nã deus de patre nõ dubitat: nec de morte formidat. Prophetа etiã nõ dubitat qui nihil de eo impossibile asserit. Oia quecũqz voluit fecit: non intra hoies cõstitutẽs deũ. Prophetа nõ dubitat: ⁊ filiũ dubitare tu credis: Vt ergo homo dubitat ut hõ locutꝰ est. His verbis innui videt q̃ xp̃s nõ in quãtũ deꝰ est uel dei filiꝰ: sz inquãtũ hõ dubitauerit affectu hũano. Qõ ea rõne dictũ accipi potest: nõ qz ipse dubitauerit: sed quia modũ gessit dubitantis: ⁊ hominibꝰ dubitare videbatur.

¶Verba hylarij longe diuarsam expzimẽtia sententiam a premissa.

Illud etiã ignozãdũ nõ est qõ hylariꝰ asserere videt xp̃m nõ sibi: sz suis ozasse. cũ dixit trãseat a me calix ⁊c. Sicut nec sibi: sz suis timuit: nec eũ voluisse ut sibi nõ esset passio: sz ut a suis trãsiret calix passionis. ita inquiens. Si passio honorificatura eũ erat: sicut iuda exeũte ait nũc glorificatꝰ est filiꝰ hois: quõ tristẽ eũ metꝰ passionis effecerat. Nisi forte tã irrõnabilis fuerit: ut morte timuerit: que patientẽ se glorificatura erat. Sz forte timuisse vsqz eo estimabaꝝ: ut trãsferri a se calicẽ deꝑcatꝰ sit dicẽs: Pater trãsfer a me calicẽ istũ. Quõ enĩ ꝓ patiẽdi metũ trãsferri deꝑcaret a se qõ ꝓ dispẽsationis studiũ festinaret iplere. Nõ enĩ cõuenit ut pati nolit qõ pati velit. ⁊ cũ pati euz velle cognoscere religiosius fuerat hoc ꝓfiteri q̃z ad id ipie stulticie ꝓrũpe: ut eũ asseres ne pateret ozasse quẽ pati velle cognoscere. Nõ ergo sibi tristis: neqz sibi ozat trãsire calicẽ: sz discipulis: ne in eos calix passiõis incũbat quẽ a se trãsire ozat: ne i his. s. maneat. Nõ. n. rogat ne secũ sit: sz ut a se trãseat. Deinde ait: nõ sicut ego volo: sz sicẽ tu vis. hũane i se sollicitudinis significãs ꝓortiũ: sz nõ discernẽs sniam sibi cõis cũ pze volũtatis. ꝓ hoibꝰ ergo vult trãsire calicẽ ꝓ quẽ oẽs tẽtãdi erãt discipuli. ⁊ ideo ꝓ petro rogaꝝ nec deficiat fides eiꝰ Sciẽs igit̃ hec oia post morte suã defitura vsqz ad morte tristis é. ⁊ scit hũc calicẽ nõ posse trãsire nisi bibẽrit: ideo ait. Pater nisi nõ põt trãsire calix iste nisi bibã illũ: fiat volũtas tua. Sciens cõsũmata in se passione metũ calicis tranſiturũ qui nisi eũ bibisset trãsire non posset nec finis terrozis nisi cõsummata passione terrozi succederet: quia post morte eius per virtutuz gloziam apostolice infirmitatis scandalum pelleretur. Jntẽde lectoz his ꝟbis pia diligentia: ne sint tibi causa mortis.

¶Postq̃z magister determinauit de his q̃ xp̃us cũ natura humana assũpsit: Hic determinat de his q̃ ꝓ hũanã naturã

cit:opis aũt hũani volũtas ꝑncipiũ ē sine quo op⁹ nec meritoziũ nec laudabile ē: ꝛ iõ diuidit hec ps in .o. ptes. ꝑmo determinat de volũtate xp̃i. scõo de merito ei⁹ qõ ex volũtate ꝓcessit. xviij. dis. ibi: De merito quoq; xp̃i. ꝑma in .o. primo determinat de voluntate xp̃i. scõo remouet q̃dã dubia q̃ ex dictis oriri possent ibi: Leterꝫ. ꝑma in tres. ꝑmo ponit dubitationẽ de efficacia volũtatis xp̃i ꝛ oꝝonis q̃ est figoũ volũtatis. scõo soluit distinguẽdo volũtatẽ xp̃i ibi: quocirca ambigẽdũ nõ ē. in tertia solutionẽ ꝛfirmat oñdẽs diuersas volũtates eẽ in xp̃o ibi: Ex affectu ꝛc. Leterꝫ non parũ ꝫ remouet quedã que possent esse ex dictis dubia. ꝛ ꝑmo remouet dubium quod oritur ex dictis Ambꝛosii. scõo dubiũ quod oritur ex dictis Hyl. ibi: Illud etiam nõ ignorandum.

¶ Questio prima.

HIc q̃rit̃ q̃tuor. ꝑmo de pluralitate voluntatũ christi. secũdo de conformitate vel cõtrarietate eaꝝ ad inuicẽ. tertio de oꝝone q̃ volũtatẽ exꝑmit. q̃rto de dubitatõe ꝙ ponit Amb. ī xp̃o q̃tũ ad aliquã vloũtatũ xp̃i

AD ꝑmũ sic ꝓcedit. videt̃ ꝙ in xp̃o nõ fit nisi vna voluntas. ſ. dĩna. velle enĩ cũ sit agere ꝓsone ē: ꝫ in xp̃o est tñ vna ꝓsona. ſ. dĩna: g̃ ꝛ tñ vna volũtas. ſ. dĩna ¶ ꝑ volũtatis ē ducere ꝛ nõ duci: ꝫ in xp̃o affect⁹ hũan⁹ dĩuina volũtate ducebat q̃ eo: sic̃ mĩstro vtebat̃ vt dic̃ Dama. ergo affect⁹ hũan⁹ nõ dꝫ dici voluntas in xp̃o. ¶ ꝑ quanto aliq̃s hõ est magis sctũs tãto sua volũtas magis vnit̃ dĩne q̃ adheret deo vn⁹ ſpũs est. i. Chozin. vi. ꝫ xp̃s hõ fuit sanctissim⁹: g̃ volũtas sua hũana fuit ꝓfecte vna cũ volũtate dĩuina. ¶ Sꝫ ꝟ. xp̃s assũpsit naturã nr̃am vt eã curaret: q̃ qõ est inassũptibile ē incurabile vt dic̃ Damas. ꝫ volũtas nr̃a ꝓ quã pctm̃ intrauerat maxime curatiõe indigebat: g̃ ipsam assũpsit: g̃ ē in xp̃o aliq̃ volũtas ꝓter volũtatẽ dĩnã. ¶ ꝑ sic̃ se hꝫ vnitas volũtatis ad vnitatẽ nature: ita se hꝫ pluralitas ad pluralitatẽ: ꝫ in trib⁹ ꝓsonis ē vna volũtas: q̃ ē vna natura: g̃ ꝛ ī xp̃o sũt plures volũtates: q̃ sũt plures nature ꝙrũ sit vna ꝓsona.

¶ Ulteri⁹ videt̃ ꝙ in xp̃o nõ sit aliq̃ voluntas hũana ꝓter volũtatẽ rõnis: q̃ sic̃ dic̃ Damas. in. iij. li. volũtas naturã sequit̃: ꝫ in xp̃o sũt tãtũ due nature: g̃ ꝛ tãtũ due volũtates: g̃ nõ ē tertia ꝓter volũtatẽ dĩnã ꝛ rõnis. ¶ ꝑ sic̃ rõ est alia virt⁹ apꝑhẽsiua a sensitiua apꝑhẽsiõe: ita sensus interior a sensu exteriori: ꝫ nõ ē alia volũtas ꝝsequẽs apꝑhẽsionẽ sensus exteriozis ab ea q̃ ꝝsequit̃ apꝑhẽsionẽ sensus interiozis: g̃ nõ oportꝫ ponere aliã volũtatẽ q̃ cõsequit̃ apprehẽsionẽ rõnis ꝛ sensitiue ptis. ¶ ꝑ phs dic̃ in. iij. de aĩa. ꝛ Dama. ꝙ volũtas solũ in rõne ē. in sensibili aũt desiderũ ꝛ anim⁹. i. irascibile ꝛ cõcupiscibile: ꝫ sensualitas est a rõne discreta vt pz dis. xxiiij. ij. li. g̃ nõ ē aliq̃ volũtas sensualitat̃ ¶ ꝑ sensualitas signat̃ per serpẽtẽ in q̃ est ꝓn⁹ mot⁹ pctĩ: ꝫ in xp̃o nõ ē aliq̃d serpẽtinũ nec aliq̃ pctm̃: g̃ in ipso nõ ē volũtas sensualitat̃. ¶ ꝑ mot⁹ sensualitatis sũt subiti: sed in xp̃o nõ fuit aliq̃d subitũ: q̃ totũ ab ipso fuit ꝓuisuz: g̃ in ipso nõ fuit volũtas sensualitatis. ¶ Sꝫ ꝟ. sensualitas est mediũ inter cozp⁹ ꝛ rõnẽ: ꝫ positis extremis ponit̃ mediuz cũ igit̃ in xp̃o fuerit cozp⁹ hũanũ ꝛ aĩa rõnalis oportꝫ ꝙ in ipso fuerit sensualitas ¶ ꝑ phs dic̃ in. ij. de aĩa sic̃ trigonũ in tetragõ ꝛ tetragonũ in pentagono: sic nutritiuũ in sensitiuo ꝛ sensitiuũ in intellectiuo: ꝫ in xp̃o fuit aĩa intellectiua: g̃ in xp̃o fuit sensitiua ꝙtũ ad oẽs sui ptes: g̃ ꝛ volũtas sensualitatis q̃ est pars sensitiua.

¶ Ulterius videt̃ ꝙ in xp̃o sint plures volũtates rõnis: q̃ Damasce. in. ij. li. distinguit duas volũtates rõnis. ſ. thelesim. i. volũtas nãlis ꝛ bulesim idest volũtas rõnalis: ꝫ nihil eoꝝ q̃ ad ꝓfectionẽ hũane nature ptinẽt xp̃o defuit: ergo in xp̃o fuit duplex rõnis volũtas. ¶ ꝑ pctm̃ ꝓprie ē in volũtate. oꝝ aũt esse aliq̃ in superiozi rõne. aliq̃ aũt in inferiozi: ergo vtriq; rõni rñdet sua volũtas ꝙs oportꝫ in xp̃o ponere. ¶ ꝑ phs in. vj. Ethi. ponit diuersas potẽtias apꝑhẽsiuas in pte intellectiua. ſ. sciẽtificũ qõ cognoscit necessaria ꝛ rõnatiuũ siue opinatiuuz ꝙ qõ cõphedim⁹ cõtingẽtia opabilia a nobis: ꝫ apꝑhẽsionez seq̃t̃ su⁹ appetit⁹: ergo in pte intellectiua sũt plures volũtates. ¶ ꝑ ois virt⁹ hũana ē in rõne ex q̃ habet hõ ꝙ sit hõ: ꝫ dicit̃ a magistris ꝙ ē q̃dã irascibilis ꝛ cõcupiscibilis hũana: ergo oportꝫ eas ponere in rõne: ꝫ hec ptinẽt ad volũtatẽ: g̃ in rõne sũt plures volũtates ¶ ꝑ in pte intellectiua ē li. ar. q̃ est electiuũ eoꝝ q̃ sunt ad finẽ ꝛ volũtas q̃ est finis vt oꝝ in. iij. Ethi. neutrũ aũt horũ defuit xp̃o: ergo idẽ quod pri⁹.

¶ ꝑ Hugo de scõ victoze ponit ī xp̃o ꝓter voluntatẽ sensualitatis ꝛ rõnis ꝛ diuinã volũtatẽ pietatis: pietas aũt in rõne est: ergo videt̃ ꝙ sunt plures volũtates in rõne. ¶ Sꝫ cõtra est ꝙ phs in. iij. de aĩa. volũtatẽ rõnis non distinguit sic̃ distinguit appetitũ ꝑtis sensitiue. ¶ ꝑ hõ dicit̃ minoz mũdus: q̃ assimilat̃ vniuerso: ꝫ in vniuerso ē tñ vn⁹ ꝑm⁹ motoz: ergo ꝛ in hoie: ꝫ ꝑm⁹ motoz ē voluntas rõnis q̃ mouet oẽs alias vires ſm Ãnsel. ergo oportꝫ ponere vnã tantũ volũtatẽ rõnis in xp̃o ꝛ in oĩb⁹ aliis hoĩb⁹. ¶ Ratio dicendũ ad ꝑmã qõnẽ ꝙ volũtas cõsequit̃ naturã hũanã qõ q̃dez Damas. in. iij. li. ꝓbat q̃ntꝫ rõnib⁹. ꝑmo: q̃ q̃libz natura hꝫ motũ ꝓꝓriũ. mot⁹ aũt rõnalis nature ꝓꝓri⁹ est vt libere in aliq̃d tẽdat qõ volũtatis est. scõo q̃ null⁹ addiscit velle: sic̃ nec alia naturalia. tertio q̃ natura in hoie nõ ducit: sicut in aliis: ꝫ ducit̃. vñ oportꝫ hoĩ libertatẽ ineſſe in suo motu. ꝛ hoc ē volũtatis. q̃rto q̃ hõ ſm suã naturã ad imaginẽ dei fact⁹ est. cõsistit aũt imago in memoria intelligẽtia ꝛ volũtate. q̃ntꝫ q̃ inuenit̃ in oĩb⁹ babẽtib⁹ naturã. vñ xp̃s cũ naturã nostrã integrã assũpsit. alias nõ eẽt ver⁹ hõ. constat ꝙ volũtatẽ assũpsit: ꝛ ita in xp̃o ē volũtas hũana ꝛ dĩna nõ q̃dẽ cõponẽtes vnã volũtatẽ: sic̃ cutices dixit: q̃ tunc neutra eẽt in eo: ꝫ vtraq; distincta manẽs in ipso. ꝛ sic in xp̃o sunt due volũtates.

¶ Ad ꝑmũ ergo dicendũ ꝙ ꝙs velle sit ꝓsone: tñ hoc ē per potẽtiã naturalẽ q̃ est ꝓncipiũ illi⁹ act⁹ ꝛ ideo q̃ in xp̃o sũt due nature sunt due volũtates tñ ē vn⁹ volẽs ꝓpter vnitatẽ ꝓsone. ¶ Ad secũdũ dicendũ ꝙ volũtas ꝺĩna nõ ducit affectũ hũanũ cogẽdo ipsum: ꝫ dirigẽdo ꝛ hoc nõ excludit rõnẽ volũtatis. ¶ Ad tertium dicendũ ꝙ volũtas dꝝ trib⁹ modis. Aliq̃ ipsa potẽtia volendi: aliq̃ ipse act⁹ volẽdi: aliq̃ aũt ipsuz volitũ ꝛ ꝙtũ ad hoc vnitur volũtas scti hoĩs volũtati dei nõ aũt quãtũ ad duo ꝑma.

¶ Ad secũdã qõnẽ dicendũ ꝙ in xp̃o fuerũt oĩa q̃ sũt de perfectiõe hũane nature: sic̃ aũt de ꝓfectiõe humane nature in quãtũ hõ est hõ est rõnis volũtas: ita de ꝓfectione hoĩs in quãtũ aĩal est appetit⁹ sensibilis: ꝛ ideo oportꝫ appetitum sensitiue ꝑtis in xp̃o ponere: ꝫ iste appetit⁹ in alijs aĩalib⁹ nõ hꝫ rõnẽ volũtatis: q̃ agũt̃ instinctu nature posit̃ agãt vt dic̃ Damas. ꝛ ita nõ habẽt liberũ motũ ꝙ volũtas reꝙrit tñ appetit⁹ sensibilis põt in hoie dici volũtas inquantũ est obediẽs rõni vt dicit̃ in ꝑmo Ethi. ꝛ ideo ꝑticipat aliqualiter libertatẽ volũtatis sic̃ ꝛ rectitudinẽ rõnis vt possit dici voluntas ꝑticipatiue: sic̃ dicit̃ rõ per ꝑticipationẽ. Et ita in xp̃o ꝙtũ ad hũanã naturã dicim⁹ duas volũtates. ſ. sensualitatis ꝛ rõnis. ¶ Ad ꝑmũ ergo dicendũ ꝙ in xp̃o sunt due nature integre q̃rũ vna nõ ē ps alteri⁹ ex qb⁹ ꝛmediate ꝓsona cõponit̃: ꝫ tñ altera naturarũ. ſ. hũana diuidit̃ i multas ptiales naturas sic̃ in naturã corꝑis ꝛ aĩe in sensitiuã et rõnalẽ ꝛ ſm hoc etiã volũtas hũana diuidit̃ in duas volũtates.

¶ Ad scõm dicendũ ꝙ sicut appetit⁹ rõnis nõ sequit̃ quãlibet apꝑhẽsionẽ rõnis: ꝫ qñ aliq̃d apꝑhẽdit̃ vt bonũ ita ꝛ appetit⁹ sensibilis nõ surgit nisi qñ apꝑhẽdit̃ vt cõueniẽs. hoc aũt nõ fit ꝑ exteriozẽ sensũ q̃ apꝑhẽdit formas sensibiles: ꝫ ꝑ estimationẽ q̃ apꝑhẽdit rõnẽ ꝺuenientis. ꝛ nociui ꝙs sensus exterioz nõ apꝑhẽdit: ꝛ iõ in ꝑte sensitiua nõ est nisi vn⁹ appetit⁹ ſm gen⁹ q̃ tñ diuidit̃ sicut in spẽs in irascibilẽ ꝛ cõcupiscibilẽ quarũ vtraq; sub sensualitate cõputat̃

¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ volũtas per essentiã ē in rõne per essentiã. Et volũtas ꝑticipatiue est in rõne ꝑ ꝑticipationẽ.

¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ sensualitas dicitur serpens ꝛ ꝓncipium peccati nõ quãtũ ad naturã potentie quã xp̃s assumpsit: ꝫ quãtũ ad corꝛuptionez fomitis que in xp̃o non fuit.

¶ Ad quintū dicendū q̄ in xp̄o aliq̄d accidit nō p̄ueniſuz a ſenſu interiori vel exteriori q̄uis p̄ueniſum ab eo per rationē vel per ſententiā diuinā: z ideo in ipſo mot⁹ ſenſualitatis fuit quidē ſubit⁹ reſpectu ſenſus: ſz nō reſpectu rationis vel diuinitatis. ¶ Ad tertiā queſtionē dicenduz q̄ diſtinctio potentiarū attendit̄ ſm diuerſas rōnes. obiectum aūt volūtatis eſt bonū ſm rationē boni. vnde cuz iſta ratio ſit cōis oībus nō poteſt eſſe q̄ appetit⁹ rōnis ſm diuerſas potētias diſtinguat̄: z ideo in xp̄o z in alijs hoīb⁹ eſt tantū vna potentia volūtatis: poſſunt autē eſſe diuerſi reſpectus illi⁹ volūtatis ſm quos inuenit̄ aliq̄ diſtingui volūtas rationis. Magiſter aūt attendēs ad naturā potētie volūtatē rationis in xp̄o nō diſtinguit. ¶ Ad p̄imū ergo dicenduz q̄ theleſis ſm Damaſce. eſt volūtas naturalis que. ſ. in modum nature mouet̄ in aliq̄d ſm bonitatez abſolutā in xp̄o cōſideratā. buliſis aūt eſt appetit⁹ rationalis qui mouet̄ in aliq̄ bonuz ex ordine alteri⁹. Et hec duo a magiſtris alijs noibus dicūt̄ volūtas vt natura: z volūtas vt ratio ſm quetſi nō diuerſificat̄ potentia voluntatis: z qz diuerſitas iſta eſt ex eo q̄ mouemur in aliq̄d ſine collatione vl̄ cū collatione. Cōferre aūt nō eſt per ſe volūtatis: ſz rōnis. vnde iſta diuiſio volūtatis nō eſt per eſſentialia: ſz per accidētalia z p̄pter hoc nō ſunt diuerſe potētie: ſz vna differens ſm reſpectum ipſi⁹ ad appzebenſionē p̄cedentē que p̄t eſſe cū collatione vel ſine collatione: tñ vtraq̄ iſtarū in xp̄o fuit. ſ. voluntas vt naturalis que eſt theleſis. z volūtas vt ratio q̄ eſt buliſis. ¶ Ad ſecundū dicendū q̄ peccatuz dicit̄ eſſe in ratione: nō qz in ipſa complex: ſz in volūtate cōſequēte rōnez ratio aūt ſuperioz z inferioz nō ſunt diuerſe potētie: qz non diſtinguūt̄ ſm rōnē obiecti. vt in. ij. diſ. xxiij. dictū eſt: ſed illa diſtinctio eſt rōnis ſm ordinē ad habitus diuerſos ſm q̄ ex diuerſis mediis ad idē p̄cedit. ſ. rationib⁹ tēporalibus z eternis. mediū aūt ex quo p̄cedit̄ ad aliquid pertinet ad rationē nō ad volūtatē. vnde q̄uis in rōne faciat aliquā diuerſitatē vel diſtinctionē ſaltē per officia in voluntate nullā diſtinctionē cauſat. ¶ Ad tertiū dicenduz q̄ obiectum intellect⁹ eſt verū cui⁹ differentie ſunt neceſſariū z cōtingēs. nō aūt ſunt differētie boni inquātū b⁹moi q̄ē obiectū appetit⁹. z ideo neceſſariū z cōtingens magis poſſūt diuerſificare intellectū q̄ volūtatē. ¶ Ad quartū dicendū q̄ obiectū appetit⁹ ſenſibilis nō eſt bonuz ſimpliciter: ſz eſt bonū p̄ticulare: z qz aliā rōnē p̄ticularis boni hz delectabile z arduū: z ideo penes has duas rōnes boni diuidit̄ appetitus ſenſibilis z nō rōnalis qui habet p̄ obiecto bonuz ſimpliciter. vnde irascibilis z cōcupiſcibilis nō ſunt humane per eſſentiā: ſz per p̄ticipationē. ¶ Ad quintū dicenduz q̄ volūtas que eſt finis z lib. arbi. nō ſunt diuerſe potentie ſicut in ſcō li. dictū eſt: ſz differūt ſicut buliſis z theleſis: qz ad li. arbi. pertinet eligere aliq̄d in ordine ad finez: volūtas aūt eſt de fine abſolute. Ex his q̄ dicta ſunt p̄t videri quō volūtas in xp̄o diſtinguat̄. volūtas enī aliq̄ vel attribuit̄ ſibi rōne p̄ſone ſue vel rōne mēbroz quoz p̄ſonā in ſe tranſfert. Si autē rōne p̄ſone ſue: aut ſm dīnā naturā aut ſm humanā: ſi ſm hūanaz aut ſenſualitatis aut rōnis: ſi rōnis aut ſm abſolutā aut ſm collatiuā. ¶ Ad ſextū dicendū q̄ volūtas pietatis eſt volūtas vt natura inquātū refugit ea q̄ ſunt nociua ſibi vel alijs nō cōſiderato ordine rerum ad finem.

Ad ſecūdū ſic p̄cedit̄. videt̄ q̄ volūtas hūana in xp̄o ſemp dīne volūtati cōformabat̄ in volito. quanto enī eſt maioz cōformitas volūtatis hūane ad dīnā tāto ē maioz rectitudo volūtatis q̄ in hoc cōſiſtit ſic̄ p3 per glo. ſup illud pſal. ¶ Rectos decet collaudatio: ſz xp̄us habuit rectiſſimā volūtatē: g̃ cōformabat̄ dīne volūtati etiaz quātū ad volita. ¶ P̄ volūtas btōz cōformat̄ deo q̄ſtū ad volita: qz oīa habēt q̄ volūt: ſz xp̄s fuit ver⁹ cōp̄henſor: ergo q̄ſtū ad volitū dīne volūtati ei⁹ volūtas ꝯformis erat. ¶ P̄ ex hoc licet nobis aliud velle q̄ deꝰ vult: qz neſcim⁹ q̄d deꝰ velit in aliquib⁹: ſed chriſtus ſciebat in omnib⁹ quid deus vellet: ergo quātū ad oīa volita volūtatē humanā dīne cōformabat. ¶ Sz cōtra. xp̄s fleuit de deſtructiōe hieruſalē: ergo volebat eā nō deſtrui: ſz deus volebat eā deſtrui: ergo voluit aliq̄d q̄ deꝰ nō voluit. ¶ P̄ ipſe dixit: nō mea volūtas: ſz tua fiat: ergo volebat ſcām voluntatē humanā aliq̄d q̄ nō volebat ſm dīnā. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ voluntas ſenſualitatis ſit cōtraria volūtati rōnis in xp̄o: ſicut enī dic̄ auguſtin⁹ in de tri. volūtatū cōtrarietas eſt ex cōtrarietate volitoz nō ex cōtrarietate naturarū vt manichei dicūt: ſz volita ſenſualitatis z rōnis in xp̄o fuerūt cōtraria: qz ſenſualitas refutabat mortē q̄ rō eligebat: ergo cōtrariebat̄ voluntas ſenſualitatis: volūtati rōnis in xp̄o. ¶ P̄ ſicut Damaſ. In xp̄o vnicuiq̄ potētie p̄mittebat̄ agere q̄ erat ſibi p̄op̄riū z nāle: ſz naturale eſt appetitui ſenſualitat̄ vt appetat hoc q̄ē delectabile ſm ſenſuz: ergo hoc appetebat in xp̄o: ſz ex hoc eſt pugna ſenſualitatis cōtra rōnē in nobis q̄ ſenſualitas appetit delectabilia ſm ſenſum: ergo in xp̄o huiuſmodi pugna fuit. ¶ P̄ q̄cūq̄ affligit̄ in hoc in quo ali⁹ delectat̄. habet cōtrariā volūtatē illi: ſz volūtas rōnis xp̄i delectabat̄ in ieiunio: ſic̄ in ope vtutis in quo ſenſualitas affligebat̄: qz eſuriit vt oſ̄ Math̄. iiij. ergo ſenſualitas rōni cōtrariebat̄ in xp̄o. ¶ Sz ꝯtra. in rebellione ſenſualitatis ad rōnē ꝯſiſtit p̄m⁹ mot⁹ qui eſt p̄cūm veniale: ſz in xp̄o nō fuit aliq̄ō p̄cūm: ergo nō fuit in xp̄o cōtrarietas ſenſualitatis ad rōnē. ¶ P̄ Augu. ſup Geñ. dic̄ oē aīal fuit in archa noe: qz oēs mot⁹ fuerūt pacati ī xp̄o: ſz h̄ nō ꝯtingit in illis in q̄b⁹ē pugna ſenſualitatis ꝯtra rōnē: g̃ in xp̄o talis pugna nō fuit.

Ulteri⁹ videt̄ q̄ volūtas rōnis erat ſibi ꝯtraria. mediū enī cōiicat cū vtroq̄ extremoz: ſz volūtas rōnis media erat in xp̄o inter volūtatē dīnā z ſenſualitatē: g̃ conformabatur vtriq̄: ſz ſenſualitas volebat ꝯriū ei⁹ q̄ deꝰ volebat: g̃ volūtas rōnis volebat ꝯria. ¶ P̄ voluntas vt natura vult illud q̄ eſt ad cōſeruationē nature: ſz volūtas vt rō in xp̄o: volebat mortē z alia huiuſmodi q̄ ad coꝛruptionē nature pertinēt: g̃ in volūtate rōnis erat ꝯrietas in xp̄o. ¶ Sz ꝯtra contraria nō poſſūt eē in eode ſil: ſz volūtas rōnis eſt tātū vna potētia vt dictū ē: g̃ nō p̄t eſſe in ea aliq̄ ꝯrietas. ¶ P̄ volūtas ſeq̄t̄ ap̄p̄henſionē rōnis: ſz in rōne xp̄i nō fuit aliqua ꝯrietas: ſz fuit determinata ad vnū: g̃ nec in volūtate. ¶ P̄ ſic̄ dicit augu. in li. de cōſeſ. ꝯrietas volūtatis cauſat̄ ex imperfectiōe volūtatis: qz volūtas nō eſt p̄fecta neq̄ iſti⁹ neq̄ illi⁹: ſz in xp̄o nō fuit volūtas impfecta. g̃ volūtas rōnis nō cōtrariebat̄ ſibi. ¶ R⁹ dicēdū ad p̄mā q̄nē q̄ cū volūtas ſeq̄t̄ rōnē. p̄ceſſus volūtatis p̄portionat̄ p̄ceſſui rōnis. Ratio aūt habet aliq̄ō p̄incipiū p ſe motū ad q̄ reſoluendo reducit illud cui⁹ cognitionē q̄rit. Et q̄ ad illud reducere: poterit hz certitudinē de re z ſententiat q̄ ita ē: ſz añq̄ ad illud p̄incipiū reducere poſſit mouet̄ aliq̄b⁹ vere ſil̄itudinib⁹: z ſiq̄dē rōnib⁹ illis detineat̄ tanq̄ certis: decipit̄ z errat. Si aūt illis nō detineat̄: tūc hz opinionē vni⁹ p̄tis cū formidine alteri⁹. Finis aūt vt dic̄ plꝰ in. vij. Ethi. ſe hz in volūtarijs ſic̄ p̄incipiuz in ſpeculatiuis. vñ q̄ volūtas reducit aliq̄ō cōſiliabile ī finē in quo totaliť q̄eſcit ſnīaliť acceptat illud. Si aūt reducat in finē ī quo nō totaliť q̄eſcit trepidat inē vtrūq̄. Sz ſi ꝯſideret̄ h̄ q̄ē ad finē ſine ordine ad finē mouet̄ volūtas in ipſuz ſm bonitatē vl̄ maliciā q̄ ī eo abſolute inueniet. Sz qz volūtas nō ſiſtit in motu q̄ē hz circa huiuſmōi cū nō ferāt̄ ī ipſū ſic̄ ī finē: iō nō ſentētiat finaliter ſm p̄dictū motū ſuū de illo quouſq̄ finē ī q̄ē illud ordinat̄ ꝯſiderat. vñ volūtas nō ſimpl̄r vult illud: ſz vellet ſi nil inueniret̄ repugnās. Volūtas aūt vt nā mouet̄ in aliq̄d vt dictū ē abſolute. vñ ſi p rōnē nō ordinet̄ ī aliq̄d aliud acceptabit illud abſolute z erit illi⁹ tāq̄ finis. Si aūt ordinet in finē nō acceptabit aliq̄d abſolute quouſq̄ ꝓueniat ad ꝯſiderationē finis q̄ō facit volūtas vt rō. Patz igit̄ q̄ voluntas vt natura imperfecte vult aliquid z ſub conditione niſi feratur in ipſum ſicut in finem: ſed eoꝝ que ordinantur ad finem habet volūtas vt rō vltimū iudiciuz

ꝛ perfectū. ¶ Dis visis pōt patere qualiter voluntas rōnis dine volūtati in xp̄o cōformat̄ in volito: q2 volūtas vt natura nūq3 in xp̄o moueba⁊ in aliq̄d sicut in finē nisi qō deus vult ꝛ cū volūtas vt ratio numq3 moueat in aliq̄d nisi ex ratione finis patz q⁹ etiā volūtas vt ratio cōformabat̄ diuine volūtati in volito: ſz volūtas vt natura mota in aliq̄d nō fit in finē: qō quidē non eodē mō se habet in bonitate ꝛ malicia ſm se cōſideratū ꝛ in ordine ad finē nō cōformabat̄ diuine volūtati in volito: q2 ſi xp̄s volebat nō pati. de⁹ aūt volebat eū mori: mors aūt ſcōm se mala erat: ſz relata ad finez bona. hoc aūt vt dictū ē nō ē perfecte velle aliq̄d: ſz ſub cōditione. vnde a magiſtris velleitas appellat̄. Patet igitur q⁹ ſcōm volūtatē rōnis cōformabat̄ dine voluntati in volito quātū ad oē qō perfecte ꝛ abſolute volebat: nō autē quātū ad id qō volebat imperfecte. Siliter etiā nec voluntas ſenſualitatis cōformabat̄ dine volūtati in volito in his q̄ erāt nociua nature: q2 ſenſualitatis nō eſt ordinare ad finem ex quo illa habebāt q⁹ eſſent bona ꝛ deo accepta: tñ ſenſualitatis volūtas ꝛ rōnis cōformabat̄ dine volūtati in actu volendi q̄tus nō in volito: q2 q̄uis de⁹ nō vellet hoc qō ſenſualitas vel voluntas vt natura volebat in xp̄o. volebat tñ illum actū vtriuſq3 inquātū ſm Damaſ. permittebat vnicuiq3 partiū aīe pati ꝛ agere qō ſibi erat naturale ꝛ ꝓpriū quantū expediebat ad finē redēptionis ꝛ oſtenſionē veritatis nature ¶ Ad primū ergo dicēdū q⁹ cōformitas que eſt in volitiōe nō facit rectitudinē volūtatis: q2 aliquis pōt peccādo velle illud volitū qō vult de⁹ ꝛ mereꝛ in hoc qō illud nō vult vt in fine p̄mi li. dictū eſt: ſz rectitudo volūtatis cauſat̄ ex conformitate in mō volēdi vt. ſ. velit ex charitate ſicut deus. et iterū in cauſa finali vt ꝓpter idē velit. ꝛ iterum in cauſa efficiente vt. ſ. de⁹ velit ipſum velle vt dictū ē. ¶ Ad ſecūdū dicendū q⁹ in beatis q̄ ſunt ſolū cōpbenſores qui erūt dotati impaſſibilitate nihil eis quātū ad ſenſitiuā ptē leſiuum occurreret: ꝛ ideo nō erit aliq̄d in quo eox ſenſualitas a dina volūtate diſcordet. ſecus aūt fuit in xp̄o qui ſil beat⁹ ꝛ paſſibilis fuit. ꝛ ſiliter nec volūtas vt natura quantū ad ea q̄ ad ipſos ptinēt: q2 ab oī malo liberati erunt: ſz mala dānatorū vellent impfecte mō ꝑdicto. ſ. volūtate cōditionata nō eē in quo etiā q̄uis nō cōformeꝛ quātū ad volitū dine volūtati cōſequēti cōformaꝛ tñ divine volūtati antecedēti que vult oēs hoies ſaluos fieri ꝛ quantū ad hoc eſt ſimilitudo inter volūtatē hois xp̄i ꝛ volūtatē btōx. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ quāuis xp̄s ſciret q̄d de⁹ vellet in quolibet: nō tñ qua libet ſua vi apphēdebat dinā voluntatem nec rōnē q̄re de⁹ id vellet ſm ordinē ad finē aliquē: ꝛ ideo nō oportebat q⁹ q̄libet vis ei⁹ cōformareꝛ dine volūtati in volito. ¶ Ad ſecū dā. qōnē dicēdū q⁹ pugna ſiue ārietas ſenſualitat̄ ad rōnē cauſat̄ in nobis ex trib⁹. ꝓmo ex diuerſitate volitox. ſecundo q2 ſenſualitas in ſuū volitū effrenate ꝛ ſine regimine rationis ferꝛ. tertio ex hoc q⁹ ſenſualitas effrenate tendēs in ſuū volitū retardat motū rōnis ꝛ impedit vel in toto vel in parte ꝛ hec duo vltima in xp̄o nō fuerūt: q2 nūq3 mot⁹ ſenſualitatis in aliquid ferebat̄ niſi p̄ordinareꝛ a rōne: ꝛ ſic q̄uis volūtas rōnis nō vellet illud volitū in qō ſenſualitas tēdebat: volebat tñ q⁹ ſenſualitas in id tenderet ſicut dictū eſt de voluntate dina humana. Similiter nec mot⁹ ſenſualitatis impediebat motū rōnis: q2 nō erat violenta refuſio in xp̄o de potētia in potentiā. ¶ Ad primū ergo dicendus q⁹ cōtraria natura ſunt fieri circa idē. vnde q̄uis mot⁹ ſenſualitatis ꝛ rationis in cōtraria tendāt: nō tñ ſunt cōtrarij niſi q̄ten⁹ ex ſenſualitate redūdat in rationē aliqō impedimentū vel quātū ad actū quo regit alias potētias. ꝛ hoc eſt qñ effrenate ſenſualitas in ſuū obiectū ferꝛ vel quantuz ad ꝓpriū actū rōnis: ꝛ hoc eſt qñ ſenſualitas extinguit vel retardat motū rōnis que duo in xp̄o nō fuerūt ſicut in nobis ſunt: ꝛ ideo nulla fuit in xp̄o pugna vel contrarietas ſenſualitatis ad rationem. ¶ Ad ſecundū dicendū q⁹ naturale eſt ſenſualitati humane q⁹ ferat̄ in delectabile ſenſus ſm regimen rōnis: ſed q⁹ īmoderate ferat̄ hoc facit corruptio fomitis: ꝛ hinc eſt ptūs veniale in ſenſualitate. ¶ Ad tertiuz dicendā q⁹ illa ratio ꝓbat diuerſitatē volitorū tantum. ¶ Ad tertiā queſtionē dicendū q⁹ ſm volūtatē rōnis xp̄s diuerſa volebat: nō tñ vno modo: ſed alterū abſolute: alterū aūt ſub cōditione ꝛ imperfecte: ꝛ ideo nō erat cōtrarietas in voluntate: q2 cōtrarietas in habitu vel in actu eſt ex ⁹traria rōne obiecti. Ratio aūt ſm quā vnū cōtrariorū volebat volūtas vt ratio ꝛ alterū volebat vt natura nō habet ⁹trarietatē. Oēni aliquid ex ordine ad finē bonitatez habeat q⁹ ſine illo ordine in ſe malū eēt non habet aliquā repugnātiā ſm que vt dictū eſt in diuerſa ferant̄ volūtas vt ratio ꝛ voluntas vt natura. ¶ Unde patz reſpōſio ad duas p̄mas rōnes que cōcludunt diuerſitatē volitorū. Et ſimiliter ad tertiuz que eſt ad oppoſitū que cōcludit de ⁹trarietate voluntatis. ¶ Ad quartū dicendum q⁹ ſicut in xp̄o erat ratio determinata ad vnū quantū ad vltimū iudiciū: ita ꝛ voluntas erat determinata tantū ad vnū q̄tuz ad vltimū ⁹ſenſuz ꝛ abſolutū tñ in rōne erat apprehēſio diuerſarū ꝛ cōtrariorū rationū circa eandē rem diuerſimode cōſideratā. ꝛ ſic etiā erat de motu volūtatis. ¶ Ad quintū dicendū q⁹ Augu. loquit̄ qñ volūtas tendit in duo quantū ad vltimū ꝛ abſolutum conſenſuz quod in chriſto non fuit.

Ad tertiū ſic ꝓcedit. videt̄ q⁹ ozare nō fuerit competens in xp̄o: q2 ſicut dicit Damaſ. ozatio eſt aſcēſus intellect⁹ in deū: ſz aſcēdere in deū cuz ſit diſtātis a deo nō cōpetit intellectui xp̄i q̄ ſemp deo cōiūctus erat: ergo ſ. xp̄o nō cōpetit ozare. ¶ P̄ nullus petit aliquid a ſeipſo ſz ſicut Damaſ. dicit ozatio eſt petitio decētiū a deo: cū ergo xp̄s ſit de⁹ ꝛ nō alius de⁹ ꝑter eū: ozare nō pertinet ad ipſum ¶ P̄ ozatio eſt expreſſio volūtatis: q2 eſt de eo qō q̄s abſolute vult: alias eſt fictio: ſz xp̄s quicq̄d abſolute volebat hoc ſciebat deū velle: ergo nō oportebat q⁹ de hoc ipſo rogaret ¶ Sed cōtra. ei⁹ qui nō pōt oīa de ſe eſt ozare: ſz xp̄s ſm q⁹ hō oīa nō poterat vt ſupra diſ. xliij. dictū eſt: ergo ei⁹ ſm q⁹ hō eſt ozare. ¶ P̄ officiū pontificis eſt p̄ces ad deū fundere: ſz xp̄us eſt pontifex vt dicit̄ Deb. ij. ergo eius eſt ozare. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q⁹ nō ſit ei⁹ ozare ꝓ ſe: ſz tātū ꝓ aliis officiū enim ſacerdotis eſt eodē mō ozare ꝛ hoſtias offerre: ſz xp̄s obtulit hoſtiā nō ꝓ ſe: ſz ꝓ aliis vt dicit̄ Deb. vij. ergo nec ꝓ ſe ozauit. ¶ P̄ in quolibet genere mouētiū eſt deuenire ad primū mouēs qō nō mouet̄ ſm illū motū ſicut alterātia reducit̄ ad primū alterās nō alteratū: ſz xp̄s eſt prim⁹ inter ozātes: ergo ipſe eſt ozās ꝛ ꝓ eo nō ozat̄. ¶ P̄ nullus ſapiēs ozat ⁹trariū ei⁹ qō vult: ſz in xp̄o nihil accidebat niſi qō ipſe volebat: ergo ipſe nō ꝓ ſe ozauit. ¶ Sed cōtra oratio fit nō tñ cōtra infirmitatē culpe: ſz etiā cōtra infirmitatē pene: ſz xp̄s circūdat⁹ erat infirmitate pene q̄uis nō infirmitate culpe: ergo ꝓ ſe ozare poterat. ¶ P̄ per orationem aliqs ſibi mereꝛ: ſz xp̄s ſibi meruit claritatē corpis: g̃ xp̄us ꝓ ſe ozare potuit. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q⁹ oratio qua ꝓ ſe ozauit fuit act⁹ ſenſualitatis. ei⁹ enī eſt ozare cui⁹ eſt velle: ſz nō mori in xp̄o abſolute nō volebat niſi ſenſualitas: ergo oō qua morte petebat a ſe excludi erat act⁹ ſenſualitatis. ¶ P̄ magiſter dicit in lra q⁹ ex defectu hūano quē ex vgine contraxit calicē trāſire ozabat: ſz affectū rōnis nō traxit ex vgine: q2 aīa rōnalis fit ꝑ creationē ꝛ nō ex tradnce: g̃ hoc ozauit ꝓ affectū ſenſualitatis ¶ P̄ catuli leonū q̄rūt a deo eſcā ſibi ꝛ pulli corui⁹ inuocāt eū vt dicit̄ in pſalmo: ſed in eis nō eſt niſi affect⁹ ſenſualitatis: ergo ꝛ xp̄us ozare potuit per ſenſualitatē tñ. ¶ Sed cōtra. eius eſt ozare cui⁹ eſt deum cognoſcere. hoc aūt eſt tātū rōnis: ergo rōnis eſt tātū ozare in xp̄o. ¶ P̄ oō ad vitā cōtēplatiuā pertinet: ſz vita cōtemplatiua nō habz aliquā cōitatē cū ſenſualitate: ergo oratio in xp̄o nō fuit act⁹ ſenſualitatis. ¶ Ulteri⁹ videtur q⁹ nō omnis chriſti oratio fuit exaudita per id: qō dicit̄ in pſal. Clamabo per diem ꝛ nō exaudies qō glo. exponit de xp̄o. ¶ P̄ ozauit vt diſcipuli ſeruarent̄ a malo vt patet Jo. xvij

z oēs qui crediturī erāt per verbū eozū in ipsum. hoc autez nō fuit impletū nec quātū ad ipsos apl̄os nec q̄tū ad alios credētes nec de malo culpe nec de malo pene: ergo non ois xp̄i oratio fuit exaudita. ¶ Ad vt dicit Luce. xxiij. orauit p crucifixorib⁹ vt peccatū eis nō imputaret: ſz vt parceret: ſz nō oīb⁹ remissum fuit illud peccatū: qz nō oēs cōuersi sunt ad fidē sine qua non est peccatoz remissio: ergo sua oratio non fuit exaudita. ¶ Ad orauit vt calix ab eo transferret vt patet Math. xxvj. hoc aūt nō fuit factū ergo ꝛc. ¶ Sed cō tra Deb. v. Exaudit⁹ est p sua reuerētia. ¶ Ad oratio sua nō fuit min⁹ efficax quā aliozū sanctozū: ſz alijs sanctis ipse dicit petite z accipietis. Joh. xvj. ergo et ipse petijt accepit. ¶ Ad Joh. xj. Ego autē sciebā: qz semper me audis. ¶ Ad ad primā questionē dicendū q̄ christo ſm q̄ de⁹ nō cōpetit orare nec obedire nec aliquid qō in minoratione sonat aut qō ad diuersitatē volūtatis ptinet: ſz ſm q̄ homo cōpetit sibi orare ꝓpter tria vt dicit Damas. ꝑmo ꝓpter veritatē humane nature insinuandā ſm quā minor est patre z obediens ei z oratis ipsum. ſcōo ad exēplū orandi nobis prebendū: qz ois eius actio nostra est instructio cū sit nobis datus quasi exēplū virtutis. tertio ad ostendēdū q̄ a deo venerat z sibi cōtrari⁹ nō erat dū eum orando principiū recognoscebat. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ ascēdere est ꝓprie tēdere in aliquid qō supza ipsum erat. intellect⁹ aūt xp̄i nō tendit in aliquid qō supza ipsuz esset quātū ad cōtēplationē: quia quicūd de deo vnq̄ cōtēplat⁹ est hoc cōtēplat⁹ est a primo instāti cōceptiōis. z ſm hoc dicit Damas. q̄ intellectus xp̄i ascēsione que est in deū nō indigebat: ſz tū potētia diuina quā orādo implorabat supza ipsum erat: z sic ascendens in deū orabat. ¶ Ad secundū dicendū q̄ in alijs hoīb⁹ ē vna intellectualis volūtas cui⁹ est orare que habet etiā imperiū sup alias vires in ipso existētes: z ideo ei⁹ nō est orare: ſz imperare respectu eozū qui per ipsuz fieri possunt: ſz nō oīa q̄ erant in xp̄o erāt subiecta rōni z volūtati rōnis: ſz aliq̄d supza ipsam. ſ. deitas. vnde sicut in alijs hoīb⁹ ratio z volūtas imperāt alijs viribꝰ ita in xp̄o orabat deitatē. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ aliq̄d orauit xp̄s qō absolute fieri rōnis voluntate volebat q̄uis nō oīa vt dicēt et q̄uis sciret hoc eē in dei volūtate nihilomin⁹ orabat: qz sciebat deū velle hoc impleri per suā orationē: sicut etiā de⁹ vult aliquē saluare orationib⁹ alicui⁹ sancti. vnde nō est superfluū q̄ ille sanct⁹ p̄ro eo orat. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q̄ oratio semp est ad supplendū aliquē defectū. xp̄s aūt nō patiebat aliquē defectū quātū ad bona spūalia: qz beat⁹ erat: patiebat aūt defectū inquātū passibilis erat in aīa z in corpore. vnde ois oratio xp̄i que erat ꝓ bonis spūalib⁹ nō erat ꝓ se sed p̄ro alijs: sicut illud vt sint vnū in nobis sicut z nos vnū sumus. Joh. xvij. ſz oratio que erat ꝓ his que pertinēt ad corp⁹ etiā erat ipsi ꝓ seipso sicut patz per illud psal. resuscita me ꝛc. q̄ q̄dez oratio z si sit ꝓ se. i. vt ipse resuscitaret tñ est ꝓ alijs inquantū ad aliozū salutē tendit: qz resurrexit ꝓpter iustificationē nostrā. Ro. v. z instructionē: qz eius exēplo ab ipso deo petere dicūt. ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū q̄ oratio effundit p̄ro quolibet defectu amouēdo: ſz hostia p̄cipue cōtra peccatuz offert vt per eā de⁹ placat⁹ aliquid cōcedat. xp̄s aūt quātuis aliquē defectū pene habuerit: n ō tñ habuit defectū culpe: z ideo ꝓ se orauit nō aūt ꝓ se hostiā obtulit. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ orans ꝓ quo nō orat est ipse xp̄s ſm q̄ btūs non aūt scōm ea que ad statū viatoris ptinēt. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ in xp̄o nō erat aliq̄d qō volūtate rōnis absolute z simpliciter nō vellet: tūc esse in se: erat tñ in ipso passibilitas q̄z volebat paracto redēptiōis ope per gloriaz resurrectiōis a se remouere z erat in eo aliq̄d. ſ. passio ūminēs quā volebat etiā tūc nō inesse voluntate sensualitatis z rōnis vt natura. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q̄ act⁹ sensualitatis dicitur dupliciter. vno mō sensualitatis sicut p̄ncipij eliciētis actū z sic oratio nō p̄t esse act⁹ sensualitatis in xp̄o vt ꝓbabant rōnes scō inducte. Alio mō dicit sensualitatis vt obiecti. idest de eo qō sensualitas volebat: z sic erat aliqua ei⁹ oratio sensualitatis: qz ratio orās erat quasi aduocat⁹ sensualitatis ꝓponēs deo appetitū sensualitatis. hoc aūt non faciebat quasi ratio vellet hoc qō p̄ro sensualitate petebat: ſz vt doceret omnē hoīs volūtatē deo subdendā esse z in oībus necessitatib⁹ ad eū recurrēdū. vnde subdit nō mea volūtas ſz tua fiat. ¶ Ad p̄rimū ergo dicendū q̄ qū aliquis orat ꝓpter suā vtilitatē ratio nō petit nisi hoc qō vult: z ideo tunc cui⁹ est orare ei⁹ est velle: ſz xp̄s hoc nō petebat ꝓpter suam vtilitatē vt. ſ. ipse effectū hui⁹ petitionis cōsequer̄et: sed ꝓpter vtilitatē aliozū vt dictū est. z ideo rō nō petebat hoc ſm q̄ ipsa volebat: ſz ſm q̄ sensualitas appetebat. ¶ Ad secundū dicendū q̄ ex sensualitate orauit q̄uis sensualitas non oraret: qz appetit⁹ sensualitatis erat causa quare orationē p̄ponebat. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ illud querere z inuocare nō designat orationē ꝓprie dictā: ſz ordinationē que est in his sicut z in oīb⁹ alijs creaturis ad recipiēdū a deo ea que ad cōseruationē sui pertinēt. ¶ Ad quartā q̄stionē dicēdū q̄ oīs oratio quā xp̄s obtulit hac intētiōe vt ipsaz impetraret fuit exaudita: ſz cū aliq̄s impetrare nō intēdat qō absolute nō vult hec sola oratio xp̄i exaudita fuit que erat de eo qō xp̄s absolute voluit. hoc aūt dicit aliquis simpliciter z absolute velle in quo vltim⁹ eius cōsensus stat: vltim⁹ autē cōsensus est scōm supremā partē appetit⁹ in hoīe. Appetit⁹ autē rōnis est supza appetitū sensus z in appetitu rōnis est supremū qō in finē tendit vel in aliqō cōiūctū fini. Et ideo hoc solū xp̄us absolute voluit qō ſm rōnē voluit vt finē vt in ordine ad finē: z oīs talis sua oīo fuit exaudita. Qō autē ſm sensualitatē voluit absolute nō voluit: z ideo rō non ad hoc orādo ꝓposuit vt impetraret: nec tñ fuit simulatio: qz appetitū sensualitatis exp̄mebat rōne iam dicta. Similiter qō volebat rō vt natura ſi in eo non sicut in fine quiescebat nō simpliciter volebat vt p̄z⁹ dictū est. Et ideo etiā hec non ad hoc ꝓposuit orādo vt impetraret z ꝓpter hoc huiusmodi rōnes nō fuerūt exaudite. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ hoc dixit xp̄s in persona ecclesie vt dicit glo. vel loquit⁹ de oratione exp̄mēte volūtatē sensualitatis aut velleitatē rationis vt natura. ¶ Ad scōm dicēdū q̄ volūtas rōnis vt natura est de eo qō habet in se bonitatē nō cōsiderato ordine eius ad aliud. vnde volūtas talis in deo fuit de salute oīuz hominū sicut volūtas fuit in deo: ſz ſm hanc simpliciter et absolute dicit aliq̄s velle. hanc aūt volūtatē Hugo de sctō victore dicit volūtatē pietatis: sed volūtas vt ratio est de eo qō habet bonitatē etiam in ordine ad aliud: z scōm hāc voluntatē nō volebat xp̄s oēs saluari sicut nec de⁹ volūtate cōsequēte: z ſm hanc dicit aliquis simpliciter z absolute velle. z ideo oratio xp̄i que fuit ſm hāc voluntatē fuit exaudita: nō aūt que fuit ſm p̄mā: z ideo dicit Jeronym⁹ q̄ xp̄us exauditus est ꝓ predestinatis: nō aūt ꝓ non predestinatis. ¶ Et similiter dicēdū est ad tertiū. ¶ Ad quartū dicendū q̄ in illa oratiōe ratio exp̄essit motū sensualitatis z nō suū vnde illud quod orabat nō simpliciter voluit.

AD quartū sic ꝓcedit. videt q̄ xp̄s ſm q̄ hō dubitauit ꝓ hoc q̄ dicit Ambro. in lr̄a q̄ vt hō dubitabat ¶ Ad q̄cūq̄ nescit oīa p̄t dubitare: ſz xp̄us ſm aliquā sciētiā nesciuit oīa vt supza dis. xiiij. dictū ē ergo ſm illā potuit dubitare. ¶ Ad vbicūq̄ ē timor ibi ē dubitatio: ſz in xp̄o fuit ver⁹ timor vt supza dictuz ē dis. xv. g̃ in xp̄o fuit dubitatio. Si dicat q̄ dubitabat ſm sensualitatē z nō ſm rōnē. Cōtra sensualitas seq̄t app̄hēsionē sensitiue ptis: sed futurū piculū de quo erat passio non p̄sciebat sensus: g̃ sensualitas de ipo nō dubitabat ſz rō. Si dicat q̄ sensualitas dubitabat ex app̄hēsiōe rōnis vl ex scia deitat⁹. Cōtra xp̄s nō p̄sciuit magis tunc sibi futurā passionē q̄z a p̄ncipio: ſz a p̄ncipio sensualitas in ipo nō trepidabat: g̃ nec tūc. ¶ Sz ꝫ dubitare ē ignorātis: ſz i xp̄o nō fuit ignorātia sic supza dictū ē: g̃ nec dubitatio ¶ Ad dubitatio ligat rōnē ne possit p cedere sic dr̄ in. iij. Meth. ſz in xp̄o nō fuit rō ligata: g̃ non

fuit in ipso dubitatio rōnis. ¶ Vbi ē sūma securitas ibi non est aliqua dubitatio: sed in christo fuit sūma securitas psalmus: si cōsistant aduersuz me castra ꝛc̄. ergo in ipso nō fuit dubitatio. ¶ Respōsio dicendū ꝙ dubitatio dupliciter dicit. ꝑmo enim ꝛ ꝑncipaliter signat motū rationis supza vtraqz parte cōtradictionis cū formidine determinādi alterū. secūdo translatū fuit hoc nomen ad significandū formidinē affectus in aggrediendo vel sustinēdo aliquod terribile. ꝑmo aūt mō dicta dubitatio cōtingit ex defectu medij sufficiētis ad veritatē inueniendā: ꝛ ideo cōtingit ex defectu scientie ꝛ ꝓpter hoc in christo nō fuit. secūdo aūt modo dicta contingit ex infirmitate eius qō lesiuū imminens euadendi facultatē nō videt. Et quia xp̄s habebat infirmitatem in carne vt supza dictū est. ꝛ lesiuz mortis imminēs sensualitas trepidabat: ideo erat talis dubitatio in christo quantū ad sensualitatez quāuis esset sūma securitas quantum ad rationē que auxiliū diuinū imminere videbat qō sensualitas apprehendere nō poterat. ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū ꝙ Ambrosius loquit quantū ad sensualitatis timorem quē dum ostendit. videbat hominib⁹ dubitare etiam quantū ad rationem. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ nō omnis nescientia dubitationē causat: sed quādo aliquis rationez eius quod querit ꝛ de quo cōtraria apparent videre nō potest: ꝛ ideo in christo nō fuit talis dubitatio. ¶ Ad tertiuz dicēdū ꝙ dubitatio ꝓout ꝓ timore ponit in christo fuit quātū ad sensualitatē. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ sensualitas mouet etiam ex his que ratio apprehendit: quia formātur forme particulares in imaginatione ex quibus sensualitas nata est moueri. ¶ Ad quintū dicendū ꝙ quāuis mors a ꝑncipio cōceptionis esset ꝓuisa: non tamen ꝓuidebat vt imminens: ꝛ ideo dubitationē non faciebat: sed solū qñ iam imminebat. Alias cōcedimus: quia ꝓcedūt de rationis dubitatione. Anima per aurē audit. i. est ꝑncipiū audiendi homini per aurē. Sicut in veris sanctis fuit. videt ꝙ magis fuit in impijs: quia seipsos interficiunt suoz⁹ peccatoz⁹ pondere afflicti vt dicit in nono Ethicoz⁹ dicendū ꝙ volūtas sensualitatis semper refugit mortē similiter voluntas rationis vt natura: ſz volūtas rationis vt ratio quādoqz appetit mortē. ꝛ hoc dupliciter vel ꝓpter amorem future vite: ꝛ hoc est in sanctis vel ꝓpter remorsum lese conscientie ꝛ hoc fit in peccatoribꝫ. Pius mētis affectus. Contra nolimus expoliari: ſz superuestiri dicendū ꝙ pius affectus bonoz refugit vestitū corporis quātū ad corruptionē ſz amat quātū ad naturā: vel dicendū ꝙ non vult expoliari ꝓpter se: ſz vt cū christo sit cū quo si esse posset nō expoliat⁹ ſz superuestit⁹ melius vellet. Sed qz modicū gessit dubitationis. Cōtra est qō supza dixit Augu. dis. xv. qz eadē rōne oīa que de xp̄o dicunt nō fuerūt vera. Dicendū ꝙ erat vera dubitatio quātū ad sensualitatē que faciebat apparere dubitationē in ratiōe in qua dubitatio nō erat. Intēde lector Verba Dill. sunt exponēda fm ꝙ ratio ꝓ se nō ꝓ sensualitate ꝓponebat. sic enī nō ꝓ se: ſz ꝓ suis ozabat: fm aūt ꝙ ꝓ sensualitate ꝓponebat sic ozabat ꝓ se vt iam dictū est.

¶ DISTINCTIO .XVIII.

¶ Si xp̄s meruerit sibi ꝛ nobis: ꝛ quid sibi ꝛ quid nobis.

Ad merito etiā christi ꝑmittē dū nō est: de quo quidez dicere solent ꝙ nō sibi: sed mēbris tm̄ meruerit. Meruit quidē membris redemptionē a diabolo: a peccato: a pena: ꝛ regni resurrectionem: ut āmota ignea rūpbea liber pateret introitus: ſz ꝛ sibi meruit impassibilitatis ꝛ imortalitatis gloriā fm carnē sicut aīt aplus. Christus factꝰ est ꝓ nobis obediēs vsqz ad mortē: mortē aūt crucis. Propter qō ꝛ deꝰ illū exaltauit: ꝛ dedit illi nomē qō est super omne nomē. Aperte dicit aplus xp̄m ꝓpterea exaltatū per impassibilitatis gloriā: qz est humiliatꝰ per passionis obedientiā. Humilitas ergo passionis meritū fuit exaltationis: ꝛ exaltatio ꝑmiū humilitatis. Vnde Augu. exponēs ꝑmissuz capitulū ait: Vt xp̄us resurrectiōe clarificaret: prīꝰ humiliatꝰ est passione. Humilitas claritatis est merituz: claritas humilitatis est ꝑmiū. Sz hoc totū factū est in forma serui In forma enī dei semp fuit ꝛ erit claritas. Itē ambrosius: idē capitulū tractās ait: Quid ꝛ quātū humilitas mereat: hic ostendit. Nis testimonijs euidens fit ꝙ xp̄s per humilitatez ꝛ obediētiā passionis meruit clarificationē corporis. Nec id solū: ſz impassibilitatē etiā anime. Anima enī ipsius ante mortē erat passibilis sicut caro mortalis: sed post mortē merito humilitatis ꝛ aīa impassibilis facta est ꝛ caro imortalis. Vtrū aūt aīa facta sit impassibilis qñ caro facta est imortalis. ſ. ipso resurrectionis mometo: de auctoritate nobis certū nō est: Sz uel mox post carnis sepationē aīa impassibilitate donata est: aut in resurrectiōe qñ caro refloruit.

¶ Qō a conceptu meruit christus sibi hoc qō per passionem.

In Ec solū meruit xp̄s qñ patri obediēs crucem subijt: ſz etiā ab ipsa cōceptiōe: ex quo homo factꝰ est per charitatē ꝛ iusticiam et alias vtutes: in quarū plenitudine fuit fm hoiem cōditꝰ: sibi tantū meruit quantū post per martyrij tollerātiā. Tanta enī plenitudo spūaliū charisma tū in eo fuit ꝙ in eis ꝑficere nō potuit. Et ideo melioꝛ ipsiꝰ aīa fieri nō potuit q̄z ab initio sue cōditionis extitit: qz ꝑficere in meritis nō valuit. vñ Grego. ait: nō habuit oīno xp̄s iuxta aīe meritum q̄ potuisset ꝑficere. In mēbris aūt que nos sumꝰ quotidie ꝑficit. Non ergo plus meruit sibi per crucis patibulū q̄z a cōceptione meruit per grām vtutū. Nō igit ꝑfecit fm aīe meritū quātū ad virtutem meriti: ꝑfecit tn̄ quātū ad numerū meritoz⁹. Plura enī habuit merita in passiōe q̄z in cōceptiōe: sed maioris virtutis nō extiterūt in merēdo plura q̄z ante fuerant pauciora. Meruit ergo a cōceptione nō modo gloriam impassibilitatis ꝛ imortalitatis corporis: sed etiam impassibilitatē aīe. Per quid. Per obedientiā ꝛ volūtatē perfectā: quā non tunc ꝑmū habuit: nec maiorē cū pati cepit ꝛ mori. Obediens enī perfecte ꝛ bonus extitit fm hominez ex quo fuit homo. Habuit igitur anima illa aliqō bonū in se post mortē qō nō habuit ante. Nō igit melioꝛ ꝛ beatioꝛ fuit q̄z ante. Absit ꝙ melioꝛ fuerit: qz nō sanctioꝛ: Nec gratia cumulatioꝛ. Nec etiā beatioꝛ fuit in dei cōtemplatione in quo ꝓcipue beatitudo consistit. Potest tamē dici in hoc fuisse beatioꝛ: quia ab omni miseria imunis. Ex quo nequit inferri simpliciter ꝙ beatioꝛ fuerit.

¶De eo quod scriptum est donauit illi nomen qđ est super omne nomen.

Nec tñ gloriã impassibilitatis ⁊ imortalitatis meruit: sed etiam donari sibi nomẽ qđ est super oẽ nomẽ. s. honorificentiã qđ vocatur deꝰ. Hoc tñ nomẽ ante mortem habuit. Habuit enĩ hoc nomen dei filiꝰ inquãtũ deꝰ est ab eterno per naturã. inquãtũ vero est homo factꝰ habuit ex tẽpore per gratiã. Verũ Augu. dicit homini donatũ est illud nomẽ: nõ deo: qz illud nomẽ habuit cũ in forma dei erat tñ. Sed cũ dicit ꝓpter qđ deꝰ illũ exaltauit: ⁊ dedit illi nomen qđ est super oẽ nomen: satis apparet ꝓpter quid exaltauerit. s. ꝓpter obedientiã. ⁊ in qua forma exaltatꝰ sit. In qua enĩ forma crucifixus est in ea exaltatꝰ est: ⁊ in ea donatũ est ei nomẽ: ut cũ ipsa forma serui nominet vnigenitus filiꝰ dei: Hoc illi donatũ est ut homini qđ iam habebat idẽ ipse deꝰ. Hoc igit per gratiã accepit ut ipse ens homo uel subsistens in forma serui. idest in aia ⁊ in carne nominet ⁊ sit deꝰ. Sed nunquid hoc meruit. Supra enĩ dictũ est: quia hoc tñ bonũ homo ille nõ meruit. Quõ ergo hic dicit ꝓpter obediẽtiã donatũ est ei hoc nomẽ. Scõm tropum illũ in scriptura creberrimũ hoc accipendũ est: quo dicit res fieri quãdo innotescit. Post resurrectionẽ vero qđ ante erat in euidenti positũ est: ut scirent hoies ⁊ demones. Manifestationẽ ergo illius nominis donauit ei deꝰ post resurrectionẽ: sz illam meruit per obedientiam passionis: qui eo ꝙ obediuit patiẽdo exaltatꝰ est resurgẽdo: ⁊ per hoc manifestatũ est nomen. Hoc eodẽ tropo dñs vsus est etiam post resurrectionẽ dicẽs: donata est mihi oĩs potestas in celo ⁊ in terra. Nõ ꝙ tũc primo acceperit: sz quã ante habebat tũc manifestata est potestas. Leterũ Ambrosius dicit nomẽ illud donatũ est esse deo: nõ homini. Et videt secus verboꝝ superficiẽ oppositus Augu. Sz intelligẽtia non obviat: licet diuersum sapiat. Nã Ambrosius de naturali donatione id dictuz intelligit: qua eternaliter pater generando dedit filio nomẽ qđ est super omne nomẽ. s. esse deum per naturaz: qz genuit ab eterno filiũ plenũ ⁊ sibi equalẽ deum. Quod tñ nomen apl̃us ꝓpter passionis obedientiã xp̃o donatũ dicit. Sz p̃missio locutiõis modo accipiẽdũ est.

¶Si christus sine omni merito illa habere potuit

Si vero querit vtrũ xp̃us illã imortalitatis ⁊ impassibilitatis gloriã ⁊ nois dei manifestationẽ sine omni merito habere potuerit: Sane dici potest: qz humanã naturã: ita gloriosam suscipe potuit sicut in resurrectione extitit: nomẽqz suũ etiã aliter hoibꝰ manifestare potuit. Sz homo passibilis esse nõ potuit sicut fuit: ⁊ ad illam gloriã sine merito peruenire. Potuit quidẽ peruenire ad illã sine merito passionis: qz potuit cõsumpta mortalitate imortalitatis gloria vestiri: sed nõ sine merito iusticie ⁊ charitatis aliarũqz virtutum Non enĩ xp̃us homo esse potuit in quo plenitudo virtutũ ⁊ gratie non fuit. Nec v̊tutes ei inesse potuerũt mortalitatis cilitio induto: quin per eas mereret. Habẽs igit has virtutes fm hoiem passibilem ac mortalẽ: nõ potuit nõ mereri gloriã imortalitatis. Nõ potuit igit factus mortalis sine merito gloriã impassibilitatis ⁊ imortalitatis ac manifestationẽ dei nois cõsequi. Potuit tamẽ hoc asse/qui sine merito passionis: qz per passionem nil sibi meruit quod nõ ante per virtutes sibi meruerit.

¶De causa mortis ⁊ passionis christi.

Ad quid ergo voluit pati ⁊ mori si ei virtutes ad merendũ illa sufficiebat. Pro te: nõ pro se. Quomodo ꝓ me: Vt ipsiꝰ passio et mors tibi esset forma ⁊ causa. Forma v̊tutis ⁊ humilitatis: causa glorie ⁊ libertatis: Forma v̊o deo vsqz ad mortẽ obediẽtie: ⁊ causa tue liberatiõis ac beatitudinis. Meruit enĩ nobis per mortis ac passionis tollerantiã qđ per p̃cedẽtia nõ meruerat. s. aditũ paradisi ⁊ redẽptionez a peccato: a pena: et a diabolo. ⁊ per mortẽ eiꝰ hec nos adepti sumus. s. redẽptionẽ ⁊ filioꝝ glorie adoptionẽ. Ipse enĩ moriendo factꝰ est hostia nostre liberatiõis. Sed quõ per mortẽ nos a diabolo ⁊ a pctõ redemit. ⁊ aditũ glorie aperuit: Decreuerat deus in mysterio: ut ait Ambro. ꝓpter primũ peccatũ nõ intromitti hoiez in paradisum. s. ad dei cõtẽplationẽ nõ admitti: nisi in hoie vno tanta existeret humilitas que oĩbus suis proficere posset: sicut in p̃mo hoie tãta fuit superbia que oĩbꝰ suis nocuit. Nõ est aũt inuentꝰ inter hoies aliqs qui id posset implere nisi leo de tribu iuda: qui aperuit librum ⁊ soluit signacula implendo in se omnẽ iusticiã. i. cõsũmatissimã humilitatez qua maior esse nõ potest. Nã oẽs alij debitores erãt: ⁊ vix vnicuiqz sua virtꝰ sufficiebat ⁊ humilitas. Nullus ergo eorũ hostiam poterat offerre sufficientez nostri redẽptioni uel recõciliationi. Sed xp̃s homo sufficiẽs ⁊ perfecta fuit hostia: qui multo est ampliꝰ humilitatus amaritudinẽ mortis gustando qz ille adam superbierit per esum ligni vetiti noxia delectatione perfruendo. Si igit illius superbia omniũ extitit ruina: ipsum de paradiso mittens foras alijsqz accludens ianuã: multo magis christi humilitas qua mortem gustauit ingressum regni celestis omnibꝰ suis impleto dei decreto aperire valuit: atqz decreti delere cyrographum. Vt enim ait Ambrosius tantuz fuit peccatum nostrũ ut saluari non possemus nisi vnigenitus dei filius pro nobis moreret debitoribus mortis. Sed sic dignos nos fecit testamenti ⁊ promisse hereditatis: quod non ita intelligendũ est quasi nõ alio modo saluare nos potuerit qz per mortem suã: sed ꝙ per aliam hostiã non potuit nobis aperiri regni aditus: et fieri salus nisi per mortem vnigeniti. Cuius tanta fuit ut dictum est humlitas et patiẽtia: ut eius merito pateret credentibus in euz aditꝰ regni. Magna ergo in morte vnigeniti p̃stita sunt nobis ut liceat nobis redire in patriam. Sicut olim in morte sũmi pontificis his qui ad ciuitatẽ refugij cõfugerant secure ad ꝓpria remeare licebat: ecce aliquatenus ostensum est qualiter per xp̃i mortem aditus regni sit nobis paratus.

¶ Postq̃ determinauit magister de volũtate christi que est principiũ merẽdi: hic determinat de merito ipsius. Diuidit aũtẽ hec pars in duas. Primo determinat de merito ipsius xp̃i fm q̃ ordinat ad cõsecutionẽ boni. Secũdo fm q̃ ordinat ad remotionem mali dr̃ dis. xix. ibi: Nunc igit queram⁹. Prima adhuc diuidit in duas. Primo determinat de merito xp̃i fm q̃ sibi aliquid meruit. Secũdo de merito ipsius put nobis meruit ibi: Ad quid ergo pati voluit. Prima in duas. Primo ostendit quid sibi meruit. Secundo inquirit vtrũ hoc fine merito habere potuisset ibi: Si vo queris vtrũ xp̃s. Prima in duo. Primo ostẽdit quid sibi meruit glorificationẽ corporis. Secundo ostendit quõ hoc meruit p passionẽ ibi: Nec solũ meruit. Circa primũ duo facit. Primo determinat veritatẽ. Secũdo mouet quandã dubitationẽ ibi: Utrũ anima ¶ Ad quid igit. Hic ostendit quid nobis meruit p passionez: Circa qõ duo facit. Primo enumerat vtilitates que nobis ex passione xp̃i prouenerunt. Secundo prosequit vnam que pertinet ad consecutionẽ boni ibi: Decreuerat deus. ¶ Questio Prima.

Hic querunt sex. Primo vtrũ in xp̃o sit aliq̃ opatio preter diuinã. Secũdo vtrũ per illam potuit mereri: Tertio vtrũ ab instanti ꝯceptiõis meruit. Quarto q̃d sibi meruit. Quinto vtrũ per passionẽ mereri potuit. Sexto vtrũ nobis meruerit apertionẽ ianue.

Ad primũ sic procedit: Et videt q̃ in xp̃o sit tñ vna actio. Dio. enĩ actionẽ xp̃i noiat theandricam. i. dei virilẽ. hoc aũt nõ diuersas actiones sed vnã signat: ergo in xp̃o ẽ tñ vna actio diuinitatis & humanitatis. ¶ P̃ actiões vt dicit pb̃s suppositoz singulariũ sunt. sed in xp̃o est tñ vnũ suppositũ: ergo tñ vna actio. ¶ P̃ cuius est esse eius est agere. sed in xp̃o propter vnitatem ypostasis est tñ vnũ esse: ergo tñ vna actio. ¶ P̃ instrumenti & principalis agẽtis est tñ vna actio. sed sicut dicit Dama. caro est instrumentũ diuinitatis: ergo est vna actio xp̃i fm diuinitatem & humanitatẽ. ¶ P̃ vbi est idem actiuũ est eadez actio: quia actiones diuersificant penes terminos. sed in xp̃o est idem opus operatũ diuinitatis & humanitatis: sicut mũdatio leprosi quem diuinitas tactu corporali mundauit: vt dicitur Mat. viij. ergo in ipso est tñ vna actio. ¶ Sed cõtra. sicut se habet vnitas actionis ad vnitatem nature: ita pluralitas ad pluralitatẽ. sed in diuinis personis propter vnitatẽ nature est vna actio: ergo & in persona xp̃i propter diuersitatem naturarũ est diuersa actio. ¶ P̃ magis distant diuina natura & humana in xp̃o q̃ diuerse potentie ale in xp̃o. sed diuersarũ potẽtiarũ in xp̃o sunt diuerse actiones: ergo multo fortiꝰ duarũ naturarũ sunt diuerse actiones. ¶ P̃ actio diuine nature est ipsa diuina essentia: & est eterna: Actio autẽ humane nature in ipso est accidens & aliq̃d tpe mensuratũ: ergo sunt due actiones in xp̃o. ¶ R° dicendũ q̃ quidã negauerũt in xp̃o duas eẽ actiones. & ad hoc ponendũ diuersi diuersis rõnib⁹ moti sunt. Quidam enĩ Euticiani dicebant in xp̃o vnã tñ naturã eẽ compositã ex diuina & humana. & ideo sequebat q̃ etiã xp̃s haberet vnã tñ actionẽ cõpositã Sed ex hoc sequit q̃ sua actio non fuerit neq̃ diuina neq̃ humana neq̃ nobis neq̃ pr̃i cõformis. & ita frustrat opus redẽptionis ad quod exigit diuina actio & humana. vnde hoc est hereticũ sicut & primũ: vt dicit di. v. Alij vo negauerunt duas actiones in xp̃o dicentes in compositione ad diuinam humanã operationẽ nõ esse dicendã actionẽ: sed potius passionẽ: quod reuellit Dama. li. iij. q̃ si propterea humana operatio xp̃i nõ est dicẽda actio: q̃ diuina est actio. Eadem rõne q̃ natura diuina est bona: natura humana nõ esset bona. nõ enĩ oportet q̃ si diuina natura excedit humanã in bonitate q̃ propter hoc humana sit mala aut nõ bona Alij vo viderũt q̃ actio dependet a natura que est principiũ actionis & a persona q̃ agit. ideo voluerũt in xp̃o nõ eẽ dicẽdũ vnaz actionẽ ne vnitatẽ nature ponere videant. silr nec esse plus ne videant ponere personarũ pluralitatẽ. Sed ex hoc sequit vt dicit Damas. q̃ xp̃s nõ sit neq̃ vni⁹ neq̃ duarũ naturarũ: quod est absurdũ. Et dicendũ ꝓpter hoc q̃ sim pliciter in xp̃o oportet cõcedere duas actiones: quia ad diuersitatem causarũ sequit diuersitas in effectib⁹. causa aũt actionis est spẽs: vt dicit in. iij. phisi. quia vnũquodq̃ agit rõne alicuius forme quã habet. & ideo vbi sunt diuerse forme sunt etiã diuerse actiones: sicut ignis desiccat & calefacit p caliditatẽ & siccitatẽ: & hõ audit & videt p visum & auditũ. Et silr xp̃s rõne diuersarũ naturarũ habet diuersas actiões ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ actionẽ xp̃i dicit Dio. dei virilẽ: nõ q̃ sit simplr vna actio deitatis & humanitatis in xp̃o sed q̃ actiones duarũ naturarũ q̃ntũ ad tria vniunt. primo q̃ntũ ad ipm suppositũ agẽs actionẽ diuinã & humanã: qõ est vnũ. secũdo q̃ntũ ad vnũ effectũ qui dicit opus operatũ: vl apoteleſma fm Dama. sicut mũdatio leprosi. tertio q̃ntũ ad hoc q̃ humana actio ipsi⁹ xp̃i participabat aliq̃d de pfectione diuine nature: sicut intellect⁹ eius alijs eminẽti⁹ intelligebat ex virtute diuini intellect⁹ sibi in psona vnicti q̃uis diuina actio in nullo infirmaret ex hoc ortio humane. ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ q̃uis agere sit suppositi: tñ forma siue natura est principiũ vel causa agẽdi supposito sicut & aliarũ proprietatũ in supposito existentiũ. vnde sicut idem suppositũ est subiectũ diuersarũ proprietatũ propter diuersa ei⁹ pncipia causantia illas proprietates: ita idem suppositũ habet diuersas formas siue naturas. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ vnitas rei ꝯsequit eẽ suũ: vnde eodẽ modo ꝑdicat de re ens et vnũ qõ conuertit cũ ente. nõ aũt ex actione sua hz res vnitatẽ: & ideo nõ põt esse q̃ sit suppositũ vnũ: & eẽ ei⁹ nõ sit vnũ. põt aũt eẽ q̃ sit suppositũ vnũ: & actio ei⁹ nõ est vna. ¶ Ad quartũ dicendũ q̃ nõ põt eẽ eadẽ actio numero p essentiã. principalis agẽtis & instrumẽti: q̃ idem accidens nõ est in diuersis subiectis: sz dicit vna fm quid inq̃ntũ. s. instrumentũ nõ agit nisi motũ a principali agẽte: & agit in virtute principal agẽtis. & hoc modo in ipsa actione humanitatis xp̃i est aliq̃ virt⁹ inq̃ntũ ipsa humanitas est instrumẽtũ deitatis. ¶ Ad quintũ dicẽdũ q̃ actionis vnitas nõ solũ dependet ex termino: sed etiã ex multis alijs causis. & ideo non oportet q̃ si fit idem actũ q̃ sit eadẽ actio. Contingit aũt q̃ idem actũ ex diuersis actionib⁹ causat q̃drupliciter. Uno modo q̃ vnus agens nõ est sufficiẽs ad cõplendũ effectũ sed multi fil: sicut multi simr trahũt nauẽ quã nullus p se trahere posset. & tũc oẽs illi sunt q̃si vn⁹ agens nõ simpliciter: sz vnitate aggregationis. & silr actio eoz nõ est vna simpliciter: sed q̃si vna congregata ex multis. Alio modo q̃ vn⁹ agẽs põt pficere effectũ: sed nõ sil vna operatione: sz multis operatiõib⁹ successiuis: sicut est in generatiõe habituũ acquisitoz. & tũc vltima actio cõplens effectũ agit in virtute omniũ pcedentiũ disponentiũ ad illũ effectũ. & his duob⁹ modis nõ fuerunt in xp̃o plures actiones ad vnũ effectũ. Tertio modo q̃ effect⁹ nõ est vn⁹ simpliciter: sz vn⁹ subiecto: sicut vuln⁹ adustũ. & ideo actiões causantes sunt diuerse simplr ꝺueniũt tñ in supposito. s. incisio & adustio: & a diuersis formis p e ẽntiã causant s. ab acumine ferri: & a caliditate. Quarto mõ q̃ due actiones sũt diuersoz agẽtiũ ordinatoz quoz vnũ mouet aliud & vnũ ẽ instrumẽtũ alteri⁹. & hi duo vltimi modi sũt in xp̃o fm q̃ diuerse ei⁹ actiões ad idẽ opus opatũ terminabant.

Ad secũdũ sic pcedit. vr̃ q̃ xp̃s nõ meruerit. xp̃s enĩ sp fuit cõprehẽsor: sz cõprehẽsoris q̃ est in termino nõ est mereri: q̃ meritũ ẽ via ad terminũ: g̃ xp̃s nõ meruit. ¶ P̃ nõ põt eẽ idem meritũ & premiũ: sicut nec causa & causatũ. sz actus charitatis pfecte est premiũ: q̃ est ipsa fruitio. ergo cũ in xp̃o fuerit charitas ꝺsũmata p ipsam mereri nõ potuit. & ita nullo modo merebat: cũ oĩs meriti pncipiũ sit charitas. ¶ P̃ aĩa xp̃i a principio sue cõceptionis fuit btã sicut mõ est. sed mõ nõ meret: ergo nec vnq̃ mereri

potuit. ¶ Ꝑ quicūq; merē merēdo profecit q̄ntū ad illud qđ est merēdi pncipiū: qz charitas p meritū augef. ſz xp̄i charitas augeri non potuit: nec ipſe in ſpiritualibus bonis pficere: ergo ipſe nō merebaf. ¶ Ꝑ naturalibus non mere mur ꝓpter hoc q̄ ſunt determinata ad vnū. ſed li.ar. in xp̄o erat determinatū ad bonū: ergo ipſe p li.arbi. mereri nō po tuit: z ita nullo modo cū omne meritū ſit ex li.ar. ¶ Ꝑ null⁹ mereē id qđ ſuū eſt: z ꝓpter hoc apud hoīes filij nō merē tur a patribus ſed ſerui: qz ea q̄ patris ſunt hereditario iure cōpetūt filio. ſz oīa q̄ patris ſunt xp̄i ſunt vt dicit Mat. xj. z Jo. xvj. ergo ipſe apud patrē nō merebaf. ¶ Ꝑ null⁹ mereē a ſeipſo: ſz quicūq; mereē mereē aliquid a filio dei. cū ergo xp̄s ſit fili⁹ dei: ipſe nullo modo mereri poterat. ¶ Sed cō tra. ſup illud pſal. Cōſerua me dñe quoniā ſperaui ī te. glo. Ecce meritū quo ſeruari debet: z loquitur de xp̄o: ergo xp̄s aliq̄d meruit. ¶ Ꝑ oīs viator hñs charitatē mereē. ſed xp̄s fuit huiuſmodi: g. ¶ Ꝑ vbicūq; eſt difficultas in opatione virtutū ibi eſt meritū. ſz xp̄s habuit difficultatē in operib⁹ virtuoſis: nō quidē ex parte aīe ſed ex parte corporis qđ af fligebaf: ergo ipſe merebaf. ¶ R⁹ dicendum q⁹ in iuſtitia duę pſone requirunf. ſ. faciēs iuſtitiā: z patiēs iuſtitiā. Fa ciētis aūt iuſtitiā reddē vnicuiq; qđ ſuū eſt actio eſt ꝓpria. patiētis aūt iuſtitiā actio ꝓpria eſt facere ſibi debitū qđ eſt ei p iuſtitiā reddendū. z hoc ꝓprie mereri eſt: vnde z id qđ ſm iuſtitiā redditf merces dif. ſz qz iuſtitia reddit vnicuiq; qđ ei debeē z in bonis z in malis. Bona aūt ſimpliciē ſunt z ea q̄ ad vitā eternā ptinēt: ea z ſimpliciter mala q̄ ad miſe riam eternā ſunt. inde eſt q⁹ ſm theologos meritus ꝓprie dicitf reſpectu bon⁹ q̄uis magis ꝓprie reſpectu bonoꝝ di caf meritū: demeritū vo reſpectu maloꝝ. Ad hoc igitf q⁹ ali quis mereaf tria neceſſaria ſunt. ſ. agens q̄ mereē: actio per quā mereē: z merces quā mereē. Et ideo ad meritū tria req runf. Primū eſt ſm compationē merētis ad mercedē: vt. ſ. ille q̄ mereē ſit in ſtatu acq̄rēdi mercedē. z ꝓpter hoc illi q̄ ſunt oīno in termino nihil mereni: qz nihil acq̄rere pñt. Se cundū eſt ex compatione agētis ad actionē: vt. ſ. ſit dñs ſue actionis: alꝫ p actionē ſuā nō dignificaf ad aliq̄d habendū nec laudaf. z ideo ea q̄ agunt p neceſſitatē nature: vel etiā p violentiā nō mereni. Tertiū eſt ſm compationē actiōis ad mercedē: vt. ſ. equipareē mercedi: nō quidē ſm eq̄litatē q̄n titatis: qz hoc req̄rif in iuſtitia cōmutatiua q̄ cōſiſtit in em ptionib⁹ z vēditionib⁹: ſed ſm eq̄litatē ꝓportionis q̄ req̄ri tur in iuſtitia diſtributiua ſm quā de⁹ eterna p̄mia partif. Actio aūt ꝓportionata ad vitā eternā eſt actio ex charita te facta: z ideo p eā ex cōdigno mereē q̄s ea q̄ ad vitam eter nā ptinēt. opera aūt bona q̄ non ſunt ex charitate facta defi cient ab iſta ꝓportione. z ideo p eā ex cōdigno nō mereē q̄s vitā eternā. ſz impꝛopꝛie bis dicif aliq̄s mereri ſm q⁹ ha bent aliquā ſimilitudinē cū opatione informata charitate. Et ſiquidē ſit ſimilitudo illa in ſubſtātia actus z in intentione vt cū aliq̄s exiſtēs in mortali pcō dat elymoſinā ꝓpē deū dicif meritū cōgrui. Si vo ſit ſilitudo in ſubſtātia actus: z nō in intētione: ſic dicif meritū interpretatū: ſicut cū q̄s dat pauperi elymoſinā ꝓpter inanē gloriā. Et hec tria in xp̄o reperiunf. ipſe enī q̄uis q̄ntū ad aliq̄d in termino pfectio nis fuerit. ſ. q̄ntū ad opationē aīe quibus erat beat⁹ z cōpre henſor: tñ q̄ntū ad aliq̄d defectū patiebaf eoꝝ q̄ ad gloriam ptinēt inq̄ntū. ſ. erat paſſibil⁹ aīa z corpe z inq̄ntū erat corpe mortal⁹. z ideo ſm hoc erat viator in ſtatu acq̄rendi. Silr z oīs actus ei⁹ informat⁹ erat charitate. Et iterū actus ſui dñs erat p libertatē voluntatis: z ideo oī actu ſuo meruit. ¶ Ad primū ergo dicēdū q⁹ q̄uis eēt cōprehenſor q̄ntū ad aliq̄d: erat etiā viator q̄ntū ad aliq̄d: z ſic mereri potuit. ¶ Ad ſe cundū dicēdū q⁹ idem nō pōt eſſe meritū z premiū reſpectu eiuſdez z ſm idem. vnde ipſe motus charitatis hoīs xp̄i in quo conſiſtit p̄miū ei⁹ q̄ntū ad btitudinē aīe pōt eē meritū re ſpectu btitudinis corporis: qđ in alijs beatis nō ocingit: qz non ſunt in ſtatu acq̄rēdi ſm aliq̄d ſui: z ſō nec ſibi nec alijs mereni: qz q⁹ impetrāt[mō nobis ocingit ex hoc q⁹ prius dū viuerēt meruerūt vt hoc impetrarēt. ¶ Ad tertiū dicendum q⁹ xp̄s eſt mō tū cōprehenſor: tunc aūt erat z viator z cōpre hēſor: z ideo tūc mereri potuit: nūc aūt nō. ¶ Ad quartum dicendū q⁹ ille q̄ mereē nō oportet q⁹ pficiat q̄ntū ad ratio nē merēdi. hoc enī accidit ſibi ex hoc q⁹ radix merēdi. ſ. cha ritas non eſt in ſuo merito. ſz oportet q⁹ oīs q̄ mereē pficiat q̄ntū ad mercedē quā mereē: vt. ſ. eam ſibi debitā faciat vel ſimpliciter vel q̄ntū ad aliquē modū quo ſibi prius debita nō erat. ¶ Ad quintū dicendū q⁹ li.ar. xp̄i nō eſt determina tū ad vnū ſm numerū: ſz ad vnū ſm gen⁹. ſ. ad bonū: quia in malū nō pōt: ſz tū hoc pōt facere z nō facere. z hoc nō exclu dit libertatē ar. qz poſſe peccare nec eſt libertas ar. nec pars libertatis vt dicit Anſel. z hec quidē determinatio ex perfe ctione li.ar. ocingit ſm q⁹ p habitū gratie z glie terminatur in eo ad qđ eſt nāliter ordinatū. ſ. in bono: qz li.ar. q̄uis in nobis ſe habeat ad bonū z ad malū: nō tñ eſt ꝓpter malū ſz ꝓpter bonū. Vel dicendū q⁹ ſi etiā eēt determinatū ad vnū numero: ſicut ad diligēdū deū: qđ nō facē nō pōt: tñ ex hoc nō amittit libertatē aut rationem laudis ſiue meriti: qz in il lud nō coacte ſz ſpōte tēdit: z ita ē act⁹ ſui dñs. ¶ Ad ſextū dicēdū q⁹ xp̄s nō mereē ſm diuinitatē ſm quā habet q⁹ oīa ſunt ſua: ſz mereē ſm humanitatē ex q̄ nō hz q⁹ oīa ſunt ſua. ¶ Et p hꝫ pz ſolutio ad ſeptimū qz a filio dei meremur rōne diuinitatis ſue: ex q̄ parte ipſe nō merebaf.

Ad tertiū ſic procedit. videtur q⁹ xp̄s nō potuerit mē reri in inſtāti ſue conceptiōis. nullus enī mereē niſi agēdo. ſz prius eſt eē rei q̄ ei⁹ agere: ergo in primo inſtanti cōceptionis q̄ xp̄s primo habuit eſſe ſm humanā naturā nō potuit mereri. ¶ Ꝑ opus meritorū cū delibera tione eſt cū ſit ex electione li.ar. q̄ ſequit dictāmē. ſed delibera tio cū ſit quidā motus req̄rit tps: ergo in primo inſtanti cō ceptionis mereri nō potuit. ¶ Ꝑ quicq̄d xp̄s habuit in pri mo inſtanti ſue cōceptionis habuit ab alio: nō a ſe. ſed meri ti ſui ipſe cauſa fuit: igitf in primo inſtanti cōceptionis nō meruit. ¶ Ꝑ ſic meritū eſt p libe.arbi. ita z peccatū. ſed dia bolus nō potuit peccare in primo inſtanti ſue creationis: er go nec anima xp̄i in primo inſtanti creatiōis ſue potuit me reri. ſed primū inſtans cōceptionis fuit primū inſtans crea tionis anime: ergo in illo inſtanti mereri non potuit. ¶ Ꝑ xp̄s q̄ntū ad corpus in puericia erat ſimilis alijs pueris. ſed alij pueri ꝓpter imbecillitatē organorū corporaliū nō ha bent perfectam imaginationē nec vſum libe.arbi. per conſe quens: ergo nec xp̄s. z ita tunc vt videtur mereri nō potuit. ¶ Sed cōtra. xp̄s in primo inſtāti ſue cōceptionis fuit vir Jere. xxxj. nouū fa. dñs ſuper terrā femina circūdabit virū. ſed perfecti viri eſt mereri: ergo xp̄s in primo inſtāti ſue cō ceptionis potuit mereri. ¶ Ꝑ perfectior eſt anima perfecta prima z ſecūda perfectione q̄ perfecta ſolū perfectione pri ma. ſed chriſto nō accreuit aliqua ſpiritualis pfectio: ergo cū operatio ſit perfectio ſecūda: z habitus perfectio prima: quandocūq; habuit habitū virtutis habuit actum eius. ſed actu virtutis mereba: ergo xp̄s in inſtanti cōceptionis me rebatur. ¶ R⁹ dicendū q⁹ xp̄o debem⁹ attribuere ſm ani mam omnē perfectionē ſpiritualē que ſibi poteſt attribui. vnde cū poſſibile ſit ipſum in primo inſtāti ſue cōceptionis actū meritoriū perficiſſe: dicendū eſt chriſtū in primo inſtā ti ſue cōceptionis meruiſſe. Qđ enī aliqua res in primo in ſtanti quo eſt nō poſſit ſuam actionē habere nō poteſt con tingere niſi trib⁹ modis. Primo ex hoc q⁹ deeſt ſibi aliqua perfectio que requirif ad agēdū: ſicut catulus in primo in ſtanti ſue natiuitatis nō poteſt videre quia nō habet orga nū videndi cōpletū. Alio modo ꝓpter aliquod impedi⁹ extrinſecū: ſicut aqua generata in aliquo loco cōcluſo impe ditur vt non poſſit ꝓprio motu moueri. Tertio ex natura operationis que ſucceſſionē habet. z tūc in primo inſtanti quo res eſt incipit illaz actionē: nō tñ illa actio eſt in illo in ſtanti ſed in tēpore ſicut patet q⁹ primū inſtās in quo ignis

est ignis: quod est vltimū instans sue generationis est pri/
mū instans motus sui sursum: sed tñ motus eius non est in
illo instanti: quia motus successiuus est. Constat autē q̄ in
xp̄o nō deficiebat aliqua perfectio ex parte ipsius agentis q̄
est necessaria ad meritoriū actū: ꝛ iterū nihil erat quod im/
pedire posset. ipse etiā motus charitatis quo mouebat̄ in/
diuisibilis erat ꝛ nō successiuus. ꝛ ideo in ipso instanti con
ceptionis mereri potuit. Quidā autē dicūt q̄ in ipso instan
ti cōceptionis non meruit q̄ntū ad vsum virtutū: sed solum
habuit meritū in radice. ſ. in habitu charitatis ꝛ aliarū vir/
tutū ex quib⁹ dignus fuit gloria. sed q̄ntū ad vsum virtutuz
nō meruit in ipso instāti: sed post ipsum instans. Et ad hoc
mouent̄ rationib⁹ inductis in obiciendo. sed prima opinio
magis mihi placet. ꝛ fm eam respondendū est ad argumen
ta in ōtrariū facta. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ esse est pri⁹ q̄
agere natura nō tēpore de necessitate. ¶ Ad secundū dicen
dū q̄ deliberatio ꝛ consiliū vt dicit plus nō sunt de fine: sed
de his que sunt ad finē q̄ non est certū que expediūt ad fi
nē intentū. in ipsa autē intētione finis aliquis meret̄: vnde
nō exigit̄ deliberatio ad meritū etiā in alijs hoīb⁹ q̄ntū ad
appetitū finis. Et preterea in xp̄o non exigebat̄ deliberatito
etiā q̄ntū ad ea que sunt ad finem: quia de his certus erat.
¶ Ad tertiū dicendū q̄ illud quod xp̄s habuit in primo in
stanti sue cōceptionis. ſ. meritū: ꝛ ab alio habuit inquantū
ſ. ad meritū exigit̄ gratia: ꝛ a seipso habuit inquantū meri/
tū p̄cedit ex li. ar. nō enī semp necessariū est vt causa causa/
tū precedat tpe: sed q̄ſq; sufficit q̄ precedat natura. ¶ Ad
quartū dicendū q̄ motus volūtatis in finē bonū est sibi na/
turalis. vnde in primo instanti creationis sue potest habere
motū in bonū finē: quia ad finē naturaliter desideratuz ap/
petendū nō indigem⁹ deliberatione: ꝛ in hoc potest eē me/
ritū. sed peccatū contingit ex hoc q̄ volūtas mouet̄ in aliq̄d
quod non cōpetit fini naturaliter desiderato. vnde oportet
q̄ cōtingat ex falsa collatione illius ad finē. ꝛ ideo requirit̄
ad peccatū collatio eius quod habet apparentē bonitatem
ad id quod est p se bonū naturaliter desideratū. vnde in pri/
mo instāti creationis nō potest mens peccare. ¶ Ad quin/
tū dicendū q̄ xp̄s nō habebat a sensib⁹ acceptā scientiā sed
infusam: ꝛ ita habitus sciētie perfecte poterat eē etiā cū in/
firmitate organoꝝ. ꝛ iterū dictū ē q̄ infirmitas corporis in
ipso nō refundebat̄ in mentē: sicut nec mētis gloria corpoꝛ
infirmitatē tollebat. ꝛ iō impfectio organoꝝ corpaliū vsum
rationis nō tollebat in ipso.

AD quartū sic procedit̄. videtur q̄ xp̄s nō meruit si/
bi īmortalitatē corporis. mereri enī est extranei cui
nō debet̄ merces nisi p meritū: sicut ꝛ adoptari est
extranei cui nō debet̄ hereditas nisi p adoptionē. ſz xp̄s ad
bona patris que sunt sua nō dicit̄ adoptari quasi extrane⁹:
ergo eadē ratione nec īmortalitatē vel aliq̄d huiusmodi me
ruit. ¶ P̄ premiū ē digni⁹ merito. sed bon⁹ motus aīe xp̄i
quo merebat̄ est dignior quolibet corporali: ergo nō mere/
batur īmortalitatē corporis. ¶ P̄ xp̄s nō erat debitor mor/
tis: quia nō habebat peccatū quod mortis debitores facit.
ergo cū nullus mereat̄ illud malū euitare cuius nō est debi
tor: videt̄ q̄ ipse īmortalitatē nō meruit. ¶ Sed contra est
q̄d in lra dicit̄ q̄ claritas corporis est premiū humiliatōis.
sed īmortalitas corporis ad claritatē corporis ptinet: ergo
etiaz īmortalitatē meruit. ¶ P̄ bona glorie nulla creatura
hz sine merito. sed īmortalitas ptinet ad gloriā: ergo ipsam
xp̄s meruit. ¶ Ulterius videtur q̄ impassibilitatē anime
xp̄s nō meruit. Id enī quod nobis ē naturale nō meremur.
sed anima fm suam naturā est impassibilis: ergo impassibi
litatē non meruit. ¶ P̄ omne quod ineſt alicui p accidens
ex hoc ipso q̄ accidens remouet̄ ei nō ineſt. sed anima pati/
tur sicut ꝛ mouet̄ p accidens. ſ. p corpus: ergo ex hoc ipso q̄
separat̄ a corpore fit passibil̄. sed xp̄s non meruit animā a cor
pore separari: q̄ meritū mortis peccatū est vt dicit̄ Ro. vj. er
go nō meruit impassibilitatem anime. ¶ P̄ impassibilitas
anime pertinet ad beatitudinem anime: sed sicut impassibi/
litas corporis ad btitudinē corporis. ſz aīa xp̄i a principio
fuit beata: ergo impassibilitatē anime non meruit. ¶ Sed
cōtra. anima xp̄i post resurrectionē fuit impassibil̄. ſz ante
fuit impassibilis: ergo sicut gloriā resurrectionis: ita ꝛ aīe
impassibilitatē meruit. ¶ P̄ anime damnator̄ sunt passibi
les quia impassibilitatē nō meruerūt: ergo cum anima xp̄i
nō fuerit passibilis post resurrectionē: videt̄ q̄ impassibili
tatē nō meruit. ¶ Ulteri⁹ videtur q̄ non meruerit exalta
tionē: q̄ ex hocipso q̄ humana natura assumpta fuit exalta
ta est: ꝛ nomen diuinitatis sibi debet̄. sed assumptionē non
meruit vt supra dis. iiij. dictū est: ergo nec exaltationē. ¶ P̄
nomen quod est sup omne nomen est nomen in quo flectit̄
omne genu. sed hoc est nomen ieſus: vt dicit̄ Phil. ij. cū er/
go hoc nomen nō meruerit sed ante conceptionē sibi impo
situ fuerit: videt̄ q̄ nō meruerit nomen quod est sup omne
nomē. Si dicat̄ q̄ meruit q̄ntū ad manifestationē ¶ Cōtra.
hoc etiā ante manifestū erat: vnde demones ante eū cōfessi
fuerūt: ꝛ pueri ꝛ prophete predixerūt: ergo hoc ipse non me
ruit. ¶ P̄ meritū ordinat̄ ad premiū. ſz facere aliq̄d ꝓpter
estimationē hominū pertinet ad vanā gloriam que in ipso
non fuit: ergo exaltationē q̄ntū ad manifestationē hominū
non meruit. Sed ōtra Lu. xiiij. Qui se humiliat exaltabit̄.
sed xp̄s se humiliauit: ergo exaltari meruit. ¶ P̄ ipse fecit
se dignū tali exaltatione que est in manifestatiōe ad homi/
nes p ea q̄ gessit: ergo meruit ipse hanc exaltationē. ¶ Ul
terius videt̄ q̄ etiā premiū substantiale anime. ſ. fruitionez
diuinā ipse meruerit. maiozis enī meriti maius est premiū
sed meritū xp̄i fuit maius omniū sanctorum meritis: ergo ꝛ
maior fuit merces quā meruit. nihil autē maius cadit sub
merito q̄ fruitio dei quā sancti merent̄: ergo ipse etiā me/
ruit ipsam. ¶ P̄ glorioſius est aliquid per seipsum habere
q̄ ab alio habere omnia. sed quod quis meret̄ quodāmō
habet p seipsum: cū igit̄ xp̄s fruitionē diuinā glorioſiſſime
habuit: videt̄ q̄ eā meruerit. ¶ P̄ fm illos qui ponunt an/
gelos in solis naturalib⁹ creatos simul in eis fuit meritū et
premiū. ſz nihil ꝓhibet xp̄m meruisse fruitionē diuinā niſi
quia ab initio sue cōceptionis eam habuit: ergo videt̄ q̄ in
ipso instanti sue conceptionis mereri potuit vt simul in eo
esset meritū ꝛ premiū. ¶ Sed ōtra. nullus meret̄ fm q̄ est
cōprehensor. sed xp̄s q̄ntū ad fruitionē erat cōprehensor: er
nunq̄ fruitionē meruit. ¶ P̄ ex hocipso q̄ intellectus eius
erat deo diuinctus in persona sibi debebat̄ fruitio. sed vnio
nē nō meruit: ergo nec fruitionē. ¶ R° dicendū ad primā
questionē q̄ sicut predictū est meritū fm se est operatio ei⁹
qui iustiam patit̄ fm quā facit suū id quod sibi reddenduz
est. Non aūt datur aliquid alicui qui habet illud eo modo
quo habet: nec aliquis facit suū quod suū est eo modo quo
suū est. vnde ad merituz fm q̄ theologi de ipso loquunt̄ in
ordine ad ea que sunt bona simpliciter quattuor requirun/
tur q̄ntū ad id quod aliquis mereri dicit̄. Primuz est q̄ il/
lud sit de pertinētib⁹ ad beatitudinē. Secundū est q̄ illud
sit non habitū quod per meritū acquirit̄ reddendū iustitia
mediante. Tertiū est q̄ illud sit non debitū quod merendo
quis sibi debitū facit. Quartū q̄ id quod quis mereri dici/
tur sequat̄ ad minus ordine nature ad ipsum meritū. ꝛ ideo
gratia que est merēdi principiū: ꝛ alia naturalia que exigū
tur ad meritum sub merito non cadunt. Dec autē quattuor
in christi īmortalitate inueniunt̄: quia est de his que perti/
nent ad beatitudinē corporis. Itē non fuit ab eo semp ha/
bitū: quia a principio mortale corpus assumpsit. Item non
fuit sibi debitū ratione nature q̄uis esset sibi debituz ratio/
ne persone. Item īmortalitas non exigit̄ ad merendum: et
propter hoc īmortalitatē meruit. ¶ Ad primū ergo dicen/
dū q̄ q̄uis īmortalitas ꝛ omnia alia bona que sunt in pote
state patris essent in potestate filij q̄ntū ad diuinā personā
non tamē ratione humane nature: vnde nos merendo faci/
mus nobis debitū de eo quod non erat debitū neq; nature

nec̄ persone. christus autē fecit merendo debitū nature de non debito nature cuius esset debitū persone. nec est simile de adoptione: quia adoptio respicit personā sicut ꝛ filiatio Meritū aūt in operatione consistit que variatur fm varietatē nature vt prius dictū est. ¶ Ad secundū dicendum q̄ cuius actus mētis quo christus merebat fit simpliciter melius cui immortalitas corporis: tñ illa est melior q̄ntū ad statū inq̄ntū. s. ptinet ad statū beatitudinis: Actus vo mentis fm q̄ in eo consistit meritū: pertinet ad statū viatoris. Uel dicendū q̄ hoc habet veritatē in premio substātiali anime: ꝛ non in alijs. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ christus cuius non haberet necessitatē moziendi ex peccato: habebat tamen ex p̄n cipijs naturalibus vt supra dictū est. ꝛ ideo humane nature in christo immortalitas nō erat debita. vel dicendū q̄ puatio culpe cuius auferat meritū mortis: non tamen dat immortalitatē qua impossibile est mori qualis est immortalitas quam meruit christus: sicut patet in adam q̄ntū ad primū statū in quo nō erat predicta immortalitas. ¶ Ad secundā questionē dicēdū q̄ anima dupliciter dicit passibilis. Uno modo fm iustitiam diuinā sicut patit in inferno ab igne corporali: ꝛ hec ē cōmunis anime ꝛ omni spiritui creato in suis tñ naturalibus cōsiderato. Alio modo dicit anima passibilis fm naturam. ꝛ hoc vel per accidens ex passione corporis vt supra dictū est q̄ lesio corporis ad animā pertingit quodā modo inquantū est forma eius. vel per operationē propriā siue illa sit cōmunis anime ꝛ corpori: sicut in delectatiōib⁹ ꝛ tristitijs que sunt fm partem sensitiuam. siue sit propa ipsi anime: sicut in delectationib⁹ ꝛ tristitijs intellectiue partis. quia autē anima fm suam naturā est forma corporis: Forme autē est vt sit materie proportionata: ideo in ipsa natura anime etiam sine corpore existētis est vt sit nata pati ad passionē corporis cuius nō patiat actu sine corpore q̄ntū ad illas passiones que naturaliter ei inesse possunt vel ex corpore vel cum corpore. Nec autē aptitudo nō tollitur per id per quod natura per gratiā reformatur. cuius enī homo reformetur q̄ntū ad actus personales per gratiam: non tamen reformatur q̄ntū ad naturā nisi per gloriā que omnes defect⁹ nature tollit: cui⁹ signū est q̄ reformati per gratiā in actu naturali defectum patiunt: quia in originali peccato generāt. vnde oportet q̄ istam aptitudinē naturalē ab anima habitus glorie tollat per quē anima perficit nō solum in potentijs q̄ntū ad actus personales: sed inquantū est natura quedam. vnde ex ipsa glorificata in corp⁹ gloria transfundit p habitū etiam glorie excludit ꝛ tristitia intellectiue partis. ꝛ iterū possibilitas peccādi p quā est possibilitas ad passionē ex iustitia diuina. vnde constat q̄ impassibilitas anime ad gloriā pertinet. Et q̄ xps gloriā anime inquantū est natura corporis nō habuit a principio sue cōceptionis: q̄ corpus passibile fuit cuius haberet animaz gloriosam q̄ntū ad operationes quib⁹ deo fruebat, ideo sicut meruit immortalitatē corporis: ita etiaz meruit impassibilitatē anime. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ anima fm suam naturā est impassibilis vt pati non possit q̄ntū ad passiones proprie dictas de quibus loquimur sine corpore: est tamē fm naturā suā passibilis. i. potens pati has passiones in corpore ꝛ per corpus. vnde hec determinatio per naturā potest determinare passibilitatē vel q̄ntū ad potentiā: ꝛ sic falsa est propositio. vel quantū ad actū: ꝛ sic vera est: quia passibile est potens pati. ¶ Ad secundū dicendū q̄ cuius per accidēs inesset aie passio: nō tñ p accidēs aptitudo ad patiendū simul cū corpore. ꝛ ideo cuius ea separata a corpore tollat passio fm actū: nō tñ tollitur aptitudo patiendi. Unde si iterū corpori vniret nō faceret tñ coniunctū sibi corpus impassibile: sed in eo p accidēs pateret sicut ꝛ prius nisi q̄n glorificata est: tunc enī si corpori vnitur corpus impassibile facit. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ impassibilitas anime ptinet ad beatitudinē aie inq̄ntū est natura ꝛ forma corporis: ꝛ talem beatitudinē aīa xpi nō habuit a principio sue cōceptionis: sed beatitudinē que ꝺsistit in actu fruitionis. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄ sicut dicit pb̄s in. j. ethic̄. in felicitate aliquid inuenit essentiale ipsi sicut virtutes que faciunt operationē perfectā. Aliq̄d autē q̄ facit ad bene esse felicitatis: sicut diuitie: ꝛ amici: ꝛ huiusmodi. Silr dico q̄ aliq̄ sunt q̄ sunt de substantia beatitudinis: sicut dotes anime ꝛ corporis. aliquid aūt q̄ est de bene eē ipsius: sicut manifestatio bītudinis ad alios in quo etiā gloria consistit: quia gloria est clara cū laude notitia. glo. Ro. vlti. sicut etiā pb̄s dicit q̄ de bene eē ipsi⁹ felicitatis est vt felix etiā post mortē viuat in memorijs hominū. Quia in xpo debuit eē cōpletissima beatitudo: ideo nō solū in seipso beatificat⁹ est: sed ad perfectionē sue beatitudinis etiā sua beatitudo alijs ostensa fuit. ꝛ fm hoc dicitur exaltationē meruisse. que q̄dē exaltatio in trib⁹ cōsistit. s. in noticia cordis fm q̄ dicit accepisse nomē sup omne nomē: quia nomē de re noticiā facit. Itē in reuerētia corporis q̄ntū ad genuflectionē. Itē in confessione oris. ꝛ hoc est quod dicit Apl's Et oīs lingua cōfiteat ꝛc̄. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ cuius fuerit exaltat⁹ ab initio sue cōceptionis: non tñ sua exaltatio fuit tunc manifesta: ꝛ res in sacra scriptura tunc fieri dicit q̄n innotescit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ nomen sup omne nomē dicit eē vt q̄ntū ad id a quo imponit ꝛ sic est nomē iesus vel xps: quia vtrūq̄ exponit ex vnione humane nature ad diuinā: quia fm hoc vnct⁹ dicit q̄ deo est vnctus. ꝛ fm hoc etiā a peccatis saluos facere pōt. vel q̄ntū ad id cui nomen imponit: ꝛ sic hoc nomē deus est super omne nomen: q̄ imponit sibi fm diuinā naturā. ꝛ hec oīa cuius fuerūt in eo fm rei veritatē a principio cōceptionis: non tñ erant in noticia hominū. ¶ Ad tertium dicendū q̄ ante resurrectionē erat quidem manifesta xpi exaltatio nō oīb⁹ sz paucis. ꝛ quibusdā etiā non p certitudinē: sz p q̄ndā coniecturā: sicut demonib⁹: ꝛ aliquib⁹ iudeis. sz post resurrectionē suā altitudo toti mundo innotuit: ꝛ p certitudinez fidei. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ meritū nō fit propter premiū nisi ad quod ordinat⁹ principaliter: hoc aūt est illud q̄ē de substātia beatitudinis. vnde etiā cuius honor ciuil' sit quo premiat⁹ virtus ciuilis: tñ ciues propter illū honorē nō operant⁹ virtutis opera: sz ꝓpter bonū ipsi⁹ virtutis. ¶ Ad q̄rtā questionē dicendū q̄ glia aie consistit in hoc q̄ aīa ipsi deo vnit⁹ p visionē ꝛ amorē. ꝛ quia posterior vnio presupponit priorē: sicut hoc q̄ deus est in sanctis p gratiā presupponit hoc q̄ in oīb⁹ est p essentiā presentiam ꝛ potentiā: iō eadē rōne vnio que est in psona q̄ est vltima ꝛ cōpletissima psupponit oēm aliam vnionē ad deū. vnde ex hocipso q̄ aīa xpi erat deo in psona diuncta debebat⁹ sibi fruitionis vnio: ꝛ nō p operationē aliquā ei facta debita. ꝛ ideo q̄ meritū ꝺsistit in opatione que facit nobis aliq̄d debitū xps fruitionē nō meruit. Secus aūt est de glia corporis: q̄ glia corporis nō ꝺsistit in vnione ad deū: vnde sine ea corp⁹ diuinitati vnitū esse potuit: ꝛ fuit dispensatiue propter opus redemptionis implendū. Et propter hoc fruitionē in qua cōsistit glia aie christus semper habuit: ꝛ ipsam nō meruit sicut meruit gloriam corporis. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ hoc q̄ christ⁹ sibi beatitudinē que est in fruitione non meruit non fuit ex insufficientia meriti: sed ex perfectione merētis. ¶ Ad secūdum dicenduz q̄ christus magis habuit, ex seipso quod ex vnione habuit cui aliquis habeat id quod ex operatiōe acq̄rit: quia habuit illud naturaliter. ꝛ ideo etiam glorios⁹ habuit fruitionē cui aliquis alius. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ fm illam opinionē angeli nō semper habuerunt beatitudinez: nec iterū aliquid erat in eis vnde eis deberetur. ꝛ ideo mereri potuerunt simul q̄n acceperūt gratiā: vt in. ij. li. di. vj. dictum est. nō est aūt ita de xpo q̄ semp beat⁹ fm animā fuit: ꝛ cui ex ipsa vnione debebat⁹ gloria.

AD quintū sic procedit. videt q̄ christus per passionē non meruerit sibi. mereri enī est aliquid sibi debitū facere. sed qui sibi semel aliq̄d debitū fecit puta emēdo nō vlteri⁹ emit illud: ergo ꝛ q̄ meruit aliq̄d semel

vlteri⁹ nō pōt mereri illud. ſz xp̄s ab inſtāti cōceptionis meruit ſibi ea q̄ dicta ſunt: ergo per paſſionē nihil ſibi meruit. ¶ P̄ meritū facit vel de nō debito debitū: vl̄ de debito magis debitū. ſed ea que xp̄s meruit nō fuerūt ſibi magis debita poſt paſſionē q̄ ante: qz p primū meritū fuerūt ſibi facta ſufficienter debita: ergo per paſſionē ſibi xp̄s nihil meruit. ¶ P̄ paſſio in corpore xp̄i fuit. ſed meritū nō eſt niſi in aīa: ergo p paſſionem xp̄s nihil ſibi meruit. ¶ P̄ meriti p̄ncipiū eſt in nobis: quia volūtariū eſt cui⁹ p̄ncipiū eſt intra: vt dicit in. iij. ethico. ſed p̄ncipiū paſſionis nō eſt in patiēte ſz in agēte ḡ xp̄s p paſſionē nō meruit. ¶ P̄ oē meritū oſiſtit in charitate. ſz pati paſſiōes laudabil⁹ nō eſt op⁹ charitatis ſz patiētie vl̄ fortitudinis: ḡ xp̄s per paſſionē nō meruit. ¶ Sz ꝫ eſt qō dr̄ in lr̄a q̄ paſſio claritatis eſt meritū. ¶ P̄ actib⁹ virtutū meremur. ſed xp̄s eſt paſſus ex maxima charitate Jo. xv. Maiorē charitatē nē. ergo ipſe p ſuā paſſionez meruit. ¶ P̄ paſſio ſua maior fuit alioꝝ ſcōꝝ paſſionib⁹: vt ſupra di. xv. dictū eſt. ſed alij ſancti ſuis paſſionibus meruerunt: ergo z xp̄s p ſuam paſſionē meruit. ¶ R⁹ dicendū q̄ mereri ſicut dictū eſt eſt facere aliquid ſibi debitū: hoc autē contingit tribus modis. Uno modo q̄n aliquis facit de nō debito debitum: ſicut aliquis primo motu charitatis meretur vitā eternā faciens eam debitā ſibi q̄ prius ei debita nō erat. Alio modo quod erat minus debitū faciendo ſibi magis debitū: quod cōtingit in eo in quo charitas augeſ. Tertio contingit q̄n aliquid quod eſt vno modo debitū ſibi facit alio modo debitū ſibi: ſicut puer baptiſatus cui debeſ vita eterna ex habitu gratie in baptiſmo infuſo q̄n vſum liberū habere incipit facit ſibi debitā eā ex actu. primo igit⁹ mō xp̄s meruit in primo inſtanti ſue conceptionis claritatē corporis: que quidē nō erat ei debita neq; ex cōditione nature in ſe cōſiderate neq; ſequebaſ ex neceſſitate vnionis ſicut gloria fruitionis vt dictū eſt. Secundo aūt modo xp̄s mereri nō potuit: qz charitas nō ē augmētata in xp̄o. Tertio mō meruit in oīb⁹ actib⁹ ſuis poſt primū inſtans ſue cōceptionis: quia fecit ſibi debitū aliquib⁹ actib⁹: quod prius aliis actibus debebaſ. Actus autē quo quis mereſ eſt ille cuius agēs eſt dñs vt ſupra dictū eſt: z qui eſt proportionat⁹ mercedi. Eſt aūt homo dñs ſuoꝝ actuū p volūtatē quā quia charitas perficit in ordine ad finē vltimū: ideo actū fīm proportionatū facit. ſ. beatitudini que proprie merces eſt noſtrorū meritoꝝ. z ideo omnis actus volūtarius charitate informatus eſt meritorius. Cū igit⁹ xp̄s paſſionē ſuam volūtarie ſuſtinuerit: oblatus enī eſt quia voluit: z volūtas iſta charitate fuerit informata: nō eſt dubiū q̄ p ſuā paſſionē meruerit. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ emptio eſt principaliter ꝓpter habendā rem que emit̄: z ideo poſtq̄ ſemel empta eſt vlterius nō emit̄. ſed actio qua quis mereſ nō eſt principaliter propter premiū conſequendū: ſed propter bonū charitatis. vnde homo habens charitatē etiam operareſ ſi nulla retributio ſequereſ. vnde etiā poſtq̄ meruit aliq̄d operaſ: z id quod ſibi primo vno modo debebaſ poſtea alio modo ſibi debeſ. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q̄ nō oportet q̄ faciat ſibi magis debitū: quia hoc eſt fm intentionē charitatis que eſt radix meredi: ſz facit ſibi plurib⁹ modis debitū. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ cuius paſſio ſit in corpore: tñ volūtas acceptans paſſionē fuit in aīa. ¶ Ad quartuz dicendū q̄ paſſio inq̄ntū paſſio nō eſt meritoria: quia ſic principiū ei⁹ eſt extra: ſed eſt meritoria inquātū eſt acceptata p volūtatē: ſic enī eſt volūtaria: z principiū eius eſt intra. Acceptaſ aūt paſſio a volūtate dupliciter. vel ſicut volūtariū abſolute: ſicut in xp̄o q̄ ſe volūtarie obtulit paſſioni vt noſtre redēptionis opus expleret. vel ſicut volūtariū mixtū: ſicut q̄n aliquis etſi vellet non pati: tamen magis vult ſuſtinere paſſionem q̄ aliquid contra deum faciat. ¶ Ad quintū dicendū q̄ cuius meritū ſit in charitate ſicut in radice: non tamen meremur ſola charitate: ſed etiam alijs virtutibus inquantum earum actus ſunt a charitate impati.

Ad ſextum ſic proceditur. videtur q̄ chriſtus nobis mereri nō potuit. ſicut enī laus requirit volūtariū: ita z meritū. ſed ꝓpter hoc q̄ laus requirit volūtariū in laudato: ideo vnus nō laudaſ ꝓpter actū alteri⁹: ergo ſil⁹ nec vn⁹ alteri mereri pōt. z ſic xp̄s nihil nobis meruit. ¶ P̄ Ezech. xviij. dicit Alia que peccauerit ipſa morte tur. ergo eadem rōne aīa q̄ operaſ ipſa premiabitur: z ita videtur q̄ xp̄s nobis mereri nō potuit. ¶ P̄ xp̄s non meruit fm q̄ deus: ſed fm q̄ hō habens charitatē. ſed vn⁹ habens charitatē nō mereſ alteri niſi ex cōgruo quod nō eſt p ſe loquendo meritū. ergo z̄. ¶ Sed cōtra. xp̄s fm q̄ hō eſt caput noſtrū: ergo nobis aliquid influit. ſed nō niſi meritorie ergo xp̄s nobis aliq̄d meruit. ¶ P̄ nullus peruenit ad gloriam ſine merito. ſed pueri baptiſati perueniēt ad gloriā: ergo cū nō pueniant p meritū ꝓpriū puenient p meritū xp̄i: z ita xp̄s nobis aliquid meruit. ¶ Ulteri⁹ videſ q̄ nō meruit nobis ianue apertionē: quia enoch z helias ante xp̄i incarnationē in paradiſum introierunt: ergo ante xp̄m ianua erat aperta. ¶ P̄ quicūq; mereſ paradiſuz mereſ etiā apertionē ianue paradiſi. ſed antiq̄ patres meruerūt paradiſum cū haberent charitatē ita pfectā ſicut z nos: z cū ꝓpter paradiſum omnia operarenē: ergo meruerūt apertionē ianue paradiſi. ¶ P̄ poſita cauſa ſufficiēti nō req̄rit aliq̄d aliud ad effectū. ſi ergo xp̄s ſufficienter meruit nobis apertionez ianue paradiſi: videſ q̄ non oporteat nos aliq̄d ꝓpter paradiſum operari: quod eſt falſum: ergo z primū. ¶ Sed cō tra. ante xp̄m nullus in paradiſum intrauit: quia ſancti patres ad limbū deſcēdebant. ſed poſtea boīes in paradiſum intrauerūt ſicut dicit Lu. xxiij. Hodie mecū eris in paradiſo: ergo paradiſi apertionē xp̄s meruit. ¶ P̄ p peccatū ade clauſa eſt ianua paradiſi vt patet Geñ. iij. ſed xp̄s pro peccato ade ſatiſfecit: ergo ipſe apertionem ianue nobis meruit. ¶ Ulterius videſ q̄ nō tñ per paſſionē apertionē ianue nobis meruit charitas. charitas enī ei⁹ in paſſione nō fuit maior q̄ ante. ſi ergo p paſſionē meruit z etiā ante meruit. ¶ P̄ in baptiſmo celi aperti ſunt ſup eū. ſz baptiſm⁹ paſſionē p̄ceſſit: ergo ante paſſionē celi apertionē nobis meruit. ¶ P̄ videſ q̄ p aſcenſionē p id qō dicit Mich. ij. Aſcēdit pandens iter ante eos. ¶ Sed ⁹tra. xp̄s ſatiſfaciēdo nobis ianuam aperuit. ſed ſatiſfecit p paſſionē: ergo p paſſionē ianue apertionē meruit. ¶ P̄ clauſio ianue fuit decretum qō erat ⁹trariū nobis. ſed hoc tulit xp̄s de medio affigēs illud cruci Col. ij. ergo p paſſionē ianue apertionē nobis meruit ¶ R⁹ dicendū ad primā q̄ſtionē q̄ ſicut dicit Dama. in. iij li. caro xp̄i z aīa erat q̄ſi inſtrumentum deitatis: vnde cuius eēt alia operatio dei z boīs: tñ operatio humana habebat in ſe vim diuinitatis ſicut inſtrumētū vi agit principal⁹ agētis. z ꝓpter hoc dicit Damaſ. q̄ ea q̄ hominis ſunt ſupra hominē agebat. vnde z actio xp̄i meritoria cuius eēt actio humana: tñ agebat in virtute diuina: z iō erat poteſtas ſupra totā naturā: qō nō poterat eſſe de aliqua operatione pura hominis: quia homo ſingularis eſt minus dign⁹ q̄ natura cōmunis: qz diuin⁹ eſt bonū gētis q̄ bonū vni⁹ boīs. z qz oēs boīes ſunt vn⁹ hō in natura cōi vt dicit Porphi. inde ē q̄ meritū xp̄i qō ad naturā ſe extendebat etiā ad ſingulos ſe extendere poterat: z ita alijs mereri potuit. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ xp̄m mereri pro alio dicit dupliciter. Aut ita q̄ ipſe mereaſ loco alteri⁹. i. q̄ ptinet ad aliud vt mereatur: z ſic xp̄s pro alijs nō meruit: qz meritū oportet q̄ ꝓcedat ex volūtate meretis vt obiectio ꝓcedebat. Aut ita q̄ ipſe aliq̄d alteri mereaſ qō ſub merito illi⁹ nō cadit. z ſic xp̄s alijs meruit ea q̄ ipſi ſibi mereri nō potuerūt. ¶ Ad ſecundū dicendū q̄ membra z caput ad eandē p̄ſonā ptinēt. vñ cū xp̄s fuerit caput noſtrū ꝓpter diuinitatē z plenitudinē gratie in alios redūdantē: nos autē ſum⁹ membra ei⁹ meritū ſuū: nō eſt extraneū a nobis: ſz in nos redundat ꝓpter vnitatē corporis miſtici. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ xp̄s ea que ſunt hominis agebat ſupra hominē vt dictū eſt. ¶ Ad ſecūdā q̄ſtio-

nem dicendum q̄ sicut clausio ianue est obstaculum perbi bens ab ingressu dom⁹: ita per silitudinē dicit ianua paradisi clausa inquantū est aliquod obstaculuz ꝓhibens ab introitu paradisi. Obstaculū autē potest esse duplex. Unū ex parte persone: quod est p peccatū actuale. Aliud ex parte nature: quod est p peccatū originale. Primū quidem obstaculum non est cōmune omnib⁹ sed tñ peccatoribꝫ. sed secūdū obstaculū est omnib⁹ cōmune. ⁊ hoc quidē obstaculum auferri nō potuit nisi p eū cui⁹ operatio in totā naturā potuit s. xp̄m. ⁊ iō ipse nobis q̄ntū ad hoc opationē ianue meruit q̄ p peccatuz primi hois toti vitiate nature clausa erat. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ est duplex paradisus. s. celestis que est ipsa visio dei: ⁊ terrestris. Per peccatū aūt primi hois clausa fuit ianua paradisi terrestris in signuz q̄ humane nature claudebat ostiū paradisi celest̄. Enoch ergo ⁊ helias q̄uis paradisum terrestrē ante passionē ingressi sunt: nō tñ paradisum celestē: de cui⁹ ianua hic loq̄mur. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ antiq̄ patres meruerūt introituz paradisi q̄ntū ad id quod p̄sone est: sicut ⁊ nos: tñ q̄ remouere impedimentuz qđ erat ex parte nature mereri nō potuerūt. ⁊ ideo semp remanebat eis ianua clausa. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ q̄uis remotū sit impedimentū qđ erat ex parte nature p xp̄m: tamē oportet q̄ p actū meritoziū efficiat hominī paradisi debit⁹ q̄ntū ad id qđ est p̄sone. ⁊ ideo oportet q̄ hō agat ad hoc vt paradisum intrare mereat. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q̄ obstaculū qđ ianuam paradisi claudebat vt dictū est: fuit peccatū totam naturā inficiens. ⁊ ideo q̄z peccatū p satisfactionē tollit: nec satisfactio potuit congrue aliter fieri nisi p passionē xp̄i vt infra dicet: ideo p passionē ipsius tñ aperta est nobis ianua: ⁊ nō p alia q̄ prius operat⁹ est. tñ p alia que prius operat⁹ est meruit nobis ouersionē ad ipsum inq̄ntū meruit se nobis manifestari p quā nos pficim⁹: ⁊ non ipse. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ meritū satisfactionis nō cōsistit tñ in charitate: ꝫ requirit passionē xp̄i vt infra dicet. p satisfactionē autē oportebat nobis ianuā aperiri. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ in baptismo aperti sunt celi: q̄z baptism⁹ est id p quod efficimur participes passionis xp̄i cōsepulti cum ipso in morte Ro. vij. vnde baptism⁹ aperit ianuam nisi supposita passione. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ ascensio nō aperuit ianuam q̄ntū ad id quod est essentiale paradiso. s. visionem dei: q̄z etiā ante ascensionē deū viderūt sci educti de limbo sed q̄ntū ad locū cōgruentē beatis. Ut amota ignea rūphea que quidē posita in paradiso terrestri significabat impedimentū quod ꝓhibebat ingressum paradisi celestis. ꝫ vel mox post carnis ꝛc. hoc probabilius est: quia etiā alie anime sc̄oz que nihil purgabile habēt mox post separationē a corpore impassibiles fiunt. In qua forma crucifixus est in ea exal. Cōtra. Exaltatio est vsq̄z ad equalitatē patris qđ nō conuenit sibi fm̄ humanā naturā in qua crucifixus est. Dicendum q̄ exaltatio potest dupliciter intelligi. Aut q̄ntū ad cognitionē nostrā: ⁊ sic debet̄ persone ratiōe vtriusq̄ nature. Aut q̄ntū ad rem: ⁊ sic cum exaltatio duo importet. s. terminū ad quē: ⁊ motū: ad ipsum termin⁹ cōuenit persone fm̄ q̄ dicitur exaltari vsq̄ ad equalitatē patris. nature aūt assumpte fm̄ q̄ dicit̄ exaltari ad potiora bona patris. motus autē cōuenit tñ nature: ⁊ ideo exaltatio conuenit persone rōne nature. ¶ Nō est autē inuentus aliquis inter homines. Quia meritū vni⁹ puri hominis nō poterat in totā naturā. ¶ Cui⁹ vnicuiq̄ sua. Quia iustitie nostre imperfectionē habēt admixtam. ⁊ ideo vix valent q̄ntū ad personale meritum. nullo autē modo ad merendū ꝓ tota natura. ¶ Impleto autē dei decreto. Decretū dicit̄ dei preceptū quod adā transgressus est: quod christus obediendo impleuit. Uel decretū dicitur sententia mortis quā in adam tulit. ⁊ hoc etiā decretū xp̄s impleuit q̄n̄ mortem sustinuit. Cyrographū autē dicitur memoria preuaricationis ade: siue reatus ipsius: quod xp̄s ꝓ nobis satisfaciendo deleuit. ¶ Tantū enī fuit peccatū. De hoc infra di. xx. quere.

DISTINCTIO .XIX.

¶ Hic qualiter a diabolo ⁊ a peccato redemit nos per mortem.

Nunc igit̄ queramus quomodo per mortem ipsius a diabolo ⁊ a peccato ⁊ a pena redempti sumus. A diabolo igit̄ ⁊ a peccato per mortē christi liberati sumus: quia ut ait Apostolus in sanguine ipsi⁹ iustificati sum⁹. ⁊ in eo q̄ sumus iustificati. i. a peccatis soluti a diabolo sumus liberati: qui nos in vinculis peccatoꝝ tenebat. Sed quomodo a peccatis per eius mortē soluti sumus: Quia per eius mortē ut ait Apostolus cōmendatur nobis charitas dei. i. apparet eximia uel cōmendabil̄ charitas dei erga nos in hoc q̄ filiū suū tradidit in mortē ꝓ nobis peccatoribus. Exhibita aūt tante erga nos dilectionis arra ⁊ nos mouemur accēdimurq̄z ad diligendū deū q̄ ꝓ nobis tantū fecit: ⁊ per hoc iustificamur. i. soluti a peccatis iusti efficimur. Mors igit̄ xp̄i nos iustificat dum per eam charitas excitat in cordibus nostris. Dicimur quoq̄z ⁊ aliter per mortez xp̄i iustificari: quia per fidem mortis eius a peccatis mūdamur. Unde Apls: Justitia dei est p fidē iesu xp̄i Et idem: Quē proposuit deus propiciatorē p fidē in sanguine. i. p fidē passionis ipsius: ut olim aspicientes in serpentē eneum in ligno erectuz a morsibus sanabantur serpentiū. Si ergo recte fidei intuitu in illū respicimus qui ꝓ nobis pependit in ligno: a vinculo diaboli soluimur id est a peccatis: ⁊ ita a diabolo liberamur: ut nec post hanc vitam in nobis inueniat quod puniat. Morte sua quippe vno verissimo sacrificio quicquid culparū erat vnde nos diabolus ad luēda supplicia detinebat christus extinxit: ut in hac vita temptando nō prevaleat. Licz eni nos temptet post mortē xp̄i: quib⁹ modis ante temptabat: non tamen vincere potest sicut ante vincebat. Nam petrus qui ante xp̄i mortem voce ancille territus negauit: post mortē ante reges ⁊ p̄sides duct⁹ non cessit. Quare: Quia fortior. i. christus veniēs in domū fortis. i. in corda nostra vbi diabolus habitabat alligauit fortez. i. a seductione compescuit fideliū: ut temptationez que ei adhuc permittit̄ non sequat̄ seductio. Itaq̄z in christi sanguine qui soluit que nō rapuit redempti sumus a peccato: ⁊ per hoc a diabolo. Nam ut ait Augus. in ipso vincunt̄ inimice nobis inuisibiles potestates: vbi vincuntur inuisibiles cupiditates. Fuso eni sanguine sine culpa omniū culparū cyrographa deleta sunt: quibus debitores qui in euz credunt a diabolo ante tenebant̄. Nñ qui ꝓ multis effundet̄. Per illū ergo redempti sum⁹ in quo princeps mundi nihil inuenit. Unde Augus. causam ⁊ modum nostre redemptionis insinuans ait Nihil inuenit diabolus in christo ut morerer: sed ꝓ voluntate patris mori christus voluit: non ha

bens causam mortis de peccato: sed de obedientia ⁊ iustitia mortē gustauit: per quā nos redemit a seruitute diaboli. Incideram⁹ enī in principē huius seculi qui seduxit adā ⁊ seruū fecit: cepitq; nos q̄si vernaculos possidere. Sed venit redemptor ⁊ victus est deceptor. Et quid fecit redemptor captiuatori nostro. Tetendit ei muscipulam crucē suā: posuit ibi quasi escā sanguinē suū. Ille autē sanguinē fudit nō debitoris per quod recessit a debitoribus. Ille quippe ad hoc sanguinē fudit ut peccata nostra deleret. Vnde ergo nos diabolus tenebat delētū est sanguine redemptoris. Nō enī tenebat nos nisi vinculis peccatoꝝ nostrorū. iste erant cathene captiuoꝝ. Venit ille. alligauit fortē vincul' passionis sue. intrauit in domū ei⁹. i. in corda nostra vbi ipse habitabat: ⁊ vasa eius. s. nos diripuit q̄ ille impleuerat amaritudine sua. Deus autez noster vasa ei⁹ eripiens: ⁊ sua faciens fudit amaritudinē: ⁊ impleuit dulcedine: p mortē suā a peccatis redimens ⁊ adoptionē filioꝝ largiens.

¶ Cur deus homo ⁊ mortuus.

FActus est igit homo mortalis ut moriēdo diabolū vinceret. Nisi enī homo eēt q̄ diabolū vinceret nō iuste sz violenter hō ei tolli videret qui se illi spōte subiecit. Sed si eū hō vincit iure manifesto hominē perdidit. ⁊ ut hō vincat necesse est ut deus in eo sit qui eū a peccatis imunē faciat. Si enī hō p se eēt: uel angelus in homine facile peccaret: cū vtrāq; naturā p se constet cecidisse Ideo dei filius hominē passibilez sumpsit: in quo ⁊ mortē gustauit: quo celū nobis aperuit: ⁊ a seruitute diaboli. i. a peccato. seruitus enī diaboli peccatū est. ⁊ a pena redemit. A qua pena. Temporali ⁊ eterna. Ab eterna quidem relaxando debitū. A tēporali vo penit⁹ nos liberabit in futuro q̄n nouissima mors inimica destruetur. Adhuc enī expectamus redēptionē corporis. sm animā vero iam redempti sumus ex parte: non ex toto: a culpa: non a pena. Nec omnino a culpa. Non enī ab ea redempti sumus ut nō sit: sed ut nō dominet.

¶ Quō penam nostrā portauit.

OEccata enī nostra. i. penam pctoꝝ nostroꝝ dicit in corpore suo sup lignū portasse: q̄ ipsi⁹ penā quā in cruce tulit: oīs pena tēporalis q̄ pro pctō conuerso debet in baptismo penitus relaxat: ut nulla a baptisato exigat ⁊ in penitentia minorat. Nō enī sufficeret illa pena qua penitens ligat ecclesia nisi xp̄i pena cooperaret q̄ pro nobis soluit. Vnde pctā iustoꝝ qui fuerūt ante aduentū in sustentatione dei fuisse vsq; ad xp̄i mortez dicit Ap̄s ad ostēsionē eius iustitie in hoc tpe. Ecce ex pte expositū est quō ⁊ quid xp̄s p mortē nobis meruit ⁊ impetrauit.

¶ Si solus xp̄s debeat dici redemptor ut solus dicitur mediator.

VNde ipe vere dicit mūdi redemptor ⁊ dei hominūq; mediator. Sz mediator in scriptura dicit solus filius: redēptor vo aliqñ etiā pater uel spūssanctus. Sed hoc propter vsum potestatis: nō ppter exhibitionē humilitatis ⁊ obediētie. Nā sm potestatis simul ⁊ obedientie vsum filius proprie dicit redemptor: quia ⁊ in se explevit p q̄ iustificati sum⁹: ⁊ ipsaz iustificationē est operatus: potētia deitatis cū p̄e ⁊ spū sancto. Est igit redemptor inquātū est deus potestatis vsu: ⁊ inq̄ntū homo humilitatis effectu. Et sepius dicit redēptor sm humilitatē: quia sm eam ⁊ in ea suscepit ⁊ impleuit illa sacramenta que sunt causa redēptionis nostre. Proprie igit fili⁹ dicit redemptor.

¶ De mediatore.

QVi solus dicit mediator nō pater uel spūs sanctus. De quo ap̄s: vnus mediator dei ⁊ hominū hō xp̄s iesus. i. p hominē q̄si in medio arbiter est ad cōponendā pacē. i. ad reconciliandū hoies deo. Vic est arbiter quem iob desiderat. vtinā eēt nobis arbiter. Recōciliati enī sumus deo ut ait ap̄s p mortē xp̄i. Quod nō sic intelligēdū est quasi nos ei sic recōciliauerit xp̄s ut inceperit amare quos oderat: sicut recōciliat inimic⁹ inimico: ut deinde sint amici q̄ ante se oderāt. sed iam nos diligēti deo recōciliati sumus. Nō enī exquo ei recōciliati sumus: p sanguinē filij nos cepit diligere: sed ante mundū priusq̄z nos aliquid essem⁹. Quō igit diligēti nos deo sum⁹ recōciliati? Propt pctm̄ cū eo habebam⁹ inimicitias q̄ habebat erga nos charitatē: etiā cū inimicitias exercebamus aduersus eū operādo iniqtatē. Ita ergo inimici eramus deo sicut iustitie sunt inimica pctā. Et ideo remissis peccatis tales immicitie finiunt: ⁊ recōciliātur iusto q̄s ipse iustificat. Xp̄s ergo mediator dicitur eo q̄ medi⁹ inter deū ⁊ hoies ipsos recōciliauit deo. Reconciliat aūt dū offendicula hominū tollit ab oculi dei. i. dū pctā delet quib⁹ deus offendebat. Et nos inimici ei⁹ eram⁹: sz cū pctā deleat nō solū fili⁹: sed pater ⁊ spūssanct⁹: quoꝝ dilectio est nostra ad deū recōciliatio. quare solus filius dicit mediator? Nā de patre legit q̄ recōciliauerit sibi mūdū. Ait enī ap̄s: Deus erat in xp̄o mundū sibi reconcilians. Cū igit recōciliet: quare nō dicit mediator? Quia nec medius est inter deū ⁊ hominē: nec in se habuit illa sacramēta quoꝝ fide ⁊ imitatione iustificamur. i. recōciliamur deo. Recōciliauit nos igit tota trinitas virtutis vsu. s. dū pctā delet. sz fili⁹ sol⁹ impletione obedientie in quo patrata sunt sm humanam naturam ea per que credētes ⁊ imitantes iustificantur.

¶ Scōm quā naturā sit mediator.

VNde mediator dicit sm humanitatē: non sm diuinitatē. Non est enī mediator inter deum ⁊ deū quia vnus est: sed inter deum ⁊ hominē quasi inter duo extrema. quia medi⁹ esse non potest nisi inter aliqua. Mediator est igit inquantū homo. Nam inquantū deus non mediator sed eēlis patri est hocidez q̄ p̄ cū patre vnus deus. Mediator ergo inter homines ⁊ deum trinitatem: sm hominis naturam in qua suscepit illa

per que reconciliamur deo trinitati: ⁊ fm eandem habet aliquid simile deo: ⁊ aliquid simile hominibus: quod mediatori congruebat ne per omnia similis hominibus longe esset a deo: aut per omnia deo similis longe esset ab hominibus: ⁊ ita mediator non esset. verus igit mediator xps inter mortales peccatores ⁊ immortalē iustū apparuit. mortalis cū hominibus: iustus cū deo. p infirmitatē propinquans nobis: per iustitiam deo. Recte igit mediator dictus est quia inter deum imortalē ⁊ hominē mortalem deus homo reconcilians hominem deo. Intantū mediator inquantū est homo. Inqn tū autē verbū non est medius: quia vnus cū patre deus. Si ergo xps fm vos o heretici vnam tñ habet naturā: vnde medius erit. Nisi ita sit medius ut de⁹ sit propter naturā diuinitatis: ⁊ hō propter humanitatis naturā: quomō in eo humana reconciliant diuinis. Nam ipse veniens prius in se humana sociauit diuinis per vtriusq; nature coniunctionē in vna persona: Deinde omnes fideles per mortē reconciliauit deo: dū sanati sunt ab impietate quicūq; humilitatē xpi credendo dilexerūt: ⁊ diligēdo imitati sunt.

¶ Sūmatim intelligentie premissa perstringit.

Ecce hic aliquatenus insinuat quare christus solus dicitur mediator dei ⁊ hominū et fm quam naturā mediet. s. humanam: ⁊ cui mediet. s. deo trinitati. Trinitati enim nos reconciliauit per mortem: per quam etiam nos redemit a seruitute diabolī. Nam ut Petrus ait non corruptibilib⁹ auro uł argēto redēpti sum⁹: sz pcioso sanguine agni imaculati.

¶ Postq̄ determinauit magister de merito xpi fm q̄ ordinat ad bonū psequendū sibi ⁊ nobis: Nic determinat de merito ipsius fm q̄ ordinat ad remotionez mali in nobis. ipse enī in se neq; subiectus est culpe neq; debitor est pene. Diuidit autē in duas partes. In prima ostendit quō p passionē christi liberamur a malis. In secunda de causa passionis christi. di. xx. Si vō queritur. Prima in duas. Primo ostendit quomodo per meritū passionis christi sumus liberati a malo. Secūdo determinat de his que dicunt de xpo rōne huius liberationis ibi: Unde ⁊ ipse vere dicitur. Prima in du. Primo ostendit quomodo per passionē xpi liberati sumus a malo culpe: ⁊ a potestate instigantis ad culpaz s. demonis. Secūdo ostendit quomodo per dictam passionem sumus liberati a malo pene ibi: A pena redemit. Circa primū duo facit. Primo ponit intentū. Secundo exsequit propositū ibi: Sz quomodo a peccatis. Circa quod duo facit. Primo prosequitur modū quomodo per christi passionem ⁊ mortē liberati sumus a peccato. Secūdo quō liberati sumus a potestate diaboli ibi: A diabolo liberamur. Circa quod tria facit. Primo ostendit q̄ntū ad quid liberati sumus a potestate diaboli. Secūdo exponit modū liberationis ibi: Unī Aug. cām ⁊ modū. Tertio q̄ hoc fieri non potuerat nisi per deū ⁊ hominē ibi: Factus est igit hō mortalis.

¶ Et a pena redemit. Nic ostendit quō sum⁹ liberati a pena p xpi passionē. Circa quod duo facit. Primo ostēdit a qua pena nos liberauit. Secūdo modū liberationis ibi: Pecta quoq; nostra. ¶ Unī ipse vere mediator. Nic determinat de his que dicunt de xpo rōne dicte liberationis. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit quare dicat redemptor. Secūdo quare dicat mediator ibi: Qui solus dicit mediator. Circa quod tria facit. Primo ostendit rationē quare dicit mediator. Secundo ostendit q̄ ipse solus est mediator: nō pater vel spūssanct⁹ ibi: Sed cū peccata deleat. Tertio ostendit fm quā naturā ipse sit mediator ibi: Unī ⁊ mediator dī.

¶ Questio Prima.

Hic querunt quinq;. Primo vtrū per passionē xpi sumus liberati a peccato. Secūdo vtrū per ipsaz sumus liberati a potestate diaboli. Tertio vtrum per ipsum sumus liberati a pena. Quarto vtrū rōne illius liberationis christus dicendus sit redemptor: Et quinto eadem ratione sit mediator.

Ad primū sic, pcedit. videt q̄ per passionē christi nō sumus liberati a peccato. Christus enī non est passus fm diuinam naturā sed fm humanā. sed peccata delere solius est dei: vt patet Isa. xliij. quia ipsius soli⁹ est gratiam dare per quā delentur peccata: ergo per passionez christi peccata nostra deleri non potuerūt. ¶ P corporale nō potest agere in spirituale. sed passio christi fuit quoddā corporale: ergo nō potuit agere in animas nostras ad delēda peccata. ¶ P liberatio a peccato dicitur esse iustificatio sed hec attribuitur resurrectioni Roma. v. Resurrexit propter iustificationē nostram. ergo liberatio a peccato nō debet attribui passioni sed resurrectioni. ¶ P sicut passio xpi excitat in nobis charitatē: ita ⁊ alia beneficia dei: quia ipse nobis temporalia ⁊ spiritualia bona tribuit. Similiter etiā sanctor exempla nos ad charitatē excitant: ⁊ tamen nō dicitur q̄ p omnia beneficia dei a peccato liberemur. ergo neq; debet dici q̄ per passionē liberemur a peccato quia nos ad charitatē excitat vt dicit magister. ¶ P sicut habem⁹ fidez de passione sic etiam habemus fidem de creatione mundi: ⁊ tamen nō dicit q̄ per bona creationis a peccato mundemur q̄uis fides corda purificet: vt dicit Act. xv. ergo videtur q̄ nec etiā ista rōne dicendū sit q̄ p passionē a pctis liberati sum⁹ vt dicit mgr. ¶ Sed 3. Apoc. v. Lauit nos a pctis nr̄is in sanguine suo. sanguinē aūt in passione fudit: ergo p passionē a pctis nos liberauit. ¶ P signū rūdet signato. Sz ritus ve. legis fuit signū ⁊ figura xpi. cū igit in ve. le. nō fuerit sine sanguinis effusione remissio: vt dicit Hebre. ix. nec pctor remissio fit nisi p sanguinis xpi effusionē.

¶ Ulterius videt q̄ nō oīa pcta p xpi mortē deleta sunt. nullus enī damnat nisi pro pctō: sed multi post xpi passionē dānant: ergo nō quicād culparū erat deleuit. ¶ P quod semel deletū est vlteri⁹ deleri nō pōt. Sz pcta precedentiū patrū deleta erant ⁊ q̄ntū ad actualialia p penitentiā ⁊ q̄ntū ad originale p circūcisionē: ergo p passionē xpi nō oīa pcta humani generis deleta sunt. ¶ P pctū nō pōt deleri anteq; fiat q⁹ tūc nunq; fieret. Sz multa pcta facta sunt post xpi passionē: ergo nō oīa pcta deleuit. ¶ P penitētia: ⁊ baptism⁹: ⁊ alia bona opa nobis indicunt ad pctor remissionē: hoc aūt nō esset si oīa pcta p mortē xpi deleta eēnt: ergo videt q̄ non oīa delecta fuerunt. ¶ P eor q̄ sunt eqlia vnū nō destruit alterū. sed quantū bonū fuit passio xpi ex pte patiētis tantū malū fuit occisio ipsi⁹ ex pte occidētiū: q⁹ occidebat de⁹ q̄ erat infinitū bonū. ergo videt q̄ illud pctū p xpi mortē expiari nō potuit. ¶ Sed otra. Col. ij. Uuificauit nos cū illo donās nobis oīa delicta. Sz donare delicta ē remittē pcta: ergo p xpm oīa pcta sunt dimissa. ¶ P passio xpi q̄ntū in se est eqlit̄ se hz ad oīa pcta deleda. si ergo aliq̄ pcta nō deleuit nulla deleuit: qō ē absurdū. ¶ R° dicēdū ad primā questionē q⁹ delere pctū dr dupl̄r. Uno mō formalit̄: sicut albedo dr delere nigredinē p hō q⁹ aduenit in subiecto: ⁊ sic gr̄a ē delē pctū Alio mō dicit effectiue: ⁊ hoc cōtingit tripliciter fm tria genera cause efficiētis. dicit enī causa efficiēs vno modo perficiēs effectū: et hoc est principale agens inducēs formā: et sic solus deus peccatū delet: quia ipse solus gratiā infundit Alio modo dicitur efficiens disponēs materiā ad recipiendum formam: ⁊ sic dicitur peccatuz delere ille qui meretur peccati deletionē: q⁹ ex merito efficit aliq̄s dign⁹ q̄si materia disposita ad recipiendū gratiā p quam peccata deleant.

hoc autem contingit dupliciter vel sufficienter vel insufficienter. Sufficiēter quidē disposita est materia: quādo fit necessitas ad formā: ꝛ similiter aliqs sufficiēter per meritū disponit ad aliqd qđ illud efficit sibi debitū. ꝛ hoc est meritū cōdigni: ꝛ sic null⁹ homo neqꝫ sibi neqꝫ alteri pōt mereri gratiā vel peccati deletionē. Nō sibi qz anteqꝫ gratiā habeat nō est in statu merēdi vt patz ex dictis. Aliis nō: quia actio vni⁹ nō pōt sufficiēter transire in alterū nisi inquantū habet aliquā cōmunitatē cū illo qui pōt esse vel per cōmunionē in natura vel per cōiūctionē affect⁹: ꝫ ꝑma conūctio est essentialis. secūda aūt accidētalis. pri⁹ aūt homo nō pōt in naturā: qz vt supra dictū est: est inferior qꝫ natura. ꝛ ideo nō pōt actio eius in aliū hominē trāsire fm qđ cōiungit ei in natura: sed solū quātū ad cōiunctionē affect⁹ que est conūctio accidētalis. ꝛ ꝓpter hoc nō potest alteri sufficienter mereri: ꝫ ex cōgruo. Solus aūt xp̄s aliis pōt sufficiēter mereri: qz potest in naturā inquātū de⁹ est ꝛ charitas sua quo dāmodo est infinita sicut ꝛ gratia vt supra dictū est. in hoc aūt ꝓ tota natura meruit in quo debitum nature. ſ. mortis que pro peccato ei debebat exoluit ipse peccatū nō habēs vt sic nō pro se mortē soluere teneret: sed pro natura solueret. vnde satisfaciēdo ꝓ tota natura sufficiēter meruit peccatorū remissionē aliis qui peccata habebant. tertio modo dicit agens instrumētale. ꝛ hoc mō sacramēta delēt peccata: qz sunt instrumēta diuine misericordie saluantis. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū qđ ea que hoīs erāt xp̄us supra hoīem faciebat fm qđ eius actio habebat virtutē ex diuino consortio vt supra dictū est. ꝛ ideo qꝫuis passio eius esset fm qđ homo tamē per passionē pctā deleuit: sicut per contactum corporalē leprosum mūdauit. ¶ Ad secundū dicēdū qđ qꝫuis passio esset in corpore: tñ erat in spiritu acceptāte passionez ꝛ ideo per passionē meruit nostrorū spirituū emundationē. ¶ Ad tertium dicendū qđ xp̄us est vni⁹ nature nobiscū. vnde ei⁹ actio in nos est aliquo mō vniuoca. i. similitudinem habēs cū effectu: qꝫuis aūt in iustificatiōe peccata deleant tamē iustificatio nominat illā mutationē de culpa in gratiam fm terminū ad quē: peccati aūt deletio fm terminū a quo. Et ideo attribuit peccati deletio morti que vitā passibilē vite peccatrici similē ī pena a xp̄o ademit. Justificatio aūt resurrectioni per quā noua vita in xp̄o inchoata est. et hoc est qđ ap̄lus dicit Ro. v. qđ resurrexit ꝓpter iustificationē nostrā ꝛ tradit⁹ est ꝓpter delicta nr̄a. ¶ Ad quartuz dicendū qđ xp̄s inquantū nobis influxit per meritum dicit caput nostrū vt supra dis. ix. dictū est. Ex capite aūt nō recipit influxus in mēbris diuisis: ꝫ in mēbris cōiūctis capiti quātūcūqꝫ caput ex se sufficiēs sit ad influēdū. vnde qꝫuis meritū xp̄i sit sufficiēs ad delendū peccata: tñ ad efficientiā delectionis requirit ea que capiti cōiungūt. huiusmodi aūt sūt fides ꝛ charitas. ꝛ ideo magister assignat fidem passiōis ꝛ charitatē quasi causas efficiētie deletiōis culpe. causam tñ sufficiētie assignat in hoc qđ dicit qđ mors xp̄i est verū sacrificiū per qđ peccata delent. vnde qꝫuis ex alijs diuinis beneficijs ꝛ sanctorū exēplis charitas excitet. nō tamen contingit merito sufficiēti ad culpe deletionē inquātū ex eis excitat: sed inquantuz excitatur ex passione xp̄i. Similiter dicenduz ad quintū de fide. ¶ Ad secūdā qōnē dicēdū qđ ad hoc qđ aliqd in alterē effectū inducere possit. duo requirit vnū ex pte agētis. ſ. qđ habeat virtutē sufficiētē ad inducēdū illū effectū. Aliterū ex pte recipiētis vt. ſ. dispositus sit ad suscipiēdū actionē a xp̄i q̄ in nobis meruit deletionē pctōrum inueniat sufficiētia ad delēdū oia pcta nostra ex duob⁹. ſ. ex actione in q̄ merituz cōsistit que agit vi dīna eo qđ est actio dei ꝛ hoīs vt dictū est. ꝛ ex hoc habz infinitā in merēdo efficaciā. Et iterū ex eo qđ passio abstulit. ſ. aīam deo vnitā q̄ etiā habebat infinitū valorē. ꝛ hoc qđ est deo vnita ꝛ ex hoc est infinita efficacia in satisfaciēdo. Ex parte aūt nr̄a requirit vt nos ꝓparem⁹ ad meriti xp̄i effectū in nobis suscipiēdū per fidē intellect⁹ ꝛ charitatez affect⁹ ꝛ ꝑ imitationē operis qđ quidē nō cōtingit in oīb⁹: ꝛ ideo quo ad sufficientiā satisfactionis ꝛ meriti oīa peccata per xp̄i passionē deleta sūt nō aūt quātū ad efficientiā. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū qđ in illis qui dānant est indispositio ad recipiēdū effectū meriti xp̄i. vnde ex hoc. cōtingit qđ eoz pctā nō delētur nō ex insufficientia meriti passionis xp̄i. ¶ Ad secūdū dicendū qđ etiā in sanctis q̄ fuerūt añ incarnationē habuit effectū passio xp̄i inquātū fidē habebāt passiōis ipsi⁹ per quā iustificabant: qz aūt passio nōdū erat in rerū natura: ꝫ in eodem fide inquātū personale actiōe in xp̄m credebāt: ideo illa iustificatio qua per fidē passionis xp̄i iustificabāt. nō se extēdebat nisi ad remouēdū personale impedimētū. non aūt ad remouēdū impedimētū nature. ꝛ ꝓpter hoc ipsi quidem a pctō mūdabant: ꝫ paradisi ianuā nō intrabāt: qz nondum erat amotū impedimētū nature. ¶ Ad tertiū dicenduz qđ passio xp̄i quātū ad sufficientiā pōt delere pctā etiā anteqꝫ fiant: ꝫ efficiētia deletiōis nō est nisi postqꝫ aliqs a peccato cōmisso auertit: sicut medicina sufficiēs ad sanandū paratur interdū anteqꝫ aliquis infirmet: ꝫ nō sanat per ipsaz actu nisi postqꝫ infirm⁹ fuerit. ¶ Ad quartum dicendū qđ baptism⁹ penitētia ꝛ alia sacramēta exigūt ad deletionem pctōr̄: sicut instrumētaliter agētia deletionem culpe. vnde agūt in vtute passionis dīnice: ꝛ ipsam passionis virtutez in nos quodāmō transfundūt. ¶ Ad quintū dicendū qđ quāuis ille qui occidebat esset de⁹. nō tñ cognoscebant occisores ipsum esse deū: qz si cognouissent nūqꝫ dīm glorie crucifixissent. Lhozin. ij. vnde eoz pctm ex ignorātia minuit qꝫuis nō ex toto excusat. Et etiā qꝫuis habeāt equalitatē eoz peccatū ꝛ meritū xp̄i fm qđ. ſ. quātū ad obiectū act⁹: qz vitā corporalē quā xp̄s charitatiue dedit illi nequit extinxerūt: nō tñ habēt equalitatē quātū ad motum: qz multo maior fuit charitas ex pte xp̄i aīam ponētis quā nequitia ex pte illoz qui illam animā nequiter extorserunt. ꝛ iterum bonuz est efficacius qꝫ malum quod non nisi virtute boni agit vt dicit Dionysius. iiij. ca. de diui. nomi.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt qđ per xp̄i passionē non sum⁹ liberati a diabolo: libertas enim hominis in hoc cōsistit qđ cogi nō potest: sed sicut nūc li. ar. cogi nō potest a diabolo: ita nec ante xp̄i passionem: ergo passio xp̄i nō liberauit nos a potestate demonis. ¶ P̄ diabolus nō habuit potestatē in res ipsius. Job. neqꝫ in carnem ei⁹ nisi cum acceperit eam a deo: ꝫ modo etiā accepta potestate a deo potest homines affligere in reb⁹ ꝛ in personis: ergo in nullo sum⁹ modo magis liberi ab ei⁹ potestate quā ante. ¶ P̄ ante passionē xp̄i demon aliter nō nocebat hominib⁹ nisi tentando quantū ad animā ꝛ vexando quantuz ad corpora: ꝫ hoc etiā quotidie facit: ergo in nullo ei⁹ virt⁹ est diminuta ¶ P̄ illi proprie sub diaboli seruitute detinētur qui ipsi seruitutē latrie impendūt: sed adhuc hodie sunt idolatre multi: ergo humanā gen⁹ nō est liberatum a seruitute diaboli. ¶ P̄ ap̄lus dicit. ij. Thi. iij. qđ in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa ꝛ erunt homines ꝛc. ꝛ etiā tēpore antixp̄i magis preualebit quā vnqꝫ fecerit: ergo videt qđ per passionē xp̄i nō sit virt⁹ demonis extincta. ¶ Sed cōtra. Jo. xij. instāte passiōe dixit dōs p̄nceps mūdi huius eiciet foras: ergo per passionē xp̄i ꝑcipat⁹ sui dominiū amisit. ¶ P̄ victoris est aduersarium a potestate dominij eijcere: ꝫ xp̄s per passionē victor fuit. Apocal: iiij. vicit leo de tribu iuda: ergo potestatē demonibus abstulit. ¶ P̄ diabol⁹ per pctm homini dīnat: ꝫ xp̄us per passionez hoīes a pctō liberauit: ergo ꝛ a potestate demonis. ¶ R⁰ dicendū qđ potestas demonis in duob⁹ consistit scilicet in impugnando ꝛ detinendo deuictos. Ex eo aūt qđ quis impugnatur. nonduz seruus factus est: sed ex eo qđ victus est vt patet. ij. Pe. ij. Deuicerat autem diabolus totum humanū genus in primis parentibus ꝛ eis dominabat⁹ dum eos ad hoc scōm suum votum deduxerat vt nullus paradisi ianuam introiret. deuincit etiaz vnūquēqꝫ singulariter dum

eum ad peccatū inclinat: quia qui facit peccatū seruus est peccati: potestatē igit̄ diaboli qua victos detinet xp̄us per passionē ex toto amouit quantū ad sufficientiaz: licet non quantū ad efficientiam nisi in illis qui vim passionis suscipiūt per fidē charitatē z sacramēta z per hoc dicit̄ oīum diaboli euacuasse Sed potestatē qua impugnat nō ex toto euacuauit: ꝫ debilitauit dū ipsum hostē vicit z hoīb⁹ auxilia multa ad resistendū tribuit sicut sacramēta gratiā abundantiorē z alia huiusmodi. ¶ Ad p̄mum igit̄ dicendū q ꝗ̄uis ante passionē xp̄i nō posset cogere li.ar. sicut nec modo tñ poterat magis inclinare inꝗ̄tuz homo erat debilior ad resistendū. ¶ Ad secūdū dicēdū q hoc q hoīes in reb⁹ z personis afflixit: vel est ex merito culpe ipsorū: vel ad p̄bationē iustorū z exercitiū patientie ipsorū z nō ex insufficientia passionis xp̄i. ¶ Ad tertiū dicēdū q ꝗ̄uis mō tenet sicut z ante: nō tamē ita de facili superat inquātū homo plura remedia habet. ¶ Ad quartū dicendū q hoc q idolatre adhuc manēt sub seruitute demonis cōtingit ex hoc q auxilia que fūt ex passione xp̄i accipere negligūt. ¶ Ad quintū dicendū q multitudo malorū qui erunt in vltimis tēporib⁹ nō erit ex hoc q virt⁹ passionis xp̄i deficiat: sed qz armatura dei qua armati sunt per passionē xp̄i abiciēt vel cōtēnent: quia refrigescet charitas multorū. Matḥ. xxiiij. z ideo nō est mirum si deuincatur.

AD tertiū sic p̄cedit. videt q per passionē xp̄i nō sumus liberati a pena eterna. pena enim eterna est pena inferni: ꝫ in inferno nulla est redēptio igitur a pena eterna xp̄i passio nō liberat. ¶ P̄ si xp̄us non fuisset passus. nullus in infernuz iuisset nisi peccasset mortaliter: ꝫ nūc etiā xp̄o passo solū mortaliter peccātes in infernū vadunt: ergo xp̄i passio nō liberauit nos a pena eterna. ¶ P̄ pena que finiri p̄t eterna nō fuit: ꝫ pena a qua xp̄s hoīes liberauit finita est: ergo a pena eterna nō liberauit. ¶ Sed contra. peccatū est causa mortis eterne: sed xp̄us liberauit a peccato: ergo z a pena eterna. ¶ P̄ Zach. ix. tu autē in sanguine testamēti eduxisti vinctos de lacu ꝛc. Ulterius videt q nō liberauit nos a pena tēporali: qz adhuc p̄ peccatis pena tēporalis iniungit̄ penitentibus: ergo ab ea per xp̄m nō sumus liberati. ¶ P̄. j. Pe. ij. xp̄s passus ē p̄o nobis: vobis relinquēs exemplū vt sequamini eius. hoc aūt nō est nisi patiendo: ergo xp̄us per suā passionē nos obligauit ad patiendū penā tēporalē magis ꝗ̄ ab ea liberauit. ¶ P̄ per resurrectionē mortuorū liberamur ab omni pena tēporali sed etiā si xp̄us nō fuisset passus mortui resurgerēt: quia resurrectio mortuorū est articulus fidei: ergo passio xp̄i non liberat nos a pena tēporali. ¶ P̄ posita causa sufficiēti ponitur effect⁹: sed adhuc in illis qui vim passionis xp̄i oīb⁹ modis in se excipiūt. manet pena tēporalis: ergo passio xp̄i nō liberat a pena tēporali. ¶ Sed cōtra. per claues eccl̄ie remittit̄ pena tēporalis: sed claues eccl̄ie virtutē habent a passione xp̄i: ergo per passionē xp̄i tollit̄ pena tēporalis. ¶ P̄ de⁹ nō punit bis in idipsum. Nah. p̄mo. ꝫ de⁹ posuit in xp̄o iniquitates oīuz nostrū dū ipse dolores nostros portauit. Isa. liij. ergo nos a pena tēporali per suā passionez liberauit. ¶ R⁹ dicendū ad p̄mā questionē q pena eterna dicit̄ per oppositū ad vitā eternā. vnde pena p quā vita eterna p̄uat dicit̄ pena eterna. hō aūt vitā eternā amittere p̄t dupliciter. s. per pctū nature. s. originale cui⁹ pena est carētia visionis diuine. z per pctū personale actuale. s. mortale. Penā igit̄ eternā fm q ex originali cōsequit̄ oēs incurrerūt: ꝫ quidā scōm reatū tantū: sicut q adhuc viuebāt in carne. quidā aūt fm experientiā illi⁹ pene: sicut q iam mortui erant. Siliter etiā penā eternā que debet̄ pctō actuali non oēs incurrerūt: ꝫ quidā vel quātū ad reatū tātū sicut existētes in mortali: vel quātū ad experientiā sicut dānati. xp̄us igitur per passionē suaz a pena eterna que debet̄ originali qō oēs cōtrahunt dupliciter absoluit. s. auferendo reatum ꝗ̄tū ad illos q̄ participes efficiebāt redēptionis eius z adhuc viuebāt z auferēdo penā quātum ad illos qui mortui erant. Ab omnib⁹ quidē quātū ad sufficientiā: sed quantū ad efficientiā ab illis in quibus nullū inueniebat ¶ Sed a pena debita mortali actuali dupliciter absoluit. vno mō p̄bendo auxiliū ne aliquis reatū illū incurreret. Alio modo p̄bendo etiā medicamēta quib⁹ reatus possit auferri ab illis qui in se vim passionis ei⁹ receperūt: sed q a pena illa iam actualiter susceptā aliquis liberet esse nō potest: quia nō est in statu viatoris vt gratiaz z charitatē susciperet per quā vis passionis xp̄i in hoīes transfundit̄. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q pena eterna nō solū dicit̄ pena inferni in qua sunt dānati a qua nō potest esse redēptio: qz illi nec gratiā habēt: nec gratie capaces sunt vt possit eis continuari passio xp̄i: ꝫ dicit̄ pena eterna etiā limbi in qua erāt sancti patres. A qua poterat esse redemptio ꝓpter gratiam z charitatē que in illis sanctis erat per quaz eis xp̄i passio cōtinuabat. ¶ Ad secundū dicendū q ꝗ̄uis illi q̄ peccant mortaliter post passionē xp̄i in infernū vadūt: tñ passio xp̄i poterat eos p̄seruare a peccato z etiā sanare vuln⁹ peccati in ipsis. z ideo quantum in se est a pena infernali liberat. ¶ Ad tertiū dicendū q pena inferni dicit̄ eterna. Tum qz in eo qui punit̄ nō est virtus ad liberandū se a pena illa: tū quia non est dispositio vt virt⁹ liberans in eo effectū habere possit: z ideo nullo modo terminari p̄t: sed pena limbi erat eterna inquātū deficiebat in puncto virtus ad liberandum. vnde in eternuz durasset nisi liberatio affuisset: ꝗ̄uis esset dispositio ad recipiendū effectū liberātis z in deo terminari poterat: ꝫ pena purgatorij neutro modo est eterna quia per virtutē gratie quā ille qui punitur habet pena illa purgat z terminat̄ purgatione completa ¶ Ad secundā questionē dicendū q pena tēporalis dicitur per quaz p̄tiatur aliquod bonū tēporale: quia bonū tēporale non est natum manere semper. hec aūt tēporalis pena in homine est duplex quedā que vniuersaliter inuenitur in tota humana natura: sicut necessitas moriendi passibilitas in obedientia carnis ad spiritū z huiusmodi. z hec quidē pena nature humane debet̄ ex originali peccato nihilomin⁹ huiusmodi ex p̄cipijs nature consequūt̄ gratia innocētie destituta. has igitur penas per suā passionis penā xp̄us ab omnib⁹ sufficienter exclusit quāuis nō efficaciter ab omnibus scilicet illis qui ei⁹ passionis participes nō sunt: nec tamen ita q statim post passionē ab omnib⁹ auferant̄: vel ita q auferantur ab illis qui sacramenta passionis ei⁹ percipiunt statim post perceptionē sacramenti: sed in fine mūdi ab omnib⁹ sanctis simul auferent̄: quia iste pene debentur nature in qua omnes sunt vnū. vnde tunc nō solum hominū: sed totius mūdi natura reparabit̄ per resurrectionē quia z ipsa creatura liberabit̄ a seruitute corruptionis reuelationē glorie filiorū dei. Ro. viij. Alie aūt pene fūt q̄ aliquib⁹ hoīb⁹ ꝑ specialiter infligunt̄. Et he pene dupliciter ad eos cōperant̄. vno mō vt vindicātes culpā fm q culpa facit debitū huiusmodi pene. z hoc mō xp̄us oēs istas penas sua morte quātū ad sufficientiā abstulit remouēdo causaz Sz ad hoc q aliqs his penis quātū ad efficaciam liberet̄: exigit̄ q passionis xp̄i particeps fiat quod quidem contingit dupliciter. p̄mo quidē per sacramētū passiōis. s. baptismū in quo ꝛepelimur xp̄o in scōo aliqs fit ꝑticeps xp̄i per realē cōformitatē ad ipsuz. s. inquātū xp̄o patiēte patimur qō quidē fit per penitētiā. Et qz hec cōformatio fit p nostrā operationē: ideo cōtingit q est impfecta z perfecta Et qñ q̄dē est perfecta cōformatio scōm ꝓportionē ad reatū culpe: tunc pena totaliter tollit̄ siue hoc sit in cōtritione tñ siue etiā sit in alijs ꝑtibus penitētie. Quādo aūt nō est perfecta cōformatio: tūc adhuc manet obligatio ad aliquā penā: vl̄ hic in purgatorio. Nō tamē oportuz q sit cōformatio ad passionē christi fm experientiā tāte pene ad quantā aliquis obligatur ex culpa: qz passio capitis in membra redundat z tanto plus quanto est ei aliqs p charitatē magis

sōlūctus. vnde ex vi passionis xpi diminuit quātitas debite pene z fm hoc dicitur has penas auferre inquantuz eas diminuit. Alio modo dicte pene cōperant ad eos quibus infliguntur vt medicine: qz pene sunt quedā medicine vt dicitur. ij. Ethi. vel sibi inquātū. s. preseruāt a culpa seu ad virtutē promouēt: vel alijs inquātū. s. est alijs exemplū vt vn⁹ p alijs aliqualiter satisfaciat. z hoc modo per passionē xpi pena tēporalis nō est nec totaliter ablata nec diminuta: sed magis augmētata charitate crescēte quantū ad psentez statum in quo z peccare possum⁹ z proficere nobis z alijs: sed in futuro quādo erit termin⁹ vie oīno pena tolletur per virtutē passionis xpi. ¶ Ad primū ergo dicendum q pena tēporalis iungit vel vt satisfactoria. z hoc fine vt aliquis passioni xpi per mutationē cōformet. vnde vbi est conformitas per sacramētū baptismi nō iungit aliqua pena satisfactoria: vel etiā iniungit vt medicina pseruās vel promouens z nō tāc debita. Et per hoc patz etiā solutio ad secundū. ¶ Ad tertiū dicendū q sicut causalitas iustificationis attribuit resurrectioni quātū ad terminū ad quē. passioni aūt cc tū ad terminū a quo ita glorificatiōis causalitas attribuit resurrectioni quātū ad gloriā que dabit: sed passioni quātū ad penalitates que tollūt. ¶ Ad quartū dicendū q in causis que agūt ex ordinatiōe sapiētie nō est necessariuz q posita causa statim ponat effectus: sz tunc effect⁹ ponit quādo sapiētie ordo requirit z taliter agit passio christi.

AD quartū sic procedit. videt q rōne predicte liberationis xp̄s nō debeat dici redēptor. Redemptio enim emptionē significat iteratā: sz xp̄us nos nūc alias emerat: ergo nec redimere dicendus est ex hoc q nos liberauit. ¶ p̄ null⁹ qō suū est emit nisi forte soluēdo precium ei qui iniuste detinebat: sz diabolus iniuste nos detinebat. ei aūt xp̄us p̄prij sanguinis precium nō soluit: ergo nullo modo nos redemit. ¶ p̄ ab eo qui aliqd vsurpauit nō oportz q suū est emere: sed violenter auferre. si facultas assit: sed xp̄o nos liberādi de potestate diaboli facultas nō defuit: ergo nō liberauit nos per modū emptionis. Contra Apocal. iiij. Redemisti nos deo in sangui. t. dicit de xp̄o ergo ipse est redēptor. ¶ p̄ vbicūc est aliqua cōmutatio ibi videt emptio: sz in passione xpi fuit quedā cōmutatio: quia accepit mortē z largit⁹ est vitā: ergo fuit ibi emptio.

¶ Ulterius videt q nō solus filius sit dicēdus redēptor eius enī est redimere cui⁹ est precium dare: sz de⁹ pater dedit nobis filiū in precium redēptionis. Gal. iiij. misit de⁹ filium suū fac. sub le. vt eos qui sub le. erāt redi. ergo deus pater redemit. ¶ p̄ ei⁹ est redimere ab hoste cui⁹ est hostē vincere sed xp̄s per potentiā quā habet simul cū patre hostem qui nos detinebat vicit: ergo pater nos redemit ¶ p̄ omne nomen significās effectū in creatura est cōmune toti trinitati: sz redēptor ē huiusmodi ergo. ¶ Sed cōtra. redēpti sum⁹ per passionez christi. p̄ma .P. p̄mo. Redēpti estis precioso sanguine agni: sz solus fili⁹ passus est: ergo solus filius nos redemit. ¶ p̄ ad hoc incarnat⁹ est vt nos redimeret. solus aūt fili⁹ incarnatus est: ergo ipse est redēptor. ¶ R⁹ dicendum ad primā questionē q per peccatū primi parētis totū humanū gen⁹ alienatū erat a deo vt dicit Eph. ij. non q̄dez a potestate dei: sz a visione faciei dei ad quā filij z domestici admittūt. Et iterū in potestatē diaboli vsurpātis deueneramus cui cōsentiendo homo se subdiderat quantū in ipso erat quāuis de iure nō posset: qz suus nō erat: sed alterius. Et ideo per suā passionē christus duo fecit. liberauit enim nos a potestate hostis. vincēdo ipsum per contraria eozuz quib⁹ boiem vicerat. s. humilitatē obedientiā z austeritatē pene que delectationi cibi vetiti opponit. Et iterum satisfaciēdo p culpa deo cōiunxit z domesticos dei z filios fecit. vnde ista liberatio duas rōnes habuit emptiōis. inquantū enim a ptāte diaboli eripuit dicit nos redemisse: sicut rex regnū occupatū ab aduersario per laborem certaminis inquātū vero deum nobis placauit dicit nos redemisse sicut precium solues sue satisfactionis p nobis vt a pena z pctō liberemur. ¶ Ad primū ergo dicendū q iteratio importata per prepositionē nō refert ad actum emptionis quasi alias empti fuerimus: sed ad terminū actus: qz alias sui fueram⁹ in statu innocētie. ¶ Emere enī est aliquid suū facere. ¶ Vel dicendū q dicit redemptio habito respectu ad illā venditionē qua nos diabolo per concensum peccati vendideramus a qua venditione hec emptio secūda est. ¶ Ad secundū dicendū q precium sanguinis sui nō diabolo: sed deo obtulit vt p nobis satisfaceret. A diabolo autē nos per victoriam sue passionis eripuit vt dictū est. ¶ Ad tertiuz dicendum q quāuis diabol⁹ nos iniuste vsurpauerit: nos tamē in eius potestate deuenim⁹ ex quo ab eo victi sum⁹. z ideo oportuit etiā vt ipse vinceret per contraria eozū quib⁹ vicit. nō enim violēter vicit: sed ad peccatū fraudulēter inducens. ¶ Ad secundā questionē dicēdū q effectus redemptionis potest attribui cause p̄me z cause remote. Si attribuat cause p̄me: sic xp̄us nō redemit per ea que in humana natura fecit z sustinuit quib⁹ z patri satisfecit pro omnibus hoīb⁹ z hostem vicit eius tētationib⁹ resistendo. Si autē referat ad causam primā z remotā: sic attribuitur toti trinitati inquātū tota trinitas acceptauit nostrā redēptionem z filiū dedit nobis redemptorē z inquātū per virtutez diuinitatis habuit passio efficaciam ad satisfaciendū p toto genere humano: sed quia ille proprie dicitur emere qui emptionis precium soluit magis cc ille qui emptorem mittit ideo proprie loquēdo dicit christus tantū redēptor: cc⁹ etiam tota trinitas possit dici redemptor. Et per hoc patet solutio ad vtrāc partem.

AD quintū sic procedit. videt q christus nō reconciliauerit nos deo quod mediatoris est officium null⁹ enī recōciliat diligēti: sz odiēti: sz deus pater nos diligebat: quia ipse diligit oīa que sunt z nihil odit eorum que fecit. Sap. xi. ergo christus nos ei non reconciliauit. ¶ p̄ Joh. iij. sic deus dilexit mundū vt filiū suum vnigenituz daret: ergo magis amor patris est causa passionis cc econuerso: z ita videtur q per mortem christi nō sumus deo reconciliati. ¶ p̄ Matthei. xxij. dicitur q homo rex cuius filium cultores vinee occiderant veniēs perdidit homicidas illos z per illū hominē significat deus pater cui⁹ filius occisus est: ergo per mortem christi sunt inimicitie magis aucte cc ablate. ¶ Sed contra. Roma. v. Cum inimici essemus deo recōciliati sumus per mortem filij eius. ¶ p̄ per satisfactionē deo reconciliamur: sed christus per passionem suā pro nobis satisfecit: ergo nos deo recōciliauit. ¶ Ulterius videt q ipse non sit mediator scōm humanā naturam. Non enim est idem extremū z medium: sz humana natura est extremū istius reconciliationis que fit hominis ad deum: ergo q homo christus nō est mediator. ¶ p̄ medium compositū est ex extremis: sed cōpositum ex humana natura z diuina nō est in christo nisi persona: ergo nō ratione humane nature: sed ratione compositē persone est mediator. ¶ p̄ scōm hoc est mediator fm q nos deo coniunxit: sed non potuisset nos deo coniungere nisi inquantum est deus: ergo scōm q deus est mediator. ¶ Sed contra. mediator nō est vnum cum bis inter quos mediat: sed christus scōm q deus est vnum cū patre. Joh. xj. ergo scōm q deus non est mediator. ¶ p̄ scōm hoc est mediator scōm q est redemptor: sed redemit nos fm humanā naturam: ergo z scōm ipsam est mediator. ¶ Ulterius videtur q non soli christo conueniat esse mediatorez ille enim est mediator qui inter nos et deum pacem facit. hic autez est spiritussanctus qui est amor quo deus nos diligit z in quo nos deū diligimus quantū ad charitatis donū in quo ipse nobis datur: ergo videt cc spūssanctus debeat dici mediator. ¶ p̄ medium est qō cōuenit cū extremis sz demones cōueniunt cū deo in hoc q sunt imortales. non biscum aūt in hoc q sunt miseri: ergo demones sūt media-

tores nō solū christus. ¶ Ꝑ angeli beati conueniūt etiam nobiscum ꝛ cū deo. cum deo quidē inquantū sunt īmortales ꝛ beati. nobiscū vero inquantū sunt creature: ergo ꝛ ipsi sunt mediatores. ¶ Ꝑ Dio. probat in. iiij. ca. ce. ierar. ꝙ diuine illuminationes nō deferunt ad nos nisi mediantib⁹ angelis: ergo ipsi sūt mediatores. ¶ Ꝑ sacerdos est mediū inter deum ꝛ populū. ꝛ similiter alij sancti inquantū ꝓ peccatoribus intercedunt: ergo non solus xp̄us est mediator. ¶ Sed cōtra. officiū mediatoris est recōciliare discordes sed solus christus soluit inimicitias que erant inter nos et deū. Lol. ꝓmo. ergo ipse solus est mediator. ¶ Ꝑ ex hoc dicitur mediator: quia pro nobis satisfecit: sed solus christus pro humana natura satisfecit: ergo ipse solus est mediator. ¶ Rō dicendū ad primā questionē ꝙ dilectio dei ad nos fm effectū iudicat. Cum enī ipse inquantū in se est ad oēs equaliter se habeat: fm hoc aliquos dicitur diligere fm ꝙ eos sue bonitatis ptices facit vltima autē ꝛ cōpletissima participatio sue bonitatis cōsistit in visione essentie ipsius scōm q̄ ei cōiungimur socialiter quasi amici cū in ea sua vita ꝛ beatitudo cōsistit. vnde illos dicit simpliciter diligere. quos admittit ad dictā visionem. vel fm rem vel scōm causam: sicut patz in illis q̄b⁹ dedit spiritū sanctū quasi pignus illius visionis. Ab hac igit̄ partipatiōe diuine bonitatis. s. a visione essentie ipsius homo per peccatū amotus erat: et fm hoc homo dicebatur priuatus dei dilectione: ꝛ ideo inquantū christus per passionē suaz satisfaciēs pro nobis ad visionez dei hoīes admitti impetrauit fm hoc dicitur nos deo reconsiliasse. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ oēs creaturas diligit quantū ad aliquē modū quo cōmunicat eis bonitatē suā: sed illas dicit simpliciter diligere quib⁹ seipsuz videndū cōmunicat Joh. xiiij. Ego diligam eum ꝛ manifestabo ei meipsum'. ¶ Ad secundū dicēdū ꝙ sicut de⁹ dr̄ diligere creaturas quādo iam sunt inquātū eis actu suā bonitatē cōmunicat: quas anteq̄ essent dilexit fm propositū cōmunicādi eis suā bonitatē: ita etiam dicit de⁹ homines dilexisse quantū ad ꝓpositū cōmunicandi vel cōcedendi hominib⁹ suā visionē ex qua dilectione filiū dedit: s̄z per mortem filij dilexit eos quasi actualiter ad visionem sui admittens remoto impedimēto quod nos a visione dei impediebat. ¶ Ad tertium dicendū ꝙ ex parte illoz̄ qui occiderūt christū nō fuit aliquid qō misericordiā prouocaret: s̄z magis iram: sed ex parte xp̄i qui ꝓ nobis mortē sustinuit fuit in mēsa charitas que fecit passionē ex parte patiētis deo acceptam: ꝛ sic per ipsam sumus reconciliati. ¶ Ad secundaz questionē dicendū ꝙ in medio est duo recōsiderare scilicz rationē quare dicat̄ mediū ꝛ actum medij: dicit̄ autez aliquid medium ex hoc ꝙ est inter extrema. Actus aūt medij est extrema coniungere. Mediator igit̄ dicitur aliquis ex hoc ꝙ actum medij exercet in cōiungendo diuīctos. Non potest autē actum medij exercere nisi aliquo modo natura medij in ipso inueniat̄ vt scilicet sit inter extrema. Esse aūt inter extrema conuenit quantū ad duo scilicet quantuz ad hoc ꝙ mediū participat vtrūq̄ extremoz̄. Et fm ordinem inquantuz est sub primo ꝛ supra vltimū ꝛ hoc exigitur ad rationē medij proprij dicti: quia mediū dicitur scōm respectum ad primum ꝛ vltimū que ordinez dicunt. christo aūt scōm humanā naturā hec tria conueniūt. ipse enim fm humanā naturā ꝓ hominib⁹ satisfaciens homines deo cōiunxit. Ipse etiam ab vtroq̄ extremoruz aliquid participat inquantū homo. A deo quidē beatitudinē. ab hominib⁹ aūt infirmitatē. Ipse etiā inquantū homo supra homines fuit per plenitudinē gratiarū ꝛ vnionem ꝛ infra deum propter naturam creatā assumptā: ꝛ ideo proprie loquēdo ratione humane nature est mediator. Ratione aūt cōpositi persone potest etiā dici mediator quātū ad duas dictarū conditionū. s. inquātū cōiūxit homines deo. Et inquantū vtriq̄ extremoz̄ cōmunicat in natura plenarie nō participatiue: sed tertia conditio deficit: quia fm personā non fuit minor patre. Sed quantū ad diuinā naturaz nullo modo cōpetit sibi ratio mediatoris: quia scōm diuinā naturā neq̄ est inter extrema participatiue neq̄ scōm ordinem: neq̄ iterum contingit vt causa proxima: sed vt causa prima vt dictū est. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ humana natura prout est in christo nō est extremum: quia ipsa nō eget reconciliatione cum in ipsa peccatū nō sit. Ad secundū patet solutio per id quod dictū est. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ q̄uis nos deo cōiungere non potuisset nisi de⁹ fuisset: quia humana natura ex diuina sibi cōiūcta in persona maiorē efficaciā habebat tamen satisfactionē qua deo reconciliati ꝛ cōiuncti sumus non exhibuit nisi per humanā naturaz. ꝛ ideo scōm ipsam est proxima causa cōiunctionis. ¶ Ad tertiam questionez dicendū ꝙ quantū ad hanc reconciliationez qua humana natura recōciliata est a deo: solus xp̄us est mediator: quia in ipso solo est reperire cōditiones mediatoris predictas. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū ꝙ spiritussanctus q̄uis coniungat sicut causa prima: nō tamē est mediū inter extrema nec cōiungens proximū. ꝛ ideo nō est proprie loquēdo mediator. ¶ Ad secūdū dicendū ꝙ demones cōmunicāt cuz deo in īmortalitate. nobiscuz autem in miseriis. vnde ad hoc se medios interponūt vt nos ad īmortalitatē ꝛ eternam miseriam adducūt. ꝛ hoc faciunt a deo nos se iungēdo ꝛ nō coniungendo. Et quia recedendo ab vno. primo inuenit̄ multitudo. ideo ipsi nō sunt vnus: sed plures medij nō mediatores: sed separatores. christus aūt cum deo habuit cōmunez beatitudinē. nobiscū autē mortalitatē. ꝛ ideo ad beatitudinem nos ducit eternā: mortalitate q̄ habuit ad temp⁹ consumpta. ꝛ hoc est qō dicit Augustin⁹. ix. de ciui. dei ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ angeli sunt beati ꝛ īmortales. vnde nō conueniunt nobiscum in hoc quod a nobis amouendū est per actum mediatoris. nō enim ad hoc dat̄ mediator vt faciat nos non esse creaturas. ꝛ ideo q̄uis cōueniunt nobiscū in hoc ꝙ sunt creature. non tamē competit eis ratio mediatoris. ¶ Ad quartum dicendū ꝙ illud ꝙ angeli nobis a deo deferunt quasi medij inter nos ꝛ deū: nō est hoc per quod deo coniungimur: quia gratia nō est nobis ab angelis nec satisfactio: sed illa transfusio coniunctionē presupponit vt ad eam preparat. ꝛ ideo ipsi nō sunt mediatores: sed eorum officium sequit̄ vel disponit ad officiū mediatoris. ꝛ ideo ipsi sunt ministri mediatoris. ¶ Ad quintum dicendū ꝙ aliquis sanctoz̄ nō potest esse mediator cōiungens totam humanā naturam deo q̄uis vnam specialem personā deo possit coniungere. nō quidem merendo ei gratiā ex condigno: sicut christus fecit: sed ex cōgruo tantū inducendo ad bonuz. ¶ Morte quippe sua vng. hic est tert⁹ modus quo per passionez a peccatis liberamur. duo enim prius positi pertinēt ad efficientiā iustificatiōis ex parte nostra. hic aūt ptinēt ad sufficientiā ex pte sua: qz sua satisfactio fuit: sicut quoddā sacrificiū ad delēdū oīa pcta quantū in se est sufficiens. ¶ Vulparuz cirographa: Cirographū dicit̄ a circos qō est man⁹. ꝛ graphos qō est scriptura q̄si manualis scriptura q̄ memoriā debitoz facit ꝛ obligationē ad soluendū dicūt̄ autē cirographa nr̄oz pctoz̄ per mortē xp̄i deleta inquātū memoria nr̄oz delictoz amota ē fm ꝙ de⁹ eoz non recordat̄ ad puniēdū: vel inq̄tū obligatio pene siue reatus amot⁹ est. ¶ In baptismo penit⁹ laxat̄: Cōtra reqrit̄ penit⁹ interioz dicēdū ꝙ nō reqrit̄ inq̄tū ē pena: s̄z inquātū cōsequit̄ ē displicētia veteris vite ei⁹ si nō peniteat nō pōt noua vitā inchoare: sed vict⁹ accedit. ¶ Impleuit illa sacramenta: Sacramētū hic dicit̄: nō sacramentū signū: sicut baptismus ꝛ huiusmodi: s̄z sacrū secretū sicut passio incarnatio et huiusmodi. ¶ Si ergo xp̄s fm vos o heretici hic sunt verba vigilantij q̄ui ponit xp̄m mediatorem rōne persone cōposite vt dictū est: possum⁹ tamen dicere ꝙ si haberet humanaz naturam tantū scōm illam nō esset sufficiens mediator: qz nō haberet vnde satisfaceret ꝓ tota natura humana: sicut nec alij qui sunt puri homines.

DISTINCTIO .XX.

¶ Quō alio mō potuit liberare: ⁊ quare potiꝰ isto.

Si vero querit vtrū alio modo posset deꝰ hoiez liberare q̄z per mortē xp̄i: dicimꝰ ⁊ aliū modū fuisse possibilē deo: cuiꝰ potestati cūcta subiacēt. Sz nostre miserie sanāde cōuenientioꝛē modus aliū nō fuisse: nec eē opoꝛtuisse. Quid enī mētes nr̄as tm̄ erigit: ⁊ ab īmortalitatis desperatiōe liberat: q̄z q̄ tanti nos fecit deꝰ ut dei filiꝰ imutabiliter bonꝰ in se manens qō erat: ⁊ a nobis accipiēs qō nō erat: dignatꝰ est nostrū inire cōsoꝛtiū: ut mala nostra moriēdo perferret. Est ⁊ alia ratio quare isto potiꝰ modo q̄z alio liberare voluit: qꝛ sic iusticia superaꝛ diabolꝰ: nō potentia. Et quō id factū sit explicabo ut potero. quadā iusticia dei in potestatē diaboli traditū est genus humanū peccato primi hois in oēs originaliter transeūte: ⁊ illiꝰ debito oēs obligante. Vnde oēs hoies ab origine sunt sub principe diabolo. vnde apl̄us Eramꝰ natura filij ire. Natura. s. ut est deprauata peccato: nō ut est recta creata ab initio. ¶ Modꝰ aūt ille quo traditꝰ est hō in diaboli potestatē: non ita debet intelligi tāq̄z deꝰ hoc fecerit aut fieri iusserit sz q̄ tm̄ permiserit: iuste tn̄. Illo enī deserēte peccātē peccati auctoꝛ illico inuasit. Nō tamē deꝰ continuit in ira sua miseratiōes suas nec hoiem a lege sue potestatis amisit cū in diaboli ptāte eē permisit: qꝛ nec diabolꝰ a ptāte dei est alienus: sicut nec a bonitate. Naz qualicūq̄z vita diabolꝰ uꝫ homo nō subsisteret nisi per eū qui viuificat oīa. Non ergo deꝰ hoiez deseruit ut nō se illi exhiberet deū: sed inter mala penalia etiā malis multa p̄stitit bona. Et tādē hoiez quē cōmissio pctōꝝ a diabolo subdidit remissio pctōꝝ per sanguinem xp̄i data a diabolo eruit: ut sic iusticia vinceret diabolꝰ: nō potentia.

¶ Qua iusticia sit victus diabolus.

Sed qua iusticia. Jesu xp̄i. Et quō victꝰ est ea. Quia in eo nihil dignū morte īueniēs occidit eū tn̄. Et vtiq̄z iustū ē ut debitoꝛes quos tenebat liberi dimittaṅ in eū credētes: quē sine vllo debito occidit. Jdeo aūt potētia vincere noluit: qꝛ diabolꝰ vicio peruersitatis sue amatoꝛ ē potētie: ⁊ deseꝛtoꝛ oppugnatoꝛq̄z iusticie. in q̄ homines eū magis imitāṅ: q̄ neglecta uel etiam posita iusticia potētie magis studēt eiusq̄z adeptiōe letāṫur uel cupiditate inflāmaṅ. Jdeoq̄z placuit deo ut nō potētia: sz iusticia vincēs hoiem erueret. Jn quo hō eū imitari discꝛet. Post vero i resurrectione secuta est potētia: qꝛ reuixit moꝛtuꝰ nūq̄z postea moꝛitur. Sz nōne iure eq̄ssimo vinceꝛet diabolꝰ si potētia tm̄ xp̄s cū illo agere voluisset. Vtiq;. Sed postposuit xp̄us qō potuit ut pꝛiꝰ ageret qō opoꝛtuit: iusticia ergo hūilitatis hoiez liberauit quē sola potētia equissime liberare potuit.

¶ De causa inter deum ⁊ hominem ⁊ diabolum.

Seni tres illi in causam venirēt. s. deꝰ homo ⁊ diabolꝰ: diabolꝰ ⁊ homo q̄d aduersus deū dicerēt nō haberēt. Diabolus enī de iniuria dei cōuinceret: qꝛ seruū eiꝰ. s. hoiez ⁊ fraudulēter abduxit: ⁊ violēter tenuit. Homo etiā iniuriosus deo cōuinceret: qꝛ p̄cepta eius cōtēpsit: ⁊ se alieno dño mācipauit. De hoīs iniuria etiā cōuinceret diabolꝰ: qꝛ illū ⁊ pꝛiꝰ fallaci p̄missione decepit: ⁊ post mala inferēdo lesit. Jniuste igit diabolus quātū ad se hoiez tenebat: sz hō iuste tenebaṫ: qꝛ diabolꝰ nūq̄z meruit habere potestatē sup hoiez sz hō meruit per culpā pati diaboli tyrannidē. Si igit deꝰ qui vtriq̄z p̄erat potētia hominē liberare vellet: sola iussionis virtute hoiez poterat rectissime liberare. Sz ob causam p̄missam iusticia humilitatis vti voluit qui dū in carne moꝛtali crucifixus ē iustificati sumꝰ. i. per remissionē pctōꝝ eruti de potestate diaboli. ⁊ ita a xp̄o iusticia diabolꝰ victus est: nō potentia. Quomodo aūt in eius sanguine nobis pctā sunt dimissa supꝛa expositū est.

¶ De traditione christi que dicit facta a patre: a filio: a iuda ⁊ a iudeis.

Christus ergo est sacerdos idēq̄z hostia et p̄ciū nostre recōciliationis: q̄ se in ara crucis nō diabolo: sz deo trinitati obtulit. pꝛo oibꝰ quātū ad pꝛecij sufficiētiā: sz p electis tm̄ quātū ad efficientiā: qꝛ p̄destinatis tm̄ salutem effecit. De quo etiā legit q̄ sit traditꝰ a patre: ⁊ q̄ seipsum tradidit ⁊ q̄ iudas tradidit eū ⁊ iudei. Jpse se tradidit: qꝛ sponte ad passionē accessit. Et pater eum tradidit: quia voluntate patris: immo totiꝰ trinitatis passus est. Judas tradidit pꝛodendo ⁊ iudei instigando. Et fuit actus iude ⁊ iudeoꝛum malus ⁊ actꝰ xp̄sti uꝫ patris bonꝰ. Opus xp̄i ⁊ patris bonum: quia bona patris ⁊ filij voluntas. ⁊ malum fuit opus iude ⁊ iudeoꝛum: quia mala fuit intentio. Diuersa fuerunt ibi facta siue opera. idest diuersi actus: ⁊ vna res siue factū scilicet passio ipsa Jdeoq̄z doctoꝛes aliquando vniunt in facto illo patrem: filium iudam ⁊ iudeos. aliquando diuisiungunt. Respicientes enim ad passionem vnū opus illarum dicunt: attendentes intentiones et actus facta diuersa discernunt. Vnde augustinus. facta est inquit traditio a patre: facta traditio a filio: facta est traditio a iuda. vna res facta est Quid ergo discrenit inter eos. Quia hoc fecit pater et filius in charitate ⁊ ex charitate. Judas vero in pꝛoditione. Videtis quia non quid faciat homo: sz qua voluntate considerandum est. Jn eodem facto in uenimus deum quo iudam. Deum benedicimus iudam detestamur. Quia cogitauit deus salutem nostram: iudas cogitauit pꝛecium quo vendidit dominū: filius pꝛecium quod dedit pꝛo nobis. Diuersa ergo intentio diuersa facta facit: cum tamen sit vna res ex diuersis. Ecce dicit vnā rem ibi fuisse diuersa facta: quia ibi vna fuit passio: sed diuersi actus. Et actus quidē iude ac iudeoꝛū mali quibus operati sunt christi passionem: que bonum est ⁊ opus dei est.

¶ Qđ christi passio dicitur opus dei ⁊ iudeorum: ⁊ quomodo.

Passio ergo xpi ⁊ opus iudeorũ dicit: quia ex actibus eorũ prouenit. ⁊ opus dei: qz eo auctore. i. eo volẽte fuit. Vnde Augustin⁹ Nemo aufer animaz xpi ab eo: qz potestatẽ habet ponẽdi eã ⁊ sumẽdi. Ecce habes auctorez operis. Ponet animam. Ecce habes opus auctoris. Et ut generaliter cõcludã quotiens in carne xpus aliqd patit opus auctoris est. Quia eni sua volũtate nõ alio cogente perpetit: ipse auctor est operis.

¶ Si iudei sunt ibi operati bonum.

Cum aũt passio xpi opus dei sit: ⁊ ideo bonum est: eandẽqz operati sunt iudas ⁊ iudei: querit an cõcedendũ sit eos operatos ibi esse bonũ. Hic distinguendũ est. Potest eni dici ꝙ operati sunt bonũ: quia ex actib⁹ eorũ ꝓuenit bonum. i. passio xpi. ⁊ iterum ꝙ operati nõ sint bonũ: ꝛ malũ: qz actio eorũ nõ fuit bona: sed mala.

¶ Postqz determinauit magister quõ per passionẽ xpi liberamur a malis: hic determinat de causis passionis. diuiditur aũt in duas ptes. ꝑmo assignat passionis cõgruentie causam. scõo determinat de causa ipsi⁹ efficiẽte ibi: Xpus ergo sacerdos ⁊ hostia. ꝑma in duas. in prima assignat causam cõgruentie ex vtilitate nostra. in secũda ex decentia iusticie ipsi⁹ ibi: est ⁊ alia ratio. Et circa hoc tria facit. ꝑmo assignat cõgruẽtiã passionis ex iusticia dei. secũdo ꝓsequit iusticie ordinẽ ibi: Sz qua iusticia. tertio ostẽdit ꝙ etiam isto ordine prętermisso nulli iniuria fieret vt sic iusticie ꝓcessus cõmendabilior appareat inquãtũ nõ fuit necessari⁹ ibi. Si enim tres illi xps: ergo sacerdos hic determinat de causa efficiẽte passionis. ⁊ primo quãtũ ad ipsam operationẽ. causę efficiẽtis. secũdo quãtũ ad opus operatũ ibi: Passio ergo xpi Et circa hoc duo facit. primo ostẽdit quõ opus operatũ ex diuersis causis ꝓcessit. scõo inquirit vtz ipsum opus operatũ sit licitũ vel malũ ibi: Cum autem passio xpi.

¶ Questio prima.

Hic querit quinqz. Primo de repabilitate humane nature. Secũdo an ali⁹ qz xpus potuit satisfacere ꝓ humana natura. Tertio vtrũ satisfactio cõueniẽter facta sit per christi passionẽ. Quarto vtrũ potuit humanũ genus alio mõ liberari. Quinto de passione christi per comperationẽ ad causam efficientem.

Ad primũ sic ꝓcedit. videt ꝙ humana natura non fuerit reparãda. peccatũ enim hoĩs nõ fuit grauior quã peccatũ angeli: sed post peccatum angeli bona naturalia ipsi⁹ integra remãserũt vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. ergo in hoĩe natura integra permãsit. ⁊ ita reparatione nõ indiguit. ¶ Ꝑ id qõ cõsequit humanã naturã inuenit in oĩb⁹ habentib⁹ humanã naturã: ꝛ nõ omnes hoĩes erãt reparãdi cũ multi fuerũt ꝓuisi dãnati: ergo nature humane reparatio nõ debet. ¶ Ꝑ natura angelica nõ est minus ꝓciosa quã natura humana: ꝛ natura angelica post pctm reparata non fuit: ergo nec humana natura reparãda erat. ¶ Ꝑ pri⁹ homo per peccatũ meruit vt ipse ⁊ sua posteritas in eternũ a dĩna visione seperaret: ꝛ ad iusticiam dei pertinet vt reddat vn icuiqz ꝛm sua merita: ergo hoc reddere debuit vt in eternũ excluderet humana natura ⁊ humanũ genus a diuina visione ⁊ sic reparari nõ debuit humana natura. ¶ Sed cõtra. nõ decet diuinã sapientiã vt aliqua creatura suo fine frustret: qz tunc vane facta eẽt: ꝛ finis ad quẽ facta est humana natura est vt videat deũ ⁊ fruat eo. cũ igitur ad hũc finẽ peruenire nõ potuisset nisi repata fuisset: qz per peccatũ ꝓmi hoĩs ab hoc fine deordinata fuit cõgruũ fuit ꝙ repararet. ¶ Ꝑ nõ est decens vt aliqua perfectio vniuerso deesset: ꝛ de perfectiõe vniuersi est creatura rõnalis beata cõposita ex anima ⁊ corpore: ergo cõgruũ fuit ad perfectionem vniuersi ꝙ natura talis. ſ. humana repararet ad beatitudinẽ a qua per peccatũ abducta erat. ¶ Ulterius videt ꝙ non debuerit per satisfactionẽ reparari. per eadez enim res reparat per que res constituit: ꝛ humana natura instituta fuit solo verbo dei: qz dixit ⁊ facta sunt: ergo solo verbo debuit repari ⁊ mãdato ⁊ nõ per aliquã satisfactionem creature. ¶ Ꝑ sicut in opere cõditionis maxime manifestat potẽtia: ita in opere reparationis maxime manifestatur diuina misericordia: ꝛ maioris misericordie est peccatũ absqz omni pena satisfactionis dimittere qz satisfactionẽ requirere: ergo absqz omni satisfactiõe debuit humana natura reparari. ¶ Ꝑ ei⁹ est ꝓ peccato satisfacere cui⁹ est peccatũ facere: ꝛ humana natura nõ est corrupta per actuz quẽ natura fecit: ꝛ per actũ quẽ fecit persona: ergo satisfactio aliq̃ nõ debet exigi ꝓ natura: ꝛ solũ ꝓ persona. ¶ Sz contra culpa ordinat per penã: sed si peccatũ remitteretur absqz omni satisfactione: remaneret culpa sine pena: ergo remaneret aliqd inordinatũ in vniuerso qõ est incõueniẽs ¶ Ꝑ satisfactio est medicina peccati: ꝛ dimittere morbum absqz medicina nõ est sapiẽtis medici: ḡ nõ decuit deũ naturã humanã sine satisfactione reparare. ¶ Ulteri⁹ videtur ꝙ nõ fuerit necessariũ naturã humanã reparari modo dicto. solus enim de⁹ naturã reparare potuit: ꝛ in deũ non cadit necessitas: sicut nec coactio: ergo nõ fuit necessarium naturam humanã raparari mõ dicto. ¶ Ꝑ quãto aliquid est magis necessariũ tanto est min⁹ volũtariũ ⁊ quanto est min⁹ voluntariũ tãto est min⁹ gratiarũ actiõe dignũ: ꝛ op⁹ reparationis humane est maxime dignũ. vnde gratias deo agim⁹: ergo nullo modo est necessariũ. ¶ Ꝑ ad misericordiã dei ptinet vt peccatũ circa cõdignũ puniat aliqd de pena peccato debita diminuẽs: ꝛ per quã rõnẽ dimittit ptez per eãdẽ põt dimittere totã: ergo nõ est necessariũ ꝙ per satisfactionẽ humanã naturã repauerit. ¶ Ꝑ eãdẽ rõne dona gratis dant ⁊ debita gratis remittũt. vñ sicut iudex nõ põt rem vni⁹ alteri dare: ita nõ põt offensam alteri factã sine pena dimittere. ꝓceps aũt cui⁹ sunt oĩa põt penas relaxare: ꝛ de⁹ gratis dat dona hoĩb⁹: nec ex hoc sequit aliqua inordinatio: ergo ⁊ põt penas debitas dimittere ꝓcipue cũ prna ex hoc debeat: quia per culpã ipse offendit. ¶ Sz contra impossibile est aliquid esse frustra factũ a sapiente ⁊ omnipotẽte ⁊ optimo artifice: ꝛ si natura humana nõ repararet esset frustra facta: ergo necesse est eaz repari. ¶ Ꝑ impossibile est aliquid esse inordinatũ in vniuerso: ꝛ si culpe humane nature nõ adhiberet pena vel satisfactionis vl cõdẽnationis esset aliquid inordinatũ in vniuerso: ergo necessariũ est si a dãnatione humana natura reparat ꝙ hoc fiat per modũ satisfactionis cũ culpa per penaz ordinetur. ¶ Ad⁹ dicendum ad primã questionẽ ꝙ congruentissimũ fuit humanã naturam ex quo lapsa fuit reparari. Fuit enĩ conueniens quantũ ad ipsum deũ: quia in hoc manifestat misericordia dei. potentia ⁊ sapientia. Misericordia quidem siue bonitas: quia ꝓpij plasmatis non despexit infirmitatẽ. potentia vero inquãtũ ipse omniũ nostrum defectũ sua virtute vicit. Sapientia autẽ inquantũ nihil frustra fecisse inuenitur. Conueniens etiã fuit quantũ ad humanaz naturam: quia generaliter lapsa erat. Similiter etiam ex perfectione vniuersi quod totum quodãmodo ad salutem hominis ordinatur. ¶ Ad primũ ergo dicendũ ꝙ naturale dupliciter dicitur vno modo id quod consequit ex prĩcipijs speciei. ⁊ hoc non mutatur per peccatũ: nec in homine nec in demone sicut nec species. Alio modo dicitur naturale id ad quod natura est ordinata ⁊ quantũ ad hoc naturale per peccatum tollitur quãtũ aufertur beatitudo ad quam natura ordinata est ⁊ diminuitur abilitas ad ipsam ⁊ sic natura corrupta erat: qz nõ poterat pueniri ad btitudinẽ ab aliquo illi⁹ nature corrupte nisi natura repata esset.

¶ Ad secundū dicendū q hoc q omnes hoīes nō reparāt nō est ex insufficiētia medicine reparantis cū sit sufficiens quātū in se est ad reparādū oēs qui naturā humanā habēt vel habere possūt: sz ex defectu eoz qui reparatiōis effectū in seipsis impediūt sicut etiā carētia visus q humanā naturā cōsequit causat in cecis natis ex defectu materie ¶ Ad tertiū dicendū q natura angeli nō tota corruerat: z iterum angel⁹ peccās statim in malo cōfirmat⁹ fuit: nō aūt homo. z ideo natura humana reparari debuit: nō aūt natura angelica. de hoc etiam sunt plura notata supra dis. j. ar. ij. ¶ Ad quartū dicēdū q exclusio a visione dei pōt dici eterna propter duo. Aut qz in eo q excludit nō est virtus ad finiendū istā exclusionē neq; dispositio ad recipiēdū effectū alicui⁹ terminantis: z sic efficit eterna in obstinatis q sunt in inferno. vnde ipsi nūq̄ repabūt. Aut dicit eterna: qz nō est virt⁹ in excluso ad terminandū exclusionē q̄uis sit in eo dispositio ad recipiendū effectū alicui⁹ terminātis: z sic homo per pctm originale z per pctm etiā actuale mortale meret exclusionē eternā q̄diu est in vita ista: sz qū trāsit a vita ista si sine gratia trāsit efficit eterna scōm p̄mū modū. ¶ Ad secundā questionē dicēdū q cōgruū etiā fuit q natura humana per satisfactionē repararet. p̄mo ex parte dei: qz in hoc diuina iusticia manifestat q culpa per penā diluit. scōo ex parte hoīs qui satisfaciēs perfecti⁹ integrat. nō enī tāte glorie esset post peccatū quāte erat in statu innocētie si non plenarie satisfeciss̄et: qz magis est homini glorioſum vt peccatuz cōmissum satisfaciendo plenarie expurget q̄ si sine satisfactione dimitteret: sicut etiā magis homini glorioſuz est q vitā eternā ex meritis habet q̄ si sine meritis ad eā peruenire: qz q̄ quis meret quodāmō ex se habet inquantū illud meret. Siliter satisfactio facit vt satisfaciēs sit quodāmodo causa sue purgatiōis. Tertio etiā ex pte vniuersi vt. s. culpa per penā satisfactionis ordinet. z sic nihil inordinatū in vniuerso remaneat. ¶ Ad p̄mū igit dicendū q esse rei p̄cedit operari ipsi⁹. z ideo nō pōt esse q aliquis per suā operationē ineſſe constituat nec q sit aliquo mō causa sui ipsi⁹: sz sicut homo est causa sue corruptiōis peccādo: ita et decens est vt sit quodāmō causa sue purgatiōis satisfaciendo. ¶ Ad secūdū dicendū q in hoc q de⁹ per satisfactionē hoīez reparari voluit maxime manifestat ei⁹ misericordia qz nō tantū culpā ab eo voluit remouere: sz etiā ad p̄istinā dignitatē humanā naturā integraliter reducere que quidē dignitas perpetuo in natura manet: sz pena ad modicū trāsit. vnde magis manifestatur misericordia in p̄ducēdo ad eternā dignitatē q̄ in dimittendo. tēporalē culpam. ¶ Ad tertiū dicēdū q nature p̄ut cōsiderat in nuda cōtemplatione nō est agere: sz agere est p̄sone subsistētis in natura sicut igit peccatū nature inductū est ex actione p̄sone peccantis: ita oportz q act⁹ persone satisfaciētis p̄o natura satisfaciat ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q reparatio humane nature a deo facta est. vnde pōt dupliciter cōsiderari. s. ex parte dei z ex parte ipsi⁹ nature reparāde. Ex parte aūt dei potest attēdi triplex necessitas. vna est necessitas coactiōis z hec respectu nulli⁹ pōt deo attribui: qz nō pōt in eo aliq̄d violētū esse: neq; extra naturā cū sit imutabilis vt dicit p̄hus. v. Meth. Alia necessitas ē absoluta z hec quidē cadit in deo respectu ipsoz que in ipso sunt. que. s. naturā suā cōsequūt quia impossibile est ea aliter se habere: sicut necessariuz est deū esse vel eē bonū z alia huiusmodi: sz hec necessitas nō est dei respectu alicui⁹ effectus: qz nō agit ex necessitate nature: sz ex liberalitate volūtatis. tertia necessitas est ex suppositione nō quidē finis: qz nō est dubiū quin deus ad aliquē finē posset inducere multis alijs viis etiā quā illis que modo determinate sunt ad finē aliquē: sz ex suppositiōe alicui⁹ q̄ō est in ipso. s. p̄sciētie vl volūtatis q̄ mutari non possunt sm quē modū dr q necessariū est p̄destinatū saluari z hec dr necessitas imutabilitatis a q̄busdā. z per hūc modū necessariū fuit ex pte dei hūanā naturā reparari: qz ipse p̄ueiderat z ordinauerat repandā: sz hec necessitas vt dictū ē. est necessitas cōditiōis nō absoluta sine cōsequētie nō consequētis. Et silr ex pte hoīs pōt considerari triplex necessitas vna necessitas absoluta q̄ est respectu eoz q̄ nāliter hoī insūt: sic̄ hoīez necessariū est eē risibilē et alia huiusmōi: z sic nō est necessariū hūanā naturā repari: qz repatio nō seq̄t ex p̄ncipijs nālib⁹. Alia est necessitas coactiōis z hec q̄dē est respectu eoz q̄ hō maiori vtute coact⁹ facit z inuolūtari⁹ simpliciter vel sm q̄d. z talis necessitas non fuit in natura hūana respectu repatiōis: qz de⁹ ad vtutē nō cogit. tertia vero necessitas est ex suppositiōe finis: sic̄ necessarium est hoī habere nauem si debet ire vltra mare z hac necessitate necessariuz fuit hūanā naturā repari si. s. ad visionē dei admitti debuit ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q nō oīs necessitas ē coactionis vt pz ex dictis. z ideo in p̄cessu ē fallacia cōsequētis. ¶ Ad scōm dicēdū q necessitas q̄ est ex suppositiōe volūtatis immutabilis aliq̄d volētis nō minuit rōnē volūtarij: sz auget tāto magis quāto ponit firmi⁹ inherens volito vt moueri nō possit. ¶ Ad tertiū dicēdū q quātū est de potentia dei de⁹ posset pctm absq; oi pena dimittere: nec iiustus esset si ꝑ faceret: sz quātū est ex pte isti⁹ q̄ peccauit sm ordinē quez nūc de⁹ imposuit reb⁹: nō pōt pctm ogrue sine pena dimitti nec seq̄t q si ogrue pars pene dimittit q etiā cōgrue tota dimittit p̄pter duo. p̄mo qz effect⁹ hz aliq̄d z ab agēte z a recipiēte. vñ sicut in collatiōe dinoz duoz donū ex pte dantis eleuat recipiētē supra statū suū. ex parte aūt recipiētis est infra modū quo de⁹ influit. ita in remissiōe pctoz oportz q sit aliq̄d ex pte misericordie remittētis vt aliq̄d de pena debita dimittat z aliq̄d ex pte recipiētis vt. s. in aliquo puniatur. Scōo qz remissio pene q̄ fit alijs hoīb⁹ p̄cipue pene satisfactorie fūdat supra virtutē satisfactoriā xp̄i que superabūdauit ad amouēdas oēs penas quantū in se fuit. vnde oportz q̄ ꝑticulata satisfactio fundet supra satisfactionem xp̄i cōdignā sicut impfectū in quolibet genere oriē ex perfecto. ¶ Ad quartū dicēdū q in eo cui de⁹ dat sua dona gratis nō est aliq̄d q̄ donis illis repugnet faciēs collationem duoz indecentē: sz in eo q̄ peccauit est aliq̄ō q̄ repugnat impunitati. z ideo ex pte creature nō est simile.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q aliq̄ pura creatura satisfacere poterat p̄ humana natura. sicut enī p̄ peccato debet satisfactio. ita p̄ bñficio debet gratiarū actio: sz sufficit deo gratiarū actio quātū hō pōt sibi reddere etiā si nō sit suis bñficijs equalis: quia vt dicit p̄hs. viij. Ethi. scōm potētiā famulās hō dijs z patrib⁹ videt iustus esse q̄uis ad eq̄lia nō possit: ergo videt q silr sit sufficiens satisfactio quā hō pōt reddere ad expiādū peccatum. ¶ P̄ bonū est potenti⁹ ad agēdū quā malū: qz malū agit virtute boni vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. sz vna pura creatura potuit per actū malū totā humanā naturā inficere: ergo multo fozti⁹ pōt per vnū bonū actū p̄ tota humana natura satisfacere vna pura creatura. ¶ P̄ magne crudelitatis videt esse in dño vel iudice exigere aliquo plus quā possit: sed a deo lōge est oīs crudelitas: ergo nō exigit ab aliquo plus quā possit: ergo satisfactionē quā de⁹ ab hoīe req̄rebat purus hō facere poterat. ¶ P̄ natura nō repat nisi in indiuiduis vt supra dictū est: sz vn⁹ hō est: ita bon⁹ sicut hūana natura q̄ est in ipso: ergo vn⁹ hō satisfacere poterat p̄ natura hūana q̄ est in ipso z oēs p̄ hūana natura in oībus individuis existēte. ¶ P̄ natura angelica est supra humanā: sed q̄ō meli⁹ est pōt accipi p̄ recōpēsatiōe min⁹ boni: g̃ angel⁹ poterat p̄ hūana nā satisfacere. ¶ Sed ctra ille sol⁹ repare potuit q̄ potuit cōdere: sz sol⁹ de⁹ hūanā naturā condere potuit: g̃ ipse sol⁹ potuit repare: g̃ ad ꝑ q̄ naturā aliq̄s satisfaciēdo reparet: oportuit q̄ eēt de⁹. ¶ P̄ hō in instāti sue cōditiōis tāte erat dignitat⁹ q̄ nulli creature debitor erat rōne sue bñtudinis sz ē debitor z obnoxi⁹ rōne sue bñtudinis ei q̄ ipsū ad bñtudinē repauit: g̃ si per aliquā purā creaturā facta esset repatio nō esset homo reddit⁹ p̄istine dignitati.

¶ Ꝑ nullus ꝑ alio reddere potest quod pro seipso debet ꝫ quelibet creatura totū qō est deo debet: ergo nulla pura creatura pōt pro alia sufficiēter satisfacere. ¶ Ꝛ° dicendū ꝙ sicut dictum est oportebat ꝙ ꝑ peccato humane nature fieret cōdigna satisfactio: tū quia aliter hō nō restitueret̄ pristine dignitati: tū qz est cōueniens esse vnū primū in genere satisfactionis perfectū supra qō oēs alie imperfecte satisfactiones fundent̄. Ad hoc aūt satisfactio esset condigna oportebat ꝙ haberet virtutē infinitā: qz peccatuz pro quo trib⁹. primo extra infirmitate diuine maiestatis inquātū offensa fuerat per cōtēptū in obedientie. quāto enī maior est in quē peccat tanto est grauior culpa. secundo ex bono qō per peccatū auferebat̄ quod est infinitū scilicet ipse de⁹ cui⁹ participatione fiunt hoīes beati. tertio ex ipsa natura que corrupta erat que quidē infinitatez quandā habet inquantū in ea possunt supposita in infinitum multiplicari. Actio aūt pure creature nō pōt habere infinitā efficaciā: et ideo nulla pura creatura poterat sufficienter satisfactionez facere. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ impossibile est vt homo ad hoc perducat̄ vt semp deo debitor nō sit gratiarum actiōis quasi ab eo habēs totā qō est: ideo nō exigit̄ in gratiarū actione vt sit equiualēs donis ꝓceptis: ꝫ possibile est hoīem esse in tanta dignitate quāta fuit in statu innocētie z ideo ad perfectā repationē per quā totū reperat̄ qō reperari potest exigi ꝙ satisfactio sit equiuolens culpe. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ cōperādo bonū z malū ad effectus ei⁹ ꝓportionabiliter rñdentes bonū potenti⁹ est quā malū: qz bonū agit virtute sua. malū aūt nō nisi per virtutez boni: ꝫ tñ homo potest facili⁹ in actū malū q̄z in actum perfecte bonū: quia plura requirunt̄ ad bonū q̄z ad malū quod ex vno singulari defectu cōtingit: z ideo pri⁹ homo potuit in actuz malū qui erat ꝓportionat⁹ ad corrumpendū totā humanā naturā: nō aūt potuit in actū bonū: ita perfecte ꝙ esset proportionat⁹ ad reperationē. ¶ Ad tertiū dicendum ꝙ esset crudelitas in dño exigere plusq̄ possit nisi cū hoc etiam seruo debeat̄. vnde soluere possit qō exigit̄. vnde in hoc maxime eius misericordia cōmendatur ꝙ ab hoīe perfectā satisfactionē exigit vt perfecte reperet̄: z qz hoc per se homo nō poterat ei filiū suū qui posset dedit. ¶ Ad quartū dicendū ꝙ q̄uis natura nō sit corrupta nec repatione indigens nisi fm ꝙ est in persona tū aliqua corruptio debet̄ nature non fm ꝙ est determinata in hac persona: sed scdm hoc ꝙ est in oīb⁹ illis qui per viciatā originē ab adam humanā naturā acceperūt. vnde pro ista cōi corruptione nō pōt vnus solus satisfacere: nec etiā simul oēs: quia natura excedit etiam illos oēs qui naturā humanā habēt cū ad plures se extēdere possit. ¶ Ad quintū dicendū ꝙ angel⁹ q̄uis sit hoīe superior quātū ad naturā nō tñ quantū ad gloriā in qua equales angelis erim⁹: z ideo angel⁹ ad gloriā nō pōt humanā naturā repare. Et etiā cū sit creatura quicqd pōt deo debet

Ad tertiū sic procedit̄. videt̄ ꝙ satisfactio nō debuit fieri per passionē xpi. min⁹ enim peccatū nō expiatur per maius: ꝫ magis aggrauatur: ꝫ maius fuit peccatū occidentiū xpm quā comestio pomi vetiti qua natura humana corrupta est: ergo corruptio humane nature nō potest expiari per passionē xpi. ¶ Ꝑ nihil corporale est equiualēs rei spūali: sed vita xpi quā per passionē xpus dedit fuit vita corporalis: ergo nō fuit sufficiēs ad recōpēsandū vitā spiritualē que per pctm amissa erat. ¶ Ꝑ peccatuz p̄mi hoīs per qō natura humana corrupta est fuit peccatuz superbie vt in. ij. li. oīs. xxij. dictum est: ꝫ maior fuit humilitas xpi in assumptione humane nature quādo exinaniuit semetipsum formā serui accipiens q̄z superbia ade: ergo ex ipsa assumptiōe humane nature sufficiēter fuit satisfactum ꝑ peccato hoīs: z ita nō fuit cōueniēs ꝙ xps patere. ¶ Ꝑ Ber. dicit ꝙ vna gutta sanguinis xpi fuit sufficiens precū nostre redēptionis: ꝫ aliquid de sanguine xpi effusum est in circūcisione: ergo nō oportebat ꝙ vlterius patere. ¶ Ꝑ tanta potest esse cōtritio in nobis peccantib⁹ ꝙ totū peccatū dimittit̄ z quātū ad penā z quātū ad culpā: ꝫ in xpo ab instanti sue cōceptionis fuit perfectissima charitas que cōtritioni vim. tribuit expurgādi peccatū: ergo xps ab instanti sue cōceptionis sufficiēter satisfecit ꝑ oībus peccatis nostris: z ita non oportuit ꝙ per passionē mortis satisfaceret. ¶ Ꝑ pena qua q̄s punit̄ quātitatē accipit quātū ad virtutem satisfaciēdi z ex cōditione patiētis: ꝫ xps inquātū de⁹ est z homo habet infinitā dignitatē: ergo quelibet pena q̄z sustinuit. s. fames fatigatio z huiusmodi fuit sufficiens ad satisfaciēdū ꝑ toto hūano genere: ergo nō oportuit ꝙ mortem patere. ¶ Sed cōtra Heb. ij. decebat eū per passionē cōsūmari. ¶ Ꝑ homo erat debitor mortis: ergo si debuit ꝑ alijs satisfacere recōpēsando oportuit ꝙ ipse mortē q̄z non debebat exoluere. ¶ Ꝑ xps nō solū debuit hostē vincere sed etiā exemplū vincēdi nobis dare: ergo debuit indifficilimis victor existere: ꝫ difficilimū est mortē sustinere: ḡ debuit per passionē mortis nos liberare. ¶ Ꝛ° dicendum ꝙ xpi satisfactio fuit nō ꝑ vno hoīe tñ: ꝫ pro tota hūana natura. vnde duas cōditiones cōcernere debuit vt esset vniuersalis respectu oīuz satisfactionū quodāmō. z vt esset exemplaris oīuz satisfactionū particulariū. Vniuersalis aūt erat nō per ꝓdicationē de multis: quasi per mltas particulares satisfactiones multiplicata: ꝫ habēs virtutē respectu oīum vnde nō oportebat ꝙ ipse oēs penas que ex pctō quocūq̄z mō cōsequi possent assumeret in seipso: sed illā ad quā oēs ordinant̄. z que cōtinet in se virtute oēs penas q̄uis non actu. Finis aūt omniū terribiliū est mors vt dicit pl̄us. iij. Ethi. z ideo per passionē mortis debuit satisfacere. Iquātū vero fuit exemplaris respectu nostrarū satisfactionum debuit habere magnitudinē excedētē oēs alias satisfactiōes quia exemplar debet esse prestanti⁹ exemplato: z ideo fm maximā penarū debuit satisfacere. s. mortē. ¶ Ad primuz ergo dicendū ꝙ passio xpi nō fuit satisfactoria ex parte occidentiū xpm: ꝫ ex parte ipsi⁹ patientis qui ex maxima charitate pati voluit. z scōm hoc fuit deo accepta. ¶ Ad secundū dicēdū ꝙ vita corporalis xpi habebat quēdā infinituz valorē ex diuinitate cōiunctū inquātū nō erat vita puri hominis: ꝫ dei z hoīs. z ideo poterat esse sufficiēs recōpensatio vite spūalis z precipue ratiōe charitatis eximie ex qua offerebat̄. ¶ Ad tertium dicēdū ꝙ in peccato ade nō solus fuit superbia: ꝫ delectatio: z ideo in satisfactione nō solum debuit esse humilitas qō in incarnatione factū est: ꝫ etiam acerbitas doloris qō in passione accidit. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ q̄uis gutta sanguinis quā in circūcisione fudit eēt sufficiens ad omnē satisfactionē cōsiderata cōditione persone. nō tamē quātū ad genus pene: qz ꝑ morte ad quā humanū genus obligatū erat oportebat ꝙ mortez exoluere. ¶ Ad quintū dicendū ꝙ cōtritio nō tantuz habet vim ex charitate: ꝫ etiā ex doloze: z ideo rōne charitatis delet culpam: ratione aūt doloris computat̄ in satisfactione pene. ¶ Ad sextū dicendū ꝙ alie pene quas xps sustinuit q̄uis sufficiētes essent ad satisfaciendū pro humana natura cōsiderata cōditione patiētis. nō tamē cōsiderato genere pene quia in penis illis non continebantur oēs alie pene sicut in passione mortis continentur.

Ad quartū sic ꝓcedit̄. videt̄ ꝙ ali⁹ modus nō fuerit possibilis. Heb. ij. decebat eū per passionē cōsūmari dicit glo. nisi xps patere. homo non redimere. ¶ Ꝑ anselm. in li. cur de⁹ homo. Nō potuit transire calicem nisi biberet non: quia mortē vitare nequiuerit; sed qz aliter mūdus saluari nō posset: ergo videt̄ ꝙ ali⁹ modus possibilis nō fuit. ¶ Ꝑ minimū incōueniēs est deo impossibile: sed inconueniens est peccatū dimittere sine debita satisfactione vt dictū est. Cū igit̄ debita satisfactio nō potuerit eē nisi per modū istū videt̄ ꝙ alius modus possibilis nō fuit. ¶ Ꝑ fidei nō potest subesse falsum: ꝫ antiqui patres crediderūt xpm passurū: ergo nō potuit aliter esse. ¶ Sed cōtra

Grego.ij.li.moza.qui fecit nos de nihilo reuocare etiã sine morte ꝛ passione sua nos potuit. ¶ Ꝓ Lu.j. Nõ erit impossibile apud deũ omne verbum. ergo quocũq; alio modo potuisset nos liberare. ¶ Ulteri⁹ videt ꝙ ali⁹ modus fuisset ꝺueniẽtioz. Si enĩ xp̃s morte subijsset naturalem nihilominus genus humanũ redemptũ fuisset: quia morte soluisset quã nõ debebat: sed hoc fuisset sine omni peccato alicuius: ergo videt ꝙ hic fuisset modus ꝺueniẽtioz: ꝙz vnũquodq; tanto est ꝺueniẽti⁹ q̃nto ad ipsum pautioza incõuenientia sequunt. ¶ Ꝓ diabol⁹ nõ oĩno iniuste inmiserat: nec aliqõ ius in nobis habebat. sed nihil est ꝺuenientius q̃ ꝙ vis vi repellat: ergo ꝺueniẽtissim⁹ modus fuisset vt ꝑ potentiam nos eriperet a potestate diaboli nõ redimẽdo. ¶ Ꝓ ipse venerat a demonis potestate hominẽ liberare: nõ aũt a potestate hominis. ergo ꝺueniẽtius fuisset ꝙ a demone passus fuisset q̃ ab homine. ¶ Ꝓ xp̃s ad hoc venit vt hoĩes ad se traheret. sed plures eum sequerent si ꝑ viã deliciarũ incessisset q̃ ꝙ ꝑ viam passionis de hoc mũdo exiuit. ergo videt ꝙ ille fuisset conueniẽtioz modus. ¶ Sed contra sup illud psal. Et nõ ad insipientiã mihi: dicit glo. nullus ꝺueniẽtioz modus nostre redemptiõis fuit q̃ ꝙ homo qui ꝑ superbiã ceciderat ꝑ humilitatẽ resurgeret. ¶ Ꝓ optimi est optima adducere. si igit deus est optimus modũ optimũ nostre liberationis elegit. ¶ Rº dicendum ad primã questionẽ ꝙ quãtũ ex parte dei est fuit alius modus nostre liberationis possibilis: quia eius potẽtia limitata nõ est: quẽ si elegisset ꝺueniẽtissim⁹ fuisset: nõ tñ habuisset rationẽ redemptiõis sed liberationis tñ: quia liberatio nõ fuisset facta ꝑ solutionẽ precij. Ex parte autẽ hominis non fuit alius modus possibilis nisi quẽ deus ei dedit: quia ꝑ se satisfacere non poterat: sed solũ diuino munere. sed ex parte nostra simul ꝛ dei fuit quidẽ alius modus possibilis: sed nullus ita ꝺueniẽs. ¶ Ad primũ ergo dicendũ ꝙ si homo alio modo liberaret nõ redimeret: quia redemptio sufficiẽtẽ satisfactionẽ importat. sed tñ alio modo liberari potuit. ¶ Ad secundũ dicendũ ꝙ Ansel. loquit quantũ est ex parte nostra supposita dei ordinatiõe. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ q̃uis sit incõueniẽs ex parte nostra fm ordinẽ quẽ deus rebus posuit vt peccatũ sine satisfactiõe ꝺimittat: tñ si ipse faceret ꝺueniẽtissimũ esset: quia ipse simul cũ hoc faceret aliquã ꝺueniẽtiã in reponeret. ¶ Ad quartum dicendũ ꝙ fides antiquoz fuit de passione xp̃i futura presuppositа dei ordinatione ꝙ ita fieret ex cui⁹ suppositione passio xp̃i necessitatẽ habet vt dictũ est. ¶ Ad secundã questionẽ dicendũ ꝙ quantũ est ex parte nostra ꝺueniẽtioz modus eẽ nõ potuit: sed tamẽ deo nõ auferet potentia quin potuisset aliũ modũ ꝺueniẽtiozẽ fecisse cui⁹ potẽtia limitata nõ est. sed hoc esset fm aliũ ordinẽ rebus impositũ. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ ꝙ xp̃s ꝓ oĩbus peccatis q̃ntũ ad sufficientiã debuit satisfacere nõ solũ ꝓ originali: sed etiã ꝓ actuali ꝓ quo infligit violenta morz. ꝛ ideo vt sua satisfactio omnẽ cõprehenderet decens fuit vt morte turpissima q̃ntũ ad genus mortis morereť: vt sic nõ solũ sub angelis descẽderet ꝑ morte: sed etiam sub hominib⁹ ꝑ genus mortis q̃ntũ ad acerbitatẽ simul ꝛ turpitudinẽ. Nec peccatũ alioz aliq̃d de ꝺueniẽtia satisfactionis admit: qz satisfactio nõ est ex passione ex parte infligentiũ passionẽ: sed ex parte patiẽtis. ¶ Ad secundũ dicendum ꝙ q̃uis diabol⁹ nos iniuste detineret: tñ nos iuste ab ipso detinebamur eius tyrannidẽ ꝓpter nostrã culpã patientes. vnde ex parte nostra fuit congruũ vt satisfaciẽdo nos eriperet: vt nõ solũ ipse iuste nos liberaret: quod eẽt si violentia vteret: sed etiã nos iuste liberaremur. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ sicut pctñ hoĩs fuit cõmissum ab hoĩe instigãte diabolo ita etiã ꝺueniẽs fuit vt medicina morbo respõderet ꝙ xp̃s occideret ab hoĩe suadente diabolo. ¶ Ad quartũ dicẽdũ ꝙ satisfactio debet eẽ penalis. ꝛ ideo vt ꝓ nobis satisfaceret opoꝛtuit ꝙ in hoc mundo penas sustineret: ꝛ nõ delicijs vteret. Uel dicendũ ꝙ xp̃s ad hoc venit vt a terrenis bonis ꝓ quibus homines a deo recesserant ad celestia nos reuocaret. ꝛ ideo decuit vt terrena bona abijceret quatenꝰ ea cõdemnẽdi nobis exemplũ daret.

Ad quintũ sic ꝓcedit, videt ꝙ deus pater filiũ nõ tradiderit ad passionẽ. maxima enĩ crudelitas est filiũ innocentẽ tradere. sed xp̃s fuit innocẽtissim⁹: cũ ergo crudelitas nõ sit in deo: videt ꝙ ipse xp̃m ad passionẽ nõ tradiderit. ¶ Ꝓ si pater xp̃m in morte tradidit: hoc non fuit nisi quia xp̃s ex obediẽtia ad patrẽ mortuus est. ſz quicũq; facit aliquid ex obediẽtia facit ex debito: ergo xp̃s debitoz mortis fuit: ꝛ sic nõ fuit moꝛs eius deo gratissima: debitũ enĩ diminuit de gratitudine actus. ¶ Ꝓ si pater tradidit filiũ ergo voluit eũ mori. sed hoc etiã voluerũt iudei: ergo cõformauerũt volũtatẽ suã volũtati diuine: ꝛ ita nõ peccauerũt. ¶ Ꝓ ps̃s dicit in vj. ethic. ꝙ ꝓuenire ad bonũ finẽ ꝑ mala media est mali ꝺiliatoꝛis. ſz ꝺiliũ diuinũ ẽ optimũ: ergo si ex cõsilio volũtatis patris xp̃s eẽt mortuus: nõ eẽt ꝺiliũ expletũ mediãtib⁹ malis actibus iudeoꝛ: qõ tñ falsum est: ergo pater filiũ ad passionẽ nõ tradidit. ¶ Sed contra. Ro. viij. Proꝓrio filio suo nõ pepcit ꝛc. ¶ Ꝓ oĩs pena ẽ a deo. ſz passio xp̃i q̃dã pena fuit: ergo fuit a deo. ¶ Ulteri⁹ videt ꝙ passio xp̃i nõ fuit bona: qz fm Boe. cui⁹ generatio est bona coꝛruptio est mala. ſz generatio xp̃i fuit optima: ergo passio moꝛtis ipsi⁹ fuit pessima. ¶ Ꝓ omne iniustuz est malũ. ſz xp̃s iniuste passus est. j. pe. ij. Tradebat aũt iudicãti se iniuste. ergo illa passio xp̃i fuit mala. ¶ Ꝓ sicut eadem materia nõ põt eẽ in naturalib⁹ sub ꝛrarijs formis: ita vn⁹ actus in moꝛtalib⁹ nõ põt eẽ bon⁹ ꝛ malus. ſz opus iudeoꝛ vt dicit in lra fuit passio xp̃i: ergo cũ opus iudeoꝛum fuerit malũ passio xp̃i nõ potest dici bona. ¶ Sed cõtra. nihil est deo acceptũ nisi bonũ. ſz moꝛs xp̃i fuit deo acceptissima: qz ipse tradidit semetipsum ꝓ nobis oblationẽ ꝛ hostiã deo in odoꝛẽ suauitatis Eph̃. v. ergo passio xp̃i fuit bona. ¶ Ꝓ omne quod est ex charitate est bonũ. ſz xp̃s ex maxima charitate fuit moꝛtu⁹ ꝛ passus: ꝙ passio sua fuit optima. ¶ Rº dicendũ ad primã questionẽ ꝙ in passione xp̃i fuit tria cõsiderare. Unũ ex parte patientis: qz. ſ. volũtarie passus est ex charitate. Aliud aũt ex parte occidentiũ qui ex iniqua volũtate eum occiderũt. Tertiũ est ex parte ipsoꝛ ꝓ quib⁹ passus est. ſ. effectus salutis in toto humano genere. Et fm hoc tripliciter de⁹ pater ĩmo tota trinitas eũ tradidit. Uno mõ preordinãdo passionẽ ei⁹ ad salutẽ humani generis. Secũdo xp̃o homini volũtatẽ dando ꝛ charitatẽ ex qua pati voluit. Tertio dando potestatẽ: ꝛ nõ cohibẽdo voluntatẽ occidentiũ: sicut dicit Jo. xix. Nõ haberes in me potestatẽ nisi data tibi fuisset desup. ¶ Ad primũ ergo dicendũ ꝙ deus pater nõ tradidit christũ in morte quasi cogẽdo ipsum mori: sed dando ei volũtatẽ bonã qua mori vellet. ꝛ ideo nõ sequitur ꝙ fuerit aliqua crudelitas in deo. ¶ Ad secundũ dicendũ ꝙ christus nõ fuit debitoꝛ moꝛtis ex necessitate: sed ex charitate ad homines qua hominis salutem voluit: ꝛ ex charitate ad deũ qua ei⁹ volũtatẽ implere voluit sicut dixit Math̃. xxvj. Non sicut ego volo sed sicut tu. ꝛ hoc debituz nõ diminuit aliquid de gratitudine actus. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ conformitas voluntatis humane ad diuinã nõ est simpliciter in volendo quod deus vult: sed in volendo eodem modo. i. ex charitate sicut deus vult: vel ad eundẽ finẽ. vel in volendo id quod deus vult nos velle. ꝛ hoc modo iudei volũtatẽ suã diuine nõ cꝺformauerũt: qz xp̃m ex neꝺcia occiderũt ad impediẽdã salutẽ quã ex ei⁹ predicatione seꝙ videbãt. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ ꝙ facere aliquod malũ ꝓpter bonũ finẽ ꝺsequẽdũ est mali ꝺsiliatoꝛis. ſz vti malicia alioꝛ quã ipse nõ facit ad bonũ finẽ hoc est sume sapiẽtie. ¶ Ad secũdã questionẽ dicẽdũ ꝙ iudiciũ absolutũ est de re qñ cõsiderať ipsa fm ꝙ est actu in rerũ natura existens. ꝛ hoc est qñ ꝺsiderať cũ oĩb⁹ circũstãtijs q̃ sunt in ipsa. ſz qñ ꝺsiderať res fm aliq̃d quod in re est sine ꝺsideratione alioꝛ: illud iudiciũ nõ est de re simpliciter sed fm quid. Si igit cõsideret

passio ſm q̄ est in patiente cum omnibus que circumstant ſ. charitate xp̄i ⁊ efficacia ipſius sic est dicēda ſimpliciter bona. Si autē cōsideret ſm q̄ est passio tm̄. ſ. inquantū admittā nihil aliud cōsiderādo: sic est malū in genere mali nature: vnde dicenda est bona simpliciter: ⁊ mala ſm q̄d. ¶ Ad p̄imū ergo dicēdū q̄ passio xp̄i inquantū est corruptionis inductiua sic est mala: ⁊ hoc ē cōsiderare ipsaz ſm quid. ſed inquantū est passio volita: ⁊ ad humanā salutē ordinata: sic est optima. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ iniuste illata est ex parte occidentiū: ſed ex parte ipſius patiētis ex iustissima volūtate p̄cedit. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ opus operans iudeoꝝ est malū simpliciter. ſed passio q̄ est opus operatū est quidē simpliciter bona ſm q̄ est in patiente cuius possit dici mala ſm quid. ſecundū quidē est in actione illoꝝ sicut in causa ⁊ ſm q̄ est corruptiua nature: ⁊ ita nō ē ponere cōtraria circa idem. ¶ Quia sic iustitia superat⁹ est diabolus. Cōtra iustitia dei non potest eē ſine potentia nec ecōuerso: dicenduz q̄ intelligendū est nō potentia tm̄. ſed ſi etiā potētia tm̄ diabolū supasset adhuc eēt iustitia ex parte dei liberātis cuius non eēt ex parte nostra. ¶ Peccante peccati actoꝝ illico inuasit. Cōtra Magis peccauit diabolus q̄ homo: ergo magis debuit ipse inuadi q̄ homo: dicendū q̄ ambos inuasit ſententia iudicis ſm culpe modū. ſed hominē inuasit ⁊ peccati auctoꝝ: tū quia homo illi se ſubdidit: tū quia homo ex ordine nature ſub angelis erat. vnde etiā homini ad exercitium datur. ¶ Predestinatis tm̄ effecit ſimilē. Cōtra Aliqui etiā non predestinati gratiā accipiūt: dicendū q̄ loquit̄ de salute finali p quā homo ab omni malo liberat̄. Vel distinguēdū est qm̄a potest intelligi de opere operāte: ⁊ sic malū operati sunt. Uel dicendū de opere operato: ⁊ sic bonum operati sunt.

¶ DISTINCTIO .XXI.

¶ Si in christo diuisio fuit in morte anime uel carnis a verbo.

POst predicta considerandū est vtrū in morte a verbo sit separata anima uel caro. Quidaz putauerunt carnē sicut ab anima ita a diuinitate in morte fuisse diuisam. Si enī inquiunt anima media diuinias carnez ſibi vniuit sicut ſuperi⁹ p̄tactū est: ergo q̄ diuisa est caro ab anima: diuisa est etiaz a diuinitate: quia nō potuit ab anima ſeiungi per quā verbo erat vnita quin a verbo diuideretur. Fuit autē diuisa in morte ab anima: alioquin vera mors ibi non fuisset: q⁹ ut ait Augu. mors quā timent homines ſeparatio est anime a carne. mors autē quā non timēt ſeparatio est anime a deo. Vtraq̄ vō diaboli ſuasionib⁹ homini ꝓpinata est. Si ergo in christo homine vera mors fuit: diuisa est ibi anima: ac per hoc diuinitas a carne. Huic ſue probabilitati addunt auctoritatis teſtimoniū. Ambro. enī tractans de xp̄i derelictione qui in cruce voce magna clamās dixit De⁹ deus meus ūre me dereliquiſti: ait Clamat hō ſeparatione diuinitatis moritur⁹. Nā cū diuinitas mortis verbi libera ſit: vtiq̄ ibi mors eē nō poterat niſi vita diſcederet: q⁹ vita diuinitas est. Hic videt̄ tradi q̄ diuinitas ſeparata ſit in morte ab homine q̄ niſi diſceſſiſſet hō ille mori nō poſſet. Quod illi ad carnē referunt quā dicūt a deo ſeparatā. Quib⁹ rñdem⁹ illā ſeparationē ſic eē accipiendā ſicut intelligit̄ derelictio q̄ illis verbis ſignificat̄ Vt q̄d me dereliq̄ſti. Quō igit̄ erat derelict⁹ a patre: cū in cruce ſe derelictū clamabat. Nō receſſerat de⁹ ab hoīe ita q̄ eēt ſoluta vnio dei ⁊ hois. Alioq̄n fuit q̄nodā tps q̄ xp̄s adhuc viu⁹ hō erat: ⁊ nō deus: quia adhuc viuus ſe derelictū clamabat non derelinquendū. Si ergo illa derelictio vnionis intelligat̄ ſolutio: ante facta fuit ſolutio dei ⁊ hois q̄z xp̄s mortu⁹ eēt. Sed quis hoc dicet? Fateamur igit̄ deū quodāmō illuz hominē in morte deſeruiſſe: q⁹ poteſtati p̄ſequētiū eum expoſuit ad tps: nō ſuā potentiā exercēdo illū defendit ut nō moreret. Sepauit ſe diuinitas: quia ſubtraxit p̄tectionē: ſed nō ſoluit vnionē. Sepauit ſe foris ut nō adeſſet ad defenſionem: ſed nō intus defuit ad vnionē. Si nō ibi cohibuiſſet potentiam ſed exercuiſſet nō moreret xp̄s. Mortu⁹ est xp̄s diuinitate recedēte. i. effectū potētie in defendēdo nō exhibēte. Hic est hirc⁹ apopōpeyus q̄ altero hirco imolato in ſolitudinē mittebat̄: ut legit̄ in Leuiti. Hirci enī duo humanitas ⁊ diuinitas xp̄i intelligūtur. Humanitate igit̄ imolata diuinitas in ſolitudinē abijt. i. in celū. Vñ Eſitius ſup Leuiti. in ſolitudinē. i. in celū tpe passionis diuinitas abiiſſe dicitur: nō locū mutās ſz quodāmō virtutē cohibēs ut poſſent impij ꝓſūmare passionē. Abijt ergo. i. uirtutē cohibuit: ⁊ portauit iniq̄tates nr̄as: non ut haberet ſed ut ꝓſumeret. De⁹ enī ignis ꝓſumens est. Ex his ſatis oſtēdit̄ p̄missa uerba Ambro. ſic eē accipienda ut p̄diximus.

¶ Aliam inducunt auctoritatem.

ALij quoq̄z auctoritatib⁹ innituntur q̄ aſſerūt diuinitatem in morte receſſiſſe ab hoīe ſm carnē. Ait enī athanaſius Maledict⁹ q̄ totū hominē quē aſſumpſit dei fili⁹ denuo aſſumptū uel liberatū tertia die a mortuis reſurrexiſſe nō ꝓfiteat. fiat fiat. Si inquiūt denuo aſſumptus est hō in reſurrectione quē aſſumpſerat in incarnatione. deposuit ergo eum in morte. Sepata ergo fuit diuinitas in morte ab hūanitate. Quib⁹ reſpōdem⁹ q̄ ſi bis uerbis aſſumptio talis intelligat̄ q̄ ſit ſm vnionē: non carnē tm̄ ſed totū hominē. i. animā ⁊ carnē denuo ſibi vniuit in reſurrectione: quia non ſimpliciter hominē ſed totū hominē aſſumptū dicit. Totū igit̄ hominē in morte depoſuit. i. animā ⁊ carnē Sz quis niſi hoſtis ueritatis dicat animā a uerbo depoſitā? Et tm̄ niſi hoc fateant̄ q̄ tot⁹ hō ſit aſſumptus: nō pro eis facit illa auctoritas q̄ totū dicit aſſumptū. Sciendū est igit̄ athanaſiū id dixiſſe ꝓtra illoꝝ perfidiā q̄ reſurrectionē xp̄i negabāt putātes morte detineri q̄ ſolus inter mortuos liber est. Jō illū maledicit q̄ nō ꝓfiteat̄ totū hoīez denuo aſſumptū reſurrexiſſe. i. xp̄m aiaz corpori denuo ꝓiunxiſſe: ⁊ in illis duob⁹ denuo ꝓiūctis in reſurrectiōe ve ſm hoīez vixiſſe ſic añ mortē. Nā in morte ſepata ē aia a carne. vñ ve dicit̄ xp̄s mortuus: ſed neutrum ſeparatū est a uerbo dei.

¶ Astruit carnē a verbo in morte separatā nō esse. Sicut augu. sup io. docet tractās illud uerbū Ego pono animā meā ut iterū sumā eā Nemo tollit eā a me: sz pono eā a meipso. Potestatē habeo ponēdi eā ⁊ iterū sumēdi eā. Hic animā dicit amissam. a quo emissa est. a seipsa non est emissa: qz seipsam nō posuit. nec verbū aiaz posuit uel carnē. Caro enī animā posuit: sz ptāte in se manētis deitatis. Potētia ergo deitatis aia diuisa est a carne: sed neutrū a verbo dei. vñ aug. verbum exquo suscepit hominē. i. carnē ⁊ animā nunqz deposuit animā ut eēt aia a uerbo sepata: sed caro posuit animā qñ expirauit q̄ redeūte surrexit. Mors ergo ad tēpus carnē ⁊ animā sepauit: sed neutrū a uerbo dei. Caro igit ponit ⁊ sumit animā nō ptāte sua: sed potestate inhabitantis carnē deitatis. Hic euidēter tradit nec animā nec carnē a uerbo dei in morte diuisam: ut aliquo modo soluta fuerit vnio. vñ aug. ꝓtra felicianū: Absit ut sic xp̄s senserit mortē ut q̄ntū in se est uita uitā pdiderit. Si enī hoc ita eēt uite fons aruisset. Sensit igit mortē participatione humani affect⁹ quē spōte susceperat. nō natura sue pdidit potentiā p quā cūcta viuificat. Sic in sepulchro carnē suā cōmoriendo nō deseruit: sicut in utero uirginis cōnascēdo formauit. Mortu⁹ est ergo nō discedēte uita: sicut passus est nō pereunte potētia. Nemo tollit animā ei⁹ ab eo qui potestatē habet ponēdi ⁊ sumēdi. Ecce ⁊ hic habes xp̄m nō deseruisse carnē in morte ⁊ uitā nō discessisse a mortuo: ⁊ q̄ spōte tradidit spiritū: nō ali⁹ extorsit. unde ambro. Emisit xp̄s spiritū: ⁊ tñ q̄si arbiter eruendi suspēdendiqz corporis. emisit spiritum: nō amisit. Pēdebat in cruce ⁊ oia cōmouebat. Sz unde emisit. Ex carne. Quo emisit. ad patrē.

¶ Qua ratione dicit xp̄s mortuus ⁊ passus.

Recedente vo aia mortua est caro xp̄i. Et qz caro mortua est mortu⁹ est xp̄s. Sicut enī mortuus dicit deus qñ mortuus est hō ita mortuus dicit hō qñ mortua est caro. Sepatio aie mors carnis fuit. Propter carnē ergo vnitā uerbo q̄ mortua est dicit deus mortuus. ⁊ propter carnez ⁊ animā q̄ vtraqz dolorē sensit dicitur deus passus cū diuinitas ois doloris exsors existeret. Vñ Aug. Verbū caro factū est: ut p carnez panis celestis ad infantes transiret: ⁊ sm hocipsum uerbū crucifixū est. sz nō est mutatū in hominē: hō in illo mutat⁹ est ut melior fieret q̄z erat. Per id ergo q̄ hō erat mortuus est deus. ⁊ p id q̄ deus erat homo excitat⁹ est ⁊ resurrexit. Quicquid passus est homo nō potest dici nō passus deus quia deus erat hō. Quō potes dicere non esse passum iniuriam si vestis tua cōscindatur: cuius vestis tua nō sis tu. Multo magis ergo quicquid patitur caro vnita uerbo debeat dici pati deus: licz verbum nec mori nec corrumpi nec mutari potuerit. Sed quicquid horum passus est in carne passus est. De hoc etiam ambrosius in tertio libro de spiritu sancto ait: Quod uerbi caro patiebatur manens in carne verbum in se pro corporis assumptiōe referebat ut pati diceretur: quia caro patiebat sicut scriptū est: Christo in carne passo Hic docetur qua ratione deus nt dei filius passus uel mortuus dicitur: non quia mortem senserit inquantū deus est: sed quia caro ei vnita mortua est. Scōm quam rationem dicit augustinus: Si quis dixerit atqz crediderit filium dei deū passum: anathema sit. Cuius dicti causam ex qua intelligentia sumenda est aperiens in eodem subdit: Si quis dixerit q̄ dolorē in passione sentiebat filius dei deus ⁊ non caro tñ cum anima quā sibi acceperat: anathema sit. Sane igit dici potest q̄ mortuus est de⁹ ⁊ non mortuus: passus est dei filius ⁊ non passus. passa est tertia persona ⁊ non passa. crucifixum est verbum ⁊ non crucifixum. sm alteram naturā passus est: sm alteram impassibilis. Unde ambrosius Generalis est ista fides quia christus dei fili⁹ ⁊ natus ex virgine: quem quasi gigantem propheta describit eo q̄ biformis gemineqz nature vnus sit: cōsors diuinitatis ⁊ corporis. Idez ergo patiebatur ⁊ non patiebatur: mouebatur ⁊ nō mouebatur: sepeliebatur ⁊ non sepeliebatur: resurgebat ⁊ non resurgebat resurgebat sm carnē q̄ mortua fuerat: nō sm verbum quod apud deū semp manebat.

¶ Postq̄ determinauit magister de his que xp̄s cū humana natura assumpsit. s. gratia ⁊ sciētia ⁊ defectib⁹: ⁊ de his q̄ p humanā naturā operatus est. s. de meritis ipsius: Hic determinat de morte quaz in humana natura sustinuit. Diuiditur autē hec pars in duas. Primo determinat ea que ad mortē xp̄i pertinēt. Secūdo ea que ad mortē xp̄i osequunt dī. xxij. ibi: Hic querit. Prima diuidit in duo. Primo inq̄rit vtrū mors fuerit in xp̄o sm separationē deitatis a carne. Secūdo supposito q̄ nō ostenditur qua ratione xp̄s dicat mortuus ibi: Recedente vo. Circa primū duo facit. Primo mouet questionē. Secūdo determinat eam ibi: Quidā putauerūt. Et circa hoc duo facit. Primo excludit errorē. Secundo veritatē ofirmat ibi: Sicut Augu. sup Jo. Circa primū duo facit. Primo excludit ꝓbationē erroris sumptā ex ratione ⁊ auctoritate Aug. Secūdo ꝓbationē sumptā ex auctoritate Athan. ibi: Alij quoqz. Circa primū tria facit. Primo ponit rationē ipsarū. Secundo auctoritatē q̄ videt ꝓ eis facē ibi: Huic sue ꝓbabilitati. Tertio soluit ibi: Quib⁹ respōdem⁹ ¶ Alij quoqz. Hic tria facit. Primo ponit obiectionem ex auctoritate athanasij. Secūdo ostēdit q̄ illa auctoritas nō facit ꝓ eis ibi: Quib⁹ respondem⁹. Tertio auctoritatē athanasij exponit ibi: Sciendū est igit. ¶ Hic est duplex questio. Prima de morte xp̄i. Secunda de resurrectione eius. ¶ Questio Prima.

Circa primū queruntē tria. Primo vtrum in morte xp̄i fuerit separata deitas ab humanitate. Secundo vtrum corpus xp̄i fuit dissolutū vel incineratū. Tertio vtrū debeat simpliciter concedi q̄ christus vel filius dei sit mortuus.

Ad primū sic ꝓcedit. videt q̄ in morte christi deitas a carne separata sit. Remoto enī medio separant extrema que per mediū coniūguntē. sed sicut in. ij. di. dictum est diuinitas coniungebat carni mediante anima: ergo separata anima a carne separabat etiaz diuinitas. ¶ Ꝑ sicut in. ij. di. dictū est corpus insensibile non est assumptibile. sed separata anima caro remanet quoddaz corpus insensibile: ergo nō potuit remanere deitati vnita: cū nihil possit esse vnitū quod nō est assumptibile. ¶ Ꝑ nulla res est mortua que habet in se vitam. sz si deitas in morte a carne separata non fuisset habuisset in se vitā que etiam est fons inde-

ficiens vite:ergo mortua nō fuisset. ¶ Ꝑ vnio humane natu
re ad diuinam est per gratiā.sed corpus nō est capax gra
tie nisi mediante anima:ergo corpus sepata anima non po
test remanere deitati vnitum. ¶ Sed ꝯtra.filius dicitur ia
cuisse in sepulchro:als de hoc nō esset fides que habet obie
ctū veritatē increatā.sed hoc nō dicitur nisi quia corp⁹ in se
pulchro fuit:ergo deitas a corpe sepata non fuit. ¶ Ꝑ Leo
papa dicit Tanta fuit vnio dei ⁊ hoīs vt nec supplicio possꝫ
diminui nec morte distingui.sed suppliciū pati ⁊ mori cor
poris est:ergo corp⁹ in morte a diuinitate non est separatū.

¶ Ulterius videtꝫ deitas sit separata ab anima.vtraq; enī mors vt dicitur in littera.s.qua separat corp⁹ ab anima ⁊ qua separat aīa a deo diaboli suasu homini propinata ē. sed christus in se accepit mortē qua separat corpus ab ani ma vt a nobis excluderet qō suasu demonis in nobis deue nit:ergo similiter debuit pati mortem que est separatio ani me a deitate. ¶ Ꝑ quicunq; deponit aliquid:illud a se sepa rat.sed filius dei dicit de seipso Ioan.x.Ego pono animam meā.ergo eam a se separauit. ¶ Ꝑ sicut supra di.v.dictū est vniens est vnitū:sicut ratione vnionis deus est homo.si igi tur anima esset deo vnita post mortē:posset dici qꝫ deus eēt anima. ¶ Ꝑ ratione vnionis dei ad hominē est cōmunica tio idiomatū vt dicit Damascenus.sed anime idiomata nō dicuntur de filio dei.non enī potest dici qꝫ filius dei sit for ma corporis: ergo non remanet post mortem anima verbo vnita. ¶ Ꝑ si eēt verbū vnitū anime ⁊ corpori cum illa sint ad inuicem diuisa essent due vniones verbi ad illa duo.sed ante mortē erat tm̄ vna vnio:ergo aliqua vnio facta est de nouo in morte christi:quod est incōueniens. ¶ Ꝑ anima ⁊ corpus separata fuerunt duo quidez.si ergo verbum vtrīq; vnitum remansit: videtur qꝫ fuerūt duo vel tria christus in morte:quia vniens est vnitū. ¶ Sed cōtra.maior est coniū ctio anime ad deum per vnionem in persona q̄ que est per fruitionē.sed anima deo coniūcta per fruitionem nunq̄ ab ipso separat:ergo multo minus coniuncta ei per vnionē in persona. ¶ Ꝑ filius dei dicitur descendisse ad inferos.sed hoc nō cōuenit sibi nisi ratione aīe:ergo filius dei post mor tem habuit animā sibi vnitā. ¶ Ad ꝓmo dicendū ad primā que stionē qꝫ corpus christi in morte nō fuit separatū a deitate. Cuius ratio ex tribus accipi potest. Primo ex parte dei: qz cum sit imutabilis ei quod perfecte sibi coniunctū est incō mutabilitatē prestat:vt.s.imutabiliter ei adhereat.Secūdo ex parte ipsius assumpti:quia per mortē quam ex obedien tia patris sustinuit nō debuit suam dignitatē amittere: sed magis clarificare.Tertio ex fine assumptionis:quia ea que post mortē ipsius circa ipsum acta sunt salutaria nobis nō fuissent nisi deitas adiūcta eēt. ¶ Ad primū ergo dicēdū qꝫ sicut supra dis.ij.dictū est:anima q̄ntū ad vnibilitatē corpo ris est mediū necessitatis: qz corp⁹ nō eēt vnibile nisi inq̄n tū est animatū.sed q̄ntū ad vnionē in actu est mediū ꝯgruē tie:quo remoto nō necessario vnio tollit: vt supra.ij.dis.di ctū est.⁊ ideo quia separata anima a corpore adhuc remansit in corpore ordo ad animā:⁊ vnibile remāsit ⁊ vnitū. ¶ Ad secundū dicendū qꝫ q̄uis esset actu insensibile:tm̄ hoc habe bat supra alia corpora insensibilia qꝫ inerat ei ordo ad aīam humanā. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝫ deitas nō potest eē forma corporis. Ad hoc aūt qꝫ corp⁹ sit viuū oportet qꝫ sit aliq̄d vi tificans formaliter. ¶ Ad quartū dicēdū qꝫ corpus nō est susceptiuū gratie habitual':qz illa ordinat ad actus spūales q̄ non pūt corpori cōicari.hec aūt gratia est mediū ꝯgruētie ad vnionē ex pte aīe.Iz gratia vnionis q̄ est ipsa vnio gratis facta pōt eē in corpore:qz ista gratia ordinat ad eē in psona diuina cui⁹ particeps est corpus sicut ⁊ aīa: ideo etiā corp⁹ pōt remanē vnitū aīa sepata in quo etiaz manet aliq̄s ordo ad gloriā ex eo qꝫ fuit instrumentū aīe habētis gratiā:vt di ctū est:vt sic etiā habitual' gratia quodāmō in corpus redū det:vt supra dis.xiij.dictū est. ¶ Ad secundā questionē di cendū qꝫ propter easdē rōnes aīa a verbo in morte xp̄i sepa ta non fuit:⁊ adhuc amplio⁹ inquantū aīa imediati⁹ ⁊ pluri bus modis verbo vnit q̄ corpus. ¶ Ad primū ergo dicen dū qꝫ mors aīe est sm̄ sepationē aīe a deo p peccatū oppositā diunctioni que est p charitatē: quā mortē xp̄s assumere nō decuit sicut nec peccatū:vt supra di.xv.dictū est.⁊ iō hec ratio nō est ad propositū.quia etiā si eēt sepatio pfecta aīe a verbo q̄ntū ad diunctionē q̄ est in psona adhuc aīa nō esset mortua sed viua inq̄ntū remaneret deo p charitatē diūcta. ¶ Ad secundū dicēdū qꝫ filius dei dicit animā ponere:nō quidē a se sed a carne a qua in morte sepata fuit. ¶ Ad ter tiū dicēdū qꝫ aīa nō nominat psonā sed partē nature.vñ aīa nō est vnita verbo sicut importans id in quo facta est vnio sicut est de hoc noīe hō:⁊ ideo nō potest dici qꝫ filius dei sit aīa:sicut pōt dici qꝫ sit hō sm̄ qꝫ est hūs animā. ¶ Ad quar tū dicendū qꝫ sicut ea que dicunt de natura humana sm̄ ra tionē nature nō pūt p̄dicari de filio dei vt qō dicit eē cōis xp̄o ⁊ aliis hoīb⁹:ita etiā ea que predicant de aīa xp̄i inq̄n tū est pars nature non pūt dici de filio dei sicut qꝫ est forma vel aliquid huiusmodi.Ea aūt que predicant de ipsa inq̄n tū est q̄d subsistēs pūt de filio dei predicari: sicut qꝫ descen dit ad inferos: ⁊ alia huiusmodi. ¶ Ad quintū dicendū qꝫ sicut supra di.viij.dictū est relationes sm̄ rem multiplican tur sm̄ multiplicationē illoꝝ supra que fundant relatiōes. vnde ꝯtingit qꝫ relatio ex parte vni⁹ extremi est vna que ex parte alteri⁹ multiplicat: sicut de illo q̄ vna paternitate ad multos filios refert qui ad ipsum multis filiationib⁹ refe runtur.ita etiā est hoc quia ex parte ipsi⁹ filij dei est vna tm̄ q̄uis non sit ex parte ipsius relatio realis ꝫ rationis tm̄. Ex parte aūt assumptoꝝ que diuisa sunt sunt due vniones in actu post mortē.q̄ aūt erat vna in actu ⁊ multe in potētia. vnde nō oportet qꝫ aliq̄ vnio fiat ibi de nouo:sicut nec in di uisione ꝯtinui fit aliq̄d de nouo inq̄ntū id quod prius erat multa potētia:vnū actu:fit actu plura. ¶ Ad sextum dicen dum qꝫ sicut humana natura non est ypostasis in xp̄o q̄uis possit dici singulare ⁊ individuū:vt supra di.vj.dictū est.ita etiam anima ⁊ corpus nō sunt due complete ypostases: sed vnite vni ypostasi filij dei q̄uis possunt dici duo singularia vel duo individua.sed nō sequit ex hoc qꝫ xp̄s sit duo:quia neutrū illoꝝ de xp̄o predicat vel de filio dei.

¶ Ad secundū sic procedit.videtur qꝫ corpus xp̄i post mortē debuit dissolui siue incinerari Hebre.ij.dici tur Christus debuit per omnia fratrib⁹ assimilari. sed alij homines qui dicunt fratres christi sm̄ corpus inci nerant: ergo ⁊ corpus christi incinerari debuit. ¶ Ꝑ sicut sepatio anime a carne fuit inflictū homini propter peccatū primi parētis:ita etiā incineratio.quia dicitur Genesis.iij. Terra es ⁊ in terrā ibis.sed christ⁹ pro nobis sustinuit mor tem vt debitū nature solueret:ergo similiter corpus eius in cinerari debuit. ¶ Ꝑ humilitas ē meritū exaltatiōis phisi. ij.sed corp⁹ christi fuit maxime exaltandū:ergo debuit vsq; ad incinerationē humiliari. ¶ Ꝑ omne compositū ex con trarijs naturaliter est dissolubile in cōtraria.sed corpus xp̄i fuit ex cōtrarijs compositū:quia fuit eiusdem nature cuius sunt corpora nostra:ergo cū incineratio nihil aliud sit q̄ re solutio corporis ad cōtraria ex quibus constituit videtꝫ corpus christi incinerari debuit. ¶ Ꝑ anima non recedit a corpore q̄diu in corpore manet equalitas complexionis q̄ requiritur vt dispositio in corpore animato:quia per hanc dispositionem materia fit necessaria ad talem formā.sed in morte christi anima recessit a corpore: ergo in corpore non remansit illa equalitas que exigitur ad corporū animatio nē.sed ablata equalitate complexionis vnū contrariū supe rat aliud ⁊ corrumpit illud: ⁊ sic sequit corporis dissolutio ⁊ incineratio: ergo corpus christi fuit corruptū ⁊ incinera tū. ¶ Sed cōtra. Psal. Non dabis sanctū tuū videre corru ptionē.hoc autē nō potest intelligi de corruptione mortis: quia ipse mortuus fuit:ergo intelligit de corruptione inci neration⁹. ¶ Ꝑ corpori nō debet incineratio nisi propter

corruptionem fomitis. sed in christo nunq̃ fuit corruptio fomitis: quia natus & cõceptus fuit sine originali: ergo corpus xpi nõ debuit incinerari. ¶ Ꝑ aĩa diũcta corpori ipm ab incineratione. sed virtus diuina est maior q̃ virtus aĩe: ergo cũ corpori xpi sit diũcta deitas videt q̃ nõ debuit incinerari. ¶ Ꝛ° dicendũ q̃ mors & incineratio & huiusmodi defectus sunt pene originalis peccati. in xpo aũt nunq̃ fuit originale: vnde xps nõ contraxit huiusmodi defect⁹ ex necessitate sue originis: quia sine originali cõcept⁹ fuit: nec in eo fuerũt quia ipse esset debitor eor: quia peccatũ in eo nunq̃ fuit. sed volũtarie defectus humane nature assumpsit ad cõplendũ opus nostre redẽptionis: & vt in his nobis mereret. Unde cũ opus redemptionis eẽt in passione cõpletũ: quia dixit consũmatũ est Jo. xix. & corp⁹ sine aĩa nõ est in statu merendi: ideo corpus ei⁹ incineratũ nõ fuit. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ q̃ assimilatio illa intelligit̃ q̃ntũ ad illa q̃ sunt de veritate nature: & q̃ntũ ad ea q̃ ptinẽt ad opus redemptionis. ¶ Ad secundũ dicendum q̃ p passionẽ qua sepata est aĩa a carne remouit a nobis mortez & oẽs alios defect⁹ humane nature q̃ntũ ad sufficientiã cause. & ideo non oportuit q̃ ad remouendũ incinerationerationẽ corpus eius incinerare. ¶ Ad tertiũ dicenduz q̃ humilitas illa fuit necessaria ante opus redemptionis: & qñ xps erat in statu merẽdi: nõ autẽ post mortẽ vt dictũ est. ¶ Ad quartum dicendũ q̃ compositũ ex cõtrarijs necessario in ipsa resoluit̃ nisi sit aliq̃d ꝓhibens. Jn xpo aũt erat aliq̃d ꝓhibens. s. virtus diuinitatis & puritas a corruptione fomitis. ¶ Ad quintũ dicendum q̃ q̃uis illa tẽperies cõplexionis que est necessitas ad formã aĩe fuerit amota in morte: nõ tñ inde secuta est dissolutio & putrefactio corporis ratione predicta.

Ad tertium sic proceditur. videtur q̃ christus vel filius dei nõ debeat dici mortuus. Ea enĩ q̃ hñt repugnãtiã intellectuũ ad filiũ dei de eo nõ predicant̃. sed cũ dei fili⁹ sit vita sicut dicit̃ Jo. xiiij. mortuũ eẽ hz repugnantiã intellect⁹ cũ ipso: ergo nõ debet dici q̃ sit mortuus. ¶ Ꝑ esse creaturã conuenit alicui fm q̃ est a deo. sed corrũpi fm q̃ est ex nihilo: ergo magis pertinẽt ad defectũ creature ea q̃ corruptionẽ important q̃ nomẽ creature. sz nomẽ creature nõ dicit̃ de xpo: vt supra di. xj. dictũ est. ergo multo minus põt dici q̃ sit mortuus. ¶ Ꝑ fili⁹ dei est diuina eẽntia. sed nõ põt dici q̃ diuina essentia sit mortua: ergo nõ debet dici q̃ fili⁹ dei sit mortuus. ¶ Ꝑ otradictoria nõ sunt vera de eodẽ. sed filio dei vere dicit̃ q̃ est ĩmortal: & p̃sequens nõ est mortuus: ergo nõ põt dici q̃ fuerit mortuus. ¶ Ꝑ illud quod est partis nõ predicat̃ de toto. sed mori est corporis a quo aĩa sepat̃: ergo videt̃ q̃ xps nõ possit dici mortu⁹ ¶ Sed contra est quod dicit̃ in symbolo Crucifixus mortuus & sepult⁹. ¶ Ꝑ nullus hõ dicit̃ mortuus nisi ex eo q̃ aĩa eius a corpore sepata est. sed aĩa xpi est a corpore sepata ergo ipse est mortuus. ¶ Ꝑ sicut supra dictũ est redemptio nõ potuit conueniẽter fieri nisi p mortẽ filij dei: ergo si ipse nõ est mortuus: videt̃ q̃ nõ sum⁹ adhuc redempti: quod est hereticũ. ¶ Ꝛ° dicendum q̃ sicut supra di. xj. dictũ est: ea q̃ solũ ad naturã ptinent simpliciter & sine determinatione de xpo dici põt. mors autẽ in nobis est fm sepationẽ aĩe a corpore: & passio est fm lesionẽ corporis: vel etiã fm ũmutationẽ aĩe q̃ sunt ptes humane nature. & ideo simpliciter ꝺcẽdũ est q̃ xps mortu⁹ est & passus. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ nõ est ibi aliq̃ repugnãtia intellectuũ: q̃ mors cũ sit cõditio nature referẽt̃ ad humanã: vnde nõ opponit̃ diuine vite. ¶ Ad secundũ dicendũq̃ nomẽ creature nõ magis se hz ad naturã q̃ psonã. & iõ nõ põt dici simpliciter rõne nature sicut supra dictũ est: ꝓcipue cũ creatio respiciat esse qõ magis videt̃ ptinere ad suppositũ q̃ ad naturã. & iõ qõ magis vel min⁹ ad defectũ ptineat non facit ad ꝓpositũ. ¶ Ad tertiũ dicenduz q̃ vnio nõ est facta in natura sed in psona. & iõ ea q̃ sunt nature põt predicari de psona: non autẽ de alia natura. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ q̃ hec est simpliciter vera Fili⁹ dei vt xps est ĩmortal: & filr fili⁹ dei est mortuus: quia ea q̃ sunt vtriusq̃ nature põt affirmari de persona. Sed tñ hec Xps nõ est mortuus est vera fm q̃d: & falsa simpliciter: q̃a ad veritatẽ affirmatiue sufficit q̃ fm aliquã naturã ꝺueniat q̃ de psona dicit̃. sed ad veritatẽ negatiue oportet q̃ fm neutraz ꝺueniat. vnde hec est falsa simpliciter Xps nõ est aĩal: & vera fm q̃d. s. fm diuinã naturã. nõ est aũt incõuenies q̃ vnũ cõtradictoriorum dicat̃ de aliquo simpliciter: & alterũ fm q̃d.

¶ Ad quintũ dicendũ q̃ ea q̃ sunt partis tñ & parti nata cõuenire dicunt̃ de tota rõne partis: sicut homo dicit̃ crispus ꝓpter capillos. & ita mors q̃ est cõditio corporis de psona põt predicari. Tñ sciendũ est q̃ sicut generari est compositi ita & corrũpi cuius subiectũ generationis & corruptionis sit materia.

Questio Secunda.

Deinde queritur de resurrectione xpi. Et circa hoc quorunt̃ q̃ttuor. Primo de necessitate resurrectionis. Secũdo de tpe. Tertio de argumẽtis resurrectiõis in cõi. Quarto de eis in speciali.

Ad primũ sic procedit̃. videt̃ q̃ nõ fuerit necessariuz xpm resurgere: q̃a sicut dicit Damas. resurrectio est ei⁹ quod cecidit: & dissolutũ est iterata surrectio. sz xps nõ cecidit p peccatũ: nec eius corp⁹ dissolutũ est: g̃ nõ debet ei resurrectio. ¶ Ꝑ Aug. dic̃ q̃ p vbũ dei fit resurrectio aĩarũ: p verbũ incarnatũ fit resurrectio corporũ. sed verbũ caro factũ est in incarnatione: ergo non fuit necessaria resurrectio neq̃ ad resurrectionẽ corporũ neq̃ ad resurrectionẽ aĩarũ. ¶ Ꝑ post vltimã consũmationẽ nõ est aliq̃d necessariũ. sz vltima consũmatio facta est in passione: q̃a tũc dixit consũmatũ est Jo. xix. ergo nõ oportuit q̃ postea resurgeret. ¶ Ꝑ ad hz xps humanã naturã assumpsit vt ipsam restauraret. sed plena restauratio facta est in passione: q̃a & ianua aperta est & liberati sumus a pctõ pena & seruitute diaboli: ergo nõ oportuit vt iterato corpus assumeret. ¶ Sed cõtra. j. Corin. xv. Si xps nõ resurrexit inanis est fides nostra. sz sine fide non iustificamur: ergo necessariũ fuit xpm resurgere. ¶ Ꝑ Oze. dicit q̃ vitã nostrã resurgendo repauit: ergo necessariũ fuit q̃ xps resurgeret. ¶ Ꝛ° dicendũ q̃ necessitas resurrectiõis xpi ex trib⁹ apparet. Primo ex ipsa ꝺditiõe nature assũpte. Aĩa enĩ & corp⁹ sunt partes humane nature: oĩs aũt pars est imꝑfecta respectu totiꝰ: vt pz p p̃hm in. iij. phisi. vñ nec corpori sine aĩa nec aĩe sine corpore ineſt oĩs pfectio quaz nata sunt habẽ. Et q̃a nature assumpte debebat̃ oĩs pfectio quaz cõtingit in natura repiri: ideo ei debebat̃ q̃ corp⁹ aĩe semp eẽt diũctũ. q̃ aũt ad tps sepata fuerũt: hoc fuit ꝓpter necessitatẽ nostre redẽptionis. Secũdo ex merito passionis ei⁹: q̃a ex humilitate passionis meruit gloriã resurrectiõis. Tertio ex parte nr̃a: vt. s. in capite gliosa resurrectio inchoaret̃ q̃ in mẽbris futura erat. Et iterũ vt illis q̃ sunt in patria non solũ sit glia de visione diuinitatis: sz etiã de visione humanitat̃ glificate in xpo q̃ntũ ad corp⁹ & q̃ntũ ad aĩaz. ¶ Ad primũ igit̃ dicẽdũ q̃ illa diffinitio est resurrectiõis fm q̃ in alijs hoĩb⁹ inuenit̃. Sz resurrectio xpi põt sic ꝓprie diffiniri Resurrectio est corpis facti incorruptibil̃ ad aĩaz iterata vnio. Uel põt dici q̃ q̃uis xps nõ ceciderit p peccatũ: cecidit tñ a vita nẽ p̃ mortẽ. & corp⁹ q̃uis nõ sit dissolutũ p̃ incineratiõez est tñ facta dissolutio corporis & aĩe. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ vbũ caro factũ est ꝓma dispositio ad resurrectionẽ nostrã: sz vbũ caro factũ factũ est & a morte resurgẽs. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ in morte xpi fcã est consũmatio oĩuz eor q̃ exigebant̃ ad satisfactionẽ: q̃ ꝺdẽ p resurrectionẽ nõ est fcã: sz magis noue vite inchoatio. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ q̃ q̃uis xps naturã nostrã ad hz assũpsit vt eã reparet: nõ tñ seq̃t̃ q̃ repatanã debeat eã vel aliquã ei⁹ partẽ abijcere: sz magis ꝓpetuo tenẽ sic̃ ꝓpetua ẽ reintegratio fcã in nã. Uel dicẽdũ q̃ q̃uis p passionẽ ꝓprie loquẽdo sit fcã repatio q̃ntũ ad amotionẽ mali: tñ p resurrectionẽ oportuit q̃ cõsũmaret̃ q̃ntũ ad pfectionẽ in bono.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt ꝙ xp̄s non debuit tertia die resurgē. Caput enī ē ꝺforme mēbris in nā. ſz ꝑ resurrectionē nā repat q̄ntū ad passibilitatē ⁊ mortalitatē: ergo xp̄s debuit sil cū alijs resurgere: ⁊ nō tertia die ℂ Ꝑ vt dicit glo. Debt. xi. ad hoc est dilata resurrectio oīuz in finē mūdi vt sil resurgētib⁹ sit maī gaudiū. ſz de resurrectione nulli⁹ sci est tantū gaudiū sicut de resurrectiōe xp̄i: ergo etiā ipse debuit vsq; ad finē mūdi suā resurrectionē differre: ⁊ nō tertia die resurgere. ℂ Ꝑ sepatio aīe a cozpoze in xp̄o nō fuit facta nisi ꝓpter redēptionē humane nature. ſz in instāti mortis redēptio soluto p̄cio cōpleta est: ergo debuit statim resurgē. ℂ Ꝑ plus ꝺferendū fuit xp̄o ⁊ q̄ alicui alteri boī. ſz q̄dē boies q̄ viui inuenient in fine mūdi statim post mortē resurgēt: ergo multo magis xp̄s resurgē debuit statī ⁊ nō in tertiū diē resurrectiōez differre. ℂ Ꝑ Mat. xij. dn̄s dicit: Sicut fuit ionas in vētre ceti sic erit fili⁹ hois in cozde terre. ſz nō fuit in cozde terre nisi q̄diu fuit mortu⁹: ergo tribus dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctib⁹ mortu⁹ fuit: ergo nō resurrexit tertia die: ſz magis q̄rta vel q̄nta. ℂ Ꝑ nox ꝺtra diē diuidit. ſz Grego. videt dicē in omel. pasce xp̄m de nocte resurrexisse: sic̄ sampson de nocte portas gaze tulit: ergo xp̄s nō resurrexit tertia die imo magis secūda nocte. ℂ Sed ℨ. in simbolo dicit Resurrexit tertia die ſm scripturas. ℂ Ꝑ Ro. vj. dicit glo. Quieuit in sepulchro vna die ⁊ duab⁹ noctib⁹: qz nr̄az duplicē vetustatē sua simpla ꝺsumpsit: ergo tertia die resurrexit. ℂ Ꝑ ꝺueniēs erat vt veritas mortis nobis manifesta ret. sed in oze duoz vel triū testiū stat oē vb̄ū: ergo ꝺueniēs fuit vt tertia die resurgēt ℂ Rō dicēdū ꝙ sic dictū ē xp̄s nō sustinuit mortē qz demitoz mortis eēt: ſz vt mortē nr̄az sua morte destruēt. Ad ℔ aūt ꝙ mors nr̄a destrueret duo req̄rebant. vnū. ſ. vt ipse nō debitoz mort⁹ mortē quā nos debeamus ꝓ nobis solueret. Aliud est vt nos virtutē mortis ipsi⁹ cognoscerem⁹ vt ꝑ fidē mortis. virt⁹ mort⁹ in nobis effectū haberet. vñ nō opoztuit ꝙ morte detineret nisi q̄ntū ꝛgruebat ad ostēdendā mortis vitatē q̄ sufficiēter manifesta fuit ⁊ ꝛgruēter ꝑ hoc ꝙ tertia die surrexit. tū qz sua morte duas nr̄as mortes destruxit: vt tāgit glo. inducta. tū qz ꝺfirmatio q̄ fit ꝑ testes ternario testiū approbat. tū qz pfectio in ternario ꝺsistit: vt dicit in ꝓ⁹ de ce. ⁊ mū. ⁊ alias etiā ꝛgruentias nō difficile est assignare. ℂ Ad primū ergo dicendū ꝙ alij boies debitores mortis erāt: ⁊ mors in eis nō fuit ex necessitate finis ſz ex necessitate culpe. nō aūt sic est in xp̄o: ⁊ ideo nō opoztuit ꝙ xp̄i resurrectio vsq; in finē mundi differret. Uel dicēdū ꝙ illud q̄ ē vltimū in opatione opoztet eē primū in intentione: vnde opoztet ꝙ resurrectionē quā in fine mūdi ꝺsequim̄ ꝓmo intendam⁹. intētio aūt ⁊ dirigit ⁊ excitat ⁊ robozat ex inspectione alicui⁹ exēplaris in quo finis ſm rem p̄cedat. vñ sicut intētio nr̄a q̄ intēdim⁹ in gloriā aīe excitat ex inspectione diuine glie q̄ est exemplar nr̄e future bītudinis: ita opoztuit ꝙ glia resurrectionis in aliquo exēplari nobis ꝓponeret ad cui⁹ ꝺformitatē tēderem⁹. ⁊ h̄ est resurrectio xp̄i. vñ dicit Phil. iij. Reformabit cozp⁹ humilitatis sue configuratū cozpori ⁊c. ℂ Ad primū dicendū ꝙ gaudiū de resurrectiōe xp̄i mouet vt exēplar ex quo dirigimur in finē. nō aūt ita est de alijs scīs: ⁊ iō nō est sil̄e de xp̄o ⁊ de illis. ℂ Ad tertiū dicendū ꝙ nō solum opoztebat ꝙ ꝑ mortē fieret redēptio. ſz ad h̄ ꝙ redēptiōis ei⁹ ꝓticipes essemus opoztuit vt vītas mortis nobis ostēderet. ⁊ h̄ nō fuisset si statim post mortē resurrexisset. ℂ Ad q̄rtū dicendū ꝙ mortis alioz hominū cognitio non est nobis necessaria ad salutem sicut fides de morte xp̄i. ⁊ ideo resurrectio nō est simil̄ de ipso ⁊ de illis q̄ viui inuenient in fine mūdi. ℂ Ad q̄ntū dicēdū ꝙ dies vt in. ij. li. di. xiij. dictū est diuersis modis accipit. Aliqñ enī ꝑ diē nāli q̄ cōtinet spaciū. xxiiij. horarū: vñ includit diē ⁊ noctē. Aliqñ aūt ꝑ diē artificiali: sic xp̄s fuit mortu⁹ vna die integra. ſ. die sabbati ⁊ duab⁹ integris noctib⁹. ſ. p̄cedēte diē sabbati ⁊ seq̄nti: ⁊ adhuc plus ꝑ q̄ndā partē sexte ferie. ⁊ sic loquit glo. Ro. vj. Si aūt loquamur de die nāli: sic accipiēdo partē ꝑ toto fuit mortu⁹ trib⁹ dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctib⁹. illa enī pars diei passiōis xp̄i a nona: ⁊ deinceps cōputat ꝑ tota die nāli cui⁹ ē pars: vñ cōputat ꝑ vna die artificiali ⁊ ꝑ vna nocte. sil̄r nox post sabbatū cōputat ꝑ tota die nāli sequēte: ⁊ sic cōputat ꝑ vna die ⁊ vna nocte artificiali: quib⁹ ſi ꝺiūgat vna dies integra. ſ. dies sabbati: ⁊ vna nox integra. ſ. nox p̄cedēs: ꝺueniet ꝙ xp̄s fuit mortuus trib⁹ dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctib⁹. ℂ Ad sextū dicēdū ꝙ xp̄s credit resurrexisse in sepulchro q̄n adhuc ē lux tenebris ꝑmixta. ⁊ iō aliq̄n dicit resurrexisse in die: ⁊ aliq̄n in nocte.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videt ꝙ xp̄s resurrectionē suaz argumētis ꝓbare nō debuit. Ambro. enī dicit Tolle argumēta vbi fides q̄rit. sed de resurrectiōe q̄rit fides: ergo argumēta fieri ad resurrectionē nō debēt. ℂ Ꝑ aut argumēta illa fuerūt sufficiētia ad ꝓbādū resurrectiōez aut nō. ſi ꝑ: ꝑ videt in impfectionē inducētis argumenta redūdare. Si aūt fuerūt sufficiētia ⁊ argumētū sufficies facit sciaz vl agnitionē q̄ nō stat sil cū fide q̄ est de nō apparētib⁹ videt ꝙ euacuauerūt fidē: ⁊ abstulerūt meritū ei⁹. ℂ Ꝑ sic̄ est fides de resurrectiōe: ita ⁊ de alijs articul. ſz ad alios articulos nō induxit aliq̄ argumēta ꝓbātia: ergo neq; ad resurrectionē inducere debuit. ℂ Ꝑ argumēta ex quib⁹ ℨ viū vt deū seq̄ poti⁹ ꝺfundūt intellectū q̄z elucidāt. ſz in argumētis a xp̄o ostēsis q̄si ℨia inuebant. ꝑ h̄ enī ꝙ comedit ostēdebat in se aialē vitā. ꝑ h̄ aūt ꝙ ianuis clausis intrauit ostēdit ſpūalem vitā. ergo videt ꝙ argumēta incōgrueter adducta fuerūt. ℂ Ꝑ sic̄ subtilitas est de glia resurrectiōis: ita ⁊ claritas. ſz xp̄s glioz resurrectiōis solū ꝑ subtilitatē ꝓbauit q̄n intrauit ad discipulos ianuis clausis: g̃ videt ꝙ insufficienter ostēdit. ℂ Sz ℨ ē qō dr̄ Act. j. Ꝓbebuit seipm̄ viuū post passionē suā in multis argumētis. ℂ Ꝑ apli debebāt eē testes resurrectiōis. ſz null⁹ pōt eē testis idone⁹ eoz de quib⁹ certitudinē ꝑ visum ⁊ auditū nō bz: g̃ videt ꝙ ipse eis argumēta ꝓbere debuit quib⁹ certificarent de sua resurrectiōe. ℂ Ꝑ magis necessariū erat ꝙ apli haberent fidē de resurrectione q̄z alij boies: qz ipsi erāt q̄ fidē ꝓdicare debebant. ſz alijs hoib⁹ facta est fides de resurrectione xp̄i ꝑ argumēta miraculoz Mat. vlti. sermonē ꝺfirmāte sequētib⁹ signis: g̃ apl̄is ꝑ argumenta aliq̄ fides de resurrectione fieri debuit. ℂ Rō dicēdū ꝙ vt dic̄ Dio. j. c. ce. ie. lumē diuinū nō recipitur in nobis nisi ſm nostrā ꝓportionē. fides aūt causat in nobis ex influētia diuini luminis. ⁊ iō oz ꝙ istud diuinū lumē ſm nostrā ꝓportionē in nobis recipiat. Cognitio aūt nr̄a nāliť ex sensu oriť: ⁊ ꝑ ꝓncipia rōnis ꝓcedit. vñ ſz illa q̄ fides tenet sint supra rationē ⁊ sensuz inq̄ntū sunt fidei subiecta: rōne cui⁹ exigit ad eoz cognitionē ꝙ infundat altius lumē fidei. ſ. tm̄ ex pte nr̄a fuerūt aliq̄ adminicula fidei exhibēda. Attēdit aūt triplex grad⁹ in credēdo. Prim⁹ ē vt aliq̄s rationē tr̄ascēdēs bis q̄ nō videt nec sensu nec rōne assentire parat⁹ sit: ⁊ sic adminiculāt fidei miracula q̄ ex eo ꝙ humana rōne nō cōprehēdunt ostēdūt aliq̄d supra rationē eē ei incōprehēsibile. Secūd⁹ grad⁹ ē vt boī ea q̄ credēda sunt determinent. Et qz fides nō innitit nisi vītati ꝑme: inde est ꝙ q̄ntū ad h̄ adminiculat fidei auctoritas ꝑ quā ostēdit diuinit⁹ eē dictū. Terti⁹ grad⁹ ē vt fidē quā hz alijs testificet. ⁊ q̄ntū ad h̄ req̄rit sensibil cognitio eoz q̄ testificanda sunt: alſ nō eēt idoneū testimoniū. Primū gradū ascēdunt q̄ de nouo ad fidē ꝺuertunt. ⁊ iō sig̃ infidelib⁹ data sunt. j. Cor. xiiij. Secūdū aūt gradū ascēdūt q̄ in fide instruēdi sunt. ⁊ iō eis ex auctoritate fides ꝺfirmat. sed apli testes fuerūt fidei. ⁊ iō primi inducti sunt ad credēdū ꝑ miracula: sicut dicit Jo. ij. Hoc initiū signoz ⁊c. postea instructi sūt ꝑ auctoritatē: vt pz in discipul eūtib⁹ in emaus Lu. vl. Et deinde ꝑ visibiles apparitiōes idonei testes effecti sunt. j. Jo. j. Qō vidimus ⁊ andiuim⁹. Sz qz ad resurrectiōez cū sit q̄dā mutatio exigit ꝙ idē sit qō de vno extremo ad aliud trāsiuit: iō dn̄s duo ꝑ apparitiōes ꝓbare voluit. i. idētitatē resurgētis: ⁊ cō ditionē resurrectiōis. Cōditionē aūt resurrectiōis ꝓbauit

q̃ntū ad tria. ſ. quātū ad veritatē vite p̄ b̄ q̄ cū eis locut⁹ eſt. Sil'r q̃ntū ad vitatē corpis p̄ b̄ q̄ eis ſe palpabilē p̄ebuit. z q̃ntū ad gl'iaz p̄ b̄ q̄ ianuis clauſis intrauerit idētitatē etiaz p̄bauit. Et q̃ntū ad nāz p̄ b̄ q̄ comedit. z q̃ntū ad p̄ſonā p̄ b̄ q̄ ſe eis viſibilē p̄buit in eadē effigie in q̄ p̄i⁹ eū ſoluti erāt vidē. z q̃tū ad accñtia p̄ b̄ q̄ eis cicatrices oñdit. ¶ Ad p̄i mū g̃ dicēdū q̄ intētio Ambro. eſt dicē q̄ fides nō aſſentit alicui vl' diſſentit ꝓpter argumēta: ſz ꝓpter vitatē p̄imā: nō ā q̄n poſſint induci adminiculātia fidei argumēta. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q̄ argumēta illa ſufficiēter ꝓbabant illud ad q̄ ꝓbādū inducebāt vt dictū eſt. ſz fides nō eſt directe de illo q̄ ꝓbabat ſīc de obiecto: ſz de diuīnitate q̃ ꝓbari non p̄ōt hoī in via. vñ thomas de quo dictū eſt Quia vidiſti credidiſti: videt z deū ꝯfeſſus eſt. z ꝓpter b̄ argumēta illa ex ſup poſitiōe fidei ꝓcedebāt q̄. ſ. hō ille in quo nature vitas vel aliq̄d huiuſmodi oſtēdebat eēt de⁹. vnde nō tollebat neq̄ meritū neq̄ rō fidei. ¶ Ad tertium dicēdū q̄ articuli fidei q̃dā ſunt de diuinitate tm̄: z iſti nō p̄nt ad ſenſum ꝓbari: ſz vel p̄ miracula: vel p̄ auctoritates: z ſic ꝓbati ſunt. q̃dā autē ſunt de humanitate vnita diuinitati. z iſti etiaz ad ſenſum oēs ꝓbati ſunt. ſz q̄ paſſio z aſcēſio in ſeipſa viſa eſt: reſurrectio aūt nō: iō ſigna reſurrectiōis viſibil'r oſtēdi oportuit ex quib⁹ ꝯferēdo ad vitatē reſurrectiōis p̄ueniret. z ꝓpter b̄ iſta ꝓbatio dicta eſt argumētatiua: nō aūt ꝓbatio aſcēſionis vel paſſionis. ¶ Ad q̃rtū dicēdū q̄ nō erat in argumēt⁹ aliq̄ ꝺzietates: q̄ comeſtio referebat ad naturā: z introire ianuis clauſis referebat ad gl'iaz. z ita nō erat reſpectu eiuſdē. ¶ Ad q̃ntū dicēdū q̄ in alijs corporib⁹ etiā ſm naturā inuenit claritas z impaſſibilitas ſicut in corporib⁹ celeſtib⁹. ſz ſubtilitas in nullo nāli corpe inuenit. agilitas aūt oſtēdi viſibiliter nō p̄ōt: q̄ ſenſus ꝑticulariū eſt. agilitas aūt eſt vt poſſit vndecūq̄ velit moueri. ¶ Et p̄terea loco multū diſtātia videt nō p̄nt. Et iterū q̄ ſil'e agilitati in radio ſol' inuenit. Vñ dicēdū q̄ diſcipul' eūtib⁹ in emaus agilitatē demōſtrauit in hoc q̄ ab oculis eor̄ ſtatim euanuit Lu. vlti.

Ad q̃rtū ſic ꝓcedit. videt q̄ argumētū ſumptū ex viſibili apparitiōe nō fuit ꝺzueniēs: q̄ ad vitatē reſurrectiōis exigit q̄ ſit verū corpus humanū q̄ reſurgit. ſz angeli q̃ nō h̄nt vera corpa humana apparuerūt multi in ve. teſ. g̃ p̄ apparitionē viſibilē nō oſtēdit veritas reſurrectionis. ¶ Ꝑ oē corp⁹ videt ſm formā quā h̄z. ſz forma corporis xp̄i ē forma gl'ioſa: ſi ergo apparuit eis in forma gl'ioſa ip̄m viderūt. ſz claritas gl'ioſi corporis nō ē ꝓporcionata oculo nō gl'ificato cū ſit maior claritate ſol: g̃ xp̄s a diſcipul' videri nō potuit. ¶ Ꝑ diſcipuli eūtes in emaus viderūt eū in effigie pegrini: aut g̃ illa effigies inerat ei ſm vitatē: aut erat tm̄ in ocul' videntiū. ſi erat in corpore xp̄i cū in eo eēt effigies ꝓpria: tūc due effigies erāt fil' in vno corpore: qō ē ipoſſibile. Si aūt erat tm̄ in ocul' videntiū: g̃ erat ꝑſtigioſa apparitio. ſz ea q̃ ꝑſtigioſe apparēt nō demonſtrāt vitatē rei: g̃ p̄ b̄ nō poterat demōſtrari vitas reſurrectiōis. ¶ Sz ℥. int⁹ oēs ſenſus maiorē certitudinē facit viſus: vt dicitur in p̄incipio meth. ſz apli q̃ erāt teſtes reſurrectiōis debebāt habē certiſſimā fidē de reſurrectiōe: g̃ debuit eis fieri argumētū ex viſu. ¶ Ꝑ b̄ p̄z p̄ id qō or̄. j. Jo. j. Qō vidimus z audiuim⁹ ꝛc. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ nō debuit ſe ipſis palpabilē exhibē. palpabile enī incorruptibili ꝺzniū ē vt dic̄ Bze. ſz ꝺzia nō p̄nt eē in eodē. cū g̃ corp⁹ xp̄i eēt incorruptibile: videt q̄ nō debuit ip̄m palpabilē exhibē. ¶ Ꝑ differētie tāgibiles ſunt calidū z frigidū z huiuſmodi ꝺzia. ſz in gl'ificati corporib⁹ nō erūt huiuſmodi ꝺzietates vt or̄: nec etiā in elemēti poſt mūdi innouationē. g̃ corp⁹ xp̄i palpari nō potuit. ¶ Ꝑ b̄ ſolū palpabile eſt qō ē reſiſtēs tactui: z cui tact⁹ reſiſtit. vñ aer q̄uis ſit tāgibil': nō tm̄ ē palpabil'. ſz corpi xp̄i nō reſiſtebat aliud corpus: q̄ ianuis clauſis intrauit: g̃ palpari nō potuit. ¶ Ꝑ ſpirit⁹ angeli vl' demonis poſſet aſſumē corp⁹ ſolidū qō palpari poſſz: g̃ p̄ palpationē nō ſufficiēter ꝓbat vitas corporis. ¶ Ꝑ alij ſenſus ſunt magis ſpūales q̄ tact⁹: g̃ magis p̄ eos debuit vitatē reſurrectionis ꝓbare q̄ p̄ tactū. ¶ Sed ↄtra. Lu. vlt. Palpate z videte ꝛc. ¶ Ꝑ inter alios ſenſus hō certiſſimū habet tactū vt dicit in. ij. de aīa. cū igit' cognitio reſurrectionis debuerit eē certiſſima in ap̄lis p̄ tactū debuit eis oſtēdi. ¶ Ulterius videt q̄ nō debuerit p̄ cicatrices ſuā reſurrectionē ꝓbare: q̄ p̄ ſuā reſurrectionē xp̄s noſtrā demōſtrauit. ſed a reſurgētibus oīs corruptio remouebit. cū igit' cicatrix ſit quedā corrupt o: videt q̄ xp̄s per cicatrices ſuā reſurrectionē ꝓbare nō debuit. ¶ Ꝑ ſtatus reſurgētiū eſt ſtatus imutabilitatis: ergo xp̄s in ſeipſo non debuit demōſtrare niſi quod ſemp in ſe futurū erat. ſed cicatrices nō ſemp in xp̄o debebāt remanere: quia dicit Damaſ. q̄ tm̄ ſm diſpēſationē in xp̄o fuerūt: ergo cicatrices oſtēdere nō debuit. ¶ Ꝑ Jero. dicit ad Marcellā q̄ nō merēt tangere xp̄m q̃ reſurrectionē ei⁹ nō credit ꝓpter quod dictū eſt magdalene Noli me tāgere Jo. xx. ſed thomas reſurrectionē non credebat: g̃ xp̄s cicatrices vulnerū ei palpabiles exhibē nō debuit. ¶ Sz ↄtra. Leo papa: Quis dubitet a mortuis rediſſe ſaluatorē cui⁹ p̄ſcientiā agnouit oculis: attrectauit man⁹: digit⁹ ꝑſcrutat⁹ eſt: ergo cū omnē dubitationē ſue reſurrectionis auferre debuerit: videtur q̄ cicatrices digito perſcrutandas p̄ebere debuit. ¶ Ꝑ decet victorē inſignia ſue victorie z habē z oſtēdere. ſed ſicut dicit aug. in li. de ci. dei cicatrices vulnerū xp̄i fuerunt victorie ſue indicia: ergo decuit vt eas haberet z oſtēderet. ¶ Ulterius videt q̄ nō debuit p̄ māducationē ſuam reſurrectionē oſtēdere. cōueſtio enī ſpectat ad vitā aīalē. ſz p̄ reſurrectionē nō trāſit ad vitā aīalē vt dicūt ſaraceni z iudei: ergo xp̄s p̄ comeſtionē reſurrectionē ꝓbare nō debuit. ¶ Ꝑ cibus comeſtus cōuertit in corpus comedētis. ſz in corp⁹ xp̄i nō potuit aliq̄d ꝺzuerti: q̄ iam erat extra ſtatū generationis z corruptionis: ergo videtur q̄ comedere nō debuit. ¶ Ꝑ angeli qui apparuerūt abrae māducauerūt: nec tm̄ in eis fuit veritas humane nature: ergo p̄ cōceptionē verā reſurrectionē humane nature ꝓbare nō debuit. ¶ Sed ↄtra act̄. x. Dedit enī notū fieri nō omni populo: ſed nobis qui māducauim⁹ z bibimus cū eo poſtq̄ reſurrexit a morte ꝛc. z p̄ hoc teſtificat⁹ eſt petrus reſurrectionē: ergo z hoc argumentū debuit exhibere ſue reſurrectionis. ¶ Ꝑ veritas incarnationis ꝓbat̄ per id quod eſt infimū in partib⁹ hois. ſ. per carnē. vnde dictū eſt Uerbū caro factū eſt Jo. j. ergo etiā veritas humane nature debuit probari in xp̄o per id quod eſt infimū in operib⁹ aīe De aūtē ſunt operationes vegetabilis anime: quarū p̄ima in animalib⁹ eſt comeſtio: ergo p̄ hoc veritatē reſurrectiōis ꝓbare debuit. ¶ Ad⁹ dicendū ad p̄imā queſtionē q̄ ad veritatē reſurrectionis exigit q̄ idem numero reſurgat. indiuiduatio autē ſm quā eſt aliquid vnū numero ex diuerſis accidentib⁹ manifeſtat̄: quoꝝ collectio in alio nō inuenit. Et quia viſus vt dicit ph̄s in p̄incipio metha. plures nobis rerū differētias oſtēdit: ideo quod ſit idem numero nunc̄meli⁹ q̄ p̄ viſum manifeſtat̄. z ideo viſibilis apparitio fuit vnū de argumētis reſurrectionis. ¶ Ad p̄imū ergo dicendū q̄ apparitio viſibilis nō inducebat̄ ad probandū veritatē carnis: quia hoc p̄ alia argumēta probabat̄. ſed ad ꝓbandū idētitatē ſuppoſiti ſuppoſita veritate corporis. ¶ Ad ſecundū dicēdū q̄ ſm opinionē p̄poſitiui que probabilior videt corp⁹ glorificatū eſt oīno in poteſtate anime q̃ntū ad oēs actiones ei⁹. viſibile autē videt ſm q̄ agit in viſum. z ideo dicebat q̄ in poteſtate corporis glorioſi eſt q̄ videat vel non videat. z iterū q̄ñ videt q̄ videat ſub forma glorie vel nō. Cū enī ſit in eo forma naturāl' corporis z forma glorie poteſt ſm vnā tm̄ imutare viſum vel ſm vtrāq̄: z imutare viſum ſm formā glorie ſm p̄oportionē viſus vt nō corrumpat̄ ſed delectet̄ ſicut ex viſibili p̄oporcionato. Alij vō dicūt q̄ non poteſt videri niſi p̄ miraculū. ſed p̄imū eſt probabilius. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ diſcipulis ſuis xp̄s formā naturalē ſui corporis oſtēdit qua eſt quodāmō corpus colorat̄: z nō formā claritatis glorie. q̄ autē ipſi eū nō cogno-

runt fuit ex interiori eoꝝ dispositiõe: quia cum resurrexisse non credebãt: vnde non ponebãt se ad perquirendũ iudicia propria quib⁹ possent ipsum cognoscere: sicut etiam accideret si viderem⁹ aliquẽ quẽ mortuũ crederem⁹ q̃uis notus fuiss̃ nobis: ⁊ maxime si viderem⁹ illũ in alio habitu. vnde q̃cito eis ostẽdit signũ fractionis panis speciale sibi cognouerũt eũ ꝑpter specialẽ modũ frangendi: qz vt dicit sua fractio erat similis incisioni cultelli. Et hac infidelitate vel dubitatione tenebant oculi eoꝝ ne eũ cognoscerẽt. ⁊ ista detẽtio dicit acrisia: de q̃ dicitur in glo. Heñ. xix. nõ q⁹ eẽt aliqõ impedimentũ ex pte visus cozporalis in discipulis sicut potuit eẽ in sodomitis. Uel põt dici q⁹ q̃uis visui repsentaret ꝑpria spẽs in q̃ soliti erãt eũ videre: tñ virtute diuina impediebant vires interiores ne seq̃rent iudiciũ de psona illa q̃ eẽt: ⁊ sic ea q̃ exteri⁹ agebant ꝺformabant bis q̃ interi⁹ contingebant in ipsis vt presentẽ haberẽt ⁊ nõ cognoscerẽt: qz amabãt ꝛdubitabãt vt dicit Hzeg. ¶ Ad secũdã qõnẽ dicẽdũ q⁹ propter vehemẽtiã imaginationis ꝺtingit aliqñ q⁹ illud quod imaginatio appzehẽdit videt esse presens in visu nõ solũ in dormiendo sed etiã in vigilando. sic̃ etiã ꝺtingit q⁹ ex oppositione aliquoꝝ cozpoꝝ videtur aliq̃ effigies acsi eẽt hominũ vel alioꝝ aĩaliũ. Iterũ etiã apparitiones visibiles demonũ ⁊ etiã angeloꝝ cõsueuerũt fieri ꝑ cozpora aerea inspissata: vnde statim cũ volunt dissoluunt. ⁊ ideo dñs ad ostẽdendũ veritatẽ resurrectionis palpationẽ visui adiunxit vt excluderet visio ꝑ imutationẽ visus ab imaginatione ⁊ visio vmbrarũ ⁊ visio spirituũ apparẽtiũ. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q⁹ omne cozpus tangibile est ꝑ naturã cozruptibile. vñ fm pho⁹ celũ est visibile sed nõ tãgibile. sed quod ẽ ꝑ naturã cozruptibile põt esse ꝑ gloriã incozruptibile. vnde q̃uis cozruptibile ⁊ incozruptibile sint cõtraria simpliciter propter qõ dicit Hzego. q⁹ ostendit in se duo ꝺtraria. tñ cozruptibile ꝑ naturã ⁊ incozruptibile ꝑ gratiã nõ sunt ꝺtraria Unde sicut cozp⁹ glozioſum habet in potestate sua q⁹ possit videri ⁊ nõ videri: ita habet in potestate sua q⁹ possit palpari ⁊ nõ palpari: ⁊ vtrimq; fine miraculo. ſz palpat̃ ꝑ naturaz cozporis. nõ palpabile aũt est inq̃ntũ cozpus est instrumentũ aĩe gl̃iose. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q⁹ palpatio nõ ptinet ad sensum tactus inq̃ntũ est discretiu⁹ calidi ⁊ frigidi ⁊ huiusmodi ꝺtrarioꝝ: ſz inq̃ntũ est discretiu⁹ cozpoꝝ solidoꝝ que hñt potentiã naturalẽ resistẽdi diuidẽti. ⁊ hec quidẽ soliditas est in cozporib⁹ glozioſis etſi nõ sint q̃litates ille ꝺtrarie. Uel dicendũ q⁹ q̃litates ille sunt in cozpore gl̃ioso: ⁊ erũt in elemẽtis q̃ntũ ad substantiã: sed nõ q̃ntũ ad actionẽ q⁹ vnũ agat in alterũ. ꝺtinebunt enĩ ꝑ formã gl̃ie ne agant ficut ꝺtinent ꝑ formã naturalem ne dissoluãt diuctũ. ¶ Ad tertiuz dicendũ q⁹ q̃uis gl̃ioso cozpori nullũ cozpus nõ glozioſum possit resistere: tñ cozpus glozioſum põt resistere cuilibet alteri cozpi. ⁊ fm h̃ põt palpari q̃n vult. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ q⁹ q̃uis spũs possit cozpus solidũ accipere: non tñ põt assumẽ cozpus solidũ in quo appareant oẽs operationes vite: sicut pfecte in x̃pi cozpore apparebãt: qz opus artis nõ põt eẽ sic̃e opationi nature. vñ q̃uis statim nõ pcipet̃ deceptio si x̃ps cozp⁹ solidũ assumpsisset: tñ ex lõga moza qualem cõtraxit x̃ps cũ discipul' non potuiss̃ latere: qz ista q̃ fiunt ꝑ artẽ demonis ꝑeter viã nature nõ sunt diuturna. ¶ Ad q̃rtũ dicendũ q⁹ ꝑ tactũ cognoscim⁹ calidũ ⁊ frigidũ durũ ⁊ molle ⁊ huiusmodi q̃litates ex quib⁹ nãliter ꝺstituit cozpus. ⁊ iõ q̃uis tact⁹ sit min⁹ spũal' inter alios sensus: tñ ꝑ eũ vitas nature resurgẽtis certi⁹ ꝓbari potuit. ¶ Ad tertiã qõnẽ dicẽdũ q⁹ cicatrices signa erãt mortis x̃pi. vñ fm h̃ accñs ostẽdebat q⁹ ille idem q̃ mortu⁹ fuerat resurrexit. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ q⁹ fm aug. xx. de ci. dei huiusmodi cicatrices vulnerũ remanẽt in victorib⁹: ⁊ in x̃po remãserũt ad decorẽ q̃si insignia victorie sue nõ q⁹ aliq̃ cozruptio vel defect⁹ ex istis cicatricibus in eis fit. vnde etſi aliquib⁹ scis sunt amputata aliq̃ mẽbra nõ oportet q⁹ sine illis resurgãt: ſz q⁹ in loco incisionis aliqõ vestigiũ ad decorẽ gl̃ie remaneat. ¶ Ad secundũ dicẽdũ q⁹ cicatrices iste vt ꝓbabili⁹ videt semp in cozpore x̃pi remanebũt ad decorẽ. q⁹ aũt dicunt dispẽsatiue assũpte hoc est nõ qz ad tps assumpte sunt: ſz qz nõ est de necessitate materie q⁹ in x̃po remaneant sicut in nobis accidit: sed ꝑpter aliquẽ finẽ. In oĩb⁹ quidẽ victorib⁹ ꝑpter decorem. in x̃po aũt ꝑpter hoc ⁊ propter alia q̃ttuoꝝ. Primo vt veritatẽ resurrectiõis astrueret. Secũdo vt eas patris ei⁹ aspectui pñtaret pro nobis implorãs. Tertio vt nobis sue misericordie ⁊ charitatis mõstraret indicia. Quarto vt in iudicio pereas impijs ostẽderet q̃ iuste dãnent̃. ¶ Ad tertiũ dicendũ q⁹ thomas ad solũ aspectũ vulnerũ credidit: vnde dictũ ẽ ei Jo. xx. qz vidisti me credidisti. ſz tñ tetigit eũ vt a nobis oẽs dubitationẽ excluderet qz testis erat future resurrectionis. vñ Leo papa dicit Suffecerat ad fidẽ propriã q⁹ viderat: ſz nobis operat⁹ est vt tangeret qõ videbat. gl̃iosa aũt magdalena nõ eligebat̃ vt testis resurrectiõis in ppl̃is: qz nõ decet mulierẽ docẽ in eccl̃ia. j. Corinth̃. xiiij. ⁊ iõ nõ est ꝓmissa tãgere. ¶ Ad q̃rtã questionẽ dicendũ q⁹ ꝑ comestionẽ ostendit verã remãsisse nãz humanã ex illis vite opib⁹ q̃ infima sunt vt pri⁹ dictũ est. ¶ Ad pmũ igit̃ dicẽdũ q⁹ magis difficile erat ad credendũ veritatẽ resurrectiõis q̃ gloriã resurgẽtis resurrectione supposita. ⁊ iõ maxime facta sunt argumẽta ad ꝓbandũ veritatẽ nature humane q̃ manet in statu gl̃ie q̃ntũ ad oẽs potẽtias ⁊ membra vt sit nã integra q̃uis nõ remaneant oẽs vsus potẽtiarũ ⁊ membroꝝ: qz non inest necessitas. ⁊ ideo ista comestio nõ fuit necessitatis sicut est in aĩali vita: ſz magis fuit potestatis. i. natural' potẽtie ostẽsiua. ¶ Ad secundũ dicendum q⁹ fuit ibi comestio q̃ntũ ad diuisionẽ cibi ⁊ q̃ntũ ad traiectionẽ in ventrẽ. nõ autẽ q̃ntũ ad ꝺuersionẽ in humoꝛes. cib⁹ aũt ille vt dicit aug. in spũale naturã ꝺuersus est. i. in vaporẽ resolut⁹ sicut aq̃ ꝑ radiũ sol̃ ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q⁹ in angelis nõ est comestio: ad ostẽdendũ potẽtiã naturalẽ nutritiuã: qz eadẽ nõ hñt fic̃ x̃ps ea habuit: ⁊ iõ nõ est sil'e. Et q̃uis vnũ istoꝝ argumẽtoꝝ ex se nõ sufficeret: tñ oĩa sil' certitudinẽ faciebãt. ⁊ iõ etiã argumenta multiplicata lũt. Nemo tollit eã a me. Cõtra Ergo x̃ps nõ fuit ꝑ violẽtiã crucifigẽtiũ occisus: dicẽdũ q⁹ illi q̃ntũ in eis erat violẽtiã intulerũt q̃uis x̃po violẽtia inferri nõ potuit ex pte psone: ſz solũ ex pte cozporis humani. Jtẽ hõ in illo mutat⁹ est. Cõtra Nature mãserũt vtriq; in vnitate: dicẽdũ q⁹ humana nã in x̃po ꝑ hoc est assumpta in vnitatẽ diuine psone nõ est mutata a sua nãli cõditione: ſz accepit ampliorẽ perfectionẽ fm quã facta est melioꝛ.

DISTINCTIO .XXII.

¶ Si christus in morte fuit homo.

Hic q̃rit utrũ in illo triduo mortis x̃ps fuerit hõ? Quod non videt quibusdã: qz mortuus erat ⁊ hõ mortu⁹ nõ est hõ. Addunt etiã si tũc erat hõ uel mortal' uel imortal'. sed mortal' nõ: qz mortuus. nec imortal': qz tñ post resurrectionẽ. ergo nõ erat hõ. Quib⁹ rñdem⁹ qz licz hõ mortuus fuerit: erat tñ in morte de⁹ hõ. nec mortal' quidẽ nec imortal': ⁊ tñ ve erat hõ. Ille enĩ ⁊ huiusmodi argutie in creaturis locũ habẽt. ſz si dei sacramentũ a philophicis argumẽtis est liberũ. Vñ amb. Aufer argumẽta vbi fides q̃rit. in ipsis gimnasijs suis iam dyalectica taceat. piscatoribꝰ creditur nõ dyalecticis. Dicimus ergo in morte christi deum vere fuisse hominem: ⁊ tamen mortuum. et

hominē quidez: nec mortalē:nec imortalē:qz vnitus erat aie:z carne seiunct⁹.alia enī rōne dicit de⁹ homo:uel homo de⁹ qz Martin⁹uel Joānes. Homo enī dicit de⁹:z ecōuerso ꝓpter susceptionē hominis.i.aie z carnis. vnde Augu. Talis erat illa susceptio:que deū hoiez faceret:z hoiez deū. Cum ergo illa susceptio per mortē nō defecerit:sz de⁹ homini:z hō deo:sicut ante vnit⁹erat vere.z tūc deus erat hō:z econuerso:qz vnit⁹aie z carni.z hō mortuus erat.qz aīa a carne diuisa erat. Propter seperationē aie a carne hō mortuus: sz ꝓpter vtriusqz secū vnionē homo. Nō aūt sic erat hō:ut ex anima z carne simul iunctis subsisteret. Ex qua rōne dicitur aliquis ali⁹hō:z ipse forte ante mortē hoc etiaz mō erat homo:z post resurrectionē fuit. In morte vero homo erat tm̄ propter anime z carnis secum vnionem: z mortuus propter inter illa duo diuisionem.

¶Si christus in morte erat homo a licubi z si vbi cūqz est homo sit.

Hic querit si xp̄us in morte alicubi erat hō z si vbicūqz est hō sit. Ad qō dicim⁹: qz nō vbicūqz erat hō erat: nec modo vbicunqz est hō est. Quia vbiqz est fm deitatē: nec vbiqz hō. Quia nō vbiqz homini vnit⁹:sz vbicūqz est fm hominē ibi hō est. Tempore aūt mortis z vbiqz erat fm deū: z in sepulchro fm hoiem z in inferno fm aiam in sepulchro fm carnem. In sepulchro ergo erat hō:qz hūanitati erat vnit⁹:etiā si nō toti:qz carni tm̄:z in inferno erat:qz hūanitati iunct⁹:sz nō toti:qz aie tm̄. Sz si in inferno aie tm̄: z in sepulchro carni tm̄ vnit⁹ erat: ergo nec in inferno vnit⁹ erat aie z carni: nec in sepulchro. Quō ergo hic uel ibi hō esse dicit. Que est rō dicti. Quia vna eademqz vnione vnit⁹erat aie i inferno.z carni in sepulchro Et sic erat illis duob⁹ tūc sepatis vnit⁹: sicut añ seperationē.i.añ mortem. Ad hoc aūt opponit. Si xp̄s aiam tm̄:uel carnē tm̄ assumpsisset:non fuisset ver⁹hō:sz ꝓpter vtriusqz assumptionē ver⁹ hō fuit Sic ergo vbi carnē z aiam sibi vnitā non habebat ver⁹ hō ibi nō exīstebat. Sed tpe mortis nusqz illa duo vnita habebat: qz nec in sepulchro: nec in inferno: nec alibi. Nusqz erat ergo hō. Ad qō dicimus:qz xp̄s vtiqz verus hō nō fuisset. si carnem et aiam nō assūpsisset. Sz tm̄ exquo assūpsit neutrum deposuit:sz cū vtroqz eādē vnionē indesinenter tenuit quā assumēdo cōtraxit. Ideo nō cōgrue vbicūqz aie uel carni uel vtriqz vnit⁹ est: ibi hō esse dz qz ibi humanat⁹est. Ergo z in sepulchro erat hō:et in inferno erat hō:qz in vtroqz humanat⁹ erat xp̄s z vnā eandēqz cū aīa z carni licet sepatis habebat vnionē.z vno eodēqz tpe in sepulchro iacuit xp̄us: z ad infernū descēdit: sz in sepulchro iacuit fm solam carnē.z in infernū descendit fm solā aiam. vñ Aug. Quis nō est derelict⁹ in inferno. Christus:sz in aīa fuit ibi sola. Quis iacuit in sepulchro. Christus. Sed in carne sola:quia in his singulis xp̄us est:xp̄m in oīb⁹ z singulis cōfitemur. Ex his euidēter ostendit q carni iacenti in sepulchro vnit⁹erat xp̄s sicut aie in inferno. Alioquin si carni mortue nō esset vnit⁹ nō in ea diceret iacuisse in sepulchro Anima igit ad infernū descēdit:caro in sepulchro iacuit.sapiētia cū vtroqz permansit que in inferno positis:ut ait Ambrosi⁹ lumen vite fundebat eterne. Radiabat illic luxvera sapiētie. illuminabat infernū:sz in inferno nō claudebat. Quis enī locus est sapiētie. De qua scriptū est. nescit hō vias eius nec inuēta est inter hoies De qua abyssus dicit.nō est in me.mare dicit.nō est mecū: ergo nec in tēpore:nec in loco sapiētia est: cui nec mors tribuenda est. In ligno enī caro:nō illa operatrix omniū substantia diuina pendebat Cōfitemur tm̄ xp̄m pependisse in ligno:z iacuisse in sepulchro:sz in carne:sola z fuisse in inferno:sed in anima sola.

¶Qō christus vbiqz totus est: sed non totū ut totus est homo uel deus:sed non totum.

Et vtiqz totus eodem tēpore erat in inferno:totus in celo:totus vbiqz. Persona.n. illa eterna non maior erat:vbi carnē z aiam simul vnitam sibi habebat qz vbi alterum tātū nec maior erat vbi vtrūqz simul: uel alterū tm̄ vnitum habebat qz vbi erat neutrū habēs vnitū. Totus ergo xp̄s perfect⁹ vbiqz erat. vnde Augu. Nō dimisit patrē xp̄us cū venit in virginē. Vbiqz totus. vbiqz perfect⁹. Vno igit z eodem tēpore tot⁹ erat in inferno:totus in celo. erat apud inferos resurrectio mortuorū. erat super celos vita viuētiū. vere mortuus. vere viuus:in quo z mortem suscepti mortalitatis excepit: z vitā diuinitas nō perdidit. Mortem igitur dei filius:z in anima nō pertulit:z in maiestate non sensit: sed tamē participatiōe infirmitatis rex glorie crucifixus est. Ex his apparet q christus eodem tempore totus erat in sepulchro:totus in inferno:tot⁹ vbiqz:sicut z modo totus est vbicunqz est: sed non totum. Nec in sepulchro: nec in inferno totum erat: et si totus.sicut christus totus est deus: totus homo: sed non totum:quia non solum est deus uel homo: sz deus z homo est. Totum enim ad naturā refertur. tot⁹ autem ad ypostasim:sicut aliud z aliquid ad naturam:alius vero z aliquis ad personaz referuntur. Vnde Joannes Damascenus totus christus de⁹ perfectus est:non autem totū deus est. Non enim solum deus est: sed z homo. z totus homo perfectus:non autem totum homo.nō solum enim homo: sed z deus. Totum enim nature representatiuum est:totus autē ypostasiou. Sicut aliud quidem est nature:alius autez ypostaseos:sic z huiusmodi.

¶Si ea que dicuntur de deo uel de filio dei possint dici de illo homine:uel de filio hominis.

Solet etiam queri si congruēter dici possit filius hominis:uel ille homo descendisse de celo: uel vbiqz esse: sicut dz fili⁹dei:uel de⁹ de celo venisse:et vbiqz esse. Ad qō dicim⁹ si ad vnitatē psone referat dicti itelligētia sane dici pōt.

si vero ad distinctionē nature: nullaten⁹ cōcedē/dū est. vnde Aug⁹. Una est persona xp̄s de⁹ z hō. Ideo dicit. nemo ascēdit in celū nisi qui descēdit de celo zc. Si ergo attēdas distinctionē substātia/rū: filij⁹ dei descēdit: z filius hois crucifixus est. Si vero vnitatē persone: z filij⁹ hois descēdit: z filij⁹ dei crucifixus est. Propter hanc vnitatē persone nō so lū filiū hois descēdisse de celo: ꝫ etiā dixit esse in ce lo: cū loquerek in terra Propter hāc eādē dicit de⁹ glorie crucifix⁹: qui tñ ex forma serui tm̄ crucifix⁹ est: nō fm hoc q̄ deus glorie est: ꝫ fm q̄ glorificat suos. z tñ dicit de⁹ glorie crucifixus. Recte quidē: nō ex virtute diuinitatis: sed ex infirmitate carnis Quid ergo ꝓpter quid: z q̄d fm quid dicaꝫ deus prudēs z diligens z pius: lector intelligat. Nec de corrigia calciamēti dominici sufficiant: ne ossa re/gis ydumee cōsuma tur vsq̄ in cinerem.

¶ Postq̄ determinauit magister de his q̄ ptinēt ad mor/tē xp̄i. s. scōm quā rōnē dicaꝫ mortu⁹: Hic determinat ea q̄ ꝺsequūt ad mortē xp̄i. diuidit aūt in duas ptes. in ꝑma de terminat de morte xp̄i p cōpationē ad ei⁹ hūanitatē absolu te. scōo p cōpationē ad locū ibi: hic q̄rit. Si xp̄us in morte Circa ꝑmū tria facit. ꝑmo mouet qōnē. vtr xp̄us in triduo fuerit hō. scōo ponit alior opinionē ibi: Qō nō videk qui/busdā. tertio ponit opinionē suā. Quib⁹ respōdem⁹ ¶ Hic q̄rit ſ xp̄s hic inq̄rit de morte p cōpationē ad locuꝫ in quo erat. z duo facit. ꝑmo ostēdit q̄ erat fm hūanitatē in sepul/chro z in inferno z fm dīnitatē vbiq̄. scōo inq̄rit vtr de il/lo hoīe possit p̄dicari eē vbiq̄ ibi: Solet etiaꝫ queri Circa ꝑmū d. fa. ꝑmo ostēdit q̄ xp̄s erat in diuersis locis fm diuer sa. scōo inq̄rit vtr fuerit in illis locis tot⁹ ibi: Utiq̄ totus: Hic ē triplex q̄stio. ꝑma de morte xp̄i p cōpationē ad ei⁹ hu manitatē. scōa de descēsu ad inferos. tertia de ascēsione ei⁹ in celum. Questio prima.

Circa ꝑmū q̄rit⁹ duo ꝑmo vtrum xp̄s in illo triduo mortis fuerit hō. scōo vtruꝫ fuerit vbiq̄ homo: tūc vel etiam ante vel nunc.

Ad ꝑmū sic ꝓcedit. videk q̄ xp̄us in illo triduo fue/rit hō. Rōnale enī ē differētia cōpletiua hois: sed xp̄s poterat dici rōnalis in illo triduo ꝓpter aīam rōnalē sibi vnitā: ergo poterat dici hō. ¶ Ꝑ hois ꝑsona sub sistēs in natura hūana pōt dici hō: ꝫ ꝑsona filij dei subsiste bat in nā hūana: q̄ habebat oēs ptes humane nature sibi vnitas: ergo poterat dici hō. ¶ Ꝑ ad ꝟ q̄ aliq̄s dicatur ho/mo oportz q̄ aīa z corp⁹ sint sibi vnita: ꝫ in illo triduo aīa z corp⁹ erāt vnita in vnā ypostasim filij dei: g̃ poterat dici hō ¶ Ꝑ hois sacerdos est hō. xp̄s in illo triduo fuit sacerdos: q̄ dictū ē ei tu es sacerdos in eternū: g̃ xp̄us in illo triduo erat hō. ¶ Ꝑ cū oīa eē desiderēt vt ꝑbs dicit in. ij. de gnātione null⁹ desiderat nō eē: ꝫ semp veri⁹ eē: ꝫ scti desiderāt mori vt patz Phil. ij. Lucio dissolui zc. ergo p̄mortē nō desinūt eē id q̄ fuerāt: ꝫ veri⁹ eē incipiūt: z ita post mortē possunt dici hoies. ¶ Ꝑ petr⁹ ē nomē cuiusdā singularis in nā hu/mana: ꝫ post mortē petri inuocam⁹ eū dicētes: scē petre ora ꝓ nobis: g̃ post mortez pōt dici hō: z sic videk q̄ eadē rōne xp̄s. ¶ Ꝑ ꝑbs dicit in. ix. Ethi. q̄ hō ē intellect⁹ su⁹: ꝫ intel lect⁹ hois manet post mortē: g̃ pōt post mortē dici homo. ¶ Sz ꝟa pars nō p̄dicaꝫ de tota nec ecōtra: ꝫ post mortē xp̄i mānserūt tātū ptes hūane nature: g̃ rōne illarū ptiū xp̄us nō poterat dici hō. ¶ Ꝑ hō ē nomē speciei: ꝫ spēs z gnā su mūk a forma toti⁹. forma aūt toti⁹ resultat ex cōpositiōe par tiū: cū g̃ aīa z corp⁹ nō fuerūt in illo triduo ad ūnicē cōposi/ta xp̄s nō poterat dici hō ¶ Ꝑ viuū ē superi⁹ ad hoīez vt ꝺr in li. de caus. mortuū aūt opponiꝫ viuo: ꝫ xp̄s erat mortu⁹: g̃ nō erat hō. ¶ R⁹ dicēdū q̄ opinio fuit magri z etiā Du/go. de sanc. vic. q̄ xp̄us in illo triduo fuit hō: ꝫ ad ꝟ mouē/bāt diuersis vijs. Hugo enī dicebat q̄ tota ꝑsonalitas hois est in aīa z ipsa erat hō ꝓpie loquēdo. z ideo aīa post mor tē pōt dici hō nō solū in xp̄o: ꝫ etiā in alijs hoīb⁹. hec autē positio nō pōt eē vera: q̄ postq̄ aliq̄d est cōpletū in spē sua z ꝑsonalitate nō pōt ei aduenire aliq̄d vt cōponat cū eo na/turā aliquā: ꝫ vel adiūgiꝫ ei in ꝑsona z nō in natura qō est singulare in xp̄o vel adiūgiꝫ ei accidētaliter. vñ ex hac posi tione seqk q̄ vel ex aīa z corpe non efficiaꝫ vna nā: z sic aīa nō erit forma corpis: nec vitificabit corp⁹ formaliē. z iterū q̄ aīa adiūgiꝫ corpori accidētaliter vt nauta naui vel hō ve stimēto: sic dicebāt antiq̄ ꝑbi quoꝝ plato vt Greg. nicenus narrat dicebat q̄ hō nō est aliq̄d cōpositū ex aīa z corpore: ꝫ est aīa vtēs corpe. Et q̄ hec incōueniētia sunt. ideo magi ster nō voluit q̄ alij post mortē essent hoīes: ꝫ solū hoc vo/luit de xp̄o: q̄ etiā post mortē aīa z corp⁹ aliquo mō manēt vnita in xp̄o inquātū vtrūq̄ manet vnitū vbo. Sz hec etiaꝫ positio nō pōt stare si ꝓpie accipiaꝫ hoc nomē hō ꝓpter duas rōnes. ꝑmo q̄ ad hoc q̄ sit hō oportz q̄ sint aīa z cor pus cōiūcta ad cōstituēdū naturā vnā q̄ fit per ꝟ q̄ corp⁹ informaꝫ aīa q̄ in illo triduo nō fuit. scōo q̄ recedēte aīa illa caro nō dicebaꝫ nisi eq̄uoce caro. vnde nec illud corp⁹ erat hūanū corp⁹ nisi eq̄uoce. z ideo oēs moderni tenent q̄ xp̄s in triduo nō fuerit hō. Sciēdū tñ q̄ magister nō voluit q̄ xp̄s in triduo illo diceret hō nisi eq̄uoce. vñ dicit q̄ non fm eandē rōnē dicebaꝫ hō post mortē: sic ante vel sicut alij hoīes. Et fm hoc ex opinione mgri nō sequiꝫ aliq̄ inconu/ueniēs fm rem: q̄ fm ꝑbm. iiij. Metha. nō ē inconueniens vt q̄ nos dicim⁹ hoīez: alij dicāt nō hoīez q̄ītū ad cōueniē/tiā nois: ꝫ solū ē impropꝛietas in mō loquēdi: q̄ non est in vsu hui⁹ nois hō q̄ significet corp⁹ z aīam diuisa ¶ Ad ꝑ mū ergo dicendū q̄ rōnale fm q̄ est differētia est ipsi⁹ com positi vt dicit Auicē. q̄ius sumaꝫ ab aīa: z ideo post mortē sicut nō erat hō: ita nō erat rōnale scōm q̄ rōnale noiat dif/ferentiā hois: ꝫ solū fm q̄ noiat potētiā aīe. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ nō subsistebat in nā hūana: q̄ nō erāt oēs partes hūane nature. nō enī erat caro z os nisi eq̄uoce vt dictū est. Et iterū nō erat vnio aīe ad corp⁹ ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ ad hoc q̄ sit hō nō solū oportz q̄ aīa z corp⁹ vnianꝫ in ꝑsona: ꝫ etiā ad ostitutionē vni⁹ nature. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ xp̄us dicit sacerdos in eternū: q̄ ei⁹ sacerdotio: aliud sacerdotiū nō succedit: vel aliter dicēdū q̄ xp̄s vt dicit Heb. ix. erat aſ/sistēs pōtifex futur⁹ bonor ꝑsūaliū. z ideo illud sacerdo/tiū ē etiā aīe xp̄i sepate a corpe ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ Pau lus desiderabat veri⁹ esse quātū ad aīam q̄ erat nobilius q̄ esse īmortali corpe. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ ille locutiōes sunt synodiche: q̄ ponit totū ꝓ parte. ¶ Ad septimū dicē/dū q̄ ꝑbs loquit figuratiue z non ꝓpie. vnde ipse dicit q̄ ita dicit intellectus: sicut ciuitas rex: quia totū quod est in ciuitate dependet ex voluntate regis.

Ad secūdū sic procedit. videk q̄ xp̄s vbiq̄ fuerit hō fm Damas. enī nature cōicant sibi sua idiomata: ꝫ xp̄us vbiq̄ est de⁹: ergo vbiq̄ est hō. ¶ Ꝑ que/cūq̄ sunt vnū in supposito vbicūq̄ ē vnū est aliud: ꝫ homo z filij⁹ dei sunt idē supposito: ergo cū filij⁹ dei sit vbiq̄. vbiq̄ etiā erit hō. ¶ Ꝑ sicut petr⁹ vere est homo: ita z xp̄s: ꝫ vbi/cūq̄ ē petr⁹ ibi est hō: g̃ vbicūq̄ ē xp̄s ibi ē hō: ꝫ xp̄s ē vbi/q̄: ergo vbiq̄ est hō. ¶ Ꝑ oē q̄ō est aut est hō aut non ho/mo: si ergo xp̄us nō est vbiq̄ homo: erat alicubi nō homo quod est falsum. ¶ Ꝑ esse vbiq̄ nō magis est remotum a creaturis q̄ eternitas: sed dicim⁹ q̄ iste homo fuit ab eter/no: ergo fil⁹ iter dicere possum⁹ q̄ ē vbiq̄ hō. ¶ Ꝑ totalitas rei ꝺr respectu illoꝝ ex q̄b⁹ res cōponiꝫ: ꝫ tot⁹ xp̄s dicit eē vbiq̄ vt dicit in littera. vt Damasce. dicit cū igit totus ad personā pertineat z persona sit cōposita ex diuinitate z hu/manitate videk q̄ humanitas xp̄i sit vbiq̄: z sic vbiq̄ ē hō.

¶ Sed contra humanitas xp̄i non cōsistit nisi in anima et carne: ꝫ neq̄ corp⁹ xp̄i neq̄ aīa sunt vbiq̄: ergo ipse fm hu

manitatē nō est vbiqz. ¶ Ꝑ oē qō mouet de loco ad locuz habet locū determinatū z nō est vbiqz: ſz xp̄s ſm q̄ hō mouebat de loco ad locū: ergo non erat vbiqz. ¶ Ꝑ esse vbiqz soli⁹ est dei: ſz nullū tale cōuenit xp̄o ſm q̄ hō: ergo non est vbiqz ſm q̄ hō. ¶ ℟° dicēdū q̄ humana natura xp̄i nō est vbiqz: neqz qñ aīa z corp⁹ fuerūt diuisa neqz qñ sunt cōiuncta: sed ps̄ona illa rōne sui z rōne dīne nature est vbiqz. Ad veritatē aūt locutionis vt supra dictū est. exigit q̄ p̄dicatuz ſm se totū cōueniat subiecto. sufficit aūt q̄ conueniat ei rōne suppositi. Et ideo qz hō signat suppositū humane nature et ipsaz naturā humanā. inde est q̄ hec est falsa: xp̄s est homo vbiqz: qz nō cōuenit sibi vbiqz habere humanitatē. Aduerbiū aūt vbiqz determinat esse hoīez in p̄dicato positū q̄tuz ad id totū qō in hoīe importat. z magis etiā q̄tū ad naturam ſm q̄ termini in p̄dicato positi tenēt formaliter: ſz hec est vera iste hō est vbiqz: qz esse vbiqz cōuenit persone. Nec aūt xp̄s ſm q̄ hō est vbiq; pōt esse vera z falsa: scōm enī q̄ pōt importare cōditionē nature: z sic est falsa: vel vitatē suppositi z sic est vera. ¶ Ad p̄imū ergo dicēdum q̄ cōicatio idiomatū fit ſm q̄ nature vniūt in persona vl in suppōsito z ideo oportet q̄ ista cōicatio attendat ſm q̄ nomē signās vtrāqz naturā in subiecto ponit. z nō ſm q̄ ponit in p̄dicato. nō enī sequit fact⁹ est hō: ergo est fact⁹ de⁹. z siliter non sequit est vbiqz de⁹: ergo est vbiqz hō. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ vbicūqz est de⁹. hic homo est in illo loco. nō tñ est ibi humana natura. z ideo nō oportz q̄ sit nisi hō. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ petr⁹ nō habet nisi humanā naturā. z ideo vbicūqz ipse est oportz q̄ sit illa natura: ſz xp̄s habet plures naturas. z ideo nō oportz q̄ vbicūqz ē q̄ ibi habeat vtrāqz naturā. sicut nō oportet q̄ vbicūqz est totū ibi q̄ sint oēs ptes ei⁹: ſz in vno loco ſm manū z in alio ſm pedē. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ cū dicit filī⁹ dei nō est vbiqz hō: locutio nō verificat ſm q̄ negatio absolute ferē ad hoīez: ſz ſm q̄ fertur ad hoīez cū hoc q̄ est esse vbiqz: ſz qñ addit sibi per cōpositionē negatio nō ferē extra terminū illū. z ideo remouet humanitatē absolute. z nō respectu ei⁹ qō dicit vbiqz vel alicubi. z ꝓpter hoc hec est falsa xp̄s alicubi est nō hō: sed hec est vera: non est vbiqz hō. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ similiter est de hoc sicut de eterno. hec enī est vera iste hō fuit ab eterno: ſz hec est falsa xp̄us fuit ab eterno hō sicut z de vbiqz dictū est. ¶ Ad sextū dicendū q̄ ps̄ona nō ꝓprie dicit cōpositā ex naturis vt supra dictū est. vnde tot⁹ nō ferē ad personā ſm q̄ totū dicit qō habet partes: ſz ſm q̄ totū dicit pfectuz cui nihil deest: z ſm hoc dicit tot⁹ vbiqz: qz nihil deest sibi de sua personalitate ſm q̄ est vbiqz. tot⁹ enī cū sit masculini generis ad ps̄onā ꝑtinet. deest ei aūt aliq̄d de bis q̄ ad humanā natutā pertinēt ſm q̄ est vbiqz: qz ſm humanā naturam nō est vbiqz. z ideo dicit q̄ nō est totū vbiqz: qz totuz cū sit neutri generis ad naturā pertinet. ¶ Questio secūda.

Deinde queritur de descensu xp̄i ad inferos. z circa hꝫ querūt duo. ꝓmo de descensu christi ad inferos. secundo de effectu quem ibi fecit.

Ad ꝓmū sic ꝓcedit. videt q̄ xp̄s ad infernum nō debuit descendere. sicut enī dicit Aug⁹ ad Darda. nomē inferni in scriptura semp in malo accipit: ſz id qō semp in malo accipit xp̄o nō cōpetit: g̃ nec descēdere ad infernū ¶ Ꝑ xp̄s nō descēdit i mūdū nisi vt mūdū liberaret ſz per passionē nō solū liberauit eos q̄ in mūdo erāt: ſz etiaz eos q̄ in inferno detinebāt soluto ꝑcio ꝓ pctō ꝓ quo detinebant: ergo videt q̄ ad infernū descēdere nō debuit ¶ Ꝑ descēdere ad infernū importat penā dānatiōis ꝓ pctō: sed in xp̄o nullū pctū fuit: ergo nec aliq̄ dānatio sibi cōpetit: g̃ ad infernū descēdere nō debuit ¶ Sz cōtra est q̄ dr̄ in symbolo descēdit ad inferos. ¶ Ꝑ act. ij. quē de⁹ suscitauit solutis doloribꝰ inferni: g̃ videt q̄ in inferno fuerit. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ descenderit vsqz ad infernū dānatoz. ipse enī sua morte humanū gen⁹ nō solū liberauit a pctō originali: ſz etiā ab actuali: ſz infern⁹ dānatoz est loc⁹ penalis nō dens pctō actuali: sicut limb⁹ patrū loc⁹ debit⁹ ꝓ pctō originali: g̃ videt q̄ etiā in illū infernū descēdere debuerit siē in limbū descēdit. ¶ Ꝑ xp̄i ascēsio nō det suo descēsui: qz q̄ ascendit ipse est z q̄ descēdit. Eph̄. iiij. ſz ipse ascēdit sup oēs celos: g̃ debuit etiā vsqz ad inferioz infernū descēdere. ¶ Ꝑ Eccl. xxiiij. dicit penetrabo oēs inferiores ptes terre z inspiciaz oēs dormientes: ſz inferioris ptes terre sūt infern⁹ dānatorū in quo aliq̄ de dormientib⁹. i. mortuis sūt: g̃ videt q̄ ipse in illū infernū descēderit. ¶ Sz cōtra Luc. xvi. dr̄ inter nos z vos chaos magnū firmatū est vt illi q̄ volunt illuc ex nobis trāsire nō possūt: ſz illud chaos magis erat firmatū int̄ xp̄m qui iā erat cōphēsor z dānatos q̄z inter sctōs q̄ erāt in limbo exspectātes btitudinē z illos qui erāt in inferno: g̃ xp̄us ad illos nō descēdit. ¶ Ꝑ fidē celū empi. ē loc⁹ eterne glorie: ita infern⁹ est loc⁹ eterne miserie: ſz null⁹ dānatus pōt ee in celo empi. ergo nulli btō cōpetit esse in inferno z sic nec xp̄s ¶ Ulteri⁹ videt q̄ in limbo illo morā nō cōtraxerit. Ad hoc enī descēdit in infernū vt scōs q̄ ibi detinebant liberaret: ſz statim illic descēdēs scōs liberauit: ergo videt q̄ moram illic trahere non debuit. ¶ Ꝑ sicut ꝓ pctū alios a celo excludit: ita per emūdationē a pctō alios ab inferno liberatur: ſz diabol⁹ statim vt peccauit de celo cecidit: ergo videt q̄ sancti statim vt mundati fuerūt a pctō statim de inferno educti sunt. z ita etiā xp̄s statim exiuit. ¶ Ꝑ aīa xp̄i nō potuit esse sil in diuersis locis: ſz xp̄s in die mortis sue fuit in paradiso: qz pendēs in cruce latroni dixit: hodie mecū eris in paradiso: g̃ videt q̄ illa eadē die de inferno exierit ¶ Sed cōtra. act. ij. dicit quē de⁹ suscitauit solutis doloribꝰ inferni: ergo videt q̄ in inferno fuerit vsqz ad hozā resurrectionis suc. ¶ Ꝑ loc⁹ aīe sepate est infern⁹ vel celū: ſz aīa xp̄i aī die ascensionis in celū nō ascēdit: z ita ante resurrectionez in celo nō fuit: ergo mānsit in inferno vsqz ad die resurrectionis. ¶ ℟° dicēdū ad p̄mā questionē q̄ xp̄s vt nos ab oīb⁹ defectib⁹ liberaret in se nostros defect⁹ q̄ vniuersaliter oīuz erāt z in defectū gratie nō vergebat accipe voluit. hoc autē erat oīb⁹ hoīb⁹ cōe ante passionē xp̄i q̄ ꝓ debito originalis pctī ad infernū descendebāt. Sz in noīe inferni duo important. s. loc⁹ z pena vel dāni vel sensus. s. afflictiua: pena autē dāni. s. carentia dīne visionis vergebat in defectū gr̃e: qz. s. nō poterat in eis esse gr̃a cōsūmata. s. gloria. Siliter etiam pena sensus post hāc vitā nō est satis factoria: qz illi nō sūt in statu meredi: ſz est vel purgatiua vel dānatiua. purgatio aūt debet alicui impuritati. z dānatio debet pctō mortali. vnde etiā pena sensus post hāc vitā in defectū gr̃e vergit: z ideo xp̄o fuit cōpetēs in infernū descēdere ſm q̄ infernus importat locū. nō aūt ſm q̄ iportat penā. ¶ Ad p̄muz ergo dicēdū q̄ nomē inferni ſm q̄ iportat locū nō sonat in malū tantū. z sic pōt cōpetere xp̄o. scōm aūt q̄ importat penā dāni vel sensus: sic xp̄o cōpetere nō pōt: qz sic sonat etiā in malū culpe. Uel dicēdū q̄ descēdere ad infernū quasi sub potestate infernaliū deduci in malū sonat: ſz descendere in infernū ad expoliādū ipsuz per modū dñij sonat in maximā dignitatē z sic xp̄o cōpetit. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ ꝓ passionē ei⁹ solū erat ꝑciū vñ amotū erat impedimētū quo sctī ꝓhibebāt a visiōe dei: z iō statim deū viderūt: ſz tñ oportuit q̄ in infernū localit descēderet q̄tū ad liberationē eoz a loco penali. Et itez vt i se oēs defect⁹ accipet. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ ſm q̄ nomē inferni iportat penā sensus: vl dāni sic xp̄us nō dr̄ in infernū descēdisse: ſz ſm q̄ tantū locū noiat. ¶ Ad secūdā qōnē dicēdū q̄ q̄druplex ē infern⁹. vn⁹ ē infern⁹ dānatoz in quo sūt tenebre z q̄tū ad carētiā dīne visionis z q̄tū ad carentiā pena sensibilis. z hic infern⁹ est locus dānatoz. Ali⁹ ē infern⁹ supra istū in quo sūt tenebre. et ꝓpter carētiā dīne visiōis z ꝓpter carētiā gr̃e: ſz nō ē ibi pena sensibilis z dr̄ limb⁹ puerorū. Ali⁹ supra hūc ē in quo sūt tenebre q̄tū ad carētiā dīne visiōis: ſz nō q̄tū ad carentiā: gr̃e: ſz ē ibi pena sensus z dr̄ purgatoriū. Ali⁹ magis supra ē in quo est tenebra quantū ad carentiā diuine visionis: sed

non quantū ad carentiā gratie: neq; est ibi pena sensibilis. hic est infern⁹ scōz patrū ⁊ in būc tātū xp̄s descēdit q̄stū ad locū: sz nō q̄stū ad tenebraꝝ experiantiaz. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q⁹ xp̄s liberauit sua passione a pctō mortali eos q̄ in via sunt vt vel nō cōmittāt vel a cōmisso absoluant̄ si velint. nō aūt eos q̄ iā cū mortali pctō decesserūt q̄b⁹ debet̄ ille infern⁹ dānatoz. ¶ Ad scōm dicendū q⁹ ascēsio cōgruit xp̄o rōne sui. ⁊ ideo q: ipse est altissim⁹ sup oēs celos ascendere debuit: sz descendere nō cōpetit sibi nisi p̄ nobis: ideo tātū descēdit quātū expediebat nostre liberationi ⁊ nō sub oīb⁹ simpliciter. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ inferiores ptes terre dicūt̄ etiā illa loca in q̄b⁹ sancti ptes erant. ⁊ q̄ ibi cōtinebāt dormiētes dicebāt̄ ꝓpter spem glorioſe resurrectiōis nō aūt illi q̄ dānati erāt in inferno. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q⁹ cū aīa ⁊ corp⁹ sūt ꝓportionabilia: tātū debuit aīa stare in inferno quātū corp⁹ in sepulchro vt p vtrūq; fratribus suis similaret̄ ⁊ vt in resurrectiōe nouā vitā inchoaret ⁊ q̄stū ad aīarū liberationē ⁊ q̄stū ad corpoꝝ resurrectionē in suo corpe inchoatam. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicēdū q⁹ liberare xp̄s nos voluit defect⁹ nostros in se portādo. ⁊ ideo q̄diu mortu⁹ fuit voluit fm aīam in inferno esse sicut fm corp⁹ in sepulchro. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ dispēsatiue factuz est vt xp̄s tādiu mortu⁹ esset vt veritas mortis ostēderet̄ ⁊ tādiu debuit aīa ei⁹ eē in inferno ⁊ corp⁹ in sepulchro q̄diu mortu⁹ fuit: sicut ⁊ de eis añ ei⁹ resurrectionez fuit. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ paradisus ē triplex vn⁹ paradisus terrestris in quo adā posit⁹ ē. Ali⁹ corporalis celestis. s. celū empi. Ali⁹ spūalis. s. glozia de visione dei: ⁊ de isto paradiso intelligit̄ qđ dns latroni dixit: quia statim pacta passione ⁊ ipse latro ⁊ oēs q̄ in limbo patrū erant deum per essentiam viderunt.

Ad secūdū sic ꝓcedit̄. videt̄ q⁹ xp̄s limbū patrū non illuminauit. de rōne enī inferni videt̄ esse tenebra sicut de rōne paradisi lux: ergo inferno nō cōpetit illuminari. ¶ Ꝑ si loc⁹ aliq̄s illuminat̄ oēs q̄ sunt in loco illo lumē ꝓcipiūt: sz aliq̄ erāt in inferno q̄ nō debebāt ꝓcipere lumē xp̄i sicut demones igit̄ videt̄ q⁹ illū locū nō illuminauerit. ¶ Ꝑ in psal. dicit̄ eduxit eos de tenebris ⁊ vmbra mortis: sz si xp̄s locū illū illumiasset tenebre ibi nō fuissent ergo xp̄s locū illū nō illuiauit. ¶ Sz cōtra Damas. dicit de scēdit ad infernū aīa deificata vt quēadmodū his q̄ in terra sunt ortus est sol iusticie: ita ⁊ his q̄ in inferno ⁊ tenebris ⁊ vmbra mortis sedēt supluceſcat. ¶ Ꝑ Ambro. dic⁹ q⁹ in inferno lumē vite fūdebat eterne. ◁ Ulteri⁹ videt̄ q⁹ xp̄us aīas extraxerit etiā de inferno dānatoz. ipse enī dixit Eduxisti aīam meā de inferno inferiori. Et Jo. xiij. dicit̄ In p̄fundissimū inferni descēdēt ossa mea: sz p̄fundissimū inferni in qō descēdit. Job cōstat q⁹ de eo fuit educt⁹ fuit infernus inferior ⁊ infern⁹ inferior est infern⁹ dānatoz: ergo animas eduxit de inferno damnatoz. ¶ Ꝑ Zach. ix. tu aūt in sanguine testamēti ⁊c. dicit glo. Eos q̄ tenebāt̄ vincti carceribus vbi nulla misericordia eos refrigerabat q̄stū diues ille petebat tu liberasti: sz tales erāt dānati in inferno: ergo ipsi fuerūt liberati. ¶ Ꝑ Sap̄. viij. dicit̄ Sapiētia vincit maliciā: sz hoc nō esset si nō oēs qui p malicia in infernū descenderāt per sapiētiā q̄ xp̄s est liberati sunt: ergo oēs sūt liberati etiā de inferno dānatoz. ¶ Ꝑ Isa. xiiij. Cōgregabūt̄ cōgregatiōe vni⁹ falcis in lacū ⁊ claudēt̄ in carcere ⁊ post multos dies visitabūt̄. Et loq̄t̄ ibi de dānatis qđ patet p hoc q⁹ ipse p̄misit de malicia celi: ergo videt̄ q⁹ etiā dānati p xp̄m visitati ⁊ liberati sūt. ¶ Sz cōtra Isa. vlti. ignis eoz nō morietur. ¶ Ꝑ in inferno nulla ē redēptio: ergo inde aliq̄ liberati nō sūt. ◁ Ulteri⁹ videt̄ q⁹ liberauerit illos q̄ erāt in limbo pueroz: q: ipsi nō detinebāt̄ nisi p̄ pctō sicut patres scti sz illi sunt educti: ergo ⁊ pueri. ¶ Ꝑ in eis nō est pctm̄ nisi p aliū: ergo per aliū liberari debuerūt. ¶ Ꝑ impotētia maximā merebāt̄ indulgentiā: sz pueri nō potuerūt pctm̄ originale vitare: q̄ ipsi maxime debuerunt consequi liberationem. ¶ Sed cōtra. null⁹ liberat̄ per xp̄m nisi mēbrū xp̄m: sz pueri nūq̄ fuerūt mēbrū xp̄i: neq; per sacramētū fidei: neq; per fidē: ergo per xp̄m nō sunt liberati. ¶ Ꝑ post hanc vitā nō dat̄ gratia alicui nisi habenti: sz pueri nō habuerūt gratiaz decesserūt: q̄ nō pōt eis dari post vitā: ⁊ ita nō possunt duci ad gloriā. ◁ Ulterius videt̄ q⁹ liberauit illos q̄ erāt in purgatorio: q: maior erat impedimētū pctī originalis q̄ peccati venialis: sed ab impedimēto pctī originalis liberauit trahēs de limbo: ergo multo fortior ab impedimēto pctī venialis: ⁊ ita videt̄ q⁹ a purgatorio aīas eduxerit. ¶ Ꝑ passio xp̄i nō minoꝝ habet efficaciā q̄stū sacramentū passionis: sed per sacramētū passionis xp̄i. s. per baptismū aliq̄s liberaret̄ ab oī pena q̄ debet̄ in purgatorio: ergo videt̄ q⁹ multo amplior⁹ per passionē xp̄i illi q̄ ibi erāt liberati sunt. ¶ Ꝑ xp̄s quos curauit in hac vita totaliter curauit: sz illos q̄ erāt in purgatorio curauit xp̄s a reatu originalis: ergo similiter curauit a reatu peccati venialis: ⁊ ita videt̄ q⁹ a purgatorio eos liberauit. ¶ Sed cōtra passio xp̄i equalē habet vtutez nūc quā tūc habuit: sz nūc vtute passionis nō liberāt̄ oēs q̄ sunt in purgatorio: ergo nec tūc. ¶ Ꝑ pctō qō q̄s per se cōmisit per se debet purgationē pati: sz penā purgatorij sustinet homo p peccatis q̄ ex seipso cōmisit: ergo per penā quā ipse sustinet purgari debet ⁊ nō per penā tantū xp̄i. ¶ R⁹ dicendū ad p̄mā questionē q⁹ cū tenebre exteriores inferni tenebris interioribus respondēt quo xp̄s a patrib⁹ q̄ erāt in limbo oēs tenebras interiores expulerat per demōstrationē sue deitatis cōgruū etiā fuit per penitētiā sue humanitatis q̄stū ad aīam etiā tenebras exteriores ab eis excluderet locū illū illuminādo. ¶ Ad p̄imū ergo dicēdū q⁹ iā ille infern⁹ euacuādus erat: q: post tēp⁹ illud: null⁹ ad illū limbū descendit: ⁊ ideo decēs fuit vt aliq̄d in eo fieret qō est ꝓtra rōnē inferni. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹ sicut pena q̄ est ignis inferni inquātū agit vt instrumētū diuine iusticie nō affligit nisi illos q̄ habēt reatū pene etiā si aliq̄s ali⁹ ibi esset: ita lux illa vt instrumētū dīne misericordie agēs illos tantū illuminabat exteri⁹ qui interi⁹ illuminati erāt. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ eduxit eos de tenebris dū eos illuiauit ⁊ educēs eos de loco illo dr̄ de tenebris eduxisse quas loc⁹ ille de sui natura p̄i⁹ habuerat. ¶ Ad secūdā questionē dicēdum q⁹ pena nō pōt tolli manēte culpa. illi aūt q̄ sunt dānati in inferno sunt obstinati in malicia sicut demones ⁊ ideo de pena illa liberari nō potuerūt ⁊ hoc nō fuit ex insufficiētia liberātis: sz ex indispositione ipsoꝝ. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicendū q⁹ limbus patrū dicit̄ infern⁹ inferior nō simpliciter: sed respectu hui⁹ habitationis de quo aīa dauid: vel etiaz xp̄i educta fuit. Similiter etiā ille loc⁹ pōt dici p̄fundissimum inferni cōpatiue vt p̄fundū sic respectu celi aer caliginosis in quo sunt demones p̄fundius locus habitatiōis. profundissimū aūt limbus patrū de quo Job libarat⁹ fuit. ¶ Ad secundū dicendū q⁹ glosa illa est improp̄ria. loquit̄ enī de inferno cōiter scōm q⁹ cōprehēdit oēs predictas distinctiones inferni. vnde inferno aliquid attribuit rōne vni⁹ partis aliquid rōne alteri⁹. Oz autē dicit̄ nulla eos misericordia refrigerabat intelligit̄ q̄stū ad eos qui erāt in alia p̄te inferni: vel dicit̄ de misericordia dīno absoluēte quā etiā diues magis desiderabat q̄stuis aliā peteret. ¶ Ad tertium dicēdū q⁹ q̄stū in se est. sapiētia oēm maliciā vincit: sz q⁹ in aliq̄b⁹ nō vincit̄ est ex eoz indispositiōe. ¶ Ad quartū dicendū q⁹ loq̄t̄ de visitatione q̄ erit in generali resurrectione quādo educent̄ de inferno iterum imperpetuū includēdi. ¶ Ad tertiū dicendum q⁹ redeptio christi nō habuit locū nisi in illis qui fuerunt membra christi. vnde cū pueri qui erant in limbo nunq̄ fuerūt membra christi neq; per ꝓpriam fidem neq; per fidei sacramentuz quod nunc est baptismus: tunc autem erat circūcisio vel sacramantū constat q⁹ ipsi liberati non fuerunt. ¶ Ad p̄imum ergo dicenduz q⁹ in patribus erat gratia que non erat in pueris per quam patres erant mēbra christi. ⁊ ideo effectū redēptiōis ꝓcepērūt quod nō fuit de pueris. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ pueroz

peccatū q̄uis esset per aliū expiabile q̄stū ad genus peccati nō tamē habebant in se fidē ⁊ charitatē per quā diūgerēt illi per quē potuissent liberari q̄stū ad gen⁹ peccati. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ q̄uis q̄stū ad genus peccati esset eoꝝ peccatū ꝓportionabile tñ ex dispositiōe eoꝝ ꝓportiatiōis participes esse nō potuerūt: sicut etiā patet de veniali in illis q̄ mortaliter peccauerūt ¶ Ad quartā questionē dicendū q̄ q̄uis hoc nō inueniat determinatū a sanctis. pōt tñ dici q̄ illi qui erāt in purgatorio nō fuerūt liberati: quia cū pena purgatorij debeat peccato actuali oportet q̄ expiet per ꝓpriū actū vel passionē illi⁹ qui peccauit vel alterius spūalis persone agētis ꝑ ipso. In purgatorio aūt non pōt culpa expiari per aliquē actū meritoriū: quia nō sunt in statu merēdi. vnde oportet q̄ expiet eoꝝ culpa per penā quaꝫ ipsi sustineāt nisi per suffragia eoꝝ qui sunt in statu merēdi liberentur. Passio aūt xp̄i imediate remouet impedimentū ex peccato originali ꝓueniēs quod ex altero contractū est: sed ad remouendū penaꝫ debitā actuali peccato q̄ quisq̄ ex seipso cōmisit pertingit ei⁹ efficacia mediante aliquo sacramēto circa personā exhibito aut aliquo actu ipsi⁹ persone vl alteri⁹ ad ipsaꝫ relati: ⁊ ideo nō dicebat vt per solā xp̄i passionem a purgatorio liberarent nisi dicat q̄ in vita sua hoc meruerūt vt per passionē xp̄i liberarent: vel hoc ex speciali gratia fuit q̄ illi qui in purgatorio inuēti fuerūt absoluti sunt per passionē xp̄i: q̄uis nunc illi qui sunt in purgatorio nō cōsequāt effectū plene liberatiōis ex sola passiōe xp̄i. ¶ Ad primuꝫ ergo dicendū q̄ q̄uis impedimētū peccati originalis sit grauis⁹ tamē est solubile per aliū totaliter q̄ nō est de impedimento venialis peccati rōne predicta. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ pena nūq̄ dimittit virtute passionis xp̄i nisi inquātū aliq̄s passioni cōformat q̄ potest esse tripliciter. vno modo sacramētaliter sicut fit in baptismo. Alio modo per meritū dilectionis ⁊ fidei ex passione surgētis. tertio modo per pene similitudinē. ꝑmi aūt duo modi nō possunt esse in purgatorio: qz nō sunt in statu recipiēdi sacramentū neq̄ in statu merēdi. vnde oportꝫ q̄ si passio a veniali eos liberet q̄ conformentur xp̄o passo per pene passionē. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ quicq̄d erat in eis curabile per aliū totū curauit: ꝫ pena purgās nō erat eis per aliū totaliter remissibilis vt dictū est. Ad ea que obijciūt in oppositum patꝫ solutio ex dictis.

¶ Questio tertia.

Deinde queritur de ascensione xp̄i. Et circa hoc queruntur tria. Primo an xp̄us ascenderit. Secundo de modo ascensionis. Tertio de termino ipsius.

Ad primū sic procedit. videt q̄ xp̄us nō ascenderit omnis enī mot⁹ cū sit exitus de potētia ad actuꝫ est act⁹ imperfecti ⁊ est ꝓpter indigentiā. ꝫ ascēsio motus est. cum igit in xp̄o iam glorificato totaliter per resurrectionē nō fuerit aliqua imperfectio: vel indigētia videt q̄ ipse nō ascēderit ¶ Ꝑ in xp̄o nō est nisi duplex natura. s. diuina ⁊ humana: ꝫ sm diuinā naturā xp̄o nō cōpetit ascendere neq̄ localiter cū ipse scōm q̄ de⁹ sit vbiq̄ neq̄ sm dignitatē cū diuinitas ꝓficere nō possit: neq̄ iterū sm humanā sm locū: qz ipsa de celo nō descēdit. dicitur aūt Joh. iij. Nemo ascēdit in celū nisi qui descē. de ce. neq̄ iterū sm dignitatē: quia gloria sua post resurrectionem gloriosam non creuit: ergo videt q̄ xp̄s nullo modo ascenderit. ¶ Ꝑ alijs sanctis cōpetit ascēdere ad celū empi. qz ꝑ locū illū cōgruētē sue glorie augent suū gaudiū: ꝫ gaudiū aie xp̄i non potuit aliquo mō crescere: sicut nec gratia vel gloria: ergo videt q̄ ipse nō ascēderit. ¶ Ꝑ oē q̄ xp̄s in carne assumpta ꝓpter nos fecit in nostrā vtilitatē cedere debuit: ꝫ per ascensionē nihil nobis accreuit: qz ante ꝑ passionē ⁊ descēsuꝫ ad inferos oē impedimētū remotū fuit ⁊ ianua ꝑ passionē aperta est. Et siliter ꝑ baptismū q̄ celi aperti sūt: ergo non fuit necessariū q̄ xp̄s ascēderet. ¶ Ꝑ ois actio xp̄i ad nostrā salutē ordinat: ꝫ magis eēt ad salutē nostrā ei⁹ potētia corporalis q̄ eius absentia: q̄ videt q̄ a nobis ꝑ ascensionē discedere nō debuit ¶ Sz contra est q̄ in symbolo dr̄ Ascēdit ad celos. ¶ Ꝑ corpori nobilissimo debet loc⁹ nobilissim⁹: ꝫ ce. empi. est locoꝝ nobilissim⁹: q̄ corp⁹ xp̄i q̄ est nobilissimū ad locū illū ascēdere debuit. ¶ Ꝑ in xp̄o ꝑmōstrata est glia resurrectiōis q̄ mēbris ei⁹ ꝓmittit: ꝫ ꝓmittit etiā mēbris xp̄i loc⁹ celestis vnde lucifer cecidit: ergo videt q̄ ipse ꝓpr⁹ ascēdere debuit pandēs iter aī alios vt dicit Mich. ij ¶ R⁹ dicēdū q̄ ascēdere in celū fuit ogruū ⁊ ipsi xp̄o ⁊ nobis. Xp̄o quidē q̄n ei oē q̄ ad gloriaꝫ ptinet debebat. vñ cū celū empi. sit loc⁹ cōgru⁹ glie ⁊ aliq̄ quasi ꝑmiū accidētale xp̄o etiā debebat vt ad locū illū ascēderet. Nobis autē cōgruū fuit q̄stū ad tria. ꝑmo vt nos q̄si in corporalē possessionē induceret celi quā nobis ꝑcio sui sanguinis emerat. scō vt spem nostrā ad celū erigeret: qz dū būanā ꝺditionē fiderib⁹ importauit credētib⁹ celū posse patere monstrauit vt dicit leo papa. tertio vt iā xp̄m nō sm carnē cognoscētes spūaliter tantū ipsi coniugamur: ⁊ sic idonei efficiamur ad accipiēda dona spūssancti sm q̄ dictū est: ascēdit in altum dedit dona hoīb⁹. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q̄ mot⁹ localis vt dicit phs in. viij. phi. non mutat aliq̄d de eo q̄ est in rem: ꝫ solū est sm id q̄ est extra. vñ mot⁹ localis nō ponit exitū de potētia ad actū aliquē intraneū rei: ꝫ ad actum extrinsecū. ⁊ ꝓpter hoc nō ponit ꝑ motū localē aliq̄ imperfectio ꝑ hoc q̄ desit aliq̄d eoꝝ q̄ debent inesse: ꝫ ponit imperfectionē sm q̄d ꝑ hoc q̄ dū est in loco isto nō est in alio. Similiter dicēdū ē q̄ ascēsio xp̄i nō fuit ꝓpter aliquā indigētiā q̄ indigeret ipse ex pte sua in seipso habere: ꝫ ꝓpter nostrā indigentiā ⁊ vt esset in loco sibi cōueniēti in quo nondum erat. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ ascēdere ⁊ descēdere possunt dici ꝓpie. ⁊ sic significāt motū localē. vnde nō conuenit xp̄o sm dinā naturā: ꝫ sm būanā sm quā descēdit ad inferos ⁊ ascēdit localiter ad celos. dicit etiā metapho. descēdisse sm dinā naturā inquātū se exinanituit formā serui accipiēs Phil. ij. Et inquātū per nouū effectū fuit in terris sm quē ibi ante nō fuerat. Ascēdisse aūt quātū ad noticiaꝫ alioꝝ. Siliter quātū ad būanā naturā ascēdit sm q̄ exaltatus est ad gloriā resurrectiōis. ⁊ noticiā populoꝝ: descēdit aūt sm passiōis ignominia. Q̄ aūt dicit nemo ascēdit nisi qui descēdit. Ad psonā referendū est cui sm naturā vnā cōuenit descēdere de celo. s. sm dinā inquātū sibi carnē in psona copulauit ⁊ sm aliā. s. humanā ascēdere. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ xp̄o in ascēsione nō accreuit aliq̄d gaudiū neq̄ quātū intētione neq̄ quātū ad numerū eoꝝ de q̄b⁹ gaudēdū erat: qz pfectū gaudiū de oīb⁹ ab instāti sue cōceptionis habuit: ꝫ accreuit sibi nou⁹ modus gaudendi: qz de illo de quo pri⁹ gaudebat vt de futuro tūc gaudebat vt de psenti. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ per passionē xp̄i oīa impedimēta fuerūt a nobis amota ⁊ oīa bona data q̄stū ad meritū: qz. s. ꝑ passionē xp̄s nobis meruit ꝓdicta: ꝫ oportuit vt ꝑ effectū in illa bona ꝑ eū induceremur q̄si in corꝑalē possessionem eoꝝ que iā nobis emerat. dona aūt glorie in trib⁹ cōsistunt. ꝑmo in visione dina q̄ est bītudo aie ⁊ hoc per effectū cōtulit descēdēdo ad inferos. secūdū est glia corꝑis ⁊ ꝟ inchoauit in sua resurrectiōe. tertiū est loc⁹ cōgru⁹ ⁊ hoc ꝑstitit in sua ascensiōe In baptismo aūt celi aperti sūt in signū q̄ per baptismū quē tūc inchoabat in quo passio ei⁹ opat plenarie celi aditū pateret nobis. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ corporalis ꝑsentia xp̄i in duob⁹ poterat esse nociua. ꝑmo q̄stū ad fidē: qz videtes eū in forma in q̄ erat minor ꝑe: non ita de facili crederēt eū eq̄lē patri vt dicit glo. sup Joh. ij. q̄stū ad dilectionē: qz eū nō solū, spūaliter: ꝫ etiā carnaliter diligerem⁹ conuersantes cū ipo corꝑaliter ⁊ ꝟ ē de impfectiōe dilectōis.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q̄ mot⁹ ascēsionis fuerit violēt⁹. Act. j. eleuat manib⁹ ferebat in ce. ꝫ latio vt dr̄. viij. phi. ē spēs mot⁹ violenti: q̄ ascēsio sua fuit violēt⁹ mot⁹. ¶ Ꝑ i corpe suo cū cēt solidū dīabat terra: ꝫ oē tale nāliter mouet deorsum ⁊ per violētiā sursum: ergo illa ascensio erat violenta ¶ Ꝑ omnis motus natura-

lis causat ex motu celi: sed celū nō habebat aliquā causalitatem supra corpus xpi: ergo motus ille nō erit naturalis. ℂ Ꝑ oīs motus qui est in locū peregrinū mobili est motꝰ innaturalis: ſz ascensio xpi fuit huiusmodi: qz dicit Grego. super illud. hō quidā peregre ꝓficiſ. Laro ad peregrinādū ducit oū per redemptorē in celo collocat: ergo illa ascensio fuit motꝰ violētus. ℂ Sed cōtra. oīs motꝰ violentꝰ inducit lassitudinē: ſz ascensio xpi nō fuit talis: ergo nō fuit motus violētus. ℂ Ꝑ nullus motꝰ violentꝰ est ꝓpria vtute mobilis: ſz xps ꝓpria virtute ascēdit vt patz Ysa. lxiiij. gradiēs in multitudine vtutis sue: ergo ascēsio ei⁹ nō fuit motꝰ violētꝰ ¶ Ulterius videt qꝫ ascensionis motꝰ fuerit subitꝰ: quia Augꝰ dicit in q̄stionibꝰ de resurrectione qꝫ tales sunt motꝰ corpoꝝ glorificatorꝝ: sicut motꝰ radij solis: ſz motꝰ radij est instātī: ergo motꝰ corporis xpi glorioſi. ℂ Ꝑ corpus xpi glorioſum oīno erat subiectū volūtati spūs: ſz volūtas in instanti pōt moueri de loco ad locū: ergo z corpus xpi glorificatū. ℂ Ꝑ potentia corporis xpi glorificati est in ꝓportionabilis potētie alicuiꝰ corpis mobilis nō glorificati: ſz fm ꝓportionē virtutis mouētis est ꝓportio tēporis in quo fit motꝰ: qz maior virtus in minori tēpore mouet: ergo si aliq̄ virtꝰ mouet in tāto tēpore virtꝰ corpis xpi glorificati mouebat in instāti ipsuz corpꝰ qō instans tēpoꝝ nō ꝓportionat. ℂ Sed cōtra. corpꝰ xpi cū sit diuisibile habet partem post partē: ſz vbi est vna pars ibi nō est alia: ergo oportz qꝫ parti succedit pars: ergo motꝰ ille nō est subito. ℂ Ꝑ motꝰ subitaneus nō pōt percipi: ſz apostoli viderūt xpi ascēsionē: ergo nō fuit subita. ¶ Ulteriꝰ videt qꝫ statim post resurrectionē ascēdere debuit: qz ascensio sua est exēplar alioꝝ sanctorū: ſz alij sancti post resurrectionē corpoꝝ futurā ascendēt: ḡ z xps debuit. ℂ Ꝑ sic debuit ꝓbari veritas resurrectiōis ita debuit ꝓbari veritas mortis: ſz ipse vt ꝓbaret veritatez mortis distulit resurrectionē vsqꝫ in tertiū diē: ergo filiter debuit ascēdere tertia die post resurrectionē. ℂ Ꝑ non est aliqs locꝰ aīarū nisi infernꝰ vel celū: ſz aīe sanctoꝝ patruz q̄ erāt in limbo xpo resurgēte educte fūt de inferno: ergo statim ascēderūt in celū: ſz nullꝰ debuit in celum ascēdere ante xpm: sicut nullꝰ ante ipsuz resurgere: ergo z xps statim post resurrectionē debuit ascēdere. ℂ Sed cōtra. Act. pmo. ꝓbuit se viuū per dies quadraginta. ℂ Ꝑ cōsolationes diuine excedāt tribulationē humanā: ſz apostoli fuerunt in angustia post mortē xpi per tres dies: ḡ multo amplius debuerūt eē in gaudio ꝓpter ipsi⁹ resurrectionē. ℂ Ꝛ° dicēdū qꝫ motꝰ naturalis dicit⁹ ctiꝰ ꝑncipiū est natura. natura aūt dicitur dupliciter. ſ. de forma que est ꝑncipiū actiuū motꝰ et de materia que est ꝑncipiū passiuū. fm hoc igit dicit aliqs motꝰ dupliciter naturalis. vno mō: qz in eo qō mouet est ꝑncipiū actiuū motꝰ: z sic corpora grauia z leuia mouent naturaliter. Alio mō: qz in eo qō mouet est dispositio naturalis per quā aliqd ꝑ mobile ab aliquo mouēte z hoc ōtingit dupliciter: qz vel inest ista aptitudo ad hoc qꝫ moueat ab illo mouēte cū inclinatione ad cōtrariū motū sicut est in corpore aīalis: z tūc motꝰ ille dicit violētus q̄tū ad naturā corporis inquātū est corpꝰ. naturalis aūt q̄tū ad naturam corporis inquātū est aīatū vt dicit phs. viij. phi. Aut nō est aptitudo ad cōtrariū inclinās: sicut patz in motu celestiū q̄ mouent a substātia supata. z tñ dicūt moueri naturaliter vt dicit Lōmē. in ꝑncipio ce. m. z hoc mō motꝰ ascensionis xpi fuit naturalis: qz cū corpꝰ glorificatū sit oīno subiectus aīe nō pōt esse aliq̄ inclinatio ad cōtrariū eius qō aīa vult. vnde remouet in eis inclinatio gratitatis z leuitatis repugnās volūtati: sicut inclinatio calidi z frigidi que est ad mutuam corruptionē. Quidā aūt dicūt qꝫ fuit etiā motꝰ naturalis ex hoc qꝫ ꝑncipiū actiuū fuit in corpis natura: sicut in motu grauiū z leuiū: qz in corpe glorificato regnat natura celi empi. que est de cōpositiōe corporis humani. Qō ē impossibile: qz si aliqd de celo empi. esset pars corporis nostri oporteret qꝫ esset cōmixtū elemētis: alias esset distinctū ab eis z nō esset ps: qz nō esset vnū nisi aggregatiōe ℂ Ꝑ si eēt pars nō inclinaret ad motū rectū: ſz ad nullū: qz de natura celi empi. nō est qꝫ moueat nisi ad motū circulārē qui ē naturalis q̄nte essentie. ℂ Ad ꝑmū ergo dicēdū qꝫ ferebat q̄dē ab angelis in obsequiū dignitatis nō in aditoriū necessitatis: sicut reges etiā ferūt z epi. vnde nō sedt qꝫ fuerit motus violēt⁹. ℂ Ad secūdū dicendū qꝫ motꝰ ille nō est nālis corpori in q̄tū corpꝰ: ſz in q̄tū instrumētū aīe glorificate ꝑ quā tollebat inclinatio q̄litatū cōtrariarū ad actiōes z motus suos. ℂ Ad tertiū dicendū qꝫ hoc intelligit de corpib⁹ q̄bdiu sunt in statu generatiōis z corruptiōis z nō de corporib⁹ glorioſis. ℂ Ad quartū dicendū qꝫ ille locꝰ est pegrin⁹ carni in q̄tū est caro. nō aūt inquātū ē instrumētū aīe glorioſe. ℂ Ad secundā questionē dicendū qꝫ illa opinio ē facilio: ad sustinēdū que ponit qꝫ corpꝰ xpi in ascēsione moueba t tpe ꝓceptibili sua quidē volūtate: ſz poterat moueri tpe imꝓceptibili nō aūt i instāti: qz oportebat qꝫ corpꝰ xpi i ascēsione trāsiret per media cū ꝑ suā substātiā determinare tur ad locū z ipossibile ē qꝫ fit i diuersis locis sil̄: z ita oportebat qꝫ in medijs locis eēt in diuersis instātibꝰ: z sic oportebat motū illū esse successiuū. ℂ Ad ꝑmū ergo dicēdū qꝫ sil̄itudo attēdit quātū ad ꝓceptibilitatē z nō q̄tū ad genꝰ motꝰ: qz motꝰ radij est motꝰ alteratiōis vt dr in li. de sensu z sensato vnde nō pōt esse subditꝰ. motꝰ aūt glorificatorum corpoꝝ ē motꝰ localis. z ideo oportz qꝫ fit successiuꝰ. ℂ Ad secūdū dicendū qꝫ q̄uis corpꝰ sit subiectū spūi: tñ eē nō pōt vt corpꝰ ad naturā spūs cōuertat. ℂ Ad tertiuz dicendū qꝫ rō illa ꝓcedit de vtute mouēte ex necessitate nature. nō aūt de virtute mouēte per volūtatē q̄ mouet fm exigētiā mobilis. ℂ Ad tertiā questionē dicendū qꝫ ea q̄ circa xpm acta fūt dispēsatiue facta sunt ꝓpter aliquā vtilitatē. Et ideo ad ostēdēdū veritatē sue resurrectiōis oportuit qꝫ non statim post resurrectionē ascēderet: ſz diu cū apl̄is cōuersareť vt ex magna familiaritate oīs dubitatio tolleret: qz si tātū apparuisset semel potuisset videri eē aliq̄ illusio: z ideo pluries in illis quadraginta dieb⁹ illis apparuit. Fuit etiaz dilata ascēsio ad cōsolationē apl̄oꝝ q̄ de morte cōtristati fuerant. Et ideo dicit glo. Act. j. qꝫ sicut q̄draginta hore fuerūt mortis xpi: ita q̄draginta dieb⁹ cū eis cōuersat⁹ est post resurrectionē: qz cōsolatio dīna excedit tristiciā humanam. ℂ Ad ꝑmū ergo dicēdū qꝫ alioꝝ sctoꝝ nō oportebit resurrectionē ꝓbare: qz oīb⁹ manifesta erit. z ideo nō oportz qꝫ differatur. ℂ Ad secundū dicēdū qꝫ maior poterat esse dubitatio de resurrectiōe q̄ de morte. z ideo oportuit qꝫ longiori tpe cōfirmareť. ℂ Ad tertiū dicēdū qꝫ interim aīe scoꝝ erāt cū xpo vt de ei⁹ corpali ꝑsentia gauderēt vel erant in paradiso terrestri: q̄uis locꝰ ille nō sit ꝓprie locꝰ spirituū: ſz erāt ibi dispensatiue ad tempus.

AD tertiū sic ꝓcedit. videt qꝫ xps nō ascēderit supra oēs celos. corpꝰ enī xpi necessario est in loco: ſz extra oēs celos nō ē locꝰ fm phm ꝑmo ce. z mū. ergo supra oēs celos ascēdere nō potuit. ℂ Ꝑ duo corpa nō possūt esse in eodē loco: cū igit nō possit fieri motꝰ de extremo in extremū nisi ꝑ mediū videt qꝫ supra oēs celos ascendere nō potuit nisi celū diuideret qō ē impossibile ℂ Ꝑ celū empi. ē locus spirituū: ſz diuersoꝝ diuersa sūt loca: ḡ nec corpꝰ xpi nec aliud corpꝰ ad celū empi. ascēdit qō ē celū vltimū. ℂ Sz ꝓtra Deb. vii. Excelsioꝝ celis factꝰ ℂ Ꝑ eph. iiij. Ascēdēs in altū glo. loco z dignitate. ¶ Ulteriꝰ videt qꝫ nō ascēderit ad dextrā ꝑris. dextra enī vl̄ sinistra sūt differētie situs vl̄ positiōis: ſz de⁹ cū sit sūme spūalis nō bz sitū: ḡ nō bz dextrā z sinistrā. ℂ Ꝑ metapho. filiꝰ ipse dr dextra ꝑris psal. manꝰ tua ꝙfregit inimicū: ſz hec ꝓpositio ad denotat distinctionē: qz ꝓpositiōes trāsitiue sūt: cū ḡ filiꝰ a seipso non distinguat videt qꝫ ei nō conueniat ad dextrā ꝑris sedere. ℂ Ꝑ puer. iij. dr in dextra ei⁹ lōgitudo diez z in sinistra illius diuitie z gl̄ia: ſz oīuz bonoꝝ ꝑris xps habet plenitudinē: ergo nō magis debet dici sedere ad dextrā q̄ sinistram.

¶ P ipse dicit esse in synu patris. Jo.ꝑmo. ergo nō est ad dex trā. ¶ Sed contra Heb. j. sedet ad dextraz maiestatis in excelsis. ¶ P in simbolo dicit: Ascendit ad celos sedet ad dextrā dei patris oipotentis. ¶ Ulterius videt q nō soli xp̄o cōueniat ad dextrā patris sedere. Ad eph̄. ij. consedere nos fecit xp̄o in celestib⁹: si ergo xp̄us sedet ad dextrā z nos ad dextrā sedere faciet. ¶ P Eph̄. j. Cōstitues illum ad dextrā glo. i. eternā beatitudinez: sz oib⁹ sanctis cōicat eterna beatitudo: ergo oib⁹ sanctis cōuenit ad dextram sedere z nō soli xp̄o. ¶ P beate v̄gini cōuenit esse in potiozibus donis dei que est sup oēs chozos angelozum exaltata vñ z in Psal. a dextris stare dicit: astitit regina a dextris. ⁊c. ergo nō soli xp̄o cōuenit sedere ad dextrā. ¶ P dextra patris est equalitas patris: sz sp̄ūssanct⁹ est equalis patri: sicut fili⁹: ergo sibi cōuenit sedere ad dextrā. ¶ Sed contra. sedere ad dextrā cōuenit xp̄o ſm humanā naturā z diuinā sz in nullo alio inuenit natura dīna z humana simul: ergo nulli alij cōuenit sicut xp̄o. ¶ P equalitas est in filio vt dicit Aug⁹ per appropriationē: sz dextra importat equalitatē ergo videt q sedere ad dextrā soli filio cōueniat. ¶ R⁹ dicendū ad primā questionē q termin⁹ ascensionis xp̄i est z locus z dignitas nō quā tūc de nouo acceperit: sz que tunc innotuit. Scōm aūt q termin⁹ est locus: sic est exaltat⁹ vsq ad supremū locozū cozpozaliū nō q nō possit inde moueri sz scōm cōgruentiā debet sibi altissim⁹ locus etiaz vbicūq fit: sz ad id qō sibi ſm cōgruentiā debet: tūc fuit actu exaltatus. ¶ Ad primū ergo dicendū q nō dicit ascēdisse super celos: qz extra celū empi. fit: sed quia in altissimā partē celi empi. ascēdit. ¶ Ad secundū dicendum q q̄uis de natura cozpozis nō fit q possit esse in eodē loco: cū alio cozpoze tñ pōt hoc de⁹ facere per miraculū: sicut etiā fecit cozpus xp̄i de clauso virginali vtero exire vt dicit Grego. ¶ Ad tertiū dicēdū q q̄uis natura cozpalis sit citra naturā sp̄ūs: tamē natura cozpis xp̄i trāscendit oēs spirit⁹ inquātū est diuinitati vnita que est maioz z dignioz vnio quā ea que est per fruitionē: z ideo altioz loc⁹ debet cozpozi xp̄i q̄ etiaz ipsis spiritib⁹ creatis. vnde glo. Heb. vij. super illud. Excelsioz celis fact⁹ est dicit. i. oī rationali creatura. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q dextra est nobilioz pars cozpis. vnde qui alteri ad dextraz sedet nobilissimo mō ei coniungit. Nobilissimus aūt modus ſm quē aliq̄s patri cōiungit: vel est nobilissim⁹ simpliciter: z sic est esse equalē sibi. z hoc cōuenit filio ſm diuinā naturā: vel est nobilissim⁹ quātū possibile est creature z hoc est cōiungi ei in vnione persone filij ei⁹: z sic sedere ad dextrā cōuenit xp̄o ſm humanā naturaz signat enī sessio firmitatē illi⁹ cōiūctionis ¶ Ad primū ergo dicēdū q nō dr̄ ꝑpria dextra: sz metapho. ¶ Ad scōm dicēdū q nō est inconueniēs q filij⁹ dicat dextra z sedere ad dextrā ſm diuersas similitudines: qz metapharice vtrūq dicit. dextra enī dicit ſm q per ipsuz pater operat: sz sedere ad dextrā dicit rōne iam dicta. ¶ Ad tertiū dicendū q q̄uis sint xp̄i z maioza z minoza bona patris: tamē ipse in maiozib⁹ est collocat⁹. z ideo dicit ad dextrā sedere. ¶ Ad quartū dicendū q xp̄s inquātū exit a patre per generationē dicit in synu patris sedere per quē significat generatiua potentia: sz inquātū est equalis patri z ei cōsurgat dicit sedere ad dextrā ei⁹. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q nulli creature cōuenit esse equalē patri neq cōiūgi filio eius in vnitate p̄sone ſm qō dicit xp̄s ad dextrā sedere: z ideo nulli creature cōuenit. ¶ Ad primū ergo dicendū q fecit nos cōsedere inquātū nos gloria stabiliuit z iudiciariā potestatem dedit: nō aūt sedere ad dextrā. vel dicendū q nos cōsedere fecit etiā ad dextrā: sz nō in nobis: sz in xp̄o inquantuz ipse est vni⁹ nature nobiscū q̄ ꝑt est in xp̄o ad dextrā patris collocauit. ¶ Ad secūdū dicēdū q nō quelibet beatitudo pōt dici dextra simpliciter: sz que debet illi nature assūpte: vel si quelibet beatitudo dicat dextra hoc nō erit scōm excellentissimū modū possibilē creature nō vnite z hoc est ſm quid. ¶ Ad tertiū dicendū q q̄uis beata virgo sit sup angelos exaltata: nō est tñ exaltata vsq ad equalitatez dei vel vnionē in persona. z ideo nō dicit sedere ad dextrā: sed astare a dextris inquātū bonoz filij aliquo mō participatiue nō plenarie redūdat in ipsam inquātū dicit mater dei: sz nō de⁹. ¶ Ad quartū dicendū q sp̄ūssanct⁹ pōt dici sedere ad dextrā patris inquātū est equalis patri ſm veritatē: sed nō appropriat ei equalitas sz filio: z ideo nec sessio dextre

¶ Fidei argumentū a ꝑhis argumētis est liberū: qz per ea nec ꝑbari nec improbari pōt. Et ipse forte ante mortez hoc dicit ꝑpter tertiaz opinionē q nōdū erat suo tēpore dānata que dicebat q etiā ante mortē erat hoc modo homo. Quia vna eadēq̄ vnio est quātū ex parte ipsi⁹ assumētis nō q̄tū ex parte assumptozū. ¶ Ad qō Dionysius hoc dicit: non q̄n ꝑmisse locutiōes sint simpliciter ꝺcedēde: sz vt ostēdat quā causam veritatis habeāt. Nemo ascēdit ergo alij hoīes in celū nō ascendūt dicendū q alij nō ꝑpria virtute scandunt qō est ascendere: vel loquit de celo sancte trinitatis ad qō ascendit rōne diuine nature: vel dicendū q loquitur ſm q caput z membra sunt vna p̄sona. Nec de cozrigia calciamēti: Calciamentū est humanitas tegens pedem. s. verbū quo quasi omnia portant Heb. ij. Cozrigia ipsa est vnio. Rex ydumee xp̄us qui cōmunicauit carni z sanguini. Debze. ij. ydumea enī sanguinea interpretat: ossa ei⁹ sunt fortioza z difficilioza ad intelligendū de mysterijs humanitatis eius que nō sunt igne curiosi studij vsq ad minima inquirēda qō est ossa in puluerē redigere: sed sunt silentio honozāda quasi intellectuz excedentia. Et sumitur de amos secundo.

¶ DISTINCTIO XXIII.

¶ Si christus habuit fidem spem ut charitatem.

QVm vo supra ꝓhibitū sit xp̄m plenū gr̄a fuisse: nō est superua cuū inquirere utrū fidē z spem sicut charitatē habuerit. Si. n. his caruit nō uidet plenitudinē gr̄arū habuisse. ut autē hec questio ualeat aperti⁹ explicari de his singulis aliqua in mediū p̄ozerēda sunt z primū de fide: ſm mensuram cuius p̄cipit apostolus unicuiq̄ sapere.

¶ Quid sit fides.

FIdes est vtus qua credūt que nō uident Qō tñ nō de oib⁹ que nō uidētur accipiēdū est: sz de his tñ q̄ credere: ut ait Augu. ad religionē ptinēt. Multa. n. sūt q̄ si xp̄ian⁹ ignoret nihil metuēdū est: qz nō ideo a religiōe deuiat.

¶ Quot modis dicitur fides.

ACcipitur autez fides tribus modis. s. ꝑ eo qō credit: z est uirtus: z ꝑ eo quo creditur z nō est uirtus. z ꝑ eo quod creditur quod aliud est ab eo quo credit. unde aug⁹ in q̄t. aliud sūt ea q̄ credūt: aliud fides qua credūt. Illa. n. in reb⁹ sūt q̄ uel eē uel fuisse ut futura eē dicunt. Hec aūt in aīo credentis ē ei tñ cōspicua cui⁹ est. Et tñ noie fidei censet vtrūq z illud. s. qō credit: z id q̄ credit. Id qō credit dr̄ fides: sic ibi. hec ē fides catholica quā nisi q̄sq̄ fideliter fir. ⁊c. salu⁹ eē nō poterit. Fides aūt qua credit: si cū charitate sit vtus est. Quia charitas ut ait ambrosi⁹ mater ē omniū

virtutū:que oēs informat: sine qua nulla vera virtus est. Fides ergo operās per dilectionē virt⁹ est: qua nō visa credunt. Nec est fundamētū qđ mutari nō pōt: ut ait aplus: que posita in fundamēto neminē perire sinit. vnde Augusti. fundamētū est xp̄s ieſus. i. xp̄i fides. ſ. que per dilectionē operat: per quā xp̄s habitat in cordib⁹ que neminē perire sinit. Alia vero nō est fundamentū. Fides enī sine dilectione inanis est. fides cū dilectione xp̄iani est. Alia demonis est. Nā ⁊ demones credūt ⁊ contremiscūt. Sed multū interest. vtrū quis credit xp̄m uel xp̄o uel in xp̄m. Nā ipsum esse xp̄m demones crediderūt. nec tamē in xp̄m crediderunt:

¶Quid si credere deum uel deo uel in deum.

Aliud enī est credere in deū. aliud credere deo: aliud credere deū. Credere deo est credere vera esse que loquit. qđ ⁊ mali faciūt ⁊ nos credim⁹ homini: ſz nō in hoiez. Credere deū est credere q̄ ipe sit de⁹ qđ etiā mali faciūt Credere in deū est credēdo amare: credēdo in eū ire: credēdo ei adherere ⁊ ei⁹ mēbris incorporari. Per hanc fidē iustificat impi⁹ ut deinde ipsa fides incipiat per dilectionē operari. Ea enī solā bona opa dicēda sunt que fiūt per dilectionē dei. Ipsa enim dilectio op⁹ fidei dicit. Fides igit quā demones ⁊ falsi xp̄iani habēt qualitas mentis est: ſz informis: qz sine charitate: nā ⁊ malos fidē habere: cū tñ charitate careāt: apls ostendit dicēs: Si habuero oēm fidē: charitatē aūt nō habuero ⁊c. Que fides etiaz donū dei dici potest: qz ⁊ in malis quedā dei dona sunt. Augu. in li. de predestinatione sanctorū. Credere ipsum nihil aliud est q̄z cum ascensione credere uel cogitare.

¶An illa informis qualitas mentis que in malo christiano est fiat virtus cuz fit bonus.

Si vero querit vtrū illa informis qualitas qua mal⁹ xp̄ian⁹ vniuersa credit que bon⁹ xp̄ian⁹ accedēte charitate remaneat ⁊ fiat virt⁹: an ipa eliminet ⁊ alia qualitas succedat que virtus sit. Utrūlibet sine piculo dici pōt. Mihi tñ videt q̄ qualitas illa que prius erat remaneat ⁊ accessu charitatis virtus fiat.

¶Ex quo sensu dicatur vna fides.

Quinq̄z diuersis modis dicat fides: fatēdū est tñ vnā esse fidē vt ait aplus. Un⁹ dñs vna fides. Siue enī accipiat fides p eo quo credit: siue p eo quo credit. recte dicit vna fides si p eo qđ credit accipiat Ex hac intelligētia dicitur vna fides: qz idē iubemur credere: qz vnū idemq̄z est qđ credit a cūctis fidelib⁹. Unde fides catholica dicit. i. vniuersalis. Si vero accipit fides p eo quo credit: ea rōne dicit vna esse fides: nō quia sit vna numero in oīb⁹ ſz genere. i. similitudine. vnde Aug. li. xiij. de tri. Fides quā qui habēt fideles vocant: ⁊ qui nō habent infideles: cōis est oīb⁹ fidelibus: sicut plurib⁹ hoīb⁹ facies cōis esse dicitur: cū tamē singuli suas habeāt. Non enī fides numero est vna ſz genere: Que cū sit in vno ⁊ in alijs est nō ipsa: sed similis. Et p̄pter similitudinē magis vnā dicim⁹ esse q̄z multas sicut idē volentiū dicit volūtas vna. cū tamē cuiq̄z sit sua volūtas. ⁊ duorum simili modo dicitur facies vna.

¶Qđ fides est de his que nō vident proprie: que tamē videt ab eo in quo est.

Notandū quoq̄z est q̄ fides p̄prie de nō apparentib⁹ tm̄ est. vnde Grego. apparentia nō habent fidē: sed agnitionē. Idē. Cum Paulus dicat. fides est substātia rerū sperandarū argumētū nō apparentiū: hoc veraciter dicit credi qđ nō valet videri. Nā credi iam nō pōt quod videri pōt. Thomas aliud vidit ⁊ aliud credidit Nominē vidit ⁊ deū cōfessus est dicēs: De⁹ meus ⁊ dñs meus. De hoc etiam Augu. ait. Fidē ipsam videt quisq̄z in corde suo esse si credit: uel non esse si nō credit. Non sicut corpora que videm⁹ oculis corporis: ⁊ per ipsorū imagines quas memorie tenemus etiā absentia cogitam⁹: nec sicut ea que nō videm⁹. Ex his que vidim⁹ cogitationem vtrūq̄z formam⁹ ⁊ memorie cōmendam⁹: Nec sicut hominē cui⁹ animā ⁊ si non videam⁹ ex nostra cōijcimus: ⁊ ex motib⁹ corporis hominē sicut videndo didicim⁹: intuemur etiā cogitādo. Nō sic videtur fides in corde in quo est ab eo cui⁹ est: ſz eam tenet certissima scientia. Cū igit ideo credere iubeamur quia id qđ credere iubemur videre nō possumus ipsam tñ fidē qñ est in nobis videm⁹ in nobis: qz ⁊ rerū absentiū p̄esens est fides ⁊ rerum que foris sunt intus est fides: ⁊ rerū que nō vident videtur fides. Et ipsa tēporaliter fit in cordib⁹ hoīz. ⁊ si ex fidelib⁹ infideles fiunt perit ab eis. Nis verbis euidenter tradit fidē ipsam in corde hoīs ab ipso hoīe videri nō corporaliter: non imaginarie: ſz intellectualiter. ⁊ ipsam tñ absentiū: ⁊ eoz̄ que non vident esse. vt enī Aug⁹. alibi ait: Credimus ut cognoscam⁹: nō cognoscim⁹ ut credamus. Quid est enim fides nisi credere qđ nō vides. Fides ergo ē qđ nō vides credere: veritas qđ credidisti videre. vnde recte fides dicit argumētū uel cōiectio rerū non apparentiū. Quia si fides est ex eo cōijcitur ⁊ probat aliqua esse nō apparentia. Quia si qs de eis dubitet per fidē probatur: cum fides nō sit nisi de non apparentibus.

¶Descriptio fidei.

Ait enī aplus. fides est substātia reruz sperandarū argumētū uel cōiectio nō apparentiū. Quia per fidē subsistunt in nobis etiā modo sperāda ⁊ subsistēt in futuro per experientiā. ⁊ ipsa est p̄batio ⁊ cōiectio nō apparentiū Quia si quis de eis dubitet per fidē p̄bant ut adhuc p̄batur futura resurrectio: qz ita crediderunt patriarche ⁊ sancti alij. uel p̄batio est ⁊ certitudo q̄ sint aliqua nō apparētia ut supra dictū ē. Propie aūt fides dicitur substātia rerū sperandaruz: qz sperādis substat: ⁊ quia fundamētū est bonorū quod nemo mutare potest.

¶Si illa descriptio spei conueniat.

Si vero querit an hec descriptio spei cōueniat sane cōcedi pōt utrūlibz. Si aūt dicat

conuenire. Sunt ꝛ alia plura quibus differunt fides ꝛ spes. sed non improbe dici potest soli fidei cõuenire: non spei: quia fides sola fundamentũ dicit non quia fides virtus possit esse sine spe ꝛ charitate. Vnde augusti. Fides operans per dilectionem vtiqz sine spe non põt eẽ: nec amor sine spe: nec sine amore spes: nec vtrũqz sine fide. Et fides sine amore nihil prodest. Potest tñ credi aliq̃d quod nõ speratur. Nihil autẽ potest sperari quod non creditur. Ideoqz credere quod est actus fidei precedit sperare quod est actus spei. Qõ nisi aliquid credatur non potest sperari. Creditur autẽ quod nõ sperat. Inde est q̃ in scriptura plerũqz reperit q̃ fides p̃cedit spem: ꝛ spes sequitur fidem. non q̃ virtus fidei precedat virtutẽ spei tempore uel causa: sz quia actus fidei naturaliter precedit actum spei. Quod etiam quidam concedunt de ipsa virtute fidei: ut naturaliter precedat spem non tempore. Vnde et recte ea sola dicitur fundamentũ omniũ virtutum ꝛ bonorũ operũ. nõ autẽ fundamentũ est charitas: quia non ipsa charitatis sed charitas ipsius virtutis fidei cã est. Charitas enĩ causa est ꝛ mater oĩuz virtutũ: Que si desit frustra habent cetera. si autez adsit habentur omnia. Charitas enim spiritussanctus est ut in superioribus pretactũ est. Ipsa est ergo causa omniũ virtutũ. non ipsius aliqua virtutũ causa est: quia omnia munera excellit. vnde augu. Respice ad munera ecclesie: ꝛ vniuersis excellẽtiꝰ charitatis munus cognosces: que ut oleum nõ potest premi in imo: sed superexcellit uel superexilit. Non ergo eius causa uel fundamentum fides est. Grego. tamen super Ezechielẽ dicit: quia nisi priꝰ fides teneatur nullatenus ad spiritualem amorez attingitur. Non enĩ charitas fidem sed fides charitatẽ precedit: quia nemo potest amare quod non crediderit sicut nec sperare. Sed hoc accipi potest dictum de fide que uirtus non est. Ipsa enĩ spem ꝛ charitatem frequẽter precedit. uel de actu fidei: qr forte naturaliter actũ charitatis p̃cedit sicut actuz spei. Qõ uerba premissa diligenter notata innuũt: ꝛ ea etiam que addit dicẽs: Nisi ea inquit que audis credideris: ad amandũ ea que audis nõ inflãmaberis: Que tãtũ de non uisis est ut ante dixim⁹. Vnde Joannes Crisostomus Fides in anima nostra facit subsistere ea que non uidentur. de quibꝰ ꝓprie fides est. De uisis enĩ nõ est fides sz agnitio.

¶ Postq̃ determinauit magister de his que ad xp̃m pertinent quibꝰ nos effectiue reparauit: Hic incipit determinare de reparantibꝰ formaliter q̃ sunt habitꝰ gratuitu animaz informãtes. Dividit autẽ hec pars in duas. In prima determinat de ipsis habitibꝰ gratuitis. In secũda de p̃ceptis quibus ipsi habitus in suos actus dirigunt di. xxxvij. ibi: Sed iam distributio decalogi. Prima dividit in duas partes. In prima determinat de ipsis habitibus sm se per singula. In secũda determinat connexionẽ eoꝝ ad inuicẽ. xxxvj. di. ibi: Solet etiam queri. Prima in duas. In prima determinat de habitibꝰ virtutũ. In secũda de donis. xxxiiij. di. ibi: Nũc de tribꝰ donis. Prima dividit in duas partes. In prima determinat de virtutibꝰ theolo. In secũda de virtutibꝰ cardinalibꝰ. xxxiij. di. ibi: Post predicta de virtutibus. Prima dividit in tres partes. In prima determinat de fide. In secũda de spe. xxvj. di. ibi: Est aũt spes. In tertia de charitate. xxvij. di. ibi: Cum antẽ xp̃s fidẽ. Prima in tres. In p̃ma determinat de fide sm se. In secũda de fide p compationez ad ea q̃ credunt. xxiiij. di. Hic querit si sit. In tertia de ipsa per comparationẽ ad eos qui credũt. xxv. di. ibi: Predictis adijciendũ. Circa primũ duo facit. Primo continuat se ad precedentia. Secundo ꝓsequit propositũ ibi: Fides est virtus. Et hec pars dividit in duas partes sm q̃ duas diffinitiones fidei ponit. Secunda incipit ibi: Notanda quoqz q̃ fide. Circa primũ tria facit. Primo diffinit fidem. Secũdo exponit diffinitionẽ q̃ntũ ad hãc particulã q̃ nõ videt ibi Quod tñ nõ de oĩbꝰ. q̃ntũ aũt ad hanc particulam virtꝰ ibi: Accipit aũt fides. Quantũ vo ad hanc particulam qua creduntibi: Aliud est credere in deum. Secũdo manifestauit quedã que possunt esse dubia ex predictis: q̃ duo sunt. Primũ ibi: Si vo querit. Secundũ ibi: Lũqz diuersis modis. Notandũ quoqz est. Hic ponit aliam diffinitionem fidei Et circa hoc tria facit. Primo venat diffinitionẽ. Secũdo diffinit ibi: Ait enĩ apls. Tertio mouet quandã questionez circa predictã diffinitionẽ ibi: Si vo querit. ¶ Hic est triplex questio. Prima de virtutibꝰ in generali. Secũda de fide cõmuniter. Tertia de formatione ꝛ informitate fidei.

¶ Questio Prima

Circa primũ querunt quinqz. Primo de necessitate habituũ. Secundo quõ habitus qui sunt in nobis cognoscam⁹. Tertio vtrũ virtutes sint habitus. Quarto de diuisione virtutum in intellectuales morales ꝛ theologicas. Quinto de numero virtutũ theologicarũ.

Ad primũ sic pceditur. videt q̃ habitibꝰ non indigeamus in operibꝰ humanis. Potentie enĩ rõnales q̃ sunt boĩs inq̃ntũ hõ sunt mobiliores potentijs naturalibꝰ. sed potẽtie naturales nõ indigẽt habitibꝰ ad suos actus ꝓducendos: ergo nec potẽtie rõnales humane. ¶ p̃ potẽtie p se ordinant ad actũ prioriũ ꝛ nõ p accidens. sz habitus sunt accidentia: ergo nõ ordinant ad suos actus prioꝝ mediantibꝰ habitibꝰ. ¶ p̃ nihil tã facile q̃z id quod in sola volũtate cõsistit. sed actus morales ad minus in sola volũtate cõsistũt: cũ igit habit⁹ ponat facilitatẽ operatiõis videt q̃ saltẽ ad dictos actꝰ habitibꝰ nõ indigeam⁹. ¶ p̃ difficultas cooperat ad meritũ. sed habitꝰ tollit difficultatẽ: ergo ad actus illos quibꝰ meremur nõ sunt dandi nobis habitꝰ. ¶ p̃ scia q̃ est habitꝰ nihil videt eẽ q̃z generatio specierũ intelligibiliũ. sed spẽs non sunt in parte affectiua sz in tellectiua tñ: ergo ad minꝰ in parte affectiua habitibꝰ nõ indigem⁹. ¶ Sed ō. Aug. dicit in li. de bono coniugali Habitꝰ est quo quis agit cũ tps affuerit. ꝛ cõmẽtator dicit in tertio de aĩa q̃ habitꝰ est quo quis agit cũ voluerit: ꝛ q̃si in idem redit. sed hoc valde necessariũ est boĩ: ergo indigem⁹ habitibus. ¶ p̃ ad ꝟ q̃ bonuz opus operemur oportet q̃ in ipso opere delectemur: qr nullus est iustus qui nõ gaudet iusta operatione vt dicit phs. j. ethi. sz delectationẽ in opere facit habitꝰ: qr signũ oportet accipe habitꝰ finientẽ in opere delectationẽ: vt. ij. ethic. ergo habitibꝰ indigem⁹. ¶ p̃ bonitas boĩs in bonis opationibꝰ consistit: vnde ex eis laudat. sz ipossibile est semp agere vt dicit in li. de som. ꝛ vigi. nec sufficit ad laudem q̃ actus sit tñ impotẽtia quod est impotẽtia bonũ nõ est bonũ simpliciter sed sm q̃d: ergo indigem⁹ habitibus. ¶ p̃ oportet qñqz ex premeditato bene agere. sed hoc nõ cõtingit nisi in eo q̃ habet habitũ sicut de forti dicit phs in. iij. ethi. ergo indigem⁹ habitibꝰ. ¶ Rº dicẽdũ q̃ in oĩbꝰ q̃ hñt regulã ꝛ mẽsurã eoꝝ bonitas ꝛ rectitudo consistit in cõformitate ad suã regulã vel mẽsurã. malitia aũt sm q̃ ab ea discordãt. Prima aũt mẽsura ꝛ regula omniũ est diuina sapientia. vñ bonitas rectitudo siue virtꝰ vniuscuiusq̃ consistit sm q̃ attingit ad hoc quod ex sapientia diuina ordinatur vt dicit Anselꝰ. Et silr est etiã de alijs secũdis regul q̃ in conformitate ad ipsas bonitas ꝛ rectitudo regulatoꝝ consistit.

Sunt aũt quedam potẽtie limitate ad determinatas actiones vel passiones: ꝛ fm ꝙ illas implent sue regule ꝺformantur: qꝛ p diuinã sapientiã ad talia sunt ordinate. ꝛ qꝛ nature inclinatio semp est ad vnũ: ideo tales potẽtie ex ipsa natura potentie rectitudinẽ sufficiẽter habere pñt ꝛ bonitatẽ. malitia aũt in eis ꝺingit ex defectu potẽtie. Potẽtie vo altiores ꝛ vlteriores cuiusmodi sunt potẽtie rõnales nõ sunt limitate ad aliq̃d vnũ vel obiectũ vel modũ operãdi: qꝛ fm diuersa ꝛ diuersimode rectitudinẽ habẽ pñt. ꝛ ideo ex natura potentie nõ potuerũt determinari ad rectũ ꝛ bonũ ipsarũ: sed oportet ꝙ rectificent rectitudinẽ a sua regula recipiẽtes. Iõ aũt ꝺingit duplicit. Uno modo vt recipiat ꝑ modũ passionis sicut in hocipso ꝙ regulata potẽtia a regulante mouet. Sz qꝛ in hoc ꝙ aliq̃d patiat ꝛ nihil ad actũ ꝺferat, violentie ꝺffinitio ꝺsistit: vt patet in. iij. ethi. Uiolẽtia autẽ ꝛ difficultatẽ ꝛ tristitiã hz: vt ꝺicit in. v. metha. iõ ꝓdicta receptio rectitudinis nõ sufficit ad pfectã rectificationẽ potentie regulate. oportet ergo vt alio modo recipiat. ſ. ꝑ moduz q̃litatis inherẽtis vt rectitudo regule efficiat forma potẽtie regulate. sic enĩ faciliter ꝛ delectabiliter quod rectuz est opabile sic̃ id quod est cõueniens sue forme. Et hec quidem q̃litas siue forma dũ adhuc est impfecta: ꝺispositio ꝺicit. cũ aũt iam cõsumata est ꝛ q̃si in naturã versa: habit⁹ noiat: q̃ vt ex. ij. ethi. ꝛ. v. metha. accipit est fm quẽ nos habemus ad aliq̃d bene vel male. Et inde est ꝙ in predicamentis ꝺicit ꝺispositio facile mobilis: ꝛ habit⁹ difficile mobil: qꝛ qõ nãle est nõ cito trãsmutat. inde est etiã ꝙ habit⁹ ad vnũ inclinat sicut ꝛ nã: vt ꝺicit in. v. ethi. Et ꝓpter hoc signũ generati habit⁹ ẽ delectatio in ope facta: vt ꝺicit in. ij. etbi. qꝛ qõ est nature ꝺueniens delectabile est ꝛ facile. Et ꝓpter hoc habit⁹ a cõmẽ. in. iij. de anima ꝺffinit ꝙ est quo q̃s agit cũ voluerit q̃si in ꝓmptu hñs qõ operãdũ est. Et ideo habit⁹ possessioni cõparat in. j. ethic. fm quã rei possesse ad nutũ habet: opatio vo vsui pz ergo ꝙ potentie nãles qꝛ sunt ex seipsis determinate ad vnũ habitib⁹ nõ indigẽt. Sil̃r etiã nec apprehẽsiue sensitiue: qꝛ hñt determinatũ modũ operãdi a quo non ꝺficiunt nisi per potẽtie defectũ. Sil̃r etiã nec volũtas humana fm ꝙ est naturaliter determinata ad vltimũ finem: ꝛ ad bonũ fm ꝙ ẽ obiectũ ei⁹. Sil̃r etiã nec intellect⁹ agẽs q̃ habet determinatã actionez. ſ. facẽ intelligibilia in actu sic̃ lux facere visibilia in actu. Similiter etiã nec in ipso deo est aliquis habit⁹: cũ ipse sit ꝓma regula ab alio nõ regulata: vñ essentialiter bon⁹ est: ꝛ nõ ꝑ participationẽ rectitudinis ab alio: nec malũ in ipso incidere põt. Sed intellectus possibil̃ q̃ de se indeterminat sicut materia ꝓma habitu indiget quo pticipet rectitudinẽ sue regule. Et nãli q̃ntũ ad ea q̃ ex naturali lumine intellect⁹ agẽtis q̃ est ei⁹ regula statim determinant sicut sunt ꝓncipia ꝓma. Et ac q̃sito q̃ntũ ad ea q̃ ex his ꝓncipijs educi pñt. Et infuso quo pticipat rectitudinẽ ꝓme regule in his q̃ intellectũ agentẽ excedũt. Sil̃r etiã in voluntate q̃ntũ ad illa ad q̃ ex nã nõ determinat. Et in irascibili ꝛ cõcupiscibili indigem⁹ habitib⁹ fm ꝙ pticipãt rectitudinẽ rõnis q̃ est coꝛ regula: vel rectitudinẽ ꝓme mẽsure in his q̃ humanã naturam excedũt q̃ntũ ad habit⁹ infusos. Et sil̃r in coꝛpe aĩato est habit⁹ sanitatis, put pticipat ab aĩa ꝺispositionẽ q̃ põt suũ opus recte pficẽ põt qꝛ oculus san⁹ ꝺicit q̃ opus oculi recte pficẽ põt: vt ꝺicit. x. de aĩalib⁹. vñ pz ꝙ huiusmodi q̃litates q̃s habit⁹ ꝺicim⁹ in reb⁹ aĩatis inueniunt ꝛ ꝑcipue in hñtib⁹ electionẽ: vt ꝺicit in. v. metha. Ad primũ ꝙ ꝺicendũ ꝙ potẽtie nãles sunt determinate ex seipsis ad vnũ. ꝛ iõ nõ indigẽt aliquib⁹ habitibus determinãtib⁹: nec facit hoc dignitas sed indignitas coꝛ inq̃ntũ ad pauciora se extẽdũt. Ad secũdũ ꝺicẽdũ ꝙ ad actũ ꝓpriũ ꝑ se rei põt res ipsa ordinari mediãte aliquo accidẽte: nõ quidẽ extraneo: sz qõ ꝺsequit ex ꝓncipijs rei: qꝛ inter accidẽtia, ꝑpria quius est substãtie vnũ q̃s aliud sicut q̃litas q̃s actio. ꝛ ideo ignis mediãte caloꝛe calefacit. ꝛ sil̃r erit in ꝓposito: qꝛ virtutes ꝺformant ꝓncipijs nãlib⁹. Ad tertiũ ꝺicẽdũ ꝙ q̃uis ꝓducẽ talẽ actũ sit in ptãte volũtat⁹: tñ nõ est in volũtate tñ sz etiã in inferioꝛib⁹ viribꝰ ex quib⁹ põt accidẽ repugnãtia ꝛ difficultas. ꝛ iõ indigem⁹ habitib⁹ quib⁹ oĩs difficultas tollat. Ad q̃rtũ ꝺicendũ ꝙ sicut ꝺicit in. ij. methꝫ. difficultas põt eẽ ex nobis: ꝛ ex reb⁹. ꝛ sil̃r facilitas. Facilitas ergo q̃ est ex rõne actuũ q̃ nõ sunt magni põderis ꝺiminuũt q̃ntũ in se est rationẽ meriti. sz facilitas q̃ est ex ꝓmptitudine operãtis meritũ nõ ꝺiminuit respectu ꝑmij eẽntial̃: sz auget: qꝛ q̃nto maioꝛi charitate facit tanto facili⁹ tolerat ꝛ magis meret. Et sil̃r q̃nto ꝺelectabili⁹ opat ꝑpter habitũ virtutis tãto actus ei⁹ est ꝺelectabilioꝛ ꝛ magl meritoꝛi⁹. Ad q̃ntũ ꝺicẽdũ ꝙ pfectiões ꝓportionant suis pfectibilib⁹: qꝛ ꝓpriꝰ actus est imꝓpoꝑa potẽtia: vt ꝺicit. ij. phi. ꝛ iõ non oz ꝙ habitus cognitiue ꝛ affectiue partis sint vnius modi sicut nec ipse potentie que eis perficiunt.

Ad secũdũ sic ꝓcedit. videt ꝙ habit⁹ in nobis exñs cognosci nõ possit. inter alios enĩ habit⁹ ꝑcipu⁹ est charitas. sz hñs charitatẽ nescit se habẽ eã: qꝛ nemo scit an amoꝛe vel odio dign⁹ sit: vt ꝺicit Eccl. x. g̃ nec alios habit⁹ põt q̃s cognoscẽ. Ꝑ magis sunt spũales habit⁹ virtutũ q̃ etiã angeli: qꝛ ipsi ꝑ habit⁹ virtutũ, spũales efficiũt. sz angelos in via cognoscẽ nõ possum⁹ q̃ntũ ad eoꝛ eẽntiã: g̃ nec habit⁹ virtutũ. Si ꝺicat ꝙ habit⁹ cogscunt ꝑ hz ꝙ sunt pñtes in aĩa: nõ aũt angeli. Cõtra. per eẽntiã suã pñtial̃r nõ sunt in intellectu: sz in affectu habit⁹ virtutũ. sz assect⁹ nõ est cognoscẽ: g̃ huiusmõi habit⁹ cognosci nõ pñt p pñtiã. Ꝑ multi sunt qui hñt virtutes: ꝛ de eis nihil cognoscũt. nesciũt enĩ q̃d sit virt⁹. q̃dẽ etiã nõ hñtes virtutẽ sciũt multa de eis: ergo nõ cognoscunt ꝑ sui pñtiã. Si ꝺicat ꝙ cognoscunt ꝑ hz ꝙ hñt sui similitudinẽ in intellectu. Cõtra. similitudo q̃ est in tellectu fundat in similitudine q̃ est in imaginatiõe vel sensu: qꝛ nequaq̃ sine fantasmate intelligit aĩa: vt ꝺr in. iij. de aĩa. sz huiusmodi habit⁹ nõ hñt similitudinẽ in imaginatõe vl̃ sensu: g̃ nõ pñt cognosci p suã similitudinẽ. Ꝑ similitudines rerũ sunt magis spũales q̃s res a quib⁹ abstrahũt. sz ea q̃ sunt in in intellectu nõ sunt magis spũalia q̃s ea q̃ sunt in affectu: g̃ ab habitib⁹ exñtib⁹ in affectu nõ abstrahit intellect⁹ similitudines vt p eas cognoscũt. ꝛ sic habit⁹ illos nullo mõ cogscit. Sz ꝫ. Aug. ꝺicit in lr̃a ꝙ fidẽ ipsaz quisq̃ videt eẽ in coꝛ de suo si credit: g̃ eadẽ rõne ꝛ alios habit⁹. Ꝑ phs ꝺicit in li. posterioꝛ ꝙ incõueniẽs est nos habẽ habit⁹ ꝓncipioꝝ ꝛ nos latere: g̃ eadẽ rõne ꝛ alios habit⁹. Ꝑ oẽ illud cui⁹ est accipe signũ est cognoscibile. sz habituũ ẽ accipe signũ figẽtẽ in ope delectationẽ vt ꝺicit in. ij. ethi. g̃ habit⁹ cogsci pñt Ꝓ⁹ ꝺicendũ ꝙ aliq̃ res põt cogsci dupl̃r. vno mõ fm id qõ ẽ. alio mõ q̃tũ ad ea q̃ ipsã ꝺsequũt. Cognitio aũt de re fm id qõ ẽ põt dupl̃r haberi. ſ. dũ cogscit q̃d ẽ: ꝛ an ẽ. Quid aũt res est cogscit dũ ipsi⁹ q̃ddit⁹ cõꝓhẽdit quã q̃dẽ nõ ꝺphẽdit sensus: sz solũ accñtia sẽsibilia. nec imaginatio: sz solũ imagines coꝛpoꝝ. sz ẽ ꝓpriũ obiectũ intellect⁹ vt ꝺr in. iij. de aĩa. ꝛ iõ Aug. ꝺicit ꝙ intellect⁹ cogscit res p eẽntiã suã: qꝛ obiectũ ei⁹ ẽ ipa eẽntia rei. Eẽntiã aũt alic⁹ rei intellect⁹ nõ triplicit cõꝓhẽdit. Uno mõ ꝺꝓhẽdit eẽntias rerũ q̃ cadũt in sensu abstrahẽdo ab oĩb⁹ indiuiduãtib⁹ sub quib⁹ cadebat in sensu ꝛ ĩ imaginatiõe: ꝛ sic remanebit pura eẽntia rei puta hoĩs q̃ ꝺsistit in eis q̃ sunt hoĩs inq̃ntũ est hõ. Alio mõ eẽntias rerũ q̃s nõ videm⁹ cogscim⁹ ꝑ causas vel effect⁹ eis ꝓportionatos cadẽtes in sensu. Si aũt effect⁹ nõ fuerint, ꝓportionati causę nõ faciẽt cãm cogscẽ q̃d ẽ: sz qꝛ ẽ tñ: sic̃ pz de deo. Tertio mõ cogscit eẽntias artificialiũ nunq̃s visoꝝ inuestigãdo ex ꝓpriõe finis ea q̃ exigunt ad illud artificiatũ. Sil̃r an res sit triplicit cogscit. Uno mõ qꝛ cadit sub sensu. Alio mõ ex causis ꝛ effectib⁹ rerũ cadẽtib⁹ sub sensu: sic̃ ignẽ ex fumo ꝑpedim⁹. Tertio mõ cogscit aliq̃d in seipo eẽ ex inclinatiõe quã hz ad aliquos actus: quã q̃dẽ iclinatiõez cogscit ex hz ꝙ sup act⁹ suos reflectit dũ cogscit se opari. Locognitio ex duob⁹ vltimis modis cõmiscet: qꝛ habit⁹ ipsos p

actus cognoscim⁹ fic cām p effectū. ⁊ qz nos sum⁹ cā actuū: iō actus cogscim⁹ p actū rōnis inuestigātis q̄d sit necessariū in actu illo ex ꝓportiōe obiecti boni ⁊ finis: fic dictū ē de artificialib⁹. Silr cognitio q̄ cogscit an habit⁹ sint ex quob⁹ vltimis modis est: qz enī cogscē q̄d ē est ꝑncipiū ad sciendū qz ē: iō aliqs ꝑdicto mō cogscēdo q̄d sit aliqs habit⁹ ex b̄ q⁹ videt talē actū exire q̄lis req̄rit ad illū habitū cogscit q⁹ ille habit⁹ ē in aliquo⁹ etiā si ipse illū habitū nō bēat: ſz ille q̄ bz bitū ꝑter būc modū 3° mō cogscit se habē habitū inq̄ntū pcipit inclinationē sui ad actū sm quā se bz aliq̄liť ad actū illū. ⁊ b̄ q̄dē cogscit bō p modū reflectiōis inq̄ntū. ſ. cognoscit se opari q̄ opať. ⁊ iō dic aug. q⁹ huiusmodi habit⁹ cogscunť p suā potētiā q̄ntū ad būc modū. Ea vo q̄ ꝯsequūť ad bit⁹. i. ꝓprietates ⁊ accidētia ipoꝝ cogscunť ptim ex cognitiōe nē habitū sm q⁹ cognitio q̄d ē est ꝑncipiū ad cogscēdū qz est. ptim vo ex eoꝝ actib⁹ sm q⁹ ꝯditiōes causarū in effectib⁹ repsentanť. ¶ Ad primū g̃ dicēdū q⁹ charitas bñ pōt cogsci q̄d ē ex b̄ q⁹ hō scit q̄d req̄rit ad actū charitatis rōne instructa auctoritate ⁊ fide. ſz an sit charitas nō pōt certitudinaliť cognosci neq; ab hūte neq; ab alio: qz cū ad actū charitatis req̄rat aliq̄d p q̄ fit meritoꝝ vite eterne. An b̄ sit in actu videri nō pōt ꝑ certo. ſz ex aliquib⁹ signis: ⁊ de se ⁊ de alio pōt aliqs coniecturare q⁹ charitatē bēat. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ angeloꝝ eēntiā nō apprehēdim⁹: qz nō cognoscimus eos p actū nr̄i intellect⁹ q̄ est ꝓportionat⁹ actui intellectus ipoꝝ cū multo altioꝝ mō cognoscāt: ſz actus nr̄i sunt ꝓportionati habitib⁹ ex quib⁹ educunť. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ aīaz reflecti p cognitionē supra seipsaz vel supra ea q̄ ipsi⁹ sunt ꝯtingit dupliciť. Uno mō sm q⁹ potētia cogscitiua cognoscit naturā sui vel eoꝝ q̄ in ipsa sunt. ⁊ b̄ est tm̄ intellect⁹ cui⁹ ē q̄ddītates rerū cognoscē. Intellect⁹ aūt vt vicť in. iij. de aīa. fic alia cognoscit seipm: qz. ſ. p spēm: nō q̄dē sui ſz obiecti q̄ est forma ei⁹ ex q̄ cognoscit actus sui naturā: ⁊ ex nā actus naturā potētie cognoscētis. ⁊ ex natura potētie naturā eēntie: ⁊ p ꝯsequēs aliarū potētiarū. nō q⁹ bēat de oībus bis diuersas silitudines: ſz qz in obiecto suo nō solū cogscit rōnē veri sm quā ē ei⁹ obiectū: ſz oēm rōnez q̄ est in eo vñ ⁊ rationē boni. ⁊ iō ꝯsequnť p illā eādē spēz cognoscit actū volūtatis ⁊ naturā volūtat⁹: ⁊ silr etiā alias potētias aīe ⁊ act⁹ earū. Alio mō aīa reflectiť sup actus suos cognoscēdo illos actus eē. b̄ aūt nō pōt eē ita q⁹ aliq̄ potētia vtēs ozgano cozpozali reflectať sup ꝓpriū actū: qz oporteret q⁹ instrumentū quo cognoscit se caderet mediū inē ipsam potentiā ⁊ instrumentū quo ꝓmo cognoscebat. sed vna potētia vtēs ozgano cozpali pōt cognoscē actū alteri⁹ potētie inq̄ntū impſſio inferioꝝ potētie redūdat in superioꝝ fic sensu cōi cognoscim⁹ visum videē. Intellect⁹ aūt cū sit potētia nō vtēs ozgano cozpozali pōt cognoscē actū suū sm q⁹ patiť quodāmō ab obiecto ⁊ informať p spēz obiecti. ſz actū volūtatis ꝑcipit p redūdātiā mot⁹ voluntatis in intellectu ex b̄ q⁹ colligať in vna eēntia aīe: ⁊ sm q⁹ voluntas quodāmō mouet intellectū dū intelligo qz volo. ⁊ intellect⁹ volūtatē dū volo aliq̄d qz ītelligo illud eē bonū: ⁊ ita in b̄ q⁹ cognoscit intellect⁹ actū volūtatis pōt cognoscē habitū in volūtate existentē. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q⁹ illi q̄ nō bñt virtutē apud se aliq̄ ꝓncipia ex quibus pñt cognoscē naturā virtutū mō ꝑdicto: ⁊ esse virtutes nō in se ſz in alijs dū videt aliquos operari tales actus q̄les sunt virtutū: ⁊ eo mō quo debēt virtuosi opari. ¶ Ad q̄ntū dicendū q⁹ fic dictū ē tota cognitio q̄ cognoscit intellect⁹ ea q̄ sunt in aīa fundať sup b̄ q⁹ cognoscit obiectū suū qō bz fātasma sibi cozrelspōdēs. nō enī oportet q⁹ solū in fantasmatibus cognitio stet: ſz q⁹ ex fantasmatib⁹ sua cognitio oriať: ⁊ q⁹ imaginationē in aliq̄b⁹ relinq̄t. ¶ Ad sextū dicēdū q⁹ nō cognoscit volūtatē ⁊ ea q̄ ad ipsaz ptinēt p aliquā silitudinē ab eis abstractā: sed solū p silitudinē obiecti sui vt dcm̄ est.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videť q⁹ virtutes nō sint habit⁹ ſz potētie. nulla enī res bz eē p habitū: ſz p potentiā nāle. ſz oēs res bñt virtutē eēndi vel seniꝑ: vl determinato tpe: vt dicit in ꝑ°ce. ⁊ mū. g̃ virt⁹ nō est habit⁹. ¶ ꝑ eadē ē ꝓportio potētiarū aīe ad suos actus ⁊ potētiarū nāliū ad suos: qz vtrobiq; potētia ē ꝑncipiū actus. ſz ipse potētie nāles virtutes dicunť: ergo ⁊ virtutes sunt ipse potētie. ¶ ꝑ nomē virtutis a vi sumiť. ſz potētie aīe dicūť vires: g̃ ipsemet sunt virtutes. ¶ Sed ꝺ. ex virtutib⁹ laudamur: nō aūt ex potētijs. nō enī laudať q̄s q⁹ pōt ab ira abstinēre: sed q⁹ moderate abstineat: ergo virtutes nō sunt potētie. ¶ ꝑ potētie sunt a nā ⁊ oīb⁹ cōes: qō de virtutib⁹ nō ꝯtingit: g̃ ⁊c.

¶ Ulteri⁹ videť q⁹ virtutes sint passiones. mediū enī ⁊ extrema sunt vni⁹ gnis. ſz q̄dā virtutes sūt mediū in passiōib⁹ vt in. ij. ethi. oř: ergo ad min⁹ ille sunt passiōes. ¶ ꝑ laudabile est ꝓprietas virtutis. ſz q̄dā passiones sunt laudabiles fic ⁊ecūdia penitētia ⁊ huiusmodi: ergo ad min⁹ aliq̄ passiones sunt virtutes. ¶ ꝑ ꝺia sunt in eodē genē. ſz q̄dā passiones sicut ꝑmi mot⁹ sunt pctā: ergo ⁊ aliq̄ passiones sunt virtutes. ¶ Sz ꝺ. i oīb⁹ vtutib⁹ req̄rit volūtariū cui⁹ ꝑncipiū ē in nobis: vt oř in. iij. ethi. ſz ꝑncipiū passionū nō ē in nobis: g̃ ⁊tutes nō sūt passiōes. ſz sm ⁊tutes dicimur boni: nō aūt sm passiones. nō enī q̄ irascit ſz q̄ rcē irascit laudať: g̃ ⁊c. ¶ Ulteri⁹ vī q⁹ ⁊tutes nō sint bit⁹ ſz act⁹. Sol enī ⁊tutib⁹ meremur. ſz nō meremur nisi actib⁹. nō enī optimi ⁊ fortissimi cozonātur: ſz agonizantes q̄ vincūt: vt oř in. j. ethi. ergo ⁊tutes sunt actus. ¶ ꝑ virt⁹ ē vltimū potētie vt dicť in. j. ce. ⁊ mū. ſz vltima pfectio potētie ē act⁹: g̃ virt⁹ ē act⁹. ¶ ꝑ sic nō laudamur ex b̄ q⁹ sum⁹ potētes irasci vl nō irasci: ita nec ex b̄ solo q⁹ sum⁹ ad b̄ habiles vel ad illud. ſz ex dicta rōne pb̄s ꝓbat in. ij. ethi. q⁹ potētie nō sint ⁊tutes: ergo neq; habit⁹ ⁊tutes dici pñt eadē rōne: ⁊ sic reliquiť q⁹ sint actus. ¶ Sz ꝺ. ē qō dic pb̄s in. ij. ethi. q⁹ virt⁹ ē habit⁹ volūtari⁹. ¶ ꝑ Aug. dic q⁹ ⁊tutes in nobis solus de⁹ opať. ſz nr̄oꝝ actuū etiā nos cā sum⁹: ergo ⁊tutes nō sunt act⁹. ¶ ℟° dicēdū ad ꝓmā qōnē q⁹ nomē ⁊tutis sm sui ꝓmā impositionē videť in q̄ndā violētiā sonare. vñ in. iij. ce. ⁊ mū. oř q⁹ mot⁹ accūtat. i. violēt⁹ ē q̄ ē a ⁊tute. i. a violētia nō cū auxilio nē. Sz qz nō pōt aliq̄d alteri violētiā inferre nisi p potētiā perfectā sm quā agat ⁊ nō patiať. Inde tractū ē nomē ⁊tutis ad significādū oēz potētiā perfectā sive quo pōt aliquid in seipso subsistere: sive quo pōt opari. ⁊ sic oř in. j. ce. ⁊ mū. q⁹ virt⁹ ē vltimū potētie qz pfectio potētie mēsurať ex vltio ⁊ maxio qō q̄s pt. Et qz malū in actu ꝯtingit ex defectu potētie agētis: iō ad pfectionē potētie exigiť q⁹ bñ opeť in suo gnē. ⁊ ꝓpter b̄ in. ij. ethi. oř q⁹ virt⁹ est q̄ bonū facit hūtē: ⁊ opus ei⁹ bonū reddit. ⁊ in vij. pbisi. oř. q⁹ virt⁹ ē dispositio pfecti ad optimuz eoꝝ. ſ. ad q̄ potētia se extēdit. Et qz de virtutib⁹ humanis loq̄mur: iō virt⁹ humana erit q̄ pficiet humanā potētiā ad actū bonū ⁊ optimū. Cū aūt hō ex b̄ fit hō q⁹ bz rōnē ⁊ intellectū: ille potētie būane sunt q̄ aliq̄liť rōnales sunt vel p eēntiā fic q̄ sunt in pte intellectiua: vel p ꝑticipationē fic q̄ sunt in parte sensitiua rōni obediētes. be aūt potētie vt pri⁹ dictū ē ex nā potētie non pñt esse determinate ad actus bonos: nec pfecte determinanť nisi p habit⁹. vñ ⁊tutes būane de quib⁹ loq̄mur nō sunt potētie ſz habit⁹. ¶ Ad primū ergo dicēdū q⁹ potētia nālis q̄ q̄s pōt eē determinata ē ad vnū. ſ. ad eē: iō ipsius pfectio sm ipsam naturā potētie eē potest. ⁊ iō ipsa potētia virt⁹ oř. ⁊ silr dicēdū ē de alijs potētijs nālib⁹. Sec⁹ aūt ē de potētijs rōnalib⁹ q̄ ad plurima se extēdūt. Et p b̄ pz rñsio ad secūdū. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ vis accipiť ꝑ oī eo qō ē ꝑncipiū opationis pfecte qō ꝓportat nomē ⁊tutis. vñ potētie aīe magl pōt dici vires q̄z ⁊tutes: ⁊ ille ꝑcipue q̄ bñt ordinē ad actus q̄ exercēť p corpalia instrumēta. ¶ Ad secūdā qō nē dicēdū q⁹ rō. passiōis ꝺiať rōni ⁊tut⁹: qz virt⁹ in pfectionē potētie sonat vt dictū ē. oīs aūt passio ꝯtigit ex b̄ q⁹ passus vincť ab agēte: ⁊ trahiť ad terminos ei⁹. vñ passio virt⁹ dici nō pōt. ſz in b̄ pfectio potētie ꝯsistit q⁹ nō ꝑmittit se trahi ad aliud nisi sm q⁹ ei cōgruit. vñ virtutis ē potētiā ꝯtinēre ꝑ passiōes ūmoderate distrahať. ⁊ iō virt⁹ nō ē passio ſz passionū ordinatrix. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q⁹ virt⁹ dicit me-

diū in passiōib⁹ actiue inq̄ntū passiones ad mediū reducit. vñ nō oz q⁹ sit in genē passionū. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ laudabile nō solū debeť ei qō hz plenā rationē virtutis: sz etiā ei qō pticipat aliq̄d virtutis: sicut laudanť actus virtute pcedētes si sint ordinati. z h̄ mō vecūdia: mia z huiusmodi passiones laudanť inq̄ntū ex bona volūtate ꝺsequunť q̄ turpia vitat: z alioz mala q̄si sua reputat. bona aūt volūtas est eoꝝ q̄ ad virtutē exiguńť. ¶ Ad tertiuz dicēdū q⁹ pctm̄ sonat in defectū potētie operātis. vñ passio magis potest eē pctm̄ q̄z virtus. Nec tm̄ plenā rationē pcti habē pōt inq̄ntū nō ex electione ꝓcedit. vñ p̄mi mot⁹ nō sunt pctā moꝛtalia q̄ directe virtutib⁹ opponunť sz venialia: nō tm̄ vt habit⁹ sz vt actus. ¶ Ad tertiā q̄nē dicēdū q⁹ virt⁹ ꝓprie loquēdo includit respectū ad aliq̄d cui⁹ p̄ncipiū sit: sicut currēdi vel eēndi. Et qz actus inq̄ntū huiusmodi cū sit vltimū nō ordinať ad aliq̄d sicut p̄ncipiū sz magis sicut effect⁹: iō actus virt⁹ dici nō pōt nisi eo mō loquēdi quo habit⁹ p act⁹ noīanť sicut causa p effect⁹. z de h̄ in. ij. li. di. xxvij. plenī⁹ dictū est. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q⁹ meremur z habitib⁹ z actib⁹: sz actib⁹ q̄si instrumētis merēdi: qz merita eēntialiter sunt actus. sz habitibus quasi p̄ncipijs meritoꝛ: z sic virtutib⁹ mereri dicimur. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹ virt⁹ dicit vltimū potētie in eodē genē qō est gen⁹ p̄ncipij respectu ei⁹ cui⁹ dicit potentia vel virt⁹. sz actus est vltimū extra gen⁹ illud: z iō non oportet q⁹ actus sit virt⁹. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ habit⁹ sunt determinati ad act⁹ laudabiles: potētie aūt nō: sz sunt ꝺz ioꝝ vt dī in v. ethi. z iō nō est eadē rō de potētijs z habitib⁹.

AD q̄rtū sic ꝓcedit. videť q⁹ habit⁹ intellectuales nō p̄nt dici virtutes. virt⁹ enī vt dicit. ij. ethi. est habit⁹ volūtarius: z circa voluptates z tristitias optimoꝝ operatiua. sz h̄ habitib⁹ intellectualib⁹ nō cōpetit: ergo nō sunt virtutes. ¶ P̄ p̄bs in. iiij. topi. diuidit sciētiā ꝺtra virtutē q̄si diuersa gnā nō subalternatim posita. sz taliū generū vnū nō p̄dicať de alio: ergo sciētia nō est virt⁹: z eadē rōne neq⁹ alij habit⁹ cogniti. ¶ P̄ virt⁹ oī p oꝛdinē ad bonū: qz virt⁹ est que bonū facit ꝛc. vt bonū. sz ad verū vt dicit in. ij. metha. ergo p̄dicti habit⁹ nō sunt virtutes. ¶ P̄ virtutes ordinanť ad opandū: qz ipsa est q̄ opus bonū reddit vt dictū ē Sz p̄dicti habit⁹ nō ordinanť ad opandū sz ad cognoscēdū: ergo nō sunt virtutes. ¶ Sz ꝫ. vita ꝺtēplatiua est nobilioꝝ q̄z actiua: si ergo habit⁹ moꝛales q̄ pficiunt in vita actiua dicunť virtutes: multo foꝛti⁹ habit⁹ intellectuales q̄ pficiūt in ꝺtēplatiua virtutes dici debēt. ¶ P̄ ꝓpter qō vnūquodq⁹ z illud magis. sz fm p̄bm in. vj. ethi. temperātia foꝛtitudo z huiusmodi nō p̄nt ꝓprie dici virtutes nisi in intellectu accipiant: ergo intellectuales habit⁹ debēt dici virtutes. ¶ Ulteri⁹ videť q⁹ virtutes moꝛales ab intellectualib⁹ nō distinguanť. moꝛales enī virtutes a moꝛe dicunť q̄ videť idē qō ꝺsuetudo vel parū differre: vt dicit in. ij. ethi. sz ꝺsuetudo facit facilitatē: vt dicit Victoꝛīn⁹. z h̄ pz tā in agēdis q̄z in cōsiderādis: ergo virtutes moꝛales ab intellectualib⁹ distingui nō debēt. ¶ P̄ ad sciētiā moꝛalē nihil ptinet nisi moꝛale. sz ad eā ptinēt virtutes ītellectuales: de eis p̄bs in. vj. ethi. determinat: ergo intellectuales ⁊tutes sunt moꝛales. ¶ P̄ pru dētia in. vj. ethi. inť intellectuales virtutes ponit: numeratť etiā z ipa inť moꝛales cū sit vna de q̄ttuoꝛ cardinalib⁹: ergo idē qō pru⁹. ¶ P̄ ois virt⁹ moꝛal⁹ ꝺsistit in medio. sz mediū determinať fm rationē rectā vt dicit. ij. ethi. cū ergo p intellectuales virtutes rectificēť: videť q⁹ ipse intellectuales virtutes sint moꝛales. ¶ Sz ꝫ ē qō dicit p̄bs. ij. eth. moꝛales ꝫ intellectuales diuidit. ¶ P̄ diuersoꝝ perfectibiliū diuerse sunt pfectiones. sz virtutes intellectuales pficiūt rōnale p eētiā: virtutes aūt moꝛales rōnale p pticipationē. ergo ocē virtutes ad inuicē distinguunť. ¶ Ulterius videť q⁹ virtutes theologice nō debeāt distingui ab vtrisq⁹. Ad ea enī ad que potētia est nāliť determinata nō indiget aliquo habitu superinducto. sz cognitio dei oīb⁹ nāliť ē inserta: vt dicit Dam̄. z silr desideriū sūmi boni: vt dicit Boe. iij. de ꝺso. ergo non indigem⁹ aliquib⁹ virtutib⁹ q̄ deū habeāt ꝓ obiecto: qō oī ad virtutes theologicas ptinē. ¶ P̄ sicut nos ponim⁹ fruitionē diuinā finē omniū actuū humanoꝝ: ita p̄bi posuerūt felicitatē. sz ipsi nō posuerūt aliq̄s virtutes q̄ haberent felicitatē ꝓ obiecto: ergo nec nos indigem⁹ aliquib⁹ virtutib⁹ q̄ deū hēant ꝓ obiecto. ¶ P̄ ad eūdē habitū ptinet cognoscē p̄ncipia z que ex p̄ncipijs cognoscunť. sz finis est p̄ncipiū in opabilib⁹: vt dic̄ p̄bs. vij. ethi. z. ij. phisi. ergo virtutes theologice q̄ hñt finē ꝓ obiecto nō debent distingui a cardinalibus q̄ dirigūt nos in his q̄ sunt ad finē. ¶ P̄ pfectiones pfectibilib⁹ ꝓportionanť. sz in nobis nō est aliq̄ potētia pfectibil⁹ p virtutē humanā nisi rōnale p eēntiā: qō pficit virtute ītellectuali: z rōnale p pticipationē qō pficit virtute moꝛali. ergo nec pōt esse aliud gen⁹ virtutū ꝑter duo p̄dicta gnā. ¶ Sz ꝫ ē q⁹ Apl's. j. Coꝛ. xiij. ponit has virtutes fidē spem z charitatez q̄ nec sunt intellectuales nec moꝛales: vt pz discurrēdo p singulas virtutes q̄ a scis z p̄bis numeranť. ergo oportet ponē tertiū gen⁹ virtutū q̄ theologice dicunť. ¶ P̄ magis distat de⁹ a creaturis q̄z q̄uis creature ad inuicē. sz diuersitas aliq̄rū creaturarū req̄rit diuersitatē habituū: ergo virtutes q̄ hñt deū ꝓ obiecto ab alijs distinguūť. ¶ R⁹ dicēdū ad p̄mā questionē q⁹ sicut ex p̄dictis pz virt⁹ est habitus pficiēs potētiā humanā ad bonū actū. Cōtingit aūt aliquē actū dici bonū dupliciter. Uno mō formaliť z p se. alio mō māliť z p accīs. qz enī actus a ꝓprio obiecto formā recipit ille actus formaliť dicit bon⁹ cui⁹ obiectū ē bonū fm rationē boni. z qz bonū est obiectū volūtat⁹: iō p modū istū actus bon⁹ dici non pōt nisi actus volūtatis aut appetitiue ptis. Māliť aūt actus dicit bon⁹ q̄ cōgruit potētie opanti q̄uis ei⁹ obiectū nō sit bonū sub rōne boni: sicut cū q̄s recte intelligit: z oculus clare videt. z tm̄ est q⁹ volūtas imporꝛtat act⁹ aliarū potētiarū inq̄ntū act⁹ earū māliť se hñt ad rōnē boni qō est volūtatis obiectū. Et fm h̄ aliq̄d de formali bonitate volūtatis puenit ad alios actus q̄ a volūtate imp̄anť fm quā laudabiles z meritoꝛij sūt: vt cū q̄s ex recta intētiōe ꝺsiderat vel ambulat: tm̄ ista bonitas est ꝑter ꝓpriā rationē actus fm suā spēm. Cōtingit enī actū alicui⁹ potētie nō appetitiue eē bonū bonitate volūtatis: nō aūt bonitate sui generis: sicut cū q̄s ꝓpter deū ambulat claudicando: vel ex bona intētione ꝺsiderat ea in quib⁹ hebes est. Sic ergo virtus pōt dici dupliciter. Uno modo habit⁹ pficiēs ad actū bonū potētie humane siue sit bon⁹ materialiter siue formaliter. z sic habit⁹ intellectuales z speculatiui virtutes dici p̄nt quibus intellect⁹ z ratio ad verū determinanť: cui⁹ cōsideratio bon⁹ actus ipsoꝝ est. z sic loquitur p̄bs in ethic̄. de virtute. Alio modo pōt dici virt⁹ magis stricte: z fm q⁹ est in vsu loquēdi habit⁹ pficiēs ad actū qui est bon⁹: nō solū materialiter sz etiā formaliter. z sic solū habitus respiciētes appetitiuā partē virtutes dici p̄nt: nō aūt intellectuales z speculatiui. ¶ Ad p̄mū g̃ dicēdū q⁹ illa verba intelliguntť de virtute moꝛali: de qua p̄bs ibi agit: que secūdo mō dicit virtus. z sic etiā accipit virtutē in. iiij topic̄. Ex quo pz solutio ad secundū. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ ipsa virtus est materialiter bonū intellectus cū sit finis ei⁹. finis enī habet rationē boni: vt dicit. iij. metha. ¶ Ad quartū dicēdū q⁹ cōsideratio veri est quedā operatio intellect⁹ ad quā virt⁹ intellectual⁹ ordinat. sed habit⁹ q̄ opatiui dicunť ordinanť vl terius ad exteriorē opationē q̄ dicit factio fm quā trāsit in exteriorē materiā trāsmutādā: vt pz in opib⁹ mechanicis. z dicit actio fm q⁹ sistit in operāte ꝓut ei⁹ opatiões z passiones modificanť: qō cōtingit in opib⁹ virtutū moꝛaliū. z iō p̄udētia q̄z in eis dirigit dicit in. vj. eth. recta ratio agibiliū Ars vo mecha. recta rō factibiliū. ¶ Ad secūdā ꝙquestionez dicēdū q⁹ mos dicit dupliciter. Uno modo idem est qō cō suetudo. ꝺsuetudo aūt importat quādā frequentiā circa ea q̄ facere vel nō facere in nobis est. nālia enī vel q̄ semel fuit ꝺsueta nō dicunť. sz qz p volūtatē ꝺtingit aliq̄d in nobis facere vel nō facē: inde tractū est nomē moꝛis ad seruādū act⁹

act⁹ volũtarios vel appetitiue partis ſm inclinationẽ appetitus ad huiuſmodi actus: que quidẽ inclinatio qñq; eſt ex nã: qñq; ex ꝺſuetudine: qñq; ex infuſione. Uñ ꝛ dicunt̃ mores aĩaliũ ea q̃ ꝓueniũt in ipſis ex paſſiõib⁹ appetitiue ptis: ſicut q; ſollicitãt̃ circa filios: ꝛ q; repugnãt ꝛ huiuſmodi: ſic̃ ꝑz in. viii. de aĩalib⁹ q̃uis in eis dicãt̃ mores magis ſm ſilitudinẽ q̃z ſm ꝓprietatẽ: q; nõ agũt q̃ſi dominiũ ſuoꝝ actuũ bñtia: ſz magis a nã agunt̃ vt dicit Damaſ. Et ſic etiã apud grecos ℏ nomẽ ethos ꝺupl'r ſumit̃. Et ſm q; importat moꝛẽ ſe cũdo mõ acceptũ dicit̃ ſcia ethica: quã nos moꝛalẽ dicim⁹. ſic ergo loquẽdo de moꝛe actus ita ſe hz ad ℏ q; ſit moꝛal' ſic̃ ſe hz ad volũtatẽ ꝛ appetitũ. Sunt enĩ aliq; actus a pte appetitiua eliciti: ſicut velle eligẽ cõcupiſcẽ ꝛ huiuſmodi. ꝛ tales actus eẽntialit̃ moꝛales ſunt. Alij vo ſunt actus a pte appetitiua nõ eliciti ſed impati: ſicut ambulare ꝺſiderare ꝛ huiuſmodi. ꝛ iſti nõ ſunt moꝛales q̃ntũ ad ſpeciẽ ſuã: ſz ſolũ q̃ntũ ad vſum eoꝝ ꝓput impant̃ a volũtate. ꝛ ita virtutes q̃ pficiũt appetitiuã partẽ ꝓprie dicunt̃ moꝛales. Uirtutes aũt pficiẽtes intellectiuã pficiũt eã ad actus pfectos in genẽ cognitionis: nõ aũt ſm ordinẽ ad imperiũ volũtat⁹ ꝑ ſcĩaz enĩ nõ fit vt aliq; recta intẽtione ꝺſideret: ſed vt verũ in ſingul' videat̃ ei. ꝛ ideo virtutes moꝛales ab intellectualib⁹ diſtinguunt̃.

¶ Ad primũ ergo ꝑz ſolutio ex eq̃uocatione moꝛis.

¶ Ad ſecũdũ dicẽdũ q; virtutes intellectuales nõ ptinẽt ad ſciẽtiã ethicã q̃ſi ſint eſſentialiter moꝛales: ſz inq̃ntũ earũ vſus moꝛal' eſt q; a volũtate impat̃.

¶ Ad tertiũ dicẽdũ q; ſic cõmẽ. dicit in. vj. ethi. ꝓudẽtia media eſt inẽ moꝛales ꝛ intellectuales. Eſt enĩ eẽntialit̃ intellectual' cũ ſit habit⁹ cognitiu⁹ ꝛ rationẽ pficiẽs. ſz eſt moꝛal' q̃ntũ ad materiã inquantũ eſt directiua moꝛaliũ virtutũ cũ ſit recta rõ agibiliũ: ſic̃ dictũ eſt.

¶ Ad q̃rtũ dicendũ q; medium determinat̃ ꝑ virtutẽ intellectualẽ ꝛ moꝛalẽ ſm ꝓudẽtiã: ſed diuerſimode: q; ꝓudẽtia determinat mediũ ꝑ modũ dirigẽtis ꝛ oſtẽdentis. ſz virtus moꝛal' ꝑ modũ exſequẽtis ꝛ inclinãtis in mediũ. vnde dicit Tul. q; operat̃ ꝑ modũ nature. ꝛ in ℏ defecit Socrates moꝛales ab intellectualib⁹ nõ diſtinguẽs. poſuit enĩ oẽs virtutes eẽ ſcias q̃ſdã: vt dicit̃ in. vj. ethi.

¶ Ad tertiã q̃ñẽ dicẽdũ q; in oĩb⁹ q̃ agũt ꝓpter finẽ oportet eẽ inclinationẽ ad finẽ: ꝛ q̃ndã inchoationẽ finis: alꝫ nunq̃z oparet̃ ꝓpter finẽ. Finis aũt ad quẽ diuina largitas dominẽ ordinauit vel ꝑdeſtinauit. ſ. fruitio ſuiipſi⁹ eſt oĩno ſupra facultatẽ nature create eleuat⁹: q; nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hoĩs aſcẽdit q̃ ꝓparauit deꝰ diligẽtib⁹ ſe: vt dicit̃. j. Cor. ij. vñ ꝑ nãlia tñ hõ nõ hz ſufficiẽt inclinationẽ ad illũ finẽ Et iõ oportet q; ſupaddat̃ hoĩ aliq̃d ꝑ qõ hẽat inclinationẽ in finẽ illũ: ſicut ꝑ nãlia hz inclinationẽ ad finẽ ſibi ꝺnaturalem. ꝛ iſta ſupaddita dicunt̃ virtutes theo. ex trib⁹. Primo q̃ntũ ad obiectũ: quia cũ finis ad quẽ ordinati ſum⁹ ſit ipſe deꝰ inclinatio q̃ ꝓexigit̃ ꝺſiſtit in opatione q̃ eſt circa ipm deũ. Secũdo q̃ntũ ad cãm: q; ſicut ille finis eſt a deo nobis ordinat⁹ non ꝑ naturã noſtrã: ita inclinationẽ in finẽ opat̃ in nobis ſolus deꝰ. ꝛ ſic dicunt̃ virtutes theologice q̃ſi a ſolo deo in nobis create. Tertio q̃ntũ ad cognitionẽ: q; cũ finis ſit ſupra cognitionẽ nature inclinatio in finẽ nõ põt per nãlẽ rationẽ cognoſci: ſz ꝑ reuelationẽ diuinã. ꝛ iõ dicunt̃ theo. q; diuino ſermone ſunt nobis manifeſtate. vñ ꝑhi nihil de eis cognouerũt.

¶ Ad primũ g̃ dicendũ q; q̃uis hõ nãlit̃ ordinat̃ ad deũ ꝛ ꝑ cognitionẽ ꝛ ꝑ affectionez inq̃ntũ eſt nãlit̃ ei⁹ ꝓticeps: tũ q; eſt q̃dã ei⁹ ꝓticipatio ſupra naturã: iõ requirit̃ q̃dã cognitio ꝛ affectio ſupra naturã: ꝛ hanc extinguũt virtutes theo.

¶ Ad ſecundũ dicẽdũ q; felicitas illa quã ꝑhi poſuerũt eſt ad quã ꝑ vires nãles hõ ꝓuenire poteſt. ꝛ iõ ex ſeipa hz inclinationẽ nãlẽ in finẽ illũ. vñ nõ ꝓexigunt̃ aliq; virtutes inclinãtes in finẽ: ſz ſolũ dirigẽtes in opibus q̃ ſunt ad finẽ. nõ ſic aũt eſt in ꝓpoſito.

¶ Ad tertiũ dicendũ q; ꝓncipia ſpeculatiua cognoſcunt̃ ꝑ aliũ habitũ naturalẽ q̃z ꝯcluſiones. ſ. ꝑ intellectũ. cõcluſiones vo ꝑ ſciẽtiã. ſed in affectu nõ ꝓcedit aliq; habit⁹ naturalis: ſed ex ipſa natura potẽtie eſt inclinatio ad finẽ vltimũ nature ꝓportionatũ vt dictũ eſt. ſed ad finẽ ſupra naturã eleuatum oportet habitũ gratuitũ ꝓcedere alios habit⁹: et in intellectuali vt fidẽ: ꝛ in affectu vt charitatẽ ꝛ ſpem: ad quã naturalis inclinatio nõ pertingit.

¶ Ad q̃ntũ dicẽdũ q; non ſolũ habitus diſtinguunt̃ ex ſubiectis: ſed etiã ex obiectis. virtutes ergo moꝛales ꝛ intellectuales diſtinguũt̃ ab inuicẽ ex parte ſubiecti vt dictum eſt. ſed virtutes theologice diſtinguunt̃ ab vtriſq; ex parte obiecti qõ eſt ſupra naturale poſſe vtriuſq; partis. vñ theologicarũ virtutũ aliqua reſpicit cognitionez ſicut fides: ꝛ habet cõmunionẽ q̃ndã cũ intellectualib⁹ virtutibus. ꝛ aliq; reſpicit affectionẽ ſicut charitas: ꝛ hz cõionẽ cũ moꝛalibus.

HAd q̃ntũ ſic ꝓcedit̃. videt̃ q; ſint plures vtutes theol'. q̃ tres: q; virt⁹ theolo. vt dictũ ẽ hz deũ ꝑ obiecto. ſz timoꝛ dei habz deũ ꝓo obiecto: ergo eſt virtus theologica.

¶ Ꝑ ſapiẽtia eſt de diuinis: ſciẽtia aũtẽ de creaturis: ergo ſapiẽtia etiã eſt virt⁹ theologica.

¶ Ꝑ latria colit deũ. ſz colere deũ habet deũ ꝓo obiecto: ergo latria eſt virtus theologica.

¶ Ꝑ fides habet deũ ꝓo obiecto inquantũ eſt ꝑma virtus: ſpes vo inq̃ntũ eſt ſũma largitas vel maieſtas: charitas aũt inq̃ntũ eſt ſũma bonitas. cũ ergo ſunt plura attributa deo: videt̃ q; ſint etiã plures virtutes theologice.

¶ Sz cõtra. videt̃ q; ſint tñ due: q; ad operationẽ finis nõ ꝓexigit̃ nisi cognitio finis qõ facit fides: ꝛ deſideriũ finis qõ facit charitas. ergo videt̃ q; ſint tñ due virtutes theologice.

Itẽ videt̃ q; ſola vna: q; ſola charitas deũ attingit. ſz oĩs virtus attingit ad ſuũ obiectũ: ergo ſola charitas habet deũ ꝑ obiecto: ꝛ ita ſola debet dici virt⁹ theologica.

¶ Itẽ videt̃ q; tres ꝑ hoc q; dicit̃. ſ. Cor. xiij. Nũc aũt manẽt fides ſpes charitas tria hec.

¶ Ꝑ virtutes theologicas ꝯformant̃ trinitati: ergo debẽt eẽ tres.

¶ Rõ. dicendũ q; ſicut dictũ eſt virtutes theologice faciant in nobis inclinationẽ in finẽ. ſ. in deũ. In oĩ aũt agẽti ꝓpter finẽ quod agit ꝑ volũtatẽ duo ꝓexigunt̃ q̃ circa finẽ hz anteq̃z ad finẽ opet̃. ſ. cognitio finis ꝛ intentio ꝓueniẽdi ad finẽ. Ad hoc aũt q; finẽ intẽdat duo requirunt̃. ſ. poſſibilitas finis: q; nihil mouet̃ ad ipoſſibile. ꝛ bonitas ei⁹: quia intẽtio nõ eſt niſi boni. ꝛ iõ requirit̃ fides q̃ facit finẽ cognitũ. ꝛ ſpes ſm quã ineſt fiducia de ꝺſecutione finis vltimi q̃ſi de re poſſibili ſibi: ꝛ charitas ꝑ quã finis reputat̃ bonũ ipſi intẽdenti inq̃ntũ facit q; hõ afficiat̃ ad finẽ: alꝫ nunq̃z tẽderet in ipm.

¶ Ad primũ ergo dicẽdũ q; timoꝛ nõ dicit motũ in deũ: ſz magis fugã ab ipſo inq̃ntũ hõ ex ipſi⁹ maieſtatis ꝺſideratiõe ꝑ reuerentiã refilit in ꝓpriã paruitatẽ. ꝛ ideo nõ dicit aliq̃d qõ ꝓexigat̃ ad motũ in finẽ.

¶ Ad ſecũdũ dicendũ q; ſapiẽtia eſt de diuinis in ſtatu vie ꝑ rationẽ creature ex quib⁹ creatoꝛe cognoſcim⁹. vñ nõ eſt circa deũ ſm id q; in ſeipſo ẽ vt finis ſupra poſſe nature eleuat⁹ ſicut fides.

¶ Ad tertiũ dicendũ q; latria nõ habet deũ ꝓo obiecto. ſz id qõ deo exhibet tanq̃z debitũ deo: deũ autẽ habet ꝓo fine ꝓximo. vñ nõ eſt virt⁹ theologica ſz cardinal'.

¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ q; virtutes theologice non diſtinguunt̃ penes attributa diuina: ſz penes ea q̃ exigunt̃ in eo q̃ operat̃ ꝓpter finẽ anteq̃z ꝓpter finẽ opet̃.

¶ Ad q̃ntũ dicẽdũ q; cognitio ꝛ affectio finis nõ ſufficiũt ad hoc q; hõ incipiat operari ꝓpter finẽ niſi hẽat fiduciã de ꝺſecutiõe finis: q; alꝫ nunq̃z incipet opari: ꝛ ꝑcipue q̃ finis eſt eleuat⁹ ſupra naturã operãt̃.

¶ Ad ſextũ dicẽdũ q; charitas ꝺiũgit quodãmõ realr deo: ꝛ ſic attingit ipm realiter: qõ nõ facit fides ꝛ ſpes. nec hoc requirit̃ ad operationẽ q̃ eſt circa deũ: ſed q; operãs vniat̃ ei quaſi obiectio opationis ſicut viſus viſibili etiam diſtanti.

Questio Secunda

Deinde queritur ſpecialiter de fide. Et circa hoc querunt̃ q̃nq;. Primo q̃d ſit fides. Secũdo de ei⁹ actu Tertio de ſubiecto. Quarto an ſit virt⁹. Quinto de ordine ei⁹ ad alias virtutes.

Ad primū sic procedit. Apls Hebre. xi. dicit q̄ fides est substantia sperandarū rerū argumentū nō apparentiū. z videt q̄ incōueniēter diffiniat fidē. nullꝰ enī habitꝰ est substantia: fides est habitꝰ: ergo nō est substātia. ¶ Ꝑ diffinitio debz dari ex priorib⁹: z ex his q̄ p se sūt. sz obiectū p se fidei nō est res sperāda sz res credenda: z spes est posterior fide: ergo debuit dicere rerū credendarū: z nō sperandarū. ¶ Ꝑ sicut ad fidē sequit̄ spes: ita z charitas: qz charitas est magis propinq̄ fini q̄ spes: ergo debuit dicē q̄ est substantia diligēdarū rerū magis q̄ sperādarū. ¶ Ꝑ fides est de his q̄ sunt supra rationē. sed argumentū est actus rōnis: ergo fides nō est argumentū. ¶ Ꝑ idem nō debet poni in diuersis generib⁹. sed argumentū est aliud genꝰ q̄ substantia: ergo male diffinit̄ per vtrūq̄. ¶ Ꝑ ea q̄ sunt vera z nō apparētia sunt dubia. sed nō apparētia pñt eē vera ignota: ergo cū fides sit cognitio quedā: videt̄ q̄ magis debuit dicere dubioꝝ q̄ nō apparentiū. ¶ Ꝑ cognitio precedit affectionē. sed hoc q̄ dicit argumentū non apparentiū ptinet ad cognitionē. q̄ aūt dicit substantia rerū sperandarū pertinet ad affectionē: ergo male ordinauit partes diffinitionis. ¶ Ꝑ vni⁹ rei est vna diffinitio sicut vnū esse. sed de fide dātur multe alie diffinitiones: ergo hec nō videt̄ esse sufficiēs ¶ Rᵒ dicēdū q̄ dicta assignatio Apli est recta z ꝓpria diffinitio fidei q̄ntū ad ea que exigunt̄ ad diffinitionez q̄uis nō q̄ntū ad modū diffinitōis quā auctores: z etiā plūi negle xerūt: sicut etiā z formā sillogisimi pretermittūt ponentes ea ex quib⁹ sillogism⁹ formari potest. Habit⁹ aūt quilibet per actū cognoscit̄: z actus ex obiecto specificat̄: z ex fine bonitatē hz. Et ideo Apls diffinit fidē p duo. s. p compationē ad obiectū: quod est res nō apparēs. s. fm naturalē cognitionē z p cōpositionē ad finē in hoc q̄ dicit substātia rerū sperandarū. Quāuis enī idē sit obiectū z finis fidei: nō tū fm eandem rationē. est enī deus obiectū eius inquantū est ꝑma veritas supra posse naturale intellect⁹ nostri elevata: z sic dicitur non apparēs. Est vo finis ei fm q̄ est quoddā bonū sua altitudine facultatē humanam excedēs: sed sua liberalitate seipsum cōmunicabilem prebens. z hoc dicit̄ res sperāda. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ fides dicit̄ substantia nō quia sit in genere substantie: sed quia quandā prioritatē habet substantie. sicut enī substantia est fundamentū z basis oīuz aliorentiū: ita fides est fundamentū totius spūalis edificij. Et p hunc modū dicit̄ etiā q̄ lux est ypostasis colorīs: qz in natura lucis oēs colores fundant̄. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ in hoc q̄ dicit rerū sperandarū non intēdit ponere obiectuz fidei: sed finē. Finis aūt fidei vltimus q̄uis sit ipsa veritas cui⁹ visio pro fide reddit̄: non tū verum dicit rationē finis. Sed cū spes designet quendā motū tēdentis in finē res speranda importat terminū illi⁹ motus: z ita importat rationē finis. Finis autē q̄ntū ad intentionē pueni⁹ est in oīb⁹ habitib⁹ q̄ ad volūtatē pertinēt q̄uis sit posterius in adeptione. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ amor est cōmuniter z rei iaz adepte z rei adipiscende. spes autē est tūm rei adipiscēde: qz illud videt queuis quid sperat Ro. viij. vñ cū fides sit de non visis res sperāda importat relationē ad finē propriū fm statū in quo est fides: nō autē res diligēda. z ideo magis dicit rerū sperandarū q̄ diligendarū: quia diffinitio ex proprijs debz dari. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ argumētū proprie dicit̄ ꝓcessus rationis de notis ad ignota manifestāda fm q̄ dicit Boc. q̄ est ratio rei dubie faciens fidē. Et quia tota vis argumēti cōsistit in medio termino ex quo ad ignotoꝝ probationē procedit̄: ideo dicit̄ ipsum medīū argumentū siue sit signū siue causa siue effect⁹. Et quia in medio termino vel in principio ex quo argumentādo procedit̄ continet̄ virtute tot⁹ processus argumētationis: ideo tractū est nomen argumēti ad hoc q̄ libet brevis prelibatio future narrationis dicat̄ argumentū: sicut in epistolis pauli singulis premittūtur argumēta. Et quia principiū vel mediū dicit̄ argumentū inquantū habet virtutē manifestādi cōclusionē: z hoc verius ineſt ei ex lumine intellectus agentis cui⁹ est instrumētū: quia omnia que arguunt̄ a lumine manifestant̄: vt dicitur Ephes. v. ideo ipsum lumen quo manifestant̄ principia sicut principijs manifestant̄ conclusiones potest dici argumentū ipsoꝝ ꝓncipioꝝ. z his trib⁹ vltimis modis potest dici fides argumentū. Primo inquantū ipsa fides est manifestatiua alteri⁹: sine inquātū vnus articulus manifestat alīū: sic̄ resurrectio xp̄i resurrectionē futurā: siue inq̄ntū ex ipsis articulis quedā alia in theologia filogisant̄: siue inq̄ntū fides vnius hoīs cōfirmat fidē alteri⁹. Secūdo potest dici argumentū inq̄ntū est prelibatio future visionis in qua veritas plenarie cognoscit̄. Tertio inq̄ntū lumē infusum q̄ō est habitus fidei manifestat articulos: sicut lumē intellect⁹ agētis manifestat nr̄ principia naturaliter nota. Sed esse argumentū fm primū modū accidit fidei: z ideo in diffinitione fidei ponit̄ argumentū fm alterū duoꝝ modoꝝ vltimoruz. ¶ Ad q̄ntū dicendū q̄ argumentū z substantia nō ponuntur in diffinitione fidei sicut genera sed quasi actus: sicut cōsuetū est q̄ habitus diffiniunt̄ per actus: quia ex eis cognoscunt̄. z illoꝝ actuū vnus importat compationē fidei ad obiectū: alius compationē eius ad finez vltimū: vt dictum est. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ dubietas tollit firmitatē adhesionis quod nō tolllit hoc q̄ dicit̄ non apparēs: sed tollit tūm visionē rei credite. z ideo non potuit dici dubioꝝ: quia fides habet firmā adhesionē. sed dicit̄ non apparentiū: quia nō habet plenā visionē. ¶ Ad septimū dicendū q̄ cognitio fidei ex volūtate procedit: quia nullus credit nisi volens. z iō nō est mirū si in diffinitione fidei ea que ad affectionē ptinent his que pertinēt ad cognitionē preponunt̄. ¶ Ad octauuz dicendū q̄ si diffinitio de re aliqua daret̄ que cōplete comprehēderet oīa principia rei: non esset vn⁹ rei nisi vna diffinitio. sed quia in quibusdam diffinitionibus ponunt̄ quedam principia sine alijs: ideo cōtingit variari diffinitiones de vna z eadē re. Diffinitio autē fidei data ab apl̄o compre hēdit omnia principia fidei ex quib⁹ habitus consuerūt diffiniri. s. finē obiectū z actū: ex quib⁹ etiam intelligit̄ genus z subiectū: quia ex actu cognoscit̄ que potētia sit subiectū fidei. z iterū ex actu cognoscit̄ habitus quod est genus fidei remotū. z ex fine cognoscit̄ virtus quod est genꝰ proximū. Et hoc etiā ponit Damasce. in. iiij. li. dicens q̄ fides est rerū que sperant̄ ypostasis rerū que nō videt̄ redargutio. Et addit quoddā accidens fidei. s. certitudinē subdens inuidicabilis spēs z circa z que cōprehēdi nō potest eoꝝ q̄ a deo nobis annūciata sunt: z petitionū nostrarū fruitionis. i. adimpletionis. Facit enī fides certitudinē z de credendis fm q̄ est argumentū: z de adipiscēdis fm q̄ est substātia rerū sperādarū. Dio. aūt in li. de di. no. diffinit fidē dicēs Fides est manēs credentiū collocatio: que iustos collocat in virtute. z hoc est idem q̄ō apls dicit substātia rerū sperādarū. Aug. aūt dicit q̄ fides est virt⁹ q̄ credunt̄ q̄ nō vident̄. Et hoc est idem q̄ō dicit apls argumentū non apparentiū. Et in idem redit quod Dama. dicit q̄ fides est non inquisit⁹ consensus quia p hoc q̄ dicit nō inquisit⁹ ostēdit q̄ ea q̄ fidei sunt nō sunt paruia rationi inquirēti. Hugo aūt de san. vic. diffinit fidē p aliq̄ō ei⁹ accidēs. s. certitudinē dicēs q̄ fides est certitudo q̄dā animi de absentib⁹ supra opinionē z infra scientiam constituta. Et hoc etiā accidens fidei potest haberi ex diffinitione apli ex hoc q̄ fides est argumentū nō apparentiū. Argumentū enī importat certitudinē: vnde ponit scientiam supra opinionē. non apparentiū vo importat absentiā cognoscibilis p q̄ō ponit̄ fides sub scia. vñ pz q̄ diffinitio apli includit oēs alias diffinitiones de fide datas.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt̄ q̄ credē nō sit cū assensione cogitare: vt dicit aug. assentire enī volūtatis esse videt̄ sicut ꝓsentire. sed credere ad cognitionē pertinet: ergo credere nō est assentire. ¶ Ꝑ cogitare inquisitionē importat: quia cogitare est simul coagitare. sed fides vt dicit Dam. nō est inquisit⁹ ꝓsensus: ergo credere q̄ō est act⁹

fidei magis est assentire: sicut cogitatione q3 cū cogitatiōe. ¶ P cogitare est actus cogitatione potentie que ponitur a ph̄is in parte sensitiua cū habeat orgaū determinatū. sz ea que sunt fidei solus intellect⁹ percipit: ergo credere non habet cogitationē adiunctā. ¶ P si credere est cū assensiōe: cogitare est scire z huiusmodi: ergo scire est idem quod credere: quod falsum est. ¶ Ulterius videt q3 incōuenienter multiplicet credere fm q3 est actus fidei. Uni⁹ enī habitus vnus est actus ex quo habitus p actus discernunt. sed fides est vn⁹ habit⁹: ergo tm̄ vnus actus debet assignari. ¶ P de eo quod demōstrat non est fides sed sciētia: quia quod demonstrat non est non apparēs. sed deū esse demonstratiue ꝓbat etiā a ph̄is: ergo actus fidei non est credere deum esse. ¶ P in actu fidei discernit fidelis ab infideli. sed nullus ē ita infidelis quin credat q3 deus non loquit nisi verū: ergo credere vera esse que deus loquit nō est actus fidei: sed magis credere vera esse que nūcius dei loquit. z sic credere hominī magis est actus fidei q3 credere deo. ¶ P fides z charitas sunt virtutes distincte. sed amare deuz est actus charitatis: ergo credendo amare nō est actus fidei. ¶ P p hoc q3 homo deū amat in eū tēdit z adheret ei z membris eius incorporat: ergo videt q3 superflue ponat ista verboz concultatio. ¶ Ulteri⁹ videt q3 actus fidei habeat minorē certitudinem q3 actus sciētie: quia vt dicit Hu. de san. vic. fides est certitudo de absentib⁹ infra sciētiā z supra opinionē: ergo sicut fides est certior q3 opinio: ita est min⁹ certa q3 scientia. ¶ P certius est quod est dubitationi impermixti⁹: sicut albius est quod est nigro impermixtius. sed ea que sunt scita nullo modo possunt habē dubitationē. ea aūt que sunt credita possunt habere aliquē motū dubitationis saltz fide: g̃ fides non habet tantā certitudinē sicut sciētia. ¶ P ois certitudo nostre cognitionis ꝓcedit ex visione sensus: vel ex visione intellectus. sed fides est de his que vident sensu neq3 intellectu: ergo fides non habet aliquā certitudinē vt videtur. ¶ Sed cōtra. Aug. dicit q3 nihil est certius homini sua fide. ¶ P quanto ratio que facit fidem firmior est tanto fides est certior. sed scientiā facit ratio humana que in infinitū deficit a ratione diuina que fidē facit: ergo fides est multo certior q3 scia. ¶ R° dicēdū ad primā questionē q3 sicut dicit ph̄s in. iij. de aīa: duplex est operatio intellect⁹. Una q̃ comprehēdit quidditates simplices rerū. z hec operatio vocatur a ph̄is formatio vel simplex intelligētia. z huic intellectui respondet vox incōplexa signās hunc intellectū. vnde sicut in voce incomplexa nō inuenit veritas z falsitas: ita nec in hac operatiōe intellect⁹. Et ideo sicut vox incōplexa propter hoc q3 non est in ea veritas z falsitas nō cōcedit nec negatur: ita fm hanc operationē intellect⁹ non assentit vel dissentit. z ꝓpter hoc in hac operatione nō potest inueniri fides cuius est assentire. sed in alia operatione qua intellect⁹ cōponit z diuidit in qua iam inuenit verū z falsum sicut in enūciatione. Et ꝓpter hoc intellect⁹ in hac sua operatione assentit vel dissentit: sicut z enūciatio cōcedit aut negat. Et ideo in hac operatione inuenit fides que habet assensum. Cū aūt ab assentiēdo sentētia dicat: que vt dicit Isa. est determinata acceptio alteri⁹ partis cōtradictionis: oportet q3 qui assentit intellectū ad alterā partē contradictionis determinet. Qō quidē cōtingit tripliciter fm triplicē nostri intellectus considerationē. P̄ōt enī intellect⁹ noster considerari vno modo fm se: z sic determinat ex pn̄cia intelligibil: sicut materia determinat ex pn̄cia forme. z hoc quidē ⁹tingit in his q̃ statim lumine intellect⁹ agētis intelligibilia fiunt: sic̄ sunt prima principia quoz̄ est intellect⁹. z sil̄r determinat iudicium sensitiue partis ex hoc q3 sensibile subiacet sensui quoz̄ principalioz z certioz est visus: z ideo predicta cognitio intellect⁹ vocat visio. Alio modo potest cōsiderari intellectus noster fm ordinē ad rationē q̃ ad intellectū terminatur dū resoluēdo cōclusiones in principia p se nota earū certitudinē efficit. z hoc est assensus sciētie. Tertio modo considerat intellect⁹ in ordine ad voluntatē: que quidē oēs vires anime ad actus suos mouet. z hec quidem voluntas determinat intellectū ad aliquid quod neq3 p seipsum videt neq3 ad ea que p se videntur resolui potest: determinat ex h̄ q3 dignū reputat illis esse adherendū ꝓpter aliquā rationē qua bonū videt ei illi rei adherere cuius illa ratio ad intellectū terminandū non sufficiat ꝓpter imbecillitatē intellectus qui non videt p se hoc cui assentiendū ratio iudicat neq3 ipsum ad principia p se nota resoluere valet. z hoc assentire proprie vocat credere: vnde z fides captiuare dicitur intellectū in q̃ntū non fm ꝓpriū motū ad aliq̃d determinat sed fm imperiū volūtatis. z sic in credente ratio p se intellectū non terminat: sed mediante volūtate. Qñ vo rō q̃ mouet ad alterā partē neq3 sufficit ad intellectū terminādū q2 nō resoluit ꝯclusiones in principia per se nota: neq3 sufficit ad voluntatē terminandū vt bonū videat illi parti adherere: tūc homo opinat illud cui adheret: z non terminat intellectus ad vnū: quia semper remanet motus ad contrariū. Accipit enī vnam partē cū formidine alteri⁹: z ideo opinās non assentit. Quando vo homo non habet rationē ad alteram partem magis q3 ad alteram: vel quia ad neutram habet quod nesciētis est. vel quia ad vtrāq3 habet sed equalē: quod dubitātis est: tūc nullo modo assentit cū nullo modo determinet eius iudiciū: sed equaliter se habeat ad diuersas. ¶ Patet ergo ex predictis q3 cū assensione cogitare separat credentē ab omnib⁹ alijs. Cū enī cogitatio discursuz rationis importat intelligēs assensum sine cogitatione habet: quia intellectus principioz est: que quisq3 statim ꝓbat audita fm Boe. in li. de ebdo. Sciens aūt z assensum z cogitationē habet: sed nō cogitationē cum assensu: sed cogitationē ante assensum: q2 ratio ad intellectū resoluēdo perducit vt dictū est. Credens aūt habet assensum simul z cogitationē: quia intellect⁹ ad principia p se nota nō perducit. vñ quantū est in se adhuc habet motū ad diuersa: sed extrinseco determinat ad vnū. s. ex volūtate. Opinās aūt habet cogitationez sine assensu perfecto. sed habet aliquid assensus inquantū adheret vni magis q3 alij. Dubitās aūt nihil habet de assensu: sed habet cogitationem. Nesciens aūt neq3 assensum neq3 cogitationē habet. ¶ Ad primū ergo dicendum q3 quia sensus non habet se ad multa sed determinate vnū accipit quia non cōfert: ideo determinatio potētie etiā superioris a sensu denominat: sed differēter: quia determinatio cognitionis ad aliq̃d dicit assensus: quia aliquid nō precedit. determinatio aūt voluntatis ad vnū dicit consensus quia cogitationē presupponit cū qua simul sentit dū in illud tendit q3 ratio bonū esse iudicat. z iō ꝯsentire dicitur volūtatis: sz assentire intellect⁹. ¶ Ad secundum dicendū q3 p hoc q3 dicit Dam̄. q3 fides est nō inquisit⁹ assensus excludit inquisitio rōnis intellectū terminātis: nō inquisitio volūtatē inclinās. z ex hoc ipso q3 intellect⁹ terminat nō est remanet motus intellectui inquātū naturaliter tēdit in sui determinationē. vñ fides cōsistit media inter duas cogitationes quarū vna volūtatē inclinat ad credendum. z hec precedit fidē. Alia vo tēdit ad intellectū eoz q̃ iam credit. z hec ē simul cū assensu fidei. vñ dicit Isa. vij. Si non crediderit is nō intelligetis. ¶ Ad tertiū dicēdū q3 illa potētia q̃a ph̄is dicit cogitatiua est in confinio sensitiue z intellectiue partis vbi pars sensitiua intellectiuā attingit. habet enī aliq̃d a pte sensitiua. s. q3 cōsideret formas pticulares. z habet aliq̃d ab intellectiua. s. q3 cōfert: vñ z in solis hoīb⁹ est. Et q2 pars sensitiua notioz est q3 intellectiua: iō sicut determinatio intellectiue ptis a sensu denoīat vt dictū est: ita collocatio ois intellect⁹ a cogitatiōe noīat. ¶ Ad q̃rtū dicendū q3 iam p3 ex dictis q3 illa assignatio soli credēti ouenit. ¶ Ad secūdā questionem dicēdū q3 sicut ex p̄dictis p3 actus credētis ex trib⁹ dep̄det. s. ex intellectu q̃ terminat ad vnū. ex volūtate q̃ determinat intellectū p suū imperiū. z ex rōne q̃ inclinat volūtatē. z fm hoc tres actus assignant fidei. Ex hoc enī q3 intel

lectus terminat ad vnū actus fidei est credere deū: qz obiectū fidei est deus ſm qꝺ in ſe conſideratꝫ: vel aliqꝺ circa ipm vel ab ipſo. Ex hoc vo qꝺ intellectus determinat a volūtate ſm hoc actus fidei est credere in deū. i. amādo in eū tēdere. Est enī volūtatis amare. ſm autē qꝺ ratio volūtatē inclinat ad actus fidei est credere deo. Ratio enī qua voluntas inclinat ad aſſentiendū his q̄ nō videt qz deus ea dicit. ſicut hō in his que non videt credit teſtimonio alicui⁹ boni viri qui videt ea q̄ ipſe non videt. ¶ Ad primū ergo dicēdū qꝺ p oīa predicta non noīant nisi vnus cōplex actus fidei: ſz ex diuerſis que in fide inueniunt diuerſimode noiant. illo enī actu quo credit in deū credit deo z credit in deū. ¶ Ad ſecundū dicēdū qꝺ q̄uis deū eē ſimpliciter poſſit demōſtrari: tū deū eē trinū z vnū z alia huiuſmodi que fides in deo credit nō pōt demōſtrari: ſm q̄ est actus fidei credere deū. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝺ fidelis credit homini nō inq̄ntū hō ſz inq̄ntū deus in eo loquitur: qō ex certis experimētis colligere pōt. infidelis autē nō credit deo in hoīe loquēti. ¶ Ad q̄rtū dicēdū qꝺ amare ſimpliciter est actus charitatis: ſz amādo credere est actus fidei p charitatē mote ad actū ſuū. ¶ Ad q̄ntū dicēdū qꝺ illa quattuoꝛ ptinēt ad fidē ſm ordinē ad volūtatē vt dictum est. volūtas aūt est finis: z ideo iſta quattuoꝛ diſtinguunt ſm ea q̄ exiguntꝫ ad oſecutionē finis. Preexigitur enī primo affectio ad finē: z ad hoc pertinet credendo amare. Ex amoꝛe autē z deſiderio finis aliqs in finē incipit moueri. z ad hoc ptinet credendo in eū ire. Motus aūt ad finē pducit ad hoc qꝺ aliquis fini oiūgat. z ad hoc pertinet credendo ei adherere. Ex oiūctione aūt ad finē aliqs in participationē pfectionū finis pducit. z ad hoc ptinet credēdo membꝛis ei⁹ incoꝛporari. ¶ Ad tertiā qōnē dicēdū qꝺ certitudo nihil aliud est q̄ determinatio intellect⁹ ad vnū. tanto aūt maioꝛ est certitudo q̄nto est foꝛti⁹ qō determinationē cauſat. Determinat aūt intellect⁹ ad vnū tripliciter: vt dictū est. In intellectu enī p̄incipioꝝ cauſat determinatio ex hoc qꝺ aliqꝺ p lumen intellect⁹ ſufficiēter inſpici p ipm pōt. In ſciētia vo cōcluſionū cauſat determinatio ex hoc qꝺ concluſio ſm actuz rōnis in p̄incipia p ſe viſa reſoluit. In fide vo ex hoc qꝺ volūtas intellectui impat. Sz quia volūtas hoc mō non determinat intellectū vt faciat inſpici que creduntꝫ ſicut inſpiciunt p̄incipia p ſe nota: vel q̄ in ipſa reſoluunt: ſz hoc mō vt intellect⁹ firmiter adhereat: ideo certitudo que est in ſciētia z intellectu est ex ipſa euidentia eoꝝ que certa eſſe dicunt. certitudo aūt fidei est ex firma adheſione ad id qō creditꝫ. In his ergo q̄ p fidē credim⁹ ratio volūtatē inclinans vt dictū est est ipſa veritas p̄ima ſiue deus cui creditꝫ que habet maioꝛem firmitatē q̄ lumē intellectus humani in quo oſpiciunt p̄incipia: vel ratio humana ſm quā concluſiones in p̄incipia reſoluunt. z ideo fides habet maioꝛē certitudinē q̄ntū ad firmitatē adheſionis q̄ ſit certitudo ſcientie vel intellectus q̄uis in ſciētia z intellectu ſit maioꝛ euidentia eoꝝ quib⁹ aſſentit. ¶ Ad primū g̃ dicēdū qꝺ certitudo fidei dicit media inter certitudinē ſcientie z opinionis nō intenſiue p modū quantitatis cōtinue: ſz extēſiue per modū numeri. Certitudo enī ſciētie cōſiſtit in duobus. ſ. in euidentia z firmitate adheſionis. certitudo aūt fidei oſiſtit in vno tm̄. ſ. in firmitate adheſionis. certitudo vo opinioīs in neutro q̄uis certitudo fidei de q̄ loq̄mur q̄ntū ad illud vnū ſit vehemētioꝛ q̄ certitudo ſciētie q̄ntū ad illa duo. vel dicendū qꝺ loquitur de fide que est opinio firmata rōnib⁹: nō autē de fide infuſa. ¶ Ad ſecūdū dicendū qꝺ credenti accidit aliqs modus dubitationis ex hoc qꝺ intellect⁹ eius nō est ſm ſe terminat⁹ in ſui intelligibil' viſione: ſicut est in ſciētia z intellectu: ſz ſolū ex imperio voluntatis. z iō ſciēs q̄ntū ad id nō recedit a dubietate magis q̄ credēs. ſz credens ſm firmitatem adheſionis magis recedit q̄ ſciēs ſm illa duo. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝺ rō illa ex inſufficiēti pcedit vt dcm̄ ē.

AD tertium ſic proceditur. videt qꝺ fides ſit in volūtate ſicut in ſubiecto: quia ſm Hu. de ſan. vic. fides habet in cognitione materiā: ſz in affectu ſubſtantiā. ſz illud est ſubiectū accīdtis vbi est ſua eēntia que ſubſtantia dicit: ergo fides est in affectu ſicut in ſubiecto. ¶ Ꝑ ſicut certitudo ſciētie est ex intellectu: ita certitudo fidei est ex volūtate qnia credere nō potest hō niſi velit: vt dicit Aug. ſz ſubiectū ſciētie est intellect⁹: ergo eadē rōne ſubiectū fidei est voluntas. ¶ Ꝑ meritū in volūtate oſiſtit. ſz actus fidei est meritorius: ergo est actus volūtat. ¶ Ꝑ oppoſita ſunt circa idem. ſz infidelitas est in volūtate: quia ſm qꝺ est in intellectu habet ignoꝛantiā que non est peccatū ſz excuſat: ergo fides est in volūtate. ¶ Sz cōtra. obiectū habitus cōcoꝛdat obiecto potētie que est eius ſubiectū. ſz obiectū fidei est verū qō obiectū intellect⁹: nō aūt bonū qō est obiectū volūtatis: ergo ſubiectū fidei nō est volūtas ſz intellect⁹. ¶ Ꝑ ad eandē vim ptinet fides z id qō fidei ſuccedit in glia. ſz id qō fidei ſuccedit. ſ. viſio ptinet ad intellectū: ergo z fides. ¶ Ulteri⁹ videt qꝺ ptineat ad intellectū practicū. ſicut enī dicit phs in. iij. de aīa: intellectus ſpeculatiuus nihil dicit de fugiēdo vel imitabili. ſz p fidē inſtruimur quid facere vel qō vitare debeam⁹: ergo fides est in intellectu practico. ¶ Ꝑ intellectus ſpeculatiuus proportionaliter reſpōdet imaginationi ſicut intellectus practicus eſtimationi que est in parte ſenſitiua. ſz imaginatio non facit confidentiā z terroꝛē: vt dicit in. ij. de aīa: imo p eam nos habem⁹ ad terribilia acſi eſſem⁹ impictura conſideātes: ergo nec intellect⁹ ſpeculatiuus. ſz fides est p̄incipiū ſpei: z facit tremoꝛē: quia demones credunt z contremiſcūt: vt dicit Jaco. i. ergo fides nō est in intellectu ſpeculatiuo. ¶ Ꝑ intellect⁹ ſpeculatiuus nō permiſcetur volūtati ſz practic⁹. Fides aūt cōſiſtit in intellectu et volūtate vt dictū est: ergo ſubiectū ei⁹ nō est intellect⁹ ſpeculatiuus ſz practicus. ¶ Sed cōtra. intellectus practicus est cōtingentiū operabiliū a nobis. ſz fides est eternoꝝ: ergo fides nō est in intellectu practico. ¶ Ꝑ cognitio practica est cauſa cognitoꝝ. ſed fides non est cauſa rerum que creduntur: ergo non est in intellectu practico. ¶ Ulterius videtur qꝺ ſit virtus intellectualis. virtus enī intellectualis est que habet pro ſubiecto intellectū. ſed fidei ſubiectum est intellectus: ergo est virt⁹ intellectualis. ¶ Ꝑ articuli fidei quoꝝ est fides ſunt ſicut p̄incipia in aliis ſcientijs ex quib⁹ proceꝺit theologia. ſz intellect⁹ p̄incipioꝝ est virt⁹ intellectual: vt pz p phm̄ in. vj. ethi. ergo z fides articuloꝝ est virt⁹ intellectualis. ¶ Ꝑ virt⁹ intellectual' vt dicit in. vj. ethi. est p quā nō dicit' niſi verū. ſz fides falſum ſubeſſe nō pōt: ergo fides est virt⁹ intellectual'. ¶ Sz cōtra est qō phs dicit in. vj. eth. qꝺ ſuſpitio non est virt⁹ intellectual' ſicut nec opinio z eadē rō nec fides q̄ est ex coīū genere. ¶ Ꝑ virt⁹ est vltimū in re de potētia: vt dicit in p̄imo de ce. z mū. ſz fides non ponit intellectū in vltimū ſui: quia p ipſam intellect⁹ non teminatur in aliqua viſione: ergo fides non est virt⁹ intellectualis. ¶ R⁹ dicēdū ad p̄mā queſtionē qꝺ volūtas importat actū intellectus ſicut z actū iraſcibilis z concupiſcibilis. Ad hoc autē qꝺ actus iraſcibilis z cōcupiſcibilis ſit perfectus oportet qꝺ non ſolum ſit aliquis habitus in volūtate vel rationē imperante: ſed etiā qꝺ ſit aliquis habitus in iraſcibili z concupiſcibil' exequente vt faciliter actū exequatur. vñ z oportet aliquem habitum eſſe in intellectu ad hoc qꝺ volūtati faciliter obediat in his que ſunt ſupra rationem: z hoc est habitus fidei: z ideo ſubiectū fidei est intellectus. ¶ Ad primū ergo dicendum qꝺ ſubſtantia non ſumitur ibi pro eſſentia ſz pro forma. Fidei aūt forma quodāmō est charitas vt infra patebit que in volūtate est. ¶ Ad ſecundū dicendū qꝺ ſciētia z intellect⁹ hāt certitudinē p id quod ad cognitionē ptinet. ſ. euidentiā eius cui aſſentit. fides aūt habet certitudinē ab eo qō est extra gen⁹ cognitionis in genere affectionis exiſtēs. z iō ſciētia z intellect⁹ est ſicut in ſubiecto in eo a quo habet certitudinē: non autē fides. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝺ meritū conſiſtit in volūtate ſicut in cauſa inq̄ntū ipſa ſemp importat actū meritoriū. nō autē ſemp in ipſa est ſicut

in subiecto: qz actus meritorij q̃cq̃z elicit ab alijs potẽtijs.
¶ Ad quartũ dicẽdũ q infidelitas est etiã in intellectu: sic in subiecto. in voluntate aũt sicut in imperãte infidelitatis actũ z est act⁹ infidelitatis demeritorij ¶ Ad secundã que stionẽ dicẽdũ q intellect⁹ speculatiu⁹ z practic⁹ in hoc differũt q intellect⁹ speculatiu⁹ cõsiderat verũ absolute practic⁹ aũt cõsiderat verũ in ordine ad op⁹. Contingit aũt q̃cq̃z verũ ipsuz qñ in se cõsiderabat nõ põt cõsiderari vt regula opis sicut accidit mathematicis: z in his que a motu separata sunt. vñ huiusmodi veri cõsideratio est tãtũ in intellectu speculatiuo Q̃cq̃z aũt verũ qñ in se cõsiderat põt vt regula opis cõsiderari: z tũc intellect⁹ speculatiu⁹ fit practic⁹ p extẽsionẽ ad op⁹. hoc aũt cõtingit dupliciter: qz aliq̃n illud verũ qñ vtroq̃z mõ põt cõsiderari nõ habet magnaz vtilitatez nisi inquãtũ ordinat ad op⁹: qz cũ sit ptingẽs nõ habet fixã veritatẽ sicut ẽ cõsideratio de opib⁹ virtutũ: z tũc talis cõsideratio: cuius possit esse z speculatiui z practici. intellectus tñ pncipaliter est practici intellect⁹. Aliq̃n vero illi⁹ veri cõsideratio habet in se dignitatẽ quãdã etiã si nũq̃z ad op⁹ ordinet sicut accidit in cõsideratiõe dinox quox cognitio est finis vltim⁹ opis: z tũc dirigit in ope: z tñ visio dei illa cõsideratio pncipaliter est in intellectu speculatiuo z secũdario in practico. Lũ ergo fidei obiectũ ppriuz sit veritas pma q̃ inq̃tũ est finis opis regulat in ope. Fides pncipaliter erit in intellectu speculatiuo z secũdario in practico: qz intellectus speculatiu⁹ z practic⁹ nõ sunt diuerse potẽtie: sz differũt fine vt dicit in.vj. Metha. z tertio de aĩa inq̃tũ practic⁹ ordinat ad op⁹. speculatiu⁹ aũt ad veritatis inspectionẽ tantũ. ¶ Ad pmũ ergo dicendũ q fides inclinat ad operãduz z fugiẽdũ inquãtũ illud verũ qñ in se cõsiderari põt accipit vt regula opis. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q inquãtũ verũ quod fides cõsiderat accipit vt cõueniẽs vel contrariũ scõm hoc fides inducit vel tremorẽ vel spem vel aliquid huiusmodi. ¶ Ad tertiũ dicendũ q cõiũctio intellect⁹ ad volũtatẽ non facit intellectũ practicũ: sz ordinatio ei⁹ ad op⁹: qz voluntas cõis est z speculatiuo z practico. volũtas enĩ est finis: sed finis inuenit in speculatiuo z practico intellectũ. ¶ Ad tertiã questionẽ dicẽdũ q cũ virt⁹ ponat potẽtiã in vltimo q̃tuz ad actũ nõ sufficit ad rõnẽ virtutis q potentia per actũ ponat in vltimo q̃tũ ad obiectũ: sz oportz q ponat in vltimo quãtũ ad modũ agẽdi vt. s. actus sit bon⁹ nõ solũ ex eo q bonũ est qñ fit: sz eo q bñ fit: sicut patz in vtutib⁹ moralib⁹. bonũ aũt intellect⁹ est verũ qñ est finis z pfectio ei⁹. vñ nõ sufficit ad rõnẽ virtut intellectualis q per eã cognoscat verũ sz oportz q act⁹ quo verũ ordinat fit perfect⁹ etiã ex mõ vt bñ qs intelligat. Bene aũt opari intellectũ nõ cõtingit ex hoc q ex bona volũtate ei⁹ opatio ꝓcedit vt dictũ est: sz ex efficatia intellect⁹ ad obiectũ ppriũ cõspiciẽdũ: vel in se vel per resolutionẽ ad id qñ in se cõspicit. Fides aũt p actũ suum ponit intellectũ in vltimo q̃tũ ad obiectũ inq̃tũ facit assentire pme veritati. nõ aũt q̃tũ ad modũ ppriũ ipsi⁹ intellect⁹ qz intellect⁹ noster nõ est p fidẽ tãte efficacie vt id qñ credit inspicere p se possit: vel ad ea q̃ inspicit reducere. z iõ fides nõ est virt⁹ intellectualis. ¶ Ad pmũ ergo dicẽdũ q nõ ois habit⁹ q̃ habet p subiecto intellectum: põt dici virt⁹ intellectualis nisi pficiat intellectũ z q̃tũ ad obiectũ z q̃tũ ad modũ act⁹. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q ad pncipia aliarũ sciẽtiaz videnda sufficit lumẽ intellect⁹ agẽtis. z iõ habit⁹ illoz pncipiozũ est virt⁹: sz ad visionẽ articuloz: neq̃z lumen intellectus agentis sufficit: neq̃z lumẽ fidei. z ideo nõ est virtus intellectualis. ¶ Ad tertiũ dicendũ q hoc q fides non errat sed semp verũ dicit nõ est ex perfecto mõ intelligẽdi: sz magis ex alio qñ est extra intellectũ. s. ex infallibili ratiõe que dirigit voluntatem.

Ad quartũ sic ꝓcedit. videt q fides nullo mõ sit virtus. nulla enĩ virt⁹ pter intellectualẽ habet verũ pro obiecto: nec est habit⁹ cognitiu⁹: sz opatiu⁹: sz fides est habit⁹ cognitiu⁹ habet verũ p obiecto: ergo aĩ nõ sit virtus intellectualis videt q nullo mõ possit dici virt⁹. ¶ P credere videt vniuoce dici fm q credim⁹ articulos z fm q dicimur alijs credere: sz fides alioz nõ est virtus: ergo nec fides articuloz. ¶ P oẽ qñ est contra rõnẽ est vitupabile: qz malũ hois est cõtra rõnẽ esse vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. sz fides cũ faciat abnegare rõnẽ videt cõtra rõnẽ esse: ergo credere est vitupabile: ergo fides nõ est virt⁹ ¶ P sicut per fidẽ cognoscim⁹ ea que sunt supra rõnẽ: ita z p ꝓphetiaz: sz ꝓphetia nõ dicit virt⁹: ergo nec fides. ¶ P in deo dicunt esse vtutes exẽplares: sz fides nõ habet exẽplar in deo: ergo fides nõ ẽ virt⁹ ¶ Sz contra nihil iustificat nisi virt⁹: sz fides iustificat. Ro. vj. iustificati: ergo ex fide: ergo fides est virt⁹ ¶ P vita spũalis est per vtutẽ. est aũt vita spũalis p fidem vt dicit Ro. z abbac. j. ergo fides est virt⁹. ¶ P p vtutes efficiũt filij dei. hoc aũt fit per fidẽ: Jo. j. dedit eis potestatez tc̃. ergo fides ẽ virt⁹. ¶ Ulteri⁹ videt q fides nõ sit vna virt⁹. quidã enĩ articuli fidei sunt de eternis vt q̃ ptinẽt ad trinitatẽ psonarũ. q̃dã vero de tẽporalib⁹: sicut q̃ ptinẽt ad incarnationẽ xpi: sz sciẽtia z sapiẽtia sũt diuersa dona per hoc q sunt de tẽporalib⁹ z eternis: ergo fides nõ est vna virtus ¶ P spes z timor differũt p hoc q spes est de bonis futuris. timor vero de malis: sz fides est vtriscz: qz est de suppliciis z premijs: ergo fides nõ est vna virt⁹. ¶ P ad fidẽ pertinẽt multa que sũt moralis pbie ficut fornicationẽ eẽ mortale peccatũ. Et que sunt naturalis: sicut mũdũ nõ esse eternũ. Et que sunt pbie pme sicut deũ habere curã de actibus humanis: ergo videt q fides nõ sit vn⁹ habit⁹. ¶ Sz contra Eph̃. iiij. vna fides. ¶ P. sicut prudẽtia dirigit intẽtionem in polliticis: ita fides in gratuitis vt dicit augustin⁹. sz prudentia est vna q̃tuis diuersis intẽtionẽ dirigat: ergo z fides ¶ R⁹ dicendũ ad pmã questionẽ q sicut supra dictum est cum virtutis sit reddere opus bonum operatio potest dici bona vel formaliter inquantũ procedit ex potentia que mouetur in bonum fm rationẽ boni vel materialiter scõm q est congrua z cõnaturalis potentie. Et vtroq̃z modo actus fidei est bonus: quia z congruit intellectui inquantum est verozum. z iterum procedit a voluntate imperãte que mouetur in bonum quasi in obiectum. Ex parte autem intellectus quãuis habeat bonitatez ratione obiecti: nõ tamen habet perfectionem: quia deficit modus vt dictum est eo q non habeat cõspicuam veritatẽ cui adheret: sed ex parte volũtatis potest habere pfectionẽ inquãtũ volũtas perfecta in appetitu boni firmitatẽ z certitudinem facit in fide. Et ideo Ber. dicit q fides ẽ volũtaria q̃dã z certa ꝓlibatio nõdũ ꝓpalate veritat. vñ patz q fides ẽ virt⁹ nõ q̃dẽ intellectualis: sz eo mõ quo cõiter loq̃mur de vtute que ꝓducit actũ bonũ ex bonitate volũtat ꝓcedẽtẽ. Nec tñ ẽ virt⁹ moralis: quia nõ est ordinatiua appetitus sensibilis vt constat circa delectationes z tristicias z operatiões: sicut circa materiam z obiectum: sz est virtus theologica: qñ quidam genus philophi nõ cognouerunt. ¶ Ad primum ergo dicendum q prima propositio habet veritatem de virtutibus quas philosophi cognouerunt qui pter intellectuales nullas virtutes nisi morales posuerunt. ¶ Ad secundũ dicendum q ratio inclinans voluntatem ad credendum articulos est ipsa veritas prima que est infallibilis: sz ratio que inclinat voluntatem ad credendum alia est vel aliqñ signum fallibile vel dictum alicuius scientis qui z falli z fallere potest. vnde voluntas non dat infallibilem veritatem intellectui credenti alia credibilia: sicut dat infallibilem veritatem credenti articulos fidei z propter hoc. hec fides est virtus z non alia. ¶ Ad tertiũ dicendum q fides non est contra rationem: sed supra rationem. z iõ non dicit abnegare rationẽ quasi rationem veram destruens: sz quasi eam captiuans in obsequiuz christi vt dicit apostolus pma Thozin. x. ¶ Ad quartũ dicendũ q ꝓphetia nullo mõ põt esse virtus neq̃z intellectualis cũ non perficiat per eã operatio intellectus scõm modum intellectui cõnaturalẽ: quia ea que

per ꝓphetiã reuelant nõ possunt resolui ad ꝑncipia naturaliter cognita. Neq; est virt⁹ theologica: q2 nõ habet deũ ꝓ obiecto: ſz res tẽpozales. Neq; iterũ act⁹ intellect⁹ per ꝓphetiã a voluntate imperat. ¶ Ad q̃ntũ dicẽdũ q̃ fides habet exẽplar in deo q̃tuz ad id qõ ꝓfectionis in ipſa est. ſ. cognitionẽ z certitudinẽ: ſz nõ q̃tũ ad id qõ est impfectiõis. Ex hoc ꝛnĩ nõ habet rõnẽ virtutis. ¶ Ad secundaz questionẽ dicendũ q̃ habit⁹ multitudinẽ z veritatẽ habet ex obiecto: obiectũ aũt fidei est veritas ꝑma q̃ est simplex z inuariabilis. Et ideo in fide inuenit duplex vnitas Ex hoc enĩ q̃ vnũ z simplex ẽ cui fides ĩnitit habit⁹ fidei in habẽte nõ diuidi tur in plures habit⁹. Ex hoc aũt q̃ veritas est habet potẽtiã vniendi diuersos habẽtes fidẽ in similitudinẽ vni⁹ fidei q̃ attendit scõm idẽ creditũ: q2 sicut dicit Dio. vij. ca. de diui. no. veritas habet vim colligẽdi z viuẽdi. Ecõtrario erroz z ignorãtia diuisiua sunt. ¶ Ad ꝑmũ ergo dicendũ q̃ fides nõ est de aliquo tpali: sicut de obiecto. ſz inquãtũ ptinet ad veritatẽ eternã que est obiectũ fidei: sic cadit sub fide: sicut fides credit passionẽ inquãtũ de⁹ passus est. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ spes z timoz ad affectũ pertinẽt cui⁹ ꝓpriũ obiectum est bonũ z malũ inquãtũ huiusmodi. z ideo diuersifi canẽ fm differentiã boni z mali: ſz bonũ z malũ non differũt in rõne veri. Et ideo fides cui⁹ obiectũ est verum nõ distinguit ex hoc q̃ aliquo modo ẽ de bonis z malis. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ fides cõsiderat oĩa illa diuersa sub vna ratione. ſ. fm q̃ inititur veritati ꝑme. z ideo fides nõ diuersificat penes ea q̃uis sint diuerse scientie de eis que ea considerant rationibus ꝓpriis que diuerse sunt.

AD quintũ sic ꝓcedit. videt q̃ fides nõ sit ꝑor alijs virtutib⁹. oẽs enim virtutes sil' infundũt: ſz eozum que sunt sil' vnũ nõ est post alterũ: ergo fides nõ est prioz alijs vtutib⁹. ¶ ℔ fundamẽtũ est ꝑma pars edificij: ſz sup illud Luc. xj. dico vobis amicis meis ne terreamini dicit glo. Fortitudo est fundamẽtũ fidei. Et Bern̄. dicit q̃ in humilitate fũdãt alie vtutes. Et siliter timoz videt eẽ fũdamẽtũ: q2 dicit initiũ sapiẽtie timoz dñi: ergo videt q̃ fides nõ sit ꝑma. ¶ ℔ virtutes theologice vt pri⁹ dictum est ad hoc sunt vt fiat quedam hoĩs ordinatio ad finẽ: ſz spes z charitas ꝓpinquiores sunt fini q̃ fides: q2 habẽt finez prio obiecto sub rõne finis: ergo fide ꝑores sunt. ¶ ℔ sup̃ psal. Noli emulari ꝛc. dicit glo. q̃ spes introducit ad fidez: ergo spes est prioz fide. ¶ ℔ fm ordinẽ potentiarũ est ordo habituũ: ſz fides est in intellectu fm q̃ est motus a volũtate vt patz ex ꝑdictis: cũ ergo charitas sit in volũtate videt q̃ charitas sit prioz fide. z sic fides nõ est ꝑma. ¶ ℔ fides est ꝑncipaliter in intellectu speculatiuo: ſz speculatiua vita sequitur actiuã: q2 null⁹ peruenit ad contẽplatiue ocium nisi pri⁹ de pureẽ mens per exercitiũ actiue: ergo vtutes mozales q̃ pertinent ad vitã actiuã sunt priores fide. ¶ Sz ꝛtra cognitio ꝑcedit affectionẽ: q2 nihil diligit nisi cognitũ vt dicit Aug. ſz fides est in cognitione. cetere aũt vtutes in affectiõe consistũt: ergo fides alijs prioz est. ¶ ℔ in oĩb⁹ vtutib⁹ req̃rit recta intẽtio: ſz fides intẽtionẽ dirigit vt dicit Augu. g̃ fides est ante alias vtutes ¶ ℔ per oẽs vtutes hõ accedit ad deũ ſz accedẽtẽ ad deũ oportz credere vt dicit Heb. xj. g̃ fides ẽ ante alias vtutes ¶ ℟. dicendũ q̃ aliq̃d põt dici pri⁹ altero z tẽpore z natura: tpe quidẽ oẽs vtutes sunt sil': q2 sil' oinit⁹ infundit: ſz fm naturã ordo vtutũ pensandus est ex actib⁹ sicut z ordo potẽtiarũ que sil' in aĩa cõcreãt. Act⁹ autẽ fidei cõsistit in cognitiõe veri quã ꝑsupponit affectio boni que exigit in oĩb⁹ alijs vtutib⁹. Et ideo fides quãtũ ad id qõ fidei est: prioz est omnib⁹ alijs virtutib⁹ fm naturam. ¶ Ad ꝓimuz ergo dicendũ q̃ obiectio illa ꝓcedit de ordine temporis. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ fundamẽtũ dicit in spũali⁹ metaphorice ad similitudinẽ fundamẽti. materialis potest aũt ista fil'itudo attẽdi quãtũ ad duo. ſ. quãtũ ad ordinẽ: q2 fundamẽtũ ꝑcedit alias ptes. Et etiã quãtũ ad vtutẽ fundamẽti: q2 fundamẽtũ totũ edificiũ sustentat quoz̃ vtriq; p fil'itudinẽ in fide inuenit: q2 ipsa in oĩbus alijs naturaliter prioz est z alie in ipsa firmant: q2 sine ipsa impossibile est placere deo Heb. xj. Fortitudo aũt dicit fundamentũ q̃tũ ad alterũ inquãtũ. ſ. spũale edificiuz cõtra aduersa firmum reddit humilitas cõtra ꝓspera que sunt occasio culpe. Sed timoz cõtra ipsaz culpã: q2 timoz dñi expellit peccatũ. Eccl. ꝑmo timoz ꝑcedit alia que affectionẽ pertinẽt cũ ad charitatẽ introducat vt dicit augustin⁹. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ spes z charitas sunt ꝓpinquiores fini quãtũ ad cõsecutionẽ: q2 charitas quodãmodo attingit finẽ. vnde ex hoc non habent q̃ sint fm naturã pri⁹ fide: ſz cõsequũt eã: quia eis finẽ ostendit. ¶ Ad quartũ dicendũ q̃ sicut finis est prioz in intẽtione z posterioz ineſſe: ita quãto aliquid est ꝓpinquius fini est pri⁹ in ꝓposito q̃uis sit posteri⁹ ineſſe vel tẽpoze vel natura: z ideo spes fm q̃ magis ꝓpinquat ad cõsecutionẽ finis q̃ fides ꝑcedit fidẽ in ꝓposito: sed non ineſſe Et fm hoc dicit spes introducere ad fidẽ nõ que iaz sint: ſz que ꝓponit futura: sicut cũ alicui ꝓponũt eterna bona. pri mo vult ea. secũdo vult eis inherere per amoreẽ. z tertio vult sperare ea. z quarto vult credere ea vt credẽs possit iam sperare z amare z habere. vnde in essendo fides prioz ẽ. ¶ Ad quintũ dicendũ q̃ q̃uis fides ꝑsupponit volũtatẽ: nõ tamẽ ꝑsupponit volũtatẽ iam amantẽ: ſz amare intendentem inquãtũ est fides: q2 nõ potest affectus in aliquo firmari per amoreẽ in quo intellect⁹ nõ est firmatus per assensum: sicut etiã nõ põt tendere in aliq̃ nõ desideriũ q̃ pri⁹ intellect⁹ nõ apprehẽdit. vnde iste est naturalis ordo actuũ q̃ prius apprehendit de⁹ q̃ pertinet ad cognitionẽ ꝓcedẽtẽ fidẽ deinde aliquis vult ad eũ peruenire. deinde amare vult: et sic deinceps vt dictũ est pri⁹. ¶ Ad sextum dicendũ q̃ fides nõ pertinet tantũ ad vitã cõtemplatiuã. immo est ꝓncipiuz z actiue z cõtemplatiue inquantũ ostendit finem vtriusq;.

Questio tertia.

DEinde queritur de formatione fidei. z circa hoc quorunt quatuor. ꝓmo vtrũ fides per charitatẽ formetur. secũdo vtrũ fides informis sit donũ dei. tertio vtr̃ sit ĩ demonib⁹. q̃rto vtr̃ remaneat charitate aduenĩẽte.

AD ꝑmũ sic ꝓcedit. videt q̃ fides nõ formet ꝑ charitatẽ. Forme enĩ est ꝑcedere cũ sit ꝓncipiũ rei: sed charitas est posterioz fide vt dictũ ẽ: ergo fides nõ formaꝛ per charitatẽ ¶ ℔ oĩs res habet speciẽ a ꝓpria forma: ſz fides fm suã speciẽ differt a charitate: ergo charitas nõ est forma dei. ¶ ℔ vni⁹ rei nõ sunt diuerse forme: ſz fides formaꝛ ꝑ gratiã: ergo non formaꝛ ꝑ charitatẽ. ¶ Sz ℑ fides sine charitate nõ põt elicere actũ meritoziũ que charitate veniẽte elicit: ergo charitas dat fidei aliquã vim: et ita videt eã aliquo mõ formare. ¶ ℔ forma rei est decoz eius ſz fides fit decora vt de⁹ eã acceptet per charitatẽ: ergo charitas formaꝛ fidẽ ¶ Ulteri⁹ videt q̃ fides informis sit virtus: q2 dicit augustin⁹ in li. de vera innocẽtia. q̃ cetere virtutes ꝑter charitatẽ possũt ineſſe bonis z malis: g̃ fides fm q̃ ẽ virt⁹ põt eẽ in malis: ſz fides q̃ est in malis ẽ informis: g̃ fides informis ẽ virt⁹. ¶ ℔ virt⁹ ẽ circa difficilia z ex hz laudẽt dicit phs: ſz difficilimũ ẽ credere articulos fidei vñ aug⁹ dicit z habet in seq. dis. q̃ laus fidei ẽ credere q̃ nõ vides: g̃ videtur q̃ fides informis q̃ oẽs articulos credit sit vtus. ¶ ℔ nihil opponit vitio nisi sit virt⁹ aut vitiũ: ſz infidelitat] vitio opponit fides ĩformis: cũ g̃ fides ĩformis nõ sit vitiũ. videt q̃ sit virt⁹ ¶ Sz ℑ fides ĩformis ẽ mortua vt dr̃ Jac. j. ſz nihil mortuũ hz rõnẽ vtut]: g̃ fides ĩformis nõ ẽ virt⁹. ¶ ℔ vtute null⁹ male vtit vt dic aug⁹ ſz fide informi aliq̃s male vtit: g̃ fides ĩformis nõ ẽ virt⁹. ¶ Ulteri⁹ videt q̃ fides formata z ĩformis differũt spẽ: q2 dic phs. v. meth. q̃cũq; differũt genere differũt z spẽ: ſz fides ĩformata z ĩformis differũt genere: q2 fides formata ẽ virt⁹ nõ aũt fides informis: g̃ fides formata z informis differũt spẽ. ¶ ℔ spes rei est de forma sua: ſz fidei forma est charitas: g̃ fides informis nõ est illi⁹ speciei cui⁹ est fides formata. ¶ ℔ eiusdem

forme ſm ſpeciē eſt idē actus ſm ſpeciem: ſz fidei formate act⁹ eſt credere in deū. nō aūt fidei informis: ergo fides formata ⁊ informis differūt ſpē. ¶ Sz contra habit⁹ diuerſificant ex actib⁹ ⁊ obiectis. ſz fides informis ⁊ formata nō differūt q̄tū ad obiectū ꝓpriū fidei qō eſt veritas vna: ergo fides formata ⁊ informis non differūt ſpē. ¶ Ꝑ illud qō eſt extra eſſentiā rei nō variat ſpeciē: ſicut lumē adueniēs aeri in corpe lucēti: ſz charitas ē habit⁹ ſeparat⁹ a fide ꝑ eſſentiā ergo fides formata charitate nō differūt ſpē a fide informi ¶ Rᵒ dicēdū ad ꝑmā qōnē q̄ in agētibus ordinatis fines agētiū ſecūdor ordināt ad finē agentis ꝑmi: ſicut totū vniuerſum ordinat ad bonū qō eſt deᵒ vt dicit pᵇs in. xj. Metha. ſicut exercit⁹ ad bonū ducis. ⁊ ideo actio ꝑmi agētis eſt ⁊ prior ⁊ posterior: prior in mouēdo: qz actiōes oīum ſecundorū agētiū fūdāt ſup actionē ꝑmi agēt⁹ q̄ cū ſit vna cōiter oēs firmās ſpecificat eiᵒ effect⁹ in hoc ⁊ in illo ſm exigētiā illi⁹: ſicut vno ꝓcepto ducis p̄cipiētis bellū vnus accipit gladiū ali⁹ parat equū. ⁊ ſic de aliis Eſt aūt posterior in vtendo alior act⁹ ad finē ꝓpriū. ⁊ ſic oēs actiōes alior agētiū modificant per actionē ꝑmi agētis. Lū ergo in viribᵘ aīe voluntas habeat locū ꝑmi motoris Act⁹ eius eſt prior quodāmō actib⁹ aliarū viriū inquātū imperat eos ſm intētionē finis vltimi ⁊ vtiē eis in cōſecutiōe eiuſdē. Et ideo vires mote a volūtate duo ab ea recipiūt. ꝑmo formā aliquā ipſi⁹ ſm qō oē mouēs ⁊ agēs imprimit ſuā ſilitudinē in motis ⁊ patiētib⁹ ab eo. hec aūt forma vl eſt ſm formā ipſi⁹ volūtatis ſm q̄ oēs vires mote a volūtate libertatē ab ea ꝓticipāt vel eſt ſm habitū pficientē volūtatē q̄ eſt charitas. ⁊ ſic oēs habit⁹ qui ſūt in viribᵘ motis a volūtate charitate pfecta ꝓticipāt formā charitatis. hec tñ forma quā a voluntate vires mote ꝓticipāt eſt oīb⁹ cōis. vnde ꝓter eā habit⁹ qui ſūt pfectiōes earū habēt ſpāles formas ſm q̄ ogruit potētie quā pficiūt per cōpationē ad act⁹ obiecta. Sc̄o recipiūt a volūtate cōſūmationē in fine. ⁊ ſic charitas dicit finis aliar virtutū in quātū per eā funi vltimo cōiūgūt. Quia ergo fides vt dictū eſt: eſt in intellectu ſm q̄ mouet a volūtate: ideo p charitatē q̄ eſt pfectio volūtatis formal forma cōi ſibi ⁊ alijs vtutib⁹ tñ ꝓter eā habet formā ſpālē ex rōne ꝓprij obiecti ⁊ potētie in qua eſt. ⁊ ſiliter cōſūmationē per charitatē recipit. ¶ Ad ꝑmuz ergo dicendū q̄ fides ſimplr charitatē ꝓcedit: qz velle qō ad fidē exigit ſine charitate eſſe pōt: ſz fides formata charitatē ſeq̄t. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q̄ oēs vtutes cōueniūt in fine: vnde earū act⁹ nō differūt ſm modū illū quē recipiūt ex ordine ad finē: quē moduz dat eis charitas: ſed ſcōm modū quē habēt ex nā potētie ⁊ obiecto ꝓprio. ⁊ iō ſm hāc etiā formaz diſtinguit a charitate fides ⁊ ſm hanc nō formal ab ea. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ fides formal a gr̄a mediāte charitate: qz inq̄tū act⁹ fidei ē ex charitate ſm hoc eſt deo accept⁹. ¶ Ad ſecūdā queſtionē dicēdū q̄ virtutis eſt facere actū pfectū. Act⁹ aūt potētie mote ab alia potentia nō pōt eſſe pfect⁹: niſi ⁊ ſuperior potētia ſit perfecta p habitū vt nō deficiat in dirigēdo vel mouēdo: ⁊ inferior vt nō deficiat in exequēdo: ſicut patz in actu cōcupiſcibilis q̄ ad hoc q̄ ſit perfect⁹ requirit q̄ cōcupiſcibilis ſit pfecta p habitū tēperātie ⁊ rō per habitū ꝓudētie q̄ ſi deſit ꝓuidentia in rōne quātūcūq; ſit diſpoſitio in cōcupiſcibili ad actū tēperātie virtutis rōnē nō habebit vt dicit pᵇs in. vj. Ethi. Quia ergo credere eſt act⁹ intellect⁹ ſm q̄ eſt mot⁹ a voluntate ad hoc q̄ iſte act⁹ pfect⁹ ſit oportz q̄ intellect⁹ perfectus ſit per lumē fidei ⁊ volūtas ſit pfecta p habitū charitatis. et ideo informis fides nō habet actū pfectū. ⁊ ideo nō pōt eē virt⁹. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q̄ Augu. large accipit nomen virtutis ꝓ quacūq; diſpoſitiōe inclinātē ad actū quo bonū agit. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q̄ ad hoc q̄ ſit virt⁹ nō ſolū oportet q̄ homo faciat ea que ſūt virtutis vt q̄ faciat iuſta vel fortia: ſed q̄ faciat eo mō quo virtuoſus facit q̄tus etiā aliquo mō ex hoc q̄ facit ea que virtutis ſunt laudari poſſit. hic aūt modus vt ex dictis patz deficit in actu fidei informis. ⁊ ideo nō eſt virt⁹. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ etiā diſpoſitio ad virtutē opponit vitio. vnde nō oportet q̄ fides informis que infidelitati opponit ſit virt⁹. ¶ Ad tertiam queſtionē dicēdū q̄ differentia habitū penſanda ē ex actibus. Lōtingit aūt aliquos actus dupliciter cōſiderari: vel ſm ſpeciē nature: vel ſm ſpeciem moris. ⁊ quādoq; conueniunt ſm ſpeciē quantū ad vnū dictorū ⁊ differūt ſm aliud ſicut occidere nocentē ⁊ innocentē nō differūt ſm ſpeciem nature: ſed ſm ſpeciē moris: quia vnū eſt actus vitij ſcilicz homicidij alterū actus virtutis ſiue iuſticie: ſed occidere latronem ⁊ liberare innocentē ſunt actus diuerſi ſm ſpeciem nature ⁊ conueniūt ſm ſpeciē moris: quia ſunt act⁹ iuſticie Si ergo actus fidei formate et informis cōſiderent ſm ſpeciem nature ſic ſunt idē ſpecie: quia ſpeciē naturalē habet actus ex ſubiecto ꝓprio. Si aut̄ conſiderent ſm eſſe moris: tunc differūt ſm completū ⁊ incompletū in eadē ſpecie ſicut actus quo quis facit iuſticia nō vt iuſtus ⁊ quo facit iuſta vt iuſtus. Et ſimiliter fides formata ⁊ informis: in ſpecie nature ſunt penitus idē: ſed in ſpecie moris differūt nō quaſi in diuerſis ſpecieb⁹ exiſtētes: ſed ſicut perfectuz et imperfectū in eadē ſpecie ſicut diſpoſitio ⁊ habitus vtutis. ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū q̄ virtus eſt gen⁹ fidei ſcōm eē moris a quo tamē nō penitus fides informis eſt aliena: ſz eſt ſicut imperfectū in illo genere. ¶ Ad ſecūdū dicendum q̄ a forma quā habet virtus ex ratione potētie ⁊ obiecti ꝓ prij habet ſpeciē nature: ſz ſpeciē moris habet a forma quā habet a potentia mouētē ⁊ dirigente. ⁊ ideo non ſequit q̄ differant ſpecie niſi ſicut dictū eſt. ¶ Ad tertiū dicēduz q̄ ſic ſupra dictū eſt per illa tria vn⁹ nūero act⁹ deſignat q̄tū ad diuerſa. vnde aliquid eſt in actu fidei formate qō nō eſt in actu fidei informis: non tamē eſt penitus alius.

Ad ſecūdū ſic ꝓcedit. videt q̄ fides informis non ſit donū dei: ſed habit⁹ acquiſitus. Aug⁹ enī dicit q̄ per ſcientiā fides acquirit nutrit ⁊ defenditur: ſed null⁹ habit⁹ acquiſit⁹ per ſcientiā aliquā eſt donum dei quaſi habit⁹ infuſus: ergo fides informis nō ē habit⁹ infuſus. ¶ Ꝑ Ro. x. dicit q̄ fides ex auditu eſt. Et Joh. xx. dicitur Thome: quia vidiſti me ⁊ crediſti. Et Joh. iiij. voca virū tuū glo. intellectū ad credendū. Et Aug⁹ dicit q̄ null⁹ credit niſi volēs. Ex quib⁹ oīb⁹ habet q̄ fides eſt ex aliquo quod in nobis eſt: ſed omne tale eſt habit⁹ acquiſit⁹: ergo fides eſt habit⁹ acquiſit⁹. ¶ Ꝑ pbi crediderūt deū oīpotētē: ſz nō habuerūt habitū infuſum: ergo fides nō eſt habit⁹ infuſus. ¶ Ꝑ habit⁹ per ſeipſum eſt ſufficiēs ad mouendū potentiā in actū: ſed in actū fidei homo fidelis non pōt niſi inſtruat: ergo fides eſt habitus acquiſitus. ¶ Ꝑ dei perfecta ſunt opera. Deut. xxxiij. ſed fides informis eſt quid imperfectum: ergo nō eſt a deo. ¶ Ꝑ actio peccati nō dicitur eſſe a deo ꝓpter deformitatē quā habet ānexā que a deo non eſt: ſed ex hoc ipſo q̄ fides informis eſt habet quandā deformitatē: ergo fides informis nō eſt a deo. ¶ Sed contra prima Lbozin. xiij. Si habuero omnē fidē dicit glo. q̄ fides que eſt ſine charitate donū dei eſt: qz etiam in malis ſunt multa dona dei: g̃ informis fides a deo infuſa. ¶ Ꝑ nullus poteſt in his que ſunt ſupra naturam: niſi per aliqō diuinitus datū: ſed aliquis habēs fidē informem aſſentit his que ſunt ſupra naturā: ergo oportet q̄ hoc fiat per aliquid diuinitus infuſum. ¶ Ꝑ altiora ſunt ea de quib⁹ eſt fides q̄ ea de quibus eſt ꝓphetia: ſed ꝓphetia non pōt eſſe ſine lumine infuſo: ſicut in bonis ſimiliter in malis: ergo multo minus fides. ¶ Reſpōſio dicendū q̄ ſicut ſupra dictū eſt. habit⁹ ad hoc ſunt neceſſarij vt potentie que p naturam nō ſunt determinate ad actū perfectū determinent per habitū. Lontingit autem quādoq; q̄ inferior potentia nō eſt determinata ad actum illuz perfectum: ſed ſuperior potentia determinat ad ipſum: ſicut concupiſcibilis nō eſt determinata ad tenendū mediū in delectatiōe ex ꝓpria natura: ſed ratio determinat per naturā ſuam ad illud: ⁊ ideo

habit⁹ tēperātie acq̄rit⁹ in cōcupiscibili ex vi supioris potē tie. Nulla aūt potētia fm suā naturaz determinat⁹ ad illa q̄ sunt supza naturam rōnis nostre quoz̄ est fides. z ideo ad hūc actū indigem⁹ habitu q̄ non est acq̄sit⁹. qui q̄dē in duo bus nos adiuuat. In hoc. s. q⁹ intellectū facit facilē ad credē dū: credēda cōtra duriciē. z discretū ad refutādū nō creden da cōtra errorē. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q⁹ habit⁹ infusus fi⁹ est habitui innato: qz sicut nāli habit⁹ dat⁹ in creatiōe ita infusus in repatiōe. naturalis aūt habit⁹ sicut intellect⁹ p̄ncipioz indiget vt cognitio determinet⁹ per sensuz quo ac quisit⁹ nō indiget: qz dū acquirit⁹ per actū determinationē recipit. Et sil̄iter oportz q⁹ fidei habit⁹ determinationē reci piat ex parte nostra. Et quātū ad istā determinationē dicit⁹ fides acquiri per scientiā theologice que articulos distin guit: sicut habit⁹ p̄ncipioz̄ dicit⁹ acquiri per sensum quātū ad distinctionē p̄ncipioz̄: nō quātū ad lumē quo p̄ncipia cognoscūt. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ in fide quattuoz cōside rant⁹. s. ipsum q̄ credendū est. Ratio volūtatē determinās ad credēdū volūtas intellectū imperās. Intellect⁹ exequēs Et fm hoc fides q̄stū ad ei⁹ determinationē z q̄stū ad eius actū qui in nobis est q̄⁹ habitus sit infusus dicit⁹ esse ex quattuoz que in nobis sunt: qz q̄stū ipsum credendū dicit⁹ esse ex auditu: qz determinatio credendoz̄ fit in nobis per locutionē interioz̄ē qua de⁹ in nobis loquit⁹ vel per vocem exteri oz̄ē. Quātū vero ad rōnē que inducit volūtatē ad cre dendū dicit⁹ esse ex visione alicui⁹ q⁹ ostēdit deū esse qui lo quit⁹ in eo qui fidē annūciat. Quātū vero ad imperiū volū tatis dicit⁹ fides esse ex volūtate. Quātū aūt ad executionē intellect⁹ dicit⁹ esse act⁹ fidei ex intellectu. ¶ Ad tertiuz di cendū q⁹ p̄bi ꝓprie loquēdo nō crediderūt deū oīpotentez sz sciuerūt: qz demonstratiue illud ꝓbauerunt: sz si aliqui il lud sine demonstratiōe crediderūt: nō crediderūt illud q̄si deo dicēti hoc: sed alicui signo ex quo illud cōiecturati sūt. ¶ Ad quartū dicendū q⁹ nō pōt actus habit⁹ infusus fidei in actū exire nisi fides determinet⁹: vel a deo per reuelatio nē: vel ab hoīe per doctrinā z simile est de habitu p̄ncipioz̄ ¶ Ad quintū dicēdū q⁹ perfectio dōnoz̄ operū est ex ipso sz q⁹ fit in eis aliqua impfectio hoc accidit ex pte recipiētis ¶ Ad sextū dicēdū q⁹ in actu peccati nō solū est defect⁹ de bite circūstātie: sz est ibi positio indebite. z ideo nō tātū est imperfect⁹: sz est etiā mal⁹. z ideo nō pctū non dicit⁹ a deo esse: sz in actu fidei informis est defect⁹ alicui⁹ q⁹ debet eē nō aūt est ibi positio alicui⁹ q⁹ esse nō debeat. z ideo actus ille est imperfectus: nō autē malus z ꝓpter hoc a deo est actus: non autem defectus.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videt⁹ q⁹ fides informis non sit in demonib⁹. visio enī fidei est in speculo z in enig mate vt dicitur p̄ma Lhozin. ix. sed enigmatica z specularis cognitio est in nobis ex hoc q⁹ per sensum natu liter cognitionē accipim⁹ q⁹ nō est in demonibus: ergo in eis nō pōt esse fides informis. ¶ P̄ fides informis est do nū gratuitū vt dictū est: sz post pctū angelo nō est infusum aliq⁹ donū gratuitū. Ante aūt in eis fides nō erat: sed visio ergo nō habēt fidē informē. ¶ P̄ act⁹ fidei ex volūtate est sed null⁹ act⁹ demonū ex volūtate deliberata ꝓcedēs bon⁹ est vt in. ij. li. dis. vij. dictū est. ergo cū act⁹ fidei informis sit bon⁹ videt⁹ q⁹ nō habeāt fidē informē. ¶ Sz cōtra Jaco. j. demones credūt z cōtremescunt. ¶ P̄ Ro. j. sup illud ex fi de in fidē dicit glo. fides informis demonū est. ¶ Ulte rius videtur q⁹ in hereticis maneat fides informis: ipsi enī credūt deū trinū z vnū: z deū factū hoīez: sz hec sūt supza na turā cū g̃ ea q̄ sūt supza nāz nō pūt credi sine bitu fidei ifusu videt⁹ q⁹ i eis maneat fides ifusa ¶ P̄ i sciētijs ita ē q⁹ q̄ ob liuiscit⁹ vnū scibiliū q̄ ptinēt ad vnā sciētiā adhuc manet ha bit⁹ q̄stū ad alia scibilia: sz fides ē habit⁹ articuloz: g̃ si ali q̄s heretic⁹ describit vnū articulū adhuc manet fides in eo q̄stū ad aliū articulū. ¶ P̄ fides informis est p̄ncipiū timo ris seruilis q̄ ē in demōib⁹ vel hereticis: ergo fides informis est in eis ¶ Sz cōtra oīs habit⁹ infusus expellit⁹ per actū cō trariū: sicut patz inducēdo in alijs: sz heretic⁹ habet actū op positū fidei: ergo habit⁹ fidei in eo nō manet. ¶ P̄ esset sil̄ fidelis z infidelis q̄⁹ ē impossibile. ¶ R⁹ dicēdū ad p̄mā questionē q⁹ de rōne fidei est q⁹ credens assentiat aliq⁹ q̄ nō videt nec fm se nec resoluere ea pōt ad ea q̄ videt: sz incli nat⁹ ad credēdū ex aliq̄ rōne q̄ sufficit ad determinandū as sensum in id q⁹ credit⁹ q̄stus nō sufficiat ad inducēdū ad vi sionē ei⁹ q⁹ credit⁹. Ratio aūt hec inducēs ad credēduz pōt sumi vel ex aliquo creato: sicut q̄n p aliq⁹ signū inducimur ad aliq⁹ credēdū: vel de deo vel de alijs reb⁹: vel sumit⁹ ab ipsa veritate increata: sicut credim⁹ aliq̄ q̄ nobis diuinit⁹ di cta sunt p ministros Et p̄mo mō dicta fides cogit intellectū ad credēdū per h⁹ q⁹ nō apparet aliq̄d oppositū. sz scdo mō in tellect⁹ nō cogit⁹: sz ex volūtate inclinat⁹. Et p̄mo mō ē fides in demonib⁹ inq̄stū ex ipsa nāli cognitione sil̄ z ex miracu lis q̄ vidēt supra naturā eē multo subtili⁹ q̄⁹ nos cognunt⁹ ad credendū ea que naturalem ipsoz cognitionē excedūt. Nō aūt scdo mō. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q⁹ q̄stus in intellectu demonis nō fit obscuritas q̄ est in nobis: ex sensu tū obscu ritas alia per h⁹ q⁹ possunt per cognitionē nālē ad visionem veritatis ptingere quaz credere per aliqua signa cōpellunt⁹ ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ fides que est in eis nō est habit⁹ in fusus: sz ex nāli cognitione ꝓcedit. ¶ Ad tertium dicendū q⁹ in eis intellect⁹ cogit⁹ ad assentiēdū. vnde nō oīno ex libe ra volūtate ꝓcedit. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q⁹ sicut supza dictū ē: fidei habit⁹ infusus i duob⁹ nos adiuuat. s. ut credam⁹ q̄ credēda sūt: z vt eis q̄ nō sūt credēda nullo mō as sentiam⁹. p̄mū aūt hō pōt ex ipsa estimatiōe sine habitu in fuso. sz scōm. s. vt discrete in hec z nō in illa inclinet⁹ ē ex ha bitu infuso tū q̄ quidē destructio est fm quā nō credimus oī spiritui. Que qz in heretico nō ē: cōstat q⁹ habit⁹ fidei in ipso nō manet. Et si aliq̄ credēda credat hoc ē ex rōne hūa na. si enī habitu fidei ad hec credēda inclinaret⁹ cōtraria fi dei refutaret: sicut oīs habit⁹ remittit⁹ eis q̄ cōtra illū habi tū sūt. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q⁹ q̄stus credāt aliq̄d q⁹ est supza naturā: nō tū credūt illud p habitū infusum quo diri gunt⁹: sz p estimationē hūanā. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ habi tus sciētie inclinat ad scibilia p modū rōnis. iō pōt habens habitū sciētie: aliq̄ ignozare q̄ ad illū habitū ptinēt: sz habi tus fidei cū nō rōni innitat⁹ inclinat p modū nature sicut et habit⁹ moraliū virtutū z sicut habit⁹ p̄ncipioz. z ideo q̄stus manet nihil oppositū fidē credit. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ ex illa estimatione humana etiam in eis timoz seruilis causatur sicut in demonibus.

Ad q̄rtū sic ꝓcedit. videt⁹ q⁹ fides informis euacuet⁹ charitate aduenīēte. j. Lhozin. ix. Cū venerit q̄⁹ p fectū ē euacuabit⁹ q⁹ ex pte ē sic̄ veniēte visiōe eua cuabitur fides: sed fides informis est impfecta respectu fi dei formate: ergo fides informis tollit⁹ aduenīēte formata. ¶ P̄ fides informis ē p̄ncipiū timoris seruilis: sz aduenīēte charitate tollit⁹ timoz seruilis: g̃ z fides informis. ¶ P̄ gr̃a aduenīēs nō hz minorē efficaciā infideli q̄⁹ i infideli: sz i in fideli totū fidei habitū causat: g̃ z i fideli q̄ hz fidē formatā sz fides formata z informis sūt vni⁹ spēi vt pz ex dictis: g̃ cū due forme vni⁹ spēi nō possūt sil̄ eē in eodē subiecto oportz q⁹ aduenīēte charitate z gr̃a fides informis tollat⁹. ¶ Sed oppa dona infusa sūt p̄manētioza q̄⁹ acq̄sita: sz gr̃a aduenīēs nō tollit habit⁹ acq̄sitos: g̃ mlto min⁹ tollit habitū ifusuz fi dei ¶ P̄ nihil corrūpit⁹ nisi a suo ꝯrio: sz fides informis nō ꝯriat⁹ gr̃e: qz habit⁹ boni nō sūt ꝯrarij adinuicē: sz solū ma li seu bon⁹ malo: g̃ fides informis nō tollit⁹ fm habitū adue niēte charitate. ¶ Ulteri⁹ videt⁹ q⁹ etiā si maneat q̄stū ad habitū q⁹ nō manet q̄stū ad actū. per actū enī fidei informis z si aliquid fiat q⁹ est bonū: nō tū aliq̄d bene: sz per actum fidei formate aliquid bene fit: ergo fides informis non ma net quātū ad actū suū aduenīēte charitate. ¶ P̄ lumen mi nus nō illumīat p̄sente maioze luce: sz fides informis ē mi

nus lumē q̄ charitas: ergo p̄sente charitate actus fidei in formis nō manet. ¶ P̄ vnusquisq; virtuosus operat quā/to meli⁹ potest sicut ꝛ natura: ſz actus fidei formate quē vir tuosus habens charitatē exercet melior est actu fidei infor/mis: ergo in eo actus fidei informis vacat: sicut ille qui pōt aliq̄d per filogismū demonstratiuz cognoscere non curat per filogismū dialeticū illud cōsiderare. ¶ Sz cōtra in mo ralib⁹ multo min⁹ est aliquid frustra q̄ in naturalib⁹ ꝛ p̄ci pue q̄tū ad habit⁹ infusos: ſz habit⁹ fine actu frustra est cū actus sit finis ei⁹ sicut ꝛ potētie: ergo nō est habit⁹ fidei sine actu. ¶ P̄ actus fidei informis est credere deo vel deū: sed hec manet adueniēte charitate: ergo act⁹ fidei informis nō euacuat. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ fides informis nō possit fie ri fides formata. Fides enī informis mortua est vt dicitur Jsaē. v. sed opus mortuū nō viuificat: ergo nec fides infor/mis viuificat per formā charitatis. ¶ P̄ fides est accidēs sed accidētia vt dicit Boe. variari nō possunt: ergo videtur q̄ illa eadē fides que fuit informis nō possit fieri formata. ¶ P̄ ex duob⁹ accidentib⁹ non fit vnū: ſz gratia aduenies est vnū accidēs: ergo ipsa nō formaꝫ fidē informē p̄ius: ſz nouū habitū fidei formate causat. ¶ Sed ꝺtra natura sem per operat via breuissima: ergo similiter ꝛ gratia: ſz hec via est magis breuis vt habit⁹ p̄i⁹ informis formet q̄ q̄ nou⁹ habit⁹ infundat: ergo illa fides que p̄ius erat informis for matur. ¶ P̄ habit⁹ infusus plus cōuenit cū gratia q̄ poten tia naturalis: ſz potentia naturalis imperfecta ꝛ informis p̄ gratiā adueniētē formaꝫ: ergo multo forti⁹ habitus fidei informis. ¶ R⁹ ad p̄maz questionē dicendū q̄ remoto eo q̄ nō pertinet ad speciē rei. nō oportz q̄ substātia rei tolla/tur: sicut ſi ab aere tollat tenebra adhuc manet aer Jnformi tas aūt fidei nō pertinet ad speciē fidei: q̄ spēs fidei est per modū quē habet ex natura potētie in qua est sicut in subie/cto per relationē ad suū obiectū. dicit aūt formata et info/mis per relationē ad aliquid extrinsecū. ſ. ad volūtatē vt di ctū est: sicut aer formaꝫ lumine per oppositionē cozporis lu minosi. Et ideo patz q̄ informitas nō pertinet ad speciē fi dei. Cū ergo charitas aduenies nō tollat nisi informitatē a fide cōstat q̄ substātia habit⁹ fidei adhuc manet ¶ Ad p̄i mū ergo dicēdū q̄ impfectio quā habz fides respectu visio nis est ſm gen⁹ cognitiōis. ꝛ ideo pertinet ad speciem fidei ꝛ ꝓpter hoc visio aduenies fidē euacuat. nō aūt ita est in ꝓ posito vt dictū est. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ etiā timoꝛ seruꝫ lis nō tollit quantū ad habitū: sed quantū ad seruilitatem. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ gratia in habēte fidē nō causat aliū habitū fidei. ꝛ hoc nō ē per inefficaciā gr̄e: ſz accidit ex par te subiecti q̄ nō pōt recipe ad q̄ iam habet. ¶ Ad secun dam questionē dicēdū q̄ sicut manet habit⁹ fidei informis sine informitate: ita ꝛ act⁹ sine informitate: q̄ habit⁹ ē quo quis agit cū ipſi⁹ affuerit vt dicit aug⁹. ¶ Ad p̄imuz ergo dicendū q̄ hoc q̄ aliquis per fidē informē faciet bonū per/tinet ad substantiā habitus. ꝛ ideo hoc manet: ſz q̄ faciat nō bñ hoc pertinet ad informitatē: ꝛ ideo nō manet. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ lumē fidei informis et charitatis nō sūt vni⁹ rōnis. ꝛ ideo vnū nō obfuscat aliud: ſz perficit illud cū vnuz sit māle respectu alteri⁹ ¶ Ad tertiū dicendū q̄ actus fidei informis deficit ab actu fidei formate rōne informita tis. ꝛ sc̄m hoc nō manet. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q̄ sicut dicit pḥs in. vj. Ethi. in boie ante cōpletū esse virtutis moralis existit quedā naturalis inclinatio ad virtutē illaz que dicit virt⁹ naturalis. ꝛ hec eadē v̄tutis rōnē sumit ſm q̄ a superiori potentia. ſ. rōne perfectionē accipit: Et simili/ter fides informis p̄exist̄it in intellectu ante cōpletū esse virtutis: ſz rōnē virtutis accipit ex perfectiōe superiozis po tentie. ſ. volūtatis. vnde vna ꝛ eadē fides que p̄i⁹ erat info/mis postea fit formata: nec est alia fides que aduenit: q̄ fi/des formata ꝛ informis nō differūt specie vt ex dictis patet due aūt forme vni⁹ speciei simul esse non possunt: q̄ forme diuersificant ſm numerū ex diuersitate materie vl̄ subiecti

¶ Ad p̄imum ergo dicendū q̄ opus mortuū trāsit ꝛ non pōt idē numero iterū sumi. ꝛ ideo viuificari nō pōt: ſz habi tus informis manet. ꝛ ideo formari pōt. ¶ Ad secūdū dicē dū q̄ accidēs nō variat quasi subiectū variationis: ſz quia ſm ipsuz subiectū diuersimode se habet q̄ō subiectū varia/tionis est sicut patz in intēsione ꝛ remissione calozis ¶ Ad tertiū dicendū q̄ ex gratia ꝛ fide nō fit vnū accidēs: ſz mo/dus charitatis participatur ad perfectionem fidei sicut mo dus p̄udētie participat ad perfectionē virtutis mozalis: ꝛ ideo charitas aduenies dicit formare fidē p̄exist̄entem. Accipit autē fides. Fides ꝓpie dicit ex hoc q̄ aliquis as/sentit eis que nō videt. hoc aūt cōtingit dupliciter. vno mō ſm q̄ homo inducit per rationē humanā. ꝛ sic dicit fides opinio vehemēs. Et adhuc magis extenso noīe oīs certitu/do que fit per rōnē humanā etiā ſi ad visionē inducāt dici/tur fides ſm q̄ argumentū dicit ratio rei dubie faciens fi/dem. dicit aūt ꝛ veracitas boīs: fides inquantū est causa q̄ credat quis etiā de his que nō videt. ꝛ sic dicit Tullius. q̄ fides est fundamētū iusticie fidez p̄o fidelitate accipiens. Et vlteri⁹ ipsa cōscientia sc̄m quā aliquis hanc veracitatē tenet dicit fides Ro. xv. omne q̄ō nō est ex fide glo. i. ex cō sciētia. Alio modo ſm q̄ homo inducit per rōnē diuinā. ꝛ sic dicit fides ipse habit⁹ quo creditꝫ siue sit formaꝫ siue in formis ꝛ actus ꝛ obiectū. ꝛ sacramētū inquātuz est causa et signū hui⁹ fidei. Et quelibet certitudo que habet de dīnis extenso noīe dicit fides etiā ſi videant. Nō sicut corrupta Scienduz q̄ hic Aug⁹. experimētalē cognitionē quā quis habet de fide sua sepat a quattuoꝛ generib⁹ visionū. ſ. a vi/sione exteriori per hoc q̄ dicit: sicut cozpoza ꝛ a visione ima ginationis que ex ipsa relinquit in hoc q̄ dicit Et per ipso/rū imaginationez ꝛ a visione imaginatiue que ex diuersis imaginib⁹ rerū visarū formaꝫ aliquā rē nūq̄ visam in hoc q̄ dicit. Nō sicut ea que nō videm⁹ ꝛ a visione intellectuali eoꝝ que sunt extra nos per hoc q̄ dixit nec sicut dominez. Quid est fides nisi credere. ꝛc. hic diffinit habituz fidei per actum p̄opꝛium.

¶ DISTINCTIO .XXIIII.

¶ Quomodo intelligit quod scriptū est: cū factū fuerit credatis.

Hic querit ſi tm̄ fides de non vi sis ē: quomō veritas aplis ait. Nūc dico vobis p̄iusq̄z fiat ut cū factū fuerit credatis. Vbi in nuit videt q̄ fides illis fuerit de factis ꝛ visis. Sup q̄ Aug. mo uet q̄nē: ꝛ absoluit: ita inquiēs Quid sibi vult ut cū factū fuerit credatis. Nec est laus fidei ſi q̄ credit nō videt. Nā ꝛ thomas cui dictū ē: q̄ vidisti me credidisti: nō hoc credidit q̄ vidit. Cernebat. n. ꝛ tāgebat carnē viuētez quā vi/derat morientē: ꝛ credebat deū in carne ipsa latētē. Credebat ergo mēte q̄ nō videbat: ꝑ hoc q̄ sensi bus cozpis apparebat. Si vo dicūt credi q̄ vident sicut dicit vnusq̄sq; oculis suis credidisse: nō ipsa est q̄ in nobis edificat fides: ſz ex reb⁹ q̄ videt agit in nobis: ut ea credāt q̄ nō videt. Ex his apte intel ligit q̄ ꝓpie fides nō apparētiū ē: nec illa est fides q̄ in xp̄o edificamur q̄ dicim⁹ vsitata locutiōe nos ea credere q̄ videm⁹. Alibi tm̄ dicit Aug. fidē eē de reb⁹ p̄sentib⁹ q̄ō erit i futuro cū ꝑ speciē deū p̄sentē ꝓtēplabimur: q̄ tm̄ nō ꝓpe dz fides: ſz veritas Est in quit. Augu. fides qua credunt ea que non vident

sed tñ etiã est rerũ fides: qñ nõ verbis: sz reb⁹ ipsis presentib⁹ creditur. Quod erit cũ per speciem manifestam se contemplandã sanctis pfebebit dei sapientia. Sed non proprie hec dicit fides: immo fidei merces ad quã credendo perueniet: ut ex fide verborũ trãseat iustus in fidẽ rerũ.

¶ Si petr⁹ habuit fidẽ passionis qñ vidit hominẽ illum pati.

Si vero queritur vtr petr⁹ fidẽ passionis habuerit: cũ hoiez xp̃m pati oculis cernebat Dicim⁹ enĩ eũ fidez passionis habuisse: nõ in eo q̃ credebat hoiem pati: qz hoc videbat: sz in eo q̃ credebat deũ esse q̃ patiebat. Nõ enĩ virt⁹ fidei erat q̃ credebat hõ pati z mori. qõ iudeus cernẽs credebat: sz q̃ credebat de⁹ esse qui patiebatur Vnde Aug⁹ sup illũ locũ psalmi respõdit ei in via vtutis sue. Laus fidei est: nõ qz credit hoiez illum mortuũ qõ z pagan⁹ credit: sz qz credit illũ glificatũ z uerũ deuz. Credit igit fides deũ mortuum: et glorificatũ hoiez. Nõ igit fuit Petro fides credere hoiez illũ mori: quod oculis cernebat: sz credere deũ esse qui moriebat. Nec nobis etiã fides in hoc merek q̃ credim⁹ hoiez illũ mortuũ: qõ z iude⁹ credit: sed quia credimus hoiem deum mortuuz esse.

¶ Si aliqua sciuntur que creduntur.

Post hoc queri solet cũ fides sit de nõ apparentib⁹ z nõ uisis: utrũ sit etiã de incognitis tãtũ. Si enĩ de incognitis tãtũ est de his videk tãtũ esse que ignorãk. Sz sciendũ est q̃ cum visio alia sit interior: alia exterior: non est fides de subiectis exteriori visioni. est tñ de his que uisu interiori utcũq; capiũk. Et quedã utiq; hic sic capiũtur ut intelligãk: z si nõ ut in futuro quedã aũt non qz cũ fides sit ex auditu: nõ mõ exteriori: sz interiori nõ põt esse de eo qõ oĩno ignorak que ipsa ad sensuz corpis nõ pertinet: ut ait Aug⁹ dicẽs. Quãuis ex auditu fides in nobis sit nõ tamẽ ad eũ sensum corpis ptinet: q̃ dicit audit⁹: qz nõ est son⁹: nec ad ullum sensuz corpis: quoniã cordis est res ista: nõ corpis. Quedã ergo fide credũk q̃ intelligũk naturale rõne. q̃dã vo que nõ intelligũk. unde ppheta: Nisi credideris nõ intelliges. Qõ aug⁹ aperte distinguit. Alia sũt inq̃t que nisi intelligam⁹ nõ credimus. alia que nisi credam⁹ nõ intelligem⁹. Nemo tñ põt credere in deũ nisi aliq̃d intelligat: cũ fides sit ex auditu pdicatiõis. idẽ in li. de trinitate Certa fides utcũq; incboat cognitionẽ. Cognitio vo certa nõ pficit nisi post hãc uitã. Ambrosi⁹ quoq; ait ubi fides nõ statim cognitio. ubi cognitio est fides pcedit. Ex his apparet aliqua credi q̃ nõ intelligũtur: uel sciũk nisi prius credãk. Quedã vo intelligi aliqñ etiã anteq; credãk. Nec tñ sic intelligũk mõ ut in futuro scienk: z nũc etiã p fidez qua mũdank corda ampli⁹ intelligũk: qz nisi p fidẽ diligak deus nõ mundak cor ad eũ sciẽdũ. unde aug⁹. Quid est deũ scire nisi mẽte eũ cõspicere firmeq; percipere. Sz z priusq; valeam⁹ pcipere z pspicere deũ sicut pcipik a mũdis cordib⁹: nisi p fidẽ diligak: nõ poterit cor mũdari: ut ad eũ uidẽdũ sit aptuz. Ecce hic apte habes: qz nõ põt sciri de⁹: nisi prius diligẽdo credak. Supra aũt dictuz est q̃ nemo põt credere in deũ nisi aliq̃d intelligak: unde colligit non posse sciri z intelligi credẽda q̃dã: nisi pri⁹ credãk: z q̃dã non credi nisi pri⁹ intelligãk: z ipsa per fidẽ amplius intelligi. Nec ea q̃ pri⁹ credũk q̃z intelligãk penit⁹ ignorãk: cuz fides sit ex auditu. Ignorãk tñ ex pte: qz non sciũk. credik ergo qõ ignorak: sz non penit⁹. sicut etiã amak qõ ignorak. unde aug⁹. Sciri aliq̃d z non diligi potest. Diligi vo qõ nescik: q̃ro utrũ possit. Si non potest: nemo diligit deũ añq; sciat. ubi aũt sũt illa tria: spes: fides: z charitas nisi in aio credẽte qõ nondũ scit: z sperãte z amãte qõ credit. Amak ergo z qõ ignorak: sz tñ creditur.

¶ Postq; determinauit magister de fide fm suã substantiã: hic determinat de ea in cõparatione ad siũ obiectuz. Et introducitur pars ista occasione diffinitiõis fidei ab apl̃o date qua fidẽ argumẽtũ nõ apparẽtiũ dicit. diuidit autez pars hec in duas. in p̃ma inq̃rit vtrũ fides sit de non visis. In secũda vtruz sit de incognitis ibi: Post hec queri solet. Circa p̃mũ duo facit. p̃mo ostẽdit fidẽ ꝓprie loquẽdo esse de nõ visis. Scõo remouet quãdã instantiaz que fieri posset ibi. Si vo querik vtrũ Petrus. ¶ Questio p̃ma.

Hic querũk tria. p̃ma q̃d sit obiectũ fidei. Scõo qualiter se habeat ad cognitionẽ nostrã. Tertio de merito z laude fidei.

Ad primũ sic ꝓcedit. videk q̃ veritas increata non sit obiectũ fidei. Fides enĩ est de his que sub simbolo cõtinent⁹ qõ est collectio credendorũ: sz in simbolo cõtinent⁹ quedã que ad creaturã pertinẽt: sicut passio z huiusmodi: ergo obiectum fidei non est veritas increata ¶ P̃ fides vt augustin⁹ dicit per sanctã scripturã instruit sz in ea multa de creaturis cõtinẽt: ergo fidei obiectuz non est tantuz veritas increata. ¶ P̃ fides a ꝓphetica reuelatione initiũ sumpsit: sz ꝓphetia est de reb⁹ creatis' cũ cõtineat differẽtias temporis quib⁹ creatura subiacet: ergo z fides. ¶ P̃ forma vniuersalis nõ est p̃incipiũ operãda: quia est a motu remota. vnde rõ vniuersalis que est formarũ vniuersaliũ nõ mouet: sicut patz per ph̃m in. iij. de aĩa: sed veritas prima est magis a materia z motu remota q̃z aliqua forma vniuersalis: cũ ergo fides sit operatiu⁹ habit⁹ quodãmõ: qz per dilectionẽ operak vt dicit Hal. iiij. videk q̃ obiectum fidei nõ possit esse verita s p̃ma. ¶ P̃ virtutes theologice vt supra dictũ est ordinãt nos in finẽ: sz finis noster nõ tantum est de⁹: sed etiã gloria creata: ergo z fides etiã circa veritatẽ creatã est. ¶ Sed contra est qõ dicit Diony. vij. ca. de di. no. q̃ diuina fides est circa simplicẽ z semp existentem veritatẽ. hoc aũt est veritas increata: ergo obiectum fidei est verũ increatũ. ¶ P̃ ab eodez res denominak a quo recipit speciẽ: sed habit⁹ speciẽ recipiũt ab obiecto: cũ ergo fides dicak a deo virt⁹ theologica videk q̃ obiectũ ꝓprium ei⁹ est veritas increata. ¶ Ulteri⁹ videk q̃ fides nõ sit circa verũ cõplexũ: qz vt dictũ est obiectũ fidei est simplex veritas: sz in simplici nõ cadit aliqua cõplexio: ergo nõ est circa verũ complexũ. ¶ P̃ fidei succedit visio: sed visio patrie erit de incõplexo: ergo z fides. ¶ P̃ fides formak charitate: sed charitas habet pro obiecto bonum incõplexũ: ergo z fides veruz incõplexũ. ¶ P̃ sicut dicit philosophus. in. iij. de anima. In cõpositione intellectuum cadit temp⁹: sed de substãtia fidei videk esse temp⁹. Alioquin null⁹ fuisset tẽpore natiuitatis christi fidelis nisi qui credidisset eum tũc nasci: ergo fides nõ est circa verum complexũ. ¶ P̃ fides eadẽ est semper: sed enunciabilia nõ manent eadem: quia nos credimus xp̃m natũ quẽ patres crediderũt nasciturũ: ergo fides nõ ẽ enũciabiliũ. ¶ Sz ꝓtra fides ẽ media inter opinionẽ z sciẽtiã: sz tã sciẽtia q̃z opinio ẽ enũciabiliũ: ergo et

fides. ¶ Ꝑ per fidem differt fidelis ab infideli. nō aūt differt per incōplexū: sed per complexū: quia iudeus credit aduentū xp̄i sicut ꝛ nos: ſz in hoc distinguimur: qz nos credimus eū venisse quē ipſi expectāt venturū: ergo fides est de cōplexis. ¶ Ulteri⁹ videtꝫ q̄ fidei possit subesse falsum. oē enī verū cōtingens pōt esse falsum: ſz fidei subest aliq̄ō verū cōtingēs. ſ. passio xp̄i: qz fuit volūtaria ꝛ ex li. ar. tam xp̄i q̄z iudeoꝝ dependēs: ergo fidei pōt subesse falsum. ¶ Ꝑ in tēpore ante passionē xp̄i: postq̄z credidit abꝛaā xp̄i passionē futurā cōstat q̄ possibile fuit: tūc deo alio mō hūanū genꝰ liberare: q̄ō ſi fuisset fides abꝛahe falsificata fuisset: g̃ fidei pōt subesse falsum. ¶ Ꝑ spei pōt subesse falsum: qz aliquis sperat se habiturū vitā eternā q̄ nūq̄z habebit. ꝛ ſiliter charitati: qz aliq̄s p̄mittit aliq̄d ex charitate q̄ō nō faciet sicut de apl̄o patet p̄ma Job. xiij. ergo ꝛ fidei. ¶ Ꝑ latria per fidem dirigit̄: sed in actu latrie aliq̄s pōt errare sicut q̄ credit esse hostiā cōsecratā que nō est cōsecrata ꝛ eā adorat: ergo ꝛ fidei pōt subesse falsum. ¶ Sz cōtra fides est certior quā sciētia vt supꝛa dictū est: ſz sciētie nō subest falsum: ergo multo min⁹ fidei. ¶ Ꝑ per nullā vtutē p̄ducit̄ act⁹ mal⁹: qz bonus vsus potētie est act⁹ vtutis vt dicit Augu. ſz opinari falsum est mal⁹ vsus intellect⁹: cū ergo fides sit virt⁹ nō cōtingit fidei subesse falsum. ¶ R° dicendū ad p̄mā questionē q̄ in obiecto alicui⁹ potētia cōtingit tria cōsiderare. ſ. id qō est fōmale in obiecto. ꝛ id qō est materiale ꝛ id qō est accidentale: sicut patz in obiecto visus: qz fōmale in ipſo est lumen qō facit colorē visibilē actu: materiale vero: ipſe color q̄ est potētia visibilis. Accidētale vero sicut quātitas ꝛ alia huiusmodi que colorē comitāt̄. Et qz vnūquodq; agit ſm q̄ est in actu ꝛ p̄ suā fōmā. obiectū aūt est actū in virtutib⁹ passiuis. ideo rō obiecti ad quā p̄portionat̄ potētia passiua est id qō est fōmale in obiecto. ꝛ ſm hoc diuerſificant̄ potētie ꝛ habit⁹ qui ex rōne obiecti speciē recipiunt. Et hec tria est inuenire in obiecto fidei. Cū enī fides nō assentiat alicui nisi p̄pt̄ veritatē p̄mā credibilē nō habet qō sit actu credibile nisi ex virtute p̄me: sicut color est visibis ex luce: ꝛ ideo veritas p̄ma est fōmale in obiecto fidei ꝛ a qua est tota rō obiecti. Quicq̄d aūt est illud qō de deo creditur sicut ē passum esse vel aliq̄d huiusmodi boc est materiale in obiecto fidei. Ea aūt que ex istis credibilib⁹ cōsequunt̄ sunt q̃ſt accidētaliter. ꝛ ideo cōcedendū est q̄ obiectū fidei p̄prie loquēdo est veritas p̄ma. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ passio ꝛ alia huiusmodi que cōtinent̄ in ſimbolo se habēt materialiter ad obiectū fidei. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ in sacra ſcriptura instruit fides q̃ſtū ad essentialia fidei: sicut sunt q̄ de deo in ipſa dicunt̄ ꝛ q̃ſtū ad accidentalia: sicut sunt gesta patrū ꝛ alia huiusmodi que ad fidē pertinēt inquantū sunt dīnitus inſpirata ꝛ dicta. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ q̃uis p̄phetia ꝛ fides sint de eodē sicut de passione xp̄i: nō tū cōm idē: qz fides fōmaliter respicit passionē ex parte illa q̄ sub est aliq̄d eternū. ſ. inquātū de⁹ est passus. boc aūt qō tale ē respicit materialiter: ſz p̄phetia ecōuerſo. ¶ Ad quartū dicendū q̄ fōme vniuerſales nō mouēt ſm q̄ in ſua vniuerſalitate cōſiderant̄: ſz ſm q̄ applicant̄ ad aliq̄d particulare Et ſimiliter p̄ma veritas mouet ad operandū inquantū applicat̄ ad hūc vel ad illū: ſicut oū cōſideratur q̄ est finis ad quē iste vel ille peruenire pōt. Uel dicēdū q̄ fōme vniuerſales nō sunt ſubſiſtētes in rerū natura. ꝛ ideo ad operationē vel ad actionē se habere nō possunt: neq; ſicut p̄ncipium neq; ſicut termin⁹. ꝛ ideo nō ē ſil̄is rō de deo qui in ſeipſo ſubſiſtit. ¶ Ad quintū dicendū q̄ bītudo creata cōfiſtit in opatiōe nostra ad deū. operatio autē ex obiecto cognoſcit̄ vñ p̄ncipaliter est fides de ipſo deo ꝛ ſecūdario de bītudine creata. ¶ Ad secūdā questionē dicendū q̄ ſicut dicit Augustin⁹ credere est cū aſcenſione cogitare Aſſentire autē nō pōt aliq̄s niſi eo qō verū est. veritas aūt nō cōſiſtit niſi in cōplexione vel intellectu vel vocē. ꝛ ideo obiectū fieri oportet q̄ ſit verū cōplexū. Et hoc patz per hoc qō quidā p̄bi illam opationē intellectus qua cōponit ꝛ diuidit appellauerūt fidē. vnde illi qui dixerūt q̄ fidei obiectū est incōplexū ppt̄ia vocē ignorauerūt. q̄ enim dicit̄ credo incarnationē nō pōt intelligi informādo cōceptionē incarnatiōis: qz ſic q̄libet q̄ intelligit q̄d ſignat̄ per nomē crederet incarnationē. vnde ſenſus est credo incarnationē esse vel fuisse: patet ergo q̄ fidei inquātū est fides cōuenit circa verū cōplexum esse cōuenit etiā ſibi ex ipſa ratione obiecti ppt̄ia qō est veritas p̄ma de qua nō pōt sciri q̄d est vt intellect⁹ in eius cognitione vtat̄ formatiōe: ſz cognoſcit̄: qz est qō fit per intellectū cōponētē ꝛ diuidentē. ¶ Ad p̄mum ergo dicendū q̄ q̃uis veritas p̄ma ſit ſimplex ſm rem. tū in ea inueniunt̄ multa ſm rōnē p̄out intellectus diuerſas cōceptiones de ipſa formant. Et ſm hoc etiā illas diuerſas cōceptiones pōt componere ꝛ diuidere ꝛ enūciationē de deo formare ¶ Ad ſecūdū dicendū q̄ operatio intellect⁹ cōponētis ꝛ diuidentis resoluit̄ ad operationē ei⁹ qua respicit aliq̄ō incōplexū: qz qō quid est. est p̄ncipiū demōſtrādi an est ſimpliciter: ꝛ qz est. ꝛ ideo etiā illud qō fidei succedit in quo fides cōſūmabit̄ erit viſio incōplexi. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ obiectū charitatis est bonū qō ſm p̄m in. vj. Meth. est in reb⁹. oīb⁹ aūt fidei est verū qō cōplex̄ per operationē aīe. Et qz cōpositio ꝛ diuiſio que est in enūciabilibus nō est niſi per aīam. ideo cōplexū est obiectū fidei: q̃uis incōplexū ſit obiectus charitatis. ¶ Ad quartū dicendū q̄ tēp⁹ determinatū est de his que accidētaliter ſe habēt ad fidē: ſicut etiā ſe habet accidētaliter ad p̄dicatū ꝛ ad ſubiectū q̄ intellectus cōponit ꝛ diuidit: ea aūt q̄ ſe habēt accidētaliter ad fidē nō ſunt de necessitate ſalutis niſi postq̄z determinata ſunt per p̄dicationē ꝛ doctrinā. ¶ Ad quintū dicendū q̄ ſuſtinētiū fidē esse circa verū cōplexū quidē dixerunt q̄ est idē enūciabile qō ſcōm tria tēpora variat̄ qō in p̄mo li. impꝛobatum est diſ. xxiiij. Et ppter hoc alij dixerūt q̄ articuli fidei nō ſunt idē quātū ad essentiā: ſz q̃tū ad vtilitatē qō etiā nō bene dictū est: qz ſic fides nō esset eadē ſimpliter: ſz ſcōm quid. Et ideo dicendū est q̄ in ipſo articulo qui est obiectū fidei cōplexū est aliq̄d materiale. ſ. ipſa passio: ꝛ aliquid fōmale. ſ. res diuina ꝛ aliquid accidētale. ſ. ipſum. vnde fides variatur non q̃tū ad essentiā: q̃tū ad accidēs. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄ fides innitit̄ veritati p̄me. vnde cū illa ſit infallibilis fides nō pōt subesse falsum ¶ Ad p̄imū ergo dicendū q̄ cōtingēs nō pōt esse obiectū fidei: niſi ſm q̄ ſtat ſub diuina p̄ſcientia. ꝛ ſcōm hoc habet necessitatē cōſequētie: ꝛ ſic cadit ſub fide. vnde ſicut p̄ſciētia nō pōt falli ita nec fides. ¶ Ad ſecūdū dicendū q̄ post tēp⁹ abꝛahe de⁹ potuit alio mō genus humanū liberare quā per passionē xp̄i loquēdo de potentia abſoluta: ſz nō ſm q̄ cōſiderat̄ in ordine ad p̄ſciētiā nō enī poterat de⁹ vt aliq̄d ab eo p̄ſcitū ſit ꝛ postmodū nō fiat ſicut nō pōt falli vel mutari: ꝛ ſic fides abꝛahe fuerat de passione xp̄i ſm q̄ ſubſiſtat dīne p̄ſciētie. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ spes nō tendit in beatitudinē niſi ex ſuppoſitiōe meritorū. Alias esset p̄ſumptio ꝛ nō spes. vnde ſi deficiētibus meritis iſte ad bītitudinē nō puenit vt speranit spes non decipit̄: ꝛ ſil̄iter nec charitas decipit̄: qz semp vult id quod deo placitū est vnde ſi aliq̄s postea cōperiat nō esse deo placitū qō p̄ius placitū estimabat. estimatio hūana fallit̄ nō charitas. ¶ Ad quartū dicendū q̄ fides nō est de hac hoſtia niſi rite ꝺsecrata: ſz q̄ hec hoſtia ſit rite ꝺsecrata boc est hūane estimatiōis ꝛ ex hac pte pōt accidere erroꝛ in latria.

¶ Ad ſecundū ſic procedit̄. videtur q̄ fides ſit de visis p̄ima Job. xiij. videmus nunc per ſpeculum in enigmate. ꝛ loquit̄ ibi de fide. ideo fides est viſio: ergo credita ſunt viſa. ¶ Ꝑ lumē fidei ſe habet ad articulos ſicut lumē naturale ad p̄ncipia naturaliter cognita: ſed lumē nāle facit videre p̄ncipia per ſe nota: ergo ꝛ lumen fidei facit fidere articulos. ¶ Ꝑ itelligere videre ē: ſz opoꝛtz eū qui audit intelligere q̄ dicit̄ ad h⁹ q̄ credat: g̃ fides que ex auditu est de viſis est. ¶ Ꝑ prophetia viſionis cauſa est

fides ⁊ ꝓphetia in idē cōcurrunt vt supra dictū est: ergo fides de visis ē. ¶ Ꝑ id qđ ē mäle in obiecto fidei ē res creata dictū ē: ꝫ res illa creata visui būano subiacet etiā sensibili siē passio: g̃ cū fides sit de toto obiecto suo: fides de visis erit. ¶ Sz cōtra Heb.xi. fides est argumētū nō apparētiū: ergo nō est de visis. ¶ Ꝑ deuz nemo vidit vnq̃ Joh.ꝑmo sed fides ꝓprie est de deo: ergo fides est de non visis. ¶ Ꝑ fides gignit spem glo. Math.j. sed spes est de nō visis Ro. viij. ergo ⁊ fides. ¶ Ulterius videt̄ qꝫ fides possit esse de scitis. deū enim esse est creditū: sed hoc est scitū: qꝫ demonstratiue ꝓbatū est: ergo fides est de scitis. ¶ Ꝑ vnū de generantib⁹ scientiā est doctrina: ꝫ fides q̃tū ad distinctionē credendoꝝ est per doctrinā: qꝫ fides ex auditu est. Ro.x. ergo fides est de scitis. ¶ Ꝑ oē illud ad qđ habet̄ ratio ꝓbans est creditū: ꝫ ad ea que sunt fidei pōt haberi ratio ꝓbās ꝑma Pe.iiij. parati semp ad reddendū rationē de ea q̃ in nobis est fide ⁊ spe Et Lōmendat⁹ super ꝑmū ca. de dino. dicit qꝫ ratio est prioꝝ auctoritate. Et Rich. de sanc. vic. dicit qꝫ ad nullā veritatē ꝓbandā deficit ratio: ergo fides est de scitis. ¶ Ꝑ ois ꝓbatio cōuincēs intellectū ad assentiendū facit scientiā: ꝫ ad assentiēdū his q̃ sunt fidei cōuincitur intellectus per miracula: sicut supra dictum est de demonibus: ergo fides est de scitis. ¶ Sed cōtra scientia ex intellectu ꝑncipioꝝ causat̄: sed de his que fides credit nō possum⁹ habere intellectū fide manēte scilicet in statu vie: ergo fides nō pōt esse de scitis. ¶ Ꝑ scientia est effect⁹ rationis: ꝫ ea de quib⁹ est fides sunt supra rationem: ergo de his que sunt fidei nō pōt esse scientia. ¶ Ꝑ deum nemo vidit vnq̃. Joh.j. sed fides ꝓprie de deo est: ergo est de non visis ⁊c. ¶ Ulteri⁹ videt̄ qꝫ ea de quib⁹ est fides sūt ignota: qꝫ fm Greg. apparētia nō habent fidē: sed agnitionez: ꝫ ea que nō habent agnitionē sunt ignota: ergo ea que fidez habēt ignota sunt. ¶ Ꝑ ꝑma Lbozin. xij. oculus non vidit ⁊ auris nō audiuit ⁊ in coꝝ hois nō ascēdit que preparauit de⁹ diligen. se: ꝫ quecūq̃ cognoscūt̄ in coꝝ ascendunt: ergo fides que est de ꝑdictis est de ignotis. ¶ Ꝑ ois nostra cognitio habet oꝛtū a sensu fm ꝑhos. sed ea que cadūt sub fide nullo modo possunt reduci ad cognitionē sensibilez: ergo de eis nō est cognitio aliqua. ¶ Ꝑ oē qđ cognoscit̄ est presens aliquo mō cognoscenti: sed fides vt dicit Aug⁹ est de absentib⁹: ergo ea que sunt fidei sunt ignota. ¶ Sz contra ois habitus in potētia cognitiua existēs facit cognoscere suū obiectū: sed fides est in cognoscitiua potētia existēs sicut in subiecto vt prius dictū est: ergo ea que sunt fidei aliquo modo cognoscūt̄. ¶ Ꝑ infidelitas est ignota vt patet ꝑma Thi.j. misericordiā consecut⁹ sum: qꝫ ignorans feci in incredulitate mea: ergo fides est cognitio: ⁊ ita credita sunt cognita. ¶ Ad⁹ dicendū ad primā questionē qꝫ visio ꝓprie loquēdo est actus sensus visus: ꝫ ꝓpter nobilitatē ist⁹ sensus translatū est nomē visionis ad actus aliarū potentiarū cognitiuarū fm similitudinē ad sensum visus. Pōt ergo attendi similitudo quātū ad gen⁹ cognitionis tantū: ⁊ sic largo modo ⁊ improprie ois cognitio visio dicet̄: ⁊ fm hoc fides est de visis vtcūq̃ sicut magister dicit: nō quidē visu exteriori: ꝫ interiori potest etiā vlteri⁹ attendi hec similitudo nō solū quātū ad genus cognitionis: sed etiā quātū ad modum cognoscēdi Modus aūt quo sensus visus videt est in quātū species visibilis in actu per lumē format̄ in visu. vnde transferēdo nomē visionis ad intellectū ꝓprie intelligēdo videm⁹ quādo per lumē intellectuale ipsa forma intellectualis fit in intellectu nostro: siue illud lumen fit naturale: sicut cū intelligim⁹ quidditatē hois aut alicui⁹ huiusmodi siue fit supernaturale: sicut quo deū in patria videbim⁹. Et vlteri⁹ videri per intellectū dicim̄ illa cōplexa quoꝝ cognitio ex predicta visione ꝛsurgit sicut per lumē naturale videmus ꝑncipia ꝑma que cognoscim⁹ statim vt termi nos: siue per lumē supernaturale sicut est visio ꝓphetie. Et vlterius etiā ea que in ista ꝑncipia resoluere possum⁹ per rationem dictum̄ videre sicut ea que scim⁹ demonstratiue ꝓbata. Et fm hoc patet qꝫ fides non pōt esse de visis: qꝫ forma illa intelligibilis que ꝑncipaliter erit obiectū fidei .s. de⁹ formationē intellectus nostri subterfugit ⁊ nō est ei parui⁹ in statu vie vt dicit Aug⁹. Nec iterū ea que sunt fidei ad ꝑncipia visa reducere possum⁹ demonstrādo. ¶ Ad primū ergo dicendum qꝫ visio accipit̄ ibi large scōm primū modū ¶ Ad secūdū dicendū qꝫ termini ꝑncipioꝝ naturaliter notoꝝ sunt cōprehensibiles nostro intellectui. ideo cognitio que cō surgit de illis ꝑncipiis est visio: ꝫ nō est ita de terminis articuloꝝ. vnde in futuro qñ deus videt̄ per essentiaz articuli erunt ita per se noti ⁊ visi: sicut modo ꝑncipia demōstrationis. ¶ Ad tertiū dicendū qꝫ fidē precedit intellect⁹ quo intelligimus quid signat̄ per nomē: ⁊ nō quo intelligim⁹ qđ sit res ipsa: qꝫ noīa ex effectib⁹ deo imponūt̄. ¶ Ad quartū dicēdū qꝫ ꝓphetia respicit tēporale quasi ꝓpriū obiectū qđ intellectu cōprehendi potest. ⁊ ideo prophetia est visio. ¶ Ad quintū dicēdū qꝫ de deo qđ est materiale in obiecto fidei .s. incarnatio nō est fides nisi fm qꝫ stat sub illo forma li sicut visus nō est de colore nisi fm qꝫ stat sub luce: ⁊ sic nō cadit sub visu coꝛporali nec intellectuali. ¶ Ad secundam questionē dicendū qꝫ fides vt dictū est cōpat̄ ad aliqđ ouꝑliter. .s. per se ⁊ per accidēs. Et qđ per se pertinet ad fidez pertinet ad eam semp ⁊ vbiq̃. ideo qđ pertinet ad fidē ratione huius vel illius nō est fidei per se ꝫ per accidēs: sic ergo qđ simpliciter humanū intellectuz excedit ad deū pertinens nobis diuinit⁹ reuelatū per se ad fidē pertinet: qđ aūt excedit intellectū huius vel illi⁹ ⁊ nō ois hominis nō per se sed per accidēs ad fidē pertinet. Ea aūt que omnē humanū intellectū excedūt nō possunt per demonstrationē ꝓbari: qꝫ demonstratio in intellectu ꝑncipioꝝ fundat̄. ⁊ ideo huiusmodi nō possunt esse scita: sed quedā sunt precedētia ad fidē quoꝝ nō est fides nisi per accidēs inquātū. .s. excedūt intellectū illi⁹ hominis ⁊ nō ois simpliciter possūt demonstrari ⁊ sciri: sicut hoc qđ est deū esse: qđ quidē est creditum quātū ad eū cui⁹ intellect⁹ ad demonstrationē nō attingit: qꝫ fides quātū in se est ad oīa que fidē cocomitant̄ vel sequūt̄ vel precedūt sufficiēter inclinat ⁊ per hoc patz ꝛsolutio ad primū. ¶ Ad secūdū dicendū qꝫ fides determinat̄ per auditū doctrine ꝓponētis quid euitandū sit ⁊ quid tenendū sit: sed nō ꝓbantis ꝓpositū: ⁊ ideo scientiā talis doctrina nō facit ¶ Ad tertiū dicendum qꝫ ratio humana precedit auctoritatē humanā: ⁊ rō diuina precedit auctoritatem diuinā cui fides innitit̄. vnde fides nostra ita se habet ad rationē diuinā qua de⁹ cognoscit: sicut se habet fides illius qui supponit ꝑncipia subalternate sciētie a sciētia subalternante que per ꝓpriā rationē illa ꝓbauit. vnde apostolus nō mouet humanā rationē inducere ad probandū fidē sed diuinā vt quid de⁹ dixit: humanā aūtē defendendū vt per eā ostendat̄ qꝫ ea que fides ꝑsupponit nō sunt impossibilia: nō aūt ita qꝫ sufficiēter pet rationē humanā ea que fidei sunt ꝓbari possint. Et ideo verbū Rich. intelligendum est de ꝓbatione nō sufficienti: sed aliquo modo psuadenti ¶ Ad quartū dicendū qꝫ argumēta que cogūt ad fidē sicut miracula nō ꝓbāt fidē per se: ꝫ ꝓbāt veritatē annūciantis fidē. ⁊ ideo de his que fidei sunt sciētia nō faciūt ¶ Ad tertiam questionē dicendū qꝫ ad perfectā rōnē cognitiōis intellectiue tria requirūt̄. Primo qꝫ id qđ cognoscit̄ intellectui ꝓponat̄ Scōo qꝫ intellect⁹ illis adhereat. Tertio qꝫ ea videat. Ea ergo que fidei sunt intellectui ꝓponūt̄: nō quidem in seipsis: ꝫ quibusdā verbis que ad eoꝝ expressionē nō sufficiūt ⁊ quibusdā similitudinib⁹ ab eoꝝ repsentatione deficientib⁹. ⁊ dicunt̄ cognosci in speculo ⁊ in enigmate Et ꝓpter hoc nō videt̄ ꝓprie loquēdo: sed trī intellectus assentit eis. ⁊ ꝓpter hoc imperfecte cognoscūt̄ nec oīno ignorant̄. ¶ Ad primum ergo dicendū qꝫ Grego. loqt̄ de agnitione perfecta que visionē includit. ¶ Ad secūdū dicendū qꝫ in coꝝ ascendit qđ per operationē coꝛdis formari potest.

et hoc quod videtur: z per istum modū que preparauit de⁹ diligētib⁹ se in coꝛ hoīs nō non ascendūt. ¶ Ad tertiū dicē dū ꝙ cognitio fidei oꝛtū habet assensu inq̄ntū significatio/nes nominū que preponunt a sensib⁹ cognouit. sed hec de/ficiunt a repꝛesentatione ei⁹ circa quod est fides pꝛopꝛie: iō fides non habet cognitionē pfectā. ¶ Ad q̄rtū dicēdū ꝙ il/lud pꝛopꝛie dicit pꝛesens cui⁹ essentia intellectui vel sensui pꝛesentat. z quia hoc facit visionē: ideo dicit Aug. ꝙ viden tur pꝛesentia sed creduntᵉ absentia. z pꝛopter hoc etiā fides assimilat auditui qꝛ de absentib⁹ est: sicut auditu cognosci/mus: que cū sint absentia nobis recitant.

AD tertiū sic ꝓcedit. videt ꝙ non sit necessariū ꝙ hō credat aliq̄d cui⁹ non habet scientiā neq; visionem sup naturalem rationē existens. nulli enī rei pfecte ꝓuidet nisi sibi conferant ea p que potest in finē suū deue/nire. sed humane nature in sua creatione sufficiēter diuina ꝓuidentia ꝓuidit: ergo ei tribuit ea p que possit in finē suū tendere. z ita videt ꝙ ratio naturalis sufficiēter hominē in finē oꝛdinet: z ita nō oportet ꝙ aliqua supꝛa rationē credat. ¶ Ꝑ vltimus finis nostre vite est deus inq̄ntū est summū bonū. sed aliquid esse summū bonū est ꝓbatū p rationē na/turalē: ergo non oportuit aliq̄d aliud credere supꝛa rationē naturalem ad oꝛdinationē hominis in finē. ¶ Ꝑ sapientia diuina in infinitū nostrā rationē excedit: ergo infinita sunt in sapiētia dei que nostrā rationē excedūt. sed non de oīb⁹ illis possum⁹ habere cognitionē: ergo pari rōne nec de aliq̄/bus que supꝛa rationē sunt: quia de similib⁹ est idem iudi/ciū. ¶ Sed ꝛra. vbi est altioꝛ vita debet eē altioꝛ opatio vi/te. sꝫ vita gratie est altioꝛ q̄ꝫ vita nature: ergo z cognitio gra/tie debet excedere cognitionē nature cū cognitio sit opatio vite. ¶ Ꝑ fides est substantia sperādarū rerū Hebꝛe. xj. sed ea que speramus sunt supꝛa rationē: qꝛ oculus nō vidit ꝛc. j. Coꝛinthꝫ. ij. ergo z fides debet eē de his q̄ sunt supꝛa ratio/nē. ¶ Ulterius videt ꝙ credere his que non videm⁹ non sit laudabile neq; meritoꝛium: quia qui cito credit leuis est coꝛde vt dicit Eccl. xix. sꝫ qui credit his que nullo modo vi/det nimis cito credit: ergo magis est vituperādus q̄ꝫ laudā/dus. ¶ Ꝑ abnegare rationē que ē nobilissimū eoꝛ q̄ in no/bis sunt est vituperabile. sed qui credit ea que non sunt ra/tioni consona rationē abnegat: ḡ est vitupabil. ¶ Ꝑ discre/tio est illa que facit omne opus hoīs laudabile. sꝫ cū oīs no/stra discretio sit p rationē: in his que pꝛeter rationē sunt nō habem⁹ aliquid quo discernam⁹: ergo hoc credere non est laudabile: quia ita potest aliquis credere falsis sicut veris. ¶ Sed ꝛra est quod dicit Jo. xx. Beati qui non viderūt z crediderūt. ¶ Ꝑ oīs actus virtutis est meritoꝛius z lauda/bilis q̄ntū est in se. sed credere que nō videnᵗ est actus fidei que est virt⁹: ergo est laudabile z meritoꝛiū. ¶ Ulteri⁹ vi/detur ꝙ ratio humana diminuit meritū fidei. Ratio enī suf/ficienter ꝓbans totaliter meritū fidei euacuaret: quia vt di/cit Gꝛego. fides non habet meritū cui humana ratio pꝛebet experimentū: ergo ratio aliqualiter persuadēs meritū fidei diminuit. ¶ Ꝑ illud quod inducit ad coꝛruptionē fidei di/minuit meritū fidei. sed rōnes z disputatiōes inducūt coꝛ/ruptionē fidei vt dicit Auerrois in. iiij. phis. ex hꝫ ꝙ hō audit alia: z ex hoc min⁹ adheret his que consueuit audire: z du/bitare incipit: ergo videt ꝙ ratio humana meritū fidei di/minuat. ¶ Ꝑ opus q̄ pure ꝓpter deū fit magis est meri/toriū q̄ꝫ q̄ cū hoc fine admisceᵗ aliq̄d aliud tpale: ergo pa/ri rōne humana ratio fidei admixta meritū fidei diminuit. ¶ Sꝫ ꝛra. p rōnes humanas fides elucidat. sꝫ elucidātib⁹ vita eterna ꝓmittit vt patet Eccl. xxiij. Qui me elucidāt ꝛc. q̄ꝫ non eēt si p elucidationē meritū fidei diminueret: ergo videt ꝙ rō humana meritū fidei non diminuit. ¶ Ꝑ q̄nto virt⁹ est magis ꝓpinq̄ fini tanto est magis meritoꝛia. sꝫ fi/nis fidei est intelligēcia veritat⁹ ad quā hō ꝓpinq̄t p rōnes humanas: ergo rō humana fidei meritū nō diminuit sꝫ au/get. ¶ Rᵒ dicēdū ad pꝛimā q̄onē ꝙ in fide sunt q̄dā q̄ sunt supꝛa rationem humanam simpliciter de quibus essentiali/ter est fides. Et quedā q̄ sunt supꝛa rationē humanā alicui⁹ q̄ꝫuis nō supꝛa rationē cuiuslibet hoīs. et ad vtraq; necessa/riū fuit dari fidē. Quia enī hoī deus ꝓuidit finē q̄ est supꝛa naturā hoīs. s. plenā participationē siue bītudinis: oportet aūt eū qui in finē tendit si libero ar. agat cognoscere finē ex cui⁹ ꝯsideratiōe dirigit in his q̄ sunt ad finē. ideo oportuit vt hō alicui⁹ rei cognitionē haberet q̄ naturalē cognitionē ei⁹ excedit: que quidē cognitio homini datur p gratiā fidei Sicut aūt est in gratia pficiēte affectū ꝙ p̄supponit naturā quia eā pficit: ita z fidei substernit natural cognitio quā fi/des p̄supponit: z ratio ꝓbare pōt: sicut deū eē: z deū eē vnū incoꝛpoꝛeū intelligentē: z alia huiusmodi. z ad hoc etiā suf/ficiente fides inclinat: vt qui rationē ad hoc habere nō pōt fide eis assentiat. Secūdo quidē necessariū fuit ꝓpter q̄nq; vt materie fm elevationē dicit rabbi Moyses in ꝓma pte c. xxxiij. Primo ꝓpter altitudinē a sensib⁹ quib⁹ vita nr̄a cōnutrit. vñ nō est facile sensum z imaginationē deserē: qō tñ est necessarium in cognitione diuinoꝛ z spūaliū: vt dicit Boe. Secūdo qꝛ q̄uis intellect⁹ hoīs naturaliter oꝛdinat⁹ sit ad diuina cognoscēda: nō tñ pōt in actū exire p seipsum. Et qꝛ cuilibet nō pōt adesse doctoꝛ parat⁹: iō de⁹ lumē fidei ꝓuidit qō mentē ad huiusmodi eleuet. Tertio qꝛ ad cogni/tionē diuinoꝛ p viā rōnis multa pꝛeexigūt cū fere tota phī losopbia humana ad cognitionē diuinoꝛ oꝛdinet: q̄ quidē nō pñt nisi pauci cognoscere. z ideo oportuit fidē eē vt oēs aliquā cognitionē haberēt de diuinis. Quarto quia quidē naturaliter sunt bebetes: z tñ cognitione diuinoꝛ indigent q̄ in vita dirigant. Quinto qꝛ hoīes occupant circa necessa/ria vite: z retrahunt a diligēti cōsideratiōe diuinoꝛ. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū ꝙ finis humane vite est cognitio dei: etiā fm pl̄os qui ponūt felicitatē vltimā in actu sapiētie fm co/gnitionē nobilissimi intelligibil. Cognitio aūt dei q̄dē ex/cedit nostrā naturā: sicut visio q̄ est p essentiā. z ad istū finē nō potuit sufficiēter nobis ꝓuideri p nostra naturalia. z iō necessaria fuit fides eoꝛ que eēntialiter ad fidē ptinēt. Alia aūt cognitio dei est cōmensurata nostre nature. s. illa quam de deo habere possum⁹ p rationē naturalē. sꝫ quia hec habe/tur in vltimo humane vite cū sit finis: z oportet humanā vi/tā regulari ex cognitione dei sicut ea q̄ sunt ad finē ex cogni/tione finis. iō etiā p naturā hoīs nō potuit sufficienter ꝓui/deri etiā q̄ntū ad hanc cognitionē dei. vñ oportuit ꝙ p fidē a principio cognita fierēt ad q̄ rō nōdū poterat ꝓuenire. z l̄ q̄ntū ad ea q̄ ad fidem pꝛeexigunt. ¶ Ad secūdū dicēdū ꝙ bonū vt dicit Dio. est diffusiuū: vñ vbi cognoscit alia rō dif/fusionis cognoscit alia rō bonitatis. p rationē ergo natura/lem pōt cognosci summū bonū fm ꝙ diffundit se cōicatiōe naturali: nō aūt fm ꝙ diffundit se cōicatione supnaturali. z fm hāc rationē summū bonū est finis nostre vite de quo oportet haberi fidē cū rō in illud nō possit. ¶ Ad tertiū di/cēdū ꝙ ea q̄ sunt ad finē debēt ꝓpoꝛtionari fini. vñ cū finis vite hūane vltim⁹ sit supꝛa facultatē nature: z p oīs rōnis: q̄ rō ex his q̄ sunt ad finē de fine ꝺiectat. oportet ꝙ etiā illa q̄ sunt oꝛdinata ad finē illū supꝛa facultatē hūane nature sint z supꝛa rōnez. Et ita nō oīa q̄ in diuina sapiētia supꝛa rōnez sunt ad fidē ptinent: sꝫ solū cognitio finis supnatural: z eoꝛ quib⁹ in finē illū supnaturaliter oꝛdinamur. ¶ Ad secūdā q̄onē dicendū ꝙ sicut pl̄os dicit. j. ethi. laus ꝓpꝛie fm respe/ctū ad alterū q̄ digni⁹ est attēdit: sicut videm⁹ ꝙ actus cō/cupiscibil laudat inq̄ntū oꝛdinate se hꝫ ad rationē. Actus vo rōnis inq̄tū oꝛdinate se hꝫ ad intellectū quo dirigit. Et actus etiā supꝛemarū potētiarū fm ꝙ ꝺuenieter se hñt ad fi/nē. Et ꝓpter hoc illa q̄ sunt optima nō laudant sꝫ bonozant. Et quia virt⁹ est disꝑositio pfecti ad optimū: vt dicit in. vij. phisi. iō ꝓpꝛie actus virtutis laudabil est. Nostra aūt natu/ralis cognitio se habet ad diuinā sicut ad supꝛioꝛē. z iō cū rō nostra diuine cōsentit actus laudabilis est: sicut cū irascibil subdit rōni. Et iō credre veritati pꝛime in his q̄ non videnᵗ

laudabile ⁊ opus meritoriū est ⁊ opus virtutis. ¶Ad pri mū ergo dicendū q̄ credere homini absq; rōne ꝓbabili est nimis cito credere: quia cognitio vni⁹ hoīs nō est naturali ter ordinata ad cognitionē alteri⁹ vt p ipsā regulet: ſz̄ nō ordinata est ad veritatē primā. ¶Ad secundū dicendū q̄ homo dum credit rationē nō abnegat quasi contra eam fa ciens: sed eam transcendit altiori dirigēti innixus. ſ. veritā ti prime: quia ea que fidei sunt etsi supra rationē sunt: tamē non sunt contra rationē. Ea autē q̄ supra hominē sunt q̄rere non est vituperabile sed laudabile: quia homo debet se eri gere ad diuina quantūcunq; potest vt dicit pbs. x. ethicox. ¶Ad tertiū dicēdū q̄ discretionē credendox habet homo per lumen fidei sicut discretionē spirituū ꝑ aliquā gratiam gratis datam. vnde homo lumen fidei habens non consen tit his que sunt contra fidem nisi inclinationē fidei derelin quat ex sua culpa. ¶Ad tertiā questionē dicēdū q̄ quanti tas meriti ex duobus potest attendi. ſ. ex parte operis: ⁊ ex parte operantis opus quidē oportet vt sit virtuosum. Et q̄ virtus est circa difficile ⁊ bonū: oportet q̄ habeat difficul tatē ⁊ bonitatē q̄ntū in se est. ⁊ ideo quod addit ad alterum eorū addit ad meritū quantū est ex parte operis. ex parte vo operantis requiritur voluntas. vnde quāto magis quis vo luntarie facit tanto magis meretur: ⁊ semper quantitas me riti attenditur ſm radicē charitatis. hec autē quantitas est quasi formale respectu alterius: vnde ſm eam certi⁹ est iudi cium de quantitate meriti. Ratio ergo naturalis dupliciter potest induci in his que fidei sunt: vel cum ratio inducitur ſm fidem vel contra fidem. Ratio autē inducta contra fidē addit ad difficultatē actus quantū in se est: vnde manēte ea dem volūtate credendi magis meretur qui credit ad quod videt multas rationes naturales in contrariū q̄s qui eas nō videt: sicut q̄ cū temptatur vehemētius de luxuria si resistit equali voluntate plus meretur. Ratio autē que ſm fidē in ducitur non facit videri id qō creditur: ⁊ iō difficultatē ope ris quantū in se est non diminuit: ſz̄ quantū in se est facit vo luntatatē magis promptā ad credēdū. ⁊ ex ista parte potest augere meritū fidei sicut habit⁹ virtut] qui inclinat ad actū in se difficilem quē facilem reddit operanti. Unde patet q̄ causa rationalis pro fide inducta quam contra fidem quan tum in se est meritum fidei auget q̄uis possit etiam dimi nuere vtrūq; ex defectu credentis. ¶Ad primū ergo dicen dū q̄ ratio prebens sufficiēter experimentum fidei facit vi sionem: ⁊ ideo difficultatem credendi euacuat. sed talis ra tio de his que per se ad fidem pertinent haberi non potest. ¶Ad secundum dicendum q̄ ex disputationibus eorum pitur fides in eo qui fidem firmam nō habet ex culpa ipsā⁹. ¶Ad tertium dicendum q̄ ratio humana adducta non fa cit vt homo non pure propter deum credat: quia remota ni hilominus crederet: vnde q̄ntū in se est non diminuit meri tū nisi ex culpa credentis. ¶Que non proprie dicitur fides ſz̄ veritas. Contra Dic diuidit fidem cōtra veritatem: ergo fi des veritatem non habet: dicendum q̄ hic accipit veritatez manifestam que fidei succedit. ¶Ex fide verborum. Con tra Nunc etiam non credimus tū verbis: quia cum apud diuersas gentes sint diuersa verba esset diuersa fides. Et di cendum q̄ nō dicitur esse fides verborum vt eorum in que creditur: sed quia ea que credēda sunt nobis per verba pro ponuntur insufficienter nobis res creditas ostendentia.

Cum fides sit ex auditu. Contra Auditus interior a visu non differt: dicendum q̄ vtrunq; dicitur in intellectu per si militudinem. vnde proprie de illis rebus intellectus visio habetur quarum forme se ei offerunt: sed auditus de illis que non videt. Alia que non sunt intelligimus sicut princi pia naturaliter cognita. Alia que nō credimus: sicut ea que supra rationem sunt. ⁊ accipit hic credere communiter pro omni assensu nisi aliquid intelligat scilicet quid significa tur per nomen.

DISTINCTIO .XXV.

De fide antiquorum.

Predictis adijciendū est de suf ficientia fidei ad salutez. Illis eni qui precesserūt aduentū xp̄i ⁊ qui sequent videt ꝑfecisse fi des ſm temporis processum si cut ꝑfecit cognitio. Fides quip pe magna dicit cognitione ⁊ ar ticulox quantitate uel constantia ⁊ deuotione. Est aūt quedam fidei mensura sine qua nunq; potuit esse salus. Unde Ap̄lus: Oportet accedentē crede re quia est: ⁊ q̄ remunerator est sperantiū in se. Sz̄ queritur vtrū hoc credere ante aduentū uel ante le gem ad salutē sufficerit. Nam tempore gratie cō stat certissime hoc nō sufficere. Oportet eni vniuer sa'credi que in simbolo continent. sed nec ante ad uentū nec ante legē videtur hoc suffecisse: quia si ne fide mediatoris nullū hominē uel ante uel post fuisse saluū sanctorum auctoritates contestant. Uñ aug. ad optatū: Illa fides sana est qua credim⁹ nul lum hominē siue maioris siue paruule etatis libe rari a contagione mortis ⁊ obligatione peccati q̄ō prima natiuitate contraxit nisi p vnū mediatorem dei ⁊ hominū xp̄m iesum: Cui⁹ hominis eiusdēq; dei saluberrima fide etiā illi iusti sunt salui facti: q̄ priusq; veniret in carnē crediderūt in carnē ventu rū. Eadē eni fides est ⁊ nostra ⁊ illox. Proinde cū oēs iusti siue ante incarnationez siue post nec vixe rint nec viuant nisi ex fide incarnationis xp̄i: ꝑfe cto quod scriptū est Non est aliud nomen sub celo in quo oporteat saluari nos: ex illo tēpore valet ad saluandū genus humanū ex quo in adam vitiatuz est. Idem: Nemo liberatur a dānatione q̄ facta est p adā nisi per fidē iesu xp̄i. Idē: Eadē fides media toris q̄ nos saluat saluos iustos faciebat: antiquos pusillos cū magnis. quia sicut credim⁹ xp̄m in car ne venisse: ita illi vēturū. ⁊ sicut nos moturū. ita illi moriturum. ⁊ sicut nos resurrexisse: ita illi resurre cturū. ⁊ nos ⁊ illi ad iudiciū viuox ⁊ mortuox vē turū. Grego. sup Ezechielē: Et qui preibant: ⁊ qui seqbant clamabāt dicētes Osanno filio dauid ⁊c. Quia oēs electi q̄ in iudea eē potuerūt: siue q̄ nunc in ecclesia sunt in mediatorē dei ⁊ hominū credide rūt ⁊ credūt. Uis aliisq; pluribus testimonijs p̄spi cue docet nulli vnq; salutē esse factā nisi p fidē me diatoris. Oportet ergo accedentē credere q̄ supra dixit Ap̄ls: sed non sufficit.

De fide simplicium.

Quid ergo dicet de illis simplicib⁹ quibus nō erat reuelatū misteriū incarnationis: q̄ pie credebant qō eis traditū fuit? Dici pōt nullū fuisse iustum uel saluū cui nō eēt facta reuela tio uel distincta uel velata: uel in aperto: uel in mi sterio distincta: vt Abrae ⁊ Moysi aliisq; maioribus qui distinctionē articulox fidei habebāt. velata vt simplicib⁹ quib⁹ reuelatū erat ea eē credenda q̄ cre

debant illi maiores ⁊ docebant: sed eor distinctionē apertā non habebant. Sicut ⁊ in ecclesia aliqui minus capaces sunt qui articulos simboli distinguere ⁊ assignare non valent: omnia tñ credūt q̄ in simbolo ꝓtinent. Credunt enī que ignorant hñtes fidem velataz in misterio. ita ⁊ tunc min⁹ capaces ex reuelatione sibi facta maioribus credendo inherebant: quib⁹ fidem suam quasi cōmittebant. Vñ Job Boues arabant ⁊ asine pascebant iuxta eos. simplices ⁊ minores sunt asine pascentes iuxta boues: Quia humilitate maiorib⁹ adherēdo in misterio credebant q̄ ⁊ illi in misterio docebāt q̄lis forte fuit vidua sareptana.

¶ Que ante aduentum credere de mediatore sufficiebat.

SEd querit cuz sine fide mediatoris antiqs non fuerit salus sicut nec modernis: vtruz oporteuerit illos credere omnia illa de mediatore que nunc credimus? Quibusdam videtur ꝙ suffecerit illis quattuor tñ credere. s. natiuitatē: mortē: resurrectionē: ⁊ aduentuz ad iudiciū. quod ex premissis verbis Augu. colligūt: vbi ista q̄ttuor posuit. Alijs aūt videt habita de fide trinitatis id de misterio incarnatiōis fidei suffeciſſe ut crederet dei filius nasciturus de homine: ⁊ iudicatur⁹: qui de ioanne baptista documentū hui⁹ rei assumunt: qui de morte xp̄i ⁊ descensu ad inferos in euāgelio dubitasse videt ꝑm expositionē Grego. qū interrogauit p discipulos: Tu es qui venturus es: an aliū expectam⁹? quasi es tu p teipsum descensurus ad infernū an aliū ad hec sacramēta missur⁹ es. Quidam tamen dicunt eum non dubitasse de ignorantia sed de pietate. i. dubitare se ostendisse. non quia ignorauerit: sz pietatis affectu compassum eē xp̄o: ⁊ ei⁹ humilitatē āmirādo insinuasse.

¶ De fide Cornelij.

SOlet etiā queri de cornelio vtrū fidē incarnationis habuerit: cū dictū est ei p angelū Accepte sunt elemosine tue: ⁊ exaudite sūt orationes tue. Si enī fidem incarnationis non habebat: tūc ergo sine fide incarnationis erat ei iustitia: q̄r de illo scriptū est ꝙ iustus erat ⁊ timēs deuz. Si vo incarnationis fidez habebat: ad quid ergo missus est ad eum petrus. Sane dici potest eū sicut fidem vnitatis: ita ⁊ incarnationis habuisse dei reuelatione: sed incarnatū iam esse dei filiū ignorasse Et ideo missus est ad eum petr⁹: ut iam natū dei filiū ei annūciaret: ⁊ sacramentuz regenerationis ei conferret. Habebat igit fidē incarnationis: sed an facta an futura esset nō nouerat. Et ita p fidē venit ad opera. ⁊ p opa ampli⁹ est solidat⁹ in fide. p fidē enī ut ait Grego. venit ad opa. Corneli⁹ etiā p fidē venit ad opera. Deū enī vnū credebat: sed filiū ei⁹ nesciebat incarnatū. Per fidē placuerūt deo opera ei⁹. Sine fide enī impossibile est placere deo. Aug. vo dicit Cornelio dictuz eē p angelū Accepte sunt elemosine tue ⁊ orationes tue anteq̄z in xp̄m crederet. Nec tñ sine aliq̄ fide donabat ⁊ orabat. Nam quomodo inuocabat in quem non credebat. Sed si posset sine fide xp̄i esse salu⁹: nō ad eū mitteret⁹ architect⁹ ecclesie petr⁹. Attēde ꝙ ait sine fide xp̄i nō posse esse salutē: ⁊ tñ Cornelīū exauditū anteq̄z crederet in xp̄m. Qō ita pōt intelligi. s. anteq̄z sciret xp̄m incarnatū in quē credebat in misterio.

¶ De eq̄litate fidei spei ⁊ charitatis ⁊ operis q̄ ꝑm aliquid sunt equalia.

ILlud etiam non est pretermittendum ꝙ fides spes charitas ⁊ opatio ꝑm aliq̄d equalia sunt in pñti. Vñ Greg. Fidē spem charitatē atq̄z opationē dū in hac vita viuim⁹ eq̄les sibi eē apud nos inuenim⁹: q̄r quantū credim⁹ tantū amamus: ⁊ quantū amam⁹ tantū de spe pſumim⁹. Quisq̄z enī fidel tantū credit quātū sperat ⁊ amat: ⁊ tantū opat quantū credit ⁊ amat ⁊ sperat. Sz tñ maior fide ⁊ spe charitas dicit: q̄r cū ad dei spēm pueniť spes ⁊ fides transiit sz charitas pmanet. Et q̄r charitas mat⁹ eē oiuz virtutū: q̄ nō iō fidē ⁊ spem ponit ꝙ ex eis oriat: sz q̄r post illa remanebit aucta Charitas enī nunq̄z excidit. Premissa aūt eq̄litas ꝑprie ꝑm actuū intensionē ꝙsiderāda est. Huic vo qō hic ⁊ supius dictū est. s. ꝙ charitas nō est ex fide ⁊ spe sz ecōuerso: videt obuiare qō ait Ap̄s: Finis p̄cepti est charitas de corde puro: ⁊ ꝙscia bona: ⁊ fide nō ficta ꝑgrediēs. Qō exponēs Augu. cor acciꝑit p intellectu: ⁊ ꝙsciaz p spe. Qual inqt charitas est finis p̄cepti ꝑcedēs de corde puro. i. de puro intellectu: ut nihil nisi de⁹ diligat ⁊ ꝙscia. i. de spe bona ⁊ fide nō ficta. i. filate. Nō igit charitas fidē ul spem: sz fides ⁊ spes charitatē p̄cedere videt. Hoc ergo ea rōne traditū intellige nō ꝙ fides ⁊ spes cā uel tpe charitatē oiuz bonoꝝ matrē p̄cedāt: Sz q̄r charitas sine illis i aliquo eē nō pōt: sz illa sine charitate pñt eē: Quāuis nō sit pia fides uel spes sine charitate. Jō igit ex fide ⁊ spe ꝑcedere dicit charitas: q̄r nulli ꝑuenit sine istis.

¶ Postq̄z magister determinauit de fide q̄ntū ad suā eēntiā q̄ ꝑ diffinitionē cognoscit: ⁊ de obiecto fidei: Hic determinat de ipsa p compationē ad hñtē rōne q̄ntitat] ꝑm quā crescit in hñte fidē. Diuidit aūt hec ps in duas. In ꝑma determinat de fide ꝑut compat ad credētes ꝑm q̄ntitatē quā hz ex numero credibiliū. In secūda ꝑm q̄ntitatē quā hz ex intēsione habit⁹ ibi: Illud etiā nō est pretermittēdū. Circa ꝑmū tria facit. Primo ostēdit ꝙ fides sufficiēs ad salutē se extendit ad cognitionē deitatis. Secūdo ꝙ se extēdit ad cognitionē redēptoris ibi: Sed q̄rit vtrū h̄ credē. Tertio ostēdit ad quos articulos redēptoris fides se extēdit ibi Sz q̄rit cū sine fide mediatore. Sed q̄rit vtrū h̄ credē Hic duo facit. Primo oñdit ꝓpositū. Secūdo mouet q̄ndā qōnē ex dictis ibi: Quid g̃ dicet. Sz q̄rit cū sine fide. Hic etiā duo facit. Primo ostēdit ꝓpositū. Secūdo mouet qōnē ibi: Solet et q̄ri. Illud etiā pretermittēdū. Hic ostēdit ꝙ fides ꝑm q̄ntitatē quā hz ex intēsione habit⁹ equat spei charitati ⁊ opationi. Et circa h̄ duo facit. Primo ostēdit ꝓpositū. Secūdo soluit dubitationez ibi: Hic vo ꝙ h̄ ⁊c. ¶ Hic ē duplex qō. Prima de diffinitiōe articuloꝝ. Scōa de explicita eoꝝ cognitione.

¶ Questio Prima

CIrca primū q̄runt duo. Primo de articulo ꝑm se. Secūdo de distinctione articuloꝝ ad inuicē.

AD primū sic procedit: ⁊ exponit diffinitio Rich. de san. vic. q̄ talis est: Articul⁹ ē indiuisibil vitas de deo

artās nos ad credēdū. videt aūt q̄ sit incōpetēs: q̄ indiuisibil vitas ē vitas incōplexi. ſz fides ē de cōplexis vt supra dictū est: g̃ articul⁹ fidei nō est indiuisibil vitas. ¶ Ꝑ inf ar ticulos fidei ponūt aliq̄ q̄ nō ptinēt ad deū sicut ad cām sic carnis resurrectio. ſz h̄ non sufficit ad h̄ q̄ dicat vitas eē de deo: q̄ sic ois vitas a deo est: nō tm̄ ois vitas ad articulū fidei ptinet. ergo videt q̄ inconuenienter dicat vitas de deo. ¶ Ꝑ artatio necessitatē importat. ſz fides voluntaria est q̄ nullꝰ credit nisi volēs: vt dicit Aug. g̃ male dicit q̄ est artās ad credēdū. ¶ Itē ponit alia diffinitio Ysido. Articulus est pceptio diuine vitatis tēdēs in ipsam: q̄ pceptio diuine vitatis est etiā p rōnē nālē: sicut q̄ scimꝰ deū eē: q̄ tm̄ de h̄ nō ē articulꝰ: g̃ male diffinit articulū. ¶ Itē obijcit de diffinitiōe Hug. de san. vic. Articulꝰ ē nā cū gra: q̄ articulꝰ ē res credita. ſz nā cū gra est credēs: g̃ cū credēs nō sit creditū: articulꝰ male diffinit. ¶ Ulteriꝰ videt q̄ articulꝰ possit dici formatus ꝛ informis. obiectū enī ꝓportiōat habituī. ſz fidei obiectū ē articulꝰ: cū g̃ fides sit formata ꝛ informis videt q̄ etiā articuli. ¶ Ꝑ tēdere in deū est actus fidei formate. ſz articuli ē tēdere in deū vt ps̄ p alterā diffinitionū assignatarū: g̃ articulus pōt eē informis ꝛ formatꝰ. ¶ Ꝑ vnꝰ articulꝰ ē Credo in deū. ſz h̄ est actus fidei formate: g̃ articulꝰ ē etiā formatus ꝛ informis. ¶ Sz ꝺ. in articul fidei nō differt pctōr ꝛ iustus. differt aūt fm formationē ꝛ informitatē: g̃ formatio ꝛ informitas nō ptinēt ad articulos. ¶ Ꝑ mutare articulos nō est in ptāte hoīs inq̄ntū ex pctō causat: g̃ informitas nō ꝺsiderat circa articulū. ¶ Ulteriꝰ videt q̄ articuli nō deberūt colligi in simbolo: q̄ tota fides sufficiēter p sacram scripturā instruit: g̃ superfluū fuit simbolos cōdere. ¶ Ꝑ simbolū ꝓponit vt regula fidei cuiꝰ actus est assentire. ſz sic dic aug. in epla ad iero. sol aplis ꝛ ꝓbet ē h̄ bonor exhibēdꝰ vt q̄cūq̄ dixerūt h̄ ipsa va eē credant: g̃ post simbolū aplor nō debuerūt alia simbola fieri. ¶ Ꝑ q̄rit q̄re simbolū apostolor ꝛ nicenum diuidit in tres ptes fm tres psonas. simbolū aūt athan. fm diuinitatē ꝛ humanitatē ptit. ¶ Ꝑ q̄ritur q̄re simbolū aplor dr̄ submisse in p̄ma ꝛ ꝺpletozio: alia vo duo alte vnū post euāgeliū: alterū in p̄ma. ¶ Ad ꝱ. dicēdū ad p̄mā q̄nē q̄ articulꝰ nomē grecū ē: ꝛ ipoztat indiuisionē: vñ mēbra q̄ non diuidunt in alia mēbra dicunt articuli Et fm istū modū ꝺclusiōes q̄ inq̄runt in aliq̄ scia vl aliquo tractatu dicunt articuli: q̄ ex eis sic ex quibusdā p̄incipijs indiuisibilꝰ cōsurgit collectio q̄ tractatū pficit. Et sic in iudicijs ea q̄ p testes ꝓbata sunt vel ꝓbanda dicunt articuli. Fides aūt nō inq̄rit ſz supponit ea q̄ sūt fidei ex testimonio dei ea dicētis. vñ illud q̄ hz spālē difficultatē in fide: ꝛ cuiꝰ suppositio nō dep̄edet ab alio supposito ꝓprie dicit articulus fidei. Et ideo in diffinitione p̄dicta Richꝺ. secutꝰ est etiā ꝓprietatē noīs dicēs q̄ est indiuisibil vitas ꝛ ethimologia fm q̄ sonat in lingua latina dicēs q̄ artās nos ad credēdū. ¶ Ad p̄mū g̃ dicēdū q̄ in incōplexis p se loquēdo nō est vitas nisi equoce. vñ indiuisibile intelligēdū ē nō simplr ſz in genē cōplexor. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ articuli fidei dicūt esse de deo aut q̄ ptinēt ad diuinā naturā: aut q̄ ad psonā siue rōne sui siue rōne nature assumpte: aut effectꝰ ꝓprijꝰ ei⁹ q̄ nō pōt fieri aliq̄ virtute creata: nec pcipit rōne humana: ꝛ iō obiecto cessat. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ articulus dr̄ artare ad credēdū nō de necessitate coactōis ſz necessitate finis: q̄ sine fide articulor nō pōt eē sal⁹. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ pceptio diuine vitatis q̄ fit p rōnē nālē tēdit sic in id cui innititur in intellectū ꝓncipior. ſz pceptio diuine vitatis q̄ est articulus tēdit in p̄mā vitatē nō solū sic in finē vel obiectū: ſz sic in id in q̄ resoluit sic in cām siue credulitatis. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ Hugo nō intēdit diffinire articulū ſz ostēdē q̄ sūt ea de quibꝰ est fides: q̄ ē de opibꝰ ꝺditiōis quibꝰ instituta est nā: ꝛ de opibꝰ repationis q̄bꝰ collata ē gratia dei. ¶ Ad secūdā q̄nē dicēdū q̄ articulꝰ notat id q̄ credēdū ē quasi obiectū fidei. Diuersa aūt dispositio opantis nihil variat in obiecto opatiōis: nec obiectū denotat ex dispōne opantis: ſz magis ecōuerso: sicut color nō denotat ex diuersa dispōne videntis: fm q̄ q̄dē hūt lippos oculos: ꝛ q̄dē claros. vñ cū formatio fidei ꝛ informitas ad dispōnē credēt ptineāt: nec etiā fm id q̄ ē ꝓpriū intellectꝰ in quo ē fides: ſz fm reuelationē eiꝰ ad volūtatē in q̄ ē charitas nō pōt ꝓprie dici q̄ articulꝰ sit formatꝰ vel informis. ¶ Ad p̄imū ergo dicēdū q̄ obietū ꝓportionat habitui in his q̄ ad naturā habitꝰ ptinēt nō in his q̄ accidūt ex dispōne hūtis habitū. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ illa diffinitio est data de articulo p actū fidei. vñ dicit pceptio diuine vitatis. ꝛ iō ex pte actꝰ accidit ibi id q̄ō est fidei formate nō ex pte obiecti. ¶ Et sil̄r dicendū ad tertiū. ¶ Ad tertiā q̄nē dicēdū q̄ nomē simboli sil̄itudinē et collectionē importat. vñ a q̄ttuor collectiōibꝰ nomē simboli imponit. Primo a collectiōe multor hominū in vnā fidē. Secūdo a collectiōe p̄dicatiū fidē: q̄ oēs apli collegerūt hāc regulā fidei ediderūt vnusq̄sq̄ q̄ suū ē apponēs tertio q̄ ex diuersis locis sacre scripture colligūt ea q̄ credēda sūt vt in promptu hēant. Quarto oia bñficia diuinitꝰ collata ibi colligunt. vñ Dio. iiij. c. ec. ierar. dicit q̄ religiōis simbolus ꝛgruēti⁹ pōt appellari ierarchia eucharistica q̄si bona gra. ¶ Ad p̄imū g̃ dicendū q̄ oportuit ea q̄ in diuersis locis sacre scripture tradita sunt in vnū colligi locū vt fides magis in ꝓmptu haberet. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ pres q̄ alia simbola post aplos ediderūt nihil de suo apposuerūt: ſz ex sacra scriptura ea q̄ addiderūt exceperāt. Et q̄ q̄dā difficilia sunt in illo simbolo aplor: iō ad eiꝰ explanationē editū ē simbolū nicenū q̄ō diffusiꝰ fidē q̄ntū ad aliquos articulos ꝓsequt. Et q̄ q̄dā iplicite ꝺtinebāt in ill simbol q̄ opoztebat ꝓpter insurgētes hereses explicari: iō additū ē simbolū athanasij q̄ spālē ꝺ hēticos se opposuit. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ q̄ tpe atha. spāl hereses insurrexerūt ꝺ psonā filij q̄ntū ad vtrāq̄ naturā: iō fm duas nās simbolū illud in duas ptes diuidit Alia āt simbola q̄ nō sunt ex ꝓncipali intētiōe ꝺ hēticos fcā ſz ad doctrinā fidei ꝓpādā vl elucidādā diuidunt in tres psonas in quibꝰ ꝓncipaliē nra fides fūdat. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ simbolū aplor fuit editū q̄n fides nōdū erat ꝓpalata: ꝛ iō in secreto dicitur. Et q̄ editū fuit ad ꝓponēdū fidei doctrinā: iō quotidie dr̄ ꝛ in p̄ma ꝛ in cōpletozio q̄si in p̄nciꝰ diei ꝛ noctꝰ in signū q̄ ois nra opatio a fide oz accipe initiū Et q̄ p ipsā ꝺ aduersa ꝛ in ꝓspis ptegimur. Alia aūt simbola edita fuerūt tpe fidei iā ꝓpalate: ꝛ iō puplice cantant. Et q̄ nō ad ꝓponēdū fidē ſz ad defendēdū vl elucidādū edita fuerūt: iō nō in singul dieb⁹ dicunt: ſz in ill in quibꝰ hoies maxie ad eccl̄iaz venire ꝺsueuerūt: ꝛ in illis de quibꝰ fit aliq̄ solēnisatio de ill q̄ ad articl̄os ptinēt. Et q̄ simbolū nicenū editū ē ad manifestationē fidei: iō dr̄ statī post euāgeliū q̄si expositio ipsi⁹. Simbolū aūt atha. q̄ō ꝺ hēticos editū est in p̄ma dicit q̄si iam pulsis hereticor tenebris.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q̄ incōueniēter articuli distinguūt in simbolo. tres enī psone sunt eq̄les: ſz articuli ptinētes ad psonā filij ꝛ spūsc̄i ponunt plures g̃ sil̄r debēt poni plures ptinētes ad psonā p̄ris. ¶ Ꝑ deus eē vnū ē pbabile p demōstrationē. ꝛ sil̄r deū eē creatorē rerū. vñ etiā q̄dā phi vt auicē. demōstratiōe moti h̄ ꝺcedūt. ſz articuli q̄ eēntialiē ad fidē ptinēt nō pnt demōstratiōe ꝓbari vt ex dictis ps̄: g̃ incōueniēter ponunt in simbol p articul ¶ Ꝑ sic potētia apprōpriat p̄ri: ita sapiētia filio. ergo sic fit mētio in simbolo de oī potētia: ita oz mētio fieri de sapiētia ꝛ alijs etiā attributis. ¶ Ꝑ in simbolo exponi fides q̄tū ad oēs credētes. ſz nō oīb⁹ credētib⁹ sufficit credē in deū: ſz tm̄ h̄ntibus fidē formatā: g̃ videt q̄ male dictū sit Credo in vnū deū. ꝛ q̄ bñs fidē informē h̄ dicēs peccet mētiēdo. ¶ Ꝑ cū dr̄ credē in deū designat finis fidei. ſz solus deus ē finis fidei: g̃ cū in simbolo ꝺtineat aliq̄d q̄ ē pure creatū sic eccl̄ia catholica: videt q̄ incōueniēter ponat iste modꝰ loquēdi. ¶ Ꝑ sic incarnatiōis sacr̄m incepit in ꝺceptōe ꝛ terminatū est in natiuitate: ita ꝛ misteriū passiōis incepit in passiōe ꝛ terminatū est in sepultura. ſz assignat aliꝰ articulus de ꝺce-

ptione ⁊ natiuitate: ergo ⁊ aliꝰ articulus debet assignari de passione ⁊ sepultura. ¶ Ꝑ sicut ꝓ̄i appꝛopꝛiaꝯ aliqō opus ⁊ spūisc̄ō: ita ⁊ filio. g̃ sicut cū fide de ꝓ̄e ponit aliqō opus diuinū sicut creatio: ⁊ cuꝫ articulo spūssc̄i opus remissionis pc̄ōꝝ: ita ⁊ cū articul' filij debēt aliquod opus diuinū poni. ¶ Ꝑ in nic̄. simbo. nulla fit mētio de descēsu ad inferos: g̃ videt insufficiēter articulos ꝺtinē. ¶ Ꝑ q̄rit q̄re in nice. sim. dr̄ nō creatorē ꝙz factorē. ¶ Ꝑ fides de corpe xp̄i in sacro altaris maximā difficultatē hꝫ. cū ergo in nullo simboloꝝ de hoc dicaꝯ aliq̄d videt q̄ insufficiēter in eis fides tradatur. ¶ Rº dicēdū q̄ articuli fidei distinguūt duplr. Uno mō q̄tū ad ipsa credibilia: ⁊ sic sunt. xiiij. Alio mō q̄tū ad ipos q̄ articulos distinxerūt: ⁊ sic sunt. xij. ſm numerū. xij. apl̄oꝝ. Quia aūt articulº est vītas de deo bº ꝺtingit eē duplr. q̄ aut est de ipso deo tm̄: aut de deo rōne nature assumpte. Si ꝑº mō ꝺtigit eē triplicit̄: q̄ aute est de eo rōne nē: aut rōne psonarū: aut rōne effectº ꝓꝓij. Si rōne nature: sic habemº ꝑmū articulū Credo in vnū deū. Si rōne psone: aut rōne persone pr̄is: ⁊ sic habemº secūdū patrē oīpotentē. aut rōne psone filij: ⁊ sic habemus tertiū: Et in iesum xp̄m filiū ei⁹. aut rōne psone spūssci: ⁊ sic hēmº q̄rtū Credo in spiritū scm̄. Si rōne effectº: aut ptinet ad ꝺditionē nature: ⁊ sic est q̄ntº Creatorē celi ⁊ terre. aut ad bonū gr̄e: ⁊ sic hēmº sextū Sāctā ecclesiaꝫ catholicā: sanctoꝝ cōionē: remissionē pc̄ōꝝ. aut de pfectiōe glie: ⁊ sic hēmº septimū Carnis resurrectionē: vītā eternā. Quidā āt aliter distinguūt hos tres articulos: q̄ opus creationis includūt in ꝑmo articulo q̄ ptinet ad vītatē eēntie. ⁊ vltimū opus diuidūt in duos articꝰos. s. carnis resurrectionē vnū articulū dicētes: ⁊ vitā eternā aliū. ſz ꝑma distinctio melioꝝ videt q̄ Apl's exp̄sse ponit vnū articulū de creatiōe Hebr̄. xj. Fide credimº aptata eē secula ⁊c̄. Et iterū cōpletio vite eterne ⁊ glie includit ꝺiuctionē aīe et corꝑis. Itē sciēdū q̄ opus creatiōis ꝺiuḡit articulo de psona pr̄is: q̄ pertinet ad potētiā q̄ appꝛopꝛiaꝯ pr̄i. duo aūt alia opa adiūgunt articul' de spū scō. vñ sibi appꝛopꝛiaꝯ vnio ecclie q̄ imporꝛtatur p bº q̄ dr̄ scām ecclesiā catholicā remissionē pc̄ōꝝ ⁊ cōi catio bonoꝝ operū q̄ est p charitatē vt bonū vniº alteri ꝓsit. Articuli āt ptinētes ad nāz assūptā sunt etiā. vij. Primº ptinet ad cōceptionē Qui ꝺceptº est de spū scō. Secūdº ad natiuitatē Natº ex maria. Tertiº ad passionē Passus sub pōcio pilato cruci. mor. ⁊ se. Quartº ad descēsuꝫ ad inferos Descēdit ad inferna. Quītº ad resurrectionē Tertia die re. a mor. Sextº ad ascēsionē Ascēdit in ce. sedet ad dex. dei pa. Septimus ad aduentū Inde vēturº est iudi. vi. ⁊ mor. Doꝝ aūt articuloꝝ tres petrº in vnū cōplexº ē. s. articulū de vnitate eēntie: de oīpotētia pr̄is: ⁊ de ope creatiōis: iō q̄ opus creationis ꝓpter potētiā quā indicat pr̄i appꝛopꝛiaꝯ: q̄ est ēt fons totiº ꝺeitatis. ⁊ iō cōpetit petro q̄ est caput apl̄oꝝ sic̄ pr̄ trinitatis. Posuit autē ioannes articulū de ꝓsona filij. Articulū aūt de ꝺceptiōe ⁊ natiuitate ꝺiuxit in vnū iacobº zebedei Articulū aūt de passiōe posuit andreas. Descensum ad inferos posuit philippº. Resurrectionē thomas. Ascēsionē bartholomeº. Aduētū ad iudiciū Mathe⁹. Articulū de spūssci ꝓsona iacobº alphei. Opus gr̄e diuiserūt duo apl̄i. Nā simō posuit effectū gr̄e in ꝺsecutiōe boni. s. scāz ecclesiā catholicā scōꝝ cōionē. Judas iacobi q̄tū ad remotionē mali. s. pc̄ōꝝ remissionē. Effectū glie posuit mathias: vel iterū thomas vt q̄dā dicūt. Alij aūt alie ꝑdcos articulos atribuūt apl̄is. ſz in bº nō est magna vis. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q̄ pr̄ nō ē missus sic̄ alie ꝓsone. ⁊ iō eis ꝓpter effectº missionis plures articuli appꝛopꝛiant q̄ pr̄i. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ deū eē simpliciē nō est articulº: ſz deū eē sic̄ fides supponit. s. bñtē curā de oībº remunerātē ⁊ punientē: vt pz p apl̄m Hebr̄. xj. q̄ sic determinat q̄ est: ⁊ q̄ remuneratoꝝ est. Silr deū eē creatorē nō cognouerūt pbi sic̄ fides ponit: vt. s. posteq̄ non fuerūt in eē ꝓducta sunt. ſz ſm aliū modū accipiūt creationē: vt in ij. li. di. j. dictū ē. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ oēs articuli p̄cipue q̄ ptinēt ad opa diuina ꝓbant potētiā dei: sicut ⁊ angelus ꝓbauit incarnationē veniēs ad virginē Luc̄. j. Quia nō erit impossibile apud deū oē vbū. ⁊ iō ponit p̄cipue oīpotētia q̄si radix fidei. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ in simbolo ꝓponit nobis regula fidei ad quā oēs debēt ptingē. nō aūt debent ptingere solū ad actū fidei informis: ſz etiā ad actū fidei formate. ⁊ iō ponit in simbol' actus fidei formate nihilominº bñs fidē informē dicēs simbolū nō peccat: q⁹ hº dicit in ꝑsona eccl'ie. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ Leo papa dicit q̄ nō ꝺz ibi addi hec ꝑpō in: vt dicaꝯ et in vnā scāz catholicā ⁊c̄. ſz ꝺz dici ⁊ vnā scāz ⁊c̄. Anſel. vo dicit q̄ pōt dici in vnā inq̄ntū in isto effectu intelligit vītas increata. s. vt sic spūssāctº in vnā scāz. i. in spiritū sanctū viuentē ecclesiā. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ sic dictū ē articulº ē indiuisibil' vītas supra rationē exñs: ⁊ vbi occurrūt diuerse difficultates quibº hº q̄ō dr̄ est supra rationē ꝓpter ponē diuersos articulos. Ponē aūt deū sepultū nō hꝫ aliā difficultatē q̄ ponē eū passum vel mortuū. ⁊ iō totū hº cōprehēdit sub vno articulo. ſz natiuitas hꝫ aliā difficultatē ꝑter difficultatē ꝺceptiōis: q⁹ in ꝺceptiōe ē difficultas ex hº q⁹ deº hō factº est. ⁊ q⁹ est fcā ꝺceptio sine virili semine. In natiuitate autē ex hº q⁹ clausa virginis vtero exiuit. ⁊ iō sunt duo articuli. ¶ Ad septimū dicendū q⁹ ex pte potētie filij ponit opus qō in nā assūpta opatº est q̄ntū ad septē articulos: vt dictū est. ¶ Ad octauū dicendū q⁹ sic̄ dic̄ Anno. tertiº nicena synodº p̄cipue cōgregata fuit cō Arriū q̄ negabat filiū eē verū deū. ⁊ iō descēsus ad inferos suppꝛessus fuit: in quo maxime videbat derogari diuinitati filij. Uel dicendū q⁹ q⁹ illud simbolū editū est ad manifestā dū fidē cōtra hereticos. nullº aūt erroꝝ acciderat de descēsu ad inferos: iō illū articulū explicare nō curauerūt: ſz implicite posuerūt in articulo de resurrectiōe: in quo intelligit̄ terminus a quo resurrexit. sic̄ in articulo ꝺceptiōis implicite tradiderūt articulū natiuitat⁹: q⁹ nō fuerat de natiuitate aliqs spālis erroꝝ. ¶ Ad nonū dicēdū q⁹ q⁹ quidā pbi posuerūt mūdū creatū a deo: ⁊ tm̄ ab eterno fuisse vt aug. dicit. x. li. de ci. dei. iō simbolū nice. qō spūalit̄ ad euacuādos errores editū fuit posuit factorē: quod magis ostēdit initiū duratiōis mūdi: ⁊ q⁹ ē a deo agēte p volūtatē: nō p necessitatē nature. ¶ Ad decimū dicēdū q⁹ fides de corpe xp̄i ⁊ de oībº sacris ⁊ de clauibº: ⁊ de oībº huiusmodi includit in articulo q̄ est de effectu gr̄e q̄ est Scāz ec. cath. Et iō in nic̄. simbo. additū est Cōfiteoꝝ vnū baptisma. Quidē tm̄ dicūt q⁹ reducit̄ ad articulū de passione. ſz ꝓmū est ꝓbabilius.

Questio Secunda.

Deinde q̄rit̄ de explicatiōe fidei: Et circa hº quer̄unt̄ duo. Primo de necessitate explicatiōis. Secundo q̄tū ad q̄ oꝝtet eē fidē explicatā.

Ad ꝓmū sic ꝓcedit. videt q⁹ fidē eē explicatā non sit de necessitate salutis. Ad salutē enī sufficit gr̄a ⁊ li. ar. ſz ad explicationē fidei nō sufficit habitº gratuitus fidei infusus: nec etiā li. ar. gr̄a informatū: sed oporꝛtet q⁹ veniat doctrina fidei determinās q⁹ fides ex auditu ē Ro. x. g̃ explicatio fidei nō est de necessitate salutis. ¶ Ꝑ nullº dāmat ex hº q⁹ vitare nō pōt. ſz aliqs natº in siluis vel inē infideles nō pōt distincte de fidei articul' cognitionē habē: q⁹ doctoꝝ fidei nō adest: nec vnq̄ de fide audiuit mētionē: ergo iste non dāmat: ⁊ tm̄ nō hꝫ fidē explicitā: g̃ videt q⁹ explicatio fidei nō fit de necessitate salutis. ¶ Ꝑ explicita cognitio de articul' fidei nō pōt eē nisi in eo q̄ hꝫ vsuꝫ li. ar. ſz multi saluant q̄ vsum li. ar. nō hñt: sic̄ pueri baptisati morientes: g̃ explicatio fidei nō est de necessitate salutis. ¶ Ꝑ simplicibus nō sūt ꝓponēda subtilia: sic̄ pz p apl̄m. j. Cor̄. iij. ſz nihil est subtiliº his q̄ supra rationē sunt q̄lia sunt ea q̄ ad fidē ptinēt: g̃ simplicibº nō ē explicāda fides: ⁊ tm̄ ipsi saluant: g̃ explicatio fidei nō est de necessitate salutis. ¶ Sz cō Hebr̄. xj. Accedentē ad deū oꝝtet credē q⁹ est: ⁊ q⁹ diligētibº se remuneratoꝝ est. ſz accedē ad deū est de necessitate salutis: g̃ ⁊ habē fidē explicitā q̄tū ad aliq̄. ¶ Ꝑ nullº sine spe salvat. ſz ad spem oꝝtet adesse explicitā cognitionē rerū q̄ sperant

quia fides est substantia sperandarum rerum Hebre.xj.ergo habē fidē explicite de aliquib⁹ est de necessitate salutis. ¶ Ulteri⁹ videt q⁹ quilibet teneat habē fidez explicitā de oīb⁹ q̄ ad fidē ptinēt. oēs enī articuli fidei eq̄liter ad fidē ptinēt. si ergo de aliquib⁹ oportet habē cognitionē explicitā pari rōne de oībus. ¶ Ꝑ ꝫm id qō in vno scit nō distinguit vn⁹ hō ab alio: q⁹ cognitio vniuersaliū p̄cipio⁹ oīb⁹ boīb⁹ est innata. ꝫ habē fidē implicite de aliquo articulo est habē fidē in vno in illo articulo ḡ p ꝫ q⁹ hz fidē tm̄ implicitā de aliquo articulo non differt q̄ntū ad illū articulū a nō credēte. ḡ oportet habē fidē explicitā de oīb⁹ articul'. ¶ Ꝑ sicut p p̄cepta legis vitant' pctā mortalia: ita per articulos fidei vitant' errores hereſiū. ꝫ aliq⁹ ita tenet' seruare p̄cepta legis vt oīa pctā vitet: ḡ ⁊ ita tenet' cog̃scē articulos fidei vt oēs errores ⁊ hereses vitet. ꝫ ꝫ nō pōt facē nisi q̄ hz fidē explicitā de oībus articul': q⁹ q̄ scit aliq̄d implicite ⁊ in vno pōt errare in pticulari: ergo habē fidē explicitā de oīb⁹ articul' est de necessitate salutis. ¶ Sed ⁹tra. explicita cognitio de articul' fidei nō habet' nisi p studiū. ꝫ studē nō est de necessitate salutis: ergo explicita cognitiōe de oīb⁹ articul' fidei nō est de necessitate salut'. ¶ Ꝑ ꝫm ꝫ pauci cēnt q̄ haberēt fidē cū vix īuenīant' aliq⁹ q̄ possit explicare articulos q̄ntū ad oīa q̄ in articulis īplicite ⁹tinent'. ¶ Ulteri⁹ videt' q⁹ maiores nō magis teneant' q̄ minores: q⁹ boīes simplices examinant' de difficilib⁹ articul': ⁊ dānant' hēretici si male rūdeant. ꝫ aūt nō eēt nisi illos scire tenerent': ḡ minores nō min⁹ tenent' scire q̄ maiores. ¶ Ꝑ null⁹ tenet' ad plura q̄ ali⁹ nisi inq̄ntū ad illa se obligauit. ꝫ maiores non obligauerūt se ad articulos faciēdos explicite vt videt': ḡ nō magis tenent' q̄ minores. ¶ Ꝑ vident' maiores illi q̄ magis sciūt. si ergo ad plura credēda obligarent' videt' q⁹ ex sua scia incōmodū reportarēt. ¶ Sz ꝫ. maiores debēt docē fidē minorib⁹. ꝫ qui docet dz plenius scire: ergo tenent' magis explicite scire q̄ minores. ¶ Ꝑ ei cui plus est cōmissum plus exiget' ab eo. ꝫ maiorib⁹ plus cōmissum est q̄ minorib⁹: ergo plus ab eis exiget' de fidei cognitiōe. ¶ Ulteri⁹ videt' q⁹ minores nō hēant fidē implicitā in fide maior. sicut enī est fides implicita ⁊ explicita: ita ⁊ scia. ꝫ sciaz hz q̄s implicitā nō in aliquo sciēte ꝫ in vno rei scibilis: ergo nec fidē hz vn⁹ implicitā in fide alteri⁹. ¶ Ꝑ illud in quo īplicat' cognitio alicui⁹ hūtis cognitiōez īplicitā est regula sue cognitiōis. ꝫ regula nr̄e fidei nō ē cognitio hūana q̄ pōt decipi: ꝫ cognitio diuina q̄ falli nō pōt ergo videt' q⁹ hō nō debeat habē fidē īplicitā in fide alteri⁹ boīs: ꝫ in cognitiōe dei. ¶ Ꝑ null⁹ peccat si se ꝺformet sue regule. ꝫ maiores sunt p̄lati vel etiā doctores: si ergo simplices debēt habē īplicitā fidē in fide maior nō peccaret aliq⁹ simplex dicens aliq̄d ꝺ fidē si ab aliquo magistro vel p̄lato p̄dicaret': qō falsum videt'. ¶ Ꝑ illud in quo īplicat' cognitio alicui⁹ oportet eē notū: sicut q̄ hz sciaz alicui⁹ pticularis īplicitā in vno b⁹ p̄ncipijs oportet q⁹ illa p̄ncipia cognoscat: ḡ hō nō dz habē īplicitā fidē in cognitiōe alteri⁹ boīs. ¶ Sz ꝺ. oīs addiscēs hz fidē īplicitā in cognitione docētis: q⁹ ꝫm ꝑhm oportet credē addiscentē. ꝫ maiores positi sunt ad docēdū fidē minorib⁹: ergo minores debēt habē fidē īplicitā in cognitiōe maior. ¶ Ꝑ hꝰ pz p auctoritatē inductā in lr̄a. ¶ Rᵒ dicēdū ad p̄mā q̄stionē q⁹ ad salutē aliq⁹ dupliciter puenit. quidē enī nō pueniūt merito, ꝑpio ꝫ merito alieno sic pueri ⁊ stulti baptisati q̄b⁹ suffragat meritū xp̄i cui⁹ sci sunt p̄ticipes in p̄ceptiōe sacr̄i: q⁹ meritū, ꝑpriū habē nō p̄nt cū nō hēant vsū li.ar. q̄ō exigit' ad meritū. Quicūq; aūt vsū li.ar. hūt tenent' ad merita xp̄i ⁊ meritū, ꝑpriū addē. meritū aūt ꝺsistit in actu virtutū: vñ ad salutē ipsoꝝ oportet q⁹ sit et actus ⁊ habit⁹ virtutū. Act⁹ aūt oīuz virtutū dependet ab actu fidei q̄ intentionē dirigit. vñ in oī q̄ hz li.ar. exigit' ad salutē ei⁹ q⁹ hēat actū fidei ⁊ nō solū habitū. Fides aūt nō pōt exire in actū nisi aliq̄d determinate ⁊ explicite cognoscēdo q̄ō ad fidē pertineat. Et iō oī ei q̄ hz vsum li.ar. habē fidē explicitā q̄ntū ad aliq̄d est de necessitate salutis. ¶ Ad p̄mū ḡ dicēdū q⁹ in his que sunt necessaria ad salutem nunq̄ deus homini querēti suā salutē deest vel defuit nisi ex culpa sua remaneat. vñ explicatio eoꝝ q̄ sunt de necessitate salutis vel diuinitus boī ꝑuidet' p ꝑdicatorē fidei. sic̄ pz de Cornelio act'. x vel p reuelationē q̄ supposita in ptāte li.ar. est vt in actū fidei exeat. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ si tal' faceret q̄ō in se est de q̄rēdo salutē de⁹ illi aliquo dictoꝝ modoꝝ, ꝑuidet de salute sua. ¶ Ad tertiū pz solutio p ea q̄ dicta sunt. ¶ Ad q̄rtū dicendū q⁹ ea q̄ supra rationē ad fidē pertinētia nō ꝑponunt boīb⁹ simplicib⁹ ita q⁹ res ipsa discutiat': ꝫ in vboꝝ enigmate quib⁹ assentiāt. ⁊ iō dr̄ eē fides vboꝝ: vt supra di. p̄cedēti dictū est. ¶ Ad secūdā q̄nē dicendū q⁹ actus fidei ad hꝰ est necessari⁹ ad salutē q⁹ intētionē dirigit in oīb⁹ actib⁹ aliarū virtutū. Et iō tantū oportet habē vniuscuiq; de fide explicita quantū sufficit ad dirigēdū ipm in finē vltimū. vñ nō est de necessitate salutis vt hō oēs articulos fidei explicite cognoscat: q⁹ sine aliquoꝝ explicatiōe pōt hō habē rectā intentionē in finē. Et p ꝫ pz rñsio ad p̄mū: q⁹ nō est eadē rō de oīb⁹ articulis. ¶ Ad secundū dicendū q⁹ p̄ncipia vl̄ia in quib⁹ implicat' cognitio pticulariū cōclusionū sunt boī nota p lumē nāle. Et iō q̄ntū ad īplicitā cognitionē scie nō distinguitur vn⁹ hō ab altero. sed lumē fidei ꝫm q̄ō habet' cognitio īplicita est lumē infusū q̄ō vni infundit' ⁊ alij nō. Et iō non est simil' rō. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ ad p̄cepta negatiua tenemur semp ⁊ ad semp: ⁊ p hꝰ vitant' sufficiēter pctā trāsgressionis. ꝫ ad p̄cepta affirmatiua tenet' hō semp ꝫ nō ad semper: sed loco ⁊ tpe determinato. p̄cepta aūt affirmatiua sunt de actib⁹ virtutū: ergo ad actū virtut' semp exercēdū hō nō tenet' nec q̄ntū ad oēs modos quib⁹ pōt ille actus exerceri. ꝫ sufficit q⁹ hō tpe debito operet': ⁊ iō etiā nō oportet q⁹ hō hēat explicitā cognitionē de oīb⁹ articul' fidei. ꝫ de aliquibus q̄ sunt necessarij ꝫm tps illud. ⁊ p hꝰ sufficiēter vitantur oēs errores ⁊ dubitatiōes: q⁹ sicut habit⁹ tēperātie inclinat ad refistēdū luxurie: ita habit⁹ fidei inclinat ad refistēdū oībus q̄ sunt ꝺ fidez. vñ in tpe q̄n emergit necessitas explicite cognoscēdi vel ꝑpter doctrinā ꝺriā q̄ imminet: vel ꝑpter motū dubiū q̄ insurgit tūc hō fidel' ex inclinatiōe fidei nō ꝺsentit bis q̄ sunt ꝺ fidē: ꝫ differt a sensu quousq; pleni⁹ instruatur. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q⁹ explicare articulos fidei ꝺtingit dupliciter. Uno mō q̄ntū ad ipsoꝝ articuloꝝ substātiam ꝫm q⁹ hō ipsos articulos distincte scit. Alio mō q̄ntū ad ea q̄ in articul' ꝺtinēt īplicite: q⁹ q̄dē ꝺtingit dū hō scit ea q̄ ex articul' ꝺsequunt' : ⁊ vim vītatis ipsoꝝ articuloꝝ p quā pñt defendi ab oī impugnatiōe. Ad p̄mā q̄dē explicationē totalē tenent' oēs q̄ hūt officiū docēdi fidē siue ex gradu dignitat⁹ sicut sacerdotes: siue ex reuelatiōe sicut ꝑphe: siue ex ministerio sicut doctores ⁊ p̄dicatores. nō aūt alij quib⁹ nō incūbit officiū docēdi fidē: q⁹ cū ipsi nō habeant nisi seipsos regulare sufficit eis illos articulos cognoscē p quos possint ꝑpriā intētionē dirigē in finē vltimū. Ad secūdā aūt explicationē articuloꝝ nō tenet' aliq⁹ totaliē vt sciat oīa explicare q̄ in articul' de salute ꝺtinent': q⁹ hꝰ nō pōt esse nisi in patria vbi ipsa articuloꝝ vītas plene videbit': ꝫ vnusquisq; cui incūbit officiū instruēdi alios de fide q̄ dicunt' maiores tenent' tantū scire de ista explicatiōe quantū pertinet ad suū officiū. Sz ad hāc explicationē minores quibus officiū docēdi nō incūbit nō tenent'. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q⁹ nō ꝺdēnant' simplices p hēticis: q⁹ nesciunt articulos: ꝫ q⁹ pt̄inacit' defendūt ea q̄ sunt ꝺria articul': q̄ō nō facerent nisi p berefim fidē corruptā haberēt. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ ex hoc ipso q⁹ aliq⁹ docēdi officiū assumit obligat' ad sciēdū ea q̄ docē dz. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ maiores non dicunt' q̄ magis sciūt: sed quib⁹ incūbit officiū docēdi fidē q̄ q̄nq; pctis exigēt⁹ min⁹ sciūt: quib⁹ dicit' Ose. v. Quia sciaz repulisti repellāte ⁊ ego ne sacerdotio fungaris mihi. Nec tm̄ ex scia q̄ ab eis exigit' aliq̄ō incōmodū reportāt: q⁹ habē sciētiā eis est honorificū. ¶ Ad q̄rtā q̄nē dicēdū q⁹ illi quib⁹ incūbit officiū docēdi fidē sunt medij inter deū ⁊

homines. vnde respectu dei sunt homines: z respectu hominū sunt dij inq̃ntū diuine cognitiōis participes sunt p scīaz scripturarū: vel p reuelationē: vt dr Jo.x. Illos dixit deos ad quos sermo dei fact⁹ est. z ideo oportet q minores q̃ ab eis de fide doceri debēt habeāt fidem implicitā in fide illorū: nō inquantū boīes sunt: sz inq̃ntū sunt participatiōe dij. ¶ Ad primū g̃ dicendū q determinatio cognitio p̃incipiorū demōstratiōis ex sensu acq̃rit. vñ ad eor determinatiōez doctrina nō indigem⁹. z in his p̃incipijs bō hz a p̃incipio implicitā sciētiā omniū q̃ sequūt hz nihilomin⁹ sciētiā implicitā in cognitione alteri⁹ sciētis inq̃ntū oportet eū p doctrinā scīaz accipe: qz oportet addiscentē credere. z iō nō est silr de scīa z fide: qz nō sunt nobis innata aliq̃ p̃incipia nālia ad q̃ p̃nt reduci articuli fidei. sed tota determinatio fidei est in nobis p doctrinā: z iō oportet in cognitiōe boīs babē fidez implicitā. ¶ Ad secūdū dicēdū q sicut in mouētib⁹ inuenitur primū mouēs quod est mouēs nō motū: z sm mouens quod est mouēs z motū: post quod ē id quod est motū tm: ita etiā est in regulātib⁹ q ē aliq̃d qō ē regulās z nullo mō regulatū. z hec est ratio p̃me regule z tale est de⁹. Est z regulans regulatū: z talis regula humane fidei est hō diuin⁹: sic etiā phs dicit in. iij. ethic. virtuosus est mensura omniū humanor actuū. Regulatū aūt tantū sunt ipsi minores. ¶ Ad tertiū dicēdū q sicut hō debet obedire inferiori potestati in his tm in quib⁹ nō repugnat potestas superior: ita etiā debet hō se p̃me regule in oīb⁹ cōmensurare sm suū modū. Secūde aūt regule debet se hō cōmensurare in his in quib⁹ nō discordat a p̃ma regula: qz in his in quib⁹ discordat iam nō est regula. Et ꝓpter hoc p̃lato dctra fidē p̃dicāti non est assentiēdū: qz in hoc discordat a p̃ma regula nec p ignorantiā subdit⁹ excusat a toto: qz habit⁹ fidei facit inclinationē ad cōtrariū cū necessario doceat de oīb⁹ q̃ ptinēt ad salutē. j. Jo. iij. vñ si hō nō sit facil nimis ad credendū oī spūi qui aliq̃d insolitū p̃dicat nō assentiet: sz alīunde reqret: vel deo se cōmittet in ei⁹ secreta supra suum modū nō se ingerēdo. ¶ Ad q̃rtū dicēdū q ad hoc datū est boīb⁹ facere miracula vt ostēdat q deus p illos loquit: nec oportet q in tali homine reuelatiōez habēti aliqs suā fidē implicet quoadusq̃ talis homo ad eius noticiam deueniat vl diuinitus vel per famam humanam.

Hō secūdū sic ꝓcedit. videt q p successionē tempor fides nō ꝓfecerit q̃tū ad ea q̃ explicite sunt credenda. Fides enī vt dicit in lra charitati ꝓportionat: sz charitas est eadē z eq̃lis per oīa tpa: ergo z fides. ¶ P q in sciētijs creuit humana cognitio hoc est ꝓpter artes adinuenerūt impfecte vt impfectionē eor q̃ p̃mit⁹ in. ij. elen. sz fidei doctrina nō habet p̃incipiū ab inuētione humana: sz ab inspiratione dei in quo nō cadit aliq̃ impfectio: ergo nō debuit p incremēta tempor ꝓficere. ¶ P fides q̃tū ad substantiaz semp eadē manet. si ergo cognitio fidei sm diuersa tēpora ꝓficit oportet q in p̃imo tpe habeat saltē implicite tātū qō in sequēti etiā explicite cognoscit. sed minor est habere fidē in cognitione maiorū: ergo quādocūq̃ fides fuit implicita alicui⁹ articuli in aliquo boīe fuit eiusdē articuli fides explicita in aliquo boīe. hoc etiā sm omne tps ꝟenit q aliq̃ articuli a quibusdā implicite: z ab aliquib⁹ explicite cognoscant: ergo fides nō creuit p successiōes tēpor. ¶ P articulus est indiuisibilis veritas. sz qō est indiuisibile non pōt vlteri⁹ distingui: ergo cū semp fuerit fides dctēta sub aliquib⁹ articulis: videt q nō potuerit magis distingui vt articuli explicite cognoscerent. ¶ P p hoc videt q etiaz mō eadez ratione possent articuli multiplicari p successionem temporū: quod falsum eē videt. ¶ Sed cōtra. Exo. iij. dōs dixit ad moysen Ego sum de⁹ abraam deus isaac z deus iacob: z nomen meū adonay non manifestaui eis. ergo moysi fuit aliq̃d reuelatū de deo quod patrib⁹ reuelatū nō fuerat. Silr etiā dauid dicit Sup senes intelleri. Et petrus suo tpe cōpletū asserit Act. ij. quod dicit Joelis. ij. Effundā de spū meo. ¶ P Grego. dicit q per successiōes tempor creuit diuine cognitionis augmentū. ¶ Ulteri⁹ videt q nō oportuit semp habere fidem explicitā de redemptore. nō enī cognouerūt homines de deo per fidem: quod angeli ignorauerūt: quia cognitio fidei per reuelationē que est a deo est mediantib⁹ angelis vt dicit Dio. iiij. c. ce. ierar. sz angeli misteriū redemptoris non cognouerūt. vñ apls dicit Ephe. iij q̃ erat absc̄ditū a deo: ergo nec homines de deo fidem explicitā habuerūt. ¶ P adam suū casum nō p̃sciuit. sed si non peccasset humana redemptio nō fuisset: ergo homo nō semper explicite cognouit misteriū redemptionis humane ¶ P sicut dicit Dio. ix. ca. ce. ierar. multi etiā de gentilibus ante xp̃i aduentū saluati sunt. sed illi qui non habebāt fidez explicitā de redemptione quia eis reuelatio nō fuerat facta ℣ Psal. Non fecit taliter omni nationi. Nec iterū in fide iudeorū suā fidem implicitā habebant: ergo fides redemptoris nō fuit necessaria ad salutē sm omne tempus. ¶ P aduentus redemptoris non est de dictamine legis naturalis: sz qui erant in lege naturali saluabant implētes ea que erāt de dictamine legis naturalis: sicut tēpore legis scripte est de his que dictat lex scripta. ergo nō fuit semp necessariū habere fidē explicitā de redēptore. ¶ Sed ctra. Xp̃s est caput totius ecclesie: nullus aūt saluatus est extra ecclesiam: ergo nullus saluat⁹ est qui non est membrū christi vel non fuit. sz nullus fuit mēbrū christi qui in xp̃m non credidit: ergo nullus saluatus est vnq̃ sine fide christi. ¶ P sicut creator est p̃incipiū essendi in natura edita: ita etiā redemptor est p̃incipiū reparationis nature lapse. sz nullus potest saluari sine reparatione sicut nec esse sine esse naturali. cū ergo fides de creatore semp fuerit necessaria ad salutē pari ratiōe z fides redemptoris semp fuit necessaria ad salutē post casum hominis. ¶ Ulteri⁹ videt q non oportuit istos articulos de redemptore credere quos magister tāgit in lra: quia Joannes baptista inter maiores fuit qui tenebant habere fidem explicitā sm illud tempus. sz ipse dubitauit de morte xp̃i vt dicit magister in lra: ergo non videt q de morte christi habuerunt fidem explicitā antiqui patres. ¶ P cōceptio natiuitatē p̃cedit. sz non dicit q necessariū fuerit eos habere explicitā fidez de cōceptione: ergo nec fuit necessariū q haberent explicitā fidem de natiuitate. ¶ P sicut resurrectio christi est causa nostre resurrectionis. ita ascensio causa nostre ascensionis. sed salus nostra cōsistit in resurrectione corpoꝝ z in ascensione ad locū glorie: ergo necessariū fuit credere ascensionē sicut z resurrectionē. ¶ P p descensum ad inferos nos ab inferis retraxit. hoc aūt est necessariū ad salutē: ergo z credere christū ad inferos descendisse. ¶ P salus hominū esse putat sine hoc q christus ad iudiciū veniret: quia per hoc nihil nobis christus meretur: ergo videtur q non fuerit necessariū credere christū venturū ad iudiciū. ¶ Ulteri⁹ videt q non fuerit necessariū habere cognitionē trinitatis explicitā: quia Hebr. xj. dicit q de deo oportet credere quia est z c. ergo videt q non oportuit cognoscē distinctionē personaruz. ¶ P cognitio fidei est necessaria inquantū nos in fidē dirigit. sed de⁹ est finis noster inq̃ntū est summū bonū: quod ad essentiā ptinet: ergo videt q sufficiebat de deo credere essentialia. ¶ P sacra scriptura est regula fidei. sz in scriptura ve. tes. non fuit mētio expressa facta de trinitate: ergo nō erat necessaria ad credendū. ¶ Sz cōtra. magis est salutifera cognitio de christo inquantū est deus q̃ inquantū est homo. sz necessariū fuit habere cognitionē de humanitate ipsius: ergo multo fortius de deitate. sz sm q est in sua deitate est filius patris: ergo necessarium fuit habere cognitionē de patre z filio. ¶ P missio diuinarū personarū semper fuit de necessitate salutis. Sed Augu. dicit q mitti est cognosci q ab alio sit: ergo semper fuit necessariū cognoscere in deo q sit ibi aliquis ab alio: z ita cognoscere trinitatē per fidem. ¶ R° dicēdū ad primā qōnē q fides cognitio quedam est. Quantitas aūt cognitionis

dupliciter attenditur. s. fm obiecta: z fm efficaciã actus circa obiectũ. Quia autẽ habitus specificatur ex obiecto: ideo prima quantitas est habitui essentialis. z fm hanc attenditꝫ magnitudo fidei que est fm articulos quãtitatẽ. z ideo fm hanc quantitatẽ fides non crescit nec deficit: cum semp eadem maneat. Efficacia autẽ in agẽdo est ex conditione agẽtis. z ideo ẽ̃ptũ ad alias res magnitudines potest fides proficere ipsa manente eadem fm diuersas hominũ conditiones. In actu autẽ fidei tria inueniunt fm que potest efficacie quãtitas fidei attendi. duo fm naturã propriam. s. cogitare. z fm hoc dicit fides magna cognitione. z assentire: z fm hoc dicit fides magna constantia: quia assensus certitudinẽ z determinationẽ importat: vt supra di. xxiij. dictũ est. Tertiũ aũt est in actu fidei fm q̃ informat charitate: z fm hoc dicitur fides magna deuotione. Sed quia certitudo fidei est ex volũtate determinãte intellectũ ad vnũ: z similiter formatio ex charitate que est in volũtate. volũtas autez est dña sui actus etiã fm quodcũq; tempus: ideo per se loquendo magnitudinis fidei que est fm constantiã z deuotionẽ attenditur profectus fm promptitudinẽ voluntatis que est ex gratia non ex successione temporũ nisi per accidens inq̃ntũ in aliquo tempore sit plenior influentia gratie ẽ̃ptũ in alio ẽ̃ptũ ad cõmunez statũ ẽ̃ptus non ẽ̃ptũ ad omnes personas. Sed cogitare ad intellectũ pertinet cui⁹ virtutes experimẽto indigent z tempore: vt dicit. ij. ethi. z ideo quantitas fidei que est fm cognitionẽ articulorũ per se loquẽdo crescit fm diuersitatẽ temporis. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ q̃ charitas in voluntate est. Ea autẽ que ad volũtatẽ pertinẽt non indigent experimẽto z tẽpore sicut ea que sunt in intellectu in quo est fides nisi quaten⁹ oportet q̃ per exercitiũ acquiratur habitus: quod de charitate non est. Et ideo profectus charitatis proprie loquendo non attenditur fm diuersa tẽpora nisi per accidens inquantũ tempore redemptionis plenior infunditur gratia ẽ̃ptũ ad cõmunẽ statũ: non autẽ ẽ̃ptũ ad omnes singulares personas. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ hoc q̃ scientie profecerũt per successionẽ temporũ non tm̃ est ex imperfectione inuentorũ: sed etiam ex impotentia addiscẽtium qui a principio totũ capere non possunt. z ita in his q̃ fidei sunt accidit q̃ oportuit paulatim humanũ intellectum assuefieri ad ea que fidei sunt. propter quod dñs discipulis dixit Multa habeo vobis dicere sed non potestis portare mõ Jo. xvj. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ illi qui imediate a deo fidei cognitionẽ receperũt ẽ̃ptũ ad ea que eis non explicabantur nõ habebant fidem implicitã in fide alterius hominis: sed in cognitione ipsius dei cui reponebãt id quod de secretis diuine sapientie eis fuerat reuelatũ. ¶ Ad quartũ dicẽdũ q̃ articulus dicit indiuisibilis veritas ẽ̃ptũ ad id quod actu explicatur in articulo: sed est diuisibilis ẽ̃ptũ ad ea que potentia continent in articulo fm q̃ q̃ dicit vnũ quodãmõ dicit multa. z hec sunt ea que precedunt ad articulũ: z consequunt ad ipsum: z ẽ̃ptũ ad hoc potest explicari z diuidi articulus fidei. ¶ Ad quintũ dicẽdũ q̃ aliquid quod in articulo continetur explicari potest dupliciter. Uno modo fm q̃ vnus articulus continet q̃ñq; in alio: vel duo in vno cõi: sicut resurrectio mortuorũ ꝺtinet quodãmõ in resurrectiõe xp̃i. z passio z incarnatio in hoc cõi qõ est misteriũ redemptionis. z sic fides implicita explicat in articul' fidei determinatis. z hec explicatio cõpleta est p xp̃m: vnde ei⁹ doctrine ẽ̃ptũ ad essentialia fidei: nec addere: nec diminuere licet vt dicit Apoc. vlti. s3 ante xp̃i aduentũ nõ erat cõpleta: vnde etiam ẽ̃ptũ ad maiores crescebat fm diuersa tempora. Alio modo id quod in articulo continet non est articulus s3 aliquid concomitans articulũ. z ẽ̃ptũ ad hoc põt fides quotidie explicari: z p studiũ scõrum magis z magis explicita fuit. ¶ Ad secũdã qõnẽ dicẽdũ q̃ ad fidẽ redẽptoris tripliciter se habet humanũ genus fm diuersa tpa. In primo enĩ statu ante pctũ nõ oportebat ab aliquo hoĩe haberi fidẽ explicitã de redemptore: q̃ nondũ seruit⁹ erat inducta, s3 sufficiebat haberi fidẽ implicitã in cognitiõe dei: vt. s. hõ crederet q̃ deus ei ꝓuideret in eis que eẽnt necessaria ad salutẽ. In secũdo aũt statu post pctũ ante aduentũ xp̃i q̃dã habebãt fidẽ explicitã de redẽptore quib⁹ reuelatio facta erat q̃ maiores dicebant. Quidã aũt vt minores fidem implicitã habebant in fide maiorũ: vnde z eis sacrm redẽptiõis sub signis sacrificiorũ proponebat. In tertio autẽ statu post aduentũ xp̃i: q̃ iam misteriũ redẽptionis impletũ est z corporaliter z visibiliter z p̃dicatũ oẽs tenent ad explicite credendũ: Etsi aliq̃s instructorẽ nõ haberet de⁹ ei reuelaret nisi ex sua culpa remaneret. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ q̃ angeli primitus misteriũ incarnatiõis sunt edocti ẽ̃ptũ hoĩes vt dicit Dio. iiij. ca. ce. ierar. ẽ̃ptũ ad ipsã substantiã ei⁹: qõ credẽdũ est ẽ̃ptus nõ ẽ̃ptũ ad oẽs circũstantias articulorũ quas postea reb⁹ euenientib⁹ cognouerũt. Et de hoc plen⁹ dictũ est in. ij. li. di. xj. ¶ Ad secundũ dicẽdũ q̃ auctoritates inducte in littera loquunt post peccatũ siue ante legẽ siue post. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ ẽ̃ptus alijs gentib⁹ nõ esset data lex diuinitus cõmuniter oĩb⁹ sicut iudeis ex quib⁹ nascitur⁹ erat xp̃s: z sic oportebat in eis potius fidẽ vigere: tũ multis etiã gẽtilib⁹ reuelationes p angelos facte sunt etiam de xp̃o: sicut patet de sibilla que de xp̃o exp̃sse prophetauit. In historiis romanis etiam legit q̃ temporib⁹ cõstantini impatoris inuentũ fuit in grecia quoddã corpus in sepulchro quodam habens lamiñ auream supra pectus in qua scriptũ erat Xp̃s nasceꝫ ex virgine z credo in eũ o sol sub helene z constantini tẽporibus iterũ me videbis. Illi etiã quib⁹ spũalis reuelatio facta non fuerat saluari poterũt: etiã si nihil de lege moysi audissent neq; aliquid dea scirẽt: quia lex illa nõ erat omnib⁹ data sed tm̃ iudeis: vnde alij non peccabant si legis obseruãtias nõ seruarẽt. Secus aũt est de lege xp̃i que omnib⁹ prom̃nciata est. Saluabant tm̃ fide implicita redẽptoris implicando fidem suam in cognitione dei vel eorũ qui a deo docti erant indeterminate quicũq; illi essent: sicut maiores iudeorũ ẽ̃ptũ ad ea que eis nondũ fuerãt reuelata: oũ tm̃ cõtrarium pertinaciter nõ tenerẽt cõtra predicantẽ fidem. ¶ Ad quartũ dicẽdũ q̃ ẽ̃ptus ad cognitionẽ redemptoris nõ sufficeret natura per se: sufficiebat tm̃ cum lege scripta tpe legis: Ante legẽ vo adiuta p gratiã. ¶ Ad tertiã qõnẽ dicendũ q̃ fides explicita ad hoc necessaria est q̃ in finẽ vltimũ intentionẽ dirigat. Et q̃ per peccatũ homo ab illo fine abductus fuerat: nõ poterat reduci nisi p mediatorẽ dei z hominũ dominũ iesum xp̃m. ideo post peccatũ oportuit haberi cognitionẽ explicitã de redemptore: z precipue ẽ̃ptũ ad ea quib⁹ nos in finez reduxit victo hoste quo captiui detinebamur. Ad hoc aũt q̃ nos in finẽ reduceret quattuor requirebant. Primũ ẽ q̃ propugnator noster instrueret: qõ factũ est in nativitate. Secũdũ est q̃ ꝓpugnaret: quod factũ est in passione. Tertiũ est q̃ vinceret: quod factũ est in resurrectione q̃ñ eternitatis aditũ deuicta morte reseranit. Quarto q̃ victorie sue omnes suos participes faceret. z hoc erit in iudicio q̃ñ bonis bona: z malis mala reddet. Et iõ ista precipue requirebant vt de redẽptore explicite scirent. Tm̃ possibile est q̃ fm diuersa tempora hor⁹ distinctio z explicatio ante x̃pi aduentum creuit: vt q̃nto aduẽtui saluatoris viciniores existerẽt tãto sacra salutis plen⁹ peceperint: vt dicit Grego. Et fm Hvtraq; opinio in lra posita põt habẽ vitatẽ. prima ẽ̃ptũ ad ꝓpinquos. secũda ẽ̃ptũ ad remotos. ¶ Ad primũ g̃ dicẽdus q̃ ioannes baptista hos articulos plenissime sciuit: vñ de his nõ dubitauit. potuit aũt dubitare fine prudicio salutis de alio articulo passiõis iplicite tũc tpis. s. de descensu ad inferos nõ ptinacit: qõ ps qz doceri ꝙrebat. Uel dicẽdũ vt alii dicũt q̃ ipse nõ dubitauit: s3 q̃si dubitasse visus ẽ inq̃ntũ q̃stuit nõ ꝓpter se s3 ꝓpter suos discipulos instruendos. vel fuit dubitatio non ignorãtie s3 ãmirationis z pietatis. ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ articulus cõceptionis implicite ꝺtinebat in articulo natiuitatis: inquãtũ est via ad natiuitatẽ. Articulus aũt de descẽsu ad inferos in articulo de pas-

sione. Articulus aũt de ascensione in articulo de resurrectione: quia ibi terminat victoria resurgẽtis. Unde patz respõsio ad tertiũ ꝛ quartũ. ¶ Ad quintũ dicendũz ꝙ in iudicio xp̃us nihil nobis merebit: sed id quod pri⁹ meruit reddet. ¶ Ad quartã q̃stionẽ dicẽdũ ꝙ per missiões diuinarũ psonarum in nos. homo in finẽ vltimũ ducit nõ solũ post peccatũ: sed etiaz ante peccatũ. ꝛ ideo explicita cognitio de trinitate fuit necessaria nõ solũ post pctm̃: sz etiã añ pctm̃ Nõ tñ eo dẽ mõ ante aduentũ xp̃i ꝛ post: quia ante aduentũ soli maiores de hoc fidẽ explicitaz habuerunt. post incarnationem vero omnes fidẽ explicitam de trib⁹ personis habere tenent sicut ꝛ de mysterio incarnationis qõ cognosci non potest nisi cognoscatur personarũ distinctio. Et quia sacramenta salutis cũ inuocatiõe trinitatis cõferunt. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ ꝙ apostolus posuit illa que opportuit credi explicite a quolibet hoie in quocunq; statu hoc nõ fuit cognitio trinitatis. ¶ Ad secundũ dicẽdũ ꝙ ad dirigendũ in finẽ nõ solũ oportz cognoscere finẽ: sed etiã ea sine q̃bus in finẽ iri nõ potest. ꝛ ideo oportuit habere cognitionẽ explicitã de fide trinitatis: quia sine earuz missione in finem beatitudinis veniri nõ potest. ¶ Ad tertium dicẽdũ ꝙ nõ erat necessariũ vt explicite oẽs cognoscerẽt. ideo nõ fuit positũ mysteriũ trinitatis manifestate in vete. tes. sed velate. vt sapientes capere possent. Sicut in ecclesia aliqui sunt minus capaces. Cõtra modo nõ sufficit ad salutẽ vt etiã explicite mysteriũ incarnatiõis credat. Dicendũz ꝙ est similitudo non quãtũ ad omnia: sed quãtũ ad quedã de articulis: quia nesciunt eos distinguere q̃uis explicite cognoscãt illud qõ in articulis cõtinetur. Tenent aũt explicite illos articulos scire de quibus ecclesia solẽnisat ꝛ facit continuam mentionẽ sicut de trinitate Credunt hoc qõ ignorant. Hoc est contra illud quod superi⁹ dictum est ꝙ fides non est de ignotis. dicendũ ꝙ sicut implicite credit: ita ꝛ implicite cognoscit. dicitur autẽ ignorari quod nescit explicite. Solet etiam queri de fide cornelij. Sciendũ ꝙ Cornelius habebat fidẽ explicitam de mysterio incarnationis q̃uis suffecisset ei ad salutẽ etiã si de hoc fidẽ implicitã habuisset: sz nõ habebat fidem distinctã de tẽpore incarnationis. ꝛ ideo quia hoc iam incipiebat esse necessariũ ad salutẽ: missus fuit petrus ad eũ instruẽdũ. Illud etiã nõ est ptermittẽdũ. de hac equalitate habituũ ꝛ opatiõe dicet infra dis. xxxvi. Tamẽ sciẽdũ ꝙ operatiões. hic videt notare operatiões virtutes regulãtes in ope exteriori: sicut sũt virtutes cardinales: que etiã habẽt act⁹ interiores scõm quos oportz istã equalitatẽ attẽdi: vel si loquit de operib⁹ exteriorib⁹: attẽdẽda ẽ equalitas q̃tũ ad cõfirmationẽ operis magis q̃ fm quãtitatem act⁹: quia interdũ aliq̃s ex maiori charitate facit opa ex suo genere minora: q̃ ali⁹ maiora. Nõ autem post fidẽ. Cõtra Matth. j. Abrahã genuit Isaac. Isaac Jacob. i. fides spem spes charitatẽ. dicendũ ꝙ intelligit q̃tũ ad act⁹ nõ q̃tũ ad habitus. Non ꝙ fides ꝛ spes eã. Cõtra aliquis habet fidez qui nõ habet charitatẽ sic̃ q̃ ficte accedit ad baptismũ: fidez tãtũ habẽs dicendum ꝙ loq̃t de fide ꝛ spe fm ꝙ est virtus.

¶ DISTINCTIO .XXVI.

¶ De spe quid sit.

EST aũt spes virt⁹ qua spũalia ꝛ eterna bona sperant. i. cũ fiducia expectãt. Est enim spes certa expectatio future beatitudinis venies ex dei gratia ꝛ ex p̃cedẽtib⁹ meritis: vl ipsaz spem quã natura preit charitas: vel sperata rem. i. beatitudinẽ eternã. Sine meritis. n. aliquid sperare non spes: sed presumptio dici potest.

¶ De quibus sit spes.

ET sicut fides ita ꝛ spes est de inuisibilib⁹ vnde Aug⁹. Fidẽ appellamus earũ rerũ q̃ nõ videt De spe quoq; dicit. Spes que videt nõ ẽ spes. Qõ enim videt q̃s quid sperat. Qõ attinet ad nõ videre: vel q̃ credũt: vel que sperant fidei speciẽ cõe ẽ. Distinguit tñ fides a spe: sicut vocabulo: ita rõnabili differẽtia. Est enim fides malaz rez ꝛ bonaz: qz ꝛ bona credũt ꝛ malaz hoc fide bona nõ mala Est etiã fides: ꝛ ptez rez ꝛ psentiũ ꝛ futurarũ. Credim⁹ enim mortẽ xp̃i q̃ iã ptẽrijt: credimus sessionẽ que nũc est. Credim⁹ venturuz ad iudicãdũ: qõ futurũ est. Itẽ fides ꝛ suaz rerũ ẽ ꝛ alienarũ. Nã se quisq; credit esse cepisse: nec fuisse vti q; sempiternũ. Et alia atq; alia non modo de alijs hoib⁹ multa que ad religionẽ pertinẽt: verũ etiam de angelis credim⁹. Spes aũt nõ nisi bonarũ rerũ est: nec nisi futurarũ rerũ ꝛ ad deũ pertinentiũ: qui earum speciem gerere perhibetur.

¶ Redit ad premissam questionẽ: an scilicet fides ꝛ spes in christo fuerint.

POst hoc superest inuestigare vtrũ fides et spes in xp̃o fuerint. vnde tract⁹ ille sum pſit exordiũ. Quibusdã nõ indocte videt fidẽ virtutẽ ꝛ spem in eo nõ fuisse: sicut in sanctis iam beatificatis vl in angelis non sunt: ꝛ tñ sancti credunt ꝛ sperãt resurrectionẽ futurã. ꝛ angeli eãdem credũt: nec tamẽ in eis fides vel spes virt⁹ est quia ꝛ deo per spẽm cõtemplando fruunt: ꝛ in dei verbo resurrectionẽ futuram siue iudiciũ non per speculũ ꝛ in enigmate: sz pclarissime inspiciũt. Si .n. qz credũt resurrectionẽ futurã. iõ vez ẽ eos fidẽ hãe: ergo ea ꝓsũmata post iudiciũ siliter ꝛ fidẽ hãe dicẽt: qz credẽt eã ptẽritã: Sz sicut tunc credẽt: nec tñ fidẽ q̃ fideles facit habebũt: qz non credẽt absq; scia: q̃ nõ erit enigmatica: sz per spẽm: ita ꝛ mõ credũt ꝛ sperãt resurrectionẽ: nec tñ fidẽ hũt: qz credẽdo cognoscũt. venit. n. eis qõ pfectũ ẽ ꝛ euacuatũ ẽ qõ ex pte est. venit enim cognitio ꝛ euacuata ẽ fides. venit spes ꝛ desijt spes: ita ꝛ xp̃s in q̃ fuerũt bona p̃ie: credidit q̃dẽ ꝛ sperauit resurrectionem tertia die futurã p q̃ ꝛ patrẽ orauit: nec tñ fidẽ vtutẽ vel spez habuit: qz nõ enigmaticã ꝛ specularẽ: sz clarissimã de ea cognitõez habuit qz nõ pfecti⁹ eã cognouit ptẽritã q̃ itellexit futurã Sperauit tñ xp̃s sicut in psal. ait. In te do. spe. nec tñ fidẽ vl spem vtutez habuit: qz p spẽm videbat ea q̃ credebat. De antiq̃s vo patrib⁹: qz apud inferos vsq; ad passionẽ tenebãt nõ incõgrue dici põt ꝙ fidẽ ꝛ spem vtutẽ habuerint: qz credebãt ꝛ sperabãt se visuros deũ per speciẽ q̃liter eũ tũc nõ videbãt: qz eis nõ patuit cognitio dei p speciẽ ante passionẽ xp̃i: qua cõsũmata a fide transierunt ad speciem.

¶ Postq̃ magister determinauit de fide: hic scõo de determinat de spe. Et diuidit in duas ptes. In p̃ma determinat de spe. in scõa oñdit in q̃b⁹ spes ꝛueniẽt ibi: Post h̃ sup. est inuel. Circa p̃mum duo facit. p̃mo determinat de spe fm se. In scõa de spe p cõparationẽ ad fidẽ ibi: Et sic fides. Et circa h̃ o. fa. p̃mo ostẽdit ꝛueniẽtiã inter fidẽ ꝛ spem. scõo dif-

ferētiā ibi distinguit tū. Post hoc supest: Dic oīdit quoz sit habere fidē. z circa hoc d. fa. ꝑmo inqrit vtz in xpo fuerit fides. scdo vtz in antiqs patrib⁹ libro existētib⁹ ibi: Antiqs vero patrib⁹. Dic q̄rit duo. ꝑmo de spe sm q̄ ē passio. scdo de ipsa sm q̄ est virtus. ¶ Questio prima.

CIrca ꝑmū q̄rit q̄nqz. ꝑmo vtz spes sit passio ī quo sit. tertio de differētia ei⁹ ad alias passiões. quarto vtrū sit vna de quatuoz passionib⁹ principalibus. quinto vtrum possit esse in parte intellectiua.

AD ꝑmū sic ꝓcedit. videt q̄ spes non sit passio. spes enī est expectatio: sz expectatio dic̄ imobilitatē: cuz ergo oīs passio in motu cōsistat. videt q̄ spes nō sit passio. ¶ ℙ oppositā sūt in eodē genere. sz phs. vij. phi. dicit spem ꝺtra memoriā diuidēs actiões vtriusqz ab inuicē: cū ergo memoria nō sit passio: nec spes passio erit. ¶ ℙ expectare a spectādo dr. spectare aūt est videre: cū ergo videre nō sit passio aīalis sm q̄ ꝓprie loq̄mur de passionib⁹ aīe in parte videt q̄ spes que est expectatio nō sit passio. ¶ ℙ passio aīe in pte sensitiua est vt dicit phs in. vij. phi. sz spes cū sit de futuro bono nō pōt esse in pte sensitiua: q̄ sensus ē ꝑsentiū tātū: ergo spes nō ē passio ¶ ℙ nihil patit nisi ex ꝑsentia agētis: sz spes nō est de ꝓsentib⁹: sz de futuris: ergo nō est passio. ¶ Sed cōtra spes cōtra timoꝛē diuidit: sz timoz est passio: ergo z spes. ¶ ℙ spes ad appetitiuā potentiā pertinet: q̄ habet bonū ꝑ obiecto: sz mot⁹ appetitiue ꝑtis dicit passio aīe: q̄ ad eū sequit delectatio z tristicia q̄ ꝓpriū est passionū vt dr in. ij. Ethi. ergo vt pz⁹. ¶ ℙ ꝑsens z ꝑteritū nō diuersificāt gen⁹: sz gaudiū q̄ de ꝑsenti bono est in genere passionis: ergo z spes que est de bono futuro. ¶ ℟° dicendū q̄ sicut pz⁹ dis. xv. dictū ē. q̄uis oīs opatio potētiarū aīe q̄ per sua obiecta in actū reducūt sic intellect⁹ possibilis sensus z appetit⁹ possunt dici passiones: tū ꝓprie loquēdo passio est in opatiōib⁹ appetit⁹ sensitiue ptis sm q̄ Damas. dic̄ in. ij. li. q̄ passio est mot⁹ appetitiue virtutis sensibilis q̄ est ex imaginatiōe boni vl mali. Spes aūt dicit extēsionē appetit⁹ in illud q̄ appetibile est. Inuenit autez nō solū in hoīb⁹: sz etiā in alijs aīalib⁹ q̄ patz: q̄ inueniūt aīalia opari ꝓpter aliq̄ bonū futurū estimāt possibile: sic aues faciūt nidū ꝓpter filioꝝ educationē: nec ꝓpter finem aliq̄d facerēt nisi in finē illū quasi eis possibilē tenderēt: q̄ nāli appetit⁹ nō ē impossibiliū. Siliter etiā patz q̄ vnum aīal aggredit aliud nō nisi ex spe victorie patz ergo q̄ spes sit in appetitu sensitiue ptis q̄ nobis z brutis cōis est: z ita sequit q̄ sit passio. ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū q̄ appetitiue partis duplex ē mot⁹. s. ꝓsecutio z fuga. obiectū aūt spei q̄ est bonū difficile z arduū rōne sue bonitatis natū ē mouere ad ꝓsecutionē: sz rōne sue difficultatis natuz est mouere ad fugā. hic tū mot⁹ retardat per spem. z ideo spes imoꝛtat motū ꝑmū in quo saluat rō passionis tū inquiete ꝓpriatiue sm motum q̄ est fuga. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ diuiditur spes cōtra memoriā nō q̄tū ad essentiā suā: sz quātū ad effectū q̄ est cōis memorie z spei. s. delectatio. vñ nō sequit q̄ in genere ꝺueniāt. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ frequēter noīa imponūt reb⁹ occultis ex sms fignis sic essentiales differentie ex accidētib⁹ noīant. Signū aūt alicui⁹ q̄escētis cū extēsione appetit⁹ in aliq̄d desideratū solet esse q̄ frequenter visum dirigit in illud vt videat: sz ex aliq̄ pte ad ipsuz accedat z iō dispositio ꝑdicta quietis cū motu dr expectatio ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ sicut aīalia cognoscūt rōnē cōueniētis z nociui nō per inq̄sitionē rōnis vt hō: sz per instinctū nature q̄ dicit estimatio: ita etiā cognoscūt aliq̄d q̄ futuruz est sine hoc q̄ cognoscāt rōnē futuri nō conferendo ꝑsens ad futurū: sed ex instinctu naturali sm q̄ agūt ad aliq̄d agendum vel ex impulsu nature interioris vl exterioris: sicut q̄ agūt ad aliquid ad ꝑdicamētū de futuris que dependent ex motu celi quasi ex eo impulsa. vnde ex eoz operib⁹ boies possunt aliq̄d scire de huiusmodi futuris: sicut naute ꝑsciūt tēpestatē futurā ex motu delphinoꝝ ad supficiē aque descendentiū. Et formice veniēte pluuia reponūt granū in cauernis. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ id q̄ō est futurū sm rem pōt esse ꝑsens in imaginatiōe. Et q̄ bonū est natuz mouere appetitū sm q̄ est imaginatū vel intellectuz vnde dr in. iij. de aīa. ideo ex tali ꝑsentia potest sequi passio in appetitu.

AD secūdū sic ꝓcedit. videt q̄ spes non sit in alia vi q̄ in cōcupiscibili. Arduū enī vel difficile nō addit aliquā rōnē appetibilis supra bonum: q̄ difficile magis habet rōnē fugibilis q̄ appetibilis. Arduū aūt non differt a bono nō arduo nisi scōm magis z min⁹: sz vis concupiscibilis est boni q̄ō desideraf: cuz ergo obiectū spei sit bonū arduum vel difficile videt q̄ spes sit in cōcupiscibili. ¶ ℙ sicut volūtas est bonū appetibilis in pte intellectiua: ita cōcupiscibilis in pte sensitiua: sed in pte intellectiua oē q̄ō ad appetitū ptinet est volūtas: ergo z in pte sensitiua oē q̄ō ad appetitū ptinet est vis cōcupiscibilis: z ita cū spes ad appetitū ptineat vt dictum est. videt q̄ sit in cōcupiscibili. ¶ ℙ gaudiū z delectatio in cōcupiscibili sunt: sz spes facit gaudiū. Ro. xij. Spe gaudētes. Et delectationē vt dic̄ phs in vij. phi. ergo spes est in cōcupiscibili. ¶ ℙ ꝑsens z futurus nō diuersificāt appetitiuā potētiā cū accidāt appetibili inquātū huiusmōi: sz gaudiū z spei nō differūt nisi scōm id q̄ gaudiū est de bono ꝑsenti. spes aūt de bono futuro: ergo cū gaudiū sit in cōcupiscibili z spes in eodē erit. ¶ ℙ eiusdez est moueri ad terminū z in termino q̄escere: sz spes importat motū in aliquē terminū in quē cū aliq̄s deuenerit gaudet: cū ergo gaudere sit cōcupiscibilis z sperare erit cōcupiscibilis. ¶ Sz cōtra cōcupiscibilis ꝑ se loquēdo nō ordinatur ad arduū: sz magis irascibilis: cū ergo obiectū spei sit arduū oportz q̄ spes nō sit ī cōcupiscibili: sz in irascibili. ¶ ℙ idē est subiectū cōtrarioꝝ: sz spei opponit timoz: cū ergo timoz sit in irascibili nō in cōcupiscibili: sicut z audacia q̄ iterum timori opponit videt q̄ spes etiā sit in irascibili ¶ ℙ ira fine spe esse nō pōt vt dic̄ Auic̄. in. vj. de naturalib⁹. vñ ex offensa illa de cui⁹ vindicta nō est spes sicut cū quis a rege offendit nō est ira: sz odiū magis vel timoz: ergo cum ira nō sit cōcupiscibili nec spes. ¶ ℟° dicēdū q̄ potētie passiue variant sm q̄ sunt nate moueri a diuersis actiuis per se loquēdo. ꝓpriū aūt motiuū appetitiue vtutis est bonum apꝓhensuz. vnde oportz q̄ sm diuersas vtutes apꝓhendentes sint etiā diuersi appetitus. s. appetit⁹ rōnis qui est de bono apprehēso sm rōnē vel intellectū. vñ est de bono apprehenso simpliciter z in vniuersali. z appetit⁹ sensitiu⁹ qui est de bono apꝓhēso sm vires sensitiuas. vñ est de bono particulari z vt mic. Sz q̄ potētia passiua nō extēdit se ad plura q̄ vtus sui actiui sm q̄ dic̄ Cōmen. in. ix. Metḥ. q̄ nulla potētia passiua est in natura cui nō rñdeat sua potētia actiua naturalis. ideo appetit⁹ sensitiu⁹ ad illa tantū bona se extendit ad que se extēdit apꝓhēsio sensitiua. Quia aūt vt dic̄ Dio. vij. ca. de di. no. dīna sapiētia cōtingit fines ꝓmoz̄ ꝓncipijs secūdoꝝ: q̄ oīs natura inferioꝛ in sui supmo attingit ad infimuz nature supioꝛis sm q̄ ꝓticipat aliq̄d de natura supioꝛis q̄uis deficiēter. ideo tam apꝓhēsione q̄ in appetitu sensitiuo inuenit aliq̄d in quo sensitiuū rōnē attingit. Q⁹ enī aīal imaginet formas apꝓhēsas per sensuz hoc ē de natura sensitiue apꝓhensionis sm se: sz q̄ apꝓhendat illas intēsiones que nō cadūt sub sensu: sicut amicitiaz odium z huiusmodi hoc ē sensitiue partis sm q̄ attingit rōnē. vnde pars illa in hoīb⁹ in q̄b⁹ est ꝓfectioꝛ ꝓpter cōiunctionem ad aīam rōnalē dicit rō particularis: q̄ cōfert de intēsionib⁹ particularib⁹. in alijs aūt aīalib⁹: q̄ nō cōfert: sed ex instinctu nāli habet huiusmodi intēsiones apꝓhēdere nō dicit rō sz estimatio. Similiter etiā ex parte appetitus q̄ animal appetat ea que sunt conueniētia sensui delectationem faciens scōm naturam sensitiuam est z pertinet ad vim concupiscibilem: sed q̄ tendat in aliquod bonum quod nō facit delectationē in sensu: sed magis natum est facere tristiciaz ratione sui difficultatis: sic q̄ aīal appetit pugnā cum alio

animali vl aggredi aliā q̄cūq; difficultatē ꝫ ē in appetitu sensitiuo ſm q natura sensitiua attingit intellectiuā ⁊ ꝫ pti net ad irascibilē. Et iō sicut estimatio ē alia vis q̄z imagina tio:ita irascibilis ē alia vis q̄z ocupiscibilis.obiectū.n. ocu piscibilis ē bonū qō natū ē facere delectationē in sensu: ira scibilis aūt bonū qō difficultatē habet. Et q; quod est diffi cile non est appetibile inquantuz huiusmodi: sed vel in oz dine ad aliud delectabile vel rōne bonitat; que difficultati admiscet. Inferre aūt vnū ad aliud ⁊ discernere intētionē difficultat; ⁊ bonitat; in vno ⁊ eodē ē rōnis.ideo ꝑpe istud bonū appetere ē rōnalis appetit⁹:ſz cōuenit sensitiue ſm q attingit ꝑ quādā impfectā ꝓticipationē ad rōnalē: nō q̄dez cōferēdo vel discernēdo:ſz nāli instinctu mouet in illud ſic dictū ē de estimatiōe. Et p hoc pz etiā q; irascibilis ē altioz q̄z cōcupiscibilis ⁊ ꝑpinq̄oz rōni. ⁊ iō incōtinēs ꝑpter ocu piscētiā q̄ nulla lege vtiē magis ē turpis q̄z iracūd⁹ q̄ vtiē le gib⁹:ſz puerſis vt dr in.vij.Ethi. vñ etiā vicia q̄ sūt in concu piscibili sūt maioris infamie quā ea q̄ sūt ī irascibili. Ex his ergo iā planū ē videre q̄ passio sit in irascibili ⁊ q̄ in cōcupi scibili. ois enī passio de cui⁹ intellectu ē appetit⁹ in bonū vl cōueniēs simplr ē in cōcupiscibili ſic amor delectatio ⁊ hu iusmōi ⁊ eoꝝ opposita. Ois aūt passio de cui⁹ intellectu ē ap petit⁹ in bonū cū circūstātia difficultat; ē in irascibili ⁊ hu iusmōi sūt ois illa q̄ importāt bonū vel malū cū determina tiōe alicui⁹ quātitatis ſic ira q̄ nō ex q̄libet lesiōe cōsurgit: ſz ex ea q̄z pōt aliq̄s vindicare: ⁊ tū nō habet in ꝓmptu vin dictā. Timor etiā nō est de quolibz malo:ſz de malo cui nō pōt resisti vl difficulter resistiē. Spes aūt importat motum appetit⁹ in aliq̄d bonū cōmēsuratū appetēti. Nō.n.ē de bo no tāto ad qō nullo mō possit puenire:nec itez de tā paruo q; ꝓ nihilo habeat:ſz de eo qō ē possibile haberi:⁊ tū ē dif ficile ad habēdū ꝑpter qō dr ardnū. vñ pz q; spes ſm q est passio ē in irascibili. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q; difficile vl arduū addit quādā spālē rōnē bonitat;.ſ.ꝓciositatē quādā ex ꝫ ipso q; nō de facili habet:ſic dr de rarū carū. ¶ Ad se cūdū dicēdū q; nā rōnal ex seipsa offerre hz ⁊ discernere. vñ bonū qō ē ex seipso appetibile vel qō indiget collatiōe ⁊ di scretione ad ꝫ q; appetat ſm naturā rōnalis apꝓhensionis appetitū rōnalē monet. ⁊ ideo ex ꝫ nō diuersificat appetit⁹ rōnalis:ſz dr volūtas vliter nō sic aūt est de appetitu sensiti uo vt pz ex dictis. ¶ Ad tertiū dicendū q; inq̄tū spes est de difficili arduo nō delectat: ſz magis affligit cuz ex ꝫ ipso sit distās:ſz inq̄tū ē de bono possibili acq̄ri sic facit delectatio nē: q; sicut qō ē in potētia iā hz inchoationē sui esse: ita qō apꝓhēdiē vt possibile adipisci apꝓhēdiē vt iā quodāmō ꝓsens. ⁊ iō spes delectationē facit. ⁊ hec delectatio nō ē in cō cupiscibili:ſz in irascibili. q̄libet enī potētia appetit⁹ sibi con ueniēs ⁊ de eo delectat vt infra dicet. bonū aūt arduū ex ꝫ ipso q; ē possibile adipisci ē cōueniēs in irascibili. vnde in ipsuz tēdit. ¶ Ad quartū dicēdū q; obiectū irascibilis ē bo nū difficile:qō aūt habet iā nō ē difficile:ſz tātū dū non ha bet. ⁊ iō nō oēs passiōes irascibilis sūt futuri: sicut timor ⁊ spes. ¶ Ad quintū dicēdū q; obiectū irascibilis ē bonū dif ficile qō q̄n̄q; habz bonitatē ex ordine ad aliud. vñ in actu vel motu irascibilis ē duplex termin⁹. ꝓm⁹ ē primus ſm q terminat in obiectū ꝓpriū vt q̄ obsequi victoriā. Et q; ꝓpriū obiectū irascibilis hz difficultatē. ideo nō ē delectabile ali cui simplr:ſz ē delectabile ei ſm hāc vim cui⁹ act⁹ ē pfectus per ꝫ q; ptingit ad obiectū ꝓpriū qō iā cōsecutū ē: sicut q̄n aliquis delectat de hoc q; vincit q̄uis simpliciter sensibilē dolorē de vulneribus sustineat ⁊ de fatigatiōe tristiciā ha beat. Et iō hec delectatio nō ē cōcupiscibilis:ſz ē ꝑpe irasci bilis:ſic delectatio q̄ ē ꝓpria in actu videndi est ꝓpria ipsius visus. secūdus termin⁹ ē vltim⁹ finis in quē obiectū ꝓpriuz ordinatū ē. hoc aūt ē aliq̄d qō ſm seipsuz ē cōueniēs ⁊ dele ctabile:ſic q; aīal post q̄z vincit aliud aīal vtiē ad libitū ꝑpā voluptate. Et hec delectatio ptinet ad cōcupiscibilē. Irasci bilis enī ad obseruationē cōcupiscibilis ordinat vt.ſ. ꝑpter difficultatē intercueniētē delectatio cōueniēs nō ꝓmittat Et ideo dicit Damas.in.ij.li. q; ira ē audax cōcupiscētie in dex ⁊ ꝑpter hoc etiā dicit ꝓhs in.viij. de aīalib⁹ q; aīalia pu gnāt admuicē ꝑpter cibum ⁊ ꝑpter coituz: q; circa has de lectatiōes precipue est cōcupiscibilis.

Ad tertium sic ꝓcedit. videt q; spes non differat ab alijs passiōib⁹. spes enī ipoztat expectationē: ſz ois mot⁹ appetit⁹ videt eē expectatio q̄ nihil aliud dicit q̄z ptēsionē in aliq̄d bonū: g̃ spes nō distinguit ab alijs pas siōib⁹ q̄ ad appetitū ptinēt. ¶ Ꝑ expectatū bonū ē obiectū spei q̄ est expectatio:ſz expectatū bonū ocupiscētiā ostituit vt dicit Damas.ij.li. g̃ cōcupiscētia ē idē q; spes ¶ Ꝑ idē mo tus ē a termino ⁊ ī terminū:ſz timor dicit motū appetit⁹ a ma lo. spes aūt dicit motū eiusdē in bonū: g̃ idē est timor ⁊ spes. ¶ Ꝑ sicut se hz albū ⁊ nigrū ad visuz: ita se hz bonū ⁊ malū ad appetitū: ſz albū ⁊ nigrū nō diuersificāt nec; potētiā vi sinā nec; passiōes ei⁹: g̃ nec bonū ⁊ malū diuersificāt passio nes appetit⁹: ⁊ ita timor ⁊ spes nō sūt diuerse passiōes quā uis sint de bono ⁊ malo. ¶ Ꝑ spes vt dictū ē. dicit ꝓtēsionē appetit⁹ in aliq̄d arduū: ſz ꝫ idē inuenit in audacia ꝙ fidētia siue fiducia ⁊ ira: g̃ ois ista sūt idē q; spes. ¶ Sz ꝓtra quoz diffinitiōes sūt diuerse: ⁊ ipsa differūt: ſz diffinitio spei nō cōuenit alijs passiōib⁹: ergo ⁊ spes ab alijs passiōib⁹ distin guit. ¶ Ꝑ q̄cūq; sūt idē. vnū nō pōt esse sine altero: ſz spes pōt esse sine alijs: g̃ spes ab alijs differt. ¶ Ꝑ motus diffe rūt penes terminos: ſz nō est idē termin⁹ seu obiectū spei ⁊ aliarū passionū: q; speratū bonū ē obiectuz spei. nō aūt ꝑ se loquēdo aliarū passionū: g̃ spes differt ab alijs passionib⁹ ¶ R⁹ dicēdū q; passiōes aīe de quib⁹ loq̄mur. ꝓmo distin guūt ex ꝫ q; q̄dā importāt bonū ⁊ malū absolute ⁊ he perti nēt ad cōcupiscibilē. q̄dā vero ipoztāt aliquā mēsurā boni vel mali vt ex ꝓdict; pz ⁊ hec ptinēt ad irascibilē. Passionū ergo in cōcupiscibili existētiū. q̄dā importāt habitudinē cō cupiscibilis ad suū obiectū. q̄dā vero motū ipsi⁹ respectu ob iecti. q̄dā vero impssionē relictā in ipsa ex ꝓsentia obiecti. Cū aūt obiectū appetit⁹ sit bonū vel malū q̄libet istoz per hec duo diuidit. Amor enī ipoztat habitudinē cōcupiscibi lis ad bonū odiū vero ad malū: q; amor amatū ponit cōna turale: ⁊ q̄si vnū amāti cui⁹ cōtrariū facit odiū. Et q; hec ha bitudo pficit ex ꝓsentia obiecti: ideo amor ſm pfectā sui ra tionē est habiti vt dicit Aug⁹. Mot⁹ aūt cōcupiscibilis ī bo nū dr desiderium. in malū aūt ē denoiat⁹: ſz dicat fuga. Impſ sio vero relicta ī cōcupiscibili ex ꝓsentia boni dr delectatio vel gaudiū: ſz ꝓsentia mali dr tristicia vel dolor. Qualit aūt tristicia ⁊ dolor differūt supra dis.xv. dictū ē Eodē etiā mō differūt delectatio sensibilis ⁊ gaudiū. Leticia aūt dicit effe ctū gaudij in dilatatiōe cordis vñ dr leticia q̄si laticia Exul tatio aūt effectū ipsi⁹ in signis exterioz ib⁹ inq̄tū gaudiū in teri⁹ ad exteriora ꝓrūpēs quodāmō exilit. Quia aūt irasci bilis ꝑpter cōcupiscibilē ē aīalib⁹ data vt nō deficiat in suo actu. ideo passiōes irascibilis ex passionib⁹ cōcupiscibilis originē habēt. Adimuat aūt cōcupiscibilē irascibilis ī bo no ⁊ malo. In bono q̄dē vt delectabile cōcupiscibili conue niēs nō obstāte difficultate ꝓsequit. In malo aūt nociuū dif ficile repellat. Passio g̃ irascibilis vel oriē ex passiōe cōcu piscibilis quā facit apꝓhēsio appetibilis vel quā facit ꝓsen tia ipsi⁹. si ꝓmo mō vel respectu boni ⁊ ꝫ vel possibilis cōse q̄ in qō tēdēdū est: ⁊ sic ē spes. vl nō possibilis qō dimittē dū est: ⁊ sic ē desperatio. Aut respectu mali ⁊ ꝫ vl possibilis repelli cui resistēdū ē: ⁊ sic est audacia vel non possibilis re pelli qō fugiēdū est. ⁊ sic est timor. Si aūt ex ꝓsentia appeti bilis hoc nō pōt eē respectu boni: q; ex quo cōcupiscibilis suo delectabile fruit nō indiget irascibili: q; nō hz difficul tatē in illo: ſz est respectu mali qō repellēdū est ⁊ difficulta tē habēs: ⁊ sic causat ira si est possibile repelli. Alias passio in ocupiscibili sistit. Et iō ira nō hz passionē cōtrariā: nec; ſm ꝛrietatē boni vel mali: ſic gaudiū ⁊ tristicia q̄ cōtrarie tas est ꝓpria passionū cōcupiscibilis vel ſm contrarietatez

possibilis ⁊ nō possibilis fiĕ spes ⁊ desperatio q̄ cōtrarietas est ꝑpa passionū irascibilis. Sciēdū tn̄ q̄ ira causat nō solū ex re inconuenienti p̄sente: sicut cum q̄s irascit de vulnera tione: sz etiā de cōuenienti alicui p̄sente: sicut cū q̄s irascitur ex iniurijs illatis ⁊ etiam ex apprehēsione habiti inconuenientis. Et ideo ira causat ex doloꝛe q̄tū ad p̄mū ⁊ ex tristicia vt dicit Damas. q̄tū ad secūdū. Sic g̃ passiones aīe p essentiales differētias diuidūt. Inueniūt etiā diuersificari noīa passionū p differētias accidētales q̄ q̄dē accidūt vl ipsi passioni vt intēsio ei⁹ vl ex obiecto. Si p⁹ mō sic ocupiscētia dicit intēsionē desiderij. zelus intēsionē amoꝛis nō patiēs cōsoꝛtiū in amato. Abbominatio intēsionē odij. Exultatio intensionē gaudij vt in signo exteriozi prūpat gnāliter. Et silr bilaritas q̄tū ad signū q̄ oñdit in facie. Et iocūditas q̄tū ad signa q̄ oñdūt etiā in actib⁹. Accidia aūt intēsionē tristicie intātū vt īmobilitet boīez actionē recoꝛdās. vñ dr a Damas. q⁹ est tristicia aggrauās. i. īmobilitas vel athos inq̄tū ꝓhibet locutionē: q⁹ vt dicit Damas. est vocē auferēs. ꝓsumptio aūt intēsionē spei. Audacia aūt excessus cōfidētie in aggrediēdo terribilia. Furoꝛ aūt intēsionē ire. Cum aūt obiectū ꝓpriū ⁊ p se istarū passionū sit bonū vl malū apparēs ea q̄ accidētaliter se habēt ad hec faciūt accidētalē differētiaz in passiōib⁹ ex pte obiecti fiĕ tristicia q̄ est de malo q̄ ē apparēs malū tristāti. hoc aūt accidit eē bonū vel malū alteri. Si ergo tristicia sit de malo q̄ est malū alteri. ⁊ p hoc apprehendit malū ipsi tristāti sic est mīa. Si aūt sit bonū alteri ⁊ per h̄ apprehendit vt malū ꝓpriū: sic est inuidia q̄ est tristicia de ꝓsperitate bonoꝛ vel semesis q̄ est tristicia de ꝓsperitate maloꝛ vt dr. ij. Ethi. Siliter etiā timoꝛ distinguit: q⁹ malo difficili superāti facultatē timētis accidit aliq̄d duplicit vel ex pte ipsi⁹ mali vel ex pte timentis. ꝓmo mō accidit sibi turpitudo ⁊ h̄ vel in se: ⁊ sic est verecūdia q̄ est de turpi actu vel in opinione: ⁊ sic ē erubescētia q̄ est timoꝛ de cōuicio vt dicit Damas. vel verecūdia de turpitudine culpe. Erubescentia de turpitudine pene. Ex pte aūt timētis sumūt accidētales differētie timoris h̄ mō: q⁹ terribile vl excedit facultatē timētis in agēdo: ⁊ sic est segnicies vel ignauia q̄ ē timoꝛ future opatiōis vt dicit Damas. Uel in cognoscēdo ⁊ h̄ triplici ter vel ꝓpter cognoscibilis altitudinē: ⁊ sic ē āmiratio q̄ ē timoꝛ ex magna imaginatiōe vel ꝓpter ei⁹ in cōsuetudinē: et sic est stupoꝛ q̄ est timoꝛ ex assueta imaginatiōe vl ꝓpter incertitudinē: ⁊ sic ē agonia q̄ est timoꝛ infoꝛtunij. Et h̄ idē dr trepidatio vel dubitatio. Sic ergo pz quō spes ab alijs passionib⁹ differat ⁊ quō etiā oēs alie passiones ab inuicem distinguāt. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q⁹ sicut supra dictū ē. exspectare importat ꝓtēsionē appetit⁹ in aliq̄d cū quiete prituāte fugā vel recessu. hec aūt quies cōtingit ex difficultate ei⁹ in q̄ mot⁹ appetit⁹ tēdit: sz nō in ꝓmptu ē vt habeat. q̄ enī in ꝓmptu est: sine moza acq̄rit. Et q⁹ bonū cū difficultate ꝑpe ē obiectū irascibilis. iō exspectare ꝓprie ad irascibilē ptinet tendētē in aliq̄ bonū. habet aūt se ad spem fiĕ cōe ad ꝓpriū inq̄tū spes addit certitudinē circa expectationē. ¶ Ad secūdū ergo dicēdū q⁹ Damas. loq̄t large. Accipit. n. exspectatū bonū ꝓ bono q̄ nōdū habet q̄ q̄dē cōe est cōcupiscētie ⁊ spei ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ mot⁹ a termino ⁊ in terminū q̄nq̄ sūt cōtrarij q̄nq̄ idē q̄nq̄ disperati. Si. n. termini a quo ⁊ ad quē fit mot⁹ est idē fiĕ a nigredine in albedinē. Si aūt sit idē termin⁹ a quo ⁊ in quē fit mot⁹ sūt otrarij sicut mot⁹ ab albedine in albedinē. Si aūt sint diuersi nō otrarij: sic mot⁹ sūt diuersi disperati: sicut mot⁹ ab albedine ad calozē. his modis vltimis spes ⁊ timoꝛ se habēt: q⁹ otrarietas q̄ attēdit in irascibili ē fm facile ⁊ difficile sui possibile ⁊ impossibile. nō aūt circa bonū ⁊ malū: q⁹ circa h̄ ē cōcupiscibilis. vñ si consideret ꝓpria rō obiecti irascibilis sic timoꝛ ꝓriat spei: q⁹ timoꝛ est difficili ad q̄ est spes. si autē cōsideret rō difficilis sic sūt desperata: q⁹ timoꝛ est a difficili in genere maloꝛū. spes aūt a difficili in genere bonoꝛum. ¶ Ad q̄tū dicēdū q⁹ passiones cognitiuarū vtutū sūt a reb⁹ fm esse spūale. Et q⁹ fm hoc esse nō habēt ꝛia ꝛietatē: iō nō causant contrarie passiones ex contrarijs in potentijs cognitiuis Sz passiones appetitiue sūt ex reb⁹ fm suū esse nāle q⁹ appetit⁹ est de bono ⁊ malo q̄ sunt i reb⁹ vt dicit ꝓbs in vj. Meth. ⁊ iō cū fm esse nāle ꝛietatē habeāt ꝛias passiones causant. ¶ Ad quintū dicendū q⁹ cū arduū siue difficile sit ꝓpriū obiectū irascibilis differētie faciētes oppositiones in passionib⁹ irascibilis sūt difficile facultatē superans vl nō superās ⁊ vtrūq̄ ē vl bonū vl malū. Fiducia g̃ seu cōfidētia importāt motū irascibilis in id q̄ estimat vt facultatē nō excedēs q̄ q̄dā spāliter circa bona ipoꝛtat spes. circa mala aūt audacia nisi q⁹ audacia excessuz ipoꝛtat q̄nq̄. vñ i malū q̄nq̄ accipit. mot⁹ aūt appetit⁹ in id q̄ estimat vt superās facultatē siue i bonū siue in malū ē diffidētia. In bonū aūt spāliter ē desperatio. in malū aūt timoꝛ: ita aūt ē passio cōposita ex audacia vel doloꝛe ⁊ spe vt ex dictis patere pōt.

Ad q̄tū sic ꝓcedit. videt q⁹ spes nō sit p̄ncipalis passio. Amoꝛ. n. vehementi⁹ affectione imutat q̄ spes vñ boīez extra se facit vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. sz amoꝛ nō ponit vna de p̄ncipalib⁹ passionib⁹: g̃ nec⁹ spes. ¶ P cōcupiscere ē de futuro bono sic ⁊ spes: sz ocupiscētia vel desideriū nō ponit passio p̄ncipalis: g̃ nec spes ¶ P denoiatio sp fit a p̄ncipaliozi: sz irascibilis denoiat ab ira: g̃ ē p̄ncipalioꝛ spe q̄ ē in irascibili. ¶ P obiectū irascibilis est difficile ⁊ arduū: sz audacia tēdit in arduū magis q̄ spes vl nō min⁹: g̃ audacia ē magis p̄ncipalis q̄ spes. ¶ P sic spes est de futuro: ita penitētia ē de ꝓterito: sz ꝓteritū est certi⁹ q̄ futurū: cū ergo penitētia nō ponat p̄ncipal passio: nec spes p̄ncipalis passio dz poni. ¶ Sz ō ē q⁹ boe. i li. de cōso. dicit gaudia pelle. pelle timoꝛē spēq̄ fugato nec doloꝛ assit: ⁊ ita spes cōnumerēt alijs p̄ncipalib⁹ passiōib⁹ ¶ P spes opponit quodāmō timoꝛi: sz timoꝛ est p̄ncipalis: g̃ ⁊ spes. ¶ P passio q̄ ē in cōcupiscibili de bono ē p̄ncipalis fiĕ gaudiū: g̃ eadē rōne passio q̄ est de bono in irascibili ē p̄ncipalis. hec aūt est spes: ergo spes ē p̄ncipalis passio. ¶ R° dicendū q⁹ p̄ncipalitas passiōis in duob⁹ ꝛsistit quoꝛ vnū ē ex pte obiecti vt. s. passio seq̄t fm rōnē ⁊ appetitudinē obiecti. s. vt ꝓ sequat ⁊ malū fugiat. scōm ē ex pte ipsi⁹ passiōis vt. s. mot⁹ ille pfect⁹ sit q̄tū possibile ē fm gen⁹ illud. Et ideo in cōcupiscibili sūt due p̄ncipales passiones tātū. s. gaudiū ⁊ tristicia q⁹ mot⁹ cōcupiscibilis terminat in ipa re cōiuncta que facit gaudiū ⁊ tristiciā. Et itez bonū de sua rōne natum ē facere gaudiū inq̄tū ē ꝓueniēs ⁊ tristiciā inq̄tū nocituū ē. In irascibili etiā sūt tātū due. s. timoꝛ ⁊ spes: q⁹ in his pficit mot⁹ irascibilis q̄tū ē possibile in genere illo. vñ nō ipoꝛtat motū pfectū simpliꝛ: sz inq̄tū possibile ē i genere irascibilis: q⁹ mot⁹ irascibilis inq̄tū huiusmōi nō pficit ad p̄sens vt ꝓpriū dictū est sicut cōcupiscibilis: sz pficit in certitudine inclinatiōis respectu sui obiecti. vñ timoꝛ ⁊ spes habēt quādā certā inclinationē ad obiectū suū timoꝛ ad nō posse fugere malū. spes ad posse cōsequi bonū. vñ cōfidentia nō dr p̄ncipalis passio etiā q̄ hāc certitudinē nō ipoꝛtat. Siliter etiā timoꝛ ꝛsequit ex malo inq̄tū ē maluz: q⁹ de nā sui hz vt fugiat. spes aūt ex rōne boni inq̄tū ē bonū: q⁹ de nā sui hz vt exspectet. Et ideo consuetum est numer⁹ p̄ncipaliū passionū h̄ mō accipi. Quia aut sūt de p̄senti i quo pficit mot⁹ ocupiscibil aut de futuro in quo ꝛsistit mot⁹ irascibilis inq̄tū ē difficili. si ꝓpriō mō aut de bono: ⁊ sic est gaudiū aut de malo: ⁊ sic est tristicia. si scōo mō aut de bono: ⁊ sic est spes aut de malo ⁊ sic est timoꝛ. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q⁹ amoꝛ nō dicit termini i motu cōcupiscibilis cū nō seq̄t ex cōiunctiōe rei sicut delectatio vl gaudiuz. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ mot⁹ cōcupiscibilis pōt ulteri⁹ terminari q̄tū ad futurū. ⁊ iō cōcupiscētia ⁊ desideriū nō sunt passiones p̄ncipales. mot⁹ aūt irascibilis nō. ⁊ ideo in futuro terminat ⁊ ꝓpter hoc spes ⁊ timoꝛ sūt p̄ncipales passiones. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ potētia in q̄ est spes denoiat ab ira: q⁹ ē vltimū in passiōib⁹ ei⁹. denominatio autem consuetum fieri ab bis que sunt vltima in re non

tamen est principalis: qz habet motum in nociuū nō quidē fugiendū qō est de ratione mali z nociui: sed aggrediendū ¶ Ad quartū siliter dicēdū est de audacia qn timoz q̄ fugā imporat cōsequit ex rōne mali qō de se ē fugibile. nō autem aggressibile qō audacia facit. z iō nō est principalis passio ¶ Ad q̄ntū dicēdū qn penitētia cōtinet sub tristicia. Unde sciēdū est qn oēs p̄dicte passiones ad has p̄ncipales passiones reducūt: vel sic spēs ad gen⁹: sicut admiratio ad timorē: vel sic impfectū ad pfectū: sic cōcupiscētia ad gaudiū: vl sic effectus ad causaz: z pticipās ad pticipatū: sic audacia z ira ad spem: qz spes tēdit in bonuz arduū qō de se ē tale vt in illud debeat tēdi. Audacia aūt z ira tēdūt in arduū nociuū repellendū qō q̄dā nō ē tale vt in ipsuz tēdi debeat: sed magis vt fugiat. tēdit tn̄ in ipsuz inq̄ntū pticipat aliq̄d de rōne boni qō ē victoria ipsi⁹. z iō etiā spes pticipat quodāmō in audacia: z ira sicut qō est per se in eo qō est per accidens.

¶ Ad q̄ntū sic p̄cedit. videt qn spes nō possit eē in pte intellectiua: qz passiones sūt tātuz in pte sensitiua vt dicit pḥs. vij. phi. sz spes ē passio: g̃ est in pte sensitiua ¶ P̄ ea q̄ sunt in pte intellectiua sunt ipsi⁹ aīe sm se sine hoc qn cōicat corpori. spes vo nō est ipsi⁹ aīe sm se: sz cū conīuctiōe corpis eadē rōne q̄ gaudiū z amor vt dr̄ in p̄mo de aīa: g̃ spes nō est in pte intellectiua. ¶ P̄ subiectū spei ē irascibilis: sz irascibilis nō ē in pte intellectiua: sz in sensitiua q̄ anim⁹ dr̄ in. iij. de aīa. cū ergo passio nō excedit subiectum suū: nec spes erit in rōnali. ¶ P̄ sic dicit pḥs in lib. de memoria. Memoria nō ē in pte intellectiua: qz cōcernit determinatā tpis differētiā. l. p̄teritū: sz sic memoria, cōcernit pteritū: ita spes cōcernit futurū: g̃ spes nō p̄t eē in pte intellectiua. ¶ P̄ in pte intellectiua nō sūt ctrarie passiones: qz delectatiōi q̄ est sm intellectū nihil ē ctriū vt dicit pḥs. j. Thopicoz. cū g̃ spes sit passio ctrarietatē habēs ad timorē z desperationē videt qn nō possit eē in pte intellectiua. ¶ Sz ō quicq̄d inuenit cōiter in deo z in nobis de opib⁹ aīe ad ptē intellectiuā ptinet q̄ solū est imaterialis z in b deo filis: sed delectatio cōuenit nō solū nobis: sz etiā deo vt dicit in. vii. Ethi. qz ipse simplici opatiōe gaudet: g̃ delectatio est in nobis etiā in pte intellectiua: z ita eadē rōne spes q̄ est de delectatione futura. ¶ P̄ q̄q̄d pmaneat in nobis post sepationē aīe a corpe b ad ptē intellectiuā ptinet q̄ sola est sēperabilis sm pḥm: sz spes ē huiusmōi: qz erat in illis patrib⁹ q̄ in limbo erāt vt dr̄ in lra: g̃ spes est in pte intellectiua. ¶ P̄ ad quācūq̄ potētiā ptinet obiectū passiōis. et passio: sz obiectū spei ē arduū bonū qō etiā ad intellectiuā ptez ptinere p̄t: g̃ spes p̄t eē in pte intellectiua. ¶ Rō dicēdū qn operatiōes sensitiue sūt nobis magis note q̄ operatiōes ptis intellectiue: qz cognitio nr̄a icipit a sensu z terminat ad intellectū. Et qz ex nociozib⁹ min⁹ nota cognoscūt. noīa aūt īponūtes cēdū reb⁹ imponūt. iō noīa opationū sensitiue ptis trāsferūt ad opatiōes intellectiue ptis. z vlteri⁹ ex bānis in diuina. Et b pz in appētiuis opatiōib⁹: qz illud qō certitudinaliter q̄si p̄sens tenem⁹ p intellectū. dicimur sentire vl videre. Et imaginari dicimur cū q̄dditatē rei intellectu concipimus: z sic de alijs q̄uis ista diuersimode intelligāt cū dicūtur de appētiōe sensitiua q̄ appēdit materialiter in pticularib⁹ z de intellectiua q̄ appēdit imaterialiter z in vl. z iō etiā imponit nomē intellectiue opationi p qō discernit a sensitiua sic intelligere z scire z huiusmodi. Siliter noīa opationū appetitiue sensibilis ptis trāsferunt in opatiōes appetitiue. intellectiue ptis tn̄ in sensitiua pte sūt p modum mālis passiōis. in pte aūt intellectiua p modū simplic⁹ act⁹ nō māliter. z iō etiā aliq̄ noīa imponūt appetitui intellectuo q̄ ipsuz distinguūt ab alijs sicut velle. eligere z huiusmōi. Sic g̃ spes in pte sensitiua noīat quādā passionem mālē in pte intellectiua simplicē opationē volūtatis imāliter tēdētis in aliq̄ arduū. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū qn spes sm qn ē in appetitu rōnali. l. volūtate nō ē passio. pprie loquēdo vt pz ex his q̄ dicta sūt. xv. dis. ¶ Ad secūdū dicēdū qn pḥs loquit ibi de istis sm qn sūt passiones sensitiue ptis: z ita indigent corpe māliter. vl sm qn sūt in pte intellectiua q̄ indiget corpe inq̄ntū accepta sensib⁹ vel a sensitiuis potētijs q̄ntū ad statū vie. ¶ Ad tertiū dicendū qn q̄dā distinguūt irascibilē bānā z brutalē. sil̄r z cōcupiscibilē: z dicūt qn brutalis ē in pte sensitiua. bāna aūt in pte intellectiua: sz b nō ē verū: qz appetit⁹ rōnalis nō diuidit per irascibilē z cōcupiscibilē vt p̄z⁹ dictū est. vñ irascibilis dr̄ bāna nō p essentiā: sz p participationē. sic dicit pḥs in. j. Ethi. z etiā Damas. in. ij. lib. vñ qō obijcit qn spes in irascibili ē verū ē de spe sm qn ē passio ¶ Ad q̄rtū dicēdū qn intellectiua appēhēsio ē sm motū a rebus in aīam: z qz in aīa intellectiua recipit aliq̄d abstractū ab oīb⁹ cōditiōib⁹ mālib⁹ indiuiduātib⁹. iō nulla appēhēsio intellectiua cōcernit aliqō tēp⁹ determinate q̄uis possit eē de quolibz tpe. vñ in cōponēdo z diuidēdo implicat tēp⁹ vt dr̄ in. iij. de aīa. z iō etiā mēoria cū sit ps imaginis q̄ ē in pte intellectiua ē oīuz tēpoz vt dictū ē in. j. lib. dis. iij. opatio aūt appetit⁹ ē sm motū ab aīa in res. z iō qz res p se cadunt sub hoc. z nūc iō z opatio intellectiui. appetit⁹ p̄t aliqō tēpus cōcernere ¶ Ad q̄ntū dicēdū qn delectatio vt p̄z⁹ dictū est ex duob⁹ cōsurgit vno mō ex ipso actu q̄ ē cōueniēs potentie. z b mō delectatiōi intellect⁹ nō ē aliq̄d ctriū. cū enī intelligibile oīno imāliter i intellectu recipiat nō p̄t aliquā lesionē intellectui inferre: sic sensibile excellēs qō corrūpit sensuz. z iō ois act⁹ intellect⁹ est cōueniēs intellectui z delectabilis q̄cq̄d sit illud qō intelligit: z sic delectatiōi intellectus nō ē aliq̄d ctriū. Alio mō osurgit delectatio ex cōiūctione rei cōueniētis circa q̄ est opatio. Et qz id qō appēhēdit p̄t esse cōueniēs intelligēti vl incōueniēs inq̄ntū ē res q̄dā licet inq̄ntū intellectū sp sit oueniēs. iō ex pte ista delectationi q̄ est in pte intellectiua p̄t esse tristicie cōtrariā non que fit passio vt dictū est. ¶ Questio secunda.

Deinde q̄rit de spe sm qn est virt⁹ z circa b q̄rūt q̄n qz. p̄mo vtr̄ spes sit virt⁹. scōo vtr̄ sit virt⁹ theologica. tertio quō se habeat ad alias virtutes theologicas. quarto de certitudine ipsi⁹. q̄nto quoz sit habere spem

¶ P̄ p̄mū sic p̄cedit. videt qn spes nō sit virt⁹. spes. n. diuidit ō timorē gaudiū z tristiciā: sz nullū aliorū ponit in genere vtutis q̄nimo tristicia ponit in genere vicij q̄ntū ad accidia et inuidiaz. ponit etiā inter sacra q̄ntū ad penitētiā. gaudiū aūt in genere fructus vt patz Gal. v. Timor aūt in genere doni vt dr̄ Isa. xi. g̃ neq̄ spes oz eē virtus. ¶ P̄ sic vtutes infuse ordināt ad aliqō arduū qō ē in vita eterna: ita z vtutes acq̄site ad aliqō arduū qō est felicitas ciuilis vl cōtēplatiua: sz pḥi tractātes de vtutib⁹ acquisitis nō posuerūt spem esse vtutē: ergo apud theologos spes nō oz poni virt⁹. ¶ P̄ nulla virt⁹ ꝓuenit ex meritis: qz vtutem de⁹ opat in nobis sine nobis vt aug⁹ ait: sz spes prouenit ex meritis vt in lra dr̄: ergo spes nō ē virtus. ¶ P̄ nulla virt⁹ opponit alicui bono: qz bonū bono nō ē ctriū sic malū malo vt dr̄ in p̄dicamētis: sz opponit timori qō est bonū z laudabile: ergo spes nō est virt⁹. ¶ P̄ nulla virt⁹ bz actum mercenariū: qz virt⁹ opat bonū ꝓpter seipsuz: sz spes habet actū mercenariū cū intēdit in remunerationē: g̃ spes nō est vtus ¶ Sz ō nihil inducit ad vitā eternā nisi virt⁹: sed spes inducit ad vitā eternā vt pz in psal. Letet oēs q̄ sperāt in te In eternū exultabūt ꝛc. ergo spes ē virt⁹. ¶ P̄ spes ē ꝓpinquor charitati q̄ est mater oīuz vtutū quā fides: qz ē in affectu: sz fides est virt⁹: ergo z spes. ¶ P̄ nihil ē meritoriū nisi act⁹ vtutis: sz spei act⁹ est meritor⁹: quia a cōfusiōe liberat psal. In te dne speraui nō cōfū. ineter. ergo spes est virt⁹. ¶ Rō dicēdū qn sicut supra dis. xxiij. dictū ē. virt⁹ sm cōem vsum loquēdi dicit habit⁹ inclinās ad actū q̄ ē bon⁹ oupliciter. s. sm oueniētiā ad potētiā agētē z scōm obiectū qō hz rōnē boni inq̄ntū est obiectum talis act⁹. hec aūt duo sūt in actu spei. Cū enī spes in appetitiua pte sit oportet qn obiectū ei⁹ sit bonū sub rōne boni: z sic actus spei habet bonitatem ex ratione obiecti. Similiter etiam spes supra expectationem

addit certitudinē vt patz p diffinitionē in lra posita. Certitudo aūt importat determinationē respectu ei⁹ ad qō dicit certitudo. vnde cū certitudo spei sit de bono expectato importat determinationē ad bonum. Et ex hoc aliquis actus est perfecte potentie cōueniens qp ad bonū ipsi⁹ determinationē habet sicut act⁹ sciētie q̄ determinat intellectū ad verū qō est bonū intellect⁹. nō aūt act⁹ opinionis que est veri z falsi ꝓpter qō sciētia est virt⁹ z non opinio vt dicit in. vj. Ethi. vnde patz qp spes virt⁹ debet dici etiā fm cōem vsum loquēdi. ¶ Ad primū ergo dicēdū qp spes fm qp est passio nō est virt⁹: sed fm qp est in appetitu intellectiue ptis. Nec aliarū passionū noīa: ita cōueniēter ad vtutes trāsluti possunt sicut nomē spei: qz spes dr in ordine ad bonū. z ꝓpter hoc importat motū appetit⁹ in bonū tēdētis. z sic habz quādā silitudinē cū intētiōe z electiōe boni q̄ req̄rūt i oī vtute. Timor aūt dicit in ordine ad malū. Recedere aūt a malo q̄uis ad vtutē ptineat nō tñ in hoc cōsistit pfectio vtutis. sz in electiōe boni. Gaudiū aūt z tristicia magis dicunt impressionē boni z mali in appetitū q̄ motū appetitus in ea. vnde nō habēt silitudinē cū electione vtutis. ¶ Ad secūdū dicēdū qp illud arduū in qō ordināt vtutes acq̄site est finis ꝓportionat⁹ facultati nature. z ideo natura p seipsaz determinata est ad sperādū illū finē. vñ nō indiget aliquo habitu supaddito p quē determinet in illud: sz hoc arduū qō est vita eterna excedit facultatē nature. vñ cū ex se natura non sit determinata ad sperādū illud oportz qp determinet p aliquē habitū infusuz z hec ē spes q̄ est virt⁹. ¶ Ad tertiū dicēdū qp spes multis modis dr. Quīqz enī noīat passionez z sic nō est virt⁹. Quīqz noīat habitū inclinātē ad actū volūtatis similē spei q̄ est in pte sensitiua que est passio. z sic ē virtus. Quīqz vero noīat ipsuz actū. z sic ē act⁹ vtutis. Quīqz aūt nominat ipsam rē speratā. Thi. iij. Expectantes beatā spem. z sic est obiectū vtutis. Quīqz autē noīat certitudinē q̄ cōsequit spem Ro. v. ꝓbatio vero spem. i. spei certitudinē. z sic noīat statū pfectiōis in vtute q̄tū ad certitudinis intētionē habitus: ergo spei que ē virt⁹ ex meritis nō ꝓcedit: sz obiectū. i. ipsa res sperata, p meritis reddit. z ideo etiā act⁹ spei in suū obiectū tēdit ex p̄suppositione meritoz. Et fm hoc dicit ex meritis ꝓuenire rōne sui act⁹. ¶ Ad quartum dicendū qp spes que est virt⁹ nō opponit timori q̄ est donū: qz spes extendit se in deū ex cōsideratione dine largitatis. timor vero dicit resilitionē ex cōsideratione ꝓprie puitatis: z ita nō est scōm idē resilitio timoris z extēsio spei. vñ nō sunt otraria ¶ Ad quintū dicēdū qp facere aliq̄d ꝓpter aliqō cōmodū tpale facit actū mercenariū. nō aūt facere ꝓpter remunerationē eternā: qz cōtinentia nō sibi sufficit ad salutē si p solo amore pudicitie retinet vt dicit in li. de Eccl. dogma. z eadem rō est de alijs humanis actib⁹. Uel dicēdū qp actus dr esse mercenari⁹ qui ꝓpter mercedez fit. nō aūt qui est circa ipsam mercedē: q̄uis ergo act⁹ spei sit expectare btitudinē que ē merces: nō tñ eā expectant ꝓpter ipsam mercedē: sed ex inclinatiōe habitus sicut z in alijs virtutib⁹ cōtingit. Et ꝓterea nō expectat eam inquātū est merces: sz inquantū est summū quoddā arduū. habet enī deuz p ꝓncipali obiecto.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt qp spes nō est virt⁹ theologica. dr enī virt⁹ theologica habz deū p obiecto sz irascibilis obiectū de⁹ esse nō pōt: qz cū appetit⁹ sensitiue partis nō extēdit se vltra bonū sensibile. Lū g̣ spes ad irascibilē ptineat videt qp spes nō sit virtus theologica. ¶ Ysaie. iij. dicit in spe erit fortitudo vestra: sz fortitudo nō est virt⁹ theologica: sz cardinalis: ergo z spes Et ꝓcipue cū eadē extrema videant habere. s. timiditatē z audaciam. ¶ Expectare est longanimitat⁹ Bal. v. longanimitas expectatiōis. Silr videt esse patiētie. Ro. viij. si que nō videmus speram⁹ p patiētiā expectam⁹: ergo cū spes sit exspectatio videt qp spes sit idē qp patiētia vel longanimitas que quidē nō sunt virtutes theologice: ergo nec spes. ¶ Spei est in arduū tēdere: sz boc est magnanimitatis que maxime magnū attēdit: ergo spes ē idē qō magnanimitas: sed magnanimitas ē virtus mozalis z nō theologica: ergo z spes. ¶ Sz cōtra spes diuidit ex opposito alijs vtutib⁹ theologicis. i. Thozin. xiij. nunc aūt manent fides spes charitas tria hec: ergo est virt⁹ theologica. ¶ Ꝑ ois virt⁹ q̄ habet finē vltimū ꝓ obiecto est virt⁹ theologica. talis autē est spes cū sit expectatio future btitudinis: ergo spes ē virt⁹ theologica. ¶ Ꝑ ois virt⁹ mozalis est circa passiōes vt dr in. ij. Ethi. Bō aūt nō cōpetit spei: g̣ nō ē virt⁹ mozalis: neqz ē intellectualis: qz nō ptinet ad cognitionez vt pz⁹ dictū ē: g̣ nō est virt⁹ theologica. ¶ Rō dicēdū qp spes de rōne sua dicit extēsionē appetit⁹ in aliqō arduū: qō nō oīno excedit facultatē sperātis. Ea enī q̄ excedūt z velut excedētia apphendūt desperationē magis q̄ spem faciunt. vñ scōm Bō qp inest alicui facultas in aliqō arduū fm Bō est inclinatio in illud arduuz. z iō in illud arduū qō ꝓportionat facultati nāe sensitiue inclinatio sensitiui appetit⁹ spem facit q̄ ē passio. In illud vō arduū qō ꝓportionat nāe intellectiue inclinatio illius facit spem q̄ ē act⁹ volūtatis. Sz qz est aliqō arduū qō excedit facultatē nāe ad qō bō p grām pōt puenire. s. ipse de⁹ incḡtuz est nra btitudo. iō oportz qp ex aliquo dono gratuito natture supaddito fiat inclinatio in illud arduū: z illud donū est habit⁹ spei. Et qz hz obiectū ipsuz deū. iō oportz qp fit virtus theologica. Et iō in scōa diffinitiōe spei quaz magister ponit exp̄mit tota rō spei fm qp ē virt⁹ theologica. Expectatio enī vt ex dictis pz ꝓprie loquēdo dic extensionē appetit⁹ in aliqō arduū. Certa aūt dicit cōpletionē pdicte extensionis z q̄si determinationē: z in Bō cōplet rō spei absolute. obiectū aūt qō facit spem eē theologicā vtutē est futura btitudo. Illud aūt vnde ē facultas pueniēdi in finē istū: ē gra z merita siue accipiat gra p dīna liberalitate siue p dono gratuito.

¶ Ad p̄mū ergo dicēdū qp q̄dā dicūt qp etiā appetit⁹ rōnis diuidit p irascibilē z concupiscibilē z fm hoc ꝓpositio hz falsitatē: sz qz oēs auctores distinguētes irascibilē a cōcupiscibili siue scti siue ph̄i ponūt irascibilē z cōcupiscibilē in appetitu sensitiuo. iō dicēdū qp subiectū spei ꝓput dr virtus theologica nō ē vis irascibilis: sz volūtas inḡtū act⁹ ei⁹ spes dici pōt nisi forte ipsaz volūtatē inḡtū hz act⁹ silles actibus irascibilis dicam⁹ irascibilē: sz tūc irascibilis z cōcupiscibilis nō erūt diuerse potētie: sz noiabūt eāde potētiā. s. voluntatē fm diuersos act⁹. ¶ Ad secūdū dicendū qp sicut supza dictū ē. Extēdi in aliqō arduū ē dupliciter: qz vel ē bonū in qō extēdit vt acq̄rat: z sic extēdi est spei. vl in aliqō arduo vt repellat z Bō est audacie. Et silr refilire ab aliquo arduo ē dupliciter: qz vel ē bonū qō ꝓpter facultatē dimittit: z sic est desperatio: vel ē malū qō ꝓpter difficultatez fugit: z sic est timor: z sic pz qp spes nō inḡ audaciā z timiditatē ē: sz inter p̄suptionē z desperationē. Fortitudo aūt que hz picula ꝓ obiecto est inter timiditatē z audaciā. z iō spes z fortitudo nō ē idē. Nec fortitudo pōt eē virt⁹ theologica: qz de⁹ q̄ est obiectū vtutis theologice nō hz rōnē periculi q̄uis habeat rōnē ardui. Sz qz ex fine dirigūt ea q̄ sūt ad finē. ideo vtutes theologice q̄ habēt finē vltimū ꝓ obiecto nō solum operāt circa ipsuz fm se: sz vt ē directiuū alioz que sūt ad finē. Et iō sūt quodāmō p̄ncipia aliaz vtutū. Sic fides nō solū cognoscit verū p̄mū: sz etiā alia q̄ ex veritate p̄ma manifestant ordinātia in ipsaz. vñ z in articulis fidei multa ptinēt q̄ ad creaturas ptinēt. Silr z charitas nō solū facit dilīgere deū: sz etiā ꝓximū ꝓpter deū: silr z spes nō facit tēdere in ipsuz deū vt qō dā arduū ꝺsequēdū: sz etiā vt ex ipso ē auxiliū in oīb⁹ alijs arduis vl bonis acq̄rēdū vl malis vitādū Unde q̄ hz spem sperat deū cōseq̄: sperat qz p ipsuz oīa necessaria q̄tūcūqz sint difficilia obtinere. sperat oīa nociua q̄tūcūqz sint difficilia repellere. Et fm hoc spes ē in hoīe p̄ncipiū oīuz opationū q̄ ad bonum arduuz ordinātē sīc charitas oīuz q̄ in bonū tendūt. z sic fides oīum que ad cognitionez pertinēt. vnde fides est in gratuitis sicut intellectus p̄incipiozuz in naturalibus z acquisitis. vnde scōm hoc dicitur.

Jn spe erit fortitudo vestra nō quasi spes sit ipsa fortitudo ꝫ qz est p̄ncipiū ipsi⁹ fortitudinis. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ expectatio patiētie ē expectatio dīni auxilij in piculis. Expectatio aūt longanimitat⁹ ē expectatio dīni auxilij in laboribꝫ actiōis tēdētis in aliq̄d bonū arduū obtinēdū. vñ patz ex p̄dictis q̄ expectatio patiētie z lōganimitatis est p ptici pationē expectatiōis a spe fm q̄ vtutes posteriores participant aliq̄d a priorib⁹: sic oēs morales a prudētia z oēs alie vtutes pticipāt aliq̄d a charitate. s. desideriū sūmi boni p̄o pter q̄ operant. ¶ Ad quartū dicendū q̄ magnanimitas magis accedit ad spem quā aliq̄ dictarū vtutū: qz est scōm extensionē appetit⁹ in aliq̄ bonū arduū obtinendū. z ideo circa spem passionē versat z ei⁹ opposita vt sic sint in irascibili tres vtutes cꝫtū ad tria genera passionū. Magnanimitas q̄dā cꝫtū ad gen⁹ spei z aliarū passionū circūstātiū ipsaz que habēt bonū arduū expectatū, p obiecto. Fortitudo aūt circa timorē z audaciā Mansuetudo aūt circa iram. Sz tū magnanimitas nō est idē q̄ spes virt⁹: qz est circa arduū q̄ cōsistit in reb⁹ humanis nō circa arduum q̄ est de⁹. vñ nō est virt⁹ theologica: ꝫ moralis participās aliquid a spe.

¶ Ad tertiū sic ꝓcedit. videt q̄ spes nō sit virt⁹ distincta ab alijs virtutib⁹ theologicis. vtutes enī distinguūt per actus z obiecta: ꝫ spes est expectatio future btūdinis que ē etiā obiectū oīuz vtutū theologicarum ergo spes nō distinguit ab alijs vtutib⁹ theologicis. ¶ P̄ vtutes theologice ordināt nos imediate ad deū: ꝫ aliquis sufficiēter ordinat p hoc q̄ cognoscit eū z amat ipsum q̄ facit fides z charitas: ergo spes nō distinguitur ab vtraq̄. ¶ P̄ expectare est act⁹ spei: ꝫ ptinet ad fidē. qz in symbolo dicit. Expecto resurrectionē mortuoꝝ: ergo spes nō differt a fide. ¶ P̄ videt q̄ nec a charitate: qz spei ē tēdere in deū q̄ est ꝓpriū charitatis: ergo spes nō differt a fide z charitate. ¶ Sz cōtra. j. Thozin. xiij. spes cōnumerat alijs duab⁹: ergo differt ab eis. ¶ P̄ spes in volūtate dicit ad similitudinē spei que ē in irascibili vt pri⁹ dictū est: ꝫ spes que ē passio irascibilis differt a cognitione que ē fidei z ab amore q̄ est charitat⁹: ergo spes que ē in volūtate differt a fide z charitate. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ spes nō possit esse nisi formata charitate. Spes enī p̄supponit merita vt patz ex diffinitiōe ipsi⁹: ꝫ meritū nō pōt esse in habēte aliquā virtutē informē ergo spes nō pōt esse informis. ¶ P̄ ex hoc ipso q̄ tēdit fides in deū est fides formata: ꝫ spes habet in deū tēdere: ergo semp est spes formata. ¶ P̄ augustin⁹ dicit q̄ oīs affectio ex amore est. ꝫ spes est affectio quedā: ergo est ex amore: ꝫ oē q̄d est ex amore est formatū: qz charitatis est forma re alias virtutes: ergo spes semp est formata. ¶ Sed cōtra sicut timorē ē supplicioꝝ eternoꝝ: ita z spes p̄miorū: ꝫ timor pōt esse format⁹ z informis: ergo z spes. ¶ P̄ q̄cunq̄ nō habet spem est desperat⁹: ꝫ q̄cūq̄ peccat mortaliter non habet spem formatā. Si ergo oīs spes esset formata q̄cūq̄ peccat mortaliter esset desperatus: ꝫ desperatio est pcūn in spīmsanctū: ergo quicūq̄ peccaret mortaliter peccaret in spiritūsanctū q̄d est falsum. ¶ R⁹ dicēdū ad p̄mā q̄stionē q̄ sicut supra dis. xxiij. dictuz est vtutes theologice sunt ad ordinādū nos in finē vltimū Ad hoc aūt q̄ aliq̄s incipiat operari ꝓpter finē aliquē oportz p̄mo q̄ cognoscat finē illum z scōo q̄ desideret ipsum. Sz qz volūtas est possibilium z impossibiliū neq̄ aliq̄s opat⁹ ꝓpter aliq̄d q̄d est impossibile adipisci q̄uis illud appetat. ideo oportet q̄ volūtas ad hoc q̄ operari incipiat tēdat in illud sicut in possibile Et hec inclinatio volūtatis tēdētis in bonū eternū quasi ē possibile sibi p gratiā est act⁹ spei. z ideo spes ē aliquid distinctuz a fide z charitate: qz fides facit cognitionē de fine inquātū ostendit finē bonū esse: z sic insurgit mot⁹ charitatis. inquātū vo ostēdit finē esse possibilē sic insurgit mot⁹ spei: qz fides est fundamētū oīuz vtutū ꝓcedens oēs quātū ad naturalē ordinē actuū. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ idē fm rem est obiectum omniū vtutū theologicarū: ꝫ differt fm rationē: quia inquātū est p̄mū verū est obiectū fidei: inquātū est summū bonū est obiectū charitatis: inquātū est altissimū arduū est obiectū spei. Et qz beatitudo nominat maxime arduū cuz sit status omniū bonorum aggregatiōe completus vt dicit Boe. ideo in diffinitiōe spei ꝓcipue ponit btūdo. virtus aūt z potētie nō differūt ex obiectis fm differētiā realē obiecti: ꝫ fm diuersas rōnes obiecti que quidē rōnes formaliter cōplent obiectū ipsum. ¶ Ad secūduz dicēdum q̄ illa duo nō sufficiūt ad hoc q̄ aliquis incipiat operari ꝓpter finē vt dictū est. ¶ Ad tertiū dicēdum q̄ fides dicit expectare inquātū est ozigo expectatiōis ostendēdo illud q̄d ē expectandū ex se possibile acquiri. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ tēdere in appetibile est tam irascibilis q̄z cōcupiscibilis: ꝫ differēter: qz tēdere in aliq̄d bonū vt est bonū simpliciter est cōcupiscibilis: ꝫ tēdere in aliq̄d vt est arduū z difficile est irascibilis z p hūc modū diuersimode etiam tendit in deū spes z charitas. ¶ Ad secundaz questionē dicendū q̄ sicut supra dictū est desideriū z amor in hoc differūt q̄ amor quodā modo importat quādā cōuenientiam z cōnaturalitatē ad amatū q̄d quidē perficit⁹ oū amatū aliquo mō habeat. desideriū aūt importat motū in ipsum amabile nōdū habitum vnde mot⁹ appetit⁹ incipit in desiderio z terminat⁹ in amore cōpleto. Et ideo desiderium est q̄dā inchoatio amoris. z q̄si q̄dā amor imperfect⁹ Sz qz p̄mū habere rei est scōm q̄d est in potētia: qz q̄d est in facultate habētis quasi iaz haberi reputat⁹: ideo p̄mū q̄d amorē inducit est facultas habēdi id quod desiderat. Jn hac aūt facultate spes cōsistit. z ideo amor rei distātis que actu nō habet p̄supponit spem. Sed qz spes nō est nisi boni. Et p̄im⁹ mot⁹ appetitus in bonū ē desideriū. ideo spes p̄supponit desideriū: z est media inter amorē z desideriū. Et hoc rōnabiliter accidit. qz enī irascibilis est ꝓpter cōcupiscibilē. ideo act⁹ irascibilis a cōcupiscibili incipit z in cōcupiscibili terminat. Amor enī z desideriū in cōcupiscibili sunt. spes aūt in irascibili: z similis ē eozū ozdo fm q̄ est in voluntate. vnde patz q̄ act⁹ fidei p̄cedit desideriū: qz oīs act⁹ affectiue p̄supponit actū cogniti ue. desideriū aūt p̄cedit spem. spes aūt amorē. z ideo sicut fides pōt esse informis: qz act⁹ eius p̄cedit actū amoris: ita z spes. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ spes nō p̄supponit merita in actū: ꝫ in ꝓposito. nō enī aliq̄s sperat ꝓpter merita quasi merita existētia ꝓducāt actū spei: ꝫ qz per merita que p̄oponit ad beatitudinē se puenire sperat. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ fides formata tēdit in deū ex amore: ꝫ spes informis nō est ex amore: ꝫ ex desiderio. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ ibi accipit⁹ amor large ꝓ amore impfecto q̄d est desideriū q̄d est p̄im⁹ motus appetitiue virtutis. desideriū aūt nō sufficit ad formandum actus virtutum.

¶ Ad quartū sic ꝓcedit. videt q̄ spes nō habeat certitudinē in suo actu. certitudo enī ad cognitionē pertinet: qz dubitationi opponit⁹: ꝫ spes nō ptinet ad cognitionē: ꝫ ad affectionē: ergo ad spem nō ptinet certitudo. ¶ P̄ de eo q̄d nūq̄ erit nō pōt esse certitudo: ꝫ aliquis habet spem de vita eterna quā nūq̄ habebit: q̄ spes nō habet certitudinē. ¶ P̄ oē q̄d dependet ex cōtingēti non pōt habere certitudinē nisi q̄n iam est: ꝫ hūc habere vitam eternā dependet ex meritis que sunt ex libero ar. q̄d est maxime ōtingēs causa: ergo pōt esse certitudo de hoc q̄ iste habeat vitam eternā: ergo cū spes sit de hoc videtur q̄ spes nō habeat certitudinē. ¶ P̄ nō potest de eodē esse certitudo seu securitas z timor: ꝫ homo q̄diu in hac vita est habet timorem castum de sepatione a deo: ergo nō pōt habere certitudinē de habendo vitam eternā. ¶ P̄ nullus habebit vitaz eternā nisi habeat charitatē z gratiam: sed nullus scit se habere gratiam z charitatem: necdū vt finaliter habeat: ergo non potest esse in spe certitudo de vita eterna. ¶ Sed contra. ij. Thi. ij. Scio cui credidi z cert⁹ sum ꝛc. ꝫ hoc ad spem pertinet: ergo spes habet certitudinē: ¶ P̄ p̄ꝫ dic⁹ q̄ virt⁹ est certioz oī arte: ꝫ spes est virt⁹: ergo habet certitudinem.

¶ Sicut fides innitur ꝑme veritati: ita spes sūme largitati: qz ex gratia ꝓuenit vt in littera dicit: ſz summa largitas nō ꝑt alicui deficere: sicut neq; ꝑma veritas aliquē decipere ergo sicut fides habet certitudinē: ita z spes. ¶ R° dicēdū q; quidā dixerūt q; spes nō habeat aliā certitudinē nisi a fide: ſz in hoc differūt q; certitudo fidei est in vniuersali sicut q; quilibet bon⁹ habebit vitā eternā. z ideo certitudo autez spei est in particulari sicut q; iste si bene facit habebit vitam eternā. z ideo certitudo fidei est absoluta z vniuersalis: certitudo aūt spei particularis est z cōditionata. Sed hoc nō ꝑt stare: qz vniuersale z ꝑticulare nō diuersificāt essentiaz neq; habitū. vnde scōm hoc spes a fide nō differret ſm habitū neq; in alia potētia esset qō oīno falsuz est. Et ideo aliter est dicendū q; certitudo ꝓꝓie dicit firmitas adhesiōis virtutis cognitiue in suū cognoscibile: ſz oīs operatio z motus cuiuscūq; tendētis in finē est ex cognitione dirigēte: vt cōiuncta sicut in agētibus per voluntatē vel remota sicut in agentib⁹ per naturā: qz vero nō tenderet determinate in finem suū nisi ab aliqua cognitione ꝑcedente in ipsum ordinaret. inde est q; opus nature est sile operi artis inquantū per determinata media tēdit in suū finē. Et hoc habet ex determinatione dīne sapiētie instituētis naturaz. Et ideo nomina que ad cognitionē pertinēt ad naturales operatiōes trasferunt: sicut dicit q; natura sagaciter operat z infallibiliter: z sic etiā dicit certitudo ī natura tendēte in finē. Et qz virtus in mō nature operat inclinādo in determinatū finē ideo virt⁹ dicit esse certior arte sicut z natura inquātū inclinat infallibiliter quātū ex ea est in finē z talis est certitudo spei. Aliter tn̄ q; in alijs virtutib⁹. quia enī spes supponit facultatē in finē peruenīdi que quidē est ex liberalitate diuina ordinate nos in finē z ex meritis scōm que oēs vtutes in finē vltimū peruenīūt Jdeo certitudo spei causat ex liberalitate dīna ordināte nos in finē z̄c. z etiā ex inclinatione omniū aliorū virtutū. z etiā ex inclinatiōe ipsi⁹ habitus. Et ideo ꝓter certitudinē quā habet vt quedā virt⁹ includit certitudinē que est in oīb⁹ alijs virtutib⁹ z vlteri⁹ certitudinez dīne ordinationis. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū q; certitudo ꝑmo z ꝑncipaliter est in cognitiōe: ſz per filitudinē z participatiue est in oīb⁹ operib⁹ nature z virtutis. ¶ Ad secūdū dicēdū q; certitudo cognitiōis est ex seipsa. certitudo autez nature est ex alio ordināte in finem. z ideo certitudo cognitionis nūq; defcit: ſz certitudo nature deficit quidē nō per se: ſz per accidēs: qz talis defect⁹ non est ex ipso directiue in finē ex quo habet certitudinem: ſz ex aliquo accidēte sicut ignis habet certitudinē absolutā calefaciendi: z tn̄ deficit qñq; ex aliquo impedimēto. Et similiter est de ſpe. vñ etiā ipsa inclinationis nature certitudo dī spes vt patz Ro. iiij. Qui cōtra ſpem in ſpem credidit. Et filiter dicēdū ad tertiū ¶ Ad quartū dicendū q; q̄diu in hac vita sumus ꝑt esse accidētale impedimētū ne spes que de se certitudinē habet suū finē cōsequat. z ideo nūc cū ſpe adiūgit timor ſepationis: ſz in futuro qñ nō poterit esse accidētale impedimentū tunc nō erit timor ſepatiōis neq; etiā spes: qz qō sperabat tūc habebit. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q; licet nesciam vtrū finaliter habitur⁹ sim charitatē: tn̄ scio q; charitas z merita que in ꝓposito habeo ad vitā eternā certitudinaliter perducūt. Ex ꝓdictis patz q; certitudo spei z fidei in quatuor differūt ꝑmo in hoc q; certitudo fidei est intellect⁹. certitudo autez spei est affect⁹. ſecūdo quia certitudo fidei nō ꝑt deficere: ſz certitudo spei p accidens deficit. tertio qz certitudo fidei ē de cōplexo. certitudo aūt spei ē de incōplexo qō est appetitus obiectum. quarto qz certitudini fidei opponit dubitatio. certitudini aūt spei opponit diffidentia vel hesitatio Jdeo sciendū est q; certitudo spei quātū ad inclinationem habitus est maior in habente ſpem formatā etiam ꝓsecito ad mortē q̄z in ꝓdestinato habēte ſpem informem: sed in quantū includit certitudinem que est ex dei ordinatione z ex meritis que sunt in ꝓpositio est equalis in vtroq;.

Ad quintū sic ꝓcedit. videt q; in christo fuerit spes ¶ Psal. In te dñe speraui. Et exponit in persona xp̄i ergo habuit ſpem. ¶ P debeat ei aliq̄d ad beatitudinē. ſ. glozia corporis: ergo potuit illā ſperare cū spes sit expectatio beatitudinis. ¶ Sed contra spes est de non visis. ¶ Ro. viij. ſz xp̄s videbat bona eterna quoꝝ est spes: ergo nō habuit ſpem. ¶ Ulteri⁹ videt q; angeli z anime sanctoꝝ ſpem habeant. Angelis enī accrescit gaudiū ex salute illoꝝ quos custodiunt ¶ Luc. xv. gaudiū est angelis dei super vno pec. z̄c. Et similiter etiā sancti gaudēt de bonis aliorūz que quotidie fiunt: ergo habēt aliquid qō ſperent ¶ P anime sanctoꝝ exſpectāt stolā corporis. vnde dictū est eis Apoc. vj. ut expectarent adhuc modicū tēpus z̄c. ſz exſpectatio est ſpei: ergo ipſi habēt ſpem ¶ Sz cōtra cuz venerit qō perfectum est euacuabit qō ex parte est. j. Chozin. xiij. ſz spes ex parte est: qz est de non habitis: ergo cū sanctis venerit qō ꝑfectū est videt q; ſpem nō habeant. ¶ Ulterius videt q; nec patres qui erant in limbo ſpem habuerūt: qz spes que differt affligit animā vt dicit ꝓuerbijs: ſz in sanctis patribus qui erant in limbo nō erat aliqua afflictio: ergo nō habebant ſpem. ¶ P spes ꝓcedit ex meritis: ſz ipſi non erant in statu merēdi: similiter nec illi qui sunt in purgatozio: ergo nō habēt ſpem. ¶ Sz cōtra quicunq; cupit aliquid qō nōdū habz expectat illud: ſz patres qui erāt in limbo cupiebant beatitudinē quā nondū habebāt: ergo expectabāt illam: ergo habebāt ſpem. ¶ Ulterius videt q; etiā dāmnati z demones habēt ſpem. Job. iiij. dicit de ipso. Spes ei⁹ frustrabit eum: ergo habz ſpem. ¶ P sicut fides est informis: ita z spes: ſz habēt fidē informem: ergo z ſpem. ¶ Sz contra spes nō est de impossibile: ſz demones z dāmnati cuz sint in malicia obstinati nō possunt peruenire ad vitaz eternam: ergo nō possunt habere ſpem. ¶ R° dicendū ad ꝓmā questionē q; xp̄us nō habuit ſpem: qz spes imperfectionē importat cum fundet supza agnitionē enigmaticam. nihil aūt imperfectionis ex parte ꝑfectionū anime fuit in xp̄o z ideo nō fuit in ipso spes. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendum q; spes sumit ibi ꝓ expectatione ꝓmiſ accidētalis de quo nō est ꝓꝓie spes que habet deū ꝓ obiecto. z ideo non sequitur q; xp̄s ꝓꝓie ſpem habuerit. Et similiter dicendum ad secūdū: qz glozia corporis non est principalis in beatitudine. ¶ Ad secūdā questionē dicendū q; angeli z beatoꝝ anime ꝓꝓie loquēdo. ſpem nō habent. z hoc patet ex duobus. ꝑmo cum spes sit virtus theologica habet deū ꝓ obiecto. z ideo qz gaudiū eoꝝ qō de deo habēt crescere non potest. ideo illud qō eis accrescit non ꝑtinet ad ſpem. ſcōo quia est de arduo z difficili. Et quia habēti gloziā essentialem que in dei visione consistit quicquid aliud creatuz est penuum est. z ideo non potest esse spes neq; de gaudio qō de salute aliorum eis accrescit neq; de gaudio qō accrescit anime de glozia corporis: ſz potest esse de eis desiderium z hoc desideriū expectatio large dicitur. Et per hoc patz solutio ad obiectū. ¶ Ad secūdā questionē dicendū q; illi qui sunt in purgatozio et patres qui erant in limbo habebant ſpem: qz spes nō euacuatur nisi scōm hoc q; aliquis habet actu id qō ſperauit: sicut fides euacuatur per id qō videt illud qō credidit. Jlli aūt qui in limbo patrū erant z qui sūt mō in purgatozio nondū habēt beatitudinē de qua ē spes z ideo spes eoꝝ quā in hac vita habebāt nō est euacuata. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q; dilatio ſpei antiquis patrib⁹ nō faciebat afflictionē. qz afflictiōis capaces nō erant. Uel aliter dicenduz q; q̄uis spes ratione absentie ſperati afflictionē faciat tamē ratione certitudinis delectationē facit. Et quia certitudo spei in eis deficere nō poterat. ideo delectatio que ex certitudine causabat. absozbebat omnē afflictionē que ex absentia cōtingere posset. ¶ Ad secūdū dicēdū q; q̄uis non sint in statu merendi: tn̄ ꝓius meruerunt: z ex illis meritis spes eoꝝ peruenit. ¶ Ad quartā questionē dicendū q; spes fundat super facultatez perueniendi ad

illud quod speratur fm veram vel estimatam. In demonibus autē ⁊ dānatis non est facultas ad beatitudinē pueniēdi neq; in rei veritate neq; in eoꝝ estimatione: quia sue dānationis ignari nō sunt. ⁊ ideo in eis spes future beatitudinis eē nō pōt. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q; spes ibi imꝓpe sumit pro expectatione dilationis iudicij. vnde etiā xp̄o dicebāt Uenisti ante tps torquere nos. ¶ Ad secundū dicendū q; fides nō est tm̄ de illis q̄ ptinēt ad se sicut spes. ⁊ ideo pōt habere fidē de deo ⁊ de alijs: non autē spem de seipsis. Uel dicēdū q; fides informis nullo modo facit tēdē in deū sicut facit spes etiā informis aliquo modo: vt ꝑ dictū est. ⁊ iō nō est sīle de fide ⁊ spe q̄ spūalia eterna cōtra eternū est vnū tm̄: ergo nō debuit pluraliter dicē eterna. ¶ P̄ spes ē de futuro. omne autē futurū est tpale: nullū tpale eternum: ergo spes nō est de eternis. ¶ P̄ nullū tpale eternū: ergo superfluit q; dixit spūalia. Et dicēdū q; illud qō p se est eternū est vnū tm̄: sed ei⁹ eternitas participat q̄dtū ad multa bona. In beatis. s. q̄ntū ad diuersas dotes: ⁊ be ptcipationes dicunt bona eterna: nō qz careant p̄ncipio ſz qz careant fine. Uel referendū est ad pluralitatē attributoꝝ. ¶ Ad tertiū dicendū q; illud qō in se est eternū est futurū sperāti: ⁊ sic de deo pōt eē spes. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q; spūalia dicit ꝑpter dotes coꝝ poris q̄ corpalia sunt: ⁊ quodāmō eterna inq̄ntū imꝑpetuū durabūt. Uel dicēdū q; vtrūq; posuit vt q̄si gradatim ad obiectū ꝑpriū spei puenirēt: qz est de bono spūali neq; de quolib et: ſz de eterno qō est de⁹. Est enī spes. hec diffinitio datꝝ actū vt dictū est. p̄ma autē data fuit p gen⁹: qm̄ nā p̄eit charitas. verū est fm q; est virt⁹ qō nō hz nisi fm q; est informata charitate. vel nā pōt sicut ꝑfectū imꝑfecto p̄i⁹ est nā: tpe posteri⁹. ¶ Spes est de inuisibilib⁹. Cōtra alīqs sperat pecuniā quā videt: dicēdū q; spes ꝑpie loquēdo est de nō habitio. In spūalib⁹ autē ⁊ eternis ea videre est ipsa habē: nō autē in corporib⁹. ⁊ iō dicit eē de inuisibilib⁹. Uel dicēdū q; dicit esse de inuisibilib⁹ inq̄ntū est de futuris: qz pecunia etsi videat in se: nō tm̄ videt vt possessa: ⁊ hoc mō spes in ipsam tēdit. Spes autē nō nisi bonoꝝ ⁊c. Contra Lu. xviij. Nos autē sperabam⁹ q; ipse eet redēptur⁹ israel: ergo spes est etiā de alienis. ¶ P̄ aliqs despat de aliquo alio sicut dic̄ Aug⁹. q; de nemine est sperādū q̄diu est in hac vita: ergo ⁊ sperari pōt de alienis. ¶ P̄ sicut hō expectat bonū ꝑpriū: ita ⁊ p̄ invidiā malū alienū. ergo spes est etiā de malis. ¶ P̄ beatitudo nec in se est futura ſz eterna: nec respectu p̄sciti: quia nunq̄ habebit eā. ergo spes nō semp est de futur]. ¶ Et dicēdum ad p̄imū q; spes est de re aliq̄ sicut dicit Spero beatitudinē. ⁊ sic nō est nisi de ptinētib⁹ ad se. Est etiā de euētu sicut dicim⁹ Spero q; hoc eueniat. ⁊ sic ē de illis q̄ ad alios ptinēt. tñ de hoc euētu nō est spes nisi inq̄ntū estimat ꝑ bonū sperāti. Et p hoc ꝑz solutio ad secundū. ¶ Ad tertiū dicēdū q; malū alteri⁹ invidus estimat bonū suū: vnde est de malo alieno sicut de bono suo. ¶ Ad quartū dicendū q; q̄uis p̄scitus nō sit habitur⁹ vitā eternā in rei vitate: ⁊ ita nō sit ei futura: est tm̄ ei futura q̄dtū ad suam estimationē: alꝝ autē nō sparet. Et iterū inq̄ntū ē i ordie dine largitat] ⁊ possibilitat] isti⁹ vel ad recipiēdū grāz vel merēdū: sic dī illud futurū ad cui⁹ euētū sūt cause ordinate in nāq̄uis nunq̄ eueniat fm q; dicit p̄hs. ij. de generatione q; futur⁹ q̄s incedē nō incedet.

DISTINCTIO .XXVII.

¶ De charitate q̄ diligit deus ⁊ p̄im⁹ q̄ in xp̄o uel etiā in nobis est.

Quum autē xp̄s fidē ⁊ spem non habuit: dilectionē tm̄ habuit inq̄ntū hō tantā q̄ maiorē esse non valet: q; ex charitate eximia animā posuit p amicis ⁊ inimicis. Habuit enīz in corde charitatē quam ex opere nobis exhibuit: ut exhibitionis forma nos ad diligendū instituere. Dic aliquid dicendū est de charitate: ⁊ modo ⁊ ordine diligēdi deū ⁊ proximū.

¶ Quid sit charitas.

Charitas est dilectio qua diligit⁹ ꝑpter se: ⁊ p̄im⁹ propter deū uel in deo. Nec habet duo mādata. Unū ptinēs ad dilectionē dei qō est maximū in lege mādatū. ⁊ alterū pertinēs ad diligēdū ꝑimū illi simile. Primū est Diliges deum ex toto corde ex tota mente ⁊ ex tota aīa. Quod scriptū est in deutero. Secūdū est Diliges proximū tuū sicut teipsum. In his duob⁹ p̄ceptis tota lex pēdet ⁊ ꝑphete. Finis enī p̄cepti ē dilectio ⁊ ea gemina. i. dei ⁊ proximi est.

¶ Si eadem charitate diligit deus ⁊ proximus.

Hic querit si ex eaipsa dilectione diligit⁹ deus qua diligit p̄im⁹: An alia sit dilectio dei ⁊ alia proximi. Eadē sane est dilectio q̄ diligit de⁹ ⁊ proxim⁹ q̄ spūs. s. est ut supra dictū est: qz deus charitas est. Un̄ Aug. Joannes ait Nō pōt deū diligere quē nō videt q̄ fratrē quē videt nō diligit. Sed si eū quē videt humano visu spūali charitate diligeret videret deū qui est ipsa charitas visu interiori quo videri pōt. Qui igit fratrē quē videt nō diligit: deū q̄ est dilectio qua caret q̄ fratrē nō diligit quō pōt diligere? Ex vna enī eadēq; charitate deū proximūq; diligim⁹. sed deū ꝑpter deū: nos vo ⁊ proximū ꝑpter deū. Si vo vna eadēq; charitas est dei ⁊ p̄imi: quare dicit gemina? Propter duo dilecta. i. deū ⁊ proximū. Etsi enī vna sit charitas: duo tm̄ diuersa ea diligunt. s. de⁹ ⁊ hō uel angelus. Pro quo etiā ⁊ duo sunt mādata: qz cū eadem charitas vtroq; cōmendet diuersa tm̄ diligi p̄cipiūtur. Un̄ aug. Arbitror iō spūm scm̄ bis datū: semel in terra: ⁊ iterū de celo: ut cōmēdarent nobis duo p̄cepta charitatis. s. dei ⁊ proximi. Una charitas ē ⁊ duo p̄cepta. vn⁹ spūs ⁊ duo data. qz alia charitas non diligit ꝑimū nisi illa q̄ diligit deū. Qua ergo charitate proximū diligim⁹ ipsa deū diligim⁹. Sz qz aliud est de⁹ aliud est proxim⁹: et si vna charitate diligunt: ideo forte duo p̄cepta dicunt: ⁊ alterum⁹ maius ⁊ alterū min⁹. uel ꝑpter duos motus q̄ in mēte gerunt dū de⁹ diligit ⁊ proxim⁹. Mouet enī mens ad diligēdū deū: mouet ad diligēdū ꝑimū: multo magis erga deū q̄z erga proximū.

¶ De modo diligendi.

Consequēter modū vtriusq; dilectiōis aduertam⁹. Nec regula ut ait Aug. dilectōis diuinit⁹ cōstituta est ut deū ꝑpter se toto corde ⁊ proximū ꝑopter deū diligas sicut teipm. i. ad quod ⁊ ꝑopter quod teipm diligere debes. In bono enī ⁊ ꝑopter deum⁹ teipm diligere debes. In bono ergo diligēd⁹ est p̄im⁹: nō in malo: ⁊ ꝑpter deū. Proximū vo omnē hominē oportet intelligi: qz nemo est cum quo sit operandū male. Qui ergo amat boies: uel qz iusti sunt: uel ut iusti sint amare debet. Hoc est in deo uel ꝑopter deum. Sic enī ⁊ seipm amare debet. s. in deo uel ꝑopter deū. i. quia iustus ē: ul ut iustus sit. Qui aliter enī se diligit in-

iuste se diligit: qz ad hoc se diligit ut sit iniust⁹. Ad hoc ergo ut sit malus: nō ergo iā se diligit. Qui enī diligit iniq̄tatē odit animā suā. aug. in. xiiij. de tri. Sic cōdita ē mēs hūana ut nunq̄z sui nō memine rit: nunq̄z se nō intelligat nunq̄z se nō diligat. Sed qm̄ qui odit aliquē nocere illi studet: non imerito z mens hois qñ sibi nocet se odisse dicit. Nesciēs. n. sibi vult male dū nō putat sibi obesse qō vult. Sed tamen mala sibi vult qñ id vult qō obsit sibi: ſm illud Qui diligit inimicū odit animā suam. Qui ergo diligere se nouit deuz diligit. Qui vo nō diligit deū etiā si se diligit qō ei naturaliter inditū ē: tñ nō incōgrue se odisse dicit: cū id agit qō sibi aduersat: z seipm tanq̄z suus inimic⁹ insequit: ¶Modus ergo diligēdi p̄cipiēdus est hoi. i. quō se diligat ut p̄sit sibi. Quin aūt se diligat z pdesse sibi velit dubitare: demētis est. ¶Modus aūt p̄cipit cū ait Sicut teip̄z: ut primū diligas ad qō teipm. Si ergo te nō ppter te diligere debes: sz ppter illū vbi dilectiōis tue rectissim⁹ finis est: nō succēseat ali⁹ aliqs hō: si z ipm propter deū diligis. Hui⁹ dilectiōis modū veritas insinuat dicēs ¶Mandatū nouū do vobis ut diligatis inuicē sicut dilexi vos. i. ad qō dilexi vos. s. ut si lij sitis: z vitā habeatis.

¶De modo diligēdi deum.

Dilectiōis aūt dei modus insinuat cū dr ex toto corde. i. ex toto itellectu. ex tota aia. i. voluntate. ex tota mente. i. memoria. vt oēs cogitationes z oēm vitā z oēm intellectū in illū cōferas a quo habes ea que confers. Nec dicēs nullā partez vite nostre reliquit que vacare debeat. sz quicq̄d venerit in animū illuc rapiat quo dilectionis impet⁹ currit. Et diligere deum propter se modus est diligendi deum. Et sunt isti duo modi diligēdi deū ut quibusdam placet.

¶De impletione illius mandati.

Illud autē p̄ceptū nō penit⁹ implet ab homine in hac mortali vita: sed ex parte: non ex toto. quia ex parte diligim⁹ sicut ex pte cognoscim⁹. In futuro aūt implebit ex toto. vnde aug. Cū adhuc est aliq̄d carnalis ꝯcupiscētie: non oīno ex tota aia diligit de⁹. Caro tū non dicit cōcupiscere nisi qz carnaliter aia concupiscit. Cū aūt venerit id qō pfectū est ut destruat qō ex parte est. i. iā nō ex pte sit sed ex toto: charitas nō auferet sz augebit z implebit. in q̄ plenitudine illud p̄ceptū charitatis implebit Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo zc. Tūc erit iustus sine pctō: quia nulla erit lex repugnās mēti. Tūc p̄sus toto corde tota aia tota mēte diligem⁹ deū: Quod est summū p̄ceptū.

¶Questio de p̄cepti ratione.

Sed cur p̄cipit hoi ista pfectio cū in hac vita eā nemo habeat? Quia non recte currit si quo currēdū est nesciat. Quō aūt sciret si nullis p̄ceptis ostēderet. Ecce habes cur illud p̄ceptū est: qō hic penit⁹ impleri nō pōt. Implet tñ ex pte. s. ſm pfectionē vie. Alia est enī pfectio currētis: alia puenientis. Facit hoc mādatum ut cursor q deum ante oīnia z p̄e omnib⁹ diligit: nec tamen omnino perficit.

¶Qō alterum mandatum in altero est.

Cum autē duo sint p̄cepta charitatis: p vtroq̄z sepe vnū ponit. nec imerito: qz nec de⁹ sine p̄rio nec p̄rim⁹ sine deo diligi pōt. vñ apls omne mādatū legis dicit instaurari. i. cōtineri z ipleri in hoc verbo Diliges p̄rimū tuū sicut teipm. Et xp̄s dilectionē p̄rimi speciali⁹ cōmemorat dicēs ¶Mādatū nouū do vobis ut diligatis inuicē sic dilexi vos. vbi illud mai⁹ mādatū dilectōis dei videt p̄missuz. Sz bñ itelligētib⁹ vtrūq̄z inuenit i singul⁹: qz q̄ diligit deū nō pōt eū ptēnere quē de⁹ p̄cepit diligi. Et q̄ diligit p̄rimū q̄d i eo diligit nisi deū. ipsa ē dilectio ab oi mūdana dilectōe discreta Quā distinguēs dñs ait Sic dilexi vos. Quid enī nisi deū dilexit in nobis Nō quē hēbam⁹: sz ut hz/mus. Sicut medic⁹ egrotos: z q̄d in eis diligit nisi salutē quā cupit reuocare: non morbū quē venit expellere. Sic z nos inuicē diligam⁹ ut quātū possim⁹ inuicē ad hūdū deū in nobis ex dilectōe attraham⁹.

¶Que charitate diligēda sint.

Sed q̄ hac dilectiōe diligenda sint iā inq̄ramus. nō enī oia ut ait Aug. quib⁹ vtendū est diligenda sunt: sed ea sola que uel nobiscum societate quadam referuntur in deum. sicut est homo uel angelus. uel ad nos relata beneficio dei per nos indigent: ut corpus quod ita p̄cepti est diligi ut ei ordinate prudenterq̄z consulat.

¶Postq̄z determinauit magister de fide z spe: hic tertio determinat de charitate. Diuidit aūt hec pars in duas. In prima determinat de charitate qua nos diligim⁹ deū. In se cūda de charitate q̄ nos diligit deus. dis. xxxij. ¶Premissis adiscicndū est. Prima in duas. In p̄ma determinat de ipsa charitate. In secūda de charitat⁹ duratiōe ibi: Illud quoq̄ nō est pretermittendū. Prima in duas. In prima determinat de ipsa dilectione charitatis. In secūda de his q̄ p charitatē diliguntur di. xxviij. ibi Hic queri potest. Prima in tres partes. In prima ostendit se ad precedentia. In secūda p̄secq̄tur suā intētionē ibi Charitas ē dilectio. In tertia ostendit se ad sequētia ibi Sed q̄ hac dilectiōe. Secūda harū partiū diuidit in duas. In prima determinat de dilectione charitatis ſm q⁹ duob⁹ p̄ceptis impat. In secūda ostēdit q⁹ illa duo p̄cepta mutuo se includūt ibi Cū aūt duo p̄cepta Prima in duas. In prima determinat de dilectiōe charitatis ſm q⁹ p duo p̄cepta in duo diligēda dirigit. s. deum et proximū. In secūda inq̄rit modū dilectiōis q̄stū ad vtrūq̄z diligibile ibi Cōsequēter modū vtriusq̄z. Circa primū duo facit. Primo ostēdit q⁹ p charitatē deus z proxim⁹ diligit. Secūdo ostēdit q⁹ ex eadē charitate ibi Sed q̄rit si ex eadē Cōsequēter modū. Hic ostēdit modū predicte dilectiōis Et primo q̄ntū ad dilectionem proximi. Secūdo q̄tū ad dilectionem dei ibi Dilectionis aūt dei. Et circa hoc tria facit Primo ostēdit dilectiōis nostr⁹ modū respectu dei. Secūdo ostēdit vbi mod⁹ ille obseruari possit ibi Illud aūt p̄cep. Tertio mouet q̄ndā qōnē ibi Sz cur p̄cipit hoi ista pfectio ¶Hic est triplex questio. Prima de amore in gñali. Secūda de charitate. Tertia de actu z modo charitatis.

¶Questio Prima.

Circa p̄mū querunt quattuor. Primo q̄d sit amor. Secūdo in quo sit. Tertio de compatione eius ad alias animi affectiōes. Quarto de compatione ei⁹ ad ea que in cognitione sunt.

Ad primū sic procedit. Dio. iiij. ca. de di. no. sic diffinit amorē: Amor virtus est vnitiua mouēs supioza ad prouidentiam minus habentiū. i. inferiox. coordinata aūt. i. equalia rursus ad cōicatiuā alternā habitudinē subiecta. i. inferioza ad meliox. i. supiox ouersionē. Sed videtur q̄ inconuenienter diffiniat hic amor. nulla enī passio est virtus vt dicit. ij. ethi. sed amor est passio: ergo nō est virtus. ¶ Ꝑ Aug. dicit q̄ amor est iam habiti. sed illud quod iam habitū est quodāmō est vnitū: ergo amor nō est virt⁹ vnitiua sz vnionē sequēs. ¶ Ꝑ illud magis saluat in dissimilitudine non habet vim viuēdi. sed amor magis saluat in dissimilitudine q̄z in silitudine. videm⁹ enī q̄ artifices vni⁹ artis sicut singuli cozrixāt ad inuicē: cū aliis aūt artificib⁹ pacifice viuūt. Silr stomachus vacuus cibū amat quē plenus abhozret: z ergo amor non habet vim viuēdi. ¶ Ꝑ Dio. vij ca. ce. ierar. inter proprietates amoris ponit acutū z feruidū et etiā liquefactio ponit effectus amoris. cañ. vij. Alia mea liq̄fac. Dio. etiā. iiij. ca. de di. no. ponit effectū amoris extasim. i. extra se positionē. Nec aūt oīa ad diuisionē ptinere vident: quia acuti est penetrādo diuidere. feruidi vō p exaltationē resolui. liquefactio aūt diuisio quedā est cōgelationi opposita: etiā quod est extra se positū a seipo. Diuidit ergo Amor magis est vis diuisiua q̄z vnitiua. ¶ Ꝑ ois cōcretio est quedā vnio: ergo superfluū fuit vtrūq̄z ponere in diffinitione amoris vnitiuū z cōcretiuū. ¶ Ꝑ amor est passio. sed passionis non est mouere imo motionis z actionis effectū esse: ergo amor non est mouēs supioza vt ipse dicit. ¶ Ꝑ superioza inclinant ad agēdū in inferioza ex proprijs formis sed agendo in ipsa eis prouident: ergo nō est amoris mouere superioza ad puidendū inferiozibus sed nature. ¶ Ꝑ oē quod cōicat aliquid alicui preferē illi: ergo non est equaliū vt sibi mutuo p amorē cōmunicent. ¶ Ꝑ omne quod fit ex amore procedit ex principio intrinseco qō est volūtariū. cōuersio inferiozū ad superioza est ex principio extrinseco. s. ex ipsa actione superiox qua sibi ea assimilāt. ergo amor inferioza non ouertit ad superioza. ¶ Re. dicēdū q̄ amor ad appetitū pertinet. appetitus aūt est virtus passiua. vñ in. iij. de anima dicit ph̄s q̄ appetitibile mouet sicut mouēs non motū. appetitus aūt sicut mouens motū. omne aūt passiuz perficit fm q̄ informat p formā sui actiui. z in hoc motus eius terminat z quiescit. Sicut intellectus anteq̄z formet p formā intelligibilis inquirit z dubitat: qua cū informatus fuerit inquisitio cessat: z intellectus in illo figit: z tūc dicit intellectus firmiter illi rei inherere. Silr q̄n affectus vel appetitus oīno imbuit forma boni quod est sibi obiectū: cōplacet sibi in illo z adheret ei quasi fixū in ipso. z tūc dicitur amare ipm. vñ amor nihil aliud est q̄z quedā trāsformatio affect⁹ in rem amatā. Et quia omne quod efficit forma alicui⁹ efficit vnū cū illo: ideo p amorē amans fit vnū cū amato qō est factū forma amātis. z iō dicit ph̄s. ix. ethi. q̄ amicus est alter ipse. Et. j. Cor. vi. Qui adheret deo vn⁹ spūs est. vnūquodq̄z aūt agit fm exigentiā sue forme que est principiū agēdi z regula opis. bonū aūt amatū est finis. finis aūt est principiū in opabilib⁹: sicut prima principia in cognoscendis. vñ sicut intellect⁹ format⁹ p quidditatē rerū ex hoc dirigit in cognitione principioz q̄ scitis terminis cognoscuntur: z vlteri⁹ in cognitionib⁹ cōclusionū q̄ note fiunt ex prin principijs: Ita amās cui⁹ affect⁹ est informatus ipso bono qō hz rationē finis q̄uis nō semp vltimi inclinat p amorē ad operandū fm exigētiā amati. z talis opatio est maxime sibi delectabilis q̄si forme sue ouenies. vñ amās quicqd facit vel patit pro amato totū est sibi delectabile: z sp magis attēdit in amatū inq̄ntū maiorē delectationē in amato experit in his q̄ ppter ipm facit vel patit. Et sicut ignis nō potest retineri a motu q̄ cōpetit sibi fm exigentiam sue forme nisi p violētiā: ita neq̄z amās q̄n agat fm amorē. Et ppter h̄ dicit Gzego. q̄ nō pōt eē ociosus imo magna opat si est. Et quia omne violentū est tristabile q̄si volūtati repugnās vt dicitur. v. metha. ideo etiā est penosum contra inclinationē amoris operari: vel etiā preter eam. operari autē fm eā est opari ea que amato competūt. Cū enī amans amatū assumpserit q̄si idem sibi oportet vt quasi personā amati amās gerat in oīb⁹ que ad amatū spectāt: z sic quodāmō amās amato inseruit inq̄ntū amati terminis regulat. Sic ergo Dio. completissime rationē amoris in predicta assignatione ponit. ponit enī ipsaz vnionē amātis ad amatū que est facta p transformationē affectus amantis in amatū in hoc q̄ dicit amorē esse vnitiuā z concretiuā virtutē. z ponit inclinationē ipsius amoris ad operandū ea que ad amatū spectāt siue sit superius siue inferius siue equale in hoc q̄ dicit mouēs supioza zc. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ virt⁹ hic nō sumitur pro habitu sicut in. ij. ethi. sed cōiter pro omni eo qō potest esse principiū alicui⁹ opationis vel motus. Et q̄z amor inclinationē facit ad operandū vt dictū est: ideo amorē virtutē dicit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ amor dicit esse habiti sicut formatū habet suam formā: quā quidē formationem desideriū precedit in ipsam tendens: sicut ratio intellectū vt scientiā: z ideo dicit esse non habiti. vnde amor dicit virt⁹ vnitiua formaliter: quia est ipsa vnio vel nexus vel trāsformatio qua amans in amatū trāsformat: z quodāmō ouertitur in ipsum. Vel dicēdū q̄ quietatio affectus in aliquo quā amor importat nō potest esse nisi fm ouenientiā vni⁹ ad alterū. que quidē ouenientia est fm q̄ ab vno participat id quod est alteri⁹. z sic amans quodāmō habet amatū. vñ diūctio que in habere importat est diūctio rei ad rem: z precedit vnionē rei ad affectū que est amor. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ amoris radix p se loquēdo est silitudo amati ad amātē: quia sic est ei bonū z ouenies. Cōtingit autē p accidens dissimilitudinē amoris z silitudinē odij eē cām tripliciter. Uno modo q̄n affect⁹ amantis non sibi cōplacet neq̄z quescit in cōditione vel aliq̄ proprietate suiipsius. sicut cū quis aliq̄d in seipo odit. z tūc oportet q̄ diligat ipm q̄ in h̄ē sibi dissilis q̄ex hoc ipso q̄ est dissilis sibi in cōditōe efficit silis affectui suo: z ecōtrario odit illū qui sibi similat: z affectui suo non similatur. Secūdo q̄n aliquis ex ipsa silitudine impedit amantē ab amati fruitione. Et hoc inuenit in oīb⁹ rebus que non possunt simul a multis haberi: sicut sunt res tēporales. vnde q̄ amat lucrū de aliq̄ re vel delectationē impeditur a fruitione sui amati p aliū q̄ sibi vult silr illud appropriare. Et hinc oriē zelotipia que nō patit consortiū in amato. z inuidia inq̄ntū bonū alteri⁹ estimat impeditiuū boni proprij. Tertio fm q̄ dissimilitudo precedens facit percipi amorē sequentē. quia enī sentim⁹ in hoc q̄ sensus mouet: q̄ quidē motio cessat q̄n sensibile iam effectū est forma sentiētis: ideo ea que consueuim⁹ nō ita percipim⁹: sicut patet de fabris quoz aures plene sunt sonis malleorū. z propter hoc magis sentit q̄n affectus de nouo p amorē ad aliq̄d trāsformatur. Et ideo etiā q̄n aliq̄s non habet presentiam sui amati magis feruet z artatur de amato inq̄ntū magis amorem percipit q̄uis apud presentiā amati nō fit amor minor: sed minus perceptus. Unū Aug. x. de tri. ca. vlti. Amor ipse non ita sentit cū eū nō prodit indigētia: quoniā semp presto est quod amat. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ in amore ē vnio amātis ad amatū. sz est ibi triplex diuisio. Ex h̄ enī q̄ amor trāsformat amantē in amatū facit amantez intrare ad interioza amati z ecōtra vt nihil amati amāti remaneat non vnitū fiē forma puenit ad intima formati: z ecōuerso. Et ideo amās quodāmō penetrat in amatū. z fm hoc amor dicit acutus. Acuti enī est diuidēdo ad intima rei deuenire. z silr amatū penetrat amantē ad interioza ei⁹ perueniēs. Et propter hoc dicit q̄ amor vulnerat: z q̄ tranſfigit iecur. Sed quia nihil potest alterū transformari nisi fm q̄ a sua forma quodāmō recedit: quia vnius vna est forma. ideo hanc diuisionē penetrationis precedit alia diuisio q̄ amans a seipso separat in amatū tendens. Et fm hoc dicit amor extbasim facere z feruere: quia quod feruet extra se bulit z exalat. Quia vō nihil

Amoris est penetrare vulnerare extasis facit

a se recedit nisi soluto eo quod intra seipsum continebatur: sicut res naturalis nō amittit formā nisi solutis dispositionibus quib⁹ forma in materia retinebat. ideo oportet q̄ ab amāte terminatio illa qua infra terminos suos tātū cōtinebat amoueat. ⁊ propter hoc amor dicit liquefacere cor: q̄ liquidū suis terminis nō continet: ⁊ cōtraria dispositio dicit cordis duritia. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ vnio est duplex Quedam que facit vnū fm quid. sicut vnio congregator se superficialiter tangentiuz. ⁊ talis non est vnio amoris: cum amans in interiora amati transformet vt dictū est. Alia est vnio que facit vnū simpliciter. sicut vnio cōtinuorū ⁊ formе ⁊ materie. ⁊ talis est vnio amoris: quia amor facit amatū eē formā amātis. Et ideo supra vnionē addidit concretionem ad differētiā prime vnionis: quia concreta dicunt̄ que simpliciter vnū sunt effecta. vnde ⁊ alia littera habet cognitiua. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ appetitus vt dictū est mouet motus. vnde passio quia mouet ab amato est vlterius mouens fm exigentiā amati. ¶ Ad septimū dicendū q̄ ipsa inclinatio superior ad prouidendū inferioribus que est eis ex pprijs formis amor eorū dicit vt infra patebit. ¶ Ad octauū dicēdū q̄ non est incōueniens eē̄liū simpliciter vnū altero quo ad quid maius esse fm q̄ vnū indiget altero. ¶ Ad nonuz dicendū q̄ conuersio qua inferiora ad superiora conuertūtur est ordinatio eor ad finē a superioribus intentū. Et q̄uis huiusmodi ordinatio fit principiū ab extrinseco inq̄ntū ab ipsis superioribus inferiora ordinant̄ in fines superior nihilomin⁹ est ⁊ a principio intrinseco inq̄ntū in inferioribus est quedā inclinatio ad hoc: vel ex natura sicut in amore naturali: vel ex voluntate sicut est in amore animali. Et ꝓpter hoc deus dicitur omnia suauiter disponere inq̄ntū singula etiam ex seipsis faciunt hoc ad quod ordinata sunt.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt̄ q̄ amor non sit tm̄ in cōcupiscibili. Dio. enī. iiij. ca. de di. no. ponit amorem eē diuinū angelicū intellectualem animalem naturalem. sed quicq̄d est in nobis ptinet ad intellectū vel aīalitatē vel naturā: ergo in omnib⁹ que sunt in nobis inuenitur amor. ¶ P̄ Lōmen. ibidem ponit duas diffinitiones amoris. Prima ē hec Amor est cōnexio vel vinculū quo omniū rerū vniuersitas ineffabili amicicia insolubiliq̄ vnitate copulatur. Secūda Amor est naturalis motus omniū rerū q̄ in motu sunt finis quietaq̄ statio vltra quā nullius creature ꝓgredit̄ motus. Ex quib⁹ est accipere q̄ amor in oīb⁹ rebus inuenit̄: ergo ⁊ in omnib⁹ que in nobis sunt siue sint partes anime siue corporis. ¶ P̄ omnis potentia delectat̄ in coniūctione sui conueniētis. sed delectatio non est nisi in re animata: ergo ⁊ cuilibet potētie inest amor sui conueniētis. ¶ P̄ sicut prędictū est: ⁊ ex predicta diffinitiōe colligit̄ amor est finis ⁊ quietatio appetitiui motus. sed cuilibet potentie que in nobis est inest appetitus ꝓprij boni ⁊ tendit in ip̄m: ergo in qualibet potentia est inuenire amorē. ¶ P̄ ad minus irascibilis ad partē appetitiuā pertinet. Appetitiue autē partis vniuersale obiectū est bonū. Cū ergo amor sit boni videt̄ q̄ amor non sit tm̄ in cōcupiscibili sed etiā in irascibili. ¶ Sed contra est quod dicit p̄h̄s topi. q̄ amor est in cōcupiscibili. ¶ P̄ ordo partiū anime ꝓportionat̄ ordini partiū corporis. sed in partibus corporis vnū membrū solū officiū suū exercet respectu omniū membrorū. sicut pes non solū se sed omnia alia membra portat: ergo ⁊ cōcupiscibilis non solū sibi sed omnib⁹ alijs concupiscit ⁊ amat. ⁊ ita amor eorū que ad oēs potentias pertinet in cōcupiscibili esse videt̄. ¶ P̄ amor nō est nisi cogniti. si ergo in oīb⁹ viribus esset amor ꝓprij boni: pari ratione in omnib⁹ eēt cognitio ꝓprij boni: qō falsuz est. ¶ P̄ omnib⁹ concupiscibilis est bonū concupiscēti conueniēs absolute. sed quicq̄d est bonū fm vnāquāq; potentiā est cōcupiscēti conueniēs: ergo appetere bonū vniuscuiusq; potētie pertinet ad concupiscibilem: ⁊ eadem ratione amor. Et ita amor non erit nisi in concupiscibili. probatio prime. Si enim obiectū cōcupiscibilis non esset bonū conueniēs concupiscēti simpliciter eēt obiectū ei⁹ bonū conueniēs solū in cōcupiscibili. bonū aūt conueniēs vnicuiq; potentie est p̄ compationē ad suū actū. sicut bonū conueniēs visui id quod est bonū ad videndū: ergo fm hoc omnib⁹ cōcupiscibilis esset bonū sub hac ratiōe quia est bonū ad concupiscendū. sed hoc est in impossibile quia cōcupiscere id quod est bonū ad concupiscēdū sequit̄ reflectionē cōcupiscibilis sup actū suū fm q̄ concupiscit se cōcupiscere vel bene cōcupiscere. Illud enī ad quod aliq̄d est bonū p̄ prius desiderat̄ cū sit finis: sed reflectionē potētie super suū actū precedit naturaliter. simplex actus ipsius potētie in suū obiectū directe tendens: sicut p̄ prius video colorē q̄s videam me videre. ergo obiectū concupiscipilis nō potest esse aliq̄d sub hac rōne q̄ est bonū ad cōpiscēdū: q̄ concupiscere hoc eēt naturaliter prius ⁊ posteri⁹ reflexione cōcupiscibilis supra suū actū: quod est impossibile. ergo necessariū est alterū dare. s. q̄ bonū conueniēs cōcupiscēti absolute sit obiectū cōcupiscibilis. ¶ R⁹ dicēdū q̄ omne q̄ sequit̄ aliquē finē oportet q̄ fuerit aliquo modo determinatū ad illū finē: alis nō magis in hunc finē q̄s in aliū pueniret. Illa autē determinatio oportet q̄ ꝓueniat extra intētionē finis nō solū ex natura tendente in finē: quia sic oīa essent casu vt quidā ph̄i posuerūt. Intēdere autē finē impossibile est nisi cognoscat̄ finis sub rōne finis: ⁊ proportio eor que sunt ad finē in finē ip̄m. Cognoscēs aūt finē ⁊ ea q̄ sunt ad finē nō solū seip̄m in finē dirigit sed etiā alia. sicut sagittator emittit sagittā ad signū. Sic ergo dupliciter aliq̄d tendit in finē. Uno modo directū in finē a seipso: quod ē tm̄ in cognoscēte finē ⁊ ratione finis. Alio modo directū ab alio. ⁊ hoc mō oīa fm suā naturā tendunt in fines proprios ⁊ naturales directa a sapiētia instituēte naturā. Et fm hoc ꝛ̄uenim⁹ duos appetitus. s. appetitū naturalē qui nihil aliud est q̄s inclinatio rei in finē suū naturalem qui est ex directione instituentis naturā. Et iterū appetitū volūtariū qui est inclinatio cognoscētis finē ⁊ ordinē in finē illū. Et inter hos duos appetitus est vnus medius qui ꝓcedit ex cognitione finis sine h̄ q̄ cognoscat̄ ratio finis: ⁊ proportio ei⁹ quod est ad finē in finē ipsum. ⁊ iste est appetitus sensitiu⁹. Et huiusmodi duo appetit⁹ inueniūt̄ tm̄ in natura viuēte ⁊ cognoscēte. Omne aūt quod est proprium nature viuētis oportet q̄ ad aliquam potentiā anime reducat̄ in habētib⁹ animā. ⁊ ideo oportet vnam potentiā anime esse cui⁹ sit appetere cū diuisaz cōtra eam cui⁹ est cognoscere. sicut etiā substantie separate diuidūtur in intellectū ⁊ volūtatē vt dicūt ph̄i. Sic ergo patet q̄ in hoc differt appetit⁹ naturalis ⁊ volūtari⁹ q̄ inclinatio nālis appetit⁹ est ex p̄ncipio extrinseco. ⁊ ideo habet libetatez: q̄ liberū est quod est sui causa. Inclinatio aūt naturalis appetit⁹ est in ipso volēte: ⁊ ideo habet voluntas libertatē. Sed inclinatio appetit⁹ sensitiui partim ē ab appetēte inq̄ntū sequit̄ apprehensionē appetibilis. vñ dicit Aug. q̄ aīalia mouentur visis partim ab obiecto inq̄ntū deest cognitio ordinis in finē. ⁊ ideo oportet q̄ ab alio cognoscente finē expedientia eis ꝓuideant̄. ⁊ propter hoc nō oīno hūt libertatē: sed participant aliquid libertatis. omne aūt quod est a deo accipit aliquā naturā qua in finē suū vltimū ordinet̄. vnde oportet in omnib⁹ creaturis hūtib⁹ aliquē finē inuenīri appetitū naturalem etiā in ipsa volūtate respectu vltimi finis: vnde naturali appetitu vult hō beatitudinē ⁊ ea q̄ ad naturā volūtatis spectant. Sic ergo dicendū est q̄ naturalis appetitus inest oīb⁹ potētiis aīe ⁊ partibus corporis respectu ꝓprij boni. sed appetit⁹ aīalis q̄ est boni determinati: ad quod nō sufficit nature inclinatio est alicuius determinate potentie vel voluntatis vel cōcupiscibilis vel irascibilis. Et inde est q̄ oēs alie vires aīe cogunt̄ a suis obiectis ꝓter volūtatē: q̄ oēs alie hūt appetitū nālē tm̄ respectu sui obiecti. volūtas aūt habet p̄ter inclinationē naturalem aliā cui⁹ est ipse volens cā. Et sil⁹ dicendū est de amore q̄ est terminatio appetitiui mot⁹: q̄ amor naturalis est in oīb⁹ potētijs ⁊ in

omnibus rebus. Amor autem animalis vt ita dicam est in aliq̃ potẽtia determinata vel volũtate fm q̃ dicit terminationẽ appetit⁹ intellectiue partis: vel in cõcupiscibili fm q̃ dicit terminationẽ sensitiui appetit⁹. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ Dio. accipit amorẽ cõiter ad nãlẽ sensitiuũ quẽ naturalem dicit: ⁊ intellectiuũ quẽ dicit intelligibilez q̃tũ ad hoies. Angelicũ ⁊ diuinũ q̃tũ ad substãtias sepatas. Et ponit q̃nq̃ hec: quia nõ pñt esse plures gradus appetit⁹: q̃ in deo est volũtari⁹ appetitus tñ: q̃ ipse determinat oia: ⁊ nõ determinat̃ ab aliquo. In angelis aũt volũtari⁹ cũ naturali inq̃ntũ determinat̃ a deo ad aliq̃d volendũ naturaliter. In hoie autẽ volũtari⁹ cũ spũali ⁊ naturali. In aĩalib⁹ sensibil cũ naturali. in aliis nãlis tñ. Et sil̃r etiã dicẽdũ ad secũdũ q̃ Lõmen. diffinit amorẽ fm q̃ se habet ad oẽs cõiter. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ delectatio causat̃ ex iũctione ꝺueniẽtis. ꝺueniẽs enĩ adueniens pficit id cui aduenit: ⁊ quietat inclinationẽ in illud. Et hec quietatio fm q̃ est pcepta ẽ delectatio. vñ plato dixit q̃ delectatio est generatio sensibilis. i. cognita in naturã. i. cõnaturalis. vñ in his q̃ cognitionẽ nõ habent non est delectatio aliquo modo. In quodlibet aũt cõueniẽs hñti cognitionẽ est duplex inclinatio. s. appetit⁹ naturalis ⁊ appetitus animalis. ⁊ vtraq̃ inclinatio quietat̃ p rem pñtẽ. ⁊ vtraq̃ etiã quietatio percipit̃: vnde ex vtraq̃ parte delectatio causat̃. delectatio ergo que est quetatio appetitus naturalis inueniẽt in omni potẽtia cui ꝺiũgit̃ suum obiectũ. delectatio vo que est quietatio appetitus aĩalis est tñ in cõcupiscibili vel volũtate. Prima aũt delectatio dicit̃ tñ delectatio proprie loquẽdo. ⁊ opposita passio doloꝛ. Sz secũda delectatio habet etiã nomẽ gaudij: ⁊ opposita passio dicitur tristitia. vñ q̃tus delectatio ⁊ doloꝛ sunt aliquo mõ in oĩb⁹ potẽtijs aĩe: tñ gaudiũ ⁊ tristitia sunt tñ in concupiscibili vel voluntate. ¶ Ad quartũ dicendũ sicut ad primũ q̃ rõ ꝓcedit de appetitu naturali. ¶ Ad quintũ dicẽdũ q̃ amoꝛ animalis non pertinet ad irascibilem: quia obiectum amoris est bonũ sine adiũctione ardui vel difficilis: qõ est proprium obiectũ irascibilis.

Ad tertiũ sic ꝓcedit. videt̃ q̃ amoꝛ nõ sit prima ⁊ ꝑncipalis inter oẽs alias aĩe affectiones. motus enim precedit terminũ. sed amoꝛ est determinatio appetitiui motus vt patet ex dictis. ergo amoꝛ sequit̃ desideriuz quod motũ ipsum appetitus imporꝛtat. ¶ P̃ propter quod vnũquodq̃ illud magis. sed amoris causa est delectatio: vñ ⁊ quedã amicicia sup delectabile fundat̃. ergo delectatio ẽ principalioꝛ affectio q̃tus amoꝛ. ¶ P̃ aug. dicit in li. lxxxviij. q. q̃ nemo est qui nõ magis doloꝛẽ fugiat q̃tus appetat voluptatẽ. sz fuga doloris facit odiũ sicut appetitus delectatiõis facit amorẽ. ergo odiũ est vehemẽtioꝛ passio q̃tus amoꝛ. ¶ P̃ illud q̃ vincit̃ ab alio est min⁹ potẽs. sz amoꝛ vincit̃ ab ira q̃ ira odiũ parit vt dicit aug. g̃ ira est vehemẽtioꝛ passio q̃tus amoꝛ. ¶ P̃ illud ꝓpter q̃ agũt q̃cũq̃ agũt ẽ efficacissimũ Sed sicut Dio. dicit in li. de di. no. ꝓpter pacẽ agũt q̃cũq̃ agũt. ergo pax inter oẽs affectiones est efficacissima etiã respectu amoris. ¶ Sed ꝺtra est q̃ dicit aug. q̃ oĩs affectio ex amore est. ¶ P̃ bonũ ẽ obiectũ affect⁹. sz illud quod primo respicit ad bonũ est amoꝛ: ergo amoꝛ est principiũ totiꝰ affectionis: ⁊ principalioꝛ passio. ¶ P̃ amoꝛ igni compat̃: ⁊ etiã morti vt ꝑz Lan. viij. sed his nihil est vehemẽtiꝰ: ergo nulla passio est vehemẽtioꝛ amore. ¶ P̃ Crisꝰ. dicit magnũ amoꝛ nec est aliq̃d q̃ ei⁹ impetũ sustinere possit. ¶ R̃ꝰ dicẽdũ q̃ inter alias affectiones aĩe amoꝛ est prioꝛ. Amoꝛ enĩ dicit terminationẽ affect⁹ p hoc q̃ informat̃ suo obiecto. in oĩb⁹ aũt hoc inueniẽt q̃ motꝰ ꝓcedit a ꝑmo ĩmobili quieto. quod quidẽ ꝑz in nãlibus: q̃ primũ mouẽs in quolibet genere est nõ motũ illo genere motꝰ sicut primũ alterãs est nõ alteratũ. Sil̃r ꝑz de intellectualib⁹: q̃ motꝰ rõnis discurrẽtis ꝓcedit a ꝑncipijs ⁊ q̃dditatib⁹ rerũ quib⁹ intellect⁹ informat̃ terminat̃. Cum ergo affect⁹ informet̃ ⁊ terminat̃ amore sicut intellect⁹ ꝑncipijs ⁊ q̃dditatib⁹ vt ꝑi⁹ dictũ est: oporꝛtet q̃ oĩs motꝰ affectiue ꝓcedat ex quietatione ⁊ terminatione amoris. Et q̃ omne qõ est primũ in aliquo genere est perfecti⁹ sicut intellect⁹ principioꝛ in demõstrabilib⁹: ⁊ motus celi in nãlib⁹: iõ oporꝛtet q̃ amoꝛ inter ceteras affectiones etiã sit vehemẽtioꝛ vt patebit p singula. ¶ Ad ꝑmũ ergo dicendũ q̃ sicut in opatione intellect⁹ cõcludit̃ quidã circulus: ita ⁊ in operatione affect⁹. Intellect⁹ enĩ ex cetitudine principioꝛ quib⁹ imobiliter assentit ꝓcedit ratiocinãdo ad cõclusiones in q̃rũ cognitione certitudinaliter q̃escit fm q̃ resoluunt̃ in ꝑma ꝑncipia q̃ in eis sunt virtute. Sil̃r etiã affect⁹ ex amore finis q̃ est principiũ ꝓcedit desiderando in ea q̃ sunt ad finẽ q̃, put accipit vt finẽ in se aliquo mõ ꝺtinẽtia p amorẽ in ea q̃escit. ⁊ iõ desideriũ sequit̃ amorẽ finis q̃tus ꝓcedit amorẽ eoꝛ q̃ sunt ad finẽ. Et etiã amoꝛ vehemẽtioꝛ affectio q̃tus desideriũ inq̃ntũ dicit terminationẽ ⁊ informationẽ affectus p appetibile ad quod mouet̃ desideriũ. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ amoꝛ naturaliter precedit delectationẽ. delectatio enĩ ꝺtingit ex iũctione rei ꝺueniẽtis realiter. Amoꝛ aũt facit q̃ amatũ sit amãti ꝺueniẽs ⁊ q̃si cõnaturale inq̃ntũ vult affectũ amãtis amato vt dictũ est. ⁊ iõ ex amati reali pñtia consurgit delectatio. Sed quia delectatio etiã põt amari vt quoddã bonũ: iõ ꝺtingit p accidens vt aliq̃s amoꝛ ex delectatiõe causet̃ sicut actus ab obiecto vl̃ fine. q̃ enĩ aliq̃d ꝓpter delectationẽ amat delectationẽ ipsã precipue amat. q̃tus ergo quedã delectatio quodã amore sit prioꝛ: tñ amoꝛ delectatiõe simpliciter est prioꝛ. Sil̃r etiã vehemẽtioꝛ: q̃ amoꝛ est p informationẽ appetit⁹ ab appetibili. delectatio autẽ p iũctionẽ rei ex re pñte sibi ꝺueniẽte. Nõ est aũt tãta iũctio rei ad rem sicut appetit⁹ ad appetibile: q̃ res aduenies q̃ delectationẽ causat nõ iũgit̃ fm naturã: q̃ hoc nõ fit illud: vnde est ibi iũctio q̃si cõactus. Sed appetit⁹ est ipsius appetibilis fm suã naturã ⁊ substãtiã. vñ q̃ appetit⁹ informat̃ p appetibile est q̃si iũctio ꝺtinuitatis ⁊ concretionis. vnde amoꝛ plus vnit q̃tus delectatio: quia facit q̃ amãs sit fm affectũ ipsa res amata. delectatio aũt ẽ p participationẽ alicui⁹ ab illo fm q̃ est realiter pñs. Sciẽdũ aũt q̃ q̃ amatũ est pñs realiter fm q̃ possibile est tunc est delectatio sicut ex iũctione maxime ꝺueniẽtis. q̃ autẽ est oĩno absens fm rem: tũc maxime affligit sicut ex diuisione cõtinui sequit̃ doloꝛ: q̃ amoꝛ est ꝺtinuatiua vis vt dictũ est. Et inde dicit̃ q̃ amoꝛ lãguere facit. q̃ autẽ est fm aliq̃d pñs ⁊ fm aliq̃d absens: tũc habet delectationẽ admixtã afflictioni. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ bonũ est vehemẽtius in agẽdo q̃tus malũ: quia bonũ nõ habet de necessitate admixtionẽ mali sicut malũ habet de necessitate admixtionẽ boni. Et iterũ bonũ agit in virtute ꝓpria: sz malũ agit in virtute boni vt dicit Dio. iiij. c. de di. no. vnde magis amat̃ bonũ q̃tus odiat̃ malũ illi oppositũ. sz doloꝛ corporalis est magis malũ q̃tus delectata q̃dã sit bonũ: q̃ delectatio de q̃ aug. ibi loquit̃ ꝺtingit ex supadditione perfectionũ secũdarũ: sicut in cibis vel in venereis: sz tristitia vl̃ doloꝛ, ꝓpter q̃ dimittit̃ delectatio talis ꝺtingit ex subtractiõe primarũ pfectionũ q̃ ꝑtinẽt ad esse rei sicut ex diuisione cõiter. vñ si accipet̃ tristitia opposita delectationi illi magis appeteret̃ delectatio q̃tus fugeretur tristitia sicut q̃s appeteret delectationẽ in cibo vt postea pateret̃ tristitiã q̃ est de subtractione cibi vl̃ alicui⁹ huiusmodi. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ q̃ amoꝛ est prioꝛ ira ⁊ vehemẽtioꝛ. Ira enĩ ex tristitia causat̃ vt ꝑi⁹ dictũ est: sicut oẽs passiones irascibil̃ ex passionib⁹ cõcupiscibil̃. ⁊ iõ cũ amoꝛ sit prioꝛ ⁊ vehemẽtioꝛ passionib⁹ cõcupiscibilis erit prioꝛ ⁊ vehementioꝛ passionib⁹ irascibil̃. q̃tus aũt ira odiũ pariat nõ tñ amorẽ destruit. sz amoris destructionẽ sequit̃ q̃ non posset appetit⁹ mouer̃i in nocumentũ alicui⁹ nisi antea affectus ab amore sepat⁹ eẽt. ¶ Ad q̃ntũ dicendũ q̃ pax nõ distinguit̃ ab amore: sed est aliq̃d amoris. dicit enĩ q̃si quietationẽ appetit⁹. sz amoꝛ dicit vlteri⁹ trãsformationẽ ⁊ q̃ndã ꝺuersionẽ ipsius in amatũ. vnde pax est mediũ inter desiderium ⁊ amorem.

De amoris lãguore vñ musice

Ad quartū sic procedit. videtur q̄ cognitio sit altior amore: q̄r altissime potentie est altissim⁹ actus. sed intellect⁹ est altissima potētia in nobis vt dicit phs. ethi. ergo cognitio ē altissima opatio eor q̄ in nobis sunt: ⁊ ita dignior amore. ¶ p̄ sicut Boe. dicit in li. de conso. natura a pfectis sumpsit originē. sz cognitio precedit amorē: ḡ cognitio est altior q̄ amor. ¶ p̄ illud quod est proprium homini est nobilius q̄ illud in quo cōicat cū brutis. sed intelligere est ꝓprium hoīs: in amore aūt conuenit cū brutis: ergo scia ⁊ intellectus sunt digniora q̄ amor. ¶ p̄ vita ctēplatiua ē nobilior q̄ vita activa ⁊ altior. sz scia ptim ad vitā ctēplatiuam. Amor aūt videt ad praxim ptinere: q̄r obiectū ei⁹ est bonū: ergo sciētia est altior q̄ amor. ¶ p̄ obiectū amoris ē bonū simpliciter. sz verū est meli⁹ q̄ bonū simpliciter: quia verū est summū in genere bonor: sicut ⁊ optimus hō est melior q̄ hō simpliciter. ergo scia ⁊ cognitio est altior q̄ amor ¶ p̄ q̄nto aliq̄d est spūali⁹ tanto est alti⁹. sz cognitio est spiritualior q̄ amor: q̄r fm motū a reb⁹ ad animā ē cognitio: fm aūt motū ab aīa ad res est amor. ergo cognitio est nobilior q̄ amor. ¶ p̄ premiū est prestanti⁹ merito. sz cognitio est p̄miū amoris Jo. xiiij. Qui diligit me diliget a p̄re meo ⁊ ego manifestabo ei meipsum. Et aug. dicit q̄ visio est tota merces. ergo cognitio preeminet amori. ¶ Sed cōtra ē qō dicitur Ephe. iij. sup eminentē sciētie charitatē xp̄i. ¶ p̄. j. Cor. xiij. dicit q̄ charitas ē maior fide. ergo eadē rōne q̄libet amor est maior ⁊ dignior cognitione sibi rndente. ¶ p̄ Du. de san. vic. sup illud Dio. vij. c. ce. ierar. mobile ⁊ acutū dicit Dilectio supereminet scientie ⁊ maior est intelligētia. plus enī diligit q̄ intelligit: quia intrat dilectio vbi sciētia foris est: ergo amor excedit sciētiā. ¶ p̄ finis in vnaquaq; re est potissimū. sz obiectū amoris est bonū qō hz rationē finis. ḡ cū opationes distinguant̄ penes obiecta amor inter oēs opationes aīe est potior. ¶ p̄ sicut se habet potētia ad potentiā: ita se habet operatio ad opationē. sz volūtas est altior oīb⁹ alijs potētijs aīe: q̄r mouet oēs alias ⁊ nō cogitur. ergo ⁊ amor q̄ est opatio volūtatis preeminet oīb⁹ alijs aīe operationibus. ¶ p̄ sicut dicit Dio. v. c. de di. no. illud qō in plurib⁹ inuenit simplici⁹ ⁊ nobili⁹ est. sicut eē nobili⁹ est q̄ vitē q̄ius viuētia sunt nobiliora q̄ existētia tiū inq̄ntū etiā viuētia nobili⁹ eē participant. sz amor in plurib⁹ participat q̄ cognitio: q̄r in oīb⁹ aliquo modo est amor vt dictū est prius: nō aūt cognitio. ergo amor est prestantior cognitione. Ridiculū enī est dicere q̄ in lapidib⁹ sit cognitio naturalis sicut amor vel appetit⁹ nālis. ¶ R° dicēdū q̄ in rebus oīb⁹ duplex pfectio inuenit. vna q̄ in se subsistit. alia q̄ ad res alias ordinat̄. ⁊ vtraq; pfectio in rebus materialib⁹ terminata ⁊ finita est: q̄r ⁊ forma vnam determinatā habet p quā in vna tiū specie est: etiam p determinatā virtutē ad res q̄sdā sibi ꝓportionatas inclinationē habet ⁊ ordinē: sic graue ad centrū. Ex vtraq; aūt pte res imāles infinitatē bñt quodāmō q̄r sunt quodāmō oīa sue inq̄ntū eēntia rei imāt est exēplar ⁊ filitudo oīuz sicut in deo accidit: sive q̄r hz filitudinē omniū vel actu vel potētia: sicut accidit in angelis ⁊ aīabus. ⁊ ex hac parte accidit eis cognitio. Silr etiā ad oēs res inclinationē ⁊ ordinē bñt ex q̄ parte accidit eis volūtas fm quā oīa placēt vel displicēt vel actu vel potētia. Et fm hoc q̄ aliq̄ imaterialitatē participant fm hoc cognitionis ⁊ volūtatis pticipatiua sunt. Usū ⁊ aīalia cognoscūt inq̄ntū spēs sensibiliū imaterialiter in organis sensuū recipiūt. ⁊ fm intensiones spūaliter ex reb⁹ ꝓceptis p appetitū sensibilē ad diuersa inclinant̄. Patet ergo q̄ cognitio ptinet ad pfectionē cognoscētis q̄ in seipso pfectū est. volūtas aūt ptinet ad pfectionē rei fm ordinē ad alias res. ⁊ iō obiectū cognoscitiue virtutis est verū quod est in anima vt dicit phs. vj. metha. obiectū autē appetitiue bonū quod est in rebus: vt dicitur ibidē. Potest ergo compari potētia cognoscitiua ad appetitiuā tripliciter. Primo fm ordinē. ⁊ sic cognitiua potētia naturaliter prior est: quia prius est perfectio rei in seipsa q̄ fm ordinē ad aliā. Secūdo q̄tū ad capacitatē. ⁊ sunt eq̄les: quia sicut cognoscitiua est respectu omniū ita ⁊ appetitiua. vnde etiam mutuo se includūt: quia intellect⁹ voluntatē cognoscit: ⁊ volūtas ea q̄ ad intellectū pertinēt appetit ⁊ amat. Tertio possunt compari fm eminentiā vl dignitatē. ⁊ sic se habent vt excedentia ⁊ excessa: quia si considerem⁹ intellect⁹ ⁊ volūtas ⁊ que ad ipsa pertinēt vt quedam ꝓprietates ⁊ accidentia eius in quo sunt: sic intellectus est prestantior et que ad ipsum pertinēt. Si autē cōsiderem⁹ vt potentie. i. fm ordinē ad actus ⁊ obiecta: sic voluntas ⁊ que ad ipsam ptinent excedit. Si autē queratur quid horum simpliciter dignius sit: dicendū q̄ res quedam sunt anima superiores: ⁊ quedam inferiores: vnde cū per volūtatē ⁊ amorē homo in ipsas res volitas ⁊ animatas quodāmō trahat̄. p cognitionē autē ecōuerso. Res autē cognite in cognoscēte efficiant̄ per suas similitudines respectu earū rerū que sunt supra animā nobilior ⁊ altior ē amor q̄ cognitio. illarū vō que sunt infra animā cognitio est potior. vnde etiam multarū rerum q̄rū est malus amor est bona cognitio. ¶ Ad primū ḡ dicēdū q̄ phs loquit̄ de potentijs fm q̄ sunt ꝓprietates quedam eius in quo sunt. Uel dicendū q̄ phs sub intellectu cōprehendit voluntatē intellectui respondentē: sicut ⁊ sub ratione quandoq; comprehendit̄. ⁊ ideo non est ibi comparatio intellectus ad voluntatem: sed intellectus ad vires inferiores. ¶ Ad secundū dicendū q̄ q̄uis primū principiū in quolibet genere sit pfectissimū: non tamen oportet q̄ omne quod est prius sit perfecti⁹ cū aliquid sit prius in via generationis quod est imperfecti⁹: sicut puer viro: ⁊ addiscēs sciēte. ⁊ ita etiam cognitio quodāmō amorem precedit. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ illa ratio ꝓcedit de intellectu ⁊ voluntate fm respectū ad id in quo sunt. Uel dicēdū q̄ intellectu aliquo modo alia animalia participant per quādā obscuram resonantiā inquantū sentiunt sicut ⁊ voluntate participant inquantū habent appetitū sensualem. vnde ⁊ in brutis volūtariū inuenit̄ vt dicit phs. iij. ethi. nō q̄ simpliciter volūtatem habeant. ¶ Ad quartū dicendū q̄ a vita contēplatiua non excluditur voluntas ⁊ amor: sicut nec intellectus a vita activa. ⁊ ideo nō potest harū gradus distingui fm gradus duarū vitarū. ¶ Ad quintū dicendū q̄ particulare non habet naturam ⁊ rationē sui vniuersalis nisi fm q̄ natura vniuersalis inuenit̄ in ipso. vnde impossibile ē q̄ ratio vniuersalis magis sit in particulari q̄ in ipso vniuersali q̄uis ratio alicuius alterius possit inueniri magis in particulari q̄ in vniuersali. sicut homo non pōt esse magis animal q̄ animal cōmune. potest tamen esse magis bonū vel aliquid huiusmodi. ⁊ ideo neq; verum neq; aliquod bonū particulariter acceptū potest dici prestāti⁹ q̄ ipsum bonū. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ ratio illa procedit q̄tū ad illas res que sunt infra animā que sunt min⁹ spirituales q̄ anima. ¶ Ad septimum dicendū q̄ visio illa non erit sine amore in premio: sicut nec amor fuit sine cognitione in merito: ideo tamē premiū magis attribuit̄ cognitioni. meritū vō amori: quia premiū est fm receptionē q̄ aliq̄s in seipso pficit̄. meritū vō fm operationē q̄ aliq̄s in remunerationē se extendit: ⁊ ei se iungit. Et q̄r oportet etiā ad alia respōdere: ideo dicendū ad octauū et nonū q̄ ille rōnes ꝓcedūt de cognitione dei q̄ est supra animā. vñ amor ei⁹ cognitionē de ipso excedit. ¶ Ad decimū dicendū q̄ amor magis intrat ad rem q̄ cognitio: q̄r cognitio est de re fm id qō recipitur in cognoscēte. Amor aūt est de re inq̄ntū ipse amans in rem ipsam transformat̄ vt dictū est prius. In hac aūt via qua pficit̄ aīa in ordine ad res alias dictū est q̄ volūtas cognitionē excedit: ad quā viam ptinet esse magis vl min⁹ intimū rei. ¶ Ad vndecimū dicendū q̄ ratio finis proprie respicit motū ⁊ operationē ⁊ ordinē rei ad rem: ⁊ nō esse rei absolute. vnde in mathematicis in quibus non est opatio: ⁊ motus non inuenit̄ finis vt dicitur in iij. metha. ⁊ ideo etiam hec ratio ꝓcedit fm illū modū quo voluntas dicit̄ intellectui preeminere. ¶ Ad duodecimum

dicendum q̄ mouere alias vires ⁊ non cogi ab obiecto pertinet ad volūtatē ſm q̄ ipſa ē primū determinās alias potētias būanas in ordine ad res alias circa q̄s opanť: ⁊ ipſa nō determinať ab alio. vnde q̄tū ad hoc ad qō a deo determinať nāli inclinatione quodāmō libertatē nō hz: ſz q̄ſi cogiť nāli inclinatiōe ſicut reſpectu bītudinis quā nullus nō poteſt non velle. Ex hac aūt parte q̄ hō ab alio ordinať dictū ē q̄ amor cognitionem excedit. ¶ Ad tredecimū dicendū q̄ amor ꝓprie loquēdo nō ē niſi in illis in quib⁹ ē cognitio. ſz amoris nomē trāſſumiť ad ea ad q̄ cognitionis nomē extēdi pōt: qz amor dicit ſm q̄ amās ad rem aliā ordinať. Aliq̄d aūt ad alterū ordinari pōt etiā ab exteriori ordinante. ⁊ iō illa que ad aliq̄d ordinanť ab hūtib⁹ cognititionē quoꝝ ꝓprie eſt amor inq̄ntū ex ſeipſis ad amata ordinanť nomē amoris vl̄ appetit⁹ recipe pſit. Cognitio aūt dicit ſm q̄ res cognita ſit in cognoſcēte p modū cognoſcētis. ſ. ſm eē ſpūale ⁊ īmateriale. diſpoſitio aūt taľ nō ineſt alicui niſi ex ꝓprietate ſuē nature. vnde nomē cognitiōis ad aliā q̄ talē naturā nō hūt extēdi non pōt vt dicanť inſenſibilia nāliter cognoſcere ſicut nāliter amāt vel appetūt. ¶ Queſtio ſecūda.

Deinde q̄riť de charitate. Et circa hoc q̄runť q̄ttuor. Primo q̄d ſit charitas. ſecūdo vtrū ſit virt⁹. Tertio in quo ſit ſicut in ſubiecto. Quarto de compatione eius ad alias virtutes.

Ad primū ſic ꝓcediť. videť q̄ charitas ſit idez quod cōcupiſcētia. Aug. enī dicit q̄ charitas eſt virtus q̄ deū videre pfruiq̄ eo deſideram⁹. hoc aūt concupiſcētie eſt: ergo charitas eſt cōcupiſcētia. Itē videť q̄ ſit idē qō amor: qz ſicut dicit Dio. iiij. c. de di. no. dilectio eſt idem qō amor. ſz in lra dicit q̄ amor eſt dilectio qua diligiť de⁹ ꝓpter ſe: ⁊ ꝓtim⁹ ꝓpter deū. ergo charitas eſt idē qō amor Itē videť q̄ ſit idez qō beniuolētia. beniuolētia enī eſt alicui aliq̄d bonū optam⁹. ſz hoc facit charitas: qz optat ſibi et alijs vitā eternā: ſm qō dicit hūs charitatē diligere ꝓximū ſicut ſeipm. ergo charitas eſt idem qō beniuolētia. ¶ P̄ videť q̄ ſit idez qō cōcordia: qz charitas vnitatē eccle facit q̄ in hoc oliſtit vt idem dicam⁹ oēs: ⁊ nō ſint in nobis ſciſmata: vt dicit. 1. Cor. 1. hoc aūt ad cōcordiā pertinet: ergo charitas eſt idem qō cōcordia. ¶ P̄ videť q̄ ſit idem benificentia: qz modus charitatis eſt vt diligam⁹ nō lingua tm̄ ſz opere ⁊ vitate. 1. Jo. iij. ſz diligere p effectū ad benificētiā ptinet: g̃ charitas videť eē idem qō benificētia. ¶ P̄ videť q̄ ſit idē qō pax. charitas enī eſt vinculū faciēs ſpiritūs vnitatē. hoc aūt paci attribuit Ephe. iiij. ſolliciti ſeruare vnitatē ſpūs in vinculo pacis. ergo charitas eſt idem qō pax. ¶ P̄ videť q̄ ſit idem qō amicicia: qz vt dicit pl̄s in. ix. ethi. amicicia ſuperabūdantie amoris ſimilať. ſz charitas hz ſupabūdantiſſimū amorē. vñ ⁊ charitas dicit eo q̄ ſub ineſtimabili ꝓcio q̄ſi chariſſimā rem ponat amatū. ergo charitas eſt idem qō amicicia. ¶ Sz ꝯtra. amicicia vt dicit pl̄s eſt readamātiū. ſz charitas eſt etiā ad inimicos: ergo nō eſt idem qō amicicia. ¶ P̄ amicicia eſt nō latēs. ſed charitas maxime latet: g̃ non eſt amicicia. ¶ P̄ amicicia eſt eoruz qui conuiuūt ad inuicē ⁊ cōicant in eiſdē operib⁹. ſz charitas eſt ad deū ⁊ ad angelos: quoꝝ ꝯuerſatio nō eſt cū hoīb⁹: ergo charitas non eſt amicicia. ¶ P̄ amicicia q̄rit maxime colloq̄ ⁊ videē amicū vt dicit pl̄s. ſz h̄ nō q̄rit charitas vt dicit Jero. in ꝓlogo bib. ergo nō eſt idem qō amicicia. ¶ P̄ amicicia nō eſt niſi ad paucos ⁊ virtuoſos. ſz charitas eſt ad oēs etiā malos: ergo charitas nō eſt idez qō amicicia. ¶ R̄o dicēdū q̄ amor eſt q̄dā appetit⁹ quietatio vt ſupra dictū eſt. vñ ſicut appetitus inueniť in ꝑte ſenſitiua ⁊ intellectiua: ita ⁊ amor. Ea aūt q̄ ad ſenſitiuū appetitū ꝓtinēt ad intellectiuū trāſferunť ſic noīa paſſionū. qō aūt appetit⁹ intellectiui ē ꝓprium ſenſitiuo appetitui nō ꝯuenit vt nomē volūtatis. ⁊ iō amor in vtroq̄ appetitu inueniť. Et ſm q̄ inuenitur in appetitu ſenſitiuo ꝓprie dicit amor eo q̄ paſſionē impoꝛtat. ſm aūt q̄ inuenitur in intellectiua parte dicit dilectio q̄ electionē includit q̄ ad appetitū intellectiuū ꝓtinet. Nihilomin⁹ nomē amoris etiā ad ſupioꝛē partē tranſferť: nomē aūt dilectiōis ad inferioꝛē numq̄. oīa aūt alia noīa q̄ ad amoꝛē ꝓtinē videēť vl̄ includunť ab iſtis: vel includūt ea q̄ſi addētia aliq̄d ſupra dilectionē ⁊ amoꝛem. Quia enī amor vnit quodāmō amantē amato: iō amās ſe hz ad amatū q̄ſi ad ſeipm: vel ad id qō ē de pfectione ſui. Ad ſeipm aūt ⁊ ad ea q̄ ſui ſunt h̄ mō ſe hz vt p° velit ſibi pūs eē q̄d de pfectiōe ſua eſt. ⁊ iō amor includit cōcupiſcētiā amati q̄ deſiderať ei⁹ pūtia. Secūdo hō alia in ſeipm retoꝛquet p affectū: ⁊ ſibi appetit q̄cūq̄ ſibi expediūt. ⁊ ſm q̄ h̄ ad amatū efficiť amor beniuolentiā includit ſm quā aliq̄s amato bona deſiderat. Tertio hō ea q̄ ſibi appetit operādo ſibi acq̄rit. ⁊ ſm q̄ h̄ ad aliū exerceť benificētia in amoꝛe includiť. Quarto hō ea q̄ ſibi bona videntur implere ꝺſentit. ⁊ ſm q̄ h̄ ad amicū ſit amor cōcoꝛdiā includit ſm quā aliq̄s cōſentit in his q̄ amico videnť. nō q̄dē in ſpeculatiuis: qz cōcoꝛdia in his ſm pl̄m. ix. ethi. ad amicitiā nō ꝓtinet. ⁊ diſcoꝛdia in eiſdē eē pōt ſine amicicie ꝓiudicio eo q̄ in his cōcoꝛdare vel diſcoꝛdare volūtati nō ſubiacet cū intellect⁹ rōne rogať. amor tm̄ ſemp q̄ttuoꝛ p̄dicta aliq̄d addit. ſ. quietationē appetit⁹ in re amata ſine q̄ quodlibet p̄dictoꝝ q̄ttuoꝛ eē pōt. Sūt etiā q̄dā q̄ ſup dilectionē vl̄ amoꝛē aliq̄d addūt. Amatio enī addit ſup amoꝛē intēſionē q̄dā amoꝛ; q̄ſi feruoꝛē quēdā. Amicia vo addit duo: quoꝝ vnū ē ſocietas q̄dā amātis ⁊ amati in amoꝛe vt. ſ. mutuo ſe diligē ſciāt. Aliud ē vt ex electiōe operenť nō tm̄ ex paſſiōe Vñ dicit pl̄s q̄ amicicia ſiť habituū: amatio aūt paſſiōi. ſic ergo pz q̄ amicicia eſt pfectiſſimū inē ea q̄ ad amoꝛē ꝓtinent oīa p̄dicta includēs. vñ in genē hūiuſmodi ponēda eſt charitas q̄ eſt q̄dā amicicia hoīs ad deū p quā hō deū diligit: ⁊ de⁹ hominē. ⁊ ſic efficiť q̄dā aſſociatio hoīs ad deū vt ſupra. Jo. j. Si in luce ambulamus ſicut ⁊ ipſe in luce eſt ſocietatē hēm⁹ ad inuicē. ¶ Ad ꝓmū g̃ dicēdū q̄ q̄libet amicicia cōcupiſcētiā ſeu deſideriū includit: ⁊ aliq̄d ſup eā addit vt dictū eſt. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q̄ charitas addit aliq̄d ſupra dilectionē ⁊ amoꝛē. Et ſil̄r dicēdū ad tertiū de beniuolētia. Et ad q̄rtū de cōcoꝛdia. Et ad q̄ntū de benificētia. ¶ Ad ſextū dicēdū q̄ pax ad cōcoꝛdiā reducit niſi q̄ magis pax dr̄ q̄tū ad remotionē diſcoꝛdie. ꝺcoꝛdia aūt q̄tū ad ipſā vnionē. ¶ Ad ſeptimū dicendū q̄ charitas eſt amicicia. ſz aliq̄d addit ſupra ipſaz. ſ. determinationē amici: qz ē amicicia ad deū q̄ oīb⁹ ꝓcioſioꝛ ē ⁊ carioꝛ. ¶ Ad octauū dicēdū q̄ amicus nō tm̄ diligit amicū ad quē amicicia hz: ſz oīa q̄ ad ipm ptinēt q̄tus ab illis nō amet: ſic filios ei⁹ frēs ⁊ hmōi. Sil̄r ⁊ charitas diligē facit ꝑncipal̄r deū q̄ amantes ſe amat: ⁊ in amādo ꝓuenit hoīes inq̄ntū illi⁹ ſunt. vñ q̄ dr̄ q̄ amicicia ē readamātiū intelligiť q̄tū ad eos inē quos ꝑncipal̄r ē amicicia. ¶ Ad nonū dicendū q̄ inq̄ntū hoīes p charitatē dei formes efficiunť ſic ſunt ſupra hoīes: ⁊ eoꝝ ꝯuerſio in ceł ē. ⁊ ſic cū deo ⁊ angel⁹ ei⁹ ꝯueniūt inq̄tū ad filia ſe extēdūt ſm q̄ oēs vocet Eſtote pfecti ſic ⁊ pr̄ veſter pfect⁹ ē. ¶ Ad decimū dicēdū q̄ amicicia dicit eē nō latēs nō q̄ p certitudinē amici amoꝛ cognoſcať: ſz qz ſig̃. pbabilia amoris mutu⁹ hūtiū colligiť. ⁊ taľ manifeſtatio pōt eē de charitate inq̄tū p aliq̄ ſig̃ pōt ꝓbabiliter eſtimare ſe habē charitatē. ¶ Ad vndecimū dicēdū q̄ amicicia vera deſiderat videre amicū: ⁊ colloquijs mutuis gaudē facit ad quē ꝑncipal̄r ē amicicia. nō ät ita q̄ delectatio q̄ ē ex amici viſiōe ⁊ pfruitiōe finis amicicie ponať ſic eſt in amicicia delectabile. ⁊ h̄ intēdit remouē Jero. ſ. q̄ nō eſt amicicia charitatis ꝑncipal̄r ad hoīes: ſz eſt x̄pi glutino copulata. ⁊ q̄ delectatio ꝑncipaliter de amicis nō eſt q̄rēda. ¶ Ad duodecimū dicēdū q̄ obiectio illa ꝓcedit q̄tū ad illū ad quē attēdiť ꝓncipaliter amicicia: ⁊ non de illis q̄ diliguntť inq̄ntū ad amicū ꝑncipaliter pertinēt: qz ſic multoꝛum eſt.

Ad ſecūdū ſic ꝓcediť. videť q̄ charitas nō ſit virtus. Charitas enī vt dictū eſt eſt q̄dā amicicia hoīs ad deū. ſz amicicia a pl̄is nō ponit virt⁹: ſz hz virtutē

pro fundamento: quia est propter bonum honestum quod est virtus. ergo charitas nō est virt⁹. ¶ Ꝑ ꝑcepta legis sunt de actib⁹ virtutū. sz finis precepti est charitas. j. Thimo. j. ergo charitas est finis virtutū. sz finis virtutū nō est virt⁹ sz felicitas: ergo charitas nō est virtus. ¶ Ꝑ virt⁹ est vltimū potētie vt dicit in li. ce. z mū. sz delectatio est magis vltimū q̄z amor: quia ipsa ex ipsa diuctione rei amate quā amor ꝙrit. ergo delectatio magis debet eē virtus q̄z amor. cū ergo delectatio nō ponat virt⁹ neq; charitas virt⁹ dici debz. ¶ Ꝑ ad illud ad quod natura sufficit nō oportet q; eleuet ꝑ virtutē. sz diligē deū sup oīa qō est actus charitatis pōt etiā hō per naturalia inq̄ntū naturali rōne pōt cognoscere ipm eē summū bonū. ergo nō oportet supaddi aliquā virtutē charitatis. ¶ Ꝑ ad hō q; tendam⁹ in finē sufficit ipm cognoscē z desiderare. sz charitas plus facit: qz facit ipm amare z amicicia ad ipm habē. ergo nō fuit necessariū q; charitas eēt virt⁹ theologica sz sufficiēs desideriū. ¶ Ꝑ virt⁹ ē circa difficile vt dicitur. ij. ethi. sz amare nō est difficile: imo amor oīa difficilia leuigat: ergo charitas nō est virt⁹. ¶ Sed otra. ꝑcepta legis sunt de actib⁹ virtutū. sz charitas ē q̄ implet oīa ꝑcepta legis qz plenitudo legis est dilectio Ro. xiij. ergo charitas est virtus. ¶ Ꝑ eē spūale est a virtute: sz nō est sine charitate. vnde Apls dicit. j. Cor. xiij. Si habuero oēm fidē charitatē autē nō habeam nihil sum. ergo charitas est maxima virtutum. ¶ Ꝑ nihil expellit peccatū nisi virt⁹. hoc aūt maxime facit charitas q̄ operit vniuersa delicta vt dicit ꝓuer. x. ergo charitas est virt⁹. ¶ R⁰ dicēdū q; finis humane vite est felicitas. vnde sm diuersas vitas etiā distinguūt diuerse felicitates. Qui enī sunt extra vitā ciuilē ad felicitatē ciuilē nō pōt peruenire q̄ attingit summū illi⁹ vite. silr ad hoc q; ad felicitatē ꝺtēplatiuā q̄s ꝓueniat oportet q; illi⁹ vite particeps fiat. vnde felicitas ad quā hō p naturalia sua pōt deuenire ē sm vitā humanā: z de hac phi locuti sunt. vñ. j. ethi. dicit Beatos autē vt hoīes. sed quia nobis promittit quedā felicitas in qua erim⁹ angelis eq̄les vt patet Mat. xxij. Que nō solū vires hoīs sz etiā angelor excedit q̄ p gratiā ad hanc perducunt sicut z nos. soli autē deo est naturalis: iō oportet ad hō q; ad felicitatē illam diuinā hō ꝓueniat q; diuine vite particeps fiat. illud autē q; ad alterū cōiungere facit maxime amicicia ē: qz vt dicit phs. ix. ethi. vnusquisq; cū suo amico conuersat in illis q̄ maxime diligit: z q̄ suā vitā reputat q̄si amico coniungere volens. vnde quidā simul venant: quidā simul potant: quidā philosophant: z sic de aliis. Et ideo oportuit haberi quandā amiciciā ad deū qua sibi coniungerem⁹. z hec est charitas vt dictū est. hec aūt cōicatio diuine vite facultatem nature excedit sicut z felicitas ad quā ordinat. z ideo oportet q; p aliquod bonū superadditū natura in hoc ꝓficiat. z hec est ratio virtutis. vnde oportet dicere charitatē z virtutē theologicā q̄ diffundit in cordib⁹ nostris p spiritū sanctū q̄ datus est nobis Ro. v. ¶ Ad ꝑmūergo dicendū q; amicicia de qua phs tractat causat vl ex inclinatione nature q̄tū ad amiciciam delectabilis z vtilis: vel ex inclinatione habitus virtuosi ꝓsuppositā inclinatione nature q̄tū ad amiciciam honesti inquantū omne quod facit similitudinē cū aliquo inclinat ad amorē illi⁹. z ideo nō ponit aliq; virt⁹: sz quidā cōsequēs ad virtutes. sed amicicia quā habem⁹ ad deū nō pōt habere aliquod huiusmodi fundamentū cū nature metas excedit. z ideo oportet q; per speciale donū in dictam amiciciā eleuemur. z hoc donū dicim⁹ virtutē. ¶ Ad secūdū dicendū q; charitas nō dicit eē finis precepti q̄si vltimus finis virtutū: sed sicut id quo oēs alie virtutes in finē vltimū ordinant. Et excludit ibi Apls tria a charitate q̄ vere amicicie repugnāt. quor ꝓmū est fictio: sicut est in similantib⁹ amiciciā cū nō sint amici. quod remouet p hoc q; dicit fide nō ficta: fidē pro fidelitate accipiēs. Secūdū est malū fundamētū: sicut eor q̄ cōicant in pctō: z ex hoc fiunt amici. z ad hoc remouendū dicit sciētia bona. Tertiū obliquata intentio. sicut cū quis diligit amicuz ꝓpter lucrū. z hoc includit p hoc q; dicit De corde puro. ¶ Ad tertiū dicēdū q; actus virtutū cū sint laudabiles oportet q; habeant ꝓncipium in nobis. delectatio autem cum sit ex coniunctione rei conueniētis in quandaz receptionē sonat. z ita in passionē: cuius ꝓncipium est ab agente. z ideo magis se tenet ex parte ꝓmiss. sed delectatio dicit extensionē appetit⁹ in rem amatā: z hoc opationē importat. z ita charitas ponit virt⁹: sz fruitio q̄ delectatiōez importat ponit dos. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q; charitas vt ex predictis patet amiciciā z amorē desideriū includit. desideriū aūt naturale nō pōt eē nisi rei q̄ naturaliter haberi potest. vnde desiderū naturale summi boni inest nobis sm naturā inquantū summū bonū participabile est a nobis per effectus naturales. similiter amor ex similitudine causat. vnde naturaliter diligit summū bonuz super omnia inquantū habem⁹ similitudinē ad ipsum p bona naturalia. sed quia natura nō potest peruenire ad operationes eius que sunt vita sua z beatitudo. s. visio diuine ētie: ideo etiā ad amiciciā non pertingit que facit amicos cōuenire z in oīb⁹ cōicare. z lō oportet supaddi charitatē per quā amiciciā ad deū habeam⁹: z ipsum amem⁹ z desideremus assimilari ei p participationē donoz vt participabile p gloriā ab amicis suis. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q; nō sufficit desideriū: sed oportet eē cōicationē in vita vt dictū est. ¶ Ad sextū dicēdū q; difficultas q̄ est in operib⁹ virtutū nō semp est laboris vel alicui⁹ ꝺtristātis: sz ꝓpter ea quor est virtus dicunt habē difficultatē inq̄ntū supza vires eleuant eoz q̄ virtutē non habent.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videt q; subiectū charitatis sit ratio. oīs enī virtutis vt in. j. ethi. dicit subiectū est rationale p participationē: vel rationale p essentiā. sz charitas est virtus vt dictū est: cū ergo subiectū eius non sit rōnale p participationē: qz sic eēt virt⁹ moral: videt q; subiectū ei⁹ sit rōnale p essentiā. ¶ Ꝑ ea que mutuo se expellūt oportet esse in eodē. sz charitas z peccatū mortale mutuo se expellūt: cū ergo omne peccatū mortale sit vel in rōne superiori vel inferiori vt in. ij. li. di. xxx. dictū est: videt q; etiam charitas sit in rōne. ¶ Ꝑ sicut charitas est ꝓncipal⁹ in gratuitis virtutib⁹: ita ꝓudētia in moralib⁹. sz ꝓudētie subiectum est ratio: ergo z charitatis. ¶ Ꝑ cū charitas sit virtus theologica nō potest eē in parte sensitiua cui⁹ obiectū deus eē nō pōt: ergo oportet q; sit in parte intellectiua. sz nō est in li. ar. quia obiectū ei⁹ est contingēs operabile a nobis. charitas autē est vltimi finis supza quē non cadit contingentia neq; nostra operatio neq; electio. Silr nō potest esse in voluntate: quia volūtas non habet determinatū actū: sz impatōes actus anime. vnde si charitas esset in voluntate: eadem ratiōe quelibet alia virtus. ergo restat q; sit in ratione. ¶ Ꝑ phi de virtutib⁹ tractātes nullā virtutē in voluntate posuerunt ponētes intellectuales in rōnali p essentiā. morales vō in rōnali p participationē cuiusmodi est irascibilis z concupiscibilis vt patet ex ꝓmo ethi. cū ergo charitas sit virt⁹ videt q; non sit in voluntate. ¶ Sed contra. obiectū rationis est verū: charitatis autē non: sed magis bonū. ergo charitas est in voluntate: nō in ratione. ¶ Ꝑ amor ad appetitū pertinet. sed ratio partim ad cognitionē: ergo charitas non est in ratione. ¶ R⁰ dicendum q; ad scicndum in qua potentia est aliqua virtus: oportet considerare cui potentie actus eius competat. Actus autem ꝓncipalis charitatis est diligere deum qui quidem rationis est quasi dirigentis: sed appetitus quasi exequentis. vnde oportet q; ad appetitum reducatur. Non potest autem hunc actum exequi appetitus sensitiuus: quia eius obiectum deus esse non potest. ergo oportet q; ad appetitum intellectiue partis pertineat: non inquantum est electiuus eorum que sunt ad finem: sed inquantum se habet ad ipsum vltimum finem. z hoc est volūtatis: vñ ꝓpriū subiectū charitatis est volūtas. Quidā aūt dicūt charitatē in cōcupiscibili eē: qō eē nō pōt: qz cōcupiscibilis pars appetit⁹ sensitiue est partis. Etsi dicat cōcupi-

scibil' humana ꝺ nō ꝺz nisi ꝑ participationē rōnis nisi forte ipsā volūtatē eq̃uoce irascibilē ⁊ ocupiscibilē vocare velint. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ pars rationalis per essentiaz nō dicit solum ipsa rō: sed etiā appetit⁹ rōni annexus. s. voluntas. vnde pḥs dicit in. iij. de aia q̄ volūtas in ratiōe est. Et ideo charitas nō est virt⁹ moralis: q⁹ nō est circa passiones que sunt in appetitu sensitiuo qui est rōnalis moralis per participationē neq; est vtus intellectualis. nō enī est in rōne per essentiaz q̃tū ad vires apprehensiuas: sed est vtus theologica. ¶ Ad scōm dicēdū q̄ peccatū mortale nō semper oꝛ esse in rōne: sicut in subiecto cū quādoq; sit in irascibili q̃q; in cōcupiscibili: ꝫ est semp in rōne sicut in dirigēte ⁊ in volūtate seu li. ar. sicut imperante ⁊ dirigente actum eius: ⁊ sic etiam charitas habet rōnē quasi dirigentē in suo actu vel magis intellectū. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ prudētia p̄cipalis est in virtutib⁹ moralibus inquātuz est directiua omniū. ⁊ ideo ad rōnem pertinet: sed charitas est p̄cipalis per modum imperātis ⁊ coniūgentis fini ⁊ informātis: qō pertinet ad voluntatē. ¶ Ad quartū dicendū q̄ nec appetitus sensitiuus nec li. ar. ꝓprie loquēdo est subiectū charitatis: sed voluntas que q̃uis habeat se quodāmodo vt causa ad omnes act⁹ humanos: nō tamen eodē modo se habet ad oēs. quosdā enim actus ipsa elicit inquantū est quedā specialis potentia sicut velle. quosdā vero imperat vt ē vniuersalis motoꝛ virium anime. vnde vtutes perficiētes ad act⁹ quos voluntas tantū imperat nō sunt in voluntate sicut in subiecto: sed in illis potentijs que illos actus eliciunt: sed virtutes perficientes ad actus quos voluntas elicit sunt in voluntate: quasi in subiecto: ⁊ sic non est eadem ratio de omnibus. diligere autem est actus a voluntate elicit⁹ cum importat quietationē volūtatis ⁊ trāsformationē quandaz in rem amatā. ⁊ ideo charitas que ad hūc actū ꝑficit est in volūtate sicut in subiecto. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ virtutes vt supza dictū est sunt nobis necessarie ad hoc q̄ potētie naturales determinēt ad bonū. vnde in illis in q̃b⁹ potētie naturales sunt ex sui natura ad bonum determinate nō requirunt alie vtutes. volūtas aūt habet bonū q̄ ē finis ꝑ obiecto. vnde quantū in se est naturaliter est determinata ad bonū q̄ est finis humane nature ꝓportionat⁹. ⁊ ideo in volūtate respectu finis vltimi pḥi nullā vtutē posuerūt: tñ oportet ponere aliquā vtutē acquisitā in volūtate fm q̄ est eoꝛ que sunt ad finē. s. iusticiā vt infra dicet⁹ que est circa bona que in vsum vite veniūt. ⁊ tñ inter morales cōputat⁹: q⁹ volūtas q̃uis fm suā essentiā sit in rōnali ꝑ essentiā. tñ quātū ad similitudinē actus cōuenit cū irascibili ⁊ cōcupiscibili q̃ dicūt rōnales per participationē ⁊ ipsa etiā volūtas aliqualiter rōnē participat inquātū a rōne apprehēsiua dirigitur fm doctrinā fidei ponitur finis vltim⁹ naturalē inclinationē excedens. ⁊ ideo fm theologos oportz ponere vtutē aliquā in volūtate ad eleuandū in predictū finē ⁊ hāc dicim⁹ charitatem.

AD quartū sic ꝓcedit. videtur q̄ charitas nō sit vna vtus. habit⁹ enī distinguūt⁹ per act⁹ ⁊ act⁹ per obiecta: ꝫ charitas habet duo obiecta maxime distātia scz deū ⁊ primū: q̄ nō ē vna virt⁹. ¶ Ꝑ vtutes theologice a moralibus distinguūt⁹: quia vtutes morales dirigūt in his que sūt ad finē. theologice aūt sūt de ipso fine: ꝫ charitas ē ⁊ de fine inq̃tū per eā diligit⁹ de⁹ ⁊ de his q̄ sunt ad finē in quātū per eā diligit⁹ ꝓprim⁹: ergo charitas cōtinet duas virtutes quarū vna ē moralis ⁊ alia theologica. ¶ Ꝑ virtutes ad act⁹ aliquos ordināt⁹: q⁹ virt⁹ est optimarū opatiua vt dicitur in. ij. Ethi. ⁊ modū aliquē in suis actib⁹ ponūt: q⁹ virt⁹ est in hoc q̄ nō solū bona: ꝫ bene fiant. Et iterū actus vtutū per ꝑcepta legis imperāt⁹: ꝫ charitas ꝺz duos actus ⁊ duos modos ⁊ duo ꝑcepta: ergo nō est vna virt⁹. ¶ Sed contra motoꝛ in quolibet genere est vn⁹ tantū: sed charitas mouet oēs alias vtutes ad suū finē per act⁹ ꝓprios: ergo charitas est vna vtus. ¶ Ꝑ obiectū charitatis est de⁹ cū sit virt⁹ theologica: ꝫ de⁹ est sūme vn⁹: ergo charitas est vna tātū virtus. ¶ Ulteri⁹ videt⁹ q̄ nō sit distincta ab alijs virtutib⁹. quicquid enī cadit in diffinitiōe vtutis nō distinguit⁹ a vtutib⁹ ꝫ charitas est huiusmōi. vnde Iero. dicit vt breuiter oēm vtutis diffinitionē cōplectar vtus est charitas q̃ diligit⁹ de⁹ ⁊ ꝓximus. Et Aug⁹ dicit q̄ vtus est ordo motis: ergo charitas non distinguit⁹ ab alijs virtutib⁹. ¶ Ꝑ vtutes distinguūt⁹ per act⁹: ꝫ act⁹ oīuz aliarū vtutū charitati attribuunt⁹ vt ꝓz. j. Chozin. xiij. ergo charitas non est virt⁹ distincta ab alijs virtutib⁹. ¶ Ꝑ quelibet virt⁹ spālis habet spāle obiectū: ꝫ charitas nō habet spāle obiectū: ꝫ oīb⁹ cōe. s. bonum ergo charitas nō est spālis vtus. ¶ Ꝑ ꝑcepta legis sunt de actibus vtutum: sed ꝑceptum quod ad charitatem pertinet non distinguitur ab alijs preceptis: sed omnia alia precepta complectitur: ergo ⁊ charitas non distinguetur ab alijs virtutibus. ¶ Sed contra omne quod diuiditur contra alia est distinctum ab illis: ꝫ charitas distinguitur contra alias vtutes theologicas vt ꝓz. j. Chozin. xiij. ⁊ ꝓ Greg. q̄ dicit q̄ charitas signaꝺ ꝑ vnā de filiab⁹. Job ergo est vtus specialis. ¶ Ꝑ pḥs. vj. Ethi. ꝓbat iusticiā esse spālē vtutē ꝑ hoc q̄ hz aliqō vitium spāle sibi tātū oppositū: ꝫ charitas hz aliqō vitiū spāle sibi tātū oppositū. s. odiū: g̃ charitas est virt⁹ spālis. ¶ Ulteri⁹ videt⁹ q̄ charitas nō sit forma aliarū virtutū. oīs enī forma vl' est exēplaris vl' intrinseca: ꝫ charitas nō est forma exēplaris vtutū: q⁹ tūc ī eandē speciē traherēt⁹ alie vtutes: nec iterū est forma intrinseca: q⁹ daret eē ⁊ speciē alijs virtutib⁹: ⁊ sic oēs vtutes essent eedē spē ⁊ essent in eodē subiecto vbi ē charitas: nec ab ipsa distinguerēt⁹: ergo charitas nullo mō est forma vtutū. ¶ Ꝑ charitas differt a gra: ꝫ gra oꝛ eē forma oīuz vtutū q̃ facit actū meritoziū: ergo charitas nō ē forma. ¶ Ꝑ sicut se hz potētia ad potētiā ita habit⁹ ad habitū: ꝫ rō ponit modū oīb⁹ alijs viribus: g̃ ⁊ habit⁹ existēs ī rōne oīb⁹ alijs habitib⁹: ⁊ ita fides ē magis forma vtutū q̃ charitas vl' etiā prudētia q̃ etiā ponit⁹ a philosophis q̃si forma oīuz aliarū vtutū. ¶ Ꝑ forma efficiēs ⁊ finis nō incidūt in idē numero vt oꝛ in. ij. pḥi. ꝫ charitas est finis ꝑcepti: ⁊ ita vtutū ē etiā motoꝛ inq̃tū imperat act⁹ earū: g̃ ipsa nō ē forma. ¶ Ꝑ habit⁹ indicāt⁹ per act⁹: ꝫ vna quelibꝫ virt⁹ ponit suū modū vl' formā in actu suo fm quem iust⁹ iuste facit ⁊ fortis fortiter: g̃ vtutes nō formāt⁹ ꝑ charitatē: ꝫ ꝑ seipsas formate sūt. ¶ Sz cōtra Amb. dicit q̄ charitas oēs alias vtutes informat ⁊ ē mater earuz. ¶ Ꝑ illud q̄ est p̄cipale etiā in coꝛpalib⁹ est formale respectu aliorū ñ̄ signis est quodāmō forma aeris aer aque ⁊ aqua terre vt oꝛ. iiij. pḥi. ꝫ charitas ē p̄cipalis inter alias vtutes: g̃ ipsa est forma aliarū vtutū. ¶ Ulteri⁹ videt⁹ q̄ charitas possit esse informis. Sicut enī fides ē in eo q̃ nō opat⁹ bñ: ita ⁊ dilectio qua de⁹ diligit⁹: q⁹ etiā pctōres ⁊ infideles deum diligūt: ꝫ fides q̃ est sine operib⁹ ē informis: ergo similiter charitas. ¶ Ꝑ null⁹ scit se habere grām. pōt aūt aliqs scire se habere dilectionē: ergo dilectio dei pōt esse sine grā: ⁊ ita pōt esse informis. ¶ Ꝑ ex fide oriūt⁹ timoꝛ ⁊ amoꝛ: ꝫ timoꝛ pōt esse informis vt ꝓz de timoꝛe seruili: ergo ⁊ amoꝛ. ¶ Sz cōtra spūsanct⁹ nō pōt eē sine grā: ꝫ caritas dei diffūdit⁹ ī coꝛdib⁹ nostris ꝑ spūsanct⁹ Ro. v. ergo charitas non pōt esse informis. ¶ Ꝑ forma nō pōt esse informis: sed charitas ē forma omniū aliarū virtutū: ergo ipsa nō potest esse informis. ¶ Ad⁹ dicēdū ad ꝓmā questionē q̄ virt⁹ specificaꝺ ex obiecto suo fm illā rōnē qua p̄cipaliter in ipsuz tendit. vñ cū charitas diligat deū p̄cipaliter ⁊ oīa alia nō diligit nisi inquātū sunt dei cōstat q⁹ ex vnitate dīne bonitat⁹ quā charitas ꝓmo respicit vnitatē respicit ⁊ ē vna virt⁹. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ ꝓxim⁹ nō est obiectū p̄cipale ipsi⁹ charitatis vt dictū est. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ vtutes etiā theologice dirigūt in his que sūt ad finē. non quidē fm ꝓprias rationes rerum que sunt ad finē: ꝫ scōm rōnē finis sicut fides facit etiā quedam credere de creaturis ꝓpter veritatez primā a qua accipit. Siliter ⁊ charitas facit diligere boies

inquātū sunt pticipabiles dīne bonitatis q̄ est finis vltim⁹ ¶ Ad tertium dicendū q⁹ materialis diuersitas obiectorū sufficit ad diuersificādū actū fm numerū: sz fm speciē act⁹ nō diuersificanē nisi ex diuersitate formali obiecti. Forma lis autē obiecti diuersitas est fm illā rōnē quā pncipaliē attendit vel habit⁹ vel potentia. z ideo diligere deū z proxi mū. sunt quidē diuersi act⁹: sz ad eundē habitū ptinēt: sicut etiā videre albū z nigrū z ppinquū z distans sunt diuerse visiones fm numerū z diuersos modos habēt: z tñ ad vnā visiuā potētiā pertinēt: z sic etiaz de actib⁹ charitatis dane diuersa p̄cepta fm diuersos modos quos habēt. ¶ Ad se cūdā quēstionē dicendū q⁹ vt dictū est. habit⁹ specificāt ex obiectis suis scōm rōnē quā pncipaliter attendūt. ratio aūt obiecti sumit fm ꝓportionē rei circa est quā opatio habi tus vel potētie ad actū aīe in qua sunt habit⁹ vel potentie. Quia aūt p opationē aīe diuidūt q̄ꝫq; que fm rem cōiun cta z sūme vnū sūt. iō cōtingit q⁹ vbi res est eadē sunt diuer se rōnes obiecti: sicut eadē res: obiectū est liberalitatis vt ē donabilitas z iusticie vt habet debiti rationē. Et siliter vbi res est cōis est rō obiecti pticularis z ꝓpria sicut pbia pma est spālis sciētia: cuius deficerat ens scōm q̄ est oībus cōe q̄ spūalē rōnē entis cōsiderat fm q⁹ nō dependet a materia z a motu Et silr est in ꝓposito. obiectū enī charitatis ꝓpriū z pncipale est bonitas dīna. in oīb⁹ aūt alijs virtutib⁹ est ali q̄ bonū diuinū: sz tū hoc q̄ est cōe fm rem habet spālem rationē: z ideo charitas est spālis virt⁹ ab oīb⁹ alijs distin cta. ¶ Ad primū ergo dicendū q⁹ sicut est in sciētijs q⁹ vna scientia spālis ab alijs distincta. s. pma pbia oīb⁹ alijs scien tijs perfectionē impartiē inquātū obiectū suū est cōe scōm rationē obiectis oīuz aliarū sciētiarū: ita etiā ē in virtutib⁹ vt illud q̄ ad aliquā virtutē ptinet pōt poni in diffinitiōe vtutis cōis: sicut pz de prudētia q̄ perficit rōnē vtutis: in oī bus vtutib⁹ moralib⁹. z ideo rō recta q̄ ad prudētiaz ptinet ponit in diffinitiōe vtut⁹ vt pz. ij. ethi. virt⁹ est habit⁹ electiu⁹ imediate ꝯsistēs determinata rōne put sapiēs determinabit nec ex h̄ habet q⁹ prudētia nō sit spālis virt⁹: sz q⁹ est gnālis regula oīuz vtutū: z ita etiaz charitas q̄ pficit oēs alias vir tutes ponit in diffinitiōe vtutis. Nec ex h̄ habet q⁹ sit gene ralis virt⁹: sz gnālis perfectio vtutū. Tū hoc q⁹ dic̄ Aug⁹ q⁹ est virt⁹ ordo amoris pōt dupliciter accipi: vel ꝓ ipso amo re charitatis: z tūc p̄dicta rūsio tenet vl ꝓ amore in cōi: z sic amor sumit ꝓ amore nāli q̄ ineſt cuilibet potētie respectu sui obiecti quē virt⁹ determinat: q⁹ est ordinatio affectionū aīe. Quidā aūt nō attēdētes differētiā nālis amoris vel ap petit⁹ ad amorē z appetitū aīalē intātū errauerunt q⁹ posue rūt cōcupiscibilē nō esse spālē vim. sz diffusam in oīb⁹ alijs viribus. z silr charitatē indistinctā ab alijs virtutib⁹. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ act⁹ aliarū vtutū non attribuūt charitati q̄si ipsa eos eliciat: sz q⁹ ipsa eos imperat habet spālē actuz quē elicit. s. diligere deū. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ nō q̄libet bonū ē obiectū charitatis: sz bonū dīnū z h̄ etiā q̄uis sit in oīb⁹ bonis aliq̄liter tñ habet spālē rōnē vt dictū est. ¶ Ad quartū dicēdū q⁹ p̄ceptū ad charitatē ptinēs nō cōphēdit oīa alia p̄cepta: sicut vniuersale ad illa: sz p quādā reductio nē: q⁹ oīa p̄cepta ad illud ordināt: sicut etiā act⁹ oīuz aliarū vtutū ad actū charitat⁹ inq̄ꝫtū oēs imperat. vñ ex h̄ nō ostē dit q⁹ charitas sit gnālis virt⁹: sz q⁹ est gnālis motor omniū vtutū. ¶ Ad tertiā q̄stionē dicēdū q⁹ charitas ad oēs alias vtutes cōpat z vt motor z vt finis et vt forma. Q̄z aūt mo tor sit oīuz aliaz vtutū ex h̄ pz: q⁹ ipsa bonū q̄ est obiectuz charitatis sub rōne finis est finis vtutū. In oīb⁹ aūt potē tijs vl artib⁹ ordinatis: ita accidit q⁹ ars vel potētia que est circa finē ordinat aliarū act⁹ ad finē ꝓpriū sicut militaris q̄ est ꝓpter victoriā ad quā oē officiū bellicum ordinat: ordi nat equestrē z nauale z oīa huiusmōi in suū finē. z ideo dr charitas mater aliarū vtutū inquātū earū act⁹ pducit ex cō ceptione finis inq̄ꝫtū habet se per modum semis cū sit pnci piū in opabilib⁹ vt dicit pbs z scōm hoc dr imperare actus inferioriorū virtutū fm q⁹ facit eas opari ꝓpter finē suū et fm hoc mouet alias artes iferiores ad finē suū. vnde chari tas etiā oēs alias vtutes ad suū finē mouet z fm h̄ dr act⁹ earū imperare. hoc enī interest inter elicere actū z impetare q⁹ habit⁹ vl potētia elicit illū actū quē pducit circa obiectū nullo mediāte: sz imperat actū q̄ pducit mediāte potentia vel habitu inferiori circa obiectū illius potentie. Sic ergo charitas est motor aliarū virtutū. Siliter etiā finis: q⁹ hoc cōe est in oīb⁹ virtutib⁹ q⁹ actus ipsaruz cōpletū ordinat ad magis cōpletū sicut ad finē. Finis aūt inferioris potētie vl habit⁹ ordinat ad finē superioris: sic̄ finis militaris ad finē ciuilis. vnde act⁹ oīuz aliarū virtutū ordinant ad actū chari tatis sicut ad finē. Et ꝓpter hoc dicit charitas p̄cepti finis Siliter etiā patet q⁹ est forma perficiēs vnāquāq; vtutē in ratione vtutis. Inferior enī potētia non habet perfectionē vtutis nisi fm q⁹ pticipat pfectionē potētie superioris sicut habitus qui est in irascibili nō habz rationē vtutis vt dicit in. vi. Ethi. nisi inquātū intellectū z discretionē recipit a ra tione quā perficit prudētia: z fm hoc prudentia ponit mo dū z formā in oīb⁹ alijs vtutib⁹ moralibus. omnes aūt alie vtutes que sunt meritorie vite eterne fm q⁹ nūc loquimur de vtutib⁹ sunt in potētijs voluntati subiectis: q⁹ null⁹ act⁹ alicuius potētie potest esse meritor⁹ nisi inquātū habet ali quid de voluntario q̄ contingit ex hoc q⁹ volūtas impor tat z mouet act⁹ aliarū potentiarū. vnde nō potest esse q⁹ ali quis habit⁹ existēs in aliqua potētia aīe habeat rationē vir tutis loquendo de vtutib⁹ meritorijs de quib⁹ hic loq̄mur nisi fm hoc q⁹ in illa potentia participat aliquid de perfe ctione volūtatis quā charitas perficit. z ideo charitas ē for ma virtutū aliarū omniū sicut prudētia moraliū. Et hic est vnus modus quo charitas est forma aliarū vtutū. Alij aūt duo modi possunt accipi ex hoc q⁹ ipsa est motor z finis in quātū mouēs ponit motū suū in instrumēto z ea que sunt ad finē dirigūt ex ratione finis: z ita modus charitatis par ticipatur in alijs virtutib⁹ inquātū mouent a charitate z in quātū ordinant in ipsam sicut in finē. ¶ Ad pmū ergo dī cendū q⁹ charitas est forma exēplaris vtutū: sz forma exem plaris est duplex vna ad cui⁹ repzesentationez aliq̄d fit z ad hanc nō exigit nisi similitudo tñ sicut dicim⁹ res veras esse formas exēplares picturaruz. Alio mō dicit forma exēpla ris ad cui⁹ similitudinē aliq̄d fit z per cui⁹ participationez esse habet sicut dīna bonitas est forma exēplaris oīs boni tatis z dīna sapiētia omnis sapiētie z talis forma exēplaris nō oportz q⁹ sit vn⁹ speciei cū causatis: q⁹ participātia non semp pticipāt per modū pticipati z hoc mō prudētia ē for ma aliarū vtutū moraliū inquātū sigillat⁹ quidā ordo pru dentie in inferiorib⁹ viribus dat habitib⁹ qui ibi sunt rōne vtutis. Et similiter est de charitate respectu omniū aliaruz vtutū. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ inferiores vires nō perficiū tur perfectiōe vtutis nisi per pticipationē perfectionis a su periorib⁹. Cū aūt superiora sint formalia respectu inferio rū quasi perfectiora q̄ participat a superiorib⁹ in inferio ribus formale est. Unde ad perfectionem vtutis in aliqua potentia tot forme exiguntē quot superiora sunt respectu il lius potentie: sicut ratio superior est q̄ cōcupiscibilis quasi ordinans ipsam. z ideo prudentia que est perfectio ratiōis est forma temperātie que est virtus cōcupiscibilis. Simili ter voluntas est superior ratione fm q⁹ actus rationis cōsi deratur vt volūtarius z meritorius. z ideo charitas est for ma prudentie z temperātie. Similiter essentia anime supe rior est voluntate inquantū ab essentia z voluntas z oēs vi res aīe fluūt. Et ideo gr̄a est que est perfectio essentie aīe cō stituēs ipsam in esse spūali est forma z charitatis z prude tie z temperātie: nec charitas esset virt⁹ si esset sine gr̄a sicut nec prudētia si ē sine charitate. Loquēdo de vtutib⁹ infusis ordinatis ad meredū neq; tēperātia sine charitate z prude tia. Quidam aūt dicunt q⁹ charitas z gratia sunt idē per es sentiam: sed de hoc dictum est in secūdo libro distinc. xxvj.

¶ Ad tertiū dicendū q̄ ratio imponit modū oīb⁹ viribus que sunt sub ipsa: ⁊ siliter volūtas oīb⁹ viribus inferioribꝫ ea: sz ideo nō posuerūt pbi virtutē nisi a ꝓudentia formari qz in volūtate ꝑt est finis vltimi: ⁊ in essentia aīe non posuerūt aliquā perfectionē supadditā nature. naturalis aūt perfectio cōstat q̄ in oīb⁹ virtutib⁹ participat. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ forma exēplaris incidit in idē numero cū agente ⁊ fine: sicut patz in deo. nō aūt forma intrinseca. ¶ Ad q̄ntū dicendū q̄ inferiora participāt perfectiones superiorū scōm modū suū. ⁊ ideo participatiōes determināt in participantib⁹ ex capacitate ⁊ natura participantiū. ⁊ ideo vnaquęq; virt⁹ que est in inferiori potentia habet quandā formā que est virt⁹ ex participatiōe perfectionis superioris potētie: sz formā que est hec virt⁹ habet ex natura ꝑprie potentie per determinationē ad ꝑpriū obiectū. ⁊ hāc formā ⁊ modū ponit vnaquęq; virt⁹ circa suū actū. ⁊ iterū illā formā vel modū quē habet ex superiori sicut temperātia in actu suo ponit modū ꝑpriū ⁊ ꝓudentie ⁊ charitatis ⁊ gratie ¶ Ad quartam questionē dicēdū q̄ charitas nunq̄ pōt esse informis ⁊ in hoc oēs cōcordant. hoc aūt cōtingit fm quosdā ex hoc q̄ charitas nihil ē aliud q̄ spirit⁹ sanct⁹: sz hoc in ꝓmo li. de structū est: fm alios vero charitas est idē q̄ gra qō in. ij. li. reprobatū est. ⁊ ideo oportz alias rōnes assignare. Pōt aūt huiusmodi ratio ex iam dictis haberi duplex. ꝓma rō accipitur ex effectu charitat⁹: qz cū charitas est amicicia quedā que requirit cōuictū inter amatos nō pōt esse charitas nisi sit participatio dīne vite que est per grām. ⁊ ideo charitas sine gra esse nō pōt. Secūda rō pōt assignari ex hoc q̄ ipsa motor est oīuz vtutū ⁊ forma. vnde oē pctm̄ charitatē tollit inquātū opponit actui alicui⁹ vtutis: ⁊ qz gra non pōt tolli nisi per pctm̄: ideo charitas tollit ablata gra. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū q̄ fidei nō opponit oē peccatuz: sz oīs infidelitas. Et ideo sicut per h̄ q̄ hō erat in vno articulo tollit habitus fidei vt supra dictuz est: ita per h̄ q̄ fit qōcūq; pctm̄ qō charitati opponit: tollit totaliter habit⁹ charitatis. vnde in charitate nihil manet informe sicut in alijs vtutib⁹. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ de dilectione quā aliq̄s sicut se habē nescit vtrū sit dilectio charitatis. vnde sicut hō nescit se habere grām: ita nescit se habere charitatē. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ timor nō requirit ptcipationē dīne vite: sicut amor charitatis. ⁊ iō nō ē sile de timore ⁊ amore. ¶ Questio tertia.

Deinde q̄rit de actu charitatis scōm q̄ intelligitur de⁹: qz de dilectiōe ꝓmi infra erit loc⁹ q̄rēdi. querit aūt quatuor. ꝓmo vtr de⁹ immediate p suā essentiā possit amari. scōo vtr possit totaliter amari. tertio vtruz dilectio q̄ deū diligim⁹ habeat modū. quarto vtr ille mod⁹ qui in ꝓcepto de charitate implicat scilicet ex toto corde ⁊c. possit in hac via seruari.

Ad ꝓmū sic ꝓcedit. videt q̄ de⁹ nō possit a nobis in statu vie immediate amari. Intellect⁹ enī velocior est q̄ affect⁹. vñ dic Aug⁹ q̄ ꝓcedit intellect⁹ seq̄t tardus aut null⁹ affect⁹: sz intellect⁹ noster in statu vie non pōt deū immediate videre: ergo nec affect⁹ amare. ¶ Ꝑ amor nō pōt esse incogniti ⁊ nō visi. vñ pbs in. ix. Ethi. q̄ null⁹ amare incipit spem nō ꝑdelectat⁹: sz in statu vie nō videmus essentiā dīnā: ergo nec ipsuz immediate p essentiā amare possumus ¶ Ꝑ cognitio patrie excedit cognitionē vie inq̄tū hō in patria videt deū p essentiā immediate: si ergo in via hō deū immediate amaret charitas patrie nō excederet charitatē vie ¶ Ꝑ ex h̄ cōtingit q̄ deū in statu vie immediate videre non possum⁹: qz ex visibilib⁹ in inuisibiliuz cognitionē deuenimus: sz siliter deuenim⁹ ex amore visibiliū in amorē inuisibiliū. vñ Greg. dic in q̄dā omel. Regnū celor reb⁹ terrenis simile dicit vt per h̄ q̄ anim⁹ nouit diligere distat ⁊ cognita amare. Et in ꝓfatiōe dr vt dū visibiliter deuz cognoscim⁹ p hūc in inuisibiliū amorē rapiamur: ergo siliter in statu vie nō diligim⁹ deū immediate. ¶ Ꝑ voluntas q̄ est ꝓma radix pctī magis debuit corrūpi p pctm̄ q̄ aliq̄ alia potētiarū aīe: sed intellect⁹ nō pōt actū suū q̄ est videre exercere circa deū immediate: ergo neq; volūtas actū dilectiōis. ¶ Sz ꝓtra. aug⁹ in li. ꝓfes. ve illis q̄ diligūt nut⁹ tuos ꝑ te. nut⁹ aūt dīni dicit ꝑticipatio bonitat⁹ dīne in creaturis: g̃ deus amat a sctis in statu vie immediate nō solū fm q̄ ei⁹ bonitas in creaturis ꝑticipat. ¶ Ꝑ cognitio vie ꝑpter h̄ q̄ deū mediātib⁹ creaturis cognoscit euacuat ⁊ ē enigmatica: sz charitas nūq̄ excidit. j. Thozin. xiij. g̃ nō diligit deū mediante creatura. ¶ Ꝑ illud qō est mediū cognoscēdi est rō cognitiōis: ⁊ siliter oz eē de dilectiōe: sz rō diligēdi deū nō sunt creature. ymo potius ecōuerso maxime loquēdo de dilectiōe charitatis: ergo de⁹ immediate p essentiā amat. ¶ Rº dicēdū q̄ in potētijs ordinatis ita ē q̄ vbi terminat opatio ꝑoris potētie ibi incipit opatio sequētis: sicut pz q̄ sensus terminat ad imaginationē q̄ est mot⁹ fact⁹ a sensu fm actuz ⁊ intellect⁹ in termino imaginatiōis icipit: qz fantasmata accipit ꝑ obiecto vt dr in. ij. li. de aīa. ⁊ iō illaz rerū q̄ nō habēt fantasmata cognitionē hr̃e nō pōt nisi ex reb⁹ quarū sibi repsentāt fantasmata. vñ in statu vie in q̄ accipit a fantasmatib⁹ nō pōt deū immediate videre: sz oportet vt ex visibilib⁹ quoz fantasmata capit in ei⁹ cognitionē deueniat. Quāuis aūt ipsaz essentiaz non videt immediate tñ cognitio intellectus ad ipsum deum terminat: qz ipsuz eē ex effectib⁹ apphēdit. vñ cū intellect⁹ ad affectū sequat: vbi terminat opatio intellect⁹ ibi incipit opatio affect⁹ siue volūtat⁹. dictū ē aūt q̄ opatio itellect⁹. s. ei⁹ cognitio ad ipsum deū terminat quē eē ex effectib⁹ apphēdit. vñ opatio volūtatis circa ipsuz deuz pōt eē immediate nullo mō intercedēte qō ad volūtatē ptineat multa tñ medijs ꝓcedētib⁹ ex pte intellect⁹ qb⁹ in deū cognoscendū puenit. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q̄ intellect⁹ ē velocior q̄ztū ad h̄ q̄ ꝑuenit effectū: sz affect⁹ in amādo magis ptingit ad intima vt supra dictū ē. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ amor oportz q̄ sit cogniti ⁊ visi aliq̄liter: sz nō cogniti ⁊ visi in se. vnde illud qō cognoscit in alio pōt in seipso amari. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ quāto bonū pleni⁹ cognoscit tāto magis ē amabile: ⁊ ꝓcipue illud bonū qō ē finis: ⁊ in quo nō inuenit aliquod quo offendat affect⁹: ⁊ iō qz de⁹ pleni⁹ cognoscet in ꝑria q̄ztū nūc etiā pleni⁹ amabit. Sz ista diuersitas ex pte cognitiōis erit per id qō est ꝑpriuz cognitiōi. s. cognoscere p se nō alio ⁊ ideo nō erit vni⁹ rōnis cognitio. In affectu aūt erit per diuersitatē nō ei⁹ qō per se ad ipsum ptineat: sz per diuersitatē cognitiōis. ⁊ tñ erit eadē rō amoris: sz differt amor per magis ⁊ min⁹. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ hoc q̄ amor ex visibilibus ad inuibilia tēdat nō est ex pte sui: sz ex pte cognitiōis ꝓcedētis. vñ in vtraq; auctoritate inducta fit mētio de cognitione. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ p pctm̄ nō ē ablata potētiaruz aīe natura: nec illud qō eas fm naturā suā cōsequit.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q̄ de⁹ nō possit totaliter diligi. dilectio enī cognitionē ꝓsupponit: sz de⁹ nō totaliter cognoscit etiā in patria a sctis: g̃ nec ab aliqua creatura pōt totalit diligi. ¶ Ꝑ sic dīna lux ē infinita: ita ⁊ dīna bonitas: sz lux dīna rōne sue infinitat⁹ cōphendi non pōt intellectu vt totalit videat: g̃ nec dīna bonitas pōt cōphēdi affectu vt totalit diligat. ¶ Ꝑ de⁹ seipsuz nō diligit plus q̄ totalit: si g̃ aliq̄ creatura totalit deū diligere posset dilectio alicui⁹ creature adeq̄ret dilectiōi dīne qō falsū est. ¶ Sz ꝯ deut. vj. diliges dñm deū tuū ⁊c. h̄ seruabit ad min⁹ in patria: g̃ de⁹ pōt ab hoīe totalit diligi. ¶ Rº dicendū q̄ ad dilectionē tria ocurrūt. s. diligēs dilectio ⁊ dilectū ⁊ cuilibz horū rndet su⁹ mod⁹. hz enī res dilecta modū quo est diligibilis. ⁊ diligēs modū quo ē dilectiu⁹. i. nat⁹ diligere: sz dilectiōis mod⁹ attendit in cōpatiōe diligētis ad dilectū: qz dilectio media ē inter vtrūq;. Et siliter etiā ē de visione Si g̃ totalit dicat modū rei dilecte ⁊ in se: sic sctī deū totalit diligūt q̄ sunt in patria ⁊ totalit vidēt: qz sic nihil est de sua essentia qō nō videāt ⁊ diligāt ꝑpter qō dicit totū videre ⁊ diligere: ita etiā nihil de mō quo de⁹ ē remanet ab eis nō visum aut non dilectū. vnde totaliter vidēt ⁊ diligūt: qz vi-

dent ⁊ diligunt totū qō de⁹ est Siliter etiā si totaliter dicat modū diligentis: qz fm totū modū suū. s. scōm totū suū posse diligēt ⁊ videbūt nihil sue potētie subtrahētes dīne visioni ⁊ dilectioni: ⁊ sic de⁹ intelligit diligere ex toto corde. Si aūt dicat modū dilectiōis: sic neq; totaliter diligēt: neq; totaliter videbūt: qz modus dilectiōis ⁊ visionis vt dictuz est attendit in cōparatiōe diligibilis ⁊ visibilis ad diligētē ⁊ videntē. modus aūt quo de⁹ diligibilis est ⁊ visibilis excedit modū quo hō diligere ⁊ videre pōt: qz lux ⁊ bonitas ei⁹ est infinita. ⁊ ideo nō totaliter videt ⁊ diligit ab alijs: qz nō diligit: ita intēse ⁊ feruēter: nec videt: ita clare: sicut est diligibilis ⁊ visibilis nisi a seipso: ⁊ ita ipse solus se cōprehendit amando ⁊ videndo. Et per hoc patz solutio ad oīa obiecta.

Ad tertiū sic procedit. videt q; dilectio q̄ deū diligimus modū habeat. oē enī finitū mēsura bz: sed modus ex mēsura causat vt dictū ē in p̄mo lib. dis. iij. Cū ergo dilectio q̄ deū diligim⁹ finita sit oportet q; modū habeat. ¶ P̄ sicut dic̄ Ber. charitas in sapiētia ꝓficit: sz sapiētia bz modū. Ro. xij. nō pl⁹ sape q̄ oportz: ergo dilectio habet modū. ¶ P̄ oīs act⁹ vtutis moderat⁹ est: qz qō īmoderatū est vituabile est ⁊ vitiosum: sz dilectio q̄ deū diligimus act⁹ est p̄cipue vtutis: ergo habz modū. ¶ P̄ oēs act⁹ aliarū vtutū ex charitate fiūt: si ergo charitas in suo actu nō habet modū: nec alie vtutes modū habēt. ¶ Sz cōtra Ber. in li. de dili. deum causa diligēdi deū. de⁹ est mod⁹ sine modo diligere. ¶ P̄ dilectio mēsurāda est ad diligibile: sz diuina bonitas est in mēsa: ergo dilectio ipsi⁹ nō habz modū. ¶ R⁹ dicēdū q; mod⁹ mēsuratiōnē quādā importat. Act⁹ aūt ab eo mēsurat̄ qō est rō agendi: sicut misericordia accipit mēsurā in subuentiōe misero faciēda ex quātitate miserie q̄ misericordiā mouet. Causa aūt diligēdi deuz est dīna bonitas que est infinita. Act⁹ aūt creature est finit⁹ cū ex finita potētia ꝓcedat. ⁊ ideo nō pōt esse cōmēsurat⁹ rōni dilectionis ⁊ ꝓpter hoc in dilectione dei nō ponit aliqs modus vltra quē nō oporteat ꝓgredi: sz quātūcūq; diligat sp ad vlteriora se extēdit ⁊ ꝓpter hoc dicit q; nō habet modū sz p̄fixū vltra quē nō oportz ꝓgredi. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q; qz dilectio qua deū diligim⁹ est finita. ideo habz quēdam modū ad quē ptingit. nō aūt habz modū in quo sistat vel sistere debeat: sicut ⁊ in alijs vtutib⁹. ¶ Ad secūdum dicendū q; sicut supra dictū est. q̄dā res p cognitionē quodāmō trahit ad cognoscētē. ⁊ ideo ea q̄ ad cognitionē ptinēt ex potētia cognoscētis sunt mēsurata: q̄uis vitas cognitionis ad rem mēsuret: sz per amorē amās trahit ad ipsū amatū. ⁊ ideo amor mēsurat⁹ est ad ipsam rem amatā magis q̄z ad amantē. ¶ Ad tertiū dicendū q; q̄tūcūq; de⁹ diligatur act⁹ nō erit īmoderat⁹: qz nō excedit ꝓportionē sui obiecti ¶ Ad quartū dicendū q; hoc q; dicit q; charitas nō habet modū. intelligit q̄tū ad actū quē charitas elicit nō quātū ad act⁹ quos imperat: qz illi mō suscipere debent ex ratiōe ꝓpzij obiecti circa quod fiunt.

Ad quartū sic procedit. videt q; modus ille q̄ in p̄cepto implicat possit in via seruare: qz Jeronym⁹ dicit q̄ dicit deū boi aliqd impossibile p̄cepisse anathema sit: sz hoc de⁹ p̄cepit oīb⁹ existētib⁹ in statu vie: ergo hereticū ē dicere q; nō possit ī via obseruari ¶ P̄ charitas est magis necessaria virtus q̄z alie: sz p̄cepta data de actib⁹ aliarū vtutū in via possūt impleri: ergo ⁊ p̄ceptū datum de actu charitatis. ¶ P̄ oē p̄ceptū legis ligat: qz lex a ligādo dr: sz null⁹ pōt dimittere illud ad qō obligat⁹ est q̄n peccet: si ergo lex aliqd p̄cipiat qō obseruari nō possit non solū occasionaliter vt dic̄ ap̄lus: sz etiam directe occideret: ⁊ sic erit mala qō est inconueniēs. ¶ Sed contra nō possum⁹ in hac vita sine pctō manere: sicut patz p̄ma Joh. j. sz cuz q̄s peccat nō diligit deum ex toto corde: ergo illud p̄ceptum non potest totaliter impleri in via. ¶ P̄ non potest homo simul cor ad multa habere: sz oportz dū in hac vita sum⁹ q; cor rebus tēporalib⁹ aliq̄s apponam⁹: ergo nō pōt hō in hac vita deū ex toto corde diligere. ¶ R⁹ dicēdū q; totū ⁊ pfectū idē est vt dicit p̄hs. ratio aūt pfecti in hoc ꝟsistit vt nihil ei desit: sz hoc cōtingit dupliciter. Aut ita q; nihil desit eozū q̄ natū est habere. Aut ita q; nihil desit eozū que debet habere sicut aliqs habet perfectā quātitatē: q̄ habet tātā quantitatē quātā requirit humana natura etsi nō habeat quātitatē gigantis quā possibile est esse in hūana natura. p̄ma ergo pfectio humane nature est in statu glozie: q̄ hō habebit totū hoc qō possibile est esse in humana natura. Sed secūda pfectio est nature cōdite: q̄. s. hō habuit totū hoc qō debeat habere scōm tēp⁹ illud. Et scōm hoc etiā duplex totalitas in dilectiōe dei attendit vna qua nihil deerit de his que hō pōt expendere in amorē dei quin in dilectione ponat. ⁊ hec quidē pfectio seu totalitas nō p̄cipit vt faciēda sed magis ostendit vt sciat quo pueniēdū est vt dic̄ Aug⁹ Et ꝓpter hanc perfectionē seu totalitatē excludit. oē quod etiā ad tēp⁹ actū dilectionis interrūpere posset. Alia scōm quaz nihil homo subtrahit de his que debet ponere scōm temp⁹ illud in amore dei ⁊ hec pfectio seu totalitas ponit in p̄cepto etiā vt nūc implēda vt. s. omittat eoz que ponere debet in amore dei. Et hec totalitas excludit oē illud qō ē contrariū ⁊ repugnās dilectioni dīne. nō aūt illud qō ad tē pus actū dilectionis intercepit: qz semp agere fm actū virtutis nō est nisi eozū qui sunt in statu btitudinis: qz pfectio felicis est in operatiōe. perfectio aūt virtutis est in habitu. ¶ Ad p̄imū ergo dicendū q; illud qō p̄cipit lex vt faciendū impleri pōt ⁊ implet ab oīb⁹ in statu salutis. ¶ Ad secūdū dicendū q; actus aliarū virtutū nō sunt finis p̄cepti quē admodū act⁹ charitatis. ⁊ ideo act⁹ charitatis habz aliquē modū. qui cōpetit vno modo fini. ⁊ alio mō vie. nō aūt ita ⁊ in alijs virtutib⁹. ¶ Ad tertiū dicendū q; fm hoc q; ponitur vt legis p̄ceptū fm hoc ligat ad id qō implendū est in via. quantū vero ad id qō de ipso implet in patria magis ponit vt documentū fidei q̄z vt p̄ceptū legis. Ad alia etiā patet solutio per ea que dicta sunt. Non ergo iam se diligeret. Cōtra omne peccatū fm augustinū est ex amore sui: ergo videt etiam q; īmoderate se diligat. dicenduz q; diligit in se naturam exteriorē quā se estimat esse. non aūt naturā intellectiuaz scōm quā vere est id qō est: ⁊ ita diligit id qō se esse existimat. non aūt id qō vere est: quia vnaquēq; res proprie est id qō est potissimū in ipsa: sicut ciuitas rex vt dicit philosophus. ix. Ethi. Sic cōdita est mēs bōana de his que in hac notula dicunt dictū est in p̄mo li. dis. iij. Et toto corde. Sciendū q; ad charitatē exigit aliquid tripliciter vno mō sicut subiectū charitatis qō est ipsa voluntas. Alio mō sicut p̄decēs ad charitatē sicut memoria ⁊ intelligētia tertio fit ꝟsequēs ad charitatē quēadmodū irascibilis ⁊ cōcupiscibilis ⁊ etiaz membra corporalia que imperiū charitatis exequunt: quia ergo actū charitatis oportz esse perfectū: sicut cuiuslibet virtutis. ideo p̄ceptū de actu charitatis includit perfectionē omniū p̄dictoz fm diuersas expositiones vt. s. neq; in volūtate: neq; in omnib⁹ precedentibus a sequentib⁹ aliquid sit quod charitati obsistat quantū ad pfectionē vie: vel qō actū charitatis interrūpere possit quantū ad perfectionē patrie. Et ideo scōm vnam expositionez dicit ex tota mente. id est ex tota memoria vt absit oblitio ex toto corde id est intellectu vt desit error Ex tota anima id est volūtate vt tollat omnis contraria affectio. Alio modo exponit. Ex toto corde quantuz ad concupiscibilē ex tota anima quantū ad irascibilem vt nulla passione sensitiui appetit⁹ dilectio dei impediat Ex tota mēte quantum ad rationalē que includit volūtatē ⁊ intellectū. Item Brego. Nicē. exponit Ex toto corde quātū ad animā vegetabilē Ex tota anima quātū ad sensibilē Ex tota mēte q̄tū ad rationalē. Sed Deutero. iij. ponitur ex tota fortitudine qō referendū est ad membra exteriora que imperiū charitatis exequunt vel etiā ad irascibilē. quidam dicunt vel ponitur circūstantia dilectionis vt scilicet sit firma.

DISTINCTIO .XXVIII.

¶Si illo precepto iubemur diligere totū primū.

Hic potest queri vtrū illo māda to dilectionis primi totū proxi mū.i.aiam ⁊ corp⁹ nosq; ipsos totos diligere p̄cipiamur. Ad qđ dicim⁹ oē gen⁹ diligendarū rerū illis duob⁹ mādatis conti neri. Quatuor enī diligēda sūt ut ait Aug⁹. Vnū qđ supra nos est.s. de⁹ alterū qđ nos sum⁹.tertiū qđ iuxta nos est.s.primꝰ.quartuz qđ infra nos est.s.corp⁹. De secūdo ⁊ quarto nulla p̄cepta danda erāt.s.ut diligerem⁹ nos uel corpus nostrū. Precipit aūt de⁹ diligi ⁊ primꝰ. Vt autem q̄sq; se diligat p̄cepto nō est op⁹. Quātūlibet.n.hō excidat a vitate remanet illi. dilectio sui ⁊ dilectio corporis sui. Quia nemo vnq̄ carnē suā odio ha buit. Nā viri iusti q corp⁹ suū cruciāt: nō corp⁹:sz corruptiones ei⁹ ⁊ pondus oderūt. Hic videt Au gu.tradere qđ ex p̄cepto nō teneamur diligere nos metipsos:uel corp⁹ nostrū. Qđ si est:nō oē gen⁹ di ligendarū rerū illis duob⁹ p̄ceptis cōtinet:qz cum ⁊ nosipsos ⁊ corp⁹ nostrū diligere debeam⁹:ad qđ necessariū est p̄ceptū cū scriptū sit q̄ diligit inimicū odit aiam suā. Sed spāle de hoc p̄ceptum nō erat dandū: nec spāli p̄cepto op⁹ erat id tradi:ut q̄sq; se uel corp⁹ suū diligeret: qz hoc in illo p̄cepto ptinet diliges primū tuū sicut teipsū. Vbi enī ⁊ primū to tū: ⁊ te totū intelligere debes. vñ Aug⁹ in eodē. Si te totū intelligas.i.aiam ⁊ corp⁹:⁊ primū totum.i. aiam ⁊ corp⁹.hō enī ex aia cōstat ⁊ corpore: nulluz rerū diligēdarū gen⁹ in his duob⁹ p̄ceptis p̄termis sum est. Cū enī p̄currat dilectio dei eiusq; dilectio nis modus p̄script⁹ appareat:⁊ sequat dilectio pri mi:de tua dilectiōe nihil dictū videt: sz cū dictū est diliges primū tuū sicut teipsū: sil⁹ ⁊ tui abs te dile ctio p̄termissa nō est. Ecce hic apte dicit in illo p̄ce pto nō tm̄mō primi:sz etiā mei cōtineri dilectionē: ⁊ totius primi totiusq; mei. Ex quo apparet qđ di ctū est de scđo ⁊ quarto.i.de dilectiōe nostri ⁊ cor poris nr̄i nulla p̄cepta esse dāda:ita esse intelligen dū.s.spālia ⁊ diuisa: qz in illo vno totū cōtinet ⁊ q đē id qđ sum⁹: ⁊ qđ infra nos est ad nos tm̄ ptinēs nature lege diligim⁹ q̄ etiā in bestijs ē. Ideoq; ⁊ de illo qđ supra nos: ⁊ de illo qđ iuxta nos ē diuisa p cepta sumpsim⁹. In quoz altero eius qđ sumus: ⁊ illius quod infra nos est dilectio continetur.

¶Si in illo precepto cōtinent dilectio angelorum.

Quaeritur hic de angelis vtrū ad illud p̄ce ptū dilectiōis primi etiaz dilectio ptineat angeloz. Nā q⁹ nullū hoiez excepit q̄ p̄ce pit primū diligere: dūs in parabola semiuiui dere licti ostēdit:eū dicēs primū q erga illū extitit mise ricors. Deinde subdit. Vade ⁊ tu fac simīliter enī eū primū intelligam⁹:cui uel exhibēdū est officiū mi sericordie si indiget:uel exhibēdū esset si indigeret nullū vero exceptū esse cui misericordie negandū sit officiū:quis nō videat:cū vsq; ad inimicos por rectū sit dño dicente:diligite inimicos vestros:be nefacite his q̄ oderūt vos. Manifestū ē igit̄ p̄cepto dilectiōis primi omnē hoiez eē deputādū primū.

¶Qđ hoc nomen proximus ad aliquid est.

Proximi vero nomē ad aliq̄d est: nec q̄sq; esse primꝰ nisi primo p̄t. Vnde p̄sequēs est: ⁊ cui p̄bendū ⁊ a quo p̄bēdū est officiū misericordie recte primū dici. Manifestū est igit̄ p̄cepto dilectiōis primi etiā sctōs angelos cōtine ri:a qb⁹ tāta nobis misericordie impēdunt officia Ex quo ⁊ dūs primū nr̄m se dici voluit:ut in para bola saucij significat. Et in ppheta q̄si primū ⁊ q̄si fratrē nr̄m sic cōplacebam. Sz qz excellētior ac su pra nostrā naturā ē dīna substātia p̄ceptū dilectio nis dei a primi dilectiōe distinctū est. Ideoq; licet de⁹ oia nobis impēdat būficia:nō tū noīe primi in cludit in illo p̄cepto quē non sicut nos diligere de bem⁹:sz plusq; nos toto corde ⁊ tota aia. Xp̄m vo inquātū hō est ficut nos diligere debem⁹ eiusq; ſm hoiez dilectio illo cōtinet mādato quē ⁊ etiā ſm ho minē magis q̄z nos: sz nō quātū deū debem⁹ dilige re:quia inquātū est homo minor est deo.

¶Quibus modis dicitur proximus.

Hic notādū est primū dici diuersis modis sez cōditiōe pme natiuitatis: spe cōuersio nis:propinquitate cognitionis: ratiōe be neficij exhibitionis.

¶Hic determinat de charitate p cōpationē ad ipsum dili gibile. Et diuidit in duas ptes. In pma inq̄rit q̄d sit p cha ritatē diligēdū. In scđa quo ordine dis.xxix. ibi post predi cta de ordine charitatis. Prima in tres. In pma ostēdit ad quos se extēdit p̄ceptū charitat⁹ q̄stū ad hoies. in scđa q̄stū ad angelos ibi.oritur autē hic q̄stio. In tertia elicit ex dictis quādā distinctionē ibi:hic notādū ē. Circa pmū o.fa. Pri mo determinat vitatē. scđo remouet obiectionē ibi:hic vi deri Augustinus tradere. ¶Questio prima.

Hic q̄rit̄ septē. pmo vtr̄ vtutes sint ex charitate dili gēde. scđo vtr̄ aiata. tertio vtr̄ angeli. q̄rto vtr̄ de mones. q̄nto vtrū mali hoies. sexto vtruz homo ex charitate seipsum diligere possit. septimo vtr̄ proprium corp⁹.

Ad pmū sic p̄cedit. videt q⁹ vtutes ex charitate sint diligēde. Aug⁹ enī dicit q̄ diligit fratrē. dilectionē q̄ diligit magis diligat:sz dilectio q̄ primꝰ diligit est virt⁹ charitat⁹:ergo vtutes ex charitate sūt diligēde cū p rimꝰ diligit ex charitate. ¶Ꝑ. ppter qđ vnūqđq; illud ma gis:sz amicicia vera diligit amicū ppter honestū: g̃ diligit honestū etiā magis q̄ amicū: g̃ ⁊ charitas q̄ est amicicia q̄ dā vt dictū ē. magis ē dilectiua vtutū q̄ etiā primoz. ¶Ꝑ. act⁹ pmi. ⁊ act⁹ reflexi sup eos ad eādē potētiā ptinēt: qz sūt eiusdē rōnis sic intelligere aliqđ intelligibile. ⁊ intelligere se intelligere:sz ad act⁹ eiusdē rōnis pficit eadē virt⁹: g̃ cū p charitatē diligat primꝰ p charitatē diliget dilectio q̄ dili git primꝰ ⁊ eadē rōne alie vtutes. ¶Ꝑ. ex charitate diligē da sunt illa q̄ ad btitudinē referūt:sz vtutib⁹ in btitudinem ducimur ⁊ nobiscū manēt in btitudine: g̃ vtutes ex charita te sūt diligēde. ¶Ꝑ. charitas ē dilectio finis vltimi: sz vlti mus finis nr̄e vite est btitudo: g̃ btitudinē ex charitate dili gere debem⁹: sz vtutes ⁊ gr̄e cū cōsumāt in btitudinē tran seunt: ergo vtutes diligēde sūt ex charitate. ¶Sz cōtra ē q⁹ augustin⁹ sufficiēter enumerat ea que sūt diligēda ex chari tate ⁊ nullaz mentionē facit de virtutibus vt patz in littera.

¶ Illud quod ꝓpter nos tantuꝫ diligimus nō diligit ex charitate: qz charitas non requirit que ſua ſunt. j. Chozin. xiij. ſz vtutes ꝓpter nos tantū diligim⁹: qz in ſeipſis nō ſubſiſtūt cū accidētia ſunt. vnde neqꝫ bonitatē habēt niſi ſm qꝫ in nobis ſūt: ergo nō ſunt diligēde ex charitate ¶ Illa ſola ſunt ex charitate diligēda que nobiſcū ꝓticipant beatitudinē: ſz virtutes cū ſunt accidētia nō ſunt capacibilia beatitudinis: nec etiā vite: ergo non ſunt ex charitate diligende. ¶ ℟° dicendū qꝫ cū charitas amoꝛē includit etiā aliquid addat. diligi aliqd ex charitate cōtingit dupliciter. vno mō ſicut id ad qō amicicia charitatis terminat. z hoc mō non diligitur ex charitate niſi illud ad qō nata eſt amicicia eſſe Amicicia aūt nō pōt eſſe ad virtutes: nec ad aliqua accidētia ꝓpter duo. ꝓmo qz amicicia facit vt hō velit amicū eſſe z bona habere. Accidētia aūt nō habēt eſſe per ſe nec bonitatē per ſe: ſz eoꝝ eſſe z bene eſſe in eis in ſubſtantijs. vnde qꝫ volum⁹ virtutes z accidētia eſſe hoc ad ſubſtātiā referē q̄z volum⁹ ſub illis accidētib⁹ eſſe vel bene eſſe habere. Icō qz amicicia cōſiſtit in quadā ſocietate ſm qꝫ amati ſeipſos redamat z eadē operat z ſimul conuerſant. vnde amicicia nō pōt eſſe niſi ad aliquid qō ſit natū agere: z qz agere non eſt accidentiū: ſz ſubſtantiarū. ideo nō pōt eſſe amicicia ad virtutes neqꝫ ad alia accidētia. z ideo nō poſſunt vtutes diligi ex charitate ſicut ad que charitas terminet. Alio modo pōt aliqd diligi ex charitate ſicut ad qō terminat amoꝛ ſeu dilectio qui in charitate includit: q̄uis ad illud amicicia nō ſit: z hic amoꝛ ordinat ad amoꝛez alteri⁹ qō ꝓncipaliter amat z ocupiſcētie dilectio dr̄: ſic amic⁹ dr̄ amare ſanitatē amici ſui z h̄ mō vtutes ex charitate diligūt. ¶ Ad ꝓmū g̃ dicēdū qꝫ auguſtin⁹ loquit de dilectiōe que de⁹ē q̄ diligit ꝓtim⁹ effectiue z exēplariter. ¶ Ad ſecūdū dicēdū qꝫ virt⁹ vel honeſtū nō eſt cauſa finalis. quare amic⁹ diligat: ſz formaliter facit eū diligibilē. vnde nō ſequit qꝫ virt⁹ ſit magis diligibilis vel eadē rōne diligibilis: ſicut nō ſequit qꝫ albedo ſit magis alba q̄z corp⁹ albū. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝫ diligere dilectionē ad charitatē pertinet: ſz nō ſicut ad qō charitas terminat. ¶ Ad quartū dicendū qꝫ charitas terminatur ad illa que ad beatitudinē referūt: ſicut poſſibilia participare beatitudinē. ſic aūt nō referē ad beatitudinē virtus: qz virt⁹ beata fieri nō pōt. ¶ Ad quintū dicēdū qꝫ finis ad quē ꝓncipaliter terminat charitas eſt ipſa bītudo increata: ſz de beatitudine creata eſt eadem ratio z de virtutibus.

Ad ſecūdū ſic ꝓcedit. videt qꝫ creature irrationales ex charitate diligende ſint. oīs enī dilectio meritoria ad charitatē pertinet: ſz aliqs pōt meritorie diligere aliqua irrationalia: ſicut cum qs diligit ea referēdo in deū: vel qz facte ſunt a deo: vel qz iuuant tendētes in deum ergo creature irrōnales ſūt diligēde ex charitate. ¶ Charitas facit hoīez cōformē deo in diligēdo: ſz de⁹ ex charitate diligit creaturas irrōnales. Sap. xj. diligis oīa que ſunt ergo z hō ex charitate creaturas irrōnales diligere debet. ¶ Creature irrōnales ſunt ex charitate diligēde: quia in ipſis eſt ſilitudo dei: ſz in creaturis irrōnalib⁹ inuenit aliq̄ ſilitudo dei licet nō tanta ſicut in rationalib⁹: ergo irrationalia ſunt ex charitate diligēda. ¶ Fides eſt virtus theologica ſicut z charitas: ſz fides extendit ſe etiā ad irrationales creaturas ſm qꝫ hō eas a deo creatas credit z dīna ꝓuidentia regi: ergo z charitas. ¶ Sed cōtra auguſtin⁹ dicit qꝫ illa ſola ſunt ex charitate diligēda que nobiſcū ſocietate quadā referūt in deū: ſz irrōnalia nō ſunt huiuſmodi: ergo nō ſunt ex charitate diligēda. ¶ Charitas includit beniuolentiā vt ſupra dictū eſt: ſz beniuolētia nō pōt eſſe ad irrationalia vt dic⁹ ph̄s in. viij. Ethi. ergo nec charitas ¶ ℟° dicēdū qꝫ ad res irrōnales nō pōt eſſe amicicia eiſdē rōnibus quib⁹ nec ad accidētia: q̄uis enī eē habeāt in quo ſubſiſtant z opationes aliquas habeāt: nō tñ nobiſcum in vita cōicant humana: neqꝫ quātū ad operatiōes vite: z ideo nō ē ad ea beniuolētia ſm quā volūtas amicū eſſe z hr̄e bona qō irrationalib⁹ nō volum⁹ niſi ſm qꝫ ad hoīem referunt. Neqꝫ cōcordia ſm quā eadē volum⁹ z agimus amicis qō ad irrationalia eſſe nō pōt cū nobiſcū in eiſdē operib⁹ non poſſunt cōmunicare. z ideo non poſſunt diligi ex charitate: ſicut ad que charitas terminat. poſſunt tamē diligi ex charitate: ſicut ea ad que amoꝛ quē charitas includit terminat qui eſt amoꝛ cōcupiſcētie: ſicut amicus amat poſſeſſiones z alia ſui amici: nō tamē ad ea amicicia habet. Nec ita dilectio eſt tātū imperata ex charitate: ſed etiā elicita: qz charitas elicit actū dilectionis: nō tantū ad ea ad que ꝓncipaliter eſt charitas: ſz etiam ad alia que in illa ordinant. z ſic diligunt ex charitate inaīata inquātū ordinant ad ea ad que ꝓncipaliter z directe eſt charitas. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū qꝫ dilectio inaīatoꝛ ad charitatē ptinet nō ſicut ad que charitas habeat. ¶ Ad ſecundū dicēdū qꝫ deus diligit ex charitate creaturas: nō tamē habet charitatē niſi ad creaturas rōnales quas ad beatitudinē creauit per quā efficiunt ſue vite participes. ¶ Ad tertium dicēdū qꝫ ſimilitudo imaginis que eſt in creaturis rōnalib⁹ facit eas cū deo z ad inuicem capaces vni⁹ z eiuſdē vite. ſ. glozie ad qō nō ſufficit ſimilitudo veſtigij que eſt in alijs creaturis. vnde nō ē ſimile ¶ Ad quartū dicendū qꝫ fides nō importat aliquā aſſociationē credētis ad creditū: ſicut charitas amātis ad amatuꝫ z ideo non eſt ſimilis ratio vtrobiqꝫ.

Ad tertiū ſic ꝓcedit. videt qꝫ angeli nō ſint diligēdi ex charitate: qz vt dictū eſt. charitas nō eſt hoīs ad ea que vitā humanam nō participāt: ſz angeli non viuūt vita humana: ergo charitas non facit angelos ab hoīb⁹ diligi. ¶ Charitas cū ſit amicicia eſt inter eos q̄ ad inuicē nati ſunt cōuerſari: ſz angelozū qui dicūt dij conuerſatio nō eſt cū hoībus vt dicit Daniel. ij. ergo angeli ex charitate nō ſunt diligendi. ¶ Charitas cum ſit amicicia equalitas quedā eſt: ſz angeli ſunt nobis multo ſuperiozes ergo ad eos charitas vel amicicia haberi nō pōt. ¶ Plus diſtant a nobis angeli cū ſint incozpozei: z ita alteri⁹ generis quā aīalia irrationalia que ſunt vni⁹ generis nobiſcum ſz animalia irrationalia non poſſum⁹ diligere ex charitate: ergo multo min⁹ angelos. ¶ Sed cōtra ꝓximi ſunt diligendi ex chariate: ſz angeli ſunt nobis ꝓximi vt dicit in littera: ergo ſunt ex charitate diligendi. ¶ Amicicia facit amicos idē velle z eiuſdē amicos eſſe: ſz de⁹ ex charitate diligit angelos ſicut z nos: ergo z nos debemus ex charitate angelos diligere. ¶ ℟° dicendū ſicut dictū eſt qꝫ charitas nō pōt eſſe: ſicut nec amicitia niſi inter eos qui eandē vitaz participant. vita aūt hoīs z angeli eſt duplex. vna que competit eis ſcōm naturā ſuā. z ſic homines angeli non cōicant in eadē vita: ſz homines adinuicē z angeli adinuicez: quia cōuenit eis circa eaſdē operatiōes occupari. Alia vita vtriuſqꝫ eſt per gratiā ſcōm quā fiunt participes dīne vite z in hac vita cōmunicant z adinuicē z cum deo. z ideo ſm hāc vitā pōt eſſe amicicia eoꝝ adinuicē z hec amicicia ē charitas. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū qꝫ vita humana dicit̄ dupliciter vel q̄ eſt ſm hūanā naturā. z ſic nō cōicāt angeli in vita humana vel q̄ eſt hoīs ſm ꝓticipationē dīne vite. z ſic cōicant in hūana vita. ¶ Ad ſecūdū dicēdū qꝫ nati ſūt adinuicē cōuerſari hoīes z angeli in patria qñ erimus eq̄les angelis vt dr̄ Math. xxij. z ſic in hac vita aliquo mō cū angelis conuerſamur inq̄tū angelicā vitā in terris ducim⁹. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝫ amicicia nō requirit eq̄litatē equiperātie: ſed eq̄litatē ꝓportiōis vt. ſ. vn⁹ amicoꝝ operet ad alterū ſm ſuā ꝓportionē vt dicit in. viij. Ethi. tñ magna ineq̄litas amiciam ſoluit qñ. ſ. nō cōicant in eadē vita. ¶ Ad quartuꝫ dicendū qꝫ cū angelis magis cōicam⁹ q̄z cum bꝛutis quantuꝫ ad animā: ſz cū bꝛutis quantū ad cozpus z ad vtutes cozporeas. homo aūt vt dicit ph̄s in. ix. Ethi. magis eſt id qō eſt ex parte anime q̄z ex parte cozpozis: qz vnūqōqꝫ eſt i qō eſt potiſſimū in ipſo. z ideo ſimpliciter loquendo magis diſtamus a bꝛutis q̄z ab angelis.

Ad quartū sic procedit. videt q̄ ad malos homines charitatē habere nō possum⁹. charitas enim exigit cōicationē in dīna vita que est per grām vt dictuz est: ſz hec vita nō est in peccatorib⁹: ergo nō sunt ex charitate diligendi. ℂ P sicut similitudo est causa dilectionis: ita dissimilitudo est causa contrarij: ſz mali sunt dissimiles bonis: ergo nō sunt ab eis ex charitate diligēdi. ℂ P sic phs dicit. ix. Ethi. impossibile est amicitiā esse inter eos qui nō eisdē gaudēt: ſz boni z mali nō gaudent eisdē: ſz contrarijs: ergo nō potest esse amicitia eorū ad inuicez. ℂ P amicitia redamantiū est vt phus dicit: ſz mali nō redamant nos: sed odiūt bonos: ergo nec boni ex charitate debēt diligere malos. ℂ P amicorū est ad eundē amicitiā habere: si ergo boni ex charitate diligūt malos z mali seipsos diligēt. hoc autem falsum est: qz phs probat in. ix. Ethi. q̄ null⁹ mal⁹ suipsi⁹ amicus est: ergo mali nō sunt ex charitate diligendi. ℂ Sz cōtra Math. v. diligite inimicos vestros: ſz oīs qui inimicatur malus est: ergo mali ex charitate sunt diligēdi. ℂ P quibuscūq; est benefaciēdū illi sunt ex charitate diligēdi: ſz malis debem⁹ benefacere cōuertēdo eos in necessarijs subueniēdo eis: g̃ mali sūt ex charitate diligēdū. ℂ R° dicēdū q̄ in malis est duo cōsiderare. ſ. naturā q̄ boīes sunt. z mali ciam qua mali sunt: qz ergo ſm naturā suā sūt ad imaginē dei z vite dīne capaces sunt. ideo ſm naturaz sunt ex charitate diligēdi. malicia aūt ipsorū est cōtrariū dīne bonitati. z ideo ipsa in eis odienda est. vnde Aug⁹ dicit sic diligēdi sunt hoīes vt eorū nō diligant errores. ℂ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ charitas nō exigit cōicationē in dīna vita in actu sed sufficit vt sit in potētia: quia q̄ō est in potentia quodā modo ē. ℂ Ad secūdū dicēdū q̄ illud scōm q̄ nobis dissimiles sunt odire debem⁹ in eis: z destruere quātū possum⁹ z hoc est eorū naturā diligere: qz eorū malicia bonitati nature repugnat. ℂ Ad tertiū dicēdū q̄ q̄uis q̄tū ad id q̄ nunc est nō gaudeāt eisdē tñ possibile est vt eisdē gaudeāt z ideo dicit phs in. ix. Ethi. q̄ nō est cōfestim dissoluenda est amicicia ad eū qui ex bono fact⁹ est malus: ſz multo pl⁹ adiuuādi sunt ad recuperādā bonitatē virtutis q̄z ad recuperandā passionē bonorū tēporaliū. ℂ Ad quartū dicēdū q̄ q̄uis actu nō redamat: tñ nati sunt redamare z precipue in vita futura cui⁹ vite cōiunctionē precipue attendit charitas. vnde bene p̄t esse etiā inter eos qui se in hac vita non cognoscūt. ℂ Ad q̄ntū dicēdū q̄ malus in seipso diuisus ē quia per affectū malicie impugnat bonitatē nature z scōm hoc dicit seipsuz odire. nos aūt malos q̄tū ad naturā quā habent diligere debemus non quantū ad maliciam.

Ad quintū sic p̄cedit. videt q̄ demones ex charitate sint diligendi. Leuiti. xix. dilige proximū tuum glosa. primus nō p̄pinquitate sanguinis intelligēdus est: ſz societate rōnis: ſz demones z dānati nobiscuz habent societatē in rōne: ergo sunt ex charitate diligēdi. ℂ P dictū est q̄ malos debem⁹ diligere rōne nature que in eis bona est: ſz sicut dicit Dio. iiij. ca. de di. no. in demonib⁹ est etiā nā bona qz bona nālia p pctū nō amiserūt: g̃ sūt diligēdi ex charitate. ℂ P oēz creaturā rōnalē quā de⁹ diligit ex charitate diligit: sed deus diligit demones: qz diligit omnia que fecit: ergo ex charitate diligit eos cū sint rationales creature: ergo z nos ex charitate debem⁹ eos diligere ℂ P q̄ facit ad cumulū nostri meriti: z ad dei gloriā debem⁹ ex charitate diligere: ſz demones inquātū nos tētant nobis p ficiunt: sicut in. ij. li. dis. v. dictū est. z iterū gloria dei in eis manifestat: ergo sūt ex charitate diligēdū. ℂ Sed cōtra cū amicis cōmunicanduz est: ſz oīs cōmunicatio ad demones est nobis interdicta. Isaie. xxxviij. reprehendūt illi qui dicūtur cū morte z inferno pactū inysse: ergo demones nō sūt ex charitate diligēdi. ℂ P augustin⁹ dicit q̄ proximus ex charitate diligit: vel quia iustus est vel vt iustus sit: sed demones neq; iusti sunt: neq; iusti esse possunt: ergo ex charitate diligendi nō sunt. ℂ R° dicendū q̄ sicut predictuz est ex charitate diligitur aliquid dupliciter. vno modo sicut id ad q̄ habet caritas. Alio modo sicut id ad q̄ terminatur aliquo mō amor quē includit charitas inquantū ordinat ad aliquid eorū ad que habet charitas. Primo igit modo demones nō sunt ex charitate diligendi: qz nō cōmunicant nobiscū in vita dīna: neq; actu neq; potentia: z similiter est etiā de dānatis. vnde phs dicit in. vi. Ethi. q̄ amicicia ē dissoluenda ad illos qui sunt insanabiles ꝓpter maliciā abūdantem. hec aūt insanabilitas: q̄uis in hac vita cōtingat in quibusdā cōsideratis humanis viribus: non tamen cōtingit nisi post hāc vitā cōsiderato ordine dīne misericordie. charitas aūt attendit q̄ diuinū est: ſz amicicia q̄ humanū est. z ideo amicitia politica dissoluit ad illos q̄ ſm humanas cōsiderationes insanabiles sunt effecti q̄ etiam in hac vita q̄cūq; cōtingit: ſz charitas nō dissoluit ad aliquē in hac vita quantūcūq; sit malus: qz adhuc ſm ordinē dīne misericordie manet possibilitas ad vitā gratie: ſz post hanc vitā non manet. z ideo per modū predictū: neq; dānati neq; demones sunt ex charitate diligēdi: quātū aūt ad scōm modū demonū natura ex charitate diligi potest inquātuz est creatura dei. non aūt demones: qz hoc nomen viciū p̄incipaliter ipsorū designat. ℂ Ad primū ergo dicendū q̄ intelligēduz est de societate rōnis in qua manet ordo ad vitā gratie cuiusmodi cōicationē requirit charitas. ℂ Ad secūdū dicēdū q̄ in peccatorib⁹ q̄diu in hac vita sunt adhuc rōne nature manet potestas ad gratiā. nō aūt in damnatis z demonib⁹ z ideo nō est similis ratio. ℂ Ad tertiū dicēdū q̄ deus diligit naturā demonū nō quasi ad eam charitatē habeat: ſz in q̄ctū ē effect⁹ ei⁹. z h̄ mō etiā nos eā debem⁹ diligere ℂ Ad q̄rtū dicēdū q̄ h̄ q̄ demones ꝓsunt nobis ad meritū z q̄ eorū act⁹ z vita in gloriā dei cedāt Est p accidēs p̄ter intētionē eorū z ex eo q̄ ē ſm accidēs nō ē sumēdū iudiciū de re aliq̄.

Ad sextū sic p̄cedit. videt q̄ hō nō debeat seipsum diligere ex charitate: quia sicut dicit Gzego. charitas minus quā inter duos haberi nō p̄t: ergo nō potest esse alicui⁹ ad seipsum. ℂ P amicitia redamationez exigit z cōicationē in vita z alia huiusmodi que nō sūt hominis ad seipsum: ſz charitas amicicia quedā est: ergo charitas nō est hoīs ad seipsum. ℂ P charitas ām̃or quidam est: amor aūt vt dicit Dio. est vnitiua virt⁹: cū ergo vnio nō fit nisi diuersorum. videt q̄ charitas nō possit eē ad seipsuz ℂ P amicicia in equalitate cōsistit sicut iusticia vt dicit in viij. Ethi. sed iusticia nō ē ad seipsuz ꝓpr̃ie loquēdo vt phs dicit in. v. Ethi. ergo neq; amicicia seu charitas. ℂ P nihil vituperabile est diligēdū ex charitate: ſz amare seipsuz ē vituperabile vt patz p̄ma Thi. iij. erūt hoīes seipsos amantes ergo ex charitate homo seipsuz nō diligit ℂ Sed cōtra hō debet diligere proximū sicut seipsuz: ſz primū debet ex charitate diligere: ergo z seipsum. ℂ P miseri cordia ex charitate causat: ſz homo sibiipsi potest misericors esse: ergo z se ipsum p̄t ex charitate diligere. ℂ R° dicēdū q̄ processus amoris se habet ad similitudinē processus cognitionis. In cognoscitiuis aūt inuenit aliquid: vbi p̄mo figit intellect⁹ cognoscētis sicut in p̄mis p̄incipijs. z ex his ad alia deriuatur: z ipsa quidē cognitio ſm q̄ stat in p̄incipijs accipit nomen. intellect⁹ ſm q̄ aūt deriuat ad cōclusiones que ex p̄incipijs cognoscūt accipit nomē sciētie. Sz qz cognitio p̄nciporū est in cōclusionib⁹ sicut causa in causato: z econuerso cognitio cōclusiōis ē in p̄incipijs sicut causatū in causa: ideo etiā dicūt intelligi cōclusiones z sciri p̄incipia. Similiter z affectus amātis. p̄mo figurat in ipso amāte z ex eo deriuat ad alios vt phs dicit in. x. Ethi. q̄ ex his q̄ sunt hoīs ad seipsuz venerāt ea q̄ sunt hoīs ad amicū: dū se habet ad amicū sicut ad seipsuz. Nec est mirū: qz vnita ad similitudinē se habēt eorū q̄ facit vnū z q̄uis nomē amicitie ꝓpriū p̄pe ſm q̄ amor ad alios se diffundit: tamē etiā amor quē quis habet ad se ipsum amicicia z charitas potest dici inquātū amor quem quis habet ad alterū p̄cedit a similitudine amoris quē q̄s

habet ad seipsum. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ Grego. loquit quātū ad p̄mā impositionē noīs charitatis. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ ratio illa ꝓcedit de amicitia fm q̄ importat amorē diffusum ad alios. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ illa q̄ sunt vnū scōm numerū possunt adhuc vniri per affectum. ⁊ ideo pōt esse amor etiā ꝓprie dict⁹ ad seipsum. ¶ Ad quartū dicendū q̄ amicitia cōsistit in adequatiōe quātū ad affectū: sz iusticia in adequatiōe rerū: sz per operationē aīe possunt accipi sicut diuersa vt vnū: ita idē vt plura qō cōtingit qñ actus aīe in ipsum agēte reflectitur. ⁊ ideo amicitia magis pōt esse ad se q̄z iusticia: q̄uis etiam iusticia possit esse hoīs ad seipsuz methaphorice dicta inquātū in hoīe etiam diuersa fm rem inueniūt. s. diuerse vires quax adequatio in eo qō vnicuiq̄ cōpetit iusticiā methaphoricā facit vt in v. Ethi. dicit. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ amare seipsum q̄tuz ad hoiez exteriorē nimis est vituperabile: sz amare seipsum q̄tū ad hoīem iteriorē ē valde laudabile ⁊ hꝰ est charitatis.

Ad septimū sic ꝓcedit. videt q̄ corpa nostra nō sint ex charitate diligēda. charitas enī nō refugit cōuersationē cum eo ad quē charitas est: sz charitas facit refugere cōiunctionē ad corp⁹ vt patet Ro. viij. q̄s me liberauit de corpe mortis hui⁹ g̃ corp⁹ nō ē ex charitate diligēdū. ¶ P̄ phs dicit in. x. Ethi. q̄ vituꝑabile est hoiez seipsuz diligere q̄tū ad id qō ē exteri⁹ in seipso: sz corp⁹ nr̄m ē maxie exteri⁹: ergo vituꝑabile est corp⁹ nostrū diligere: ergo nō diligit ex charitate. ¶ P̄ btitudo nostra erit in fruitione dei sz illi⁹ fruitionis corp⁹ nostrū ꝓticeps esse nō pōt: ergo nō ē particeps nostre btitudinis: ergo nō est ex charitate diligēdū. ¶ P̄ pars nō ponit in numerū ⁊tra totū: sz corp⁹ nostri pars est: ergo nō debet poni aliud diligibile corp⁹ nostrum q̄z nos ipsi. ¶ P̄ primū debem⁹ diligere sicut nos: sz nō ponitur aliud diligibile prim⁹ ⁊ corp⁹ primi: ergo nō debet poni ad diligibile nos ipsi ⁊ corp⁹ nostrū. ¶ Sed contra Eph. v. viri debēt diligere vxores suas: sicut corpa: sz vxores debent diligere ex charitate: ergo ⁊ corpa. ¶ P̄ oē beatificabile est ex charitate diligendū: sz corp⁹ nostrū est beatificabile: ergo est diligendū ex charitate. ¶ R⁹ dicēdū q̄ corp⁹ nostrū est vnū de quatuor que sūt ex charitate diligēda. dilectio enī charitatis habet ꝓ fundamēto cōiunctionez btē vite p̄ncipaliter vt ex dictis patz ⁊ vite gratie fm q̄ ordinatur ad ipsam. hec aūt vita tripliciter habet relationem ad habentē charitatē. est enī vno mō in aliquo sicut in p̄ncipio diffundente vitā istā in alijs: ⁊ sic est in deo. Est aūt in ipso amāte: sicut in ꝑticipāte vitā istā. ⁊ hoc dupliciter: q̄ scōm aīam p̄ncipaliter ⁊ per quādā redundātiaz fm corpus. Est etiā in alijs sicut cōꝑticipantib⁹: ⁊ sic est in primo. et ideo quatuor sūt ex charitate diligēda. s. de⁹ prim⁹ nos ⁊ corp⁹ nostrū. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ charitas nō refugit cōiunctionē corporis fm q̄ ē capax glorie: sz fm q̄ est subiectuz miserie que impedit ad gloriā. ¶ Ad secūdum dicēdum q̄ hoiez diligere seipsuz fm exteriorē naturā in his que repugnant rōni est vituꝑabile: sz in his in quib⁹ natura exterior interiori cōcordat est laudabile. ¶ Ad tertium dicendū q̄ q̄uis corp⁹ nō fruat deo īmediate tñ ex aīa fruēte erit quedam redundātia glorie in corp⁹. ¶ Ad quartū dicendū q̄ vnusquisq̄ hō ꝓprie dicit esse id q̄ est nobilissimum in eo vt dicit phs in. ix. Ethi. vnde dilectio sui ipsi⁹ intelligit inquātū ad ea que ad aīam pertinēt. ⁊ ideo dilectio corporis diuidit cōtra dilectionē suiipsi⁹ nō sicut pars cōtra totum sz sicut pars cōtra partē. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ corp⁹ primi ⁊ aīa in eadē relatione se habēt ad habentē charitatē respectu beate vite. s. vt simul participās. ⁊ ideo nō distinguitur diuersum diligibile penes aīam ⁊ corp⁹ primi Dis. ij. ⁊ iiij. nulla ꝑcepta ⁊c. Cōtra lex debet vniuersaliter hoīem de omnib⁹ ordinare que ad vtutes pertinēt. ¶ P̄ dilectio dei similiter erat oīb⁹ insita naturaliter. Et dicēdū q̄ sicut se habent sciētie speculatiue ad cognoscenda: ita se habet lex ad operāda. vnde sicut in sciētijs speculatiuis nō traditur doctrina de p̄ncipijs per se notis q̄ per naturā cognoscūt: sed tantū de cōclusionib⁹ que per ea cognoscūt: ita neq̄ lex determinat explicite de dilectiōe sui ipsi⁹ ad quā natura inclinat: sz de dilectione ꝓximi que ex illa oritur: sicut cōclusiones ex p̄ncipijs. dilectio aūt dei q̄uis nobis naturaliter insit: nō tñ hoc modo quo per charitatē diligit vt supra dictū est. ex hoc aūt ipso q̄ ꝑcipit deus diligi spūaliter docemur nos ipsos spūaliter diligere. Nemo vnq̄z carnem suā odio habuit. Cōtra multi seipsos interficiūt vt dicit phūs in. ix. Ethi. ꝓpter abundantē maliciā. Et dicendū q̄ vitā suā corporalez quilibet diligit naturaliter: sz q̄ aliqui ad mortem suā corporalē anhelāt hoc cōtingit per accidēs vel inquantū retardant ab aliquo bono magis amato per vitā corporalē: sicut in querentib⁹ aliā vitam accidit: vel inquātū corpalem vitā ipsorū aliquo mō cōsequēt aliqua mala quibus carere melius estimāt q̄z vitā corporalez habere. Orit aūt hic questio. videt q̄ dilectio angelox ⁊ beate virginis ⁊ xp̄i fm q̄ homo nō cōtineat in dilectione ꝓximi: sed magis debeat reduci ad dilectionē dei: q̄ supra nos sūt. Et dicendū q̄ de⁹ est supra nos quasi influens nobis eternā vitā sicut aūt neq̄ angeli: neq̄ homo virtuosus: neq̄ xp̄s fm q̄ homo supra nos sunt: q̄ sic sola trinitas nos creauit ad vitam nature: ita ipsa sola nos sanctificat vita gratie ⁊ beatificabit vita glorie: sz sunt diligēdi: sicut simul nobiscū participes a deo vitaz eternā ⁊ in hoc iuxta nos sunt q̄uis sūt supra nos in hoc q̄ plenius participant.

¶ DISTINCTIO .XXIX.

¶ De ordine diligēdi quid ꝓius quid posterius.

Post predicta de ordine charitatis agēdū est: q̄ dicit spōsa: introduxit me rex i cellā vinariā ⁊ ordinauit in me charitatem. Videm⁹ ergo ordinē q̄d ꝓius ⁊ q̄d posteri⁹ eē debeat. Peccat enī q̄ ꝓpostere agit. Nā scire q̄d facias ⁊ nescire ordinē faciēdi nō ꝑfecte cognitiōis ē. Ordinis nāq̄z ignorātia cōturbat meritoꝝ formā. Ordinē aūt diligēdi. Aug⁹ insinuat dicēs: Ipse est q̄ ordinatā habz dilectionē. ne aut diligat qō nō diligēdū est: aut nō diligit qō diligēdum est aut eque diligat qō min⁹ vl ampli⁹ diligēdū ē: aut min⁹ uel ampli⁹ qō eque diligēdū est. Ois pctōr in quātū est pctōr: nō est diligēdus. ⁊ ois hō inquātū est hō diligēdus est ꝓpter deū. de⁹ vo ꝓpter seipsū ⁊ de⁹ ꝓpter se oi hoie ampli⁹ diligendus est: ⁊ amplius q̄sq̄z debet deū diligere q̄z seipsum. Itē amplius ali⁹ hō diligēdus ē q̄z corp⁹ nostrū: q̄ ꝓpter deū oia ista diligēda sūt: ⁊ pōt nobiscū deo hō perfrui qō nō pōt corp⁹: q̄ corp⁹ per aīam viuit q̄ fruimur deo. Audisti aliqua de ordine charitatis. vbi expssum est nos ampli⁹ debere diligere deū q̄z oēs hoies uel nosipsos: ⁊ ampli⁹ aīam alteri⁹ hois q̄z corp⁹ nostrū. In enumeratiōe etiā quatuor diligēdoruz superi⁹ posita ꝓius ponit qō supra nos est: secūdo quod nos sumus. tertio quod iuxta nos est quarto qō infra nos est Vbi ordo diligēdi insinuari videt ex ratione enumeratiōis. Nō est aūt apertum vtrū oēs homines pariter debeam⁹ diligere tantū quantū ⁊ nos: uel minus.

¶An oēs homines pariter diligēdi sunt.

Vnde ꝛ sup hoc semp mouet quest quaꝫ perplexā faciunt sanctoꝝ verba varie prolata. Quidā enī tradere videnť ꝙ pari affectu oēs diligēdi sunt. sz in effectu. i. in exhibitiōe obsequij distinctio obseruāda sit. Vñ aug. Oēs homines eque diligendi sunt: sed cū oīb⁹ prodesse nō possis: his potissime consulendū est qui pro locoꝝ ꝛ temporū vel quarūlibet rerū opportunitatibus cōstricti⁹ tibi quasi quadam sorte iungunť. Pro sorte enī habendū est quo quisqꝫ tibi temporaliter colligatius adheret. Exquo legis potius illi dandū esse Idem sup epistolam ad Gal. Operemur bonū ad oēs: maxie aūt ad domesticos fidei. i. ad xpianos. Oīb⁹ enī pari dilectione vita eterna optāda est: etsi non omnib⁹ eadem possunt exhiberi dilectiōis officia que fratrib⁹ maxime sunt exhibēda: quia sunt inuicē mēbra que habent eundē patrē. His aliisqꝫ testimonijs uel auctoritatib⁹ innituntur qui dicūt oēs homines pariter diligendos esse charitatis affectu: sed in operis exhibitione differentiā faciunt.

¶Que his repugnare videntur.

Quibus obuiat illud preceptū legis de diligendis parentib⁹ Honora patrē tuū ꝛ matrē tuam ut sis longeuus sup terrā. Vt qđ enī specialiter illud acciperet de parentib⁹ nisi maiori dilectione forent diligēdi. Sed hoc illi referendū dicunt ad exteriorē exhibitionē in qua preponēdi sunt parētes: Vnde honora dixit: nō dilige. Obuiat etiam illis illud quod Iero. sup Ezechielem ait. s. ut ordine charitatis: sicut scriptū est: ordinauit in me charitatē: post omniū patrē deuz: carnis quoqꝫ pater diligať ꝛ mater ꝛ filius ꝛ filia ꝛ frater ꝛ sorores. Ambro. quoqꝫ diligendi exprimēs ordinē sup illud Cāti. ca. j. Ordinauit in me charitatē ait: Multoꝝ charitas inordinata est. Quod in primo est ponunt tertiū vel q̄rtū. Primo deus diligēdus est. secūdo parētes. tertio filij. post domestici: qui si boni sunt maī filijs preponēdi sunt. ſm hoc in euāgelio ad cuiusqꝫ dilectionē proprijū ponit: Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ꝛ ex totis viribus tuis ꝛ proximū tuū sicut teipsum. ꝛ inimicos non ex tota virtute: non sicut teipsum: sed simpliciter. Sufficit enī ꝙ diligim⁹ ꝛ non odio habem⁹. Ecce hic expmissis apte insinuaī q̄ in affectu charitatis distinctio fit habēda: ut differēti affectu nō pari hoies diligam⁹. ꝛ añ oia deū. secundo nosipsos. tertio parētes. inde filios ꝛ frēs. post domesticos. demū inimicos diligam⁹. Sz inquiūt illi q̄ de ordine dilectōis supra dicunť eē referēda ad opis exhibitionē: q̄ differēter proximis exhibēda sunt. Primo parētib⁹: inde filijs: post domesticis: deinde inimicis. Deuz vo tā affcū q̄z obsequij exhibitiōe añ oia diligēdū.

¶Qđ aliqui illoꝝ tradunt tantū proximū quantū nos esse diligendum.

Quorū etiā nōnulli tradūt affectu charitatis tantū proximos esse diligēdos quantū nosipsos diligim⁹. Quod confirmant auctoritate Augus. qui ait Nec illa iam questio moueat quantū charitatis fratri debeam⁹ impendere quantū deo incompabiliter: plus deo q̄z nobis: fratri vo quantū nobis. nos autē tanto magis diligimus quanto magis diligim⁹ deū. Ex hoc ꝛ ex premissis testimonijs aug. asserūt oēs homines pariter diligendos a nobis: ꝛ tantū quantū nos. deum autē plus q̄z nos. corpus vo nostrū minus q̄z nos uel primos. Nec in enumeratiōe premissa q̄ttuor diligēdoꝝ ordinē diligēdi assignari dicūt: sz tm̄ q̄ sunt diligēda.

¶Scōm alios non pari affectu oēs diligēdi sunt.

Verū quia premissa verba Ambro. ſm affectum ordinē diligēdi magis q̄z ſm effectū diligēter intuētib⁹ explicare videntur. nō indocte alij dicūt nō solūmō exhibitione operis: sz etiā in affectu charitatis ordinē differentē esse statutū ut ante omnia diligam⁹ deū: secundo nos: tertio parētes: q̄rto filios uel fratres ꝛ huiusmodi: postea domesticos: demū inimicos.

¶Determinatio auctoritatū q̄ videnť aduersari.

Quod vo augu. dicit pariter oēs eē diligendos: ꝛ pari dilectiōe oīb⁹ vitā optādā: ita accipi potest: ut paritas nō ad affectū referať: sz ad bonū quod eis optať: quia charitatē oīb⁹ optare debem⁹ ut paria bona mereāť. Sicut apls dicit Volo oēs hoies eē sicut me. Optāda ē enī minorib⁹ perfectio maioꝝ: ut ipsi fiant pfecti: ꝛ sic parem mereanť beatitudinē. uel pari dilectione. i. eadem dilectione oēs diligēdi sunt. Itē qđ ait ut tantū diligam⁹ fratres quantū nos: ita intelligi pōt. i. ad tantū bonū diligam⁹ frēs ad quātū nos: ut tātū bonū eis optemus in eternitate quantū nobis: etsi non tanto affectu. uel ibi quantū similitudinis est: non quantitatis.

¶Questio de parētib⁹ malis ꝛ alijs bonis.

Solet queri si parentes nostri mali sint uel filij uel fratres: an magis uel min⁹ diligēdi sint alijs bonis hac ratione nobis nō copulatis. Videť ꝙ magis sint diligēdi boni qui nobis carne nō sunt coniūcti q̄z alij carne coniuncti: quia nobis sunt coniūcti corde glutino charitatis. Sanctior est enī copula cordiū q̄z corpoꝝ. vñ Beda de illis vbis domini Mater mea ꝛ fratres mei hi sunt qui verbū dei faciūt: ait. Non iniurioſe negligit matrē. nec mater negatur que etiam de cruce agnoscitur: sed religiosiores monstrank copulementiū q̄z corporū. verūtamen latebrosa questio ē hec: nec a nobis plene absoluēda properantib⁹ ad alia. Mouemur enī sup illis verbis Inimicos nō ex tota virtute: non sicut teipsum iubet diligere: sz simpliciter. Sufficit enī ꝙ diligimus ꝛ nō odio habemus. Quod non ita est accipiēdū quasi sufficiat tibi diligere inimicū ꝛ non sicut teipsum: quia oēs ꝛ amicos ꝛ inimicos sicut teipsum diligere debes. Sed ad ostendendū gradus diligendi deū ꝛ proximū ꝛ inimicū: qui tamē proximus est. quia dñs ponit cū ait Diliges deū ex tota virtute: ꝛ primū tuū

sicut teipsum. nō ait ex tota virtute ut ostendat pri mū diligendū min⁹ q̄z deum. Dicit etiam diligite inimicos vestros: nec addit ex tota vtute: nec sicut teipsum: sed simpliciter: Sufficit enī q̄ diligimus z non odio habemus. i. sufficit dicere ut diligam⁹ z non odio habeam⁹. non quin eos diligere debea mus sicut nos: quia proximi sunt: sed sufficit si eos minus diligim⁹ q̄z alios proximos: quod dilectio nis genus innuit.

¶ Questio augustini in libro retractationū.

Queri etiam solet cur dñs preceperit dilige re inimicos: cū alibi precipiat odio habe re parentes z filios. Ad quod dicendū est duo esse diligēda in homine: naturā z virtutē. vitia vo z peccatū esse odiendū. Et parentes ergo inq̄n tum mali sunt odiēdi sunt: z inimici diligendi in quantum homines. Diligamus ergo inimicos lu crandos regno dei: z odiamus vitia in ppinq̄s q̄ nos impediūt a regno dei. z in oib⁹ cōiter naturā diligamus quā deus fecit.

¶ De gradibus charitatis.

Sciendum quoq̄z est diuersos esse gradus charitatis. Est enī charitas incipiens pro ficiens perfecta z perfectissima. vnde aug. Perfecta charitas hec est: ut quis paratus sit pro fratribus etiam mori. Sed nunquid mox ut nasci tur etiā prorsus perfecta est: imo ut proficiatur na scitur: cum fuerit nata nutritur: cum fuerit nutrita roborat̄ur: cum fuerit roborata perficitur: cum ad perfectionem venerit: dicit Lupio dissolui z̄c. Nic aperte progressus z perfectio charitatis insinua tur: quam perfectionem etiam veritas cōmendat dicens Maiorem hac dilectionem nemo habet q̄z ut animā suaz ponat quis pro amicis suis. Quod dictum vtiq̄z est de opere dilectiōis: quia maior di lectionis: quia maior dilectionis effectus nō est q̄z ponere animaz pro alijs. Nec te moueat quod ait pro amicis. Qui enim ponit animam pro amicis z pro inimicis ponit: ad hoc ut z ipsi fiant amici.

¶ Postq̄z determinauit magister quid esset ex caritate di ligenduz. Nic determinat de ordine charitatis. Diuiditur aūt hec pars in duas. In prima determinat de ordine cha ritatis respectu diligibiliū quantū ad quātitatē dilectiōis. In secūda quantū ad quantitatē meriti. dis. xxx. ibi: Nic q̄ri solet. Prima pars diuiditur in duas. In prima determi nat de ordine charitatis quantū ad diuersos gradus diligi biliū. In secūda quantū ad diuersos respectu status ipsi⁹ di ligentis. ibi: Sciendū quoq̄z z̄c. Prima in duas. In prima determinat ordinē charitatis respectu diligibiliū. In secū da mouet quasdā questiones circa determinata. ibi: Solet queri z̄c. Circa primū duo facit. Primo ostēdit charitatez habere ordinē. Secūdo ostēdit fm quid attēdendus sit ordo iste. ibi: Unde z sup hoc sepe z̄c. Et circa hoc duo facit. Primo ponit diuersas circa hoc opiniones. In secūda de terminat quid sibi videat. ibi: Uerū quia pmissa z̄c. Circa primū duo facit. Primo ponit questiones diuersas z ratio nes earū. Secūdo ostēdit quomō. Prima opinio rōnibus alterius partis respōdet. ibi: Sed inquiūt illi z̄c. Circa pri mū duo facit. Primo ponit opinionē illoz qui dicūt ordi nem charitatis attendendū eē solum fm effectū. Secundo illoz qui dicūt etiā fm affectū attendēdū esse. ibi: Quibus obuiat z̄c. Sed inquiūt illi hic ostendit qūo prima opinio rūdet rōnibus alterius partis. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit qūo prima opinio respōdet rōnibus secūde. In se cunda ostendit qūo prima opinio addit inequalē dilectio nē esse impendendā proximo quantū ad effectū sicut z sibi ipsi. ibi: Quoz etiā nonnulli. Solet aūt queri z̄c. Nic mo uet quasdaz questiones circa veritatē determinatā. Et di uidit in duas partes fm duas questiones quas mouet. Se cunda incipit ibi: Queri etiā solet z̄c. ¶ Questio prima.

Hic queruntᵉ octo. Primo vtrū charitatis sit habe re ordinē. Secūdo vtrū ille ordo sit attendend⁹ fm affectū vel effectū simul: vel fm affectū tm. Tertio vtrū deus sup oīa diligēdus sit. Quarto vtrū eius dilectio admittat intuitū alicui⁹ mercedis. Quinto vtrū proximos quantū nosipsos diligere debeam⁹. Sexto vtrū inter proxi mos propinqui extraneis preferendi sunt. Septimo de or dine propinquoz ad inuicē. Octauo de pfectiōe charitatis z gradibus enumeratis.

Ad primū sic procedit. videtur q̄ charitas ordinem non habeat. Bernī. enī dicit q̄ amor gradū nescit: dignitatē nō considerat. sed omnis ordo habet ali quē gradū: ergo in charitate nō est aliquis ordo. ¶ Ꝑ phs dicit q̄ amicicia equalitas quedā est. sed equalitas est vni formis diuersitatē non patiens sicut nec vnitas diuisionez: ergo charitas non habet ordinem. ¶ Ꝑ ordinare rōnis est cuius est conferre. sed charitas non est in ratione sed in vo luntate que non est vis collatiua: ergo in charitate non est ordo. ¶ Ꝑ ordo distinctionē requirit. sed charitas est ma gis vnitiua inter alias virtutes: cū ergo in alijs virtutib⁹ nō assignet ordo neq̄z in charitate assignari debet. ¶ Ꝑ omne illud quod pertinet ad actū virtutis sicut circūstantia q̄daz necessaria cadit sub precepto. sed ordo dilectionis nō cadit sub precepto: quia ex quo impendo alicui q̄ debeo lex non prohibet quin illi cui non teneor plus impendā. ergo ordo dilectionis non est circūstantia debita in charitate. ¶ Sed cōtra. sicut Dio. dicit. iiij. ca. de di. no. malū bois est extra bo nū rationis esse. ſz malū hominis est cōtra virtutē esse. ergo in qualibet virtute oportet bonū rationis esse. sed bonū ra tionis est q̄ hō faciat ordinate vnūquodq̄z quod facit. cum ergo charitas sit virtus: oportet q̄ ordinē habeat. ¶ Ꝑ actᵉ virtutū variat fm exigētiā obiectoz. sed obiectū charitatis quod est bonū ordinē habet: cū quoddā sit melius altero: q̄ z charitas debz ordinē habere. ¶ Ꝑ vbicūq̄z vnū est ꝓpter alterū ibi est aliquis ordo. ſz charitas diligit aliq̄d ꝓpter alterū sicut omnia propter deū: ergo charitas ordinē habet. ¶ Rᵒ dicendū q̄ in quolibet actu virtutis oportet esse mo dū: quia nō est iustus aliquis nisi iusta iuste faciat. modus aūt in actu virtutis est ex cōmensuratione potētie ad obie ctum vt ab eodem a quo speciē habet mensurā recipiat. ob iectū aūt charitatis bonū est hoc modo q̄ bonū simpliciter vt dicit phs in. viij. ethi. est amabile simpliciter: vnicuiq̄z āt ꝓpriū bonū. vnde cū in hoc contingat esse magnā diuersi tatē z gradus diuersos fm q̄ vnū est altero melius vel ma gis propinquū: oportet q̄ etiā z actus dilectionis ordinem habeat ad hoc q̄ sit virtuosus. ¶ Ad primū q̄ dicēdū q̄ in amore potest accipi triplex gradus. Unus diligibilis ad di ligibile. z de hoc gradu loq̄mur. Alius gradus diligētis ad diligibile. z de hoc loquit Bernī. Nūc tm gradū quodāmō scit amor quodāmō nescit. scit quidē q̄tū ad exteriorē effe ctū: quia nō eadē superiorib⁹ z equalib⁹ impēdit. ſz nescit q̄tū ad affectū inq̄ntū vnit amantē amato: z interdū aliq̄d de affectu in effectu relucet: vt. ſ. ad supiores nos magis cō fidenter habeam⁹: z ad inferiores magis sociabunt. ¶ Ad secundū dicendū q̄ amicicia non cōsistit in equalitate eq̄ parātie solū: quia potest esse ad superiores inferiores z eq̄ les: sed consistit in equalitate proportionis: que quidē eq̄li tas diuersitatē nō refugit q̄ntitatis sicut eadē proportio. ſ. sexqui: altera est triū ad duo z sex ad quattuor q̄zuis inequa lis sit quantitatis excessus. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ actus ra

tionis dilectionē precedit. prioza autē aliquid sui in posteriozib⁹ relinquūt. z ita ozdo quē facit ratio in dilectione inuenīt vt dilectio sit ozdinata: nō q ipsa ozdinē faciat: sed q inozdinata bona p rationē accepta ozdinate tēdit. ¶ Ad ām tū dicendū q alie virtutes ozdināt hominē in seipso sicut fides tempantia z huiusmodi. iusticia vo ozdinat ad aliū sm q equatur ei q̄tū ad res circa quas est iusticia. sed charitas ozdinat ad aliū sm q vnit per affectū q̄tū ad ipsum. z ideo propriū obiectū charitatis est ipa rationalis natura ad quā charitas habēda est in qua plurimi gradus inueniunt. z iō magis assignat ozdo in charitate q̄ in aliqua alia virtute. ¶ Ad quintū dicendū q in vno genere non potest esse nisi vnū sumymū. z ideo si diligo aliquid quasi vltimū finem nō possum deū dililigere quasi vltimū finē. ex hoc ergo ipso q alterū quod est min⁹ diligendū equipero in dilectione ei q diligendū est magis non totū dilectionis q debeo impendo ei q magis diligendū est. z similiter etiam patet in alijs. vnde charitat ozdo est in precepto: z peccat qui prepostere agit vt in littera dicit.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q ozdo charitatis nō sit attendendus sm affectū ꝛ sm effectū tm̄. sicut enim prima veritas cui innitit fides est vna in omnibus ita summa bonitas cui innitit charitas vna est. sed fides eq̄liter certa est de omnibus que ex fide creduntur: ergo z charitas equaliter afficitur ad oīa que ex charitate diligit. ¶ ℙ actus mēsurat sm rationē obiecti. sed q̄tuis plura sint que ex charitate diligant: tamē in omnib⁹ est vna ratio dilectionis. s. diuina bonitas que est obiectū charitatis. ergo ad oīa que ex charitate diliguntur est equalis affectio. ¶ ℙ quāto aliquis ad alterū magis afficitur tanto maius bonū ei desiderat. sed omnib⁹ que ex charitate diligim⁹ idē bonū optamus: vel de habito complacet nobis. s. vita eterna. ergo eq̄li affectione omnes diliguntur. ¶ ℙ ozdo charitatis est in precepto. non autē est in precepto q̄tū ad affectū: quia dum ex hibeam vnicuiq; quod sibi debeo etiam sine affectu faciam non sum reus p̄cepti. ergo ozdo charitatis non attendit sm affectū tm̄. ¶ ℙ vbi est maioz affectus est etiam maius meritum: quia meritū sm radicē charitatis mensurat. sed non magis meret homo in dilectione propinquoz q̄ alioz: vel etiam suipsius q̄ alioz. ergo ozdo amoris non est accipiendus sm affectū. ¶ Sed ℙ. Greg. dicit q ꝓbatio dilectionis est exhibitio opis. si ergo sm effectū est ozdo oportet q etiā sit sm affectū. ¶ ℙ bonū est obiectum charitatis q̄tū ad affectū. sed ozdo charitatis vt dictū est attendit sm diuersitatē bonoz. ergo charitas habet ozdinē non solum sm effectum sed etiam sm affectū. ¶ ℙ sicut charitas principaliter respicit affectū: ita benificētia respicit effectū. si ergo ozdo eēt solū sm effectū: non esset hec ozdinatio charitatis: sed solū benificētie: quod est contra auctozitatē canticozū in littera inductam. ¶ ℟° dicēdū q effectus exterioz non pertinet ad charitatē nisi inquātū ex affectu procedit in quo primo est charitatis actus. Unde si esset ozdo in effectu tm̄ attendend⁹ ozdo ille nullo modo ad charitatē pertineret: ꝛ ad alias virtutes magis sicut ad liberalitatē vl̄ misericozdiā. vnde cum charitas ozdinata perhibeat oportet q ozdo in affectu obseruetur: z ex affectu in effectū procedat nō hoc modo q ei qui plus ex affectu diligitur magis in effectu impendatur: sed q homo sit paratus magis impendere si necesse foret q q̄cq; qui diliguntur nostris auxilijs non indigēt. z hoc etiaz patet per simile in natura: quia vnicuiq; rei naturali tantuz inductū est a causatoze de amoze naturali erga aliq̄d quantū necessariū est vt effectū circa id exhibeat. z silr sm gradū qui necesse est vt obseruet in effectu ozdo affectus lege diuina impat. ¶ Ad primuz ergo dicendū q obiectū fidei non est veritas prima sm q est in re existens tm̄: sed sm q est nobis diuinitus annūciata: quia fides ex auditu est. z ideo q oīa que sunt fidei annūciata sunt nobis eodem modo: ideo equalis certitudo de eis habetur. sed charitatis obiectū est bonū sm q est in rebus. z ideo cū in diuersis rebus diuersimode diuina bonitas inueniat: oportet q diuersimode affectio nostra in illa transeat. ¶ Ad secundū dicēdū q q̄tuis sit eadem ratio cōmunis diligēdi in omnib⁹: tamen illa ratio nō equaliter participatur in singulis: z ideo nec equalis affectio eis debetur. ¶ Ad tertiū dicendū q intensio actus precipue in actibus anime que non necessario sm totū suū posse agit: sicut naturalia non mensurantur ad quantitatez obiecti tm̄: sed ad efficaciā agēntis z conatū in agendo. vnde nō melius videt qui maiozem rem intuetur sed qui clarius videt: ideo etiam non oportet q equaliter afficiar ad illud cui equale bonū desidero. ¶ Ad quartū dicendū q ille qui impendit q debet alicui sine affectu q̄tuis non sit reus precepti q est de actu iusticie: est tamen reus precepti q est de actu charitatis. vnde Roma. j. sic vitiū reputat sine affectione esse. ¶ Ad quintū dicendū q de quantitate meriti diligibilium diuersoꝛum questio erit in sequenti distin. z ideo ibi reseruetur.

Ad tertiuz sic procedit. videtur q deus non sit supra omnia diligēdus ex charitate: quia sicut dicit Dio. iiij. ca. de di. no. amoz est vnitiua virtus. sed magis est sibi vnusquisq; vnit⁹ q̄ deo. ergo magis ex charitate debet se diligē q̄ deū. ¶ ℙ phs dicit in. viij. ethic. q vnicuiq; est amabile q est sibi bonū. sed quicquid diligitur propter hoc q ē sibi bonū propter seipsum diligit: homo ergo q̄cq̄d diligit propter seipsum diligit: ergo se magis diligit omnibus que diligit: z ita non diligit deum supra omnia. ¶ ℙ phs dicit in. ix. ethi. q amicabilia que sunt ad alterū veniūt ex amicabilibus que sunt ad seipsum. sed primū in quolibz genere est potissimū: ergo amoz quē quisq; habet ad seipm est potioz amoze quem habet ad alterum. z ita quisq; plus seipsum q̄ deum diligit sm naturam: z ita etiam sm charitatem: cū gratia naturā nō destruat. ¶ ℙ sicut dicit Grego. probatio dilectionis est exhibitio operis. sed tantū quisq; facit pro gratia conseruanda sine beatitudine creata habenda quantū pro deo: ergo tantū diligit quis gratiam vel beatitudinē creatā quantū deum. sz dilectio qua dicimur diligere virtutem vel aliquid accidens refertur ad ipsum subiectum accidētis cui desideratur illud accidens. ergo tantum quisq; diligit se habēs charitatē quantū deum. ¶ ℙ tantū quisq; diligit proximū quantū diligit deum in ipso. sz quātum quisq; diligit deū in se tantū diligit deum in proximo vel in seipso: quia deus non est melioꝛ in se q̄ vbicunq; est. ergo tantū quisq; diligit seipsum vel proximū quantū diligit deū. z ita non diligitur deus ex charitate super omnia. ¶ Sed contra. finis magis diligendus est his que sunt ad finem. sed deus est finis omniū diligibiliū ex charitate: ergo ipse est maxime diligēdus. ¶ ℙ vnicuiq; est diligibile propriū bonū sm phm. sed deus est maius bonū q̄ aliquid aliud: z est proprium magis alicui q̄ aliq̄d aliud: quia est magis intimū anime q̄ etiam ipsa sibi vt dicitur in libro de spiritu z anima. ergo deus super omnia diligend⁹ est. ¶ ℙ qō est causa alioꝛ in vnoquoq; genere maximū est in genere illo vt dicit in. iij. metha. sed deus est causa z ratio quare oīa ex charitate diligantur: quia diuina bonitas est per se obiectum charitatis: ergo magis diligēdus est deus q̄ aliquid aliud. ¶ ℟° dicendū q cum obiectum amoris sit bonū duplicīter aliquis tendere potest in bonum alicuius rei. Uno modo ita q bonū illius rei ad alterū referet: sicut q bonum vnius rei optat alteri si non habet: vl̄ complacet sibi si habz. sicut amat quis vinū inquantū dulcedinē vini p̄optat: et in hoc gaudet q eo fruatur: non q vinū ipsum habet. z hic amoz vocatur a quibusdam amoz concupiscētie. amoz autē iste non terminatur ad rem qui dicit amari: sed reflectitur ad rem illam cui optatur bonuz illius rei. Alio modo amoz fertur in bonū alicuius rei: ita q ad rem ipsam terminat inquantū bonū quod habet complacet q habeat: z bonū qō non habet optatur ei. z hic est amoz benivolentie qui est p̄n

cipium amicicie vt dicit phs in.ix.ethi. Unde gradus charitatis fm hunc modum amoris attendendi sunt: quia charitas amiciciam includit vt supra dictū est. bonū autē illud vnusq̄sq; maxime vult saluari quod est sibi magis placens: quia hoc est appetitui informato per amorem magis cōforme: hoc est autē suū bonū. vnde fm q̄ bonū alicuius rei est vel estimatur magis bonū ipsius amantis: hoc amans magis saluari vult in ipsa re amata. bonū autē ipsius amantis magis inuenitur nisi perfecti⁹ est. z ideo quia pars quelibz imperfecta est in seipsa: perfectionē autē habet in suo toto: ideo etiam naturali amore pars plus tendit ad conseruationem sui totius q̄ suiipsius. Unde etiaz naturaliter animal opponit brachium ad defensionē capitis ex quo pendet salus totius. Et inde est etiā q̄ particulares homines seipsos morti exponunt pro conseruatione cōmunitatis cuius ipsi sunt pars. quia ergo bonū nostrum in deo perfectū est sicut in causa vniuersali prima z perfecta bonorū: ideo bonuz in ipso esse magis naturaliter cōplacet q̄ in nobisipsis. z ideo etiā amore amicicie naturaliter de⁹ ab homine plus seipso diligitur. z quia charitas naturā perficit: ideo etiā fm charitatē deum supra seipsuz homo diligit: z super omnia alia particularia bona. charitas aūt supra naturalem dilectionē ipsius addit quandā associationē in vita gratie vt supra dictum est. Quidam autē dicunt q̄ aliquis naturaliter amore concupiscentie deū plus seipso diligit inq̄ntū diuinū bonū est sibi delectabilius. sed amore amicicie plus seipsuz naturaliter q̄ deū diligit dum plus se vult esse z viuere: z habere aliqua bona q̄ deum. sed charitas ad hoc naturam eleuat vt etiā per amiciciam aliquis plus deū diligat q̄ seipm. Sed prima opinio ꝓbabilior est: quia inclinatio nature hominis inq̄ntū est homo nunq̄ contradicit inclinationi virtutis: sed est ei cōformis. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicendū q̄ amor non est vnio ipsarū rerū essentialiter sed affectuū. non autē est inconueniēs vt illud quod est min⁹ coniūctū fm rem sit magis coniūctū fm affectū dum plerūq̄ ea que realiter nobis coniuncta sunt nobis displiceant: z ab affectu maxime discordent. sed amor ad rerū vnionē inducit quantū possibile est: z ideo amor diuin⁹ facit hominē fm q̄ possibile est non sua vita sed dei viuere. sicut Apostolus dicit Gal. ij. Uiuo ego iam non ego viuit vō in me christus. ¶ Ad secundū dicendū q̄ q̄uis vnicuiq; sit amabile q̄ sibi est bonū: nō tn oportet q̄ propter hoc sicut propter finem ametur quia est sibi bonū: cum etiam amicicia non retorqueat ad seipsum bonū q̄ ad alterum optat. diligimus enī amicos etiam si nihil nobis debeat inde fieri. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ amicabilia que sunt ad alterum veniunt ex amicabilibus que sunt ad seipsum: non sicut ex causa finali sed sicut ex eo quod est prius in via generationis: quia sicut quilibet sibi prius est notus q̄ alter z q̄ deus: ita etiā dilectio quaz quisq; habet ad seipsum est prior ea dilectiōe quā habet ad alterū in via generationis. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ opera nostra propzie loquendo non proportionant affectioni qua ipsum in seipso diligimus: quia ex nostris operibus nihil ei accrescit vel accrescere potest. sed si esset possibile q̄ ex nostris operib⁹ aliquid ei accresceret habens charitatem: multo plura faceret propter beatitudinē ei conseruandā q̄ propter eam sibi adiscendam. ¶ Ad quintū dicendū q̄ deus vbiq; equaliter diligitur: tamen diuinū bonum in isto esse non est tantum amabile sicut ipsum esse in deo: quia non eque perfecte in omnibus est.

AD quartū sic procedit. videtur q̄ non possit in dilectione dei haberi respectus ad aliquam mercedem: quia Jo. x. mercēnarius vituperatur. sed mercēnarius dicitur qui mercedem querit. ergo dilectio dei ex charitate non admittit respectum mercedis. ¶ Augustinus dicit Deo licz sine premio seruiri non possit: tamen sine intuitu premij seruiēdū est. sed premiū nihil aliud est q̄ merces laboris: ergo sine respectu mercedis deo seruiendū est. ¶ amicicia ciuilis q̄uis habeat multas dilectiones z vtilitates: tamen ad eas non respicit sed supra honestum fundatur. sed amicicia charitatis magis est honesta q̄ amicicia ciuilis. ergo nec ipsa ad aliquaz vtilitatem respicit. ¶ merces est finis eorum que propter mercedem fiunt. sed finis diligitur magis q̄ ea que sunt ad finem. si ergo de⁹ propter aliquaz mercedem diligeretur aliquid aliud magis diligeretur deo: qō est contra rationem charitatis. ¶ sicut per charitatem homo adipiscitur premiū: ita etiam fugit et penam. sz charitas expellit timorem pene maxime si sit perfecta: ergo videtur q̄ etiā excludit intuitū mercedis. ¶ Sz contra. sicut dicitur in glo. Matth. j. spes generat charitatē. sed spes est expectatio mercedis: ergo charitas potest esse cum intuitu mercedis. ¶ Hebre. xj. dicitur de sanctis patribus q̄ aspiciebant in remunerationez. sed constat q̄ ipsi diligebant deum ex charitate. ergo dilectio dei ex charitate compatitur intuitum mercedis. ¶ amicorum est q̄ querant inuicē perfrui. sed nihil aliud est merces nostra q̄ perfrui deo videndo ipsum. ergo charitas non solum excludit: sed etiam facit habere oculum ad mercedem. ¶ R⁰ dicendum q̄ merces propzie dicitur premium quod quis ex laboze vel aliquo opere meretur. premiū autē est qō alicui in bonum eius redditur. vnde merces inquantuz huiusmodi importat aliquid referibile per amorē ad id cui merces redditur. Mercedem enī aliquis propter seipsum amat: nō tamen est de ratione mercedis q̄ sit intentionis finis: quia plerūq; aliquis mercedem ex opere non querit cui merces datur. ea autem que propter se aliquis diligit vel sunt pfectiones illius formaliter: sicut sanitas virtus operatio dilectio z huiusmodi. vel sunt effectiua vel conseruatiua horum aut contrariorum prohibitiua. Unde si aliquis amat aliud extra se propter seipsum illud potest dici merces inquantū ex eo aliq̄d in ipso relinquitur vel conseruatur. sed sicut supra dictum est de ratione amicicie est q̄ amicus sui gratia diligatur. vnde amicus non habet in amicicia rationem mercedis propzie loquendo q̄uis ea que ex amico in nobis fiūt rationem mercedis habere possint: sicut delectationes z vtilitates quas ex ipso amans consequitur: ratione quarū ipse amicus merces dicitur quasi causaliter: sicut dicitur deus merces nostra ratione eorum que ex ipso in nobis sunt. patet ergo q̄ ponere mercedem aliquam finem amoris ex parte amati est contra rationem amicicie. Unde charitas per hunc modum oculum ad mercedem habere nō potest. hoc enim esset deum non ponere vltimū finem: sed bona que ex ipso cōsequitur. Sed ponere mercedem esse finem amoris ex parte amantis: non tamen vltimuz prout. s. ipse amor est quedam operatio amantis: non est contra rationem amicicie: quia ipsa amoris operatio cum sit quoddā accidens nō dicitur amari nisi propter suum subiectum vt ex dictis patet. z inter ea que propter se aliquis diligit potest esse ordo salua amicicia. vnde z ipsam operationem amoris possum amare non obstante amicicia propter aliquid aliud. erit tamen contra rationē virtutis si virtutis operatio propter aliquid aliud virtute inferius cuiusmodi sunt temporalia bona diligatur. patet ergo q̄ habēs charitatem non potest habere oculum ad mercedem vt ponat aliquid quodcūq; finē amati. s. dei. hoc enim esset cōtra rationem charitatis vt est amicicia quedam. Nec iterum vt ponat aliquid bonū temporale finem ipsius amoris: quia hoc est contra rationem charitatis vt est virtus. potest tamē habere oculum ad mercedē vt ponat beatitudinē creatā finē amoris: non aūt finē amati. hoc enī neq; est cō rationē amicicie neq; ꝓtra rationē virtutis cū beatitudo virtutū sit finis. ¶ Ad p̄mū ergo dicendum q̄ mercēnarius ibi dicitur qui opus speciale propter mercedem temporalem exercet. ¶ Ad secundum dicendum q̄ sine intuitu premij seruiendum est ita q̄ premium non ponatur finis eius quod amatur z cui seruit: sed q̄ ponatur finis ipsius seruitij vel amoris. ¶ Ad tertium dicen-

dum q amicicia non respicit delectationes ⁊ vtilitates amicoꝝ quasi finem propter quam amicus amat. ¶ Ad quartum patet solutio per ea que dicta sunt. ¶ Ad quintum dicendum q bonum de quo est spes magis est consonū amori q̄ malus de quo est timor. ⁊ ideo q̄uis perfecta charitas foras mittat timorem pene: non tamen oportet q foras mittat intuitum mercedis.

AD quintum sic proceditur. videtur q homo ex charitate non debeat seipsum magis q̄ proximus diligere. Illud enī propter quod aliud relinquitur magis amatur. sed charitas facit hominē seipsum relinquere quodāmodo ⁊ amato inherere: quia Diony. dicit q amor ponit hominez extra se: ⁊ collocat eum in amato. ergo plus amat amicum q̄ se. ¶ P̄ deum magis q̄ nosipsos diligimus inquantum bonum nostrum perfectius in eo q̄ in nobis inuenit̄. sed similiter perfecti⁹ inuenitur in aliquo ꝓximorū q̄ in nobis qui bona que nos habemus perfecti⁹ habent: ergo debemus magis proximū q̄ nosipsos diligere. ¶ P̄ illud quod aliquis maxime in seipso diligit est viuere ⁊ esse. sed charitas facit ponere vitam corporalem pro fratribus. quidam enim gentiles pro amore amicorū se morti exposuerunt sine aliqua spe vite eterne. ergo amicicia ⁊ charitas facit magis diligi proximū q̄ seipsum. ¶ P̄ illos magis diligimus quorum bona magis optamus: ⁊ mala magis vitamus. ⁊ sicut dicit philosophus in. ix. ethi. in tristitijs amicos tarde vocandum: ad eorum aūt tristitias prompte eundem: In letitijs autē econuerso: quia eos prompte vocandum difficulter ad eorum letitias se ingerendum. ergo charitas facit magis amare proximos q̄ seipsos. ¶ P̄ beneficentia est effectus charitatis. sed magis laudantur qui sunt benefici ad amicos q̄ qui sunt benefici ad seipsos. ergo charitas facit magis amare proximos q̄ seipsum. ¶ P̄ amicia facit hominem gaudere de conuersatione cum amicis. sed homo magis delectatur de conuersatione ad amicos q̄ de cōuersatione sui ad seipsum: ergo plus amicos et proximos q̄ seipsum diligit. ¶ Sed contra. q̄nto q̄s amat salutem alicuius tanto vitat peccatum eius. sed homo magis debet vitare peccatum suum q̄ peccatum alterius: ergo magis debet amare vitam suam q̄ salutē alterius. ¶ P̄ misericordia ex amore causatur. sed homo debet incipere misereri a seipso ſm q dicit Augusti. ergo ⁊ a seipso debet incipere amorem. ¶ P̄ illud quod est naturale vehementius est q̄ illud quod est voluntarium tñ. sed amor sui est ex inclinatione nature. amor autē aliorum est ex voluntate rationis tñ. ergo ex charitate homo plus seipm q̄ alios diligit. ¶ R° dicendū q sicut aliquid inuenit̄ perfectius in causa perfecta ⁊ in vniuersali q̄ in effectu particulari: ita aliquid perfectius inuenitur in re q̄ in sui similitudine. vnde cū bonum proprium alicui⁹ inueniatur in deo sicut in causa vniuersali: in se autē sicut in effectu: in proximo autē sicut in similitudine sicut deum plus q̄ seipsum diligere debet benuolentie dilectione: ita etiam plus se q̄ proximū. sed sciendum q cum in homine sit duplex natura. s. interior videlicz rationis que dicitur homo interior: ⁊ exterior. s. natura sensualis que dicitur homo exterior plus homo debet diligere se q̄tū ad naturam interiorem q̄ q̄tū ad natūrā exteriorem. ⁊ iō ea q̄ sunt bona nature interioris plus debet optare q̄ ea que sunt bona sibi ſm natūrā exteriorem. omnia autē opera virtutis sunt sibi bona ſm interiorem naturam inter que etiam sunt illa que quis ad amicū operatur. ⁊ ideo plura bona exteriora sunt impēdenda amicis q̄ nobisipsis inquantū consistit in hoc bonū virtutis quod est nostrū maximū bonū. sed de bonis spiritualibus semper plus nobis q̄ amicis impendere debemus ⁊ velle: ⁊ similiter etiam a malis vitandis. ¶ Ad primū ergo dicendū q in amore amatū vt amatum potius est q̄ amans vt amans. sed quia amans est etiā amatū a seipso: ideo poti⁹ potest esse in amore inq̄tum est amatum q̄ amatū extrinsecū: ⁊ magis collocatur in ipso affectus amātis q̄ in exteriori amato. ¶ Ad secundū dicendū q q̄uis bonū quod ego habeo possit in proximo perfectius inueniri q̄ in meipso: tamen in me semper inuenitur perfectius vt propriū: quia bonū quod est in ipso non est meū nisi per similitudinē. bonū autē quod est in deo est meum etiam ſm causam. ¶ Ad tertiū dicendum q tradere seipsum morti propter amicū est perfectissimus actus virtutis: vnde hūc actū magis appetit virtuosus q̄ vitā ꝓpriā corporalē. vnde q aliquis vitaz propriā corporalē propter amicū ponit nō⁹ tingit ex hoc q alq̄s plus amicū q̄ seipm diligat: sed quia in se plus diligit quis bonū virtutis q̄ bonū corporale. ¶ Ad quartū dicendū q in hoc ipso q homo non vult esse onerosus amico tristitias suas cōmunicando eidem: sed magis beneficus ⁊ delectabilis ſm virtutē operatur. ⁊ ita spirituale bonū plus sibi q̄ amico tribuit. ¶ Ad quintum dicendum q de bonis spiritualib⁹ magis nobis impendim⁹ q̄ amicis. de corporalibus autē magis amicis q̄ nobis ratione iam dicta. ¶ Ad sextū dicendū q conuersatio cum amicis est nobis delectabilis inquantū cognoscimus bonum ipsorum q nobis quasi nostrum complacet. ⁊ quia per visum meli⁹ cognoscunt̄ res q̄z per alium sensum: ideo amici magis se videre desiderant. ⁊ quia magis potest homo cognoscere que sunt alteri⁹ q̄z que propria: ideo magis delectatur in conuersando ad amicū q̄z etiam ad seipm q̄uis virtuosus ad seipsum delectabiliter cōuersēt̄ inq̄tū in seipso ꝑsiderat memoriā ⁊ ꝓpositū ⁊ spem bonoꝝ q̄ ei de lectationē ingerūt vt dicit̄ in. ix. ethi.

AD sextū sic proceditur. videt̄ q homo ex charitate magis debet diligere extraneos q̄z ꝓpinquos. charitas enim sicut ⁊ amicicia fundamentū habet honestū. sed maior honestas vel virtus inuenit̄ q̄q in extraneis q̄z in propinquis: ergo magis sunt diligendi ex charitate extranei q̄z propinqui. ¶ P̄ charitas facit conformitatē hominis ad deū. sed deus plus diligit extraneos nostros q̄z propinquos si sunt meliores: ergo ⁊ nos magis eos diligere debemus. ¶ P̄ effectus respondet affectui. sed in aliquibus debemus maiorem effectum amoris ostendere ad extraneos q̄z ad propinquos: sicut in collatione beneficioꝝ ecclesiasticorū si extranei meliores sint: ergo magis diligendi etiā ex affectu q̄q extranei q̄z ꝓpinq̄. ¶ P̄ cōcordia in charitate importatur ⁊ ex charitate efficitur. sed aliquando magis concordandū est extraneis q̄ propinq̄s: sicut in bellis magis obediendum est duci exercitus q̄z patri. ergo magis sunt diligendi extranei q̄z propinqui. ¶ P̄ illud quod est debitum proponendum est ei quod non est debitum. sz reddere retributionem beneficiorum est debitum: benefacere autē propinquis non est debitum quandoq̄. ergo magis benefaciendum est extraneis q̄z propinquis. ⁊ ita ad minus q̄ztū ad effectū amicicie extranei propinquis preponēdi sunt. ¶ Sed contra. Hala. vj. Operemur bonum ad oēs maxime autē ad domesticos fidei: ergo propinqui preferēdi sunt extraneis. ¶ P̄. j. Thimo. iij. dicit̄ Qui suoꝝ ⁊ maxime domesticorū curam non habet fidem negauit ⁊ est infideli deterior. ergo magis habenda est cura propinquorum q̄z aliorꝝ. ¶ P̄ magis homo debet seipm diligere q̄z alios: ergo quāto aliqui sunt sibi magis propinqui magis debet eos diligere. ¶ R° dicendum q sicut dictum est proximos diligimus inquantū in eis bonum nostrum per similitudinem inuenitur loquendo de amore benuolentie. hec autē similitudo attenditur ſm q cum eis cōmunicamus. vnde ⁊ ſm diuersas cōmunicationes diuersas amicicias philosophus distinguit. Est enī cōmunicatio alia quidem naturalis ſm q in naturali origine aliqui cōmunicāt vt in ista cōmunicatione fundatur amicicia patris ⁊ filij ⁊ aliorum consanguineoꝝ. alia vō cōmunicatio est iconomica: ſm quam homines sibi in domesticis officijs cōmunicāt. Alia vō cōmunicatio politica ſm quā boies ad conciues suos cōmunicant. Quarta cōmunicatio est diuina ſm quā omnes ho-

mines cõmunicant in vno corpore ecclesie vel actu vel potẽtia. ⁊ hec est amicia charitatis que habetur ad omnes etiã ad inimicos. Quia ergo charitas benivolentiam importat que amicis bona optat ⁊ operatur bonũ ad ipsos: ideo ſm vnamquãcp predictarũ amiciciarũ amandi sunt amici q̃tũ ad bona pertinẽtia ad cõmunicationẽ illam super quã amicicia fundatur. vnde ad patrẽ ⁊ cõsanguineos amicabiliter nos habere debem⁹ in eis que ad conseruationẽ nature pertinent ad domesticos in his que ad dispensationẽ domus pertinent. Ad concives in his q̃ ad civilem vitã spectant: sic̃ est simul cõuersari ⁊ morari in operibus civilibus. Ad oẽs autẽ homines in his que ad deum spectant vt omnib⁹ optemus vitã eternã: ⁊ operemur ad salutẽ ipsor ſm modũ nostrũ. Tamen simpliciter loquendo ſm illam amiciciam maior debet esse dilectio que magis accedit ad id quod magis diligendũ est. maxime autẽ diligendus est deus. ⁊ post hoc maxime debet homo seipsum diligere vt dictũ est. ⁊ quia vltima dictarũ amiciciarũ. s. charitatis magis appropinquat ad dilectionẽ dei: ideo si ab illa priores amicicie sepent̃ potior simpliciter esset ipsa sine alijs q̃ alie sine ipsa. non autẽ sepant̃ q̃tũ ad aliquẽ qui in hac vita viuat: sed post mortez sepant̃ ab amicicia charitatis dãnati. vnde plus debeo diligere hominẽ christianũ q̃ patrem meũ infidelem defunctũ simpliciter loquẽdo q̃tus liceat ſm affectũ naturalem in illud magis ferri quod magis ſm naturã nobis coniunctũ ẽ. Prima aũt amicicia magis proxima est ei q̃ aliquis seipm diligit q̃ secũda: ⁊ secũda q̃ tertia: tertia simil̃ q̃ quarta tũ. ⁊ ideo Ambro. hunc ordinẽ dilectionis ponit vt primo diligantur consanguinei ad quos habetur prima amicicia. Secundo domestici ad quos habetur secũda q̃tũ ad illos qui nobiscum in domo cõuersantur. Et tertia q̃tũ ad illos qui in nobis in civilib⁹ ⁊ honestis actibus familiares sunt. Tertio inimici ad quos solũ quarta amicicia habetur. ⁊ hoc intelligendũ est simpliciter loquendo. sed ſm q̃d potest ordo iste mutari vt. s. magis amicabiliter me habeã ad familiarẽ qui mihi cõuenit in operibus honestis q̃tũ ad societatẽ in istis q̃ ad patrẽ qui in istis non cõmunicat. ⁊ sic ẽ intelligẽdum de alijs. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q⁹ amicicia politica fundamentũ habet cõmunicationẽ in honestis operib⁹: in quibus simul aliqui cõuersantur. sed amicicia naturalis habet fundamentũ cõmunicationẽ naturalem. ⁊ hec cõmunicatio proprior est illi qua hõ sibi cõicat. vnde sicut hõ simpliciter seipsum debet magis diligere quo ad naturam etiam si malus sit q̃ aliũ bonũ: ita etiam naturam patris sui magis diligere debet simpliciter loquendo q̃ alium bonũ. nõ quidem inquantũ malus: sed ad hoc vt bon⁹ sit. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q⁹ in hoc deo conformamur q⁹ diligim⁹ eos magis qui nobiscũ magis cõmunicant: sicut ⁊ ipse eos qui secum magis cõmunicant magis diligit q̃uis non sint idez qui nobiscũ ⁊ cũ eo magis cõmunicant. ¶ Ad tertiũ dicendũ q⁹ in illis que non pertinẽt ad cõmunicationẽ naturalez quã cum patre vel consanguineis habemus non oportet q⁹ magis consanguineis benefaciamus: q̃ illis qui magis coniuncti sunt nobis ſm illam cõmunicationẽ ad quam illa bona pertinẽt. ⁊ ideo beneficia ecclesiastica nõ sunt danda magis cõsanguineis: sed eis qui magis sunt idonei ad regimẽ ecclesie: quia illi q̃tũ ad hoc q⁹ dispẽsatores diuinorum summus magis nobiscũ cõmunicant. sed de patrimonio ꝓprio ⁊ de his que homo proprio ⁊ licito lucro acquirit potest benefacere cõsanguineis potius q̃ alijs ⁊ debet nisi ex alia parte sit aliquid quod preponderet vel indigentia vel vtilitas. ¶ Ad q̃rtũ patet solutio per iam dicta: q⁹ ad vnũquoddcp magis amicabiliter nos debemus habere in eis que ad cõmunicationẽ illam pertinẽt ſm q⁹ amicicia nobis iungitur ¶ Ad quintũ dicendũ q⁹ in his que ad conseruationẽ nature pertinẽt magis sumus debitores parentibus a quib⁹ naturam accepim⁹ q̃ aliquib⁹ alijs: ⁊ cõsanguineis consequẽter. ⁊ ideo magis liberare debem⁹ patrem a morte q̃ extraneum etiam si ille nos in casu simili liberasset. sed in alijs beneficijs possumus nos quandocp magis amicabiliter habẽ ad extraneos q̃ ad propinquos.

Ad septimũ sic ꝓcedit. videtur q⁹ pater non sit maxime diligendus. effect⁹ enim affectui respondet: ⁊ ipm demonstrat. sed magis ostendere debemus effectũ amoris filijs q̃ patrib⁹. non enim filij debent parentibus thesaurizare: sed econuerso. ij. Corin. xiij. ergo filij magis amandi sunt q̃ parentes. ¶ Pꝫ charitatis ordo nature ordini nõ repugnat cũ charitas naturã non destruat sed perficiat. sed naturaliter homo plus diligit filium q̃ patrẽ: sicut etiã naturaliter plus diligit beneficians beneficiatum q̃ econuerso inq̃ntũ relucet in eo suũ bonũ magis vt dicitur in. ix. ethi. ergo ⁊ ſm charitatẽ filij parẽtibus sunt magis amandi. ¶ Pꝫ vnusquisq⁹ debet seipsum plus diligere q̃ aliquẽ aliũ post deũ. sed vxorẽ debet homo diligere sicut seipsum cũ sit vnus corpus cũ ea: ergo debet vxorẽ magis q̃ aliũ aliquẽ diligere. ¶ Pꝫ magis debemus diligere eos qui nos magis diligunt. sed matres magis diligunt filios q̃ patres: ergo ⁊ filij magis debẽt diligere matres q̃ patres. ¶ Pꝫ similitudo est causa amicicie. sed filie magis similantur matrib⁹ q̃ patribus: ergo ad minus filie debẽt plus amare matres q̃ patres: ⁊ sorores q̃ fratres. ⁊ ita ordo qui in littera ponit non est vniuersalis. ¶ Pꝫ fratres petri sunt propinquiores patri eius q̃ filij sui. si ergo pater esset super omnes alios diligendus fratres essent magis diligẽdi q̃ filij: cuius contrariũ in littera dicitur. ¶ Sed cõtra. super omnia debemus diligere deũ. sed amor quẽ habem⁹ ad patrẽ magis similat̃ amori quẽ habemus ad deũ qui est pater noster: ergo patrẽ super omnes alios magis debem⁹ amare. ¶ Pꝫ ille cui nunq̃ sufficienter potest retribui maxime est amãdus. sed sicut dicit ph̃s in. viij. ethi. nunq̃ sufficienter possumus retribuere patribus a quibus esse nutrimentũ ⁊ disciplinã accepim⁹: ergo maxime inter proximos debem⁹ patrẽ amare. ¶ Pꝫ q̃nto maior est amor tanto firmior est. sed amor filij ad patrez est firmior q̃ econuerso: quia filij non possunt abnegare parẽtes sicut possunt patres filios abnegare: ⁊ eos propter aliquod crimen accusare ⁊ expellere a se vt dicitur. viij. ethi. ergo magis diligendi sunt patres q̃ filij. ¶ R⁹ dicendum q⁹ amicicia propinquorũ vt dictũ est fundatur super cõmunicatione naturali. omnis autẽ cõmunicatio naturalis fundatur super originẽ ſm quã est pater ⁊ filius. fratres enim dicũtur aliqui in hoc q⁹ ab eodem patre nascunt̃: ⁊ sic deinceps. vnde tota amicicia propinquor⁹ fundat̃ super amicicia patris ad filiũ. ⁊ ideo hec amicicia ẽ maior q̃ aliqua alia propinquorũ. in hac autez amicicia quodãmõ filij preponunt̃ parẽtib⁹ quodãmõ parẽtes filijs ſm duplicẽ modũ amoris. Amatur enim aliquid vt res distincta: sicut amo hominẽ. Et aliq̃d vt alteri⁹ existẽs: sicut amo manũ meã vel aliud membrũ vno amore quo amo meipm. loquendo ergo de amore alicui⁹ rei in se sic magis amant̃ parẽtes q̃ filij. loquẽdo aũt de amore quo aliq̃d amat̃ in altero sic filij magis diligunt̃ q̃ parẽtes. Cui⁹ rõ est q⁹ vnũquodcp tãto magis diligit q̃nto nobis magis ꝓpinquũ est. ꝓpinqui⁹ aũt est aliq̃d alicui qõ hz ordinẽ essentialẽ ad illũ q̃ qõ accidẽtaliter ad ipm ordinat̃. causa aũt essential̃ est effectui sicut gen⁹ speci. sz effect⁹ ad cãz accidẽtal̃r se hz: q⁹ sequit̃ esse ei⁹ sicut spẽs ad gen⁹ nisi effect⁹ sit aliq̃d cause: q⁹ sic effect⁹ compatit̃ ad cãm ꝑ modũ partis integral̃ q̃ est actu ⁊ essentialiter in toto. ſm aũt q⁹ est aliq̃d cause nõ ẽ distinctũ ab ea: sz est vnũ cũ ipsa. Considerãdo ergo patrẽ ⁊ filiũ vt sũt q̃dã pson̄e in se distincte: sic pr̃ magis amat̃ cũ sit cã q̃ filij⁹ q̃ est effect⁹. sz q⁹ filij⁹ est q̃dã res pr̃is: ⁊ nõ econuerso: iõ diligit̃ filij⁹ alia dilectõe inq̃ntũ res pr̃is ẽ vt membrũ diligẽtis ipsi⁹. Vñ ph̃s dicit q⁹ illud quod ẽ ex aliquo genitũ est ꝓpinqui⁹: sicut mẽbrũ puta pes vel digitus. ⁊ q⁹ hmodo q̃si vna dilectione diligit̃ cũ illa q̃ aliq̃d seipm diligit: ideo ſm hoc filij⁹ magis q̃ pater diligit̃. ⁊ ſm hanc viam assignat ph̃s tres rationes q̃re filij magis diligunt̃ pa-

rentibus. Prima est quia filij sunt sicut membrum patris: vnde aliqs diligit filiū sicut seipm. Secūdo qz patres sciunt magis aliquos esse suos filios q̄z ecōuerso. Tertio quia bonū patris in filios refulget sicut bonū cause in effectu. vñ naturaliter quilibet artifex diligit opera sua sicut filios. sed qz amor quo diligit aliqd in seipso magis habet de ratiōe benivolentie que est in principiū amicicie z radix: ideo amicicia magis habet ad patrē q̄z ad filiū: z charitas sim q̄uis aliquo amor sit magis ad filiū. Quidam autē dicunt q magis amant filij affectu naturali: sed patres affectu charitatis. sz hoc nō placet mihi: quia nihil naturaliū inordinatū est. eēt autē inclinatio inordinata si inclinaret in diligendū magis quod min⁹ diligendū est. vnde charitas ordinē nature non mutat sz pficit. ℂ P in quibusdā hō magis inclinat naturaliter ad amorē patris q̄z ad amorē filij: sicut hō facilius expellit a se filiū q̄z patrē quē non expellit nisi propter abūdantē malitiā vt phs dicit in. viij. ethi. Sim etiā quedā alia inclinant magis ad parētes q̄z ad filios inclinatione naturali in quibusdā: sicut narrat Basi. in exameron li. viij. de ciconijs que parētes suos etate cōfectos fouent plumis: alimēta ministrāt: z in volatu supportāt. vnde constat q etiā sm naturalem inclinationē z sm charitatem distinctione opus est. ℂ Ad pmū ergo dicēdū q pater causa est filij. cause aūt est influere in causatū: z non ecōuerso. vnde amor naturalis ad filiū attendit sm inclinationē naturalem affectus ad benefaciendū sibi. sz amor filij ad patrē attendit sm inclinationē naturalem ad subijciendū se ei. z hec inclinatio non est minor q̄z prima imo maior. Unde maiorē malitiam oportet aduenire ad hoc q hō auertatur ab ista inclinatione q̄a prima. q̄uis autez aliqñ in casu pater sit inferior filio inq̄ntū indiget auxilio eius: hoc tū nō cōuenit patri inq̄ntū pater est: qz inq̄ntū pater est semp est superior z causa. z ideo quia natura semp inclinat ad illud quod semp est z p se: non ad illud qō accidit in casu: ideo non est tanta inclinatio naturalis ad benefaciendū patri sicut ad benefaciendū filio. sed hanc inclinationē facit ratio que in hominib⁹ supplet illud ad qō natura non sufficiebat. Jn alijs autē aīalib⁹ in quib⁹ hoc frequēter cōtingit q patres propter senectutē indigent filiorū auxilio quia rationē non habent indidit natura inclinationē filijs vt patrib⁹ puideret: sicut ecōuerso vt dictū est de ciconijs. ℂ Ad secundū dicēdū q ratio illa procedit de amore filij sm q diligit vt bonū patris. sic enī beneficiatū naturaliter plus diligit q̄z beneficias inq̄ntū est factura benefaciētis: quia relucet in eo opus suū. ℂ Ad tertiū dicēdū q vxor in actū generationis assumit: vnde videt in eodē gradu ponēda eē q̄tū ad amorē benivolentie cū filijs. ℂ Ad q̄rtū dicēdū q matres naturaliter plus diligūt filios q̄z pres propter tres rōnes. Primo qz magis laborant in eorū generatione: vnde ponūt magis ibi de suo. Secūdo quia magis sciūt q sunt sui filij q̄z patres. Tertio qz statim natos secum tenēt z nutriunt: nō autē patres. sicut z cōsanguineos cū quib⁹ conuersati sum⁹ magis diligim⁹: quia amicicie naturali adiungit amicia socialis. z hoc totū redit ad hoc q plus de suo ponit mater in filio q̄z pater. sz plus de eo quod est filij ponit a patre q̄z a matre: quia pater dat formā z mater dat materiā. z iō naturaliter hō plus diligit patrē z cōsanguineos ex parte patris q̄z ex parte matris. ℂ Ad quintū dicendū q filia in his q̄ ad pfectionē ptinēt: qz ipsa magis in se diligit plus similat patri q̄z matri. sz in his q̄ ptinēt ad defect⁹ plus similat matri q̄z patri: z hoc non est dilectiōis rō. z ideo etiā hō plus diligit naturaliter frēs q̄z sorores inq̄ntū pfecti⁹ imitatur patrē q̄ sorores. ℂ Ad sextū dicendū q q̄uis frēs sint ppinquores pri: tū filij sūt ppinquores nobis. nos aūt debem⁹ nosipsos magis diligē q̄z pres: z iō magis filios q̄z fratres diligimus.

AD octauū sic proceditur. videtur q inconuenienter distinguunt isti grad⁹ charitatis: quia pfectio charitatis cōsistit in hoc q deus ex toto corde diligat. sz hoc nō est impossibile in via vt supra dictū est: ergo charitas in via nō pōt eē pfecta. ℂ P illud quod est semp in augeri nō pōt eē pfectū. sz charitas q̄z diu in hac vita sum⁹ semp pōt augeri vt in. j. li. di. xvij. dictū est. ergo nō pōt esse pfecta. ℂ P in quolibet motu pūt accipi infinita media inter primū z vltimū. sz charitas incipiēs est q̄si principiū motus. termin⁹ aūt pfectio charitat⁹ est. ergo pūt infiniti grad⁹ assignari. ℂ P qñ incipit etiā est pficiēs. ergo nō debet distingui pficiens ab incipiente. ℂ Sz cō. vita spūal similat vite nāli. sz in pfectu nālis vite assignant determinati gradus etatum. ergo z in charitate sm quā est spūalis vita aīe debēt determinati gradus assignari. ¶ Ulteri⁹ videt q oēs teneant ad charitatē pfectā: quia stare in via dei vt dicit Bern̄. retrocedere ē. sz oīs q procedit in via dei ad pfectionē tēdit: ergo oēs tenent ad pfectionē charitatis tēdere. ℂ P quilibet tenet magis diligere proximū q̄z corpus proprium. sz ponere vitā corporalem pro fratrib⁹ est pfecte charitatis. ergo quilibet tenet ad pfectā charitatē. ℂ P illi q negauerunt deū ppter timorē mortis a pctō nō excusant. sz nō peccassent nisi tenerent ad hoc: ergo quilibet tenet ad mortiēdū pro xpō qō est pfecte charitatis. ℂ P phs dicit in. viij. ethic. q in bonorib⁹ qui sunt ad parētes z ad deū nō possum⁹ reddere equivalens. sz iusticia attendit in h̄ q reddit alijs quod pōt. sz ad opus iusticie oēs tenent: ergo quilibet debet pro deo facere totū quod pōt. pōt aūt ad opa pfectiōis se extēdere: ergo tenet ad illa. ℂ Sed cōtra. quilibet peccat omittens id ad qō tenet. si ergo oēs tenent ad pfectā charitatē oēs imperfecti dānarent: quod falsum est. ¶ Ulteri⁹ videt q habentes charitatē pfectā teneant ad oīa que sunt pfectionis: qz sicut dicit Grego. cū crescūt dona rōnes etiā crescūt donorū Et Lu. xij. dicit: Cui plus cōmittit plus ab eo exigit. sz ei q habet pfectā charitatē plus cōmittit: ergo z plus tenet sm exigentiā doni accepti. z ita videt q teneat ad ea q̄ pfectionis sunt. ℂ P sicut se habet imperfectus ad cōmunia: ita se hz pfect⁹ ad ea q̄ pfectionis sunt. sed imperfectus tenet ad cōmunia: ergo z pfectus ad ea q̄ pfectionis sunt. ℂ P apl's tenebat ad euāgelizandū: quia dicit. j. Cozin. ix. Si nō euāgelizauero ve mihi est: necessitas enī mihi incūbit. quod est pfectionis nō nisi quia habeat pfectā charitatē: ergo illi qui habent perfectā charitatē tenent ad ea que perfectionis sunt. ℂ Sed otra. q̄nto alīqs plus habet de charitate plus habet de libertate: qz vbi spūs dñi ibi libertas. ij. Cozin. iij. sz pfectam charitatē habens potissime habet libertatē: ergo minus habet de obligatione: ergo obligatus est ad minora q̄z alij. ℂ P perfectionis est in lingua non offendere: z peccata venialia vitare. sz hoc nullus facit etiā apostoli: ergo perfecti non obligant ad ea que pfectionis sunt. ℂ &° dicendū ad primā questionē q sicut in augmēto corporali distinguūt diuerse etates sm diuersos effect⁹ notabiles in quos natura pficit quos prius exercere non poterat: ita etiam in augmēto spūali assignant gradus diuersi charitat⁹ sm aliquos notabiles effectus quos in habēte charitatē charitas relinqt. Prim⁹ ergo effectus charitatis est vt hō a peccato discedat. z ideo mens charitatē habentis in primis circa h̄ maxime occupat vt a peccatis preteritis emūdet: z a futur⁹ precaueat. z q̄ntū ad hunc effectū dicit charitas incipiens. Secūdus effect⁹ est vt iam fiduciā de liberatione peccator hīs in bonū adipiscendū se extēdat. z q̄ntū ad hunc effectū dicit charitas pficiēs nō quin in alijs statib⁹ pficiat: sz qz in hoc statu precipua cura est de adipiscendis bonis dū hō semp ad pfectionē anbelat. Terti⁹ effectus est vt hō iam ad ipsa bona q̄si connutritus quodāmō sibi naturalia habeat ipsa: z in ea quiescat z delectet. z hoc ad pfectā charitatem ptinet. Status aūt medius duo habet. Unū sm q compat ad primū statū: quia roborat otra mala de quib⁹ charitas incipiēs sollicita est. Aliud qō nutrit sm q tēdit in statum tertiū semp mag⁹ ac magis bona q̄si sibi incorporādo. Sim etiā pfecta charitas duos habet gradus. Unus est sm q in

bonis cõmunib⁹ quasi iam secura conquiescit. ⁊ fm hoc dicitur perfecta. Alius fm q̃ ad quelibet difficilia manũ mittit. ⁊ fm hꝫ dicit̃ pfectissima: vel pfecta q̃tũ ad statũ vie: pfectissima q̃tũ ad statũ patrie. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ ꝓceptũ illud quodãmõ seruat̃ in via q̃tũ ad pfectionẽ vie: quodãmõ in patria q̃tũ ad pfectionẽ patrie. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ q̃uis charitas semp augeat̃ q̃tũ ad intensionez circa eosdem effectus: nõ tñ augeat̃ vt addant̃ ei aliq̃ notabiles effectus qui ꝓius nõ fuerũt. ¶ Ad tertiũ dicendum q̃ q̃uis possint accipi infinita media: nõ tñ hñt notabilem diuersitatẽ. ¶ Ad quartũ dicendũ q̃ q̃uis incipiens ꝓficiat magis tñ occupat̃ mens eius circa remotionẽ maloꝝ q̃ circa pfectũ in bona. ⁊ ideo nõ dicit̃ ꝓficiens q̃tũ ad statũ: q⁹ moralia denominant̃ a fine. ¶ Ad secundã q̃nẽ dicendũ q̃ quantitas charitatis dupliciter põt attendi. Uno modo fm intensionẽ charitatis. Alio modo fm obiecta: sicut est etiã de quãtitate cuiuslibet virtutis vl̃ moralis vel naturalis. ⁊ fm hoc etiã põt attendi duplex pfectio charitatis. vna fm intensionẽ. ſ. vt pfecte diligat. alia fm obiecta vel effectus vt pfecta faciat. Una queq; autẽ harũ pfectionũ põt dupliciter attẽdi in charitate. habet enĩ pfectionẽ q̃tũ ad eẽ suũ fm q̃ est pfecta in specie sua. ⁊ hec est pfectio sufficiẽtie. ⁊ ad hãc oẽs tenemur sicut ad charitatẽ: quia charitas habet quantitatẽ determinatã vtroq; modo cara quã nõ ꝓrigit̃. ⁊ in hꝫ stat pfectio essentialis ipsi⁹. habet etiã pfectionẽ q̃tũ ad bñ esse. ⁊ in hac pfectione distinguendũ est quia ad pfectionez que est ꝑ intensionẽ tenet̃ tendere q̃uis nõ teneat̃ eã habẽ. Sed ad pfectionẽ q̃ est fm obiecta non tenet̃ simpliciter q̃s neq; tendere neq; eam habere ſz tenet̃ eam non ꝺtẽnere nec ꝺtra eam se offirmare. ⁊ ratio est quia ꝓmiũ essentiale ad quod tendere tenemur mensurat̃ fm intensionẽ charitatis non fm magnitudinẽ factoꝝ: q⁹ deus magis pensat ex q̃nto q̃ quantũ fiat. ſz tñ tenet̃ in casu ad aliqua opera pfectiõis operib⁹ silia vt dicet̃. ¶ Ad ꝑmũ ergo dicendũ q̃ intelligit̃ de pfectu qui est fm intensionẽ in quẽ debet homo semper conari. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ cũ scimus fratrẽ posse liberari ꝑ mortẽ corꝑis a morte anime sine ꝑiculo aĩe nostre: tũc tradere animã ꝓ fratrib⁹ nõ est pfectionis ſz necessitatis: alꝫ aũt est pfectionis. Et sil̃r dicendum ad tertiũ q̃ pfectionis est q̃ homo persecutoꝛib⁹ se offerat q̃ñ incũbit periculũ fidei. sed q̃ cõꝓhensus nõ neget hoc necessitatis est. ¶ Ad quartũ dicendum q̃ in illis que nõ sunt determinata ad vnũ nõ põt tota potẽtia obligari ad aliq̃d vnũ q⁹ ꝓret rõ cõtingẽtie fm quã aliq̃d deficere põt in minori parte. cũ ergo boies in statu isto nõ habeant liberũ arbitriũ determinatũ non exigit̃ q̃ totum posse expẽdat̃ in seruitiũ dei. hoc enĩ erit in patria q̃ñ iam defect⁹ incidere non poterit. ſz sufficit q̃ nihil de posse nostro ꝺtra deũ expẽdam⁹: ⁊ illa q̃ nobis determinata sunt faciam⁹: alꝫ periret ratio nostri stat⁹. vnde sicut dicit̃ non exigit a nobis quantũ ipse dedit nobis quia nõ possum⁹: ita non exigit a nobis quantũ possumus: quia hoc esset ꝺtra rationẽ nostri status. ¶ Ad tertiã questionẽ dicendũ q̃ habens charitatẽ perfectã potest intelligi dupliciter. Uno modo q̃tũ ad perfectionẽ charitatis q̃ est penes obiecta: sicut dicunt̃ pfecti illi quib⁹ cõpetit opera pfectiõis facere vel ex voto sicut religiosis: vel ex officio sicut prelatis. ⁊ sic ex debito nõ tenent̃ tales pfecti ad q̃ alij nõ teneant̃ nisi ad illa q̃ vouerunt: vel q̃ officio suo sunt annexa. vnde nec prelati nec religiosi tenent̃ ad oĩa cõsilia. Alio mõ q̃tũ ad perfectionẽ charitatis q̃ est fm intẽsionẽ: sicut aliq̃s secularis laic⁹ feruẽs in charitate. ⁊ talis nõ obligat̃ ad opera pfectionis nisi sicut alij: sed obligat̃ ad intensius deũ diligendũ ꝓ bonis acceptis. ⁊ ad hoc ex habitu charitatis pfectio inclinat̃. ¶ Ad primũ igit̃ dicendũ q̃ tenet̃ ad plus ⁊ perfectius agendum: sed non ad opera alia facienda ex commisso q̃uis alius forte plus teneatur ex dimisso. sed cõmissum multo maius est q̃ dimissum: quia bonum est magis bonum q̃ malum sit malum: tamẽ ille qui est debitor ex dimisso tenetur ad aliqua ad que ista non tenetur sicut ad satisfaciendum. ¶ Ad secundum dicendum q̃ illa ratio falsum supponit nisi intelligat̃ de perfectis qui vouerunt aliqua perfectionis opera ad que tenentur ꝓe alijs. ¶ Ad tertium dicendum q̃ paulo competebat hoc ꝓpter officium ꝓlationis. Sciendum tamen q̃ ratio facta ad oppositum minus concludit: quia perfecti non minus tenentur sed minus ex debito mouentur: quia amor magis eos q̃ debitus monet etiam in his que debẽt. ⁊ q̃tũ ad hoc dicitur maior in eis esse libertas. ¶ Multorum charitas inordinata est. Charitatẽ hic large ꝓ dilectione vel amicicia ponit. Qui si boni sint malis filijs ꝓponẽdi sunt nõ in illis q̃ ad naturalẽ cõicationẽ ꝑtinent: sicut est hereditatis dimissio educatio ⁊ huiusmodi: nisi forte supabundans malitia filioꝝ eos indignos paterno beneficio faciat. ¶ Perfecta charitas ẽ vt q̃s sit paratꝰ ꝓ fratrib⁹ mori. Cõtra Impfectꝰ nõ est paratus ꝓ deo mori: ergo pfectus magis diligit ꝓmiũ q̃s impfectus deũ. Et dicendũ q̃ hoc ꝺtingit ex hoc q⁹ pfectꝰ minꝰ amat vitã corꝑalem q̃ impfectus. ⁊ iterũ pfectꝰ hoc facit ex supabũdãtia diuine charitatis. nõ enĩ põt eẽ vt aliq̃ charitas tantũ diligat ꝓximũ quantũ aliq̃ deũ. sed he due dilectiones nõ sunt nisi vnius generis. ſz vna est vt finis ⁊ causa diligendi. alia vt eiꝰ quod est ad finẽ: ⁊ vt eiꝰ quod rationẽ diligẽdi ex alio sortit̃: vnde non sunt compabiles. ¶ Cũ ad perfectionẽ peruenerit. Instantiã videt̃ habere in beato petro cui dñs dixit Extẽdes manũ tuam ⁊ alius ducet te quo tu non vis. Et in beato Martino qui viuere non recusauit. ¶ Ad primũ igit̃ dicẽdũ q̃ illud intelligit̃ de volũtate nãli hoc autẽ de volũtate rõnis. ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ pfecta charitas inq̃ntũ habet aliud de amore concupiscẽtie sic vult potissime frui deo. ſz fm q̃ consistit principali⁹ in beniuolentia sic facit appetere id quod est deo placitũ. ⁊ fm hoc loquebatur beatus Martin⁹. De augmento aũt charitatis dictũ est in primo libro.

¶ DISTINCTIO .XXX.

¶ Si melius est diligere amicos q̃ inimicos: ⁊ econuerso.

Hic solet queri quid potius sit plurisq; meriti diligere amicos an diligere inimicos. Sed hec cõparatio implicita est. Si enĩ cõferatur dilectio amicoꝝ tñ dilectioni amicoꝝ ⁊ inimicoꝝ ꝑspicua est absolutio. ſz si in aliquo vno boie q̃ diligit simul amicũ ⁊ inimicũ: quid horũ potius sit querat̃: obscura est respõsio: q⁹ de motu mẽtis id agit̃ de quo nõ est nobis facile iudiciũ An vn⁹ ⁊ idẽ mot⁹ sit erga amicũ ⁊ inimicũ: ſz erga amicũ intẽsior. An duo. vn⁹ erga inimicũ q̃ dz difficilior. alter erga amicũ: q̃ videt̃ feruẽtior. Nec incõgrue putat̃ melior q̃ est feruẽtior. vel si vn⁹ idẽq; est inde potior vbi est ardẽtior: nõ ipsobe extimat̃. Aug. tñ sentire videt̃ mai⁹ esse diligere inimicũ q̃ amicũ: q̃ ꝓfectoꝝ esse dicit diligere inimicos ⁊ bñfacere eis. neq; hoc a tãta multitudine i plurali q̃nta exaudit̃ in oꝛone dñica cũ dicit̃ Dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoꝛib⁹ nr̃is. Illam enĩ sponsionem dicit a multis impleri qui nondũ diligũt inimicos. Ait enĩ sic Magnũ est erga eum qui tibi nihil mali fecerit esse beniuolum

vel beneficū. Illud multo grandius ⁊ magnificē/tissime bonitatis est: ut tuū quoqz inimicū diligas ⁊ ei qui tibi vult malum:⁊ si potest facit:tu semper velis bonū faciasqz qđ possis audiēs dicēte iesuz. diligite inimicos vestros:⁊ bñfacite his qui oderunt vos:⁊ orate p persequētib⁹ ⁊ calūniātib⁹ vos Sed quoniā perfectorū filiorum dei est istud: quo quidē se debet ois fidelis extendere ⁊ humanū animū ad hunc effectū orando deū secūqz agendo luctandoqz perducere: tñ quia hoc tam magnū bonū tante multitudinis nō est quantā credimus exaudiri:cuz in oratione dicit. dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris.p/culdubio verba sponsionis hui⁹ implent:si homo qui nōdū ita profecit:ut etiā diligat inimicū: tamē quādo rogat ab homine qui peccauit in eum ut ei dimittat:dimittit ex corde: qui etiā sibi rogāti vult dimitti cū orat ⁊ dicit:sicut nos dimittim⁹ debitoribus nostris. Quicūqz vero rogat hoiem in quem peccauit:si peccato suo mouet ut roget: non est ad huc deputādus inimicus:ut eū diligere sit difficile sicut erat quādo inimicicias exercebat. Qui sqs vero rogāti ⁊ penitēti nō dimittit:nō estimet a domino sua peccata dimitti: qz mentiri veritas non potest. Que cū docuisset oratione hanc in ea sentētiā posita cōmendauit dicēs: Si dimiseritis hominibus peccata eorū:dimittent ⁊ vobis peccata vestra. Si vero nō dimiseritis:nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Ecce hinc haberi videtur qđ ⁊ pretaxauim⁹ scilicet maioris virtutis esse diligere inimicū ⁊ benefacere ei cui illū qui nihil mali nobis fecit:uel amicū. Quod si quis cōcedere simpliciter noluerit dicens:intētius diligit amicus qm inimicus.⁊ ideo illud poti⁹ isto determinet ista fm pmissam intelligentiā: dicēs ibi cōparationez esse factā inter dilectionē qua tñ diligit amicus ⁊ illā qua amic⁹ ⁊ inimic⁹ diligit. Illud vero qđ sequit magis nos mouet qđ.s.dicit nō esse tāte multitudinis diligere inimicos quāto exaudit cum dicit. dimitte nobis ⁊c. Vbi dat intelligi q alicui a deo dimittūt pctā nō diligēti inimicuz: si tñ fratri rogāti qui in se peccauit dimittat. Sed cū pctā nō dimittant alicui adulto: nisi charitatē habeat: sequit ut charitatē habeat qui non diligit inimicū. Quō ergo noie ꝓximi ois homo intelligit in illo mādato diliges ꝓximū tuū sicut teipsuz. Si enī ois hō ꝓximus est:tūc inimic⁹. Precipimur ergo inimicos diligere. Et qz illud ꝑceptuz generale est: oib⁹ ꝑcipit oēs homes diligere etiā inimicos. Quidā qđ hic dicitur simpliciter tenere volētes illud ꝑceptū determinat dicētes illic perfectis dari in ꝑceptū diligere omnē hoiez etiā inimicos. Minorib⁹ vero in cōsiliū. In ꝑceptū vero eos diligere q nihil mali fecerūt eis:⁊ inimicos nō odire Sed meli⁹ est ut intelligatur oib⁹ illo mādato ꝑcipi cūctos diligere etiam inimicos. Cui sensui attestāt auctoritates superi⁹ posite ⁊ alie multe. Illud vero Augu. nouissime positū de perfecta charitate dictum intelligit:que tñ perfectorū est.qui nō soluz amicos: sz inimicos perfecte diligūt:eisqz benefaciunt. Que perfectio dilectionis nō est tante multitudinis quāta exaudit̄ in oratione dñica. Et hoc reuera grande est ⁊ eximie bonitatis. ſ. perfecte diligere inimicū Ita ⁊ cum dicit in plurali verba illius sponsionis ab homine:qui non ita perfecit ut diligat inimicum: de dilectione perfecta accipiendum est.

¶ Postqz determinauit magister de ordine charitatis respectu diuersorū diligendorū quātū ad quātitatē dilectionis: Nic determinat ordinē quātū ad efficaciā merēdi. Diuidit aūt hec pars in duas. In ꝑma ꝓsequit̄ suā intētionē in secūda mouet quādā dubitationē ex dictis ibi: Illud vo qđ sequit̄. ꝑma in duas. in ꝑma ponit questionē. in secūda determinat eā ibi: Sed hec cōparatio. ⁊ circa hoc tria facit. ꝑmo determinat qstionē. scōo obijcit in cōtrariū ibi Aug⁹ tñ sentire videt ⁊c. tertio soluit ibi: Qđ si qs simplr. Illud vo qđ seqt̄ ⁊c. hic tria facit. ꝑmo ponit dubitationē scōo ponit quādā falsam solutionē ibi. Quidā qđ hic dr ⁊c. tertio ponit opinionem ꝓpriam ibi: sz melius est vt intelligatur.

¶ Questio prima.

Hic qrit̄ qnqz. ꝑmo vtz oēs diligere teneāt̄ inimicos. scōo vtz teneant̄ eis signa dilectiōis exhibere. tertio qd maioris meriti sit diligere inimicū vl diligere amicū. qrto qd sit maioris meriti diligere deū vel ꝓximum. quinto vtrum tota virtus merendi penes charitatez consistat.

Ad ꝑmū sic ꝓcedit. videt q nō oēs teneāt̄ ad diligēdū inimicos. Luc. viij. diligite inimicos vestros. dic glo. h⁹ pfecto ē:sz ad ea q̄ sūt pfectiōis nō oēs tenētur vt supra dictū ē:g ⁊ tenent̄ oēs inimicos diligere. ¶ ℙ nō tenēt̄ ad plura hoies i noua lege q̄s in veteri vt pz math. xiij. sup illud accipiēs panes ⁊c. dic glo. nō alia q̄s q̄ scripta erāt ꝑdicat: sz legē ⁊ ꝓphetas gratia eē demōstrat: sz in veteri lege nō tenebāt̄ hoies ad diligēdū inimicos. Math. v. Dictū ē antiqs diliges amicuz tuū ⁊ odio habebis inimicū tuū:ergo nō tenemur ad dilectionē inimicoꝝ. ¶ ℙ nā non inclinat in aliqd cōtrariū charitati: sz ois natura inclinat in dēstationē cōtrariꝰ: cū ergo inimic⁹ inq̄tū huiusmōi sit cōtrari⁹ nobis videt̄ q nō teneamur ex charitate inimicos diligere ¶ ℙ illos qb⁹ malū optam⁹. ⁊ de quoꝝ malis gaudemus nō diligim⁹: sz licet optare mala inimicis ⁊ de eoꝝ malis gaudere. vnde in scriptura sacra frequēter ponunt̄ imprecationes cōtra inimicos ⁊ in cōsolationē fideliū inducitur hostiū destructio:ergo nō tenemur iimicos diligere. ¶ ℙ charitas facit voluntatē hois volūtati diuine cōformari: sz deus odit aliquos sicut dicit̄ Malach. j. Esau odio habui. ergo licet inimicos odio habere. ¶ ℙ hoc videtur exp̄esse in psal. perfecto odio oderaz illos. sz ois perfectio ex charitate ē: ergo charitas facit iimicos odire nō solū q nō faciat eos diligere ¶ Sed cōtra Leuit. ix. nō queras vltionē nec memor eris iniurie ciuiū tuorū. ¶ ℙ ꝓuerb. xix. si ceciderit inimicus tuus ne gaudeas. ¶ ℙ charitas attēdit in homine imaginē dei fm quā possibiles sunt ad cōicandū nobiscū in vita gratie vt supra dictū est: sed hoc inuenit̄ in inimicis:ergo tenemur diligere inimicos ex charitate. ¶ ℟° dicendū q fm hoc tenemur aliquē diligere fm q nobiscuz aliquam cōmunicationē habet. inimicus autez noster habet quandam nobiscū cōmunicationē in natura scōm quā est possibilis ad cōmunicanduz nobiscum in diuina vita. ⁊ ideo in his que pertinent ad naturā suam ⁊ ad gratiam habendam debemus eum diligere: sed inimiciciam suaz quā aduersus nos habet nō debemus diligere: quia scōm eam nobiscum nō cōmunicat:nec etiam sibiipsi: sed magis contrariatur:sicut etiam de alijs peccatis dictum est. ¶ Ad ꝓmum igitur dicendum q diligere inimicos quantum ad ostensionem signoꝝ beniuolentie hoc perfectionis est et ad hoc non oēs tenentur: sed q homo inimico suo optet

gratiam dei ⁊ vitam eternam quod specialiter charitas respicit hoc necessitatis est. ¶ Ad secundum dicendum q̄ in veteri le.etiā homines tenebant̄ ad dilectionē inimicorum sicut patet per auctoritatē leuiter inductam. Unde q̄ dicitur odio habebis inimicū tuū non est ex lege sumptū: quia nusq̄ hoc in littera inuenit̄: ꝫ est additū ex ꝓtaua interpretatione iudeorū qui ex quo p̄cipiebat̄ dilectio ꝓximi concludebāt q̄ inimici essent odiēdi. additū aūt est consilium in noua lege de ostensione signorū benuolētie ad inimicū ¶ Ad tertiū dicendū q̄ natura inclinat ad odiendū inimicū nō inquantū est similis scōm conuenientiaz ī nattura aut imperceptibilitate gratie: sed inquantuz est dissimilis. hoc aūt contingit inquantū est inimicicias exercēs q̄ sumopere nobis displicere debet. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ charitas attendit ad quedam bona per se scilicet ad bona gratie. Ad quedā autē per accidens inquantū ad ista ordinantur. Bona autē tēporalia que per accidēs charitas attendit ⁊ ex cōsequenti possunt se inuicē in diuersis impedire: quia ꝓspe ritas vnius inducit aduersitatē alterius. Unde quia charitas ordinē habet ⁊ plus debet diligere quisq̄ se q̄ alīū ⁊ ꝓpinquos q̄ extraneos ⁊ amicos quā inimicos ⁊ bonū commune multorū q̄z bonū ꝓriuatū vnius potest aliquis salua charitate optare malū tēporale alicui ⁊ gaudere si contingit non inquantū est malū illius: ꝫ inquantū est impedimētū malorū alterius quē plus tenet̄ diligere vel cōmunitatis aut ecclesie Similiter de malo etiā eius qui in malū tēporale incidit ꝑm q̄ per malū pene impedit̄ frequēter malum culpe eius. Sed bona gratie mutuo se nō impediunt: quia spiritualia bona a plurib⁹ integre possideri possunt. ⁊ ideo quātū ad hoc nullus salua charitate pōt malū alteri optare vel de malo gaudere nisi inquātū in malo culpe vel damnationis alicuius relucet bonū diuine iusticie quod pl⁹ tenet̄ diligere q̄z aliquē hoīez: sed hoc nō est p̄r se de malo gaudere: sed de bono q̄ adiunctū est malo. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ deus etiā nō vult malū alicui⁹ loquendo de malo culpe: ꝫ permittit ⁊ hec permissio bona est. malū aūt pene cui⁹ ipse est actor vult nō inquātū malū: quia nō delectat̄ in penis: sed inquātū iustū. ¶ Ad sextum dicendū q̄ nō oderat eos perfecto odio nisi inquātū deo inimici erant. hoc autē est inquantū peccabāt. vnde nō odiebat in eis quos perfecto odio oderat nisi peccatum.

Ad secundū sic procedit̄. videt̄ q̄ omnes teneantur ad ostendendū signa amicicie inimicis. signa enim amicicie sunt p̄cipue beneficia ad amicos: ꝫ homo tenet̄ bñfacere inimicis ꝓuerb. xxv. Si esurierit inimicus tu⁹ ciba illū: ergo tenet̄ ostendere signa amicicie ad inimicos. ¶ P̄ ecclesia orat ꝓ inimicis vt p̄z per glo. Matth. vj. ⁊ in collecta pietate tua vbi dicit amicis ⁊ inimicis nr̄is verā charitatē largire: ꝫ oratio est p̄cipuū bñficiū q̄ō alicui impēdi pōt: cū ergo act⁹ ecclesie cuilibet mēbro ecclesie conueniat videt̄ q̄ q̄libet q̄ est mēbruz ecclesie teneat̄ inimicis beneficus esse. ¶ P̄ null⁹ debet habere simulatā dilectionē ꝫ dilectio que nō ostēdit se in ope nō est vera dilectio: q̄z ꝓbatio dilectiōis est exhibitio operis vt Grego. dicit ⁊ ꝑma Joh. iiij. dicit̄. Nō diligam⁹ lingua ⁊ vbo: ꝫ opere ⁊ veritate: ergo cū q̄libet debeat inimicū diligere q̄libz tenet̄ opera dilectiōis ad illū exhēdere. ¶ P̄ simul Matth. vj. p̄cipit̄ Diligere inimicos ⁊ bñfacere eis: ergo eadem rōne hoīes obligant̄ ad vtrūq̄: ꝫ ad ꝑmū oēs tenēt̄: ergo ⁊ ad secūdū ¶ P̄ abnegare hoī signa familiaritatis ⁊ sua bñficia quedā vindicta est: ꝫ homo tenet̄ nō se vindicare sicut p̄z Ro. xij. Nō vosmetipsos vindicātes: ergo tenet̄ nō subtrahere sua bñficia inimicis. ¶ Sed cōtra Matth. v. dicit glo. q̄ bñfacere inimicos ⁊ orare ꝓ eis est cumul⁹ perfectiōis: ꝫ ad illa q̄ sunt perfectiōis nō oēs tenent̄: ergo neq̄ ad p̄standū inimicis bñficia. ¶ P̄ in veteri lege frequēter filijs israel p̄ceptū fuit vt persequerent̄ hostes suos ⁊ nō inirent cū eis fedus: ergo nō tenebant̄ benefacere eis: ergo nec modo. ¶ P̄ videmus q̄ etiā modo ecclesia indicit bella contra Tyrānos ⁊ infideles: ergo licet inimicis mala facere multo igitur minus nō oportet eis bñfacere. ¶ R⁹ dicendū q̄ effect⁹ charitatis debet affectui respondere. vnde ꝑm q̄ tenet̄ quis affectū charitatis ad inimicū habere: ita ⁊ effectū ad eū exhēdere. charitas aūt vt dictū est respicit bona gratie que sunt cōmunia oīb⁹ viuentib⁹ vel actu vel potētia. ⁊ ideo est cōmunior vel latior q̄z aliqua alia amicicia que ad pauciores se extēdit inquātū fundat̄ sup̄ cōicatione aliqua que non ad oēs est. In oīb⁹ aūt illud q̄ō est cōe vehemētius est: ꝫ illud q̄ō est ꝓpriū plura cōplectit̄ actu: ⁊ perfectio cōis est in hoc q̄ se extēdit ad illa que cōplectit̄ ꝓpriū vt gen⁹ perficit̄ per additionē differētie: sicut esse vehemētius inheret q̄z viuere: ⁊ tñ viuere aliq̄d cōplectit̄ actu q̄ō esse non habet nisi in potētia. vnde perfectio esse est ꝑm q̄ se extēdit ad vitā: sic ergo charitas vehemētius optat alicui bona gratie: circa que est p̄ncipaliter q̄z aliqua alia amicicia bona correspōdētia illi amicicie tñ nō est de necessitate charitatis: ꝫ de pfectione q̄ ad illa bona se extendit. Et ideo quilibet ex necessitate tenet̄ odiēti se optare bona eterna. nō aūt bona tēporalia: ꝫ hoc est de perfectiōe charitatis vt etiā ad ista se extēdat: sed q̄z remotio mali p̄cedit ordine generationis adeptionē boni. ideo affect⁹ nulli optat aliq̄ō bonū cui aliq̄ō malum inquātū est malū optat. Unde q̄zuis sit de perfectiōe charitatis vt bona tēporalia optem⁹ inimicis tñ est de necessitate salutis vt mala ei⁹ optem⁹ inquātū mala: ꝫ per accidens vt p̄z⁹ dictuz est. Et sil̄iter est de effectu: q̄z cooperari in bis q̄ sunt ad vitā eternā ꝓ loco tēpore ⁊ modo suo tenet̄ homo etiā inimico saltē vt ordādo in cōi vt eū a suis orationib⁹ nō excludat q̄zuis forte specialē mētionē de eo nō faciat: sicut nec oportet q̄ de oīb⁹ ad quos charitatē habet specialē orationē faciat: ꝫ cōmunē. In alijs aūt bonis nō tenetur ei cooperari nisi necessitas incūbat: sed est de perfectione charitatis: sed tunc nō facere ei malū nisi inquātū est impedimētū maioris mali vel ꝓmotiuū maioris boni vt iusticie vt alicuius huiusmodi. ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū q̄ beneficia amicabilia ꝓcedūt ex liberalitate nō ex debito. Necessitas autē facit omnia cōmunia. ⁊ ideo in necessitate subueniendū est etiā inimicis: sed hic est magis effect⁹ iusticie q̄z amicicie. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ oratio est de his bonis que pertinēt ad cōicationē spūalis vite que charitas ꝑincipaliter attendit. Et ideo non est simile de hoc et de alijs. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ nō est simulata dilectio q̄ tantū exhibetur in opere quantū habet̄ in affectu. ¶ Ad quartum dicenduz q̄ illa duo equali passu currūt vt dictū est. ¶ Ad quintū dicenduz q̄ negare homini signa familiaritatis q̄n necessitas expeteret esset vindicta: vel etiā q̄n veniā peteret vel q̄n se ille qui hostis habet̄ ad familiaritatē ingereret si habeat̄ p̄sumptio q̄ nō simulate vel irrisorie faciat: q̄z tunc diligit ⁊ inter amicos deputādus est: sed q̄ aliquis vltro se ad familiaritatē inimicū ingerat hoc perfectiōis est. ¶ Ad sextū dicendū q̄ glosa loquit̄ de illo beneficio q̄ sequitur charitatē perfectā ꝑm q̄ procedit in illa que sunt aliarū specialium amiciciarū. ¶ Ad septimū dicendū q̄ preceptum fuit antiquis vt persequerēt̄ hostes ⁊ cū eis fedus non inirent inquantū per eorum amiciciam in idolatriam pertrahebantur ⁊ inquantum erāt executores diuine iusticie ex precepto eius qui auctoritatem habebat. non autem ita q̄ ex vindicta facerent. ¶ Et similiter dicendum ad octauum q̄ ecclesia hoc modo mouet bella aduersus iniquos vel vt iusticiam faciat vel vt maius malum euitet aut magis bonum inducat.

Ad tertium sic procedit̄. videt̄ q̄ maioris meriti sit diligere inimicum q̄z amicum. Matthei. v. dominus dicit ⁊ dilexeritis eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis: sed meritum dicitur respectu mercedis: ergo maioris meriti est diligere inimicum q̄z amicū. ¶ P̄ illud q̄ō est perfectionis est maioris meriti: q̄z cha-

ritas perfecta plus meretur q̄z imperfecta: sed diligere inimicū est charitatis perfecte. diligere autē amicū non: ergo diligere inimicū est maioris meriti. ℂ P̄ vbi maior est difficultas ibi maius meritū: quia magis ptinet ad virtutē q̄ est circa difficile: sed diligere inimicū est difficilius q̄z diligere amicū: ergo est maioris meriti. ℂ P̄ fm Grego. sententia tāto sunt magis accepta quāto minus debita: sed min⁹ est debitū diligere inimicū q̄z diligere amicuz: ergo magis deo acceptū z magis meritoriū ℂ P̄ virtus merendi est ex gratia: sed dilectionē inimicorū mouet tantū gratia ad dilectionē amicorū mouet simul natura cū gratia: ergo magis est meritoriū diligere inimicū q̄z diligere amicum. ℂ Sed contra quāto aliquis actus est magis bonus tanto est magis meritorius: sed meli⁹ est diligere amicū q̄z inimicuz: qz est actus magis cadens supra debitā materiam: ergo meli⁹ est diligere amicū q̄z inimicū. ℂ P̄ minus bonū dimittendū est pro magis bono si necessitas incūbit: sed dilectio inimicorū dimittenda esset magis q̄z dilectio amicoruz quod patet ex effectu qui affectui proportionat: quia quādo nō possumus amicis z inimicis in extrema necessitate existentib⁹ subuenire tenemur magis subuenire amicis q̄z inimicis: ergo diligere amicū est magis bonuz q̄z diligere inimicum ℂ P̄ illud qō est cōmune z principiū melius est q̄z illud quod superaddit: sicut esse melius est q̄z viuere si sine esse consideret vt dicit Dionysius ca. v. de di. no. sed diligere amicū est cōmune z primum fundamentū charitatis cui superaddit dilectio inimicorū: ergo diligere amicū est melius z magis meritoriū q̄z diligere inimicū. ℂ R° dicendū q̄ predicta cōperatio dilectionū potest intelligi dupliciter scilicet quantū ad actus z quantū ad habitus. Si quantuz ad actus sciendū est q̄ quādo queritur de duob⁹ actibus q̄s sit melior z magis meritorius oportet q̄ questio intelligatur de illis per se loquēdo fm genus suum. cōtingit enim q̄ illud qō fm genus est minus bonū vel meritoriū aliquo aduenīente efficiat magis bonū vel meritoriū sicut parū opus ex magna charitate factū magis est meritoriū q̄z magnū ex parua. bonitas autē actus ad duo mensurat ex quibus bonitatē recipit scilicet ex termino vel obiecto z ex principio quod est volūtas. ex termino autē habet speciē bonitatis: sed ex voluntate habet rationē merēdi: quia fm hoc est in potestate facientis q̄ ex voluntate procedit. Si ergo comparem⁹ dilectionē amici z inimici quātū ad terminos siue obiecta: cum obiectum magis competēs dilectioni sit amicus q̄z inimicus sic melius est diligere amicū q̄z inimicum. Si vō comparem⁹ duas dilectiones predictas ad principium qō est voluntas: sic vbi est maior conatus voluntatis ibi oportet esse maius meritū: quia quāto est maior conatus voluntatis tāto est feruentior volūtas de fine ꝓpter quē attentat illud qō fm se sibi est magis repugnās q̄tuis sit magis remissa quādoq̄ circa id ad qō magis conat. meritum autē consistit ex hoc q̄ voluntas ad finem afficit. Et ideo si cōparemus actus taliū dilectionuz. dilectio inimici est magis meritoria inquātū huiusmodi: quia fm q̄ hui⁹ mōi exigit maiorē conatū z maiorē feruorē circa finē q̄tuis dilectio amici sit magis intensa circa obiectuz: sed dilectio amici est melior quātū ad bonitatē essentialem que consequit speciē actus: quia actus specificat ex obiecto. Si aūt comparent predicte dilectiones quātū ad habitus sic oportet q̄ vel intelligat de dilectione inimicorū que est necessitas: z sic nulla est cōparatio: quia idē habit⁹ est equalis respectu vtriusq̄ vel de dilectione inimicorū que est pfectionis: z sic dilectio inimicorū includit dilectionē amicorū: et nō ecōuerso: z sic dilectio inimicoruz melior est. ℂ Ad primū ergo dicēdū q̄ dilectio qua tantuz amici diligunt non ꝓcedit ex gratia z ideo nō pōt esse meritoria nec mercedez habere: sed tamē si actus dilectionis qua amicos diligim⁹ sit gratia informat⁹ meritori⁹ est z mercedem habet. ℂ Ad secūdū dicēdū q̄ diligere inimicū nō oīb⁹ modis perfectionis est: sz in quātū perfectiōis est efficit magis meritoriū fm q̄ exigit maiorē conatū. ℂ Ad tertiū dicēdū q̄ difficultas nō facit ad meritū nisi inquātū facit maiorē inclinationem z conatū voluntatis in aliquid. ℂ Ad quartū dicēdū q̄ debitum nō diminuit rōnē meriti nisi quaten⁹ diminuit rationē voluntarij fm q̄ quandā necessitatē importat: sz si volūtarie debitū reddat nihilomin⁹ ibi erit tūc meriti q̄tū est ibi de rōne voluntarij. ℂ Ad quintū dicēdū q̄ natura nō est cōtraria gratie. vnde amixtio nature ad gratiā nō facit remissionē in effectib⁹ gratie que causat ex permixtiōe cōtrarij. ℂ Ad sextū dicendū q̄ act⁹ habet bonitatē ex obiecto z ex fine. z bonitas que est ex obiecto est materialis respectu illi⁹ que est ex fine quā volūtas attēdit z penes istaz potius consistit meritū. ℂ Ad septimū dicenduz q̄ in illis que se habēt fm additionē vnius ad alterū est cōsequētia in cōtraria nō cōsequentia in ipso: sicut patet in boīe z animali: sicut enī se habz homo ad aīal: ita se habet nō animal ad nō homo. vnde qz conat⁹ qui est in dilectione inimicoꝝ se habet ex additione ad illū qui est in dilectione amicorū ideo sicut diligere inimicū est maioris meriti fm q̄ est maior conat⁹: ita dimittere dilectionē amicorū est magis malū. ℂ Ad octauum dicēdū q̄ ratio illa ꝓcedit de bonitate quā actus habet ex ꝓpria rōne sue speciei q̄ est ex obiecto.

Ad quartū sic procedit. videt q̄ diligere proximuz sit magis meritoriū q̄z diligere deū. naturalib⁹ enī nō meremur: sz diligere deuz est naturale: qz amor sūmi boni omnib⁹ naturaliter ineſt vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. ergo diligere deū est min⁹ meritoriū q̄z diligere ꝓximū qō nō est a deo naturale. ℂ P̄ illud qō est fructuosius videt esse magis meritoriū: sz ea q̄ pertinēt ad vitā actiuam sūt magis laboriosa z fructuosa q̄z ea que pertinēt ad cōtēplatiuā: ergo sunt magis meritoria: sz dilectio ꝓximi pertinet ad vitā actiuā. dilectio aūt dei ad cōtēplatiuaz: ergo est magis meritoriū proximū diligere q̄z diligere deū. ℂ P̄ sicut diligere inimicum ponit in vltimo gradu: ita diligere deū ponit in primo gradu charitatis: sz diligere inimicum est magis meritoriū q̄z diligere amicū: ergo eadē rōne diligere ꝓximū q̄z diligere deū. ℂ P̄ illud quod presupponit aliud z nō conuertit videt esse perfecti⁹: sed dilectio proximi psupponit dilectionē dei: qz de⁹ est ratio diligendi ꝓximum: ergo dilectio ꝓximi est magis meritoria q̄z dilectio dei. ℂ P̄ actus in quo exigitur maior conat⁹ oportet q̄ sit magis meritorius: sz maior conat⁹ exigit ad diligēdū inimicū q̄z ad diligendū deuz: ergo dilectio ꝓximi ad minus quātū ad dilectionē inimicorū est magis meritoria q̄z dilectio dei. ℂ Sed contra ꝓpter qō vnūqōq̄ tale z illud magis: sz dilectio ꝓximi nō est meritoria nisi inquātū ordinatur ad deū actu vel habitu: ergo dilectio dei est magis meritoria. ℂ P̄ quanto charitas est magis intēsa magis erit meritoria: sz intensius diligit charitas deū q̄z ꝓximū: ergo in hoc magis merebit. ℂ P̄ quelibet virtus efficaci⁹ operat circa obiectū suū quāto est sibi magis ꝓpriū z p se: sz obiectū p se charitatis est de⁹: ꝓxim⁹ aūt nō nisi cōsequēter sic magnitudo visus ꝯsequēter colorē p se q̄ cū mereri sit effect⁹ charitat⁹ videt q̄ sic visus meli⁹ cognoscit colorē q̄z magnitudinē: qz circa colorē nō decipit sic circa magnitudinē: ita charitas magis mereat in dilectiōe dei q̄z in dilectiōe ꝓximi. ℂ P̄ qō est difficili⁹ videt esse magis meritoriū: sz diligere deū videt difficili⁹ q̄z diligere ꝓximuz. dicit enī ꝓma Jo. iiij. qui ꝓximū quē videt nō diligit deū quē non videt quō pōt diligere: ergo dilectio dei est magis meritoria q̄z dilectio ꝓximi. ℂ R° dicēdū q̄ dilectio dei ē causa z rō dilectiōis ꝓximi. vñ dilectio dei includit virtute in dilectione ꝓximi sic cā in effectu z dilectio ꝓximi includit in dilectione dei sic effect⁹ in cā ptāte nihilomin⁹ tūc alius ē modus dilectionis qui terminat in proximū et qui sistit in deo sicut alius actus est quo considerantur principia z conclusiones quāuis p dicto modo mutuo se includāt cōparando: ergo

hos duos motus ex duabus partibus vt supra dictum est inuenimus dilectionē dei potiorem q̄ dilectionē proximi scilicet ꝛ quantū ad obiectū quod est competētius dilectioni ꝛ quantū ad voluntatē que intensius et promptius afficitur in deum q̄ in proximum. ꝛ ideo motus dilectionis in deū est melior ꝛ magis meritorius quā motus dilectionis in proximum nisi dilectio proximi procedat ex maiore dilectione dei q̄ sit dilectio que fertur in deū immediate in aliquo actu q̄ quidē aliquādo contingit: sz nō semper: qz minima dilectio charitatis in deū sufficit vt extendat affectum in primum. ¶ Ad primū igit̄ dicendū q̄ illa que sunt pure naturalia nō sunt meritoria: sed illa que procedūt ex natura perfecta charitate ꝛ gratia sunt meritoria: nec natura ratione meriti diminuit vt dictū est. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ supposito q̄ actꝰ actiue vite sit magis meritoriꝰ q̄ actus cōtemplatiue q̄ forte nō est verū vt infra dicet̄ nō oportet q̄ dilectio ꝓximi sit magis meritoria q̄ dilectio dei: quia dilectio dei est principiū eorum que ad vtrāq; vitam pertinēt vt dictū est. Uel aliter dicendū q̄ dilectio dei ꝛ ꝓximi q̄tū ad actū interiorem pertinet ad vitā cōtemplatiuā. vñ Greg. dicit super Ezech. O. cōtemplatiua vita insistit dilectioni dei ꝛ ꝓximi: sed quātū ad actus exteriores vtraq; ad vitaz actiuam pertinet quātuis huiusmodi actus in proximos expendat̄: quia deꝰ operū nostrorū nō eget. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ dilectio inimici nō erat magis meritoria nisi inquantū procedebat ex fortiori virtute que fortitudo attendebat̄ sm̄ qd̄ voluntas intēsius deo adherebat. vnde nō sequit̄ q̄ dilectio ꝓximi sit magis meritoria: nisi magis etiam deus diligeret̄. ¶ Ad quartum dicendū q̄ dilectio ꝓximi presupponit dilectionē dei nō sicut perfectꝰ minus perfectum sicut erat in aliis gradibꝰ: sed sicut effectus causam. ꝛ ideo ratio nō sequit̄. ¶ Ad quintū dicendū q̄ ille conatꝰ voluntatis nō est nisi ex hoc q̄ vehementiꝰ ad deū afficitur vt dictum est priꝰ: quia nullus amat̄ ad aliquid nisi sm̄ desiderium finis. Hoc autem qd̄ in contrariū obiicit̄ q̄ diligere deū est difficilius intelligendū est nō de dilectione naturali qua oia ipsum amant: sz de dilectione gratuita. ꝛ hec etiā dicit̄ difficilior nō quasi laboriosior cū sit dulcior: sed quia magis vires nature excedit: quia est in altius obiectum.

Ad quintū sic procedit̄. videt̄ q̄ meritū nō consistat in charitate p̄cipaliter. gratia enim dicit̄ esse p̄ncipium merēdi: sz charitas non est idē quo gratia ergo nō consistit meritū p̄ncipaliter penes charitatem. ¶ P̄ actus est meritoriꝰ per ordinē ad finē sicut ꝛ laudabilis: sed cuiuslibet virtutis est facere actū laudabilem: ergo ꝛ facere actū metitoriū: ꝛ ita videt̄ q̄ meritū nō consistat penes charitatem. ¶ P̄ nullꝰ meret̄ nisi iustificatus: sz fidei est iustificare vt patz Ro. v. ergo apud ipsam p̄cipue est virtꝰ meritoria. ¶ P̄ illud qd̄ facit ad diminutionē meriti nō videtur esse radix merēdi: sed charitas facit diminutionē meriti: qz facit omnia facilia nō solum inquātū est habitꝰ: sed etiā inquantū est amor vt ex p̄dictis patz: cum ergo difficultas faciat ad meritū videt̄ q̄ charitas nō sit radix merendi. ¶ P̄ si charitas esset radix merēdi vbicūq; esset equalis charitas esset equale meritū: sz aliquādo aliq̄s habēs paruā charitatem facit aliquē actū in quo magis meret̄ q̄ ille qui habet magnā charitatē in aliquo paruo actu quē facit: ergo charitas nō est radix merēdi. ¶ Sed cōtra illud videt̄ esse radix merendi sine quo nullū meritū valet: sz charitas est huiusmodi vt patet p̄ma Thozin. xiij. ergo charitas est radix merendi. ¶ P̄ illud videt̄ esse radix merēdi qd̄ opponit̄ omni demerito: sed charitas est huiusmodi: ergo ipsa est radix merēdi. ¶ P̄ ex hoc meremur q̄ deo cōiungimur: sed hoc facit charitas: ergo ipsa est radix merēdi. ¶ Rꝰ dicendū q̄ sicut supra dictū est meritū p̄prie dicit̄ qd̄ aliquis exhibet ad hoc q̄ faciat aliquid suū qd̄ est p̄miū meriti. vnde ad meritū requirit̄ duo p̄ncipaliter vnū est q̄ sit exhibitum ꝛ non extortū: ꝛ quia nihil potest exhiberi nisi q̄ in potestate exhibētis est. ideo requirit̄ q̄ sit voluntariū: quia volūtas facit nos esse dominos nostrorū actuum. Aliud requirit̄ vt hoc quod exhibet̄ sit sufficiens ad faciendū suum illud qd̄ exhibet̄. Et ex vtraq; parte p̄ncipalitas merēdi est ex charitate. ipsa enim est in voluntate sicut in subiecto ipsam perficiens quantū ad primū actum eius ꝛ principalem. ꝛ iteruz cum sit amor dei facit amatum ipsum qd̄ est primū esse suū inquantū vnit ei. ꝛ ideo principalitas meriti est in charitate. in aliis aūt sm̄ q̄ charitate informāt̄. ¶ Ad primū igit̄ dicendū q̄ gratia facit meritū sicut principiū remotum constituens nos inesse spirituali fine quo nō possumus mereri aliquod spirituale: sed charitas est sicut principium proximū. ¶ Ad secundū dicendū q̄ fides nō iustificat nisi per charitatē sic formata. ideo autē specialiter fidei attribuitur iustificatio: quia primū in quo distinguitur iustus ab iniusto est actus fidei sicut primū in quo distinguitur viuum a nō viuo est actus nutritiue potentie. ꝛ ideo dicit̄ viuere sm̄ illam potentiaz ꝛ sentire sm̄ tactum qui est primꝰ sensuum vt dicit̄. ij. de anima. ¶ Ad tertium dicendū q̄ actus aliarum virtutū nō sunt meritorij nisi inquantū sunt informati charitate sicut nec actꝰ virtutū sunt laudabiles nisi inquātū sunt voluntarij. ¶ Ad quartum dicendū q̄ difficultas nō facit ad meritū nisi forte dimissiones pene per modū cuiusdam cōmutationis: sed ad meritū quod ordinat̄ ad consecutionez boni ad quod proprie ordinē habet non facit nisi sm̄ q̄ exigitur maior conatus qui est sm̄ maiorem inclinationem voluntatis in illud: ꝛ quia habitus ꝛ amor ex hoc faciunt facilitatem: quia faciunt maiorē inclinationem voluntatis. ideo talis facilitas non diminuit rationez meriti. ¶ Ad quintū dicendū q̄ habitus virtutū quāuis inclinēt voluntatē tamen nō cogunt. ꝛ ideo potest esse q̄ habitum maiorē habens quādoq; minorem intentionez inducit in actu: sicut etiam quādoq; nullā: ꝛ tunc actus ex maiori charitate procedens minus intensus est magis meritorius respectu p̄mij accidentalis q̄ respicit ipsum actū: sed minꝰ respectu p̄mij essentialis qd̄ respicit capacitatē que est ex habitu charitatis. An vnus ꝛ idem motus hoc est impossibile nisi vnus propter alterū diligatur ꝛ actuali consideratione referatur in illud. Erga amicū feruentior. hoc est intelligendum respectu ipsius obiecti: sed respectu finis ille qui habet maiorē conatum inquantū huius est feruentior. Cū dicitur in oratiōe dimitte nobis ꝛc. videtur sm̄ hoc q̄ quicunq; seruat rancorem peccat dicendo hanc orationem. Et dicendum q̄ nō peccat: quia non dicit eam in persona sua: sed in persona ecclesie: vel si in persona sua non quantuz ad id qd̄ agit: sed quantum ad id aliud qd̄ optat peruenire.

DISTINCTIO .XXXI.

¶ Si charitas semel habita ammittatur.

Illud quoq; non est pretereundum q̄ quidā asserunt charitatem semel habitā ab aliquo nō posse excidere: nullūq; damnā dū hāc aliquādo habere. Qui hanc traditionē subditis muniunt testimonijs. Apostolꝰ ait Charitas nunq̄ excidet. Augꝰ. etiam inquit Charitas que deseri potest nunq̄ vera fuit. Itē Charitas est fons pprius ꝛ singularis bonorum: cui nō cōmunicat alienus. Alieni sunt omnes qui audituri sunt. nō noui vos. De hoc fonte scriptura ait: Fons aque viue sit tibi proprius: ꝛ nemo alienus cōmunicet tibi. Si autem alieni sunt qui audituri

sunt illam vocez: non ergo huic fonti cōmunicant damnādi. Item Augustin⁹ super epistolā Joānis Radicata ē charitas: secur⁹ esto: nihil mali ꝓcedere pōt. Itē Grego. in moralib⁹. valida est ut mors dilectio. virtuti enī mortis dilectio cōparat: qz nimirū mētē quā semel cepit a dilectiōe mūdi fūdit⁹ occidit Itē aug. sup epl̄am Joānis. Unctio inuisibilis charitas est: q̄ in quocūqz fuerit radix illi erit que ardēte sole arescere nō pōt. nutrit calore solis: nō arescit. Itē Beda sup Joānē. Querēdū ē quō spāle filij dei agnoscendi signū fuerit ꝙ sup eū descenderit: et māserit spūs. Quid maius est filio dei ꝙ in ipso manere spūs astruatur. Notandūqz qui semper in dño māserit spūs. in sanctis vero cū diu mortale corp⁹ gestāt partim semp maneat: partim rediturus se cedat. Manet enī apud eos ut bonis insistāt actibus. Recedit vero ad temp⁹ ne semper infirmos curādi mortuos suscitādi: demones eijciendi: uel etiā ꝓphetādi habeant facultatē. Manet ergo semp ut possint habere ⁊tutes: ⁊ mirabiliter ipsi viuant. Venit ad temp⁹ ut etiā alijs per miracloz signa quales sint intus effulgeāt Itē Greg. In sanctorū corāib⁹ ꝑm quasdā virtutes semper permanet spūs: ꝑm quasdā recessurus venit ⁊ venturus recedit In his virtutib⁹ sine quib⁹ ad vitam nō peruenit in electorū suorū corāib⁹ pmanet. In his vero per quas sanctitatis virt⁹ ostēdit. ut in exhibitione miraculorū: aliqñ adest aliquādo se subtrahit. Itē ambro. ficta charitas est que in aduersitate deserit. Hoc innuere videt ꝙ charitas semel habita nō amittat. Ideo q̄dā in p̄taxatā ꝑsilierūt audaciā dicētes: charitatē a dānandis nō haberi: nec a quoquā habitā posse amitti. quos rō vincit ⁊ auctoritas. Quidā enī ad tēp⁹ sunt boni: q̄ postea fiunt mali: ⁊ ecōuerso. Unde quorūdā noīa ꝓpse dicit scripta in libro vite: qui tñ postea abierūt retro. Sed scripta dicit nō ꝑm p̄scientiā: sz ꝑm p̄sentez iusticiā cui deseruiebāt: qz digni tūc illo bono erāt: qō habituri sunt p̄scripti ꝑm p̄scientiā. unde Ambro. Quibusdā gratia data ē in vsuz: ut salui iude ⁊ illis discipulis quib⁹ dñs dixit: Ecce noīa vestra scripta sūt in celis. ⁊ postea abierūt retro. Sed hoc dixit ꝓpter iusticiā cui deseruiebāt: qz boni erant: Frequēter enī ante sunt mali qui futuri sūt boni. ⁊ aliquotiēs prius sunt boni q̄ futuri sūt et pmāsuri mali. Scōm qō dicūt scribi in libro vite uel deleri.

¶ Determinatio auctoritatum predictarum.

Quod vero apostolus ait: charitas nūqz excidit: nullaten⁹ p illis facit. Dignitatē enī charitatis ostendēs dicit eā non excidere: qz hic ⁊ in futuro erit. Sed fides ⁊ spes euacuabūtur ⁊ sciētia. Itē ꝙ dicit charitas nūqz fuisse vera que deseri pōt: nō ad essentiā charitatis refert: sz ad efficiētiā: qz nō efficit charitas q̄ deserit hoiez vere beatū. nec ꝓducit ad verū bonū. Huic etiam fonti alieni id est dānādi nō cōicant. s. in fine: qz nō perseuerāt. Pōt tñ hoc ⁊c. que de charitate dicta sūt de ꝑfecta intelligūt quā soli perfecti habēt: que semel habita non amittit. Exordia vero charitatis aliqñ crescūt: aliqñ deficiūt. Sūt enī virtutis exordia et ꝑfect⁹ ⁊ perfectio: quos gradus ille discernit: qui parabolā illā intelligit. Sic est regnū dei quemadmodū si iacet homo in terra semen: ⁊ dormiat: ⁊ exurgat semē: ⁊ germinet: ⁊ crescat ⁊c. Et si ergo ꝑfecta charitas sic radicata ē ut amitti nequeat: incipiēs tamē ⁊ ꝓfecta amitti pōt: ⁊ sepe amittit. ⁊ dum habet nō finit habentē criminaliter peccare. Quod Aug⁹ ostēdit ita inquiēs. Quia radix oīuz malorz cupiditas ē: ⁊ radix oīuz bonorz est charitas simul ambe esse nō possunt. Nisi vna radicit⁹ euulsa fuerit: alia plantari nō pōt. Sine causa aliqs conat ramos incidere: si radicem non contendit euellere.

¶ Quare fides spes ⁊ scientia dicunt euacuari et non charitas: cum ⁊ ea ex parte sit.

Aduertendū etiam est quomō fides spes ⁊ scientia dicant euacuari: quia ex parte sūt ⁊ non charitas: cum ⁊ ipsa ex parte sit. Ex parte enim id est imperfecte diligim⁹ sicut ex parte scimus: ut ait Ysitius super leuiticū. Cum ergo omne quod ex parte est euacuetur: cur charitas excipitur: que dicit nunqz excidere. Charitas quidē ex parte est etiam: ut sepe sancti docent: qz ex parte diligimus nunc: ⁊ ideo ipsa euacuabit inquantum ex parte est: quia tolletur imperfectio: ⁊ addetur perfectio remanebitqz ipsa aucta: ⁊ actus eius ⁊ modus diligendi. ut diligas deum ꝓpter se ex toto corde: ⁊ ꝓximū tuum sicut teipsuz. Sed imperfectionis modus climinabit. fides vero ⁊ spes penitus euacuabunt. Scientia vero scōm actum ⁊ modū suum: qui nunc est: non scōm sui essentiā tolletur. Ipsa enim virtus scientie remanebit: sed alium tenebit vsum ⁊ modum.

¶ Si christus ordinem charitatis prescriptuz habuit.

Nunc autem superest inuestigare: si christus scōm ꝙ homo: ordinez diligendi prescriptum seruauerit Quod si est omnē hominem sicut seipsum dilexit. Omnib⁹ ergo vitam optauit. omnesqz saluos fieri voluit. Sed nō omnes salui sunt: ⁊ ita non est factum quod optauit. Sed nō est ignorandū in eo fuisse charitatē iuxta modum patrie non vie. eumqz ordinem diligendi implesse: qui seruat in patria: non in via. Qui enim in patria sunt id est iaz beatificati sunt adeo iusticie dei addicti sunt: ut nihil eis placeat nisi qō deo placet. Ac per hoc illorum tm̄ salutem volunt quos deus saluari voluit: eosqz solos sicut se diligunt. Ita ⁊ christus electos tm̄ sicut se dilexit: eorumqz salutem optauit.

¶ Postqz determinauit magister de charitate hic determinat de ei⁹ duratione. Dividit enī in partes duas. In prima parte determinat de duratiōe charitatis quātū ad suaz essentiā. in secunda de duratione eius quantū ad ordinem eius ostendens qualis in christo fuerit ⁊ in beatis futurus sit ibi: Nūc autem superest inuestigare ⁊ceteras. Prima in duas. in prima determinat de duratione charitatis. in secūda de duratione aliorū habituum ibi: Aduertendū est ⁊c.

circa primum tria facit. primo ponit opinionē falsam quo/rūdā qui dixerūt charitatē nō posse amitti ⁊ rōnes opinio/nis illi⁹. Secūdo obijcit in cōtrariū ibi: Quos ratio vincit tertio soluit rōnes in contrariū inductas ibi: q̄ vero aplus ait ⁊c. Hic est duplex questio pma de euacuatiōe charitat⁹ per peccatum. secunda de euacuatione eius per gloriam.

Questio prima.

Circa primū querūt quatuor. Primo vtrum chari/tas semel habita possit amitti. scōo vtrū aliqs pos/sit de libro vite deleri. tertio vtrū minima charitas possit cuilibet tentationi resistere. quarto de quātitate cha ritatis in resurgente.

Ad pmū sic procedit. videt q̄ habēs charitatē non possit eā amittere. oīs enim qui habet charitatē est natus ex deo: q⁹ charitas facit filios dei: ꝫ oīs qui nat⁹ est ex deo nō peccat vt dicit .j. Joh. iij. ergo omnis qui habet charitatē nō peccat: ita charitas semel habita nō pōt amitti. ℂ P̄ in quolibet habēte charitatē est meritum vite eterne: q⁹ charitas est p̄ncipiū merendi vt dictum est: ꝫ initi/ste agit cum aliquo si nō reddat ei qđ meruit: q⁹ hoc est ei debitū: ergo cuilibet habēti aliquādo charitatē debit⁹ vita eterna: ꝫ nulli debit⁹ vita eterna nisi finaliter habeat chari/tatē: ergo quicūq; habet charitatē finaliter habebit eam: et ita nō pōt ad minus finaliter amitti vt videt⁹. ℂ P̄ illud qđ est fortissimū nō pōt vinci a debilissimo: ꝫ charitas est for/tissima: q⁹ est fortis vt mors vt dicit Cant. vlti. peccatum aūt est debilissimū: q⁹ malū est infirmū ⁊ pigrū vt dic⁹ Dio. iiij. ca. de di. no. ergo charitas nō pōt per peccatū expelli: ꝫ nullo alio mō pōt amitti: ergo charitas semel habita amit/ti nō potest. ℂ P̄ radix oīs mali est cupiditas. p̄ma Tbi. vj. ꝫ charitas nō compatit⁹ secū cupiditatē ad minus perfecta vt dicit Aug⁹ in libro. lxxxiij. q̄stionū: ergo qui habet chari tatē nō pōt incidere in aliqđ malū: ⁊ ita nō pōt eam amitte re. ℂ P̄ si peccatū expellit charitatē aut peccatū qđ est aut peccatū qđ nō est. Sed nō peccatū qđ est: q⁹ illud charitatē nō supat: nec illud qđ nō est: q⁹ illud qđ nō ē nō pōt agere ergo pctm̄ nullo mō expellit charitatē. ℂ P̄ illud qđ est in minori parte magis distat ab eo qđ est in plurib⁹ quam ab eo qđ est ad vtrūlibet: ꝫ ex eo q̄ est ad vtrūlibet nō pōt ali/quid p̄cedere vt dicit Cōmē. in. ij. phi. ergo multo minus ab eo qđ est in minori parte: ꝫ charitas q̄uis nō faciat ne/cessitatē ad bonū vt semp fiat. facit tm̄ inclinationem vt plu ries fiat: ergo nō pōt ille q̄ habet charitatē facere malum ad qđ nō se habet sicut in minori parte: ⁊ ita nō pōt peccare vl charitatē amittere. ℂ P̄ amor charitatis ē fortior q̄s amor naturalis: ꝫ amor nālis nō amittit⁹ per pctm̄: ergo nec amor charitatis. ℂ P̄ charitas est maior fide ⁊ vtrūq; est donum dei: cū ergo fides nō tollat⁹ per pctm̄ mortale videtur q̄ nec charitas. ℂ Sed cōtra Apoc. ij. habeo aduersum te pauca: q⁹ charitatē p̄mā reliquisti: ergo charitas pōt amitti. ℂ P̄ in eo q̄ cadere nō pōt nō est necessaria cautela: ꝫ stanti per charitatē necessaria ē cautela. ij. Chozin. ix. qui stat videat ne cadat: ergo charitas pōt amitti. ℂ P̄ dauid charitatem pri⁹ habuit alias nō sibi reddēdā letitiā salutarē peteret: et tm̄ peccauit et charitatem amisit quā sibi restitui petit: ergo charitas semel habita pōt amitti. ℂ P̄ quicūq; nō pōt pec/care habet liberū arbitriū cōfirmatū: ꝫ nō oīs qui habz cha ritatē habet liberū arbitriū cōfirmatū: ergo aliquis habēs charitatē pōt peccare: ⁊ ita charitatē amittere. ℂ ℟° dicē/dū q̄ opinio ponentiū charitatē nō posse amitti ꝓpter suā firmitatem est filis opinioni socratis qui posuit q̄ habens scientiā nō pōt peccare ꝓpter nobilitatē ⁊ certitudinē scie/tie vt dicit phūs in. viij. ethi. ⁊ ideo vtriusq; est similis ⁊ p̄/batio ⁊ improbatio ⁊ p̄batiōis solutio. vtraq; enim potis/sime per experiētiā improbat⁹. p̄obat⁹ aūt per firmitatē scie tie ⁊ charitatis. soluit aūt phūs predictā ꝓbationē de sciētia per hoc q̄ sciētia p̄ncipaliter in vniuersali cōsistit. operatio nes aūt circa singularia sunt. ⁊ ideo cōcupiscētia que in pti culare bonū tēdit nisi reprimat⁹ deductionē sciētie vniuer/salis ad pticulare impedit cōsideratione scientie in pticula/ri operabili absorbēs ⁊ rōnē: ita vt ꝗuis incōtinens in fer/uore cōcupiscētie cōstitut⁹ vniuersale recte cōsideret ⁊ non tantū habitu teneat vt q̄ omnis fornicatio fugiēda ē tamē quādo ad hoc pticulare descendit⁹ per cōcupiscentiā habi/tu rōnis recte ligato in actū recte cōsiderationis circa parti culare homo p̄odire nō pōt. Similiter etiā charitas p̄nci/paliter est circa bonū eternū. vnde facit vniuersalē cōceptio nē haberi: q⁹ nihil contra deū faciendū est. ꝫ quādo ad par ticulare descendit⁹ tentatio aliqua inclinationē predictam charitatis absorbet vt dictū est de scientia: sed q⁹ charitas vehemētius diligit deum ꝗ̄s aliqua cōcupiscētia diligat ali qđ cōmutabile bonū si aliquis affectū quē habet ad deum ad opus pticulare extēderet vt ad regulā operis nunq̄ inci derit in pctm̄: sed q⁹ in potestate nostra ē vti charitat⁹ actu vel nō vti eū charitas voluntatē nō cogat. ideo affectio cō/mutabilis boni ꝓualet ⁊ inducit pctm̄. ⁊ ꝓpter hoc patet q̄ omne peccatum est ex erroꝛe ⁊ ex cōtēptu negligētie. vnde Boeti⁹ dicit. Talia tibi contuleramus arma que nisi prior abiecisses inuicta te firmitate tuerent⁹. Sic ergo homo in peccatū lapsus charitatē amittit: q⁹ per peccatū a deo diui/ditur cum sibi aliū finem cōstituat cū nō possint duo esse fi nes vltimi. vnde cū charitas habeat causam cōiunctam ad deū statim amittit⁹ vnico actu ⁊ hoc inuenit⁹ in omnib⁹ ac/cidentib⁹ que habēt causam extra subiectū: q⁹ nihil pōt per manere seperatū a sua causa essentiali: sicut patz de lumine secus autē est de habitib⁹ qui habēt causam in subiecto: q⁹ illi totaliter nō destruit⁹ per vnū actū peccati. ℂ Ad primū ergo dicendū q̄ hoc intelligendum est si velit vti gratia per quā fili⁹ dei est. per eā enī pōt pctō resistere. ℂ Ad secundū dicēdū q̄ quidā dixerūt q̄ charitas nūq̄ merebit⁹ nisi finalis ꝫ ꝫ falsuz ē: q⁹ charitas finalis nō pōt dici nisi q̄ ē in vltimo termino vite: ⁊ tūc forte hō nihil merebit⁹ ꝫ dormit. vñ dicen dū q̄ quolibet actu charitat⁹ merebit⁹ vitā eternā ⁊ efficit eaz sibi debitā: ꝫ qñ peccat ia efficit⁹ quodāmō ali⁹ vt phūs dic in. ix. Ethi. q⁹ trāsmutat⁹ ab eo qđ erat sibi cōueniēs fm na/turā in id qđ est ꝓter naturā. ⁊ ideo nō oportet q̄ ei reddat⁹ sicut etiā id qđ est debitū reddi sano non redditur furioso. ℂ Ad tertiū dicēdū q̄ nō est ex defectu charitatis q̄ a pec/cato vincat⁹: ꝫ ex defectu habētis charitatē: q⁹ charitate nō vtitur vt dictū est. ℂ Ad quartū dicēdū q̄ cupiditas q̄uis nō fit in actu in eo qui habet charitatē tamē est in radice et potest charitatē impedire ne in actū p̄rumpat. ⁊ quādo nō impedit⁹ tunc germinat ⁊ charitatē expellit. ℂ Ad quintū dicēdū q̄ in eodē instanti in quo pctm̄ aduenit charitas ex pellit⁹: ⁊ sicut illud est p̄mū instās in quo pctm̄ esse incipit ita illud est p̄mū in quo charitas nō esse incipit sicut patz in naturalib⁹ de duab⁹ fōrmis cōtrarijs. ℂ Ad sextū dicendū q̄ illud qđ est ad vtrumlibet inquātū ex alia causa intrinse ca monet⁹ sic determinat⁹ ad alterū: ⁊ sic pōt ab eo effect⁹ p/cedere. vnde qñ nō est determinatū totaliter ab aliquo vno pōt etiā determinari ad oppositū: ⁊ sic ab eo qđ est in pau/ciorib⁹ respectu ipsi⁹ iam determinati per p̄mū pōt contra/riū accidere vt in pluribus⁹ ꝓpter aliqđ aliud determinās qđ contrariū illi determinanti vt in plurib⁹: ⁊ sic est in pro/posito: quia sicut charitas quantū est in se vt in pluribus in clinat ad bonum: ita affectio sensibilis inclinat ad delecta/bile sensui ⁊ ab hoc sicut ex quodam habitu inclinat⁹ volun tas ad peccatū. ℂ Ad septimū dicenduz q̄ amor naturalis est fm voluntatē totaliter determinatā ad vnū. non autem sic est de amore charitat⁹ nisi in illis qui iam cōfirmati sūt. ℂ Ad octauū dicendū q̄ per peccatū nō totaliter seperat⁹ hō a deo: q⁹ sic esse desineret: ꝫ ꝗ̄tū ad vltimā ⁊ perfectā cō iunctionē quā facit charitas. ⁊ ideo non oportet q̄ fides per peccatū tollat⁹ sicut charitas sicut per interpositionē nubis aer radios solis amittit: non tm̄ oīmodā claritatē sicut q̄ est ex reuerberatiōe q̄lis etiā apparet vbi non sunt radij solis.

Ad secūdū sic procedit. videtur q̄ liber vite sit quid creatum. Ecc. xxiiij. hec oīa liber vite Glo. hic liber est ver⁹ z nouū testamētū. hoc aūt est quid creatū: ergo z liber vite. ¶ P Apoc. xxj. alius liber est apert⁹ q̄ est vite glo. xp̄s qui tūc apparebit omnib⁹ patēs: sz nō apparebit oīb⁹ nisi fm humanā naturā: cū ergo humana natura in xp̄o causata sit videt q̄ liber vite sit quid creatū. ¶ P liber inquātū in eo scriptura fit est receptiu⁹ extranee impssiōis sz res increata nō suscipit peregrinā impssionē: ergo nō est quid increatū: sz creatū. Item videt q̄ sit ppriū filij: q2 psal. in capite libri scriptuz est de me glo. In patre qui est caput nostrū: sz illud in dīnitate cui⁹ caput est pater est fili⁹: ergo liber vite est fili⁹. Item videt q̄ spūssanct⁹: q2 spirituisancto attribuit vivificatio: z in simbolo z Joh. vj. spūs ē qui vivificat: ergo cū liber vite ordinet ad vitam cōueniet spiritui sancto vel ppie vel per appropriationē. ¶ Sz cōtra augu. xxj. de ciui. dei. Liber vite est p̄sciētia dei que falli non p̄t: sz p̄sciētia est quid increatū essentiale z appropriabile filio: ergo z liber vite. ¶ Ulterius videt q̄ liber vite sit in respectu dei psal. deleant de libro viuentiū glo. liber viuentiū est dei noticia: sz de⁹ de se habet maxime noticiam: ergo liber vite est respectu dei. ¶ P ipsa est fons vite cuiuslibet. Si ergo erat aliorū que habēt vitā participatiue multo ampli⁹ est suiipsius qui habet vitā originaliter Itē videtur q̄ sit oīuz creaturarū: q2 p̄sciētia est omnū: sz liber vite est dīna p̄scientia vt supra dictum est: ergo erit omniū. ¶ P Joh. j. q̄ factū est in ipso vita erat: sz oīs creatura est facta: ergo omnis creatura in libro vite scribit. Item videt q̄ sit etiam de malis. Luce. x. super illud. Noīa vestra scripta sunt in celis dicit glosa siue celestia siue terrestria opera gesserit. quis per hoc quasi litteris annotatus apud dei memoriā eternaliter est affixus: sz gerere terrestria opera ē malorū: ergo cū nihil aliud sit liber vite q̄z reseruatio dīne memorie videt q̄ liber vite sit etiā malorū. Item liber vite ordinat ad vitā: sz vita nature est cōis bonis z malis. vita aūt gratie cōis p̄scitis z p̄destinatis: ergo liber vite est malorū z bonorū z p̄destinatorū z p̄scitorū. ¶ Sed contra illud dicit esse scriptū in deo q̄d habet exēplar in ipso: sz mala in quātū huiusmodi nō habēt exēplar in ipso: ergo nō sūt ibi scripta. Ulteri⁹ videt q̄ nihil q̄d sit ibi scriptuz debeat dici inde deleri: q2 liber vite est dīna predestinatio vt dicit glo. Philip. iiij. Sed a p̄destinatione nō dicit aliquis excidere: ergo nec a libro vite deleri. ¶ P liber in quo p̄t aliquid describi z deleri est mutabilis: sed liber vite est īmutabilis: q2 est q̄d increatū: ergo nō p̄t aliquis inde deleri. ¶ P illud quid est fm opinionē tātū cū sit fm quid nō debet enūciari simpliciter: sz glo. super illud psal. Deleant de libro viuentiū dicit hoc accipiendum fore tantū fm spem illorū qui se esse scriptos putabāt: ergo videt q̄ nō debeat dici aliquē inde deleri. ¶ Sed cōtra Exo. xxxij. qui peccauerit mihi delebo eū de libro meo: sz multi peccāt: ergo multi delent. ¶ P null⁹ simul est script⁹ in libro vite z dānat⁹: sz multi qui pri⁹ fuerūt scripti in libro vite postea dānāt: sicut patz de discipulis xp̄i quib⁹ dictū est Luce. x. gaudete: quia noīa vestra scripta sunt in libro vite. ex quib⁹ tū multi abierūt retrorsum vt dicit Joh. xj. ergo aliqui q̄ pri⁹ fuerūt ibi scripti delent. ¶ R° dicendū ad primā questionē q̄ liber vite de quo nūc loquimur methaphorice dicit Unde oportet q̄ ei⁹ significatio accipiat fm similitudinē libri materialis de cui⁹ ratione videt esse q̄ cōtineat figuras aliquas q̄s similitudines aliquas illorū qui per librū illū cognoscunt. vnde z liber vite dicit: q2 cōtinet similitudines q̄b⁹ p̄t cognosci vita. nō est aūt sufficiēter liber vite quasi perfectā cognitionē de vita faciēs nisi contineat similitudines de vita cuiuslibet in particulari: q2 cognitio in vniuersali est imperfecta z in potētia: sz habere hoc modo similitudines oīum habentiū vitā determinate nō est nisi dīne mentis in q̄ sunt exēplaria rerū omniū ppria: z ideo liber vite nō est q̄d creatum: sed est dīna noticia de vita nō solū in vniuersali: sed in particulari quātū ad oēs in quib⁹ inuenit vita: z q2 noticia est essentiale z appropriatuz filio: ideo liber vite essentiale quidē est in dīnis z filio appropriat. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ vetus z nouū testimentū dicit liber vite quasi faciens cognitionē de vita vniuersali z docens p̄cepta quib⁹ pertenit ad vitā: nō tamen facit noticiā de vita vniuscuiusq̄z. z ideo aliquo mō potest dici liber vite: sz nō fm completam rōnē. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ xp̄us fm humanā naturā dicit liber vite quasi exemplar vniuersale vite: sz nō quasi filitudo pticulariter faciēs cognoscere vitā vniuscuiusq̄z ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ filitudines vel figure isti⁹ libri non sunt aliq̄d additū essentie eius: q2 rōnes exēplares vt in primo dictū est: sunt ipsa dīna essentia. z ideo nō oportuz q̄ recipiat perigrinas impssiones. ¶ Ad quartum dicēdū q̄ pater dicit caput libri id est filij fm q̄ liber appropriat filio. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ q̄tuis vita appropriet spiritui sancto tamē noticia de vita appropriat filio. ¶ Ad secundam questionē dicendū q̄ liber vite dicit noticia dei: q2 autem liber ppie est illorū quoz noticiā facit per figuras z similitudines existētes i libro. ō illoz solū noticia dici p̄t liber que cognoscit de⁹ per filitudinē. mala aūt nō cognoscit de⁹ per filitudines existētes maloz in se: sz cognoscit p̄ moduz p̄uationis. similiter etiā de⁹ seipsuz nō cognoscit per similitudinē suiipsi⁹: sz per hoc q̄ sibi fm essentiā suaz p̄sens est. vnde neq; noticia quā habet de seipso: neq; noticia quā habet de malis p̄t dici liber vite nisi de malis pene inquātuz sunt iusta z bona fm q̄ dicit liber mortis. vita aūt inter bona cōputat. vnde oportz q̄ liber vite intelligat respectu vite q̄ in creaturis inuenit. z q̄tuis de⁹ habeat noticiā de vita nature z gratie z glozie. vnde respectu cuiuslibet dictarum vitarū posset dici dei noticia liber vite tñ p̄fecta rō vite nō inueniet nisi in vita glozie que p̄mixtionē mortis non patit z ideo liber vite fm ppriam sui acceptionē est noticia dei quā habet de vita glozie vniuscuiusq̄z: sic ergo differt liber vite a sciētia dei q̄ est de tpalib⁹ z eternis z a p̄sciētia que ē de bonis z malis. z etiā a p̄destinatiōe: q2 p̄destinatio p̄zie de futuris est z p̄uidētia z directionē in finē importat cū sit ppositū miserēdi: sz liber vite simplicē noticiā de vita importat z nō determinat aliq̄ temp⁹. vnde z scripti in libro vite dicunt z qui vitam habent z qui habituri sunt. Et per hoc patet solutio ad oīa obiecta. ¶ Ad tertiā questionem dicendū q̄ liber vite vt dictū est. est noticia dei de vita glozie alicuius bonnis. res autem aliqua dupliciter habet esse scilicet in se z in sua causa. in sequidē est simpliciter In causa autē sua habet esse fm quid. causa autē glozie est gratia sufficiens quantuz in se est. vnde qui habet gratiam habet iam vitam glozie fm quid: cognitio ergo de vita glozie alicuius habet a deo dupliciter. vno modo inquantuz de⁹ scit ipsam vitam glozie in isto esse: vel futuram esse simpliciter: z tunc talis dicit esse scriptus in libro vite simpliciter vel ascriptus: vt quidā dicunt ad similitudinē illorum qui ascribunt ad miliciam vel ad aliquod officiū. Alio modo inquantū deus scit vitam glozie inesse isti vel futuram esse in eo in causa sua que est gratia. z talis dicit fm quid scriptus in libro vite vel annotatus. vt quidam dicunt: quia ergo non potest esse vt scientia dei fallatur. ideo quēcūq; scit habiturū vitam eternā habebit eam. vnde iste qui simpliciter scriptus est vel ascriptus in libro vite nō potest inde deleri: se quia gratia que est causa glozie in eo qui habet p̄sentem iusticiā quando ipse a iusticia per peccatuz decidit definit esse glozie causa in eo. ideo noticia dei de gra istius nō est vt de causa glozie. vnde iam ista cognitio gratie isti⁹ quā deus habet non pertinet ad librum vite glozie z scōm hoc dicitur deleri de libro vite nō aliqua mutatione in libro facta: sed in ipso ex parte cuius accidit q̄ gratia non est iam causa glozie. z dicit de⁹ aliquē de libro vite delere inquantum permittit eum a iusticia excidere per peccatum.

¶ Ad primū ergo dicendū q̄ predestinatio importat directionē in finē q̄ nō importat liber vite vt dictuz est. ꝛ ideo nō p̄t dici p̄destinat⁹ ille qui habet presentem iusticiā tñ potest aūt aliquo mō dici script⁹ in libro vite vt dictum est. Ad secūdū patet solutio per id q̄ supra dictū est. ¶ Ad tertiuz dicendum q̄ glosa illa loquit̄ de scriptura qua aliquis scriptus est in libro vite simpliciter.

AD tertiū sic procedit̄. videt̄ q̄ nō quelibet charitas possit resistere cuilibet tentationi. sicut enim charitas obsistit peccato: ita ꝛ ratio vt supra dictuz est: ſz nō quelibet ratio p̄t tentationi resistere: sicut patz in incōtinentib⁹ q̄ habēt rationē rectā ꝛ vincunt̄ vt dicit phs: ergo nō quelibet charitas p̄t tentationi cuilibet resistere. ¶ P̄ maior est difficultas in resistendo malo q̄ in operando bonum simpliciter: sed charitas minima nō p̄t in quodlibet bonū: ergo nec p̄t cuilibet tentationi resistere. ¶ P̄ in resistendo maxime tentationi est maximū meritū cū sit ibi maxima pugna que coronā meret̄: ſz minima charitas nō p̄t in maximū p̄mium: ergo nec resistere maxime tentationi ¶ P̄ charitas imperfecta nō resistit venialib⁹: sed maior ē ipugnatio mortaliū q̄ venialiū: q̄ nō resistit maxie tētatiōi. ¶ P̄ p̄ma Chozin. x. fidelis de⁹ qui nō patiet̄ vos tētari supra id q̄ potestis: ſz illi quib⁹ scribebat habebant gratiam sicut patz in p̄ncipio epl̄e: ergo aliqua tentatio est supra posse habentis gratiā vel charitatē. ¶ Sed cōtra nō p̄t euitari omne peccatū nisi oī tentationi resistat̄: ſz minima charitas p̄t vitare omne peccatū. cū etiā homo in puris natural⁹ existens hoc potuisset: ergo charitas quelibet p̄t oēm tentationē vincere. ¶ P̄ plus diligit charitas legem dei q̄ cupiditas milia auri ꝛ argēti vt dicit glosa super psal. ſz maior dilectio minori tentationi resistere p̄t: ergo q̄libet charitas resistere p̄t cuilibet tentationi. ¶ P̄ nullus peccat in eo q̄ nō p̄t vitari vt Aug⁹ dicit: si ergo habens charitatē nō possit cuilibet tentationi resistere videt̄ q̄ tentationi cōsentiens nō peccaret. ¶ R⁰ dicēdū q̄ resistere tentatiōi dupliciter dicit̄. vno modo vt quis a tentatione nō vincatur. Alio modo vt quis tētationē vincat. dicit̄ enī aliquis a tentatione vinci: quādo a p̄posito bono trahit̄ p̄ tentationē in cōsensum peccati: sicut est in incōtinente qui habet rōnem rectā: sed deducit̄. Qui enī nō habet p̄positū bonū vt intemperat⁹ siue luxurios⁹ non vincit̄: q̄ libenter id agit. vincit aūt qui nō solū a tentatione superuenēte in actū peccati nō deducit̄: sed etiā ex magnitudine virtutis quasi nihil tentationē pensipendit. qui vero difficultatē a tentatione patit̄ sed nō deducit̄ resistit. quidē tentationi cū nō consentit: sed nō vincit p̄prie loquēdo. Loquēdo ergo p̄mo modo de resistētia peccati: sic quelibet charitas p̄t resistere peccato p̄pter li. ar. liberatū a seruitute peccati: q̄uis difficultatē patiatur p̄pter tentationis impulsum. Loquēdo vero de tētatione. secūdo modo sic charitas que est parua in p̄ncipio tētationis potest tentationib⁹ resistere: quia in fine tentationis fit magna cū deus pugnāti auxiliū semp administret. si tamē ponat̄ q̄ semp parua maneret nō posset per modum dictum tentationi resistere. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ nō est simile de incōtinente ꝛ habente charitatē: quia habens charitatē habet iam habitū virtutis quē nō habet incontinens. Et p̄terea incōtinens etiā nō vincit̄ quādo nō posset resistere si vellet rōne recta quā habet vti vt supra dictū est. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ quāuis sit maior difficultas laboris: nō tamē est maior difficultas que attendit̄ ſm excessuz operis ad potentiā que attendit̄ in virtutib⁹ vt dictum est vel potest dici q̄ etiam minima charitas p̄t in magnū meritum respectu p̄mij accidētalis. non aūt respectu p̄mij substantialis vt supra dictū est. ¶ Ad quartum dicendū q̄ venialib⁹ etiam resistere posset si aliquis charitate contra venialiū tentationē vteret̄ nō vt vitaret omnia: ſz quia p̄t singula vitare. ¶ Ad quintū dicendū q̄ apostol⁹ loquitur quātū ad id q̄ homo p̄t sustinere sine animi perturbatione q̄ nō potest nisi charitas perfecta vt in magnis tribulationibus equanimitatē seruet.

AD quartū sic procedit̄. videt̄ q̄ homo semp in minori charitate resurgat Amos. v. v̄go israel cecidit ⁊c̄. glosa nō negat vt resurgat: ſz vt resurgere virgo possit: q̄ semel ab errās ꝛ si reporteť humeris pastoris nō habet tantā gloriā quantā qui nūq̄ aberrauit: ſz gloria cōmensurat̄ charitati: ergo homo post peccatū nō habet tātā charitatē resurgens quantā p̄mo ¶ P̄ ezech. xliiij. leuite q̄ recesserunt a me nūq̄ appropinquabūt mihi vt sacerdotio fungant̄: sed aliquis quantū ad spūale sacerdotiū appropinquat in deo per charitatē: ergo nō habet tantā charitatem qui aliquādo recessit a deo per peccatū quantū ante. ¶ P̄ charitas incipiēs nunq̄ est tāta quanta p̄ficiens ꝛ perfecta sed aliquis quādo cecidit habuit charitatem p̄ficientē vel perfectā: quādo aūt resurgit habet charitatē incipientē: ergo nō habet tantā charitatē quātā p̄ius. ¶ P̄ nūq̄ potest tantū disponere se ad recipiendū diuini luminis influētiā qui est fine charitate q̄ cum charitate: sed ſm q̄ aliquis dis posuit se ad gratiā deus illi gratiā infundit: ergo semp magis recipit de influentia gratie aliquis permanēs in charitate q̄ de nouo charitatē accipiēs: ꝛ sic idē q̄ p̄i⁹ ¶ Sed cōtra in malach. iij. placebit deo sacrificiū iuda ⁊c̄. sic dies seculi ꝛ anni antiqui: ſz charitas facit oīa nostra deo esse accepta: ergo aliquis post lapsum resurgēs p̄t habere tantū de charitate quantū p̄ius. ¶ Ulterius videt̄ q̄ semp resurgat in maiori. Heñ. j. factū est vespere ꝛ mane de⁹ vnus glosa vespertina lux a qua quis cecidit matutina in qua resurgit: ſz lux matutina ē maior q̄ vespertina: ergo ꝛ gratia vel charitas in qua quis resurgit illa quam p̄ius habebat ¶ P̄ Ro. vj. vbi abūdauit delictū supabūdauit ꝛ gratia: ſz vbi supabūdat gratia est ibi maior charitas: ergo ⁊c̄. ¶ P̄ peccatū vincit p̄mā charitatē. vincit̄ aūt a scō: ergo secunda charitas est fortior ꝛ maior q̄ p̄ma. ¶ Sed contra innocens nō est minus aptus ad recipiēdū gratiā q̄ peccator sed p̄mā gratiā accipit innocēs. secūdā accepit pctōr: ergo nō oportz q̄ secūda sit maior q̄ p̄ma. ¶ Ulteri⁹ videtur q̄ adminus semp sit equalis Ro. viij. diligentib⁹ deum oīa cooperant̄ in bonū glosa etiā casus in peccatū: sed hoc non esset si in minori charitate resurgeret: ergo nūq̄ in minori: sed semp in equali resurgit. ¶ P̄ Ambrosius dicit q̄ penitentia oīa ablata restituit: sed hoc nō esset si non resurgeret ad minus in equali charitate: ergo semp resurgit aliquis in equali charitate. ¶ P̄ cōtritio debet p̄portionari precedēti peccato: sed peccatū p̄portionat̄ quodāmodo gr̄e quam expellit: ergo ꝛ gratia vel charitas per quā homo cōteritur debet esse equalis gratie precedēti. ¶ P̄ penitentia viuificat merita per peccata mortificata: ergo penitens tantam habebit gloriā quātā ante peccatū meruerat: ſz tantum meruerat quantū de charitate habuerat: gloria ergo quā penitens habebit p̄portionat̄ charitati quā ante peccatum habuit. p̄portionat̄ autē charitati in qua in morte inuenitur post penitentiā: q̄ lignū vbi ceciderit ibi erit Ecc̄. pl̄t. ergo charitas in qua resurgit penitēs est equalis charitati a qua cecidit. ¶ Sed cōtra minima cōtritio sufficit ad deletionē oīnīū peccatoz: ſz ſm quātitatē cōtritionis attendit̄ quātitas charitatis in qua q̄nia resurgit: ergo cū potuit quando p̄ius habuit gratiā ex magna p̄paratiōe gratiā accepisse videt̄ q̄ possibile sit q̄ recipiat minorē gratiā ꝛ charitatem q̄ p̄ius habuit. ¶ R⁰ dicendū ad p̄mā q̄ mēsura charitati p̄figit̄ a deo ſm suā voluntatē ꝛ aliquo mō commensurat̄ ad conatū illius qui gratiā recepit. vnde cum aliquis per peccatū possit multū ꝛ parū conari ad recipiendū charitatē ꝛ diuine liberalitati nō ponat̄ termin⁹ per peccatuz cū ipse quantū in se est sit parat⁹ oīa peccata totaliter delere oportz dicere: sicut ꝛ cōiter dicit̄ q̄ aliquis p̄t post peccatū in maiori ꝛ in minori ꝛ equali charitati resurgere. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ loquit̄ de gloria p̄mij accidentalis

que non commensuratur charitati sed actui vel statui: quia post peccatū virgo aureolam nō habebit. ⁊ sīr nec peccator resurgens gaudiū de innocentia continuata. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ ab officio dignitatis aliquis repellit propter peccatū cōmissum etiamsi penitētiā egerit. sicut propter homicidiū repellit a sacerdotio. ⁊ hoc est propter hoc q̄ nō reducitur ad statū tante dignitatis q̄tus reducat ad equalē charitatē. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ loquēdo de vna ⁊ eadē charitate verū est q̄ charitas incipiens minor est q̄ ꝓficiens vl perfecta. sed vna incipiens potest esse maior q̄ alterius qui est in statu ꝓficiētiū. sicut aliq̄ aīal statim natū est maius q̄ aliud etiam perfectū. ¶ Ad q̄rtū dicendū q̄ ceteris paribus semp ille qui habet charitatē recipit plus de influentia diuini luminis. ⁊ ille qui non habet charitatē potest plus conari ⁊ magis recipiet. ¶ Ad secundā q̄nē dicēdū q̄ non est necessariū q̄ semp in maiori charitate resurgat: quia etiam minor ꝓparatio vel equalis sufficit ad hoc q̄ gratia infundatur. ¶ Ad primū igit dicendū q̄ sīlitudo illa attenditur non q̄tū ad quantitatē lucis: sed q̄tū ad ordinē lucis ad tenebras. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ Apls loquit de gratia redemptionis que supabundauit ad delictū primi hois: ⁊ nō loquit vniuersaliter. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ peccatū nō vincit charitatē ꝓpter eius debilitatem. sed quia ille qui peccat nō vtit auxilio charitatis. ⁊ ideo ratio nō sequit. ¶ Ad tertiam questionē dicendū q̄ etiam in minori charitate potest hō resurgere: quia quantūcunq̄ de peccato doleat ⁊ ad gratiam se ꝓparat dūmō ad terminū cōtritionis pueniat: q̄ plus displicet ei a deo recessisse q̄ aliquod temporale placuit gratiam habebit etiamsi non tantū ꝓparet se quantus ꝓius dum fuit innocens ꝓparauit. ¶ Ad primū igit dicendū q̄ hoc intelligit non semp q̄tū ad maiorē quātitatē charitatis: sed q̄tū ad maiorē diligentiā vl humilitatē in q̄ penitēs resurgit ad min⁹ actuali. min⁹ autē malū est vt charitas diminuat q̄ vt totaliter amittat: ⁊ minus malū cōputatur ꝓ magis bono vt dicit. v. ethi. Et ideo in bonū diligētis deū cedit peccatū etiamsi in minori charitate resurgat quia p humilitatē ⁊ cautelam ab oīmoda gr̄e amissione curatur. ¶ Ad secundū dicendū q̄ penitētia oīa restituit: sed nō oportet q̄ eq̄lia. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ quātitas peccati nō ꝓportionat gr̄e quā exclusit: quia paruū peccatū potest maximā charitatē expellere: sicut ecōuerso parua charitas dicit maxima peccata delere: q̄ pendet ex conatu hois poti⁹ q̄ ex quidditate habit⁹. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ sicut ex predictis patet p ꝓpria merita merebat sibi tantā gloriā quantā charitatē habebat. ⁊ ipse p petrū fact⁹ est alter: ⁊ nō plenarie ad pristinū gradū restituit⁹. ⁊ ideo non plenarie recipiet effectū ꝓpriū meritoꝝ nisi q̄tū ad premiū accidētale: quod mensurat actib⁹ magis q̄ habitu charitatis.

¶ Questio Secunda.

Deinde querit de euacuatione charitatis p gloriam

Et circa hoc quer̄unt q̄tuor. Primo vtrum fides ⁊ spes euacuant gl̄ia aduenīēte. Secundo vtrū charitas. Tertio vtrū ordo charitatis. Quarto vtrū scientia.

Ad primū sic ꝓcedit. videtur q̄ fides nō euacuat. Fides enī est fundamentū spīalis edificii. ⁊ fundamentū immobile manet quicq̄d superedificet: ergo fides nō euacuat aduenīēte gl̄ia. ¶ Ꝑ nihil expellit nisi a suo cōtrario. ⁊ gl̄ia nō est ctraria fidei: ergo aduenīēte gloria nō euacuat fides. ¶ Ꝑ ꝓfectū ⁊ imꝑfectū circa ea q̄ sunt diuersa specie bene se cōpatiunt in eodē: sicut q̄ hō habeat perfectam geometriā ⁊ imꝑfectā grāmaticā. ⁊ visio gl̄ie ⁊ fides sunt alteri⁹ speciei: ergo visio gl̄ie nō expellit fidē. ¶ Ꝑ opinio ⁊ sciētia hīt se sicut cognitio ꝓfecta ⁊ imꝑfecta: ⁊ sīr cognitio matutina ⁊ vesꝑtina in angelis. ⁊ in hoīb⁹ manēt sīr sciētia ⁊ opinio: ⁊ in agelis sīr cognitio matutina ⁊ vesꝑtina ergo fides manet cū visione patrie. ¶ Sz ctra est q̄d Apls dicit. j. Cor. xiij. ¶ Ꝑ fides ē nō apparētiū. ⁊ in patria nihil erit nō apparēs eoꝝ quoꝝ est fides: ergo ibi fides non erit.

¶ Ulterius videtur q̄ nec spes euacuetur: quia sicut se habet spes ad bona ita se habet timor ad mala. ⁊ in damnatis semp manebit timor seruilis: ergo ⁊ sīr in beatis manebit spes. ¶ Ꝑ Eccle. xxiiij. Qui edunt me adhuc esurient. ⁊ loq̄tur de fruitione diuine sapiētie que erit in patria. ⁊ esuriēs expectat aliq̄d in futurū: ergo sancti expectabūt aliq̄d in futurū etiā de ꝓmio substātiali. ¶ Ꝑ in fide q̄ euacuat̄ inuenit aliq̄d cōmune fidei ⁊ gl̄ie. s. visio. ⁊ nō inuenit aliq̄d in spe q̄ possit in patria eē: q̄ id q̄ est substātia spei est expectatio q̄ nō manebit ī patria: ergo videt q̄ nō euacuet spes ¶ Sed contra. Ro. viij. Q̄ videt q̄s q̄d sperat. ⁊ sancti videbunt in patria quicq̄d expectauerūt: ergo spes in eis non erit. ¶ Ꝑ spes est expectatio beatitudinis future. ⁊ btūdo in patria iam nō erit futura: ergo neq̄ spes erit ibi. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ aliq̄d de substātia habit⁹ fidei ⁊ spei remanebit idem numero: q̄ in oī mutatione oportet esse aliq̄d cōe vtriq̄ terminoꝝ. sed fides ⁊ spes mutant in bona gl̄ie: ergo oportet q̄ aliq̄d de substātia habit⁹ fidei ⁊ spei maneat idē numero. ¶ Ꝑ sicut charitas aduenīēs opponit fidei informi nō fm substantiā fidei sed fm informitatē: ita gl̄ia aduenīens opponit fidei nō fm substantiā visionis ⁊ fm imꝑfectionem tm̄. ⁊ charitas aduenīēs tollit informitatē ⁊ remanet idem habit⁹ numero fidei q̄tū ad substantiam vt supra dictū est. ergo ⁊ sīr gl̄ia aduenīens tollit tm̄ imꝑfectionē: ⁊ dimittet eandem substantiā habit⁹ numero. ¶ Ꝑ q̄ sciētia imꝑfecta crescit in ꝓfectā nō tollit substātia sciētie: simīliter nec substātia corꝑis q̄ ex puero fit vir ⁊ manet idez hō. ⁊ Apls euacuationē fidei compat ꝓfectioni sciētie ⁊ etatis: ergo substantia fidei manet eadē numero. ¶ Sed contra. forme q̄ destruunt sicut ex nihilo totaliter sunt: ita totaliter in nihilū tendūt. ⁊ fides ⁊ spes cū sint habitus forme quedā sunt: ergo cū aduenīēte gl̄ia destruant vt dicit Apostolus videt q̄ nihil ipsarū maneat fm numerū idez. ¶ Ꝑ impossibile est q̄ aliq̄d sit idem numero quod nō sit idem specie: sicut dicit phūs de fide ⁊ opinione in. iiij. thopicoꝝ. ⁊ visio patrie ⁊ fides differūt specie multo plus q̄ fides ⁊ opinio: ergo visio fidei ⁊ patrie nō est idem numero. ¶ Ad⁹ dicendum ad primā questionē q̄ in fide est cognitio quedaz ⁊ mod⁹ cognoscēdi: quia cognoscit in speculo ⁊ in enigmate. modus aūt imperfectiōis est ⁊ obscuritatē importat. vñ cū gloria aduenīens omnē imperfectionē ⁊ obscuritatē tollat: tollet quidē modū fidei q̄tū ad modū cognoscēdi: ⁊ remanebit cognitio eoꝝ quoꝝ ē fides: nō quidē iam enigmatica ⁊ clara. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ q̄tū ad id q̄ habet de cognitione fides est fundamentū: non q̄tū ad id q̄ habet de enigmate. vnde q̄tū ad id q̄ est fundamentū manebit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ q̄nis glorie visio nō sit cōtraria fidei q̄tū ad id quod habet de cognitione: est tm̄ sibi cōtraria q̄tū ad id quod habet de enigmate: ⁊ ex hac parte eam expellit. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ perfectio ⁊ imꝑfectio cognitionis circa diuersa bene se compatiunt: sed nō circa idem. ⁊ ideo aliquis potest habere simul imperfectā cognitionē de his que pertinēt ad vnū: ⁊ perfectā de his que ptinent ad aliud. sed nō est simile in ꝓposito: quia fides ⁊ visio glorie est de eodem. ¶ Ad quartum dicendū q̄ opinio ⁊ sciētia q̄tus sint de eodem: non tamen fm idem mediū: ⁊ fm diuersa: ⁊ ideo possunt eē simul. sed fides ⁊ visio patrie sunt de eodem ⁊ fm idem mediū: quia fides assentit veritati prime ꝓpter se: ⁊ similiter visio glorie. ⁊ ideo ꝓfectio vni⁹ non patitur imperfectionē alterius. cognitio aūt matutina ⁊ vesꝑtina q̄tus sint de eodem fm rem: non tamē sunt de eodem fm idem eē: quia cognitio matutina est de re fm q̄ habet esse in verbo. cognitio autē vesꝑtina de re fm q̄ habet esse in ꝓpria natura. ⁊ ideo non est simile. ¶ Ad secūdam questionē dicendū q̄ de habitib⁹ oportet ex actib⁹ iudiciū sumere. Est autē duplex actus. s. qui est actus imperfecti inquantus huiusmodi sicut motus ⁊ actus qui est actus perfecti inquantū huiusmodi sicut operatio consequēs for

mam.contingit autē quandoq; q̄ actus perfecti inueniantur in impfecto fm q̄ iam participat aliquid de perfectiōe sicut aliquid de actu albi est in pallido.qñ ergo imperfectū ad perfectionē venit actus qui est eius inquantū habet aliquid de perfectione in quam tendebat manet q̄tū ad id qđ est de substantia actus.sed tollitur q̄tū ad id quod erat de imperfectione actus sicut loquela balbucientis pueri tollit̄ qñ venit ad perfectaz etatē q̄tū ad id quod imperfectionis erat in ipso.manet autē quicqđ erat de perfectione z substātia loquele.sed motus qui est actus imperfecti qñ peruenit̄ ad terminum motus non manet q̄tū ad aliquid substantie actus:sed q̄tū ad radicē fm quā motus inerat qui erat proportio quedā z ordo impfecti ad perfectionē.cognitio aūt inq̄ntū huiusmodi importat actū perfecti.z ideo cognitio q̄ habet̄ in statu imperfectiōis manet q̄tū ad id quod cognitionis est imperfectione sublata. Spes autē inquantū tendit in arduū quod est nondū habitū z futurū expectatū est sicut actus imperfecti cū sit q̄si quidam motus.Et ideo cum ad perfectum venerit non manet id quod expectationis aut spei est: sed hoc tm̄ in quo hec expectatio radicabat̄.s.ordo z proportio ipsius hominis ad illa iam habita quoz dū nō habebant̄ erat spes.z ideo non ponit̄ aliquid speciale succedens spei:sz tentio siue cōprehēsio beatitudinis q̄ dicit ordinem hominis ad deū iam habitū cui⁹ non habiti erat spes. vnde ordo iste cōmunis est vtrobiq;:z q̄tū ad hunc ordinē spes manet:sed q̄tū ad naturā actus sui transit. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicēdū q̄ illi qui erunt in penis cū sint remoti a participatione eternitatis erūt semp in motu z successione.z propter hoc poterit esse timor futuri mali.sz illi qui erunt in patria erunt maxime q̄tū ad premiū substantiale in participatione eternitatis.z ideo fm hoc non erit in eis aliqđ de premio futuri:sed totū simul habent: vnde non remanet in eis spes. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ illa fames nō importat expectationē futuri:sed aufert fastidium iam habiti.vnde respectu premij substantialis non erit ibi expectatio: sed fruitio plena.sed respectu aliquoz accidentaliū vel etiam stole corporis poterit ibi esse expectatio:sed non spes vt supra.xxvij. di.dictū est. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ etiam in spe inuenit̄ aliquid quod manet in patria.s.ordo z proportio ad expectatū bonū.sed iste ordo erit perfectus in patria: in via aūt imperfectus propter absentiam eius ad quod est. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄ ablatio alicui⁹ quod est de substātia rei inducit corruptionē rei illius: nō autē sublatio alicuius quod se habet accidentaliter ad rem illam.imperfectio aūt illa quam tollit gloria a fide est substātia fidei z ad speciem eius pertinēs.quod patet ex hoc q̄ accipitur fm rationē obiecti a quo fides speciē recipit.Obscuritas enī quā enigma importat ad gen⁹ cognitionis pertinet.z ideo oportet q̄ remota ista imperfectione substantia z species fidei destruatur:sicut si ab asino remoueat̄ sua irrationabilitas.quia autē fides forma quedā est accidentalis simplex non cōposita ex materia z forma.z ideo ipsa destructa nō remanet aliqđ fidei idem numero sed idem genere: sicut patet q̄ q̄ ex albo fit nigrū vel ecōuerso manet id qđ colozis est non idem numero color sed idem genē.sz manet eadē lux numero cū est perfecta z imperfecta:quia illa imperfectio vel perfectio nō pertinet ad speciē lucis:sed accidentalis est. Et sīr est dicendū de spe in qua etiā quod dictū est magis apparet. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ cōe qđ manet in mutatione idez numero est subiectū sz idez genere manet natura generis. z ita in hac transmutatione manet eadē numero aīa:sed visio vt cognitio idem genere. ¶ Ad secundū dicendū q̄ infirmitas illa nō est de ptinētib⁹ ad spēm fidei sicut impfectio enigmatica.z iō nō est simile.Et sīr dicendū ad tertiū.

Ad secundū sic procedit̄.videtur q̄ charitas vie euacuet̄.j.Corinth̄.xiij.Cuz venerit quod perfectū est euacuabitur qđ ex parte est.sed charitas est ex parte: quia illud preceptuz Diliges dominū deum tuū ex toto corde tuo:non totaliter impletur in via vt supra dictum est: ergo charitas euacuabit̄. ¶ P̄ destructa causa destruit̄ effectus.sed fides generat charitatē: sicut dicitur Math̄.j.in glosa.cū ergo fides euacuetur z charitas euacuabit̄. ¶ P̄ sicut fides ē enigmatica ita z charitas: quia charitas mouet affectum in id quod non per speciem videtur.sed fides que est enigmatica euacuabitur:ergo z charitas. ¶ P̄ mot⁹ cessat cum peruentū fuerit ad terminū.sed charitas est quidaz motus mentis in deū: ergo cum ad terminū pertinieat̄ charitas cessabit. ¶ P̄ ea que sunt vnius rationis vnū in alterum potest proficere si differant fm perfectū z imperfectū. sed charitas vie q̄tis possit crescere:nunq̄z tamē potest peruenire ad modum charitatis patrie:ergo charitas vie z patrie non sunt vnius speciei.z ita videtur q̄ charitas euacuetur. ¶ Sed contra.p̄ma Corinth̄.xiij. Charitas nunq̄z excidit. ¶ P̄ presentia amati non tollit amorē sed auget.charitas autē est amor dei:ergo quando deum presentem videbimus nō tolletur charitas sed magis augebitur. ¶ R⁰ dicendum q̄ amor fm rationem sue speciei non importat aliquid imperfectionis: sed magis perfectionē inquantū importat terminationē affectus:z quandam informationē in re amata.vnde gloria aduenies nihil de his que ad speciē charitatis pertinent tollet: z ideo charitas non destruitur. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ illa imperfectio est accidentalis charitati.z ideo ea remota nihilominus charitas eadē numero remanebit. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ fides est causa charitatis ratione cognitionis.cognitio autē manebit vt dictum est. ¶ Ad tertium dicendū q̄ enigma est essentiale fidei:quia pertinet ad rationē p̄opij obiecti.sed est accidē tale charitati:z ideo non est similis ratio. ¶ Ad quartū dicendū q̄ amare non dicit motū qui fit actus imperfecti: sed qui est actus perfecti: sicut sentire z intelligere vt dicit philosophus in tertio de anima.z ideo ratio nō sequit̄. ¶ Ad quintū dicendū q̄ hoc q̄ charitas vie manens in via nō potest peruenire ad perfectionē charitatis patrie est ꝓpter statū viatoris z non q̄tū ad id qđ est de rōne charitatis inq̄ntū viatoz non possidet pfecte qđ amat.

Ad tertiuz sic proceditur.videtur q̄ ordo dilectionis qui modo est non fuerit in christo nec in sanctis q̄ sunt in patria q̄tū ad dilectionē inimicoz̄: qz inimici sanctoz ad minus post diem iudicij non erunt nisi demones z damnati.sed ad illos non est habenda charitas vt supra dictū est:ergo nō diligeret inimicos. ¶ P̄ in eis erit summa cōformitas voluntatū ad deum.sed deus inimicos sanctoz̄ non diligit sed odit:ergo nec christus z beati suos inimicos diligent. ¶ P̄ quicūq; diligit aliquē ex charitate vult ei bonū vite eterne.sed hoc christus non voluit inimicis nec beati:quia si vellent z fieret: ergo non diligūt inimicos ex charitate. ¶ Sed contra.diligere inimicū ad perfectionez charitatis pertinet.sed in christo z in beatis est perfectissima z ampliſſima charitas:ergo ipi inimicos diligūt ¶ P̄ christus ex charite dilexit illos pro quibus mortuus est Jo.xv.Maiorem hac dilectionem ꝛc.sed mortuus est pro inimicis Roma.xv.ergo dilexit inimicos: z eadem ratione beati. ¶ Ulterius videt̄ q̄ in eis non sit ordo charitatis q̄tū ad se z proximū z propinquos z extraneos. Augustin⁹ in libro de vera religi. Perfecta charitas est vt plus potiora bona z minus minora diligamus.sed in patria erit perfecta charitas: ergo proximū meliorē se plus diligit aliquilibz q̄ seipm z similiter extraneū q̄ propinquū fm carnem. ¶ P̄ in patria erit perfecta conformitas humane voluntatis ad deum.sed deus plus diligit meliorem: ergo et quis plus diligit meliorem q̄ seipsum. ¶ P̄ ille plus diligitur cui maius bonū optatur.sed quilibet homo vult maius bonū meliori se q̄ sibi in patria:quia vnicuiq; vult bonū quod habet nec appetit alicui quod non habet: quia sic desideriū non esset quietatū: ergo plus diligit meliorem se q̄ seipsum. ¶ Sed contra.gloria perficit naturā.sed ordo

iste est a natura hominis progrediens vt homo se plus alte ro diligat. ergo ꝛ gloria hunc ordinem non auferet. ¶ Ꝑ si aliquis salutē suam negligeret pro salute alterius peccaret. sed in patria non erit aliquid inordinatum: ergo homo ibi semper plus diliget salutē suam ꝙ alterius: ꝛ ita plus amabit se ꝙ alterū. ¶ Ulterius querit quē xp̄s plus dilexerat petrū vel ioannē. Et videtur ꝙ ioannē Jo. vlti. Uidit illum discipulū quē diligebat iesus sequentē. hoc autē non dicit ꝙ illum tm̄ diligeret: ergo propter eminentiam dilectionis ad ipsum. ¶ Ꝑ dilectio in qua affect⁹ affectui vel signis dilectionis non respondet est dilectio similationis. cum ergo christus maiorē familiaritatē ioanni exhibuerit ꝙ petro: ꝛ eius dilectio nullo modo fuerit similata: videtur ꝙ ioannē plus petro dilexerit. ¶ Sed contra ·Prouerbi. viij. Ego diligentes me diligo. sed plus dilexit petrus vt patet Jo. vlti. ergo ꝛ plus diligebatur. ¶ Ad⁹ dicendū ad primā questionē ꝙ inimici christi possunt accipi dupliciter. vel ꝙtū ad finalē exitū sicut dānati. vl̄ in actu vl̄ in preuisione diuina: vl̄ ꝙtū ad presentē statū tm̄: sicut saulus tunc erat. Quantū ergo ad primos inimicos est eadem ratio dilectionis in christo que in nobis ad illos quos scimus damnatos: quia naturam ipsorū diligimus: ꝛ considerata natura tm̄ eis vitam eternā vellemus. sed considerata iusticia diuina ꝛ eorū meritis eis hoc non volumus: quia iusticiam diuinā plus diligimus ꝙ eorū naturā. ꝛ prima volūtas est voluntas antecedens. secunda est voluntas consequēs. ꝛ ita christus diligebat inimicos qui erant damnati vel dānandi volens eis bonū voluntate antecedente que nō semper impletur etiā dei volūtas antecedens. sed nō consequēte sicut nec deus. ꝛ eadem ratio est de alijs beatis ꝙtū ad illos qui actu sunt damnati. Sed de damnādis forte nesciūt de omnibus qui sunt: sed ꝙtū ad alios inimicos ſm̄ presentē statū tm̄ diligebat: ꝛ ad eos bona operabatur: quia pro eis mortē subijt. Et per hꝫ patet responsio ad obiecta. ¶ Ad secundam questionē dicendum ꝙ circa hoc est duplex opinio. Quidam dicūt ꝙ in patria erit deus oīa in omnib⁹ mens tota in deum quiescēs totā rationē dilectionis habebit deū. ꝛ ideo deū sup omnia diliget: ꝛ alios tāto plus quanto erūt deo proximiores etiā alios plus ꝙ se si sunt meliores. Sed illud nō videtur rationabiliter dictū: quia vnusquisq; tantū amabit deo frui q̄ntum diliget deum. vnde cuz deū super omnia diliget super omnia volet deo frui. ꝛ iō frui deo plus optabit sibi ꝙ alij. vnde videtur ꝙ magis se ꝙ alium diliget. ¶ Ꝑ affectus dilectionis nō quiescit in aliquo nisi in proprio obiecto. sicut autē propriū obiectū amoris est bonū: ita propriū subiectū amoris istius hominis est bonū istius: vnde ꝛ deuz summe diliget inquantū est summū bonū suū. vnde non oportet ꝙ tantoaliquē plus diligat q̄nto est simpliciter deo primior: sed quanto est deo proximior inquantū est bonū suum. Et ideo videt⁹ probabilius quod alij dicūt ꝙ quilibet ibi plus diliget se ꝙ proximū. Sed de comparatione propinquorū ad extraneos credo ꝙ simpliciter loquēdo plus vnusquisq; diliget extraneū meliorē ꝙ cōsanguineū minus bonū: quia plus attēditur ordo dilectionis ꝙtū ad proximitatē ad deū ꝙ ꝙtū ad proximitatē ad seipsuz q̄uis vtrūq; oportet ꝙ attendatur. vnde de equaliter bonis plus diligit proximiorē sed de inequalibus diligit meliorem. ¶ Ad primū igit̄ dicendū ꝙ intelligendum est ꝙ plus diligit magis bona que etiam sibi sunt magis bona: sicut bona spiritualia ꝙ corporalia. ¶ Ad secundū dicendum ꝙ in hocipso voluntas nostra voluntati diuine conformabitur ꝙ sequetur motuz naturaliter sibi impositum a deo. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ voluntate consequēte vult maius bonum alteri ꝙ sibi: sibi autē intensius. sed volūtate antecedente vult sibi maius: sed hoc non impedit quietē desiderij: quia hec voluntas nō est voluntas simpliciter sed conditionata: vel velleitas quedaz ut quidam dicunt. ¶ Ad tertiā questionē dicendū ꝙ sicut dicitur petrus plus dilexit christum dilectione que ab ipso in membra diffunditur. sed ioannes plus dilexit dilectione que in christo fixit. Et ideo petro dom̄in⁹ cōmisit curā membrorū: ioanni autē curam matris que ad personam eius specialius spectabat. vnde ꝛ petrus a christo plus diligebatur ꝙtū ad affectum interiorem quia donū maioris charitatis erat ei tunc collatum. Sed ioannes magis diligebatur ꝙtū ad signa exteriozis familiaritatis. ꝛ hoc propter ꝙttuor causas. Primo quia per ioannē significatur vita contemplatiua que familiariorem habet deum ꝙuis actiua sit fructuosior ꝛ laboriosior que significat in petro. Secundo propter etatem: quia iuuenis erat. Tertio propter castitatem. Quarto propter ingenitam mansuetudinē. Et per hoc patet solutio ad obiecta: quia vterq; plus diligebat ꝛ quodām̄ plus diligebatur.

Ad quartum sic proceditur. videtur ꝙ sciētia quam mō habemus totaliter tolletur. prima Lozin. xiij. Scientia destruetur. sed accidens quod destruit̄ totaliter tollitur: ergo scientia totaliter tolletur. ¶ Ꝑ fides est magis spiritualis ꝙ scientia. sed fides tollet̄: ergo ꝛ sciētia. ¶ Ꝑ consideratio scientie est de delectabilibus maxime. si ergo scientia hic acquisita remanet alicui magnus clericus plus habebit de gaudio ꝙ aliqua vetula que erit maioris charitat⁹: quod esse videtur impossibile. ¶ Ꝑ illi qui sunt in patria cognoscunt omnia quoruz scientiam habuerunt: ꝛ multo plura ꝛ meli⁹ in verbo. si ergo scientia non est nisi ad cognoscendū frustra in eis preterita scientia remaneret. ¶ Ꝑ habitus ordinat ad actum: ergo vbi actus non remanet neq; habitus remanere potest: quia frustra remaneret. sed actus sciētie qui modo est non remanebit in patria: quia considerario scientiarū est in intelligendo cum fantasmate non solum in accipiendo scientiam: sed etiam in considerando ea q̄ aliquis iam didicit. Unde leso organo imaginationis impeditur operatio intellectus etiā in alijs que prius sciebat: ergo nec sciētia remanebit. ¶ Ꝑ scientia quā nunc habemus consideratio est collativa. Sed iste modus conferendi non erit in patria: quia tunc sequeretur ꝙ esset ibi studium ꝛ disputatio: quod est absurdum. ergo scientia hic acquisita non remanebit in patria. ¶ Sed contra. Magister in prima distinctiōe secundi dixit: ꝛ philosophi etiaz plures dicunt ꝙ anima posita est in corpore vt scientijs perficiatur. sed frustra poneretur ad hoc nisi post corpus ei scientia remaneret: ergo scientia remanebit. ¶ Ꝑ constat ꝙ illi qui sunt in inferno aliquid cognoscūt esse de his q̄ prius cognouerunt: sicut patet de diuite qui suorum memoriam habebat. sed eis non addetur alia cognitio ꝙ hic habuerūt ergo prior sciētia in eis remanebit. ¶ Ꝑ si scientia destruatur cum corpore erit bonum temporale. ꝛ ita studium scientie computabitur in sollicitudines rerū temporaliū: quod videtur absurdum. ¶ Ad⁹ dicendū ꝙ in scientia quam mō habemus est tria considerare. ſ. habitum actum ꝛ modum agendi. Modus autem agendi est vt intelligat cum fantasmate: quia in statu vie verum est quod dicit philosophus in tertio de anima ꝙ nequaꝙ sine fantasmate intelligeret anima non solum quantum ad acquirendam scientiam sed etiam quo ad cōsiderationē eorum que quis iam scit: quia fantasmata se habent ad intellectum sicut sensibilia ad sensum. actus autē scientie prioris est vt cognoscat conclusiones resoluendo eas ad principia prima per se nota. habitus autem est quedam qualitas hominem habilitans ad hunc actum. Modus autē intelligendi predictus accidit humane anime ex duobus. Uno modo ex hoc ꝙ anima humana est vltima ſm̄ nature ordinez in gradibus intellectus. vnde se habet intellectus eius possibilis ad omnia intelligibilia: sicut se habet materia prima ad omnes formas sensibiles. ꝛ propter hoc non potest in actum exire prius ꝙ recipiat rerum species: quod fit per sensum ꝛ imaginationem. Alio modo ex hoc ꝙ est forma corporis. vnde oportet ꝙ operatio eius sit operatio totius hominis. ꝛ ideo cōmunicat ibi

corpus non sicut instrumentuz per quod operetur: sed sicut repzesentans obiectum scilicz fantasma. z inde contingit q anima non potest intelligere sine fantasmate etiam ea que pri⁹ nouit. In anima ergo separata a corpore remanebit natura anime: sed non remanebit vnio ad corp⁹ in actu. z ideo ea considerata in natura sua tantum non indigebit fantasmatibus quantū ad cōsideratiōē eoz que pri⁹ sciuit. Sed solum quantum ad considerationem eozum que de nouo debet scire. z ideo ea que prius sciuit poterit considerare nō quidem vtendo fantasmate: sed ex habitu scientie prius habito. ea vō que ante nesciuit non poterit scire nisi quatenus ex his que scit elici possunt: vel inquantuz alie species ei diuinitus infunduntur. dicere enim q fm id quod modo anima habet in natura sua nō possit intelligere sine corpore aliquo modo est valde familiare illis qui ponunt animam cum corpore deficere: quia vt dicitur in primo de anima: si nulla operationum quas habet potest esse sine corpore nec ipsa sine corpore esse posset: cum operatio naturalis consequatur naturam. In actu autem scientie predicta duo considerantur. s. motus inquisitionis z rationis discurrentis: z terminus scilicet certitudo qui habetur de conclusionibus fm q iam sunt reducte in prima principia. motus autem ille imperfectionis est quantum ad necessitatem discurrendi vt causetur certitudo. z ideo beatis non remanebit actus scientie quantum ad necessitatem motus: sed quantum ad certitudinem tantuz. z ideo videtur dicendum fm q quidam dicūt q in patria quantum ad animas separatas erit alius modus intelligendi: quia sine fantasmate considerabūt. sed post resurrectionem poterit esse vterq; modus inquantum anima non subiacebit corpori sed ex toto ei dominabitur. actus autez mutabitur quia remanebit quantum ad terminum sed non quantum ad discursum in sanctis. In damnatis autem non est remotum quin etiam collationis necessitas remaneat. z ideo remanet habitus scientie quantum ad substantiam. dicere enim q habitus remaneat z actus nullo modo videtur absurdum: quia habitus nihil est aliud q̄z habilitas ad actum. ¶ Ad primum igitur dicendum q destruetur scientia quantū ad modum: z quantum ad actum mutabitur. sed quantum ad habitum remanebit vt dictum est. ¶ Ad secundum dicendum q modus imperfectionis est essentialis fidei: z de ratione eius. sed modus cognoscendi per fantasmata non est de ratione sciētie: sed accidit ei ex conditione subiecti. ¶ Ad tertium dicendum q nō est inconueniens q ille qui habet minozem charitatem habeat plus de gaudio quantum ad aliquem actum cum tamē habeat minus gaudium de deo quod est premium essentiale. ¶ Ad quartum dicendum q cognoscere aliquid pluribus modis non est frustra: sicut etiam christus habuit scientiaz naturalium rerum que in verbo cognoscebat. ¶ Ad quintum dicendum q ille modus cognoscendi accidit sciētie ex statu eius in quo est. non enim fantasma est obiectum propinquum z proprium intellectus cum sit intelligibile in potentia non in actu: sed species intellecta est per se obiectum eius. ¶ Ad sextum dicendū q non erit actus scientie quantum ad discursum sed quantum ad terminum certitudinis. ¶ Et preterea non oporteret ibi esse studium vel disputationem quantum ad bonos: quia omnium illozum que cōsiderare vellent in verbo cognitionem possent accipere: vel per illuminationem superiozum habere. Damnatis autem non vacabit disputare penarum pondere pressis. ¶ Charitas autem que deseri potest. Uerum est si posset deseri propter debilitatem amozis: vt scilicz aliquis minus diligeret deum q̄z rem illam pro qua tunc peccat: tunc enim non esset vera charitas. ¶ De perfecta intelligitur. Perfecta dicitur que est in confirmatis vel in via vel in patria. vel intelligitur non q possit amitti sz qz difficile est q amittat.

¶ DISTINCTIO .XXXII.

¶ De charitate dei.

Remissis adicienduz est de dilectione dei qua ipse diligit nos que non est alia q̄z illa qua diligimus eū. Dilectio autē dei diuina vsia est. eadēq; dilectione pater z filius z spirituſſanctus se diligunt z nos: ut supra dixe ruimus. Cūq; dilectio sit imutabilis z eterna: aliū tamen magis aliū vō minus diligit. Vnde Aug⁹. Incomprehensibilis est dilectio atq; imutabilis q̄ deus in vnoquoq; nostrū amat quod fecit: sicut et odit quod fecimus. Miro igit z diuino modo etiā quādo odit diligit nos. Et hoc quidē in omnib⁹ intelligi potest. Quis ergo digne possit loqui quātū diligat mēbra vnigeniti sui: z q̄nto amplio⁹ vnigenitū ipsum? De ipso etiam dictū est Nihil odisti eoz que fecisti. Ex his percipit q deus omnes creaturas suas diligat. quia scriptū est Nihil odisti eozū que fecisti. Et iterū: Vidit deus cuncta que fecerat: z erant valde bona. Si omnia que fecit bona sunt: z omne bonū diligit: omnia igit diligit que fecit: et interea magis diligit rationales creaturas: z de illis eas amplio⁹ q̄ sunt membra vnigeniti sui: z multo magis ipsum vnigenitum.

¶ Ex q̄ intelligētia dicit deus magis uel min⁹ diligere hec uel illa.

Quum autē dilectio dei imutabilis sit: z ideo non intēdit uel remittit. Si querit q̄ sit rō dicti cū dicit magis uel min⁹ diligere hoc q̄z illud. z cū dicit de⁹ oia diligere dicim⁹ dilectionem dei sicut pacem dei exuperare oēm sensum humanū ut ad tāte altitudinis intelligentiā vix aliquatenus aspiret human⁹ sensus. Potest tñ sane intelligi ea rōne dici oia diligi a deo q̄ fecit: quia oia placent ei. oia approbat inq̄ntū opera ei⁹ sunt. nec tūc pri⁹ uel amplio⁹ placuerūt ei cū facta sunt: sz anteq̄z fierent: imo ab eterno oia placuerūt ei: nō min⁹ q̄z postq̄z esse ceperūt. Qō vo rōnales creaturas. i. homines uł angelos alios magis alios min⁹ diligere dicit nō mutabilitatē charitatis ei⁹ significat: sz q̄ alios ad maiora bona alios ad minora dilexit alios ad meliores vsus alios ad min⁹ bonos. Oia enī bona nostra ex ei⁹ dilectione nobis pueniūt. Electoz ergo ali⁹ magis ali⁹ min⁹ dilexit ab eterno: z diligit etiā nūc: q̄ alijs maiora aliis minora ex dilectione sua preparauit bona: aliisq; maiora z aliis minora bona cōfert in tpe. vnde magis uel min⁹ dicit hos uel illos diligere.

¶ Qō duob⁹ modis inspiciēda est dilectio dei.

Considerat enī duobus modis dilectio dei fm essentiam z fm efficientiam. nō recipit magis z minus fm essentiā: sed tñ fm efficientiā: ut magis dilecti dicant quibus ex dilectione ab eterno maius bonū preparauit z in tempore

tribuit. ꝛ minus dilecti quibus non tantum. Inde est etiam ꝙ aliqui qñ conuertunt ꝛ iustificant dicũ tur tunc incipere diligi a deo: non ꝙ deus noua di/lectione quẽquã possit diligere: imo sempiterna di lectione dilexit ante mũdi constitutionẽ quoscũq; diligit. sed tũc dicunt incipere diligi ab eo: cũ eter/ne dei dilectionis sortiant effectũ. ſ. gratiam in pre senti: uel gloriam in futuro. Vnde Augu. Absit ut deus temporaliter aliquẽ diligat quasi noua dile/ctione que in ipso ante non erat: apud quẽ nec pre/terita trãsierũt: ꝛ futura iam facta sunt. Itaq; oẽs sanctos suos ante mũdi constitutionẽ dilexit sicut predestinauit. Sed cũ conuertunt ꝛ inueniũt illuz tunc incipere ab eo diligi dicunt. ut eo modo dica/tur quo potest humano affectu capi quod dicitur: Sic etiam cuz iratus malis dicitur ꝛ placidus bo/nis: illi mutantur: non ipse. ut lux infirmis oculis aspera: firmis lenis est: ipsorũ. ſ. mutatione: sua nõ Ita cũ aliquis per iustificationẽ incipit eẽ amicus dei ipse mutatur: non deus.

¶ Si quis magis uel minus diligat a deo vno tẽ/pore q̃z alio.

SI vo queritur de aliquo vno vtruz magis diligatur a deo vno tempore q̃z alio: distin/guenda est dilectionis intelligẽtia. Si eni referatur ad dilectionis effectũ concessibile est. Si vo ad dilectionis essentiã: inficiabile est.

¶ Si deus ab eterno dilexit reprobos.

ODE reprobis vo qui preparati nõ sunt ad vi/tam sed ad mortẽ: si queritur vtrũ debeat concedi ꝙ deus ab eterno dilexit eos. Dici mus de electis solis simpliciter hoc esse conceden/dum ꝙ deus ab eterno eos dilexit quos ad iustitiã ꝛ coronam preparauit. De non electis vo simpli/citer est concedendũ ꝙ odio habuit. i. reprobauit. sicut legit Jacob dilexi Esau odio habui. Sed nõ est simpliciter inteligendũ ꝙ dilexit ne predestina ti intelligantur: sed cum adiectione dilexit eos in/quantũ opus eiꝰ futuri erant id est quos ꝛ quales eos facturus erat.

¶ Postq̃ determinauit magister de dilectione charitatis qua diligimꝰ deũ: Nic determinat de dilectione qua deus diligit nos. Et diuiditur in partes duas. In prima ostendit quõ deꝰ omnẽ creaturã diligit. In secunda mouet questio/nẽ de reprobis quos diligere non videtur: ibi De reprobis vo ꝛc. Prima in duas. In prima determinat de dilectione dei sm ꝙ absolute dicit creaturã diligere. In secũda deter/minat de gradibus diuine dilectiõis sm ꝙ vnũ plus ꝛ aliũ minus dicit diligere: ibi Cũ autẽ dilectio dei ꝛc. Et diuidi/tur hec pars in duas. In prima determinat de ordine diui/ne dilectionis q̃tũ ad diuersos. In secũda q̃tũ ad eundem ibi Si vo queritꝛ ꝛc. Circa primuz tria facit. Primo mouet questionẽ. Secũdo determinat eã ibi: Põt tũ sane ꝛc. Ter tio cõfirmat solutionẽ ibi: Cõsideraꝛ eni duobꝰ modis ꝛc.

Questio Prima.

HIc queruntꝛ quinq;. Primo vtrũ deꝰ creaturã dili/gat. Secundo vtrũ omnẽ creaturã. Tertio vtrũ ab eterno. Quarto vtrũ equaliter omnia. Quinto q̃d plus ꝛ quid minus siue equaliter.

AD primũ sic pceditꝛ. videtꝛ ꝙ deo nõ competat crea/turã amare. Amor eni quandã passionẽ animi im/portat. sed alie passiones animi vt ira ꝛ huiusmodi nõ sunt in deo nisi sm effectum ꝛ per similitudinem: ergo nec amor est in ipso. ¶ Pꝫ inter multũ distantia non potest eẽ amor: vnde amici non optant amicis maxima bonor ne amicicia dissoluat vt pꝫs dicit in. ix. ethi. sed nulla est tanta distan/tia quãta creatoris a creatura: ergo nõ potest esse amor dei ad creaturã. ¶ Pꝫ amor transfert amantẽ in amatũ vt viuat iam vita amati vt dicit Dio. in li. de di. no. sed deus nõ trãs/fertur in aliquid aliud cũ sit ĩmobilis: ſz omnia ad se trahit: vt dicitur Jo. xij. ergo ipse non amat creaturã. ¶ Pꝫ amans quodãmõ subijcit amato inquantũ affectus amantis ama to informat vt supra dictũ est. sed deus nullo modo creatu/re subijcit: ergo nullo modo amat creaturam. ¶ Pꝫ oĩs no/stra perfectio a diuina perfectione exemplatur. sed oĩs vir/tus perfectio mẽtis est: ergo cũ quedã alie virtutes non sint in deo: vt temperãtia ꝛ huiusmodi: videtur ꝙ nec charitas. ¶ Sed cõtra. sicut essentia sua est exemplar omnis creatu/re: ita bonitas sua est causa omnis bonitatis in creatura. ſz deus cognoscẽdo essentiã cognoscit omnia que ab ipsa exẽ plantur. ergo amãdo bonitatem suam amat omnia que ab ipsa bonitatẽ pticipant. ¶ Pꝫ Jo. iij. Sicut deus dilexit mũ dũ. ¶ Pꝫ Dio. dicit ꝙ diuinus amor nõ permisit ipsum sine germine esse. ¶ Rº dicendũ ꝙ vnicuiq; habenti cognitio/nẽ amabile est propriũ bonũ non solum amore naturali sed amore animali siue intellectuali. vnde cũ in deo sit sua perfe/cta cognitio amat suam bonitatẽ. bonũ autẽ alicuiꝰ non so lũ dicitur sm hoc ꝙ in ipso est. sed sm ꝙ in alio est per simi litudinẽ. vnde cũ bonitas que est in creatura sit similitudo diuine bonitatis: sequitur ꝙ ipse creaturaz diligat. ¶ Ad ꝓmũ igit dicẽdũ ꝙ passiones quedam important in sui ra/tione aliquã materialẽ transmutationẽ. ꝛ ideo non possunt transferriin deũ nisi per similitudinẽ sicut ira. ꝛ similiter il/le que important defectũ vt tristitia: ꝛ etiam ira sm ꝙ ex tri stitia causat. Quedam vo passiones sunt que de ratiõe sui non important aliquid materiale vel aliquẽ defectum sicut delectatio. vnde etiam in operatiõe intellectuali delectatio est non solum in corporali operatione vt pꝫs probat in. vij. ethi. ꝛ propter hoc delectatio in deo potest poni: non quidẽ vt passio sed operationem suam simplicẽ: ꝛ sine motu conse quens p modũ intelligẽdi. vñ pꝫs dicit in. vij. ethi. ꝙ deus simplici gaudet operatione. ꝛ sil'r etiã de amore dicendum est. ¶ Ad secundũ dicenduz ꝙ inter multũ distantia bene potest esse amor sed non amicicia: quia non conuersant si/mul: quod est proprium amicicie. Deus autẽ q̃uis in infinitũ distet a creatura: tamen operat in omnibꝰ ꝛ in omnibꝰ est. ꝛ ideo põt saluari etiam ratio amicicie. ¶ Ad tertiũ dicen/dũ ꝙ amor oĩs trãsfert quodãmõ amantẽ in amatũ: sed di/uersimode. vno modo sm ꝙ amãs trãsfertur in participan/dũ ea que sunt amati. alio modo vt cõmunicet amato ea q̃ sunt sua. Primo ergo modo deus non transfert in amatuz: quod est creatura. sed secũdo modo inq̃ntũ bonitatẽ suã ei cõicat. ꝛ sic dicit Dio. iiij. ca. de di. no. ꝙ etiã ipse deꝰ est per amorem extasim passus. ¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ potẽtia passiua informat ex obiecto suo. ſz potẽtia actiua ponit for mã suã circa obiectũ: sicut pz de intellectu agente ꝛ possibili Unde sicut intellectꝰ diuinꝰ nõ informat rebꝰ q̃s cognoscit p eẽntiã suã: ita nec volũtas eiꝰ informat rebꝰ q̃s amat: qz eas p bonitatẽ suã amat: ꝛ amando cõicat eis suã bonitatẽ. ¶ Adq̃ntũ dicendũ ꝙ virtutes q̃ bñt materiã determinatã circa actus ꝛ passiones corporales: vl' q̃ importãt aliquẽ de fectũ sicut fides nõ pñt habẽ exẽplar in natura diuina: ita. ſ. ꝙ ille vtutes in deo sint. ſz bñt exẽplar in ĩtellectu diuino sic bñt reliq̃ res mãles. ꝛ iõ cũ charitas nullũ defectũ nec aliqõ mãle importet inueniẽ in deo pre quibusdã aliis virtutibꝰ.

AD secundũ sic procedit. videtur ꝙ deus nõ diligat omnẽ creaturã. quicq̃d eni deꝰ diligit ex charitate diligit. sed creature irrationales non diliguntur ex charitate vt supra dictũ est. ergo eas deus non diligit. ¶ Pꝫ

ficut dicit philosophus in .viij. ethi. creature inanimate nō diligunt nisi amore concupiscētie: ficut patet de vino. sz de⁹ non diligit amore cōcupiscentie: quia ipse bonorū nostror nō eget: ergo creaturas inanimatas nullo mō diligit. ¶ Ꝑ dilectio est causa electionis. sed deus non oēs etiā hoīes eligit: ergo non oēs diligit. ¶ Ꝑ quicūq; diligit aliquid vult ei bonū. sed deus nō vult reprobis bonū quod est perfectū bonū. s. vitā eternā: quia si vellet haberent: ergo deus nō diligit omnē creaturā. ¶ Ꝑ non potest esse eiusdem ad idem amor z odiū. sed de⁹ aliquā creaturā odit Malach. j. Esau odio habui. ergo non omnē creaturā diligit. ¶ Sed cōtra. Sapi. xj. Diligis omnia que sunt: z nihil odisti eor que fecisti. ¶ Ꝑ Dio. dicit q; etiā amor diuinus mouet superiora in ꝓuidentiā inferiorū. sed deus habet prouidētiā de oīb⁹ ergo ipse omnia diligit. ¶ Ꝑ Heñ. j. dicit Vidit deus cuncta que fecerat z erant valde bona. Et Aug⁹. dicit q; per hoc significat q; omnia approbauit. sed nihil approbat nisi qđ amat: ergo deus oīa amat. ℟ᵒ dicendū q; amicicia sicut dictū est addit aliquid supra amorē: quia ad rationē amoris sufficit q; homo velit bonū quodcūq; alicui. ad rationē aūt amicicie oportet q; aliquis velit ei hoc bonū quod vult sibi vt. s. velit uersari cū ipso z uiuere in illis q̄ maxime amat. Sic ergo de⁹ cōiter loquēdo de dilectione diligit oīa inq̄ntū vult eis bonū aliquod. s. nāle ipsor. sz bonū quod ipse sibi vult. s. visionē sui z fruitionē qua ipse beat⁹ est vult qđē omni creature rōnali volūtate antecedente. sed volūtate cōsequēte solū electis: que est voluntas simpliciter. z ideo solos electos diligit amore amicicie. alia aūtē diligit amore cōiter dicto inq̄ntū sunt bona. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū q; deus oīa. i. creaturas irrōnales ex charitate diligit: nō sic charitatē hās ad illa: sed ficut ordinans ea ad illa ad q̄ charitatē habet. ¶ Ad secundū dicendū q; q̄uis nos non diligamus creaturas inanimatas amore beniuolentie: qr eor bonū nō est a nobis: deus tñ eas diligit amore beniuolētie: qr p hoc q; eis bonum vult sunt: z bone sunt. tñ deus q̄uis nō amet aliq̄d in concupiscēdo sibi: amat tñ in cōcupiscēdo alteri vt nō fiat vis in verbo concupiscētie qui anxietatē non ꝓprietatē desiderij importat. ¶ Ad tertium dicēdū q; dilectio amicicie est illa q̄ electionē causat: z hāc nō hz ad oīa. ¶ Ad quartū dicendum q; deus oīb⁹ creaturis irrōnalib⁹ vult bonū eis ꝓportionatū: z cui⁹ sunt capaces. z ideo simpliciter loquēdo pōt dici q; de⁹ eas diligat. sz reprobis volūtate ꝺsequēte fm quā simpliciter dicit aliq̄d velle vult qđē bonū nature: nō aūt bonū cui⁹ sunt capaces. s. gre z glie nisi volūtate antecedente. z iō n ō est dicendū q; diligat de⁹ eos simpliciter: sz fm qđ. s. inquantū sunt creature. ¶ Ad quintū dicendū q; non odit reprobos inq̄ntū creature sue sunt sz inq̄ntū mali sunt: quod ab ipso non est.

AD tertiuz sic ꝓcedit. videtur q; deus ab eterno nō dilexerit creaturas. dilectio enī nō est nisi boni. sed creature nō fuerūt bone ab eterno: ergo nō diligit eas ab eterno. ¶ Ꝑ dilectio significat diuinā essentiā z connotat effectū in creatura. sz ea q̄ importāt effectū in creatura dicūt de deo ex tpe: sicut dñs z saluator z huiusmodi. ergo z diligē creaturas nō dicit de deo nisi ex tpe. ¶ Ꝑ dilectio vnit amantē amato. sz res non potuerūt diūgi vel vniri deo anteq̄ eēnt: ergo nō poterāt amari ab eo ab eterno. ¶ Ꝑ eorū q̄ fil'r se hñt est vna rō amoris. sed creature anteq̄ eēnt in nullo distinguebant: ergo nō erat in vno ꝙre diligere magis q̄ in alio: z ab eterno non dilexit electos nisi forte sicut alia. ¶ Ꝑ amans vult eē amatū. sz de⁹ nō volebat eē creaturas anteq̄ eēnt: qr si voluisset eas eē fuissent: ergo non amabat eas anteq̄ eēnt. ¶ Sed contra. Ephe. j. Elegit nos ante mūdi cōstitutionē. sz electio erat ex dilectione: ergo etiā ab eterno dilexit creaturas. ¶ Ꝑ Dio. dicit. iiij. ca. de di. no. q; diuin⁹ amor fuit causa q̄re res fecit: ergo amor rerū fuit in deo anteq̄ res eēnt: z ita ab eterno. ¶ Ꝑ affectus boni seq̄tur cognitionē de bono. sed de⁹ ab eterno cognouit quicq̄d boni est in creatur: ergo ab eterno dilexit creaturas. ¶ ℟ᵒ dicendū q; illa sola noīa ex tpe de deo dici pñt q̄ in ꝓncipali significato important aliquid quod in deo fm rem nō est ficut ea q̄ important relationē dei ad creaturā in ꝓncipali significato: vt dñs z huiusmodi. que quidē relatio fm rem est in creatura: sz in deo est fm rationē tñ. silr ea q̄ importāt in ꝓncipali significato actionē diuinā terminatam ad aliq̄d extra se: ficut causare z huiusmodi. amor autē non importat in ꝓncipali significato relationē sed operationē volūtatis cui⁹ operationes sicut z opationes intellect⁹ ꝓme z ab eis elicite in operāte manēt: z nō trāseunt ad constituendū aliq̄d in exteriori materia. z ideo amor deo ab eterno cōuenit. ¶ Ad ꝓmū igit' dicendū q; q̄uis creature ab eterno nō fuerūt bone in ꝓpria natura: fuerūt tñ bone in dei ꝓscientia. ¶ Ad secundū dicēdū q; non connotat effectū in actu sz in habitu. z hoc est qr opationes ase nō terminant' ad aliq̄d extra operātē: vnde pñt extēdi etiā ad id qđ nō est in actu. ¶ Ad tertium dicendū q; amor non vnit fm rem semp: sed est vnio affectus: que quidē vnio pōt haberi etiam ad illud qđ est absens aut penit⁹ non existens. ¶ Ad q̄rtū dicendū q; q̄uis nō differēt fm id q; non erant in ꝓpria natura: tñ differentiā habebant in dei ꝓscientia fm q; eor diuersitates futuras ꝓsciebat. ¶ Ad quintū dicendū q; de⁹ volebat ab eterno creaturas eē: sz nō eas eē ab eterno sz fm ordinē siue sapiētie.

AD quartum sic ꝓceditur. videtur q; deus oīa eq̄liter diligat: quia ꝓuidentia vt dicit Dio. est effectus amoris. sed eq̄liter est illi cura de omnib⁹ Sap. vi. ergo omnia equaliť diligit. ¶ Ꝑ dilectio dei ad creaturas signat habitudinē ipsius ad creaturas. sed deus equaliter se habet ad omnia vt dicit plus q̄uis omnia inequaliť se habeant ad ipm: ergo ipse equaliter omnia diligit. ¶ Ꝑ sicut diligit omnia ita cognoscit omnia. sed equaliter cognoscit omnia: ergo equaliter omnia diligit. ¶ Ꝑ idem actus non potest esse intensior z remissior nisi fm diuersas sui partes. sed eodem actu simplici diligit omnia: ergo non diligit vnū plus altero. ¶ Ꝑ qua ratione diligit vnū plus altero: eadez ratiōe diligit aliquē qñq; plus qñq; minus: quia sicut vna res est melior altera ita idem fm diuersa tempora est melior seipso. sed deus non diligit aliquē qñq; plus qñq; min⁹: qr sic amor suus esset mutabilis: quod est impossibile. ergo nō diligit vnū plus altero. ¶ Sed contra. ℘ Prouerbi. xvj. Uniuersa ꝓpter seipsum operatus est dñs. Et similiter etiā dicitur q; omnia fecit ꝓpter hominē. sz illud ꝓpter quod aliquid fit plus diligitur: ergo deus magis diligit se q̄ alia z inter alia magis amat vnuz q̄ aliud. ¶ Ꝑ charitas est boni inq̄ntū bonū: ergo magis bonū magis amat. ¶ Ꝑ ordo charitatis est de perfectione ipsius. sz charitas dei perfectissima est: ergo fm ordinē diligit vnū plus alio. ¶ ℟ᵒ dicendū q; amor dupliciter mensuratur. Uno modo ex suo ꝓncipio: z sic dicitur magis amari illud ad quod damnādū efficacius voluntas inclinatur. z sic deus equaliter omnia diligit: quia in dilectione sua respectu cuiuslibet rei habet infinitā efficaciam in diligendo. Alio modo ex parte obiecti fm quod dicit' aliquis magis diligere illud cui vult maius bonū. z sic deus dicitur magis diligere vnū q̄ aliud inquātū vult ei maius bonū. z ex hoc etiā habet maiorē effectū in illo: quia voluntas eius est causa rerū. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendum q; equaliter est ei cura de omnib⁹ ex parte sollicitudinis ipsius: sed ex nō parte eorū que eis ꝓuident'. ¶ Ad secundū dicendum q; dilectio non tñ importat id quod est ex parte dei: sed etiā id quod est ex parte creature cuiusmodi bonū ꝓout est a deo volitū in dilectione dei includitur. Et ideo quia creature non se habent equaliter ad deum: nec possunt equaliter bonitatē eius participare: ideo non equaliter omnia diligit. ¶ Ad tertiū dicendū q; cognitio est fm motū rei ad animā: amor autē fm motū anime ad res. z iō cognitio mensuratur tñ ex parte cognoscētis: sed amor est

ex parte vtriusq;.non enim dicitur magis cognoscere: quia maiorem rem inesse alicui cognoscit:sicut dicitur magis diligere cui maius bonū inesse vult.vnde non est simile de dilectione ⁊ cognitione. ℂ Ad quartum dicendū q; non dicitur magis diligere quia intensius diligit:sed quia maiꝰ bonū vult. ℂ Ad quintū dicendū q; ẽ̃ctū ad affectū dilectiōis semper eundem equaliter diligit: quia semper vult ei idem bonū finaliter ẽ̃uis nō velit q; semp habeat eq̃le bonuz vel idem. ⁊ ideo fm effectū nō est equalis.

AD quintū sic proceditur.videt' q; diligat plus iustū p̄scitū ẽ̃ peccatorē p̄destinatum Prouerbi.ix. Ego diligētes me diligo.sed iste peccator p̄destinatus nō amat deū quē amat iustus p̄scitus: ergo plus diligit iustū p̄scitū ẽ̃ peccatorē p̄destinatū. ℂ P̄ magis bonū deus magis diligit.sed iste iustus est magis bonū ẽ̃,ille peccator: ergo magis a deo diligit'. ℂ P̄ in lra dicit' q; magis diligit membra vnigeniti sui ẽ̃ alios.sed peccator p̄destinatus non est membrū xp̄i:ergo min⁹a deo diligit' ẽ̃ iustus p̄scitus qui est membrū xp̄i. ℂ Sed contra.dilectio causa est electionis.sed peccatorē p̄destinatū deus elegit: ergo magis diligit eū ẽ̃ iustū p̄scitū quē non elegit. ℂ P̄ illū magis diligit cui maius bonū vult.sed peccatori p̄destinato vult maius bonū:quia vitā eternā:ergo magis eum diligit. ¶ Ulterius videtur q; magis diligat penitentē ẽ̃ innocentē:quia gaudiū ex amore consequit'.sed plus gaudet de penitēte vt patet Luc.xv.ergo plus eum amat. ℂ P̄ vbi homo magꝭ operat' magis diligit.ꝓpter qō vt pḥs dic̄ matres plus diligunt filios ẽ̃ patres.sed deus plus operat' ad salutē penitentis ẽ̃ innocentis:ergo plus eū amat. ℂ P̄ affectus amoris ex effectu pensatur.sed maior amoris effectus videtur reuocare inimicū ad amiciciā ẽ̃ amicū in amicicia conseruare:ergo plus diligit penitentē ẽ̃ innocentem ℂ Sed cōtra.quod est diuturnius est magis eligendū ⁊ diligendū.sed bonū innocētis est diuturniꝰ: ergo magis diligitur a deo. ℂ P̄ supra dictū est q; resurgēs nunc̄ redit ad tantam dignitatē ẽ̃uis redire possit ad tantā caritatē: ergo deus plus diligit innocentē ẽ̃ penitentē. ¶ Ulterius videt' q; diligat plus hominē ẽ̃ angelū:q⁹ nunc̄ angelos apprehendit:sed semen abrae apprehendit Hebre.j.et sic plus fecit pro hominib⁹ ẽ̃ pro angelis: ergo magis diligit eos. ℂ P̄ homines pluribus modis sunt membra christi ẽ̃ angeli.s.ẽ̃ctū ad conformitatē nature.sed membra christi magis diligit vt in littera dicitur:ergo boēs plus diligit ẽ̃ angelos. ℂ P̄ homines supra angelos collocauit.s.xp̄m ⁊ beatam virginē:ergo plus homines angelis diligit. ℂ Sed cō tra.dilectio causatur ex conuenientia amati cū amato.sed angeli sunt similiores deo vt dicit Greg.ergo angelos plus diligit. ℂ P̄ angelis in principio vel quasi gloriā contulit: nō autē hominib⁹: ergo angelos magis boīb⁹ diligit. ¶ Ulteriꝰ videt' q; magis diligat humanū genus ẽ̃ christū:quia ipsum pro redemptione humani generis dedit vt patet Jo. iij. ℂ P̄ bonū cōmune est diuinius ẽ̃ bonū vniꝰ.sed bonū humani generis est bonū cōmune:bonū autē christi est bonū vnius singularis persone:ergo plus diligit humanū genus ẽ̃ xp̄m. ℂ Sed cōtra.per christū totū genus humanū fit deo acceptū:ergo christū magꝭ diligit. ℂ P̄ datus est ei spiritus non ad mensurā:ergo plus eū diligit. ℂ ℟° dicendū ad primā questionē q; deus simpliciter loquēdo maius bonū vult peccatori p̄destinato ẽ̃ iusto p̄scito.sz vt nūc vult iusto p̄scito.Nec autē determinatio vt nunc non cadit ex parte dilectionis:sed magis ex parte obiecti:quia dilectio dei non variatur per tempora.ab eterno enī isti p̄destinato voluit maius bonum.vnde simpliciter concedendū est q; magis diligit p̄destinatū ẽ̃ p̄scitū. Et per hoc patet responsio ad obiecta:quia procedunt vt nūc. ℂ Ad secundam questionē dicendum q; ẽ̃ctū ad bonū p̄miꝭ essentialis equaliter diligit penitentē ⁊ innocentē si equalem habeant charitatem:vel illum magis qui maiorem charitatez habet.sed ẽ̃tū ad p̄miū accidentale plus diligit innocentem propter dignitatē innocētie ad quā non potest puenire penitens. ℂ Ad primū igit' dicendū q; ẽ̃uis penitens resurgat in equali charitate:⁊ ita bonū quod sibi vult deus sit eq̃le consideratū in se:est tū maius in opatione ad ip̄m cui datur.Sicut quāto aliq̃s est magis indigēs magis sibi impēsum reputat' benefactū.⁊ propter hoc dicitur deus ⁊ angeli plus gaudere de uersione ei⁹:sicut hō plus gaudet de modico signo sanitatis alicui⁹ infirmātis ẽ̃ de integra sanitate dum eam habebat.Uel dicēdū q; hic dicit' ex hoc q; penitens frequēter magis humilis ⁊ feruens ⁊ cautus resurgit. ℂ Ad secundum dicendū q; deus non magis operat' in eo cui de nouo infundit gratiā ẽ̃ in eo in quo eā cōtinuat: sicut nec sol illuminās aerē tenebrosum plus ẽ̃ cōtinuans lumen.nihil enī pōt subsistere nisi dei opatio ꝺtinuet' in ipso. ℂ Ad tertium dicendū q; ẽ̃uis sit magis respectu illi⁹ qui liberat':non tñ est magis simpliciter. ℂ Ad tertiā questionē dicendū q; ẽ̃tū ad bonū nature plus diligit de⁹ angelū ẽ̃ hominē.sz ẽ̃tū ad bonū gr̄ie se hñt vt excedētia ⁊ excessa q⁊ quosdā boēs plus:⁊ quosdā angelos plus:⁊ quosdā eq̃liter:q⁊ boēs erūt eq̃les angel':⁊ quidā etiā supiores angel' ⁊ vnicuiq; puidit fm exigētiā nature ⁊ status sui. Et p hoc patet responsio ad obiecta:Nō enī plus diligit pater filium infirmū ẽ̃ sanū:quia ei impendit remedia q̄ nō impēdit sano. ℂ Ad quartā questionē dicendū q; xp̄m diligit nō solū plus ẽ̃ boēs sz etiā plus ẽ̃ totā creaturā:nō solū ẽ̃tū ad diuinā naturā sz etiā ẽ̃tū ad humanā inq̃ntū eam predestinauit ad maius bonū.s.adunionē diuine psone. ℂ Ad primū ergo dicēdū q; in hoc etiā q; xp̄s pro boīb⁹ fuit datus maximū bonuz ipsi xp̄o fuit fm q; in hoc virtus sua manifestata fuit:⁊ causa fuit salutis humane:quod est sibi valde bonorificū. ℂ Ad secundū dicendū q; ẽ̃uis sit singularis persona xp̄i:tñ est causa vniuersalis salutis humani generis:⁊ causa p̄stātior est causato. ¶ Premissis adiciendū. Uidet' q; ℔ in primo libro determinare debuerit. Et dicendū q; etiaz in primo libro poni ꝺueniēter potuit inq̃ntū diuina dilectio est diuina essentia.⁊ hic poni cōgruenter pōt inq̃ntū est exēplar nostre dilectionis.Dilectio dei vsia est.Est enī essentia ⁊ dilectio in deo idem re:sed differt ratione tñ vt in primo libro dictum est.

¶ DISTINCTIO .XXXIII.

ℂ De quattuor virtutibus principalibus.

POst predicta de quattuor virtutibus que principales uel cardinales vocant' differēdū est: q̄ sunt iustitia:fortitudo:prudentia ⁊ tēperātia. De quib⁹ Aug. ait Justitia est in subueniendo miseris:prudentia in precauendis insidijs:fortitudo in pferēdis molestijs:temperātia in cohercēdis delectatiōib⁹ prauis. De his dicit' in libro sapiētie:Sobrietatē ⁊ prudentiā docet iustitiā ⁊ veritatē Sobrietatē vocat temperantiā ⁊ veritatē vocat fortitudinē. Ne virtutes cardinales vocant' ut ait Piero.quib⁹ in hac mortalitate bene viuit':⁊ post ad eternā vitā puenit':Que in xp̄o plenissime fuerūt ⁊ sunt. De cui⁹ plenitudine nos accepimus. In quo habuerūt vsus eosdē quos in patria hñt:⁊ quosdā etiā vie. verūtū an he virtutes cū ipse in aio eē incipiant:q̄ cū fine illis pri⁹ eēt:tñ animus erat:desināt eē cū ad eterna pduxerint:nōnul

la questio est. Quibusdã visuz est eẽ desituras. z de trib⁹ quidẽ prudẽtia. s. fortitudine z temperãtia cũ hoc dicit non nihil videt dici. Justitia enĩ imortal' est: z magis pficiet in nobis q̃z eẽ cessabit: Cũ beate viuem⁹ nature ꝓtẽplatione diuine q̃ creauit oẽs ce teraq̃z instituit naturas q̃ nihil meli⁹ z amabili⁹ ẽ. Cui regẽti eẽ subditũ iustitie est. Et ideo imortalis est oĩno iustitia. nec in illa btitudine eẽ desinet: sed talis ac tãta erit ut pfectior ac maior esse nõ possit. Fortassis z alie tres virtutes prudentia sine vllo iã periculo errozis: fortitudo sine molestia tolerãdo/ rum malo⁹: temperãtia sine repugnãtia libidinũ: erũt in illa felicitate: ut prudẽtie ibi sit: nullũ bonũ preponere deo uel equare: fortitudinis ei firmissi/ me coherere: temperãtie nullo defectu noxio dele/ ctari. Quod vo nũc ait iustitia in subueniendo mi seris: q⁹ prudẽtia in precauẽdis insidijs: q⁹ fortitu/ do in pferẽdis molestijs: q⁹ temperãtia in cohercẽ/ dis delectationib⁹ prauis nõ erit ibi oĩno vbi nihil mali erit. Jsta igit virtutũ opera huic mortali vite necessaria sicut fides ad quã referẽda sunt in futu/ ro habebunt. Ecce aperte dicit Augus. q⁹ predicte virtutes in futuro erũt: sed alios vsus tũc habebũt q̃z mõ. Cui Beda consentit sup Exodũ ita dicens: Colũne ante quas apprehensuz est velum potesta/ tes celi sunt quattuor eximijs virtutib⁹ preclare. i. fortitudine: prudentia: temperãtia: iustitia: que ali/ ter in celis seruant ab angelis z aiab⁹ scis q̃z hic a fidelibus. Et ꝓsequẽter assignat Beda vsus illarũ virtutũ sm presentẽ z futurũ statũ imitãs Aug. in premissis assignationibus.

¶ Postq̃ determinauit magister de virtutib⁹ theologicis hic determinat de virtutib⁹ cardinalib⁹. Et diuidit in par tes duas. In prima determinat de ipsis cardinalib⁹ virtuti/ bus sm se. In secunda ostẽdit in quib⁹ eẽ habeant ibi: Que in xp̃o pleniss̃ime. Prima diuidit in tres. In prima enume rat eas. In secũda ostẽdit actus earũ ibi: De quib⁹ Aug. In tertia ostẽdit qualiter cardinales dicantur ibi: De virtutes cardinales. ¶ Que in xp̃o ꝛc. Hic ostẽdit in quib⁹ sunt virtu tes cardinales. Et diuidit in duas partes. Primo ostendit quot sunt z fuerũt in xp̃o. Secũdo inq̃rit vtrũ future sint in patria ibi: Uerũtñ an he virtutes ꝛc. Et circa hoc duo facit Primo mouet questionẽ. Secũdo determinat eã ibi Augu stinus autẽ. xiiij. li. de tri. ¶ Hic est triplex questio. Prima de virtutib⁹ moralib⁹ in cõi. Secũda de virtutib⁹ cardinali bus. Tertia de partibus earum.

¶ Questio Prima.

Qb Jrca primũ queruntr q̃ttuor. Primo de distinctiõe moraliũ virtutũ ab inuicẽ. Qualiter enĩ ab intelle/ ctualib⁹ z theologicis distinguãt supra. xxiij. di. di ctũ est. Secũdo q̃rit de cã efficiẽte earũ vtrũ sint. s. a nã vl' p infusionẽ: vl' p acquisitionẽ. Tertio de medio q̃ in eis req/ ritur. Quarto vtrũ in patria euacuent.

Ad primũ sic pcedit. videt q⁹ oẽs virtutes morales sint vna virt⁹. Augu. enĩ dicit in li. de mozib⁹ ecclie: Nibil virtutẽ eẽ affirmauerim nisi summũ amorẽ dei. q̃z amor dei q̃ est charitas est vna virt⁹ vt ex dictis p̃z: g̃ oẽs virtutes sunt tñ vna virt⁹. ¶ Ꝑ vbi est vnũ formale nõ põt eẽ diuersitas nisi material'. q̃z oẽs virtutes morales cõue nisũt in vno formali: q̃z cõpletiuã rationẽ virtutis hñt sm q⁹ intellectũ z rationẽ accipiũt vt in. vj. ethi. dicit. ergo nõ dif/ ferũt nisi materialiter: z nõ differũt sm spẽm. ¶ Ꝑ potẽtie apprehensiue magis diuersificant: vel nõ min⁹ q̃z appetiti/ ue: ergo z habit⁹ sil'r cũ potẽtijs ꝓportionent. sed vnus ha/ bitus cognoscitiu⁹ est omniũ que ad virtutes morales per/ tinẽt sicut patet de sciẽtia morali: z de ipsa prudẽtia que est esse recta ratio agibiliũ vt dicitur in. vj. ethi. ergo z virtutes morales nõ debẽt eẽ distincte sm speciẽ. ¶ Sed cõtra. p se accidẽtia sm speciẽ distinguũt ex sola differẽtia subiectoz q̃ in eoz diffinitionibus ponunt. sed virtutes morales sunt etiaz in diuersis subiectis: cũ quedã sint in rationali: quedã in cõcupiscibili: quedã in irascibili: z semp in eisdẽ: quia tẽ/ perãtia nunq̃z est in irascibili z ceteris: ergo videt q⁹ virtu/ tes morales specie distinguunt. ¶ Ꝑ plures forme vni⁹ spe ciei non pñt esse in eodẽ subiecto. sed plures virtutes mora/ les pñt eẽ in eodẽ etiã sm partẽ eandẽ aĩe: sicut fortitudo z mãsuetudo sunt sil' in irascibili: ergo differũt specie. ¶ Ul teri⁹ videt q⁹ alie virtutes morales a prudentia non distin/ guant. eoz enĩ que ex opposito diuidunt vnũ non ponit in diffinitione alteri⁹. sed prudentia est recta ratio que ponit in diffinitione moraliũ virtutum vt p̃z in. ij. ethi. ergo mora les virtutes a prudentia non distinguunt. ¶ Ꝑ ad virtutis actũ non exigit nisi cognitio z operatio. sed totũ hoc prudẽ tia facit: quia prudens non solũ cognitiuus sed etiã actiuus est vt in. vj. z. vij. ethi. dicit: ergo idem quod prius. ¶ Ꝑ sic prudẽtia est recta ratio agibiliũ: ita ars est recta ratio facti/ biliũ vt dicit. vj. ethi. sed in factibilib⁹ nõ distinguunt aliq̃ habit⁹ exequẽtes ab artib⁹ que sunt habit⁹ dirigẽtes: ergo nec in agibilib⁹ morales virtutes q̃ sunt exequẽtes sunt di/ stinguẽde a prudentia dirigẽte. ¶ Sed cõtra. virtutes mo/ rales ab intellectualib⁹ distinguunt vt supra dictum est. q̃z prudentia est intellectualis virt⁹ vt in. vj. ethi. p̃z: ergo a vir/ tutibus moralib⁹ distinguit. ¶ Ꝑ habit⁹ distinguunt per actus. sed Aug. assignat aliũ actũ prudẽtie: z alijs virtutib⁹ moralib⁹ vt p̃z in lr̃a: ergo distinguunt ab inuicẽ. ¶ Ulte rius videtur q⁹ nec ab alijs tribus virtutibus in littera posi/ tis relique morales virtutes distinguant. pars enĩ nõ diui/ dit contra totũ: harũ alie omnes partes esse dicunt a tullio: ergo ab eis non distinguunt. ¶ Ꝑ proprietates rerum spiri tualiũ ex earũ nominib⁹ inuestigant vt patet per Dionysiũ. sed nomẽ temperãtie temperiem z modũ quendam impor/ tat. similiter autẽ nomẽ fortitudinis indeficientiã respectu difficilium. nomen autẽ iustitie equalitatẽ vel rectitudinẽ. vnde iustũ equale dicim⁹ z quasi regulatũ: vt ex. v. ethi. pa/ tet. cũ ergo hec requirant in qualibet virtute morali videt q⁹ alie virtutes morales ab istis nõ distinguant nec ipse ab inuicẽ. ¶ Ꝑ omne peccatũ non expellitur nisi per omnẽ vir tutẽ. sed per iustitiã expellit omne peccatũ. vt patet in iusti/ ficatione impij: ergo ad min⁹ ab ipsa alie virtutes morales non distinguunt. ¶ Sed ẽtra. nihil est principale respectu suiipsius. sed he virtutes dicunt cardinales vel principales respectu aliarũ: ergo ab eis distinguunt. ¶ Ꝑ habit⁹ distin guunt per actus z obiecta. sed istis virtutib⁹ assignant di/ uerse materie speciales vt infra patebit: ergo sunt speciales virtutes ab alijs z a se inuicẽ distincte. ¶ Ꝛ.° dicendum ad primã questionẽ q⁹ cuz vnũquodq̃ quod est ad finẽ deter/ minet sm exigentiã finis potẽtie z habit⁹ qui ordinant ad act⁹ sicut ad vltimã perfectionẽ oportet q⁹ sm actus diuer/ sos distinguant: sicut etiã potẽtie materie distinguũt p re/ lationem ad diuersas formas. non autẽ quelibet diuersitas actuũ facit differentiã potentiarũ z habituũ: sed illa tñ que ex diuersitate obiectoz a quib⁹ actus specificant sicut mot⁹ a terminis. solũ autẽ illa differẽtia terminoz̃ facit diuersaz speciem motus que attenditur sm illam rationẽ sm quam terminat motũ. vnde q⁹ descensus terminetur ad aquam vl ad terram non facit diuersam speciem motus localis: quia motus localis non erat ad terram vel aquam inq̃ntũ huius/ modi sed inquantum deorsum sunt. Generationes autẽ dif ferunt sm speciem que terminantur ad formas aque z tere. et similiter obiecta diuersa nõ diuersificãt actus sm speciẽ nisi sit diuersitas sm illam rationem sm quã est obiectum.

Uidere enim album ⁊ nigrū non sunt diuersi actus ſm ſpeciem: q⁹ vtrūq; eſt obiectū viſus ſm vnā rōnem inquātū.ſ. ſunt colozata viſibilia actu per lucē. ⁊ inde cōtingit q⁹ quā/to aliqui habit⁹ vel potētie ſunt immaterialiozes tāto ſunt vniuerſaliozes ⁊ minus diſtinguūt: quia attendūt vniuer/ſaliozē rationē obiecti: ſicut quinq; ſenſib⁹ ꝓprijs cozreſpō det vnus ſenſus cōmunis ⁊ vna imaginatio. ¶Sciendū ta/men q⁹ cū plures habitus quādoq; ſint in vna potentia ali/qua diuerſitas ſufficit ad diſtinguendū habit⁹ que nō ſuffi cit ad diſtinguendū potentiā: q⁹ potentia alio mō cōparat ad actū q̄ habitus. vnde ⁊ ſm alterā rōnē obiectū vtriq; re ſpondet. Potentia enī eſt ꝑncipiū agendi abſolute: ſed ha/bitus eſt ꝓncipiū agendi ꝓmpte ⁊ faciliter. ⁊ ideo obie/ctum ſm illam rationē qua ſe habet ad actuz ſimpliciter re/ſpondet potētie: ſz ſm q⁹ ſe habet ad facilitatem actus re/ſpondet habitui. Et ideo diuerſitas materie vl obiecti in oz dine ad ea que faciunt facilitatē in actu facit diuerſitatē ha bitus ⁊ nō potētie. Et inde eſt q⁹ in ſpeculatiuis diuerſitas materie ſcōm q⁹ eſt determinabilis per diuerſa media ⁊ ꝑn cipia ex quibus eſt facilitas conſiderationis facit diuerſas ſcientias: ſicut naturalis que eſt ex effectib⁹ ⁊ his que appa rent ex ſenſu demonſtrat a mathematica differt q̄ circa ſuā materiā ex eiſdem ꝓncipijs ⁊ mediis ꝓcedere nō poteſt ſicut autem in ſpeculatiuis eſt ꝓncipiuz demonſtrationis ⁊ medium: ita fines ſunt in operatiuis vt dicit in.vij. Ethi. Ex eozum enī intentione ꝓcedim⁹ in ea que ſunt ad finez ſicut ex dignitatib⁹ in cōcluſiōes. ⁊ ideo ſcōm relationē ad finem omnes mozales habitus diſtinguunt ex quo ꝓma ſumpta eſt differentia boni ⁊ mali: quia bonū importat fi/nem. vt dicitur in.x. Metha. malum autē deozdinationē a fine ⁊ ſcōm hoc virtutes a vicijs diſtinguunt ⁊ in virtutib⁹ vbi inuenitur diuerſa ratio boni ſūt diuerſe virtutes ſcōm ſpeciem. Bonum autē ad quod humane virtutes ꝓxime ozdinant eſt bonum rationis contra quā eſſe eſt malus bo/minis vt dicit Dionyſius in libzo de diui.nomi. ⁊ quia nō in omnib⁹ materijs mozalib⁹ eodē mōdo inuenit rationis bonū vt patet. ideo opoꝛtet diuerſas virtutes mozales eſſe ſpecie differentes. ¶Ad ꝓmū igitur dicendū q⁹ ſicut ſu/ꝑa dictum eſt. Duplex eſt amoz vnus naturalis ⁊ hic inue/nitur in omnib⁹ virtutib⁹. Unde talis amoz nō appꝛopria/tur charitati: ſz eſt cōmunis omnib⁹ virtutibus. ⁊ ſi de hoc amoze loquit aug⁹. patet q⁹ nō ꝓbat q⁹ ſit tātū vna virt⁹. Alius aūt eſt amoz aīalis qui ſm q⁹ eſt in ſuperiozi appeti/tu ⁊ gratuitus ad virtutē charitatis pertinet. ⁊ hic quidam amoz inuenit in oīb⁹ virtutib⁹ nō quaſi idē per eſſentiā eis ſz inquātū participat ab ipſis ꝓut ſunt a charitate impera/te. ¶Ad ſecundū dicendū q⁹ id q̄ eſt ratiōis ⁊ intellectus nō eodē mōdo participat in materijs oīuz mozaliū virtutū cū in diuerſis materijs diuerſimode mediū rōnis recte in/ueniatur. ⁊ ideo talis materie diuerſitas diuerſitatē fozme ⁊ ſpeciei cauſat: ſicut etiā accidit in naturalibus q̄ diuerſe materie nō ſunt ꝓpoꝛtionate ad recipiendū fozmam vnius rōnis ¶Ad tertiū dicendū q⁹ in oībus mozalib⁹ inuenitur vna ratio veri q̄ eſt verū contingens in boīs actione conſi ſtens. ⁊ ideo ad vnū actū cognoſcitiuū pertinēt. Inuenitur enim in eis ratio boni diuerſa ſm q⁹ in diuerſis diuerſimo de ozdo ratiōis cōſtituitur. ⁊ ideo ex parte appetitiue opoꝛ tet q⁹ ſint diuerſi habitus qui dicuntur virtutes mozales. ¶Ad ſecūdā queſtionē dicendū q⁹ ſicut ſpeculatiua ratio dicit eſſe recta ſm q⁹ ſe cōfozmiter ad ꝓma ꝑncipia habet ita etiam ratio ꝓactica dicit recta ratio ſm q⁹ ſe habet con/fozmiter ad rectos fines. Inclinatio autē ad finem ad appe titum pertinet. ⁊ ideo in.vj. Ethico. dicit q⁹ veritas ⁊ recti/tudo rationis ꝓactice eſt ſm q⁹ ſe habet confozmiter ad ap petitū rectū. appetit⁹ aūt reſpectu alicui⁹ ē rect⁹ naturaliter ſicut reſpectu finis vltimi ꝓout quilibet nāliter vult eſſe fe lix: ſz reſpectu aliozū rectitudo appetit⁹ ex ratiōe cauſat ſm q⁹ appetitus aliqualiter ratione participat vt in.ij. ethi. di/citur: ⁊ q⁹ ꝓudentia facit rationē rectā. ideo ꝓeter ꝓudē tiam requirunt alie virtutes mozales que faciūt appetituz rectum in his in quib⁹ naturaliter rect⁹ non eſt: ⁊ quia bo/num rōnis non eodē mōdo inuenitur in ipſa rōne ⁊ in his que rectitudinē rationis participatiue habent. ideo ſm ea que ꝓius dicta ſunt mozales virtutes ſunt alij habitus ſm ſpeciē q̄ ꝓudentia. ¶Ad ꝑmū igit dicendū q⁹ quādo ali/qua cōdiuidunt equaliter recipientia cōmunis ꝓedicatio/nē tunc vnū non ponit in diffinitiōe alterius: ſz quādo cōe ꝓedicat de eis per ꝓri⁹ ⁊ poſterius: tunc ꝓimum ponit in diffinitione aliarū: ſicut ſubſtātia in diffinitiōe accidentiū ⁊ ꝓpter hoc ꝓudentia ponit in diffinitiōe aliozū virtutuz in qua per ꝓri⁹ bonū rationis ⁊ per cōſequēs ratio virtutis inuenitur: quia ꝓri⁹ ē q̄ eſt per eſſentiā q̄ eſt per parti cipationē. ¶Ad ſecūdū dicendū q⁹ ꝓudens eſt actiuus ad inueniendo ea que ad finē rectum perducūt: ſed ꝓeter hoc opoꝛtet eſſe virtutes mozales que faciant rectam intentio/nē ⁊ inclinationē in finem que etiā exigit ad hoc q⁹ homo ſit actiuus. ¶Ad tertiū dicēdū q⁹ bonū artis conſiſtit in re exteriozi que per actū artis ad perfectū perducit: ſed bonū mozis cōſiſtit in ipſo operante. ⁊ ideo in artificialib⁹ otum/mō alicui⁹ opus bonū perficiat nō differt quātū ad rationē artis qualitercūq; operās ſe ſm volūtatē ad operandū ha/beat ſiue ſit firmus in ꝓpoſito vel delectabiliter operet aut nō Refert aūt quantū ad perfectionez virtutis mozalis. Et ideo opoꝛtet eſſe in mozalib⁹ habitus facientes appetitū re ctum. non autē in artificialib⁹ ¶Ad tertiā queſtionē dicē dū q⁹ ſicut dictū eſt habit⁹ virtutū mozaliū ex bono ratiōis diuerſificant quod quidē in ipſo rōnis iudicio eſſentialiu/ter cōſiſtit quod ad ꝓudentiā pertinet in his vero que per rationem diſponunt participatiue q̄ ad mozales virtutes ſpectat. Mozalē aūt materiam id eſt actus ⁊ paſſiones hu manas ratio quantū ad tria ozdinat ſiue diſponit ꝓimo oz dinando ipſas paſſiones per actiones ſm ſe ꝓut eas ad me diū reducit ſm quandā cōmenſurationē: ⁊ ſic dicit modus in eis ponere: q⁹ modus mēſurationē importat. ¶Secūdo ozdinando ſubiectū ad ipſas actiōes ⁊ paſſiones. ꝓmo mo/do ozdinatas vt ſcilicet homo firmiter inhereat his que ra tio ozdinauit. ¶Tertio in ozdine ad aliquid extra ad quod opoꝛtet actus noſtrozū ꝓportionari ſiue ſit finis ſiue alius bō ſiue quicquid extrinſecū ⁊ ſcōm hoc cauſatur rectitudo vel equalitas in virtute. hec igitur tria ſcilicet modus ⁊ fir/mitas ⁊ rectitudo in omnib⁹ virtutib⁹ mozalibus inueniūt ſed in quibuſdā materijs virtutū bonū rationis attenditur ꝓcipue ſcōm vnū iſtozū. In quibuſdā vero ſm aliud ſm q⁹ naturalis potentia quā perficit habitus virtutis magis deficit in hoc vel in illo. Unde tota intentio rationis ⁊ vir/tutis ad hoc ferē vbi natura deficit: ſicut patet q⁹ delectatio nes cozpozales ſunt nobis cōnaturales. Et ideo in his diffi cilimū eſt modum tenere. ⁊ ꝓpter hoc virtus que eſt circa eas ſcilicet Temperātia ꝓcipue modū ſibi aſcribit. vnde ⁊ nomē accepit. ⁊ ſimiliter naturaliter homo moꝛtez fugit. Unde ⁊ difficilimū ē in periculis moꝛtis firmiter ꝑſiſtere: Et ideo fortitudo que circa huiuſmodi eſt firmitatem ſibi aſcribit ⁊ inde noīat. Et ſiliter rectitudo ꝓcipue in cōicatio nibus ad alterū querit. Et ideo iuſticia que circa has eſt a rectitudine nomē habz: ⁊ ſic ē etiā in alijs virtutib⁹ mozali/bus: q⁹ ſm ſpeciē diſtinguūt ꝓut bonū rōnis quātū ad ali/quid ꝑdictoꝛū diuerſimode in eis inuenit ſm cōditionem ſue materie ¶Ad ꝑmū igit dicēdū q⁹ alie vtutes nō dicūt ꝓtes ſubiectiue barū vel integrales q̄ nō impedit earū di/ſtinctionē ab iſtis q̄ infra meli⁹ patebit. ¶Ad ſecūdū di/cendū q⁹ iſte vtutes denominant ab hoc q̄ eſt ꝑncipale in eis. aliq̄d aūt eſt ꝑncipale in vno q̄ nō eſt ꝑncipale in alte/ro vt ex dictis patz. ⁊ ideo nihil ꝓhibet eas eſſe diſtinctas. Tñ aduertēdū q⁹ ſancti ⁊ ꝓphi inueniūt dupliciter loqui de iſtis vtutibus. q̄nq; ſm q⁹ ſunt ſpeciales virtutes habētes determinatā materiā ſic q⁹ tēperātie attribuūt delectatōes

venereas cohibere. qñq; aũt fm q; habent quandã generalitatẽ ꝓut illud a quo nomẽ accipiũt ⁊ in quo pfectio earuz ꝑncipaliter cõsistit ad alias materias ⁊ vtutes trãsferẽ sicut cũ fortitudini attribuũt fortiter persistere nõ solũ in periculis mortis: sed etiam in quibuscũq; periculis: sed ꝓximũ dicitur ꝓpꝛie scõm appꝛopꝛiate vel per reductionez. ¶ Ad tertiũ dicendũ q; iusticia quedã est generalis. quedam aũt spãlis. Specialis quidam est fm q; habet materiã determinatã cõicatiõis que ad alterũ sunt fm rõnẽ debiti: ⁊ sic ponit hic vna de quatuoꝛ cardinalib⁹ vtutib⁹. Alio mõ dr generalis ⁊ hoc dupliciter. Uno mõ fm q; est quedã habitudo recta ipsi⁹ aĩe ꝓut homo debito mõ ordinat ⁊ in seipso ⁊ ad alia: ⁊ sic dr iustificari impius. Alio mõ ꝓut est idez qõ oĩs virt⁹ rõne differẽs ꝓut actũ vtutis quis ordinat ad bonũ cõie fm imperiũ legis qõ cõtingit in actibus oĩuz virtutum vt phus dicit. v. Ethi. ⁊ hoc infra melius patebit.

¶ Ad secũdũ sic ꝓcedit. videt q; vtutes mozales insint nobis a natura. Damas. dicit in. iij. li. naturales sũt vtutes. ⁊ naturaliter ⁊ equaliter insunt oĩb⁹. ♭ etiã dicit Antoni⁹ in exhoꝛtatiõe ad monachos. ¶ Fm phm in. ij. phicoꝛ que ex ꝑncipijs naturalib⁹ causantur a natura sunt: sz rõ est de ꝑncipijs naturalib⁹ hois: cuz ergo vtutes exrõne ꝓcedũt videt q; sint naturales. ¶ homo est perfectioꝛ inter alia aialia: sz alijs aĩalibus a natura ineſt dispoſitio ad agẽdũ ea que eis cõpetũt sicut irũdini ad faciẽdũ nidum: cũ ergo vtutes nihil aliud sint q̃z inclinatiões ad opera cõueniẽtia hoi videt q; vtutes naturales sint hoi indite. ¶ Sed cõtra fm Dio. iiij. ca. de di. no. bona nãlia nõ amittunt per pctũ: sz vtutes amittũt: ergo non sunt nãles. ¶ ea que sunt a natura nõ assuefacim⁹: sz in operib⁹ vtutũ plurimũ valet assuefactio: ergo vtutes nõ sũt a natura. ¶ Ulterius videt q; nõ possint acq̃ri ex actib⁹. cõtinẽtia enĩ fm phm in. vij. Ethi. est aliq̃d min⁹ vtute: sz cõtinẽtiã nõ possumus ex actib⁹ nostris acq̃rere. Sap̃. viij. Scio q; nõ possuz esse cõtinẽs nisi de⁹ det: ergo multo min⁹ alie vtutes ex actibus acq̃ri possunt. ¶ in nulla re p aliquã actionez aliq̃d acquirit nisi per actiões aliq̃d res illa accipiat: sz operãs in quãtũ operat nihil recipit. imo magis opationẽ a se emittit: ergo ex hoc q; operat nõ acq̃rit in ipso aliq̃ virt⁹. ¶ nihil agit vltra suã speciẽ: qz effect⁹ nõ põt esse nobilioꝛ cã: sz operatiões que sunt ante vtutẽ nõ sunt vtutũ: sz potentiarũ nãliũ tãtũ: cũ ergo virt⁹ sit nobilioꝛ q̃z opatio que ẽ ex potentia naturali tñ videt q; per huiusmodi opatiões virtutes acquiri nõ possunt. ¶ vna opatio nõ põt habitũ virtutis causare sicut phs dicit in. j. Ethi. filiter nec plures vt videt: qz plures opatiões nõ sunt sil̃ ⁊ qõ nõ est nõ agit: ergo nullo mõ ex actib⁹ virtutes acquirũt ¶ Sz cõtra phs in li. de memoꝛia ⁊ reminiscẽtia. cõsuetudo est quasi natura: ergo a cõsuetudine efficit aliq̃d hoi cõnaturale ⁊ facile: sz nihil aliud virt⁹ est q̃z quedã facilitas ⁊ inclinatio ꝑ modum nature ad bonũ rõnis vt dicit tull⁹: ergo ex cõsuetudine acquirit aliqua virt⁹. ¶ malũ nõ est fozti⁹ in agẽdo q̃z bonũ: sz ex malis operib⁹ acquirit aliq̃s habit⁹ vicios⁹: ergo ex bonis operib⁹ acquirit aliq̃s habit⁹ virtuos⁹. ¶ Ulterius videt q; nõ opoꝛteat ponere aliquas vtutes mozales infusas. ea enĩ q̃ ꝑ ꝑncipia nãlia possunt causari nõ opoꝛtet q; dinit⁹ ꝓter nãlia ꝑncipia causent nisi aliqũ miraculose fiat sicut q; sanitas restituit quã etiã natura posset restituere licet nõ statim: sz ad vtutes mozales possum⁹ puenire ꝑ nãlia ꝑncipia vt ꝓbatũ est: ergo nõ indigem⁹ q; vtutes nobis infundant. ¶ ad actũ quantũcũq; perfectũ nõ requirit nisi q; fit act⁹ rect⁹ ⁊ meritoꝛi⁹: sz ad faciendũ actũ rectũ sufficit virt⁹ acquisita. ad faciẽdũ aũt meritoꝛiuz sufficit charitas: ergo nõ indigem⁹ vtutib⁹ mozalib⁹ infusis. ¶ vtutes q̃s de⁹ nobis sine nobis opat sũt mẽt| q̃litates vt dic̃ Aug⁹. ⁊ nõ in virib⁹ oꝛganis affixis: sz aliq̃ mozaliũ vtutuz vt dictũ est sunt in irascibili ⁊ cõcupiscibili que nõ sũt partes mẽtis cuz sint vires oꝛganis affixe: ergo virtutes iste ad minus nõ possunt esse infuse. ¶ virtutes mozales ex consuetudine dicũt vt patet. ij. Ethi. sed qõ est ex cõsuetudine nõ est infusum. Ergo virtutes mozales nõ possunt esse infuse. ¶ Sed otra. Sap̃. viij. sobrietatẽ ⁊ pudẽtiã docet iusticiam ⁊ virtutẽ ⁊ tangũt ibi iste quatuoꝛ cardinales vtutes vt in littera magister dicit que sunt vtutes mozales: sz sapiẽtia dei nõ solũ docet intellectũ instruẽdo: sz etiã affectũ mouẽdo: ergo iste vtutes etiã sunt infuse ¶ in pueris baptisatis ⁊ in otritis de pctis sũt oẽs vtutes: sz nõ pñt eẽ acq̃site qz piũ actũ vtutis nõ ꝓticipãt vt dr in. j. ethi. neq; etiã vnus act⁹ cõtritionis sufficere põt ad acquirẽdũ oẽs vtutes: ergo oẽs vtutes mozales etiã sunt infuse. ¶ Ulterius videt q; etiã nõ differant spẽ infuse ab acquisitis. agens enĩ cum sit extra rem nõ diuersificat speciẽ. vnde eiusdẽ speciei est ocul⁹ quẽ de⁹ ceco nato restituit ⁊ quẽ in aliqua creatura causat: sz vtutes infuse differũt ab acquisitis penes agẽs ꝓmũ ergo nõ differũt spẽ. ¶ habit⁹ specificant⁹ ex actib⁹ ⁊ obiectis: sz idẽ est obiectũ ⁊ idẽ act⁹ est tẽperãtie infuse ⁊ acq̃site: ergo nõ differũt spẽ ¶ Si dicat q; act⁹ differũt inquantũ sũt meritoꝛij act⁹ infusarũ. nõ aũt act⁹ ad acq̃sitarũ. Cõtra act⁹ vtutis cuiuslibet nõ est meritoꝛi⁹ nisi inquãtũ ẽ format⁹ a charitate: sz formatũ ⁊ in forme vtutib⁹ nõ facit differentiã speciei: sicut patz in fide cũ sit differẽtia penes extrinsecũ: ergo vtutes infuse ab acquisitis nõ differũt spẽ. Si dicat q; infuse ꝓpter deũ operant. nõ aũt acquisite ¶ Cõtra Deus nõ est obiectũ cardinaliũ vtutũ: sz theologicarũ: cum igit vtutes nõ recipiãt speciẽ a fine vltimo: sed ab obiecto ⁊ actu. videt q; adhuc per ♭ nõ differũt spẽ vtutes acquisite sz infuse. ¶ Sz cõtra q̃libet pars posita in diffinitione facit differre fm speciẽ: sz infusio ponit in diffinitiõe vtutis augu. fm quã deus in nobis operat sine nobis: ergo infusa differt spẽ ab acq̃sita. ¶ due forme eiusdẽ speciei nõ possunt esse in vno subiecto: sz virt⁹ infusa est sil̃ cũ vtute acq̃sita vt pz in adulto q̃ habẽs vtutẽ acq̃sitã ad baptismum accedit q̃ nõ min⁹ recipit de infusis quaz puer: ergo virt⁹ acq̃sita ⁊ infusa differũt spẽ. ¶ R⁹ dicendũ ad ꝓmaz questionẽ q; sicut in naturalib⁹ posuerũt q̃dã formas oẽs existere in materia ⁊ q; agẽs nãle extrahit eas de occulto ad manifestũ in quãtũ remouet ea q̃ ꝓhibebãt formã illã apparere: ita etiã dixerũt quidã de habitib⁹ anime. Unde plato dixit q; oẽs scientie sunt in aĩa a natura. addiscere nõ est aliud q̃z recordari. Et similiter videt dicere Damas. de virtutib⁹ q; insunt nobis a natura ⁊ per exercitiũ tollunt impedimẽta virtutũ sicut ferri eruginẽ auferẽtes videmur claritatẽ que nãliter ei ineſt inducere ¶ Oẽs aũt iste opiniones fm aliquid vere sunt ⁊ fm aliq̃d false. vere quidẽ sũt inq̃ũtũ ꝑdictoꝝ aliqua inchoatio est in natura sic̃ forma existit in potẽtia materie ⁊ sciẽtia cõclusionũ in ꝑncipijs vniuersalib⁹: qz qõ in ꝓticulari discit ꝑ⁹ in vniuersali sciebat ⁊ vtutes ꝑsistũt in nãli ordinatiõe ad bonũ vtutis q̃ est in rõne cognoscẽte huiusmodi bonũ ⁊ etiã in volũtate nãliter appetẽte illud. Et etiã q̃lib⁹ in inferioꝛib⁹ virib⁹ inq̃ũtũ sunt nãliter subiecte rõni ⁊ in q̃busdã ex ipsa cõpletione est min⁹ de resistentia ad bonũ rõnis fm q; phs dicit in. vj. ethi. q; q̃dã cõfestim a natiuitate sunt fortes tẽperati. ⁊ ideo a Tullio dr q; seminaria virtutũ siue inicia sunt nãlia ¶ False autez sunt ꝓdicte opiniones inquãtũ cõplemẽtũ formarũ fm q; sunt in actu ẽ ab agẽte extrinseco. sciẽtie vero cõplementũ est ex doctrina vt inuẽtiõe. virtutũ aũt ex assuefactione vel infusiõe ⁊ hoc est qõ phs. ii. ethi. dicit innatis nobis eas suscipe. pfectis vero per assuefactionẽ. Et per hoc pz rñsio ad auctoꝛitatẽ Dama.

¶ Ad secũdũ dicẽdũ q; rõ ⁊ est natura hois ⁊ est ratio. vnde ex hoc q; ẽ rõ addit aliquẽ modũ causandi supꝛa modũ quo aliq̃d ex altero causat nãliter ⁊ fm hũc modũ ratio est ꝑncipiũ vtutũ. ¶ Ad tertiũ dicendũ q; hõ ꝓpter hoc q; habet rõnẽ q̃ collatiua est se habet ad multas operatiões quarũ ratio ꝓncipiũ est. ⁊ ideo nõ ꝓuidenẽ hoi a natura necessaria ad tegumẽtũ ⁊ defensionẽ sic̃ alijs aĩalib⁹ vt pili et

vngues: qz nō posset instrumētū aliqō determinatū cōpete re ad tam varias z diuersas opatiōes. z ideo dāt sibi man⁹ per quas possit sibi facere necessarias ſm qp ei cōpetit ex ra tione. z siliter nō potuit esse in hoīe cōplemētū z natura: qz nō est idē cōueniēs oīb⁹. opoꝛtz enī mediū vtutis in diuer sis diuersimode accipi. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū est qp q̄dā pbi quos seq̄t Auicēna posuerūt oēs formas esse a datoꝛe z qp agēs naturale nō facit nisi disponere ad formas illas. z siliter etiā dicit auicēna qp sciētia z virt⁹ sūt a datoꝛe z per studiū z exercitiū disponit aīa ad recipiēdū influxum dictoꝛ habitū. Hec aūt positio tollit nāle vtutē q̄ inest cuili bet p̄ncipio nāli ad faciēdū sibi sile ſm qp materia in quam agit est receptiua sue silitudinis qō q̄dē necessariū ē ex hoc qp oē qō agit: agit ex hoc qp est in actu. vnde opoꝛtz qp oē qō est in actu aliq̄d aliquo mō possit esse actiuū illius. Et ideo oē naturale p̄ncipiū natū est inducere suā silitudinē p actuz suū: cuz igit̄ p̄ncipia scientiarū z vtutū sunt nāliter nobis in dita vt dictū est. opoꝛtz qp per actiones ex illis p̄ncipijs pro deūtes vtutū z scientiarū habit⁹ cōpleant̄ z hinc quidē atte statur experiētia: qz ex cōsuetudine efficit aliq̄d facile z de lectabile qō pri⁹ erat difficile z hoc est signū habit⁹ genera ti. s. delectatio operis. ¶ Ad primū igit̄ dicēdū qp nullū bo nū pōt homo habere nisi de⁹ det: sz quedā habent̄ a deo nō cooperantib⁹ nobis: sicut ea que sunt infusa z quedā nobis cooperātib⁹ sicut acquisita. z quedā cooperāte natura sicut naturalia. ¶ Ad secūdū dicendū qp in operib⁹ aīe est quidā gradus ſm qp vna potētia alteri subiacet z in eadē potentia est inueniri superi⁹ z inferius ſm qp ad diuersa obiecta cōpa ratur. Inferi⁹ aūt natū est recipere a superiozi. z ideo p ope rationes egrediētes a rōne naturali z volūtate in quib⁹ pre existūt seminaria virtutū acquirit̄ habit⁹ in irascibili z cō cupiscibili z per operationē volūtatis z rōnis inquantū sūt finis z p̄ncipiozū p̄mozū acquirit̄ in eis quantuz ad ea que sunt ad finē z quantū ad cōclusiones habit⁹ scientie z virtu tis: z sic habitus acquireē per operationē que ab operante egredit̄ ſm quā inferioꝛ pars a superiozi recipit. in superio ri aūt pre nō est habit⁹ nisi vel naturalis vel infusus. ¶ Ad tertiū dicendū qp sicut p̄ncipia sunt potioza conclusionib⁹ z virtute eas cōtinentia. Ita seminaria virtutū que sunt in su prema parte aīe sunt dignioza virtutib⁹ que sunt in partib⁹ inferioꝛib⁹ z cōtinēt eas virtute. z ideo operatiōes p̄ceden tes ex illis p̄ncipijs sunt similes operib⁹ virtutū z possūt ha bitū virtutis perficere: sicut ex cōsideratione p̄ncipiozū gene ratur scientia cōclusionū. ¶ Ad quartū dicendū qp fiē mul te gutte cauant lapidē inquātū vltima agit in vtute oīuz p̄ cedentiū que tātū habilitabāt materiā ad cauationez nihil cauātes: ita vltima operatio agens in vtute oīuz p̄cedentiū habitū vtutis causat ¶ Ad tertiā questionē dicēdū qp sicut dictū est seminaria vtutū que sunt in nobis sunt opatio vo lūtatis z rōnis ad bonū nobis connaturale. cū aūt sit bō ex dīna liberalitate ordinat⁹ ad quoddā bonuz supernaturale scilicet eternā gloriā ex predictis vtutū seminarijs non pos sunt vtutes causari fini p̄dicto ꝓportionate. Unde opoꝛtet vtutes que vitā nostrā ordināt ad finē illuz ex eo causari ex quo est nobis inclinatio in finē illū. hoc aūt est p dei grām vnde opoꝛtz nos aliquas virtutes mozales infusas habere. ¶ Ad primū igit̄ dicēdū qp sanitas per miraculuz restituta nō est ad aliud ordinata q̄s sanitas que fit ex natura. z ideo illis qui habēt sanitatē ex naturalib⁹ p̄ncipijs nō est neces saria sanitas q̄ ē p miracula. z ideo nō ē sile de sanitate z vir tutib⁹ infusis que ad aliud ordināt q̄s acquisite vt dictū est. ¶ Ad secundū dicendū qp rectitudo act⁹ est ex ꝓportiōe ad finē. ad diuersos aūt fines diuersimode accipit̄ actus ꝓpor tio. vnde aliq̄s act⁹ est rect⁹ ꝓportionat⁹ bono ciuili qui nō est rect⁹ ꝓportionat⁹ glorie eterne. vnde opoꝛtet qp sint alie vtutes infuse que faciāt act⁹ rectos ex ꝓportione ad finem. ¶ Ad tertiū dicēdū qp vtutes infuse z acquisite non sunt in irascibili z cōcupiscibili nisi ſm qp participant aliq̄liter ra tionē z ex hac parte nō habēt dependētiā ab organo corpo rali: sz cōtinēt̄ sub mente sicut z sub ratiōe inquantū ipsam participāt. ¶ Ad quartū dicendū qp mos ſm quē dr mora lis virt⁹ importat inclinationē quādā appetit⁹ ad bonū vel malū faciēdū: z qz hec inclinatio frequēter ē ab assuefactio ne. ideo mos sic dict⁹ a more ꝓut cōsuetudinē importat de scendit: sz dicta inclinatio nō semp est ab assuefactiōe: sz qñ qz a natura sicut dicūt mores brutoꝛū in. viij. de aīalib⁹. vel etiā ex dei dono: z sic virtutes infuse morales dici possunt. ¶ Ad quartā questionē dicēdū qp vtutes acquisite z infu se differūt spē. s. foꝛtitudo a foꝛtitudine z tēperātia a tempe rantia: z sic de alijs: qz vt dictuz ē fines sunt ficut p̄ncipia in operatiuis. si aūt esset aliqua sciētia que non posset reduci ad p̄ncipia naturaliter cognita non esset eiusdē speciei cum alijs sciētijs nec vnituoce sciētia diceret̄. Unde cū fines vir tutū infusarū nō p̄existāt in seminarijs nāli b⁹ vtutū: sz natu rā humanā excedāt opoꝛtz qp vtutes infuse a virtutib⁹ acq̄si tis que ab illis seminarijs ꝓcedūt differāt spē. Unde z in alia vita hoīez perficiūt acquisite quidē in vita ciuili infuse in vita spūali que est ex grā ſm quā homo vtuosus est mē bꝝ ecclesie. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicendū qp effect⁹ ꝓportiona tus agēti differt spē ſm diuersitatē agētis. Unde aīalia ge nerata ex semine z ex putrefactione nō sunt eiusdē speciei. virt⁹ aūt dīna q̄s possit super oēs effect⁹ z in infinitū eos excedat tñ aliqui effect⁹ sunt q̄ nō possunt esse nisi ex vtute dīna z tales effect⁹ nō sunt ꝓpoꝛtionati alijs. Unde tales effect⁹ differūt spē ab illis effectib⁹ qui etiā ab alijs causis p duci possunt q̄s z dīna virt⁹ illas possit ꝓducere. ¶ Ad secūdū dicendū qp q̄s sit idē act⁹ vtutis acquisite z infuse materialiter: nō tñ est idē actus formaliter: qz per vtutē ac quisitā collimitant̄ circūstātie ſm ꝓportionē ad bonū ciui le: sz per virtutē infusam ſm ꝓportionē ad bonū eterne glo rie. vnde etiā aliquid superfluū ſm virtutē ciuilē est mode ratū ſm virtutē infusam: sicut qp homo ieiunet z se volunta rie morti offerat ꝓpter defensionē fidei. ¶ Ad tertiū dicē dum qp penes hoc qō est esse meritoziū nō differunt specie nisi inquantū virtutes acquisite sunt magis propinque ad meritū propter finē ad quē ordinant̄. ¶ Ad quartū dicen dū qp q̄s finis vltim⁹ non faciat identitatē in specie facit tamē diuersitatē sicut generis diuersitas facit diuersitatem in specie. Tamē sciendū qp relatio actualis ad remotū finez nō facit predictā differentiā: sed originalis relatio ad ipsuz ſm scilicet qp ex diuersitate finis fit diuersa ꝓportio in actu z habitu.

Ad tertiū sic procedit̄. videt̄ qp virtutes mozales nō cōsistāt in medio. in nullo enī indiuisibili est accipe mediū z extrema: sz passiones et opatiōes circa q̄s sunt virtutes mozales sūt indiuisibiles: ergo nō sunt in me dio. ¶ P̄ mediū equaliter distat ab extremis: sed quedam virtutes pl⁹ appꝛopinquat vni extremo q̄s alteri: sicut foꝛtis plus assimilat audaci q̄s timido vt dicit pl̄s in. iij. Ethico. ergo virtutes mozales nō sunt in medio. ¶ P̄ nō est idem mediū z extremū: sed virt⁹ est extremū: quia est vltimū po tentie vt dicitur in p̄mo celi z mūdi: ergo non est in medio. ¶ P̄ quādocūq̄ bonū cōsistit in medio. malū cōsistit in ex tremo ad miu⁹ vno: sicut in castitate quātumcūq̄ homo ab stineat a venereis nō peccat. siliter z in magnanimitate que est extremū in magnitudine inquantū ad maxima tēdit. si militer etiā in veritate: quia nō potest hō nimis verū dice re: ergo videtur qp bonū virtutis nō cōsistat in medio ¶ P̄ si virtus sit medium nō est medium nisi inter duo vicia: sed aliqua virt⁹ est que nō est inter vicia: sicut iusticia. Quia si plura accipiat peccat. si minus aūt ei detur nō peccat: ergo nō omnis virtus mozalis consistit in medio. ¶ Sed con tra est quod dicit philosophus in. ij. Ethico. ¶ P̄ Sicut se habet ars ad factibilia: ita se habet virtus ad agibilia: sed ars coꝛrumpitur ex superfluo et diminuto: ergo et vir tus: ergo est in medio. ¶ Ulterius videtur qp in iusticia

nō sit mediū rei. diffinitio enī generis oz saluari in qualibz specierū: sz in diffinitiōe virtutis ponitur qō est mediū fm rōnē: ergo in iusticia est medium rōnis z non medium rei. ¶ Ꝑ ꝓpter hoc in alijs virtutibus dicitur esse medium rationis z nō mediū rei: qz diuersimode determinaf mediū fm diuersas cōditiones: sicut aliqd est multū ad comedendū vni qō nō est multū ad comedēdū alteri: sz diuersa cōditio etiam obseruaf in iusticia: qz iusticia distributiua non eqliter tribuit oīb⁹: sz vnicuiqz fm q dign⁹ est filiter etiam in cōmutatiua nō tātū punif q percutit ꝓuatū boiez quātū q percutit ꝑncipē: ergo in iusticia nō est mediū rei: sicut nec in alijs vtutib⁹. ¶ Ꝑ in illo accipiēdū est mediū vtutis qō per vtutē rectificaf z pficif: sz finis vtutū nō est rectificatio rei exteriozis: sz operātis fm rōnē: qz eupraxia id est bona opatio est finis in oīb⁹ vtutib⁹ vt dicit ꝑbs in. vj. ethi. ergo nō est ibi rei mediū: sz rōnis tm. ¶ Sz cōtra mediū qō accipif fm ꝓportionē rei ad rem est mediū rei: sed mediū iusticie accipif fm ꝓportionē rei ad rem: vel geometricā in iusticia distributiua vel arismetricam in cōmutatiua vt dicit ꝑbs in. iiij. ethi. ergo est ibi mediū rei. ¶ Ꝑ iusticia ē equalitas qdā: sz equalitas est etiā fm rem mediū inter pl⁹ z minus: ergo etiā in iusticia est mediū rei. ¶ Ulteri⁹ videf q in vtutib⁹ intellectualib⁹ nō sit mediū. mediū enī in passionib⁹ fm q mēsurāf ad rōnē: sz in virtutib⁹ intellectualib⁹ nō est accipe aliqd superi⁹ ad qō mēsuranf: ergo in eis non est accipere mediū. ¶ Ꝑ medium vtutis est inter cōtrarias passiōes: sz ī itellectualib⁹ nō sūt ocrarie passiōes: qz rōnes ocrarioꝝ ī intellectu nō sūt cōtrarie: ergo ī itellectualib⁹ virtutib⁹ nō est accipe mediū. ¶ Ꝑ vbicūqz ē accipere mediū est accipe extrema que cozrūpūt mediū: sz in intellectu nō ē accipere extrema cozrūpētia mediū: qz intellect⁹ nō cozrumpif neqz ex magna intelligibili neqz ex paruo vt dicif in. iij. de aīa. ergo in vtutib⁹ intellectualib⁹ nō est mediū. ¶ Sed cōtra in vtutib⁹ mozalib⁹ nō inueniē mediū nisi fm q participāt rōnē rectā: sz rō recta per pz⁹ inueniē in intellectualibus cē in mozalibus: ergo veri⁹ est mediū in intellectualibus cē in mozalib⁹. ¶ Ꝑ ars ē intellectualis virt⁹ vt patet in. vj. ethi. sz ꝑbs in. ij. ethi. per mediū artis ꝓbat mediū virtutis: ergo virt⁹ intellectualis habet mediū. ¶ Ulteri⁹ videf q etiā t theologice vtutes mediū habeāt in mozalibus enī vtutib⁹ est mediū fm q earū act⁹ ex rōne recta procedūt sz vtutū theologicarū act⁹ nō sunt cōtra rōnē: ergo sūt in medio. ¶ Ꝑ spes est mediū inter ꝓsumptionē z desperationē sz spes est virt⁹ theologica: ergo vtutes sunt mediū inter vicia. ¶ Ꝑ fides vadit media inter duas hereses. s. nestozij et eutices: sz fides est virt⁹ theologica: ergo vtutes theologice in medio cōsistūt. ¶ Sed cōtra Ber. dicit q modus charitatis est nō habere modū: sz vtutes dicunf in medio esse inquātū sunt modificate: ergo charitas nō est in medio z eadē rōne nec alie due. ¶ Ꝑ vbi nūqz contingit eqle reddere ibi nō pōt esse superfluū: sz in illis que sūt ad deū nō cōtingit equale reddere vt etiā ꝑbs in. viij. ethi. dicit. ergo nō cōtingit superfluū in vtutib⁹ theologicis que deū habēt ꝓ obiecto accipe: z ita nō sūt in medio. ¶ Rō dicēdū ad ꝑmā questionē q oēs vtutes mozales in medio cōstitute sunt. virtutes enī mozales sūt circa passiōes z opatiōes quas oportz dirigere scōm regulā rōnis. in oīb⁹ aūt regulatis cōsistit rectuz fm q regule equanf. equalitas aūt media est inter mai⁹ et min⁹. z ideo oportz q rectū virtutis cōsistat in medio eius qō superabundat z eius qō deficit a mēsura rationis recte ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū q actiōes z passiōes cqnis sint in diuisibiles per essentiā: sunt tm per accidens diuisibiles vel fm intēsionē vel fm tēp⁹ vel fm locū vel fm obiecta vel fm aliqd huiusmodi. z ideo etiā fm hoc est in eis mediuz accipere. ¶ Ad secūdū dicendū q mediū accipif in aliquo dupliciter. Uno mō ex cōpatiōe ad extrema eiusdē rei sic mediū in circulo. z tale medium oportz q eque distet ab extremis. Alio mō ex cōpatiōe ad aliquā regulā extra: z tūc non oportz q mediū equē distet ab extremis: sz q equef regule sicut patz q qñ secaf lignū ad aliquā regulā nō semp tantū auferf quātū dimittif z tale mediū est mediū vtutis mozalis que habz rectā rōnē ꝑ regula. vnde qñqz appzopinquat plus vni extremo cqs alteri fm q cōpetit ratiōe recte. ¶ Ad tertiū dicēdū q virt⁹ est extremū quo ad cōtrarietatē boni z mali: qz bonū boīs in rōne consistit: z ita in medio equalitatis ad rōnē: sz cqtū ad cōtrarietates circa qs est virt⁹ est in medio sicut dicit ꝑbs in. ij. ethi. ¶ Ad quartū dicēdū q mediū vtutis saluaf fm adequationē oīuz circūstātiarū sif ad rōnē. Cōtingit aūt in aliqb⁹ vtutib⁹ q adequatis oībus alijs circūstātijs nō pōt accipi extremū in altero: qz superfluū nō pōt accipi in illo nisi ex cōpatiōe aliarū circūstātiarū sic in veritatis vtute patz: qz nō pōt bō nimis verū dicere saluato q dicat verū qō debet. z qñ z vbi z cui z ceteris: sz superfluū in hac circūstātia accipif fm excessuz in alijs. qui enim dicit verū qō nō oportz etiā nimis verū dicit. z filiter etiaz in magnanimitate est rōne quāti. z filiter etiā in castitate: qz nō pōt homo nimis abstinere dūmō saluēf alie circūstātie. ¶ Ad quintū dicēdū q virtus dicif mediū dupliciter. Uno mō rōne materie circa quā est inquātū adequat eam rōnē recte z hoc per se cōuenit oī vtuti mozali: z sic ē mediū per participationē extremoꝝ. Alio mō dī mediū rōne habitus inqtū. s. habit⁹ vtutis est mediū inter habit⁹ ouarū maliciarū z hoc est mediū per abnegationē extremoꝝ z hoc accidit virtuti: nec oportz q fit in oīb⁹ vtutib⁹ z ꝓpter hoc nō oportz q iusticie habit⁹ sit medi⁹ inter duas malicias vt in. v. ethi. dicif. sz q mediū attingat in materia sua ¶ Ad secū dā questionē dicēdū q in iusticia oportz esse nō solum mediū rōnis: sz etiā rei cui⁹ rō est: qz iusticia ē circa opatiōes z fm ordinē ad alterꝝ. vnde illū ad quē sunt opatiōes iusticie accipiūt quasi regulā. z ideo siē passiōes circa quas sūt alie virtutes oportz q equanf rōni. ita oportz q opatiōes circa quas est iusticia adequāt illi ad quē est iusticia qō nō pōt esse nisi fm rem tātū reddaf quātū ei debef. z ideo ibi ē mediū rei. Sz inter aliquos duos pōt cōstitui eqlitas dupliciter. vno mō fm q vtriqz aliqd reddēdū est. z in hoc constituit ei equalitatē iusticia distributiua que non dat equale vtriqz fm quātitatē: sz fm ꝓportionē: qz vtriqz dat quātuz sibi debef. z ideo mediuz in iusticia distributiua dicif esse fm ꝓportionabilitatē geometricā in q saluaf eadē ꝓportio: sz nō eadē quātitas sicut sex est mediū inter quatuoz et nouē: qz in qua ꝓportione se habet ad quatuoz. s. in sex qui altera in ipsa se habet nouē ad ipsuz cqtuis nouē excedāt sex in trib⁹ z sex quatuoz in duob⁹. Alio mō constituif eqlitas iusticie inter aliquos inquātū vn⁹ debet recipe ab alio ꝓpter hoc q ille pz⁹ recipit ab isto z ad hoc est iusticia cōmutatiua: z qz tantū debet fm quātitatē aliqs ab altero recipe quātū ei tribuit. ideo in hac spē iusticie saluaf mediū scōm ꝓportionē arismetricā in qua saluaf eadē quātitas siē tria est mediuz inter quatuoz z duo: qz vtrimqz est excessuz in vnitate. ¶ Ad ꝑmū igif dicēdū q in iusticia est mediū rationis quid z idē est mediū rei. ¶ Ad secūdū dicendū q in iusticia nō cōsideraf cōditio ꝑsone nisi inquātū ex cōditionib⁹ persone variaf quātitas rei. qui enī percutit ꝑncipem maiozē offensam facit. z ideo pl⁹ debet puniri. z filiter etiā patz in iusticia distributiua q diuersitas ꝑsonarū in diuersitatē rei redūdat. ¶ Ad tertiū dicēdū q in iusticia incidit in idē rectificatio opationis z rectificatio rerum vt dictū ē. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q bonū vtutū intellectualiū cōsistit in hoc q verū dicat. veritas aūt cōsistit in quadam adequatiōe intellect⁹ vocis ad rem: z qz equalitas ē mediū inter mai⁹ z min⁹. ideo oportz q bonū virtutis intellectualis in medio consistat vt scilicet dicatur de re hoc quod est. si autem excedat vel in plus vel in minus erit falsum: quia se habet ad virtutes intellectuales sicut vicium ad mozales z hoc inquantum intellectus absolute considerat. inquantum vero de vno in aliud discurrit accipif mediū nō solum

fm cõmensurationẽ ad rem: sed fm cõmensurationẽ cõclusionũ ad ꝑncipia vel eorum que sunt ad finez ĩ operatiuis. ¶ Ad ꝓmũ igit dicendũ ꝙ sicut dicit ꝓ̃s in .x. Metha. mẽsura intellect⁹ nostri est res. z ideo fm ꝙ adequat rei est rectũ ipũ⁹. nihilomin⁹. z ꝑncipia sunt regula conclusionũ z intelligẽs est quodãmõ regula ꝑncipioꝝ. ¶ Ad secũdũ dicendũ ꝙ cõtrarietas passionũ accedit ad mediũ vtutis moralis. vnde ꝺtra irã que nõ habet passionẽ oppositã est mediũ vtutis moralis fm plus z minus in ipsa eadẽ passione. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ extrema in vtutib⁹ intellectualib⁹ nõ accipiũ fm magnũ z paruũ itelligibile: ſz extremũ ĩ pl⁹ ẽ qñ attribuit aliqd alicui qõ nõ inest ei. extremũ aũt ĩ min⁹ qñ remouet ab eo qõ ei inest. vtroqz aũt mõ falsum cõtingit. verũ aũt qñ dicit inesse qõ inest aut non inesse qõ non inest z hec extrema corrũpũt nõ substantiã: ſz veritatẽ intellectus. ¶ Ad quartã questionẽ dicẽdũ ꝙ mediũ in oĩbus vtutib⁹ que habent mediũ accipiũ ex hoc ꝙ vtus attingit in materia ꝓpria illud qõ est equale z cõpetens mẽsura. Unde si esset aliqua virt⁹ que haberet mẽsurã ipsam ꝓ materia nõ essent ibi extrema nec mediũ: ſz bonũ illi⁹ vtutis eẽt fm pliciter attingere mẽsurã illã: sicut si alicui⁹ vtutis materia esset veritas. omniũ aũt ꝑma mensura est ipse de⁹: sicut etiã ipse ꝓ̃s in .ix. Metꝫ. dicit. Unde vtutes theologice q̃ habent deũ ꝓ obiecto qui est vltim⁹ finis a quo oĩa mensurãtur nõ possunt habere rõnẽ medij cuz in materia illa non fit accipere extrema: sicut etiã in his que coniuncta sunt malo fini nõ põt accipi mediũ. ¶ Ad ꝓmũ igit dicẽdũ ꝙ rõ recta nõ est ad hoc ꝙ in materia illa vitent extrema in qua superfluũ esse nõ põt. ¶ Ad secundũ dicendũ ꝙ fides est virtus theologica inquãtũ adheret ꝑme veritati ex hac parte nõ põt in ipsa mediũ esse. nõ enĩ põt nimis deo adherere: ſz ex parte illa qua aliqd affirmat vel negat veritati ꝓxime adherens ibi est mediũ: qz fm hoc bz filitudinẽ cũ vtutib⁹ intellectualibus. ¶ Et filiter dicendũ ad tertiũ ꝙ spes nõ habet medium fm ꝙ deo adheret: sed ex parte subiecti.

AD quartũ sic ꝓcedit. videt ꝙ vtutes morales non maneant in patria. fides enĩ z spes sunt nobiliores q̃z vtutes morales: sed fides spes z euacuãt: ergo z morales vtutes. ¶ ꝑ vtutes morales perficiũt in vita actiua: ſz hec vita cessabit in patria in qua erit tãtuz cõtẽplatio: ergo z vtutes morales nõ erũt in patria. ¶ ꝑ vtutes morales quedã sunt circa passiões: ſz he nõ erunt in patria: ergo nec vtutes morales. ¶ ꝑ fortitudo z temperãtia fũt in irascibili z cõcupiscibili: ſz fm quosdã vires sensibiles non remanebũt in aĩa sepata: ergo nec tẽperãtia z fortitudo. ¶ ꝑ in patria erim⁹ sicut angeli dei. Matꝫ. xxij. ſz derisibiles vident qui ponũt castitatẽ z sobrietatẽ in angelis quos deos noĩat ꝓ̃s in .x. Metꝫ. ergo nec in nobis erũt. ¶ ꝑ patientia est valde nobilis virt⁹: qz ipsa op⁹ perfectũ habet: sed nõ remanebit in patria nisi quãtũ ad fructũ vt Aug⁹ dicit in li. de patiẽtia: ergo nec alie morales vtutes. ¶ Sed cõtra iste vtutes plenissime fuerũt in xp̃o: ſz ille vtutes que euacuant in patria nõ fuerunt in xp̃o vt fides z spes: ergo vtutes iste nõ euacuãt. ¶ ꝑ Sap̃. j. Justicia est perpetua z imortalis sed nõ min⁹ est necessaria ordinatio hoĩs ad seipsum q̃z ordinatio ad alterũ que est per iusticiã: ergo z alie vtutes morales manẽt in patria. ¶ ꝑ in patria erũt hoĩes deo cõformes: ſz hec vtutes in deo sunt exẽplares vt dicit Macrobi⁹ ergo z in sanctis erũt aliquo mõ. ¶ Ꝛ⁹ dicẽdũ ꝙ quelibet vtutũ ꝑdictarũ habet duos act⁹ vnũ quẽ exercet circa ꝓpriã materiã. Aliũ quẽ habet qñ peruenit ad finẽ sicut fortis dũ est in piculo pugne exercet actũ qui est circa materiã ꝓpriã sc̃z timores z audacias: ſz qñ iam domũ victor reuertit habet hũc actũ qui est gaudere de victoria per pugnã ꝓcedentem adepta. dictũ est aũt ꝙ vtutes morales quedaz sunt infuse z quedã acquisite z ꝙ acquisite dirigunt in vita ciuili. vnde habẽt bonũ ciuile ꝓ fine: z qz hec ciuilitas nõ remanebit in patria. ideo nõ remanebit eis aliqs actus: nec circa finẽ: nec circa materiã ꝓpriã fm quã tendit ad finem. z ideo habit⁹ tollent. vtutes aũt infuse morales perficiunt in vita spirituali fm quã homo est ciuis ciuitatis dei z membruz corporis xp̃i qõ est ecclesia z hec quidẽ ciuilitas in futuro nõ euacuabit: ſz pficiet. vnde remanebũt istis vtutib⁹ act⁹ qui sunt circa finẽ ꝓximũ vniuscuiusqz vtutis. z ideo remanebũt habit⁹ vtutũ moraliũ infusarũ. ¶ Ad ꝓmũ igit dicẽdũ ꝙ fides z spes sunt nobiliores morales vtutib⁹ ratione obiecti: ſz qz habẽt essentialiter annexã impfectionẽ respectu sui obiecti que nõ est annexa vtutib⁹ moralib⁹. ideo nõ oportet ꝙ morales euacuent sicut spes z fides. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ ꝙ vtutes que perficiũt in vita actiua etiã acquisite nõ oportet ꝙ tollant cũ aliqs se trãsfert ad vitã cõtẽplatiuã: sed habẽt alios act⁹ inquãtũ pertingũt ad finẽ ꝓximũ qz cõtẽplatiua vita est finis actiue. z ideo distinguit Macrobius harũ vtutũ tres gradus scõm ꝙ sunt in hoĩb⁹. sunt enĩ politice fm ꝙ homo per eas in ciuilib⁹ operibus rectificat. purgatorie aũt fm ꝙ ciuilib⁹ vtens ad quietẽ contẽplationis aliqs anhelat. Sz dicũt purgati animi inquantũ aliquis abiecto oĩ exercitio ciuilis vite quieti cõtẽplatiõi totũ se tribuit z in hoc statu dicit ꝙ act⁹ tẽperãtie ẽ cupiditatẽ nõ iã refrenare: ſz penes obliuiſci. fortitudinis aũt passiones ignorare nõ vincere: z sic de alijs. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ quãtũ ad act⁹ quos habẽt circa materias ꝓprias non remanebũt: ſz fm act⁹ quos habẽt in fine adepto qui est a passionũ tumultib⁹ quietari. ¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ q̃dã dicũt ꝙ vires sensibiles nõ manẽt actu in aĩa sepata: dicũt tñ ꝙ manẽt in essentia aĩe sicut in radice. Et siliter etiã manẽt habit⁹ vtutũ inferioris partis: sicut in radice in vtutib⁹ que sunt in rõne z in ipsa gratia. ¶ Ad quintũ dicenduz ꝙ iste vtutes sunt in angelis alio mõ q̃z in hoĩb⁹ etiã in patria: qz hoĩes perpessi sunt huiusmodi passiões que per dictas virtutes refrenãt vl natura habẽt vt perpeti possent qõ nõ est de angelis. vnde in angelis z in deo sũt sicut exemplares in hoĩb⁹ aũt sicut vtutes purgati animi in patria. Tamẽ sciendũ ꝙ ꝓ̃s loquit de vtutib⁹ acquisitis que perficiũt hoĩez in vita ciuitatꝭ terrene ĩ q̃ vita nõ habem⁹ cũ angelis aliquã cõiicationẽ vnde nõ est simile de illis virtutib⁹ que pficiũt in vita ciuili ciuitatis dei que cõstituit ex angelis z hoĩb⁹. ¶ Ad sextũ dicendũ ꝙ patiẽtia dicit nõ manere quãtũ ad actũ quẽ habet circa mala tolerabilia manent tamen habitus z actus quem habet in quiete finis ꝓpꝛij.

¶ Questio secunda.

QUeritur specialiter de virtutib⁹ cardinalibus ꝓmo que z quot debent dici cardinales. secundo de materijs z obiectis earũ. tertio de actib⁹. quarto de subiectis. quinto que ipsarum sit ꝓncipalioꝝ.

AD ꝓmũ sic ꝓcedit. videt ꝙ nulle vtutes debẽt dici cardinales: qz eedẽ vtutes q̃ cardinales dicunt. dicunt etiã generales. vnde z tullius eis partes assignat: sed virtutes sunt distincte abinuicẽ vt dictuz est: ergo videt ꝙ nõ debeãt dici cardinales. ¶ ꝑ ea q̃ diuidũt ab inuicẽ sũt sil fm ꝓ̃m. z ita vnũ nõ ẽ ꝑncipali⁹ altero: ſz vtutes cõdiuidũt ab inuicẽ gen⁹ vtutis: g̃ vna nõ ẽ ꝑncipalioꝝ altera z ita nec vna ꝺz dici cardinalis respectu alteri⁹. ¶ ꝑ vtutes diuidũt õ vicia: ſz vicia ꝑncipalia nõ dicũt cardinalia: ſz capitalia: g̃ vtutes ꝑncipales debẽt dici capitales et nõ cardinales ¶ ꝑ si dicũt cardinales: qz eis ꝓuenit ad vitã eternã vt dr in lra eadẽ rõne oẽs vtutes sũt dicende cardinales: qz oĩb⁹ vitã eternã meremur. ¶ Sz õ est qõ dr in lra. ¶ Ulteri⁹ videt ꝙ morales vtutes nõ debeãt dici cardinales: sed alie: qz theologice vtutes ꝓpinqoꝝ sũt fini: qz habẽt finẽ vltimũ ꝓ obiecto: cũ g̃ finis sit ꝑncipiũ in opatiuis fm ꝓ̃m vtutes theologice erũt ꝑncipaliores: z ita ipse magis debẽt dici cardinales. ¶ ꝑ charitas dr radix vtutũ. fides aũt fũdamẽtũ. spes vo ancora: ſz q̃ est ꝓportio radicis ad arborẽ z fũdameti ad domũ z ancore ad nauẽ. eadẽ ẽ ꝓportio cardinis ad hostiũ: g̃ vtutes theologice possũt dici cardinales

ſicut ꝛ mozales. ¶ Ꝑ virtutes intellectuales ſunt nobilio/
res vtutib⁹ mozalib⁹: qz perficiũt in vita contẽplatiua q̃ eſt
nobilioz actiua: ergo vtutes intellectuales magis debẽt di/
ci cardinales q̃ mozales. ¶ Sz cõtra vna ſola de cardinali
bus hic enumeratis intellectualis eſt. ſ. pudẽtia q̃ mozalis
eſt aliquo mõ: ergo vtutes cardinales magis ſunt in gene/
re mozaliũ q̃ intellectualiũ vtutũ. ¶ Ulteri⁹ videt q̃ nõ
debeãt dici tot vtutes cardinales in hoc numero: qz vtutes
iſte ſunt in trib⁹ viribꝫ aĩe: ſz inter eas eſt vna tãtũ ꝓncipalis
ſcz rõnalis: ergo ꝛ inter vtutes eſt tãtũ vna cardinalis ¶ Ꝑ
ſi vtutes dicũt eedẽ generales ꝛ cardinales. generales aũt
ſũt tãtũ due. ſ. iuſticia ꝛ pudẽtia vt dictũ eſt pri⁹. videt etiã
q̃ tãtũ ſunt due cardinales. ¶ Ꝑ in qualibet vi eſt aliquid
ꝓncipaliſſimũ ĩuenire eoz que ad illã vim pertinẽt: ſi ergo
vires ſunt tres in q̃lib⁹ ſunt vtutes videt q̃ etiã tãtũ tres de/
beant eſſe vtutes cardinales. ¶ Sz cõtra videt q̃ debeant
eſſe plures q̃ quatuoz: qz vtutes vicijs opponũt: ſz vicia ca
pitalia ſũt ſeptẽ: ergo ꝛ vtutes cardinalis debent eſſe ſeptẽ.
¶ Ꝑ in rõnali ponũt due vtutes cardinales pudentia. ſ. ꝛ
iuſticia: ergo ſimpliciter in qualibz aliarũ viriũ debẽt poni
due vtutes cardinales: ꝛ ita cũ vires ſint tres erũt ſex cardi/
nales vtutes: ¶ Ꝑ ſicut pudẽtia eſt perfectio rõnis practi/
ce: ita ꝛ ars: ſz rõnis practice rectitudo ꝛ veritas conſiſtit vt
dicit in. vj. ethi. in cõformitate ad appetitũ rectũ q̃ fit per
vtutes mozales vt dictũ eſt: ergo ſicut pudẽtia inter vtutes
mozales ponit cardinalis virtus: ita ꝛ ars mechanica poni
debet. ¶ Ulteri⁹ videt q̃ alie vtutes magis debeãt eſſe
cardinales q̃ iſte: quia vnuq̃q̃z denoĩat a ꝓncipalioꝛi q̃
eſt in ipſo vt dicit pho⁹ in. ij. de aĩa. ſz vis irascibilis deno/
minat ab ira: ergo cũ mãſuetudo ſit cõtra irã. foztitudo aũt
cõtra timoꝛes ꝛ audacias que ſũt etiã paſſiones irascibilis
videt q̃ mãſuetudo ſit magis virt⁹ cardinalis q̃ foztitudo
¶ Ꝑ illud q̃ ẽ magnũ ĩ quolibet genere ẽ ꝓncipali⁹ in il/
lo genere: ſz magnanimitas operat magna in oĩb⁹ vtutib⁹
vt dicit pho⁹ in. iiij. ethi. ergo videt q̃ magnanimitas ſit ma
gis cardinalis q̃ foztitudo: qz vtraq̃z ẽ ĩ irascibili ¶ Ꝑ vir
tus cardinalis dicit in qua alie vtutes firmãt: ſz humilitas
eſt firmamẽtũ oĩũz vtutũ: qz ſicut dicit Grego. q̃ ceteras vir
tutes ſine humilitate cõgregat quaſi paleã in uentũ poztat:
ergo videt q̃ hũilitas ꝓcipue eſſe debeat cardinalis. ¶ Ꝑ
penitẽtia oẽs defect⁹ ad perfectũ reuocat: ſz alie vtutes de/
fectus ſingulares remouẽt: ergo cũ penitẽtia ſit q̃dã virtus
vt dicit Ambroſi. videt q̃ ipſa potiſſime debeat dici cardi/
nalis. ¶ Ꝑ magis ẽ laudabile dare aliq̃d de ꝓprio q̃ red/
dere alienũ: ſz liberalitas ꝓpria largit. Juſticia aũt vnicui/
q̃ q̃ ſuũ eſt reddit: ergo liberalitas magis debet eſſe cardi
nalis virt⁹ q̃ iuſticia. ¶ R° dicendũ ad ꝓmã queſtionẽ q̃
vtutes quatuoz que hic enumerãt dicũt generales ꝛ ꝓn/
cipales ꝛ cardinales. Quia enĩ ꝓncipiũ cuiuſlibet rei ẽ po/
tiſſima pars ei⁹ etiã pluſ q̃ dimidiũ vt dr in. j. Ethi. ꝛ ideo
illud q̃ eſt potiſſimũ in quolibet genere dicit ꝓncipale in
genere illo: ꝛ qz habit⁹ penſat ex actib⁹ ꝛ actus ex obiectis
ſiue materia. ideo vtutes ꝓncipales dicũt que ſunt circa il/
lud q̃ eſt potiſſimũ in materia vel materijs vtutũ ſic potiſ
ſimũ in illis q̃ ad cõcupiſcibilẽ ptinẽt ſunt delectatiões ſm
tactũ. Unde tẽperãtia que eſt circa illas delectatiões ẽ vir
tus ꝓncipalis ꝛ eutrapelia que ẽ circa delectatiões que ſũt
in ludis eſt virt⁹ ſecũdaria ſicut ars ad quam pertinet finis
nauis q̃ eſt nauigatio. ſ. gubernatoria ẽ ꝓncipalis reſpectu
illi⁹ artis que facit nauẽ: qz finis eſt potiſſimũ in vnoquo/
q̃z ꝛ in arte que facit nauẽ eſt ꝓncipalioꝛ illa q̃ inducit foꝛ
mã q̃ que ꝓſtat materiã: ꝛ qz ad illud q̃ eſt potiſſimuz in
q̃libet re ordinãt oĩa q̃ ſunt illi⁹ rei. ideo vtutes ꝛ artes ꝓn/
cipales mouẽt ſm ſuũ imperium vtutes ꝛ artes ſecũdarias
ad act⁹ ꝓprios: ſicut ars gubernatoria imperat ei que facit
nauẽ ꝛ ex hoc dr architectonica reſpectu ei⁹ quaſi ꝓnceps
ipſi⁹. Et qz act⁹ moti fundãt ſup actiõe mouẽtis. ideo act⁹
ſecũdarie vtutis fundãt ſup actiõe ꝓncipali ſicut fundatur
ſuper cardinẽ mot⁹ hoſtij. ꝛ ideo vtus ꝓncipalis dr eſſe car
dinalis ꝛ virt⁹ ſecũdaria dr adiuncta illi. Omne aũt quod
mouet ab aliquo agit in vtute mouẽtis ſicut inſtrumentũ
ei⁹. ꝛ ideo etiã mot⁹ vtutis cardinalis participat quodam
modo in vtutibus adiũctis ꝛ ſm hoc vtus cardinalis dicit
generalis inquãtũ plurib⁹ vtutib⁹ adiunctis modũ ſuũ cõi/
cat. virt⁹ aũt adiũcta dicit pars ei⁹ inquãtũ modũ ſuũ par/
ticipat. ¶ Ad primũ igit dicẽdũ q̃ nõ dicũt generales per
predicationẽ: ſz per quãdã participationẽ vt dictuz eſt. vn/
de eis nõ aſſignant ſpẽs ſz partes. ¶ Ad ſecũdũ dicẽdũ q̃
ea que diuidũt aliq̃ cõe vniuocũ ſunt ſil q̃tũ ad intẽtionẽ
generis q̃uis vnũ poſſit eſſe cauſa alteri⁹ q̃tũ ad eſſe: ſicut
mot⁹ localis eſt cauſa aliozũ motuũ ꝺtra quos diuidit: ſed
ea que diuidũt aliq̃ cõe analogũ ſe habẽt ſm pri⁹ ꝛ poſte
rius etiã q̃tũ ad intentionẽ cõis q̃ diuidit: ſicut pz de ſub
ſtantia ꝛ accidẽte. vnde ex hoc q̃ vna vtus cõdiuidit alteri
nõ opoꝛtz q̃ vna nõ ſit altera ꝓncipalioꝛ. ¶ Ad tertiũ dicen
dũ q̃ perfectio pctõꝝ nõ eſt per ordinẽ ad finẽ: ſz magis per
auerſionẽ a fine debito. Unde mot⁹ pctõꝝ nõ aſſimulãt ho
ſtio per q̃ intrat in domũ. ꝛ ideo pctã ꝓncipalia non aſſi/
mulant cardini. vnde nõ dicũt cardinalia: ſz capitalia tãtũ
ex hoc q̃ impoꝛtãt quoſdã act⁹ alioꝝ. ¶ Ad quartũ dicen/
dũ q̃ q̃uis oẽs vtutes gratuite introducãt ad regnũ celoꝛũ
ex h tñ nõ nãciſcũt nomẽ cardinis ſz hoſtij. ille aũt vtutes
q̃b⁹ ad eternã vitã peruenit vt ſup eas aliaruz vtutũ motus
fundant dicũt ꝓprie cardinales. ¶ Ad ſecũdã queſtionẽ
dicẽdũ q̃ vtutes cardinales dicũt vt dictũ eſt ad filitudinẽ
cardinis in quo mot⁹ hoſtij firmat. de rõne aũt hoſtij eſt vt
per ipſuz interioza dom⁹ adeant. ꝛ ideo illud per q̃ nõ eſt
mot⁹ in aliq̃d vlteri⁹ nõ habet rõnẽ hoſtij. vtutes aũt theolo
gice cũ ſint circa finẽ vltimũ nõ eſt aliq̃d aliud vlteri⁹ ex par
te obiecti in q̃ tendãt. vnde in vtutib⁹ theologicis nõ inue
nit rõ hoſtij ꝛ ꝓpter hoc nõ poſſunt dici cardinales ſiliter
nec ĩ vtutib⁹ intellectualib⁹ qz perficiunt in vita ctẽplatiua
que nõ ordinat vlteri⁹ ad alterã vitã: ſz actiua ad ipſam or/
dinat. vnde cũ vtutes mozales perficiũt in vita actiua ꝛ ha/
bent act⁹ ſuos nõ circa finẽ vltimũ: ſz ctra obiectũ ex vtraq̃
parte manet in eis rõ hoſtij ꝛ ꝓpter hoc cardinales vtutes
inueniũt ſolũ in genere mozaliũ. ¶ Ad primũ igit dicẽdũ
q̃ q̃uis poſſint dici ꝓncipales nõ tñ dicũt cardinales rõne
iam dicta. ¶ Ad ſecũdũ dicendũ q̃ fundamẽtuz anchoza ꝛ
radix noĩant id in quo aliq̃d firmat quãtũ ad ſuã quietẽ. ꝛ
ideo cõpetit illa noĩa vtutib⁹ que habẽt finez ꝓ obiecto in
quo eſt quies: ſz cardo dicit aliq̃d in quo alterũ firmat q̃tũ
ad motũ vt dictũ eſt. ꝛ ideo cõuenit hoc nomẽ vtutib⁹ que
ſunt circa tria que ſunt ad finẽ per que eſt tranſit⁹ in finem.
¶ Ad tertiũ ſicut ad ꝓmũ dicendũ. ¶ Ad tertiã queſtionẽ
dicẽdũ q̃ nõ ſunt niſi quatuoz vtutes cardinales cui⁹ ratio
eſt: qz cũ mozaliũ vtutũ materia ſint ea q̃ ad appetitũ perti/
nent in quib⁹ etiã ratio dirigit predicta materia poteſt du/
pliciter conſiderari vno mõ put habet rõnẽ cõſiliabilis et
eligibilis ſm q̃ ratio circa eam operat: ꝛ ſic eſt pudentia
que eſt media inter mozales ꝛ intellectuales vt ſupza dictũ
eſt diſ. xxiij. Alio modo ſm q̃ habet rationẽ boni appetibi
lis. ad appetitum autẽ duo pertinent ſcilicet actio et paſſio.
paſſio autem eſt in irascibili et concupiſcibili. circa actiões
ergo eſt iuſticia circa paſſiones irascibilis. foztitudo circa
paſſiones concupiſcibilis temperantia: ꝛ ſic ſunt quattuoz
virtutes cardinales. ¶ Ad primũ igitur dicendũ q̃ cardo
eſt illud in quo proxime firmatur motus hoſtij. vnde vir/
tutem cardinalem opoꝛtet eſſe circa id quod eſt ꝓncipale
in ſingulis materijs: ꝛ non ſolum circa id quod eſt ꝓnci/
pale ꝓncipium quod ad rationẽ pertinet. ¶ Ad ſecundũ
dicendũ q̃ iuſticia ꝛ pudentia dicunt generales reſpectu
omniũ vtutũ. temperantia autẽ ꝛ foztitudo nõ reſpectu om
niũ: ſz reſpectu vtutũ tãtũ que eis adiũguntur ꝛ hec generali/
tas ſufficit ad cardinalẽ vtutẽ. Pudentia aũt nõ requirit
q̃uis iuſticia ſm q̃ eſt idem q̃ omnis vtus non ſit virtus

cardinalis vt dictū est. prudētia aūt nō est generalis quātū ad essentiā cū cōtra alias diuidat: sz q̄tū ad materiaz: qz in oīb⁹ moralib⁹ dirigit. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ rō qñq; cōpz bendit duas potētias. s. vim cognitiuā in qua est prudētia z vim affectiuā que voluntas dicit in qua est iusticia vt infra dicet. cōcupiscibilis aūt z irascibilis sunt tm̄ appetitiue ideo nō est rō simlis. ¶ Ad quartū dicēdū q⁹ q̄tuis vicijs opponāt non tm̄ oportet q⁹ virt⁹ p̄ncipalis opponat vicio p̄ncipali: qz p̄ncipalitas vtutis attendit penes id qō ē p̄ncipale simpliciter cū idē sit iudiciū de re absolute z fm q⁹ cōparat ad vtuosuz vt phs dicit: sz p̄ncipalitas vicij est fm id qō magis est natū mouere a rectitudine rōnis z hoc quidem in aliquib⁹ cōsonat. in aliquib⁹ aūt nō. vnde aliq̄ vicium capitale opponit cardinali vtuti: sicut luxuria z gula tēperātie. aliq̄ aūt nō opponit p̄ncipali sicut ira māsuetudini. ¶ Ad quintū dicēdū q⁹ irascib ilis z cōcupiscibilis non sunt cognitiue: sz appetitiue tātū. z ideo in eis nō p̄t ee duplex virt⁹ cardinalis sicut in rōne dictū est ¶ Ad sextum dicendū q⁹ appetit⁹ dicit rect⁹ dupliciter. Uno mō in se fm q⁹ ea q̄ in appetitu sūt ordinata sūt. z hāc rectitudinē facit virtus moralis: z qz prudētia ꝺformat rōnē practicā appetitui sic directo. ideo cū moralib⁹ vtutibus in materia cōicat z in eādē operationē cōcurrit. ppter qō inter morales cōputāt. Alio mō dicit appetit⁹ rect⁹ a rectitudine q̄ est extra ipsum z hoc est māliter inquātū. s. tēdit in aliq̄d rectum extra se facieē dū cuiusmodi ē rectitudo q̄ est in artificiatis: z sic cōformat rōnē appetēti recto ars mechanica. z ideo nō cōputat inter morales vtutes ¶ Ad quartā qōnē dicēdū q⁹ sicut ex dictis pz oīs materia moralis ad quattuor reducit q̄ vel re vel rōne differūt. hoc enī sufficit ad differentiā habituū vt pz⁹ dictū ē. s. passio cōcupiscibilis passio irascibilis actio z hec oīa fm q⁹ subiiciunt rōni sic oīa induūt rōnē vni⁹ obiecti vel materie. inter passiōes aūt ꝺcupiscibilis p̄cipue sūt delectationes fm tactū vt ex supradictis in. xxvj. dis. pz circa q̄s est tēperātia. ideo in hac materia ipsa ē cardinalis virt⁹. in passionib⁹ autē irascibilis p̄cipue sūt ille que sūt ex difficili q⁹ natū est motē incutere. z ideo fortitudo q̄ est circa huiusmodi passiōes est in hac mā cardinalis virt⁹. In actionib⁹ aūt q̄ sūt circa res que in vsuz vite veniūt q̄b⁹ ad inuicē cōiuamus p̄cipue sūt ille actiōes q̄b⁹ huiusmōi res distinguunt qz p̄dicta distinctio ē cōiactiōis p̄ncipiuz. z ideo iusticia q̄ tribuit vnicuiq; q̄ suū ē: est cardinalis virtus in hac materia. Inter aūt ea q̄ rō circa moralia opat p̄ceptū est p̄ceptuz de agēdis ad q̄ cōsiliū z oīa huiusmōi ordinant. z iō prudentia q̄ est p̄ceptiua vt in. vj. Ethi. ꝺ est cardinalis in ista materia. ¶ Ad primū ergo dicēdū q⁹ nō idē reqrit ad hoc q⁹ aliq̄ passio sit p̄ncipalis z ad hoc q⁹ sit materia p̄ncipalis vtutis z ad hoc q⁹ denoīet potētiam. qz enī denoīatio fit ex cōpleto z vltimo z manifestioꝛi. iō potētia irascibilis denominat a passiōe ire q̄ est vltima aliarū passionū q̄ sūt in irascibili. z cōposita passio sicut supra dictū ē. Sz ad hoc q⁹ sit p̄ncipalis passio reqrit q⁹ afficiat appetit⁹ fm cōditionem appetibilis monētis vt. s. bonū p̄sequat z malū fugiat: z ita in irascibili timoꝛ et spes sūt p̄ncipales passiones. Sz ad hō q⁹ sit materia p̄ncipalis vtutis reqrit q⁹ sit passio excedens per modū intēsionis alias passiōes existētes in illa vi: sicut circa maximas delectatiōes ꝺcupiscibilis ē tēperātia. magis aūt intēsaz passionē facere natū ē malū corruptiuū ūmiuēs: sicut sūt motꝰ picula q̄z bonū expectatū vel q̄z vindicta desiderata de malo illato. z ideo circa audacias z timores q̄ sunt circa huiusmōi picula ē p̄ncipalis virtus. nō aūt circa spem vel circa irā. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ illud circa qō est p̄ncipalis virt⁹ nō solū debet esse p̄ncipalis fm intēsionē: sz etiā fm dependētiā vt. s. illud p̄ncipale nō dependet ab alijs sz alia quodāmō ordinēt ad ipsuz sic delectatiōes tact⁹ non dependēt ab alijs delectatiōibus: sed magis alie ordināt ad ipsas. alias enī nō saluaret rō cardinalis vtutis. magnū aūt qō attēdit magnanimitas dependet ex alijs vtutib⁹: qz opat magnū in actib⁹ aliarū vtutū. z iō psupponit alias vtutes vt phs dicit in. iiij. ethi. Et ppter h̄ magnanimitas nō p̄t esse cardinalis virt⁹. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ humilitas ꝺ cōsernatio z fūdamētū aliaz vtutū in esse sua inq̄tū remouet prohibēs. s. superbiā q̄ bonis opib⁹ insidiat vt pereāt sicut dicit aug⁹. nō aūt ppter p̄ncipalitatē materie ad quā aliaz virtutū materie reducūt vt sic aliarū vtutū mot⁹ in humilitate firmēt qō facit cardinalē vtutē. humilitas aūt hz idē p materia q⁹ magnanimitas q̄tuis sub diuersis rōnib⁹: qz humilitas rōnē parui ex cōsideratiōe ppzie fragilitatis: sz magnanimitas dīni auxilij: vel dīni doni vel gratuiti vel nālis: sic est rōnis bonū. ¶ Ad quartū dicendū q⁹ dato q⁹ penitētia sit spālis virt⁹ nō erit cardinalis virt⁹. eo q⁹ psupponit aliarū vtutū materias sicut z magnanimitas. penitētia enim ē doloz de pctis. pctoꝝ aūt z vtutū eadē ē matia. ¶ Ad q̄ntū dicendū q⁹ liberalitas etiā psupponit iusticiā: qz null⁹ posset aliq̄d de ppzio dare nisi aliq̄d suū haberet z hoc facit iusticia. vnde actus liberalitatis actum iusticie psupponit. z ideo nō est cardinalis virtus: sed iusticie annexa.

AD secūdū sic ꝓcedit. videt q⁹ prudētia non habeat aliquā materiā spālē: qz q̄dē phus dicit q⁹ sub prudētia cōphēdūt phisica dialetica rethozica z politica: sz nihil est in mūdo qō ad aliq̄d istoꝝ q̄tuoz nō reducatur: qz phisica est de his que sūt a natura. dialetica antē est de operib⁹ rōnis politica de ciuilib⁹ operib⁹: ergo prudentia nō habet aliquā materiā determinatā ¶ P̄ fm phm in vj. ethi. prudēs ē totaliter cōsiliatiu⁹: sz cōsiliū ē etiaz in his que ab artib⁹ etiā mechanicis fiūt: ergo circa oīa illa ē prudētia ¶ P̄ dic phs i. vj. eth⁹. q⁹ prudētia ē recta rō agibiliū: sz agibilia sūt oīa q̄ ad alias vtutes ptinēt: ergo nō habz materiā distinctā ab alijs vtutib⁹. ¶ Sz cōtra oīs virt⁹ in cui⁹ diffinitiōe ponit materia habet spālē z determinatā materiā: sz materia aliq̄ ponit in diffinitiōe prudētie: qz ē recta rō agibiliū: ergo habet materiā determinatā. ¶ P̄ ē virt⁹ spālis: ergo habz obiectū spāle. ¶ Ulteri⁹ videt q⁹ passiones nō sunt materia tēperātie z fortitudinis. materia enim saluat in oīb⁹ q̄ ex materia: vel circa materiaz fiūt: sz p̄dicte vtutes sūt quierātes a passiōib⁹: g̃ passiōes nō sūt materia earū. ¶ P̄ illud penes qō distinguunt vtutes oz assignari materia vtutū: qz habit⁹ p obiecta distinguūt: sz vtutes p̄dicte z eis annexe distinguūt penes res exteriores: qz q̄dā sunt circa picula mortis. q̄dā circa delectabilia. venerea q̄dā circa honores: z sic de alijs: ergo res exteriores z nō passiones sunt earū materia. ¶ P̄ illud qō est cōe oi vtuti nō oz assignari materia alicui spāli vtuti: sz delectatio inuenit in oīb⁹ spālib⁹ vtutib⁹: qz oportz accipe signū generati habit⁹ fientē in ope delectationē: ergo delectatio z alie passiones nō sunt materia alicui⁹ determinate virtutis. ¶ Sz contra phs dicit in. iiij. ethi. q⁹ fortitudo est circa timores z audacias. tēperātia aūt circa ꝺcupiscētia. hec aūt passiōes nominat: ergo videt q⁹ materia harū vtutū sint passiōes. ¶ P̄ illud est materia rei circa qō ponit forma ipsi⁹: sz forma predictarū virtutū est mediū: ergo cū mediū ponat in passionibus videt q⁹ passiones sint materia predictaruz virtutum. ¶ Ulterius videt q⁹ iusticia nō sit circa operatiōes. non enim p̄t esse idē materia z act⁹ circa materiā: sz actus iusticie est quedam operatio: ergo operatiōes non possunt esse materia iusticie. ¶ P̄ operatiōes etiā exteriores z interioribus passionib⁹ oriunt: sed iusticia nō dicit esse circa passiones: sed magis alie virtutes: ergo nō est circa operatiōes ¶ P̄ virtus que circuit oēs virtutes nō habet aliquā specialem materiā: sz iustitia est huiusmodi vt dicit in glosa. Ben. p̄mo. etiā circa quas specialis: qz inter cōmutationes circa q̄s ē cōmutatiua iusticia que ē spēs spālis iusticie ponit phs in. v. ethi. mechiā q̄ est circa materiā tēperātie z ocisionē dolo est que est circa materiā mansuetudinis: ergo videtur q⁹ iusticie non sit attribuenda aliqua specialis materia. ¶ Sed contra est qō dicit philosophus in principio

quinti Ethi. q̄ iusticia est circa operationes. ¶ P̄ ipsa est circa aliquid circa q̄ nō est aliqua alia virtus scilicet circa lucrū pecuniax:ergo habet aliquā specialē materiā. ¶ R̄° dicendū ad p̄mā questionē q̄ p̄udētia circa illa est de q̄b⁹ est consiliū eo q̄ ad p̄udentē pertinet bene se habere circa cōsilia cōsiliando iudicando ꝛ p̄cipiendo. consiliū autē est de cōtingentib⁹ operabilib⁹ a nobis. Unde etiam circa hoc oportet p̄udentiā esse: ꝛ quia p̄udens dicit bene consiliatiuus simpliciter oportz q̄ cōsilie de his que sunt ordinata ad bonū hois simpliciter. hoc autē cōsistit in anime perfectione cui⁹ vltima perfectio est debita operatio potentiarū anime. ꝛ ideo de his in quib⁹ bonuz operātis cōsistit est p̄udentia. ꝛ hec agibilia dicunt ea enim que transeunt in exteriorē materiā ad perficiendū eā dicūt factiones magis q̄z actiones. ꝛ circa eas est ars mechanica p̄dicta: ergo agibilia ſm q̄ sunt cōsiliabilia sunt ꝓpria materia p̄udentie. ¶ Ad p̄imū igit dicendū q̄ phisica ꝛ dialetica nō cōtinētur sub p̄udentia quātū ad ea de quib⁹ sunt: ſz quantuz ad vsum ꝛ exercitiū earū ¶ Ad secūdū dicendū q̄ operatiōes artis mechanice ordinant ad perfectionē exteriozis materie ꝛ nō ad perfectionē operātis nisi per accidēs inquantū scilicet vtit eis que facit: ſz hoc accidit arti. ꝛ ideo bene consiliari de his que nō est bñ cōsiliari simpliciter: ſz ad finem aliquē ꝛ ꝓpter hoc ſm hoc nō dicit aliquis p̄udēs simpliciter: ſz p̄udēs in hoc. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ sicut idē ſm rem est obiectū intellectus inquātū est verū ꝛ volūtatis inquantū est bonū: ita etiā idem ſm rem diuersa ratione pōt esse materia p̄udētie ꝛ aliarū moraliū virtutū p̄udentie q̄ dē inquantū est cōsiliabile aliarū aūt virtutū inquantū est agibile. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q̄ sicut dictum est materia p̄udētie est bonū operabile a nobis pertinens ad perfectionē aīe. operatio aūt aīe recta in qua perfectio eius cōsistit quantū ad vitā actiuā pertinet in duob⁹ cōsistit scilicet in moderatione passionuz anime ꝛ in vsu debito exteriozū rerum: quia ergo oportet virtutes morales haberi ad exequendū illud q̄ p̄udentia decreuit oportet q̄ sint alique vtutes circa vtrūq; predictorū: circa passiōes ergo moderandas est temperātia ꝛ fortitudo ꝛ alia huiusmodi. vnde ꝓpria materia tēperantie sunt passiones circa delectabilia tactu. fortitudinis autez timores et audacie in maximis terribilib⁹. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ vtutes nō omnino extinguūt passiones: ſz moderāt eas. vnde p̄hus dicit in. ij. Ethi. q̄ quidā determināt vtutes impassibilitates ꝛ quietes nō bene aūt. ¶ Ad secundū dicendū q̄ vtutes iste non distinguunt ex rebus exteriozib⁹ nisi quaten⁹ circa eas cōtingit animā diuersimode passionib⁹ affici. vnde passiōes sunt ꝓpria materia. res aūt exteriozes sunt materia remota inquātū sunt obiecta ipsarū passionū. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ alie vtutes nō sunt circa delectationes sicut circa materiā: ſz magis delectatio est cōsequēs actū virtutis. ¶ Ad ultimā q̄nē dicēdū q̄ nō solū oportz hoīez moderari circa passiōes ĩteriozes: ſz etiā circa actiōes exteriozes: ſz moderatio in eis pōt ee duplex Uno mō p ordinē ad agētē ꝛ sic eadē ē rō moderādi actiōes exteriozes ꝛ interiozes passiōes. vñ h̄ pertinet ad alias vtutes que sunt circa passiones. Alio modo per ordinē ad aliū cū quo est cōuiuendū: ꝛ sic habet specialē rōnē moderationis. ꝛ ideo requirit specialis virtus. Unde ad hoc est iusticia ꝛ illa que ad iusticiā reducuntur ꝓpria: ergo materia iusticie sunt operatiōes exteriozes ſm q̄ ordinant ad alterū. res aūt exteriozes vt patiētia vel aliquid huiusmodi sunt materia iusticie inquātū in vsum venunt. ꝛ ideo sunt materia remota. ¶ Ad p̄imū igit dicendum q̄ actus vtutū p̄imi ꝛ p̄ncipales sunt act⁹ interiozes. Unde si ponim⁹ exteriozes operatiōes materiā iusticie. nō erit idem actus ꝛ materia. ¶ Ad scōm patet solutio per id quod dictū est. ¶ Ad tertiū dicēduz q̄ sicut ex dictis patet duplex est materia vtutū scilicet remota vt res exteriozes. que veniunt in vsum vite. Et ꝓpria vt passiōes ꝛ operationes. Justicia igit ſm q̄ est specialis virt⁹ ordinat materiaz omniū aliarū virtutū remotā: quia ille eedem res que nate inferre passiones violentas possunt assumi vt materia operationis ad alterū: tamē quedā assumūt vt materia operationis ad alterū que non multū nata sunt inferre passionez sicut pecunie ꝛ huiusmodi. Et ideo quicq̄d est materia exterioz aliarū virtutū. pōt esse materia exterioz iusticie: ſz non conuertit. Quantū aūt ad materiā ꝓximā iusticia specialis non circuit materiā aliarū virtutū: quia ad ipsaz nō spectat qualiter homo irascatur. dūmodo non percutiat.

Ad tertiū sic procedit. videt q̄ p̄udētia nō habeat actū distinctū ab alijs virtutib⁹: quia vt p̄hs dicit vj. Ethi. p̄udētia p̄ceptiua est: ſz p̄cipere de operandis idem videt q̄ electio que est actus virtutis mozalis vt dicit p̄hs in. vj. Ethi. ergo p̄udētia nō habet distinctū actū ab alijs vtutib⁹. ¶ P̄ Mediū inuenit ſm rationē rectam que pertinet ad p̄udentiā: sed attingere mediū in qualibet materia est actus vtutis que est circa materiaz illam. Ergo actus p̄udentie nō distinguit ab actu aliarū virtutū. ¶ P̄ Eiusdē est operari circa finē ꝛ circa ea que sunt ad finē: sed alie vtutes faciant rectaz electionē de ꝓpijs finibus: ergo etiā dirigunt in huiusmodi que sunt ad finē. sed hoc pertinet ad p̄udentiā vt dicit in. vj. Ethico. ergo p̄udētia non habet actum distinctuz ab alijs virtutibus. ¶ P̄ ſm p̄hm in. vj. Ethi. finis p̄oxim⁹ virtutis est bona operatio: ſz p̄udentia dirigit ad bonā operationē: ergo dirigit ad finē virtutis: sed hoc pertinet ad alias virtutes vt dicit p̄hus. Ergo actus p̄udētie nō distinguit ab actibus aliarū virtutum. Itē videt q̄ incōuenienter ponant in littera actus virtutū quia subuenire miseris est actus misericordie. p̄cauere aūt insidias pertinet ad cautionē quā quidā ponūt p̄udentie partē. Item perferre molestias nō videt actus fortitudinis esse. Tum q̄ aggredi difficilia videt esse virtuosius: et ita magis ad fortitudinē pertinere. Tum q̄ perfecte nō videt dicere actū: sed magis immobilitationē. Tum q̄ etiam perferre molestias videt esse etiā aliarū virtutū actus vt patiētie ꝛ charitatis que omnia sustinet ꝛ mānsuetudinis: tū etiā quia nō circa quaslibet molestias est fortitudo vt p̄hus ꝓbat in. iij. Ethi. ¶ R̄° dicēdū q̄ ad perfectionē vtutis moralis tria sunt necessaria. primuz est p̄stitutio finis. scōm aūt est inclinatio ad finem p̄stitutū. tertiū est electio eoz̄ que sunt ad finem. finis aūt p̄oxim⁹ humane vite est bonū rationis in cōmuni. Unde dicit Dio. in. iiij. ca. de di. no. q̄ malū hominis est contra rationē esse. ꝛ ideo est intentuz in omnib⁹ virtutib⁹ mozalibus vt passiones ꝛ operationes ad rectitudinē rationis reducant. rectitudo aūt rationis naturalis est. vnde hoc modo p̄stitutio finis ad naturalē rationem pertinet ꝛ precedit p̄udentiā sicut intellectus p̄ncipiorum scientiā. ꝛ ideo dicit p̄hs q̄ p̄udentia habet p̄incipia fines virtutū: sed hoc bonū rationis determinat ſm q̄ constituit mediū in actionib⁹ ꝛ passionē per debitā cōmensurationib⁹ circūstantiarū q̄ facit p̄udentia. vnde medium virtutis mozalis vt in. ij. Ethi. dicit est ſm rationē rectam que est p̄udentia: ꝛ sic quodāmodo p̄udētia p̄stituit finem virtutib⁹ mozalibus ꝛ eius actus in earum actib⁹ ūmiscetur: sed inclinatio in finem illū pertinet ad virtutē mozalem que consentit in bonū rationis per modū nature. ꝛ hec inclinatio in finem dicit electio inquantū finis p̄oximus ad finē vltimū ordinat. et ideo dicit p̄hus q̄ virt⁹ mozalis facit electionē rectā: sed discretio earū quibus hoc bonū rationis consequi possum⁹ ꝛ in operationib⁹ ꝛ in passionib⁹ est actus p̄udentie. vnde p̄stitutio finis precedit actum p̄udentie ꝛ virtutis mozalis. sed inclinatio in finem siue recta electio finis p̄oximi est actus mozalis virtutis p̄incipaliter: sed p̄udentie oziginaliter. vnde philosophus dicit q̄ rectitudo electionis est in alijs virtutibus a p̄udentia sicut rectitudo in intentione nature est ex sapiētia diuina ordinante naturam ꝛ scōm hoc actus etiā p̄udentie ĩmixtus

est actibus aliarum virtutum. sicut enim inclinatio naturalis est a rōne nāli: ita inclinatio virtutis moralis a prudētia. electio aūt eoꝝ q̄ sunt ad finē sm q̄ electio importat p̄ceptū rōnis de his ꝑsequēdis. ſz actus prudētie sibi ꝑprios est z distinct⁹ ab actib⁹ aliarū virtutū. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicendū q̄ electio finis ꝑtinet ad virtutē moralē q̄tū ad h̄ q̄ electio ad appetitū ꝑtinet. ſz electio eoꝝ q̄ ad illū finē ordinant̄ ꝑtinet ad prudētiā q̄ ad id q̄ cognitiōis ē. Electio enī aliq̄d hz de cognitiōe: z aliq̄d de appetitu. ¶ Ad secundū dicē dū q̄ eligē mediū ē act⁹ vniuscuiusq̄ virtutis in ꝑpria mā. ſz p̄figē mediū h̄ est actus prudētie. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ virtutis moral' inclinatio cōuenit quodāmō cū inclinatiōe nature: z quodamō differt. Conuenit q̄dē in h̄ q̄ vtraq̄ inclinatio est in finē determinatū. Differt āt in h̄ q̄ in nālib⁹ fic̄ est finis determinat⁹: ita z ea q̄ sunt ad finē. Sz in virtutibus moralib⁹ ē finis determinat⁹: nō aūt vie ad finē: q̄ pōt mediū inueniri in diuersis diuersimode. Et q̄ nālis inclinatio est semp vno mō: iō inclinatio virtutis moral' nō sufficit in ea q̄ sunt ad finē: ſz oportet q̄ determinet̄ ꝑ virtutē cognitiuā. ſ. prudentiā. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ nō q̄libet opatio est finis moralis virtutis: ſz illa q̄ attingit mediū in quo est bonū rōnis. Sed operationes ille in quib⁹ q̄runt̄ debite circūstātie vt inueniat̄ mediū sunt opatiōes q̄ sunt fines. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ Aug. intēdit ponē act⁹ virtutū sm q̄ bēnt̄ h̄ differēter q̄ in patria. z iō ponit act⁹ virtutū respectu mali qō nō erit in patria. Nec curat vtrū sint act⁹ p̄ncipales virtutis cui assignant̄: dūmō ad ipsā vel ad aliquā virtutē ei annexā ꝑtineāt. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ ꝑferre sm q̄ dicit̄ act⁹ fortitudinis nō dicit īmobilitatē ſz electiōe īmouādi in molestijs ꝓpter bonū virtutis sine ꝑturbatiōe īmoderati timoris: ī quo differt ab alijs virtutib⁹: q̄ charitas facit imptur batū ꝓtra odiū: māsuetudo ꝓtra irā: patiētia ꝓtra tristitiaz. z hinc q̄dē vt phs dicit in. iiij. ethi. est magis actus fortitudinis q̄ aggredi difficilia. q̄nto est difficili⁹ p̄tia mala nō fugē q̄ insurgē in mala q̄ nōdū afficiūt. q̄uis etiā fortitudo sit ō molestias mortis p̄ncipaliter: tñ etiā secūdario ē ō oēs alias molestias: q̄ in oīb⁹ fort̄ bñ se hz vt dic̄ phs in. ij. eth̄.

AD q̄rtū sic ꝓcedit. videt̄ q̄ nulla potētia aīe sit subiectū alicui⁹ vtut̄. Forma enī simplex vt dic̄ Boe. subiectū eē nō pōt. ſz potētie aīe sunt forme simplices: ergo nō p̄nt eē subiectū vtutis. ¶ Pꝫ cui⁹ est opatio ei⁹ ē habit⁹. ſz potētie nō ē opatio ſz suppositoꝝ: ergo potētie aīe nō sunt subiecta habituū virtutū. ¶ Pꝫ vtute recte viuit̄ sm Aug. ſz vita nō est ꝑ potētiā aīe ſz magis ꝑ eētiā: g̃ virtutes nō sunt in potētijs sicut in subiecto. ¶ Sz ō. virt⁹ ē vltimū potētie sm phm in ꝑncipio ce. z mū. ſz vltimū est in eo cui⁹ est vltimū: ergo virt⁹ est in potētia aīe sic̄ in subiecto. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ tēperātia z fortitudo nō sint in irascibili z cōcupiscibili: q̄ sm phm virt⁹ moralis facit electionē rectā. ſz electio nō est act⁹ irascibil' z ocupiscibil' ſz li. ar. ergo nō sunt in irascibili z cōcupiscibili sic̄ in subiecto ſz in li. ar. ¶ Pꝫ illud q̄ō est ꝑpetue coꝝruptiōis nō pōt eē subiectū virtutis ſz sensualitas: cui⁹ ptes sunt irascibil' z ocupiscibil' ꝑpetue coꝝruptiōis ē: vñ signat̄ ꝑ serpētē. g̃ irascibil' z cōcupiscibil' nō sunt subiectū alicui⁹ vtut̄. ¶ Pꝫ irascibil' z ocupiscibil' sunt ìpate a rōne. ſz incōueniēs est ponē q̄ act⁹ vtutū impent̄ a nāli rōne: ergo nō sunt aliq̄ virtutes in irascibili. ¶ Pꝫ virtutes humane debēt eē in eo ꝑ q̄ō hō ab alijs distinguit̄. ſz h̄ est rō: ergo oēs sunt in rōne nō in irascibili z cōcupiscibili. ¶ Pꝫ ītia nata sunt fieri circa idē. ſz pctīa mortale opponit̄ virtuti: cū ergo ei⁹ subiectū nō possit eē nisi rō vel volūtas: Quia oē pccm̄ in volūtate est: nec virt⁹ poterit eē in irascibili z concupiscibili. ¶ Pꝫ sic̄ appetitiua sensibil' deseruit volūtati z rōni: ita apꝛehensiua sensibilis intellectui. ſz apꝛehēsiuis sensitiue ꝑtis nō ponit̄ aliq̄ virt⁹: ergo nec in appetitiua sensibili. ¶ Sed contra. philosophus in. j. ethi. distinguit virtutes morales z intellectuales. z morales distinguit sm rōnale ꝑ eētiā z ꝑ ꝑticipationē. ſz rōnale ꝑ ꝑticipationē est in irascibili z concupiscibili: ergo ꝛc. ¶ Pꝫ phs assignat differētiā inter ōtinētē z tēperatū: q̄ ōtinēs patit̄ z nō deducit̄. tēperat⁹ aūt nō patit̄: ſz h̄ nō pōt eē nisi in tēperato sit aliq̄d in illa vi in q̄ sunt nate eē passiōes. cū ergo passiones in irascibili z ocupiscibili sint videt̄ q̄ in irascibili z cōcupiscibili sit aliq̄ virt⁹. ¶ Ulterius videt̄ q̄ iustitia sit etiā in irascibili z cōcupiscibili: q̄ iustitia est moral' virtus cui⁹ subiectū est rōnale ꝑ ꝑticipationē q̄ō est irascibil' z ocupiscibilis: ergo iustitia est in irascibili z cōcupiscibili. ¶ Pꝫ tres sunt vires motiue rōnal' z irascibil' z cōcupiscibil'. ſz iustitia nō est in rōnali: q̄ nō est virt⁹ cognitiua: ergo ē in irascibili vel cōcupiscibili. ¶ Pꝫ volūtas se hz eq̄liē ad oīa opa vitutū: q̄ oēs virtutes sunt habit⁹ volūtarij: ergo eadē rōne vel oēs virtutes sunt in volūtate vel nulla. nō aūt oēs virtutes sunt in volūtate: q̄ fortitudo est in irascibili: tēperantia in cōcupiscibili. ergo iustitia nō est in volūtate nec in rōne vt dictū est: ergo est in irascibili vel cōcupiscibili. ¶ Pꝫ in illa vi est virt⁹ aliq̄ sic̄ in subiecto ad quā ꝑtinet mā vtutis. ſz mā iustitie ꝑtinet ad irascibilē z concupiscibilē: q̄ q̄tū ad materiā exteriorē circuit actus aliarū virtutū vt dictū est: ergo est in irascibili z cōcupiscibili. ¶ Sed cōtra. Anſel. dicit q̄ iustitia est rectitudo volūtatis ꝓpter se seruata. ſz rectitudo volūtatis est in volūtate sicut in subiecto: ergo iustitia ē in volūtate: z nō in irascibili z concupiscibili. ¶ Pꝫ iustitia ꝟsistit in ordine ad aliū. ſz ordinare nō est nisi rōnis: ergo iustitia nō est in irascibili z cōcupiscibili: ſz in rōne. ¶ Ulterius videt̄ q̄ ꝓudētia nō sit in rōne: q̄ sicut dicit phs in. vj. ethic̄. ꝓudētia ꝓceptiua est. ſz ꝓcipere ptinet ad volūtatē q̄ est motor oīuz viriū vt dicit Anſel. ergo ꝓudētia est in volūtate sicut in subiecto. ¶ Pꝫ eligē videt̄ eē actus ꝓudētie. ſz electio nō est actus rōnis ſz li. ar. q̄ō est idem q̄ō volūtas. ergo ꝓudētia nō est in rōne sicut in subiecto ſz in volūtate. ¶ Pꝫ habitui q̄ est in rōne sicut in subiecto magis opponit̄ error inuolūtari⁹ q̄ error volūtari⁹ sicut magis est vitupabil' grāmatic⁹ si inuolūtari⁹ soloeciset q̄ si volūtari⁹. sed magis opponit̄ ꝓudentie pctīm q̄ō q̄s volūtarie cōmittit q̄ illud q̄ō q̄s inuolūtari⁹ facit. ergo ꝓudētia nō ē in rōne sicut in subiecto: ſz magis in volūtate. ¶ Sed cōtra est q̄ō phs dicit in vj. eth̄. q̄ ꝓudētia est recta rō opabiliū. ¶ Pꝫ ptes ꝓudētie sm Tullīū assignant̄ memoria: intelligētia: ꝓuidētia. ſz h̄ nō ptinēt ad volūtatē ſz ad rationē: ergo ꝓudētia nō est in volūtate ſz in rōne. ¶ Ad⁹ dicendū ad ꝓmā q̄ōnē q̄ substātia q̄ est subiectū oīuz recipit q̄dā accidētia mediātib⁹ alijs. Et q̄dā causant̄ ex ꝓncipijs substātie mediātib⁹ alijs accidētibus: sicut colorē recipit mediāte superficie: z ex ꝓncipijs corporis mixti causat̄ sapor mediāte calido z frigido. Uñ subiectū alicui⁹ accītis pōt dupl'r assignari. Uno mō substātia q̄ est ꝓmū fundamētū accidētiū. z sic habit⁹ virtutū nō sunt in potētijs sicut in subiecto sed magis in ipsa aīa: vel etiā in diūcto. Alio modo dicit̄ accidēs quo mediāte inest alteruz accidēs substātie eē subiectū illi⁹: sicut superficies colorīs. z h̄ modo habit⁹ virtutū dicunt̄ eē in potentijs sicut in subiecto: q̄ habit⁹ ordinant̄ ad actus. actus aūt egrediūt̄ ab eētia aīe mediāte potētia. ¶ Ad ꝓmū g̃ dicendū q̄ forma q̄ neq̄ hz materiā ex q̄ neq̄ in q̄ nullo modo pōt eē subiectū. Forma autē q̄ habet materiā in q̄ q̄uis non habet ex q̄ pōt eē subiectū: nō sicut ꝓmū sustinēs accīs: sed sic̄ id quo mediante accīs substātie inest. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ q̄uis opatio nō sit potētie sicut operātis: est tñ potētie sicut ꝓncipij opationis quo q̄s opat̄. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ viuē vno modo dicit̄ eē viuētis. z h̄ modo viuē nō est ꝑ potētias ſz ꝑ essentiā aīe. Alio modo dicit̄ viuē opatio viuētis. z sic viuē est ꝑ potētias q̄ sunt opationū vite ꝓncipia. ¶ Ad secundā q̄ōnē dicēdū q̄ virtutes humane sunt quib⁹ opus hoīs bonū reddit̄: vñ in oī potētia q̄ est ꝓncipiū humani opis oportet eē habitū virtutis quo opus ei⁹ bonū reddit̄: alꝫ nō esset sufficiēter hō ꝑ virtutē pfect⁹. ꝓncipiū aūt humani opis est oīs potētia in q̄ aliq̄d rōnis iuenit̄ a q̄ hō hz q̄ hō sit. vnde

ctum in irascibili ⁊ concupiscibili que sunt partes sensibilis appetitus sit aliquid rōnis participatiue inquantū rationi obedire pñt: quod nō est de potētijs nutritiue partis: oportet q̄ in irascibili ⁊ cōcupiscibili sint alique virtutes sicut in subiecto quib⁹ efficit vt facile rationi obediant ille potētie in quib⁹ sunt. quod quidē cōtingit inquantū passiones reprimunt vt nō rationē perturbēt. vnde in illo qui passiones vehemētiores patit sed nō deducit est quidē habit⁹ in ratione qui tenet eā ne deducat: nō autē in viribus illis in quib⁹ sunt passiones: sicut patet in continēte. ⁊ ideo ⁊tinēs seu abstinēs non est perfecte virtuosus sed tēperat⁹ vel mitis: in quo nō solū superior pars est pfecta vt deduci nō possit: sed etiam inferior moderata vt passiones vehemētes nō insurgant. ⁊ ideo in quacūq; potētia est passio circa quā est virtus aliq̄ illa potētia est subiectū illius virtutis: sicut cōcupiscibilis tēperātie: fortitudinis autē ⁊ mansuetudinis irascibilis. ¶ Ad primū igit̄ dicēdū q̄ electio sm ph̄m in. vj. ethi. est ⁊ appetitus ⁊ intellect⁹ siue ratiōis. complex enī in appetu precedente inquisitione rōnis. vnde omnis appetitus ad quē potest peruenire rationis imperiū particeps electionis esse potest inquantū huiusmodi: ⁊ precipue illi⁹ electionis que est de fine q̄uis non sit electio de qua loquitur ph̄s. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ sensibilis appetitus sm q̄ in natura sua cōsideraf dicit sensualitas. ⁊ sic est perpetue corruptionis. ⁊ sm ipsum nō differt homo a brutis: nec potest esse subiectū virtutis. non autē sm q̄ est participās aliqualiter ratione. ⁊ ideo nihil prohibet sic in eo esse virtutē sicut in proximo subiecto. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ virtutes q̄dā sunt acq̄site: ⁊ quedā gratuite. Virtutib⁹ autē acquisitis nobilior est naturalis ordinatio in ratione ⁊ volūtate ad bonū Unde nō est incōueniens si a naturali potētia earum actus impenf cū ex hoc sint virtutes in inferioribus partib⁹ q̄ superioribus in eo quod naturale est eis obediunt. sed virtutes infuse sunt nobiliores potētijs naturalib⁹: eis tñ omnib⁹ nobilior est charitas que est in volūtate qua mediāte ratio inferioribus virib⁹ precipit. ⁊ ideo non est incōueniēs q̄ a charitate motus aliarū virtutū etiā impenf. ¶ Ad quartum dicendū q̄ homo distinguit̄ a brutis non solū in eo qō est rationale essentialiter: sed etiā in eo qō est rationale per participationē. ¶ Ad quintū dicendū q̄ non dicit̄ peccatū mortale semp eē in ratione quasi omnis actus peccati mortalis sit actus rationis elicitiue: cū etiā in actibus exterioꝝ membrorū possit esse mortale peccatū. sed quia nullus actus peccati mortalis rationē accipit nisi ꝺsensus aduenīat. Et similiter nullus actus potest eē virtutis nisi a ratione ordinet. ⁊ hoc est eē virtutē in inferioribus potētijs inquātū participāt rationē. ¶ Ad sextū dicendū q̄ appꝛehēsiue sensitiue aliter seruiūt intellectui q̄z appetitiue sensitiue rationi ⁊ volūtati. Appꝛehensiua enī sensitiua seruit intellectui ministrādo ei suū obiectū. Et ideo magis intellectus participat aliquid a sensu q̄z ecōuerso. Sed appetitiua sensibilis seruit volūtati ⁊ rationi quasi mouēti: ⁊ sic participat aliquid ab ea. ⁊ ideo est aliqualiter rationalis. s. participatiue. nō autē vis appꝛehensiua sensibilis. ⁊ propter hoc appꝛehensiua sensibilis nō potest esse subiectū virtutis sicut appetitiua sensibil. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄ iustitia nō potest eē in irascibili ⁊ cōcupiscibili sicut in subiecto: cū nō sit circa passiones. ad ipsam enī non ptinet moderari passiones: sed exteriores actiones que sunt ad alterū. Unde oportet q̄ sit in illa potētia sicut in subiecto ad quā pertinet vsus rerū exterioꝝ in ordine ad alterū. vti autē actus volūtatis est sm Aug. sed non absolute sm q̄ volūtas est finis: sed sm q̄ p̄supponit collationē rationis ordinātis ad alterū. ⁊ ideo in volūtate hoc modo accepta est iustitia sicut in subiecto Jn voluntate enī sm q̄ est finis nō pōt eē aliqua virtus mozalis: quia ad bonū ciuile ⁊ naturale hois volūtas naturalē inclinationē habet sicut in propriū subiectū. sed sm q̄ volūtas est eorū que sunt ordinata ad finē: sic in volūtate potest eē mozalis virt⁹ s. iustitia sicut ⁊ prudentia in ratione cognitiua. Hoc autē qō dictū est de subiecto iustitie consonat omnib⁹ que dicunt ab alijs de subiecto iustitie. Quidam enī dicūt eam eē in ratione: quod nō potest eē sm q̄ ratio est cognitiua potētia: sz sm q̄ ratio comꝓhēdit ⁊ cognitionē ⁊ affectionē sm q̄ dicitur q̄ volūtas in rōne est. Alij vo dicūt q̄ est in tota aīa quod quidē verificatur inq̄ntū volūtas est vniuersalis motor oītz viriū aīe. Uñ etiā cōmentator in. v. ethi. dicit q̄ est in rōnali ⁊ ocupiscibili. Et similis ratio est de oib⁹ virtutib⁹ que non sunt circa passiones sed circa operationes: sicut liberalitas magnificentia ⁊ huiusmodi. ¶ Ad primū igit̄ dicendū q̄ rōnale p participationē nō solū dicit̄ irascibilis et concupiscibilis: sed vniuersaliter appetitus vt ibidē dicit. ⁊ iō voluntas q̄uis p essentiā sit in parte intellectiua: tñ q̄tū ad actū equaliter rōne participat. ⁊ precipue sm q̄ est eorū que sunt ad finē in que intēdit sm q̄ a ratione preordinata sunt. ⁊ ideo pōt eē subiectū virtutis mozalis. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ rationale comꝓhendit non solū rationē cognitiuā sed etiā volūtatē. ⁊ sic iustitia est in rōnali sicut in subiecto. ¶ Ad tertium dicendū q̄ q̄uis volūtas equaliter habeat imperiū sup oēs materias ⁊ actus virtutuz: tñ materie quarundā virtutū sicut passiones pertinēt etiā ad alias potentias imediatius. Et ideo virtutes que sunt principaliter circa passiones sunt in illis potētijs sicut in subiecto. sz materie quarundā virtutū non pertinēt ad aliam potentiā nisi ad voluntatez. ⁊ ideo virtutes que sunt circa illas materias sunt in volūtate sicut in subiecto. ¶ Ad q̄rtū dicendū q̄ materie aliarū virtutū possunt eē materia iustitie nō sm q̄ passionē inferūt sed sm q̄ veniūt in vsum opationis ad alterū. ¶ Ad quartā questionē dicēdū q̄ prudentia est in rōne cognitiua practica sicut in subiecto. Sed sciendū q̄ sicut in volūtate nō potest esse virt⁹ mozalis ex parte illa qua est finis propter naturalem inclinationē: ita etiā nec in rōne ex parte illa qua est de fine: quia finis est principiū in operatiuis. Unde sicut in ratione speculatiua sunt innata principia demonstrationū: ita in ratione practica sunt innati fines cōnaturales homini. vnde circa illa non est habit⁹ acquisit⁹ aut infusus sz naturalis: sicut sinderesis loco cui⁹ ph̄s in. vj. ethi. ponit intellectū in operatiuis. Relinquit̄ igit̄ q̄ prudentia sit in rōne practica sm q̄ negociaf de illis que sunt ad finē. sed quia naturalis inclinatio ad finē aliquē est ex prestitutē te naturā qui talez ordinē nature tribuit: ideo naturalis inclinatio volūtatis ad finē non est ex rōne nisi forte sm naturalem cōmunicantiā qua fit vt appetitus rōni ꝺiūct⁹ naturaliter tendat ad conformandū se rationi sicut regule. ⁊ hoc est q̄ volūtas est naturaliter inclinata ad finē qui naturaliē rōni est indit⁹. vnde cū negociatio de his q̄ sunt ad finē presupponat nāle cognitionē finis q̄ sequit̄ nāle inclinationē volūtatis in finē oportet q̄ habit⁹ pficiēs rationē negociatē de his q̄ sunt ad finē p̄supponat inclinationē appetit⁹ ad finē. q̄ qdē inclinatio in appetitu superiori. s. volūtate est nāl; in appetitu aūt inferiori est ex assuetudine vel ex dei dono q̄ntū ad sui cōplementū. sz aliq̄ ei⁹ inchoatio etiā est a nā inq̄ntū est nāliter obaudibilis rōni. Jn hoc igit̄ differt prudēs a ⁊tinente: qz ⁊tinēs hz pfectā rationē de his q̄ sunt ad finē p̄supposita tñ nāli inclinatiōe volūtatis ad finē prudēs etiā p̄supposita inclinatione q̄ est ex virtute acquisita vel infusa in potētijs inferioribus. ⁊ iō prudētia vt dicit ph̄s hz sua pncipia in alijs virtutib⁹ mozalib⁹. ¶ Ad primū igit̄ dicendū q̄ rō etiā precipit mediante volūtate inq̄ntū sentētiat aliq̄d eē faciēdū. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ eligere est actus prudētie q̄tū ad id qō est de cognitiōe in electiōe. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ hoc ⁊uenit prudētie inq̄ntū p̄supponit inclinationē volūtatis ⁊ inferioꝝ viriū.

Ad quintū sic proceditur. videf q̄ alie virtutes cardinales nō reducantur ad prudentiā sicut ad principaliozē ⁊ causam. Scire enī vt dicit ph̄s in. ij. ethi. parū aut nihil facit ad virtutē. sed prudentia quedam scien-

tia est vt in.iiij.Topic. dicit. ergo ipsa minimū habet de ratione virtutis. ℂ Ꝑ per virtutes morales sanant aie passiones. sed ad hoc q̄ aliquis corporaliter sanet non est necesse q̄ ipse scientiā medicine habeat: sed sufficit q̄ alios alius habeat. z ipsa sanatio melius valet q̄z sciētia medicine: quia finis eius est. ergo nō est necessariū ad virtutē q̄ alios prudentiam habeat. z etiā ipsa est minus principalis inter alias virtutes. ℂ Ꝑ sm plm in.ij.metha. eoꝝ que cōmunicāt in nomine z diffinitione illud cui p prius ouenit nomē est maximū in illo genere z causa aliorum. sed nomē virtutis sm Boe. ad alias virtutes a fortitudine deriuat. Unū z Sap. viij. per virtutē fortitudo intelligit. ergo fortitudo est principalior inter oēs alias virtutes: z non prudētia. ℂ Ꝑ illud propter quod intermittit aliud est principalius eo. sed propter iustitiam intermittunt oēs alie virtutes vt ꝓbat Tulli⁹ in ꝓmo de officijs. ergo ipsa est principalior: z non prudentia. ℂ Ꝑ sicut oppositū in opposito z propositū in proposito vt docet plus in.ij.Topi. sed oppositū temperātie est maxime vituperabile z turpe vt dicit plus in.iiij.ethi. ergo temperantia est maxime laudabilis: z non prudentia. ℂ Ꝑ plus dicit in.vij ethi. q̄ principia prudentie sunt in virtutib⁹ moralib⁹. sz ꝑncipia sunt potiora his que sunt ex principijs. ergo alie virtutes morales sunt prudētia digniores. ℂ Sed ctra. in quolibet genere illud quod dirigit nobilius est. sed ad prudentiaz ptinet dirigere in oib⁹ virtutib⁹ moralib⁹ vt patet p diffinitionē virtutis in.ij.ethi. positā. ergo ipsa ē nobilior alijs virtutib⁹. ℂ Ꝑ habit⁹ proportionant potētijs in quib⁹ sunt. sed ratio in qua est prudētia est supior alijs virib⁹ in quib⁹ sunt alie virtutes: ergo prudētia est nobilior alijs virtutib⁹. ℂ Ꝑ Grego. dicit Uirtus que plus se posse cōspicit ea fine moderamine rōnis deteri⁹ in preceps ruit. Sed moderatio rōnis ad prudentiā pertinet: ergo sine prudentia alie virtutes quanto maiores sunt tanto magis nocent. z ita videt q̄ prudentia sit potissima inter alias virtutes. ℂ ℟° dicendū q̄ prudētia inter alias virtutes cardinales principalior est z ad ipsam reducunt oēs alie quasi ad causam. Unū Anto⁹ nius dicit q̄ discretio que ad prudētiā pertinet est genitrix z custos z moderatrix virtutū. Et hoc sic patet: Uirt⁹ enī vt dicit Tullius mouet in modū nature. s. per quandā inclinationē affectus. oīs aūt nature inclinatio preexigit aliquā cognitionē que z finē prestituat z in finē inclinet: z ea quib⁹ ad finem peruenit ꝓuideat. hec enī sine cognitione fieri nō ꝓñt. Propter quod etiā a philosophis dicitur opus nature esse opus intelligētie: alias ea que natura fiunt a casu accidērent. Et p hunc modū oportet q̄ p rationē quā ꝑficit prudētia z rectā facit prestituat finis alijs virtutib⁹: nō solū cōis sed etiā proxim⁹ qui est attingere mediū in propria natura. mediū autē sm rationē rectā determinat vt in.ij.ethi. dicit. Secundo p rationē rectā est inclinatio earū in finē propriū que est intētio finis in virtutib⁹ acquisitis inq̄ntū ex operibus rōne regulat⁹ habit⁹ virtutis predictā inclinationē causans inducit. z q̄tū ad hoc dicit genitrix virtutū. Tertio p prudentiā rectificat via vnicuiq̄ virtuti que tendit in finez inq̄ntū p cōsiliū z electionē segregant vtilia a nocuis respectu finis virtutis. z q̄tū ad hoc mediatrix z custos dicit virtutū. Unū Gregori⁹ secūdo moraliū dicit Nisi virtutes reliq̄ ea q̄ appetūt prudēter agāt virtutes eē nequaq̄ ꝓñt. ℂ Ad primū igit dicendū q̄ est duplex sciētia. Una in vniuersali z hec quidē facit ad vitutē vel parū si sit de operib⁹ virtutis vel nihil si sit de alijs q̄ ad virtutē non pertinēt. Alia scientia est directiua in particulari operatione quā corrumpit dilectio faciēs ignorātiā electionis. z hec sciētia multū facit ad virtutē: imo sine hac non est virt⁹: nec hec sine virtute. z hec ptinet ad prudētiā: quia vt plus dicit in.vj.ethi. existimationē prudētie corrūpit delectatio. ℂ Ad secundū dicendū q̄ sanitas corporalis non indiget arte medicine ad ꝑficiendū opera sani hois. z ideo sic ad sanitatē habendā non indiget hō vt ipse medicinā habeat. sed actū virtuosi non potest homo facere nisi per prudentiam: quia quanto virtus est intēsior tanto est magis nociua nisi adsit discretio prudentie: vt dicit plus: z patet ex auctoritate Gregorij inducta. ℂ Ad tertiū dicendū q̄ virtus est nomē generis. sed virtus humana vel virtus moralis est nomē spēi. cuius ergo illud qō est virtus inq̄ntū est virtus sit principali⁹ in fortitudine ꝓpter difficultatē tñ q̄ sit virt⁹ moralis vl humana hoc habet a ratione p quā hō est homo: z electionē habens suoꝝ operū vt dicit in.vj.ethi. ℂ Ad quartū dicendum q̄ hoc quod dicit Tullius intelligendū est de iustitia legali q̄ attēdit bonū cōmune: De q̄ etiā dicit plus in.v.ethi. q̄ est lucidior alijs virtutibus sicut lucifer alijs stellis. hoc autē nō dicit p compationē virtutis ad virtutē: sz p compationē priuati boni qō attēdit virt⁹ simpliciter ad cōmune bonū. ℂ Ad quintū dicendū q̄ in ctrarijs nō semp est cosequētia in ipso: sed q̄q̄ consequētia ecōtrario quod ctingit precipue in illis q̄ sunt ordinata ad inuicē sm pfectū z magis pfectū. z iō illud qō de pfectiōe maior⁹ boni diminuit est min⁹ malū q̄ hoc qō etiā ipm parū bonū quod restat tollit. ℂ Ad sextū dicēdū q̄ sicut ratio speculatiua ꝓcedit ad cōclusionē ex ꝑncipijs p se notis: ita ratio prudētie ꝓcedit ad electionē z consiliū de his q̄ sunt ad finē ex fine. z ideo dicunt fines aliarū virtutū eē principia prudētie. hi tñ fines preexistūt in rōne eēntialiter: quia ad hoc tendit virt⁹ moralis vt appetit⁹ rōni cōcordet. vnde his finib⁹ maxime prudētia q̄ rationē perficit est affinis.

¶ Questio Tertia.

Deinde querit de partib⁹ virtutū cardinaliū. Et circa hoc querunt quattuor. Primo de virtutib⁹ prudentie. Secundo de partib⁹ temperātie. Tertio de partibus fortitudinis. Quarto de partib⁹ iustitie.

Ad primū sic procedit. Uidet q̄ partes prudentie a Tullio male assignent. Diuidit enī prudētiā in memoriā ꝓteritoꝝ: z intelligentiā ꝓsentiū: z ꝓuidentiam futuroꝝ. Prudentia enī sm plm in.vj.ethi. nō se extēdit vltra humana bona. sed intelligētia est etiā diuinoꝝ: ergo non potest eē pars prudentie. ℂ Ꝑ ad prudentē vt dicit in.vj.ethi. precipue ptinet bene cōsiliari. sed cōsiliū non est de preteritis: cū igit memoria sit preteritoꝝ videt q̄ memoria non sit pars prudentie. ℂ Ꝑ ꝓuidentia idem videt qō prudētia: ergo non debet ei assignari vt pars. ¶ Ulteri⁹ a quibusdā assignant partes prudentie ꝓuidētia: cautio: circūspectio: docilitas. Et videt q̄ male: quia ad quēlibet actū prudētie oīa oportet p̄dicta cōcurrere. sz habit⁹ distinguunt p actus: ergo nō sunt virtutes distincte ab inuicē. ℂ Ꝑ docilitas est ex natura. sed prudētia est virtus acquisita vel infusa: ergo nō debet poni pars ei⁹. ℂ Ꝑ cauere oppositū pertinet ad quamlibet virtutē: ergo cautio nō debet poni magis pars prudētie q̄z aliarū virtutū. ¶ Ulterius plus in.vj.eth. adiūgit prudētie tres. s. eubuliam: fineſim z gnonum. Et videt q̄ male: quia ipse dicit in eodē li. q̄ prudēs est totaliter cōsiliativ⁹. sz eubulia vt ipse dicit est bona ꝺsiliatio: ergo eubulia idem est quod prudētia: z nō pars ei⁹. ℂ Ꝑ fineſys ē bona diiudicatio. sz iudiciū in operabilib⁹ est ipsa electio: cū igit eligē recte sit prudētie ꝓpriū: videt q̄ fineſys sit idez qō prudētia. ℂ Ꝑ Damā. in.iij.li. dicit q̄ gnonū idez est qō sentētia. sz sentētia ad iudiciū ptinet: ergo videt q̄ fineſys z gnonū non differāt. ¶ Ulterius a quodā plus greco attribuunt prudētie partes decē. s. eubulia: solertia: ꝓuidentia: regnatiua: militaris: politica: ꝯomica: dialectica: rhetorica: phisica. Et videtur q̄ male: Quia phisica sciētia q̄dā est de necessarijs. z de his nō ē prudētia vt dicit plus in.vj.eth. ergo phisica nō est ps prudētie. ℂ Ꝑ Dialectica z rethorica artes q̄dā sunt z sciētie. sz prudētia diuidit ctra sciētiā z artem in.vj.ethi. ergo nō sunt partes ei⁹. ℂ Ꝑ plus dicit in.vj. ethi. q̄ politica est idem qō prudentia: ergo nō debet poni pars ei⁹. ℂ Ꝑ multa alia exercicia sunt in ciuitatib⁹ q̄z milli taris. ergo nō debet magis ipsa poni pars prudentie q̄z alia ciuitatis officia sic ē gubernatoria negociatiua z huiusmo⁹

di. ¶ ꝑ vrbanitates vt dicit philosophus in .viij. ethi. sunt tres. s. regnū qñ vnus presidet ad vtilitatē populi leges condens aristocracia qñ plures principant in diuersis officijs propter virtutē cirocraciā qñ diuites equaliter presunt. In omnib⁹ aūt istis est aliquid prudentie: ergo non magis debuit ponē regnatiuā ꝙ alias duas. ¶ Ad .ij°. dicēdū ad primā questionē ꝙ omne totū ad tria genera reducit. s. vniuersale: integrale: z potētionale. Et similiter pars triplex inuenit dictis tribus respōdens. Integralis enī pars intrat in cōstitutionē totius sicut paries dom⁹ Uniuersalis vō toti⁹ pars suscipit toti⁹ predicationē sicut homo animalis. Potētialis vō pars neq; predicationē toti⁹ recipit neq; in constitutionē ipsius oportet ꝙ veniat: sed aliquid de potentia toti⁹ participat sicut patet in anima. rationalis enī anima tota anima dicit eo ꝙ in ipsa oēs anime potentie congregant. Sensibilis vō in bruttis z in plantis vegetabilis dicunt partes anime: quia aliquid de potentia aīe habēt: sed non totuz. vnde dicit in libro de plantis ꝙ non habēt animā sed partes anime. z sm hunc modū tripliciter assignant partes prudētie z alijs virtutibus. Uno enī modo assignant ei partes quasi integrales cū. s. partes virtutis alicui⁹ ponunt aliqua q̄ exigunt ad virtutē: in quibus perfectio virtutis consistit. z he partes proprie loquēdo non nomināt p se virtutes sed conditiones vni⁹ virtutis integrantes ipsam. Alio modo p modū partiū subiectiuarū. z sic partes ille nominant quidē virtutes z ad inuicē distinctas. sed non quidē a toto cuius partes assignant: quia illud de eis predicat. Tertio modo per modū totius potētialis in q̄ntū. s. alique virtutes participāt aliquid de modo qui principaliter z perfecte inuenit in aliqua virtute. z hoc patebit per singula. sic igit dico ꝙ partes quas assignat Tullius prudentie sunt partes integrales. qz enī prudentia circa particularia operabilia est in quib⁹ vniuersalia principia dirigūt propter eorū contingētiā z varietatē oportet sicut dicit de sciētijs in libro posterioꝝ ex eodē genere principia accipere: vt ex similitudine aliorū factoruz de his que facere oportet recte ratiocinet prudēs. z iō indiget experiētia z tempore vt ex his que fuerūt que memoria tenet: z ex his que intelligentia respicit de futuris ꝓuideat. memoria enī est sm ipsum per quā anim⁹ repetit illa q̄ fuerunt. intelligētia per quā prospicit ea que sunt. ꝓuidētia p quā aliquid facere videt anteq; factū fit. vnde ꝓuidētia est cōpletiua z formalis pars prudētie. Alie vō quasi materiales ad ipsam reducunt. ¶ Ad p̄mū igit dicēdū ꝙ intelligētia hic dicit cognitio eorū que ad opus eligibile accōmodata sunt. Et quia intelligētia est proprie vniuersaliū que sub tempore nō cadunt. z ita quodāmō presentis formā retinēt ideo intelligētia dicit presentiū non solū vniuersaliū quib⁹ indiget prudens ad recte ratiocinandū de agendis: sed etiaz singulariū que nunc sunt. ¶ Ad secundū dicēdū ꝙ memoria preteritoꝝ indiget prudens non propter se sed in ordine ad priora eligibilia vt dictū est. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ prudentia est formalis pars z completiua prudētie. z ideo etiā quodāmō prudentia illa complectit ex quib⁹ ratio ꝓcedit in prouisionē futuroꝝ. ¶ Ad secundam questionē de partibus alijs assignatis a quibusdā dicendū ꝙ etiam ille sunt sicut partes integrales. requiruntur enī ad prudentiā sm ꝙ de futuris coniectat nisi ex pte preteritoꝝ z presentiū ex' quibus procedit. oportet enī prudentē viam accōmodā ad finē intentū inuenire qō p prudentiā facit q̄ est pñs notio futurū ptractans euentū. z iterū prohibētia remouere. Cōtingit autē prouidentiā tripliciter impediri. Uno modo ex parte ipsi⁹ vie inueniēde que q̄q; videt bona z nō est. z hoc impedimentū cautio aufert: cui⁹ est ex virtutib⁹ vitia virtutū speciē preferētia discernere. Alio modo ex ordine ipsius in finē ne. s. via que de se apta est ad finē aliquo extrinseco impediat: ne in finē ducere possit. z hoc ad circūspectionē pti net q̄ est cautela vitioū contrariorū quib⁹ precipue prudētia impedit. Tertio modo ex parte ipsius hois tēdentis in finem qui vias accōmodas ad finem intentū inuenire non potest. vnde oportet ꝙ p doctrinā ab alijs accipiat: qz oportet principia operabilia vel a se habere prudentē: vel ab alio faciliter accipere. qui autē neutrū habet hic inutilis est vir vt dicit in. j. ethi. z sic est docilitas passiue dicta. Si autē docilitas accipiat actiue tūc pertinebit ad prudentiam sm suū perfectissimū esse ꝓut. s. non solū sibi sed etiā alijs que sunt vtilia ad finē inuenit. z sic dicit prudētia erudiendi imperitos. ¶ Ad primum igitur dicendum ꝙ nō est otra rationē partiū quasi integraliū virtutis ꝙ oēs concurrāt ad actum vnū. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ q̄uis docilitas habeat principiū in naturali dispositione: tñ complementū habet p gratiam vel p consuetudinē vt dicit phs. j. ethi. ꝙ oportet cōsuetudinibus duci de ciuilib⁹: quia talis principia operabiliū habet vel suscipere potest faciliter. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ quia prudentia regulat oēs alias virtutes: ideo oēs participant aliquid prudētie: sicut irascibilis z cōcupiscibilis participant aliqualiter rationē. vnde illud quod ad alias virtutes ptinet participatiue cautio. s. ad prudentiā ptinet essentialiter. ¶ Ad tertiā questionē de partib⁹ quas ponit phs in .vj. ethi. sciendū est ꝙ sunt partes quasi potentiales eo ꝙ iunt virtutes z ab inuicem z a prudentia distincte sicut ipse vult. ad rationē enī pertinet precipere qō faciēdū est: qz alie vires obediunt aliqualiter rōni. rō aūt nō ꝑcipit nisi pr⁹ in se pfecta fit q̄tū ad id quod est suiipsi⁹: sicut nec aliq̄ res mouet ante sui pfectionē. pfectio autē rōnis practice sicut z speculatiue cōsistit in duob⁹. s. in inueniēdo: z iudicādo de inuentis. Inuētio autē in agēdis ofiliū est. z ideo oportet haberi virtutē p quā ratio ofilie. z hec est eubulia q̄ sm phm in .vj. ethi. est rectitudo cōsilij qua bonū inquirit ꝓueniētibus medijs sm debitū tēpus z alias circūstantias. Et oportet haberi virtutē qua bene iudicet de cōsiliatis. z hec est synesis z gnonū: que qualiter differāt dicet. z oportet haberi virtutē q̄ bene precipiat. z hec est prudentia q̄ vt phs ibidē dicit preceptiua est. ſz quia in operabilib⁹ cognitio ordinat ad opus: ideo z ofiliū z iudiciū de cōsiliatis ad preceptū de opere reducit sicut ad finē. z propter hoc prudētia est visualis z principalis respectu aliarū. z alie participant modum ipsius sicut supra dictū est. ¶ Ad primū igit dicēdū ꝙ z ofiliū z iudiciū ptinēt ad prudentē nō sicut principales actus ei⁹: ſz sicut ea quib⁹ vtit ad suū actū. ¶ Ad secundū dicēdū ꝙ iudiciū cōsistit adhuc in cognitiuis terminis. sed electio est applicatio cognitionis ad opus: vnde iudiciū precedit electionē. ¶ Ad tertium dicendū ꝙ ad finesim ptinet recte iudicare in illis ad q̄ se extēdunt legis precepta cōiter. vnde synesys est habit⁹ iudicatiuus agibiliū. ſz ad gnonū pertinet rectū iudiciū de illis in quib⁹ lex deficit q̄ specialē būt difficultatem in quib⁹ epekeya dirigit vt dicit in .vj. ethi. vnde gnonū sm phm est rectū iudiciū epiekyos. ¶ Ad quartam questionē de partib⁹ dece ꝙs assignat phs grec⁹ dicēdū est ꝙ nō sunt partes vni⁹ rōnis. vnde diuisio est min⁹ artificialis. Sciendū enī est ꝙ prudentia potest dupliciter cōsiderari. Uno modo sm esse absolutū. Alio modo sm perfectū eē ipsius. Saluat autē ratio prudentie in his que ad ipm prudentē ptinēt. ſz cōpletū eē ei⁹ sm quod etiā ad alios se extēdit. Primo ergo modo ofiderādo prudētiā: sic ꝓuidētia est pars ei⁹ q̄si integralis formalis vt dictū est: q̄ sm ipm est habitus viā facere potēs ad mai⁹. i. meli⁹ vt fiat sicut oportet. vnde ipsa ponit loco oiuz aliarū partiū eiusdē rōnis. Eubulia autē est pars ei⁹ q̄si potētionalis: q̄ sm ipm est sciētia cōferentiū. i. vtiliū ad finē: de quib⁹ est ofiliū. z qz ipsa est p̄ma iō ponit loco aliarū q̄ osequūt vt sunt vni⁹ rōnis. Solertia aūt eodē mō reducit ad prudētiā sicut eubolia. ſz in hoc differūt qz eubolia inuenit mediū ꝓueniēs ad opus ratiocinādo z inq̄rēdo: qz ofiliū questio est vt dicit. iij. ethi. ſz solertia inuenit q̄si subito. est enī habit⁹ ex repētino inueniēs qō cōuenit. vel vt in p̄mo posterioꝝ dicit subtilitas quedā in nō ꝓspecto tpe mediꝫ: nō tñ ponit virt⁹ in .vj. ethi. sicut eubolia

Tum quia eubolia se habet ad bonum tñ: solertia autē ad bonū z ad malū: Tū quia solertia magis dependet ex naturali ingenio q̄z ex assuetudine. ¶ Sciendū etiā q̄ solertia est inuētio medij sine perspecto tpe tā in operatiuis q̄z in speculatiuis tā in necessarijs q̄z in otingētib⁹. Sed eustochia est tñ in operatiuis que est bona otinuatio de otingētib⁹. Si autē consideret prudentia fm q̄ ad alios se extēdit: sic non assignant ei integrales alie q̄z etiā prudētie absolute cōsiderate. subiectiue autē z potētionales alie. Pōt enī aliq̄s coordinari alij dupliciter. Uno modo ad aliquē actū specialem sicut scolares in his que ad studiū spectāt: milites in his q̄ ad pugnandū: talis adunatio non remanet. sed q̄diu actus talis exercet respectu talis coordinatiōis ad alterū ordinat militaris q̄ est habit⁹ speculatiu⁹ z practic⁹ exercitui oferētiū. Alio modo coordinat aliquis alicui in vita simpliciter: vnde talis coordinatio nata est semp manere nisi p accidēs dissoluat. hec autē vel est respectu eoz q̄ sunt in domo vna. z sic est yconomica q̄ est habit⁹ speculatiu⁹. i. ofideratiu⁹. et practic⁹. i. actiuus domui conferentiū vel est respectu eoz q̄ sunt in eadē ciuitate. z sic est politica que est habitus speculatiuus z practic⁹ ciuitati conferentiuz. vnde he sunt partes subiectiue prudētie. sz quia in qualibet multitudine est duplex ordo vt in. xj. metha. dicit. Un⁹ quo ordinat tota multitudo ad finē cōmunē. Alius quo singulariter partes multitudinis ordinant ad inuicē fm fines proprios. ideo politica habet duas partes. Una que regi ciuitatis cōpetit: cui⁹ est bonū cōmune toti⁹ multitudinis coniectare. z hec dicit regnatiua: que est experiētia ei⁹ quod est gubernare multitudinē innocue: vel legis positiua vt in. vj. ethi: dicit. Alia ē que cōpetit cuilibet de ciuitate fm q̄ ad bonū cōmune ordinat. z hec politica dicit nomē cōmune retinēs. z ideo dicit phs in. vj. ethi. q̄ legis positiua est architectonia: q̄z fines proximi ordinant ad finē cōmunē. Et silr pōt diuidi militaris in ductiuā que cōpetit duci exercit⁹: z militarē simpliciter. Et silr yconomica in paternā que cōpetit patrifamilias. z yconomicā simpliciter. Partes autē prudētie sic accepte potētiales sunt oēs artes z discipline que politica de omnibus ordinat a quib⁹ z quantū sunt addiscende vel exercēde vt dicit in. j. ethi. Et ideo phisica que est de operib⁹ que nō sunt a nobis: quia est sciētia eoz q̄ circa naturā sunt. Et dialectica q̄ est ex operib⁹ que sunt a nobis ordinatis ad sciendū cū sit scientia bene disputādi. Et rhetorica q̄ est de his q̄ sunt a nobis ordinatis ad operādū: cū sit sciētia bene dicendi ad psuadēdū dicunt partes prudētie: vt dictū est. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ phisica ponit pars prudētie inq̄ntū de ipsa ordinat z precipit prudētia vt dictū est. Nō autē ita q̄ fit pars ei⁹ subiectiua vel integral. Silr aūt est dicēdū ad secūdū de dialectica z rhetorica. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ politica est prudētia q̄dā q̄ hō dirigit in his q̄ ad aliū spectāt. vnde nominat prudentiā cōpletā. z quia nō oīs prudentia habet istam cōpletionē: ideo ponit pars ei⁹. tñ in eo in quo completū habet esse prudentia nō differt fm substantiā habitus prudentie z politice: sed rōne tñ. ¶ Ad q̄rtū dicendū q̄ militare exercitiū maxime pertinet ad conseruationē cōmunitatis. z ideo militaris poti⁹ ponit q̄z alie vt negocialis z huiusmodi. p eam enī intelligunt sicut etiā p partes liberales q̄s tāgit. dicunt etiā intelligi mechanice q̄ simili modo sunt partes prudētie. ¶ Ad quintū dicendū q̄ regnū inter alia regimina digni⁹ ē vt phs in. viij. ethi. dicit. Et iō poti⁹ regnū q̄z alia posuit.

Ad secundū sic proceditur. videt q̄ partes temperātie male assignent a Tullio in prima rhetorica. Dicit enī q̄ partes temperātie sunt otinētia: clemētia: z modestia. Et videt q̄ male: Quia continētia vt dicit phs in. vij. ethi. diuidit cōtra virtutē vniuersalem. ergo non debet poni pars alicui⁹ virtutis. ¶ Ꝑ clemētia vt dicit Tulli⁹ est virt⁹ p quā anim⁹ cōcitatus in odiū alicui⁹ benignitate retinet. hoc autē videt ad mansuetudinē pertinere. māsuetudo aūt non est pars temperantie cum sit in irascibili. temperātia autē in cōcupiscibili: q̄ videt q̄ nec clemētia oz poni pars temperātie. ¶ Ꝑ modestia a modo obseruādo dicitur. sz hoc est necessariū in qualibet virtute: ergo modestia non est pars alicui⁹ virtutis sz cōsequit⁹ omnē virtutē. ¶ Ꝑ Tullius dicit q̄ modestia est pudor honestatis purā z stabilem comparās auctoritatē. pudor autē videt eē idem q̄ verecūdia. cū ergo verecūdia nō sit virtus sed passio vt dicit phs in. iiij. ethi. videt q̄ modestia nō debeat poni pars virtutis. ¶ Ulterius a quibusdam ponunt partes tēperantie sobrietas z castitas. z pōt haberi ex. iij. ethi. z videt q̄ sufficienter: quia sobrietas est circa delectationes gustus. castitas autē circa delectationes tactus. cum igit etiā alij sensus habeant suas delectationes: videtur etiā q̄ circa eas debēt assignari alique virtutes. ¶ Ꝑ contingit peccare nō solū in delectatiōib⁹ sensuū exterioz sed etiā in delectationib⁹ sensuū interioz z etiā intellectus: sicut patet de curiositate. silr etiā in delectationib⁹ z cōcupiscētijs exterioz rerū: vt honoris pecunie z huiusmodi: que fm se vident eligibilia cōtingit eē peccatū p supabūdantiā vt dicit in. vij. ethi. sed virt⁹ z vitiū sunt circa idem: ergo z circa illas delectatiōes debet aliq̄ virt⁹ poni. ¶ Ꝑ virtus est circa difficile z bonū. sz magis sunt difficilia ad que non oēs tenent: sicut virginitas et abstinētia etiā ciboz necessarioz q̄z sobrietas z castitas: ergo magis debent poni partes virtutis. ¶ Ulteri⁹ quidā phs greg⁹ ponit septē partes temperātie. s. austeritatē: otinentiā humilitatē: simplicitatē: ornatū: bonā ordinationē: p se sufficientiam. Et videt q̄ male. Austeritas enī vt ipse dicit est habit⁹ fm quē aliq̄ nec̄ afferūt alijs delectationes collocutionū nec̄ ab alijs recipiūt. hoc autē videt eē vitiosum z cōtrariū amicicie que maxime collocutionib⁹ amicoz gaudet ergo austeritas non debet poni pars virtutis. ¶ Ꝑ humilitas superbie opponit. sed superbiā phs ponit inter vitia q̄ opponunt fortitudini vt pz in. iij. ethi. ergo humilitas non est adiūcta temperātie sed fortitudini. ¶ Ꝑ ipse dicit q̄ humilitas est habitus non superabundans sumptib⁹ z prepationibus. sed quicunq̄ non superabundat est content⁹ illis quibus oportet. ergo cuz ipse dicat q̄ hoc pertinet per se ad sufficientiā: videtur q̄ idem sit humilitas quod per se sufficientia. ¶ Rō dicēdū ad primā questionē q̄ ille partes q̄s Tullius ponit partes potentiales sunt inquantū participāt modū temperātie. Sicut enī in scientijs modū oportet fm materiā inquirere vt dicitur in primo ethi. ita z in virtutibus. Materia autē virtutū mozalium actiones z passiones humane sunt. In passionib⁹ autē quedam sunt in quib⁹ passionē inferēs de sui ratione natū est in prosecutionē mouere sicut delectabile quod ocupiscibili passiones infert. z in his difficile est retrahi a prosecutione: z facile est prosequi. Unde temperātia que circa principalia delectabilia est modum habet in retrahendo. z propter hoc temperatus plus assimilatur insensibili qui superabundat in fuga q̄z in temperato q̄ superabundat in ꝓsecutione taliū delectabiliū. In passionibus autē in quibus passionē inferētia nata sunt ad fugā mouere: sicut sunt timores z audacie difficile est prosequi vel sustinere: facile autē fugere. vnde modus fortitudinis que circa timores z audacias maximoz terribiliū est: modus est in aggrediendo. z ideo fortis magis similatur audaci qui superabundat in aggrediēdo q̄z timido qui superabundat in aggrediendo q̄z timido qui superabundat in fugiendo. In actionibus autem non consideratur inclinatio affectus magis ad vnum q̄z ad aliud nisi per accidens inquantū conuincit passionib⁹. Et ideo iustitie q̄ circa actiōes est modus est equalitas: sicut fortitudinis superextensio: z temperātie refrenatio z diminutio. Omnes igitur virtutes in quibus difficultas consistit in refrenādo prosecutionē conueniūt in modo cū temperātia. hoc autē contingit in omnib⁹ in quib⁹ est inclinatio ad prosequendū. Dec aūt inclinatio duplex est. Una qua affectus inclinatur per

passionē. Alia qua ex passionib⁹ ipsius est inclinatio ad exteriores gestus que sunt signa interioris passiōis. affectus autē inclinat ad prosequēdū vel bonū propriū: ⁊ hanc inclinationē refrenat continētia: que vt dicit Tullius est p quaz cupiditas cōsilij gubernatione regit. Uel malū alienū inq̄n tū est contrariū bono proprio. ⁊ hanc inclinationē refrenat clementia: que vt dicit Tullius est virtus per quā anim⁹ in odiū alicuius concitatus benignitate retinetur. inclinationem autē que ad exteriores gestus est quibus interior affectus ostenditur refrenat modestia vt nihil in eis ī moderatum fit: que est virtus per quā pudor honestatis purā ⁊ stabilem comparat auctoritatē. Sed quia difficillimū est refrenare a delectationibus tactus: ideo iste modus in temperantia que est circa huiusmodi delectationes consistit principaliter ⁊ q̄si integraliter. in alijs aūt participatiue. ¶ Ad primū ergo dicendū q⁹ continentia tripliciter dicitur. Uno modo fm q⁹ aliquis habet rationem rectam que a passionibus excellentib⁹ nondū edomitis refrenat: ⁊ est circa eadez temperantie vt in. vij. ethi. dicitur. sic enī ph̄s continentiam accipit. ⁊ differt a temperātia in hoc q⁹ temperat⁹ huiusmodi passiones non patitur. ⁊ fm hoc continētia non est virt⁹: quia operatur quod bonū est non delectabiliter ⁊ faciliter quod requiritur ad virtutē. ⁊ ita reducitur ad temperantiā sicut imperfectū ad perfectū: ⁊ vt pars potentialis. Alio mō dicitur continētia fm quā homo se refrenat non solū ab illicitis delectationib⁹: sed etiā a licitis. ⁊ sic dicit quendā pfectum statū temperātie sicut ⁊ virginitas: vnde reducitur ad temperantiā per modū partis subiectiue. Tertio modo dicitur continētia per quā reducitur anim⁹ a quibuslibet concupiscentijs. ⁊ hanc acceptionē ponit etiā ph̄s in. vij. ethi. ⁊ sic videtur eaz accipere Tullius vt patet per diffinitionē posita. vnde sic ponitur pars temperantie inquantū participat modū temperātie etiam circa alienū. ¶ Ad secundū dicendum q⁹ clemētia non est omnino idem quod mansuetudo: quia mānsuetudo refrenat a concitatione: vt. s. quis per iram non incitetur. est enī fm philosophū grecū virtus irascibilis fm quam ad iras sumus difficile mobiles. clemētia autē refrenat ab executione vindicte etiā post cōcitationē. ⁊ sic clemētia magis est circa actiōes. ⁊ sic est pars iustitie epikaie: q⁹ epikaies est diminutiu⁹ penar vt dicit ph̄s in. v. ethi. tamen possunt ratione predicta clemētia ⁊ mansuetudo sicut partes potētiales ad temperantiā reduci: quia partes potentiales virtutū non oportet q⁹ cōmunicent cū eis in materia ⁊ subiecto ſz in modo. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ modestia non dicitur ex hoc q⁹ imponat modū in qualibet materia fm q⁹ hic accipitur: sed tm̄ in exterioribus gestibus vt. s. in eis maturitas debita obseruetur. ⁊ huius virtutis pars potissima est eutrapelia quam ph̄s ponit: quia etiam in ludicris in q̄bus est difficilius modū debitū non excedit. ¶ Ad quartū dicendum q⁹ pudor nō ponitur hic pro passione verecūdie sed pro quadam exteriori compositione cuius pudor causa esse potest. sicut etiam castitas pudor interdū dicitur: quia contrariū eius maxime est turpe quod verecūdia timet. Similiter contrariū modestie est maxime apparēs. ⁊ sic est natū ꝺfusionē inducere quā pudor timet. ¶ Ad secundā questionē dicenduz de alijs partibus. s. sobrietate ⁊ castitate q⁹ sunt partes subiectiue temperātie: quia castitas est circa delectabilia tact⁹ absolute que sunt in venereis. sobrietas aūt circa delectabilia gustus prout est tactus quidam que sunt in cibis ⁊ potibus. ¶ Ad primū ergo dicendum q⁹ delectationes aliorū sensuū non sunt vehemētes sicut delectatiōes tact⁹ eo q⁹ nō sunt per coniunctionē rei sed speciei. vnde difficultas refrenādi istas delectationes non est ex impetu earū. ⁊ ideo non oportet q⁹ sit aliqua virtus in parte affectiua circa eas: sed sufficit ad hoc prudentia q̄ est in rōne. ¶ Ad secūdū dicendū similiter de alijs delectationib⁹. ¶ Ad tertium dicendū q⁹ virginitas ⁊ huiusmodi non sunt virtutes sed nomināt statū virtut⁹. ⁊ ideo de eis nō fit mētio. ¶ Ad tertiā questionē de alijs partibus quas philosophus grec⁹ ponit dicendū est q⁹ accipiunt eodē modo sicut partes Tullij nisi q⁹ clementiā omittit. Continentiam enī ponit. ⁊ videtur eam accipere sicut ph̄s. in. vij. ethi. vnde dicit q⁹ continētia est habit⁹ inuictus a delectatione. Sed modestiā in multa diuidit fm diuersa exteriora in quibus oportet hominē modū imponere. Exteriora enī in quib⁹ modestia modum imponit sunt tria. Primū est collocutiones ad eos quibus conuiuimus. ⁊ in his ponit modū austeritas: cuius diffinitio in obijciēdo supra posita est. Secundū est bona exteriora vt vestes equi ⁊ huiusmodi. ⁊ in his ponit modū humilitas q̄tū ad quantitatē in vsu. vnde fm ipsum humilitas est habitus non superabūdans in sumptib⁹ ⁊ preparationib⁹. Sed simplicitas q̄tū ad modū querēdi que fm ip̄m est habitus contentus his que contingūt. non enī multū sollicit⁹ est de talibus. Tertiū est actiones proprie que ad corp⁹ pertinent. ⁊ in' his ponit modus q̄tū ad agentē ornatus qui fm ip̄m est sciētia circa decens in motu ⁊ habitudine. q̄tū autē ad exteriora que cōsiderāda sunt vt debito tempore ⁊ loco. ⁊ huiusmodi ordinatio que fm ipsum est experientia separationis ⁊ discretionis actuū vt sciat loqui verū in tēpore suo. q̄tū vo ad instrumēta vel auxilia quib⁹ indigem⁹ ad actionē est per se sufficiētia que fm ipsum est habitus content⁹ quib⁹ oportet. ¶ Ad primū igit⁹ dicēdū q⁹ austeriras fm q⁹ ponitur virtus nō omnino aufert delectationē que est in colloquijs: sed aufert superabundantiā in illa. Et quia maior difficultas accidit in' abstinēdo ab his: iō a defectu hec virtus nomen accepit. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹ superb⁹ inquātū se superextēdit ad ea que sunt supra ipsum sic habet aliquid de modico audacis. ⁊ ideo reducitur aliquo modo ad vitia opposita fortitudini q̄tus ꝓprie loquēdo fm q⁹ cōmuniter de superbia loq̄mur magis sit excessus magnanimitatis. humilitas aūt inq̄tū diminutio est habet aliquid de modo temperatiue. ⁊ iō ad ipsam reducit sicut pars potentialis. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ differētia humilitatis: ⁊ p se sufficiētia patet ex his que dicta sunt.

AD tertiuz sic proceditur. videtur q⁹ partes fortitudinis male assignantur a Tullio. assignat enī has partes magnificentiam: fidentiam: patientiam: perseuerantiā. Magnificentia enī vt dicit ph̄s. iiij. ethi. est idem liberalitati. sed liberalitas ad iustitiā reducitur: ergo ⁊ magnificentia. ¶ Ꝑ fiducia ad spem pertinet. sed materia fortitudinis nō est spei passio sed timor ⁊ audacia vt dicit ph̄s in. iij. ethi. ergo pars fortitudinis nō est fiducia. ¶ Ꝑ ph̄s in li. Topi. reducit in idē mitē ⁊ abstinentē q̄ videt idez q̄ patiēs: q⁹ abstinēs est qui patit ⁊ nō deducit: mitis qui nō patit. sed mānsuetudo siue clemētia ponit pars tēperātie: ergo ⁊ patientia. ¶ Ꝑ ad perseuerantiā pertinere videt ī mobiliter operari. ſz hoc in omni virtute requirit vt dicit philosophus in. ij. ethi. ergo perseuerātia non debet poni pars fortitudinis. ¶ Ulteri⁹ a Macrobio ponunt septē partes fortitudinis. s. magnanimitas: fiducia: securitas: magnificētia: cōstātia: tollerātia: firmitas. Et videt q⁹ male: Magnanimitas est cōtra magnos homines qui inter bona cōputant vt dicit in. iiij. ethi. fortitudo aūt est circa audacias ⁊ timores que sunt magnorū malorū. ergo magnanimitas nō est fortitudinis pars cū sit circa oppositā materiā. ¶ Ꝑ vnū vitiū non opponit duabus virtutibus. ſz timiditas opponit securitati ⁊ fiducie: ergo nō sunt due virtutes ſz vna. ¶ Ꝑ constantia mutabiltati opponitur: similiter etiā ⁊ firmitas: ergo non debent poni due ptes fortitudinis. ¶ Ulterius philosophus in tertio eth̄. ponit quinq̄ modos adiunctos fortitudini vere. s. ciuilem militarem illam que ex furore vel tristitia. illam que procedit ex experiētia q̄ facit spem vincendi propter frequēter vicisse. ⁊ illam que ꝓcedit ex ignorātia. Et videtur q⁹ male: Quia iste virtutes cardinales sunt virtutes politice. sed genus additū speciei non contrahit in ptē spēi: g̃ ciuilis fortitudo nō est ps fortitudinis.

¶ Ꝑ militaris sub politica ordinatur vt dicit pⁿs in ꝓmo ethi. ergo nō debet diuidi militaris fortitudo cōtra ciuilē. ¶ Ꝑ ignorātia excusat a pctō ꝓpter hoc ꝙ tollit volūtariū ⁊ volūtariū requiritᵉ ad vtutē sicut ad pctm̄: ergo nō debet poni aliqua pars vtutis per ignorātiam. ¶ Ulteriꝰ q̄daz pⁿs grecus ponit septē annexa fortitudini scz eupsichiā: le mā: magnanimitatē: virilitatē: perseuerātiā: magnificētiā: androgachiā. Et videᵉ ꝙ male: qz vt ipse dicit eupsichia oꝝ robur aīe ad perficiēdū opera ipsiꝰ. hoc aūt in oībꝰ vtutibꝰ requiritᵉ. Ergo nō est pars alicuiꝰ vtutis. ¶ Ꝑ Lema scōm ipsuz est habitꝰ ꝓmptos tribuens ad cōnari qualiter oporꝛtet ⁊ sustinere que ratio dicit: sed ꝓmptitudo idē videᵉ esse qō facilitas que relinq̄ᵉ ex quolibet habitu: ergo lema est magis genꝰ vtutis quā species alicuiꝰ vtutis. ¶ Ꝑ Ipse dicit ꝙ andragachia est viri vtus adinuētiua cōicabiliū opationū: ⁊ opera cōicabilia sunt materia iusticie: ergo hec virtus non debet poni pars fortitudinis: sed magis iusticie. ¶ Rº dicendū ad ꝓmā questionē ꝙ partes quas Tullius assignat sunt partes potētiales inquātū participāt aliquid de mā fortitudinis. Fortitudo enī vt dic pⁿs in. vj. ethi. ꝓprie loquēdo est circa picula mortⁱ. ⁊ maxime que in belliꝯcis est: qz in illis est maxime difficultas. vnde fortitudo fm Grecū predictū virtꝰ est irascibilis nō facile obstupefactibilis a timoꝛibꝰ qui sunt contra mortē circa que habet duos actus. s. aggredi ⁊ sustinere sine stupoꝛe. ⁊ hoc est eiꝰ magis ꝓpriū vt ipse dicit Et q̄uis ꝓncipaliter fortis sit circa istā in oībꝰ aliis periculis ⁊ arduis etiā bene se habet ⁊ in aggrediēdo ⁊ sustinēdo. Et ideo omnes virtutes in quibꝰ consistit difficultas ex aggressione alicuiꝰ ardui vel ex sustinentia difficilis: aliquid de fortitudinis modo participāt ⁊ ad ipsam reducunᵗ: sicut partes potentiales eo ꝙ non est tāta difficultas in aliis sicut in illis periculis circa que est fortitudo. arduum aūt in cuius aggressione cōsistit. difficultas est autē aliquod magnū opus faciendum: ⁊ sic est magnificentia que scōm ipsum est rerū magnarum ⁊ excelsarū cum animi ampla quadaz ⁊ splendidissima ꝓpoꝛtione cognitio vel cogitatio atq̄ ministratio. Aut est ad aliquod bonū magnū consequendū: ⁊ sic est fidentia que est certa spes ꝓducendi ad finem rem inchoatā vel magis consequēdi rem speratam: ⁊ scōm hanc acceptionē credo ꝙ magnanimitas est idem qō fidentia. Id vero qō facit difficultatē in sustinendo: vel est bonū laboꝛiosum: ⁊ circa hoc est perseuerantia que est in ratione bene considerata stabilis et perpetua permansio: ⁊ ꝓcipue vt quis a ratione recta ꝓpter tristiciam que in laboꝛibus accidit nō recedat: quia sicut continentia facit inuictum a delectationibus: ita perseuerantia a tristicijs vt dicitᵉ. vii. Ethicoꝝ vel est maluz nociuum: ⁊ sic est patiētia que fm Tulliū est honestatis aut vtilitatis causa rerum arduarū ⁊ terribiliuz voluntaria ac diuturna passio. ¶ Ad ꝓmū igitᵉ dicendū ꝙ quāuis magnificentia cōmunicet eum liberalitate in materia: quia magna facta magnis sumptibus fiunt: tamen cōmunicat cuz fortitudine in modo. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ quāuis fortitudo non sit circa spem: sicut circa materiaz: sed magis magnanimitas. tamen habet spem concomitantez: quia fortis optime spei est circa materiā suam. Unde fidentia ⁊ alie supꝛadicte partes in fortitudine etiā fm ꝙ est specialis virtus inueniunᵗ quantū ad id quod est difficilimū in eis vt quedā conditiones fortis: ⁊ sic etiaz possent dici aliquo modo partes quasi integrales fortitudinis. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ malū nociuum tres passiones natū est generare scilicet timoꝛez tristiciam ⁊ iram Unde tres virtutes faciunt sustinere huiusmodi nocina Fortitudo vt homo non perturbeᵗ per timorem. Patientia vt non perturbeᵗ per tristiciam immoderatam: ⁊ similiter perseuerātia que facit vt ꝓpter tristiciaz homo a rationis operibꝰ non discedat sicut patientia non permittit ꝓpter tristiciā discedere ab equanimitate mentis Unde scōm Gregoriū vera patientia est mala aliena id est ab alijs illata equanimiter perpeti. Mansuetudo autez facit vt homo non perturbetur per iram. vnde abstinēs de quo loquitur philosophus in. iiij. Ethicoꝝ nō est idem quod patiens: sed se habet ad fortē ⁊ mitem. similiter et ad patientem: sicut continens ad temperatū. vnde non oportet ꝙ si mansuetudo reducitur ad temperantiā ꝙ et patientia quia passio tristicie est ex victoꝛia nociui: sicut et timoꝛ. ⁊ ideo difficultas in patientia ⁊ fortitudine est etiam in non vinci a nocuis. Unde patientia participat modum fortitudinis: sed ira est ad victoriam contra nociuum Unde difficilius est in refrenando ꝓpter quod mansuetudo participat modum temperantie. ¶ Ad quartum dicendū ꝙ perseuerantia. vno modo dicit continuationez virtutis: ⁊ sic est actus omniū virtutum. alio modo dicit ꝓpositum perstendi: ⁊ sic est specialis virtus: quia habet specialem rationem obiecti scilicet laboꝛiosum opus ꝓut natum est tristiciam inferre. ¶ Ad secundam questionez de partibus quas Macrobius ponit dicenduz ꝙ sunt eiusdem ratiōis cum partibus quas ponit Tullius nisi ꝙ duas harum diuidit in duas species scilicet fidentiam quā ponit Tullius diuidit in magnanimitatē que est in separando magna cō sequenda vt magnos honoꝛes ⁊ fiduciam que est in consequendis honoꝛibus mediocribus ac huiusmodi quā philosophus innominatā dicit Item perseuerantiā diuidit in firmitatem que facit permanentiā in opere ⁊ constantiam que facit permanentiā in ꝓpositō animi. Et addit etiam vnam scilicet securitatem que timoꝛi opponitur. vnde ꝓpinquius se habet ad veram fortitudinem: sed tamē differt a fortitudine: quia repꝛimit timoꝛem nō solum circa maxima terribilia quemadmodū fortitudo: sed etiam circa quecunq̄. tolerantia vero est idem quod patientia. magnificentiam autem ꝓprio nomine ponit. ¶ Ad ꝓmū dicenduz ꝙ magnanimitas quāuis non conueniat in materia cum fortitudine conuenit tamē in modo vt dictum est. ¶ Ad secundū dicendum ꝙ timiditas opponitur securitati. nō autem fiducie: sed magis desperatio. ¶ Ad tertium dicenduz ꝙ constantia opponiᵗ mutabilitati animi: sed firmitas opponitur mutabilitati in facto aliquo. ¶ Ad tertiaz questionem dicendū de partibus quas philosophus ponit in. iij. Ethicoꝝ. Sciendū ꝙ sunt etiam partes potentiales: aliter tamen q̄ꝑ predicte: predicte enim partes a fortitudine deficiunt quantū ad difficultatem materie: sed ille quas pⁿs ponit quantū ad rectitudinez motuu. ⁊ ideo non sunt virtutes: sed participāt aliquid de virtute fortitudinis. Motiuum autem ad actū fortitudinis potest esse triplex. Uno modo intentio boni vel honesti: ⁊ sic fortitudinis virtꝰ est vel alicuius temporalis boni vel honoꝛis vel alicuiꝰ huiusmodi: ⁊ sic deficit a ratione virtutis: ⁊ est fortitudo quam nominat politicam. Alio modo ex hoc ꝙ remoueᵗ faciens difficultatem in actu fortitudinis scilicet magnitudo periculi. ⁊ hoc quidē remouetur per ignorantiam: ⁊ sic est vltimus modus. Et per spem vincendi que potest ex duobus consurgere vel ex arte siue exercitio: et sic est militaris fortitudo vel experientia victoꝛie: sicut illi qui alias talia pericula euaserunt: ⁊ sic est penultimus modus. Tertio modo ex passione furoꝛis vel tristicie illate: vel etiam timoꝛis vel desperationis: ⁊ sic est tertius modus. ¶ Ad ꝓmū igitᵉ dicendū ꝙ fortitudo politica dicitur ex motiuo: quia scilicet aliquod bonum qō a ciuitatibus ꝓstari fortibus solet ad actum fortitudinis mouet: sic autem nō dicunᵗ politice virtutes cardinales: sed inquantum in vita ciuili perficiunt. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ militaris fortitudo dicitur: quia eam consueuerunt habere milites qui habent exercitium ⁊ artem bellandi. vnde equiuocatur in militari et politica. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ non est ignorantia de periculo omnino: sed de quantitate periculi. et ideo non tollit totaliter rationem fortitudinis: sed diminuit aliquid de laude eius. ¶ Ad quartā questionē de partibꝰ quas aliꝰ pⁿs

grecus ponit sciendū q̄ sunt fere eedem cum illis quas ponit Macrobius. magnanimitatē enim ⁊ magnificentiam et perseuerantiam ꝓpꝛio nomine ponit ⁊ eas sic diffinit. Magnanimitas est habitus plus faciens cōiter accidente ꝓuis ⁊ studiosis. Magnanim⁹ enī nō est content⁹ vitare ꝓua ⁊ facere bona ſm q̄ cōiter sufficit: nisi excellētius faciat hoc. Et ideo dicit in.iiij.ethi. q̄ operat magnū in oīb⁹ vtutib⁹. Magnificētia vero est habit⁹ superferēs habētes ipsuz ⁊ elatione adimplēs: inquātū. ſ. effert ꝓpositū ei⁹ ad aliq̄ sumptuosa a magnafaciēda. Perseuerātia vero ē sciētia vel habit⁹ eoꝝ q̄b⁹ imanēdū. id est bonoꝝ ⁊ nō imanendū. id est maloꝝ vel neutroꝝ id est indifferentiū. Eupſichia aūt que ſm ipsuz est robur aīe ad ꝓficiendū opa ipsi⁹ videt idē esse qō cōstantia. ⁊ ꝑcipue in spūalib⁹ que sunt opa aīe Lema aūt que ſm pḣm est habit⁹ ꝓmptos tribuēs tolerari ⁊ sustinere que rō dicit videt idē qō patiētia. vtilitas aūt videt idē qō fiducia quā dixim⁹ differre a magnanimitate in hoc q̄ est cōmuniū bonoꝝ vel huiusmōi. cū magnanimitas sit magnoꝝ ⁊ q̄ sunt vltra necessitatē virtutis. Virilitas aūt ſm ipsuz est habit⁹ per se sufficiēs in his q̄ sunt ſm vtutē ⁊ de necessitate vtutis: ⁊ sic differt virilitas a magnanimitate: ita ponit andragochiā q̄ est virt⁹ viri adinuētiua cōicabiliū operū cōiter. ſ. iuxta magnificētiaz q̄tendit ad magna in cōitatib⁹ faciēda. ⁊ in hoc differt a Macrobio qui hāc diffinitionē nō ponit ꝓpter hoc q̄ videt esse idē liberalitati nisi q̄ intātū differat q̄ liberalitas respicit bonū singulare: sed andragochia bonū cōe. Unde magis accedit ad magnificētiā: qꝝ ea q̄ indigēt magnis sumptib⁹ maxime sūt ea que ad cōitatē pertinēt: ſz dic⁹ pḣs omittit securitatē quā Macrobi⁹ ponit: qꝝ securitas videt intrinseca fortitudini vt dictū est. ¶ Ad ꝑmū igit dicendū q̄ sicut dictū est supra de pseuerātia qō pōt esse spālis vtus inquātū respicit spāle rōnē obiecti q̄uis forte illa rō possit inueniri in actib⁹ diuersarū aut oīuz vtutū sic est de magno qō respicit magnanimitas: ita etiā est dicēdū de cōstantia ⁊ eupſichia qō idē est. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ ꝓmptitudo illa intelligit vt hō ꝓpter difficultatē terribiliū nō turbet qō ad patientiā pertinet. vnde sicut patiētia spālis virt⁹ est: ita ⁊ lema q̄ idē est. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ q̄uis cōicet cū iusticia q̄tū ad materiā ouenit tn̄ cū fortitudie q̄tū ad modū sic ⁊ magnificētia

Ad quartū sic ꝓcedit. videt q̄ ptes iusticie male assignēt a Tullio. assignat enī iusticie sex spēs q̄ sunt religio: pietas: grā: vindicatio: obseruātia: veritas. Et videt q̄ male: qꝝ pḣs dicit in.vj.ethi. q̄ seruu ad oīm nō pōt cē iusticia: sed de⁹ maxime oīs est: g̃ cū religio sit boīs ad deū videt q̄ nō sit pars iusticie. ¶ Sicut latria debet deo: ita etiā dulia debet boī: ergo sicut religio que est idez qō latria ponit ps iusticie: ita debet poni ⁊ dulia. ¶ Sꝫpra dis.xj. dictū est q̄ pietas est idē qō latria: latria aūt idez qō religio: ergo pietas nō dz diuidi cōtra religionez. ¶ Sꝫ vindicatio videt ꝓtinere ad vitiū ire que est appetit⁹ vindicte: ergo nō debet poni pars vtutis. ¶ Ulteri⁹ a Macrobio ponūt he ptes Innocētia. Amicicia. Cōcordia Religio pietas Bonitas Affect⁹. Et videt q̄ male. Quia innocētia oī pctō opponit. Sz oī pctō nō opponit nisi virt⁹ cōis. Ergo ⁊ innocētia vel ē virt⁹ cōis: vel sequēs oēm vtutē. Ergo nō debet poni pars iusticie. ¶ Illud qō cōsequit ad oēs vtutes nō debet poni alicui⁹ vtutis ps: ſz amicicia ē huiusmodi: qꝝ vere amicicie fūdamētū ē honestū: ergo nō dz poni ps iusticie. ¶ Pḣs in.ix.ethi. ponit circa amicicia tria scz Būficētia Beniuolētia. ⁊ Cōcordia a q̄b⁹ oīb⁹ dicit amicicia differre. Ergo sic̄ posuit concordiā: ita debuit ponere alia duo. ¶ Affect⁹ in oīb⁹ mozalib⁹ reqrit Ergo dz poni pars alicui⁹ vtutis. ¶ Ulteri⁹ q̄dā ponūt q̄nq; ptes q̄ sunt Obediētia respectu supioris Disciplina respectu inferioris Equitatē respectu parū. Fidē ⁊ Ueritatē respectu oīuz Et videt q̄ male. Quia iusticia generalis vt dr in.viij.ethi. attendit ꝑcepta legis. Sz obedire est attēdere ꝑceptū: ergo est idē qō iusticia generalis: ergo non est pars iusticie que est specialis virtus: sed magis ecōuerso. ¶ Rigoz ad iusticiam pertinet sicut equitas: ergo sicut ponūt equitatez: ita ponere debent rigorē. ¶ Fides est virt⁹ theologica: ergo non debet poni pars iusticie que est virtus cardinalis. ¶ Ueritas ad intellectū ptinet. iusticia aūt magis ad voluntatē: qꝝ vt dicit Anselm⁹ est rectitudo voluntatis ꝓpter se seruata: ergo videt q̄ veritas nō sit pars iusticie. ¶ Ulterius quidā diuidūt iusticiā in libertatē ⁊ seueritatē quā diuidunt in beni gnitatē ⁊ beneficentiā. Benignitatē vero in septē partes. ſ. Religionē. Pietatē Innocentiā Amiciciam Reuerentiā Concordiā Misericordiā. Et videtur q̄ nō bene. Quia vt dicit pḣus. v. Ethi. virtuosus est diminutiuus penarū: sed seueritas dicit huiusmodi oppositū: ergo nō est pars vtutis. ¶ Sꝫ liberalitas dat alicui qō est ꝓpriū dantis: sed iusticia dat alteri qō suū est ⁊ ei debitū: ergo liberalitas non est pars iusticie. ¶ Misericordia est passio vt dicit pḣs in.ij.Ethi. Sz nulla passio est vtus nec pars vtutis. Ergo misericordia nō est virt⁹ nec pars ei⁹. ¶ Ulterius pḣs in.v.Ethico. diuidit iusticiā in legalē ⁊ specialē est equalitas quedā in bonis ⁊ malis exterioꝝ⁹ quā diuidit in distributiuā ⁊ cōcatiuā. diuidit etiam iustū in politicum paternū ⁊ vxoziuū. Politicū aūt in legalē ⁊ naturalem ponit etiā circa iusticiam epiekiā ⁊ iusticiaz methaphoricam ⁊ videt q̄ male. Species enī nō debet diuidi contra gen⁹: sed iusticia particularis est species iusticie legalis: ergo nō debet diuidi contra eam. ¶ Sꝫ iusticia dirigimur in his q̄ ad alterū sunt: sed oīs operatio vni⁹ ad alterū cōmunicatio quedā est: ergo iusticia cōmunicatiua nō debet poni pars iusticie specialis: sed idem ei. ¶ Sꝫ iustum politicū videtur ad iusticiā legalē pertinere: ergo nō debet poni pars iusticie specialis. ¶ Sꝫ paternū ⁊ dominatiuū ⁊ vxoziuum nō videnē differre nisi ſm materiam: ergo nō debet distingui iustū per predicta ¶ Sꝫ epiekia vt ipse dicit est aliquid melius iusticia: ergo magis debet iusticia poni pars ei⁹ q̄ ecōuerso. ¶ Ulterius quidā pḣs grecus dicit q̄ familiares iusticie sunt liberalitas benignitas vindicatiua engnomosine eusebia eucharistia sanctitas bona cōmutatio legis positiua. Et videtur q̄ male: ipse enim dicit q̄ engnomsine est voluntaria iustificatio: sed hoc necessarium est in omni iusticia: quia vt volens quis operet vt dicit in.v. ethicoꝝ ergo nō est pars iusticie: ſz idem sibi ¶ Sꝫ ad eucharistiam ſm ipsuz pertinet quib⁹ sit faciēda gratia ⁊ a quib⁹ accipiēda: sed hoc videt ad liberalitatē pertinere cui⁹ est gratis tribuere: ergo nō debet diuidi contra liberalitatē. ¶ Sꝫ scōm ipsum sanctitas est scientia faciens fideles ⁊ seruantes que ad deū sunt iusta: sed hoc ad eusebiam pertinet siue ad religionē: ergo non debet diuidi contra eusebiā. ¶ Sꝫ pḣs ponit in.vj. Ethicoꝝ legis positiuā speciē politice quaz ponit idem ꝓdentie: ergo legis positiua magis pertinet ad ꝓdentiā q̄ ad iusticiā. ¶ Ad ꝑmā questionē Sciendum q̄ Justicia in hoc differt a temperantia ⁊ fortitudine q̄ ille moderant passiones intrinsecas. Sed iusticia moderat extrinsecas operatiōes. Unde pḣus dicit circa operationes iusticiā esse. In adulterio enī scōm q̄ est contra iusticiam attendit⁹ vsus inordinatus. ſ. rei aliene. scōm autē q̄ opponitur temperātie attendit⁹ cōcupiscētia nō refrenata sub debito rationis. Moderatio autē actionū exterioꝝ ex duobus regulat⁹. Primo per cōparationē operatiōis ad ipsuz operantē: ⁊ sic eiusdē rationis regulatio exterioꝝ opratiōnum ⁊ interioꝝ passionū que ad exteriores inclinant operationes. Alio modo per comparationē ad aliuz. Et in hoc est iam ali⁹ modus regulandi. ⁊ ideo exigitur alia virtus: ⁊ hoc ꝓprie ad iusticiā pertinet. vnde ab eodē actu. ſ. percussione alicuius retrahit mansuetudo scilicet ſm q̄ procedit ex passione interiori ⁊ iusticia in ordine ad alium. In omni autē moderatione oportz q̄ illud qō moderet mensure siue regule alicui adeq̄t. vñ sic̄ moderatio passionū ē adeq̄

tio ipsarū ad rationē: ita moderatio exteriorū actuū fm q̄ sunt ad alterum est q̄ adequantur illi ex comparatione ad quē moderāt. ꝛ hec q̄dē adequatio est q̄n ei redditꝫ quot ꝛ quātū ei debet. ꝛ hec adequatio ꝓpri⁹ mod⁹ iusticie ē. Uñ vbicūq; inuenit̄ ista adequatio cōplete. est iusticia q̄ est virtus spālis: ꝛ oēs vtutes in q̄b⁹ saluat̄ sūt ptes subiectiue iusticie. Ubi aūt ista adeq̄tio nō scōm totū saluat̄: ꝫ fm aliq̄d reducit̄ ad iusticiā vt ps potētialis aliq̄d de mō ei⁹ participans. Ista autē adequatio tria cōplectit̄ vt ex dictis pz. ſ. vt sit ordinatū ad alterꝫ: vt sit ei debitum: alias super excederet actio eū ad quē sit. Et vt tātū reddat̄ quātū debet̄: alias deficeret in min⁹: Sūt aūt q̄dā vtutes q̄b⁹ reddit̄ alteri q̄ debet̄ ex necessitate legis: nō tm tantū: qz impossibile ē. Sic in honore q̄ est ad deuꝫ q̄ facit religio. ꝛ qui ad parētes ꝛ ad patriā q̄ facit pietas. vñ iste vtutes deficiūt quidē a iusticia. ꝛ sunt ptes ei⁹ potētiales ꝛ ꝓpinquissime se habent ad ipsaz. Quedā vero sunt q̄b⁹ reddit̄ alteri q̄ debet̄ nō ex necessitate legis: ꝫ q̄dā honestate: sicut phs dicit in. viij. Ethi. sicut gr̄a q̄ est retributio būficioꝝ fm Tullīū misericordia. ꝛ huiusmōi: ꝛ he vtutes aliquātulū magꝫ distāt a vera iusticia. Quedā aūt vtutes sunt q̄b⁹ hoc circa q̄ ꝑncipaliter est virt⁹ ordinat̄ ad alterū: nō tm fm rōnē debiti fīt liberalitas: ꝛ he adhuc magis distāt a vera iusticia. Quedā vero b̄ circa q̄ est virt⁹ nō ꝑncipaliter: ꝫ secūdario ordināt ad alterū Sicut q̄n fortitudo actū exteriorē circa quē secūdario ē ordinat ad alterꝫ vt ad bonū gr̄e: ꝛ sic induit quodamō formā iusticie: ꝛ sic oīs virtus pōt reduci ad iusticiā. vñ iusticia legalis est idē q̄ oīs virt⁹ in. v. ethi. q̄tū ad passiones aūt circa q̄s ꝑncipaliter sunt ille vtutes nihil possūt habere de mō iusticie eo q⁹ per passiōes �somediate bō nō ordinat̄ nisi ad se ipsuz tm per quādā silitudinē est ibi q̄dā forma iusticie fm q⁹ diuerse vires cōputāt̄ vt diuerse psone vnde sic est iusticia methaphorica de q̄ phs loquit̄ in. v. ethi. Ex dictis igit̄ pōt patere defacili qualiter oēs ptes a phs assignate sunt ptes iusticie: qz inter ptes quas tulli⁹ ponit vindicatio ꝛ obseruātia sūt ptes subiectiue vere iusticie: qz vindicatio reddit malū debitū. obseruātia aūt bonum ad q̄ se obligauit. vindicatio enī fm eū est virtus qua vis aut iniuria: ꝛ oē q̄ offuturuz ē defendēdo ꝛ vlciscēdo ꝓpulsāt. religio aūt que est ad deū ꝛ pietas que ē ad parētes ꝛ cōiūctos sanguine vl patria sunt ptes potētiales. Sz ꝓpinque: qz reddūt q̄ debent ꝛ ex obligatiōe legis: ꝫ nō q̄tū: qz impossibile est. has aūt sic diffinit. Religio est q̄ supiori cuidā nature quā dīnā vocāt curā cerimoniāq; affert. ꝛ dicit̄ a religādo fm Isidorū vel fm Aug⁹. a reeligēdo deū quē amiseram⁹. pietas vo est per quā sanguine cōiūctis patrieq; beniuolētie officiuz ꝛ diligēs tribuit̄ cult⁹. gr̄a aūt ꝛ veritas reddūt q̄ debent ex quadā honestate qua fit vt bō gratiā beneficio impēdat q̄ius nō possit ad id vt in iudicio cogi. ꝛ q⁹ talē se in dictis ꝛ factis exhibeat q̄lis est: q̄ ad veritatē ptinet de qua phs etiā determinat in. iiij. ethi. est enī gr̄a in qua amiciciarū et obsequioꝝ alteri⁹ memoria ꝛ remunerādi volūtas cōtinēt̄ ¶ Ad ꝑmū igit̄ dicendū q⁹ obiectio illa ꝓbat q⁹ religio nō sit pars subiectiua iusticie. non autem q⁹ nō sit pars potentialis ꝓpinqua. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ sicut pietas q̄ ꝑncipaliter debet̄ parētib⁹ se extēdit ad oēs sanguine cōiūctos inq̄tū ex eisdē parētib⁹ descēderūt ꝛ vlteri⁹ ad cōpatriotas inq̄tū cōicāt in natali solo: ita religio q̄ deo debet̄ se extendit quodāmō ad eos q̄ dei imagine sūt insigniti. vñ religio ꝛ dulia sunt in ꝓmo genere. ꝛ ideo sub vna cōphendit̄ a tullio altera. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ pietas alio mō sumit̄ hic q̄ ibi. ¶ Ad quartū dicēdū q⁹ vindicare ex pene debiti rio viciosuz est: ꝫ ex sola iusticia ꝛ fm ordinē iuris iusticie est. ¶ Ad secūdā questionē de ptib⁹ q̄s ponit Macrobius Sciendū q⁹ vna est ps subiectiua iusticie ꝓprie dicte. ſ. in nocētia vt null⁹ alteri q̄ suū ē auferat ꝛ cōdiuidit̄ otra illā ptē q̄ vnicuiq; reddit q̄ debet. Alie vero sunt ptes potētiales quaꝝ due sūt respectu supioris. ſ. religio ꝛ pietas vt reddant debitū: ꝫ nō tātū. Alie vero quatuor reddūt debitū ex honestate ꝛ b̄ vel equali: ꝛ sic ē amicicia de q̄ phs loquit̄ in iiij. ethi. qua nr̄is operib⁹ cōgruēter ad alios vtimur ꝛ concordia q̄ ex opib⁹ alioꝝ auxilia ꝑstam⁹ ꝛ respectu inferioꝝ q̄b⁹ q̄stū ad effectū interiorē impēdim⁹ ex debito honestat̄ humanitatē ꝛ q̄stū ad interi⁹ affectū subuētiōis. ¶ Ad ꝑmū igit̄ dicēduz q⁹ innocētia hic sumit̄ stricte fm q⁹ ꝓhibet nocumētū alteri illarū. ¶ Ad secundū dicendū q⁹ amicicia hic sumit̄ nō sicut in. viij. ethi. q̄ cōsistit ꝓncipaliter in affectu: ꝫ vt in q̄rto que consistit ꝓncipaliter in affabilitate exteriori que habet̄ etiā ad extraneos. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ būficiētia includit̄ in humanitate. beniuolentia aūt in affectu. ¶ Ad quartū dicēdū q⁹ affect⁹ hic sumit̄ stricte ꝑ affectu subuētionis ꝛ cōpassionis ad alterū. ¶ Ad tertiaz questionē de partib⁹ alijs Sciēdū est q⁹ vident̄ esse subiectiue iusticie ꝓprie dicte: qz ex obligatiōe legis tenet̄ bō vt superiori obediat. vt inferiori sue cure cōmisso disciplinā exhibeat ꝛ adequales etiā ad oēs seruet equalitatē in reb⁹ fidez in factis q̄ est idē q⁹ obseruātia. ꝛ veritatē in dictis: si tm veritas sumat̄ ea q̄ est in cōfessionib⁹ iudicij: alias si sumeret̄ sicut supza esset ps potētialis iusticie. ¶ Ad ꝑmū igit̄ dicendū q⁹ obediētia fm q⁹ attēdit ꝓncipaliter rōnez ꝓcepti ē spālis virt⁹. vnde etiā obedit in illis que ad alias vtutes nō pertinēt: ꝫ fm q⁹ ex cōsequēti respicit ꝓceptū ꝛ bonū virtutis ꝓncipaliter in eo q⁹ facit sic est cōsequēs ad oēs vtutes. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ hic sumit̄ equitas fm eq̄litatē simpliciter que est in reb⁹ cōicabilib⁹. vñ includit seueritatē siue rigorē inquātū seruat formā legis in his ad q̄ legis intētio se extēdit ꝛ equitatē que dimissa forma legis intētionē ipsam sequit̄ ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ fides hic sumit̄ ꝑ fidelitate nō fm q⁹ est virt⁹ theologica. ¶ Ad quartuz dicendū q⁹ veritas hic sumit̄ fm q⁹ est in signo exteriori vel vbo vel quocūq; alio. ¶ Ad quartā questionē de alijs partib⁹ a q̄busdā alijs assignatis sciēdū est q⁹ in idē incidūt cū partib⁹ ꝑpri⁹ tactis: qz seueritas fm hic accipit̄ idem est q̄ vindicatio. ꝛ diuidit̄ cōtra oēs alias partes iusticie: qz ipsa sola malum reddit. liberalitas autē valde large sumit̄ ꝓ qualibet boni exhibitione vel debiti vel nō debiti: vel in affectu vel in effectu. Unde diuidit̄ in benificentiā ꝛ beniuolentiam: ꝛ hic etiā largissime accipiūt̄ ꝛ huiusmodi. vnde diuiditur benificentia in septē partes que oēs cōprehense sunt in superioꝝ partibus: quia misericordia cōprehendit̄ in affectu. reuerētia vero que videt̄ idē q̄ dulia cōprehendit̄ sub religione vt ꝑpri⁹ dictū est: ꝛ etiam sub pietate. ¶ Ad ꝑmū igit̄ dicēdū q⁹ virtuosus diminuit penā quaz dicit seruata intentione legis nō tm cōtra legē. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹ liberalitas large hic accipit̄ vt dictū est. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ alique passiones q̄ius nō ꝓprie loquēdo sint virtutes tamē inquātū sunt laudabiles habēt aliquid de rōne virtutis: sicut misericordia ꝛ verecundia ꝛ precipue fm q⁹ est ibi electio. ¶ Ad quintam questionē de alijs partibus quas phs ponit in. v. Ethi. dicēdū q⁹ diuisio phi cōplectit̄ oīa ad que vera iusticia habet se extendere: ꝛ ideo ponit iusticiam methaphoricā in qua saluat̄ similitudo tm iusticie ꝛ legalē que ordinat ad alterū etiā circa id q̄ nō ꝓncipaliter est virt⁹ fi illud sit ordinatū a lege ꝛ in idem reducit̄ epikeia que differt a iusticia legali in hoc q⁹ seruat intētionē legis in his ad que forma legis se nō extēdit. ꝛ similiter dominatiuū ꝛ paternū iustū in quib⁹ reddit̄ debitū: ꝫ nō tm. Et iteruz distributiua ꝛ cōmunicatiua q̄ sunt partes subiectiue iusticie specialis. Legale autē ꝛ ꝓncipale iustuz non diuidūt iusticiā: ꝫ illud ex quo est obligatio debiti ꝛ iusticie: quia vel est ius naturale vel positiuuz. ¶ Ad ꝑmū igit̄ dicendū q⁹ species potest diuidi cōtra genus diuisione que est noīa equiuoci in sua significata. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ coīcatio ꝓprie ē q̄n ex mutuis opib⁹ fit aliq̄d alicui debitū sicut ex hoc q⁹ vnus laborauit in vinea alterius alter constituit sibi debitor in tāto quātū valet labor ei⁹ ꝛ in his diri-

git cõicatiua iusticia. est enī equalitas in ea cõicationis: qz quātū vn⁹ dedit alteri debet tātū ab eo recipe Et ꝓpter hoc etiā cõicatiua dicit. Sed in distributiua nō attendit equalitas recipiētis ad eū qui dat: sz ad aliū qui etiā recipit. vnde nō est ibi equalitas cõicationis: sz distributionis ⁊ ꝓpter hoc dicit distributiua nō cõicatiua ¶ Ad tertiū dicendū q̄ politicū trib⁹ modis dicit. Uno mō ſm q̄ respicit ciuilem vitam: ⁊ sic oēs vtutes morales q̄ñq̄ dicūt politice. Alio mō ſm q̄ in vita ciuili ex ciuili ordinatiōe dirigit q̄s ⁊ hoc modo dicit etiā iusticia particularis politica inquātū dirigit in cõicatiōib⁹ ſm ciuilia statuta: ⁊ tūc diuidit politicū iustū cõtra dominatiuū ⁊ vxoriū ⁊ huiusmodi: quia lex se extendit ad dirigendū in his cū seru⁹ sit res dñi ⁊ filius patris ⁊ vxor viri. Unde directio in his magis est ſm iconomicā ꝓudentiā q̄ ſm ciuilia statuta. Tertio mō dicitur politicū a vita ciuili ⁊ ciuilib⁹ statutis. ⁊ vlteri⁹ ex intētiōe cōis boni: ⁊ sic politicū pertinet ad iusticiā legalem. ¶ Ad quartū dicendū q̄ in trib⁹ est diuersa rō regendi ſm q̄ ille ad quē est iusticia min⁹ vel magis ē in ptāte alteri⁹. ⁊ ideo vxoriū iustū magis cōuenit cuz iusto politico q̄ paternū: et paternū q̄ dominatiuū: qz magis appropinquat ad equalitatē vxor viri q̄ filius patris ⁊ q̄ seru⁹ dñi. Unde nō est differentia tātū ſm materiaz: sz etiam aliquo modo formalis. ¶ Ad quintū dicendū q̄ epikeia adiūgit legali iusticie ⁊ circa eadē est q̄uis nō ex eodē dirigit: qz legalis dirigit in scripto legis: sz epikeia ex intētione legislatoris ⁊ q̄uis sit excellētioz q̄ iusticia legalis: nō tā pōt dici cardinalis. Tū qz est in supplemētū legal' iusticie ⁊ etiā quodāmō ꝓsupponit illā: Tū qz est idez oī vtuti aliqualiter sicut ⁊ legalis iusticia. ¶ Ad sextā questionē de alijs partib⁹ sciendū est q̄ assignatio illi⁹ ꝓbi nō differt a ꝓdictis assignatiōib⁹ nisi in duob⁹. ꝑmo qz diuidit religionē in eusebiam q̄ ordinat ad deū in cultu q̄ exhibet in ꝓtestatiōe seruitutis sicut sacrificia ⁊ huiusmōi. Unde dicit q̄ ē sciētia dei famulatus ⁊ sanctitatē que ordinat ad deū in oīb⁹ alijs operibus vite. vnde dicit q̄ sanctitas est sciētia faciēs fideles ⁊ seruātes que ad deū iusta sunt. scō qz assignat partes subiectiuas iusticie alio mō qz iusticia ⁊ est in iudice sicut in regulante ⁊ est in alijs sicut in regulatis. Ad iudicē aūt duo pertinēt vnuz est q̄ equalitates in alijs faciat ⁊ ad h̄ est legis positiua. Aliud est vt inequalitatē faciētes puniat ⁊ ad hoc est vindicatiua ex pte aūt alioz sil'iter duo req̄rūt ad iusticiā. vnū ē q̄ equalitatē in cõicādo seruēt: qz equalitatē iusticie distributiue seruare nō ē subditoz q̄ recipiunt: sz superioris q̄ distribuit ⁊ ad hoc est vindicatiua. Ex pte aūt alioz sil'iter duo req̄rūt ad iusticiā. Unū est q̄ō equalitatē in cōmutādo seruēt qz equalitatē iusticie distributiue seruare nō ē subditoz q̄ recipiūt: sz supioris q̄ distribuit. ⁊ ad hoc est bona cōmutatio. Aliud est q̄ si q̄ñ equalitatē ptereūt q̄ ad eaz volūtarie reuertāt. ⁊ ad hoc est eugnomosine id est volūtaria iustificatio. alie aūt ptes supza posite sūt liberalitas quidē ⁊ benignitas etiā p noīa. Eucharistia aūt idē est q̄ō gr̄a que etiaz supza posita ē. Est enī ſm ipsum eucharistia sciētia ei⁹ q̄ō ē q̄b⁹ ⁊ q̄ñ intēdēdū grām ⁊ q̄liter ⁊ a q̄b⁹ sumēdū. Ponitur aūt in diffinitiōe dictaz vtutū sciētia ſm q̄ oēs vtutes morales ꝓticipāt aliq̄d rōnis ⁊ ꝓudentie. vnde Socrates oēs vtutes dicebat eē sciētias vt dr̄. vj. ethi. ¶ Ad ꝑmū igit dicēdū q̄ volūtaria iustificatio accipiēda est hic non q̄libet: sz indeterminato mō vt dictū ē. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ impendere grām accipit hic ꝓ repēdere rōne būficij accepti: ⁊ sic patz q̄ nō est idē q̄ō liberalitas. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ iam patet distinctio sanctitatis et eusebie ex his que dicta sunt. vnde sanctitas eodē modo cōparat ad oēs vtutes sicut ⁊ iusticia legalis: quia sicut iusticia legalis operat actꝰ omniū virtutū ꝓpter bonū cōe: ita sanctitas ꝓpter deū. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ politica equiuocat ⁊ ad cognitionē ꝓudentie ⁊ ad executionez iusticie. ⁊ sil'iter legis positiua que est pars politice vt ipse ibidē dicit. Jn quo habuerūt vsus eo⁊dē. Uirtutes enī que cõsistūt circa passiones illatas habuerūt eundē vsum in xp̄o. quē in nobis ꝓpter passibilitatē corporis. Habuerūt etiā vsum quē habent in patria ꝓpter perfectionē aie: sed de virtutib⁹ que sunt circa passiões innatas secus est: qz iste passiones in xp̄o nō fuerunt vt necessariū esset eas per vtutē cohibere. vnde etiā tētari potuit ab hoste: sz nō a carne. Sed alios vsus habebunt. Ergo sunt alie vtutes: qz habit⁹ distinguūt' per act⁹. Et dicēdū q̄ sicut mot⁹ ad terminū ⁊ quies in termino pertinēt ad eandē virtutē naturalē: ita quies in fine nō requirit aliū habitum q̄z motus tendēs in finē ipsum. Et hoc modo diuersificantur actus virtutum in via ⁊ in patria.

DISTINCTIO .XXXIIII.

De septem donis spiritussancti.

An Vnc de septē donis spūssancti agēdū est. vbi p⁹ cōsiderādū ē an hec dona virtutes sint. scō an in futuro desitura sint vl' oia ul' hoz aliqua. deinde an i xp̄o fuerint cūcta hec dona Nec dona vtutes esse. nec in futuro desitura: Ambro. oñdit ea. vij. fore virtutes dicēs: ⁊ i angel' abūdātissime eē sic: Ciuitas dei illa Jerusalē celestis nō meatu alicui⁹ fluuij terrestris abluit: sz ex vite fonte p̄cedēs spūs. s. cui⁹ nos breui' satiamur haustū i illis celestib⁹ spiritib⁹ redūdāti⁹ videtur effluere. pleno. vij. vtutū spūaliū feruēs meatu Si. n. fluui⁹ ripaz̄ crepidib⁹ editis supfusus exundat: quāto magis spūs oēz supeminēs creaturā: cū nr̄e mētis archana tāq̄z inferioza pstringat: celestē illā āgeloz̄ naturā effusiōe q̄dā scificationū vberta te letificat Deinde scificatōes exponēs subdit. his aūt sctificatiōib⁹ significat' plenitudo. vij. spūaliuz vtutū quas enumerauit ysaias dicās Spūs sapie ⁊ itellect⁹: ⁊ ꝯsilij ⁊ fortitudinis: scie ⁊ pietatis ⁊ timoris dñi Unū ē ergo flumē: sz multi spūaliū donoz̄ meat⁹. Quāuis ergo m'lti dicāt spūs: ut spūs sapie ⁊ itellect⁹ ⁊c. vn⁹ est tū dei spūs sue libertatis arbiter: oia ꝑ auctoritate volūtatis diuidēs singul' Hic exp̄esse traditū est septē dona ⁊ virtutes esse sanctificationesq̄z fideliū mentiū: ⁊ in futuro non desitura: cum sint ⁊ angelis.

¶ Q̄ō in christo fuerint illa septem dona.

In xp̄o etiā hec eadē fuisse ysaias oñdit dicēs: Egrediet vga de radice iesse ⁊ flos de radice ei⁹. i. ascēdet ⁊ reqescet sup eū spūs dñi. s. sapie ⁊ intellect⁹: spūs ꝯsilij ⁊ fortitudinis. s. scie ⁊ pietatis: ⁊ replebit eū spūs timoris domini.

¶ Quod videtur obuiare p̄e misso.

Hys aūt videtur obuiare q̄ō beda de timore domini dicit super parabolas scilicz q̄ois timor i futuro cessabit. Ait. n. sic sup illū locū. Timor dñi ꝓncipiū sapie. duo sūt timores dñi. Fuilis q̄ ꝓncipiū ē sapie. ⁊ amical' q̄ pfectionē sapientie comitat. Seruilis principiū sapiētie est: qz q̄ post errata sape incipit primo timore corripit dīno ne puniat. Sz hūc pfecta charitas foras mit-

tit. Succedit huic timor dñi scūs pmanēs i seculū seculi: quē nō excludit charitas: sz auget. q̄ timet filius: ne uł i modico oculos amātissimi p̄is offendat. vterqz i futuro cessabit. charitas vo nūq̄z excidet aug. q̄z sup locū psal. Adorabo ad tēplū sanctū tuū ⁊c. in timore tuo. timorē desiturū dic̄ sic. timor dñi ē magnū p̄sidiū, pficiētib⁹ ad salutē: sz pueniēti bus foras mittit. Nō. n. timēt iā amicū: si ad id qō repromissuz ē pducti fuerint. Ex his auctoritatib⁹ significat q̄ timor nō erit i futuro Si aūt timor nō fuerit i futuro: ergo nec septē dona erūt: nec mō sūt in angelis uł in aiab⁹ sctis. Ad qō dicim⁹ auctoritatū p̄missaz q̄ videt repugnātiā dirimētes. q̄ vij. dona illa: ⁊ i angelis mō sūt: ⁊ i aiab⁹ sctis feliciter viuētib⁹ ⁊ i nobis erūt i futuro: sz nō babebūt oīno hos vsus siue hec officia q̄ nūc habēt. Vt vbi gr̄a. Timor filialis mō facit timere ne offendam⁹ quez diligim⁹: ⁊ ne separemur ab eo. facit etiā nos reuereri eūdē. i futuro vo faciet nos reuereri qñ non timebim⁹ separi uł offendere. Nō ergo met⁹ sepationis uł offensiōis nūc ē in angelis ⁊ i aiab⁹ sctis nec in nobis erit i futuro: sz reuerētia q̄ ē mixta cū subiectiōe dilectio. q̄ etiā in x̄po fuit. sicut apl's dicit in epl'a ad hebreos loquēs de x̄po. q̄ exaudit⁹ ē p sua reuerentia. Quidā tñ fm effectum timorē in christo ⁊ in angelis tñ esse contendunt.

¶ Plena timorum distinctio.

ET q̄ de timore tractanda nobis occurrit loc⁹: sciēdū ē q̄tuor eē timores. s. mūdanū siue hūanū: seruilē: initialē: castū: uł filialē siue amicalē. Hūan⁹ timor est: ut ait Cassiodor⁹ qñ timem⁹ picula carnis pati uł pdere bona mūdi p̄pter qō delinqm⁹. Hic timor mal⁹ ē: q̄ in p̄mo gradu cū mūdo deserit. quē dñs p̄hibet in euangelio dicens: Nolite timere eos q̄ occidūt corp⁹ ⁊c. Timor aūt seruilis ē ut ait aug⁹. cū p timorez gehēne cōtinet se hō a pctō: q̄ p̄sentiā iudicis ⁊ penas metuit. ⁊ timore facit q̄cq̄d boni facit: nō timore āmittēdi eternū bonū qō nō amat: sz timor patiēdi malū qō formidat. nō timet ne pdat amplex⁹ pulcherrimi spōsi: sz timet ne mittat i gehēnā. Bon⁹ est timor iste ⁊ vtilis lz insufficiēs p quē fit paulatim cō suetudo iusticie: ⁊ succedit initialis timor qñ icipit qō durū ē amari. ⁊ sic incipit excludi fuilis timor a charitate. ⁊ succedit deinde timor cast⁹ siue amicalis quo timem⁹ ne spōsus tardet: ne discedat ne offendam⁹: ne eo caream⁹ Timor iste de amore venit. Ille q̄dē fuilis ē vtilis: sz nō pmanēs i eternū ut iste timor diuin⁹ comes est per omnes gradus.

¶ Collatio predictorum.

ET attēde q̄ q̄tuor hic distiguunt timores cū supra Beda dixerit duos eē. Sz beda humanū timorē ptermisit ⁊ noie seruilis duos q̄s hic distinxim⁹ cōplex⁹ fuit. s. seruilē ⁊ initialē. amicalē vo castū dicit aug⁹. q̄z seruilē timorē ⁊ castū apte discernit dū epl'e ad romanos illuz locū exponit. nō. n. accepistis spm̄ seruitutis iterū in timore: sz spm̄ adoptiōis filiorum dei. ita dicēs: Duo timores hic insinuāt. vn⁹ q̄ est in pfecta charitate. s. timor cast⁹. alter q̄ nō ē in charitate. i. seruilis. in q̄ quāuis credat deo: nō tm̄ in deū. ⁊ si bonuz fiat nō tamē bene. Nemo enī inuit⁹ benefacit: etiā si bonum est quod facit.

¶ De casto ⁊ seruili pleniūs agit tāgēs de initiali.

ADhis eisdē timoribꝰ latiꝰ disputat aug. dicēs: Cepit aliq̄s credere dīē iudicij: si cepit credere cepit ⁊ timere. Sz q̄ adhuc timet nōdū hz fiduciā in dīē iudicij: nōdū ē in illo pfecta charitas. Si pfecta in illo eēt charitas nō timeret Perfecta. n. charitas faceret pfectā iusticiā: ⁊ non haberet q̄re timeret: imo haberet q̄re desideraret: ut trāseat iniq̄tas ⁊ veniat regnuz dei: ergo timor nō ē in charitate. Sz in q̄ charitate. Nō inchoata In q̄ ergo. in pfecta. Et pfecta inq̄t charitas foras mittit timorē. Ergo incipiat timor: q̄ initiū sapie timor dñi. Timor q̄li locū p̄parat charitati. Cum aūt cepit charitas habitare pellit timor q̄ ei p̄parauit locū. Quātū enī illa crescit tlle decrescit. ⁊ q̄stū illa fit interior timor pellit foras. maior charitas mior timor. minor charitas maior timor. Si autē null⁹ ē timor nō ē q̄ intret charitas. sicut videm⁹ p setam introduci linū qñ aliq̄d suit. seta p̄i⁹ intrat ⁊ nisi exeat nō succedit linū. Sic timor p̄mo occupat mentē. nō aūt ibi remanet timor: quia ideo intrauit ut introduceret charitatem.

¶ Quid videtur predictis aduersari.

ESt aūt sn̄ia q̄ videt eē ꝓtraria huic si non hz piū intellectorē. dicit. n. in psal. Timor dñi castus pmanet i seculū seculi. Eternū quēdā timorē nobis oñdit: sz castū. Qō si oñdit ille nobis eternū timorē: nūq̄d ꝓtradicit illi ista epl'a q̄ dic̄ timor nō ē in charitate: sz pfecta charitas foras mittit timorē. hoc. n. dictū ē p iobānē illud dictū ē p dauid. Sz nolite putare aliū eē spm̄. Si. n. vn⁹ flat⁹ inflat duas tibias nō potit vn⁹ spūs iplere duo corda ⁊ agitare duas liguas. Si spū vno. i. vno flatu implēte due tibie ꝓsonāt. iplete due linguе spū dei dissonare p̄nt. imo ē ibi q̄dā ꝓsonātia: est q̄dā ꝓcordia: sz auditorē desiderat studiosū: nō occisū. Ecce mouit duas linguas spūs dei: ⁊ audiuim⁹ ex vna timor nō est in charitate audiuim⁹ ex alia. Timor dñi cast⁹ pmanet i seculū seculi Quid est hoc. Dissonat. Nō. Excute aures: intēde melodiā. Nō sine cā hic addidit cast⁹: illic nō addidit q̄: ē timor aliq̄s q̄ dr̄ cast⁹. est aūt ali⁹ timor q̄ nō dr̄ cast⁹. Discernam⁹ istos duos timores ⁊ intelligemus ꝓsonātiā tibiarū. Quō discernim⁹. Attendat charitas vestra. Sūt hoies q̄ ppterea timēt deum ne mittāt in gehēnā: ne forte ardeāt cū diabolo in igne eterno. ipse est timor qui introducit charitatem. Sed sic venit ut exeat. Si enim propter penas times deū nōdū amas quē sic times. nō bona desideras: sz mala caues. Sed ex eo q̄ mala caues corrigiste ⁊ incipis bona desiderare. Que cū desiderare cepis erit in te timor cast⁹ Quid ē timor castus. Timere ne amittas illa bona: timere deuz ne recedat a te. Cū aūt times deū ne te deserat p̄sentia eius amplecteris eum: ipso frui desideras.

¶Quomodo distent duo timores: per similitudinem duarum mulierū ostendit.

In Non potes meli⁹ explanare q̄d iterſit inter hos duos timores q̄ſ si ponas duas mulieres maritatas: q̄rūvnā ꝓstituaſ volētē facere adulteriū: ſz timet ne dānet a marito Timet maritū: q⁹ adhuc amat neq̄tiā. Huic nō ē grata: ſz onerosa mariti p̄ſentia. Sed ſi forte viuit neq̄ter timet maritū ne veniat Tales ſūt q̄ timēt diē iudicij Hac alterā amare virū: debere illi caſtos amplex⁹: nulla ſe adulterina immundicia maculare velle. Iſta optat p̄ſentiā viri. Iſta timet ⁊ illa timet. Jā ergo interrogēt q̄re timeant. Illa dicet. Timeo virū ne veniat illa dicet timeo virū ne diſcedat. Illa dicet: timeo virū ne dānet. illa dicet: timeo virum ne deſerat. Pone hoc i aio ⁊ iuenies timorē qui foras mittit charitas: ⁊ aliū timorē caſtū pmanētē in ſeculū ſeculi. Illū timorē pfecta charitas foras mittit: q⁹ ille timor tormētū hz torq̄t ꝓscia pctōz nōdū facta eſt iuſtificatio. Eſt ibi q̄ titillat mentē: q̄ pugnat q̄ ſtimulat Stimulat ille timor. ſz intrat charitas q̄ ſanat q̄ vulnerat timor Timor caſt⁹ facit ſecuritatē in aio. Audiuim⁹ duas tibias ꝓſonātes. ſ. dauid ⁊ Joannē. Illa de timore dei dicit q̄ timet aia ne dānat. Illa de timore q̄ timet aia ne deſerat. Jlle eſt timor qui charitas excludit. ille ē timor q̄ pmanet in ſeculū ſeculi. Ecce bis vbis p̄dictis apte oñdit Aug⁹. q̄s ſit timor caſt⁹ ⁊ q̄s ſeruilis: ⁊ q̄liter differāt. Jn q̄b⁹ etiā initialē timorē ſignificauit: q̄ nec ex toto ē ſeruilis nec ex toto ē caſt⁹: ſz tāq̄z medius aliq̄d de ſeruili ⁊ aliq̄d de caſto timore habet Facit. n. fuire ptim timore pene: ptim amore iuſticie. p quē timem⁹ puniri ⁊ timem⁹ offendere. Jſte timor ē in inchoata charitate: nō impfecta ⁊ quātū creſcit charitas tantū decreſcit iſte timor quātū ad meritū pene. i. quātū ad id q̄ facit timere penā: et quātū ad tormētū ꝓscie. Nā quāto diligim⁹ tanto min⁹ timem⁹. Jſte timor notaf in illis vbis aug⁹. vbi nō negat timorē eē in charitate inchoata: ſz pfecta. Q̄ nō poſſet dici de ſeruili: q⁹ ut ipſe ſupra dixit. ſeruilis timor nō remanet veniēte charitate. nec intrat charitas niſi pri⁹ ille timor exeat: nec i illo timore aliq̄s credit in deū: ⁊ ſi credat deo: nec bñ facit etiā ſi bonū ē q̄ facit. Nō ē ergo ille timor in charitate etiā inchoata. Quia ois q̄ charitatē hz licet nō pfectā: ⁊ i deū credit: ⁊ bona opa fac. Quare fuilis nō ē timor ille quē in charitate ichoata foras ꝓcessit: ⁊ quē creſcēte charitate decreſcere dixit Sz ille eſt timor initialis: quē nō eſſe negat eſſe in charitate niſi perfecta ſit.

¶Q̄ timor ſeruilis ⁊ initialis dicit initiū ſapientie: ſed differenter.

Sic̄dū ē tñ q⁹ vterq̄ timor. ſ. fuilis ⁊ initialis i ſcripture diuerſis locis dr̄ initiū ſapie ⁊ ita cōperies ſi diligēter ānotaueris loca ſcripture: in q̄b⁹ de timore dñi fit mentio. ex alia tñ rōne ⁊ cā diuerſa dr̄ fuilis initiū ſapie: ⁊ ex alia initialis. Seruilis. n. ideo dr̄ initiū ſapie: q⁹ pparat locū ſapie. ⁊ ducit ad ſapiētiā: ſz tñ nō remanet cū ea imo foras exit. initialis vo dr̄ initiuz ſapie: q⁹ ē cū inchoata ſapia Quē cū q̄s hīe icipit ſapiētiā ⁊ charitatē hīe incipit. inde ē q⁹ vterq̄ timor dr̄ initialis Q̄ iuenire poteris p diuerſa ſcripture loca. vtriq̄z etiā timor interdū dr̄ ſeruilis: q⁹ ipſe initialis q̄ eſt in charitate inchoata aliq̄d habet de ſeruili ſcilicet angorem pene ſicut ⁊ aliquid habet de caſto. ſcilicet q⁹ timet offendere ac ſeparari.

¶De hoc q̄ aug⁹. dicit caſtū timorez eſſe eternuz.

Illud q̄z diligēter ē notādū q⁹ in ſupiorib⁹ aug⁹. dicit caſtū timorē eē eternū. p q̄ cōfirmaf p̄miſſa ſnīa. ſ. q⁹ timori ſp̄ūs erit in futuro ſicut ⁊ alia dona ſp̄ūs ſci: ſz nō habebit oēm illū vſū quē mō hz. Faciet. n. nos tūc reuereri deū: nō timere ſepari uf carere. Fuit ergo in xp̄o timor ille: ſz iuxta illū vſū quē habebit in futuro i ſcis. nō enī timuit xp̄s ſepari uf offendere deū: ſz eū p̄ omnibus reueritus eſt.

¶An timor pene qui fuit in chriſto fuerit ſeruilis uel initialis uel alius.

Quum aūt fuerit in xp̄o timor pene: q̄rif an iſte timor fuerit mūdan⁹ uf ſeruilis uf initialis. Ad q̄ dicim⁹ nullū eoz fuiſſe in xp̄o. Quia timor mūdan⁹ mal⁹ eſt ut ſupra dictū ē. ⁊ in p̄mo gradu cū mūdo deſerif. ſeruilis vo uf initialis pfecta charitate nō ē. Null⁹ ergo timor iſtoz in xp̄o fuit. Quis ergo fuit timor ille q̄ penā timuit. Pōt timor ille dici naturalis ſiue hūan⁹ q̄ oib⁹ hominib⁹ ineſt: q̄ horref mors ⁊ formidaf pena. ⁊ dr̄ timor iſte naturalis: nō q⁹ acceſſerit hoi ex natura ſm q⁹ pri⁹ fuit inſtituta: q⁹ nō fuit iſte timor cōcreatus hoi: nec de bonis naturalib⁹: ſz q⁹ ex corrupta natura p pctm̄ oib⁹ aduenit cui corruptio inoleuit tanq̄z eſſet naturalis. ⁊ ē timor iſte effect⁹ peccati. ut dictum eſt.

¶Poſtq̄ determinauit magiſter de virtutib⁹ Hic incipit determinare de donis. Diuidit aūtē hec ps in ptes tres. Jn p̄ma determinat de donis in cōi. Jn ſcā de quodā donoz ſcz de timore q̄ ſp̄ālē difficultatē hz ꝓpter ſui multiplicitatē ibi: Et q⁹ de timore. Jn tertia oñdit differētiā aliquoz donoz ad inuicē ꝓpter maximā eoz cōueniētiā. xxxv. diſ. ibi: Poſt p̄miſſa diligēter. Prima diuidif in duas. p̄imo determinat de donis ſm veritatē. in ſcā mouet quādā dubitationē ctra determinata. ⁊ p̄mo obijcit. ſcō ſoluit ibi: Ad q̄ dicimus ⁊c. ¶Queſtio p̄ima.

Hic q̄rūf ſex. p̄mo vtr̄ dona ſint vtutes. ſcō de numero donoz. tertio vtr̄ maneāt in patria. q̄rto quō ſe habeāt ad būtudinē. q̄nto quō ſe habeāt ad fructus. ſexto quomō ſe habeant ad petitiones.

Ad p̄mū ſic ꝓcedif. videf q⁹ dona ſint vtutes. Gregorius enī dicit in mozalib⁹ q⁹ p ſeptē filios. Job. vij. vtutes intelligūf. ſ. ſapia intellect⁹ ſcia ꝯſiliū ⁊c. hec aūt dicūf ſeptē dona ſp̄ūſſancti: g̃ dona ſūt vtutes. ¶P̄ia. p̄mo dicit glo. q⁹ p donū pfectū q̄ dr̄ eſſe deſurſuz deſcendēs a patre luminū intelligūf dona gratuita: ſz vtutes inter bona gratuita cōtinēf cū de⁹ ſine meritis p̄cedētib⁹ eas nobis infūdat ut aug⁹. dicit: ergo vtutes ſūt dona. ¶P̄ nomina in ꝓphetates rerū ſp̄ualiū oportz deuenire: ſz fere oia nōia donoz ad aliq̄s vtutes ptinēt: q⁹ pietas ad iuſticiam

pertinet. fortitudo autē vna de q̄ttuor cardinalibus est. consiliū aūt ptinet ad prudentiā vt dicit ph̄s in. vj. ethi. scientia aūt & intellect⁹ & sapiētia ponunt̄ a ph̄o virtutes intellectuales: ergo dona a virtutib⁹ nō distinguunt̄. ¶ P̄ cuicūq; cōuenit diffinitio & diffinitū. sed diffinitio virtutis quā ponit Augus. virt⁹ est bona q̄litas mētis qua recte viuit̄ q̄ nullus male vtit̄ quā de⁹ in nobis opat̄ sine nobis ꝺ̄uenit donis. & silr etiā q̄cūq; alie diffinitiones q̄ de virtutib⁹ cōiter assignātur. ergo dona sunt virtutes. Si dicat̄ q; dona differunt a virtutib⁹: q; donū ē aliq̄d pfecti⁹ virtute. Cōtra. fm Ap̄m & Aug. inter oīa alia dona dei excellēti⁹ donū est charitas. sz charitas ponit̄ virt⁹: ergo donū nō est pfecti⁹ vtute. ¶ P̄ Macrobius distinguit q̄ttuor gradus virtutū. s. politicas: purgatorias: purgatinas: & exēplares. & vn⁹ gradus est sup aliū: in oīb⁹ tñ gradib⁹ nomē virtutis seruat̄. ergo dona nō pōnt differre a virtutib⁹ p̄ro eo q; sunt supra virtutes. ¶ Sz 3. Ea q̄ ex opposito diuidūt̄ nō sunt idē. sz Hze. in p̄n. moza. diuidit dona ꝺtra virtutes dicēs p̄ septē filios Job signari septē dona. p̄ tres filias significari virtutes. ergo dona non sunt virtutes. ¶ P̄ ea q̄ nō sunt vni⁹ diuisionis nō sūt eadē. sz virt⁹ alio modo diuidit̄ in suas spēs q̄ donū: ergo virtus nō est idez qđ donū. ¶ P̄ timor ponit̄ inter septē dona: nō tñ pōt dici q; sit virt⁹: q; nec theologica nec cardinalis. ergo dona nō sunt virtutes. ¶ R⁹ dicēdū q; circa hanc q̄nē diuersimode determinatū est a diuersis. Quidam enī moti ex diuersitate nominū hāc differētiā assignauerūt inter virtutes & dona: q; dona dicunt̄ p̄ compationē ad deū dantē: virtutes aūt p̄ compationē ad opera spālia & spāles materias. & iō ponūt dona in supiori pte aīe: virtutes aūt in inferiori. Sz h̄ nō pōt stare: q; compatio donoz ad deū dantē nō pōt eē nisi vel sicut ad efficientē: vel sicut ad obiectū vel finē. Cōparatio aūt ad deū sicut ad obiectū nō pōt diuersificare dona a virtutib⁹: q; nō oīa dona h̄nt deū p̄ro obiecto: cū scientia de tpalib⁹ sit. Fortitudo etiā circa difficilia. virtutes aūt theologice magis h̄nt deū p̄ro obiecto q̄ dona. Silr etiam nec compatio ad deū sicut ad cām efficientē vel finē: q; hoc cōe est oīb⁹ habitib⁹ infusis. & fm cōe nō attēdit̄ differētia. nō enī pōt dici q; imediati⁹ a deo ꝓcedāt dona q̄ virtutes: q; charitas q̄ ē virt⁹ ē donū in quo oīa dona alia nobis donant̄. Et iō alij dicūt q; dona sunt magis in rōne: sz virtutes sunt magis in volūtate: q; de virtutib⁹ tñ ꝺ̄ue ꝺ̄ueniunt̄ in rōne siue intellectu. s. fides & prudētia. de donis aūt q̄ttuor. Sz h̄ iterū non pōt stare: q; eadē est differētia q̄ est diuisiua generis: & ostitutiua spēi. vnde si habit⁹ infusus diuidit̄ in virtutē & donū p̄ h̄ qđ est in rōne vel volūtate eē: oportet q; eē in rōne sit differētia ostitutiua vel q̄si ostitutiua doni: & eē in volūtate virtutis. & ita oportet dicere q; saluet̄ in oīb⁹ q̄ ꝺtinent̄ sub eis: & nō in plurib⁹: qđ pz eē falsum. Et iō alij dicūt q; virtutes sunt ad bene operādū: sz dona ad resistēdū tēptationib⁹. sz h̄ iterū nihil est: q; sicut eadē q̄litas nālis est q̄ ignis calefacit & q̄ resistit oī infrigidāti: ita idem habitus est quo q̄s bona opat̄ & cōtrarijs operib⁹ repugnat: q; vnicuiq; fm ph̄m delectabilis est operatio fm p̄priū habitū & contrariū est quod illi operationi repugnat. Et ideo alij dicunt q; virtutes sunt ad expurgandū animā a peccatis: sz dona ad sanādū animā a sequelis pctis innitētes verbo Hzeg. qui dicit q; sapiētia ꝺtur ꝺtra stultitiā: intellect⁹ ꝺtra hebetudinē: & sic de ceteris q̄ nō nominat peccata sz sequelas peccati. Sed hoc iterū vt videt̄ nō sufficit: quia ad actū peccati consequit̄ macula & reatus que per gratiā remouent̄. Et iterū dispositio vel habit⁹ qui p̄ habitus ꝺtrarios tollunt̄. & sic videt̄ q; dona nō pōnt esse ad hoc specialiter q; sequelas peccati remoueant. ¶ Et p̄terea oīa illa que Hze. dicit tolluntur p̄ virtutes: quia p̄precipitationē tollit prudētia vel prouidentia: superbiā tollit humilitas: & sic de ceteris. & sic nō potest fm hoc esse differētia p̄pria inter virtutes & dona. Et ideo alij dicūt q; virtutes sunt ad confortandū nos x̄po in bis que bene operatus est. Sed dona sunt ad confortādū ipsi in bis que fortiter passus est. Sed hoc iterum nihil videtur eē dictū: quia in passione x̄pi p̄precipue a sanctis p̄ponunt̄ nobis imitāda charitas: humilitas: patiētia: q̄ sunt virtutes: & magis q̄ sapientia & sciētia que sunt dona. vnde videt̄ adinuētio quedā esse: & rei non cōcordat. Et ideo alij dicūt q; dona dant̄ ad altiores actus q̄ sint actus virtutū. & hec opinio inter oēs vera videt̄. Unde ad hui⁹ intellectum sciendū q; cū virtus in omnib⁹ rebus inueniri possit fm q; habēt aliquas p̄prias operationes in quib⁹ ad bene operandū ex p̄pria virtute perficiunt̄ loquentes tñ in morali materia de virtute intelligim⁹ de virtute humana que q̄dē ad operationē humanā bene exequendū perficit. Operatio autē hominis potest dici tripliciter. Primo quia ex potentia eliciēte vel impante operationē sicut operatio rōnis vel alicui⁹ potētie que obedit rationi: quia a ratione habet hō q; sit homo. nutriri autē & videre nō sunt operationes boīs inquantū est homo sed inquantū est viuū vel animal. & fm hoc oēs habit⁹ perficiētes ad operationes aliq̄s in quibus nō cōicat hō cū brutis pōnt dici virtutes humane. Secundo dicit̄ opatio humana ex materia siue obiecto: sicut ille que habēt p̄ro materia passiones siue operatiōes humanas. sic enī virtutes morales p̄propie virtutes humane dicunt̄. Unī dicit ph̄s in. x. ethi. q; opus speculatiue virtut̄ est magis diuinū q̄ humanū: quia habet necessaria & eterna p̄ro materia: non autē humana. Tertio dicit̄ humana ex modo: q; s. in operationib⁹ humanis vel primo vel secūdo modo etiaz modus human⁹ seruat̄. Si autē ea que boīs sunt supra humanū modū quis exequat̄: erit operatio non humana simpliciter: sed quodāmō diuina. Unde ph̄s in. vij. ethic. cōtra virtutē simpliciter diuidit virtutē heroicā quā diuinā dicit eo q; per excellētiā virtutis hō fit quasi deus. Et fm hoc dico q; dona a virtutib⁹ distinguunt̄ in hoc q; virtutes perficiunt ad actus modo humano. sed dona vltra humanū modū. quod patet in fide & intellectu. Cōnaturalis enī modus humane nature est vt diuina nō nisi p̄ speculū creaturarū et enigmata similitudinū percipiat. & ad sic percipiēda diuina perficit fides que virt⁹ dicit̄. Sed intellect⁹ donū vt Hzeg. dicit de auditis mentē illustrat vt hō etiā in hac vita p̄relibationē future manifestationis accipiat. Et ad hoc etiā cōsonat nomen doni. Illud enī p̄propie donū dici debet qđ ex sola liberalitate donātis cōpetit ei in quo est: & non ex debito sue cōditionis. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicēdū q; dona pōnt dici virtutes inquantū perficiūt ad bene operandū. Et humane fm q; operationes que ex donis eliciunt̄ nō sunt cōmunes boīb⁹ & brutis: sed sunt supra virtutes inquātū vltra humanū modū perficiūt. ¶ Ad secundū dicēdū q; ratio doni nō saluat̄ in virtutib⁹ etiā infusis q̄tū ad oīa fm q; saluat̄ in donis p̄dictis: quia modus operādi qui est in virtutibus est fm conditionē humanā q̄uis substantia habit⁹ sit ex diuino munere. & ita aliquo modo pōt dici virt⁹ donū. ¶ Ad tertiū dicēdū q; quia ea q̄ sūt supra nos nō possum⁹ cognoscere nisi ex his q̄ fm nos sunt: ideo noīa donoz sumunt̄ ex his q̄ virtutib⁹ ꝺueniūt q̄uis in donis illa que sunt virtutū sint modo eminētiori q̄ in virtutib⁹. vnde eq̄uoce p̄dicta noīa de virtutib⁹ & donis dicunt̄. ¶ Ad quartum dicendū q; in oīb⁹ diffinitionib⁹ datis de virtutib⁹ humanis vel ex expimit̄ aliq̄d quod ad modū humanuz ptinet: vel in ipso actu ex quo sumit̄ diffinitio virtutis intelligit̄ modus agēdi boī ꝓportionat⁹. vnde diffinitiones ille nō ꝺueniunt donis fm q; de virtutib⁹ dant̄. ¶ Ad quintū dicendū q; voluntas nō habet aliquā impfectionē de rōne sui in nobis q̄tū ad modū siue opationis. sicut intellect⁹ q̄ cognoscit accipiēdo a fantasmatib⁹. vnde in statu vie deū p̄ essentiā amam⁹: nō aūt videm⁹. Et iō nō pōt accipi supra illā virtutē q̄ est in volūtate aliquod donū p̄ficiēs ad agendū nobiliori modo q̄ sit modus virtutis. Et iō cū donū nō sit supra virtutē nisi de rōne modi nō erit incōueniēs q; virt⁹ p̄ficiēs volūtatem q̄tū ad sui supremū dignior sit quolibet dono. ¶ Ad sextū

dicendū q̄ dona de quibus nūc loquimur sunt virtutes diuine. vnde reducunt̄ ad virtutes exēplares q̄s ponit in deo q̄ nō sunt idem specie cū virtutibus politicis: sed sunt supra eas vt dicit p̄s in. vij. ethi.

AD secundū sic procedit. videt̄ q̄ plura debeant esse dona q̄z septē assignata. Dona enī pficiūt ad modū altioris q̄z virt⁹: ergo singulis virtutib⁹ debēt respōdere singula dona. sz inter theologicas virtutes soli fidei vident̄ dona aliq̄ respōdere sicut intellect⁹ z sapiētia: ergo videtur q̄ debeant eē alia dona q̄ respōdeant spei z charitati. ℂ P̄ circa ea q̄ sunt temperātie magis hō infirmat̄ q̄z circa materiā alicui⁹ alteri⁹ vtutis. sz dona dant̄ ad tollēdā imperfectionē q̄ est in virtutū actib⁹ ex cōditione humane nature ergo tēperātie debet respōdere aliquod donū. ℂ P̄ inē ista dona ponunt̄ tria q̄ ptinēt ad executionē: vt pietas: fortitudo: z timor. sz fortitudini adiūgit̄ suū motiuū. s. cōsiliū: pietati vō sciētia. ergo timori debet aliquod directiuū alterū assignari. ℂ P̄ ad iustitiā reducunt̄ sicut partes: pietas: latria: amicicia: z multa alia vt supra dictū est. ergo q̄ rōne pietas ponit̄ donū eadē rōne oēs alie ptes iustitie. ℂ P̄ ad prudētiā ptinet non solū cōsiliū sz etiā iudiciū sicut supra dictū est. ergo sicut cōsiliū ponit̄ donū ita z iudiciū. ℂ Sed cōtra. videt̄ q̄ debeant eē pauciora: q̄ ānto aliq̄ cognitio est altior tāto magis vniuersalis z min⁹ multipler. sz dona sunt supra virtutes: cū igit̄ virtutes ad cognitionē ptinentes sint fides z prudētia nō debēt eis ānexa dona ad cognitionē pertinētia respōdere. ℂ P̄ donū vt dictū est videt̄ aliq̄d alti⁹ q̄z bonū virtutis eē. sz timor nō videt̄ sonare in aliquā eminētiā: ergo nō videt̄ q̄ debeat inter dona cōputari. ℂ P̄ non pōt esse spēs altior suo genere neq̄z aliq̄d alti⁹ seipso. sz donū est aliq̄d altius virtute: cū ergo pietas sit pars iustitie: z fortitudo sit q̄dā virt⁹ cardinal̄ videt̄ q̄ neutra debeat dici donū. ℂ R° dicēdū q̄ sicut ex predictis patet tria sunt genera virtutū. Sunt enī virtutes intellectuales theologice z morales in quib⁹ oīb⁹ hoc cōe inuenit̄ q̄ pficiunt ad actus suos sm humanū modū. vnde cū donū eleuet ad operationē q̄ est supra humanū modū oportet q̄ circa materias oīum virtutum sit aliquod donū quod habeat aliquem modū excellentē in materia illa. nec tū oportet q̄ tot sint dona quot sunt virtutes: quia in vnoquoq̄z genere in quo multa continent̄ cōuenit esse vnū summū. z ita respectu multarū virtutū que sunt vni⁹ coordinatiōis potest vnū donū excellentiā importare: sicut etiā supra dictū est: q̄ multe virtutes etiā que sunt circa diuersas materias assignant̄ partes vni⁹ virtutis sm q̄ in materia eius cōicant. Operatio autē humana ad quā humano modo virt⁹ pficit vl̄ ptinet ad contēplationē sm quā ordinunt̄ ad ingētia q̄ libero arbitrio sunt subiecta. In cōtēplatione autē humana duplex est via. Una sm quā ꝓcedit̄ ad cognitionē necessariorū z eternorū q̄ ptinēt ad inuentionē. Alia sm quā ex principijs primis alia ordinant̄ q̄ ptinēt ad iudiciū. In prima autē via ꝓcedit̄ humano modo ex sensu in memoriā: ex memoria in experimentū: z ex experimento in prima principia que statim notis terminis cognoscunt̄. Et hunc ꝓcessum pficit intellect⁹ qui est habit⁹ principiorū.

ULterius in eadē via ꝓcedit̄ inquirēdo ex istis principijs in cōclusiones. z ad hoc pficit alia virt⁹ intellectualis q̄ dicit̄ sciētia q̄z tū ad ea q̄ rōni subiacent. in his autē q̄ supra rationē sunt pficit fides q̄ est inspectio diuinorū in speculo z in enigmate. q̄ autē spūalia q̄si nuda veritate capiant̄ supra humanū modū est. z hoc facit donū intellect⁹ qui de auditis p fidē mentē illustrat vt dicit Hze. In alia autē via cōtēplationis motus human⁹ est vt ex simplici inspectione primorū principiorū z altissimarū causarū hō de inferioribus iudicet z ordinet. z hoc fit per sapientiā quā ponit p̄s intellectualem virtutē in. vi. ethi. q̄ sapiētis est ordinare vt in p̄n̄cipio methaphisice dicit. sz q̄ hō illis causis altissimis vniatur transformat⁹ in earū similitudinē p modū quo ds adheret deo vn⁹ spiritus. j. Lozin. vj. vt sic quasi ex intimo sui de alijs iudicet z ordinet nō solū cognoscibilia sz etiā actiones humanas z passiones hoc supra humanū modū est: z hoc p sapiētie donū efficit̄. Ex parte autē actionis duo inueniuntur. s. dirigere q̄ ptinet ad cognitionem: z exequi quod est affectionis. In cognitione aūt practica q̄ dirigit in operib⁹ moralib⁹ inuenit̄ duplex via sicut z in cōtēplatiōis cognitione. s. inuētio z iudiciū. In inuentione aūt modus humanus est q̄ ꝓcedat̄ inquirēdo z coniecturādo ex his q̄ solēt accidere: quia ex talib⁹ z circa talia est moralis cōsideratio vt p̄s dicit. z hec intentio sm hunc modū pficit̄ p eubuliā que est bona cōsiliatio. sed q̄ hō accipiat hoc quod agendū est q̄si p certitudinē a spū sancto edoct⁹: supra humanū modū est. z ad hoc pficit donū ꝺsilij. In via autē altera modus human⁹ est q̄ ex his q̄ frequēter solent accidere hō de inuētis p cōsiliū iudicet ꝓbabiliter: quod fit p gnonū z sinesim. z vlteri⁹ ordinē hui⁹ iudicij imponat inferioribus: qō fit p prudentiā que preceptiua est. sz q̄ hō certitudinaliter sentiat de his que agēda occurrūt supra hominē est. z hoc fit p donū sciētie qui docet ꝺuersari in medio praue z puerse nationis: vnde z ipsum nomē certitudinē importat. Executio autē actiue vite in duob⁹ cōsistit. s. in operationib⁹ quibus fit cōicatio ad alterū. z in passiōib⁹ quib⁹ hō ad seipz disponit̄. Operationes aūt quib⁹ fit cōicatio ad alterū sm humanū modū regulant̄. vel ex eo ad quē est cōicatio: sicut cui ei aliquid exhibet̄ qō ei debet̄: quod facit iustitia. vel ex ipso qui ad alterū sua cōicat inquantū bonū ei⁹ relucet in tali cōmunicatiōe vt mensura harū cōicationū. que quidē cōmunicatio vl̄ est in hoc q̄ hō sua tribuit: quod facit liberalitas in mediocrib⁹: z magnificētia in maximis donis vl̄ sumptibus. vel in eo q̄ seipm alteri exhibet siue p cognitionē: vt. s. cognoscat̄ talis qualis est p dicta z facta: quod facit virtus quedā que a p̄ho dicit̄ veritas. siue per affectionē inq̄ntū se delectabilē exhibet socijs: vt in ludis. quod facit eutrapelia vel in cōmuni vita. quod facit amicicia q̄ a philosopho virtus ponitur per quā homo ad vnūquemq̄z decēter se habet in dictis z factis. sz q̄ ratio cōmunicationis q̄stū ad oīa predicta non attendatur ex bono cōmunicantis. vel ei⁹ ad quē est cōmunicatio: vt in his terminis includat̄ vt hō alteri tāta tribuat quantū debet vel quantū ei expedit qui tribuit. sz q̄ntū est deo acceptū diuinū bonū quod in se vl̄ in p̄ximo relucet h̄ supra humanū modū est. z hoc fit p donū pietatis. passiones aūt vel pertinēt ad concupiscibilem vel ad irascibilem. In passionib⁹ ergo irascibilis dirigētis sm humanū modū accipitur p̄o mensura vel regula rationis bonū. passiones enī irascibilis ad tria reducunt̄. Primū est spes q̄ est respectu ardui boni consequēdi. que quidē dirigit̄ per hoc q̄ homo pensatis viribus p̄priis sm eorū mēsurā ad ardua virtutis opera se extēdat. z hoc facit magnanimitas que est circa magnos honores: z quedā virtus innominata que est circa mediocres. honor enī virtuti debetur. Secundū autez est timor z audacia que sunt respectu mali difficilis ēminentis. z in his passionib⁹ dirigimur vt sm quantitatē suarum viriū quis huiusmodi aggrediatur vel fugiat: quod ad fortitudinis virtutē pertinet. Tertiū ira que consurgit ex lesione precedēte in qua dirigimur vt homo nō insurgat in vindictā vltra quantitatē offense z ordinē iuris. quod facit mansuetudo. Sed q̄ homo in omnib⁹ his p̄o mensura accipiat diuinā virtutē: vt. s. ad ardua virtutis opera se extēdat: ad q̄ scit se suis viribus nō sufficere. z pericula que vires suas excedat nō formidet diuino auxilio innixus. z de illatis iniurijs nō solū vindictā nō requirat: sed etiā gloriā habeat in remuneratione intēdens supra humanū modū est. z hoc totū efficitur per donū fortitudinis. In passionib⁹ autē cōcupiscibilis q̄ sunt amor ꝺcupiscētia z delectatio sm humanū modū dirigimur ad bonū rōnis: vt. s. tantū hō ad talia bona afficiatur quantū indiget. quod fit per temperantiā que est circa maximas delectationes z ꝺcupiscētias: z sm alias

ei annexas. Sed q̄ homo ex reuerentia diuine maiestatis oīa hec vt stercora arbitret supra humanū modū est. & hoc per donū timoris perficitur. Unde in psal. dicitur Confige timore carnes meas. Quidam vō accipiūt numerū donorū fm pronitates ad peccatū eo q̄ donū est ad auferendū defectū potentie in qua est virtus. vnde dicūt q̄ cōtra pronitatē ad superbiā est timor ad humilitatē inclinās. Cōtra pronitatē ad inuidiā que proximo compati nescit est pietas. Cōtra auaritiam sciētia: cuius est bene cōuersari cū hominib⁹ vnicuiq; reddendo quod suū est. quod auaritie opponitur. Cōtra accidiā fortitudo. Contra irā que agit omnia in precipitio cōsiliū. Cōtra gulam qui sensus hebetat intellectus. Cōtra luxuriā sapiētia: quia gustato spiritu desipit omnis caro. Alij vō accipiunt numerū donor fm ea que in christo exigebant ad patiendū: que quidē fuerūt quattuor. s. reuerentia ad patrē mittentē. & sic est timor. Compassio vel misericordia ad eos pro quibus patiebatur. & sic est pietas. Utilitas ad passiones sustinēdas. & sic est fortitudo. Et fructꝰ passionis cōsideratio. & sic est intellectus. Consiliū aūt fortitudinē dirigit: scientia pietatē: sapiētia intellectū. Alij vō accipiūt fm ea que ex peccato consequunt. Consequunt enī in cōcupiscibili auaritia vt nō subueniat proximo. & contra hanc est pietas. In irascibili timiditas cōtra quā est fortitudo. Et presumptio siue audacia contra quā est timor. In rationali vō respectu finis hebetudo vt non cognoscat. cōtra quā est intellectus. Et stultitia vt nō afficiat aliquis debite ad finē. & cōtra hanc est sapiētia. Sed respectu eor que sunt ad finē ignorātia: qua. s. homo nescit quid expediat ad prosecutionē finis. & cōtra hāc est sciētia. Et precipitatio p quā homo ex impetu passiōis magis ducit in his que sunt agēda q̄ ex electione. & cōtra hoc est consiliū. Alij vō aliter accipiunt dicētes q̄ dona perficiūt in duplici vita. In contēplatiua quidē sapiētia p modū gustus experiētie. intellectus p modū visus inspicientis. In actiua autē q̄tū ad recessum a malo. timor q̄tū ad operationē boni ad quod omnes tenētur. pietas vt exequēs: & sciētia vt dirigēs. Quātū vō ad operationē boni ad quod nō omnes tenentur fortitudo vt exequens: & cōsiliū vt dirigēs. Sed prima assignatio magis videtur accepta fm propias rationes donorū. ¶ Ad primū igit dicendū q̄ fides est in intellectu: spes aūt & charitas in volūtate vt prius dictū est. Intellectus autē human⁹ ex sua natura habet imperfectionē in modo intelligēdi: quia spiritualia nō potest percipere nisi deueniēs in ea ex sensibilibus. sed volūtas nō habet ex sui natura aliquē modū imperfectionis vt dictū est. & ideo charitati & spei nō respōdet aliquod donū quod perfectiori modo operet. imperfectio. nque est in actu spei nō est ex modo operādi: sed magis ex distantia obiecti. ¶ Ad secundū dicendū q̄ perfectio temperātie consistit in retrahēdo a delectationib⁹ circa q̄s est: vñ & nomē accepit. Perfectio autē fortitudinis in sustinendo vel aggrediēdo. iustitie autē in operādo que ad alterū sunt Et ideo iustitie respōdet donū quod est ad operandū. s. pietas. & fortitudini donū quod est ad sustinendū & aggredien dū: quod eodē nomine nominat. temperātie autē donū q̄ sonat in recessum ab aliquo. s. timor vt pri⁹ dictū est. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ idem est directiuū in recessu a termino: & accessum ad alū terminū. & ideo timor qui sonat in recessu nō habet aliquod speciale directiuū preter ea que dirigunt in alijs exequētib⁹ que pertinēt ad accessum & ad terminū. ¶ Ad quartū dicendū q̄ quia donū eleuat hominē ad id quod est supra se: ideo conueniēter donū respōdens iustitie ex illa parte iustitie sumitur que ei quod maxime supremū est debetur. huiusmodi autē est pietas que debetur deo & patri carnali: vel etiā patrie. ¶ Ad quintū dicendū q̄ iudiciū prudētie per donū sciētie perficit: sicut & consiliū per donū cōsilij. ¶ Ad sextū dicendū q̄ multe alie virtutes pertinēt ad cognitionē q̄s fides & prudētia sicut patet de omnibus intellectualibus. & ideo ratio procedit ex falsis. ¶ Ad septimū dicendū q̄ timor sonat in quandam subiectionem hominis ad deū per quandā reuerentiā. quanto autē creatura magis creatori subicit tāto altior est. sicut materia q̄nto magis subicit forme tanto perfectior est. & ideo timor in excellētiā sonat fm q̄ importat reuētiā ad deū: sic enī maxime donū est. ¶ Ad octauū dicendū q̄ pietas que est donū est supra iustitiā & supra oēs partes eius vt ex predictis patet. & ideo nō idem cū pietate que est pars iustitie.

Ad tertiuz sic proceditur. videtur q̄ dona non remaneant in patria. Donū enī fortitudinis videtur esse cōtra difficultates ordinatum. sed in patria nō erit aliqua difficultas: ergo ibi nō erit fortitudinis donū. ¶ P̄ pietas est ad cōpatiēdū primo. ſz in patria nō erit cōpassio ergo nec pietas donū. ¶ P̄ timor est ad retrabendū a malo & ex fide consequit. sed in patria euacuabitur fides & omne malū cessabit: ergo nō erit ibi timor. ¶ P̄ fm Damasce. cōsiliū est de donis. sed in patria nō erit dubitatio: ergo nec cōsiliū. ¶ P̄ prima Corinth. xiij. sciētia destruetur. ipsa enim docet cōuersari in medio praue & peruerse nationis: quod in patria penitus nō erit. ergo nec donū scientie erit in patria. ¶ P̄ dona omnia vt dictū est tollūt imperfectionē que est in virtutib⁹ q̄tū ad modū operādi. sed in patria non erit imperfectio. ergo donis nō indigebimus: sed ipse virtutes perfecte sufficiēt. ¶ Sed contra. Christus fuit simul verus viator & comprehensor. Sed in christo fuerūt dona excellētissima vt patet per id quod dicit Isa. xj. ergo per comprehensionē glorie nō excluduntur: & ita remanebūt in patria. ¶ P̄ dona sunt perfectiora virtutibus cardinalibus: sed ille manent in patria: ergo multo fortius dona. ¶ P̄ per donū eleuat homo supra humanū modū sicut patet ex dictis. sed hoc precipue erit in patria quando erim⁹ equales angelis dei vt dicitur Math. xxij. ergo dona permanebūt in patria. ¶ R⁹ dicendū q̄ modus vnicuiq; rei ex propria mensura prefigitur. vnde modus actionis sumit ex eo quod est mensura & regula actionis. & ideo cū dona sint ad operandū supra humanū modū oportet q̄ donorū operationes mensurent ex altera regula q̄ sit regula humane virtutis que ē ipsa diuinitas ab homine participata suo modo vt iam nō humanitus sed quasi deus fact⁹ participatiue operet vt ex predictis patet. & ita omnia dona cōmunicāt in mēsura operationis. Differunt autē in materia circa quā operant. Illa enī que in vita actiua perficiūt habēt materiā cōmunē cum mozalibus virtutib⁹. Illa vō que perficiūt in vita cōtēplatiua habent materiā cōmunē cū theologicis & intellectualibus virtutib⁹ eo q̄ precipuū obiectū cōtēplationis de⁹ est q̄ est obiectū theologicarū virtutū. Dona igitur illa que perficiūt in vita actiua nō manēt q̄tū ad actus quos habēt circa propriā materiam: sicut nec virtutes cardinales: quia nec timor a noxijs retrahit: nec fortitudo difficilia sustinere facit sed remanebunt q̄tū ad actus quos habēt circa deū qui est mēsura operationis in illis: sicut timor hominē per reuerētiam deo subiciet. Dona autē illa que perficiūt in vita contemplatiua remanebūt q̄tū ad actus quos habēt circa propriā materiā. & q̄tū ad actus quos habēt circa propriā mensurā: sed perficient q̄tū ad modū: quia quantūcunq; dona ad altiorē modū eleuēt q̄s fit cōmunis homini mod⁹ nunq̄ tamen in via ad modū patrie pertingere possunt. Et per hoc patet respōsio ad prima quinq; que procedūt de donis perficientib⁹ in vita actiua fm actus quos habēt circa propriā materiā. ¶ Ad sextū dicendū q̄ dona illa que cōmunicant cū virtutib⁹ in obiecto quod in patria remanebit nō remanebunt in patria a virtutib⁹ illis distincta a quibus non distinguunt nisi ex imperfectione & perfectione in modo operatiōis. quod patet de intellectu & fide: quia visio que fidei succedit ad intellect⁹ donū perfectū pertinet: vt patet in glo. Math. v. Et similiter est de sapiētia p quā filij dei vocabimur in cōparatione ad spem que ad hanc celsitudinē aspirat. Sed dona illa que cōmunicāt cū virtutibus mozalib⁹

in materia que in patria non remanebũt non remanebunt quo ad actus quos habẽt circa materiam illam in qua cum virtutibus cõmunicabant: sed ꝯtũ ad actus quos habẽt circa mensurã in qua non cõmunicant cum virtutibus. ⁊ ideo actus illoꝝ donoꝝ remanebunt distincti ab actibus virtutũ qui erũt in patria: ⁊ erunt actus bonoꝝ donoꝝ medij inter actus virtutũ theologicarũ ⁊ actus mozaliũ virtutũ: sicut q̃ in patria remanebũt: quia actus virtutũ theologicarũ erunt circa deũ ſm ſe ſicut charitatis in diligẽdo ipſum. actus vo doni erũt circa deũ inquantũ eſt regula dirigẽs ad operandũ in omnib⁹ alijs: ſicut timoz reuerentiã ad deũ habebit ex qua in hac vita omnia mũdi pzoſpera contempſit. actus vo virtutis cardinalis erit circa finẽ pzopziũ quẽ quis conſecutus eſt ex meritozijs actibus virtutũ ſicut temperãtie nullo defectu noxio delectari: vt in pzecedenti diſtinc. dictũ eſt.

AD quartũ ſic pzoceditur. videt ꝙ beatitudines non reſpõdeant ſingulis donis. ſicut enĩ ſupza dictũ eſt ſingulis virtutib⁹ non reſpõdent ſingula dona. ſed beatitudines ſunt virtutes: vt dicit glo. ſup illud pſal. Purgatũ ſepultũ: in ſermone inquit dñi ſeptẽ pzemittunt virtutes que ⁊ beatitudines dicunt: quia pfectos ⁊ bonos faciũt ergo ⁊ beatitudines ⁊ dona nõ reſpondent ſibiinuicẽ. ℂ P in via non poteſt eſſe beatitudo rei ſed ſpei tm̃. ſed quilibet actus meritozius facit ſperare beatitudinẽ: quia ſpes eſt ex meritis pzoueniẽs: vt ſupza diſtin. xxxvj. dictũ eſt. ergo non oportet ꝙ beatitudines reſpõdeant donis q̃ ſunt ſupza modũ humanũ perficiẽtia: ſed virtutibus quantũcũq; imperfectis. ℂ P btitudines ponunt geminate: ſicut patet Math. v. Beati pauperes ſpiritu quoniã ipſoꝝ eſt regnũ celoꝝ. hoc totũ ad vnã beatitudinẽ pertinet. Dona autẽ ponunt ſi gillatim: ergo dona ⁊ beatitudines nõ cozreſpõdent ſibiinuicẽ. ℂ P inter dona pzopzie computat ſapiẽtia. ſed ſapiẽtie nõ cozreſpõdet paupertas ſpirit⁹ que pzima inter beatitudines ponit: ergo btitudines non recte reſpõdent donis. ℂ P dona ſunt tm̃ ſeptẽ: beatitudines autẽ octo: ergo non reſpõdent ſibiinuicẽ. ℂ P inter dona ponunt quattuoz ad cognitionẽ pertinẽtia. ſed inter beatitudines vna tm̃ pertinet ad cognitionẽ: illa. ſ. qua dicitur Beati mũdo coꝛde qm̃ deũ videbũt. ergo non reſpõdent beatitudines donis. ℂ P ſciẽtia in omnib⁹ actibus qui ad vitã actiuã pertinẽt videtur dirigere: ergo ſciẽtie nõ magis cozreſpõdet illa beatitudo Beati qui lugent: vt glo. dicit ꝙ aliqua aliarũ. ℂ Sed contra eſt quod dicit in glo. Math. v. ibi enĩ ſingule beatitudines ſingulis donis adaptant. ℂ P beatitudo ſiue felicitas ſm philoſophũ eſt operatio ſm perfectaz virtutẽ. ſed dona ſunt pfectiſſime virtutes vt ex dictis patet. ergo ⁊ beatitudines cozreſpõdẽt donis. ℂ P dona a magiſtris ponũtur media inter virtutes ⁊ beatitudines. ſed dona reſpõdẽt virtutibus vt ex dictis patet. ergo ⁊ beatitudines reſpõdent donis. ℂ R° dicendũ ꝙ quidã dicunt ꝙ beatitudines ſunt quidam habitus perectiozes donis ſicut dona ſunt perfectioza virtutib⁹. Unde dicũt ꝙ virtutes perficiũt ad actus primos: dona autẽ ad actus ſecũdos: ſed btitudines ad act⁹ tertios. ſed nõ de facili poteſt aſſignari differẽtia inter act⁹ beatitudinũ ⁊ donoꝝ que ſufficiat ad differentiã habituũ. quod patet ex differẽtia quam aſſignãt: que nõ eſt niſi ſm intenſionẽ ⁊ remiſſionẽ: quod nõ ſufficit ad diuerſificandũ habitũ. Et ideo aliter dicendũ ꝙ beatitudines nõ ſunt habitus diſtincti a virtutib⁹ ⁊ donis. ⁊ ſunt operationes virtutũ perfectarũ ex adiunctione donoꝝ ſiue potius ipſoꝝ donorũ. ⁊ hoc cõſonat dictis ſanctoꝝ qui beatitudines virtutes nominãt eo modo loquẽdi quo virtus dicit actus virtutis Conſonat etiã ipſi euangelio quod inter beatitudines multa enumerat que manifeſte ad dona vel virtutes pertinent. Cõſonare etiã videt ad hoc magiſter qui de beatitudinib⁹ ſpecialem tractatũ nõ facit ſicut de virtutibus ⁊ donis. Conſonat etiam philoſophoꝝ dictis qui felicitatẽ dicũt etiã eẽ operationẽ ſm perfectã virtutẽ. Perfectio autẽ virtutis poteſt tripliciter accipi. Primo ꝯtũ ad ſpeciẽ virtutis ſicut pzudentia que dirigit alias virtutes mozales. ⁊ ſapiẽtia que dirigit alias intellectuales. Unde a pho felicitas ciuilis ponitur operatio pzudentie: felicitas autẽ contẽplatiua ſapiẽtie. Secũdo ꝯtũ ad ſtatũ perfectionis: ad quã perfectionẽ virtus peruenit per augmentũ. ⁊ hec etiã perfectio requirit ad felicitatẽ ſm pho in. j. ethi. quia ſicut vna dies nõ facit ver: ita nec beatũ. Tertio ꝯtũ ad modũ. ⁊ ſic dona poſſunt dici pfecte virtutes vt ex dictis patet. vel etiã virtutes quib⁹ dona adiunguntur ſm ꝙ vnus habit⁹ ex additione alteri⁹ adiuuat. ⁊ ſic beatitudines de quib⁹ loquit dñs Math. v. dicũtur opationes pfecte virtutis. Et quia dona vt dictũ eſt habent duplices actus. quoſdã qui pertinẽt ad viaz: ⁊ quoſdã qui pertinẽt ad patriaz. ideo in ſingulis beatitudinib⁹ duo ponunt. vnũ pertinẽs ad ſtatũ vie. aliud aũt ad ſtatũ patrie Differt tm̃ in his q̃ pertinent ad vitã contẽplatiuã ⁊ actiuã. vita enĩ contẽplatiua ⁊ hic incipit ⁊ in futuro conſũmat. vñ act⁹ qui erũt pfecti in patria quodãmõ in hac vita inchoantur: ſed imperfecti ſunt. Donũ autẽ intellectus cui⁹ eſt ſpiritualia apprehẽdere in patria ad ipſam diuinã eſſentiã ptinget eã intuendo. vnde in ſexta beatitudine que ad donũ intellect⁹ pertinet ponit ꝯtũ ad ſtatũ patrie Quoniã ipſi deũ videbũt. Sed in ſtatu vie ſpiritualia ⁊ pzecipue deũ magis videm⁹ cognoſcẽdo quid nõ eſt q̃ apprehẽdendo quid eſt. ⁊ ideo ꝯtũ ad ſtatũ vie ponitur coꝛdis mũdicia non ſolũ a paſſionũ illecebzis quã mũdiciã donũ intellectus nõ facit: ſed preſupponit p vitã actiuã perfectã: ſed etiã ab errozib⁹ ⁊ fantaſmatibus ⁊ ſpiritualib⁹ formis. a quibus omnib⁹ docet abſcedere Dio. in libzo de miſtica theologia tẽdentes in diuinã contemplationẽ. Similiter etiã donũ ſapiẽtie cui⁹ eſt ſpiritualia que intellectus apprehẽdit iudicare ſiue ozdinare: ſiue approbare infallibiliter. ⁊ recte iudicabit ⁊ ozdinabit de oib⁹ que ei ſubdunt ſiue ſint apprehenſiones ſiue operationes. Et in hoc quedã ſimilitudo deitatis in homine apparebit cũ deus a pzouidendo ⁊ iudicãdo nomẽ accepit ſm quã homo filius dei manifeſte oſtendit. vnde in ſeptima btitudine que ad ſapientiã reducit dicit Quoniaz filij dei vocabunt. In ſtatu aũt vie magis opat in remouẽdo impedimenta que pzedictã ozdinationẽ perturbare pñt ꝙ eam aſſequat. ⁊ ideo pacificatio ponitur in ſeptima beatitudine ꝯtũ ad ſtatũ vie p quã perturbãtia pacẽ q̃ eſt ozdinatiõis pzedicte termin⁹ quietare conatur ⁊ in ſeipſo ⁊ etiã ꝯtũ ad alios qui quocũq; modo ei obediũt. Actiue antẽ vite finis eſt non cognitio ſed operatio. ⁊ ideo actus conſilij ⁊ ſciẽtie que in vita actiua dirigũt nõ computant inter beatitudines. ſed tm̃ beatitudines que ſunt actus donoꝝ exequentiũ in glo. Math. v. ei attribuunt inquantũ actus habitus exequẽtis eſt etiam quodãmõ habitus dirigẽtis. Ad donũ aũt timozis vt dictũ eſt pertinet omnia temporalia bona ex reuerẽtia diuine maieſtatis deſpicere. quoꝝ quedã ſunt extrinſeca ſicut diuitie ⁊ honozes. ⁊ hoꝝ contẽptus ad primã beatitudinẽ ptinet qua dicit Beati pauperes ſpiritu. paupertas enĩ ſpiritus vt dicit glo. duas habet partes. ſ. rerum abdicationẽ: ⁊ ſpirit⁹ id eſt ſuperbie contritionẽ. In patria enĩ non erit actus timozis circa temporalia bona: ſed circa id quod erat ratio contemnẽdi iſta tẽporalia. ⁊ ideo in hac beatitudine ponitur ꝯtũ ad ſtatũ patrie dominiũ regni celoꝝ: in quo ⁊ diuitie ⁊ honozes celeſtes comprehẽdunt ex quozum cõſideratione temporalia contemnebant. Alia vo temporaliũ bonoꝝ intrinſeca ſunt homini delicie. ⁊ hoꝝ contemptus pertinet ad tertiã beatitudinẽ qua dicit Beati qui lugent. ⁊ ponitur ꝯtũ ad ſtatũ patrie cõſolatio futura: ex cui⁹ reſpectu cõſolatio tẽporalis deſpiciebat. Et quia difficilioza magis rationis directione indigemus: ideo tertia beatitudo attribuit dono dirigẽti. ſ. ſciẽtie. Prima aũt dono exequẽti. ſ. timozi. difficilius enĩ abnegat intrinſeca ꝯ extrinſeca bona. Ad donũ autẽ foꝛtitudinis pertinet oia difficilia ſuſtinere cum gaudio. Eſt aũt duplex difficultas.

Una in labore operationum. & talis sustinẽtia ad quartam beatitudinẽ pertinet qua dicit Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiã id est qui quelibet laboriosa & difficilia in prosecutione operationũ iustitie sustinẽt. sed q̃stũ ad statum patrie ponit saturitas in qua comprehendit omne illud quod laborantes recreare solet. Alia difficultas est in passionib⁹ illatis tolerãdis. cui⁹ sustinẽtia ad octauã beatitudinẽ ptinet qua dicit Beati qui persecutionẽ patiunt propter iustitiã Sed quia ista iustitia est manifestatiua omniũ precedẽtiũ: ideo nec speciale sibi premiũ reddit. Sed redit ad caput. i. ad premiũ positũ in prima beatitudine vt per hoc ostendat q̃ omniũ beatitudinũ premia debent. & ppter hoc etiã non attribuit alicui speciali dono. ſz quarta attribuit dono fortitudinis. Ad donũ aũt pietatis pertinet pficere in bis que ad alterũ sunt. Ad alterũ autẽ aliquis bene se habet dupliciter. Uno modo vt molestie ei nõ inferant etiã si ipse prius. & hoc pertinet ad secundã beatitudinẽ qua dicit Beati mites. Ilo. qui cedunt improbis: & vincũt in bono malũ. Et q̃ impugnatio proximi plerũq̃ cõtingit propter pacificã possessionẽ temporaliũ bonor: ideo in hac beatitudine ponit q̃stũ ad statũ patrie possessio terre. s. viuẽtiũ. Alio mõ aliq̃s se habet bene ad alterũ vt beneficia ei exhibeat. & hoc ptinet ad quintã beatitudinẽ qua dicit Beati misericordes. & ponitur pro premio liberatiuo ab omni miseria. cuius intuitu aliquis miserias aliorũ revelat. Sed quia difficilius est benefacere q̃ non nocere: ideo secũda beatitudo attribuit dono exequẽti. s. pietati. Quinta autẽ dono dirigẽti. s. consilio quod ad alterũ est sicut & pietas. Sciẽtia enĩ non dicit ordinẽ ad alterũ sicut nec timor. Ordo autẽ harũ beatitudinũ accipitur ſm q̃ ab exterioribus homo magis ad interiora progredit: quia maxime extrinseca sunt bona tẽporalia exteriora. post hoc aũt proxim⁹. post hoc autẽ passiones innate. post hoc operationes ppie exteriores. Tũ quia in his est labor. post hoc cõpassio interior. post hoc apprehẽsio. post hoc ordinatio. passio vo illata ponit vltimo quasi aliorũ manifestatiua. ¶ Ad p̃mũ igit dicẽdũ q̃ beatitudines dicunt virtutes inquantũ sunt actus perfectarũ virtutũ. s. donorũ. & iõ beatitudines respõdent donis sicut operationes habitibus ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ virtus imperfecta facit sperare beatitudinẽ futurã solũ merendo ipsam. sed virt⁹ perfecta p meritũ & assimilationẽ ad ipsã: sicut etiã pueros bone indolis dicim⁹ felices ſm p̃m in. j. ethi. inq̃ntũ in eis quoddã indiciũ future felicitatis apparet. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ habitus donorũ sunt idem in via & in patria: actus autẽ nõ. Et ideo beatitudines geminant. non aũt dona. ¶ Ad quartũ dicendum q̃ dona sunt tũ a deo: & ideo preordinant ſm q̃ sunt pfectiora. sic enĩ sunt deo ppinquiora. sed operationes donorũ que sunt etiã a nobis: & ideo ordinant ſm q̃ sunt priora quo ad nos quib⁹ est ascensus ab inferioribus ad superiora: & de imperfectis ad perfecta. ¶ Ad quintũ dicẽdũ q̃ nõ oportet q̃ singulis donis singule beatitudines respondeant: quia alicui dono respõdẽt due beatitudines: & alicui btitudini duo dona. vnũ sicut dirigẽs: alterũ sicut exequẽs vt ex dictis pz. sed ſm hoc dicunt beatitudines donis respõdere: quia nõ est aliqua beatitudo q̃ directe non respõdeat alicui dono neq̃ aliquod donũ cui non respõdeat aliq̃ beatitudo. ¶ Ad sextũ dicẽdũ q̃ vite actiue finis nõ est cognitio. & ideo cũ beatitudo finẽ quendã nominet nõ potest poni in vita actiua aliqua beatitudo pertinẽs ad cognitionẽ: ſz solũ in vita otẽplatiua. cui⁹ pfectio in cognitione cõsistit. ſz dona nominãt habit⁹ q̃ nõ sunt fines: & iõ nõ est simil rõ de donis & btitudinib⁹. ¶ Ad septimũ dicẽdũ q̃ q̃stus scia & consiliũ dirigãt in oĩb⁹ actib⁹ actiue vite: tñ q̃dã eor magis p quãdã appropriationẽ reducunt ad sciẽtiã vel consiliũ q̃z alij: vt ex dictis patet.

Ad quintũ sic proceditur. Uidet q̃ fructus non correspondeant donis: quia vt dicit Ambro. virtutes fructus dicunt: quia suos possessores sancta & sincera delectatione reficiunt. sed virtutes non respondent donis ſz precedunt ea: ergo nec fructus. ¶ P̃ fruct⁹ videt in premiũ sonare. sed dona non tñ ad premiũ sed & ad statũ etiam meriti pertinẽt: ergo donis fruct⁹ non respondent. ¶ P̃ fruct⁹ a fruẽdo dicit. ſz deo solũ fruendũ est vt aug. dicit: ergo videt eẽ tñ vnus fruct⁹ sicut vna fruitio. & ita non p̃t fruct⁹ correspõdere donis que sunt septẽ. ¶ P̃ fruct⁹ distinguunt ſm diuersos status virtutũ vt patet Math. xiij. in glo. quia fructus tricesim⁹ debet cõiugatis: sexagesim⁹ autẽ viduis: sed centesim⁹ virginib⁹. dona autẽ non distinguunt ſm diuersos stat⁹: quia in oĩb⁹ statib⁹ p̃nt aliquo modo dona habẽ: ergo fruct⁹ nõ respondent donis. ¶ P̃ Gal. v. ponunt multo plures fruct⁹ q̃z septẽ. cũ ergo dona sint tñ septẽ: fructus autẽ duodecẽ: videt q̃ fruct⁹ nõ respõdeant donis. ¶ Sed cõtra. Beatitudines respõdent donis. sed beatitudo ptinet fructũ cũ nõ sit sine delectatiõe vt dicit. j. ethi. g̃ fruct⁹ donis respõdent. ¶ P̃ Sap. iiij. dicit bonor⁹ labor⁹ glorioſus est fructus. sed nõ sunt aliq̃ labores digniores q̃z in operib⁹ donorũ: ergo fruct⁹ donis respondent. ¶ P̃ delectationes virtutũ dicunt fruct⁹ vt patet ex auctoritate Ambro. inducta. ſz nõ minor est delectatio in donorũ actib⁹ q̃z in actib⁹ virtutũ: ergo fruct⁹ respõdent donis. ¶ R° dicẽdũ q̃ nomẽ fructus a corporalib⁹ ad spũalia transfert. dicit enĩ in corporalibus fruct⁹ hoc quod de terre nascẽtib⁹ expectat. & iõ expectatur. Et ideo omne illud quod de re aliq̃ quis consequit q̃si mercedẽ laboris circa illã impensi dicit fruct⁹. hoc autẽ est & illud quod de re aliq̃ principaliter expectat. & sic fruct⁹ oĩs nostri operis de⁹ est. Et iterũ illud quod q̃s consequit ex operatione non principaliter propter hoc operãs dicit fructus: et si delectationes q̃ in bonis operib⁹ sunt sunt quidã fruct⁹ bonorũ operũ. & hoc modo in auctoritate predicta accipit Ambro. fructũ dicẽs ipsas virtutes fruct⁹ eẽ inquantũ delectant. Scõm p̃m autẽ. iij. ethi. oĩs operatio pcedẽs ex habitu pficiẽte naturã ht delectationẽ annexã. vñ cũ felicitas vel beatitudo sit operatio ſm virtutẽ perfectã: quoddaz formale cõpletiuũ beatitudinis est ipsa delectatio: & iõ fructus q̃ delectationẽ nominãt beatitudinib⁹ respõdent sicut beatitudines donis. Inter fruct⁹ autẽ cõputant quidã qui sunt essentialiter delectatio: vt gaudiũ q̃stũ ad vnionẽ & presentiã bonor: & pax q̃stũ ad remotionẽ impedimẽtor⁹ pturbantium delectationẽ. Et ideo hi duo fruct⁹ respõdent oĩb⁹ donis & beatitudinib⁹. Quidã vo ponunt q̃si rõ delectationis & causa. Est autẽ delectatio in operib⁹ actiue & otẽplatiue vite. In operib⁹ aũt actiue vite ratio delectationis est duplex. Uno modo ex remotione impedientiũ veram delectationẽ spũs. delectatio enĩ ex opatione non impedita causat ſm p̃m. Alio modo ex p̃tia bonor⁹ spũi oueniẽtiũ. Impedit autẽ spũal⁹ delectatio vite actiue dupliciter. Uno modo p delectationes otrarias. s. bonor⁹ tẽporaliũ. sicut enĩ operationes otrarie sunt: ita & delectatiões: vt dicit p̃s in. x. eth. Tẽporalis autẽ delectatio vel est in bonis exteriorib⁹. s. diuitijs & honorib⁹. & hãc delectationẽ cohibet modestia que fruct⁹ ponit. & respõdet paupertati spũs vel etiã in delectationib⁹ carnis: & sic repriment vel abstinẽdo ab illicitis: qõ facit castitas. vl etiã a licitis: quod facit otinẽtia ſm glo. Et hi duo fruct⁹ respõdent beatitudini luctus. & p̃ osequẽs hi tres fruct⁹ respõdent dono timoris q̃si exequẽti. Uel aliter ſm p̃m in. vij. ethi. põt distingui castitas a otinẽtia: vt per otinẽtiã sic repriment concupiscẽtie vt nõ dominent. p castitatẽ autẽ vt etiã subiciant. Alio modo impedit delectatio spũalis p exteriores difficultates. que quidẽ consistũt vl in labore actionũ: quẽ vincit lõganimitas. vñ h̃ fruct⁹ respõdet q̃rte beatitudini & dono fortitudinis. vel etiã in dolore passionũ. & hoc dupliciter vincit. Uno modo vt p eas ostantia animi nõ frãgat q̃stũ ad seipm: & hoc facit patiẽtia. & h̃ fructus respõdet octaue btitudini Bti q̃ psecutionẽ patiunt. & dono fortitudinis. Alio mõ vt hõ ab inferẽte nõ turbet ad nocẽdũ ei. & h̃ facit mãsuetudo. Et h̃ fruct⁹ rñdet mititati q̃

est secūda beatitudo ⁊ dono pietatis. bonum autē ꝺueniēs ſm actiuā vitā quod delectatiōez facit est etiā in affectu ſm q̄ homini omne bonū complacet ⁊ sui ⁊ alteri⁹. hoc enī est hominē ꝺulcē habere animū. ⁊ sic est bonitas. glo. ꝺulcedo animi. Et in ꝺine ad effectū ſm q̄ hō est bene cōicatiuus suoꝝ ad alios. ⁊ sic est benignitas. ⁊ bi duo fruct⁹ respōdent btūdini q̄nte que est de miſericoꝛdia ⁊ dono pietat⁹. Oēs autē predicti fruct⁹ respōdent donis ⁊ ꝺsilio sciētie q̄si diriḡētib⁹. In vita aūt ꝺtēplatiua nō pōt eē aliq̄d delectationē impediēs nisi ex parte actiue vite: q̄ ſm phm delectatiōi q̄ est in ꝺsiderādo nō est ꝺtrariū. vnde nō est ibi ratio delectationis nisi ex pñtia boni in quo mens quiescit. ⁊ hoc ꝺupliciter. Uno modo p cognitionē spūaliū fine ꝺubitatiōe. ⁊ sic est fides. Glo. de inuisibilib⁹ certitudo. ⁊ respōdet sexte beatitudini ⁊ dono intellect⁹. Alio modo p intimā vnionez ad spūalia ex quo pōt iudicare de oīb⁹ alijs: q̄ spūalis oīa iudicat. j. Corinth. ij. ⁊ sic est charitas: ⁊ respōdet septime beatitudin. ſ. Beati pacifici. ⁊ dono sapiētie. ¶ Ad pmū igit̄ ꝺcendū q̄ virtutes ꝺicunt̄ fruct⁹ nō rōne habituū: sz q̄ in operib⁹ ꝺelectationē annexā habēt. vnde ⁊ virtutes q̄ interfruct⁹ nominant̄: sicut castitas: mānsuetudo ⁊ huiusmodi nō ponunt̄ inq̄ntū sunt virtutes sed inq̄ntū hñt aliquā rationē ꝺelectādi. ¶ Ad secūdū ꝺcendū q̄ sicut peccatū habet suā penā annexā aliquā: q̄ oīs inoꝛdinatus anim⁹ sibi est pena vt ꝺicit Aug. in li. ꝺfes. ita ⁊ meritū habet suū fructū aduūctū qui tñ fruct⁹ in futuro cōplebit̄ sicut ⁊ maloꝝ pena. ⁊ iō donis respōdēt fruct⁹ etiā q̄tū ad act⁹ quos in via hñt. ¶ Ad tertiū ꝺcēdū q̄ frui aliquo ꝓpꝛie est ipm vt fructū habere. hoc autē habet aliq̄s vt fructū quē expectat ꝓncipaliter ex suo opere. Unde illo quod ꝺsequit̄ ex opere nō ꝓncipaliter expectato nō ꝓpꝛie ꝺicit̄ aliquis frui: sz solū illo quod ꝓncipaliter expectat̄: quod est solū deus. Et ideo q̄tus sit vna tm̄ fruitio: sunt tñ multi fruct⁹: q̄ quicq̄d ꝺsequit̄ etiā si nō ꝓncipaliter expectat̄ pōt ꝺici fruct⁹. ¶ Ad quartū ꝺcēdū q̄ ꝺistinctio fructuū fit ꝺupliciter. Uno modo ſm intensionē ⁊ remissionē. ⁊ sic fruct⁹ ꝺistinguunt̄ in euāgelio: quia de quibusdā operibus maius erit gaudiū q̄ de alijs. Alio modo q̄tū ad ꝺuersas rōnes gaudendi. ⁊ sic diuidit̄ q̄si essentialiter ⁊ p se. ⁊ hoc modo ꝺistinguit̄ Bal. v. ⁊ sic donis respondent fruct⁹ vt dictū est. ¶ Ad quintū ꝺcēdū q̄ eidem dono pñt respondere multi fructus ſm q̄ habet multos actus: vt ꝺictus est. ⁊ ideo non opoꝛtet q̄ sint tot fructus quot dona.

Ad sextū sic ꝓceditur. videtur q̄ petitiones donis nō respōdeant. Aug. enī ꝺicit in Ench. q̄ trib⁹ ꝑmis petitionib⁹ eterna poscunt̄. reliq̄s vo q̄ttuoꝛ tpalia. sz vnūquodq̄ donoꝝ ptinet ad presentē vitā in q̄ tpaliter viuit̄. ⁊ ad futurā in q̄ ad eternitatē puenim⁹: vt ex ꝺictis patet. ergo donis petitiones nō respōdent. ¶ Aug. in epla ad Probā ꝺicit: Quisq̄s ꝺicit petēdo. ſ. q̄ ad istā euāgelicā partē ptinere nō possit etiā si nō illicite oꝛat carnaliter oꝛat. sz multa alia pñt peti a deo nō carnaliter q̄ste dona sicut septē virtutes ⁊ gr̄a ⁊ necessaria vite. ergo petitiones dñice oꝛationis septē donis nō respōdēt. ¶ Omnia dona sunt q̄ꝺā bona a deo donata. sed petitiones oꝛationis dominice nō tñ sunt ad ꝺsecutionē boni sz etiā ad remotionē mali. ergo dona petitōib⁹ nō respōdent. ¶ In donis sunt q̄ttuoꝛ q̄ ad cognitionē ptinēt. sed in petitionib⁹ nulla videt̄ ad cognitionē ptinere: ergo petitiones donis nō respōdent. ¶ Petitiones ad impetrandū oꝛdinate sunt. sz impetrare aliq̄d a deo nō est nisi hñtis virtutē. cū igit̄ dona simul cū virtutibus infundant̄ videt̄ q̄ petitiones non oꝛdinent̄ ad dona. ¶ Aug⁹. in Ench. ꝺicit q̄ hoc totū est vna petitio Et ne nos inducas in temptationē: sz libera nos a malo. quod patet ex hoc q̄ non ponit̄ ibi ⁊ libera nos a malo: sed ponitur ibi sed. Silr ꝺicit q̄ tertia petitio. ſ. Fiat volūtas tua: cōcludit̄ in duab⁹ ꝑmis. ⁊ ita videt̄ q̄ nō sint nisi quinq̄ petitiones. sicut etiā Lucas ponit. sed dona sunt septē: ergo petitiones nō respōdēt donis. ¶ Secūda petitio ſm Aug. ibidē pertinet ad resurrectionem coꝛpoꝛis. sed nullum donum ad resurrectionē ptinet: ergo petitiones donis nō rñdēt. ¶ Sz 3. Jdē ē qō a deo petit̄: ⁊ ab ipso accipit̄. Unde ꝺicit Jo. xvj. Petite ⁊ accipietis. sed dona sunt q̄ ꝓpꝛie a deo accipiunt̄: ergo ⁊ ipsa sunt q̄ p petitiones petunt̄. ⁊ ita petitiones ⁊ dona mutuo sibi coꝛespōdent. ¶ In glo. Mat. vj. ꝺicit̄ In precib⁹ est vt impetrem⁹ dona: in donis vt operemur: de operatione btūdines ꝺsequunt̄. Ergo sicut btūdines rñdent donis: ita dona respōdent petitionib⁹. ¶ Sicut eadē glo. ꝺicit septē petitionib⁹ oīa dona pñtis vite vel future ꝺtinētur. sz in his oīb⁹ etiā dona perficiūt vt ex dictis patet. ergo dona ⁊ petitiones coꝛrespōdent sibi. ¶ R⁰ ꝺicendū q̄ reductio petitionū ad dona nō intelligitur hoc modo q̄ in petitionib⁹ solū habit⁹ donoꝝ petant̄: sz q̄ petit̄ p quālibet petitionē aliq̄d eoꝝ q̄ ad aliquod donoꝝ ptinēt. Hec aūt reductio pōt attēdi ꝺupliciter. Uno modo in generali: vt. ſ. q̄cq̄d ad dona pertinet etiā ad petitiones ptineat: ⁊ ecōuerso. ⁊ sic fit reductio eoꝝ ad iuicē nō solū p appꝛopꝛiationē sz etiā p ꝓpꝛietatē: q̄ sicut dona sufficiēter pficiūt in oīb⁹ q̄ sunt actiue ꝺtēplatiue vite siue in pñti siue in futuro: ita ⁊ in oībus p petitiones diuinū auxiliū implorat̄. Alio modo in spāli: ⁊ sic p ꝓpꝛietatē nō pōt fieri reductio singuloꝝ donoꝝ ad singulas petitiones: q̄ ea q̄ in ꝺuersis petitionib⁹ postulāt̄ pñt ptinere ad vnū donū ⁊ ecōuerso. sz p appꝛopꝛiatiōez q̄ndā inq̄ntū singule petitiones hñt aliquā sīlitudinē cū singulis donis sicut ⁊ de btūdinib⁹ ꝺictū ē. Est enī alia rō ꝺistinguēdi dona ⁊ petitiones. cū enī dona sint̄ habit⁹ oꝛdinati ad operādū oporꝛtet q̄ ꝺistinguant̄ ſm obiecta in quib⁹ ꝺuersificari oporꝛtet act⁹ ſm speciē. Sz petere oporꝛtet oīa quib⁹ indigem⁹ ad opandū q̄ nō possum⁹ nisi a deo habere. vnū aūt donū ad sui opationē ꝺiget plurib⁹ auxilijs. ⁊ idē auxiliū valet ad actus multoꝝ donoꝝ. Indigem⁹ autē auxilio diuino tā in operib⁹ ꝺtēplatiue q̄ in operib⁹ actiue. In operib⁹ aūt ꝺtēplatiue indigem⁹ ꝺuplici auxilio. vnū est vt ipoꝝ ꝺtēplabiliū. ſ. diuinoꝝ maiestas ⁊ dignitas appareat: alⁱs ꝺtēplatione q̄ ꝺtēplationē allicit digna nō eēnt. Et h̄ auxiliū petit̄ p primā petitionē Sāctificet̄ nomē tuū. in q̄ petit̄ vt nomen ei⁹ quod semp sanctū est etiaz apud homines sanctū habeat̄: hoc est non contēnat̄ vt Augustin⁹ ꝺicit ad Probam. Unī idem est petere hoc quod illud Eccle. xxxvj. Sicut in cōspectu eoꝝ sanctificatus es in nobis: ita ⁊ in cōspectu nostro magnificare in eis. ⁊ q̄ ex hoc q̄ hō huius excellentie particeps fit ꝺdinare ⁊ iudicare habz quod est sapiētie. ⁊ iō hec petitio ad sapiētiā reducit̄ ⁊ ad septimā beatitudinē. Aliud autē auxiliū est vt in contēplatione horum magnaliū nostram beatitudinē cognoscamus vt sic magis his contemplandis homo inhereſcat. ⁊ hoc auxiliū petitur per secundam petitionē Aduenīat regnū tuū. Glo. id est manifestet̄ hoīb⁹ vt. ſ. in nobis veniat: ⁊ in xpo regnare mereamur ſm Augu. ad Probā. Unī idem est hoc petere vt idem ꝺicit q̄ ꝺicere ostēde faciē tuā ⁊ salui erim⁹. Et ideo hec petitio reducit̄ ad sextā beatitudinē ⁊ donū intellect⁹. in operibus autē actiue indigem⁹ ꝺuplici auxilio. Primuz est vt bona nobis ꝺferant̄ quibus ad bene operādū adiuuemur. Secūdū est vt mala impediētia remoueant̄. Bonū aūt duplex est nobis necessariū ad vitā actiuā. Unū quod est ꝺirecte ad opus virtutis oꝛdinās sicut ipm bonestū bonū. ⁊ hoc petit̄ in tertia petitione Fiat volūtas tua ⁊c. in q̄ ſm augu. petim⁹ obedientiā ad deū vt sic fiat a nobis volūtas eius in terris sicut fit ab angelis in celis. Unde ſm ipsum idem est hoc petere q̄ ꝺicere Gressus meos dirige ſm eloquiū tuū. ⁊ hoc reducit̄ ad quintā beatitudinē que est de miſericoꝛdia: q̄ miſericoꝛdiā precipue nobis deus precipit: ⁊ per cōsequēs ad ꝺnū ꝺsilij. Aliud est oꝛganice ad virtutē seruiēs sicut tempoꝛalia subsidia quibus homo ad bene operandū iuuatur. ⁊ hoc pertinet ad quartā petitionē qua ꝺicit̄ Panem nostrū quottidianū ⁊c. quia ſm Augusti. ibidem per

hoc qō dicit hodie significat hoc tēpus vbi vel sufficiētiā illā petim⁹ a patre q̄ superexcellit in noīe panis totā signātes vel sacramētū fidelium ⁊ hoc idē qō petit ꝓuerb.xxx.diui tias ⁊ pauptates ne dederis mihi: ſz tātū victui meo tribue necessaria ⁊ hec petitio reducit ad quartā btitudinē: quia huiusmodi subsidia vite sunt q̄ nos in laborib⁹ hui⁹ vite su stentāt ⁊ per ꝺsequēs ad bonū fortitudinis. Impediēs aūt operationē actiue vite ē triplex. Primo malū culpe ꝑteritū quidē in actu: ſz manēs in reatu macula ⁊ indnatiōe ⁊ ōtra hoc malū petit auxiliū per q̄tā petitionē qua dr̄ dimitte nobis debita nostra ⁊c. vbi vt dicit aug⁹. ibidē nos admo nemur ⁊ q̄d petam⁹ ⁊ q̄d faciam⁹ vt accipe mereamur ⁊ hoc idē petijt q̄ dixit. Si reddidi retribuētib⁹ mihi mala ⁊c. et hoc reducit ad tertiā beatitudinē q̄ est de luctu: qz ea remit tūt petā ⁊ per cōsequēs ad bonū sciētie. Secūdū est malū futurū: qz timem⁹ inclinās ad ꝑtm̄. ⁊ circa h̄ petit auxiliū in sexta petitione cū dr̄. Et ne nos inducas in tētationē in q̄ ſm Augu. petim⁹ ne deserti dīno auxilio alicui tentationi vel cōsentiam⁹ decepti: vel cedam⁹ afflicti. Et hoc idē petit Eccl.xxxiij. aufer a me ventris cōcupiscētias. ⁊ hoc reducit ad secūdā beatitudinē ⁊ hoc est de mititate: qz ꝑcipue tēta tiones ad malū sunt molestie que a ꝓximis inferūt quib⁹ ꝓuocamur vt eis noceamus quas tentationes per illā bea titudinē vincimus ⁊ per cōsequēs ad bonū pietatis. Ter tiū est malū ꝑsens q̄cūq̄ sit illud ⁊ cōtra hoc petit auxiliū per septimā petitionē qua dicit Sed libera nos a malo. vñ Aug⁹ dicit q̄ homo xp̄ian⁹ in quatibet tribulatiōe cōstitu tus in hac petitiōe gemit⁹ edit. Et hoc idē petiuit qui dixit Erue me ab inimicis meis ⁊c. ⁊ hoc reducit ad btitudinē q̄ est pauptas spūs: qz ei⁹ est in tribulatione auxiliū petere. et per cōsequēs ad bonū timoris. Possunt aūt tres vltime pe titiones aliter distingui ſm Augu. vt prima earuz petatur auxiliū contra malū culpe. Secūda autē cōtra inclinantia in culpam. Tertia vero contra pene malū. Ad primum ergo dicendū q̄ obedientia ad deū que oē bonestuz actiōis cōplectit. ⁊ cōtēplationis bona in hac vita incipiūt ⁊ in fu tura cōsūmāt ⁊ quātū ad hāc cōsūmationē. Augu. dicit q̄ per tres p̄mas petitiōes petim⁹ bona eterna. in alijs aūt pe titionib⁹ petim⁹ ea que tñ in hac vita sūt. Ad secūdū di cendū q̄ in hac oratione nō solū petūt habit⁹ donorū: quia petitio horū habituū quantū ad intellectū ⁊ sapientiā com prehendūt in primis duab⁹ petitionib⁹: sed quantū ad oēs habitus donorū vel virtutū qui dirigunt in vita actiua pe tunt in tertia petitione: quia oēs habitus operatiui nō sunt nisi ad obediendū deo: sed per singulas petitiones petunt ea que aliquo modo pertinēt ad omnia dona. Ad tertiū dicendū q̄ quāuis dona sint quedā dona a deo data: tamē ad hoc q̄ possint habere debitas operatiōes oportz q̄ a ma lis hō liberet. Ad quartū dicendū q̄ due petitiōes perti nēt ad cognitionē ōtēplatiuā: ſz ad cognitionē practicā nō ponūt alię petitiōes ptinētes eadē rōne qua nec alię beati tudines vt dictū est. Ad quintū dicendū q̄ q̄uis hō non habēs virtutes nō possit dona impetrare ea merēdo potest tamē impetrare permodū dispositionis ad illa. ⁊ iterū ali quis habēs vtutes ⁊ dona pōt impetrare perseuerantiā in eis. Ad sextū dicendū q̄ simpliciter loquēdo sunt. vij. pe titiōes vt dictū est: nō tñ est incōueniēs vt earū vna aliquo mō includat in alia sicut aliq̄d est in alio in potētia. Ad septimū dicendū q̄ qz in resurrectiōe corporis ꝑcipue ⁊ to taliter ꝓcipes erim⁹ regni dīni. ideo dic aug⁹. q̄ ptinet ad resurrectionē corpor: nō qz directe corporis resurrectio pe tatur. Spūs sapiētie ⁊ intellect⁹ ⁊c. Ratio ordinis ex prędi ctis patet. conbinationis aūt rō hec est: qz simul conbinant dona duo quorū vnū dirigit alterū sicut sapiētia dirigit in tellectū ꝓprie loquēdo. consiliū aūt fortitudinē per quan dam appropriationē: quia sicut ꝓcipue cōsilio indigem⁹ in operationib⁹ supererogatiōis: ita ⁊ in fortitudine sciētia pietatē: quia neutrū sonat nisi in id ad qō omnes tenentur timor autē quia est recessus a malo. ideo nō indiget ꝓprio directiuo vt ex dictis patet: tamē ꝓprie loquēdo consiliū ⁊ scientia dirigunt in omnib⁹ tribus donis exequentibus. Spiritus timoris hic specialiter dicit christū repleuisse: qz ꝓpter suam imperfectionē minus in ipso esse videbatur. et ideo quia p̄ncipaliter ad patienduz venerat qō per humili tatem est completū que pertinet ad donū timoris domini. Quidā tamen ſm effectū ⁊c. Hoc est veruz de timore scōm actum affectus est qui timere separationē et nō quantū ad quemlibet actum affectus vt postea dicetur.

Et quia de timore tractādi ⁊c. Postq̄ determina uit de donis ī generali: hic determinat de dono ti moris q̄ ꝓpter sui multiplicē acceptionē spālē dif ficultatē hz. diuidit aūt hec pars in duas. ꝑmo determinat de timore ī generali. scōo aūt de timore xp̄i spāliter ibi. cū aūt fuerit in xp̄o p̄ma in duas. in p̄ma ponit distinctionem timoris. in scōo soluit quādā cōtrarietatē ibi. Et attēde q̄ quatuor ⁊c. De bis equidē: Dic ponit cōparationē timorū ad inuicē. ⁊ circa hoc duo facit. p̄mo cōparat timores ad in uicē. scōo ex dictis quādā cōclusionē infert ibi: Illud quo q̄ diligēter. circa p̄mū duo facit. p̄mo cōparat timorē filia lē ad seruilē. scōo initialē ad vtrūq̄ ibi: in q̄b⁹ etiā timores vel initialē. Circa p̄mū aūt tria facit. Primo ponit ꝓprieta tē timoris seruilis. Scōo ostēdit differentias timoris casti vel filialis ad ipsuz. ibi ē aūt alia sentētia. Tertio per simili tudinē differentiā manifestat ibi nō poteris meli⁹ In qui bus etiam initialē timorē. Dic comparat timorē initialem ad alios duos. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit di stinctionē eius ab vtroq̄ dictorū. Secūdo ponit quandaz conuenientiā ipsius ad timorē seruilem ibi. sciendum autē est q̄ vterq̄ timorum ⁊c.

Questio secunda.

Hic est duplex q̄stio. Prima de timore de quo agit hic. Scōa aūt de alijs donis exequentib⁹. ſ. pietate ⁊ fortitudine. Circa p̄mū querūt tria. Primo de ti more in gnāli. scōo de timore filiali. tertio de timore filiali.

Ad primuz sic procedit. videtur q̄ Damascenus in conuenienter timorem diffiniat dicēs: Timor est pesiderium scōm Sistolē mouēs. Desideriū enim ad cōcupiscibilē ptinet. timor aūt est ī irascibili: ergo timor nō est desideriū. Ꝑ Desideriū est respectu boni: sed obiec tū timoris est malū. vñ ꝑbs dicit in. iij. ethi. q̄ timor est ex pectatio mali. Ergo timor nō est desideriū. Ꝑ Desideriū ad ꝓsecutionē ptinet: ſz timor est fuga mali vt dic̄ glo. Jo. x. Ergo timor nō est desideriuz. Ꝑ ſm sistolē mouere est mouere ſm cōtractionē. ſz tractio cū sit motus corpalis cor dis nō est in oib⁹ in quib⁹ est timor. ſ. in angelis: ergo male diffinit timorē. Ulteri⁹ videt q̄ magister hic male di stinguat timoris partes. Quia ſm p̄bm in p̄mo Thopicor si vnum oppositorū dicit multipliciter ⁊ reliquū: sed timor ⁊ spes sūt oppposita: cū igit spes nō dicat multipliciter: nec ti mor distingui debuit. Ꝑ passiōes ⁊ act⁹ ⁊ habit⁹ diuersi ficāt ſm obiecta: ſz idē ē obiectū timoris mūdani: fuilis: ⁊ initialis. ſ. pena Ergo videt q̄ nō debeāt ad inuicē distingui Ꝑ perfectū ⁊ imꝑfectū circa amorē nō diuersificāt charī tatē: ſz timor initialis ⁊ cast⁹ nō differūt nisi ſm pfectū ⁊ im perfectū: g̃ nō debēt distingui ab inuicē. Sz ōtra. videt q̄ debuerit plures ꝑtes timoris assignare. Timor enī ex cō cupiscētia causat: ſz cōcupiscētia carnis cōtra cōcupiscētiaz oculor⁹ q̄ est cōcupiscētia mūdi diuidit. ī. Joh. iij. ergo mū dan⁹ timor quo timem⁹ mūdi bona ꝑdere dz distingui con tra timorē carnis quo timem⁹ carnis picula pati. Ꝑ ma gister ponit in fine lectiōis timorē quādā nālē qui differt ſm ipsum ab oīb⁹ alijs: ergo videt q̄ insufficiēter assignat tātū quatuor timores. Ꝑ Dama. ij. li. assignat plures dif ferētias. ſ. legnicię erubescentiā verecūdiā ammirationem stuporem agoniaz: ergo videt q̄ hec diuisio que hic ponit sit sufficiens. Ulterius videt q̄ timor nō debeat inter

dona computari. Timor enim ponit vna de quatuor principalib⁹ passionib⁹: sz nulla aliarū ponit donū: imo spes ponitur virt⁹ gaudiū ponit fruct⁹ dolor ponit pars penitētie scz cōtritio: ergo nec timor siliter dz poni donū. ¶ Ꝑ dona dant nobis in adiutoriū humane infirmitatis: sz ipse timor infirmitatē importat: ergo nō debet dici donū. ¶ Ꝑ aug⁹. dicit. xiiij. de ci. dei. Timor est amor fugiēs qō ei aduersat sz amor nō est donū imo virtus: ergo nec timor donū debet poni. ¶ Sed cōtra est qō dicit Isa. xi. vbi timor inter alia dona sctī spūs noīat. ¶ Ꝑ illud qō est p̄ncipiū salutis non est a nobis: sz donū dei est vt dicit aug⁹. sz timor est p̄ncipiū salutis Isa. xxvj. a timore tuo dñe cōcepim⁹ spm̄ salutis: ergo timor est donū spūssancti. ¶ Ꝙ° dicēdū q⁹ diffinitio data fm Damas. cōuenit oī timori: sz qz noīa passionū a passionib⁹ sensitiue partis ad opatiōes supioris ptis trāsferūt vt supra dictū est. ideo videam⁹ primo qualiter dicta diffinitio cōpetat timori q̄ est passio sensitiue partis. q̄libet aūt illarū passionū ptinet ad appetitiuā partē: sz inter eas est differētia fm Auicēnā in. vj. de naturalib⁹. qz diſpositiōes cordis in q̄busdā passionib⁹ sunt quasi actiue in q̄busdā quasi passiue. diſpositio aūt cordis actiua est vel fm perfectionē cordis in seipso sicut ē amplitudo z dilatatio cordis que est in gaudio vel scōm etiā pfectionē cordis ad aliq̄d agendū vel patiendū vel obtinēdū sicut est fortitudo cordis q̄ requirit in audacia z spe. diſpositio aūt passiua cordis per oppositū est vel fm defectuz ipsi⁹ in seipso que dr coangustatio que req̄rit in tristicia vel fm defectū ipsi⁹ p cōparationē ad aliquid agēdū que dr debilitas cordis que req̄rit in amore z desperatiōe. Contractio aūt signat motum alicui⁹ ab alio a quo retrahit in seipsuz: vbi quodāmō cōgregat. z ideo importat diſpositionē cordis que ē debilitas per quaz alicui⁹ ab alio deficit in seipso cōsistens. Sic ḡit patet intellectus diffinitiōis. Damas. qz dixit desideriū ad significādū gen⁹ timoris: qz actio vel mot⁹ appetit⁹. Q̄ aūt dixit fm fistolē mouens differentiā ꝓpriā assignauit que causa materiali ei⁹ sumit. z per hanc similitudinē dr etiā timor in spūalib⁹ dū motus volūtatis ab aliquo resilit z in se ipsum consistit. ¶ Ad primū igit dicendū q⁹ desideriū ponit ibi large pro appetitu que cōis est z irascibili z cōcupiscibili. Et per hoc patz solutio ad secūdum. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ etiā in fuga est appetit⁹ fugiēdi q̄ hic desideriū dr. ¶ Ad quartū dicendū q⁹ in spūalib⁹ est cōtractio per siliturdinē vt dictū est. ¶ Ad secundā qōnē dicēdū q⁹ timor hic distinguit fm ordinē timētis ad deum cui per vnū timorē magis appropinquat vel distat q̄z per aliū. cū enī timor in fuga mali cōsistat malū aūt est pene z culpe. erit timor quidā qui cōsistit in fuga mali culpe tm̄ per quā homo a deo separatur. s. timor castus vel filialis. Ali⁹ aūt qui cōsistit in fuga mali pene. pena autē est duplex. vna ꝓ cui⁹ vitatione pctm̄ q̄cq̄ cōiter sicut sunt tēporales pene. z hanc penā refugit timor mūdan⁹ vel human⁹. Alia est ꝓ cui⁹ vitatione nūq̄z fit pctm̄: sed magis vitat sicut pena que erat post hāc vitā. z hanc penā fugit timor seruilis. Ali⁹ aūt timor est qui fugit vtrūq̄z malū. pene scz z culpe. s. initialis qui habet oculuz ad vtrūq̄z. z ideo est medi⁹ inter seruilē z castū. ¶ Ad p̄mū igit dicendū q⁹ malū cōtingit multifariā. bonū aūt vno modo fm Dionysiū z phm. Et ideo spes que respicit bonū nō ita diuidit sicut timor qui respicit malū. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ nō eadē pena est quā respicit timor mūdan⁹ z seruilis vt ex dictis patz seruilis vero z initialis eādē penaz respiciūt: sz seruilis tāq̄ p̄ncipale obiectū. initialis aūt nō: sz magis malum culpe. vnde magis se tenet cū casto timore q̄z cū seruili. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ timor initialis distinguit a casto non fm q⁹ imperfecte se habet ad id ad qō perfecte se habet castus timor sed quia se habet etiā ad aliud obiectū quāuis ex cōsequēti vt q⁹ timor mūdan⁹ fm speciē dictū est. ¶ Ad quartū dicendū q⁹ timor mūdan⁹ scōm speciē nature ab humano distinguit: sz in eodē gradu ponit fm ꝓpinquitatē ad meritum z demeritū fm q⁹ hic timores distinguūt. ¶ Ad quintum dicendū q⁹ natura saluat etiā in merito z demerito. z ideo timor nālis nō ponit aliquē gradū distātie vel ꝓpinquitatis ad meritū vel demeritū. z ꝓpter hoc de ipso nō facit mētionē in diuisione p̄ma. ¶ Ad sextū dicendum q⁹ ille partes timoris assignāt fm obiecta. sic aūt non intēdit hic diuidere timorē: sz sic dictū est. ¶ Ad tertiā q̄stionē dicendū q⁹ timor mūdan⁹ z human⁹ cū sint inordinati nō possūt esse donū spūssancti: sz sūt vel passiones vel electiones files passionib⁹ aut etiā habit⁹ fm q⁹ habit⁹ noīe operatiōis vel passionis noiant. Siliter etiā timor seruilis non pertingit ad perfectionē doni sicut nec fides informis ad perfectā rationē vtutis. In oī enī vtute hoc est cōe fm ph̄m q⁹ virtuosus operat boni gratia vel ꝓpter turpis vitationem. timor aūt seruilis operat bonū nō ꝓpter fugā turpis: sz ꝓpter fugam tristis. Unde deficit a pfectiōe vtutis z multo amplius a perfectione doni q̄ est vtute perfecti⁹. Timor aūt castus z initialis fm q⁹ participat timorē castū habent rōnē doni cui⁹ ratio ē q⁹ altiori mēsura suos act⁹ modificat quā sit mēsura humana. mēsura enī humanorū operū est rōnis bonū Unde vtuosus abstinet a malis fugiēs z timēs incōueniēs rationis q̄ est turpe. Et iste timor est annex⁹ cuilibet virtuti: sed timor qui est donum facit abstinere a malis ꝓpter fugam incōuenientis q̄ est in separatiōe a deo. z ideo ipsuz deū habet ꝓ mensura sue opatiōis: z qz modus a mensura causat. ideo operat supra humanū moduz. z ꝓpter hoc est donū. ¶ Ad p̄mū igit dicēdū q⁹ timor fm q⁹ est passio nō est donū: sz fm q⁹ est habit⁹ q̄dā a deo infusus. siliter etiam nec spes fm q⁹ est passio est virt⁹: sz fm q⁹ est habit⁹ quidā perficiens ad actū simile passioni q̄ est spes. dolor aūt q̄ est passio sensitiue ptis nō est pars penitētie: q̄uis etiam talis possit esse penitētie adiūcta: sz dolor in rōnali parte dsistēs q̄ est opatio magis q̄z passio gaudiū etiā q̄ est in pte sensitiua aie nō est fruct⁹: sz q⁹ est in rōne non potest dici passio ꝓprie loquēdo q̄uis aliquid habeat de similitudine passionis. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ timor eorū que sunt sub homine ad infirmitatem hoīs pertinet: sz timor dei qui est supra hominē nō est infirmitatis: sz maxime pfectiōis in ipso quia in hoc ipso inferius perfectissimuz est q̄ suo supiori maxime subdit. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ timor dei est amor nō essentialiter loquēdo: sz p cām: qz amor est ē cā timoris

Ad secundū sic ꝓceditur. videtur q⁹ timor seruilis non sit a spiritusancto. quicquid enim est a spiritu sancto pōt esse simul cū ipso: sz timor seruilis nō habet simul cū spūsancto q̄ sine charitate nō habet cū qua nō est timor seruilis: ergo timor seruilis nō est a spiritusancto ¶ Ꝑ sicut de⁹ ꝓpter seipsuz amādus est: ita ꝓpter seipsum timēdus est: sz amor mercēnari⁹ quo quis amat deū ꝓpter bona tēporalia nō est a spūsancto cū sit illicitus: quia plus amant illa bona tēporalia q̄z de⁹: ergo z timor seruilis quo deus ꝓpter penas timet nō est a spiritusancto. ¶ Ꝑ illud qō nascit ex radice pctī nō est a spiritusancto: sz timor seruilis ex timore nascit qui est radix pctī. Unde super illud Job. iij. quare nō in vulua mortu⁹ fuim z̄c. dicit Gregorius cū ex pctō ꝓsens pena metuit z amissa dei facies nō amatur timor ex timore est. nō aūt ex humilitate: ergo videt q⁹ timor seruilis nō sit a spūsancto. ¶ Sz cōtra Ro. viij. nō accepistis spm̄ seruitutis z̄c. glo. vnus spūs est q̄ facit duos timores scilicz seruilē z castū: sz castus timor constat q⁹ est a spiritu sancto: ergo z seruilis. ¶ Ꝑ nō est min⁹ timere deū q̄z credere: sz fides etiā informis est a spū sctō: ergo z timor seruilis est a spūsancto. ¶ Alteri⁹ videt q⁹ vsus timoris seruilis nō sit bon⁹. vsus enī bonus est quo fit bonū z bñ: sz fm augustinū sup illud Ro. viij. nō accepistis spm̄ seruitutis z̄c. in timore seruili etiam si aliquid fiat bonū: nō tamē bene: ergo vsus eius est malus. ¶ Ꝑ omnis act⁹ timoris ex quo amore ꝓcedit: sz actus timoris seruilis nō ꝓcedit ex amore charitat⁹: q̄ ꝓcedit ex amore libidinoso: ergo ē mal⁹

¶ Ꝑ vna circūstantia indebita facit totum actū malū: sed act⁹ timoris seruilis videt esse fuiliter timere que est circū stantia turpis: ergo vsus timoris seruilis est mal⁹. ¶ Sed cōtra cui⁹ vsus mal⁹ est ipsum etiā malū est: qz nō potest ar/bor bona fruct⁹ malos facere Matth. vij. ſz timor seruilis est bonū cū sit a deo: ergo vsus ei⁹ bon⁹ est. ¶ Ꝑ vsus timo/ris seruilis est abstinere a pctō z ad sapientiaz introducere hoc autez est bonum: ergo vsus seruilis timoris est bonus: ¶ Ulteri⁹ videt qꝺ timor seruilis nō tollatur aduenient charitate. timor enim seruilis a fide informi consurgit: sed fides informis manet ſm substātiā habit⁹ z formaꝫ chari/tate q̄ aduenit: ergo z timor nō expellit charitate aduenien/te. ¶ Ꝑ Per charitatē aduenientē nō tollit nisi pctm̄ z qō ē ex pctō introductū. hoc aūt nō est timor seruilis cū sit a deo ergo nō expellit charitate aduenientē. ¶ Ꝑ qō se habz ex ad ditiōe ad aliud includit illud z nō tollit: ſz timor initialis se habet ex additione ad seruilē: qz timet penā sicut seruilis z vlteri⁹ sepationē: ergo timore initiali aduenientē nō expelli/tur timor fuilis: ergo nec aduenient charitate sine q̄ nō est timor initialis. ¶ Sed cōtra est qō dicit Aug⁹. in lra qꝺ ad uenientē charitate pellit timor seruilis. ¶ Ꝑ Libertas non cōpatit secū fuitutē: ſz charitas aduenies libertatē facit: qz vbi spūs dñi q̄ fine charitate nō est: ibi libertas. ij. Cbozin. iij. ḡtimor seruilis expellit aduenientē charitate ¶ Ꝑ Nul/lus p̄cipaliter timēs penā hz charitatē: ſz quicūq; habet ti/morē seruilē est huiusmōi: ergo z̄c. ¶ R⁹ dicendū ad p̄mā questionē qꝺ ſm ph̄m in. j. Meth. Liber est q̄ sui causa est. Seru⁹ aūt per cōtrariū intelligēdus ē qui alteri⁹ causa est z nō sui. Sum⁹ aūt causa eoz q̄ ad nos pertinēt per volūtatē. vnde illud oī aliq̄s facere libere qō spōtanea volūtate facit Illud aūt seruiliter ad qō faciēdū sibi voluntas deest. facit aūt illud coact⁹ ab alio violētia vel metu. z ideo cū tristicia: qz oē coactū est cōtra volūtatē z triste vt oī in. v. Meth. et ſm hoc oī aliq̄s ex libertate spūs aliqd facere: qz bñplacito siue volūtatis delectabiliter facit. timore aūt seruili qō facit coactus metu pene: z per cōsequēs cū tristicia. mallet enim non facere nisi pena timeret. Patet igit qꝺ seruilitas ex illa parte cōsequit timorē quo ad aliqd faciendū vel omitten/dū inclinat. hec autē inclinatio non intrat essentiā timoris: sed est effect⁹ eius. essentiā vero suā habet ex comparatione ad p̄priū obiectum qō est pena eterna quā fides indicat. vnde seruilitas est accidēs timoris: z nō intrat essentiā ei⁹. z ideo essentia ei⁹ bona est: qz refugere penas eternas non est nisi bonū. vnde seruilis timor ſm essentiā suā est a spiri/tusancto: nō tamen bonū spūſancti nisi cōiter loquendo vt dicimus oē qō a spūſancto dat bonū eius esse. Sic autē nō loquimur de bonis: sed illa seruilitatis conditio que inclu/dit p̄uationez volūtatis iusticie nō est a spūſancto. ¶ Ad p̄mū igit dicendum qꝺ quedā sunt a spūſancto que nō sūt cum spūſancto: sicut fides informis z timor seruilis quod quidē nō est nisi ꝓpter defectū comitantez. quedā vero sūt a spūſancto z cū ipso sunt sicut charitas. quedā vero cū ipso ſz nō ab ipso sicut peccatū veniale. Quedā vero nec ab ipso nec cmu ipso sicut mortale ¶ Ad secundū dicendū qꝺ obie ctū amoris est bonuz: sed obiectū timoris ꝓut nunc loqui/mur est malū qō fugit. Jn deo autē est bonitatē inuenire. z ideo est ꝓpter seipsum z nō ꝓpter aliud diligēdus: ſz nul lum malū in ipso est. est aūt ab ipso aliquod maluz. ſ. maluz pene. z ideo p̄opter penā quaz infligit deum timere nō est malū ſm se. quomō autē timore reuerentie bonū excellens timeat infra dicetur. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝺ Gregozius lo/quit de timore ratione seruilitatis inquātū. ſ. peccatū volū tate retinet qō patet ex hoc qō p̄emissis verbis subiūgit su perbit quidē qui peccatū ſi liceat nō puniri nō deserit. Uel dicēdū qꝺ timor ille ex quo nascit timor seruilis pene q̄tū ad actum suū nō est timor inordinat⁹ qui est radix peccati: ſz est timor naturalis quo q̄s omne nociuū naturaliter refu git. ¶ Ad secūdā qōnē dicendū qꝺ quicqd est de substātia habit⁹ oportet qꝺ in actu ei⁹ reluceſcat eo qꝺ quales sūt habi tus tales act⁹ reddūt vt vicit in. ij. ethi. nō aūt oportet qꝺ oē qō accidit alicui habitui semp in actu ei⁹ manifestet sicut fidei informi accidit habere aliqd repugnās charitati: non tñ oportz qꝺ semp in actu ei⁹ charitati repugnās aliqd inue/niat: cū igit seruilitas timoris habitui accidat ex impfectio ne subiecti vt ex dictis patz nō oportz qꝺ act⁹ ei⁹ semp condi/tiones seruilitatis in se habeat: ſz poterit habere bonitatē ꝓ portionatā substātie sui habit⁹ nō. ſ. meritoziā sicut nec ha/bitus habz bonitatē gratuitā: z quia habit⁹ perfectā ratio/nem bonitatis nō habet. ideo defectus alicui⁹ debite boni/tatis in actu siue deordinatio aliqua nō repugnat substātie habit⁹ sicut repugnat oīs actus inordinatus habitui vtutis qui habet bonitatē perfectā z ꝓpter hoc virtutis vsus sem per est bon⁹. peccati autē semper est mal⁹: sed timoris seruilis act⁹ pōt esse z bonus z mal⁹. ¶ Ad p̄imū ergo dicendū qꝺ aug⁹. loquit q̄n aliqd fit timore seruili rōne sue seruilita tis. ¶ Ad secūdū dicēdū qꝺ act⁹ timoris seruilis q̄n bonus est nō est ex amore gratuito neq; ex amore libidinoso: ſz ex amore naturali quo q̄s vult cōsistētiā z bñ esse sui subiecti z ideo horret oēm penā siue quā experientia docet sicut in nāli timore siue quā fides demōstrat sicut in seruili. ¶ Ad tertiū dicendū qꝺ nō semp timere seruiliter est act⁹ timoris seruilis vt ex dictis patz. ¶ Ad tertiā q̄stionē dicendū qꝺ ti mor seruilis manet aduenientē charitate quātū ad substan/tiā: sed non quantū ad seruilitatē. Constat enī qꝺ homo cha ritatē habens timet penas eternas quod erat p̄priū obie ctum eius quantū ad substantiā habitus. qꝺ enim hec plus quā alia timeat: non est de ratione habitus: sed de ratione seruilitatis. Et per hoc patz solutio ad vtrāq; partē ratiōis.

Ad tertiū sic procedit. videtur qꝺ timor castus sit idē in substantia cum timore seruili. Sicut enim se ha bet timor seruilis ad fidem informem: ita timor ca stus se habet ad fidē formataz: ergo cōmutatim sicut se ha/bet fides informis ad fidē formatā: ita se habet timor serui lis ad castum: sed fides formata est idem in substātia cum fide informi: ergo z timor castus cum seruili. ¶ Ꝑ Sepa/ratio a deo quā timet timor castus includit in pena eterna quā timet timor seruilis: ſz sicut se habent obiecta: ita se ha/bent habit⁹: ergo timor castus includit in timore seruili: et ita non differunt ſm substantiā. ¶ Ꝑ Ea quoꝝ vnum est ratio alterius ad eundē habitū pertinēt sicut dilectio dei z p̄roximi: ſz separatio a deo est ratio omnis eterne: ergo ad eundē habitū pertinēt: ergo timor castus z seruilis nō dif/ferunt ſm substantiā habit⁹. ¶ Sed contra Plus distat a perfectione doni timor seruilis q̄z virtus que est timore ser uili pfectior vt dictū ē: ſz donū timoris differt ſm substātiā habitus a virtute: ergo multo fortius a timore seruili ¶ Ꝑ Habit⁹ diuersificant per actus z obiecta: sed inhonestū vel turpe qō timet timor cast⁹. z triste siue penale quod timet seruilis timor. nō dicunt maluz vna ratione neq; vnuoce. Ergo timor seruilis z castus nō sunt idem habit⁹. ¶ Ul/terius videtur qꝺ initialis differat ſm substantiam a casto. Jnitialis enim includit seruilē: quia timet penā: ſz seruilis ſm substantiaz habit⁹ differt a casto: ergo z initialis. ¶ Ꝑ Idem non diuidit contra seipsum: sed timor castus in litte ra diuiditur contra initialē: ergo nō est idem ſm substan/tiam cum ipso. ¶ Ꝑ Sicut initialis est perfectior seruili: ita castus est perfectior initiali: sed initialis nō est idem cū seruili. si enim sit idē non erit idez cum casto qui differt ſm substantiam a seruili vt probatuz est: ergo z castus non est idem cum initiali. ¶ Sed contra Perfectum z imperfectū non variant substantiā habitus: sed timor castus z initia/lis differunt scōm perfectum z imperfectum: ergo nō diffe/runt scōm substantiā habitus. ¶ Ꝑ Habitus distinguūt per actus z obiecta: sed idem est obiectū quod p̄cipaliter respicit timor initialis et castus vt probatum est: ergo sunt idē ſm substātiā habit⁹. ¶ Ulteri⁹ videt qꝺ timor castus

diminuatur charitate crescente. timor enim initialis et castus vt probatū est sunt idē fm substātiā: sz timor initialis decrescit charitate crescente vt in littera dicit: ergo z timor castus. ¶ Ps Dis timor habet penā vt dr. j. Joh. iij. Sz charitas pfecta nō habet penā: ergo quāto crescit charitas tāto quilibet timor decrescit. ¶ Ps Ubi ē impossibilitas separationis ibi: nō est timor sepatiōis: ergo quanto aliqs difficilius separat a deo tāto minuit sepationis timor: sz quanto charitas magis crescit tāto aliqs difficilī9 a deo separat: qz stricti9 ei colligat: ergo quāto magis crescit charitas tanto magis decrescit sepatiōis timor q dicit castus. ¶ Sed cōtra Timor castus est donum spūssancti: sz omnes vtutes z dona simul crescūt sicut z simul infundūt: etgo crescēte charitate crescit timor castus. ¶ Ps Amor est timoris cā. Sed crescēte causa crescit effect9: Ergo charitate crescente crescit timor. ¶ Ulteri9 videt q timor euacuet gloria adueniēte. Ratio enī timoris est possibilitas ad malz. Sz in illis q sunt in gloria nō est possibilitas ad aliqd malū qō ē timoris obiectz: ergo nō erit ibi timor aliqs. ¶ Ps Spes videt esse maioris pfectiōis q̄ timor: qz spes perficit per fortitudinē cordis. timor aūt per debilitatē vt dictū est: sz spes nō manet in patria: ergo multo min9 timor. ¶ Ps Omne qō ē perfectiōis est in deo. Sed timor nō est in deo: ergo nō est perfectiōis: ergo excludit adueniēte gloria. ¶ Sed cōtra Timor dñi sanctus permanet in seculū seculi. ¶ Ps Timor debet summe maiestati. Malachie. j. Si ego dñs vbi est timor meus: sz in futuro exsoluem9 deo quicquid ei debem9 ergo timebim9 ipsuz. ¶ R9 dicendū ad pmā questionē q duplex est malū. Quoddaz qō consistit in voluntate ei9 cui inest quod dicit malum culpe. Quoddā vero est malū contra voluntatē eius cui inest quod dicit malū pene. Maluz autem culpe adhorret quis: vel ex hoc qō declinat a rectitudine rationis: z sic est timor inhonesti cōtrarij inditus cuilibet virtuti. Uel ex hoc q declinare facit ab ipso deo: et sic pertinet ad donū timoris. Horor autē declinatiōis a regula aliqua est propter amorē regule. Unde timor qui est donum causat ex amore dei: z ideo dicit timor amicabilis vl filialis inquantū deus dicit pater noster: vel etiā castus inquantū deus dicit methaphorice sponsus animarū nostrarum. Timor autē seruilis vt supra dictū est inclinat ad aliquid faciendū contra voluntatē. Unde oportet q illud malum habeat quasi obiectū propriū quod est cōtra voluntatem ex hoc rationē mali habens quod est malū pene: z ita timor seruilis z castus nō habent idē obiectum: sed diuersa. z ppter hoc differunt scōm substantiam habitus ¶ Ad primū igit dicendū q idez est fidei formate z informis obiectum. nō autē timoris seruilis z casti. proportio autē cōmutata nō tenet in omnib9: sed in numeris z magnitudinibus vt dicit in pmo Posteriorū. ¶ Ad secunduz dicendū q sicut amicus quāuis delectationem habeat ex presentia amici: nō tamē ppter hoc querit amici presentiā vt in ipso delectetur: sed ppter amicū ipsum cui vult coniungi quantūcunq; potest: z ita timor castus nō timet separationem in quantū est pena: sed inq̄tū est elongatio ab amato. ¶ Ad tertium dicendū q illud qō est ratio alterius sicut formaliter complens obiectū nō pertinet ad aliū habituz vel potētiam: sicut lux z color. Ex hoc modo de9 est ratio diligendi proximū per charitatē. Sed illud quod est ratio alterius sicut causa nō oportet q ad eundē habitum pertineat. Nec etiā ad eandē potentiam sicut calor qui est ratio odoris cognoscitur tactu. odor autez olfactu. Et similiter separatio a deo dicit esse ratio pene eterne sicut causa. vnde nō oportz q ad eundē habitū pertineat. ¶ Ad secundā questionē dicendū q in quolibet dictorū timorem est cōsiderare duos actus. vnum principalē quem timor elicit scilicet refugere hoc malū vel illud. Alius est secūdarius quem timor imperat scilicet facere aut dimittere hoc vel illud propter fugaz illius mali cuius est timor. Timor ergo initialis quantum ad primū actum non differt a timore casto: qtia timere penas eternas nō est actus timoris initialis. sed compatit fm istū actū: sicut z timor cast9: sz act9 timoris initialis est timere sepationē sicut z casti: q̄uis nō ita pfecte Sz in scōo actu differt cast9 timor z initialis: qz initialis non solū imperat actū aliquē vl dimissionē ppter sepationē: sz etiā ppter penā qō nō cōtingit in timore casto q̄ ad solā sepationē oculū habet. act9 aūt imperati p accidēs cōparāt ad habit9 imperātes. z ideo timor initialis z cast9 sūt idē in substātia habit9: differerūt tm accidētaliter vt ex dictis patz. ¶ Ad pmū igit dicēdū q initialis nō includit seruilē fm essentiā: sz in quātū cōcurrit ad vnū actū imperādū. ¶ Ad secūdū dicendū q diuidit ex opposito rōne illi9 accidentis in quo differūt. s. pfectionis z impfectionis in actu elicito z q̄tū ad motiuū in actu impato vt dictū ē. ¶ Ad tertiū dicēdū q timor seruilis differt in obiecto z per cōsequēs in pncipali actu a timore initiali. nō autē initialis a casto. vnde nō est silis rō. ¶ Ad tertiā q̄stionē dicēdū q in istis timorib9 est duplex. act9 vt dictū est. Si ergo loq̄mur de actu elicito: sic aliter dicēdū est in timore seruili z aliter i initiali z casto. Act9 enī elicitus a timore initiali z casto ē timere separationez. Ad qō duo req̄rūt. Unū ex pte subiecti qō impfectiōis est. s. possibilitas ad sepationē: qz de impossibili nō est timor. Aliud ex parte obiecti. s. amor eius a quo q̄s timet separari: qz ab eo qō q̄s nō amat: separi nō curat z hoc perfectiōis est. Augmētū ergo charitat facit crescere actū timoris sepationis q̄tū ad hoc qō perfectiōis est: sz facit decrescere quantū ad hoc q imperfectiōis est. Et qz habit9 ad hoc sunt vt imperfectionē a subiecto abijciāt Jdeo crescente charitate crescit habit9 timoris casti z initialis. Actū aūt quē elicit habit9 timoris qui pri9 erat seruilis charitas filiter facit decrescere q̄tū ad possibilitatē pene: qz quāto charitas ē maior tanto est maior remotio a pena. Sz nō facit ipsuz crescere q̄tū ad cōparationē ad obiectū: qz charitas nō est amor directe illius boni cui cōtrariat illa pena. Nec iterq̄tū ad hoc facit decrescere nisi fm cōparationē fm q charitate crescēte semper extendit: magis z magis a timoris casti actu. Si aūt loquamur de actu impato ab istis duob9 timorib9: sic nullo mō actū timoris casti diminuit: sz actū timoris seruilis semp diminuit z perfecta charitas q̄tū ad hoc eū foras mittit vt nūq̄ iam ocul9 habeat ad penā in agēdis vel dimittendis. Actū vero timoris initialis diminuit q̄tū ad hoc qō habet oculū ad sepationē. ¶ Ad pmū igit dicendū q initialis in littera nō dr diminui q̄tū ad hoc q habz cōe cū casto amore: sz q̄tū ad hoc qō habet cōe cū seruili. ¶ Ad secūdū dicēdū q timor nō hz penā nisi quātū respicit aliqd qō contrariatur volūtati. s. penā z hoc est seruilis z initialis timoris. ¶ Ad tertiū z ad alia sequētia pz solutio p id qō dictū est. ¶ Ad quartā qōnē dicēdū q timor ppie loquēdo habet malū p obiecto: nō aūt qōlibet malū: sz malū in arduo constitutū alias nō eēt in irascibili. malū aūt qō facile vinci aut vitari pōt nō timem9: sz odim9 tiñ. malū aūt sepatiōis a deo est in arduissimo ostitutū. vñ qñ possibilitas ad hoc malū tollet. remanebit adhuc opatio hois ad deū vt ad arduū: z iō tollet timor q̄tū ad hūc actū qui est timere sepationē: sz manebit quātū ad actū qui est admirari vel reuereri illud arduū: qō fit qñ ex cōsideratiōe tante altitudinis hō in pria resilit paternitatē. Et per hoc pz solutio ad pmū. ¶ Ad secūdū dicēdū q spes ponit distātiā ad illud arduū. nō aūt timor. z ideo spes nō manet sicut timor. ¶ Ad tertium dicendū q q subdi superiori est de perfectione creature. non autem de perfectiōe creatoris. nō enim quod est perfectionis in vno est perfectiōis in altero ex precipue in deo. Differt enim perfectio nature condite et glorificate z increate vt in scōo distinc. iiij. dixit Magister.

Questio tertia.

Deinde queritur de alijs duob9 donis sexequētib9. Et pmo queritur de fortitudine. Secūdo de pietate.

Ad primū sic ꝓcedit. videt ꝙ fortitudo que ē donū nō differat a fortitudine q̄ est virt⁹. Quia ſm Dio. in ce. ierar. ſpūaliū ꝓprietates ex noīb⁹ nos oportz accipere: ſz habit⁹: ⁊ virtutes: ⁊ donū cōicant in noīe fortitudinis: ergo cōicant in ꝓprietate: ⁊ ita videnť esse idē ſm rem. ¶ P̄ Grego. dicit in p̄ncipio moz̄ ꝙ fortitudo est q̄ dat cōfidentiā trepidanti: ⁊ loquit̄ de dono fortitudinis: ſz h̄ idē ꝑtinet ad fortitudinē que est virt⁹: q⁹ est circa timores imperturbat⁹ virtuosus fortis vt dr̄ m. iij. Ethi. g̃ sunt idē. ¶ P̄ Donū vt dictū est differt a virtute inquātū excedit ipsam: ſz fortitudinis vtus cū sit circa difficilimū q̄ est mors nō potest excedi ab aliquo: ergo donum fortitudinis nō differt a fortitudine vtute. ¶ Sed cōtra Diuersoz generū ⁊ nō subalternatim positoz diuerse sunt spēs ⁊ differentie ſm ꝓhm in p̄dicamētis. Sz donū ⁊ virt⁹ sunt huiusmōi genera: ergo fortitudo que ē in genere poni differt a fortitudine q̄ est in genere virtutis. ¶ P̄ in li. de ſpū ⁊ aīa dicit̄ ꝙ fortitudinis est nō tm̄ terrenas cupiditates depmere: ſz penit⁹ obliuiſci: ſz cupiditates nō sūt materia fortitudinis que ē vtus: ergo oportz ꝙ intelligat̄ de dono fortitudinis: ⁊ ita videt̄ ꝙ nō sit vna fortitudo que est donū ⁊ que est virt⁹. ¶ Ulterius queritur q̄s sit actus ei⁹ in via. Et videt̄ ꝙ nō habeat vnū actū q⁹ sicut cōiter dicit̄. fortitudo exequit̄ in illis ad q̄ non oēs tenent̄. in quib⁹ etiā cōſiliū dirigit sicut sunt opera supererogationis: ſz hec nō possūt reduci ad vnū actū ſm spēm cum huiusmōi opa fere ſm oēs vtutes inueniāt̄ Ergo fortitudo nō habet vnū actū ſm spēm. ¶ P̄ Grego. dicit ꝙ ſpūs fortitudinis est miraculis ⁊ doctrina fulgere: ſz hec duo sunt diuersa genera ⁊ ad inuicē ⁊ ad alios act⁹ qui dono fortitudinis assignāt̄. Ergo idē q̄ pri⁹. ¶ P̄ aug⁹. dicit in li. de doctrina x̄piana: vbi loquit̄ de donis ꝙ fortitudinis ē ab omniū trāseūtiū mortifera iocūditate seipſuz sequestrare. Grego. aūt dic̄. iij. moza. ꝙ fortitudo circa aduersa fiduciā dat trepidanti. Sed hec duo nō reducūt̄ ad vnū gen⁹ cū vnum videat̄ pertinere ad materiā temperātie. aliud aūt ad materiam fortitudinis vel patiētie: ergo videt̄ ꝙ nō habeāt vnū actū. ¶ Sz ꝯtra Habit⁹ distinguūt̄ per act⁹: ſz fortitudo donū est vn⁹ habitus: ergo habet vnū actū. ¶ P̄ Donū ē ſm plicius q̄ virt⁹ cū sit ſublimi⁹: ſz ſortitudo virt⁹ habet vnuz actū p̄ncipalē. ſ. ſuſtinere pericula ꝓpter bonū: ergo multo fort⁹ donū fortitudinis habet vnū actū. ¶ Ulteri⁹ queritur de actu fortitudinis in patria. Et videt̄ ꝙ ibi nullū actū habeat: q⁹ in quarta btitudine ponit̄ ad statū glorie ꝑtinēs saturari: ſz hoc nō ſignificat aliquē actū: cū ergo quarta btitudo dono fortitudinis adaptet̄ videt̄ ꝙ nō habeat aliquē actū in p̄ria. ¶ P̄ Propriū fortitudinis videt̄ ee difficilia ſuſtinere: ſz in patria oīs difficultas tollet̄: alias nō esſet ibi ſumma delectatio: ergo non erit ibi act⁹ fortitudinis. ¶ P̄ Fortitudinis act⁹ ad vitā actiuā ꝑtinet: ſz vita actiua vt ſancti dicūt nō remanebit in patria: ſz cōtēplatiua tm̄: ergo nō erit ibi act⁹ fortitudinis ¶ Sed cōtra Habitus nihil aliud videt̄ esse q̄ habilitatio ad actuz. vnde Cōmēdator dicit in iij. de aīa. ꝙ habit⁹ est quo q̄s agit q̄n vult: ſz habit⁹ fortitudinis manebit in patria vt Magiſter ſupra p auctoritates ꝓbauit: ergo ⁊ act⁹ fortitudinis ibi. ¶ P̄ Habit⁹ ſine actu est filis ſomno ſm ꝓhm in p̄mo ethi. ſz felix ⁊ beatus vt ibi dr̄ nō est filis dormiēti: ſz vigilāti: cū sit in vltima ſua perfectiōe: ergo cū sit ibi habit⁹ fortitudinis erit ⁊ act⁹. ¶ R.° dicendū ad p̄mā questionē ꝙ dona a vtutib⁹ vt dictū ē differūt inquātū dona altioꝛi mō operāt̄. Et ſm hoc oportz accipere differentiā doni fortitudinis a fortitudinis vtute. modus aūt vnicuiq⁹ ex ꝓpria mēſura p̄figit̄ vt dictū ē p̄ius Unde sciēdū est ꝙ fortitudinis virt⁹ mēſurā ſui act⁹ habet būanas vires. vñ ea q̄ supergrediūt̄ vires hoīs neq⁹ aggredit̄ neq⁹ ſuſtinet. vñ p̄hs in. iij. Ethi. dicit ꝙ fortis est in ſtupefactibilis vt homo in his. ſ. terribilib⁹ que sunt ſm hoīez Sed donū fortitudinis habet ꝑ mēſura ſui act⁹ dīnā potētiā de cui⁹ auxilio cōfidit sicut dr̄ in ꝑſal. In deo meo transgrediar murū ideſt oē q̄ posset humane infirmitati obuiare. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicendū ꝙ fortitudo donū ⁊ virt⁹ cōueniūt in aliqua ꝓprietate: q⁹ vtrūq⁹ ē ad aliq̄d difficile ſuſtinēdū: Sz nō oportz ꝙ ſint oīno idē i re. ¶ Ad ſcām dicēdū ꝙ trepidatio ex duob⁹ pōt cōſurgere. Uno mō tm̄ ex difficultate aduersantiū ⁊ hāc trepidationē repmit fortitudinis virt⁹. Alia ex difficultate aduersantis ſil̄ ⁊ infirmitate hoīs ad reſiſtēdū vel etiā impotētia ⁊ hāc trepidationez repmit donū fortitudinis ex fiducia dīni auxilij. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ virt⁹ fortitudinis est circa difficilima ſm gen⁹: nō tm̄ ſm cōparationē ad operātē: q⁹ nō excedūt vires ei⁹. Sz fortitudinis donū etiā est circa illā que excedunt humanā facultatē. Nec tm̄ ſtulte: q⁹ nō excedūt facultatē dīne potentie cui donū illud innitit̄ ¶ Ad secūdā q̄nē dicēdū ꝙ quāto aliqua potētia altioꝛ est tāto ad plura ſe extendit. Et q⁹ humana facultas ē infirma reſpectu dīne facultatis. Ideo ad diuersas difficultates sūt ordinate diuerse humane facultates: ⁊ q̄nq̄z ſeparāt̄ ab inuicē. Aliq⁹ enī habet facultatez vt facile ſupare poſſit difficultates q̄ ſunt in delectatōib⁹: qui tm̄ nō facile ſupare pōt difficultates q̄ ſunt in paſſionib⁹ ilatis: ⁊ ſic de aliis. Sz dīna facultas est vna ⁊ eadē reſpectu oīuz p̄dictarū difficultatū. Et ideo q⁹ fortitudinis virtus facultati humane innitit̄: nō est reſpectu oīuz difficultatuz: ſz reſpectu aliquarū q̄ ſunt maxime in genere humanarū. vnde excellēter fortitudinis nomē habz. Ad alias aūt difficultates sunt ordinate alie vtutes q̄ ſunt facultates q̄dā. Sz fortitudinis donū vtit̄ dīna voluntate quaſi ſua ſm ꝙ in ꝑſal. dicit̄. Diligam te dñe virtus mea. ⁊ ideo vnum donū fortitudinis ſe extēdit ad oēs difficultates q̄ in humanis rebus poſſunt accidere etiā ſupra facultatē humanā ſicut Apoſtolus dicebat Philip. vlti. Omnia poſſum in eo qui me confortat. Et ideo oportet actū doni fortitudinis accipere circa omnia difficilia ꝓportionabiliter actui fortitudinis circa quedā difficilia. Cū aūt fortitudo virtus ſit circa timores ⁊ audacias habet duos act⁹ Unū qui est aggredi inquantuz moderat audacias. Alium qui est ſuſtinere inquātū moderat timores. Sed hic act⁹ est p̄ncipalioꝛ inquātū difficilius est ſuſtinere difficultates p̄ſentes q̄z tendere in abſentes. Et ſimiliter act⁹ doni fortitudinis p̄ncipalis: est ſuſtinere oēs difficultates ſiue in paſſiōib⁹ ſiue in opationib⁹: ⁊ ad hunc ordinat̄ alius act⁹ qui est difficilia ⁊ ardua aggredi ſpe diuini auxilij. Hi aūt duo actus nō differunt ſm ſpēm: quia vnus ad aliuz ordinatur. ⁊ eadē est ratio dirigendi in ipſis ⁊ ideo donum fortitudinis habet vnum actū ſm ſpeciem. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicendū ꝙ quia ſupererogationis opera maxime videnť habere difficultatē humanas vires excedētem. ideo p̄cipue circa illa dicit̄ esse donuz fortitudinis nihilomin⁹ est ⁊ circa alias difficultates contra quas est etiā virtus cōmuniter: ſed non eodē modo vt dictuz est. ¶ Ad ſecundū dicēdū ꝙ ad virtutē fortitudinis pertinet aliquid dupliciter. Uno modo ſicut p̄ncipale obiectū vel actus ſic̄ mortis pericula que ꝓpter bonū ſuſtinentur. Alio modo ſicut inſtrumenta vel auxilia quibus indiget fortis ad ſuū actum vt arma ⁊ ſocietates bellantiū. Ita etiam donum reſpicit ipſas difficultates que ſunt in paſſionib⁹ ⁊ in operationibus humanis p̄ncipaliter: ſed miracula ⁊ doctrinā q̄ſi auxilia ad ſuū actū: ſicut patet in ap̄lis qui miraculis ⁊ doctrina totū mundū ſub fide captiuū duxerūt in obſequium x̄pi. Et ſcām hoc dicit Grego⁹ ꝙ ad donum fortitudinis pertinet miraculis ⁊ doctrina fulgere ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ illa quātus pertineant ad diuersas virtutes: poſſunt tamen pertinere ad vnum donū vt dictum est: ⁊ ſic ſunt idē obiectum ſpecie ſcām ꝙ ſpecificant̄ inde. vnde ſpecificatur donum. ¶ Ad tertiam questionē dicendū ꝙ quicūq⁹ hoc operatur ſcām aliquam mēſurā oportet ꝙ habeat aliquē actum ſcām quem reſpicit ad mēſuram illam: ⁊ aliquem ſcām quem reſpicit ad mēſuratum. Unde cum fortitudo mēſuret actū ſuum circa difficultates ex diuina poteſtate

habet aliquem actū in comparatione ad difficultates quas sustinet vel aggredi: ⁊ aliquē in cōparatiōe ad dīnā ptātē cui inniti. Et p̄m⁹ act⁹ nō erit in patria: vbi difficultas nulla erit. ſz ſecūd⁹ erit ibi: q; pfectiſſime dīne potētie inniti. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q; etiā in corporalib⁹ q̄uis ſaturitas nō noīet aliquē actū: tñ aliq̄d p̄ſupponit. ſ. ſūptionē cibi ita ⁊ ſaturitas q̄ ibi ponit que ē repletio oſuz ex quoz defectu facultas cōtingebat p̄ſupponit quēdā ſpālē eſtim ſcōm quē hō ab ipſa dīna potētia bona p̄dicta ſumit ei innixus. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q; q̄uis vita actiua nō maneat quātū ad ſui eſſentiā: manet tñ q̄tū ad ſui mēſurā in finē: quia in his que actiue vite ſunt: ex ipſa diuina veritate regulamur. ¶ Ad tertium patet ſolutio ex p̄dictis.

Ad ſecūdū ſic p̄cedit. videt q; pietas nō ſit donū. Donū enī imediati⁹ ordinat ad deū q̄ virt⁹: ſz pietas q̄ eſt vtus imediate in deū ordinat: q; ſm Aug. in .x. de ci. dei p̄prie pietas dei cult⁹ ſolet itelligi quā greci theoſebiā vocāt: ergo pietas nō ē donū: cū nō cōīūgat deo imediati⁹ q̄ pietat⁊ vtus. ¶ P̄ pietas ſm Greg. in p̄ncipio morū eſt q̄ docet opa mīe frequētare. Hec aūt pietas videt eē idē cū mīa q̄ eſt virt⁹: Ergo cū Greg. ibi loquat de pietate q̄ ponit donū videt q; pietas que ponit donū ſit vtus. nulla aūt virt⁹ eſt donū: Ergo pietas nullo mō p̄t eē donū. ¶ P̄ Pietas ſm Tullīū in fine p̄mi rethо. eſt beniuolētia in parētes ⁊ ponit eā ptē iuſticie: ſz iuſticia ē virt⁹: ergo ⁊ pietas ergo nō ē donū ¶ Sz otra eſt qđ dr̄ Iſa. xj. ibi enī inter dona cōputat. ¶ P̄ Pietas videt eſſe excellētiſſimuz in tota xp̄iana vita: q; ad oīa valet vt dr̄. j. Thi. vlti. Et hoc etiā dic ibi glo. Ambroſi. ergo pietas maxime debet poni donum.

Ulteri⁹ q̄rit de actu pietatis quē hz in via. Et videt q; nō habeat vnū actū ſm ſpeciē. Augu. enī in li. de doc. xp̄iana dic q; pietatis ē honozare ſcōs: nō cōtradicere ſcripture ſiue intellecte ſiue nō intellecte: ⁊ loq̄t ibi de dono pietatis qđ patz ex his q̄ dicit in quodā ſermone de trinitate vbi eū dē actū attribuit pietati ad quē ſcđo loco inter dona aſcendit. Greg. aūt aſſignat ei p̄ actu mīe opib⁹ inſiſtere Ergo cū iſta dona nō reducāt in idē gen⁹ videt q; act⁹ pietatis non ſit idē ſm ſpeciē ¶ P̄ Pietas vt cōiter dr̄ in eiſdē exquirit in q̄b⁹ ſcīa dirigit: ſz ſcīa dirigit in oīb⁹ actib⁹ humanis: q; docet uerſari ſine offenſiōe in medio p̄aue ⁊ p̄uerſe nationis: ergo ⁊ pietas ē circa oēs humanos act⁹: ⁊ ita nō hz ſolū vnū actū in ſpē. ¶ P̄ Scđa būitudo qua dr̄ Bti mites. ad pietatē reducit Sz mititas ſiue māſuetudo ē circa paſſiōes ire vt pb̄s dicit in .iiij. ethi. Ergo ⁊ circa eadē ē pietas: ſz ipa eſt etiā in cōicatiōib⁹ q̄ ſunt ad alterꝝ vt p̄z per auctoritatem Greg. inductā: cū ergo hec duo nō reducāt ad idē genus videt q; pietas nō habeat vnū actū ſm ſpēm. ¶ Sz otra. Eſt vn⁹ habit⁹: ergo hz vnū actū p̄ncipalez. Ulteri⁹ queritur de actu ei⁹ in patria. Et videt q; nō habeat ibi aliquē actuz q; pietas in cōicatiōib⁹ cōſiſtit q̄ ad alterū ſūt: ſz huiuſmōi cōicatiōes nō erūt in patria: q; oēs ſufficiētiā ibi a deo accipiēt. ꝓpter inſufficientiā enī vniuſcuiuſq; in ſe introducte ſūt cōicatiōes vt p̄z per pb̄m in .v. ethi. ergo nō erit ibi pietatis act⁹. ¶ P̄ ad pietatē ptinet mīe opa frequētare vt dictū eſt p auctoritatē Greg. ſz ibi nō erūt opa mīe: vbi nulla erit miſeria: ergo act⁹ pietat⁊ nō erit in patria. ¶ P̄ in ſcđa beatitudine q̄ ptinet ad pietatē ponit q̄tū ad ſtatuz patrie poſſeſſio terre: ſz h̄ non videt aliquē actū īpozare. Ergo pietas in patria nullū actū habebit. ¶ Sz cōtra. Juſticie virt⁹ magis videt in patria pmanere q̄ fortitudo vt p̄i⁹ dictū ē: cuz ergo donū fortitudinis q̄ rñdet vtuti fortitudinis habeat aliquē actū in patria: multo forti⁹ pietas q̄ rñdet iuſticie vt videt. ¶ P̄ In patria nihil erit ociſuz ⁊ fruſtra: ſz habitus fruſtra eēt ſi nō in actū exiret: q; opatio ē finis habit⁹: cū ergo habit⁹ doni pietat⁊ in patria maneat ⁊ act⁹ ei⁹ ibidē manebit. ¶ R⁹ dicēdū ad p̄mā q̄ſtionē q; tota moralis materia in tres ptes diuidit. ſ. in delectabilia q̄ carnalis affect⁹ p̄ſequit in difficilia q̄ refugit: ⁊ in cōicabilia q̄ ad alterum ſūt q̄ poti⁹ in actiōe q̄ paſſiōe cōſiſtūt In ſingulis ergo eoz dirigit ⁊ donū ⁊ vtus: ſz differenter. Uirt⁹ enī dirigit in his accipiēs regulā aliq̄d humanū. Sz donū accipiēs p regula aliq̄d dīnū. In delectationib⁹ ergo vtute dirigimur quaſi dignitate humane nature cui⁹ deturpationē per tēporales delectatiōes refugim⁹. Sz dono dirigimur q̄ſi regula ipſa dignitate dīna a qua ſcpari per inq̄nationē huiuſmodi bonoꝝ refugim⁹ qđ ad timoꝛē p̄tinet Silr̄ter patz ex dictis q; differēter dirigit donū fortitudinis a vtutib⁹ que ad difficultates ſuſtinēdas vel aggrediēdas ordināt. Et ſiliter contingit in cōicatiōib⁹ que ad alterꝝ ſunt: q; in his dirigūt virtutes accipiētes p mēſura aliq̄d humanū: puta obſeruātes decentiā vel debitū ei⁹ q̄ cōicatiōes facit: ſz donū accipit in his regulā ipſuz deū vt ſicut dictū ē in fortitudine hō egredit difficilia vtēs dīna potētia per cōfidētiā q̄ſi ſua: ita cōicat ſe ad alterū vtens deo q̄ſi ſeipſo vt. ſ. ea que ipſuz decent in huiuſmōi cōicatiōib⁹ quaſi deo vnit⁹ exequat vnde dīs Math̄. v. ad beneficiētiā celeſtis patris hortat q̄ ſolē ſuuz facit oriri ſuper bonos ⁊ malos: ⁊ q; cōicatio que ad dīna eſt nomē pietat⁊ habet. ideo ⁊ donū qđ in cōicatiōib⁹ dīnā mēſurā habet pietas noīat. ¶ Ad p̄imū igit dicēdū q; donū imediati⁹ ordinat ad deū q̄tū ad modū operādi ſiue mēſurā opis q̄ virt⁹. non aūt q̄tū ad obiectū vel finē q̄uis: ergo pietas virt⁹ que latria dr̄ ipſi deo exhibeat in hoc tñ accipit aliquid humanū p mēſura. ſ. bñficiū a deo acceptum rōne cui⁹ eſt debitoꝛ ei: ſz pietas que ē donū accipit in h̄ aliquid dīnū p mēſura. vt. ſ. deo honoꝛē impēdat: nō q; ſit ei debit⁹: ſz q; de⁹ honoꝛe dign⁹ ē per quē modū etiā ipſe de⁹ ſibi honoꝛi eſt. ¶ Ad ſecūdū dicendū q; pietas donū i hoc differt a mīa: q; mīa ſtudet ad releuādas miſerias p̄imoꝛ ex hoc q; ſunt cōiūcti vel ſanguine: vel familiaritate: vel ſalte nature filitudine in oīb⁹ aliq̄d būanū p mēſura accipiēs ſicut alie vtutes: ſz pietas donū mouet ad releuādas eoz miſerias ex aliquo dīno. ſ. inquātū ſunt filij dei vel dīna ſimilitudine inſigniti. Unde ⁊ magis p̄prie nomē pietat⁊ habz qui dīnū qđ ſonat q̄uis ⁊ ipſa mīa ſm Aug. x. de ci. dei more vulgi pietas dicat. qđ ideo accidit: q; eas ſibi de⁹ q̄ſi ſacrificio placere teſtat. vnde ⁊ p̄b̄s dicit in. iiij. ethi. q; dona habēt aliq̄d ſile deo ſacratis. ¶ Ad tertiū dicendū q; etiaz in parētib⁹ eſt aliq̄d dīnū reſpectu filioꝝ inquātū ipſi filijs cauſa ſunt eſſendi: ⁊ ideo virt⁹ bñficiētie ad ipſos pietas vocat: accipit tñ mēſurā aliquid humanū vt dictum ē in quo differt a dono ¶ Ad ſecūdā q̄nē dicendū q; pietas donū vno ⁊ eodē mō dirigit in cōicatiōib⁹ oīb⁹ q̄ ad alterꝝ ſūt: aliā tñ mēſurā accipiēs quā vtutes: que mēſura q; ſimpler eſt ⁊ vna. ⁊ ideo pietas vn⁹ habit⁹ eſt ſpālis ⁊ ex cōparatiōe ad hanc mēſurā act⁹ oīs ei⁹ ſpecificat. ¶ Ad p̄imū igit dicendum q; donū pietatis operat ⁊ in materia latrie ⁊ in materia mīe: q̄uis alio mō ab eis. ⁊ ideo nō eſt incōueniēs ſi illa duo ad pietatē pertineāt: exhibere enim reuerentiā ſacre ſcripture ⁊ alijs dīnis ad latriā ptinere videt ¶ Ad ſecūdū dicēdū q; ſciētia dirigit in oīb⁹ humanis in q̄b⁹ exequenē ⁊ timoꝛ ⁊ pietas ⁊ fortitudo: ſz quādā adaptionē ſcientia ⁊ pietas cōbināt: q; in his que ad alterū ſūt hō operās q̄ſi iudiciū quoddā exercet. iudiciū aūt ⁊ imperiū de agendis ad ſcientiā p̄tinet ſicut ⁊ ad p̄udētiā. Et ſiliter per quādā adaptionē fortitudini cōſiliū cōbināt: q; in rebus difficilib⁹ in quib⁹ habet fortitudo executionē p̄cipue cōſilia inq̄rimus q̄tus cōſiliū in oīb⁹ humanis dirigat. ¶ Ad tertiū dicēdū q; ita ⁊ pturbat hoīez in ſeipſo ⁊ cōmouet eū ad aliū inq̄tū eſt appetit⁹ vindicte ⁊ per cōſequēs māſuetudo hoīem ⁊ in ſeipſo perficit ⁊ ad alterū. ⁊ ex hac parte mititas ad pietatē reducit. ¶ Ad tertiā q̄ſtionē dicēdū q; de actu pietatis p⁹ p̄t in patria remanere q̄ de actu fortitudinis. P̄t enī nō tñ remanere act⁹ q̄ eſt per cōparationē ad mēſurā quā pietas donū attēdit. ſ. adherere ipſi deo: ſz etiā act⁹ qui ē per cōparationē ad eos q̄b⁹ bñficia p̄ſtare parat⁹ erat ſm affectuz vt. ſ. beniuolētiā ad eos ſeruet ⁊ de eoz bonis congaudeat.

et de suis etiaz largiat fm modū isti⁹ vite fm quē supiores aliqd influūt inferiozib⁹ fm doctrinā Dio. ¶ Ad primū g̃ dicēdū q̄ nō erit cōicatio ad supplēdā indigētiā sz ad augē dā letitiā. ¶ Ad secūdū dōm q̄ loq̄mur de pietate fm actū quē hz in via. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ possessio terre p̄supponit haustū sufficiētie a deo p quē possint in alios influē vel fm affectū vl fm effectū. ¶ Dic timoz malꝰ ē. Nō enī q̃cūq̄ timeat piculū carnis dr timoz hūan⁹: neq̄ q̃ timet amissio boni tpal dr timoz mūdan⁹: sz tm̄ q̃ talt timoz ē inozdinat⁹ t iō sp sonat in malū. ¶ Cū aūt Beda dixit ꝛc. Beda distinxit timozes fm q̄ retrahūt a malo culpe. t distinxit sz retrahētia q̄ sunt duo: pena futura: t sepatio a deo. Sed magr di stinxit timozes fm inclinationes ad malū: t fm retractionē nō solū q̃tū ad motiua sz etiā q̃tū ad statꝰ. ¶ Sz eo q̄ mala times cozrigis te. Lōtra Aug. dic̄ q̄ in timoze seruili manet volūtas peccādi: g̃ nō cozrigit se. Et dicendū q̄ manet volūtas nō absoluta sz cōditionata q̃ velleitas dr vt. s. peccaret si impune licēt. ¶ Sciēdū tm̄ q̄ vter q̃ timoz ꝛc. Uidet h̄ eē falsū q: sapiētia ē pfectꝰ donū q̃ timoz. t ita timoz nō ē p̄ncipiū eiꝰ. Et dicēdū q̄ nō est p̄ncipiū fic̄ creans essentiā eiꝰ sz sicut dispositio ad ipsam a quo incipit motꝰ in sapiētiā pueniēs.

¶ DISTINCTIO .XXXV.

¶ Quō differūt sapientia t scientia.

Post p̄missa diligēter ꝓsiderādū ē in q̃ differat sapiētia a sciētia. De hoc Aug. ita ait Philosopi disputātes de sapieutia diffinierūt eā dicētes Sapiētia ē rerū humarū diuinarūq̄ scia. Ego q̃z vtrarūq̄ rerū cognitionē. i. diuinarū t hūanarū t sapientiā t sciētiā dici posse nō nego. Vtrū iuxta distinctionē aplī q̄ dicit Alij dat sermo sapiētie alij sermo scie. illa diffinitio diuidēda ē ut rerū diuinarū cognitio sapiētia p̄prie nūcupet. hūanaꝝ vo cognitio p̄prie scie nomē obtineat. Neq̄z vo q̄cq̄d sciri ab hoie potest in reb⁹ hūanis vbi plurimū supuacue vanitat t noxie curiositatis ē huic scie tribuo. sz illud tm̄ q̄ fides saluberrima q̃ ad verā btitudinē ducit gignitur nutrit defēdit roborat. q̃ scia nō pollēt fideles plurimi q̃uis polleant ipsa fide plurimū. Aliud ē enī scire tm̄mō q̄d hō credere ōbeat pp adipiscēdā vitā btāz. aliud ē scire quō hoc ip̄m t ipis opitulet: t ꝓtra impios defēdat q̃ p̄prio vocabulo appellat scia. De his q̃z duab⁹ vtutib⁹ idē aug. dāz int eas assignās sup psal. ait: distat sapiētia a sciētia testāte scō iob q̄ q̄dām̄ singula diffiniēs ait Sapiētia est pietas: scia vo ē abstinere a mal. Pietatē vo hoc loco posuit dei cultū: q̃ grece dr theosebia: que ē in cognitiōe t dilectiōe eiꝰ q̄ō sp ē t icōmutabiliter manet: q̄ō ē deꝰ. Abstinere vo a mal est in medio p̄raue natiōis p̄udent vsari. Idē q̃z int hec duo apte distinguēs ait Distat ab eis noxꝝ ꝓtēplatiōe actio q̃ bñ vtimur tpalib⁹ reb⁹. t illa sapiētia t hec scie deputat: q̃uis t illa q̃ sapiētia ē possit nūcupari scia ut aplꝰ loq̄t vbi dic̄ Nūc scio ex pte. Quā sciaz pfecto ꝓtēplatiōis dei vult intelligi. In hoc ergo differētia ē q: ad ꝓtēplatōez sapiētia: ad actionē vo scia ptinet Ecce apte demōstratū ē in q̃ differat spūs sapiētie t spūs scie. s. ut sapiētia diuinis scia hūanis attributa sit reb⁹ ut docet aug. Vtrūq̄ agnoscim⁹ i x̄po. s. t rē diuinā t rē hūanā. t iō de ipso hēm⁹ sapiētiā t sciaz. Lū. n. legit verbū caro fm̄ ē: i verbo itelligit verꝰ dei filiꝰ: i carne agnoscit verꝰ hois filiꝰ. Jtē cū dr vidimꝰ plenū gr̃e t veritatis: gr̃az referamꝰ ad sciaz: t veritatē ad sapiētiā. Quia in x̄po sapiētia t sciētia fuit plenarie: t nos sciētiā t sapientiā de eo habemꝰ qui est deus t homo.

¶ In q̃ differa sapiētia ab intellectu.

Stēsa dīa int sapiētiā t sciaz: q̄d distet int sapiētiā t itellectū videam⁹. In hoc differūt illa duo q: sapiētia p̄prie ē de eternis q̃ veritati eterne ꝓtēplāde intēdit. Intelligētia vo nō mō de eis ē sz etiā de reb⁹ iuisibilib⁹ t spūalib⁹ tpalr exortis. Per eā enī t natura sūma q̃ fecit oēs naturas .i. diuina ꝓsiderat: t q̃ post ipsā sunt spūales t iuisibiles nature: ut āgeli t oēs aie bone affectiōes ꝓspiciunt. In hoc dīa ē ergo q: sapiētia tm̄ creatoz inspicit: itellectu vo t creatoz t creatura q̃dā: Jtē intellectu itelligibilia capim⁹ tm̄: sapia vo nō tm̄mō capim⁹ supioza sz etiā in cognitis delectamur. Sic ergo distingui p̄ōt int illa tria. s. sciaz intellectū t sapiētiā. Scia valet ad rectā admīstrationē rerū tpaliū: t ad bonā inter malos ꝓuersationē. intelligētia ad creatoris t creaturarū inuisibiliū speculationē Sapientia vo ad solius eterne veritatis contēplationē t delectationem.

¶ Quō intellectꝰ t sciētia de quib⁹ hic agit non illa sunt que naturaliter habet homo.

Et notādū q̄ itellectꝰ t scia q̃ dicunt dona spūsci alia sūt ab itellectu t scia q̃ naturalit sunt in hois aia. Nec aūt virtutes sūt q̃ p gr̃az infūdūt animis fideliū ut p eas recte viuāt. Illa vo naturalr hz hō ex bñficio creationis a deo tm̄. p has aūt virtutes q̃ dicunt spūsci dona illa naturalia reformant atq̄ adiuuāt. Vt verbi gr̃a. Intellectꝰ naturalis pctō obtenebrat⁹ p virtutē q̄ndā t gr̃az q̃ dr spūs itelligētie reformat atq̄ adiuuat ad itelligēdū. ita t p illā virtutē q̃ dr spūs sapiētie iuuat atq̄ erigit mētis ratio ad ꝓtēplationē t delectationē eterne veritatis.

¶ Quō sapientia ista dei est: nec est illa que deus est.

Illud etiā sciēdū ē q̄ sapiētia de q̃ nūc disserim⁹ nō est illa dei sapiētia ut ait Aug. q̃ deꝰ ē: sz hois sapiētia. Vera tm̄ fm deū ē: ac verꝰ t p̄cipuꝰ cultꝰ eiꝰ est. Si ergo colat mēs hois deū cuiꝰ ab eo capax fcā est: t cuiꝰ eē pticeps p̄ōt: sapiēs ipsa fit: t nō sua luce sz sūme illiꝰ lucis pticipatione sapiēs fit. Jsta ergo hois sapiētia etiā dei est. Verūtm̄ ita dei ē ut nō ea sapiēs sit deꝰ. Nō enī pticipatiōe sui sapiēs ē deꝰ sic̄ mēs pticipatione dei. Sic etiā dr iustitia dei nō solū illa q̃ ipse iustus ē: sz etiam illa quā dat homini cum iustificat impiū.

¶ Postq̃ determinauit magr de donis: h̄ ostēdit differētiā quoz̄dā donoꝝ ad inuicē q̃ maxīe ꝓuenire vident. i. sapiētie scie t intellectꝰ. Et diuidit in ptes duas. In p̄ma assignat differētiā. In secūda remouet q̃dā dubia ibi: Et notandū q̄ itellectꝰ ꝛc. Circa p̄mū duo facit. Primo assignat differētiā int sciaz t sapiētiā. Secūdo int sapiētiā t intellectū ibi Ossa differētia ꝛc. Et notādū ꝛc. Hic remouet q̃dā du

bia. Et ꝓmo circa sciaz ꝛ intellectū. Secūdo circa sapiētiā ibi Illud etiā sciēdū ꝛc. ¶ Dic ē duplex q̄stio. ꝑ° de vita actiua ꝛ cōtēplatiua. Secūdo de donis perficiētib⁹ in vtraq; vita.

¶ Questio Prima.

Circa primū q̄runt q̄ttuor. Primo de diuisione vitę in actiuā ꝛ cōtēplatiuā. Secundo de vita cōtēplatiua. Tertio de actiua. Quarto de compatiōe vni⁹ ad aliā.

Ad primū sic ꝓcedit. videt q; vita incōueniēter diuidit ꝑ actiuā ꝛ cōtēplatiuā. Uiuē enī vt dicit pℏs in secūdo de aīa viuētib⁹ est eē. sz cōtēplatiuū ꝛ actiuū nō ostēdunt differētiā in essendo sz magꝭ in operādo: g̃ nō sunt differētie vite. ¶ Ꝑ pℏs in ꝑ° de aīa dicit Uiuē fm h̄ ꝑncipiū. s. animā vegetabilē inest viuētib⁹. sz aīa vegetabil nullo mō ꝓticipat cōtēplationē: neq; etiā agē ipsi⁹ ē sic⁹ oꝝ in vj. eth. ergo vita incōueniēter diuidit ꝑ actiuū ꝛ cōtēplatiuū. ¶ Ꝑ in li. de causis oꝝ q; vita ē otinu⁹ mot⁹ ab ente sempiterno. sz mot⁹ opationē iportat. cū g̃ oīs opatio sit actio q̄dā videt q; oīs vita sit actiua. ꝛ ita non erit differētia vite actiuū. ¶ Ꝑ pℏs in secūdo de aīa diuidit viuē in q̄ttuor. s. nutri ri: sentire: ꝛ moueri fm locū: ꝛ intelligē. g̃ insufficiēter diuidit ꝑ has duas differētias actiuū ꝛ cōtēplatiuū. ¶ Ꝑ augu. in li. de ci. dei apponit tertiū mēbrū. s. cōpositū ex vtroq; ergo videt q; īsufficiēter diuidit ꝑ actiuū ꝛ cōtēplatiuū. ¶ Sz in ꝟiū sunt multe auctoritates sc̄oꝝ q̄ dicūt ꝑ martħā ꝛ mariā Lu. x. signari duas vitas: actiuā ꝛ cōtēplatiuā. ¶ Ꝑ vita boꝭ ē fm id a quo bō ē bō: h̄ aūt ē intellect⁹. cū g̃ itellect⁹ diuidat in actiuū ꝛ cōtēplatiuū. i. speculatiuū ꝛ ꝓacticū: videt q; hūana vita in h̄ duo diuidi debeat. ¶ Ꝑ fm pℏm in. ix. eth. illō oꝝ ē vniuscuiuscq; vita in quo maxīe studet: sic⁹ militis ī pugnādo: ꝛ ebrios ī potādo. vñ ꝛ ī talib⁹ ad amicos ꝺuiuē voluit. sz h̄ in quo maxīe studet ꝺs ē illud qō finē sue vite ponit. cū igit finis humane vite felicitas ponatur q̄ fm pℏos ī ciuilē ꝛ cōtēplatiuā diuidit vt pz in. x. eth. videt etiā q; hūana vita in actiuā ꝛ cōtēplatiuā diuidi debeat. ¶ Ad ꝑ° dicēdū q; nomē vite ex h̄ sumptū videt q; aliq̃d a seipso pōt moueri. ꝛ iō ex hoc dicta sunt ꝓmo aliq; viuē: q; visa sunt a seipsis moueri sicut plante ꝑ motū augmēti. ꝛ aialia ꝑ motū īsup localē. Ea vo q̄ visa sunt nō moueri nisi ab alijs mota dicta sunt mortua vl vita carētia: sicut lapides ꝛ ligna. Uñ etiā ꝑ q̄ndā trāssumptionē ea quoꝝ ꝓncipiū mot⁹ in ipsis ē dicūt viuētia q̄tuis nō seipsa moueāt: sic⁹ aq; scaturiētes ipetu sui mot⁹ a terra dicūt viuē. Aq̃ aūt ūnobiles ogregate in lacunis dicunt aq̃ mortue. ¶ Ulteri⁹ nomē vite attributū ē oīb⁹ opatiōib⁹ q̄s aliqs a seipso exercet nō ab alio mot⁹ etiā si mot⁹ nō sunt. sic⁹ nomē mot⁹ ad opationē quālibet solet trāsferri. sicut oꝝ sentire ꝛ itelligē mot⁹. ꝛ fm h̄ nō solū q̄ mouent a seipsis vl ꝑ augmētū vl localiē dicūt viuē. sz oīa q̄ ex seipsis appetūt sentiūt itelligūt: h̄ enī dicunt opatiōes vite. q̄tuis aūt plures dictaꝝ opationū in aliquo sint ex illa tñ oꝝ vita ei⁹ q̄ ꝓncipal⁹ in ipso ē. sic⁹ aīaliū vita oꝝ ī sentiēdo q̄tuis etiā nutriant. ꝛ hominū in itelligēdo q̄tuis etiā sentiāt. ꝛ h̄ nō solū ē accipiēdū fm nāles potētias sz etiā fm habit⁹ sup additos. Uñ vita vniuscuiuscq; boꝭ oꝝ in h̄ ꝺsistē in quo sūmū studiū ipēdit ꝛ curā vt dic pℏs in. ix. eth. ꝛ sic accipiēdo vitā diuidit in actiuā ꝛ cōtēplatiuā. Cū enī vita hūana ordinata q; de inordinata nō intēdim⁹: sic⁹ est voluptuosa q̄ nec hūana ē sz bestialis ꝺsistat in opatione itellect⁹ ꝛ rōnis. Dabz aūt itellectiua pars duas opationes. Unā q̄ est ipsi⁹ fm se. Aliā q̄ ipsi⁹ est fm q; regit inferiores vires: erit duplex vita hūana. Una q̄ ꝺsistit in opatione q̄ ē itellect⁹ fm seipm. ꝛ h̄ oꝝ cōtēplatiua. Alia q̄ ꝺsistit in opatione itellect⁹ ꝛ rōnis fm q; ordinat ꝛ regit ꝛ impat inferioꝝib⁹ ptib⁹. ꝛ h̄ oꝝ actiua vita. Uñ fm pℏm in. vj. eth. agē ꝓprie oꝝ opatio q̄ est a volūtate impata in ipso operāte ꝺsistēs: nō in materiā exteriorē trāsmutādā trāsiēs: q; h̄ eēt facē qō ē opatio mechanice artis. morales enī virtutes q̄ in vita actiua ꝑficiunt circa agibilia dicunt. ¶ Ad ꝓmū g̃ dicēdū q; eēntia rei ex opatione ipsi⁹ cognoscit. ꝛ iō ex opatiōib⁹ quib⁹ ꝑ pri⁹ ꝺuenit nomē vite trāslatū ē nomē ad ipm eē fm q; ali⁹ ē effect⁹ taliū opationū. ¶ Ad secūdū dicēdū q; fm animā vegetabilē oꝝ esse viuē nō q̄si in opatiōib⁹ ei⁹ tñ vita ꝺsistat: sz q; opatiōes ei⁹ sunt ꝓme opatiōes vite in nobis. ꝑ quē modū oꝝ fm tactū inesse sensus aīalib⁹. ¶ Ad tertiū dicēdū q; illa auctoritas itelligēda ē de vita q̄ corpa celestia ponebāt a q̄busdā viuē vult ex se mota: quā opinionē videt seq; ille q̄ libz⁹ illū cōdidit. ¶ Ad q̄rtū dicendū q; pℏs distinxit vitā fm q; est cōis oīb⁹ viuētib⁹. sz nūc loq̃mur de diuisiōe vite hūane. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q; illud tertiū mēbrū apponit ab aug. nō q̄tū ad diuersitatē vite sz magꝭ q̄tū ad diuersitatē viuētiū. Quidam enī sunt q̄ exercitijs actiue insistūt ꝓncipal⁹ q̄tuis etiā q̄ndoq; cōtēplatiōis actus exeq̃nt. Quidā vo sunt q̄ postpositi cura actiue ꝓncipal⁹ cōtēplatiōi studēt. alij vo q̄ circa vtrūq; insistūt. Sūt nihilomin⁹ ꝛ q̄dā opatiōes q̄ vtrūq; req̃rūt: sic⁹ ꝓdicatio ꝛ doctrina q̄ a cōtēplatione inchoate in actionē terminat sicut a causa in effectū. ꝓcedētes. ꝛ hoc mediū in extremis includitur.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q; vita cōtēplatiua ꝺsistat tñ in actu cognitiue: q; cōtēplatiōis finis ē vitas. sz vitas tñ ad cognitionē ptinet: ergo vita cōtēplatiua tñ in opatiōe cognitiue ꝺsistit. ¶ Ꝑ vita cōtēplatiua a scīs ociū oꝝ. ꝛ pℏs etiā in. ix. ethi. dicit ipsam vacationē. sz volūtas est vis motiua. cū ergo motus ocio ꝛ vacatiōi repugnet videt q; vita cōtēplatiua nō ꝺsistat in actu affectiue sed solū in actu cognitiue. ¶ Ꝑ ꝓportionant opatiōes habitib⁹. sz dona q̄ ꝑficiūt in vita cōtēplatiua tñ ad cognitionē ptinēt. s. sapiētia ꝛ intellect⁹. ergo vita cōtēplatiua ꝺsistit tñ in cognitione. ¶ Sed cōtra. Isido. dicit in li. differētiarū q; cōtēplatiua vita est q̄ vacās ab oī negocio ī sola dei dilectiōe defigit. sed dilectio ad affectiuā ptinet: ergo vita cōtēplatiua nō ꝺsistit tñ in cognitiōe. ¶ Ꝑ gustare ad affectū ptinet sic⁹ videre ad intellectū: q; Bze. dicit q; cōtēplatiua vita sapore intimo vēturā iam requiē degustat: ergo cōtēplatiua vita non ꝺsistit tñ in cognitiōe. ¶ Ulteri⁹ videt q; cōsistat in opatione rōnis. Uita enī cōtēplatiua est vita hūana. sz hūana vita est fm opationē humanā: cū ergo opatio hūana sit fm rationē a q̄ bō oꝝ bō: videt q; vita cōtēplatiua ꝺsistat ī opatiōe rōnis ꝓncipal⁹. ¶ Ꝑ vita cōtēplatiua ꝓcipue ꝺsistit in cognitione diuinoꝝ. sz inuisibilia dei ꝑ ea q̄ facta sunt cognoscūt Ro. i. Cognoscē aūt ex aliquib⁹ alia rōnis est: ergo vita cōtēplatiua ꝓcipue ꝺsistit in opatiōe rōnis. ¶ Ꝑ Rich. de san. vic. dicit in li. de cōtēplatiōe: Cōtēplatiōis nr̃e volat⁹ multiformiē variat: nūc de inferioꝝib⁹ ad sūma ascēdit: nūc de superioꝝib⁹ ad ima descēdit: ꝛ nūc de pte ad totū: nūc de toto ad partē discurrit: nūc a maiori nūc a minori argumentū trahit. sz iste discursus videt ad rationē ptinē: ergo vita cōtēplatiua ꝓncipal⁹ in actu rōnis ꝺsistit. ¶ Sed ctra. Bern. in li. de ꝺsideratiōe dicit q; cōtēplatio in h̄ distat a ꝺsideratiōe q; ꝺsideratio ad inquisitionē magis se hz: cōtēplatio aūt ē vers⁹ certusq; animi intuit⁹. Sz intueri est intellect⁹: inq̃rē aūt rōnis. g̃ cōtēplatiua vita nō ꝺsistit in actu rōnis sz itellect⁹. ¶ Ꝑ fm pℏm in. x. ethi. fm vitā cōtēplatiuā cōicam⁹ cū deo. non aūt cōicam⁹ cū eo fm inq̃sitionē rōnis: sz magis fm intellectus intuitū. g̃ cōtēplatiua vita nō ꝺsistit in actu rōnis sz itellect⁹ tñ. ¶ Ulteri⁹ videt q; oīs actus intellect⁹ ad vitā cōtēplatiuā ptineat. Sic⁹ enī se hz vita actiua ad agibilia: ita se hz cōtēplatiua ad cōtēplabilia. sz oēs act⁹ circa agibilia ad vitā actiuā ptinēt: g̃ oēs act⁹ itellect⁹ circa itelligibilia ad cōtēplatiuā vitā ptinēt. ¶ Ꝑ vita cōtēplatiua fm pℏm in. x. eth. in pℏie ꝺsideratōe ꝺsistit. sz pℏia ē de oīb⁹ entib⁹: g̃ oīs opatio itellect⁹ ptinet ad vitā cōtēplatiuā cū itellect⁹ nō sit entiū. ¶ Ꝑ Rich. de. s. vic. ponit sex spēs cōtēplatōis. Prima ē q̄ sensibilia ꝑ imaginationē ꝺsiderātes in eis diuinā sapiētiā admiramur. Secūda est q̄ earū rōnes inq̃rim⁹. Tertia q̄ ex īuisibilib⁹ in īuisibilia ascēdim⁹. Quarta q̄ remota ima ginatiōe in sol itelligibilib⁹ vsamur. Quinta q̄ ea ꝺsideramus q̄ ex diuina reuelatiōe cogscim⁹: nō humana rōne. Se

ꝛta qſſ ea ꝺſideram⁹ quib⁹ etiã bũana rõ ꝺicẽ videt. Sz in his ſpẽb⁹ cõprehẽdit oĩs opatio intellect⁹: ergo oĩs opatio ītellect⁹ ad vitã ꝺtẽplatiuã ꝑtinet. ¶ Sed ꝺtra. Jſi. in li. de ſum. bo. Cõtẽplatiua vita mũdo renũciãs ſoli deo viuẽ delectat. Sz nõ viuit ſoli deo niſi qñ deũ ſolũ cogitat: ergo non oĩs opatio ītellect⁹ ad ꝺtẽplatiuã vitã ꝑtinet. ¶ Ꝓ circa idẽ videt eẽ vita ꝺtẽplatiua ꝛ felicitas ꝺtẽplatiua. ſed felicitas ꝺtẽplattiua ẽ tñ in ꝺſideratõe nobiliſſimi itelligibil'. qõ cõ ſtat deũ eſſe ſm ꝓ̃m in. x. etb. g̃ vita ꝺtẽplatiua in ſola dei ꝺſideratiõe ꝺſiſtit. ¶ Rº dicẽdũ ad ꝓ̃mã qõnẽ ꝙ vita ſm ꝙ nũc loq̃mur ꝺſiſtit in opatõe cui aliq̃s ꝑncipal'r mãcipat. Cui⁹ rõne oĩa q̃ ipedire ꝓt̃ dimittit. q̃ aũt adiuuãt q̃rit ꝛ ꝓſequit. b̃ aũt nõ ꝑt eẽ niſi ꝑ volũtatẽ: cui⁹ ẽ inẽ opa bũana vnũ ꝓne alijs acceptare q̃q̃d ſit illud. Uolũtas aũt cũ ſit motor oĩuz potẽtiarũ aĩe o ꝙ ad obiecta ꝛ act⁹ oĩuz potentiarũ ſe habeat ꝓut hũt rõnẽ boni: qz vnuſq̃ſq̃ act⁹ debit⁹ cuiuſcũq̃ potẽtie eſt bonũ ei⁹. ꝛ iõ vita ꝺtẽplatiua ꝺſiſtit in actu cognitiue virtutis ꝓeacceptate ꝑ affectiuã. Sz cũ opatio ſit quodãmõ media inter opantẽ ꝛ obiectũ: vel vt ꝑfectio ipſi⁹ operantis: ꝛ ꝑfecta ꝑ obiectũ a quo ſpeciẽ recipit ex duplici ꝓte ꝑt opatio cognitiue affectari. Uno mõ inq̃ntũ eſt ꝑfectio cognoſcẽtis. ꝛ tal' affectatio opatiõis cognitiue ꝓcedit ex amoꝛe ſui. ꝛ ſic erat affectio in vita ꝺtẽplatiua ꝑhoꝛ. Alio mõ inq̃ntũ terminat' ad obiectũ. ꝛ ſic ꝺtẽplatiõis deſideriũ ꝓcedit ex amoꝛe obiecti: qz vbi amoꝛ ibi ocul⁹. ꝛ Mat. vj. vbi ẽ theſaur⁹ tu⁹ ibi ẽ ꝛ coꝛ tuũ. ꝛ ſic hz affectionẽ vita ꝺtẽplatiua ſcõꝛ de q̃ loq̃mur. Sz tñ ꝺtẽplatio eẽntial'r in actu cognitiue ꝺſiſtit ꝑexigẽs charitatẽ rõne ꝑdicta. Uñ Hze. dicit ſup Eze. Cõtẽplatiua vita ẽ charitatẽ dei ꝛ ꝓmi tota mẽte retinẽ ab exteꝛioꝛi actiõe deſcẽ ita vt nil iã agẽ libeat Sz calcat curis oĩb⁹ ad videndã faciẽ ſui creatoꝛis anim⁹ inardeſcat. ¶ Ad ꝓ̃mũ igit' dicẽdũ ꝙ finis ꝺtẽplatiõis inq̃ntũ ꝺtẽplatio ẽ vitas tñ. Sz ſm ꝙ ꝺtẽplatio accipit rõnẽ vite: ſic induit rõnẽ affectati ꝛ boni vt dictũ ẽ. ¶ Ad ſecũdũ dicendũ ꝙ vo lũtas nõ ſolũ ẽ motiua q̃tũ ad exteꝛioꝛes mot⁹ q̃ vacatiõi repugnãt: Sz etiã motuũ iteꝛioꝛ etiã ipſi⁹ ītellect⁹. q̃ q̃dẽ mot⁹ equoce dicunt' vt in. iij. ꝑz de aĩa. ſunt enĩ act⁹ ꝑfci: ꝛ iõ magꝭ aſſimilant' q̃ deti q̃ motui. ꝛ ꝓꝑ hoc q̃ opat' ſm ītellectũ vacare ꝺr ab exteꝛioꝛ actiõe vt ꝑz in ꝑdicã auctoꝛitate. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ habit⁹ ꝺtẽplatiue q̃tũis ſint in ꝓe cognitiua tñ ꝑt eoꝝ act⁹ a volũtate impari vl' acceptari. ꝛ ſic in eis vita ꝺtẽplatiua ꝺſiſtit. ¶ Ad ſecũdã qõnẽ dicẽdũ ꝙ vita ꝺtẽplatiua cõſiſtit in illa opatiõe quã bõ ꝓne alijs acceptat. vñ hz rõnẽ finis reſpectu aliarũ humanarũ opationũ: qz alie ꝓpter ipſaz exercenť. inq̃ſitio aũt rõnis ſic a ſimplici intuitu intellec⁹ ꝓgredit': qz ex ꝓncipijs q̃ q̃s ītellectu tenet ad inq̃ſitionẽ ꝓcedit: ita etiã ad ītellect⁹ certitudinẽ termin' dũ ꝛclusiões inuẽte in ꝓncipia reſoluunť: in quib⁹ certitudinẽ hũt. Et iõ vita ꝺtẽplatiua ꝓncipal'r in opatiõe ītellect⁹ ꝺſiſtit. ꝛ hoc ꝑm nomẽ ꝺtẽplatiõis ꝑoꝛtat ꝙ viſionẽ ſignat. vtiť tñ inq̃ſitiõe rõnis ꝺtẽplatiu⁹ vt deueniat ad viſionẽ ꝺtẽplatiõis: quam ꝓncipal'r ītẽdit. ꝛ b̃ inq̃ſitio ſm Berñ. dr ꝺſideratio. ¶ Ad ꝓ̃mũ igit' dicẽdũ ꝙ hõ inq̃ntũ ẽ ꝺtẽplatiu⁹ ẽ aliq̃d ſupra hominẽ: qz ītellect⁹ ſimplici viſione ꝺtinuat' hõ ſupioꝛib⁹ ſubſtãtijs: q̃ itelligẽtie vl' angeli dicũť: ſic aĩa ꝺtinuãť hoĩb⁹ in vi eſtimatiua q̃ ẽ ſupꝛemũ in eis ſm quã aliq̃d ſil'e opib⁹ rõnis opanť. ¶ Ad ſecũdũ dicẽdũ ꝙ q̃tuis creature viſibiles ſint via deueniendi in ꝺtẽplationẽ diuinoꝛ: tñ in hac vita nõ ꝺſiſtit ꝓncipaliť ꝺtẽplatio: Sz in termino vie vt dictũ ẽ. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ Rich. nõ intẽdit ꝙ in illis diſcurſib⁹ ꝓncipaliť ꝺſiſtat vita ꝺtẽplatiua. Sz qz vtiť eis ad ſuũ finẽ fiť dictũ eſt. ¶ Ad tertiã qõnẽ dicẽdũ ꝙ vita ꝺtẽplatiua ſcõꝛ ꝓſupponit amoꝛẽ ipſi⁹ ꝺtẽplati ex quo ꝓcedit. vnde cũ vita ꝺtẽplatiua ꝺſiſtat in opatiõe quã q̃s maxĩe intẽdit oportet ꝙ ſit circa ꝺtẽplationẽ maxĩe amati: hoc aũt de⁹ eſt. vñ ꝓncipaliť ꝺſiſtit in opatiõe ītellect⁹ circa deũ. Uñ Hze. ſup Eze. dicit ꝙ ꝺtẽplatiua vita ad ſolũ videdũ principiũ anbelat. ſ. deũ. nihilomin⁹ tñ ꝛ ꝺtẽplatiu⁹ ꝺſiderat alia inq̃ntũ ad dei ꝺtẽplationẽ ordinanť ſicut ad finẽ. puta creaturas in quib⁹ admiratť diuinã maieſtatẽ ꝛ ſapientiã. ꝛ bñficia dei ex quibus inardeſcit in ei⁹ amoꝛẽ. ꝛ pctã ꝓpria ex quoꝝ ablutiõe mũdať coꝛ vt deũ videre poſſit. vñ ꝛ nomẽ ꝺtẽplatiõis ſignat illũ actũ ꝓncipalẽ quo q̃s deũ in ſeipſo ꝺtẽplatť. Sz ſpeculatio magis noĩat illũ actũ quo q̃s diuinã in rebus creatis q̃ſi in ſpeculo inſpicit. Et ſil'r etiã felicitas cõtẽplatiua de q̃ ꝑhi tractauerũt in contẽplatiõe dei ꝺſiſtit: qz ſm ꝑhm ꝺſiſtit in actu altiſſime potẽtie q̃ in nobis eſt. ſ. intellect⁹. ꝛ in hitu nobiliſſimo. ſ. ſapiẽtia ꝛ etiã obiecto digniſſimo: qõ de⁹ ẽ. vñ etiã ꝑhi vltimũ tps vite ſue reſeruabãt vt dr ad ꝺtẽplãdũ diuina ꝓcedẽs tps in alijs ſciẽtijs expẽdẽtes vt ex ill' habiliores fierẽt ad ꝺſiderãdũ diuina. ¶ Adꝓ̃mũ ergo dicẽdũ ꝙ act⁹ vite actiue nõ hũt ex ſeipſis ordinẽ fiť act⁹ vite ꝺtẽplatiue. vñ nõ ꝑt dici ſimpliciť loquendo ꝙ ꝺſiſtat in aliquo illoꝝ ꝓncipaliť: Sz quo ad aliquẽ ꝺſiſtit ꝓncipaliť in b̃ in quo ille magꝭ exercitať: ſiť q̃dã magꝭ inſiſtũt opib⁹ iuſtitie: q̃dã vo opib⁹ tẽperãtie: ꝛ ſic de alijs. ¶ Ad ſecũdũ dom ꝙ ꝑhs ibi accipit philoſophiã ſtricte ꝑ ſapiẽtia de diuinis q̃ ſpãli noie phía ꝓma dr. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ q̃tuis illa ꝺſideret interdũ ꝺtẽplatiu⁹: nõ tñ in his ꝓncipaliter conſiſtit contẽplatiua vita.

Ad tertiũ ſic ꝓcedit. Uidet' ꝙ actiua vita nõ ꝺſiſtat ꝓncipaliť in his q̃ ad alterũ ſunt. Uita enĩ actiua ordinať ad ꝺtẽplatiuã inq̃ntũ diſponit hoĩez ad ꝺtẽplationis actũ. Sz ꝑ virtutes q̃ ordinãt hoĩez in ſeipſo maxĩe diſponiť hõ ad ꝺtẽplatiõez fiť ꝑ caſtitatẽ vt dicť Cõmen. in. vj. phiſi. q̃ vita actiua ꝓcipue ꝺſiſtit in his q̃ ſunt hoĩs ad ſeipm. ¶ Ꝓ vita ꝺtẽplatiua ꝓncipaliť ꝺſiſtit in ꝺtẽplatiõe ei⁹ qõ maxĩe diligiť: ergo ꝛ vita actiua ſil'r. Sz hõ magꝭ dr ſeipm diligẽ q̃tis alios in his q̃ virtutis ſunt vt. ſ. di. xxix. dictũ eſt. ergo ꝛ vita actiua magis ꝺſiſtit in b̃ ꝙ hõ ſeipm ordinet q̃tis alijs intẽdat. ¶ Ꝓ in his ꝓcipue videt' ꝺſiſtẽ actiua vita in quib⁹ a ꝺtẽplatiua diuidiť. ſed in his q̃ ad aliũ ſunt etiã ꝺtẽplatiua cõicat: qz ad eãdẽ vitã ꝑtinẽ videt' ꝺtẽplari: ꝛ ꝺtẽplata docẽ Jn paſſiõib⁹ aũt ꝓprijs moderãdis nõ cõicat actiua vita cũ ꝺtẽplatiua vita: ergo actiua vita ꝓcipue ꝺſiſtit in his q̃ ſunt ad ſeipm. ¶ Sz ꝺ. Jſi. in li. differẽtiarũ: Actiua vita eſt q̃ in opib⁹ iuſtitie ꝛ ꝓmi vtilitate vſať. Sz vtrũq̃ iſtoꝝ ad altez ꝑtinẽ videt': g̃ in his q̃ ad alterũ ſunt ꝓcipue vita actiua cõſiſtit. ¶ Ꝓ vita actiua fecũda dr: vnde ꝑ Lyam ſignificať. Sz fecũditas iſta nõ ꝺſiſtit niſi in opatiõib⁹ q̃ fiũt ad alios: g̃ vita actiua in his ꝓcipue ꝺſiſtit. ¶ Ulteri⁹ videt' ꝙ cognitio nullo modo ad actiuã ꝑtineat. Sic enĩ ſe hz vita ꝺtẽplatiua ad cognitionẽ: ita ſe hz vita actiua ad actionẽ. ergo ꝓꝓrtionalitate tranſuerſa fiť ſe hz vita ꝺtẽplatiua ad actionẽ: ita ſe hz vita actiua ad cognitionẽ. Sz nihil actiõis ad ꝺtẽplatiuaz vitã ꝑtinet. ergo nihil cognitiõis ꝑtinet ad actiuã. ¶ Ꝓ vita actiua ꝺſiſtit totaliť in opationib⁹ virtutũ moraliũ ad q̃s ſcire parũ vel nihil ꝺfert vt ꝑhs dicit in. ij. etb. g̃ videt' ꝙ ad actiuã vitam nihil cognitiõis ꝑtineat. ¶ Ꝓ ſi aliq̃ cognitio ad actiuã vitã ꝑtineret ꝓcipue videret' ad ipſam ꝑtinẽ ꝺſideratio ꝓꝓrioꝛ actuũ. Sed ꝺſiderare pctã q̃ q̃s fecit ꝑtinet ad vitã ꝺtẽplatiuã vt dicit Berñ. q̃ ſecũdã ſpeciẽ ꝺtẽplationis ponit quo q̃ſq̃ iudicia dei ꝛ pctã ſua recogitat. g̃ nulla cognitio ad actiuã vitã ꝑtinet. ¶ Sz ꝺ. Ad actiuã vitã ꝑtinẽt ꝺſilij ꝛ ſcie dona. q̃ q̃dẽ cognitionẽ ꝓꝑtať: g̃ aliq̃ cognitio ẽ in vita actiua. ¶ Ꝓ ꝑhs dicẽ in. x. etb. ꝙ ꝓdẽtia eſt cognata moꝛali virtuti. Sz ꝓdẽtia cognitionẽ ꝓꝑtat: g̃ cũ in moralib⁹ virtutib⁹ actiua vita conſtet videť ꝙ in actiua vita ſit aliq̃d cognitiõis. ¶ Ulteri⁹ videt' ꝙ vita actiua nõ poſſit eſſe ſil'cũ ꝺtẽplatiua: qz vita de qua b̃ loq̃mur ꝺſiſtit in b̃ in quo hõ maxĩe ſtudet. Sz ꝓſſibile eſt ꝙ hõ duob⁹ ſũmũ ſtudiũ apponat: g̃ ꝓſſibile ẽ ꝙ in hoĩe ſit ſil' vita actiua ꝛ ꝺtẽplatiua. ¶ Ꝓ vita actiua ſignificať ꝑ martha q̃ turbať circa plurima Lu. x. Sz turbatio vacatiõi repugnat quã ꝺtẽplatio req̃rit: g̃ vita actiua non eſt ſil' cũ ꝺtẽplatiua. ¶ Ꝓ vita actiua introducit ad ꝺtẽplatiuã. vñ Hzeg. q̃ ad arcẽ ꝺtẽplatiõis

aliquē desiderat pri⁹ necesse ē vt in cāpo actiōis se exerceat. Sz qō introducit ad aliqd nō est necessariū illo adueniēte: qz fm Bern̄. qd necesse est scalis tenēti iā soliū. ergo actiua vita nō est sil' cū ꝺtēplatiua. ¶ Sed cōtra est qō Aug. ꝺicit in li. de ci. dei q quoddā gen⁹ hominū est cōpositū ex ocioso z actuoso. z loquit' de ocio ꝺtēplatiōis. Hze. etiā ꝺic sup Eze. q plerūq; a ꝺtēplatiua vita ad actiuā vtilit' anim⁹ reflectit'. ergo ꝺtēplatiua vita z actiua pñt eē sil'. ¶ ℙ btā virgo fuit in vtraq; vita. z iō fm Anſel. in assūptiōe ei⁹ legit' euangeliū de martha z maria q̄ significāt vitā actiuā z ꝺtēplatiuā. Sz btā virgo fuit tñ viatrix: ergo in aliquo viatore pōt eē sil' actiua z ꝺtēplatiua vita. ¶ R⁹ ꝺicēdū ad primā questionē q actiua vita ꝺsistit in oīb⁹ agibilib⁹ siue sint ad seipsum siue ad aliū. Sz p̄cipaliť ꝺsistit in his q̄ ad aliū sunt: qz bonū multoz fm plm in p̄n⁹. et h. est diuini⁹ q̄ bonū vni⁹. vñ z iustitia q̄ ad alterū est a plo in. v. et h. ꝺr eē pulcherrima virtutū. Sic aūt vita ꝺtēplatiua ꝺsistit p̄cipaliť in optimo ꝺtēplabili: ita vita actiua i optīo agibili. ¶ Ad p̄mū igit' ꝺr. q p ea q̄ ad seipm sunt hō ꝺisponit se tñ ad ꝺtēplatiuā. Sz p ea q̄ ad aliū compant' hō z se z alios ꝺisponit: qō diuini⁹ est. ¶ Ad secūdū ꝺicēdū q in hocipso q hō alioz saluti z regimini studet se plus diligit: z sibi meliorē partē reseruat: qz diuini⁹ est z sibi z alijs cām bone opatiōis eē q̄ sibi tñ: sic ꝺicit plus i. x. et h. ¶ Ad tertiū ꝺicēdū q doctrina ē duplex. Quedā q̄ ad cognitionē vitatis tñ ordinat'. z h̄ q̄uis ad alterū sit limites tñ vite ꝺtēplatiue nō exit. Est aūt q̄dā doctrina q̄ ordinat' ad psuadēdū bonos mores: q̄ p̄dicatio ꝺr. z h̄ ad vitā actiuā ptinet. Unū Hze. Qui ad laborē p̄dicatiōis se dirigit min⁹ videt: z ampli⁹ parit. z sic significat' p Lyam q̄ erat fecūda z lippis ocul'. Uel ꝺicēdū q doctrina pōt duplicit' ꝺsiderari. Uno mō fm q est ad exercitiū cognitōis: z p̄fectū ipsi⁹ docentis. z sic ad vitā ꝺtēplatiuā ptinet. Alio mō fm q intēdit' bonū alteri⁹. sic aūt ea q̄ cognitiōis sunt etiā speculatiue exercent' p modū diſpōnis rerū tpaliū inter q̄ primus cōputat': qō actiue vite est. Et iō Hzeg. ꝺicit sup Eze. q actiua vita est panē esurienti tribuē: vbū sapientie nescientē docē ꝛc. ¶ Ad secūdā qōnē ꝺicēdū q duplex est cognitio. Una speculatiua cui⁹ finis est vitas fm plm in. ij. metha. Alia cui⁹ finis est opatio q̄ est cā z regula eoz q̄ p boīez fiūt. Que aūt ab boīe fiūt q̄dā ꝺicunt factibilia q̄ fiunt p trāsmutationez aliquā exteriozis materie: sic cōtingit in opatiōib⁹ artis mechanice. Quedā vo nō trāseūt in trāsmutatōez exteriozis materie: sz in moderatōez ꝓpriarū passionū z opationū. ad vtrūq; aūt istoz practica ognitio dirigit. vnde nō oīs practica cognitio in vita actiua eēntialiť iuenit': sz illa tñ q̄ in agibilib⁹ dirigit opa q̄ sunt virtut⁹ moral'. Dec enī cognitio ad electiōez reqrit' in q̄ p̄cipaliť ꝺsistit moral' virt⁹. Cōtemplatiua aūt cognitio essentialiť nō ingredit' actiuā vitā qz in opabilib⁹ būanis cū nō habeāt vītatē nisi cōtingentez ꝓpter se ipsa vitas numq; q̄reret'. vñ etiā in scientijs moralibus finis nō est cognitio sz opus fm plm in. ij. et h. Sed tñ cognitio ꝺtēplatiua eternoz aliqñ ptinet ad actiuā vitā nō q̄ sit de eēntia ei⁹: sz qz ꝓexigit' ad ipsā sic cā dū rōnes vinēdi ex ꝺtēplatiōe eternoz sumunt'. Sic enī intellect⁹ est rōnis z p̄ncipiū z termin⁹: ita z vita ꝺtēplatiua respectu actiue. Et iō Hze. ꝺicit sup Eze. q p h̄ q ꝺtēplatiuā mentē accendit perfecti⁹ actiua tenet'. ¶ Ad primū ergo ꝺicendū q actio nō ꝺirigit ꝺtēplatōez sic cognitio actiua ꝺirigit actōez Et iō nō est simil' ratio. ¶ Ad secūdū ꝺicendū q ad virtutez moralē scire speculatiue de his q̄ ab boīe nō fiūt nihil ꝓdest. de his aūt q̄ ab boīe fiūt parū ꝓfert. sz scia practica multū cōfert cū sit regula actionis. ¶ Ad tertiū ꝺicendū q ꝓteritū iā transit in necessariū. vñ ꝺsideratio ꝓteritoz pctōz magis ad ꝺtēplatiōez q̄ ad practicā ptinet. ¶ Ad tertiā qōnez ꝺicēdū q in oīb⁹ diſpōnib⁹ nālib⁹ cōtingit q ꝺispositio in suo perfecto esse attingit id ad qō ꝺisponit: qō etiā erat p q̄ndā inchoatōez dū ꝺisposito ad pfectōez tendebat. sic ꝑz de calore z forma ignis: qz qñ calor complet⁹ est in termino alterationis forma ignis inducit': z calor simil' cū forma ignis manet. dū vo erat alteratio nō erat forma ignis nisi fm quādā inchoationē. Uita aūt actiua est ꝺispositio ad ꝺtēplatiuā Unū Jsi. in li. de sum. bo. Qui pri⁹ in vita actiua ꝓficit bene ad ꝺtēplatōez cōscēdit. Et iō q̄ diu hō nō puenit ad perfectionē in vita actiua nō pōt in eo eē ꝺtēplatiua vita nisi fm quandā inchoationē impfecte. tūc enī difficultatē hō patiť in actib⁹ virtutū moraliū. z oportet q tota sollicitudine ad ipsos intēdat. vnde retrahiť a studio ꝺtēplatiōis. sz qñ iā vita actiua perfecta est tūc operationes virtutū moraliū in ꝓmptu hz: vt eis nō impedit⁹ libere ꝺtēplatiōi vacet. tñ fm q hō est magis vl' min⁹ pfect⁹ in vita actiua circa plura vel pauciora occupari pōt actiue vite sil' cū ꝺtēplatiua. Et qz platoz est in vtraq; vita pfectos esse: vtpote q̄ medij sunt inter deū z plebem a deo recipientes p cōtemplationē: z populo tradentes p actionē: iō oportet eos in moralib⁹ virtutibus pfectos esse: z sil'r p̄dicatores: alꝫ indigne q̄s p̄latiōis vel p̄dicatiōis officiū assumit. ¶ Ad p̄mū igit' ꝺicēdū q ad diuersa pōt hō p̄incipaliť intēdere diuersis tp⁹ q̄uis nō simul. ¶ Ad secūdū ꝺicēdū q turbatio in vita actiua nō cōtingit post q̄ ad pfectionē venit: qz tūc iam delectabiliter z faciliter operat' nō ꝑturbat⁹. ¶ Ad tertiū ꝺicēdū q ꝺispositiones q̄ essentialiter habent impfectionē annexam nō manent cū eo ad qō ꝺisponūt: sicut fides non manet cū visione. Sed alie ꝺispositiones pñt simul manere sicut dictū est: Et sic est de vita actiua.

AD quartū sic ꝓcedit'. videtur q actiua vita sit nobilioz q̄ cōtemplatiua. Tulli⁹ enī in li. de offi., pbat p̄eminentiā iustitie ad alias virtutes: qz ꝓpter exercitiū actus ei⁹ actus aliarū interimunt'. sed sil'r alīq̄s reuocatur ab ocio cōtemplationis vt fructū faciat per laborē actiōis. ergo actiua vita est dignioz q̄ cōtemplatiua. ¶ ℙ bonū gentis diuini⁹ est q̄ bonū vni⁹. sed vita cōtemplatiua ꝺsistit in bono vni⁹ boīs: vita actiua in bono multoz. g̃ vita actiua est nobilioz q̄ cōtemplatiua. ¶ ℙ in oīb⁹ artibus z potentijs imperās est nobili⁹ imperato. sed politica que ad vitā actiuā ptinet impat omnib⁹ disciplinis. z ꝺisponit de his que ad cōtemplatiuā vitā ptinēt fm plm in. j. et h. ergo vita actiua est dignioz q̄ cōtēplatiua. ¶ ℙ fm Dio. in. iij. c. ce. ierar. nihil est diuini⁹ q̄ dei cooperatorē fieri. h̄ aūt fit per exercitiū actiue qua homo aliozū reductioni in deū studet: ergo hoc videt' esse nobilissimū. ¶ Sed contra est qō dīs dicit Luc̄. x. Maria optimā partē elegit. p mariā autē vita cōtemplatiua significat': ergo vita cōtemplatiua nobilioz est q̄ actiua. ¶ ℙ quanto vita alicui⁹ est celesti vite similioz tanto est nobilioz. sed vita cōtemplatiua est similioz celesti q̄ actiua: quia in celesti vita vt dicit Augu. vlti. li. de ci. dei: vacabim⁹ z videbim⁹: videbim⁹ z amabimus: amabimus z laudabim⁹. quod ad vitā contēplatiuā pertinet: ergo vita ꝺtēplatiua est nobilioz q̄ actiua. ¶ Ulteri⁹ videt' q etiā vita cōtemplatiua sit maioris meriti q̄ actiua. Hzeg. enī ꝺicit in moralib⁹: Cōtēplatiua maioz est merito q̄ actiua: qz actiua in vsu pñtis opis laborat: cōtemplatiua vo in sapore intimo venturā iam requiē degustat. ¶ ℙ supra ꝺictū est q magis cōsistit meritū in ꝺilectiōe dei q̄ proximi. Sed in cōtemplatiua vita hō magis insistit ꝺilectiōi dei: in actiua aūt magis ꝺilectiōi proximi. ergo ꝺtēplatiua est maioris meriti q̄ actiua. ¶ ℙ quāto magis aliq̄d beneficiat a deo tanto est maioris meriti. sz fm plm in. x. et h. de⁹ maxime beneficiat eos qui ꝺtēplationi studēt q̄si sibi similimos. ergo videt' q vita cōtēplatiua plus habeat de merito q̄ actiua. ¶ Sed ꝺtra Totū meritū boīs cōsistit in acceptatione diuina. sz Hzego. ꝺicit sup Ezech. Nullū sacrificiū est deo magis acceptū q̄ regimen animarū. ergo cū hoc pertineat ad laborē actiue: videtur q in actiua sit maius meritū. ¶ ℙ meritū contra premiū diuidit'. sz ꝺtēplatiua vita plus habet de rōne premij q̄ actiua: qz pascit' a dño ꝺtēplatiua: sz actiua pascit vt ꝺicit Hzego. ergo actiua plus habet de me

rito. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ contemplatiua vita non sit diuturnior q̄ actiua. Vita enī actiua fuit in xp̄o pfecta. ſz ipse fuit pfect⁹ cōprehensor: ergo vita actiua manebit in patria. ⁊ ita nō est min⁹ diuturna q̄ ꝺtēplatiua. ℭ P̄ boīes erunt in patria eq̄les angelis. sed in angelis est vtraq; vita: q2 q̄dā sunt assistētes: qō ad ꝺtēplationē ptinet. quidā ministrātes: qō pertinet ad actionē. ergo vtraq; vita etiā in boīb⁹ in patria erit. ⁊ sic idem quod pri⁹. ℭ P̄ in patria manebūt virtutes cardinales: ⁊ habebūt aliquos actus. sil'r etiā ⁊ dona oīa. ſz virtutes cardinales pficiūt in actiua vita: ⁊ sil'r quedā dona. ergo in patria manebit vita actiua. ⁊ sic idē qō prius. ℭ Sz cōtra. Lu.x. Maria optimā partē elegit. Glo. Contēplatiua hic incipit ⁊ in celesti patria perficit. actiua aūt cū corpore deficit. ℭ P̄ phs in.x.eth. dicit q̄ ꝺtēplatiua vita diuturnior est q̄ actiua. ℭ ℟° dicendū ad primā questionē q̄ duplex est ratio boni. Aliq̄d enī dicit bonū qō ꝓpter seipm est desiderādū. ⁊ sic vita ꝺtēplatiua simplr melior est q̄ actiua inq̄ntū magis assimilat illi vite ad quā p actiuā ⁊ ꝺtēplatiuā nitimur puenire. vnde ⁊ ꝺtēplatiua est finis actiue: ⁊ finis vltimo vicinior. Aliq̄d vo dicit bonū q̄si ꝓpter aliud eligendū. ⁊ in hac via vita actiua ꝑeminet ꝺtēplatiue. Vita enī cōtēplatiua nō ordinat ad aliq̄d aliud in ipso in quo est: q2 vita eterna nō est nisi quedā cōsūmatio ꝺtēplatiue vite: que p vitā ꝺtēplatiuā in pñti quodāmō prelibat. vñ non restat q̄ ordinet ad aliud nisi fm q̄ bonū vnius boīs ordinat ad bonū multorū: ad quod propinqui⁹ se habet vita actiua q̄ ꝺtēplatiua. Vñ actiua q̄tū ad hanc partē q̄ saluti proximorū studet est vtilior q̄ ꝺtēplatiua. ſz ꝺtēplatiua est dignior: q2 dignitas significat bonitatē alicui⁹ ꝓpter seipm: vtilitas vo propter aliud. sed vita actiua que nō ad aliū ſz ad seipm tm̄ ordinat neq; dignior neq; vtilior est q̄ ꝺtēplatiua: imo compat ad ꝺtēplatiuā sicut vtile ad id quod ē vtile. ℭ Ad p̄mū igit̄ dicēdū q̄ vita ꝺtēplatiua propter actiuā intermittit ad tps nō simpliciter ſz rōne vtilitatis: nō rōne dignitat⁊. ℭ Ad secūdū dicendū q̄ sicut bonū vni⁹ ꝺsistit in actione ⁊ ꝺtēplatione: ita ⁊ bonū multitudinis fm q̄ cōtingit multitudinē ꝺtēplationi vacare. Sed ad bonū multitudinis pertinet p regimen actiue vite. vnde ex hoc nō ꝓbat q̄ actiua sit dignior sed vtilior. ℭ Ad tertiū dicendū q̄ politica vt dicit phs in.vi.eth. nō precipit sapiētie ⁊ alijs que ad vitā contēplatiuā ptinēt: ſz impat quedā propter ipsa sicut etiā impat quedā propter deum cui precipit sic vel sic cultum exhiberi. ℭ Ad q̄rtū dicendū q̄ intelligendū est rōne vtilitatis in alterū ꝓueniētis. ℭ Ad secundā questionē dicendū q̄ meritū pēdet ex radice charitatis. vñ contingit q̄nq; q̄ in actiua q̄s plus mereat q̄ in ꝺtēplatiua vel ecōuerso fm q̄ maiorē habet charitatē vel minorē. Nihilomin⁹ tm̄ cum queritur de duob⁹ in genere q̄d sit maioris meriti intelligendū est q̄tū pertinet ad rationē ipsoꝝ actuū: nō q̄tū ad ipsos operātes. Est ergo duplex meritū. ſ. dimissionis culpe: ⁊ consecutiōis glie q̄tū ad premiū maioris meriti dicit actiua q̄ ꝺtēplatiua inq̄ntū laboriosior. vnde habz plus de rōne satisfactiōis. Quātū aūt ad meritū ꝺsecutionis glorie sic ꝺtēplatiua vita est maioris meriti q̄ actiua q̄tū ad puritatē: q2 nō admiscetur ei tantū de puluere terrenoꝝ sicut fit in actiua vita. Sed q̄tū ad intēsionē meriti videt ꝺtēplatiua iterū maioris meriti illa parte actiue q̄ circa sui moderationē studet. minoris aūt q̄tū ad illā partē q̄ ꝓfectui alioꝝ inuigilat: q2 hoc ipsum videt ee fortioris charitatis fm gen⁹ fm q̄ hō ꝓtermissa ꝺsolatōe q̄ in dei ꝺtēplatiōe reficit gloriā dei in alioꝝ ꝺuersione q̄rat: q2 etiā in humana amicicia ver⁹ amic⁹ q̄rit magis bonū amici q̄ de ei⁹ pñtia delectari. ℭ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ ꝺtēplatiua dicit esse a Greg. maior merito q2 min⁹ hz de impuritate demeriti admixtū. ℭ Ad secūdū dicendū q̄ ex dilectōe dei videt ꝓpria q̄ hō ꝓtermissa, ꝓpria ꝺsolatiōe volūtatē dei implere studeat in alioꝝ salutē. Vñ Grego. sup Eze. Est amāti aīe nō parua ꝺsolatio si cū ipsa differē p eam multe colligant. ℭ Ad tertiū dicendū q̄ phs loq̄t de ꝺtēplatiua vita p compationē ad actiuā q̄ in reb⁹ hūanis negociat nō aūt respectu illi⁹ q̄ primoꝝ saluti insistit. ℭ Ad tertiam q̄nē dicendū q̄ sicut dictū ē de donis ⁊ virtutib⁹ pficiētib⁹ in vita actiua q̄ manēt in patria: ſz nō q̄tū ad eosdez actus. Sil'r etiā dicendū est de vita actiua: vñ vita actiua q̄tū ad illos actus quos mō hz quib⁹ turbat⁹ de ꝓxioꝝ necessitatib⁹ ⁊ de ꝓpriis passiōib⁹ nō remanebit: q2 tūc pane esurieti nō poriget vt in glo. inducta subiūgit. Manebit aūt q̄tū ad alios actus q̄ erūt virtutū ⁊ donoꝝ in patria. Vita aūt contēplatiua nihilomin⁹ est diuturnior q̄ actiua: q2 manet etiā quo ad illos actus quos in via hz: q̄ quidē in statu vie sunt impfecti: ſz in patria pficient. vñ Hze. dicit sup Ezech. de cōtēplatiua vita etiā cū cōcedim⁹ vir aliq̄d aut parū attingere valemus. ℭ Ad primū tñ dicendū q̄ nō est simile de xp̄o ⁊ de aliis: q2 ipse erat ver⁹ viator ⁊ cōprehensor. vñ simr erat in actu pfecto q̄tū ad vtraq; vitā etiā fm act⁹ vie. ℭ Ad secundū dicēdū q̄ angeli ex ordine nature sunt medij inter deū et boīes. ⁊ iō eis cōpetit ministeriū custodie ⁊ huiusmodi: nō autē aīab⁹ scōꝝ. ℭ Ad tertiū patet solutio p id qō dictū est. ℭ Ad alia etiā pz solutio ex ꝺdictis. ¶ Questio secūda.

Deinde q̄rit de donis pficiētib⁹ in vtraq; vita. Et p⁹ de dono sapiētie. Secūdo de dono itellect⁹. Tertio de dono scientie. Quarto de dono consilij.

Ad p̄mū sic ꝓcedit. videt q̄ sapiētia nō sit donū. Sapiētia enī in lra dr̄ cognitio diuinoꝝ. hmōi aūt videt ee fidei cui⁹ obiectū ē vitas p̄ma. cū g̃ fides non sit donū ſz virt⁹: videt q̄ nec sapia. ℭ P̄ in lra dr̄ q̄ sapia ē cult⁹ dei. ⁊ sūit de iob. xxviii. fm aliā trāslationē. ſz latria q̄ cult⁹ dr̄ ē virt⁹ ⁊ nō donū: g̃ sapiētia nō ē donū. ℭ P̄ nullū donū habet p acq̄sitōez. ſz sapiētia habet p acq̄sitōz: q2 phs phiaz p̄mā sapiētiā noiat: q̄ p doctrinā habet: g̃ sapiētia nō ē donū. ℭ Sz cō. Isa. xi. oputat inē alia dona. ℭ P̄ dona ponūt vtutib⁹ altioza. ſz inē oēs habit⁹ videt sapiētia nobilissimū marie eoꝝ q̄ ad cognitōez ptinēt vt phs dic in.x.eth. g̃ sapiētia marie dz dici donū. Ulterius videt q̄ sapiētia nō sit tm̄ de diuinis: Quia sic dic phs in.i.meth. oportet sapientē certissimū ee de oib⁹: g̃ nō est de diuinis tm̄. ℭ P̄ ad sapientē ptinet determinare mediū in vtutib⁹ moralib⁹ vt pz p diffinitionē phi in.ii.eth. de virtute. ſz diuina nō sunt opabilia a nobis: g̃ cū mediū virtutis moral' sit de opabilib⁹ a nobis videt q̄ non sit sapiētia tm̄ de diuinis. ℭ P̄ sapiētia videt ee circa illa quoꝝ ē ars mechanica. i. Lor. iij. Ut sapiens architect⁹ fūdamētū posui. g̃ nō ē tm̄ de diuinis. ℭ Sz cō ē q̄ sapiētia ē de causis altissimis fm phm in p̄m⁹ meth. ſz cause altissime sūt diuina: g̃ ē tm̄ de diuinis. ℭ P̄ phs in.vi.eth. dicit q̄ sapiētia ē q̄si caput sciaꝝ. ſz oīs cognitōis caput ē cognitio q̄ est de diuinis: g̃ sapiētia ē circa diuina. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ sapiētia nō sit in itellectu: ſz in affectu magis q2 sapiētia fm nomē suū ē vt dr̄ Ecc. vi. ſz dr̄ a sapore. cū g̃ sapor ad gustū ptineat q̄ ad affectū trāsfert sic visus ad itellectū videt q̄ sapiētia sit i affectu. ℭ P̄ in lra dr̄ q̄ sapiētia ē in cognitōe ⁊ dilectōe ei⁹ qō sp īcōmutabilr manet: qō ē de⁹. ſz dilectio ad affectionē ptinet: g̃ ē sapiētia in affectiōe. ℭ P̄ septia bti tudo q̄ dr̄ Bti pacifici: ad sapiētiā reducit. ſz pax ad affectū ptinet: g̃ ⁊ sapiētia. ℭ Sz cō ē qō in lra diffinit⁹ p cognitōez. ℭ P̄ oīs virt⁹ itellectual' ē in pte cognitiua. ſz sapia ponit⁹ a phō virt⁹ itellectual: g̃ tā ipsa q̄tū sapiētia donū qō ei rīdet i pte cognitiua ē. ℭ ℟° dōm ad p̄mā qōnē q̄ sapia fm nois sui vsū videt ꝓportare eminētē q̄ndā sufficiētiā i cogscēdo vt etiā in seipo certitudinē hēat de magnis ⁊ mirabilib⁹ q̄ alijs ignota sunt. ⁊ possit de oib⁹ iudicare: q2 vnusq̄sq; bñ iudicat q̄ cogscit: possit etiā ⁊ alios ordiare p dictā eminētiā. Nec ät sufficiētia in q̄busdā q̄dē ē p studiū ⁊ doctrinā adiūcta vinacitati itellect⁹. ⁊ tal' sapiētia a phō ponit⁹ virt⁹ itellectual' in.vi.eth. ſz in q̄busdā tal' sufficiētia accidit p q̄ndā affinitatē ad diuina sic dic Dio. de Ierotheo in.ij.c. de di. no. q̄ patiēdo dīna didicit dīuia. Et de talib⁹ dic Apls. i. Lor. xij. Spūal' iudicat oīa. Et. j. Jo. iij. Unctio docebit vos de

oīb⁹. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ sicut se hz sapiētia q̄ est virtus intellectual ad itellectū p̄ncipioꝝ: qz quodāmō cōprehēdit ipz: vt dr in.vj.etħ. sm q̄ ex p̄ncipijs negociat circa altissima z difficillima. Et de his etiā quodāmō ordinat inq̄stū reducit oīa ad vnū p̄ncipiū: z ei⁹ ē disputare ꝺ negātes ipsa. ita se hz sapīa q̄ ē donū ad fidē q̄ ē cognitio simplex articulorū q̄ sūt p̄ncipia toti⁹ xp̄iane sapie. ꝓcedit enī sapīe donū ad q̄ndā deiformē ꝺtemplatōez z quodāmō explicitā articuloꝝ q̄ fides sub quodā mō inuoluto tenet sm būanū modū. Et iō sapīa ē donū: fides aūt virt⁹. ¶ Ad secūdū dōm q̄ sapīa nō dr pietas q̄ ē latria p eēntiā: sz q̄si p eām: qz ꝓrie ad latriā inclinat. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ eḋocatio ē in sapīa vt dctū ē. ¶ Ad secūdā q̄nē dicēdū q̄ sic dictū ē ad sapiētē ptinet iudicare z ordinare. iudiciū aūt de aliq̄b⁹ fieri nō p̄t nisi p ea q̄ sunt lex z regula eoꝝ. Semp aūt oz q̄ supioza sint inferioꝝ regula. z iō oportet de infimis p supioza iudicare. vñ q̄uis intētio q̄nq̄ ab infimis icipiat z ad sup̄ma tēdat: tñ iudiciū nunq̄ pficit nisi p supioza in quib⁹ inferioza resoluūt. z iō oz sapiētē de altissimis cognitorē eē. Altissimū ät dr dupl'r. Uno mō simpl'r qō p̄eminet oīb⁹. z h mō diuina altissima sunt. vñ eū q̄ simpl'r sapiēs dr oz circa dīna īstructū eē. Alio mō dr altissimū ī gnē aliquo. z q̄ circa h īstruct⁹ ē nō simpl'r sz in gnē illo sapiēs dr. sic in artificialib⁹ altissimū ē vsus illoꝝ pp q̄d fiūt. vñ q̄ hūt artē vsualē q̄ architectorica dr ī singul' artificijs sapiēs illi⁹ artificij dr. z p modū istū p̄udēs ī reb⁹ būanis quib⁹ p̄cipit sapiens dr. Et qz p delectatiōes z alias passiōes corrūpit estimatio p̄udētie vt dr ī.vj.etħ. iō apud Sen. z alios mozales phos trāslatū ē nomē sapīe ad tēperātiā z alias mozales vtutes inq̄ntū passiōes refrenāt z sic p̄udētiā ꝺseruāt. vñ dicūt q̄ sapiēs nō p̄turbat z hmōi. ℞ q̄ sapīa q̄ simpl'r sapia dr siue sit virt⁹ intellectual siue donū de dīnis ē p̄ncipal'r. z inq̄ntū p ea de oīb⁹ alijs iudicare p̄t oīuz certissim⁹ esse dr. Et p h patet solutio ad obiecta. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄ sicut dictū est sapientie donū eminētiā cognitiōis hz p quandā vnionē ad diuina quib⁹ nō vnimur nisi p amorē: vt q̄ adheret deo sit vn⁹ spūs cū eo. ī. Cor. vj. Uñ z dñs Jo. xv. secreta p̄ris se reuelasse discipul' dic inq̄ntū amici erāt. Et iō sapīe donū dilectiōez q̄si p̄ncipiū p̄supponit: z sic in affectiōe ē. sz q̄tū ad eēntiā in cognitiōe ē. vñ ipsi⁹ act⁹ videt eē z h z in futuro dīna amata ꝺtemplari: z p ea de alijs iudicare nō solū in speculatiuis sz ēt in agēdis in q̄b⁹ ex fine iudiciū sumit. z iō Bze. sapiaz ꝺ stultitiā ponit q̄ ipoztat errorē circa finē intentū. ¶ Ad p̄mū g̈ dicēdū q̄ sapozē sapīa ipoztat q̄tū ad dilectōz p̄cedentē nō q̄tū ad cognitionē seq̄ntē nisi rōne delectātōis q̄ ipsā cognitionē in actu exequit. Uel dicēdū q̄ dictū Eccl'. nō itelligit q̄tū ad filitudinē nois cū sapoze: qz illa filitudo etsi sit in lingua latina nō tñ ē in alijs liguis. sz loq̄t q̄tū ad significatū qō oēs ocipiūt de noīe sapie in q̄cūq̄ līgua dicat. ¶ Ad secūdū pz solutio p id qō dictū ē. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ pacificatio illa ptinet ad effectū ordinatōis sapiētie: qz ois ordinans pacē intēdit: nō aūt q̄tū ad eēntialē ipsius actū.

Ad secundū sic ꝓcedit. videt q̄ itellect⁹ nō sit donū. Nullū enī donū sm q̄ nūc de dono loq̄mur est nobis a nā. sz itellect⁹ ē nobis nāl'r īsit⁹: g̈ itellect⁹ nō ē donū. ¶ P ea q̄ sunt vni⁹ diuisiōis videt eē vni⁹ rōnis. sz itellect⁹ q̄nq̄ diuidit ꝺ volūtatē: q̄nq̄ aūt ꝺ rōnē. sz volūtas nō ē donū neq̄ rō: g̈ neq̄ itellect⁹. ¶ P Bze. dic i p̄n⁹. mor. q̄ itellect⁹ in die suo pascit dū de auditis mentē illustrat: g̈ itellect⁹ ē ex auditu sic z fides. sz fides nō ē donū sz virt⁹: g̈ itellect⁹ nō ē donū. ¶ Sz ꝺ ē q̄ dr Isa. xj. vbi spūs itellect⁹ coputat int̄ septē dona spūsci. ¶ P donoꝝ pp̄ria ē rōvt p̄⁹ dictū ē: vt p ea ds sup būanū modū opet. sz opatio intellect⁹ p̄cipue ē supza hoiez vt dr in eth. g̈ itellect⁹ marīe dz dici donū. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ donū intellect⁹ nō bēat aliquē actū i via. Intellect⁹ enī ipoztat q̄ndā cognitiōez sine obūbratōe Uñ isaac dic q̄ vbi obūbrat itellect⁹ ozit rō. sz ipossibile ē q̄ in statu vie cognoscim⁹ sine obūbratōe fātasmatū vt phs ostēdit in.iij. de aīa. ergo intellect⁹ nō hz aliquē actū in via. ¶ P Dio. dic. j. ca. ce. ierar. q̄ ipossibile ē nobis aliē lucē ꝺuinū radiū nisi varietate sacroꝝ velaminū circūuelatū. Sed vbicūq̄ ē cognoscere p aliq̄ velamina oz eē collationē q̄ nō ad intellectū sz ad rationē ptinet: ergo nō est possibile q̄ in statu vie sit nobis intellect⁹ act⁹. ¶ P actus intellect⁹ est videre deū. hoc enī ponit in sexta bītudine q̄ ad intellectū refert. sz deū nullus p̄t videre in hac mozta li carne exīs. g̈ in statu vie nō habem⁹ vsum intellect⁹. ¶ P Aug. dic in quodam ser. de timoze q̄ intellect⁹ vocat quo ab oī infirmitate cozda mūdant⁹: vt pura intētio dirigat ī finē. Sz impossibile est in statu vie ab oī infirmitate cozda mūdari: g̈ ipsoibile est in statu vie actū intellect⁹ eē. ¶ Sed ꝺtra. Habitus ordinat ad actū. si ergo actus intellect⁹ a nobis in via haberi nō possit frustra nobis donū intellect⁹ daret. ¶ P sexta bītudo ad intellect⁹ donū refert. sz in illa ponit aliq̄d ptinens ad statū vie: z aliq̄d ad statū patrie. ergo intellect⁹ hz actū in nobis z q̄tū ad statū vie z q̄tū ad statū patrie. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ intellect⁹ a sapiētia nō differt. Totū enī a parte eēntialiter nō distinguit. Sed intellect⁹ videt eē totū respectu sapiētie que est tñ de deo cū intellect⁹ sit de deo z spūalib⁹ creaturis. ergo intellect⁹ essentialiter z sapientia nō differt. ¶ P sapientia vt in lra mgr̄ dicit delectationē cirta diuina experit. sz hoc idē videt ad intellectū ptinere. in ꝺsideratiōe enī intellect⁹ est maxima delectatio sicut dicit phs in.x. eth. ergo intellect⁹ a sapiētia nō differt. ¶ P ad eundē actū non oportet ordinari diuersos habit⁹ cū habit⁹ distinguāt per act⁹. sz tā sapiētia q̄ intellect⁹ ordinant ad ꝺtemplationē. cū ergo ꝺtemplatio sit vn⁹ actus videt q̄ sapiētia z intellect⁹ sit vn⁹ habit⁹. ¶ Sed cōtra est q̄ diuidūt ex opposito Isa. xj. ¶ P dona corr̄spōdent virtutib⁹. sz alia virt⁹ est intellect⁹ z alia sapientia vt pz in.vj. eth. ergo z aliud est vnū donū ab alio. ¶ &° dicēdū ad p̄imā questionē q̄ intellect⁹ sm suū nomē importat cognitionē ptingentē ad intima rei. Uñ cū sensus z imaginatio circa accidētia occupēt: q̄ q̄si circūstāt essentiā rei intellect⁹ ad essentiā ei⁹ ptinget. vñ sm phm in iij. de aīa obiectū intellect⁹ est quid. sz in apprehēsione hui⁹ essentie est differētia. Aliq̄ enī apprehēdit ipsa essentia p seipsam non q̄ ad eā ingrediat intellect⁹ ex ipsis q̄ q̄si circūuoluunt ipsi eēntie. Et h est modus apprehēdendi a substātijs sepatis: vnde intelligētie dicūt. Aliq̄ vo ad intima nō pueniūt nisi p circūpositā q̄si p q̄dā hostia. Et h est mod⁹ apprehēdendi in hoib⁹ q̄ ex effectib⁹ z ꝓprietatib⁹ ꝓcedūt ad cognitionē eēntie rei. Et qz in hoc oportet eē quēdā discursum: iō hois apprehensio rō dicit q̄tū ad intellectū terminet in hoc q̄ inquisitio ad essentiā rei ꝓducit. vñ si aliq̄ sunt q̄ statim sine discursu rōnis apprehēdant hoc nō dicit esse ratio sed intellect⁹. sicut p̄ncipia p̄ima q̄ quisq̄ statim ꝓbat audita. Primo ergo modo intellect⁹ potētia est. sed secūdo modo accipiēdo habit⁹ p̄ncipioꝝ dicit. Sicut aūt mens humana in essentiā rei nō ingredit nisi p accidētia: ita etiā in spūalia nō ingredit nisi p corpozalia z sensibiliū filitudines vt Dio. dicit. Uñ fides q̄ spūalia in speculo z enigmate q̄st inuoluta tenere facit humano modo mentē pficit: z iō virtus est. Sed si supnaturali lumine mens intātū eleuet vt ad ipa spūalia aspiciēda introducat hoc supza humanū modū est. z hoc facit intellect⁹ donū q̄ de auditis mentē illustrat vt ad modū p̄imoꝝ p̄incipioꝝ statim audita ꝓbent. z ideo intellect⁹ donū est. Et per hoc patet solutio ad obiecta. ¶ Ad secūdā q̄nē dicēdū q̄ intellect⁹ ad spūalia ingredit duplicit. Uno modo p viā remotiōis dū a spūalib⁹ viā q̄ in corpozalib⁹ inuenit remouet. Alio mō sm q̄ vlteri⁹ in ipsa spūalia vtutū defigit intuitū. In statu g̈ vie itellect⁹ ingredit ad spūalia p̄mo mō maxime ad diuina: qz in h pficit cognitio būana sm statū vie vt itelligam⁹ deū ab oīb⁹ sepatū sup oīa eē vt dic Dio. in li. de mistica theol. Et ad h puenit moyses q̄ dicit itrasse ad caliginē in q̄ de⁹ erat Exo. xx. Et ꝓpter h etiā q̄tū ad statū vie munditia ponit in sexta bītudine q̄

ptinet ad depurationē ītellect⁹ ab oīb⁹ corpalib⁹: ſz ad ſcām modū ptingere nō poſſum⁹ ī ſtatu vie mortie q̄ſtū ad deū: ſz b̄ erit ī pria vñ Greg. ſup ezech. Quādiu ī hac carne mortali viuim⁹. nullⁿ ita ī ⁊templatiōis vtute pficit vt in ipo iā incircūſcripto luis radio mētis oculos ifigat: ſz q̄cq̄d de illo mō cō ſpicim⁹. nō ē ipe ſz ſub ipo ē. Hoc tñ infirme mētis deſiderio ſatiffacit: q⁹ fm pb̄m dic̄ in. xi. de aīalib⁹. Amās in pria cōp bēſiōe amati magī delectat q̄ ī magna alioꝝ cōpbēſiōe. Et iō vt ipe dic̄ illud paꝝ q̄ de ſubſtātijs ſepatī cogſcere poſſum⁹ plus deſideratꝫ delectat: q̄ q̄cq̄d de alijs reb⁹ cognoſcim⁹. ¶ Ad pmū g̃ dicēdū q⁹ vmbra q̄ ī ſtatu vie ī ītellectu nr̄o ē nos ipedit vt in dīnā eēntiā mētis oculos defigere ne queam⁹. ¶ Ad ſcām dicēdū q⁹ Dio. loq̄t q̄ſtū ad pncipiū reuelatiōis dīnoꝝ in q̄ q̄ſi p ſmonē quēdā nobis ī ſignis ⁊ figurī pponūt: ſz vlteri⁹ de audit: ſic p donū intellect⁹ mens illuſtrat. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ videre deū defigēdo intuitū in eēntiā ei⁹ nō poſſum⁹ in ſtatu vie: ſz alio mō vt dictū ē. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q⁹ Aug⁹. noīat ifirmitatē būanā corpalia fantaſmata q̄ oportz remouere p ītellectū tēdētes in deū ¶ Ad tertiā q̄nē dicēdū q⁹ ītellect⁹ videt noīare ſimplicez apphēſionē. ſz ſapīa noīat quādā plenitudinē certitudinis ad iudicādū de apphēſis. ⁊ iō intellect⁹ videt ptinere ad viā iuētiōis: ſz ſapīa ad viā iudicij. Sz q⁹ iudiciū nō pōt eē de apphēſis niſi p ſupma. q̄b⁹ ſapiēs mēte vnit vt q̄ſi ī ſupiori collocat⁹ de oīb⁹ iudicet. q̄ q̄dē vnio ad dīna p dilectionē ē. Ideo ſapīa circa dīna pncipalr ē. ⁊ hz circa ea delectationē de dilectiōe cauſatā. intellect⁹ aūt ē indifferēter circa oīa ap phēſa ſpūalia ⁊ delectationē ex amore ad apphēſa cauſataz q̄ſtū ē in ſe nō iportat. ¶ Ad pmū g̃ dicēdū q⁹ nō eodē mō conſiderat de deo intellect⁹ ⁊ ſapīa. ⁊ iō ſapīa nō ineludit ī intellectu: ſz alio mō vt dictū eſt. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q⁹ delectatio q̄ eſt ī actu intellect⁹ cauſat ex cōgruētia opatiōis ad opātē. nō aūt ex dilectōe ad ea circa q̄ ē opatio ſic ē in ſapīa ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ ī ⁊templatiōe ē neceſſaria apphēſio q̄ eſt per intellectū ⁊ iudiciū q̄ eſt per ſapientiā. ⁊ iō neceſſaria ſunt dona.

Ad tertiū ſic pcedit. videt q⁹ donuz ſcie nō ſit tm̃ de būanis: ſz etiā de dīnis. dic̄ enī Aug. ī lra q⁹ ſcia donū ē q̄ fides defendit ⁊ roborat: ſz fides ē de dīnis g̃ ſcia ē de dīnis. ¶ P̄ ſcia donū ē altior q̄ ſcia virt⁹: ſz ſcia virt⁹ de dīnis ē ſic̄ methaphiſica vel etiā theologia: g̃ ⁊ ſcia donū de dīnis ē. ¶ P̄ caput ē ofozme mēbrīs: ſz ſapīa q̄ eſt de dīnis ī methaphiſica dr̄ caput ſcie: g̃ ⁊ ſcia de dīnis eſt. ¶ Sz ꝯ. Per ſciam ſcim⁹ ouerſari ī medio praue ⁊ puerſe natiōis vt in lra dr̄: ſz b̄ nō ptinet ad dīna: ſz ad būana: g̃ ſcia nō eſt dīnoꝝ ſz būanoꝝ. ¶ P̄ ad ide nō ſunt neceſſarij duo habit⁹: ſz ad dīna ordinat ſapīa: g̃ ſcia nō ē dīnoꝝ. ¶ Ulterius videt q⁹ nō ſit tm̃ practica: ſz etiā ſpeculatiua: q⁹ quāto aliq̄ cognitio ē altior tāto ad plura ſe extēdit: ſz ſcia donū ē altior quā ſcia q̄ ponit virt⁹ intellectualis: g̃ cū ſcia q̄ ē virt⁹ intellectual ſe extēdat ad opabilia ⁊ ſpeculabilia videt q⁹ multo fortī⁹ ſcia q̄ ē donū ¶ P̄ phs ī pn⁹ meth. pbat q⁹ ſcia ſpeculatiua ē nobilior q̄ practica inq̄ſtū p ſe ſpeculatiue expetūt. nō aūt practice: ſz ſcia q̄ ē donū oz eē altiſſima ſcia: g̃ eſt magī ſpeculatiua q̄ practica ¶ P̄ ſcia pficit inferiorē rōnē vt Aug. dic̄ inferior aūt rō ꝯ ſupiorē diuidit. Supior aūt ē tā ſpeculatiua q̄ practica: q⁹ fm aug. inheret eēnis cōſpiciēdis q⁹ ſpeculatiōis ē ⁊ ordinādis q̄ actiōis ē: g̃ ſilr rō inferior g̃ ſapīa ⁊ ſcia ſūt ſpeculatiue ⁊ practice. ¶ Sz ꝯ ē q̄ aug. dicit q⁹ actio q̄ bñ vtimur reb⁹ tpalib⁹ ſcie deputat: ſz vſus rer tpaliū ad practicā ptinet: g̃ ſcia q̄ b̄ loq̄mur ē practica. ¶ P̄ ab oīb⁹ dr̄ q⁹ ſcia donū dirigit pietatē: ſz pietas ad actiuā vitā ptinet: g̃ ⁊ ſcia: g̃ ē practica. ¶ Ulteri⁹ videt q⁹ ī ſcia būanoꝝ nō ſit aliq̄d noxie curioſitat. Maxīe. n. cogſcere mala malū eē videt: ſz ſcia maloꝝ bona ē. alias ī deo nō eſſet: g̃ in ſcia nō pōt eē aliq̄d noxie curioſitat. ¶ P̄ ꝯtra aliq̄d magī accedit ad ſuā pfectionē tāto magī laudabile ē: ſz hō p ſciam cuiuſlibz rei pficit: q⁹ trahit de potētia ad actū: cū ītellect⁹ nr̄ ſit potētia oīa ītelligibilia vt dr̄ in. iij. de aīa: g̃ in ſcia non pōt accidere pctū. ¶ P̄ in medio nō ē accipe ſupfluū ſicut null⁹ pōt eē nimis caſt⁹: ſz ſcia in medio oſiſtit cū ſit virt⁹ intellectual vt in. xxxiij. diſ. dictū ē: ergo nō pōt eē ſupfluitas in ſciēdo: ⁊ ita nō pōt eē aliq̄ noxietas curioſitatis. ¶ Sz ꝯ null⁹ punit niſi p pctō: ſz Jeronym⁹ ſe punitū aſtruit p eo q⁹ in libzis Ciceronis ſtudebat: g̃ pōt eē in ſcia būanoꝝ pctū. ¶ P̄ expēdere tēp⁹ ī iutilib⁹ videt nō eē ſine pctō: ſz quedā ſcie videt eē vl paꝝ vl nihil vtiles ad bñ viuēdū cui hō oz totus inſiſtere: ſic̄ ſcie mathematice: g̃ videt q⁹ ī eis ſtudere ſit pctū. ¶ R⁹ dicēdū ad pmā q̄nē q⁹ duoꝝ diuidētiū aliq̄ cōe illud q̄ aliquā excellētiā ſup rōnē cōiſ addit. ppriū nomē ex illa differētia addita accipit. q̄ aūt nullā differentiā dignitat⁹ addit nomē cōe retinet: ſic̄ pz in ꝑpo ⁊ diffinitiōe q⁹ ppriū eēntiale dr̄ diffinitio. ppriū aūt nō eſſentiale vocat noīe cōi ppriū. Silr etiā ē in ꝑpoſito. oīs. n. certitudinalis cognitio alicui⁹ ⁊ pcipue ſi ſit cōplexi p rōnis collationē habita ſcia dr̄. Sz illa q̄ ē de altiſſimis q̄ſi aliaꝝ ordinatrix ⁊ iudex ppriū nomē ſupaddit ⁊ ſapīa dr̄. Alie vero ſcie q̄ ei ſubdūt ſimplr ſcie nomē retinēt Et b̄ mō accipiēdo ſciam ē tm̃ de reb⁹ creat⁹. ſapīa vo de dīnis ſine loq̄mur in vtutibus intellectualib⁹ ſtue ī donis. ¶ Ad pmū g̃ dicendū q⁹ etiā ex humanis cognitio dīnoꝝ nutrit ⁊ defendit: q⁹ inuiſibilia dei p ea q̄ facta ſūt ītellecta ſpiciūt. ¶ Ad ſcām ⁊ tertiū pz ſolutio ex dict⁹ ¶ Ad ſecūdā q̄nē dicēdū q⁹ ſic ē in ſenſibilib⁹ corpis q⁹ ſenſus q̄ ē adeſſe. ſ. tact⁹ ē in oīb⁹ mēbrīs. q̄ aūt ſūt ad bñ eſſe ſūt ī corde tm̃ p q̄ō alia mēbra regūt. Ita etiā eſt de donis gratuit⁹ q̄ in eccl̄ia dāt. q̄dā enī ſūt de neceſſitate ſalut⁹. ⁊ b̄ oportz q⁹ oīb⁹ mēbrīs xp̄i dēt. ⁊ h⁹ noīi ſūt q̄ pertinēt ad grāz gratū faciētē vt vtutes ⁊ dona. q̄dā aūt ſunt q̄ ſūt ad bñ eſſe: ſic̄ gr̃e grat⁹ date vt opatio miraculoꝝ ⁊ huiⁿ moī. Et b̄ nō oīb⁹ xp̄i mēbrīs dāt: ſz illis tm̃ q̄b⁹ expedit ad edificationē fidei. Cū g̃ ſcia ſit donuz ⁊ ſit circa res creatas oz q⁹ de rōne ſcie ſit tm̃ illa cognitio q̄ ē ad neceſſitatē ſalut⁹. nō ē aūt de neceſſitate ſalut⁹ cognitio rer q̄ſtū ad naturas ⁊ q̄dditates ſuas: ſz ſolū cognitio eoꝝ q̄ q̄s debz facē vl vitare ⁊ ipa ſcia ⁊templatiua nō ptinet ad rōnē doni ſcie: ſz ſolū ſcia practica q̄ bō quādā certitudinē ocipit de agēdis ex pūtia ſpūs: ⁊ in b̄ differt a pudentia q̄ nō certitudinaliē: ſz magis eſtimatiue de agēdis iudiciū hz. vñ ⁊ b̄ donuz a certitudine iudicij nomē hz. Scia vo q̄ ad defenſionē fidei ordinat⁹ ptinet ad grāz grat⁹ datā ꝺ q̄ dr̄. j. Cho. xij. alij fmo ſcie fz eūdē ſpūm ⁊ nō eſt de neceſſitate doni: ſz de pfectiōe fidei. j. Cho. xij. vñ dicit Aug⁹ in lra q⁹ tali ſcia multi q̄ fidez bñt nō pollent. ¶ Ad pmū igit dicendū q⁹ ſcia altior nō oportz q⁹ extendat ſe ad plura: niſi ī illis ad q̄ ordinat: ⁊ ita ſcia donum ad plura ſe extendit q̄ acq̄ſita ſcia de operib⁹ būanis: quia in multis illa deficit in q̄b⁹ iſta dirigit. ¶ Ad ſcām dicēdū q⁹ nō oportet dona quātū ad omnes cōditiōes eſſe pfectiora vtutib⁹: ſz q̄ſtū ad modū operādi q̄ eſt ſupra hoīez vt dictū eſt. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ nō eſt incōueniens vnā potentiā diuerſis habitib⁹ pfici. vñ ⁊ inferior rō q̄ ⁊ ſpeculatiua ⁊ practica pōt eſſe pficī dono ſcie q̄ſtū ad opabilia. ſcietijs vero ſpeculatiuis inquantū eſt ſpeculatiua. Sapīa aūt rōnez ſupiorez q̄ſtū ad vtrūq̄ pficit: q⁹ ſupiores rōnes q̄b⁹ cōtemplandis ſapīa inheret etiā opationū noſtrarū regule ſunt. Unde fm q⁹ aſſumit eas vt regulas opabiliū ſic ī praxim extēdit. ¶ Ad tertiā q̄nez dicēdū q⁹ ſcire q̄ſtū ī ſe eſt nūq̄ malū eſt: ⁊ conſequēs nec addiſcere: q⁹ cui⁹ gnātio eſt mala ipſū eſt malū. Sz p accidēs ptingit eſſe pctm̃ ī ſciendo vl addiſcēdo ſiue conſiderādo. hoc aūt accidēs pōt accidere vel ex parte cognoſcibilis vel ex parte cognoſcentis. Ex pte cognoſcētis ē duplex accidēs. vnū eſt q̄n̄ ꝓpter occupationē in ſtudio alicui⁹ ſcie impedit ab executiōe officij ad q̄ tenet⁹: ſic̄ ſi iudex ꝓpter ſtudiū geometrie deſiſteret a cauſis expediēdis vl ſacerdos a ofſſionib⁹ audiēdis: q̄n̄ eas audire tenet⁹. Aliud ē q̄n̄ ꝓpter delectationē in aliq̄ ſcia veniret in cōtēptū alicui⁹ q̄ reuereri oportz ſic̄ de Jeronymo acci-

dit: qz tñ delectabaf in ornatu vbor Tullij q defipiebat ei incult⁹ fmo pphetarū vt ipse dic. Sic etiā accidit illis qui tātū adberēt rōnib⁹ hūanis q a fide discedūt z eā ipugnāt Ex pte vero cognoscibilis ē triplex accidēs. Unū est qñ cognoscibili defacili ad malū inclinat. z pterea in se pue vtilitatis ē Et ppter hoc phibite sūt scie magice ne hō in exercitiū eor labaf. Aliud ē qñ cognoscibile ē supza potētiā cognoscētis sic dr Eccl. iij. Altioza te ne q̄sieris. Tertiū est qñ in se nulli⁹ vtilitat⁹ est sic facta cōtingit hoīuz. vñ z curiosi dicūf q̄ sūt scrutatores sciar⁹ primi. Jn oīb⁹ aūt istis trib⁹ cōtingit q illud qō ē vni curiosū nō est curiosū alteri: qz aliq̄d ē supza vni⁹ intellectū qō nō ē supza intellectū alterius. aliq̄d etiā ē vtile vni qō nō ē vtile alteri. aliq̄d etiā facile ī pctīn p cipitat vnū: qō nō p̄cipitat aliū Et p hoc pz solutio ad obiecta.

Ho q̄rtū sic pcedit. videf q ꝯsiliū nō sit donū. donū enī a seipso q̄s bre nō pōt: sz ꝯsiliū cuilibz ē a seipso qz ꝯsiliū q̄stio ē. vt dr in. iij. etb. q̄libz aūt q̄rere pōt ergo ꝯsiliū nō ē donū. ¶ P Sic in cognitiōe practica būana ē inq̄sitio: ita z in cognitione speculativa: sz in donis ptinētib⁹ ad vitā cōtēplativā nō ponit aliq̄d qō inq̄sitionē impozet. videf q cōsiliuz nō oz poni donū dirigēs in vita activa. ¶ P Dona se extēdūt ad illa q̄ sunt de necessitate salutis sic dictū ē: sz cōsiliuz fm q cōiter dr dirigit in bis ad q̄ nō oēs tenēf: ergo ꝯsiliū nō est donū. ¶ Sz ꝯtra est q Isa. xj. inter dona cōputatur ¶ P Uirtutib⁹ rñdēt dona: sz q̄dā virt⁹ est ordinata ad bñ cōsiliādū. s. eubulia de q̄ phs in. vj. etbi. determinat: ergo videf q debeat eē aliq̄ donū qō pficiat nos ad recte cōsiliādū. ¶ Ulteri⁹ videf q ꝯsiliū donū nō differat a dono scie Scia enī est q̄ bñ cōuersuramur. in medio prave z puerse natiōis: sz hoc nō pōt fieri sine cōsilio: ergo cōsiliū nō distinguif a scia. ¶ P Jn donis q̄ ad executionē ptinent idē do nū rñdet oīb⁹ vtutib⁹ q̄ sunt circa mām vnā sic pietas oībus vtutib⁹ q̄ sūt circa cōicatiōes: sz prudētia z eubulia sūt circa vnā materiā: qz circa actū rōnis in agibilib⁹: cū ergo prudētie rñdeat scia. eubulie aūt cōsiliū videf q cōsiliū z scia sint vnū donū. ¶ P Sic prudētie subseruit eubulia: ita z sinesis: sz pter donū scie qō rñdet prudētie nō inuenif aliud donū qō rñdeat sinesi ad iudiciū ptinens: ergo nec oportz esse aliud donū a scia qō rñdeat eubulie. ¶ Sz contra ē q Isa. xj. vnū alteri cōnumerat: qō nō eēt si vnū donū foret. ¶ P Sic in speculativis ē via inuētiōis z iudicij: ita z in practicis: sz in donis ptinētib⁹ ad vitā cōtēplativā ē aliud donuz qō rñdet inuētioni. s. intellect⁹. z aliud qō rñdet iudicio. s. sapiētia: ergo z in donis dirigētib⁹ in vita activa pter scia q̄ rñdet iudicio erit aliud donū qō ptinet ad inuētionē. z h est cōsiliū. ¶ Ulteri⁹ videf q act⁹ cōsilij nō erit in patria. Cōsiliū enī fm Grego. cōtra pcipitationē mentē munit. Et Damas. dicit. ij. li. q cōsiliū dubitātis est: sz in patria nō erit pcipitatio neq; dubitatio: ergo neq; cōsiliū. ¶ P Consiliū inq̄sitionē z discursū importat vt pz p phm in. iij. etb. Sz in patria fm Augu. nō erūt volubiles cogitationes: sz vtemur deiformi intellectu ad filitudinē angelor: ergo in patria nō erit cōsilij act⁹. ¶ P Eadē rōne esset ibi act⁹ scie: nec ē dare in quo vn⁹ act⁹ ab alio ibi differat: qz ibi inuētio nō erit: ergo nō erit ibi act⁹ cōsilij. ¶ Sz ō directiuū nobili⁹ est executiuo: sz in patria erit aliq̄s act⁹ timoris. fortitudinis z etatis q̄ sūt exequētia in vita activa: ergo multo fozti⁹ erit ibi act⁹ scie z cōsilij que sūt dirigētia. ¶ P Sancti in patria erunt deo sile⁹: sz in deo est cōsiliū. Isa. xxv. Cōsiliū tuū verū fiat fm aliā litterā: ergo z in scis erit cōsilij act⁹. ¶ R⁹ dicendū ad pmā q̄stionē q fm phm in. iij. etbi. Cōsiliū est questio de operabilib⁹ a nobis: nō tñ de oīb⁹. q̄ enī determinata sūt q̄liter fieri debeāt: sicut litterarū figure in dubitatione non veniūt neq; in q̄stionē: z ita de eis nō est cōsiliū. Sil⁹ etiaz cū finis sit pncipiū mouēs agentē in oīb⁹ opabilib⁹ non est cōsiliū de fine: sicut nec in alijs sciētijs est q̄stio de pncipijs illi⁹ scie: sz de bis q̄ sunt ad finē cōsiliuz est. Jn bis aūt recte cōsiliaf q̄s si debitū finē pstituat. si media accōmoda ad finem inueniat vt nō faciat mala ppter bona. si tēp⁹ sit cōueniens reb⁹ agendis: ne p diuturnitatē cōsilij tēp⁹ agēdi trāseat: z ad hāc rectitudinē cōsilij pducit eubulia vt dic phus in. vj. etbi. Sz qz opabilia būana cōtingentia sunt z possūt deficere ne ad finē intentū pducāt: ideo certitudinē consilij attingere nō est būanū: sz dīnū cui⁹ est p certitudinē euent⁹ cōtingētiū puidere. Et iō oportz q ad hāc certitudinē mēs eleuef supza būanū modū instincti spūssancti. Qui enī spū dei agūf hi filij dei sūt. Ro. viij. Et iō cōsiliū ē donū. ¶ Ad primū ergo dicēdū q donū cōsilij nō est ad q̄rendū cōsiliuz sz ad inueniendū. ¶ Ad secūdū dicendū q dona dirigētia in vita activa sūt circa cōtingētia. Et iō oportz q sit ibi magis inq̄sitio q̄ in cōtēplativa vita q̄ circa eterna est. ¶ Ad tertiū dicēdū q fm phm in. iij. etbi. cōsiliū adhibef in difficilib⁹ in q̄b⁹ nobis non credim⁹ z ppter hoc in arduis ad que oēs nō tenēf pcipue est donū cōsilij: sz nō tñ in illis. ¶ Ad secūdā qōnē dicendū q habit⁹ dirigentes in vita activa distinguūf q̄ctū ad tria. Primo q̄ctū ad modū operandi: z sic a vtutib⁹ prudētia z eubulia q opaf būano mō. distinguūf scia z ꝯsiliū que operāf supza būanū modū vt ex dictis pz. Alio mō q̄ctū ad act⁹ siue vias q̄ exigūf ad directionē q̄ sūt inuenire z iudicare: z sic ꝯsiliū qō ꝯsistit in inueniēdo distinguif a scia q̄ ꝯsistit in iudicādo de inuētis p ꝯsiliū. tertio mō q̄ctū ad mediū z sic sapia distinguif a scia inq̄ctū sapia q̄ctū dirigit in agēdis p rōnes eternas. scia aūt p rōnes inferiores. ¶ Ad pmū g dicēdū q ad bñ ouersandū vt dictū ē duo requrūf. z iō oportz eē duo dona. ¶ Ad scōm dicēdū q diuerse vtutes exequentes circa vnū gen⁹ māe distinguūf penes diuersas ptes māe: non penes act⁹ agentis. Et iō ab vnitate act⁹ poterit inueniri vn⁹ mod⁹ altioz q̄ cōpetit vni dono: sed vtutes dirigentes ptinent ad diuersos act⁹ ex pte agentis. z iō requrūf diuersi modi z diuersa dona eleuātia ad modos digniozes. ¶ Ad tertiū dicēdū q iudiciū qō est sinesis z pcipe applicāda ad op⁹ qō est prudētie totū ptinet ad vnam viā. s. iudicatiuā. z iō eis nō rñdet nisi vnū donū: sz eubulie q̄ ptinet ad aliā viā rñdet aliud donū. ¶ Ad tertiā qōnē dicēdū q sic dictū ē de donis exequētib⁹ in vita activa q remanebūt eor act⁹ circa mēsurā ex q̄ erat mod⁹ supza hoīez in eor actib⁹ nō aūt circa ppriā materiā: qz fortitudo nullā difficultatē sustinebit vt dictū ē. Ita ī scia z ꝯsilio: qz in patria nō remanebūt eor act⁹: nec cōtingētia opabilia dubia in q̄b⁹ nūc iudicāt z inuentūt. Uñ nō oportz q sit ibi dubitatio neq; etiā discursus: sz remanebūt in hoc q cōuertēt se ad illū a quo erat certitudo in eor iudicio z inuētiōe supza būanū modū z erit act⁹ scie circa ipsū fm q est regula ad ita dicādū. act⁹ vo ꝯsilij erit circa ipsū fm q est illuminans ad inueniēdū. Et fm h pz solutio ad obiecta. Quo fides saluberrima gignif. Hoc intelligēdū est q̄ctū ad distinctionē articulor siue q̄ctū ad exhortationē ad fidē fm q fides ex auditu est: nō q̄ctū ad habitū fidei q̄ est ex infusione. Abstinere vero a malis ꝛc. Hoc ē timoris sic exequētis: scie sic dirigētis. Que nāliter sūt in nā hois q̄ctū ad seminaria scie. nō aūt q̄ctū ad habitū completū. intellect⁹ aūt filr a natura est.

DISTINCTIO .XXXVI.

De connexione virtutum que non separantur.

Dolet etiaz q̄ri vtrū virtutes ita sint sibiꝫiūcte ut separatim nō possit possideri ab aliquo: sz q̄ vnā hz oēs habeat. De hoc Hiero. ait: oēs vtutes sibi haberēt ut q̄ vna caruerit oībus careat. Qō ergo vnā habz oēs habet. Qō quidē pbabile ē. Cū enī charitas maf sit oium

ṽtutū in quocūqz mater ipa est. s. charitas: ⁊ cūcti filij eius. id est virtutes recte fore credūt. vñ augu. vbi charitas ē ꝺ ē qꝺ possit deesse. vbi aūt nō ē ꝺ est qꝺ possit ꝓdesse. Cur enī nō dicim⁹ ꝙ hāc virtutē hz hīe oēs: cuz plenitudo legis sit charitas: quanto magis ē in hoīe tāto magis ē in virtute ꝓditus. Quanto vero min⁹ tanto minus inest virt⁹. ⁊ quāto minus inest virtus tanto magis est vicium. ¶ Si coniuncte virtutes pariter sint in quocunqz sunt.

Vtrū vero pariter ꝺs oēs possideat virtutes: an alie magis: alie min⁹ in aliq̄ ferueāt qstio ē. Quibusdā enī videt ꝙ alie magis alie min⁹ habeāt ab aliq̄: sicut in Job patiētia emicuit. In dauid hūilitas. In moyse mansuetudo. q̄ etiā cōcedūt magis aliquē mereri p aliquā vnā virtutē qz p aliā sicut eā plen⁹ hz qz aliū: nō tn magis p aliquā mereri dicūt qz p charitatē: nec aliquam plen⁹ a quoqz hāri qz charitatē. Alias igit magis: ⁊ alias min⁹ in aliq̄ eē dicūt: sz nullā plen⁹ charitate que ceteras gignit. Vasqz dicūt eē mītas facies qs memorat apls dicēs: Ex pſonis mītaz facierū ⁊c. Alij veri⁹ dicūt virtutes oēs ⁊ sil ⁊ pares esse in quocūqz sūt: ut ꝺ in vna alteri par extiterit in oib⁹ eidē eqlis sit. vñ Aug⁹. Virtutes que sūt in aīo humano qzuis alio ⁊ alio mō singule itelligāt. nullo mō tn separāt ab iuicē: ut ꝺcūqz fuerint eqles verbi gr̄a i fortitudine. equales sint ⁊ prudētia ⁊ iustīcia ⁊ tēperātia. Si. n. dixeris equales eē istos i fortitudine: sz illū pstare prudētia: seqt ut bui⁹ fortitudo min⁹ prudēs sit ac p hoc nec fortitudie equales sint: qz ē illi⁹ fortitudo prudētior: atqz ita de ceteris virtutib⁹ iuenies si oēs eadē ꝓsideratiōe pcurras. Ex his clarescit oēs virtutes nō solū eē cōnexas: sz etiā pares i aīo hois. Cū ergo dr aliqs aliqua pemi nere virtute: ut abrāā fide. iob patiētia: sz vsus exteriores accipiēdū ē: ut in cōpatiōe alioz hoiuz: qz vt hūilitatī habitū maxīe pfert: ut op⁹ fidei: ut alicui⁹ ceteraz virtutū pcipue exeqt. vñ ⁊ ea p alijs polle re ut inf alios hoies singularit excellere dr fm hūc modū. s. fm rōnē actuū exterioz. alibi aug⁹. dicit i aliq̄ aliā magī eē virtutē: aliā min⁹. ⁊ vnā eē ⁊ non alterā: ait. n. sic clarissima dispuatiōe tua satī apparuit nō placuisse auctoribus nr̄is: immo ipsi veritati oīa paria eē pctā etiā si hoc de virtutib⁹ verū sit: qz ⁊ si vez ē eū ꝺ hz vnā oēs hīe virtutes: ⁊ eū ꝺ vnaz nō hz nullā hīe: nec sic pctā sūt paria: qz vbi nulla virt⁹ ē nihil rectū ē: nec tn iō nō ē prauo praui⁹ dissortoqz dissorti⁹. Si aūt qꝺ puto esse veri⁹ sacrīsqz lr̄is cōgruēti⁹: ita sūt aie intētōes ut corpis mēbra nō qꝺ videāt oculis: sz ꝙ sentiāt affectib⁹: ⁊ ali⁹ illuminat ap̄li⁹: ali⁹ min⁹. ali⁹ oīno caret luīe: pfecto ut ꝺsqz illustratiōe pie charitatī affect⁹ ē: i alio actu magis: i alio min⁹: i aliq̄ nihil: sic dici pōt hīe aliā: ⁊ aliā nō hīe: ⁊ aliā magī: aliā min⁹ hīe virtutē. naz ⁊ maior ē in isto charitas qz i illo. ⁊ iō recte possumus dicere ⁊ aliqua i isto nulla i illo quātū ptinet ad charitatē que pietas ē ⁊ i vno hoie ꝺdē ꝙ maiorē hēat pudicitiā quā patiētiā ⁊ maiorē hodie quā heri si pficit. ⁊ adhuc nō hēat ꝓtinētiā: ⁊ hēat non paruā misericordiā. Et ut generalit breuiterqz cōplectar quā de virtute habeo notionē: virt⁹ ē charitas: qua id qꝺ diligēdū ē diligit. Nec ⁊ in alijs maiori: i alijs mior: i alijs nulla ē Plenissima vero que iā non possit augeri qzdiu hic hō viuit in nemine. Hic insinuari videt ꝙ aliqs ea rōne possit dici hīe vnā virtutē magis qz aliā. qz p charitatē magis afficit in actu vni⁹ virtutī qz alteri⁹. ⁊ ppter differentiā actuū ipsas virtutes magī ul min⁹ hīe dici pōt ⁊ aliquā nō hīe: cū tn sit oēs ⁊ parit hēat quātū ad mētis habitū ul essentiā cuiusqz. In actu vero aliā magī ⁊ aliā min⁹ hz aliā etiā nō hz: ut vir iust⁹ vtes cōiugio nō hz cōtinētiā i actu quā tn hz in habitu. Cur ergo nō dicāt paria pctā: forte qz magis facit ꝓtra charitatē ꝺ graui⁹ peccat min⁹ ꝺ leui⁹ Nemo enī peccat nisi aduersus illā faciēdo q̄ est plenitudo legis. Ideo recte dr. Qui offendit i vno fact⁹ ē oīuz reus. i. ꝓtra charitatē facit in qua pendēt oīa. ¶ Repetit de charitate ut addat quomō tota lex i ea pendet.

Qum duo sint pcepta charitatī in qb⁹ ut ptactū ē tota lex pēdet ⁊ pphete: aduertēdū est quō hoc sit: cū i lege ⁊ i pphetī mīta fuerint cerimōialia mādata: q̄ si ad charitatī scificatiōnē pmisissent: viderent nōdū debere cessare. Quia vero nō iustificatōis gr̄a quā facit charitas instituta sūt: sz i figura futuri ⁊ in on⁹ iposita. iō clarescēte veritate cessauerūt velut vmbra. verūtn ⁊ ipa cerimonialia fm spūalē sensū quē ꝓtinēt ⁊ oīa moralia ad charitatē referūt. Pertinēt enī oīa ad decē mādata i tabulis scriptavbi oīuz sūma pstringit: ex ꝙbus cetera emanāt. Sicut i ꝑmone dñi octo virtutes ꝑmittūt ad qs cetera referūt. ⁊ sicut ad. x. mandata decalogi cetera referūt in ipa. x. ad duo mandata charitatis ptinēt: qz p charitatē implēt: ⁊ ad charitatē tāqz ad finē referri debēt. vñ aug⁹ Totā magnitudinē ⁊ amplitudinē dinoz eloquioz possidet charitas. q̄ deuz primūqz diligim⁹: q̄ radix ē oīuz bonoz. vñ veritas ait. In his duob⁹ mādatis vniuersa lex pēdet ⁊ pphete. Si ergo nō vacat oēs paginas scās pscrutari: oēs iuolucra ꝑmonū euoluere: tene charitatē vbi pendēt oīa: qz perfectio est ⁊ finis oīuz. Tūc enī ⁊ pcepta ⁊ pſilia recte fiūt cuz referūt ad diligendū deū ⁊ primū ppter deū. Qꝺ vero timore pene ul alq̄ intētiōe carnali fit: ut non referat ad charitatē: nōdū fit sicut fieri oportz quāuis fieri videat. Inimic⁹. n. iusticie ē ꝙ pene timore nō peccat. amic⁹ vo ꝙ ei⁹ amore nō peccat. Oīuz enī hec sūma est ut intelligat legis ⁊ oīuz diuinaz scripturarū plenitudo esse dilectio dei ⁊ proximi.

¶ Postqz determinauit magister de ṽtutib⁹ ⁊ donis: hic determinat de cōnexiōe eoz. Diuidit aūt hec pars in duas In ꝑma determinat de cōnexiōe ṽtutū. in scōa de cōnexione ꝑceptoz qb⁹ act⁹ ṽtutū imperāt ibi. cū aūt duo sint precepta. ꝑma diuidit in duas. in ꝑma ꝓbat ṽtutes eē cōnexas. in scōa ꝓbat eas eē eqles ibi. vtz vo pariē ⁊c. Et circa h tria facit. Primo monet qōnē. scōo ponit vnā opinionē cū sua ꝓbatiōe ibi. qbusdā enī videt ⁊c. tertio ponit aliā opinionē q̄ vera ē ibi: Alij veri⁹ dicūt. Et circa h tria facit. Primo

ponit opinionē cū sua ꝓbatione. scōo soluit ꝓbationē ꝑme opinionis ibi: Cū ergo dr aliqs ꝛc. tertio ꝛfirmat per auctoritatē ibi ſm hūc modū. ſ. ſm rōnē ꝛc. ¶ Questio prima.

Hic q̄rit̄ ſex. ꝑ° vtr vtutes politice ſint ꝛnexe. 2° vtr vtutes gratuite. 3° vtrū dona. 4° vtr vtutes ſint eq̄les. 5° vtr vicia ſint cōnexa ⁊ paria. 6° vtruz ꝓcepta cōnectant̄ in charitate: ita q̄ modus ſit in ꝓcepto.

Ad ꝑmū ſic ꝓcedit. videt̄ q̄ vtutes politice non ſint cōnexe. vtutes. n. iſte ex actib⁹ acq̄rūt vt ꝓbat ꝑs in. ij. ethi. ſz act⁹ nō ſūt ꝛnexi: g̃ nec ꝛ ꝓdicte vtutes. ¶ ꝑ q̄cūq; cōnectūt oportz q̄ ī aliquo vno cōnectāt: ſz nō eſt dare aliq̄ vnū ī quo cōnectāt vtutes niſi ꝓrudētiā in q̄ cōnecti nō ꝓſit: q⁹ cū ꝓrudētia ſit q̄ſi ars q̄dā opabilitz nō ē incōueniēs q̄ hēat q̄s ꝓrudētiā q̄ſtū ad vnā māz ⁊ nō q̄ſtū ad aliā: g̃ nō ē neceſſariū q̄ vtutes ſint cōnexe. ¶ ꝑ ſic ꝓrudētia oēs vtutes morales ordinat: ita ſapiens ordinat oēs ſcias q̄ſi caput ſciaꝝ vt dr. vj. ethi. ſz ꝓpter h̄ ſcie nō ſūt cōnexe: q⁹ cōit̄ ordināt̄ a ſapia: g̃ nec ꝓpter h̄ vtutes morales ſūt ꝛnexe: q⁹ cōit̄ ordināt̄ a ꝓrudētia. ¶ ꝑ ſm ꝑhm in. iiij. eth̄. q̄ circa mediocres honores moderate ſe hz nō ē magna nim⁹. ꝛſtat aūt q̄ vtuoſus ē ſm aliā vtutē: quā ipſe ĩoiatā dic̄: g̃ vna virt⁹ h̄ri ꝑt alia nō habita. ¶ ꝑ ad vnamquāq; vtutē politicā ꝑtinet mediū in ꝓpa mā tenere: ſz videm⁹ ad ſenſū q̄ q̄dā ſe h̄ſt moderate circa māz vni⁹ vtutis q̄ nō h̄ſt ſe moderate circa māz alteri⁹: g̃ vna virt⁹ politica habet ſine alia. ¶ ꝑ aug⁹. dic̄ ad Jero. q̄ nō ē ꝛna ſnia q̄ dr q̄ hz vnā hz oēs: ergo cū oīs vera ſnia ſit ꝛna: q⁹ ſm Amb. Oē verū a quocūq; dicat̄ eſt a ſpūſcō videt̄ q̄ nō ſit vera ſnia. ¶ Sz ꝛ ꝑhs in. vj. eth̄. ꝓbat q̄ null⁹ ꝑt̄ h̄re ꝓrudētiā: niſi hēat vtutes morales: neq; ꝑt̄ q̄s h̄re vtutes morales niſi ꝓrudētiaz hēat: ergo oportz ad h̄ q̄ vna virt⁹ habeat oēs ſil̄ h̄ri. ¶ ꝑ Tulli⁹ dic̄ ſi vnā de vtutib⁹ tuis amiſeris nullā te habiturū neceſſe eſt ꝛfitearis ⁊ loq̄t̄ de vtutib⁹ politic⁹: q⁹ de gratuit⁹ nihil ponit: ergo vtutes politice ſūt cōnexe. ¶ ꝑ q̄ hz caſtitatē caſt⁹ eſt: ſz q̄ eſt caſt⁹ vtuoſus ē. q̄ aūt vtuoſus ē nullū vicīū ei ineſt: ergo q̄ hz caſtitatē caret oī vicio: ⁊ ita videt̄ h̄re oēz vtutē ⁊ eadē rō eſt de alijs vtutib⁹: ergo q̄ hz vnā hz oēs ¶ R⁹ dicēdū q⁹ virt⁹ dupl̄r ꝑt̄ cōſiderari. vno mō ſm eſſe ipſi⁹ imꝑfectū ſm q⁹ ſeminaria vtutuz inſūt nobis a nā: ⁊ ſic virt⁹ dr quedā nālis inclinatio ad vtutis actuz: ⁊ h̄ mō vna virt⁹ ꝑt̄ h̄ri ſine alia. Quidā. n. ſūt nāliter apti ad liberalitatē q̄ ſunt ꝓni ad luxuriā ex nā ſue cōplexiōis: ⁊ ſic etiā cōtingit in alijs. Alio mō cōſideraf virt⁹ ſm eē ꝑfectū q̄ ex aſſuefactiōe recipit: ⁊ ſic accipit nomē politice vtutis. ⁊ h̄ mō oportz vtutes oēs eſſe ſil̄. ⁊ ꝑt̄ triplex rō ex dictis ꝑhoꝝ accipi. Aſſignat aūt ꝑma a ꝑho in. vi. ethi. q̄ ſumit̄ ab eo quo ꝑficit̄ q̄libz virt⁹ politica Ineſt enī hoī inclinatio q̄dā nālis ad actū ꝓrudentie q̄ virt⁹ nālis dr ⁊ vocat̄ a ꝑho demotica quā nos induſtriā dicere poſſum⁹. que q̄dē ⁊ ad bona ⁊ ad mala ſe h̄re ꝑt̄. vñ nō eſt virt⁹: q⁹ virt⁹ eſt q̄ op⁹ h̄ntis ſp bonū reddit. vñ ſi debeat ad h̄ ꝓduci q⁹ ſp ei⁹ iudiciū ſit rectuz oportz q⁹ addat̄ aliq̄d ꝑ q̄ oīs erroꝝ ꝑhibeat̄. Eſt autē duplex error in iudicio. Un⁹ q̄ eſt circa fīē: ſic hñs habitū vicij. q̄ q̄dē inclinat ad ſuū actū ſic ad per ſe bonū: ⁊ talis error in agēdis aſſimilat̄ errori q̄ eſt circa ꝑncipia in ſpeculādis. Alli⁹ error ē in ꝓſecutiōe finis q̄ cōtingit cū q̄s a recta conceptione quā de fine hz abducit̄ ꝑ paſſiones ſic̄ dr q⁹ delectatio corrūpit eſtimationē ꝓrudētie. ⁊ h̄ error aſſimilat̄ ī agēdis errori q̄ ē in ſpeculatiuis circa decurſū ꝑncipioꝝ ad concluſionē. Utrūq; aūt errorē ꝓhibet moral⁹ vtus q̄ in fīē rectū inclinationē facit ⁊ paſſionē cōꝑmit. ⁊ ĩo nō ꝑt̄ eē ꝓrudētia ſine morali vtute dico tēperātia fortitudine ⁊ h⁹mōi. Silr etiā inclinatio nālis ad ea q̄ vtut⁹ ſūt quāto maior eſt tanto ē magis noxia: niſi rōnis diſcretio adhibeat̄ ſic̄ cecus quāto fort⁹ currit tāto magis offendit̄. Et ĩo ad h̄ q⁹ virtus moralis ꝑficiat̄ oportz q⁹ a ꝓrudētia dirigat̄. vñ ꝓrudētia ī diffinitiōe moralis vtut⁹ ponit̄ vt ꝓz in. ij. eth̄. Et ĩo oportet vtutes politicas ꝛnexas eē. Alia rō ꝛnexiōis ſumit̄ ex his q̄ cōit̄ in oī vtute eē oportz. quoꝝ tm̄ vnūq̄q; aliq̄ virt⁹ ꝓncipalit̄ ſibi vēdicat ſic̄ difficile vēdicat ſibi fortitudo. mediuz inē ſupfluū ⁊ diminutū q̄ē moderatū vēdicat ſibi tēpātia rectū vēdicat ſibi iuſticia. ſciaz aūt ſibi hz ꝓrudētia. Et iō ab his ꝺditiōib⁹ vnāq̄q; dictaꝝ vtutū nomē accipit. Quia aūt illud q̄ē maximū ī quolibz genere ē cā alioꝝ. iō alie virtutes ꝓticipāt quodāmō aliquā ꝑdictaꝝ ꝺditionū ex vtute q̄ illud ꝓncipal̄r ſibi vēdicat: q⁹ enī fort⁹ eſt circa maxīe difficilia ꝓſeuerās: facile etiā in alijs difficultatib⁹ minozib⁹ ꝑſeuerabit. Et hāc cām aſſignare videt̄ Seneca q̄ dic̄ oē q̄ bñ fit iuſte: fortiter: ꝓrudēter: tēperate fieri Tertia rō ꝑt̄ ſumi ex fine quē intēdit q̄libz virt⁹. q̄libz enī virt⁹ opat̄ ꝓpter bonū vtutis. vñ ſi bonū vtut⁹ queadmodū vtuoſū decet intendit. nullo mō ab ipſo intētionez deflectit. vñ ꝑhs dic̄ in. iiij. ethi. q⁹ ꝓdigus q̄ expēdit nō curās bonū facile in quātūcūq; malū declinat. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q⁹ qñ aliq⁹ exercet̄ ī actu alicui⁹ vtut⁹ ſi ſil̄ exercet̄ ī actu alicui⁹ vicij nūq̄z acq̄rat aliquā vtutē: q⁹ nō acq̄rit ꝓrudētiā. Un̄ oportz ad h̄ q⁹ vna virt⁹ habeat̄ q⁹ bñ ſe hēat q̄s ꝺ oīa q̄ ī vſū vite veniūt ⁊ ſic iſtis vtutib⁹ ſil̄ cū ꝓrudētia acq̄ſitis ex h̄ cauſabunt̄ alie vtutes q̄ ſūt circa ea q̄ nō: ita frequēter in vſū vite veniūt ex h̄ ipſo q⁹ rō aſſuefacta eſt inferiozib⁹ virib⁹ peſſe ⁊ inferiores ei⁹ nutū ſeq̄ in quo ꝛſiſtit tota rō moral⁹ vtutis ¶ Ad ſe cūdū dicēdū q⁹ ex eodem ꝑncipio ꝓcedit ꝓrudēs circa oēs materias vtutū. ſ. ex intētiōe boni rōnis. Un̄ nō ꝑt̄ eſſe q⁹ ꝓrudētia acq̄rat̄ ſm vnā ꝑtē māe moral⁹ vtut⁹ ⁊ nō ſm aliā ſic̄ ꝛtingit in artib⁹ q̄ſtū ad illas materias circa q̄s eadē mō operāt̄: ſic carpēntari⁹ de nuce ⁊ de quercu. ſil̄r facit arcā. Et per h̄ etiā ꝑz ſolutio ad tertiū: q⁹ ſcie alie addūt ꝑncipia ſpālia ad ꝑncipia cōia ſapie. ⁊ ĩo vna illarū ꝑt̄ ſciri altera ignorata: ſed morales vtutes nō addūt alia ꝑncipia ſup ꝑncipia ꝓrudētie: ĩmo ꝑncipia ꝓrudētie ſūt ſm vtutes morales. que quidē ꝑncipia ſūt fines moraliū vtutū ſm ꝑhm in. iiij. ethi. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q⁹ q̄ moderate ſe hz circa mediocres honores nō hz ſp actū magnanimitat⁹: q⁹ ei⁹ mā nō ſibi cōpetit: habet tū habitū quo etiā circa illas optime ſe h̄ret ſi mā illa ſibi cōpeteret. Et ſil̄r eſt de liberali ⁊ magnifico. nō enī eſt incōueniēs q⁹ alicui habēti vnā virtutē. deſit exercitiuz alteri⁹ virtutis: q⁹ nō hz materiā. ¶ Ad q̄ntū dicendū q⁹ rō illa ꝓcedit de virtutib⁹ nālib⁹ vt ex dictis ꝓz ¶ Ad ſextū dicēdū q⁹ negat̄ eſſe diuina ſentētia: q⁹ nō eſt ex ſacra ſcriptura ꝓlata vt ei neceſſe ſit conſentire.

Ad ſecūdū ſic ꝓcedit. videt̄ q⁹ vtutes gratuite nō ſūt cōnexe. Beda enī dic̄ q⁹ ſcī magis humiliāt̄ de virtutib⁹ q̄s nō h̄ſt q̄ de vtutib⁹ q̄s h̄ſt gloriāt̄: ergo h̄ſt aliq̄s vtutes ⁊ aliq̄s nō h̄ſt ¶ ꝑ Cōſtat q⁹ multi habēt fidē qui nō habēt charitatē. vtraq; aūt eſt virt⁹ gratuita: ergo ꝛc. ¶ ꝑ xps habuit oēs vtutes alias: cui tū defuit fides ⁊ ſpes: g̃ vna virt⁹ ꝑt̄ haberi ſine alia. ¶ ꝑ perſeuerātia ē q̄dā virt⁹: ſz multi habēt vtutes aliq̄s in q̄b⁹ nō ꝓſeuerāt: g̃ vna virt⁹ ꝑt̄ haberi ſine alia. ¶ ꝑ cōiūgati ⁊ inocētes ꝑñt habere caſtitatē. Sz cōiūgati nō habēt v̄ginitatē. innocentes aūt nō habēt penitentiā: ergo non eſt neceſſariū q⁹ q̄ hz vnā habeat oēs. ¶ ꝑ Nihil eſt laudabile niſi act⁹ vtutis: neq; vituꝑabile niſi vicīū. Sz in ſacra ſcriptura quidā laudant̄ de vno ⁊ vituperāt̄ de alio: vt ꝓz Apoc̄. ij. ergo ꝑt̄ haberi vna virt⁹ ſine alia cui⁹ oppoſitū vicīū habet̄. ¶ Sz cōtra ſup illud. Feci iudiciū ⁊ iuſticiā glo. apte totū. vt qui hz vnā oēs habeat vtutes ⁊ q̄ vna caret oībus careat. Idē ꝑt̄ haberi ex glo. Jeronymi ſuper illud Iſa. xvj. venter me⁹ ad moab q̄ſi cythara ſonabit vbi dicit glo. Cythara ſonū cōpoſitū nō emittit ſi vna cozda rupta fuerit: ſic ſpūs vel vēter ꝓphete ſi vna virt⁹ defuerit. ¶ ꝑ Qui hz charitatē oportz q⁹ hēat alias vtutes. ſil̄r q̄ hz alias vtutes oportz q⁹ charitatez habeat q̄ eſt forma virtutū: ergo q̄ hz vnā virtutē oēs habz. ¶ R⁹ dicēdū q⁹ vtutes gratuite q̄ſtū ad id q̄ eſſentialiter ſc hz ad vtutē cōnexionē h̄ñt. quātū aūt ad id q̄ accidit virtuti inq̄ſtū eſt virt⁹ q̄ſtus forte nō accidat ei inq̄ſtū eſt talis

virt⁹ nō oportz cōnexionē esse. Rō aūt cōnexiōis ex tribus sumi pōt. Primo ex charitate q̄ est forma vtutū cū qua oēs vtutes sil' infūdūt. Scdo ex gra q̄ est q̄si totum potētiale ad vtutes ex q̄ quodāmō fluūt vtutes sic ex essentia aie potētie Uñ sicut oēs potētie sūt sil' inq̄tū cōnectūt in vna essentia: ita oēs vtutes gratuite sūt sil' inq̄tū cōnectūt in gra. Tertio ex ipsa iusticia gnāli q̄ iustificat impi⁹ q̄ nihil impfectū relinq̄t: qz impiū ē a deo dimidiā spare salutē vt scti dicūt. vñ cū q̄s iustificat oēs vtutes ei sil' infūdūt ¶ Ad pmū g̃ dicēdū q̄ vbū Bede intelligēdū ē de vtutib⁹ q̄tū ad vsus z nō q̄tū ad habit⁹. Diuersi.n. sctī diuersimode excedunt se inuicē in vsib⁹ diuersarū vtutū sm q̄ de quolibz ꝓfessore dictū ē Nō est inuēt⁹ filius illi q̄ ꝓseruaret legē excelsi ¶ Ad secūdū dicendū q̄ sic vtutes morales nō hñt pfectā rōnē vtut nisi sint directe p prudētiā: ita nec vtutes gratuite nisi sint formate per charitatē. Uñ supza dis.xxiij. dictū ē q̄ fides informis nō ē virt⁹ ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ in xpo fuit de fide q̄cq̄ pfectionis est .s. visio. hoc enī p se ad vtutē ptinet. nō aūt fuit in xpo impfectio. que q̄dē accidit vtuti q̄tuis p se conueniat fidei. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ pseuerātia vno mō est spālis virt⁹ sm q̄ dic̄ ppositū pfistendi vt nō recedat q̄s a rōne recta ꝓpter tristicias vt dr. vij. ethi. z sic ē sil' de necessitate cū aliis vtutibus. Alio mō ē q̄dā accidēs vtutib⁹ sm q̄ dic̄ cōtinuationē vtutū vsq̄ in finē: z sic nō ē necessario sil' cū alijs vtutib⁹. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ virginitas nō dicit vtutē: sz q̄dā accidēs vtuti. vñ pōt sine pctō amitti. Penitētia aūt si sit spālis virt⁹ pōt eē in innocētib⁹ sub cōditiōe vt .s. si peccarēt peniterēt: sic phs dicit de verecūdia in. iiij. eth. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ nō solū laudat⁹ act⁹ q̄ est a vtute: sz actus q̄ est ad vtutē quo fiūt bona: sz nō bñ. sil'r nō solū sp vitupat⁹ pctm̄ mortale q̄ expellit virtutē: sz etiā veniale quod est simul cū virtute.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videt q̄ dona nō sint cōnexa. j. Ihozin. xij. alij dat sm sapiē p spm̃. alij sm scīe sm eūdē spm̃: sz sapia z scīa sūt donū: g̃ alij dat vnū donū z alij aliud: z ita nō sūt cōnexa. ¶ Ꝑ grego. dic̄ in moral'. q̄ minor ē sapia si intellectu careat: g̃ sapia sine intellectu bri pōt. ¶ Ꝑ aug⁹ dicit de sm one oñi ī mōte q̄ ab vno dono paulatine fit ꝓcessus ad aliud. hoc aūt nō esset si necesse foret ea sil' eē: ergo dona nō sūt cōnexa. ¶ Ꝑ Plus distat a cōi statu vtutū pfectio trāscēdēs gen⁹ vtutis q̄s pfectio manēs in genere vtutū: sz q̄ hz vtutes non oportz q̄ habeat eas in pfecto statu vtutū. q̄ q̄dē pfectio in genere vtutis manet: ergo multo min⁹ oportz q̄ habeat pfectionē donoz q̄ gen⁹ vtutis trāscēdit: z ita dona nō cōnectūt sibi in gra charitate vl' iustificatiōe: nec ē aliud dare in quo sibi cōnectāt: g̃ non sūt cōnexa ¶ Ꝑ donoz q̄dā pficiūt in vita actiua. q̄dā in cō tēplatiua: sz multi sūt pfecti in vita actiua q̄ gradū vite cōtēplatiue nōdū attingūt. Ergo dona nō habēt oīa sil'. ¶ Sed ctra. Quicq̄d ē de necessitate salutis oportz eē sil' cū gra. Sz dona sūt de necessitate salut. q̄ō pz per glo. Math. vj. q̄ dic̄ q̄ in donis ē vt operemur mādata in q̄b⁹ ē vt ad bītudinē veniam⁹. Ergo videt q̄ dona sint cōnexa in gra sic z vtutes ¶ Ꝑ Sapia donū ex charitate causat⁹ vt ex dict. pz: g̃ q̄cūq̄ hz charitatē hz sapiētiā: sz sapia ponit⁹ in vltimo gradu. Ergo q̄cūq̄ hz eā. hz oīa alia dona: z sic oīa dona sūt cōnexa in charitate. ¶ Ꝑ iusticia gnālis defect⁹ q̄ pctm̄ implicāt tollit. Sz ctra tales defect⁹ dona dāt: sic cōsiliū ctra ꝑcipitationē vt dic̄ Greg. z timor cōtra supbie tumorez: ergo sil' cū iustificat aīa oīa dona infūdūt. ¶ Ad⁹ dicēdū q̄ sic dictus est donū in b trāscēdit vtutē q̄ supza modū būanū opat. q̄ q̄dē mod⁹ ex mēsura altiori q̄s fit būana mēsura causat. huic autē mēsure q̄ de⁹ ē mēs būane p charitatē innitit. Et iō modū istū hñt ex ipa charitate q̄tū ad esse absolutū q̄ō eē dicimus sm q̄ pficiūt in his q̄ sūt necessaria ad salutē. Sz q̄tū ad pfectū eē sm q̄ dona ad altiora se extēdūt: q̄ō q̄dē ē per grām grat. datū nō oportz q̄ sint cōnexa ¶ Ad pmū g̃ dicēdū q̄ ibi non ponit⁹ simpl'r donū sapie z scie: sz sm⁹ sapie z scie. z hoc q̄dē ad pfectionē donoz ptinet vt .s. hō: ita sapia z scia abūdet vt nō solū sibi sufficiat: sz p sm one in alios redūdet. vñ ponit⁹ inter grās grat. datas. ¶ Ad scm̄ dicēdū q̄ dictū Greg. facit ad ostēdēdū cōnexionē donoz. vult enī oñdere q̄ pfectio vni⁹ doni nō ē sine alio. vñ sapia q̄ sine intellectu ē. z hebes ē z rōnē doni hz. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ gradus ille sive ꝓcessus attendit⁹ q̄tū ad vsus donoz: sic etiā dr̄ q̄ fides p̄cedit z gignit alias vtutes: cū q̄b⁹ tñ sil' q̄ncq̄ infūdit⁹. ¶ Ad q̄rtū dicendū q̄ pfectio vtutū sm intēsionē nō est de necessitate salutis sic pfectio q̄ est ex donis vt in oīb⁹ scz deū ꝓ regula habeat ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ q̄tuis ad pfectū statū cōtēplatiōis nō pueniat oīs q̄ in vita actiua est: tñ oīs xp̄ian⁹ qui in statu salutis ē oportz q̄ aliq̄d de cōtēplatiōe participet: cū p̄ceptū sit oīb⁹ vocate z videte quoniam ego sum de⁹. ad quod etiā est tertiū ꝓceptū legis.

Ad q̄rtū sic ꝓcedit. videt q̄ vtutes nō sint equales. ꝑma Ihozin. xiij. dr̄ q̄ charitas ē maior fide z spe: sz q̄libet harū est virt⁹: ergo vna virt⁹ ē minor q̄tuis alia ¶ Ꝑ quātitas vtutis obiecto mēsurat⁹: sz vna virt⁹ ad plura se extēdit obiecta q̄tuis alia: ergo vna virt⁹ est maior q̄tuis alia. ¶ Ꝑ habit⁹ est ad actū habilitare: sz hō q̄ncq̄ est magis habilis ad act⁹ vni⁹ vtutis q̄z ad actū alteri⁹: ergo hz vnā vtutē magis intēsam q̄tuis aliā. ¶ Ꝑ supza dis.xxv. dictū ē q̄ fides spes z charitas z opatio adequāt: sz nō oēs opatiōes virtutū sūt eq̄les: ergo nec oēs vtutes. ¶ Ꝑ De quolibz scō legit⁹ nō est inuēt⁹ filius illi q̄ cōseruaret legē excelsi. Hoc aūt non pōt esse nisi qz vn⁹ excedit aliuz sm vnā z ali⁹ sm aliā: ergo in vno hoīe vtutes nō sunt eq̄les: alias q̄ excederet in vna excederet in oīb⁹. ¶ Sz cōtra est qō dr̄ Apoc. xxj. Latera ciuitatis sūt equalia in quo significat sm glo. q̄ vtutes gratuite sunt eq̄les. ¶ Ꝑ per idē per qō habit⁹ causant augēt sm ph̄m in. ij. ethi. sz oēs habit⁹ vtutū sil' infundunt cū gra: ergo sil' augent cū augmento gre: sz q̄cūq̄ sil' intendūt z remittūt sūt eq̄lia: ergo oēs vtutes sunt eq̄les. ¶ Ꝑ sm quantitatez vtutis est quātitas meriti: z p cōsequēs quātitas p̄mij. Si g̃ vna virt⁹ cēt altera maior: eidē deberet⁹ maius et min⁹ p̄miū q̄z alteri in quo esset z ecōuerso qō est impossibile: cū nō sit nisi vnū ꝑmiū. ¶ Ad⁹ dicendū q̄ est eq̄litas sm quātitatē absolutā z equalitas sm quātitatē cōparatā que dr̄ ꝓportiōis eq̄litas: sic pz in digitis man⁹ qui nō sunt equales sm quātitatē absolutā cū vn⁹ alteri suppositⁿ excedit ipsuz: sūt tñ equales sm ꝓportiōes: qz sic quātitas vni⁹ digiti sufficit ad suū officiū: ita z quātitas alteri⁹ digiti. vñ z digiti ꝓportionaliter augēt. Quātitas ergo absoluta virtutis pōt attendi quātū ad tria. ꝑmo quātū ad dignitatē. secūdo quātū ad obiecta ad q̄ se extēdit. tertio quātū ad intēsionē que cognoscit⁹ in efficacia z mō agendi. Et bis tribus modis cōtingit q̄ vna virt⁹ excedat ab alia absolute loquēdo: qz vna est dignior alia sicut charitas fide z prudētia tēperātia. Itē vna est pluriū obiectoz q̄z alia sic prudentia q̄z tēperātia. Itē vna sm speciē suā req̄rit maiorē intēsionē q̄z alia: qz quāto z difficiliū obiectū. tanto oportz magis cōtra tendere z intēsius in ipsuz moueri. Sz sm quantitatē cōparatā sunt eq̄les: qz ꝓportionaliter in his tribus se habēt respectu suoz obiectoz. z ideo ꝓportionaliter crescūt. ¶ Ad ꝑmū ergo z secūdū pz solutio ex dictis. ¶ Ad tertium dicēdū q̄ hoc q̄ hō. est magis habilis ad actū vni⁹ vtutis q̄z ad actū alteri⁹ nō est ex diuersitate habituū sp: sz ex diuersa dispositiōe nāli aut etiā ex exercitio. ¶ Ad q̄rtū dicendū q̄ ꝑ opationē accipit⁹ ibi exterior act⁹ q̄ ꝑ morales vtutes cōpletur q̄s oportz theologic. ꝓportionabilit⁹ eq̄ri vt dcm̄ ē. Uel aliter dicēdū q̄ itelligit⁹ de opatiōib⁹ q̄ eēntialit⁹ dsequunt⁹ ad vtutes sic sūt act⁹ interiores quos etiā oportz eq̄liter sm ꝓportionē eē. nō aūt sm act⁹ exteriores q̄ pūt eē vl' expeditiores vl' ipediriores ꝓpt aliq̄ accidētia ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ b dr̄ q̄tū ad exercitiū vtutū z vsuz z nō quantū ad habitū.

Ad q̄ntū sic ꝓcedit. videt q̄ vicia sūt cōnexa Jacob. ij. Qui offendit in vno factus est omniū re⁹: sed nō efficit⁹ oīuz reus mandatoz̄: nisi p pctā: g̃ qui facit

vnū pctm̄ habet oia pctā. ¶ Pctm̄ nihil videt esse in aīa nisi ꝓuatio vtutis: ſz ꝑ vnū pctm̄ mortale ꝓuant oēs vtutes. Qui ergo hz vnū pctm̄ hz oia ¶ Sicut vtutes ꝓcedūt ex bono amore dei: ita pctā oia ꝓcedūt ex inordinato amore ſui ſm augu. Sz vtutes hñt cōnexionez ꝓpter hoc ꝙ cōueniūt in charitate. Ergo etiā pctā habebūt cōnexionē ꝓpter inordinatū amorē ex quo ꝓcedūt. ¶ Vtus z viciū ſūt opposita īmediate ad min⁹ ſm theologos: ſz nulla virt⁹ ineſt habenti aliq̄ pctm̄: ergo inſūt oia vicia opposita singulis vtutib⁹: z ſic idē q̄ prī. ¶ Pronior est hō ad pctm̄ ad min⁹ i ſtatu nāe corrupte q̄ ad vtutē. virt⁹. n. est circa difficile: ſz q̄ habz vnā virtutē hz oēs. Ergo multo fort⁹ q̄ hz vnū viciū hz oia. ¶ Sz cōtra Pctm̄ cōtingit infinit⁹ modis ſm Dio. z phm ſz impossibile est infinita ineſſe eidē: ergo nō ſūt oia pctā connexa eē. ¶ Phs dic in. iiij. ethi. ꝙ malū ſi ſit integrū ipor tabile fieret z ſeipſum corrūpet: ſz ſi ineſſent oia pctā vni eēt malicia mortalis integra: g̃ hō nō pōt ſtare ¶ Ōria impossibile ē ineſſe eidē: ſz ōriū est vnū viciū: alij ſic ꝓdigalitas ili beralitati: g̃ impossibile est eē pctā cōnexa ¶ ℟. dicendū ꝙ in pctō duo ſūt. ſ. auerſio z cōuerſio: ex pte auerſiōis pctā onexionē hñt iq̄tū auertūt a bono incōmutabili Sz ex pte ouerſiōis nullo mō cōnexionē hr̄e pñt ſicut habent vtutes. Uirtutes enī hñt eē ordinatū: qz in ipſa potētiaꝝ ordinatio ne ꝙſiſtit rō vtutis: ſz pctā ꝑter intētionē z accidēs fiūt. et ideo nō reducūt ad rectū ordinē: nec in aliquo vno cōnecti pñt. ¶ Et ꝓterea Pctā ex opib⁹ ſūt z cōtingunt oifariā: nec ſūt ab aliquo ꝓncipio infūdēte ſic vtutes. ¶ Ad ꝓmū g̃ dicendū ꝙ hō intelligit q̄tū ad amiſſionē ſūmi boni a quo oē pctm̄ auertit quo amiſſo q̄cq̄d vtutis debebat deperit z oia vtutū merita mortificāt ¶ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ pctm̄ q̄lib⁹ nolat actū. q̄lib⁹ aūt nolat maculā q̄ est ꝓuatio gr̃e z vtutis per cōpationē ad actū ꝓcedētē: q̄lib⁹ etiā nolat reatū q̄ ē ob ligatio ad penā ꝓpter act⁹ inordinate cōmiſſos. z iō ſm diuerſos act⁹ diuerſe macule ſūt z diuerſe reat⁹: q̄tuis ſit eadē virt⁹ vel gr̃a q̄ ꝓuat ¶ Adtertiū dicēdū ꝙ a charitate ꝓcedūt vtutes ſm ordinē rectū. z iō cōſonātiā z cōnexionē hñt ſz ex amore inordinato ſequūt vicia ex ordinē. z iō cōgrui tatē ad inuicē hñt z multifariā diuidūt ¶ Ad q̄rtū dicēdū ꝙ īmediata oppoſitio ſm theologos vtutis z vicij itelligit q̄tū ad act⁹ z nō q̄tū ad habit⁹. Aliq̄s enī per vnū actū pctī mortalis ꝓdit oīs habit⁹ vtutū: nō tñ ꝑ illū actus aggenerat in ipſo aliq̄s habit⁹. vñ tūc caret vtroq̄ habitu. nō ē aūt con ueniēs vt in illo q̄ hz actū luxurie z caret per hoc habitu manſuetudinis īueniat act⁹ ei⁹ nō q̄dē ab ipſa ꝓcedēs: ſz ei ſilis ſic act⁹ vtutū dicūt q̄ ſūt ad vtutē. ¶ Ad q̄ntū dicendū ꝙ ex hoc ipſo ꝙ hō ꝓnior ē ad peccādū nō req̄rūt tot ad vnū pec catū ſic ad vnū vtutē. z iō nō est neceſſariū vt q̄ hz vnū pctm̄ habeat oia: ſicut qui habet vnā virtutē habeat oēs. Utrum aūtē omnia peccata ſint paria quere in. ij. lib. diſ. xxxvij.

AD ſextū ſic ꝓcedit, videt ꝙ mod⁹ charitat⁹ ſit in ꝓcepto. Sicut enī vtutes cōnectūt ſibi inuicē in charitate: ita z oia mādata ad charitatē reducūt: ſz virtutes hoc cōnectūt ſibi i charitate: q̄ ꝑ charitatē formāt: g̃ et ꝓcepta ad charitatē reducūt: q̄ mod⁹ charitat⁹ ſub ꝓcepto cadit. ¶ Deut. vj. dr̄ Diliges dñm d. t. z̄. Oſtat ꝙ ibi ꝓcipit act⁹ charitat⁹: ſz ex actu charitat⁹ modificāt opa q̄ ſūt in ꝓcepto: ergo ꝑdict⁹ mod⁹ ē in ꝓcepto. ¶ Matth. xviij. dr̄ Si vis ad vitā ingredi ſua mādata: ſz null⁹ pōt ad vitam ingredi ſine charitate: g̃ mod⁹ charitat⁹ est in ꝓcepto. ¶ ſic deformationi opponit formatio: ita ꝓhibitiōi opponit ꝓceptū: ſz deformatio operis cadit ſub ꝓhibitiōe: g̃ formatio q̄ fit ꝑ modū charitat⁹ cadit ſub ꝓcepto. ¶ ꝑ charitatem act⁹ ꝓceptoꝝ ordināt in finē debitū: ſz hoc cadit ſub ꝓcepto vt ꝑz per Aplm. i. Tho. xij. Oia in gloriā dei facite: g̃ z modus charitat⁹. ¶ Sz ℈. Nihil cadit ſub ꝓcepto niſi q̄ ē in ptāte nr̄a. vñ Jerony⁹. anathematizat eos q̄ dicūt deū aliq̄d ipoſſibile hoī ꝓcepiſſe: ſz hr̄e charitatē nō est in ptāte nr̄a: g̃ modus charitat⁹ nō cadit ſub ꝓcepto. ¶ Q̄cūq̄ omittit hoc q̄ō est de ſubſtātia ꝓcepti peccat: ſz aliq̄s diligēs deū dilectiōe nāli vel opa pietat⁹ faciēs charitate carēs hoc ipſo nō peccat: ergo mod⁹ nō cadit ſub ꝓcepto. ¶ Phō in ſtatu innocētie etiā ſi grām nō habuit. habebat vñ poterat ſtare q̄ō nō eēt ſi mod⁹ eēt ſub ꝓcepto: qz caderet z ſi ſine mō ꝓcepta ſuaret g̃ mod⁹ nō ē in ꝓcepto. ¶ ℟. dicēdū ꝙ circa hoc ſūt quatuor opiniōes. ꝓma opinio est ꝙ mod⁹ cadit ſub ꝓcepto: qz tñ illud ꝓceptū ē affirmatiuū nō obliget ad ſp: q̄uis obliget ſp: z ſic hō nō tenet ex charitate implere mādata niſi ꝑ tpe illo quo charitatē hz: z ſic nō obligat ad ipoſſibile. Sz hoc dictuz nō videt ſufficiēs: qz ſi mod⁹ ē de ſubſtātia ꝓcepti ſil curret obligatio ad actū z ad modū. cōtingit aūt ꝙ erit tēp⁹ bonorādi parētes qñ etiā charitatē nō hñt. vñ videt ꝙ tūc teneat ex charitate iplere Et iō alij dicūt ꝙ eq̄liter currit obligatio ꝓcepti z mōi vt. ſ. qñcūq̄ tenet hō iplere ꝓceptū tenet imple re illud ex charitate Nec ꝓpter hoc de⁹ aliq̄d ipoſſibile ꝓcipit qz q̄uis hō ꝑ ſe charitatē hr̄e nō poſſit: tñ pōt facere aliq̄d vñ ipſa z deo accipiet: qz ſm phm in. iij. ethi. q̄ amicos facim⁹ aliquo mō poſſibilia ſunt. Sz hoc nō pōt ſtare: qz aliq̄s i pctō mortali exiſtēs in quolibet actu de genere bonoꝝ quo ꝓceptū ipleret quo ad ſubſtātiā opis: peccaret pctō omiſſionis inq̄tū omitteret modū q̄ō falſuz ē Et iō alij dicūt ꝙ modus nullo mō cadit ſub ꝓcepto z q̄ hō ſine charitate ꝓceptū legis iplet. Sz hoc videt vicinuz. Pelagiane hereſi q̄ ponebat oīa ꝓcepta ſine gr̃a poſſe iplere. Ideo alij mediā viā tenēt. z dicūt ꝙ mod⁹ quodāmō in ꝓcepto cadit z quodāmō nō. Dicūt enī ad mādata teneri duplr. Uno mō ita ꝙ niſi iplea mus hoc ad q̄ō tenemur ſum⁹ omiſſiōis vl trāſgreſſiōis rei z ſm hoc tenemur ſolū ad ſubſtātiā mādati nō ad modū. Alio mō ita ꝙ ſi nō implem⁹ id ad q̄ō tenemur nō ꝓcipim⁹ mandati fructū: z ſic tenemur ad ſubſtātiaz opis z ad modū ſine quo q̄tūcūq̄ hō ſubſtātiā opis exeq̄t ad vitā nō ꝓueniet. z hoc opinio videt rōnabilior. Cōſtat. n. ꝙ ꝓceptū pōt dupl⁹ conſiderari. Uno mō inq̄tū iponit ſm neceſſitatē q̄ndā iplēti: z ſic nihil oz imponi alicui niſi ꝙ ſtatim ē in ipo vt ipleat ꝙ ſi nō iplet punit: qz ſic lex hz vim coactiuā ſm phm in. x. ethi. Alio mō q̄tū ad intētionē legiſlatoris q̄ ꝑ leg⁹ ꝓcepta intēdit ad vtutē ꝓducere vt dr̄ in. ij. ethi. z ſic q̄tū ad intētionē legiſlatoris mod⁹ vtutis cadit ſub ꝓcepto nō q̄tū ad obligationē legis. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū ꝙ ꝓcepta quodā mō cōnectūt i charitate ſic in fine: qz ꝑ ipſaz fructū mādati obſuati ds pcipit. ¶ Ad ſecūdū dicendū ꝙ illo ꝓcepto ꝓcipit act⁹ charitat⁹ nō q̄ ſit a charitate: ſz q̄ ē ſilis actui charitatis ſic ē act⁹ nālis dilectiōis. Uel ſi ꝓcipit act⁹ charitat⁹ ꝓceptū illud magis ē ad oñdēdū quo tēdere debeam⁹: q̄ ad obligādū. ſic ſupra diſ. xxvi. dictū ē. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ rō illa ꝓcedit q̄tū ad intētionē legiſlatoris: magis q̄ q̄tū ad obligationē legis. ¶ Ad q̄rtū dicendū ꝙ facere actū deformē z abſtinere ab ipo ē in ptāte nr̄a. nō aūt facere actū formatū: z iō nō ē ſilis rō. ¶ Ad q̄ntū dicēdū ꝙ mod⁹ charitatis pl⁹ ꝓportat q̄ relationē opis in finē debitū. importat enī ꝙ act⁹ ex habitu charitat⁹ ꝓcedat: q̄ multi carētes act⁹ ſuos i deū referūt. Ubi charitas ē q̄d ē q̄ō poſſit deeſſe. Ergo oēs alie vtutes ſupfluūt. Et dicēdū ꝙ hoc dr̄ ꝓpter neceſſariā cōnexionē aliarū vtutū. quaꝝ ipſa quodāmō ē cā. Sequit vt ei⁹ fortitudo minus ſit prudens Hoc dr̄ ſm ꝙ ab vna vtute aliquid in aliā redūdat vt dictum ē. Quia nō iuſtificatiōis gratia z̄c. De hoc dicēdū in ꝓma diſ. iiij. libri. Sic in ſermone dñi. vij. vtutes z̄c. Loq̄t de btitudinib⁹ q̄ vtutes dicunt inquātū ſūt act⁹ vtutū. Quia ꝑ charitatē implēt z̄c. Uidet ꝙ dicat duo cōtraria. ſ. ꝙ charitas ſit ꝓncipiū z finis mādatorū. Et dicēdū ꝙ hoc nō ē incōueniens: qz ſicut in nālib⁹ forma z finis incidūt in idē: ita z in moralib⁹. Habit⁹ enī q̄ est ꝓncipiū act⁹ vt imperās actū ē etiā quodāmō finis inq̄tuz ad finē ꝓpriū vtit actu impato. Tota magnitudinē z amplitudinē z̄c. ſm hoc videt ꝙ ꝓlixitas ſacre ſcripture ſit ſuperflua. Et dicendū ꝙ cōtinent oīa dicta eloquia in ꝓcepto charitatis ſicut in radice: ſz oportuit per ramos diſtingui.

DISTINCTIO .XXXVII.

De decē p̄ceptis quō ꝓtineant in duob⁹ mādatis.

SEd iā distributio decalogi q̄ i duob⁹ mādatis ꝓtinet ꝓsideranda ē. Nz eni decalog⁹. x. p̄cepta q̄ sūt decordū psalteriū q̄ sic sunt distributa ut tria q̄ sūt i p̄ma tabula ptinēt ad deū. s. ad cognitōez ⁊ dilectiōez trinitatis. vij. q̄ sūt i scōa tabula ad dilectiōez p̄rimi.

De primo p̄cepto.

PRimū i p̄ma tabula ē Nō hēbis deos alienos: nō facias tibi sculptile: neq; oēz similitudinē ⁊c. hec Orig. dicit duo eē mādata: sz aug. vnū Nociꝰm eni qō dixerat Nō hēbis deos alienos pꝰ fectiꝰ explicat cū phibet coli figmēta. s. idolū vl similitudinē aliꝰ rei. q̄ duo Orig. ita dic̄ distare ut idolū sit qō nihil hz sibi sue: similitudo vo q̄ hz spēz aliꝰ rei vbi gr̄a Si q̄s i auro ul ligno ul alia re faciat serpentis spēz: ul auis: ul alicuiꝰ rei: ⁊ statuat adorādū: nō idolū sz similitudinē facit. Qui vo facit spēm quā nō videt oculꝰ sed animꝰ sibi fingit: ut si q̄s hūanis membris caput canis ul arietis formet: ul i vno bitu bois duas facies: nō similitudinē sz idolū facit: q⁹ facit qō nō hz aliq̄d sibi sue. Jō dicit apls q⁹ idolū nihil ē in mūdo. Nō eni aliq̄ ex rebꝰ ꝓstātibꝰ assumit spēs: sz qō mēs ociosa ⁊ curiosa repit. Similitudo vo ē dū aliq̄d ex his q̄ sūt ul in celo ul in tra ul in aq̄s formal. Aug. vo ita exponit illud Idolū nihil ē i mūdo. i. inf creaturas mūdi nō ē forma idoli. Materiā eni formauit deꝰ: sz stultitia hoiuz formā dedit. Quecūq; fcā sūt naturalr fcā sūt p vbū. sz forma bois in idolo nō ē fcā p verbū: sicut pctm̄ nō est factū p verbū: sz est nihil. ⁊ nihil fiūt hoies cū peccāt. Sz q̄rit quō hic dicat forma idoli nō eē fcā p verbū cū alibi legat Ois forma: ois ꝓpago: ois ꝓcordia ptiū fcā ē p verbū. Hoc át a diuersis varie soluit. Quidā eni dicūt oēm formā ⁊ q̄cq̄d ē a deo eē inq̄ntū est. ⁊ formā idoli inq̄ntū ē: ul inq̄ntū ē forma a deo eē. sz nō inq̄ntū ē idoli. i. posita ad adorādū. Jn hoc. n. nō ē creatura: sz puersio nature. Sicut illud qō pctm̄ ē inq̄ntū pctm̄ est nihil ē. ⁊ hoies cū peccāt nihil fiūt: q⁹ ab illo q̄ vere ē sepant. vñ Jero. Qō ex deo nō ē q̄ solꝰ vere ē: nō eē dr̄. Jō q⁹ pctm̄ qō nos avero eē abducit nil eē ul nō eē dr̄. Alij vo dicūt oēz formā. s. que naturalr ē: ⁊ oē qō naturalr ē eē a deo. sz forma idoli nō ē naturalif: q⁹ nature iustitie nō seruit. Jd eni naturalif eē dr̄ qō simplici nature iustitie que deꝰ ē militat nō resultat: ⁊ naturā creatā non vitiat.

De secundo p̄cepto

SEcundū p̄ceptū est Nō assumes nomē dei tui in vanū. qō est dicere fm lr̄az Nō iurabis p nihilo nomē dei. Allegorice vo p̄cipit ut nō putes creaturā eē xp̄m dei filiū: q⁹ ois creatura vanitati subiecta ē: sz eq̄lē p̄ri. De tertio p̄cepto.

TErtiū vero ē Memēto ut diez sabbati scifices. Vbi fm lr̄az p̄cipit sabbati obseruātia. Allegorice vero ut requiē hic a vitijs: ⁊ in futuro in dei cōtēplatiōe expectes ex spūscō. i. ex charitate ⁊ dono dei: nō q⁹ spūssāctꝰ sine p̄re ⁊ filio hoc opef. Accepit vtiq; ecclia donū hoc ut in spū scō fiat remissio pctōꝝ. quā remissionē cuz trinitas faciat: ppr̄ie tñ ad spm̄ scm̄ dr̄ ptinere: q⁹ ipse ē spūs adoptiōis filioꝝ. Ipse ē p̄ris ⁊ filij amor ⁊ cōnexio ul cōitas. Jōq; iustificatio nr̄a ⁊ req̄es ei attribuit sepiꝰ. Hec sūt tria mādata p̄me tabule ad deū ptinētia. Et p̄mū q̄dē qō est de vno deo colēdo ptinet ad p̄ez in q̄ est vnitas ul auctoritas. Secūdū ad filiū in quo est equalitas. Tertiū ad spm̄ scm̄ in q̄ est vtriusq; cōitas. De mādatis scōe tabule.

IN scōa vo tabula septē erāt mādata ad dilectōez p̄rimi ptinētia. q̄rū primū ad p̄ez carnalē refert: sicut p̄mū p̄me tabule ad p̄ez celestē. qō est Honora p̄ez tuū ⁊ matrē tuā ut sis lōgeuus sup terrā. s. viuentiū. Parētes vero sic sunt honorādi ut eis debita reuerentia exhibeaf: ⁊ necessaria ministrentur.

SEcūdū ē Nō occides. vbi fm lr̄az actꝰ homicidij phibef: fm spūz vero ēt volūtas occidēdi. vñ huic mādato fm lr̄am fit supadditio in euāgelio: q⁹ lr̄a euāgelij exp̄mit qō legis lr̄a nō exp̄mebaf. Euāgelij lr̄a exp̄mit intelligentiā spūalē. i. quā spūales hñt: ⁊ fm quā spūalit viuit. Lr̄a legis sensum carnalē. i. quā carnales hñt: ⁊ fm quā carnalit viuit: cui facta est supadditio.

TErtiū ē Nō mechaberis. i. ne cuilibz miscearis excepto federe mr̄imonij. A pte eni totū itelligit. Noīe igit mechie ois ꝓcubitꝰ illicitꝰ illozūq; mēbroꝝ nō legittimꝰ vsus phibitꝰ dz itelligi.

QVartū ē Nō furtū facies. vbi sacrilegiū ⁊ rapina ois phibef. Nō. n. rapinā p̄misit q̄ furtū phibuit: sz furti noīe bñ itelligi voluit oēz illicitā vsurpatiōez rei aliene. Sacrilegiū tribꝰ modis ꝓmittit. qū. s. ul sacrū de sacro: ul nō sacrū de sacro auferf. Sacrum vero dr̄ q̄cq̄d mācipatū ē cultui dīno: ut ecclia ul res ecclie. Nic etiā vsura phibef q̄ sub rapina ptinet. vñ iero. vsuras querē: ul fraudare: ul rapere nihil itereſt. Cōmoda fri tui ⁊ accipe qō dedisti: ⁊ nil supfluū queras: q⁹ supabūdātia in vsura cōputaf. Est eni vsura ut ait Aug. cū q̄s plꝰ exigit i iniuria ul q̄libz re q̄z accepit. itē iero. Putāt aliq̄ vsurā tm̄ eē in pecunia: sz itelligāt vsurā vocari supabūdātiā. s. q̄cq̄d est si ab eo qō dederit plus est: ut si in hyeme demus. x. modios: ⁊ in messe. xv. recipiamus.

Si furtū feceŕt filij isrl: q̄ spoliauerūt egyptios.

SJ vero querif de filijs isrl: q̄ dño iubēte ab egyptijs mutuauerūt vasa argētea ⁊ aurea ⁊ vestes p̄ciosas: ⁊ asportauerunt: vtrū furtū cōmiserint: Dicim⁹ eos q̄ ut parerēt deo iubēti illud fecerūt: nō fecisse furtū: nec oīnō peccasse. vñ Aug. Jsraelite nō fecerūt furtū: sz deo iubēti misteriū p̄buerunt. Hoc eni deꝰ iussit q̄ legē dedit. sic̄ minister iudic̄ sine pctō occidit quē lex p̄cipit. sz si id spōte faciat homicida ē: etiā si eū occidat quē scit a iudice occidendū. infirmi aūt q̄ ex cupiditate egyptios deceperūt magis pmissi sunt hoc facere illis q̄ talia iure passi sunt q̄z iussi. Nic opponif q⁹ ēt boni

in illo opere peccauerunt: quia naturalem legē cui cōcordat euāgeliū ⁊ lex mosaī p̄ceptiōis trāsgressi sunt: que est Quod tibi non vis fieri alij ne feceris. quā veritas scripsit in corde hominū. ⁊ qz non legebaī in corde iterauit i tabulī: ut voce forisec⁹ admonita rediret ad cor: ⁊ ibi inueniret quod extra legeret Nanc igiī illi p̄uaricati videnī in illo facto alios faciētes quod nolebāt sibi fieri. Sed ibi subintelligendū est iniuste: ut non alij. s. iniuste facias qō tibi non vis fieri. Alioquin hui⁹ p̄uaricator est iudex dū punit reum nolens aliqd tale sibi fieri. Ita etiā illud domini verbū: Oīa q̄cūqz vultis ut faciāt vobis hoīes ⁊c. de bonis accipiēdū est q̄ nobis inuicē exhibere debemus.

¶ De quinto p̄cepto.

Quintū p̄ceptū est Non loqueris contra proximū tuum falsum testimoniū. vbi crimen mendacij ⁊ periurij perhibeī. Solet autē queri vtrum p̄hibitū sit omne mendaciuz? Quidā dicūt illud tm̄ p̄hiberi quod obest ⁊ non prodest ei cui dicit. Tale enī non est aduersus primū: ut ideo videatur hoc addidisse scriptura. Sed de mēdacio magna q̄stio est: nec cito explicari pōt.

¶ Postq̄ determinauit mgr̄ de vtutlb⁹ ⁊ donis q̄ nos ad bñ opandū iclinānt: In pte ista determinat de p̄ceptis legl q̄b⁹ ad opa virtutū ⁊ donoz dirigimur. Diuidit āt i duas ptes. In p̄ma determinat de octo p̄mis mādatl q̄ aliquo mō opus respiciunt. In scūda determinat de duob⁹ mādatis vltimis que respiciūt tm̄ ocupiscētiā cordis. xl. di. ibi: Sextū p̄ceptū ⁊c. Prima in duas. In p̄ma determinat de primis octo mādatis. In secūda determiat de quibusdā q̄ vno illoz mādatoz itelligūī p̄hiberi q̄ spālē difficultatē bñt. xxxviij. di. ibi: Sciēdū tm̄ tria eē gnā mēdacioz ⁊c. Prima i duas. In p̄ma determinat de p̄ceptis p̄me tabule. In secūa de p̄cepti secūde tabule ibi: In secūda vo tabula. Prima in tres fm tria mādata de q̄b⁹ determinat. Secūda incipit ibi: Secūdū p̄ceptū ē ⁊c. Tertiū ibi: Memēto vt die sabbati ⁊c. Circa p̄mū tria facit. Primo distinguit p̄cepta. Secundo exponit p̄mū ipsoz ibi: Primū i p̄ma tabula ⁊c. Tertio soluit qōnē ex p̄dictis ortā ibi: Sz q̄rit quō h̄ dicaī ⁊c. ¶ In secūda vo tabula ⁊c. Dic determiat de p̄ceptis secūde tabule. Et diuidit i. v. ptes fm. v. mādata q̄ sat̄ patēt i lr̄a. Quarū q̄rta ps diuidit i duas. In p̄ma exponit q̄rtū mādatū. In secūda monet qōnē ibi: Si vo q̄rit de filijs isr̄l ⁊c. Secūda incipit ibi: Dic opponit q⁹ etiā boni ⁊c. Et sil̄r q̄nta ps diuidit in expositionē p̄cepti: Et qōnē: q̄ incipit ibi: Solet āt q̄ri ⁊c. ¶ Dō p̄ma.

Hic q̄runt sex. Primo de necessitate legl scripte. Secūdo de distinctōe: ordine: ⁊ assignatiōe mādatoz Tertio vtrū oīa mādata legis ad h̄. x. referāī. Quarto vtrū dispēsatione in aliquo casu recipiāt. Quinto de obseruatione sabbati. Sexto de vsura.

Ad primū sic p̄cedit. videt q⁹ nō fuit necessariū legē scriptā tradi: maxie de his. x. p̄ceptis. Ea enī q̄ sunt nāliī scripta in intellectu speculatiuo nulla scia in scripturā colligit: sz vtiī eis q̄ntū idiget vnaqueqz. Sz h̄. x. p̄cepta sūt nāliī scripta i itellectu practico vnuscuiusqz: g̈ nō fuit necesse ea i scripturā redigē. ¶ Ps scriptura videt eē iuēta ad succurrēdū labilitati memorie. Sz alia p̄cepta legis q̄ nō sūt ita scripta i corde hoīs sic indicialia ⁊ ceremōialia facili⁹ poterant tradi oblioni: g̈ ea magis debuerūt in tabulī lapideis scribi. ¶ Ps ea q̄ scripto tradūī ad plebē p sapiētes pueniūt sz h̄. x. mādata ipsa plebs imediate audiuit a deo vt pz Exo. xx. g̈ ñ debuerūt i scripto redigi. ¶ Ps legislator q̄ idēdit sibi subiectos bonos facē nō dz aliqd p lege ferre ex quo vitia augeāī eo p̄uidēte. sz ex h̄ q⁹ ista mādata obligatoria pp̄lo sunt tradita p̄uaricatio creuit. i. Cor. xv. Virt⁹ pctī lex. Sic lex p̄hibēdo auget pctī cupiditatē. g̈ nō debuerūt hmōi p̄cepta legis a deo dari q̄ oīa p̄uidet. ¶ Ps seruitia coacta sunt min⁹ deo accepta. sz p legē fit coactio q̄dā inq̄ntū obligat. g̈ videī q⁹ hmōi obligatoriā legē edē nō debuit. ¶ Sz 3. nō minoz cura ē deo de reb⁹ hūanis q̄ de reb⁹ nālib⁹ q̄s ppter hoīez fecit. sz reb⁹ nālib⁹ certas leges posuit: ergo ēt reb⁹ humanis aliq̄s leges ponē debuit. ¶ Ps in quolibz regimīe oz q⁹ volūtas rectoris rectis inotescat. sz dei volūtas nobis p legis p̄cepta inotescit inq̄ntū ē signū dīne volūtaī. ergo opoz tuit q⁹ ab ipso q̄ ozbē regit p̄cepta mūdo ederēī. ¶ Ps i. viij etb. dic⁹ p̄bs q⁹ rex p ipiū suū mouet eos q̄ i reg̈ suo sī. sz deo oīa mouet: g̈ opozt̄uit q⁹ ad hoīes ei⁹ ipiū deueniret quo in deū moueret. ¶ Rō dō q⁹ necariū fuit ea q̄ nāl rō dictaī q̄ dicūī ad legē nāe ptinē pp̄lo i p̄ceptū darih i scriptū redigi pp q̄tuoz rōnes. Prīo qz p q̄ā ostenditur q̄ mlti i pctō p cipitabāī iā apud mlt̄os rō nāl i q̄ scpta erāt obtenebrata erat. Scdo qz etsi i aliqb⁹ vigebat rō: tm̄ anoz boni i eis ōficiebat. vñ p q̄ndā coactōez legis obligatoriē ad bonū iducē di erāt. Tertio vt ad opa vtut̄ nō solū nā iclinaret sz ēt reuelātia dīni ipij. Quarto vt magr̄ memorie teneret⁹ ⁊ freq̄nti⁹ i cogitatiōe vsareī. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q⁹ passiōes aie nō corrumpūt existimationē speculatiuā sicut corrumpunt existimationē practicā. ⁊ ideo magis opozt̄uit p̄cepta, legis nature in script̄ redigi q̄z principia speculatiua. ¶ Ad secūdū dō q⁹ p̄cepta iudicialia ⁊ ceremonialia erāt mutabilia fm diuersos stat⁹ ⁊ ditiōes hoīuz. sz p̄cepta ista legī nature imobilr p̄mēsura erāt. i. cui⁹ signū i tabulī lapideis deea scribi voluit. ¶ Ad tertiū dō q⁹ ista p̄cepta oīb⁹ indita erāt i nāli cognitōe. ⁊ iō i hui⁹ signū de⁹ toti pp̄lo p se ea edidit. sz p̄pē mlt̄os q̄ fm passiōes viuūt i q̄b⁹ iudiciū rōnis obtenebrat̄ voluit vt p sapiētioz̄es i q̄b⁹ iudiciū rōnis viget in alijs cognitio hoīz p̄ceptoz̄ obseruareī. ⁊ iō scribi ea voluit. ¶ Ad q̄rtū dō q⁹ lex q̄ntū erat i se nullo mō nec occasio nec cā erat augēde cupiditatis. sz p̄pē corruptōez fomitis h̄ otigebat occasiōe accepta ex lege ab ipis peccātib⁹ nō data ipsi a lege. ¶ Ad q̄ntū dō q⁹ boni q̄ bñt volūtatē bñfaciē di non opant q̄si coacti a lege: sz ipsi sibi sūt lex. vñ nō p̄pē eos lex ē posita sz p̄pē trāsgressoz̄es vt dr̄ Gal. iij. in q̄b⁹ meli⁹ ē vt coacti a malo desistāt q̄z vt mala libere exeq̄nt.

Ad secūdū sic p̄cedit. videt q⁹ p̄cepta decalogi nō conueniēter assignēī. Precepta enī legī ad merēdū ordināī. sz meritū i aliquo actu oīsistit. cū g̈ i p̄ceptis negatis nō ponaī aliq̄s act⁹ sz solū negeī videt q⁹ p̄cepta decalogi non debuerūt p negatōez assignī. ¶ Ps illud ex quo naī aliud intelligi oz aliquo mō ot̄inē illud. sz p̄hibitio maioz̄ mali nō ot̄inet p̄hibitōez minoz̄is mali: nec p̄ceptū magis debiti ot̄inet p̄ceptū min⁹ debiti. cū g̈ p p̄hibitōez mechie deī itelligois illicit⁹ vsus mēbroz vt i lr̄a dr̄: cū mechia sit gūi⁹ q̄s simplex fornicatio videt q⁹ nō fuerit rect⁹ mod⁹ assignādi p̄ceptū p p̄hibitōez mechie alia minoza p̄hibē. Et sil̄r pōt obici de bonozatiōe parētū qō ē magis debitū q̄z bñficia q̄ alijs hoīb⁹ sūt exhibēda q̄ ad h̄ p̄ceptū reducūī. ¶ Ps oīa p̄cepta legis debēt eq̄liī i memoria ot̄ineri. g̈ cū i tertio p̄cepto fiat mētio de memoria videt q⁹ eadē rōne debuerit i alijs p̄ceptis poni. ¶ Ps p̄cepta decalogi ad legē nālē ptinēt. sz legis naturalis dictamen p rationē naturalē est: ergo nō oportet i alio p̄cepto legis aliā rōnē assignari nisi qō nāl rō dictat. ¶ Ps oīb⁹ p̄ceptis obseruatis p̄mū debeī. sz in q̄rto p̄cepto p̄mū ponīt vt. s. lōgeu⁹ sit sup terrā. g̈ eadē rōne in alijs p̄ceptis poni debēt. ¶ Ulteri⁹ videt q⁹ nō debeāt eē decē legl p̄cepta. Sic enī dr̄ in glo. Mat. vj. in p̄cib⁹ ē vt ipetrent̄ dona: i donis vt ipleāt mādata: i mādatl vt bītudies ois eq̄mur Sz p̄ces ⁊ ēt dona sil̄r ⁊ bītudies quodāmō sūt. vij. g̈ ⁊ mādata legl debāt eē tm̄. vij. ¶ Ps Ro. xiij. Dilcio primi legē ipleuit. sz ītētio legislatoz̄ i oīb⁹ p̄cept̄ ē vt lex ipleaī. g̈ sufficiēs fuit vnū p̄ceptū tm̄. s. de dilectōe p̄xi ponē. ¶ Ps Ro. vij

dic glo. Bona ē lex q̄ oū ocupiscētiā ꝓhibet malū ꝓhibet. ſz ꝑcepta ordināt̄ ꝫ pctā vt pz ꝑ Aug. i li. de decē cord. g̃ ſuffecisſz vnū ꝑceptū ponē i quo ocupiscētia ꝓhibēt. ¶ Sz ꝫ videt̄ q̄ debeāt eē plus q̄. x. vbicūq; enī ordigit eē pctm in opē ordigit eē pctm. z i interiori ocupia: qz oſeſus i pctm pctū ē. ſz furtū z mechia ꝓhibēt diuerſis ꝑceptis q̄tū ad actū z q̄tū ad ocupiscētiā g̃ eadē rōne z alia pcta debuerūt ouplicib⁹ ꝑcept̄ ꝓhiberi. ¶ ℘ vt i. ij. li. di. xlij. dic mgr̄ trib⁹ modis aliq̄s peccat. ſ. i deū: i ꝓximū: i ſeipm. cū g̃ q̄dā ꝑcepta ordinēt̄ ꝫ pctm i deū: q̄dā vo ꝫ pctm i ꝓximū videt̄ et q̄ q̄dā debuerūt ordiari ꝫ i ſeipz. ¶ ℘ fm pm̄ i. ij. etħ. itētio legislatoꝛ̄ est ad vtutē ciues ducē. vñ z de singul' vtutib⁹ aliq̄d lex ꝑcipit: ſic pz i. v. eiuſdē. ſz mlto plures vtutes ſūt q̄. x. g̃ debēt eē plura ꝑcepta ¶ Ulteri⁹ videt̄ q ꝑcepta male ordinēt̄: qz ſic ꝟze. dic ex viſibilib⁹ i amoꝛē iuiſibiliū rapimur. ſz ꝑcepta ſe cūde tabule ordināt ad dilectoēz ꝓximi quē videm⁹. ꝑcepta vo ꝑme tabule ad dilectoēz dei q̄ iuiſibil' ē: g̃ ꝑcepta ſecūde tabule pri⁹ poni debuerūt. ¶ ℘ pri⁹ ē aliq̄d in cozde q̄ ſit i executiōe opis. ſz ꝑceptū tertiū ꝑme tabule videt̄ ad coꝛ ptinere. ꝑceptū vo ſecūdū ad opus iteri⁹. ꝓmū aūt ad op⁹ exti⁹ qz ad act⁹ latrie ptiet. g̃ icōueniēter ordināt̄. ¶ ℘ fm boe. pri⁹ extirpāda ſunt vitia q̄ ſerāt vtutes. ſz ꝑcepta negatiua ordināt̄ ad extirpatoēz vitioꝝ: affirmatiua aūt ad habēdas vtutes: ergo i ſecūda tabula ꝑceptū affirmatiuū nō debuit eē ꝓmū ꝫ vltimū. ¶ &c⁹ dicēdū ad ꝓmā q̄onē q ꝟ cū itētio legislatoꝛ̄ ſit ad vtutes boies ducē ꝺb⁹ legē tradit oz q illo mō i aſſignādis ꝑcept̄ lege vtat̄ q̄ opetat vie ad vtutē: q̄ q̄dē ē vt ex his q̄ mag̃ i ꝓmptu ſunt in difficilioꝛa tēdat̄: ſic̄ etiā i diſciplinis ex mag̃ not̄ i min⁹ nota ꝓcedit̄. z io legislator in iſtis. x. ꝑcept̄ q̄ ſūt q̄ſi ꝓma leg̃ initia illa ꝓhibuit vl' ꝑcepit q̄ ꝓmo occurrūt faciēda vl' dimittēda eūti ad vtutē: z ex his alia itelligi voluit q̄ in eis q̄ſi in ſuis ꝓncipijs icludūt̄. z ꝓpt̄ ħ plura negatiua poſuit q̄ affirmatiua: qz mag̃ i ꝓmptu ē z facile vt mala dimittāt̄ q̄ vt bona pficiāt̄. Jn mat̄ et illa ꝓhibuit q̄ ſtatī in ꝓ⁹ aſpectu detestāda videt̄: z ſilr in bonis illa ꝑcepit q̄ cuilibz eē debita mäifestū ē. ¶ Ad ꝓmū g̃ dō q ꝟ q̄uis i ꝑcept̄ negatiuis ꝓuet̄ act⁹ exteriꝛ poti⁹ q̄ ponat̄: icludit̄ tñ act⁹ rōnis eligēt̄ repſſionē cupiditat̄ vel ocupiscētie q̄ ad act⁹ ꝓhibitos iclinabat: z i ħ meritū oſiſtit. ¶ Ad ſecūdū dicendū q ꝟ q̄uis ꝓhibitio minoꝛis mali i mag̃ malo nō includat̄ via ſilogiſtica vt argui poſſit ſi magis malū dimittēdū ē q ꝟ min⁹ malū: icludit̄ tñ eo mō quo ea q̄ ex ſemib⁹ nāe ꝓgrediūt̄ i rōnib⁹ ſemialib⁹ otinēt̄. Sic̄ enī nā ex ꝓuis ſemib⁹ i maꝛias arboꝛes ꝓficit: ita ēt z lex ex his q̄ in ꝓncⁱ⁹ z in ꝓmptu ſūt in alia ꝓcedit q̄ ſunt q̄ſq; difficilioꝛa z pfectioꝛa. z io legislator ꝑ ꝓhibitiōez mechie ꝓhibuit foꝛnicatiōnē ſimplicē. Et ꝑ falſū teſtimoniū ꝓhibuit oē mēdaciū. z ꝑ furtū ꝓhibuit oēz turpē q̄ſtū: z ſic de alijs. ¶ Ad tertiū dō q ꝟ tertiū ꝑceptū ꝓme tabule nō erat ſimpl'r iditū rōni: qz determinatio diei q̄ vacādū ē dūtis obſequijs ē ceremōial' nō mozal' q̄uis ſubſtātia ꝑcepti mozal' ſit. vñ mag̃ natū erat a mēte excidē q̄ ea q̄ total'r nāt̄ rō dictat. z io pot⁹ i ħ ꝑcepto iduxit memoziā: z rōnē ꝑcept̄ aſſignāt q̄ in alis ꝑcept̄. Et ex ħ pz ſolo ad q̄rtū. ¶ Ad q̄ntū dō q ꝟ q̄rtū ꝑceptū maxie videt̄ habē de debito z de nāli iclinatiōe z ꝓuato amoꝛe. z io min⁹ videbat̄ eē meritoziū q̄ alia. z io ꝓpt̄ ħ oportuit vt ei adderēt̄ ꝓmiū. Ul' dō q ꝟ q̄rtū ꝑceptū ē ꝓmū ſecūde tabule. vñ ipſi ꝓmiū addit̄: ſic̄ z in ꝓ⁹ ꝑcepto ꝑme tabule ꝓmiū ꝰnuit ex ħ q ꝟ dei mia cōmemozat̄ vt ex his duob⁹ mādat̄ oſtēdant̄ oīa ſeq̄ntia ꝓmiabilia eē. ¶ Ad ſecūdā q̄onē dō q ꝟ lex ciuil' ſuis ꝑceptis dirigit boies in cōicatiōib⁹ q̄ ſunt ad alterū fm vitā politicā: q̄ q̄dē nō pōt eē niſi boīs ad boies. Derisibiles enī vident̄ laudes politice vite in deo trāſferētes: vt oī in. x etħ. ſz lex dīna dirigit nos ſuis ꝑcept̄ in ſpūali vita fm quā ſocietatē hēm⁹ nō ſolū ad boies ſz ad deū. j. Jo. iij. z io opoꝛtuit ꝑcepta leg̃ dīne ħ mō diſtingui q̄ q̄dā dirigerēt boies in his q̄ ad deū ſpectāt q̄ dicūt̄ ꝑcepta ꝓme tabule. q̄dā vo i his q̄ ſpectāt ad ꝓximū q̄ dicūt̄ ꝑcepta ſecūde tabule. Ordinat̄ āt hō ad deū triplr. Uno mō ꝑ meditatoꝛ̄ coꝛdis vt oī i ꝓſal. Uacate z videte. q. e. ſum de⁹. z ad ħ dirigit tertiū ꝑceptū. ſ. ſcificatio ſabbati. g̃ aliq̄ tp̄s deputat̄ ad vacandū di uinis ceſſādo ab oīb⁹ q̄ ħ ociū ꝑturbare poſſent. Alio mō ꝑ reuerētiā ozis: q̄ fit oū laudat̄: z nomē ei⁹ cū reuerētia enū ciat̄. Et qz ꝑ⁹ occurrit i reuerētia dīni noīs iurare q̄ laudes debitas deo reddē Jō in ſecūdo ꝑcepto ponit̄ Nō aſſumes nomē dei tui in vanū. Tertio vt in ope ſeruitiū debitū exhibeat̄: q̄ latria oī. ad cui⁹ actū ꝓmū ꝑceptū ordinat̄. ſilr ꝑ ꝓhibitoēz ꝫ⁹ Nō hēbis deos alienos. Ad ꝓmū aūt hō ꝰplicit̄ ordinat̄. Uno mō vt ei bñficiū ipēdat̄: q̄ maxie parētib⁹ faciēdū ē. vñ i ꝑ⁹ ꝑcepto ſecūde tabule honozatō parētū ꝑcipit̄. i quo itelligit̄ eē bñficiū ꝓrio exhibēdū. Alio mō vt ꝓrio nocumētū nō inferat̄. q̄ q̄dē ordigit triplicit̄. Pri mo q̄tū ad coꝛ. z ſic ſunt duo ꝑcepta vltia Nō deſiderabis vxoꝛē ꝓximi tui. z Nō cōcupiſces domū ꝓximi tui. Sc̄o pōt iferri nocumētū ꝓrio oze. z ħ ꝓhibet̄ q̄nto ꝑcepto Nō loq̄r̄ ꝫ ꝓximū tuū falſū teſtimoniū. i quo fm regulā pri⁹ odatā detractio z obiurgatio z oīa hmōi ꝓhibēt̄. Tertio infertur ꝓrio nocumētū ope. q̄ q̄dē ordigit ouplr. Uno mō inq̄ntū ſubtrahūt̄ ea q̄ ſūt neccaria vite. z ſic ē q̄rtū ꝑceptū Nō furtū facies. Alio mō inq̄ntū ipſi vite ipedimētū parat̄. q̄ ouplr ordigit. Uno mō ꝫ vitā q̄ ipe in ſeipſo idē nūeroviuit. z ꝫ ħ ē ſecūdū ꝑceptū Nō occides. i quo ēt oē nocumētū in ꝑſonā ꝓhibet̄. Alio mō ꝫ vitā q̄ aliq̄s viuit in ꝓle idē ſpecie Et ꝫ ħ nocumētū ē tertiū ꝑceptū Nō mechaberi. qz adulteriū ꝫ certitudinē ꝓlis ē. ¶ Ad ꝓmū g̃ dicendū q ꝟ vtutes donа btītudines petitiōes z ꝑcepta leg̃ ſic dictū ē. ꝫ. coꝛreſpōdēt ſibi i gnāli: qz q̄libz iſtoꝝ ſe extēdūt ad totā būanā vitā. nō tñ oz ꝟ ꝑticularitē ſingl'a ſingul' rūdeāt niſi ꝑ adaptatoēz aliquā eo q ꝟ nō ē eadē rō diſtinguēdi in oīb⁹ ꝑdcis. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q ꝟ dilcio ꝓximi ē ſic̄ ꝓma radix obſeruādi ꝑcepta ꝓut i dilectiōe ꝓximi ēt dilectio dei icludit̄. eſt enī finis ꝑcepti vt oī. j. Tbi. i. vñ tenet locū ꝓmi ꝓncipij i diſciplinis. vñ ſic ibi poſt ꝓmū ꝓncipiū ad q̄ oīa reducunt̄: vt oī i iiij. metħ. ſ. q ꝟ affirmatio z negatio nō verificāt̄ de eodē ponūt̄ alia ꝓncipia mag̃ ꝓpinq̄ ꝑticularib⁹ oclusioīb⁹: Jta ēt in lege ꝑter dilectionē ꝓximi opoꝛtuit poni aliq̄ ſpālia ꝑcepta q̄ dirigerēt in ꝑticularib⁹ actib⁹. ¶ Et ſilr dicēdū ad tertiū de ocupiscētia q̄ ē ſicut radix oīuz maloꝝ. ¶ Ad q̄rtū dō q ꝟ nocumētū q̄ alicui in ꝑſona infert nāle boꝛoꝛē hz: nec terminat̄ ad aliq̄ reale bonū faciēt̄ ſz ſolū ad bonū eſtimatū q̄ ē vidicta. ſz nocumētū q̄ iferēt i ſubtractiōe rerū vl' in abuſu vtoꝝ natū ē habē q̄ndā delcātionē inq̄ntū terminat̄ ad aliq̄ bonū reale ad min⁹ ſenſibile ipſi⁹ opant̄. Et io iſta duo nocumēta diſtiguūt̄ ꝑcept̄ ꝑtinētib⁹ ad coꝛ z ad actū. nō āt ꝑceptū q̄ ē de nocumēto ꝑſone ꝓximi talē diſtictōez reſpicit. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q ꝟ ꝓm pm̄ in. v. etħ. legislatoꝛ̄ tēdit cōe bonū ꝑ lationē leg̃. Et io act⁹ ꝑticulares vni⁹ boīs nō ꝑcipit niſi fm q ꝟ ad aliū ordināt̄. Et ꝓpt̄ ħ ēt q̄tū ad modū tradēdi iſta ꝑcepta ħ mō fuerūt aſſignāda vt ꝑ ea ordinaret̄ hō tñ ad alterū q̄uis in ordinatiōe ad alterū icludat̄ ēt ordinatio ad ſeipm: ſic̄ i dilectiōe ꝓximi icludit̄ dilcio ſui. ¶ Ad ſextū dō q ꝟ nō oportuit i ꝑcept̄ decalogi oīuz vtutū act⁹ ꝑcipi: qz ħ ad pfectōez vite vtuoſe ptinet. ſz oportuit tñ i ill' boīez dirigi ꝑ ꝑcepta decalogi q̄ ꝑ⁹ faciēda occurrūt tēdētib⁹ i vtutē vt dictū ē. ¶ Ad tertiā q̄onē dō q ꝟ ꝑcepta decalogi ordināt̄ fm q ꝟ p⁹ z ꝑncipalr faciēda vl' vitāda occurrūt. Et qz in ſpūali vita ad cui⁹ directionē decalog⁹ dat̄ rō agēdi de⁹ ē q̄ſi finis: io ꝑcepta q̄ ad deū ordināt ꝑ⁹ ponunt̄ int̄ q̄ tal' ordo oſideret̄ vt pri⁹ illud ꝑceptū ponat̄ cui⁹ ꝫ⁹ ad deo mag̃ elōgat: qz gradatim deo approximam⁹ a remotioꝛib⁹ diſcedentes. Et io ꝑceptū quo ꝓhibet̄ ꝫ⁹ cult⁹ ꝑ quē hō q̄ſi total'r a deo ꝛcedit pri⁹ pōit̄ q̄ ꝑceptū quo ꝓhibet̄ irreuerētia immane aſſumēdo diuinū nomē. Et vltio ponit̄ ꝑceptū de q̄te coꝛdis i deū i quo hō deo maxie approꝛpinq̄t. Jn ꝑcept̄ āt ſecūde tabule ēt ſimil' ordo obſuat̄ vt. ſ. pri⁹ ponat̄ illō ꝑceptū q̄ ꝑ⁹ in bona ouerſatōe occurrit. z qz pri⁹ ē

ordiatio bois ad domesticos q̄ ad exteneos. iō p̄ceptū de bo
natiōe parētū p̄mittit alijs q̄ ad oēs cōit ptinēt ī qb⁹ ēt p̄
mittūt ꝓhibitōes illoꝝ q̄ p̄incipalr occurrūt cauēda. Tēdē
tib⁹ āt ad vtutē pri⁹ occurrit vitādū nocumētū opis q̄ oris:
t oris q̄ cordis. t inē nocumēta opis gui⁹ nocumentū pri⁹
vitādū occurrit. t iō ꝓhibitio homicidij p̄cedit ꝓhibitiōez
mechie: q̄ p̄cedit ꝓhibitionē furti. t he tres ꝓhibitiōes p̄ce
dūt ꝓhibitiōez falsi testimonij. Et vltīo ponit ꝓhibitio ocu
piscētie in quo iam pfectio virtutis ꝟsistit. Et ꝑ hoc patet so
lutio ad obiecta.

AD tertiū sic ꝓcedit. Videt q̄ nō oīa legī p̄cepta ad
h̄. x. reducant. Cū eni h̄ p̄cepta ius nāle ꝟtineāt nō
poterūt ad ea reduci nisi q̄ ex iure nāli ꝓficiscūt. Sz q̄dā ꝓhi
bēt ī lege q̄ nō videt mō aliquo ex lege nāli ꝓficisci q̄ nihil
differūt vtrū sic vl sic fiāt anteq̄ lege posita sint. vt q̄ sacrifi
cet hirc⁹ vl thaur⁹ sic ēt plōs in. v. eth. dic. g̃ nō oīa p̄cepta le
gis ad h̄. x. reducūt. ¶ P̄ ea q̄ sūt diuersoꝝ generū iuicē nō
reducūt: sic artificialia nō reducūt ī p̄incipia nālia: Sz in p̄nci
piū qō ē volūtas vt in. vj. meth. or. Sz h̄ p̄cepta nālia sunt cū
sint de lege nāli. g̃ p̄cepta ceremonialia q̄ sūt alteri⁹ gnis ad
ipsa nō reducūt. ¶ P̄ manēte cā manet effect⁹. Sz q̄dā p̄cepta
legī mutata sūt ill' p̄cept manētib⁹: g̃ nō reducūt ad ista' sic
ad cāz. ¶ P̄ oīa ista p̄cepta nāl rō dictat. Sz nō oīuz q̄ ī lege
posita sūt q̄rēda ē rō: vt. ff. de le. t se. g̃ nō oīa p̄cepta legī ad
h̄ reducūt. ¶ P̄ vbi ē eadē cā t idē effect⁹. h̄ aūt p̄cepta ea
dē sunt apud oēs. cū g̃ multa p̄cepta legis ꝺine t legis ciuil
apud diuersos diuersa sint videt q̄ nō oīa p̄cepta legalia
ad h̄ reducāt. ¶ Sz ꝺ. Oīa p̄cepta legis ad dilectiōez dei t
ꝓximi aliq̄lt reducūt: vt ī p̄ce. di. dixit magr. Sz dilectio dei
t ꝓximi sufficiēt ꝟtinet in istis p̄ceptis. g̃ oīa alia p̄cepta le
gis ad h̄ reducūt. ¶ P̄ sic Lelsus dixit ius ē ars eq̄ t boni.
Sz q̄cq̄d ꝟtinet ī aliq̄ arte reducit ad p̄ma p̄incipia illi⁹ art sic
ī sciētijs demōstratiuis ad dignitates. cū g̃ p̄cepta legis nāl
sint in agibilib⁹ sic p̄incipia nālit cognita ī demōstratiuis vi
det q̄ oīa p̄cepta legalia ad h̄ p̄cepta legis nālit reducant.
¶ P̄ nullū p̄ceptū legī iustū ē nisi rōnabilit positū sit. Sz oīs
recta rōcinatio ꝟz q̄ a nāli cognitōe deducat: q̄ p̄incipiū rō
nis ītellect⁹ p̄incipioꝝ ē. g̃ ꝟz q̄ oīa legis p̄cepta si iusta sūt a
p̄ceptis legis nature deducāt. t sic oīa alia in h̄ p̄cepta redu
cūt. ¶ Rᵒ dicēdū q̄ ī reb⁹ nālib⁹ ꝟuenit triplex curlus rerū
Quedā eni sūt sp q̄ nunq̄ deficiūt ex nā sua h̄ h̄tia vt sint t
ipediri nō possint. Quedā vo sunt freq̄nt q̄ ī pauciorib⁹ ipe
diūt. Quedā vo sunt raro vl ī minori pte. Ea aūt q̄ sūt sp sūt
cā t origo eoꝝ q̄ sūt freq̄nt t raro. vñ ēt i ea q̄ sūt sp reducūt
vt in. vj. meth. pbat. sic mot⁹ celestes q̄ sp sūt sūt cā t regu
la mot⁹ pluuiarū t imbriū q̄ vt frequent currūt. Eodē mō t
vtiq̄ sūt regula t cā casualiū motuū: vt ꝟtiōis thesauri vl
alicui⁹ hmōi fm q̄ hō vl ex pluuia vl ex aliquo hmōi qō ad
motū celi reducit hz occasionē fodiēdi in agrū vbi thesaur⁹
ꝟuenit. Ita ēt ē de legib⁹ quib⁹ hūani mot⁹ dirigūt. Quedā
eni sunt leges q̄ ipsi rōni sūt ꝺdite q̄ sunt p̄ma mēsura t regla
oīuz hūanoꝝ actuū. t h̄ nullo mō deficiūt sic nec regimē rō
nis deficē pōt vt aliq̄ esse nō debeat. t he leges ius nāle di
cūt. Quedā vo leges sunt q̄ fm id qō sunt h̄t rōnē vt obser
uari debeāt: q̄uis aliq̄b⁹ ocurrētib⁹ earū obſuatio ipediat:
sicut q̄ depositū reddat deponēti impedit quādo gladius
furioso deponēti reddēdus esset. t he leges similantur his
que frequent in nā accidunt. t iō directe t imediate ad ius
nāle reducūt. Et iō Tul. in p̄ma rhetorica noīat hmōi ius a
nāli iure pfectū. Quedā vo leges sunt q̄ fm se ꝺsiderate nul
lā rōnē habē videt sue obseruatiōis. Sz rōnē hmōi nāciscūt
ex aliq̄b⁹ ocurrētib⁹ q̄ facīūt decētiā obſuādi. t hmōi silan
tur his q̄ raro accidūt ī nā. Uñ sic illa nō reducūt in causas
nāles nisi obſuato ocursu oīuz qb⁹ aliq̄s rar⁹ euent⁹ accide
bat: ita ēt hmōi legalia q̄ dicūt positiua iura reducūt ad le
gē nature nō fm se absolute: Sz ꝺsiderat oīb⁹ circūstātijs pti
cularib⁹ q̄ faciebāt decētiā sue obſuatōis. Uñ ꝑz q̄ oīa p̄ce
pta legis diuine vl ciuil ad hec p̄cepta reducūt aliquo mō.

¶ Ad p̄mū g̃ dō q̄ illa lege pollicita de qb⁹ plōs loq̄t fm se
cōsiderata differētiā nō h̄t vtrū sic vl sic fieri debeāt. Sz hu
iusmodi differētiā sortiūt ex diuersis ocurrētib⁹ vt dcm ē.
¶ Ad secūdū dōm q̄ artificialia nō reducūt in nālia ita q̄
nā sit eoꝝ p̄incipiū t p̄ncipale p̄ncipiū: Sz ingntū ars vtit nāli
bus organis ad cōplementū artificij. Silr ēt p̄cepta ceremo
nialia vl iur positiui nō reducūt ad nālia q̄si ex ipa nā vim
obligādi habeāt. Sz h̄ h̄t ex volūtate ītitutētis q̄ ī ītitutiōe
nāli rōne vtit si recte ītituit. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ illa p̄ce
pta legis q̄ mutata sunt obſuātie sue rōnē hēbāt nō ex ipsa
substātia fcl: Sz ex aliq̄b⁹ circūstātib⁹ causis. sic q̄ opoꝛtebat
nre redēptiōis misteriū aliq̄b⁹ signis p̄figurari: vl aliq̄d hu
iusmodi. Uñ cessātib⁹ his causis nō manet reductio istoꝝ
p̄ceptoꝝ ad p̄cepta nālia. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ h̄ ītelligēdū
est q̄rtū ad substātiā fcī qō lege p̄cipit. qō aliq̄n nō hz rōnē
q̄re sic vl aliter fiat vt dictū est. ¶ Ad quītū dicendū q̄ p̄cepta
legis q̄ apud diuersos diuersa sūt depēdēt a p̄ceptis nālib⁹
q̄ sunt eadē apud oēs mediātib⁹ aliq̄b⁹ circūstātijs vt dcm ē

AEt hoꝝ varietas varietatē in iure positiuo causat.

AD q̄rtū sic ꝓcedit. videt q̄ p̄cepta decalogi sint di
spēsabilia: q̄ fm plōm ī. v. eth. ī hūanis actib⁹ pp eo
rū varietatē nō pōt vna cōis regla ꝟueniri quā nō opoꝛteat
ī aliq̄b⁹ casib⁹ deficē ad similitudinē lesbie edificatiōis. Sz p̄ce
pta legī sūt mēsura hūanoꝝ actuū. cū igit oē p̄ceptū qō ī ali
quo casu ītermittēdū ē dispēsabile sit videt q̄ oīa p̄cepta le
gis dispēsabilia sint. ¶ P̄ plōs dic ī. v. ethi. q̄ iustū nāle nō
est idē apud oēs: sic nec alia q̄ nāz hois ꝟsequūt eadē ī oīb⁹
inueniūt: vt q̄ dextera sit fortioꝛ sinistra: cū ꝟtigat aliquos
ambidextros eē. Sz oīa p̄cepta q̄ nō ab oīb⁹ sunt obseruāda
sunt dispēsabila: g̃ p̄cepta decalogi q̄ sunt de iure nāli sūt di
spēsabilia. ¶ P̄ p̄ceptū dīnū nō pōt eē iniustū. Sz de⁹ aliq̄n
p̄cepit fieri aliq̄d ꝺziū p̄cept decalogi: sic pz Exo. xij. de spo
liatiōe egyptioꝛū. Et Ose. j. de accessu ad fornicariā. g̃ aliq̄n
iustū ē fieri ꝺ p̄cepta decalogi. g̃ p̄cepta decalogi sunt dispē
sabilia. ¶ P̄ inē ōcalogi p̄cepta ꝟtinet homicidij ꝓhibitio
Sz aliq̄b⁹ casib⁹ ꝟtigētib⁹ iudex p̄cipit hoīez occidi t iuste.
g̃ t silr alia p̄cepta aliq̄b⁹ casib⁹ emergētib⁹ pñt nō obſuāda
eē. ¶ P̄ sic pri⁹ dictū est oīa p̄cepta legis aliquo mō ad p̄ce
pta decalogi reducūt. Sz platis eccle licet ī aliq̄b⁹ legis p̄ce
ptis dispēsare: g̃ t silr ī p̄ceptis decalogi. ¶ Sz ꝺ. fm bern.
ī li. de p̄cepto t regla: nulli licet dispēsare ī p̄cepto qō a suo
supioꝛi ē ipositū. Sz p̄cepta ōcalogi sūt ipōsita a deo q̄ ē supe
rioꝛ oīb⁹. g̃ nulli licet ī p̄ceptis huiusmōi dispēsare. ¶ P̄
ī quolibz gnē ē vna p̄ma mēsura quā oꝛ eē certissimā t ifal
libilē vt pz ī. x. meth. Sz p̄ma mēsura oīuz hūanoꝝ actuū ē lex
decalogi: g̃ ī nullo casu ab ea discedē licet. t ita indispēsabil'
est. ¶ P̄ illud qō ē p se verū sp t vbiq̄ ē verū: g̃ illud qō ē p
se iustū sp t vbiq̄ obseruādū ē. Sz p̄cepta decalogi sūt hmōi.
ergo ꝛc. ¶ Rᵒ dō q̄ ī q̄libz legislatiōe oꝛ duo cōsiderare. s.
substātiā legis q̄ ponit: t id ad qō legislatoꝛ respicit. Et sic
lex lata ē mēsura subditoꝛ ī suis actib⁹: ita h̄ ad qō respicit
legislatoꝛ: qō ē legis intētio t finis ē mēsura legis positiue.
Sic g̃ act⁹ subditoꝛ sunt distoꝛti si a lege positiua discoꝛdāt
ita lex ipa rectitudinē nō hz si ab ītētiōe legislatoꝛis deficēt
q̄ ē rectitudinē ꝟstituē t cōseruare. Si ergo sint aliq̄ p̄cepta
q̄ ꝟtinēt ipsā ītētionē legislatoꝛis ipossibile ē q̄ ī aliquo ca
su saltā iustitia possit aliq̄s ab eis deflectē. sic si eēt hoc pce
ptū nullū faciēdū eē iniuriā. t iō cū oīa p̄cepta decalogi sint
huiusmodi ipossibile ē q̄ dispēsationē recipiant. Precepta
aūt q̄ legislatoꝛ edidit ad mēsurā pdcoꝝ metiēda sunt. Uñ
q̄diu illa p̄cepta posita ñ pñt ꝓteriri sine ꝓiudicio p̄me mē
sure ad quā ītituta sūt nulli lz l'eis dispēsare. Si q̄n vo pñt
salua ītētiōe legis ꝓteriri: tūc ē licitū dispēsare ī ill' p̄cept ei
q̄ auctoꝛitatē hz. Si vo ī aliq̄b⁹ casib⁹ lex posita ab ītētiōe le
gislatoꝛis discedat: q̄ nō potuit legislatoꝛ ad oēs casus ītē
dere legē statuēs: Sz ad ea q̄ pluries accidunt: tūc etiā licitū ē
legē positā ꝓterire: t ītētionē legislatoꝛis seq. sic pz ī eo q̄ nō
reddit depositū impugnāti fidē vl patriā. t ad h̄ ꝟficit q̄dā

virt⁹ q̄ vocat a ꝓbo i. v. etb. epikeia ꝑ quā bō ꝓtermissa lege legislator⁹ itētionē seq̄t. ¶ Ad p̄mū q̄ dō q̄ ꝓbs loq̄t de ꝑceptis legis positiue: z nō de illis q̄ intētionē legislatoris includūt. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ instū nāle ē duplex vt supra dictū ē. Quoddā q̄ sp z vbiq; ē iustū: sic b̄ in quo ꝯsistit forma iustitie z virtut⁹ in gnāli. sic mediū tenē: rectitudinē seruare: z alia huiusmodi. Quoddā vo ē ex b̄ ꝓfectū fm Tul. z b̄ in plurib⁹ ita ꝯtigit. sz pōt in paucioribꝰ deficē vt dictū ē. qō ꝯtigit ex b̄ q̄ iustū huiusmodi est applicatio q̄dā vlis z p̄me mēsure ad māz diffornē z mutabilē. z de huiusmōi iusto loquit⁹ ꝓbs. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ circa p̄cepta decalogi fm q̄ ad decalogū ptinēt nunq̄ de⁹ fieri p̄cepit. ꝓhibitio enī furti ad decalogū ptinet inq̄ntū res furata aliena est ab accipiēte. retēta ergo hac ꝯditiōe si res illa fiat ipsi⁹ accipiētis iā nō erit ꝺ decalogū. b̄ aūt nō solū de⁹ q̄ ē oīuz dñs facē poterat: sz etiā q̄q; hoīes auctoritates hūtes rē q̄ vni⁹ fuerat alteri ꝺferūt ex aliq̄ cā. Pōt tñ de⁹ in aliquib⁹ factis ꝯditiōes ꝺrias decalogo auferre q̄ z naturā mutare pōt: qō hō facē nō pōt. sic ab ea q̄ nō ē mr̄imonio iūcta pōt auferre hāc ꝯditōez nō suā fine b̄ q; vxor plenarie fiat vt sic accidē ad eā nō sit ꝺ decalogū. ¶ Ad q̄rtū dō q; nō ꝓhibet⁹ in decalogo occisio simpl'r: sz occisio eius q̄ morte pati nō debuit. ¶ Ad q̄ntū dō q; nō est eadē rō de ꝑceptis decalogi: z de alijs ꝑceptis legis: vt ex p̄dictis patet.

AD q̄ntū sic ꝓcedit. videt q; incōueniēs fuerit sabbati obſuatōez p̄cipe. Sabbatū enī ē septīa ps tpis totius vite hoīs. sz valde irrationale videt q; hō septimā ptē vite sue in ocio amittat. sic Señ. dicit de ridēs ceremonias iudeoꝝ: sic Aug. narrat in li. de ci. dei. ergo irrōnale fuit sabbati obseruātiā p̄cipe. ¶ P̄ q̄ntꝰ exercitatio alicui⁹ rei magis diſcōtinuat⁹ tāto bō in illa re min⁹ ꝓficit. sz sabbati obseruatio instituta fuit ad vacādū diuinis. multo aūt cōtinuati⁹ eēt exercitiū diuinoꝝ si ei cuilibet diei vna hora saltē deputaret. ergo videt q; ad maiorē ꝓfectū h̄ fuisset q̄ die septimā obseruare. ¶ P̄ ab opib⁹ vtutis nullo tpe vacādū est. sz opa seruilia sūt mā vtutis: ergo nō debuit p̄cipi vt die sabbati a seruilib⁹ opib⁹ abstineret. ¶ Sz ꝺ. Ad legislatorē ptinet oēs hūanos act⁹ moderare. sz cū ipossibile sit sp agē vt ꝓbs i li. de sō. z vigi. dicit ad ad moderationē hūanorū actuū ptinet vt aliq̄ tps q̄eti deputet. ergo ꝺueniēs fuit vt legislator h̄ instituēt. ¶ P̄ hoīb⁹ spāli vita viuētib⁹ maxima cura adhibēda ē vt dei oīpotētiā z ꝓuidētiā cognoscāt. sz lex moysi data est ad instruēdā vitā spūalē: ergo ꝑcipue h̄ lege illa debuit p̄cipi q̄ ad dei oīpotētiā z ꝓuidētiā credēdā hoīes assuefacēt. h̄ aūt est obseruatio sabbati q̄ in memoriā reducit vt rabbi moyses dicit p̄ncipiū mūdi cui⁹ factura septīa die ꝺsūmata ē: q̄ supposita cūctis etiā simplicib⁹ enidens ē deū oīpotētē eē. ex ꝓuidētia nō ex necessitate agē. ergo ꝺueniēs fuit vt obseruatio sabbati lege statueret. ¶ Ulterius videt q; p̄ceptū de sabbato obseruādo fuerit morale simpliciē. Ea enī q̄ in vnā diuisionē veniūt vni⁹ rōnis eē videnť. sz p̄ceptū de sabbato obseruādo ꝺdiuidit alijs p̄ceptis decalogi q̄ sunt p̄cepta moralia legis nature. ergo p̄ceptū de sabbato ē morale. ¶ P̄ sup illud Lu. xiij. Sex dies sunt in quib⁹ opari licet: dicit glo. Lex i sabbato nō hominē curare sz seruilia opa facē id est pctis grauari ꝓhibet. Sz vacare pctō ē morale p̄ceptū: ergo z ꝓceptū de sabbato obseruādo. ¶ P̄ illud qō hz rōnē moralē videt eē morale p̄ceptū. sz obseruatio sabbati ē huiusmodi: qō pz ex cā quā assigt Dam̄. li. iiij. Vacatiōis inq̄t gr̄a q̄ ē ad deū z vt ꝓcula vite deo tribuant z reꝺescāt seru⁹ z subiugale sabbati obseruātia excogitata ē. ergo p̄ceptū de sabbato obseruādo ē morale. ¶ Sz ꝺ. Precepta q̄ sunt data in signū nō sunt moralia sz ceremonialia. sz ꝓceptū de sabbato ē huiusmodi: vt pz Exo. xxxj. Videte vt sabbatū meū custodiatis: qz signū ē inē me z vos. ergo ꝓceptū de sabbato ē ceremoniale. ¶ P̄ Leuit. xxvj. dicit glo. Mādatū sabbati q̄uis in decē mādatis numeratū sit: non tñ ex eis est. videt ergo q; sit ceremoniale z nō morale.

¶ Ulteri⁹ videt q; nō debuerit cessare tpe gr̄e. Thurificatio enī vt dicunt sci z mgri nō cessauit: qz significat illud qō sp faciēdū ē. s. deuotionē oronis. sz obseruatio sabbati significat requiē in deo vt Aug. dicit sup Exo. q̄ dē sp faciēda ē ergo nō debuit tpe gr̄e cessare. ¶ P̄ obseruatio sabbati ad maximā pfectionē ordinabat. s. ad vacādū diuine ꝺtēplatōi. sz stat⁹ gr̄e ē pfectior statu legis: ergo etiā magis ꝺz obseruari in h̄ statu q̄ in illo. ¶ Si dicas q; obseruat⁹ sz mutata die. s. dñica. Cōtra. Magis ē in reuerētia habendū qō ad diuinitatē ptinet q̄ qō ad hūanitatē. Sz rō obseruādi sabbatū fuit misteriū diuine quietis: ergo non fuit obseruatio sabbati cōmutāda i obseruationē dñice ꝓpter misteriū resurrectionis: qō xp̄o fm humanā naturā cōpetit. ¶ P̄ tpe gr̄e tenemur pfecti⁹ deo vacare q̄ tpe legis. sz tpe leg⁹ a multis abstinebat⁹ q̄ nūc in die dñico licite fiūt. Nō enī erat licitū cibos coquē nec itinerare: ergo obseruatio sabbati nō ē mutata in dñicā. ergo adhuc ꝺz obseruatio sabbati remanē. ¶ Sed ꝺ Exo. xxxj. Septīa dies erit sabbatū id est reqes. glo. alia ꝑcepta obseruāda in no. te. ad litterā nō dubitam⁹. illud aūt de sabbato velatū z i misterio ꝑceptū fuit vt hodie a nobis nō seruet⁹: sz solū signatū intueāmur. ¶ P̄ Dam̄. dicit q; sabbati obseruatio excogitata fuit parul' z sub elemēt⁹ mūdi seruiētib⁹. sz a tali seruitio liberati sum⁹ p aduentū xp̄i: ergo z sabbati obseruatio cessauit. ¶ R° dicēdū ad p̄mā qōnē q; sic ꝑceptū de sacrificijs habuit aliquā cām moralē nō simpl'r sz fm ogruētiā illoꝝ qb⁹ lex dabat⁹: q̄ ad idolatriā ꝓni erat vt deo offerret qō als idol' obtulissent. z aliā cām mistica. s. ad significādū sacrificiū passiōis xp̄i. Ita z ꝑceptū de obseruatiōe sabbati habuit aliquā cām moralē ex ꝺditiōe eoꝝ q̄bus lex dabat⁹. q̄ ꝓpter auaritiā eis ꝺditā intātū se z sibi subditos opib⁹ seruilib⁹ occupassent q; oīno mens eoꝝ a dīnis subtraheret⁹. Et hāc cām tāgit Dam̄. Silr etiā qz ad errores gētū ꝓni erāt indicta ē eis obseruatio sabbati vt creationē mūdi sp pre oculi haberēt: z sic deū recognoscerēt z timerēt. quā cām tāgit rabbi moyses. Habuit nihilomin⁹ z cām mistica triplicē. Vnam allegoricā ad significandū quietē xp̄i i sepulchro. Aliā moralē ad significādū requiē humane mētis a pctis z ab oīb⁹ alijs reb⁹ in quib⁹ requiē nō inuenit nisi in deo in quo solo est quies. Tertiā anagogicā ad significādū eternā requiē q̄ sci in gl̄ia quiescēt. z iō ꝺueniēs fuit institutio sabbati ꝓ tpe illo. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q; sabbati tps nō amittit⁹ si h̄ in sabbato fiat ad qō reputatū ē. s. diuinoꝝ ꝺtēplatio. sz qz iudei omissis diuinis in sabbatis magn̄ z inutilib⁹ reb⁹ vacabāt: iō eos Señ. derisit vt dicit⁹ Treñ. ¶ Uiderūt eā hostes z deriserūt sabbata ei⁹. ¶ Ad secūdū dicēdū q; labor nō solū ipedit ꝺtēplatiōis actū dū exerceť: sed etiā post q̄s trāsit dū remanēt ex labore mēbra fessa z mens distracta. vñ ꝺueniēti⁹ fuit vt vn⁹ dies iteger diuinis deputaret⁹ q̄s in singul' dieb⁹ aliq̄ hore. ¶ Ad tertiū dom q; q̄q; act⁹ vni⁹ virtutis intermitt⁹ dus est ꝓpter actū excellētioris virtutis. sic opa aliarū virtutū aliq̄n ꝓpter opus iustitie intermittunť vt dicit Tulli⁹ in ꝓmo de offi. Uirtutes aūt oēs ꝺtēplatiue sunt digniores virtutib⁹ actiuis q̄rū mā esse p̄t seruilia opa. vñ nō est inconueniēs q; opus seruile intermittat⁹ ad tps vt ꝺtēplationi vaceť. ¶ Ad secūdā qōnē dicēdū q; ꝑceptū de sabbato obseruādo q̄tū ad aliq̄d morale est: z q̄tū ad aliq̄d ceremoniale. z q̄tū ad aliq̄d pōt etiā dici iudiciale. Scōm enī illud ei⁹ q; nālis rō dictat ꝑceptū morale ē: vt. s. aliquo tpe hō ꝺtēplatiōi vacet. sz taxatio tpis in quo vacandū sit nō est de dictamine nālis legis. z iō nō est morale ꝑceptū. Sz fm q; hz ꝓ cā significationē sic est ceremoniale. fm aūt q; hz ꝓ cā ꝺditionē illi⁹ ꝓpl'i cui subueniēdū erat p h̄ ꝑceptū iudiciale est. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q; numerat⁹ alijs ꝑceptis decalogi q̄tū ad id qō hz de rōne moral' ꝑcepti. ¶ Ad secūdū dicēdū q; opa seruilia mistice ꝺtelligūť pctā. sz ad lr̄az opa seruilia dicūť ad quoꝝ exercitiū seruos deputatos hēm⁹ in quib⁹ debēt artes mechanice dirigē q̄ sz liberales diuidūť. ¶ Ad tertiū dicēdū q; cause ille nō sunt mo-

rales nisi considerata conditione illius populi cui lex dabatur. vñ ex hoc magis pōt cōcludi q̄ sit iudiciale p̄ceptū q̄ morale. ¶ Ad tertiā q̄nez dicēdū q̄ sabbati obseruatio q̄tū ad illud q̄ de lege nāli hēbat ꝓut morale p̄ceptū ē tpe gr̄e nō cessauit. imo pfectio iplēdū ē sic ⁊ alia moralia p̄cepta. Et ideo Apls. j. Corinth. vij. dat cōsiliū de virginib⁹ vt extra sollicitudinē existētes semp q̄ dei sunt cogitēt. Sz taxatio diei vel tpis q̄ ad legē moralē nō ptinebat veniēte statu gr̄e cessauit sic ⁊ alia legalia. ¶ Ad p̄mū g̃ dō q̄ obseruatio sabbati inq̄ntū ceremonialē est significat p̄cipaliē requiē xp̄i in sepulchro. ⁊ p cōs q̄tē quā hēm⁹ p ipm̄ sepulti cū eo p baptismū i mortē Ro. vj. vñ veniēte vitate figura cessauit. Et nō ē sile de thurificatiōe q̄ p̄cipaliter nō est signū futuri: sz ei⁹ qō sp eē dz. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ q⁹ pfectio in noua lege debem⁹ deo vacare: ideo nō fuit taxandū tps illis quib⁹ iniūgit vt sine ītermissiōe ozent. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ obseruatio cōis nō obligat ex p̄cepto decalogi nisi q̄ntū ad hoc q̄ est de dictamine legis nature. taxatio enī illi⁹ diei est ex institutiōe ecclesie volētis resurrectionē xp̄i cui nostrā vitā cōformare debem⁹ iniūgi memoria eē. cuius aūt resurrectio xp̄i ei fm humanitatē ꝺueniat: tm̄ opus diuinitatis est q̄ eā a mortuis suscitauit. vñ nō in minori reuerētia est habēda q̄s reḡes artificis: ⁊ cōsūmatio cōditoris facte in die sabbati. imo amplius fm q⁹ opus cōditoris ope repatiōis pficit. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q⁹ i die cōico tenemur vacare ex cōstitutiōe ecclie ab opibus q̄ nos impedire possent a cultu diuino q̄ indicit in tali die exercēd⁹ nisi ex cā p eū q̄ hz auctoritatē in aliquo dispēset. Neq; oportet q⁹ ab oīb⁹ in die cōica cessem⁹ a quib⁹ in die sabbati cessabāt: q⁹ antiquoꝝ cessatio ab oīb⁹ opib⁹ seruilib⁹ in significationē erat: nō aūt nostra cessatio.

Ad sextū sic ꝓcedit. videt q⁹ vsuras accipe nō sit peccatū. Nihil enī est pctm̄ nisi qō est cōtra p̄ceptū aliq̄ mozale. ceremonialia aūt ⁊ iudicialia legis mosaice nō nos obligāt. Sz p̄ceptū de nō accipiēdo vsurā nō est morale: q⁹ p̄cepta mozalia obligāt respectu oīuz ⁊ ad oēs. sed Deut. xxiij. iudeis ozdit q⁹ fenerēt nō ꝓximis sz exteris. g̃ vsuras accipe nō ē pctm̄. ¶ Cōstat q⁹ ille q̄ alicui pecuniā mutuat aliq̄ cōmodū ei facit. sed fm phm in. v. eth. in retributiōe cōmanet cuitas: vt. s. q̄ntū fecit tantū ei fiat. ergo nō est pctm̄: sz licitū ⁊ iustū vt p cōmodo qō mutuādo fecit aliq̄ lucrū reportet. ¶ Si dicas q⁹ tenebat ei gratis mutuare: vñ in hoc peccat q⁹ vēdit alicui qō ei debebat. ¶ Sz cōtra. fm hoc g̃ non peccabit lucrū de mutuo q̄rēs nisi qñ mutuare tenet. sz nō semp tenet mutuare: g̃ aliq̄n licet ei vsuras accipe. ¶ Pr̄ nō min⁹ possum accipe ab eo cui benefic⁹ extiti q̄s ab eo cui nullū bñficiū ꝓtuli. sz si aliq̄s cui nō mutuassem aliq̄d mihi daret de suo etiā si sperassem accipe licite detinē possem: g̃ ⁊ ab eo cui benefic⁹ extiti mutuū ozcedēdo: licet mihi aliq̄d expectare recipe ⁊ detinē. ¶ Pr̄ plus efficit mihi debitor ille i quē transtuli dominiū rei mee q̄s ille cui solū vsum rei mee concessi. sed in rebus in quib⁹ nō transfert dominiū si cōcedant ad aliquē vsuz licet inde aliq̄d accipe: sic pz in locationib⁹ domoꝝ equoꝝ ⁊ huiusmodi. ergo multo amplius licet mihi accipere ab eo in quē p mutuū pecunie mee dominiū trāstuli. ¶ Pr̄ q̄cūq; cōicat alicui i pctō mortali peccat mortaliter. sz ille q̄ dat vsuras accipiēs mutuū cōicat ei q̄ accipit vsuras dans mutuū. si g̃ accipiēs vsuras sp peccat videt q⁹ ⁊ dās. qō falsū ē. ¶ Sz cōtra Luc. vj. Date mutuū nihil inde sperātes. ⁊ cōstat hoc veniūt feneratores: g̃ peccāt. ¶ Pr̄ ea q̄ venūt i eādē diuisionē sunt vni⁹ rōnis. sz dare pecuniā ad vsurā cōnumerat aliis q̄ sunt pctā mortalia: vt pz in psal. Dñe q̄s habitat ⁊c. g̃ ē pctm̄ mortale. ¶ Pr̄ vbicūq; ē turpe lucrū ē pctm̄. sz phs ponit in. iiij. eth. feneratores inter turpes lucratores: g̃ ⁊c. ¶ R⁹ dicēdū q⁹ ab oīb⁹ cōiter q⁹ dare ad vsurā pctm̄ mortale ē. sz diuersi diuersas rōnes assignāt. Quidā enī dicunt q⁹ iō pecuniā ꝓ certo lucro ozcedē nō licet sic domū vel equū vel alia huiusmodi q⁹ pecunia nō deteriorat ex vsu: sz aliis reb⁹ aliq̄d depit ex vsu. sz ista rō nō ē gnāl: q⁹ in aliq⁹ rebus p̄o quarū concessione aliq̄d accipi potest licite nihil ex vsu depit: sic in ozcessiōe dom⁹ ad vsū ad vnū diē. ¶ Et ꝓterea p̄ciū q̄ accipit nō cōmēsurat dāno q̄ accidit ex vsu rei. nō enī tantū depit in mutuo quantū dat. Et iō alij assignāt aliā rōnē: q⁹ videlicz q̄n pecunia mutuat transfert ꝺominiū: q̄ nō fit in domo ⁊ in alijs reb⁹. iustū āt videt vt ꝓ vsu rei q̄ in ea remanet. s. dom⁹ aliq̄d accipe possim. sz ꝓ rei vsu. s. pecunie q̄ fit alteri⁹ ex hoc p̄o q⁹ mutuat aliq̄d accipe nihil aliud ē q̄s accipe aliq̄d ab aliquo vsu rei ꝓprie. ⁊ iō videt q⁹ ē q̄dā exactio ⁊ pctm̄. Sz hoc rō satisfacit. ⁊ iō si ille accidit i oīb⁹ reb⁹ i q̄b⁹ trāsfert dominiū p mutuū sicut granū vinū ⁊ huiusmodi ꝓ quoꝝ vsu nihil accipe licet vltra valorē ei⁹ q̄ mutuatū ē. Pōt tm̄ ⁊ alia rō assignari q⁹ oēs alie res ex seipsis hñt aliquā vtilitatē: pecunia aūt nō: sz ex mēsura vtilitatis aliarū rerū vt pz p phm in. v. eth. Et iō pecunie vsus nō hz mēsurā vtilitatis ex ipsa pecunia: sz ex reb⁹ q̄ ꝓ pecuniā mēsurant fm differētiā ei⁹ q̄ pecuniā ad res trāsmutat. Vñ accipe maiorē pecuniā ꝓ minori nihil aliud esse videt q̄s diuersificare mēsurā in accipiēdo ⁊ dando: q̄ manifeste iniquitatē cōtinet. ¶ Ad p̄mū dicēdū q⁹ lex Deut. loquitur de iudeis respectu aliarū nationū q̄ terrā p̄missionis iudeis diuinit⁹ cōcessam detinebāt. ⁊ iō p̄missum fuit eis vsuris ⁊ quibuscūq; exactionib⁹ extoꝝquere ab iniuste possidētibus q̄ eis iuste debebat. sic etiā dicit de spoliatiōe egyptioꝝ q̄ iudeis mercedē laboꝝ q⁹ eis seruierāt subtraxerāt. Vel dicēdū q⁹ sicut libellus repudij ꝓmissus est eis ad duritiā cordis eoꝝ ne vxores interficerēt: ad q̄ ꝓni erāt: ita etiā ꝓmissum fuit eis fenerare extraneis ne frib⁹ suis fenerarēt: ad q̄ eos innata auaritia incitabat. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ bñficiū mutui nō est amplius q̄s pecunia mutuata. vñ si pl⁹ exigit exigit plus q̄s debituz est. ⁊ ideo est iniusta exactio. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ q̄uis hō nō teneat semp mutuū ozcedere: tenet tm̄ ad hoc vt q̄ncūq; mutuū exigit nō plus exigat q̄s dederat. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q⁹ ab eo cui bñficiū ꝓtuli licet mihi tantū sperare ⁊ accipe q̄ntū feci: ⁊ nō plus. q̄q̄d aūt de vtilitate ꝓtingit ei cui mutuū dedi vltra mensurā mutui ex pecunia mutuata: hoc est ex industria ei⁹ q̄ sagacitē pecunia vsus ē. industriā aūt ei⁹ sibi vēdere nō debeo: sic nec ꝓ stultitia ei⁹ min⁹ habē debeo. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q⁹ hocipso q⁹ dominiū pecunie trāsfert est rō q̄re ꝓ vsu eius nihil accipe debeam vel sperare q̄si mihi debitū. ¶ Ad sextū dō q⁹ ille q̄ vsuras dat ⁊ mutuū accipit in necessitate nō peccat nec vsurario cōicat inq̄ntū huiusmodi: q⁹ nō volūtari⁹ vsurā dat sz q̄si coactus necessitate. Nec Ozige. dicit eē duo mādata. Sicut Ozige. primū mādatū diuidit in duo: ita duo vltima mādata q̄ sunt de phibitiōe ocupiscētie diuigit in vnū. ⁊ sic p̄cepta decimarii nō trāscēdūt. Idolū nihil ē in mūdo. Hoc aūt multiplicit itelligi pōt. Uno mō inq̄ntū idolū est similitudo. ⁊ sic exponit Ozige. vt dicat idolū nihil eē: q⁹ nulla res est in mūdo cui⁹ sit similitudo. Alio modo pōt intelligi de idolo fm q⁹ est res q̄dā. Et hoc dupliciter. Uno modo q̄tū ad formā que estimat eē in idolo ⁊ nō est in eo. s. forma deitatis. Alio modo q̄tū ad effectū: q⁹. s. ad peccatū inducit q̄ nihil est. Nō assumes nomē dei tui in vanū. Assumit ē ad aliq̄d sumere. sumit aūt nomē dei ad alicuius veritatis ꝓfirmationē ꝑ modū iuramēti. Si ergo sumat ad confirmādū aliq̄d falsū q̄ in se nullo modo ꝓfirmabile ē: tūc in vanū assumit ⁊ ꝑ nihilo iurat: q⁹ vanū ē q̄ est ad finē aliquē quē nō includit: vt dicit in. ij. phisi. Moīe igit mechie oīs illicit⁹ cōcubit⁹ ⁊c. Lū peccatū ꝓtra naturā sit gratui⁹ q̄s mechia videtur q⁹ illud poti⁹ ꝓhiberi debuerit q̄si ꝓmo tramite relinq̄ndū. Et dicendū q⁹ q⁹ legislatoꝝ hoc⁹ legē dabat: iō in ꝓmis legis mādatis nō debebat nisi pctā hūana ꝓhibē. pctm̄ aūt ꝓtra naturā non est humanū sz bestiale fm phm in. vij. eth. At si in hyeme credim⁹ decē modios ⁊c. Hoc est intelligēdū si plus valeant in messe q̄ndecim modij fm cōe foꝝ q̄s in hyeme decē. alias si fiat cōmēsuratio dati ⁊ accepti ad valorē pecunie non erit: sed equalis cōmutatio.

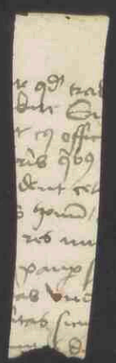

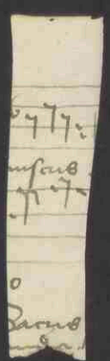

DISTINCTIO .XXXVIII.

¶De triplici genere mendacij.

Sciēdū ē tñ tria eēt gña mēdaciox sūt. n. mēdacia q̄dā p salute uł cō/modo alicui⁹: nō malicia: sz beni/gnitate dcā. q̄r obstetrices sūt mē tite ⁊ raab. est ⁊ aliud mēdacij ge/nus qō fit ioco: qō nō fallit. scit. n. cui dr cā ioci dici. et hec duo gña mēdacioꝝ nō sūt sine culpa: sz nō cū magna. pfectis ergo nō ꝓuenit: mētiri: nec etiā p tpali vita alicui⁹: ne p corpe alte/ri⁹ aiaz suā occidāt. licet aūt eis vex tacē: sz nō falsū dicē. vt si q̄s nō vult hoiez ad mortē pdere: vex ta/ceat: sz nō falsū dicat. ¶Tertiū vo gen⁹ mēdacij ē qō ex malignitate ⁊ duplicitate pcedit: cūctj valde ca uēdū. Dis inui videt mēdacia illa q̄ fiūt ioco uł p salute alicui⁹ i pfectj esse venialia pctā. pfectj vo il/lud qō p cōmodo alteri⁹ dr esse dānabile. qō etiam de mendacio iocoso putari pōt pcipue si iteretur. ¶Qō mendaciū obstetricū ⁊ raab fuit veniale.

Dē mēdacio aūt obstetricū ⁊ raab qō fuerit veniale Aug. tradit dicēs. Fortitā sicut ob stetrices nō remūerate sūt: q̄ mētite sūt: sz q̄ infantes liberauerūt: ⁊ ppt hāc mificordiā venia/le fuit pctm̄: nō tñ nullū. Sic raab leberata ppt li/berationē exploratoꝝ p q̄ nō fuit veniale pctm̄ Sz ne putet q̄sq̄z i ceterj pctis: si ppt liberatōez hoiuz fiāt: ita posse ꝓcedi veniā. multa. n. mala detestāda talē sequūt errorē. Possum⁹. n. ⁊ furādo alicui p/desse si paup cui dat sentit cōmodū ⁊ diues cui tol lit nō sentit icōmodū Itaq̄z ⁊ adulterādo possum⁹ pdesse: si aliq̄ nisi ad hoc ei ꝓsentiat appareat amā do morītura: ⁊ si vixerit penitendo purgāda: nec ideo peccatū graue negabit tale adulteriū.

¶Qō octo sunt genera mendacij.

Sciēdū ē etiā. viij. eē gña mēdacij: ut Aug. i li. de mēdacio tradit: q̄ diligēt notāda sūt ut appareat qō mendaciū sit veniale ⁊ qō dānabile. Primū capitale ē mēdaciū lōge fugien/dū: qō fit i doctrina religiōis: ad qō nulla cā q̄sq̄z dr adduci. Scōm q̄ tale ē ut nulli pfit ⁊ obsit ali/cui. Tertiū q̄ ita pdest alicui ut obsit alteri Quar tū qō fit sola mētiēdi fallēdiq̄z libidie. qō mirū mē daciū ē. Quitū qō fit placēdi cupiditate de suaui loq̄o. Dis oīb⁹ euitat. seq̄t. vj. gen⁹ qō nulli obest ⁊ pdest alicui: ut si q̄s pecuniā alicui⁹ iiuste tollendā sciēs vbi scit se nescire mētiat. Septimū qō ⁊ nulli obest ⁊ pdest alicui ut si q̄s nolens hoiem q̄situ ad mortē pdere mentiat. Octauū qō nulli obest ⁊ ad hoc pdest ut ab īmūdicia corpali aliquez tueat. in his aūt tāto min⁹ q̄sq̄z peccat cū mētit quātomagj a pmo recedit. q̄sq̄s vero aliqō gen⁹ eē mēdacij qō pctm̄ nō sit putauerit decipiet seipsū turpit: cū ho/nestū eēt deceptorē alioꝝ arbitret oē gen⁹ ergo mē dacij sūmope fuge: q̄ oē mendaciū non est a deo.

¶Quid sit mendacium.

Hic videdū ē q̄d sit mēdaciū: ⁊ q̄d sit mēti ri. deinde vtz oē mēdaciū sit pctm̄. et q̄re mendatiū ē ut Aug. ait falsa significatio vocis cū itētōe fallēdi. ut ergo mēdaciū sit: necesse ē ut falsū pferat ⁊ cū itētōe fallēdi. hoc. n. malū ē ppū mētiētj vnū hīe clausū i pectore: aliō pmptū i ligua. Mēti ri vo ē loq̄ ꝓtra hoc q̄ aio sētit q̄s siue illō vex sit si/ue nō Dis ergo q̄ loq̄t mēdaciū mētit: q̄ loq̄t ꝓtra hoc qō aio sētit. i. volūtate fallēdi: sz nō ois q̄ mētit mēdaciū dic: q̄ qō vex ē loq̄t aliq̄ mētiēdo: sic eō uerso falsū dicēdo aliq̄n verax ē. vñ aug. Nēo sane mētiēs indicād⁹ ē q̄ dic falsū qō putat vex: q̄ q̄ztū i ipo ē nō fallit ipe: sz fallit Nō igit mēdacij arguē dus ē: q̄ falsa icauti⁹ credit ac p veris hz. potiusq̄z eōtrario ille mētit q̄ dicit vex qō falsū putat. q̄ztū eni ad aiuz ei⁹ attinet: nō vex dic: q̄ nō qō sētit dic quāuis verū iueniat esse qō dicit. nec ille liber est a mendacio q̄ ore nesciens loquit vex: sciens aut volūtate mentit.

¶Questio de iudeo q̄ dicit xp̄m esse deuz.

Hic q̄ri solet si inde⁹ dicat xp̄z eē deū: cū nō ita sētiat aio vtz loq̄t mēdaciū. nō ē mēda ciū qō dic: q̄ lz alit teneat aio: vex tñ ē qō dicit. ⁊ iō nō ē mēdaciū: mētit tñ illō qō vex ē dicēs. Qō vo oē mēdaciū sit pctm̄. aug. insinuat. Nihi inqt vł oē mēdaciū eē pctm̄. sz mltū itерest q̄ aio ⁊ de qb⁹ reb⁹ q̄sq̄z mētiat Nō. n. sic peccat q̄ ꝓlūdi ut q̄ nocēdi volūtate mētit. nec tm̄ nocet q̄ viatorē mētiēdo i di uerso itinē mittit q̄ztū q̄ viāvite mēdacio deprauat Porro oē mēdaciū iō dicēdū est eē pctm̄: q̄ hoc dz loq̄ hō qō aio gerit: siue illō verū sit siue putet ⁊ nō sit. vba. n. iō īstituta sūt: ñ ut p ea hoies iuicē fallāt sz p ea i alteri⁹ noticia suas cogitatōes ferāt. verbis ergo vti ad fallaciā: nō ad qō sūt instituta pcm̄ ē. nec etiā iō vllū mēdaciū putādū ē nō esse pcm̄: q̄ possum⁹ alicui aliq̄ pdesse mētiēdo. Possum⁹. n. ut pdictū ē ⁊ furādo ⁊ adulterādo pdesse. Mēda/ciū q̄z nō tūc tūtū eē possum⁹ dicere q̄ñ aliq̄s ledit. Cū eni a sciēte dr falsū mēdaciū est: siue q̄s siue ne/mo ledat. Ecce ex his ꝓstat oē mēdaciū eē peccatū nō tñ de oi mēdacio accipiēdū ē illud: perdes oēs qui loquunt mendaciū. Nec illud os quod men/titur occidit aiam. Nec omne mendaciū isto pre/cepto phiberi videt nec premissa descriptione mē daciū ioci includi.

¶Vbi cum periculo erratur vel nō.

Illud etiā sciēdū est q̄ in q̄busdā reb⁹ ma/gno malo: in q̄busdā puo: in q̄busdā nullo fallimur. In quibusdā reb⁹ nihil interest ad cape/scendū dei regnū. vtz credāt an nō: uel vtrū putēt va: an falsa: siue sint siue nō. In his errare. i. aliud p alio putare nō arbitrādū est esse peccatū: uł si est minimū atq̄z leuissimū. ⁊ sūt vera q̄zuis nō videan tur. que nisi credant advitā eternā nō pōt peruenī ri. Et licet error maxima cura cauēdus sit nō solū/mō in maioribus: sz etiā in minoribus reb⁹: nec nisi re rū ignorātia possit errari: nō est tñ cōsequēs ut con tinuo erret q̄sq̄s aliq̄d nescit. Sz q̄sq̄s se existimat scire qō nescit. pro vo. n. approbat falsū qō errorio pprium est. Verūtñ in qua re q̄sq̄s erret interest pluri/mū. Sūt eni q̄ nescire ē meli⁹ q̄z scire. Jtē nōnullis

errare pfuit aliquãdo: sz i via. pedũ: nõ in via moꝛ.

¶ De iacob si mentitus fuit

Solet etiã q̃ri de iacob q̃ dixit se eẽ esau alit aio sentiẽs: vtꝛ mẽtit⁹ sit. de hoc Aug⁹. ait Jacob qõ mr̃e fecit auctoꝛe: ut falleret patrẽ si vili gẽter attẽdat: videt nõ eẽ mẽdaciũ: sz mysteriũ. intẽdebat. n. mr̃i obedire q̃ p spm̃ nouerat misteriũ ꝛ ideo ꝓpter familiare ꝯsiliũ spũs sci qõ mr̃ accepat a mendacio excusatur iacob.

¶ Distinctis q̃nq; ꝓceptis scõe tabule ꝛ exposit: Hic mgr̃ determinat de q̃busdã q̃ ꝓcepto q̃nto ꝛriãt. s. de mẽdacio ꝛ piurio. Diuidit aũt ꝫ ps i duas. In ꝑma determinat de mẽdacio. i scõa de piurio. xxxix. di. Nũc de piurio videam⁹. ꝑma ps i duas. ꝑma distinguit diuersos modos mẽdacij. i scõa diffinit mẽdaciũ ibi: hic videndũ ẽ q̃d sit mẽdaciũ ꝛc. Prima i duas. i ꝑma pte ponit q̃ndã diuisionez mẽdacij p quã scit q̃ mẽdaciũ sit moꝛtale ꝛ q̃ veniale pctm̃. i scõa ponit q̃ndã aliã p quã scit q̃ mẽdaciũ sit alio g̃ui⁹. Sciẽduz ẽ octo esse gnã mẽdacij ꝛc. Circa ꝑmũ d. fa. ꝑ° distinguit tres mẽdacij modos. 2° ex dict⁹ mãifestat qõdã qõ dubiũ eẽ poterat ibi: De mẽdacio aũt obstetricũ ꝛc. Hic videndũ ẽ q̃d sit mẽdaciũ ꝛc. hic diffinit mẽdaciũ. Et circa ꝫ tria fa. ꝑ° oñdit q̃d sit mẽdaciũ. 2° oñdit q̃ oẽ mẽdaciũ ẽ pctm̃ ibi: Q; mẽdaciũ oẽ. 3° soluit qõdã qõ videbat ꝛiũ ibi: Solet q̃ri de Jacob. Circa ꝑmũ tria fac. ꝑ° oñdit q̃d sit mẽdaciũ. 2° q̃d sit mẽtiri ibi Mẽtiri ꝟo ẽ ꝛc. 3° soluit q̃ndã qõnẽ ibi. ꝫ solz q̃ri Q; ꝟo oẽ mẽdaciũ ꝛc. Circa ꝫ d. fa. ꝑ° oñdit i oi mẽdacio eẽ pcti picu lũ. 2° ostẽdit de erroze q̃ ẽ mẽdacij effect⁹ qõ q̃nq; põt eẽ cũ pcto q̃nq; sine pcto ibi. Illud ẽt sciẽdũ. ¶ Qõ ꝑma.

b Jc q̃rit q̃nq; ꝑ° q̃d sit mẽdaciũ. 2° de diuisiõe quã ponit. 3° vtꝛ oẽ mẽdaciũ sit pctm̃. 4° vtꝛ oẽ mendaciũ sit pctm̃ moꝛtale. 5° de ordine mẽdacioꝝ i g̃uitate pcti.

Ad ꝑmũ sic ꝓcedit. videt q̃ icõueniẽt diffimiat mẽdaciũ i lra. q̃ enĩ vez loq̃t qõ falsũ eẽ credit mentit sic dic̃ Aug⁹. in li. de mẽda. sz ibi nõ ẽ falsa vocis significatio: g̃ malũ mẽdaciũ diffinit eẽ falsa voc⁹ significatio ¶ p̃ mẽdaciũ opponit vitati. virt⁹ãt vitat⁹ nõ solũ i dict⁹ sz etiã i fact⁹ ꝟsistit. Fz ꝑbm i. iiij. etb. g̃ nõ oẽ mẽdaciuz ẽ falsa vocis significatio. ¶ p̃ sic in. ij. li. dictũ ẽ intẽtio respicit fnẽ vltimũ: sz a fine vltio nõ recipit aliq̃d spẽz: sz a ꝓrio qõ est obiectũ cui⁹ ẽ volũtas. cũ aũt i diffinitõe nõ debeãt poni ni si specificãtia diffinitũ. videt q̃ icõueniẽt ponat in diffinitiõe mẽdacij intẽtio fallẽdi. ¶ p̃ id qõ ẽ cõe hñ ꝛ male factis nõ ꝺz poni i diffinitõe alicui⁹ mali maxie q̃si cõpletiuũ diffinitiõis: sz intẽtio mala põt cõiter ĩueniri ꝛ i his q̃ sunt bona ex gnẽ ꝛ i his q̃ sũt mala ex gnẽ: sic etiã in ꝓpõito patz de illo q̃ vez dic̃ ne ei credat si estimet q̃cq̃d dixerit sibi nõ credi: g̃ intẽtio fallẽdi nõ ꝺz poni i diffinitõe mẽdacij ¶ p̃ ille q̃ ioco mẽtit fallere nõ intẽdit: q; scit sibi nõ credi: sz tñ iocosũ mẽdaciũ inẽ mẽdacia reputat: ergo ĩtẽtio fallẽdi nõ ꝺz poni in diffinitiõe mẽdacij. ¶ ℟° dõ. q; duob⁹ mõis in actib⁹ hũanis ꝺtigit eẽ pctm̃. vno mõ ex ipa nã facti qõ in se malũ ẽ sic in illis q̃ sũt mala ex gnẽ. alio mõ ex abusu faciẽt⁹ sic cũ q̃s ea q̃ sũt bona ex gnẽ: ex intẽtiõe ptana facit Mẽdaciũ g̃ vtrũq; istoꝝ cõplectit: q; q̃tũ ẽ de se ꝺordinatũ ẽ: ꝛ q; inordinatio i signãdo nõ põt eẽ nisi ex falsitate significationis. iõ i mẽdacio falsa significatio ĩcludit. falsa aũt significatio ad rõnẽ pctĩ i moralib⁹ nõ sufficit cũ nõ sit in ptãte hois vez significare: sic nec vez scire. vñ oportz q; sit talis falsa significatio i mẽdacio q̃ q̃s volẽs a recto deuiat. ꝫ aũt nõ est nisi q̃n sciẽs falsũ loq̃t: q; ignoꝛãs nõ volũtari⁹ ẽ. ex ꝫ autẽ ipso q; aliq̃s sciẽt falsũ loq̃t falsitatẽ intẽdit significare. ꝛ iõ cõpletiuũ i diffinitiõe mẽdacij ponit intentio fallẽdi: sz q̃si male falsa voc⁹ significatio ¶ Ad ꝑmũ g̃ dicẽdũ q; mẽtiri ꝛ mẽdaciũ i ꝫ differũt: q; mẽdaciũ noiat aliq̃d q; fz se ẽ de genere maloꝝ p abstractionẽ suã. mẽtiri aũt rõe sue ꝺcreationis ipoꝛtat obliq̃tatẽ siue pctĩ ex pte dicẽtis. vñ aliq̃s dicẽdo illud qõ sm se a ꝟo nõ deuiat si sm suã opinionẽ deuiet mẽtit. nõ aũt qõ dic̃ ẽ mẽdaciũ. ¶ Ad scõm dicẽdũ q; voꝛ hoĩ ꝑncipal⁹ data ẽ ad significãdũ. vñ oẽ signũ quo q̃s aliq̃d significat noie vocis ĩtelligit ꝛ eo mẽdaciũ pfici põt: sic pz i signis ꝛ nutib⁹ monachoꝝ: sic ꝛ oẽs alij sensus sortiunt nomẽ visus q̃ ẽ ꝑncipalioꝛ inẽ eos. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q; finis ẽ duplex. vn⁹ q̃ ẽ ꝓpri⁹ alicui vtuti vl̃ vicio ꝛ cõmẽsurat obiecto ei⁹ ꝛ hmõi finis intẽtio ad spẽz vtutis vl̃ vicij pertinet sic ꝛ volũtas obiecti. eq̃lit. n. ẽ eẽntiale fortitudini velle sustinere difficilia. ꝛ intẽdere bonũ qõ ẽ fm habitũ. Ali⁹ ẽ finis cõis sicut felicitas respectu oĩuz vtutũ. ꝛ intẽtio hmõi finis nõ specificat vtutẽ. Intẽtio aũt q̃ i diffinitiõe mẽdacij ponit ẽ finis ꝓpij ꝛ obiecto ꝓportionati. sic. n. verax vã lo quit amoꝛe veri: ita mẽdax falsi loq̃t falsitatem intendẽs. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ q; ex ꝫ ipo q; factũ qõ ẽ de gnẽ bonoꝛuz fit puersa intẽtiõe alicui vicio appꝛopꝛiato ad spẽz illi⁹ vicij trahit. Sicut q̃ vadit ad ecclesiã vt furet. vñ ꝛ vera vocis significatio q̃n intẽtiõe fallẽdi fit ad spẽm mẽdacij trahitur. ¶ Ad vltimũ dicẽdũ q; ĩtẽtio fallẽdi põt ĩtelligi dupl⁹ vno mõ respectu fallacie. put ẽ in ipo fallẽte tñ. alio mõ. put ẽ in fallẽte ꝛ in eo q̃ fallit. q̃cũq; enĩ falsũ loq̃t q̃tũ ẽ in se fallit. q̃uis nõ sp aliq̃s p ei⁹ vbũ fallat. Quicũq; g̃ sciẽs falsuz loq̃t. fallaciã intẽdit fm q; ẽ in fallẽte. vñ ista intẽtio fallendi cõis ẽ oĩ mẽdacio: sz intẽtio q̃ aliq̃s intẽdit fallaciã non solũ vt ipse fallat: sz vt alij fallant nõ est in mẽdacio iocoso. Unde minimũ habet de ratiõe mendacij.

Ad secũdũ sic ꝓcedit. videt q; icõueniẽter mẽdaciũ diuidat in lra. Ea enĩ q̃ fm accidens sũt cũ infinita sint dimittẽda sũt. Sz mẽdacio inq̃tũ hmõi accidit q; fiat ioco vl̃ cõmodo vl̃ dãno alicui⁹: g̃ fm ista incõueniẽt diuidit mẽdaciũ ¶ p̃ fm pbm i. iiij. etb. Lud⁹ cũ sit q̃dã reꝺes vtilis est ad vitã etiã vtuosaz: sz mẽdaciũ officiosũ dr̃ q̃ sit ad vtilitatẽ alicui⁹. iocosũ aũt q̃ fit cã ioci: g̃ mẽdaciũ iocosum in officioso ĩcludit: nec ꝺeberet ꝺtra ipsũ diuidi. ¶ p̃ pbs i. iiij. etb. dicit q; aliq̃s fallax ẽ q̃ nulli⁹ gra maioza existentib⁹ fingit: sz mẽdaciũ iocosũ: officiosũ: ꝛ pernicioſũ alicui⁹ cã fit: ergo ẽ aliq̃ mẽdaciũ ꝑter ista tria ¶ p̃ Aug. ponit octo mẽdacij gnã: ergo insufficiẽter p tria tñ diuiditur. ¶ p̃ videt q; illis octo sit etiã aliq̃ superfluitas. mẽdaciuz enĩ q̃ fit i doctrina religiõis nõ distinguit ab alijs nisi fm mãm: sz mãlis mltiplicatio relinquẽda ẽ: ergo non ꝺebuit hoc mẽdaciũ ꝺ alia distingui. ¶ p̃ pbs in. iiij. etb. diuidit mẽdaciũ i iactãtiã ꝛ ironiã. cũ ergo hec mẽbza hic ꝑtermittit. videt diuisio insufficiẽs. ¶ ℟° dõ. q; mẽdaciũ hic diuidit vt cognoscat q̃nõ diuersimode cõtingit mẽdacio peccare. ꝛ iõ nõ assignãt hic mẽdacij faciẽtes diuersitatẽ in ipso fm q; ẽ hmõi: sz magis fm q; est pctm̃. Et ꝑter ꝫ assignãt tres modi mẽdacij fm q; fallacia q̃ ẽ mẽdacij complemẽtũ in trib⁹ gradib⁹ ꝺsistere põt. Prim⁹ grad⁹ est vt sit tñ in fallẽte q̃ fallit: q̃uis null⁹ ab ipo fallat. ꝛ ꝫ cõtingit in mẽdacio iocoso. Scõs grad⁹ ẽ vt fallacia tñ ad opinionem audiẽtis pueniat: vt. s. vez estimet q̃ falsũ ẽ sibi a ꝺicẽte platũ. ꝛ in ꝫ gradu ꝺsistit mẽdaciũ officiosũ i quo nõ pueniat ad pl⁹ mali nisi q; audiẽs falsaz intẽtionẽ ꝺcipiat q̃tũ ad intẽtionẽ ꝺicẽtis. Tert⁹ grad⁹ ẽ vt fm eiusdẽ intẽtionẽ fallatia pducat vlteri⁹ vsq; ad dãnũ in reb⁹ vl̃ psona alicui⁹. ꝛ ꝫ est pniciosũ mẽdaciũ. Et p ꝫ pz solutio ad ꝑmum: q; quãuis hmõi accidãt mẽdatio inq̃tũ hmõi: nõ tñ accidũt ei inq̃tũ pctm̃. ¶ Ad scõm dicẽdũ q; q̃uis lud⁹ aliq̃s sit vtilis: nõ tñ lud⁹ ille talis q̃lis ẽ lud⁹ mẽtiẽtis ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q; ille q̃ nulli⁹ grã mẽtit ad mẽdaciũ iocosũ reducit. maxie si mentiat ꝺ indifferẽtib⁹. ꝛ q̃ ad nulli⁹ dãnũ ptinere pũt. opationes enĩ ludicre nulli⁹ gra fiũt vt dr̃ i. r. etb. ¶ Ad q̃rtũ dõ. q; illa octo gnã mẽdacij sub trib⁹ ꝑmis cõtinẽt: sz iõ magis pticulati diuiduũt: q; i diuersis materijs cõtingit eẽ mai⁹ vl̃ min⁹ pctm̃. vñ tria mẽbza scõe diuisiõis reducũt ad mẽdaciũ pnicioſũ. põt enĩ alicui iferri nocumẽtũ vel in spũali vita: ꝛ sic ẽ ꝑmũ qõ fit i doctrina religiõis vl̃ i alijs: siue nocumẽtũ alicui illatũ in nulli⁹ ꝓfectũ cadat qõ est secũd⁹ modus siue cadat in ꝓfectum alicui⁹ quod est tertius modus.

Duo vo alis mõi reducũt ad mẽdaciũ iocosũ: qz aliqñ aliqs mẽtit pp suã delectatõez quã hz ĩ mẽtiẽdo z sic ẽ q̃rt⁹ mod⁹ Aliqñ aũt ppter delectationẽ alteri⁹ cui ex mẽdacio placz: z sic ẽ q̃nt⁹ mod⁹. tres vo vltimi mõi reducũt ad officiosũ mẽdaciũ. Aliqñ.n. aliqs mẽtit ad vitãdũ dãnũ alteri⁹ ĩ pecũia: z sic ẽ sext⁹ mod⁹. Aliqñ.n. ĩ psona q̃tũ ad vitã corpalẽ: z sic ẽ septim⁹ mod⁹. aliqñ vo q̃tũ ad ea q̃ vtut sũt: z sic ẽ octau⁹ ¶ Ad q̃ntũ vo. q⁹ mãlis mltiplicatio debuit hẽ tãgi iq̃tũ diuersa q̃titas culpe p eã iñuat ¶ Ad vltimũ vo. q⁹ phs assignat duas spẽs mẽdacij fz q⁹ oppõit vtuti. z iõ diuisit mẽdaciũ ĩ supfluũ qo ẽ iactãtia. z diminutũ qo ẽ yronia. iactator.n. est q̃ maiora de se fingit q̃ sint. yronia aũt q̃ minora. Dic aũt diuidit mẽdaciũ ad cognoscẽdũ q̃titatẽ in ipso. z ideo oportuit aliter diuidere.

Ad tertiũ sic pcedit. videt q⁹ nõ oẽ mẽdaciũ sit pctñ nullũ. n. pctñ fit instictu spũssci: fz Jacob vt ĩ lra dr ppẽ familiare osiliũ spũssci qo a mre accepat dixit se eẽ primogenitũ cũ nõ eẽt z ita mẽtit⁹ ẽ: g̃ aliqo mẽdaciũ ñ ẽ pctñ ¶ P nullũ pctñ remũerat a deo. Sz obstetrices egypti sũt remũerate a deo p mẽdacio q⁹ pharaoni dixert vt dr. Exo. ij. g̃ aliqo mẽdaciũ nõ ẽ pctñ. ¶ P null⁹ vtuosus inquãtũ hmõi peccat: fz fz phm ĩ. iiij. eth. ad vtutẽ vitat ptinet declinare ad min⁹ ĩ quo aliqo mẽdaciũ ẽ: g̃ ñ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ ¶ P vt dr. j. Pet. j. spũsco ispirati locuti sũt sci dei hoies q̃ scripturas dñas ediderũt: fz inueniũt ĩ scriptur aliq locutões q̃ nõ sũt vere fz q⁹ vba sonãt sic q⁹ ligna filue iuerũt ad rãmũ vt eis ĩparet Juo. ix. Lũ g̃ p ispiratiõez spũssci nõ fiat aliqo pctñ. videt q⁹ nõ oẽ mẽdaciũ sit pctñ. ¶ P viciũ mendacij qo vtuti vitat opponit nõ solũ ẽ in dict: fz ẽt in fact: fz sine pctõ põt aliqs aliqñ signare facto qo ñ ẽ: sic o xpo legit Luce vl. q⁹ finxit se longi⁹ ire. Sil ẽt Josue q̃ fil aunt se fugẽ añ habitatores Hay. z Dauid q̃ fil aunt se stultũ añ regẽ Achis: g̃ z vbo põt aliqs sine pctõ mẽtiri. ¶ P mẽdaciũ ñ videt eẽ pctñ nisi ex eo q⁹ fallit: fz aliqñ expedit hoi vt ĩ aliquo fallatur z erret vt ĩ lra dr. z ĩ mlt casib⁹ pz: g̃ aliqñ põt aliqs sine pctõ mẽtiri. ¶ P null⁹ act⁹ ogru⁹ ẽ pctñ: fz mẽdaciũ officiosũ ẽ hmõi: qz offñ ẽ ogru⁹ act⁹ pson fz statuta prie igit ꝛc. ¶ Sz õ aug. ĩ li. o mẽ. dic q̃sqs aliqo gen⁹ mẽdacij q⁹ pctñ nõ sit eẽ putauerit seipsũ turpit decipit: g̃ oẽ mẽdaciũ pctñ ẽ. ¶ P ois iordinatio ĩ actib⁹ hũanis si volũtaria sit pctñ ẽ fz vbicũq ẽ mẽdaciũ ẽ aliq iordinatio: qz adhibet vox ad significãdũ aliqd qo significabile nõ ẽ: g̃ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ. ¶ P nihil oppõit vtuti nisi pctñ: fz oẽ mẽdaciũ oppõit virtuti q̃ ẽ vitas vt ĩ. iiij. eth. pz. g̃ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ ¶ R° od⁹ q⁹ cũ malũ oifariã otigat cuilibz circũstãtie puersitas etiã aliis circũstãtijs debit exñtib⁹ pctñ ĩ mozib⁹ facit vt si aliqs accipiat. vñ nõ oz q̃tũcũq bonũ ĩtẽdat vl alie circũstãtie ordinate videãt pctñ nõ euitabit. cũ aut locutio ĩmẽta sit ad exp̃mẽdã opceptõez cordis qñcũq aliqs loq̃t qo ĩ corde nõ hz loq̃t q⁹ nõ oz. hẽ aũt otigit ĩ oi mẽdacio. vñ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ q̃tũcũq aliqs ppẽ bonũ mẽtiat. ¶ Ad pmũ g̃ od⁹ q⁹ vba q̃ Jacob ptulit fz aliquẽ itellectũ necessitatẽ vel vitatez habuert, sibi.n. pmogenitura dei electiõe debebat: z ad illũ itellectũ spũssciis vba ordinabat cui⁹ instinctu z itellectu loq̃bat sine ipe illũ itellectũ ex vbis accipet explicite sine implicite hẽ significare itẽdẽs ad qo spũssciis ordiabat vñ a mẽdacio excusat. z eadẽ rõ ẽ o oib⁹ vbis q̃ mẽdaciũ sape videt ab illis viris plata ĩ qb⁹ mẽdaciũ occedere nepharium videt. ¶ Ad scõz od⁹. q⁹ obstetrices mẽtite sũt ad lrãm: nec p mẽdacio remũerate sũt: fz p pietate: qz pueros hebreoz liberarũt. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q⁹ ĩ maiozi icludit min⁹ z nõ econuerso: z qñ vtuosus eligit min⁹ dicẽ o se q̃ possit fz rei vitatẽ nõ mẽtit: fz aliqo vez tacet. ¶ Ad q̃rtũ od⁹. q⁹ vba q̃ ĩ sacra scriptura sũt scripta aut sũt vba ei⁹ q̃ scripturã edidit: aut sũt vba alicui⁹ q̃ ĩ scriptura recitat loquẽs. Si p̃mo mõ sic ñ otigit ĩ eis mẽdaciũ: qz ĩ figuratiuis locutiõib⁹ nõ ẽ sensus vboz quẽ p̃mo aspectu faciũt: fz quẽ pferẽs sub tali mõ loquẽdi facẽ itẽdit: sic q̃ dic q⁹ pratũ ridat sub q̃dã rei filitudine itẽdit significare prati flozitionẽ. Si ãt sũt vba alicui⁹ q̃ recitat loquẽs aut sũt alicui⁹ cui⁹ malicia ĩ scriptura arguit z sic nõ ẽ icõueniẽs q⁹ sint ibi etiã mẽdacia: sic vba iudeozũ xp̃m blasfemãtiũ. Aut alicui⁹ q̃ cõmẽdat nõ o pfectiõe vtutis: fz de pfectu sic obstetrices cõmẽdãt q⁹ ĩ hẽ pfecert q⁹ nõ ĩ dãnũ alicui⁹ fz ĩ obseq̃ũ dñũ mẽtite sũt: aut sũt vba alicui⁹ q̃ cõmẽdat de pfectiõe vtut z ĩ exẽplũ ppõit: z tũc ẽ eadez rõ sic de vbis scripture ¶ Ad q̃ntũ vo. q⁹ fcã nõ sũt ordiata de se ad significãdũ sic voces. Et iõ nõ oz q⁹ si aliqd fiat per qo aliqo falsũ deb itelligi q⁹ hẽ ipo fiat qo ñ oz fieri: sic dr q⁹ nõ oz dici q̃ falsũ voce significat. vñ nõ oz q⁹ oẽ tale factuz sit pctñ z pcipue q̃ factũ ĩ significatõe alic⁹ exhibet. tũc.n. eadẽ rõ ẽ de illis fact z de locutiõib⁹ figuratiuis. Sic.n. locutio figuratiua vitatẽ hz nõ a sensu quẽ vba hñt ĩ p° aspectu fz ab eo quẽ loquẽs facẽ itẽdit Jta ẽt q⁹ dns oñdit se velle lõgi⁹ ire q̃si p filitudinẽ elõgatiõis ĩ itinẽ. significabat elõgationẽ sui a cognitõe discipulor. z ĩ hẽ vitatẽ hẽbat ¶ Ad sextũ od⁹. q⁹ q̃tus alicui pfit ĩ aliquo casu falli: nõ tñ ppẽ hẽ bonũ aliqo malũ faciẽdũ ẽ sic nec ẽ furãdũ vt elemosine deẽt z ita cũ mẽdaciũ o se iordinatõez hẽat: nõ ẽ mẽtiẽdũ p quo cũq alteri⁹ cõmodo. ¶ Ad vltimũ od⁹. q⁹ mẽdaciũ dr officiosũ nõ rõe sui: fz rõne cause q̃ ad mẽtiẽdũ iclinat.

Ad q̃rtũ sic pcedit videt q⁹ oẽ mẽdatiũ sit pctñ mortale. oẽ.n. pctñ qo ĩ pditõez adducit ẽ pctñ mortale. Sz ĩ psal. dr. Perdes oẽs q̃ loquũt mẽdaciũ: g̃ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ mortale ¶ P oẽ id qo ĩ subuersionẽ fidei vgit ẽ pctñ mortale. fz mẽdaciũ ẽ hmõi vt Aug. pbat ĩ li. o mẽda. g̃ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ mortale. Minor pz ex hẽ q⁹ si ĩ aliquo casu mẽtiri hz tũc nõ sp oz fidẽ bono hoi adhibẽ z si ĩ aliquo nõ sibi credit nõ erit necessitas vt ĩ alijs sibi credat. ¶ P si aliqo mẽdaciũ excusẽt a pctõ mortali pcipue mẽdaciũ officiosũ tale eẽ videt: fz mẽdaciũ officiosũ ẽ pctñ mortale: cũ p ipsũ eẽna merces ĩ tpalẽ cõmuteť. Greg. n. dic ĩ glo. Exo. j. o obstetricib⁹ benignitat eaz merces q̃ ĩ eẽna vita remũerari poẽat p culpã mẽdacij ĩ ẽrenã recõpẽsationẽ cõmutata ẽ: g̃ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ mortale ¶ P in lra dr. q⁹ pfect viris dãnabile ẽ p cõmodo aliteri⁹ mẽturi: fz nullũ pctñ dr eẽ dãnabile nisi mortale: g̃ mẽdaciũ officiosũ pfect ẽ mortale: z eadã rõe. oẽ aliọ mẽdaciũ: cũ mẽdaciũ officiosũ min⁹ videat eẽ dãnosũ: z ita p ois etiã ĩ alijs oẽ mendaciũ pctñ mortale ẽ: qz pfecti nõ sũt peiozis oditiõis q̃ alij. ¶ P nihil phibet dino pcepto nisi pctñ mortale: fz in phibitiõe falsi testi monij phibet oẽ mẽdaciũ sic Aug. dic ĩ li. o mẽda. g̃ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ mortale. ¶ Sz õ ppter pctñ mortale nõ edificant spũales dom⁹: fz obstetricib⁹ edificauit de⁹ spũales domꝰ Fm Jero. g̃ obstetrices mẽtiẽdo mortaliẽ nõ peccauerũt z ita nõ oẽ mẽdaciũ ẽ mortale pctñ. ¶ P nullũ pctñ mortale alicui occidit: fz ĩ glo. sup pmũ Exo. dr q⁹ infirmis cõcedit mẽturi: g̃ ñ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ mortale ¶ P Hre. dic q⁹ mẽdaciũ officiosũ facile credim⁹ rclarari: fz pctñ ex hẽ dr ẽ veniale q⁹ facile remittit: g̃ mẽdaciũ officiosũ ẽ pctñ venale. ¶ R° od⁹. q⁹ pctñ mortale dr q̃ hoiez vita spũali puat. spiritualis aũt vita p charitatẽ ẽ. vñ illa pctã ex sui gnẽ mortalia sũt q̃ dilectionẽ dei vl primi vgunt. Et iõ duplex gen⁹ mẽdacij peccatũ mortale ponẽdũ ẽ. Primũ qo dilectũ est sic cũ q̃s ĩ doctrina religiõis mẽtit. Scõm ẽ qo ĩ detrimẽtũ iusticie ad primũ vgit: sine sit tale mẽdaciũ qo ad pueritionẽ iudicij ordinat sic cũ q̃s ĩ loco iudicij falsũ dic sive sit ĩ nocumẽtũ alicui⁹ qo sine mortali pctõ eẽ nõ põt. Alia vo mẽdacia: qz iordinationẽ q̃ndã hñt: nõ tñ a dilectõe dei z primi auertũt pctã sũt: fz sũt venialia. ¶ Ad pmũ g̃ dicẽdũ q⁹ auctoritas illa nõ loq̃t de oi mẽdacio: fz de pnitioso tñ ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q⁹ mẽdatũ platũ si estimet eẽ licitũ ipsa estimatio ĩ subuersionẽ fidei vgeret: nõ tñ oz q⁹ oẽ mẽdaciũ ad subuersionẽ fidei ordinet pcipue cũ nõ sit de his q̃ ad fidez spectãt ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q⁹ de mẽdatio obstetricũ diuersa ẽ opio. Quidã.n. dicũt q⁹ mendaciũ fuit ad obfuãdã vitã pueroz: z sic fuit officiosũ z veniale pctñ fuit z ad cõseruãdũ vitã ppriã: z sic fuit libidinosũ z mortale pctñ. Sz hẽ nõ videt rõnale: quia nõ min⁹ debet hõ suam vitã tueri q̃

alteri⁹. Et iō alij dicūt q⁹ in actib⁹ obstericū tria ē ꝯsiderari. Primo ipsā pietatē q̄ pueris pcere voluerūt. z q̄tū ad h̄ vl̄ meruerūt: vl̄ ad meritū disponebāt z fm h̄ itelligēdū ē vbū Jeronymi q⁹ edificauit eis de⁹ domos spūales. Fuit etiā ibi mēdaciū qō siue ꝑ liberatiōe puerorū siue ꝑ liberatiōe vite ꝑpe qō magis videt subtilit̄ discutiēti fm Grego. dictū pctū veniale fuit: z sic hūt laudē fm Aug. in li. de mēdacio nō pfecte iusticie: sz ꝑfect⁹ ad iusticiā: Fuit etiā ibi omissio ꝯfessiōis dīne vitat⁹ z iusticie. si tñ cozā pharaōe tūc ꝯfiteri tenebāt z q̄tū ad h̄ potuit ibi eē pctm̄ mortale Et fm h̄ pōt itelligi q⁹ merces eēna eis ī tpalē cōmutata ē Ul̄ si ex h̄ mortaliē nō peccauerūt oꝝ merces eēna ī tpalē cōmutata: qz eaꝝ benignitas gr̄a nō informata remūeratiōe tpalē habuit q̄ gr̄e adiūcta habuisset eēnā ¶ Ad q̄rtū dicēdū q⁹ sz quosdā oē mēdaciū viris pfectis pctm̄ mortale ē. Cui⁹ rōnez duplr aliq assignāt. Quidā enī sumūt rōnē ex pfectiōe charitat⁹ p quā mēs hois sūme vitati adheret adeo q⁹ oē mēdaciū eoꝝ cū deliberatōe z ex ꝺpētu ē. vñ nō pōt eē veniale: sic nec hō in ꝑmo statu venialiē peccare potuit. Sz h̄ nihil est dictū: qz eadē rōne nullū aliud pctū veniale cōmittē possent qō falsissimū ē q̄tūcūq; pfectissimis viris cū etiā in aplis pctm̄ veniale fuerit. i. Jo. j. Si dixerim⁹ q⁹ pctm̄ nō habem⁹ ⁊c. Alij vō sumūt rōnē ex pfectiōe stat⁹ fm q⁹ aliq pfectionē ī publico ꝓfēdūt vt religiosi z ꝓlati: z istis adhibet fides tāq̄ ꝺseruatoꝝ ⁹vitatis. ⁹ñ si in aliquo a ⁹vitate deuiarēt nec eis nec alijs fides adhiberet: z sic fieret magnū ꝓiudiciū ⁹vitati. Sz h̄ iterꝝ nihil ē: qz nō credit⁹ eis tāq̄ ꝺfuatoꝝ ⁹vitat⁹ in oīb⁹ eoꝝ fact⁹ vl̄ dict⁹: sz ī illis tñ q̄ ad officiū cōfuāde ⁹vitat⁹ spectāt sic doctrina z iudiciū ī q̄b⁹ si a ⁹vitate deuiarēt nō ē dubiū q̄n peccarēt mortaliē Et iō dō. q⁹ nec mēdaciū nec aliud pctm̄ qō ex genere suo pctm̄ mortale nō ē pfect⁹ viris mortale pctm̄ fit: nisi sit ꝺ eoꝝ votū: sz ꝑ accidēs pōt eis mortale fieri sic̄ z alijs vt si fiat ꝺ ꝺscīaz q̄tūis errātē vel rōne scādali vl̄ alicui⁹ hmōi. Q⁹ vō dr̄ ī lr̄a q⁹ mēdaciū officiosū pfectis viris ē dānabile itelligēdū ē cōpatiue: qz ī eodē genere pcti magis peccat pfect⁹ q̄ impfect⁹: q̄tūis vtriq; venialiē vl̄ mortaliē: nō tñ h̄ circūstātia aggrauās aggrauat ī infinitū vt q⁹ vni ē veniale alteri mortale fiat. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q⁹ dīno ꝓcepto ꝓhibet⁹ aliq̄d duplr. vno mō directe qō ꝺ ꝓceptū dr̄ z sic ꝓhibet⁹ mēdaciū pniciosū qō ex ipa forma ꝓcepti patz. Nō loq̄ris ꝺ primū tuū falsū testi. alio mō idirecte qō ꝑter ꝓceptū dr̄: z sic mēdaciū iocosū z officiosum sicut z alia peccata venialia ꝓcepto diuino ꝓhibent⁹.

Ad q̄ntū sic ꝓcedit⁹. videt⁹ q⁹ icōueniēter grad⁹ mēdaciorꝝ in lr̄a assignent⁹. q̄ñcūq; n. aliqs falsū sciēt⁹ loquit⁹ mētit⁹: sz aliqs disputādo falsū sciēt⁹ loq̄t⁹ etiā in his q̄ ad fidē ptinēt: g̃ dic̄ mēdaciū ī doctrina religiōis z h̄ nō est grauis⁹ mēdatio pniciosa: g̃ mēdaciū qō fit ī doctrina nō ē ꝑmū z grauissimū mēdaciū. ¶ Ꝑ cōtingit q⁹ de his q̄ ad fidei religionē ptinēt aliqs ioco mētiat⁹: nec tñ h̄ grauis⁹ reputaret⁹ q̄ mēdaciū ⁹gēs ī graue dānū ꝓximi: g̃ idez qō pz⁹. ¶ Ꝑ officiosū mēdaciū pl⁹ hz de rōne mēdacij q̄ iocosū vt ex dict⁹ pz. cū g̃ iocosū mendaciū ꝓponat⁹ officioso videt⁹ q⁹ incōueniēter ordinet⁹ ¶ Ꝑ cuicūq; malicia ꝑpē seipsaz placet videt⁹ ī spm̄ scm̄ peccare: sz pctm̄ ī spm̄ scm̄ ē g̃uissimū vt ī ij. li. dictū ē. cū g̃ ille q̄ mētit⁹ sola mētiēdi libidine ī ipa malicia delectari videat⁹. videt⁹ h̄ q⁹ mēdaciū ceteris sit grauis⁹ qō tñ q̄rto loco ponit⁹. ¶ Ꝑ q̄to magis nocumētū p mēdaciū euitat⁹ tāto ē min⁹ pctm̄: sz magis dānū ē corpis mors q̄ corpis īmūdicia: g̃. vij. mēdaciū qō fit ad tuēdū vitā debet⁹ postponi octauo qō fit ad tuēdū aliquē ab īmūdicia corpali. Jn ꝺriū ē auctoritas Aug. i li. de mēdacio. ¶ ℟⁹ dicēdū q⁹ qōlibz pctm̄ fm suū gen⁹ hz aliquā ꝯtitatē cui addi vl̄ subtrahi pōt rōne alicui⁹ adiūcti. vñ z ꝯtitas mēdacij sz tres gd⁹ pōt �sideri. Prim⁹ grad⁹ ē qñ ꝯtitas mēdacij ex aliquo adiūcto augmētat⁹. h̄ aūt adiūctū mēdaciū aggūās est vl̄ ꝓphanatio dīnoꝝ q̄ ē ꝺditio maxie aggūās. Et iō mēdaciū qō fit in doctrina religiōis ponit⁹ ꝑmū. Uel ē nocumētū ꝓximoꝝ qō q̄dē mitigat⁹ si nocumēto aliq̄ vtilitas adiūgat⁹. z iō ī scō ordine ponit⁹ mēdaciū qō obest z nulli ꝑdest. Jn tertio vō mendaciuz qō alicui ꝓdest z nulli obest. Scōs vō grad⁹ mēdacij �sideratꝫ sine additiōe vl̄ diminutiōe: sz qz in quolibz gnē pctī: grauis⁹ ē pctm̄ qō ex habitu ꝑ cedit in ꝯtūm ex libidine maiozi fit. Jō ī q̄rto loco ponit⁹ mēdaciū: qō fit ex libidīe mētiēdi: qz vnicuiq; hūtu hūtū delectabilis ē opatio sz ꝓpziū habitū. Quīto vō loco ponit⁹ mēdaciū qō nō videt⁹ ex habitu ꝓcedere: sz ex intētiōe alicui⁹ finis ex̄nei: q̄ tñ mēdaciū nō aggūat nec alleuiat sic̄ qō fit ex intētōe placēdi vl̄ delectādi. Terti⁹ grad⁹ ē in quo �sideratꝫ ꝯtitas mēdacij diminuta ex aliquo adiūcto qō est intētio vtilitat⁹ q̄ tāto magis alleuiat ꝯto dānū ē grauis⁹ qō vitat⁹. z iō in sexto loco ponit⁹ mēdaciū qō fit ad vitādū ꝓblationē pecunie. Septimū mendaciū qō fit ad vitādū occisionem. Octauū ad vitādū oēturpationē libidinis qō ꝓpē ꝓpinqta tē ꝺsensus vir sine pctō eē pōt ¶ Ad ꝑmū g̃ dicēdū q⁹ ille q̄ disputādo falsū loq̄t⁹: ꝯtuis sciēter nō mētit⁹ nisi asserēdo dicat: qz nō ex sua ꝑsona falsū illud enūciat: sz gerēs ꝑsonā veritatē negāt⁹ ¶ Ad scm̄ dicēdū q⁹ distinctio istoꝝ g̃duū z ordo accipiūt⁹ ceteris ptib⁹. vñ ī aliquo casu illud qō ē scōz pōt eē ꝑmū: z sic de alijs ē. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ ꝯtuis mēdaciū officiosū hēat pl⁹ de rōne mēdacij q̄ iocosū in ꝯtū hz pl⁹ de assertiōe: tñ officiosū hz min⁹ de malo rōne vtilitatis adiūcte. z iō ē min⁹ ꝺs. penultia dictū ē: nō oē pctm̄. ¶ Ad q̄rtū dō. q⁹ fic̄ ī li. ij. pctm̄ qō fit ex electōe habit⁹ ē pctm̄ ī spiritūsanctū. al's nō eēt spāle gen⁹ pctī. z iō h̄ mendaciū qō fit ex mētiēdi libidine (cū ꝓcedat ex inclinatiōe habit⁹ z non ex rebelliōe volūtat⁹ ad aliqō eoꝝ q̄b⁹ a pctō liberamur: qō est ꝓpziū pctī ī spm̄ scm̄) nō erit pctm̄ ī spm̄ scm̄. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q⁹ īmūdicia corpalis hic itelligit⁹ q̄ hz vicinitatez ad pctm̄ rōne cuius mai⁹ dānū reputat⁹ q̄ corpis mors Nec ꝑ corpe alteri⁹ aīaz suā occidāt. Qō sic vitari pōt fm Aug. i li. de mēdacio. Si. n. aliqs ad mortē q̄rat⁹. simplr nobis interrogatis de eo sine loci deēminatiōe. Rn̄dēdū ē q⁹ eū nō ꝑdem⁹ etiā si oporteat nos tormēta sustinē ꝑ quo facto quēdā eꝑm laudat. Si aūt inꝛrogamur vtꝝ sit ī illo loco determinato. Rn̄dēdū ē. scio vbi ē: sz nō dicā. Precipue si itereꝛ Hoc oꝝ ꝯtūm multiplicatio venialiū disponit ad mortale. Ut ab īmūdicia corpali aliquē tueat⁹. Sz q̄d faciēdū ē ipsi mulieri si ꝓpē libidinē vl̄ īmūdiciā q̄rat⁹. Quidā dicūt q⁹ si sentit se pfectā nō ꝺz: qz ī ipa violatōe nō ꝺsentiet: z sic īmunis a pctō erit. Si aūt sentit se impfectā ꝺz veniale pctm̄ cōmittere pot⁹ q̄ īcurrat pctī mortal⁹ picul̄. Sz meli⁹ dicēdū q⁹ si ꝓpositū nō ꝺsentiēdi hz spem suā ī deo ponē ꝺz q̄ nō patiē tētari supza posse. z nō ꝺz venialiē peccare. ex h̄. n. ipo q⁹ ponit⁹ aliq̄d debitū vel dignū fieri auferꝛ ois rō pctī. Et ita oē mēdaciū nō eēt pctm̄ qō ē ꝺ Aug. Nec oē mēdaciū isto ꝓcepto ꝓhiberi videt⁹. Jntelligēdū ē directe sic̄ ꝺriū ꝓcepto Nec ꝑmissa ꝺscriptiōe mēdaciū iocosuz includi. Uez ē si intelligat⁹ intentio fallendi fm q⁹ fallacia est nō tñ indicente: sed etiā in audiēte q̄ fallit⁹ vt dictū est.

DISTINCTIO .XXXIX.

De periurio.

Nunc de periurio videam⁹. piuriū ē mēdaciū iuramēto firmatū. hic q̄rit⁹ vtrꝝ sit piuriū vbi nō ē mēdaciū Qō q̄busdaz videt⁹ ex auctoritate ieronymi dicēt⁹. Aduertendū ē q⁹ iusiurādū tres hz comites: veritatē: iudiciū z iustitiā. si ista defuerit: nō erit iuramentū: sz piuriū. vbi aūt falsū iurat⁹ veritas deest. Si ergo falsū iuret⁹: et si nō sit ibi ītētio fallēdi: videt⁹ eē piuriū: qz deest veritas. Quibusdā placz nō eē piuriū vbi nō mēdaciū: z sicut ꝺ aliqñ falsū sine mēdacio: ita iurat⁹ falsū sine piurio falsū forte dixit aplꝰ cuz se vētuꝝ ad

corinthios ꝓmisit:nec tñ sic ei iponebat culpā mē/dacij ꝓtraxit: qz sic aio sētiebat. ⁊ si iuramēto illud ꝓfirmasset nō piuriū icurrissz:qz ꝙtū i ipo fuit vex dixit.⁊ si iurationē addidisset ꝙtū i se foret vex iu/rasset:⁊ si alit euenerit ꝙz dixit. Jō sic ꝙs nō ē men/dax nisi alit sentiat aio ꝙz dicit: siue ita sit siue non. Jta videt quibusdā neminē piurū cōstituit:nisi ali/ter sentiat in aio ꝙz loquat siue ita sit siue nō.

¶De triplici modo periurij.

Sed melio credit:⁊ ille peierare ꝙ falsuz vo/lūtate fallēdi iurat:⁊ ꝙ falsū putās qō vex ē iurat:⁊ ꝙvex putāt qō falsū ē iurat. vñ aug. hoies falsū iurāt uł cū fallūt:uł cū fallūt aut putat hōvex eē qō falsū ē: ⁊ temē iurat. aut scit uł putat falsū eē: ⁊ tñ ꝑ vo iurat ⁊ nihilomino cū scelere iurat Distāt āt ista piuria duo q cōmēoraui fac illū iurare ꝙ vex eē putat ꝑ ꝙ iurat. vex putat eē:⁊ tñ falsū ē:ñ ex aio iste piurat:sz fallit. hoc ꝑ vo hz qō falsū ē nō ꝑ falsa re sciēs iuratōez iterponit. da aliū ꝙ scit falsuz eē.⁊ dicit vex eē:⁊ iurat tāqz vex fit qō scit falsū eē. Vi/detis ꝙz ista detestāda sit belua. fac aliū ꝙ putat fal sū eē:⁊ iurat tāqz vex sit:⁊ vex forte ē. verbi gra ut itelligat]. Pluit i illo loco:⁊ inrogas hoiez.⁊ dicit pluisse:⁊ tūc pluit ibi:sz putat nō pluisse piur⁹ ē. in terest quēadmodū verbū ꝓcedat ex aio reā liguā ñ facit nisi rea mēs sit. his euidēt tradit ꝙ tripłr pe/ierat hō ut supꝰ dixim⁹. dū uł sciēs falsū iurat uł pu tās falsū qō vex ē iurat:uł existimās vex qō falsū ē iurat. sz hoc extremū ñ videt eē piuriū: uł si piuriū noiet eo ꝙ falsū inrat:nō videt eē re⁹ piurij ꝙ sic iu rat:qz nō ē mēs ei⁹ rea.⁊ iō nec ligua. imo ei⁹ mēs rea ē dū iurare ꝑsumit qō ꝑspicue vex nō dephēdit nō ergo oē piuriū mēdaciū ē:nec ois ꝙ peierat mē/tit:sz ois mētiēdo iurās peierat ⁊ ois ꝙ falsū iurat siue mētiēs siue ñ peierat. Cū ergo ꝙs iurat qō vex ē estimās eē falsū: ꝙrit ꝙd sit ibi piuriū. Jpsa. n. si/gnificatio voc] vera ē:qz vex nesciēt loqt Nō igit ipa significatio uł falsū uł mēdaciū ē:qz vera ē.⁊ ꝙ vex ē piuriū ñ videt eē. Ad qō dicim⁹ loq sic. s. ꝙtra mētē sub attestatōe iuramēti eē piuriū. Mētiri er/go adhibita iuratōe piuriū ē. piuriū ergo ē uł iurā do loq falsum cū intentione fallendi: uel iurando loqui falsū sine intentiōe fallendi uel iurādo loqui verum cū intentione fallendi. ¶Ꝓpositio.

Hic oppōit si ois ꝙ falsū iurat peierat:tūc ꝙ alicui ꝓmittit dare sub certo termio aliqd qō tñ nō faciet:exq̄ iurauit peierauit:qz falsū iura/uit. nō. n. ita futuꝝ erat ut iurauit. Ad hoc dici pōt qz ñ ois ꝙ iurat qō falsū ē exq̄ iurat piur⁹ ē: sic iste ō q agim⁹:sz exq̄ ꝓpositū mutat uł minū trāsgredit iuratio talis sit periuriū reatu.

¶An iuratio sit malū.

Sed āt ꝙrit vtz iurare sit malū: dicim⁹ aliqñ malū eē:aliqñ ñ. ſpōte. n. ⁊ sine necitate iu rare uł falsū iurare pctm grāde ē. Ex neci/tate āt iurare. s. uł ad asserēdū inocētiā vł ad federa pacꝭ ꝓfirmāda uł ad ꝓsuadēdū auditorib⁹ qō ē eis vtile:malū nō ē:qz necessariū ē. vñ aug. Juramētū faciēdū ē i necessarijs cū pigri sūt hoies credere qō ē eis vtile. Juratio nō ē bona:nō tñ mala cū ē neces/saria. i. nō ē appetēda sic bona:non tñ fugiēda tāqz mala cū ē necessaria. Nō ē. n. ꝓtra ꝓceptū dei iura/tio:sz ita itelligit dñs ꝓhibuisse a iuramēto:ut ꝙtū i ipo ē ꝙsqz nō iuret:qō młti faciūt i ore hītes iura/tionē tāqz magnū atqz suaue aliqd. Apls. n. nouit ꝓceptū dñi ⁊ tñ iurauit. ꝓhibemur ergo iurare cu/piditate uł delectatiōe iurādi. qō ergo xps ait i euā gelio. ego dico vobis nō iurare oīno:ita itelligit ꝑ/cepisse:ne ꝙsqz sic bonū appetat iuramentū:⁊ assi/duitate iurādi labat i piuriū. Qō vero addidit sit ꝓmo nr:est:ē:nō:nō:bonū ē ⁊ appetēdū. qō āt ꝙ⁹ est a malo ē. i. si iurare cogerꝭ:scias ō necessitate ve/nire ifirmitatꝭ eoz ꝙb⁹ aliqd suades q ifirmitas vti qz malū ē. vñ qtidie ꝓcamur nos liberari dicētes: libera nos a malo. Jō ñ dixit qō ꝙ⁹ ē malū ē Tu eni nō facꝭ malū ꝙ bñ vterꝭ iuratōe: sz a malo ē illi⁹ ꝙ alit nō credit. i. ab ifirmitate q aliqñ pena ē aliqñ pena ⁊ culpa. ibi ergo dñs ꝓhibuit malū:suasit bo nū:inclusit necessariū.

¶De iuramento qō fit per creaturas.

Qverit vtz ēt liceat iurare p creaturā. qz nō videt cū i lege scriptū sit. reddes āt dño iu/ramēta tua.⁊ xps i euāgelio ꝓcipiat nō iu/rare oīno neqz p celū neqz p trā:nec p Jerusolymā nec p caput tuū. iudeis qñ puul ꝓcessū fuit iurare p creatorē ⁊ ꝓceptū:ut si iurare ꝓtigeret:ñ nisi p crea torē inrarēt:nō p creaturā:qz iurātes p āgelos ⁊ ele mēta creaturas venerabāt honore ⁊ meli⁹ erat hoc exhiberi deo ꝙz creaturꝭ. Jnfirmis ergo illud ꝓhi/buit. scis vo ꝙ i creaturꝭ creatorē venerabāt tñ:nō ꝓhibuit. vñ Joseph p saluē pharaōis iurauit: dei iudiciū i eo venerat⁹ ꝙ posit⁹ erat ifimis. xps vo ita per creaturas iurare ꝓhibuit: ne uel aliquid di/uinū in eis crederet ꝓ quo reuerentia eis debere tur:uel ne per eas iurantes falsū homines:se iura/mēto nō teneri putarent.

¶Que iuratio magis teneat:an que fit per deum an que fit per euāgelia uel per creaturas.

Sed aūt ꝙrit ꝙs magis teneat:an ꝙ p deū:an ꝙ p euāgeliū:uł p creaturas iurat. Dicim⁹ ꝙ p deū:qz p eū hec facta ⁊ scā sūt. vñ Lbri/so. Si q cā fuerit modicū videt facere ꝙ iurat p deū Qui vo p euāgeliū mai⁹ aliqd fecisse videt Quib⁹ dicēdū ē. stulti scripture ppt deū scē sūt:nō de⁹ ppt scripturas ita ⁊ creature facte sunt ꝓpter deum.

¶Quid est dicere per deum.

Hic queritur quid sit dicere per deum iuro hoc est testem adhibere deū. Jurauit eni apostolus dicēs. Testis est mihi deus: ac si dixisset p deū ita est. vnde Aug⁹. Ridiculū est pu tare hoc si dicas p deū iuras. si dicas testis est deus nō iuras. Quid eni est per deū nisi testis est de⁹ aut ꝙd est testis est de⁹ nisi per deū iurare Quid aūt est iurare nisi ius deo reddere qñ per deuz iuras:ius. scilicet veritatis ⁊ nō falsitatis. Jtē ecce dico chari tati vestre:⁊ ꝙ per lapidez iurat falsū periur⁹ est:qz nō lapidē ꝙ nō audit:sed ei⁹ creatorē adhibet testē Hoc ē ergo iurare p quālibet creaturaz. s. creatorē

eius testē adhibere. Est etiā quoddā genꝰ iuramēti grauissimū qđ fit ꝑ execrationē vt cū hō dic̄: si istud feci illud patiar vl̄ illud ꝓtingat filijs meis. Scōm quē modū accipiť etiā iterdū cū aliq̄s iurādo dicit ꝑ salutē meā vl̄ per filios meos ⁊ hmōi. obligat. n. hec deo. vñ augꝰ. Cū q̄s ait ꝑ salutē meā: salutē suā obligat deo. cū dic̄ ꝑ filios meos oppignorat eos deo ut hoc eueniat i caput eoꝝ qđ exit de ore ipsiꝰ si verū. vez si falsū: falsū. Et sicut per hoc iurās aliq̄ deo hoc obligat: ita ꝑ deū iurās ipsū adhibet testē. In oī ergo iuratiōe aut deꝰ testis adhibeť: aut creatura deo obligaťⁿ ⁊ oppignorať: ut hoc sit iurare. s. deū testez adhibere: uel deo aliquid oppignorare.

¶ De illis qui iurant per falsos deos.

Post hoc q̄rit vtꝝ fide eiꝰ vtēdū sit q̄ per demonia vl̄ idola iurauerit De hoc aug. scribēs ad publicolā ait. Te priꝰ ꝓsiderare volo vtꝝ si q̄spiā ꝑ deos falsos iurauerit: ⁊ fidē nō seruauerit: nō tibi videť bis peccasse Bis vtiq̄ peccauit: qz ⁊ iurauit ꝑ q̄s nō debuit ⁊ ꝓtra pollicitā fecit fidē: qđ nō debuit Jōq̄ q vtiť fide illiꝰ quē ꝓstat iurasse ꝑ deos falsos: ⁊ vtiť nō ad malū: sz ad bonū: ñ petō illiꝰ se sociat q ꝑ demonia iurauit: sz bono pacto eiꝰ q fidē ſuauit. Et sine dubitatiōe minꝰ malū est per deos falsos iurare veraciter q̄z per deū verū fallaciter. Quāto enī per qđ iuraťⁿ magis sanctū ē tanto magis penale periurium est.

¶ Qđ iuramētū quo incaute iuraťⁿ nō est obseruādū: nec votū uel promissio iniuste facta.

Nunc supest iuestigare vtꝝ oē iuramētū implēdū sit. si. n. q̄s aliq̄d iurauerit ꝓtra fidē ⁊ charitatē: qđ obſuatū peiorē vergat i exitū: potiꝰ ē mutādū q̄z adimplēdū. vñ Amb. Est cōtra officiū nōnūq̄z ꝓmissū ſoluē sacr̄m ut herodes fecit. Jtē isido. in malis ꝓmissis rescinde fidē. In turpi voto muta decretū Qđ incaute nouisti nō facias. ⁊ ipia ē ꝓmissio q̄ scelere adipleť. Jdē. Nō ē obſuādū sacr̄m q̄ malū incaute ꝓmittiť: ut si quis adultere ppetuā fidē cū ea ꝑmanēdi polliceaťⁿ Tolerabiliꝰ. est. n. nō iplere sacr̄m q̄z ꝑmanere i stupro Jtē beda. Si q̄d nos icautiꝰ iurare ꝓtigerit: qđ obſeruatū peiorē vergat i exitū: libere illud salubriori ꝓsilio mutādū nouerimꝰ: ac magⁱ instāte necessitate peierādū eē nobis q̄z ꝑ vitādo piurio i aliud crimē grauiꝰ eē diuertendū deniq̄z iurauit dauid per deū occidere nabal vtꝝ ſtultū: sz ad ꝑmā ītercessiōnē abigail femie prudētⁱ remisit minas. reuocauit ensem i vaginā: nec aliq̄d culpe se tali piurio ꝓtraxisse voluit. Jtē augu. ait q dauid iuramētū ꝑ sanguinis effusionē nō ipleuit maior pietas fuit. Jurauit dauid temere: sz nō ipleuit iurationez maiori pietate. Ex his alijsq̄z pluribꝰ oñdit q̄dā iuramēta nō obſuāda eē: ⁊ q̄ sic iurat vehemēter peccat. Luz aūt mutat bñ facit. q aūt nō mutat dupl̄r peccat: ⁊ qz in iuste iurauit: ⁊ quia facit qđ non debet.

¶ Si est periurus qui nō facit qđ incaute iurauit.

Qui vero mutat vtꝝ piurꝰ debeat dici solet q̄ri. Beda supra tale iuramētū vocauit periuriū Johānes etiā apocrisariꝰ oriētaliū se dium dixit Sermo ꝑis nr̄i sophronij significat q meliꝰ ē iurāte piurare q̄z ſuare sacr̄z i fractiōe scāz imaginū. Sz piuriū dz tale iuramētū nō obſuatū: ⁊ peierare q nō iplet qz falsū iurauit: nō qz inde reꝰ sit q nō obseruat: sz quia iurauit iniuſtū: ex quo reꝰ est sicut ille qui peierat.

¶ De eo qui verborum calliditate iurat.

Hoc etiā sciēdū ē q ꝑ q̄cūq̄z arte ꝟboz q̄s iuret: deꝰ tñ q ꝓscie testis ē: ita hoc accipit sic ille cui iurať intelligit. dupl̄r aūt reꝰ fit q ⁊ nomen dei in vanū assumit ⁊ primū in dolo capit.

¶ De illo qui cogit aliquē iurare.

Querit etiā si peccat q hoiem iurare cogit. De hoc aug. ait. Qui exigit iurationē multū ītereſt si nescit illū iuraturū falsū: an scit Si. n. nescit: ⁊ iō dicit iuramētū: ut fides ei sit: nō ē pctm̄: tñ hūana tētatio ē. si ꝟo scit eū fecisse: ⁊ cogit eū iurare homicida ē. Jdē si ꝓuocat hoiez ad iurationē: ⁊ scit eū falsum iurare: vincit homicidaz: qz homicida corpus occisurꝰ est. ille aīam imo duas aias: ⁊ eius quē iurare ꝓuocauit: ⁊ suam.

¶ Ex concilio aurelianensi.

Sancta synodꝰ decreuit nisi ꝑ pace faciēda ut oēs fideles ieiuni ad sacr̄m accedant.

¶ Post q̄z determinauit mgr̄ de mēdacio: hic determinat de piurio. Et diuidiť i d. par. In ꝑma determinat de piurio. In scōa de iuramēto ibi: Si aūt q̄rit vtꝝ iurare sit malū ⁊c. Circa ꝑmū d. fa. p̄° diffinit piuriū. 2° circa diffinitionē mouet q̄ndā q̄nē ibi: Dic q̄rit vtꝝ sit piuriū. Circa qđ tria fa. p̄° mouet q̄nē. ⁊ ponit opinionē ad alterā ptē q̄nis. 2° ponit opionē ad ōriā ptē ibi: quibusdā placz q̄busdā nō placz 3° vitatē determinat ibi: sz meliꝰ credit. Circa qđ d. fa. p̄° determinat vitatē. 2° circa determinationē mouet duas q̄nes. q̄z ꝑma incipit ibi: Cū ꝟo q̄s iurat ⁊c. scōa ibi: hic opponit ⁊c. Si aūt q̄raťⁿ ⁊c. Dic determinat de iuramēto. Et p̄° determinat de ipo ex ꝑte iurātis. 2° ex ꝑte iuramētū exigētis ibi: Querit ⁊ si peccat ⁊c. Circa ꝑmū tria fa. p̄° inq̄rit an iuramētū sit licitū. 2° determiat de forma iuramēti ibi: Querit etiā si liceat ⁊c. 3° determiat de obligatiōe ipsiꝰ ibi: Nūc supest videre ⁊c. Circa scōm d. fa. p̄° determinat formā debitā iuramēti. 2° inq̄rit vtꝝ liceat vti iuramēto: qđ hz indebitā formā ibi: Post h̄ q̄rit vtꝝ fidei casus ⁊c. Circa ꝑmū d. fa. p̄° tāgit formā iuramēti qđ fit ꝑ attestationē. 2° illiꝰ qđ fit ꝑ execrationē ibi: est etiā qđdā genꝰ ⁊c. Circa ꝑmū d. f. p̄° ponit formaz iuramēti. 2° exponit eā ibi. hic q̄rit q̄d fit dicē ⁊c. Circa primū d. fa. p̄° ponit formā iuramēti ſm diuersa. 2° cōpat iuramēta sz diuersa facta ibi: Si aūt q̄rit ⁊c. Nūc supest videre ⁊c. Dic determinat de obligatiōe iuramēti. Et circa h̄ tria fa. p̄° oñdit i quo casu iuramētū obliget. 2° vtꝝ icurraťⁿ piuriū ex iuramēto nō obligatorio ibi: Qui ꝟo imutat ⁊c. Querit etiā si peccat ⁊c. Dic d. fa. p̄° inq̄rit vtꝝ liceat iuramētū exigere. 2° quo tpe ad iuramenta conuenire debeāt ibi: Facta sinodus decreuit ⁊c. ¶ Questio prima.

Hic q̄rit q̄nq̄z. p̄° q̄d sit iuramētū. 2° an iuramētū sit licitū. 3° de obligatiōe iuramēti. 4° q̄d sit piuriū. 5° vtrū oē periuriū siue iuramēti abusio sit pctm̄ mortale.

Ad ꝑmū sic ꝓcedit. videť q ꝓ iurare nō sit idē q ꝓ deū i testē iuocare. aliq̄n. n. vt i lr̄a dr̄ licitū ē ꝑ creaturas iurare: sz tūc nō videť iuocari dīnū testimoniū: sed magⁱ testimoniū creature: g̃ iurare nō ē deū i testē iuocare ¶ Ꝑ apl̄s ad Heb. dic̄ q hoīes ꝑ maiorē se iurāt: nec h̄ solū de deo itelligiť: sz etiā de hoīb⁹ q̄ supra nos sūt: qz ioseph ꝑ salutē pharaonis iurauit: g̃ iurare nō ē idē qđ deū i testē iuocare. ¶ Ꝑ nō ē idē eē iudicē ⁊ testē: sz i iuramēto qđ fit

per execrationē deus videt inuocari vt iudex: vt cū dicim⁹ si hoc feci ita mihi accidat. q̄ mod⁹ ponit Job. xxxj. g̃ nō oē iuramētū fit p inuocationē dīni testimonij. ¶ accipe testimoniū a deo z ab hoīe nō differt nisi māliter: sz ille q̄ inuocat hoīez in testē nō dicit p hoīez iurare: ergo z ille q̄ inuocat deū in testē. non dicit p deū iurare. ¶ in lr̄a dicit ex vbis Aug. Jurare est ius veritat⁹ deo reddere: sz quicūq; verū dicit etiā si nullū inuocet testimoniū ius veritatis deo reddit: ergo ad iuramētū nō exigit inuocatio dīni testimonij. ¶ Sz ōtra est qđ dicit Aug. z habet in lr̄a q̄d ē iurare p deū nisi testis ē de⁹: sz ista ē cōmunissima forma iurādi: g̃ iuramētū ē inuocatio dīni testimonij. ¶ oē illud qđ ad cōfirmādū aliq̄d assumit quodāmō dat ei testimoniū: sz in iuramēto dīna veritas ad cōfirmationē nr̄i dicti inducit: ergo iurare est deū testē inuocare. ¶ cōtrouersie nō solent nisi testib⁹ terminari: sz finis oīs cōtrouersie ē iuramentū vt dicit Apl's ad Hebr. ergo iuramētū videt esse aliq̄ inuocatio dīni testimonij. ¶ R° dicēdū q̄ iuramentū ꝓprie fit ad cōfirmationē eoz q̄ in dubiū veniūt an dicti de q̄b⁹ loquēs vel certitudinē habet vl dicit se habere: z de illis dubijs q̄ ex sui natura dubitationē habēt sicut sūt facta contingētia que p rōnē ꝓfirmari nō possūt. In alijs enī ridiculuz videt iuramētū exhibere. Nox ergo dubioz certitudo fieri nō pōt nisi p aliquē cui⁹ scientie nihil defit. z cui⁹ veritas infallibilis sit. hoc aūt in loco deo inuenit. z ideo ei⁹ testimoniū solū ad huiusmōi cōfirmationē efficax ē. Sed testimoniū ei⁹ aut assumit ad huiusmōi cōfirmationē q̄d ia exhibitū est. z hoc nō vocat iuramētū: sz magis ꝓbatio p auctoritatē vel inuocat exhibēdū z hoc ꝓprie iuramētū ē. z iō aliq̄d iuramētū fit in quo simplicit dīnū testimoniū inuocat: vt cū dicit test⁹ ē mihi de⁹. Aliq̄d vo in quo ipsi⁹ testis inuocati reuerētia q̄ testimoniū credibile facit ꝓponit: vel in seipso vt cū dicit p deū vel viuit dīs: vl in aliquo ei⁹ effectu p̄cipue vt cū iurat p celū: vel enāgeliū: vel per sctōs. Aliq̄n vero ipse mod⁹ testificatiōis specificat: vt cū dicit si nō est ita hoc mihi accidat. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ cū q̄s p creaturā iurat eius deū inuocat. Hoc enī pōt dupliciter fieri. vno mō per aliquā creaturaz in qua dīna magnificentia ostendit que in testimoniuz inducit. alio mō dicit in illa creatura effect⁹ diuine testificatiōis exquiri: vt cū dicit per caput meū: vl p salutē meā ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ Joseph iurās p salutē Pharaonis vtroq; dictoz modoz iurare potuit vel q̄si oppignerās deo salutē Pharaonis cui astrict⁹ erat: vel in ptāte Pharaonis dīnā magnificētiā venerās et in testimoniū inducēs. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ hoc ipso q̄ de⁹ iudex efficit: mēdaciū iudicās testificat veritatē vl falsitatē dicētis. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ fit veneratio q̄ fit sūme maiestati habet spāle modū z nomē p alijs venerationib⁹ exhibitis q̄buscūq;. dicit enī latria: ita etiā inuocatio testimonij infallibilis vitatis habz spāle rōnē z nomē testificādi pre alijs testimonijs. z iō inuocare hoīez in testē z similiter seruire hoī: nō est ei latriā exhibere sic seruire deo. Ideo tñ licz p creaturā iurare: nō aūt creature latriā exhibere: q̄z testificatio dīna in manifestatiōe cōsistit. dīna aūt nobis p creaturas manifestāt: sz latria exhibet ipsi inquātū in se sūm⁹ ē. z ideo nō exhibet sibi in aliq̄ creatura. ¶ Ad vltimū dicēdū q̄ tūc ꝓprie or̄ aliq̄s ius veritatis dicte a se deo reddere q̄n in ipsū sic in p̄mā originē oīs vitatis suū dictuz reducit qō nō fit i simplici assertiōe Et iō sciēdū q̄ iuramētū qō fit p creaturas quodāmō est licitū z quodāmō illicitū. Si enī aliquis per creaturā iuret quasi per p̄zimā oziginē veritatis illicitū est iuramētū z ad idolatriā pertinet Si autē iuret quis per creaturā vt in qua p̄ma veritas relucet: sic licitū est iuramentū.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q̄ iuramētū fit de per se appetēdis. Sic enī in lr̄a or̄ iurare est ius veritatis deo reddere. h̄ aūt ē honestissimū z appetēdū: ergo et iuramētū. ¶ in lr̄a or̄ ex vbis Aug. q̄cūq; iurat per aliq̄d venerat⁹ illud. sed venerationem deo exhibere est appetendum z frequentandū: ergo iuramētū est huiusmodi. ¶ oīs actus in quo deo ꝓfamamur est p se bon⁹. sz iurare est huiusmodi: q̄z in psal. dicit Jurauit dīs z nō penitebit eū. ergo manifestū est p se bonū. ¶ Sed ōtra. Nulli⁹ p se boni cupiditas vl delectatio ꝓhibet. sz sic dicit Aug. ꝓhibemur iurare cupiditate vl delectatiōe iurādi. ergo iurare nō est p se bonū. ¶ cuiuslibet p se boni frequētatio est vtilis. sed frequēs iuratio ꝓhibet in Eccle. Jurationi nō assuescat os tuū. ergo iurare nō est bonū. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ etiā nō sit licitū. Omne qō ꝓhibet est illicitū. sz iuramētū est ꝓhibitū Math. v. Ego aūt dico nō iurare oīno ⁊c. Et Jac. vlti. Ante oīa fratres mei nolite iurare ⁊c. ergo iuramentū est illicitū. ¶ nulli⁹ rei volūtas ꝓhibet nisi pcti. sed volūtas iurādi ꝓhibet cū dicit Nolite iurare: vt sci z magistri dicūt. ergo iurare est illicitū. ¶ in soztib⁹ z iudicijs q̄ fiunt p ignē z aquā vel p duellū expectat diuinū testimoniū. z ꝓpter hoc sunt ꝓhibita: q̄z in his videt eē q̄dā dei tēptatio. sz iuramētū est inuocatio diuini testimonij vt dictū est. ergo iuramentū est illicitū. ¶ Sz ō est q̄ Apl's in mult⁹ locis iurauit vt p3 Ro. j. Testis est mihi de⁹ ⁊c. ¶ nullus actus cadēs supza debitā materiā est illicit⁹ si nō fiat ibi alteri⁹ circūstātie cozruptio. sz iurare p deū est actus cadēs sup debitā materiā. g̃ cū nō imporet in h̄ alicui⁹ circūstātie cozruptio videt q̄ sit licitū. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ nō req̄rant isti tres comites q̄ in lr̄a ponunt ad h̄ q̄ iuramentū fit licitū. s. vitas: iustitia: z iudiciū. vbi enī nō est vitas nō est iustitia: q̄z vitas iustitie ps est. sz pars nō debet diuidi ōtra totū: ergo vitas nō debet cō numerari iustitie. ¶ iudiciū nō videt aliud eē q̄ⁿ executio iustitie. ergo posita iustitia supfluū est ponere iudicium ¶ iuramentū qō fit sine istis comitib⁹ est piuriū: vt i lr̄a dicit. si ergo iudiciū est comes iuramēti nunq̄ licebit iurare extra iudiciū: qō falsum est. ¶ multa alia req̄runt ad iuramentū q̄ⁿ ista tria: sicut debita forma iurādi: debitū tps statutū: vt. s. ieiuni ad iuramentū accedāt: z multa huiusmodi. ergo videt q̄ non sint tñ tres comites iuramēti. ¶ in oīb⁹ factis nr̄is req̄runt ista tria: ergo nō magis debēt poni comites iuramēti q̄ⁿ alioz nostroz operū. ¶ R° dicēdū ad p̄zimā questionē q̄ sicut in ꝓfirmatiōe q̄ fit p rōnes duo sunt. s. mediū: pbās: z id qō ꝓbat: Ita etiā in ꝓfirmatiōe iuramēti est dictū humanū quasi ꝓbāndū z diuinū testimoniū q̄si mediū ꝓbās. Mediū aūt fm artē sillogisticā dicit eē ex eodē genere. vnde in necessarijs sumunt media necessaria. z i ōtingētib⁹ ōtingētia. Vitas aūt humanoz vboz est minime firmitatis: tñ ex h̄ q̄ lingua p3ona est ad defectū. z iō diuinā veritatē q̄ est oīno infallibilis ad dicta nostra ꝓfirmāda assumē nō multū ꝓuenit nisi necessitas incūbat. Et iō iuramētū nō est cōputādū int eā q̄ sunt p se appetēda: sz int ea q̄ ꝓpter necessitatē fiūt. sicut sunt bona vtilia: vt sectio vulneris: vel aliq̄d huiusmodi. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ supposito q̄ iurādū sit iustū est q̄ p deū iuret: q̄z in h̄ vis oziginis oīs veritatis sibi recognoscit: nō tñ oportet q̄ iurare simpliciter sit p se iustū z bonū. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ veneratio diuina ꝓsistit in ipso iuramēto q̄si medio assumpto. sz applicatio ei⁹ ad materiā in q̄ de facili est defect⁹ nō est oīno ꝓueniens. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ iuramēto diuino mediū assumit ex eodē genere: quia sicut de⁹ est ītutabil: ita etiā in dicto suo falsitas eē nō pōt. z ꝓpter h̄ iuramentū ei⁹ est p se bonū. nec est file de nr̄o iuramēto. ¶ Ad secūdā questionē dicendū q̄ aliq̄d pōt habē indecētiā duplicit. vel p se: vl ex eo qō sequit. qō aūt ex se indecētiā habet nullo modo pōt licitū eē q̄ntūcūq; necessitas incūbat. sic p3 in stupro z in alijs q̄ sunt mala ex genere. Qō aūt habet indecentiā ꝓpter piculū sequēs duo req̄rit ad h̄ q̄ ꝓueniēter fiat. Unū ē cautela sufficiēter cauēs illud piculū. Aliud est vtilitas ꝓsequēs. sic p3 in sectione vulneris. si enī p eā sanitas reddat: z talis cautela adhibeat q̄ membra cetera nō ledant ꝓueniēter fit. iuramentū aūt incōuenientiā quandā videt habere vt dictū est

propter defectibilitatē humanoꝝ verboꝝ ad que assumitur veritas ĩmutabil'. si aũt humana verba eẽnt h̄ modo defectibilia q̄ semp necesse eẽt ea defice oĩno iuramētū de se indecētiā haberet: ꝛ nulla necessitate liceret iurare. ſz qz vba humana nō semp deficiũt ſz aliqñ veritatē hñt: iō diligēti cautela adhibita vt defect⁹ euitet licet iurare ꝓpter aliquā necessitatē. ¶ Ad p̄mũ ergo dicēdũ q̄ iuramentū oĩno nō est ꝓhibitũ neq; p xp̃m neq; p apostolũ ei⁹: ſz est ꝓhibita facilitas iurādi ꝓpter piculũ: vt. ſ. ds nō ex q̄cūq; cā iuret: nec iuramētū affectet tanq̄ p se bonũ. ¶ Ad ſecūdũ dicēdũ q̄ voluntas absoluta est p se bonũ. ſz ei⁹ qō est bonũ tñ ꝓpter ĩminentē necessitatē nō est volūtas absoluta ſz ex suppone. In his ergo q̄ sunt p se mala vtraq; volūtas ꝓhibet: In his vo q̄ sunt p se bona neutra. In his vo q̄ sunt p se bona ꝓpter necessitatē aliquā ꝓhibet prima volūtas: ꝛ nō secūda. ꝛ h̄ mō ꝓhibet volūtas iurādi. ¶ Ad tertiũ dicēdũ q̄ in p̄dictis factis vbi exp̄pectam⁹ diuinũ iudiciũ vel testimoniuz p̄figit bō, q̄ſi terminũ ꝛ modũ deo testimoniũ reddēdo. ꝛ iō ē q̄dā dei tēptatio. ſz ĩ iuramēto nō fit ita: ꝛ iō nō ē ſile. ¶ Ad tertiā qōnē dicēdũ q̄ ad h̄ q̄ iuramentū sit rectū tria req̄runt. Unū ex pte ipſi⁹ rei de q̄ iurat. ꝛ sic req̄rit vītas p quā dictū rei adequat: alⁱs dictū nō eẽt ofirmatiõe dignū. Aliud req̄rit ex pte cause p q̄ iurat. ꝛ sic req̄rit iustitia: alⁱs nō eẽt debita necessitas. Tertiũ req̄rit ex pte iurātis. ꝛ sic requirit vt cū discretiõe iuret: alⁱs nō adhibereť debita cautela. ꝛ sic est iudiciũ. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̄ veritas nō accipit h̄ fm q̄ est pars iustitie ſz fm q̄ est adequatio vocis ad rem. ¶ Ad ſecūdũ dicēdũ q̄ iudiciũ nō accipit h̄ qō est vni⁹ in ordine ad alterũ qō est executio iustitie: ſz qō est alicui⁹ ad ſeipm in h̄ q̄ discutit q̄d facere debeat: ꝛ q̄d accidere possit. Et p h̄ pz ſolutio ad tertiũ. ¶ Ad q̄rtũ dicendũ q̄ in iudicio qō est discretio iurātis includit debita forma: ꝛ euēt⁹: ꝛ tēpus: ꝛ oĩa q̄ ex pte iurātis ꝛsideranda occurrũt. ¶ Ad q̄ntũ dicendũ q̄ ꝓpter periculũ qō in iuramēto ĩminet pre aliis nostris actib⁹ p̄cipue iuramēto ĩsti comites adhibent.

Ad tertiũ sic ꝓcedit. videť q̄ iuramētū incautū sit obligatoriũ. Juramētū enī incautū dicit qō vergit in exitū malũ vel min⁹ bonũ. ſz tale fuit iuramentū qō Josue Gabaonitis exhibuit qō ꝛtra p̄ceptū dei fuit quo p̄ceperat ne cũ gētib⁹ fedus inirent. ꝛ tñ obseruauit illud iuramentū reputās se obligatũ. ergo iuramentū incautū ē obligatoriũ. ¶ P̄ esto q̄ aliⁱs iuret nunq̄ se intraturũ religionē: illud iuramentū incautū reputať. ꝛ tamen videtur q̄ sit obligatoriũ: qz sine pctō pōt religionē non ingredi. ſi aũt intret piuriũ incurrit. quilibet aũt obligať ad h̄ vt bonũ illud dimittat qō sine pctō fieri nō pōt. ergo iuramētū incautū videť obligatoriũ. ¶ P̄ ſi aliquis iuret se nunq̄ plationē recipere: h̄ iuramētū ſil'r reputať incautū eo q̄ impediť vtilitas cōis. ꝛ tñ vt videť obligat ad ſui obseruationē: qz ſi etiā non iurasset laudabile est vt plationē ds fugiat. ergo iuramentū incautū ē obligatoriũ. ¶ Sz ꝛ. Sicut Bernꝰ dicit qō ꝓ charitate institutū est ꝛtra charitatē nō militat. ſz iuramentū ꝓ charitate institutū est. cũ ergo per iuramentū incautū charitas impugneť: qz est de aliquo malo faciēdo: vel de aliquo bono omittēdo: videť q̄ tale iuramentū nō sit obligatoriũ. ¶ P̄ nihil attingit ꝓpriā virtutē niſi qđ pfectũ est vt dicit vij. phiſi. ſed virt⁹ iuramēti est obligare. cũ ergo iuramentū pficiat trib⁹ comitib⁹ videť q̄ iuramentū vbi tres comites nō occurrũt nō sit obligatoriũ. ſz in omni iuramēto incauto deest iustitia ſi illicitū sit qō iurať. vel iudiciū ſi p hoc aliq̄ bonũ impediať. ergo iuramentū incautū nō est obligatoriũ

¶ Ulteri⁹ videť q̄ iuramentū coactū nō sit obligatoriũ. Nullus enī pōt ad aliq̄ ſpāle obligari niſi seipm obliget. ſz null⁹ dicit aliq̄d facere niſi qō volens facit. cũ ergo iuramētū coactū volūtatē iurātis excludat: videť q̄ tale iuramentū nō sit obligatoriũ. ¶ P̄ maior est obligatio matrimonij q̄ iuramēti: qz ſi aliⁱs iurauit se nunq̄ matrimoniũ initurũ: ꝛ postea matrimoniũ ofirmauerit teneť in matrimonio perseuerare. sed coactio cõtractũ impedit matrimoniũ. ergo etiā impedit obligationē iuramēti. ¶ P̄ iuramentū nō obligat niſi in hac necessitate vt peccatũ euitetur. ſz coactio excludit reatũ peccati. vnde Lucia dixit Si inuitam me violare feceris castitas mihi duplicabit ad coronā. ergo etiā obligationē iuramēti tollit. ¶ Sed ꝛtra est auctoritas Aug. q̄ respondet ex ꝛsilio beati Ambro. cui dā qui coact⁹ iurauerat q̄ndā ducere vroꝛē q̄ matrimoniũ teneret. ergo videtur q̄ coactũ iuramētū sit obligatoriũ. ¶ P̄ iuramētū cui nō deest aliq̄s suoꝝ comitū est obligatoriũ. ſz coactio nō tollit aliquem comitē iuramēti: g̃ nō aufert obligationē a iuramēto. ¶ Ulterius videť q̄ iuramentū nō obliget fm intētionē recipiētis Nullus enī debet ad ignotũ obligari. sed intētio iuramētū recipiētis est mihi ignota. ergo iuramentū meū nō obligat me fm intentionē illi⁹. ¶ P̄ iuramentū exhibeť ad ofirmationē sermonis iurātis. sed intētio iurātis ꝓpinquior est sermoni suo q̄ intētio alteri⁹. ergo magis obligat fm intentionē iurāt⁹ q̄ recipiētis. ¶ P̄ ad obligationē iuramēti volūtas iurātis req̄rit q̄ seipm obligat. ſz ſi desit ei intētio obligādi se fm intētionē recipiētis nō est ibi volūtas obligatōnis. g̃ iuramētū illud nō erit obligatoriũ fm intētionē recipiētis. ¶ Sed cōtra. Juramentū institutū est vt p ipm fiat fides de sermonib⁹ iurātis recipiēti. ſz h̄ nō eẽt niſi fm suuz intellectū iuramentū accipiēdū eẽt. ergo iuramentū obligat fm intētionē recipientis. ¶ P̄ fraus ꝛ dolus nemini debet patrocinari. hoc aũt accideret ſi aliⁱs dolose iurans fm suā intētionē tñ obligareť. ergo obligať fm intētionē recipiētis. ¶ R⁹ dicēdũ ad p̄mā questionē q̄ duplex est iuramētū. vnũ assertoriũ: ꝛ aliud ꝓmissoriũ. Promissariũ iuramentū est de eo qō in futurũ a iurāte faciēdũ expectať: vl' p se vl' p aliũ. Assertoriũ vo est qō fit ad confirmationē veritatis ꝛ p̄ntis ꝛ ꝓterite ſi etiā causa nō sim⁹. In iurameto ergo assertorio est vna tñ obligatio. ſ. q̄ ds obligať ad peccatũ ſi veritas suo iuramēto desit. In iuramēto aũt ꝓmissorio est duplex obligatio. Una q̄ ds obligať ad faciendũ h̄ qō iuramēto ꝓmisit. Alia q̄ obligať ad peccatũ ſi nō fecerit. Dis ergo visis sciēdũ q̄ sicut nō ois assertio est digna vt iuramēto firmeť: ita nec ois ꝓmissio: ſz illa tñ q̄ vtilitatē aliquā ꝛtinet. Unde ſi ꝓmissio q̄ est de aliquo qō salutē impediat siue sit contrariũ saluti siue vie pfecte in salutē iuramēto firmeť: ex hocipso iuramentū efficit indebitũ q̄ſi actus cadens sup indebitā materiā. vnde obligat ſecūda obligatiõe q̄ est ad peccatũ. nec remanet ei virt⁹ obligādi p̄ma obligatiõe qd faciēdũ. prima enī obligatio est ad vitandũ ſecūdā obligationē. vnde iuramētū qō de necessitate ad peccatũ obligat ipso facto ab alia obligatiõe vacuať. ¶ Ad p̄mũ igit̄ dicēdũ q̄ iuramentū Josue nō erat de eo qō fm se eẽt illicitū: ſed de eo qō factū erat illicitū qz ꝓhibitū. vnde in hoc sufficiebat intētionē seruare ꝓhibēt. Et ideo vt dicit Ambro. in li. de offi. mulctauit eos meliori morte. ſ. obsequio ministerij diuini vt eẽt clemētior sentētia. ꝛ sic quodāmō occiſi sunt seruilitate q̄ est mors interpretatiua fm leges. ¶ Ad ſecūdũ dicēdũ q̄ ipso facto quo ds iurat se religionē nō intraturũ piur⁹ ē. q̄uis enī liceat sibi religionē nō intrare: nō tñ licet obicem ſpũi scō ponere. ꝛ iō nō oportet vt ad cauendũ crimē piurij qō iam vitari nō pōt religionis ingressum omittat. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̄ q̄uis ꝓlationē fugere possit q̄ñq; ex bono ꝓcedere: tñ ptinaciter resistere semp malũ est. sicut pz in glo. Gregoꝛ. Piere. j. q̄ hoc ꝓbat exēplo Jeremie ꝛ Moyſi q̄ cũ ꝓmo recusassent plationis officiũ ad vltimũ humiliter obedierũt. vnde huiusmodi iuramentū incautū reputať: qz q̄ntũ in se est ꝓuidētie diuine ꝓtudicat. ꝛ obediētiā ad superiozes excludit quib⁹ ī h̄ obedire teneť. ¶ Ad ſecūdā questionē dicēdũ q̄ coactio in iuramēto assertorio nō pōt esse sufficiēs: qz nihil pōt sufficiēter cogere ad h̄ q̄ hō mortaliť peccet. qō ꝛtingit ſi falsum cũ iuramēto asserat. vnde tale iuramentū q̄ntūcūq; coactū est obligatoriũ ad pctñ. In iuramēto aũt ꝓmissorio sciēdũ q̄ coactio pōt eẽ sufficiēter co-

gens ad ꝓmittẽdũ: qz vt maiꝰ piculũ euitet ꝑ̃t aliqs aliqd ꝓmittẽ sibi dãnosum qõ sine pctõ cõtingere ꝑ̃t. z tũc talis coactio si sit sufficiẽs q̃ in constantẽ virum cadere possit tollit obligationẽ iuramẽti ĩ foro ꝺtentioso: qz ei q̃ vim ĩtulit nõ cõpetit actio ex obligatiõe illiꝰ iuramẽti. Sz ĩ foro ꝺsciẽtie est obligatoziũ: qz magis debet hõ subire tpale dãnũ q̃ fidẽ frangere. habet tñ remediũ vt in iudicio ab eo repetat. q̃ si iurauerit se nõ repetiturũ ꝑ̃t iudici denũciare q̃ ex officio suo debet raptozẽ ad restituendũ cogere. si aũt iurauerit se nõ denũciaturũ contra cozreptionẽ fraternã iurauit: z nõ tenet obseruare. ¶ Ad ꝓmũ ergo dicẽdũ q̃ coactio nõ ꝑ̃t facere in tali casu violẽtũ absolute: sz violentũ mixtũ: qz oportet vt q̃ iurat mẽbza moueat ad loquendũ z sua volũtate. tale aũt violentũ vt dicit phs in. iij. etħ. q̃uis simpliciẽ sit inuolũtarũ: tñ hic z nũc est volũtariũ: qz ad vitãdũ maiꝰ malũ vult minꝰ dãnũ subire. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ coactio tollit obligationẽ matrimonij: qz nõ solũ req̃rit ꝺsensum: sz etiã ꝺsensus liberũ. qõ nõ est in obligatiõe iuramẽti. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ Lucia loquit de violẽto simpliciter in quo patiẽs nihil ꝺfert agẽti. tale aũt violentũ nõ ꝑ̃t eẽ in tali casu. ¶ Ad tertiã q̃nez dicẽdũ q̃ iuramentũ ꝓmissoziũ vt dictũ est obligat hac necessitate vt culpa euitet. vnde obligat ad omne illud faciendũ: quo nõ facto culpa incurrit. Distinguendũ est ergo in eo q̃ iurat. aut enĩ simpliciter: aut dolose iurat. Si iurat dolose ex duabꝰ partibꝰ ꝑ̃t culpa sequi. s. ex fractiõe iuramẽti: z ex dolo. q̃uis ergo ex ipsa rõne iuramẽti inq̃ntũ iuramẽtũ obliget ad seruãdũ ipm nisi fm suã intentionẽ: tñ ex necessitate iuramẽti inq̃ntũ fuit dolosuz obligat ad obseruãdũ taliter q̃ ex dolo aliꝰ nõ ledat. z ħ est q̃ fm intẽtionẽ recipiẽtis implet iuramentũ. Si aũt simpliciter iuret absq̃ dolo tũc in foro ꝺsciẽtie nõ obligat nisi fm suaz intẽtionẽ. sz in foro contentioso ꝟbi intẽtio ignozat obligatur fm q̃ ꝟba cõmuniter accipi solent. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

Ad q̃rtũ sic ꝓcedit. Videt q̃ periuriũ non sit mẽdaciũ iuramẽto firmatũ. Omne enĩ mẽdaciũ est falsa vocis significatio vt in ꝓce. ꝺi. dictũ est. sz periuriũ ꝑ̃t eẽ sine falsa vocis significatione: qz sicut in lra dicit qui iurat verũ quod putat eẽ falsum periurꝰ est. ergo non omne periuriũ est mẽdaciũ iuramẽto confirmatuz. ¶ ℙ periuriũ q̃nq̃ incurrit in iuramẽtis q̃ de futuris ꝺtingẽtibꝰ fiũt. sz in futuris ꝺtingẽtibꝰ nõ est veritas vel falsitas determinata vt ꝓbat phs. z sic periuriũ ꝑ̃t eẽ sine falsa vocis significatiõe: et sine mendacio. ¶ ℙ in lra dicit q̃ q̃ falsum iurat qõ credit eẽ verũ periurꝰ ẽ. sz talis nõ mẽtit: ergo periuriũ ꝑ̃t eẽ sine mendacio. ¶ ℙ Hiero. dicit q̃ iuramentũ qõ tres comites nõ habet est periuriũ. sed defectꝰ iustitie vel iudicij nõ facit mẽdaciũ: sz solũ defectꝰ veritatis: ergo nõ omne periuriũ est mẽdaciũ. ¶ ℙ periuriũ nihil aliud est vt videt q̃ ꝓ̃sum iuramentũ. sz iuramentũ peruertit nõ mẽdacio tñ sz etiã ꝑ falsam formã iurãdi. sicut q̃ iurat ꝑ idola. ergo periuriũ ꝑ̃t eẽ sine mẽdacio. ¶ In ꝺtrariũ est diffinitio q̃ in lra ponit. ¶ ℙ iuramentũ est ad confirmationẽ veritatis. sz mẽdaciũ veritati opponit: ergo periuriũ qõ est ꝓ̃sitas iuramẽti ẽ mẽdaciũ. ¶ ℙ iurare est ius veritatis deo reddere. sz q̃cũq̃ sine mẽdacio iurat ius veritatis deo reddit: ergo sine mẽdacio est iuramentũ z non periuriũ. ¶ ℟ᵒ dicẽdũ q̃ quelibet res denoiat a suo cõplemẽto. z nomen qõ sumit a defectu alicuꝰ rei ꝓ̃prie denoiat defectũ q̃ accidit ꝺtra cõplementũ alicuiꝰ rei. Juramẽtũ aũt in ꝺfirmatiõe veritatis cõplet: sic fillogisinꝰ in ꝺfirmatiõe ꝺclusionis. vnde sicut dicit infillogisatũ eẽ q̃n cõclusio nõ sequit ex ꝓmissis: nõ aũt q̃n aliq̃ ꝑ missarũ est falsa manente forma debita: Jta etiã periuriũ qõ defectũ iuramẽti noiat significat defectũ qui accidit in re q̃ iuramẽto ꝺfirmãda erat. defectꝰ aũt ꝺfirmatiõi veritatis cõtrariꝰ est mẽdaciũ. z iõ periuriũ ꝓpꝛie loquẽdo noiat defectũ mẽdacij in iuramẽto. ¶ Ad ꝓmũ g̃ dicẽdũ q̃ q̃uis assertio illiꝰ q̃ dicit verũ putãs eẽ falsum nõ sit mẽdaciũ absolute: est tñ mendaciũ in compatione ad dicentẽ: vnde z ipse mẽtiri dicit: vnde z in hoc periurio est aliquo modo mẽdaciũ. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ futurũ non ꝑ̃t habere veritatẽ determinatã nisi in sua causa q̃ determinat ad affectũ illuz. causa aũt ꝺtingẽtiũ q̃ nos fiũt est nostra volũtas. q̃ quidẽ determinat ad effectũ ꝑ ꝓpositũ fixũ de aliquo faciẽdo. z tale ꝓpositũ significat se habere qui iurat se aliqd facturũ. vnde ex hocipso q̃ iurat illud ad qõ fixum ꝓpositũ nõ habet mendaciũ incurrit z periuriũ. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ iuramentũ non est exhibẽdũ nisi de eo de quo quis certitudinẽ habet. vnde quicũq̃ iurat aliqd significat se de hoc certũ eẽ. De falso aũt certitudo eẽ non ꝑ̃t. vnde q̃ iurat falsuz qõ putat eẽ verũ: ex ipso modo affectionis quodãmõ mẽdaciũ incurrit q̃uis assertũ ipm fm se nõ sit mẽdaciũ. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ q̃ iuramentũ ꝓmissoziũ in quo ꝺest iustitia vel iudiciũ aliquo modo cõtinet mendaciũ q̃tũ ad id qõ fieri debet: qz vnusquisq̃ tenet abstinere ab eo qõ est illicitũ: z bonis z pfectionibꝰ nõ cõtra niti. vnde ex hoc q̃ iurat aliqd illicitũ obligatꝰ remanet quodãmõ ad mẽtiendũ. ¶ Ad q̃ntũ dicẽdũ q̃ nõ oĩs puersitas iuramẽti facit periuriũ: sz illa tñ que est in eius complemẽto vt dictũ est.

Ad quintũ sic ꝓcedit. Videt q̃ non omne periuriũ sit peccatũ mortale. Sicut enĩ ꝺtingit mẽtiri iocose: ita z periurare. sed mẽdaciũ iocosum non est peccatũ mortale: ergo nec periuriũ. ¶ ℙ ꝺtingit q̃ ꝓpter ꝺsuetudinẽ iurãdi aliqs ex lapsu lingue falsum iurat. z esset graue dicere q̃ talis mortaliter peccaret. ergo nõ omne periuriũ est mortale peccatũ. ¶ ℙ sicut iurare falsuz: ita etiã iurare sine causa ꝓhibet ꝑcepto secũdo decalogi Nõ assumes nomen dei tui in vanũ. sz iurare sine causa nõ semp est peccatũ mortale: ergo nec iurare falsum. ergo vt pzi. ¶ Sz cõtra. Aug. in quodã ser. dicit q̃ falsa iuratio ꝓnicioſa est. sz nihil dicit esse ꝓnicioſum nisi peccatũ mortale: ergo periuriũ est peccatũ mortale. ¶ ℙ omne qõ est ꝺtrariũ ꝓcepto legis est peccatũ mortale. sed periuriũ directe ꝺtrariat huic ꝑcepto Nõ assumes nomẽ dei tui in vanũ ꝛc. ¶ Ulteriꝰ videt q̃ nõ liceat iuramentũ recipe vel exigere Sup illud Ro. j. Testis est mihi deꝰ. dicit glo. Tu nõ facis malũ q̃ bene vteris iuratione vt alteri suadeas qõ vtile est. sz a malo est supplere illiꝰ q̃ recipit iuramentũ: ergo recipiẽs iuramentũ peccat. ¶ ℙ ille qui exigit ab aliquo iuramentũ: vel scit eũ iurare verũ: vel scit eum iurare falsum: vl nescit an falsum an verũ iuret. Si scit eũ iurare verũ videt peccare: qz ꝓ nihilo facit eũ iurare. Si scit eũ iuraturũ falsum: homicida illiꝰ ẽ vt in lra dicit Si aũt nesciat alterũ: Quia de hoc dicit Aug. sup illud Ro. j Testis est mihi deꝰ. Nõ audeo dicere hoc nõ eẽ peccatũ: sz humana tẽptatio est: ergo exigere iuramentũ quolibet mõ peccatũ est. ¶ ℙ Ro. j. dicit q̃ qui cõsentiũt male faciẽtibꝰ digni sunt morte. sed q̃ iurat ꝑ idola peccat mortaliter. q̃ aũt ab eo iuramentũ recipit videt ei ꝺsentire. ergo ad minꝰ recipiens tale iuramentũ peccat. ¶ Sed ꝺtra est qõ legit Genẽ. xxxj. de Jacob q̃ recepit iuramentũ Laban. qui. s. ꝑ iudeos suos iurauit. nec est dicẽdũ q̃ peccauerit. ¶ ℙ sine quo nõ ꝑ̃t ordo iudiciarꝰ obseruari nõ videt esse peccatũ. sz ordo iudiciarꝰ in multis casibꝰ sine receptiõe iuramẽti obseruari nõ posset. ergo recipe iuramentũ nõ est peccatũ. ¶ ℟ᵒ dicẽdũ ad ꝓmã questionẽ q̃ iuramẽtũ est duplex. Quoddã in quo aliqs percipit se iurare. z tũc si falsum iurat credo q̃ semp peccet mortaliter siue sit iuramentũ solẽne siue non solẽne. z ꝑcipue q̃n ꝑcipit eẽ falsum qõ iurat. Quoddã vo iuramentũ est in quo hõ nõ attẽdit ad iuramentũ: z q̃si nõ ꝑcipit se iurare: sz ex lapsu lingue in iuramentũ ꝓlabit. z qz tũc q̃si nesciẽs iurat: z nesciẽs nõ reputat volũtarie iurare. vnde si sit falsum ħ de quo iurat: siue ꝑcipiat eẽ falsum siue nõ: oũmõ nõ sit mẽdaciũ ꝓnicioſum nõ dico q̃ sit ꝑctũ mortale sz veniale. valde tñ cauẽdũ ꝓpter vicinitatẽ ad mortale. ¶ Ad ꝓmũ ergo dicẽdũ q̃ nõ est simile de mẽdacio z periurio: qz iuramẽtũ nõ est nisi

cum magna cautela adhibendum vt dictum est. & propter vtilitatē aliquā. vnde si iocose aliqs piurat nō excusabitur. ¶ Ad secūdū patet solutio ex dictis. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ iurare sine causa nō directe opponit illi p̄cepto: sz indirecte Directe aūt opponit ei iurare falsum: qz h̄ est qō cōfirmari nō p̄t: vnde vana est iuratio. vnde nō oportet q̄ iurare sine causa semp sit mortale peccatū: sicut iurare falsum. ¶ Ad se cūdā questionē dicēdū q̄ sicut iurare nō semp malū est sed q̄nq̄ ē licitū q̄n pro necessitate aliq̄ & cū cautela iurat. & ita etiā iuramentū recipe vel exigere ex causa necessaria & alijs debitis circūstātijs obseruatis p̄t eē sine pct̄o. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ nō intelligit ibi malū culpe sz malū pene: qō est ex ignorātia illi⁹ q̄ iuramentū recipit. si enī sciret an esset verū hoc pro quo iurat iuramēto, opus nō eēt. ¶ Ad secū dū dicēdū q̄ q̄n aliqs scit vl̄ ꝓbabilit credit q̄ aliqs deiera bit nō licet ei iuramentū exigere nisi forte sit in loco iudicij: qz iuramētū in iudicijs nō tm̄ exhibet ꝓpt̄ iudicē: sz ꝓpter alios. vnde non est in potestate ei⁹ iuramentū remittere qō fm ordinē iuris exhibēdū eēt. Silr si sciat eū iuraturū verū p̄t licite iuramētū exigē nō ꝓ se sz ꝓ alijs q̄ h̄ nesciūt. si aūt dubitet dubitatio ex tanta suspitiōe ꝓcedere p̄t q̄ cū pct̄o erit. Et iō aug. nō audet dicē q̄ sit sine pct̄o: nō tm̄ dicit q̄ sp̄ sit peccatū. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ ille q̄ iurat ꝓ idola peccat q̄dē q̄tū ad formā iuramēti: sz nō q̄tū ad assertionē veri vl̄ ꝓmissionē alicui⁹ qō redūdat in bonū cōe. & q̄tū ad h̄ p̄t ei ꝝsentire sine pct̄o: sz nō q̄tū ad primū. & iō iuramēto eius vti possum⁹ q̄nq̄ sine pct̄o. ¶ Nūc de periurio videam⁹ ⁊c. Videt q̄ tractatū istū ponere debuerit in expositione secū di p̄cepti. Sed dicēdū q̄ periuriū ad fidei cognitionē p̄sup ponit mēdaciū. & ideo necessitate tractādi post mēdaciū de piurio tractauit. ¶ Infirmis ergo illud ꝓhibuit ꝓpter duo pericula. Primo ne aliq̄ō numen creaturis inesse crederēt. Secūdo ne tali iuramēto se obligari nō credētes fidē frāge rent. ¶ Qui vō ꝓ euāgeliū mai⁹ quidē ⁊c. Hoc iō ōtingit qz in solēni iuratione vbi maior deliberatio adhibet talis for ma in iurādo vtimur. ¶ Scā synodus decreuit ⁊c. Rō insti tutionis fuit qz ad iuramētū reqrit summa cautela q̄ exigit sobrietatē. Excipiunt tm̄ casus illi in quib⁹ mora ꝓtraberet periculū. sicut est pro pace facienda.

¶ DISTINCTIO .XL.

Sextum p̄ceptū est Non desi derabis vxorē proximi tui. Se ptimū Non cōcupisces domū proximi tui: nō seruū. nō ancil lam ⁊c: sed videtur p̄ceptū de non concupiscendis rebus pri mi vnū cum eo esse quo dicitur Non furaberis. Et p̄ceptū de non cōcupiscenda vxore vnū esse cum eo quo dicit Non mechaberis Poterat enī p̄ceptū non furādi in illa generalita te intelligi: vbi de nō cōcupiscenda re proximi pre cipitur. Et in eo q̄ dictū est Non mechaberis pote rat illud intelligi Nō cōcupisces vxorem proximi tui. Sed in illis duobus p̄ceptis nō mechandi & nō furādi ipsa opera notata sunt & ꝓhibita. Jn his vō extremis ipsa cōcupiscentia. ¶ Multū ergo diffe runt illa ab istis. Vñ illi p̄cepto nō mechādi fit su peradditio in euangelio: vbi omnis cōcupiscentia mechandi prohibetur.

¶ Quare lex cōprimere dī non animū sed manū.

Sed cum hic ꝓhibet concupiscentia alie ne vxoris & aliene rei: quare dicit lex cōpri mere manū & non animū Euangeliū vō & manuz & animū. illud de lege dicit fm ceremonia lia: non fm moralia. vel qz in lege nō est generalis prohibitio omnis mortifere concupiscentie vt in euangelio.

¶ Quid sit littera occidens.

Jvo queritur quā vocat Apl̄s litterā occi dentē. Ea certe est decalogus qui non dici tur littera occidēs eo q̄ mala sit lex: sed qz phibēs peccatū auget concupiscentiā: & addit p̄u ricationē nisi liberet gratia. que gratia nō sic abun dabat in lege ut in euāgelio. Lex ergo bona est: & tm̄ occidit sine gratia: cum sit virtus peccati que iubet qō sine gratia impleri non p̄t. Gratia aūt deerat: & iō lr̄a occidēs erat. Distat autē euāgelij littera a legis littera: quia diuersa sunt ꝓmissa. ibi terrena: hic celestia ꝓmittit. Diuersa etiā sacramenta. quia illa tm̄ significabāt: hec conferūt gratiā. Precepta etiā diuersa q̄ntū ad ceremonialia. Nā q̄tū ad mo ralia sunt eadem. sed plenius in euāgelio continē tur. Audistis decē cordas psalterij vtriq̄ sexui im positas: que charitate tangenda sunt: ut vitiorum fere occidantur.

¶ Postq̄ determinauit Magister de preceptis decalogi q̄ respiciunt opus exteri⁹ & locutionē: Nic ponit duo vltima precepta q̄ respiciūt ocupiscētiā cordis. Et circa h̄ tria facit. Primo enumerat ipsa p̄cepta. Secūdo mouet q̄stiones cir ca ea ibi: Sz videt̄ p̄ceptū ⁊c. Tertio recapitulat qō dixe rat. & ōtinuat se ad sequentia ibi: Audistis decē cordas ⁊c. Circa secūdā partē mouet duas questiones. Prima est de differētia hoꝝ p̄ceptoꝝ ad alia p̄cepta decalogi. Secūda est de differētia toti⁹ veteris legis ad nouā q̄ ex solutiōe prime questionis ortū habet. & h̄ ponit ibi: Sed cū h̄ ꝓhibeat cō cupiscētia ⁊c. Et circa h̄ tria facit. Primo mouet questionē & eā soluit. Secūdo mouet questionē de effectu lr̄e veteris legis ibi: Si vō querit q̄re dicat Apl̄s ⁊c. Tertio breuit col ligit differētiā inter litterā euāgelij & litterā legis ibi: Distat aūt euāgelij littera. ¶ Questio Prima.

Hic querunt q̄ttuor. Primo de assignatione istoꝝ p̄ceptoꝝ. Secundo vtrū verū sit q̄ lex Moysi tm̄ manū cohibuerit. Tertio vtrū eadē lex iustificaret vel occideret. Quarto vtrū eterna ꝓmitteret vel terrena.

Ad primū sic ꝓcedit. videt̄ q̄ hec duo precepta incō uenienter assignent̄. Precepta enī negatiua ordinā tur ad ꝓhibitionē pct̄oꝝ. Sed vnū est peccatū cor dis & operis: sicut in. ij. li. di. xlij. dictū ē. ergo nō debuit alio precepto ꝓhiberi concupiscētia mechādi vel furādi q̄ ipsa mechia vel furtū. ¶ P̄ sicut in furto & mechia cōtingit pec care corde & opere: ita & in homicidio & alijs peccatis. sz alia precepta nō variant̄ p̄ cōcupiscentiā & opus neq̄ affirmati ua neq̄ negatiua. ergo neq̄ p̄ceptū de furto & de mechia de buit hoc modo variari. ¶ P̄ nihil debet lege ꝓhiberi qō li cite fieri p̄t. sz licite p̄t fieri q̄ aliqs domuz ꝓprimisui pos sideat: vt si emat eā: q̄ licite p̄t eā cōcupiscere. ergo talis cō cupiscētia non debuit lege ꝓhiberi. ¶ P̄ sicut cōtingit pec care in cōcupiscētia rerū proximi: ita etiam in cōcupiscētia curiositatis: quā Aug. dicit eē ocupiscentiā oculoꝝ in libro de vera religiōe. Et silr in ocupiscētia dignitatū & huiusmo di. circa q̄s etiā cōcupiscētias sunt diuerse virtutes & vitia. sed precepta dant̄ ad inducēdū hoīes ad virtutē & ad vitioꝝ ꝓhibitionē. ergo de omnib⁹ istis cōcupiscētijs debuerūt di uersa precepta dari. ¶ P̄ omne qō est ctrariū precepto est peccatū mortale. sed primi motus q̄ ex corrupta cōcupiscen tia ꝓcedūt non sunt peccata mortalia. ergo non debuit dari p̄ceptū de non cōcupiscendo. ¶ R⁹ dicēdū q̄ intentio le gis est vt hoīes ad virtutē inducant̄. ad virtutē aūt nō suffi

cit vt actus virtutis qualitercunq; fiat: sed oportet vt homo sciēs & volēs: & ppē debitū finē pseuerāter & delcābiliʳ opet. siliʳ ēt nō sufficit q; act⁹ ōzi⁹ q̄liteūq; p̄mittat: nisi ēt volūtas illō faciēdi derelinq̄t. & passiōes iclinātes ad actū illicitū ozdinēt. & iō i p̄cepto decalogi nō debuit solū p̄hiberi act⁹ illicit⁹: ſz ēt ocupia illicitarū rerū. ¶ Ad p̄mū g̃ dō q; pctm̄ cordis & opis sic ibidē ocm̄ ē q̄m oiūgūt sē vnū pctm̄. ſz qz q̄nq; in corde peccat non pueniēdo ad actum: tunc pctm̄ cordis a pctō exterioz opis distīguit. & iō ēt diuersa p̄cepto p̄hibet. ¶ Ad secūdū dō q; p̄cepta affirmatiua p̄cipiūt aliquē actū bonū. bonū āt oſurgit ex diuersis coadunati ad pfectōez suā qō ē ex vna & tota cā vt dic dio. & iō hʾ ipso q; aliq̄s bon⁹ act⁹ p̄cipit oēs ꝺditōes iplicāt q̄ ad bōitatē req̄rūt. & iō p̄cepta affirmatiua ñ fuert distincta circa idē gen⁹ p̄ p̄ceptū opis & cordis. pctm̄ āt qō p̄cepto negatio p̄hibet ꝺtīgit oīariā ex singularib⁹ defcib⁹ vt dio. dic. & iō ad diuersa q̄ p̄nt pctm̄ iducē p̄nt diuersa p̄cepta ozdiari. Jō tm̄ poti⁹ pctm̄ furti & mechie hʾ mō variat p diuersa p̄cepta q̄s hōici diū vl alia pcta: qz bonū inq̄ntū i se est mouet ocupiaz. obiectū āt furti & mechie ē aliqō bonū tpale. vñ ēt p se ocupiscētia hoz sine p̄gressu ad actū hz q̄ndā delcātōez: qō nō ōtīgit i hōicidio cui⁹ obiectū est nocumētū illatū p̄rio: qō de se hozrozē poti⁹ q̄s delcātōz fac. ¶ Ad tertiū dō q; nō p̄t licite possideri dom⁹ p̄ri nisi dñio trāslato i alterū. & tūc desinit eē primi. & iō nō simplr p̄hibet ocupia dom⁹: ſz ocupia dom⁹ primi: cū ipm ocupiscētie nomē qz intētionē desiderij dic i q̄ndā supfluitatē sonare videt: & ita i malū. ¶ Ad q̄rtū dō q; ocupia curiositat⁹ q̄ fit p oculos reducit ad ocupiscētiā delectatiōis carnis ad quā ēt reducūt delcātiones alioz sēsuū sic ad p̄ncipali⁹. ocupiscētia āt bonoz dignitat⁹ vl hmōi reducit ad ocupiaz tpaliū bonoz quoz dignitas nūmismate mensurat. Et sic pz q; ois ocupia aliquo mō ist⁹ duob⁹ mādat⁹ p̄hibet fm regulā supi⁹ de intellcū p̄ceptoz datā. ¶ Ad q̄ntū dō q; lex nō dat nisi rōnē hūti. vñ illa ocupia tm̄ dicē p̄cepto leg⁹ p̄hibet q̄ ad rōnis ꝺsensū ptīgit q̄ pctm̄ mortale ē. Cōcupiscētia āt q̄ ē i p̄mis motib⁹ nō ē ō legē ſz p̄ter legē. & iō pctm̄ veniale est.

Ad secundū sic p̄cedit. videt q; lex mosaica nō solū manū ſz ēt animū cohibē debeat. Cuiusdē enī ē aiuz ordiare ad vtutē & cohibē a pctō. ſz lex mosaica ordinat animū ad vtutē vt pz Deu. vj. Diliges dñm deū tuū &c. g̃ & ipsa ēt cohibet animū a pctō. ¶ Ocupia i aīa ē. ſz lex vetus cohibet a ocupiscētia vt pz̄ his duob⁹ p̄cept⁹: g̃ cohibet animū a pctō. Si dicat q; nō cohibeat aboī ocupia. Cōtra Sub his duob⁹ p̄ceptis vt dictū est ois ocupia p̄hibet. ſz hʾ duo p̄cepta i veī lege edita sūt. g̃ totaliē animū a pctō cohibebat. ¶ Si dicas q; hʾ itelligit quo ad ceremōialia. Cōtra. Ceremonialia enī leg⁹ nō p̄cipiebāt ab aliquo pctō abstinē ſz poti⁹ q̄d i figurā eēt faciēdū. g̃ nō mag⁹ manū q̄s animū cohibebāt. ¶ Ꝑ lex moyſi pfectioz erat q̄s lex ciuil. ſz lex ciuil ñ tm̄ cohibet manū ſz ēt animū: alʾs ad vtutē nō iducēt: q̄ p̄cipaliē i aīo ꝺsistit. g̃ lex mosaica nō tm̄ cohibet manū ſz animū. ¶ Sz ō. Lex noua ē pfectioz q̄s lex vet⁹. ſz nihil pōt eē pfecti⁹ q̄s cohibitio animi & man⁹: g̃ i lege veī nō cohibebatur vtrūq;. ¶ Ꝑ Mat. v. dñs supza p̄cepta leg⁹ q̄ ad factū exteri⁹ ptinēt sic de hōicidio fac additōez de iteriozi actu pctī. sic de ira. qō non eēt si lex vet⁹ animū cohibēt. g̃ lex vet⁹ aīuz ñ cohibebat. ¶ Ꝑ nihil cohibet aīuz nisi gr̃a. ſz vet⁹ lex gr̃az nō ꝺferebat: g̃ aīuz nō cohibebat. ¶ Rº dō q; coactio legis fm phm i ſi. ethʾ. ad hʾ nēcaria ē vt illi q̄ pstatiōib⁹ ad bonū iclinēt p penas cogāt. vñ cohibitio leg⁹ se extēdit q̄ntū pena iflicta p legē. Sic aūt lex vet⁹ ifirmis animis ñ nisi trena p̄mittebat: ita ēt p pctis tpalē penā ifligebat oculū p oculo dētē p dēte. Pene āt tpales p pctis animi ifligi nō p̄nt nisi q̄ten⁹ in actu ex tioze p̄tūpāt: alʾs enī ab boīe de eis iudicari nō pōt. & iō lex vet⁹ manū & nō animū cohibē dicebat. lex āt noua eēna p̄mittit & ꝺminat i p̄miū & penā. eēna āt pena ab illo iudice infligit q̄ ē cordis scrutator. & iō nō solū manū ſz ēt animū cohibet. qō pz i hʾ p̄cepto Nō occides. p cui⁹ trāsgressiōe lex vet⁹ boīez occidebat. ſz p ira iteriozi lex noua penā eēnā ꝺminat. q̄ enī irascit frī suo reus erit ꝺsilio Mat. v. ¶ Ad p̄mū g̃ dō q; lex p̄cepti affirmatis & negatis aiuz ordinabat ad virtutē: & a vitio retrahebat. nō trāsgressores huiusmodi p̄ceptoz penā aliquā ordinare poterat fm quā cohibēt vl cogē dr. & iō nō seq̄t q; animū cohibēt. Et p hʾ pz solo ad secūdū. ¶ Ad tertiū dicēdū q; oēz ocupiaz q̄tū ad gen⁹ suū lex p̄hibebat. nō tm̄ ab oī cohibebat p penas: ſz solū ab ea q̄ p̄tupebat in actū. ¶ Ad q̄rtū dō q; ceremōialia p̄cepta idicebāt sacrificia p cert⁹ pctis. nō āt ita p pctis cordis sic p pctis opis. & ita ceremōialia mag⁹ manū q̄s aīuz cohibebāt. ¶ Ad q̄ntū dō q; lex ciuil q̄uis itēdat p cohibitōez penaz ad vtutes inducē: nō tm̄ cogit p penas animū ſz solū manū.

Ad tertiū sic p̄cedit. videt q; lex vetus iustificabat & nō occidebat Mat. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. & loq̄t de mādatis decalogi: sic ibidē pz. ſz null⁹ ad vitā ingredit nisi iustificat⁹: g̃ lex vet⁹ iustificabat. ¶ Ꝑ lex ē iustitie q̄dā doctria: q̄a ē ars eq̄ & boni. g̃ non pōt iustificare nisi docendo iustitiā. ſz lex vet⁹ iustitiā docebat. nā ocupiscētiā nesciebā esse pctm̄ nisi lex dicēt Nō cōcupisces Ro. vij. g̃ lex vet⁹ iustificabat. ¶ Ꝑ oē q̄ō remouet ꝺspositōes & causas mort⁹ nō occidit ſz iustificat. lex vet⁹ hʾ faciebat pctm̄ p̄hibēdo: g̃ &c. ¶ Ꝑ in natur⁹ ita ꝺtīgit q; vnū quodq; vt fit freq̄nē: ita natū ē fieri: vt dr i. ij. phiſi. ſi g̃ lex vetus occidebat vt freq̄nē: tūc ad hʾ nata erat. ſz oē q̄ō nāz hz ordinatā ad occisionē ē malū: g̃ lex vet⁹ fuiſſz mala: q̄ falſū ē. ¶ Ꝑ moz nō seq̄bat ex veī lege nisi p occisionē. ſz ēt ex lege noua seq̄t moz p occisionē. ij. cor. ij. Alij sum⁹ odoz mortis i mortē. ſz pp hʾ lex noua nō dr occidēs: g̃ nec lex vet⁹ occidēs ſz iustificās dz dici. ¶ Sz ō. ij. Cor. iij. Lra occidit: spūs āt viuificat. & loq̄t ō lra ve. le. g̃ lex vet⁹ ñ iustificabat. ¶ Ꝑ Ro. x. Justitiā q̄ ex lege ē &c. glo. q̄ i opib⁹ leg⁹ iustificat tpaliē hz mercedē nō apud deū. ſz ꝺa iustitia ē q̄ hz mercedē apō deū: g̃ lex vet⁹ nō iustificabat. ¶ Ꝑ q̄ iustificat ex opib⁹ nō iustificat grat⁹. ſz iustificatio leg⁹ ñ pōt eē nisi p opa: cū g̃ ꝺa iustificatio sit grat⁹ vt pz Ro. iij. videt q; lex nō iustificaret. ¶ Rº dō q; lex quodāmō iustificabat: & quodāmō occidebat. Ad cuius itellectū sciēdū ē q; iustificare dupliʳ hʾ pōt accipi Uno mō iustitiā facē. Alio mō iustitiā docē. Justitia āt est duplex. q̄dā acq̄sita: q̄dā infusa. iustitia acq̄sita ex opib⁹ causat. & p hūc modū lex ciuil hoies iustos fac inq̄ntū p exercitiū operū hūtū iustitie i obſuatoz⁹ causat. & p hūc modū ēt lex mosaica iustificare poīat iustitiā acq̄sitā causando. ſz de hac iustitia nihil ad pñs Justitia āt ifusa a solo deo effectiē est. vñ lex p opa eā iducē nō pōt: ſz p legē nouā talʾ iducit iustitia: qz p sacra ei⁹ gr̃a gr̃a confert que iustificat formaliē. Sacra vo ve. le. gr̃az nō ꝺferebāt vt i. iiij. li. dicet. & iō lex vetus nullo mō iustificabat q̄si iustitiā cāns ſz q̄si iustitiā docēs: qz i obſuatōe mādatoz ei⁹ forma iustitie ꝺsistit. Occidē āt leg⁹ lra dr & q̄tū ad moralia & q̄tū ad ceremonialia. ſz differenter: qz q̄tū ad ceremōialia p se loq̄ndo. tpe. n. gr̃e reuelate ceperūt eē mortifera. Sz q̄tū ad moralia nō nisi accidētaliʳ inq̄ntū ex ipa lege pctm̄ p̄hibēte & auxiliū gr̃e ō ipz nō ferēte ifirm⁹ piculū mort⁹ sūebat triplʳ. p° qz ex hʾ ipo q; pctī cōmemoratiōnē faciebat ei in quo ocupia pctī extincta nō erat mag⁹ i ipz exardescebat. sic cū aq̄ ondit sitiēti. Sc̃o qz ex hʾ ipo q; p̄hibebat pōebat q̄si i quodā altoz difficili ad hūdū Et iō mens hūana pctō subiecta vehemēti⁹ i illō tēdebat sic scriptū ē puer. ix. Aq̄ furtiue dulciores sunt. Tertio qz lex p hibēs pctī spāliē reatū addebat inq̄ntū ñ solū nāliē legē trāsgrediebat ſz ēt leg⁹ scripte p̄uaricatoz erat. ¶ Ad p̄mū g̃ dō q; obſuatō mādatoz leg⁹ necessaria ē ad vitā eēnā ꝺseq̄ndā qz sine ea ad vitā eēnā itrare nō pōt q̄ tps hz opandi. ñ tm̄ obſuatio mādatoz leg⁹ ad vitā ꝺseq̄ndā sufficiebat nisi mod⁹ charitat⁹ adiūḡt quā lex nullo mō causare poīat. & iō nō p fecte iustificabat. ¶ Ad secūdū dō q; docē iustitiā nō ē iustitiā facē pfcē ſz solū dispositiē. Inuenit āt aliq̄ lex. ſ. lex noua q̄ iustitiā fac effectiue p sacra q̄ gr̃az ꝺferūt. ¶ Ad tertiū

dō q; ex ꝟ ꝑbaꝯ q; lex nō occidebat p se loq̄ndo ſz diſpoſitiue iuſtificabat. ¶ Ad tertiū dō q; rō ſeq̄reꝯ ſi cā mort; eēt ex lege. ñ ät erat ex ea: imo poti⁹ ad ꝟziū ordinata erat. ſz cā mort; erat ex pctō eoꝝ q̄b⁹ lex dabaꝯ: ſic cā mort; nō ē ex ſole ſi febꝛicitätes ad ſolē ſtätes moꝛiūꝯ. ¶ Ad q̄rtū dō q; i lege noua nō ē aliq̄s defect⁹ q̄n iuſtificare poſſit: ſic erat i ve. lege. ꝛ iō mag; poꝯat acipi occaſio mort; ex ve. lege q̄z noua Ex noua. n. lege nō ſeq̄ꝯ occaſio mort; niſi ꝺtēnētib⁹ ipſā: q; volētib⁹ obſeruare auxiliū ꝓbet. ſz lex vet⁹ etiā volētib⁹ obſeruare ꝛ deficiētib⁹ ꝓpter infirmitatē occaſio mort; erat.

AD q̄rtū ſic ꝓcedit. videt q; lex vet⁹ nō ſolū tpalia ſz eēna ꝓmittebat. Illud enī i lege ꝓmittit q̄ merces leg; pōit. ſz de⁹ ſeipm mercedē abrae ꝓmiſit q̄ ē bonū eternū vt pz Heñ. xij. g̃ non ſolū tpalia ſz eēna ꝓmittebat. ¶ P̄ q̄ ꝓmittit i lege ē ꝑmiū vtut; ſz ꝑmiū vtut; ꝺz eē meli⁹ vtute. cū igit virt⁹ ſit melioꝛ oī mercede tpali videt q; lex eēna ꝓmittē nō debuerit. ¶ P̄ illō q̄ ē ꝺ rōne vtut; i lege fieri nō ꝺz. ſz vtuti ꝟziū ē ꝛ ei⁹ coꝛruptiuū, vt act⁹ ei⁹ ꝓpē bonū eꝛenū fiat. g̃ ꝓmiſſio eꝛenoꝝ i lege fieri nō debuit. ¶ Sz ꝺ. Illis ſol' pōt bō ad bñfaciēdū imitari q̄ ꝑcio hꝫ. ſz carnal' ppl's cui lex vet⁹ data fuit ſola bona tpalia in ꝑcio hēbat. g̃ eoꝝ ſibi ꝓmiſſio fieri ꝺbuit. ¶ P. j. Coꝛ. xv. nō pz⁹ q; ſpūa le ſz q; aiale. ſz lex vet⁹ p⁹ dāda erat: g̃ nō ſpūalis ꝓmiſſio ſz tpal' i ea fieri debuit. ¶ Ulteri⁹ videt q; lex vet⁹ nō differebat a noua p radicē timoꝛ; ꝛ amoꝛ; . Dꝛia enī legi nō attēdit ex diuerſitate obſeruātiū legē ſz poti⁹ ecōuerſo cū lex ſit regla ꝛ mēſura obſeruātiū ipſā. ſz facē aliq̄d ex timoꝛe vl' amoꝛe ꝺtigit ex diuerſa diſpōne obſeruātiū legē. g̃ penes ꝟ oue leges nō diſtinguunt. ¶ P̄ null⁹ fructuoſe legē cuſtodit niſi q̄ ex amoꝛe eā obſeruat. ſz i ſtatu ve. le. multi fuerūt q̄ eā fructuoſe obſeruabāt vitā eēnā ex ꝟ ꝓmerētes. g̃ lex vet⁹ ꝛ noua nō diſtiguūt p timoꝛē ꝛ amoꝛē. ¶ P̄ timoꝛ fuit q̄ ꝺ amoꝛē diuidit reſpicit penā. ſz maioꝛ; pene cōmēdatio ſit in noua lege q̄z i veꝛi vt pz Heb. v. Quāto inq̄t putat; deꝛioꝛa mereri ſupplicia ꝛc. g̃ lex noua mag; i timoꝛe cōſiſtit q̄z vet⁹. Jn ꝟziū ē q̄ Aug. ditq̄ ꝓ bꝛeuis dꝛia legis ꝛ euāgelij ē timoꝛ ꝛ amoꝛ. ¶ P̄ Ro. viij. Nō accepiſt; ſpm̄ ſeruitut; iterū i timoꝛē. ditq̄ glo. ꝓcepta i ve. lege timoꝛe fuabāt. ¶ Ulteri⁹ videt q; lex vet⁹ nō ſit mag; oneroſa q̄z noua. Q̄ enī ſe hꝫ ex additōe ad aliud plura ꝺtinet. ſz noua addit ſupꝛa veteꝛē Mat. v. g̃ plura ꝺtinet. ꝛ ita videt difficilioꝛ. ¶ P̄ q̄nto ē pfectioꝛ ſtatus vtut; tāto maioꝛē difficultatē hꝫ: q; ars ꝛ vt⁹ circa difficile ꝛ bonū ſūt vt ꝺr i. ij. etꝫ. ſz ſtat⁹ noue legi ē pfectioꝛ q̄z ſtat⁹ veteꝛ; g̃ lex noua ē difficilioꝛ. ¶ P̄ infirmis ꝛ puul' leuia oneꝛa ſūt ꝺponēda. ſz illi q̄ erāt i veꝛi lege puul' cōpabāt. q̄ ät ſūt i noua vir; pfcis: vt pz Hal'. iiij. g̃ lex noua ē grauioꝛ q̄z vet⁹. ¶ Sz ꝺ ē q̄ ꝺr Mat. xj. Jugū meū ſuaue ē ꝛ on⁹ meū leue ¶ P̄ Act. xv. ditq̄ Petr⁹ de veꝛi le. Quid ē on⁹ q̄ nec nos nec pꝛes nr̄i po. poꝛ. g̃ ꝛc. ¶ R⁹ dō ad ꝑmā q̄nē q; ſm Dio. in iiij. c. ce. ier. lex noua media ē inē eccl'iaꝛ celeſtē ꝛ ſtatūve. le. ꝛ iō eēna bona q̄ i celeſti eccl'ia palā ꝛ copioſe exhibēt; i nota le. mäifeſte ꝓmittūt. Jn veꝛi ät le. nō ꝓmittebāt niſi ſub q̄buſdā figur; . vñ Heb. x. ꝺr vmbꝛā hñs lex futuroꝝ bonoꝝ Et ꝟ pp tres cās ꝑcipue. ꝑ⁹ vt ex his q̄ cog;ſcebāt aſſuefieret ēt a deo maioꝛa ſpare. ꝛ⁰ vt nō ſolū cognitio ſz affect⁹ a tpalib⁹ ad eterna manuduceret. ꝛ⁰ q; bona eēna nōdū ſtati eis poterāt exhibeꝛi nōdū ſoluto ꝑcio. vñ dilatio ꝓmiſſoꝝ ieffi cacē facēt apud ifirmos ꝓmiſſionē. ¶ Ad ꝑmū g̃ dō q; vbicūq; ꝓmittūt eēna i veꝛi lege ꝟ ē ſub q̄dā figura ꝛ ſilitudine tpaliū. Et fz ꝟ ēt de⁹ ſe mercedē abꝛae ꝺſtituit ad lꝛaz q̄ſi remuneratoꝛē i multiplicatiōe ſemis ꝛ i ꝛe ꝓmiſſe collatiōe. Ul' dō q; ꝟ itelligit de ꝓmiſſiōe cōit oīb⁹ fcā i ve. lege. ñ ät de illa q̄ fiebat ſpāl'r ad aliquos pfcōs viros q̄ ad legē nouā ptinebāt. ¶ Ad ſecūdū dō q; ꝓmiſſiōes tpales nō ponūt i lege q̄ſi ꝑmia vtutū: ſz q̄ſi icitamēta q̄dā ad vtutē. ¶ Ad tertiū dō q; ſic facē aliq̄d timoꝛe pene ē ꝺ rōne pfcē vtut; : tñ ducit ad vtutē: ita ēt facē aliq̄d pp retributōez tpalē. ꝛ iō ſic i lege fit cōminatio pene: ita ēt pōt fieri ꝓmiſſio tpal' mercedis

¶ Ad ſecūdā q̄nē dō q; ex ipo mō legiſlatiōis apparet q; lex vet⁹ ē lex tioꝛ; : lex ät noua lex amoꝛ; . Lex. n. noua ex oſtē ſiōe dīne charitat; initiū ſūpſit: q; ī effuſiōe ſāguiſ ieſu xp̄i q̄ fuit pfciſſime charitat; ſignū nouū teſtiū ꝺſūmatū eſt. lex ät vet⁹ ī oſtēſiōe dīne ptät; q̄ tioꝛē icutit initiū ſūpſit. vñ ꝛ ī ipa legiſlatiōe pp fulgura voces ꝛ tonitrua ẽroꝛ audiētes iuaſt vt dicerēt nō loq̄ꝯ nobis dñs ne forte moꝛiamur Exo. xx. ꝛ iō ve. lex boies ꝑcipue ducebat p ominationē penarū. Nouа vo lex p bñficia exhibita ꝛ ſperāda. ꝛ ꝟ ſat; cōpetebat ſtatui hūani gñis vt pz⁹ q̄ſi rud⁹ ppl's p tioꝛē pene cogēꝯ: poſtmodū vo p amoꝛē ī bono pficēꝯ. ſic enī tioꝛ ē via ad amoꝛē: ita lex vet⁹ ad nouā. ¶ Ad ꝑmū g̃ dō q; iſta dꝛia nō tñ ſuiꝯ ex pte obſeruātiū legē: ſz ex mō editiōis leg; vt dcm̄ ē. ¶ Ad ſecūdū dō q; illi q̄ ī veꝛi lege ex amoꝛe legē obſuabāt pfecti erāt. vñ ad legē nouā ptinebāt i q̄ ē ſtat⁹ pfectōis. ¶ Ad tertiū dō q; q̄tuis lex noua maioꝛa ſupplicia cōminet: tñ cōminatio ſupplicioꝝ nō ē p̄ncipal' iductio i legē nouā ſic erat in le. ve. ſz mag; ꝓmiſſio ꝓmioꝝ ꝛ cōmemoꝛatio bñficioꝝ q̄ ad amoꝛē incitāt. ꝛ iō lex noua nō timoꝛē ſz amoꝛē p̄ncipalē radicē hꝫ. ¶ Ad tertiā q̄nē dō q; difficile ꝛ oneroſum mēſurat ſm vtutē ſuſtinēt; . aliq̄d enī oneroſuz ē debili q̄ foꝛti ē leue. et iō de onere leg; ꝛ euāgelij poſſum⁹ loq̄ duplicit, aut q̄tū ad grauitatē p̄ceptoꝝ ſm ſe: aut p compationē ad virtutē obſeruātiū. Si p⁹ mō: ſic q̄tū ad numerū p̄cepta veteꝛ; legis erāt magis oneroſa: q; lex vet⁹ artabat ad ceremonialia multa ꝛ iudicialia. lex ät noua ad moꝛalia tñ. q̄ ēt lex nature impat: ꝛ ī vno vbo abbꝛeuiato dilectiōis dei ꝛ pximi cōcludit. Sz q̄tū ad explicationē iſtoꝝ p̄ceptoꝝ: ſic p̄cepta noue leg; quodāmō ſunt difficilioꝛa: q; mag; explicat virt⁹ p̄ceptoꝝ moꝛaliū ī noua lege q̄z ī veꝛi. Et ſupaddit lex noua ꝺſilia q̄tuis ad ea nō cogat. ꝛ q̄dā ēt ꝓbibet q̄ lex vet⁹ ꝓmittebat infirmitati deferēs: ſic libellū repudij ꝛ hmōi. Si ät ſecundo mō: ſic abſolute lex vet⁹ oneroſioꝛ erat. Tū q; auxiliū gr̃e nō ꝺferebat ad mādata ꝛplēda ſic noua facit: Tū q; vet⁹ lex p modū timoꝛ; cogebat ad ꝟ ad q̄ nouа lex ex amoꝛe ꝺducit q̄ oīa leuia facit. ¶ Ad ꝑmū g̃ dō q; additio noue leg; ad veteꝛē vl' ē q̄tū ad ꝺſilia ad q̄ nouа lex nō obligat: vl' etiā q̄tū ad explicationē eoꝝ q̄ ī veꝛi lege ꝛplicite hēbant. vñ ex ꝟ nō pōt ꝛcludi q; lex nouа ſit grauioꝛ. ¶ Ad ſecūdū dō q; ꝛtuoſus ea q̄ ad ꝛtutē ptinēt delcābilr exeq̄ꝯ vt ꝺr i. j. etꝫ. ꝛ iō ꝛt⁹ pfecta leui⁹ q̄ntūcūq; difficilia exeq̄ꝯ q̄z carēs ꝛtute facilia. cui hocip̄m triſte ē q; a delectatiōib⁹ illicit; abſtineat. ¶ Ad tertiū dō q; ſic q̄ toꝛtuoſa ligna diriguūt ad partē ꝟziā mag; deflectūt vt ſic ad rectitudinē veniat; : Jta ēt vt ꝺr in. ij etꝫ. tēdētib⁹ ad vtutē faciēdū ē vt q̄ a rectitudine virtut; diſtoꝛti fuerūt mag; a ꝟziſ vtut; abſtrabāt. Et pp ꝟ ēt penitētib⁹ grauioꝛa onera ꝺponūt q̄z inocētib⁹. Et ita etiā carnali ppl'o ꝛ ceruicoſo maioꝛa onera ꝺponēda fuerūt ad ei⁹ duriti ā edomādā: cū tñ modū ei⁹ nō excedēt. ſic ēt infirmis dieta artioꝛ: ꝛ pueris diſciplina ſtrictioꝛ ꝺponit. ¶ Nō ancillā ꝛc. Sciēdū q; ancilla duplr ocupiſci pōt. Uno mō ad ocubitū ꝛ ſic ptinet ad ſextū p̄ceptū. Alio mō ad oñiuz; ꝛ ſic ptinet ad ſeptimū. ¶ Audiſt; . x. coꝛdas pſalteriꝛ ꝛc. Per. x. coꝛdas pſalteriꝛ. x. p̄cepta leg; intelligūt. Sic enī Dauid egregi⁹ pſaltes ſono cythare ꝛ pſalteriꝛ ſpm̄ malū a Saul expellebat vt ꝺr. j. Re. xvj. ꝛ vꝛſum ꝛ leonē iterfecit: vt ꝺr i eo ꝺē. xvij. ita xp̄s q̄ p Dauid ſignificat coꝛda nr̄a q̄ſi pſalteriū bis. x. p̄ceptis pcutiēs oīuz moꝛtaliū pctoꝝ feras in nobis occidit: ꝛ vtutes pficit quib⁹ ad vitā puenit eternā: in q̄ cū xp̄o viuam⁹ p oīa ſeculа ſeculoꝝ. Amen.

¶ Explicit ſcriptū ſanctiſſimi doctoꝛis Thome Aquinatis ordinis p̄dicatoꝝ ſup tertio libꝛo ſentētiarū magiſtri Petri Lombardi cū textu ſingulis diſtinctiōib⁹ antepoſito q̄z diligētiſſime emendatū atq; coꝛrectū ꝛ impreſſum Venetijs ingenio ac impenſa Hermāni Liechtenſtein Coloniēſis: Anno natalis dñi. M. cccclxxx. Die. xxvj. Aprilis.

Tituli super scriptum tertii libri sententiarum

¶ DISTINCTIO PRIMA

Utrum deum incarnari fuerit impossibile.
Utrum deum incarnari fuerit congruum:
Utrum si homo nō peccasset de⁹ fuisset incarnat⁹.
Utrum decuerit deum tantum incarnationē sua differre.
Utrum vna persona sine alia possit carnem assumere.
Utr̄ magl conuenies fuerit filiū ic̄arnari vl̄ patrē vl̄ spm̄sciū.
Utrum debuit magis pater q̄ filius incarnari.
Utrum decuerit magis spiritūsanctus q̄ filium incarnari.
Utrū pater potuit carnē assumere vel etiam spiritussanct⁹.
Utr̄ p̄ 7 fili⁹ 7 spūsc̄us possint eādē nūero naturā assumē
Utrum vna psona possit duas būanas naturas assumere.

¶ DISTINCTIO SECVNDA

Utrum natura humana sit pre aliis assumptibilis.
Utrum angelica sit magis assumptibilis q̄ humana.
Utrum totū vniuersū sit magis assumptibile q̄ humana.
Utrum in oīb⁹ suppositis natura humana sumi debuit.
Utrum in aliquo supposito ex eadē stirpe generato.
Utrum in ipso adam assumere debuerit naturā humanaz.
Utrum carnem humanam assumpsit.
Utrum carnem tm̄ 7 nō humanam animam assumpserit.
Utr̄ assūpserit formā toti⁹ 7 ex cōpositiōe partiū resultātē.
Utrum assumpserit carnem mediante anima.
Utrum animā assumpsit mediante spiritu.
Utrum assumpserit totum mediantibus partibus.
Utrum natura humana sit assumpta mediante gratia.
Utrum assumpsit carnem mediante spiritusancto.
Utrum vnio cadat media inter naturā humanā 7 diuinā.
Utrum caro prius fuerit concepta q̄ assumpta.
Utrum caro prius fuerit assumpta q̄ animata.
Utrum anima prius assumpta q̄ corpori vnita.

¶ DISTINCTIO TERTIA

Utr̄ btā v̄go fuerit añ sanctificata q̄ conceptio ei⁹ finiret.
Utrum ante natiuitatem ex vtero fuerit sanctificata.
Utrum fuerit per sanctificationem totaliter ab originali.
Utr̄ per sc̄ificationē in vltimo fiēs īmunis a petō actuali.
Utrum per sanctificationē illā fuerit confirmata in bono.
Utrum aliquid actiue ad christi conceptionē operata fuerit.
Utrum generatio filij ex ea sit naturalis vel miraculosa.
Utr̄ cōueniebat v̄gini saluatoris cōceptionem annūciari.
Utrū annūciatio fuerit per modū corporalis visitationis.
Utrum annunciatio debuit fieri per angelum.
Utrum angelus annuncians fuit de summis ordinibus.
Utrum caro x̄pi in antiq̄s patrib⁹ fuerit peccato obnoxia.
Utr̄ caro x̄pi fuit in antiq̄s p̄rib⁹ fm̄ q̄ titatē determinatā.
Utrum solus christus in abrahā non fuerit decimatus.
Utrū corp⁹ x̄pi fuerit ex purissimis virginis sanguinibus.
Utrū cōceptio corporis christi fuerit subito vel successiue.
Utrum x̄po sanctificari cōueniat. s. vt indigeret sc̄ificatiōe.

¶ DISTINCTIO .IIII.

Utr̄ efficiētia conceptiōis x̄pi debeat appropriari alicui psone
Utrum debeat appropriari patri.
Utrum sit attribuenda filio.
Utrum debeat appropriari spiritui sancto.
Utrum christus fm̄ q⁹ homo possit dici filius spūssancti.
Utrum possit dici filius trinitatis.
Utrum beata virgo possit dici mater dominis christi iesu.
Utrum debeat dici mater.
Utr̄ illā conceptionē aliq̄ merita p̄cesserūt in antiq̄s vl̄ p̄rib⁹
Utrum christus diuinitate sit repletus corporaliter.

¶ DISTINCTIO .V.

Utrum vnio sit aliquid creatum.
Utrum illa vnio sit minima vnionum.
Utrum vnio differat ab assumptione.
Utrum vnio sit facta in natura.
Utrum vnio sit facta in psona 7 si christus est vna persona.
Utrum assumere conueniat diuine persone.
Utrum assumere conueniat nature.
Utrum conueniat nature remotis personis.
Utrum humana natura sit assumpta.
Utrum anima separata sit persona.
Utrum persona sit assumpta.

¶ DISTINCTIO .VI.

In quo tres ille opiniones cōmunicant.
In quo vna harum opinionum ab alia differat.
Quid vnaquaq̄ horum opinionum ponat.
Utrum in christo sint due ypostases.
Utrum in christo sint due suppositā.
Utrum in christo sint duo indiuidua.
Utrum ibi sint due res nature.
Utrum filius dei assumpserit hominem.
Utrum hō dicat ibi compositū ex duabus substantijs tm̄.
Utrum christus sit duo naturaliter.
Utrum in christo sit tm̄ vnum esse.
Utrum persona verbi post incarnationem sit composita.
Utr̄z in christo fuerit aliqua cōpositio anime 7 corporis.
Utrum humana natura verbo accidētaliter vniatur.

¶ DISTINCTIO .VII.

Utrum hec sit vera Deus est homo.
Utrum christus possit dici homo diuinitus.
Utrum hec sit vera Deus factus est homo.
Utrum hec sit vera Homo factus est deus.
Utrum homo christus sit predestinatus filius dei.
Utrum hic filius dei sit predestinatus esse homo.
Utrum hec sit vera Filius dei est predestinat⁹ simpliciter.

¶ DISTINCTIO .VIII.

Utrum solummodo in viuentibus sit natiuitas.
Utrum humana natura sit nata in christo.
Utrum diuina natura in christo nata sit de virgine.
Utrum ponende sint due natiuitates christi vel vna.
Utrum christus debeat dici bis natus.
Utrum in christo sint due filiationes.

¶ DISTINCTIO .IX.

Utrum latria sit virtus.
Utrum latria sit donum.
Utrum virtus sit generalis.
Utrum sit virtus theologica.
Utrum ad aliquam virtutum cardinalium reducatur.
Utrum humanitati christi exhibenda sit latria.
Utrum imaginibus christi latria sit exhibenda.
Utrum cruci latria sit exhibenda.
Utrum viris sanctis honor latrie sit exhibendus.
Utrum sine peccato alicui possit honor latrie exhiberi.
Utrum exhibita sit vniuoca cum illa que deo exhibetur.
Utrum latria debeatur deo ratione potentie.
An debeatur sibi ratione sapientie.
An debeatur sibi ratione bonitatis.
Utrum alia latria debeatur patri alia filio.
Utrum latria deo sit exhibenda fm̄ carnales ritus.
Utrum latria 7 dulia sint idem.
Utrum dubia habeat diuersas species.
Utrum peccatores debeant adorari dulia.
Utrum prelatus peccator debeat adorari dulia.
An prelatus malus minus sit adorādus q̄ subditus bon⁹.
Utrum demonibus dulia debeat exhiberi.
Utrum irrationalibus dulia debeat exhiberi.

¶ DISTINCTIO .X.

Utrum christus fm̄ q⁹ homo sit deus.
Utrum christus fm̄ q⁹ iste homo sit deus.
Utrum christus fm̄ q⁹ homo sit predestinatus.
Utrum christus fm̄ q⁹ homo sit persona.
Utrum fm̄ q⁹ homo sit indiuiduum.
Utrum fm̄ q⁹ homo sit suppositum vel res nature.
Utrum conueniat deo aliquem in filium adoptare.
Utrum adoptare sit tm̄ dei patris.

Tituli super scriptum tertii libri sententiarum

An toti trinitati competat adoptare.
Utrum per filium sit tñ adoptatio.
Utrum omnibus creaturis conueniat adoptari.
An homines ex ipsa creatione adoptet.
Utrum conueniat angelis adoptari.
An christus sit filius adoptiuus.
Utrum predestinatio christi sit de natura ⁊ de persona.
Utrum p̃stinatio xp̃i sit cõformis p̃destinationi humane.
Utrum p̃destinatio xp̃i sit causa efficiẽs nr̃e p̃destinatiõis
An sit causa exemplaris.
An sit causa finalis.

¶ DISTINCTIO .XI.

Utrum filius dei sit creatura.
Utrum christus sit creatura.
Utrum christus fm q̃ homo possit dici creatura.
Utrum ea que sũt humane nature possint dici de filio dei.

¶ DISTINCTIO .XII.

Utrum hec sit vera Iste homo incipit esse.
Utrum hec sit vera Homo incipit esse deus.
Utrum ille homo potuit peccare.
Utrum christus habuit potentiam peccandi.
Utrum filius dei assumere debuit aliquem sexum.
An vtrũq; sexum assumere debuit.
Utrum sexum femineum assumere debuit.
Utrum ab vtroq; sexu carnem assumere debuit.
Utrum de vno tñ carnem assumere debuit.

¶ DISTINCTIO .XIII.

Utrum in xp̃o fuerit gratia habitualis perficiẽs aiam ei⁹.
Utrum in eo fuerit gratia singularis hominis.
Utrum habuit christus plenitudinẽ gratie.
An xp̃s habuit mozales v̄tutes vt tẽperantiã ⁊ huiusmodi.
An christus habuit magnificentiã ⁊ huiusmodi.
Utrum gratia christi fuerit infinita.
Utrum gratia christi potuit augmentari.
Utrum christus fm q̃ homo sit caput ecclesie.
Utrum christus fm q̃ homo sit caput angelozum.
Utrum sit caput omniũ hominum.
Utrum sit caput animarum tñ ⁊ non cozpozum.
Utrum gratia vnionis sit creata.
Utrum gratia vnionis sit idem quod gratia capitis.
Utrum sit eadem gratia capitis ⁊ gr̃a singularis hominis.
Utrum gratia singularis persone p̃cedat gratiam vnionis.
Utrum gr̃a singularis persone precedat gratiam capitis.
Utrum gratia vnionis sit prioz q̃ gratia capitis.

¶ DISTINCTIO .XIIII.

Utrum in christo sit aliqua scientia creata.
Utr̃ scia creata vl̃ cognitio i xp̃o sit act⁹ tñ vl̃ act⁹ ⁊ habit⁹.
Utrũ aia christi mediãte aliquo habitu cognouerit verbũ.
Utrũ oportet in christo ponere aliũ habitũ quo cognoscit verbum ⁊ quo res in verbo.
Utr̃ ꝑter scias quã hz de reb⁹ in v̄bo habeat aliã de rebus.
Utrum anima christi videdo verbũ cõprehendat ipsum.
Utrum in verbo cognoscat oĩa que cognoscit verbum.
Utrum cognoscat omnia ita limpide sicut verbum.
Utrum vno intuitu omnia videat que cognoscit in verbo.
Utrum anima christi fm illam scientiã qua cognoscit res in proprĩa natura cognoscat omnia.
Utr̃ scia aie fm quã cognoscit res sit maioz q̃ scia angelor
Utrum xp̃s habuerit scientiã per modũ collationis.
Utrum per plures habitus scientia christi diuisa fuerit.
Utrum scientia anime christi in aliquo profecerit.
Utrum anima christi scientiam ab angelis acceperit.
Utrum aĩa christi habuit omnipotẽtiã sicut omniscientiã.

¶ DISTINCTIO .XV.

Utrum christus naturam humanam cum defectibus ⁊ infirmitatibus accipere debuit.
Utrum omnes defectus preter peccatũ accipere debuit.
Utrum huiusmodi defectus susceperit vel contraxerit.
Utrum omne cozpus possit pati.
Utrum anima sit passibilis.
Utrum anima christi possit pati.
Utrum christus iusticiam habuit.
Utrum in christo ira fuerit.
Utrum in christo fuerit timoz.
Utrum in christo fuerit verus doloz in sensu.
Utrum doloz peruenit ad superiozem rationem.
Utrum doloz christi fuerit maioz omnib⁹ dolozib⁹ iustoz vel martyrũ: vel damnatoz qui sunt in inferno: vel ipsi⁹ Ade. ⁊ possibile fuisset ipsum pati in statu innocentie.

¶ DISTINCTIO .XVI.

Utrum necessitas moziendi tñ sit homini ex peccato.
Utrum in christo fuit necessitas moziendi.
Utrum necessitas mozi̊di vel patiendi subsit in christo voluntati humane.
Utrum claritas que fuit in christi cozpoze in trãsfiguratione fuerit vera. ⁊ vtrum fuerit imaginaria.
Utrum claritas illa fuerit gloziosa.
Utrum claritas redundet in cozpus a gloria anime.
An fuerit in cozpe xp̃i illa claritas: vl̃ in aere: vel in vestib⁹.

¶ DISTINCTIO .XVII.

Utrum in christo fuerit voluntas alia q̃ diuina.
An affectus humanus in christo debeat dici voluntas.
Utrum in christo fuerit alia voluntas humana scilicet sensualitas preter voluntatem rationis.
Utrum in christo sint plures voluntates rationis.
Utrum voluntas humana in christo diuine voluntati semper conformis fuerit in volito.
Utr̃ volũtas sensualitatis fuerit ꝺria volũtati rõnis in xp̃o
Utrum voluntas rationis erat sibi ipsi contraria.
Utrum christus fuerit conueniens ozare.
Utrum debuerit ozare tñ pro alijs.
Utrum qua ozatio pro se ozauit fuerit actus sensualitatis.
Utrum omnis ozatio christi fuerit exaudita.
Utrum christus fm q̃ homo dubitauerit.

¶ DISTINCTIO .XVIII.

Utrum in christo sit vna tñ actio.
Utrum christus meruerit.
Utrum potuerit mereri in instanti sue conceptionis.
Utrum christus meruerit sibi immoztalitatem anime.
Utrum meruerit exaltationẽ ⁊ nomẽ qõ est sup oẽ nomẽ.
Utrum meruerit substãtiale p̃miũ anime id est fruitionẽ.
Utrum christus per passionem meruerit sibi.
Utrum christus meruerit nobis.
Utrum meruerit nobis ianue apertionem.
An per ascensionem aperuerit nobis ianuam.

¶ DISTINCTIO .XIX.

Utrum per passionem christi simus liberati a peccato.
Utrum omnia peccata per christi mozrem deleta sint.
Utr̃ p passionẽ xp̃i sum⁹ a diabolo liberati vl̃ a ꝓuitute ei⁹.
Utr̃ p passionẽ xp̃i diaboli potẽtia diminuta sit vl̃ extincta
Utruz per passionez xp̃i liberati sumus a pena eterna.
Utrũ per passionez eius liberati sumus a pena temporali.
Utrũ quia christus nos liberauit debeat dici redemptor.
Utrum solus filius dei dicendus sit redẽptor.
Utrum christus nos deo reconciliauit.
Utrum ipse sit mediator fm humanam naturam.
Utrum soli christo homini conueniat esse mediatozem.
An spiritussanctus sit mediator vel dici debeat.
An demones sint mediatozes.
An angeli beati possint dici mediatozes.
An sacerdotes sint mediatozes ⁊ similiter alij sancti.

¶ DISTINCTIO .XX.

Utrum humana natura fuerit reparanda.
Utrum per satisfactionem debuerit reparari.
Utr̃ fuerit necessariũ p satisfactionẽ hũanã naturã repari.
Utr̃ aliq̃ pura creatura potuit satisfacere p hũana natura.

Tituli super scriptum tertii libri sententiarum

An purus homo poterat satisfacere pro humana natura.
An qlibet hō potuit satisfacere p natura que in ipso erat.
Tres questiones determinantur simul.
An angelus potuit satisfacere pro humana natura.
Utrum satisfactio debuerit fieri per passionē christi.
An effusio sanguinis xpi in circūcisione potuit sacisfacere.
Utrum alius modus fuerit possibilis nostre redēptionis.
Utrum alī⁹ modus fuisset cōueniētior nostre redēptiōis.
Utrum deus pater tradiderit ad passionē filium.
Utrum passio christi fuerit bona.

DISTINCTIO .XXI.

Utrum diuinitas sit separata a carne in morte christi.
Utrum diuinitas sit separata ab anima in morte christi.
Utrum corpus christi post mortem debuit incinerari.
Utrum filius dei debeat dici mortuus.
Utrum fuerit necessarium christum resurgere.
Utrum debuit tertia die resurgere.
Utrum debuit statim resurgere cum expiranit.
An sit verum quod dicit Math. xij. Sicut fuit Jonas ꝛc.
An resurrexerit secunda die vel magis secunda nocte.
Utrū christ⁹ resurrectionē suā argumētis ꝓbare debuerit.
An illa argumenta euacuauerunt fidem.
An fuerunt congruentia illa argumenta.
Utrū argumētū sūptū ex visibili operatione sit cōueniens.
An christus a discipulis potuit videri.
An illa effigies peregrini quā ostēdit fuerit in corpe xpi.
Utrum debuerit se palpabilem exhibere discipulis.
An per palpatiēē sufficiēter ꝓbauerit veritatē corpis sui.
An p alios sensus ꝓbare debuerit veritatē resurrectionis
Utrū per cicatrices suaz resurrectionez probare debuerit.
An xps Thome cicatrices palpabiles exhibere debuit.
Utz debuerit p manducationē suā resurrectionē ꝓbare.

DISTINCTIO .XXII.

Utruz in triduo quo iacuit in sepulchro possit dici homo.
An sacerdotiū xpi fuerit interruptū contra auctoritatez p̄phete. Tu es sacerdos in eternum ꝛc.
An post mortem posset dici homo.
An post mortem possit dici quilibet homo.
Utrum christus vbiqz fuerit homo.
Utrum christus ad inferos descendit.
Utrum descendit vsqz ad infernum damnatorū.
Utrum christus in limbo mozam contraxerit.
Utrum christus limbum patrum illuminauit.
Utrum christus animas de inferno damnatoruz extraxit.
Utrū christ⁹ eos qui erant in limbo pueroz inde eduxerit
Utrum liberauerit eos qui erant in purgatorio.
Utrum congruū fuerit ꝛ expediens xpm in celū ascendere.
Utrum motus ascensionis fuerit violentus.
Utrum motus ascensionis fuerit subito.
Utrum statim post resurrectionem debuerit ascendere.
Utrum christus ascenderit super omnes celos.
Utrum ascenderit ad dextram patris.
Utrum soli christo conueniat sedere ad dextram patris.

DISTINCTIO XXIII.

Utrum indigeamus habitibus operationibus humanis.
Utrum habitus in nobis existentes cognosci possint.
Utrum virtutes sint habitibus vel potentie.
Utrum virtutes sint passiones.
Utrum virtutes sint habitus vel actus.
Utrum habitus intellectuales possint dici virtutes.
Utrum virtutes morales ab intellectualibus distinguāt.
Utrum virtutes theologice ab vtrisqz distinguantur.
Utrum sint plures virtutes theologice ꝫ tres.
An sint tñ vna vel plures.
An sint due.
Utrum diffinitio apli quam ponit de fide sit conueniens fm omnem partem.
Utrum credere sit cum ascensu cogitare sicut dic̄ Augu.
Utrum actus credendi sit multiplex vel vnus tñ.
Utrum actus fidei habeat certitudinē maiorē ꝫ scientia.
Utrum fides sit in voluntate sicut in subiecto.
Utrum fides sit in intellectu practico.
Utrum fides sit virtus intellectualis.
Utrum fides sit virtus. Et vtrum sit habitus.
Utrum fides sit vna virtus. Et vtrū sit habitus vnus.
Utrum fides sit prior alijs virtutibus.
Utrum fides per charitatē formetur.
Utrum fides informis sit virtus.
Utrum fides formata ꝛ informis differant specie.
Utrum sit donum dei vel habitus acquisitus.
Utrum fides informis sit in demonibus.
Utrum in hereticis maneat fides informis.
Utrum fides informis euacuetur adueniente charitate.
Utrum maneat fides informis adueniente charitate quo ad actum.
Utrum fides informis possit fieri formata.
Utrum veritas increata sit obiectum fidei.

DISTINCTIO .XXIIII.

An veritas increata possit esse obiectum fidei.
Utrum vitas increata sit circa vez cōplexū vel enūciabiliū.
Utrum fidei possit subesse falsum.
Utrum fides possit esse vel sit de visis.
Utrum fides possit esse de scitis.
Utrum ea de quibus est fides sint ignota.
Utrum necessariū sit hoī credere aliqd cui⁹ nō hz scientiā.
Utrum credere his que non videmus sit laudabile.
Utrum ratio humana diminuat meritum fidei.

DISTINCTIO .XXV.

Utz diffinitio Rich. de scō vic. de articulo sit competens.
An diffinitio Jsidori sit bona.
An alia diffinitio Hugo. de sanc. vic. sit bona.
Utrum articulus possit dici formatus vel informis.
Utrum articuli debuerint colligi in simbolo.
An alijs ab apostolis licuerit simbola condere.
Quare simbolū apostoloū ꝛ Nicen. diuidunt in tres partes. ꝛ simbolum Athanasij in duas.
Quare simbolū apostoloū dicit summisse ꝛ alia cantant.
Utrum articuli conuenienter distinguant in simbolo.
An in simbolo aliquid superfluum sit.
An sit aliquid ibi diminutum.
An simbolū sit sufficiēter traditū ꝛ de sufficiētia eius.
Utrum explicatio fidei sit de necessitate salutis.
Utrum qulibet teneatur habere fidem explicitā de omnibus que ad fidem pertinent.
Utrum maiores magis teneantur habere fidem explicitaz ꝫ minores.
Utrum minores habeant fidem implicitā in fide maiorū.
Utrum per successionem temporum fidei profecerit.
Utrum oportuit habere semp fidē explicitā de redēptore.
Utrum oportuerit semper habere fidem explicitam de his articulis quos tangit Magister in littera.
Utrum oportuerit semp habere fidē explicitā de trinitate.

DISTINCTIO .XXVI.

Utrum spes sit passio.
Utrum spes differat ab alijs passionibus. s. timore ꝛc.
Utrum sit principalis passio vel amor vel desideriū vel audacia vel penitentia.
Utrum spes possit esse in parte intellectiua.
Utrum spes sit virtus.
Utrum sit virtus theologica.
Utrum sit virtus distincta ab alijs.
Utrum possit esse informis.
Utrum habeat certitudinē in suo actu.
Utrum in christo fuerit spes.
Utrum angeli ꝛ anime bonorum habeant spem.
Utrum damnati ꝛ demones habeant spem.

Tituli super scriptum tertii libri sententiarum

DISTINCTIO .XXVII.

Utrum diffinitio Dio. de amore fm omnē ptē sui sit bona.
Utrum amor sit tñ in concupiscibili.
Utrum amor sit prima ⁊ principalior affectio anime.
Utrum cognitio sit altior amore.
Utrum charitas sit idē qō cōcupiscētia vel q̄d sit charitas.
An sit idem quod amor.
An sit idem quod benivolentia.
An sit idem quod concordia.
Utrum charitas sit virtus.
Utrum subiectum charitatis sit ratio.
Utrum sit vna virtus siue plures.
Utrum sit distincta ab alijs virtutibus vel sit spālis virtus.
Utrum charitas sit forma aliarum virtutum.
Utrum charitas possit esse informis.
Utrum deꝰ a nobis in statu vie p essentiā suā possit amari.
Utrum deus possit corporaliter diligi.
Utrum dilectio qua deum diligimus habeat modum.
Utrum modus diligēdi q̄ est in p̄cepto possit in via fuari.

DISTINCTIO .XXVIII.

Utrum virtutes ex charitate sint diligende.
Utrum creature irrationabiles ex charitate sint diligende.
Utrum angeli ex charitate sint diligendi.
Utrum ad malos boies charitatē habere debeamus.
Utrum demones ex charitate sint diligendi.
Utrum homo debeat semetipsum diligere ex charitate.
Utrum corpora nostra sint ex charitate diligenda.

DISTINCTIO .XXIX.

Utrum charitas ordinem habeat.
Utrum ordo charitat⁹ sit accedēdus fm affectū vel effectū.
Utrum deus sit diligendus supra omnia ex charitate.
Utr̄ in dilectiōe dei possit bñ respectꝰ ad aliquā mercedē.
Utrū homo seipsū magis ex charitate diliget q̄ proximū.
Utr̄ hō ex charitate debeat diligere extraneos q̄ primos.
Utrū pater sit maxime diligendus vel filij vel bñfactores vel seipsum debeat diligere vel vxorē vel frēs vl̄ matres.
Utrum conuenienter distinguantur gradus charitatis.
Utrum omnes teneamur ad charitatem perfectam.
Utrū habētes charitatē teneañ ad oia que sūt pfectionis.

DISTINCTIO .XXX

Utrum omnes teneantur diligere inimicos.
Utrum omnes teneantur signa amicicie inimicis.
Utrum maioris meriti sit diligere amicum q̄ inimicum.
Utr̄ diligere proximū sit magis meritoriū q̄ diligere deū.
Utrum meritum consistat principaliter in charitate.

DISTINCTIO .XXXI.

Utrum habens charitatem possit eam amittere.
Utrum liber vite sit quid creatum.
Utrum liber vite sit propium filij.
Utrum sit attributū spiritussancti scilicet liber vite.
Utrum liber vite sit in respectu dei.
Utrum sit in respectu omniū creaturarum.
Utrum sit de malis.
Utrum aliquid quod sit ibi debeat dici deleri.
Utrum quelibet charitas possit resistere cuilibz tētationi.
Utrum hō post peccatū semp in minori charitate resurgat.
Utrum semper resurgat in equali charitate.
Utrum fides euacuetur in patria.
Utrum spes euacuetur in patria.
Utrum aliquid de substantia habit⁹ fidei ⁊ spei remaneat idem numero.
Utrum charitas vie euacuetur in patria.
Utrum ordo dilectionis qui modo est fuerit in christo vel in sanctis qui sunt in patria.
Utrum in scis btis sit ordo charitatis q̄tū ad se ⁊ primos.
Utr̄ scī diligāt plꝰ magl bonos ⁊ se meliores plꝰ q̄ seipsos et extraneos meliores q̄ ꝓpinquos minꝰ bonos illis.
Utr̄ xp̄s dilexerit plus Petrū vel Joannē vel econuerso.
Utrum scientia quā modo habemus totaliter tollatur.

DISTINCTIO .XXXII.

Utrum deo competat creaturam amare.
Utrum deus diligat omnem creaturam.
Utrum deus ab eterno dilexit creaturas.
Utrum deus omnia equaliter diligat.
Utrum deꝰ plus diligat iustuz p̄scitū q̄ pctōrē p̄destinatū.
Utrum deꝰ plus diligat penitentem q̄ innocentem.
Utrum deꝰ magis diligat hominē q̄ angelum.
Utrum deus magis diligat humanum genus q̄ christuz.

DISTINCTIO .XXXIII.

Utrum omnes virtutes morales sint vna virtus.
Utrum alie virtutes morales a prudentia distinguantur.
Utrum alie virtutes morales a tribus distinguañ q̄ Magister in littera ponit.
An ille tres ab inuicem differant.
Utrum virtutes morales insint a natura.
Utrum virtutes morales possint acquiri actibus.
Utrum alique virtutes morales sint infuse.
Utrum infuse differant specie ab acquisitis.
Utrum virtutes morales consistant in medio.
Utrum iniusticia sit medium rei.
Utrum virtutes intellectuales habeant medium.
Utrum virtutes theologice habeant medium.
Utrum virtutes morales maneant in patria.
Utrum alique virtutes debeant dici cardinales.
An vna debeat dici cardinalis respectu alterius.
An melius dicerentur capitales q̄ cardinales.
An omnes virtutes dicende sint cardinales.
Utrum morales virtutes dicende sint cardinales.
An virtutes theologice possint dici cardinales.
Utrum tñ quattuor sint virtutes cardinales.
An pauciores vel plures.
Utrum poti⁹ alie virtutes. ſ. mansuetudo: magnanimitas: bñilitas: penitētia: liberalitas: debeant dici cardinales.
Utrum prudentia habeat aliam naturam specialem.
Utr̄ passiōes sint mā tēpātie ⁊ fortitudinis vl̄ res exteriores.
Utrum iusticia sit circa operationes.
An iusticia habeat aliquam specialem materiam.
Utrum prudentia habeat actū virtutis distinctuz ab alijs.
An actꝰ quos mgr̄ assignat in lr̄a virtutib⁹. ſ. subuenire miseris pcauere insidijs. ⁊ huiusmodi cōicant virtutibus.
Utrū aliqua potentia anime sit subiectū alicuius virtutis.
Utrū tēperātia ⁊ fortitudo sint in irascibili ⁊ ocupiscibili.
An vtutes humane sint tñ in rōne vel tñ in voluntate.
An appetitiua sensibilis possit esse subiectū virtutis.
Utrum iusticia sit in irascibili ⁊ concupiscibili.
Utrum prudentia sit in ratione vel in volūtate.
Utrum alie virtutes cardinales reducantur ad prudentiaz sicut ad principaliorem, vel causam.
An ad iusticiā possint reduci vl̄ fortitudinē vel tēperātiaz.
An memoria preteritorū intelligētia presentiū ⁊ prouidentia futurorū sint partes prudentie sicut dicit Tullius.
Utrum prudentia: cautio: circūspectio: docilitas: sint partes prudentie sicut dicunt quidam.
Utr̄ eusebia: sinesis: gnomū: sint partes prudētie sicut dicit philosophus. vj. Ethicorum.
Utr̄ eusebia solertia: ꝓuidētia: politica: iconomica: dialetica: rethorica: phisica: sint partes prudētie sicut dicit quidam philosophus grecus.
Utrum continentia: clementia: modestia: sint partes tēperantie sicut dicit Tullius.
Utr̄ sobrietas ⁊ castitas sint ptes tēperātie sic̄ dicūt quidā.
Utr̄ austeritas: bñilitas cōtinētia: simplicitas: ornatus: bona ornatio: per se sufficientia ista septem sint partes temperantie sicut scribitur a quodā philosopho greco.
Utrum magnificentia: fidentia: patientia: perseuerātia: bene assignentur a Tullio esse partes fortitudinis.

Tituli super scriptum tertii libri sententiarum

Ulterius vtrū magnanimitas fiducia: securitas: magnificētia: cōstantia: tolerantia: firmitas: sint septē partes fortitudinis sicut dicit Macrobius.

Utrū pbus conueniēter istos quinq; modos fortitudinis adiungat in. iij. Ethi. fm q; fortitudo.

Utr eusebia: lema: magnanimitas: pseuerātia: magnificentia: andragathia sint ptes fortitudinis sic dic̄ ꝺdā grec⁹.

Utrum religio: pietas: gratia: meditatio: obseruantia: veritas: sint partes iusticie sicut dicit Tullius.

Utrū innocētia: amicitia: cōcordia: pietas religio: bonitas: affectus sint partes iusticie: sicut dicit Macrobius.

Utrū obediētia respectu superiorꝫ. disciplina respectu inferiorꝫ. equitas respectu pariū. fides ⁊ veritas respectu omniū. sint partes iusticie: sicut dicunt quidam.

Utr bñ diuidāt iusticiā in liberalitatē ⁊ seueritatē. ⁊ hanc in benignitatē ⁊ benificentiā. Et benignitatez in religionem: pietatem: innocentiam: amiciciam: reuerentiā: concordiam: misericordiam.

Utrum bene diuidat pbus Ethi. v. iustciam in legalē ⁊ specialem que est equitas. ⁊c̄.

Utruz benignitas liberalitas ⁊c̄. sint familiares iusticie vt dicit philosophus grecus.

DISTINCTIO .XXXIIII.

Utrum dona sint virtutes.

Utrum plura debeant esse dona q̄ꝫ septem.

Utrum dona maneant in patria.

Utrum beatitudines respondeant singulis donis.

Utrum fructus correspondeant donis.

Utrum petitiones donis respondeant.

Utrum diffinitio timoris fm Damascē. sit bona.

Utrum timor bene diuidatur in seruilem ⁊ castum.

Utrum timor inter dona debeat computari.

Utrum timor seruilis sit a spiritusancto.

Utrum vsus timoris seruilis sit bonus.

Utrum timor seruilis tollatur adueniente charitate.

Utrum timor castus idez sit in substātia cū timore seruili.

Utrum initialis differat scōm substantiam a casto.

Utrum timor castus diminuatur charitate crescente.

Utrum timor castus euacuetur glozia adueniente.

Utrum fortitudo q̄ē donū differat a fortitudine q̄ē virt⁹.

Queritur quis est actus doni fortitudinis in via.

Queritur quis actus insit in patria doni fortitudinis.

Utrum pietas sit donum.

Queritur de actu pietatis in via.

Queritur de actu eius in patria.

DISTINCTIO .XXXV.

Utrum vita cōueniēter diuidaf per actiuā ⁊ cōtēplatiuaz.

Utrum vita contemplatiua consistat tñ in actu cognitiue.

Utrum vita cōtēplatiua consistat in operatione rationis.

Utrum oīs actus intellect⁹ ad vitaz cōtēplatiuā pertineat.

Utrum vita actiua consistit tñ in his que ad alterum sunt.

Utrum cognitio aliquo modo ad actiuam pertineat.

Utrum vita actiua possit esse cum contemplatiua.

Utrum vita actiua sit nobilioꝫ q̄ꝫ contemplatiua.

Utrum vita actiua sit maioꝫ meriti q̄ꝫ contemplatiua.

Utrum contemplatiua sit diuturnioꝫ actiua.

Utrum sapientia sit donum.

Ulterius vtrum sapientia sit tñ de diuinis.

Ulterius vtrum sapientia sit in intellectu.

Utrum intellectus sit donum.

Utrum intellectus donum habeat aliquem actum in via.

Utrum intellectus donum a sapientie differat dono.

Utrum donum scientie sit tñ de humanis vel de diuinis.

Utrum sit tñ practica scientia vel speculatiua.

Utrum in scientia humanoꝫ sit aliq̄d curiositatis ⁊ noxie.

Utrum consilium sit donum.

Utrum consilij donum differat a dono scientie.

Utrum actus consilij sit in patria.

DISTINCTIO .XXXVI.

Utrum virtutes politice sint connexe.

Utrum virtutes gratuite sint connexe.

Utrum dona sint connexa.

Utrum virtutes sint equales.

Utrum vicia sint connexa.

Utrum modus charitatis sit in patria.

DISTINCTIO .XXXVII.

Utrum necessarium fuerit legem scriptam tradi ⁊ maxime decem precepta.

Utrum precepta decalogi conuenienter assignentur.

Utrum debeant decem legis esse precepta.

Utrum precepta bene ordinentur.

Utrum oīa legis precepta ad illa decē decalogi reducanf.

Utrum precepta decalogi sint dispensabilia.

Urum conueniens fuerit sabbati obseruationē precipere.

Utrum preceptum de sabbato obseruando fuit mortale.

Utrum illud p̄ceptuz de sabbato debuit cessare tpe gratie.

Utrum vsuras accipere sit peccatum.

DISTINCTIO .XXXVIII.

Utrum diffinitio data in littera de mēdacio sit conueniēs.

Utrum diffinitio mendacij in littera sit conueniens.

Utrtrum omne mendacium sit peccatum.

Utrum omne mendacium sit peccatum mortale.

Utrum gradus mendacioꝫ in littera cōueniēter assignēf.

DISTINCTIO .XXXIX.

Utrum iurare sit idem quod deum testem inuocare.

Utrum iuramentum sit per se appetendum.

Utrum licitum sit iurare.

Utrum ille tres comites qui ponuntur in littera exigantur ad iurationem.

Utrum iuramentum incautum sit obligatoꝛium.

Utrum iuramentum coactum sit obligatoꝛium.

Utrum iuramentum obliget fm intentionem recipientis.

Utrum periurium sit mendacium iuramento firmatum.

Utrum omne periurium sit peccatum mortale.

Utrum liceat iuramentum recipere ⁊ exigere.

DISTINCTIO .XL.

Utrum mechia ⁊ furtum conuenienter inter precepta decalogi assignentur.

Utrum lex Moysi manum ⁊ animum cohibuit.

Utrum lex vetus iustificaret.

An lex vetus occideret.

Utrum lex vetus temporalia tñ vel eterna promittit.

Utrum lex vetus differat a noua fm radicem.

Utrum lex vetus sit magis onerosa q̄ꝫ noua.

¶ Expliciunt tituli tertij scripti sententiarū sancti Thome aquinatis Ordinis predicatorum.

Registrum

a b c d e f g b i k l m n o p sunt quaterni q r s t v terni sunt.

A 917.731

Vincenti dabo magna abscondita. Capitellū.

Ecclia tua ihm cui beatus Laurentius semper seruiuit. ut eode nos replent studeamus amare qd amamus et opere exercere qd docuit. Per.

Gaudeamus omes. Ane pfiliū. ad. hymnū.

Celue festa dies et celeberrima nobis replicatas annua gaudia pcās gaudia pcessus inclitū qd concaue pl gaudet amabile. Hic ternans tegitur cū cacumula latens atq; modos personet fucatos accollatq; premit cameras. Hic ita tute clueris nr medicus potens curat gemma pelle miselloꝝ quē diuisio lor lepra nequierat gentilisq; furor exercere mori. Hilarens pelle ferens ornata nitore corpore decenti; lapideos oculos noctem exterens tulit pectus sole repercusso. Preterea dū

Ecclia tua ihm cui beatus Laurentius semper seruiuit. ut eode nos replent studeamus amare qd amamus et opere exercere qd docuit. Per.

Gaudeamus omes. Ane pfiliū. ad. hymnū.

Celue festa dies et celeberrima nobis replicatas annua gaudia pcās gaudia pcessus inclitū qd concaue pl gaudet amabile. Hic ternans tegitur cū cacumula latens atq; modos personet fucatos accollatq; premit cameras. Hic ita tute clueris nr medicus potens curat gemma pelle miselloꝝ quē diuisio lor lepra nequierat gentilisq; furor exercere mori. Hilarens pelle ferens ornata nitore corpore decenti; lapideos oculos noctem exterens tulit pectus sole repercusso. Preterea dū

Da nobis eterne cōsolatis collectionis pacē beata gaudeamus cōfessoris tui atq; pontificis preces. pacem et salutē mentis et corpis ut tuis tota dilectione obseruemus preceptis et q̄ pl tota sunt tota dilectione pficiamus p. Jhm. Adoremus xp̄m regē confessoꝝ dñm qui eterna sācm gaudia coronauit. Ps. Jubilate. Beatus ille gaudia sac dñi qui me gre celi fructus partendo meditat. et die ac nocte. ps. Bonū. Preceptū dñi gaudiale pcepit obtinere. et in mente seō eius. ps. Dic. Jmus eterne dñm seō gaudiale et gaudium nr in tribulatione sua. ps. Cum inuocē. Exaudiat

Beatus gaudiosus cuoslo Leo. gallia oppido qd ecclē eccliesi sē iacet orundus. patre gaudiosus mire fidei. Licet infra claustra gaudiosus fuisset. nec infimus famis. tamen ingenuus et ordoꝝ parentibꝫ edu puer etb. Sanctus nr dñi confessoꝝ gaudiosus merito pcipuus laudibꝫ et sublimat qui egri. domina sua dedit. cui suscepit in numero seōꝝ fideis ac prudens ministrē est. Ecclia honore coronat beat gaudiosus meres terris quingi fauat angelus dñi

Ou cū precedente ps. Ps. Cognouit ut mihi rebꝫ iam apūo ecclesiasticis gradibus est sacrauit. Iuxta studiis quibus nimis futurus pontifex limina sapientiē ingressus et cū mā ad pedes dñi sedens verba eterne illius audiret. Celestis patris cultor sanctissimus gaudiosus dñi in ordine diaconatus est. cui dñs mandauerat gemma sede lepre tuam. et egenitatem ab eo manda pdicado

Cm

colorchecker DIGITAL SG
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
calibrite
X-rite ColorCheckerSG S/N:151021-1259 Data 15.10.21 Item No.:MX-7181
mm
0
1
2
3
4
5
6